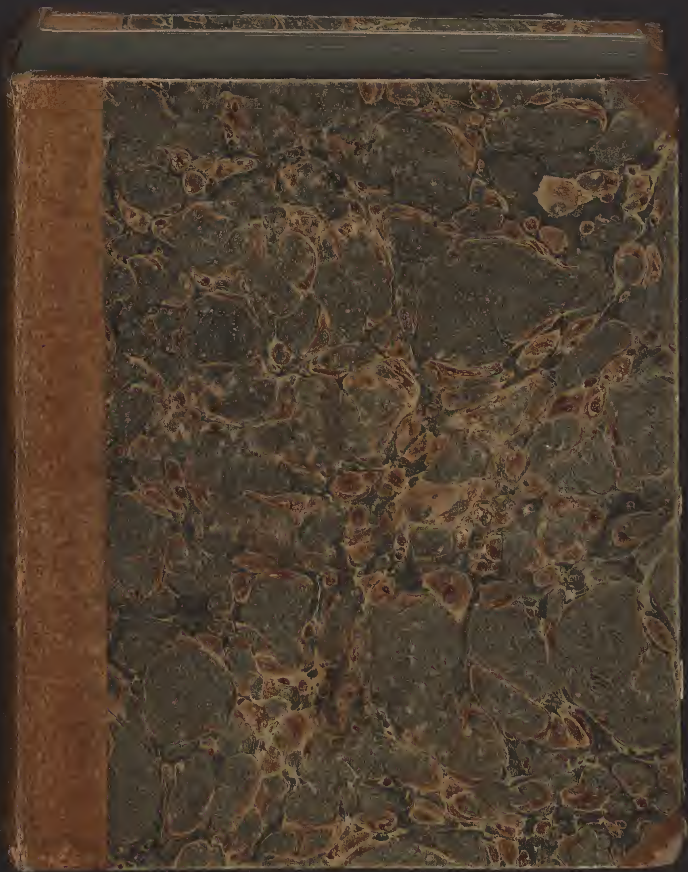

Frantz
Ludvig
Olsen.

Ex Libris
Mark Watson

Snorre Sturlesens Norske Kongers Krønike,

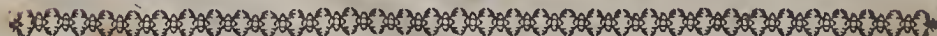
oversat paa Dansk
af
Herr Peder Clausen,
fordum Sogne-Præst i Undal.

Og nu paa nye oplagt og formeret med Tillæg af adskillige Steder i Snorre Sturlesen, som i bemeldte Herr Peder Clausens Oversættelse vare udeladte.

Tillige
med en hosføyed

CHRONOLOGIE

over
Kongernes Regierings Tiid
fra Harald Haarfager til Kong Oluf,
samt
deres Slægt-Register
Som ogsaa
en kort Beskrivelse over Norge, Island, Færøerne og Grønland.

Kiøbenhavn, 1757.
Trykt og bekostet af Andreas Hartvig Godiche, boende i Skinder-Gaden, næst ved vor Frue-Skole, og findes hos hannem tilkiøbs.

IMPRIMATUR,
J.P. ANCHERSEN, Dr.

Høy- og Velbaarne
Herr
Christian af Holstein,
Greve til Ledreborg,
Hans Kongelig Majestæts Cammer-Herre, ASSESSOR udi Hof-Retten paa Christiansborg-Slot og udi Cancellie Collegio i det Danske Cancellie samt Lehn-SECRETERER udi bemeldte Cancellie.

* * * *
* * * * *

Da jeg for nogle Aar siden tog mig den underdanigste Frihed, at tilegne Herr Cammer-Herre og Greves Herr Fader en nye Oversættelse af Saxo Grammaticus, gave de, af mig udi Dedicationen anforte, Omstændigheder meget beqvem Anledning til dette mit underdanigst Foretagende: Men allermeest og fornemmelig blev jeg dertil bevæget af underdanigst Høyagtelse for Høyst-bemeldte Deres Herr Faders uskatteerlige Meriter og rare Skionsomhed om alt, hvad

der bærer Navn af Lærdom. Da nu Herr Cammer-Herre og Greve ikke alleeneste ved Deres høye Fødsel er en Søn, men endog ved Høyagtelse for Lærdom samt andre Meriter, som næsten overstiger Deres Alder, viiser sig at være en værdig Søn af saa priisværdig en Fader, saa at Publicum kand giøre sig den sikre Forhaabning, at de i Fremtiden fuldkommen vil opnaae Deres Herr Faders Dyd og Fortieneste; kand jeg ikke efterlade, for at viise min underdanigste Høyagtelse for den heele Høy-Grevelige Holsteinske FAMILIE, ogsaa at insinuere Herr Cammer-Herre og Greve dette nye Oplag af Snorre Sturlesens Norske Krønike. Maatte det naadigst behage Herr Cammer-Herre og Greve at værdige dette ringe Arbeyde et Sted i det Høy-Grevelige rare Bog-Samlings Sted, vilde det ikke alleeneste give mig en fuldkommen Forsikkring om Deres Høy-Grevelige Gunst og Naade, men endog stedse forbinde mig til med underdanigst Taknemlighed og Estime at henleve,

Herr Cammer-Herre og Greves

underdanigste Tiener,
Andreas Hartvig Godiche.

Fortale til Læseren.

Gunstige Læser, hvad for en stor GUds Gave og Velsignelse det er, naar Lande og Riger begaves med Boglige Konster, og dennem som derudi er forfaren, kand ikke noksom udsiges. Vi ville intet tale derom, at formedelst dette eneste Middel, GUds sande Kundskab, forfremmes, fortsettes og beholdes, hvorved vi siden Himmerig og det evige Liv forhverver: Alleneste er det her at betragte, at formedelst dette Middel allene bliver sandfærdeligen optegnet, hvis som sig dagligen tildrager, saavel udi det Geistlige, som udi det Verdslige Regimente, dennem til stor Efterretning, som samme Bestillinger skulle herefter forestaae. Thi dersom dette ikke var, da blev der aldrig noget saa ypperligt og gavnligt foretaget og forhandlet, at det jo strax ingen til Nytte og Gavn maatte forsvinde, og bortdøe med den, som det giort og bedrevet haver. Mens dersom rigtig og med Forstand, bliver antegnet hvis som daglig udi Regimenterne forefalder, kand det ikke alleneste blive dennem meddelt, som da lever og haver gode Raad behov, end ogsaa paa fremmede Steder: Mens mange tusinde flere som efterkommer. Herforuden, dersom nogen forretter noget ypperligt og mandeligt, som

kand komme hele Riger og Lande til Nytte og Gavn; kand han ikke bekomme den Løn og Ære han burde at have, uden ved dette Middel allene. Thi formedelst Boglige Konster bliver hans Rygte og Navn forset fra et Slegt til et andet, at hans Navn med stor Berømmelse allevegne høres og roses, og i saa maade aldrig uddøer, som vel ellers slet blev forglemt og undertrykt, ligeved den der aldrig haver været sit Fæderneland til Nytte og Gavn i nogen maade. Formedelst hvilket og mangen, som ellers vel havde siddet hiemme, og ikke tragtet efter noget redeligt, tit og ofte bliver animeret, at hand baade vover Liv og Levnet for sit Fædernelands Beste, og i andre maader beflitter sig paa, at hand formedelst Dyd og Fromhed, kand erlange saadant et Navn, som kand være værdigt til at læses blant andre, som af fornemme Scribenter roses og loves i mange Maader.

Hvor høyligen vores Forfædre i disse Nordiske Lande haver tragtet efter denne synderlige GUds Gave, for end den blev dennem meddeelt; er noksom at eragte af deres store Møye og Umage de haver havt, nogen Tegn at kunde efterlade af deres Mandom, deres Efterkommere til Underretning. Vi maa billigen og med al Rette bekiende, at dersom GUd i Himmelen havde begavet dennem med denne herlige Velsignelse, som vi nu formedelst hans Ords Kundskab haver erlanget, da maatte mangen tapper Helt, og fornemme Herre, som nu er glemt, og vel neppelig ved Navn kiendt, være i stor Æstimation og Berømmelse af hver Mand, og vidt kiendt i Verden. Ja dersom alle vores Høvdingers mandelige Gierninger, havde været rigtig antegnet, og ved dette Middel udraabt, tvivler jeg ikke derpaa, at der jo skulde være funden mange, som ingenlunde skulde agtes ringere, end de som nu daglig saare høyt roses og berømmes baade af de Græker og Romere. Af det ringe som os er overbleven, og underlig sammensanket, kand vi lettelig dømme, om andet, som ikke er kommen til Lyset.

Hvor

Hvor meget findes der i vores Historier som agtes for utroeligt, alleneste fordi at saadant ikke er af Grækerne eller Romere bedrevet? Som dog med adskillige Documenter bevises saa at være i Sandhed.

Det er høyligen at beklage, at der endnu findes mange, som ikke vil give noget magt som skrives om disse Nordiske Lande, undtagen det kand bevises med nogen af de Grædske eller Romerske Historicis. Ligesom de skulde bedre have vist hvad her hiemme skede, end Indbyggerne selv: Da der dog ingen af dennem haver været i disse Lande, intet heller af disse Rigers Tilstand kunde vide andet, end hvad de ungefær af andre vores Modstandere hørde; enten det var sandt eller ikke, ja undertiden vare vores Fiender og Modstandere, om hvilke de ikke gierne skrev noget got, som dennem selv var imod. Eller jo meente alt her i Landet at være ligesaa beskaffet, som de befandt det hos de Cimbrer og Gother, som dennem bekrigede og molesterede i mange Maader. Men det synes lideligere at være, naar Fremmede som intet veed af vores Tilstand, saadant foregive, end nogen af vores Egne skulde være i saadan en vrang Meening.

Man kand ikke noksom forundre sig, at vore gamle Forfædre have taget sig saa stor Umag og Møye til, at de kunde finde noget, hvormed de kunde erindre deres Posteritet, om hvis de bedrevet havde Riget til Nytte og Gavn, og deres Efterkommere til Exempel. Og enddog de ikke havde de Middel, som os nu af GUds Naade er meddeelt, og derfor ikke haver kundet giore det saavel som de gierne vilde; saa haver de dog ikke arbeydet forgieves. Thi deres Runer og Skialdrer haver ladet sig veldeligen bruge herudi, og giort saa meget, som dennem mueligt var, med Monumentis at erigere, og konstige Viser deres Herrers Bedrifter at opregne og efterlade.

Runerne haver ikke forsømt sig, med store Høye at lade opkaste, til fornemme Herrers Begravelser, og dennem baade trint omkring

omkring og midt paa, med store Stene at beprydde, hvilke undertiden findes saa store, at man ikke skulde troe de vare med Menniskelige Hænder forflyt, undertiden ogsaa er med herlige og konstige Inscriptionibus med deres egne Runebogstaver, udhuggen og beprydet, at vi endnu haver nok at forundre os paa dennem. Alt for den Aarsag skyld, at de vilde dermed lade efter sig et evigt Navn og Nygte, og tilkiende give, at de der ligge begraven, vare saadanne Herrer, som havde fortient at berømmes og roses af alle Efterkommere. Ja at Efterkommerne, som GUD vilde bedre oplyse, kunde tage Aarsag heraf videre at inqvirere om saadanne fornemme Herrers Bedrifter; paa det deres Mandhaftighed kunde engang komme for Dagen, og de bekomme den Berømmelse som de burde at have. Saa disse Stene vare ligesom trophæa og arcus triumphales, som skulde testere om deres store Velde og Magt, ja Frimodighed og Dristighed; hvorfor de ogsaa bleve kaldet Seyerstene og Bavtastene, det er Stridsstene.

Deres Skaldrer haver og giort deres dertil med deres konstige Digter og Viser, deres Herrers ypperlige Gierninger at berømme, som da til Hove i menige Samqvem bleve siungne, og derhos al Leyligheden vidtløftiger opregnet, hvilke de Unge lærde af de Gamle, og de fremdeles opregnede for deres Efterkommere, at de saaledes ikke skulde forglemmes. Disse Skaldrer vare ikke letfærdige Spillemænd, eller gemene Sangere, som mange meene, mens fornemme Herrer, af høy Stamme og Blod, med Viisdom og Forstand synderlig begavet, frem for andre, fulde deres Herrer altiid efter i Krigs og Feides Tiid, bleve brugt baade i Raad og Daad, vare ogsaa fornemme Hofdinger og Krigsmænd, som baade lode sig bruge mod deres Fiender med Vaaben og Verie, og hos deres Herrer med gode Raad, subtile Anslage, stor Veltalenhed, og konstige Digter, udi hvilke de Kongernes Bedrifter, Liv og Levnet paa det artigste befattede, vare ogsaa exerceret derudi, at de ex tempore kunde ved artige

Riim

Riim udsige og tilkiende give hvad dennem lystede. Og udi denne Konst excellerede Islænder frem for andre, hvorfor de ogsaa meest bleve hertil brugt af Kongerne i Danmark, Norge og Sverrig. Finge ogsaa deres hæderlige Titeler af samme Bestilling, som er at see udi Halfrod Vanrode Skald, Evind Skaldaspillere, Erik Blinde Skaald, Iver Skaldaglam og andre saadanne, hvis Viser endnu findes. Ja Kongerne selv ikke skammede sig at beflitte sig paa samme Konst, som er at see i Kong Regner Lodbrog og hans Dronning, Kong Hiarne, og andre fleere.

Der holtes og den Manere her i Rigerne, at naar saadanne Viser bleve siungen i store Forsamlinger, da efter de vare endet, blev den gandske Historie opregnet, som der udi korteligen og paa Poetiske Viis var befattet, og derhos forklaret hvorledes man skulde forstaa saadanne Digter. Hvilken Forklaring de kaldede Forsagn. Ved dette Middel skede det, at store Herrers Bedrifter og Historier bleve beholden og ikke forglemt, i det en lærde Viserne af den anden, og deraf den gandske Historie.

Af disse Viser og Forsagn bekiender vores Saxo sig at have havt stor Hielp udi sin Historie at forferdige; og iligemaade alle andre af de Gamle, som haver noget tilsammen skrevet om disse Nordiske Kongeriger. Af disse ere og de ældste Historier uddragen, som findes om Norges Leylighed og Kongernes og Herrernes Bedrifter. Somme meener, at de Norske Historier blev først begyndt at skrives i S. Olafs Tiid: hvis Historie og holdes for en af de ældste. Thi den første vi finder, som haver begyndt at skrive noget om hvis sig haver tildraget i Norge, er Are Prest hin Frode, om hvilken i Fortalen paa S. Olafs Kronike, meere tales. Han var fød det Aar efter Kong Harald Sigurdsøn den Haarades fald paa Engeland, som var An. 1066. Det han skrev om Norrige og Norske Konger, det havde han efter Odkels Forsagn. Denne Odkel, var Hals Søn af Side. Han havde hørt det af Torger Radskold, som var en gammel og viis Mand, og

boede

boede i Norrig paa Nidernæs, den Tiid Hagen Jarl den Rige blev drebt, og Kong Oluf Tryggeson lod fundere Kiøbstaden Nidros, paa samme Nidernæs hen ved Aar 996. Og dette er den første Autor som vi finder, at have skrevet noget om Norge.

Der findes foruden baade udi Norge og Island adskillige Slags Historier og Krøniker, som ere skrevne paa det gamle Norske Maal, som de endnu bruger paa Island, og i fordum Tiid var gengs i alle disse Nordiske Riger; Iblant hvilke somme handler om Kongernes Mandelige Gierninger, fra det første til det sidste. Somme allene er particular og tracterer om en Herres Liv og Levnet: Saasom Kong Oluf Tryggesøns, Kong Oluf Dygres, Kong Sverres ꝛc. Historier. Somme begriber fleere fornemme Herrers Krig og Feide til Lands og Vands, som Skioldungasaga og andre deslige Af disse alle kunde en og have stor Hielp og Efterretning, som vilde concipere en ret ordentlig og fuldkommen Norsk Historia.

De som haver begyndt at handle ordentlig om alle Konger, fra den første, haver jeg fornummet at være to Slags. Den ene begynder fra Harald Haarfager, og kaldes Kongbogen, som formeenes af somme at være tilsammen skreven af Biskop Isleif, som var den første Bisp paa Island ved Skalholt, hen ved Aar 1057. Mens det synes ikke vel saa at kunde være. Thi det formeldes i Fortalen paa S. Olufs Krønike, at den gang Biskop Isleif til Skalholt paa Island døde, da var Are Prest ikkun tolv Aar gammel, (hvilken siges at være den første der haver skrevet noget om Norge) og kunde ikke da have Forstand til at skrive Historier: Og dersom Bisp Isleif havde skreven nogen Norsk Historie, kunde Are Prest ikke siges at være den første der skrev, efterdi han levede efter Bisp Isleif, og var ikkun tolv Aar, der han døde. Det siges ogsaa udtrykkeligen i samme hans Fortale, at Teiter, som var Bisp Isleifs Søn, lærde og underviiste Are i mange Stykker, hvilket ikke havde været fornøden, dersom han

havde

havde havt Bisp Isleifs skreven Historie for sig. Hvorfor det synes mest troeligt, at ikke Bisp Isleif selver, men Are Prest skulde være Autor til Kongbogen, og den at være den ældste skreven Historie, som skal meget beraabe sig paa de gamle Viser, Digter og Forsagn, og handler meget om Islands og andre Øers Besetning og Bygning, som derfor ogsaa er vel verdt at lese.

Den anden, som de kalde Kringlu Heimsens, af de to første Ord i Bogen, skal være beskreven af Snorre Sturlesen, fordum Lagmand paa Island. Han begynder sin Historie fra Odin, som skulde med sit Selskab være kommen fra Asia, og besæt disse Lande og Riger, eller (som mere troeligt) reformeret disse Nordske Lænders Indbygger, efter den Asiatiske Mannier, baade udi Krigsvæsen og Afguders Dyrkelse; hvorudover de have giort hannem til Høfding over sig, og paa det sidste der han var død, huldet og æret hannem for deres GUD og Herre.

Denne er den Krønike som vi nu her fremsetter, af hvilken vi have havt adskillige Exemplar, baade paa Islandisk, (som er vort gammel Tungemal) og Danske som vi nu bruger, hvilke ere paa det flittigste confereret, og siden indtil Enden forbedret og continuert. Thi udi de Islændisk Manuscriptis, som findes paa vort Kongelig Universitæts Bibliothec udi Kiøbenhavn, er Kong Magni Erlingsøns Historie den sidste, som dog ikke er fuldkommen. Mens i de beste Versionibus, som mig er til hænde kommen, er Kong Hagen Hagensøns den sidste. Hvis Historie ikke synes at være skreven af Snorre Sturlesen, efterdi han blev ihielslagen Aar 1240 i samme Kong Hagens 25 Regimentes Aar, og jeg udtrykkeligen finder i samme Historie paa det 747 Blad, at denne Kong Hagens Historie blev først sammenskrevet det andet Aar udi Kong Magni Regimente, siden Kong Hagen drog Vester over Havet, som var ungefær Aar 1263. Men hvem denne Historie haver fattet, haver jeg ikke endnu til visse kundet erfare, men i det Exemplar, som os tilkom, var ikke Historien fuldendet, blev derfor af andre Documenter completeret.

Hvad samme vores Snorre Sturlesen er anlangendes, som siges at være ret Autor til denne Krønike, eftersom den er paa vores gamle Maal beskreven, da befinder vi hannem at have været en fornemme, skarpsindig og veltalende Mand, som for sine synderlige Dyder og Autoritets skyld haver tvende gange været Laugmand paa Island, nemlig Aar 1215 og 1222. Det findes ogsaa udi Kong Hagen Hagensøns Historie, pag. 735. at han haver havt en stor Deel af Island under sin Gevalt; hvilken hans Broders Søn Tord Kakali, siden med alt Godset bragte under Kong Hagen. Og eftersom han for adskillige Bestillingers og Landsens beste skyld, er dragen af Island til Norge, med et skiønt Skib Aar 1219, blev han Aaret derefter brugt i Legations Viis af Kong Hagen Hagensøn, at forlige Kongen og Islænderne. Siden Aar 1238 var han i Hertug Skules Hof for en Skaldrer, og under andre qvad for Hertugen en Vise om Odin, som blev meget afholden, hvorudover Hertugen undte hannem sit eget Skib at drage bort med til Island, som videre kand erfares i Kong Hagen Hagensøns Historie. Med hvad Viisdom og Forstand han haver været begavet, kand man ikke alleene see af denne Historie, som han med saa stor Møye og Arbeyde haver sanket, en Deel af de gamle Skaldrer deres Digt og Poeteri, en Deel af de Viseste deres Forsagn og Recitation, en Deel af det som han selver havde observeret mens han levede: Men end ogsaa af de underlige Bøger, som kaldes Edda og Scalda, hvorudi han de gamle Skalders og Poeters Konst artig haver befattet og aabenbaret, saa man ikke noksom sig kand forundre, paa deres Spitzfindighed og underlige Fabuler, som de haver brugt at besmykke deres Digter og Viser med. Jeg finder hans Navn ogsaa iblant de fornemste Skalders Tal flittig antegnet, saa han haver ladet sig bruge, baade i Kong Sverre, Kong Inge Baardsøns, Hagen Hagensøns, Hagen Galin, og Skule Hertugens Tider, deres Mandelige Idretter med Skaldviser at beskrive. Det findes udi Kong Hagen Hagensøns Historie, at han i Kongens

gens 25 Regimentes Aar, Aar 1240 er ihielslagen i Rogeholt paa Island af Gitzor Torvaldson, og havde en Søn efter sig hede Bræke, som flyede af Island og kom til Kong Hagen Aaret derefter.

Anlangendes Historien i sig selv, da enddog derudi, synderlig i Begyndelsen, meget kunde synes utroeligt at være, som settes om de første Svenske Regentere; Saa kand man dog ikke saa letteligen forkaste det altsammen, efterdi at Kroniken udtrykkeligen formelder, at de haver været Troldfolk og Afgudsdyrkere, som formedelst den onde Fiendes Hielp kunde forrette meget, som os synes utroeligt. Thi man endnu seer af daglig Forfarenhed, hvor kraftig den onde Aand er i Vantroens Børn. Her antegnes Stæderne hvor samme Regentere haver været, og hvor de ere begraven: ja mange Steder have bekommet Navne af dennem, som de endnu beholde til denne Dag. Mens at deres Bedrifter er noget underligt og utroeligt befattet i denne Kronike, kommer deraf, at vores Autor haver sanket dennem af de gamle, Skaldviser og Poetiske Digter, hvilke han haver fulgt, og udi hvilke er stor Licens med saadant, og meget exaggeret og exorneret med allegorier og forblummede Ord; saa hvem noget vist deraf vil tage, maa meere agte Meeningen end Ordene. Naar de udi saadanne Digter tale om merkelige og dræbelige Krigsoverster, som holdte sig vel i Krig og Feide for deres Fæderneland, da kalder de dennem Kemper og Riser, som de Romere deres Heroes. Tyranner og Voldsmænd, som røvede og plyndrede andre deres Gods fra, skiøtte intet om Lov eller Ret, giorde intet andet end styrtede Blod ud, dennem kalde de Trolde; og eftersom de gemenlig boede paa faste Stæder og Slotte, kalde de deres Boeliger Bierge, ogsaa dennem selv Bierge Trolde, lignet dennem ogsaa ved Biørne, Ulve, Drager, Lindorme, for deres Tyranni skyld, og hvem som dennem ihielsloge og ødelagde, dennem prisede de høyligen, at de havde Mandeligen stridet mod saadanne grumme Bester, og lagt dennem øde. Dverger kaldede de ogsaa underti-

 den,

den, ikke alleneste de som smaa vare, mens end ogsaa de som ikke havde saa stor Styrke, eller vare fornemme Krigsmænd, og dog udrettet meget formedelst deres Listighed og Spitzfindighed, hvormed de tidt og ofte førde de stærkeste i stor Livsfare, og vare saa behændig dermed, at ingen kunde merke dennem deres Stykker af. Derfor siges de at have Hætte paa, hvormed de kunde giøre sig usynlig, og at boe i store Stene og Klipper, fordi de havde deres Boeliger vel bevaret. I saadanne og utallige andre Maader, som er for vidtløftig her at fortelle, haver vores gamle Skaldrer forblummet, hvis de have skrevet, og det haver været deres største Konst. Saa at man ikke kand tage efter deres Ord, som de lyder i sig selv: mens Kiernen skal skilles fra Skallerne, om man vil have got deraf. Dette skal nu vel agtes i Begyndelsen i denne Bog, moxen til Kong Harald Haarfagers Historie, og maa vi ikke altiid optage denne Skalder Konst i den verste Meening.

Naar vi ret betragte vores Autoris Forsæt, kand vi have hannem nogenlunde undskyldet. De Norske Konger haver altiid holdet det for en stor Ære, (i Synderlighed de som vare Hedninge) at være kommen af det Asiatiske Slegt, ligesom andre Herrer haver havt Lyst til, at deres Genealogi kunde føres fra de Trojaner, (hvorfor ogsaa mange Fabeler er kommen i somme Historier) hvorfor Kong Harald Haarfager haver befalet sin Skald Tiodulf af Huine, at digte Viser om hans Herkomst, fra Odin og de Regentere som hannem fulde, at hans Slegt kunde altiid regnes derfra. Hvilket vores Autor ikke kand gaae forbi, mens efterdi han skulde beskrive denne Konges Historie først, maatte han røre noget om hans Herkomst, eftersom han den i Viserne forefandt, hvilket er og Aarsag til, at han saa lidet taler om enhver. Og paa det han desbedre kand være undskyldet, beviser han strax hvad han sætter, med de gamle Viser, at ingen skulde meene han digter det af sig selv. Maa vi derfor ogsaa optage det i den beste Meening.

Mens

Mens at her findes meget anderledes antegnet om vores Danske Konger, end hos andre vores egne Skribenter, er ikke at forundre, besynderlig først i Bogen, efterdi han ikke ex professo tracterer om de Danske Kongers Herkomst, mens om de Norske allene. Og meest laborerer derpaa, at han kand udføre den fra Odin.

Kand heller derfor ingen med Rette slutte, at efterdi han først handler om Odin og hans Selskab og Efterkommere udi Sverrige, før han kommer til at tale noget om de Danske og Norske; at i disse Lande skulde ingen have regieret for Odin. Thi der findes endnu Documenter, som noksom udvise Nordiske Lande at have været med Folk besæt, og af deres egne Konger regieret, langt for den Asiatiske Sværm kom her ind, som ogsaa af Krøniken selv udi Begyndelsen er at see. Der siges ogsaa udi Kong Digves Historie (som først skulde have faaet Konge Navn udi Sverrige, at hans Moder Drotta skulde have været Kong Dans Syster i Danmark. Hvilken Kong Dan havde ogsaa en Konge til Fader, ved Navn Dag, og hans Farfader Kong Ring. Er derfor best vi udi vores egne Historier, bliver hos den lærde Saxonem, og andre som af visse Documentis haver sanket vores Kongetal, og derom vidtløftigen tracteret.

Hvem nu denne Snorre Sturlesens Historie, som vi her præsenterer, haver paa dette vores Tungemaal verteret, fandt jeg ikke for mig i de Bøger jeg haver hertil brugt: mens udi en anden Bog som Herr Peder i Undal haver elaboreret om Norriges Beskrivelse, for den hør til denne Krønikes bedre Forstand, og jeg nu nyligen haver til Trykken befordret, fandt jeg iblant andet disse Ord: " Denne samme Snorre Sturlesens gamle Nor-" ske Krønike, haver jeg udsat paa Danske anno Christi 1599 " efter Velb. Herres Axel Gyldenstierns Begiering, som den Tiid " var Kongl. Majestæts Stadtholder over Norges Rige, og ef-" terdi jeg herefter vil give en kort Extract af samme Krønike &c. Af hvilke Ord jeg visseligen slutter, at dette er den Krønike, som Herr Peder Claussen, fordum Sogneprest i Undal Præstegield,

Canike til Stafangers Domkirke og Provst over Listerlehn haver verteret. Og bekræftes denne min Meening desmere dermed, at jeg haver funden samme Herr Peders Haand i begge fornevnte Bøger paa nogle Steder, som han haver corrigeret sin Amanuensis Errata. Jeg finder ogsaa nogle Steder i Norriges Beskrivelse, hele Periodos Ord fra Ord tagen af denne Version, hvilket han ikke havde giort, undtagen han havde holt den for sin egen. Thi hvi skulde han bruge nogen fremmet Version, naar han selv havde giort den som god var?

Desligeste er det fornemste og beste Exemplar, som jeg haver havt af denne Version, mig til Hænde kommen af Listerlehn, hvor Herr Peder haver boed og været Præpositus Ecclesiarum i samme Lehn.

Det synes vel, at han haver mere beflittet sig at forklare os Historien efter den gammel Original, end at han skulde have lagt sig paa stor Veltalenhed udi vores Sprog. Hvilket ikke bør at regnes hannem til Onde. Ikke heller at han undertiden beholder de gamle Gloser, og dennem smukt forklarer, mangen til stor Underretning som saadanne i andre Bøger forekommer. Hvorfor man billigen bør hannem Tak og Berømmelse, at han mange til Gavn haver taget sig dette Arbeyde fore, ogsaa paa det flittigste udført, som kand skee ellers skulde have blevet slet borte, og kommen ingen eller jo saare faa til Gavn.

Jeg haver ogsaa et Steds funden antegnet, at Marts Tordson Laugmand til Guleting udi Bergen, skulde have præsteret noget udi denne Krønike at vertere; men hvad det haver været, kand jeg ikke til visse sige. Kand skee han haver været ferdig udi det gamle Sprog, og hiulpet Herr Peder i somme Stykker som han tvivlede paa. Hvorfor jeg ikke heller kunde gaae hans Navn forbi.

Mester Absolon Pederson, fordum Lector udi Bergen, haver efter Velb. Erik Rosenkrantzes til Valsøe (som den gang var Lensmand paa Bergenhus) Begering, ogsaa skrevet noget om Norges Riges Tilstand og Leylighed, hvilket findes nogle gang udskreven

udskreven paa det Kongelig Academies Bibliothec udi Kiøbenhavn, og er en stor Deel tagen af denne vores Snorre Sturlesens Krønike, men det kommer intet ved dette Verk, og synes han for meget at tribuere affectibus i somme Stykker. Hvem som læser denne vores Autorem, haver det Beste og Fornemste som hos hannem findes.

Den liden Extract af vores store Krønike, som M. Jens Mortensøn, fordum Sognepræst til Slangerup haver ladet for nogle Aar siden prente udi Kiøbenhavn, hos Hans Stockelmand, og siger sig at have bekommet af E. og V. Arild Huitfeld til Odersberg, Danmarkes Riges Raad og Cantzler, og meget at være uddragen af Bisskop Isleifs Skrifter; er gandske tagen af denne Snorre Sturlesens Historie, dog den undertiden viger derfra i de Poster, som vel ligger Magt paa. Som under andre er at see der han opregner Kong Harald Haarfagers Børn og Afkom. Som kand være skeed af Amanuensis Uagtsomhed. Jeg er næsten i den Meening at det skal være den Extract, som Herr Peder siger sig at have giort Velb. Axel Gyldenstiern til villie, dog vil jeg ikke sige det for vist, efterdi nogle er i den Meening, at den skal være til Bergen elaboreret.

Efterdi denne liden Bog, blev saa vel tagen, at den strax blev gandske opkiøbt, saa at den ikke vel mere er at bekomme, og derforuden intet synderligt var ved Trykken udgangen om Norges Riges Tilstand, og Kongernes Regiering, haver vores Bogfører tit og ofte været af mig begierendes, jeg vilde meddele hannem denne Krønike, som han havde seet skreven hos mig, at den andre til Gavn, maatte ved Trykken komme til Lyset, efterdi der var stor Søgning efter saadant, og han formeente det skulde komme Norges Rige til stor Ære og Berømmelse, og mange til Nytte og Gavn.

Da enddog jeg ikke gierne befatter mig med en fremmedes Arbeyde, haver jeg hannem det ikke kunde negtet, efterdi det syntes at kunde komme disse Riger til Berømmelse, og andre som

agter at skrive vores Historier, til stor Underretning. Thi her ikke alleneste handles om Norske Konger, mens ogsaa om andre omliggendes, med hvilke de enten haver havt Feide og Modstand, eller ogsaa Venskab og Forbund.

Hvorfor jeg ogsaa haver giort hertil saa meget, som mig i en Hast mueligt var, og mine andre Bestillinger det tillade vilde, og paa det Værket kunde være des fuldkommeligere, haver jeg først collationeret adskillige Manuscripta tilhobe, baade paa vort gamle, saa og paa vort ny Maal skrevet; dernæst ladet vores interpretis Arbeyd trykke Ord fra Ord, saa vidt som det sig strekkede, intet enten lagt dertil eller tagen derfra i nogen Maade.

Herhos, efterdi der fattedes mange Kongers Liv og Levnet, indtil de Danske Konger fik Regieringen over Norge, haver jeg af adskillige Documentis samlet en kort Sum af de Kongers Historier, som fattes, at Kroniken kunde blive des fuldkommere. Til en videre Underretning haver jeg føyet hertil en liden Chronologie, mesten Parten af Annalibus Islandicis og andre colligeret, som udviser paa hvad Tiid hver Konge haver regieret fra Kong Harald Haarfager indtil den sidste, som var Kong Oluf; og ogsaa hvad Tiid det Besynderligste som antegnes, er giort og bedrevet. Hvorudi dersom der findes nogen Feyl, da er de skyldig, som haver disse Annales først annoteret og tilsammen skrevet. End til et større Lys haver jeg føyet herhos en Genealogie og Slegtregister, hvoraf man strax kand see, hvorledes enhver Konge er kommen efter hver andre, og af hvad Stamme og Byrd de haver været; med meere som mig synes her til Nytte at være. Forhaabendes dette altsammen bliver i den beste Meening optagen, og af andre, som haver bedre Leylighed dertil, i sin Tiid forbedret, og hvis herudi fattes fuldkommeligere, meenige Mand til Beste, udført. Vale Lector candide, & fave.

OLE WORM, Dr.

Snorre Sturlesens Fortale paa sin Kronike.

I denne Bog haver jeg ladet skrive gamle Frasagn om de Høfdinger, som haver regieret i disse Nordiske Lande, og brugt Dansk Tungemaal; eftersom jeg haver fornemmet af de viseste Mands Fortellelse, og deres Angivelse, som sandfærdeligen vidste at opregne de gamle Herrers Slegtregister og Afkom. En Part er tagen af det, som findes i Langfædre Tal, herudi findes Kongernes og andre Herrers Herkomst: En Part er skreven efter de alderældeste Frasagn og Viser, som de Gamle haver digtet at fordrive Tiden med, og enddog det som findes derudi synes undertiden noget utroeligt; Saa er det dog altiid holden af Ældste og Viseste, for Sandhed.

Thiodulf af Huine var Kong Harald Haarfagers Skald, han giorde en Vise om Kong Rangvald af Heydinge, hvilken han kalde Ynglinger tall. Kong Rangvald var Kong Olufs Søn paa Gierstad, som blev kaldet Alf, og var Halfdan Svartes Broder. Udi denne Vise opregnede han tredive af hans Forfædre, og beskrev hver deres Død, Begravelse og Leyersted. Der var en som hed Fiolner, Ingefrodes Søn, som Svendske dyrkede saa længe; af hannem blev de siden kaldet Ynglinger.

Eivin Skaldaspil giorde ogsaa en Vise, som han kaldede Haleiga tall, (hvorudi han Hakon Jarl, som blev kaldet Aakon den Rige,) til Ære, opregnede alle hans Forfædre for Hakon Seningsøn, som var Ingifrodes Søn, og derudi opregner han ogsaa hver deres Død, Begravelse og Leyersted.

Efter Thiodulfs Opregnelse er her først skreven Ynglings Idretter, og derefter følger andre fornemme Herrers merkelige Gierninger.

Den første Alder kaldes Bruna Old; Thi de brændte de som døde, og satte store Stene paa Steden som det skede, til en Ihukommelse. Mens efter at Kong Froer blev begraven udi en Høy ved Upsal, da giorde siden mange fornemme Høfdinger sig Høye, at begrave sine Venner deri, og satte store Stene derhos til en Amindelse, som de kallede Bavtasteene. Mens der var en Konge udi Danmark som hede Dan den Mikilaate, han lod giøre sig en Høy af Jord, og befol sine Mænd, at naar han var død, skulde de bære hans Legem i samme Høy, med Kongelig Ornamenter, beste Klæder, Rystning, sin egen Hest og mange andre kostelig og dyrebare Beprydelser. Hvilket mange andre af hans Venner og Frender siden efterfulgte.

Og derefter begyndtes saa den anden Alder udi Danmark, som de kaldte Hougoldt. Mens de Norske og Svenske hulde endda lang Tiid derefter, Brende Olden ved lige, baade Herrerne og den gemeene Mand.

Den Tiid Kong Harald Haarfager regierede over Norge, da begyndtes Island først at bygges og besettes med Norske Mænd, som Krøniken videre om formelder. Samme Kong Harald havde altiid nogle hos sig i sin Hof, som de paa Norsk kallede Skiald, disse giorde Viser om hvis merkeligt som sig tildrog i hans Tiid. Samme Viser er meget giængs hos hver Mand, og haver Norriges Konger, som kom efter hannem, altiid til Tiidsfordriv enten selver qvædet samme Viser, eller ladet dennem quæde for sig: Af samme Viser haver vi havt stor Underretning og Behielpning i denne Krønike at sammen skrive. Og efterdi Kongerne selv have brugt disse Viser, og lod deres Børn lære dennem, at de ikke skulde forglemme deres Forældres merkelige Gierninger og Endeligt, mens altiid have dennem til et Eftersyn; kand man ikke andet end holde det for Sandingen, som derudi formeldes om deres Færd og adskillige Idretter.

Gunstige

Gunstige Læsere.

Dette Foretagende er meget at berømme, fordi herved giøres en gammel og, om nogen findes, ret tilforladelig, Islandsk Historie-Skrivere, meere bekiendt end han forhen haver og burde at have været, iblant meenige Mand og Lærde, som saa beqvemmeligt ikke kundet have tillagt sig een fuldkommen Bibliotheqve endog i Fædernelandets Historie. Alt det som kand erfares om Snorre Sturlesen haver Thormoder Torfæsen udi sin, med største Arbeyde og Fliid, sammenskrevne Norske Historie lagt os for Oyen: Snorre berømmes meget af sin Klogskab og Lærdom, og haver fra Begyndelsen af det trettende hundrede Aars Samling heller Seculum, indtil Aaret 1241, da han blev ihielslagen, været sit Fædreneland, nemlig Islands store Ære, som han og er Hovedmanden for den heele Nordens Historie, og var han ikke saa troeværdig, som han er, om han ikke anførte de Urimeligheder, hans hedniske og første Christne Forfædre havde troet. Thi andet er, troeværdig at anføre gamle hedniske og Christne Folks Vantroe og Fabler, og det er dumt, at fordømme en Skribent derfore. Andet er selv at opdigte Fabler, og paabyrde de gamle en Vantroe, hvilken de aldrig have havt, hvilket er ligesaa falsk, som paa den anden Side, at skrive den gamle Historie, som den nye nu skrives, og befrie dem fra al Overtroe og urimelige Tanker, ligesom Troe- Tænke- og Leve-Maaden var en og den samme hos vores ældste hedniske og Christne Forfædre, som hos os og vore lige. Exempler, ihvor artige og tienlige de end kunde være, saa ere de dog, i sær naar de ere nye, farlige at anføre. Eet kand jeg uden Fare nævne, da det nu er ti Aar siden jeg udi min første Tome af mine Origines Danicas, 1 Part. 7. cap. 52 §. p. 259. haver aabenbaret og igiendrevet den store og lærde Mand Cellarius, fordi han i sin lærde Dissertation

om de Cimbrer og Teutoner, de første af alle Tydske Nationer, som førte Krig med de Romere, fastsætter slig en nøye Correspondence og overeensstemmende Forsæt imellem disse tvende Vilde og omsvevende Folk, som imellem tvende nær forbundne allierede Magter eller Konger paa vor Tiid kand være, nemlig, "At Cimbrerne, om endskiønt de havde slaget de Ro-" mere ikke langt fra Aqvileia, saa understode de dog sig ikke, at bry-" de ind i Italien, førend de havde conjungeret sig med de Teu-" toner, som havde taget en anden Vey,„ da dog Historien og Udfaldet viser saa klarlig, hvor slet Correspondence disse tvende Folk og Allierede underholdte med hin anden: at Cimbrerne i Lombardiet og særdeeles Piemont, førend de leverede det sidste Feldtslag ved Vercelli, ikke vedste, at deres Allierede de Teutoner Aaret tilforne ved Aix i Provence vare i Bund og Grund ødelagde af samme Marius, som nu holdte i Marken imod dem, og ikke vilde troe det engang, førend de saae og talte med de af Romerne fangne Teutoner. Dette er nok. Og ønsker jeg mine kiære Landsmænd, vilde med slig Iver og Billighed kiøbe og læse denne Historie: at den flittige Forlæggere, derved kunde opmuntres efter got Folkes Raad, at lade fleere andre fornøyelige og nyttige Bøger fra sin Presse udkomme. Jeg er

Kiøbenhavn,
den 5 Julii, 1757.

J. P. ANCHERSEN, Dr.

Fortale

Fortale til den Gunstige Læser.

Skiønt en Nations Historie befindes gemeenlig desto ældre og udførligere, jo længere Skrive-Kunsten hos samme har floreret; saa tiener dog Dannemarks og Norges Historie til Beviis, at Skrive-Kunsten ikke er det eeneste, skiønt beste og sikreste Middel at fortplante Forfædrenes Navne og Bedrifter til Efterkommerne: Thi om end vore ældste Forfædre ikke have vidst at betiene sig af Pen og Papiir, har de dog viist Skarpsindighed og tillige Omhyggelighed i at udfinde andre Midler til at befrie deres og deres Forfædres Navne fra Forglemmelse, i det de Deels, ligesom paa Prent, have efterladt Kongers og andre Heltes merkværdige Bedrifter, ved Hielp af de saa kaldede Rune-Bogstaver, indhugne i store Steene, med hvilke de have ziret deres Grav-Steder; deels ved Hielp af Skialdre-Kunsten digtet adskillige Viser og Lov-Sange om samme Materier, hvilke naar de i Giæstebuder til afdøde Heltes Berømmelse havde udsiunget, forklarede de dem meere omstændelig for de unge: Hvorved Forfædrenes Bedrifter bleve fortplantede fra en Alder til den anden.

Saa høylig derfore som denne vore Forfædres Fliid fortiener at berømmes, saa meget vilde det blive regnet os til Last, dersom vi ikke viste samme Omhyggelighed for at redde deres Hukommelse fra Undergang, som de har brugt for at efterlade os samme. Ja vi maatte beskyldes for stor Vankundighed i at indsee Nytten af et Fædernelands Historie, hvilken gemeenlig paaskiønnes af alle andre Nationer.

I Betragtning heraf har Forlæggeren for faa Aar siden paa egen Bekostning udgivet en nye Oversættelse af Dannemarks Historie, som af vor berømte Historie-Skriver, Saxo Grammaticus, er sammenskreven i det Latinske Sprog, for at redde denne berømte Mands fortreflige, og med utroelig Fliid samlet Arbeyde fra den Undergang, hvormed de faa Exemplarier, som da befandtes af den gamle Oversættelse, syntes at true samme. Og da den berømte

Islænders,

Islænders, Snorre Sturlesens, Norske Krønike syntes ikke at kunde vente sig bedre Skiebne, formedelst samme Mangel paa Exemplarier af dens Oversættelse, paatog Forlæggeren sig ogsaa at bøde paa denne Mangel ved nærværende nye Oplag, hvori Herr Peder Clausens Oversættelse, tillige med den af Sal. Dr. Ole Worm forfattede Continuation af Historien indtil de Danske Kongers Regiering over Norge, er nøye bleven fulgt i Henseende til Ordenen; men Stilen paa nogle Steder forandret, hvor den formedelst sin Ælde faldt lidet uforstaaelig. Og, da bemeldte Herr Peder Clausen har deels forbigaaet meget af Snorre Sturlesen, som han maa skee har holdt for fabelagtigt og overtroisk, deels nogle faa Steder viget fra samme, har Forlæggeren fundet for got i dette nye Oplag med mindre Stil at hosføye, hvad deraf bemeldte Oversættere er forbigaaet eller forandret, for at meddeele den gunstige Læser denne berømmelige Mands Arbeyde heelt og ubeskaaren, og for Resten overlade de af Oversætteren udeladte Beretninger til den skiønsomme Læseres egen Dom.

Til at recommandere nærværende Krønike behøves ikke meget vidtløftige Lov-Taler, siden den længe tilforn har faaet sin tilbørlige Berømmelse af forbemeldte Dr. Ole Worm i den hosføyede Fortale. Dog kand det ikke synes af Veyen at melde til deres Efterretning, som maatte være uvidende om dette Skrifts Beskaffenhed, hvad Høyagtelse man har havt for dette Verk udi Sverrig, i det Herr Pierinskiold har udgivet Snorre Sturlesen i sit eget Sprog med en hosføyed dobbelt Oversættelse udi det Svenske og Latinske Sprog, med hvilken sidste Oversættelse han har viist, at han ansaae det værdigt at blive bekiendt endogsaa af de Lærde Udenlands. Man formoder derfore ikke uden Grund, at vore Danske ikke giver de Svenske noget efter i Høyagtelse for dette Skrift, som staar i saa nøye Forbindelse med Dannemarks Historie, og endnu mindre kand man vente det af Norges Indbyggere, hvis Fæderne-Historie Skriftet indeholder. I det mindste gior man sig den Forhaabning, at dette Arbeyde ikke vil blive ubehagelig for dem, som ere Elskere af Fædernelandets Historie, hvilke det ogsaa paa det ydmygste recommenderes

af Forlæggeren.

Norske Kongers Kronike,

Sammendragen ved SNORRE STURLESEN paa Iisland, Som begyndes af Sverrigs Konger, hvis Herkomst han udleder fra Schythien eller Tatter-Landet.

Verdens Kreds, som af Menneskene beboes, er formedelst Vand deelt udi tre Parter, som er Asia, Africa og Europa (*). Thi Landet er meget igiennemskaaret ved Vandet, som med sine Have og Fiorder, Strømme og Viger indløber Vesten fra det store Hav, flyder omkring den gandske Jord, og strækker sig vidt ud i Øster og Nord.

Saaledes løber det Middellandske-Hav fra Østen og Vesten, igiennem det Gaditanske Sund (som paa Norsk kaldes Norva-Sund, og af Skibs

A Folk

(*) Paa den Tid, da SNORRE STURLESEN skrev sin Krønike, var America, den fierde Part af Verden, ikke endnu opdaget.

Folk Strædet) imellem Hispanien og Barbarien, som er den Nordre Part udi Africa, hvor de 2 høye Bierge Calpe og Abyle ligge, det eene paa den søndre, og det andet paa den nordre Side af samme Sund (som fordum blev kaldet Herculis-Støtter.) Samme Hav strækker sig Østen til Jødeland og Syrien, og udi Nord-Ost løber ind i det sorte Hav (det er det Euxiniske Hav) udi hvilket den Mæotiske Søe har sit Indløb. Udi denne Søe har igien den store og navnkundige Flod Tanais sit Fald, som i fordum Tid blev paa Norsk kaldet Vana-Qvisl (det er Vana-Elv eller Aae) og Landet der omkring, Vana-Hiem. Samme Flod skiller de to Verdens Parter, Asia og Europa, fra hinanden, efterladende Asia paa den østre, og Europa paa den vestre Side.

I Nord og Nord-Ost fra det sorte Hav ligger Schythia, det er, Tatterland, som kaldes det store og kolde Schythia, og er i Storhed at ligne med Africa, eller det store Morland, som paa Norsk kaldes Serkland.

Den nordre Part af Schythien er formedelst Frost og Kuld øde og ubeboet, ligesom en Deel af Africa ligger udyrket formedelst Solens Heede og Brynde. Schythia indbefatter mange Landskaber i sig, tilligemed adskillige Slags Folk (*) og Tungemaal og mange underlige Dyr.

I.

Om Odin, hans Trefninger og Seyervindinger.

Hvi den Part af Asia, (**) som i Øster, grændser til den Flod Tanais, var Hoved-Staden fordum kaldet Aasgaard. Udi denne var en Regent ved Navn Odin. Han var en mærkelig Blotmand (det er, han blottede og offrede Folk og Fæe til Afguderne) og sammesteds var en Blotstad (det er, en Offerstad, hvor hedenske Afguders Offere bleve forrettede) over hvilken han beskikkede tolv hedenske Præster af de Eldste, som skulle raade for Offeret, og dømme imellem Folk i Landet. De bleve kaldet Diar (det er Guder eller guddommelige Mænd) eller Drotnar (det er Herrer) og alt Folket skulle beviise dem tilbørlig Lydighed.

Odin var en mægtig Strids-Herre, som førte Krig vidt omkring i Verden og undertvang mange Lande og Riger. Han var Seyerrig, og tabte aldrig i noget Slag, men bestandig victoriserede. Hvorfore hans Folk troede, at han i hver Trefning havde ufeilbarlig Seyer af Himmelen.

Naar

(*) Saasom Kæmper, Dværge-, Blaa-Mænd ꝛc.
(**) Samme Deel af Asia kaldtes Asaland eller Asaheim.

Naar han skikkede sine Undersaatter i Krig, eller til andre Forretninger, lagde han altid sin Haand paa deres Hoved, og lyste Velsignelse over dem: Og de troede, at de derved skulle have desbedre Lykke. Ligeledes naar de vare i nogen Nød eller Fare, til Lands eller Vands, da paakaldede de hans Navn, og derved syntes de at faae nogen Hielp og Lindring, og trøstede sig ved ham, ligesom han kunde være nærværende.

Odin havde to Brødre, den ene hed Ve, den anden Velir eller Vuli. Disse forestod Riget, naar Odin var uden Lands. Eengang hendte det sig, at han var længe borte, saa at hans Brødre ikke ventede ham tilbage: Hvorfore de deelte Riget imellem sig, og giftede sig begge med hans Hustrue Frigge. Strax derefter kom Odin hiem, tog sin Hustrue igien, og drog med hende imod de Vaner (det er de Schyther ved den Aae Tanais) men de giorde tapper Modstand, og forsvarede deres Land, saa at de skiftesviis victoriserede.

De røvede i hinandens Lande og giorde stor Skade. Endelig, da de paa begge Sider bleve kiede deraf, sluttede de Fred, og gave hverandre Gidsler. Vanerne gav Odin til Gidsler deres ypperste Mænd, som vare Niord den rige, og hans Søn Frei. Men Asianerne sendte dem en stor og velskabt Mand ved Navn Heiner, hvilken de foregav at være duelig til at regiere, tillige med Mimer, hvilken de sagde at være den viseste Mand. Vanerne leverede dem derimod den viseste, som de havde, ved Navn Qvasir. Heiner blev giort til Regent over Vanerne, og Mimer gik ham til Haande med gode Raad, hvorledes han skulle opføre sig. Men, naar Heiner var paa Ting eller Stevne, uden at have Mimer med sig, og der forefaldt Sager af Vigtighed, svarede han altid et og det samme: Raader nu i andre, sagde Heiner. Da mærkede Vanerne, at Aserne havde bedraget dem med Mand-Skifte. Hvorfore de hug Hovedet af Mimer, og sendte Aserne det. Odin balsamerede Hovedet, læste nogen Troldom derover, og ved sit Hexerie bragte det saa vidt, at det talede, og aabenbarede ham mange forborgne Ting.

Niord og Frei gav han Stæd iblant de Asianers Guder, og giorde hans Daatter Freia til en Gudinde (*).

(*) Niord og Frei beskikkede han til at have Indseende med Afguds Offringer, og de bleve blant Aserne kaldet Guder. Freia havde samme Forretning, og blev anseet som en Gudinde.

Hun lærte først Troldom hos Asianerne, hvilket behagede Vanerne vel (*). Da Niord var hos Vanerne, havde han sin egen Søster til Ægte (**) efter deres Lov. Men hos Aserne var det dem forbuden at gifte sig med hinanden, som vare saa nær beslægtede.

Store og lange Fielde og Bierge strækker sig fra Norden af Landet hen i Syd-Ost, hvilke skiller det store Schythien fra andre Lande (***). Og Odin havde mange Lande Sønden for Biergene.

I den Tid førte Romerne Krig mod mange Stæder og Lande, og tvang mange Folk under sig. Og mange Regentere rømmede af deres Lande, og opgave dem for de Romere. Men saasom Odin var en Troldmand, og kunde spaae; saa vidste han, at hans Afkom skulle vidt regiere over den nordre Deel af Verden: Derfore satte han sine Brødre Ve og Vuli over Aasgaard, og drog derpaa Vester til Garderige, og derfra til Sachsen, indtog en stor Deel af Landet, og satte sine Sønner derover. Sin Søn Skiold satte han over Dannemark, han boede i Ledre (†).

Da Odin fik at vide, at Gylfe udi Svensk Gotland havde et got Land, drog han Øster til ham, og sluttede Forbund med ham. Thi Gylfe mærkede vel, at han ikke var mægtig nok til at giøre Aserne Modstand. De prøvede mange Konster med hinanden udi Troldom og Koglerie, men Asianerne beholdt altid Prisen. Odin

(*) Hun var den første der bragte Troldom ud iblant Aserne, som ellers var meget brugelig hos Vanerne.

(**) Med denne sin Syster avlede han Frei og Freia.

(***) Sønden for disse Bierge ligger Tyrkland ikke langt fra.

(†) Siden drog Odin i Nord til Havet, og slog sin Boe-Pæl paa en Øe, som nu kaldes Odense i Fyen. Siden skikkede han Gefon Norden over Sundet, for at opsøge nye Lande. Hun kom underveis til Kong Gylfa i Sverrig, som forærede hende en Deel Pløye-Land. Siden reiste hun til Jætteheim, hvor hun avlede fire Sønner med en Kæmpe, hvilke hun skabte til Oxne, og spendte dem for Plougen, og saaledes førte hun heele Pløye-Landet ud paa Havet, og førte det Vesten hen imod Odense, hvor hun satte det ned, og flittig dyrkede det, hvilket Land kaldes nu Siæland. Samme Gefion tog Skiold Odins Søn til Hustrue, og boede med hende i Ledra. Sammesteds i Sverrig hvor dette Stykke Land blev taget fra, er i dets Sted opkommet en Søe, som kaldes Logern (det er Maleren) og udi samme Søe er lige saa mange Fiorder og Viger som Næs udi Siæland Herom har Brage den gamle digtet en Vise af følgende Indhold. Gefroe, som havde meget Guld, tog med Glæde et Stykke Land fra Gylfe, til at forøge Dannemark med, og det med saa stor Force, at Havet sprutede i Vejret, ligesom en heftig Regn, rundt omkring de Øxne, som vare for Plougen. Og da disse Øxne slæbede af med dette store Stykke Land, havde de otte hvide Stierner i deres Pander.

Odin slog sin Boe-Pæl ved det Vand Loger paa et Sted, som nu kaldes gamle Sigtun i Sverrig, og lod der bygge et stort Afguds Tempel, og offrede der efter Asianernes Skik og Brug. Han bemægtigede sig en vidtløftig Deel af Landet der omkring og kaldte det Sigtun og gav sine Guder Boliger i Landet hos sig. Niord gav han Noatun, Frei Upsal, Thor Trudvanger, Heimer gav han Hundbierg (*), og Balder boede paa Bredeblik. Ligeledes gav han alle de andre gode Boliger.

Da Odin var kommen med sine Guder Nord i Landet, brugte de adskillige Konster og List, af hvilke mange en lang Tid derefter have betient sig. Og var Odin den fornemste iblant dem alle, af hvilken alle de andre lærte Konster, thi han var den første i de Lande, som brugte sligt, og forstod de fleste og største. Derfore var han ogsaa meget æret frem for alle. (Aarsagen hertil var denne) han besad en smuk Skabning, og havde et venligt og mildt Ansigt, naar han var hos sine Venner, saa at alle maatte fornøyes derved. Men naar han var i Strid, da var han grum og forfærdelig mod sine Fiender; thi han kunde forandre Ansigtets Farve og Skikkelse, hvorledes han vilde. Hans Tale var ogsaa utvungen og behagelig, at alle de, som hørte ham, antog hans Tale for Sandhed. Ligeledes talte han og alt paa Riim, paa samme Maade, som nu Digt og Viser ere indrettede, saa at enhver fandt Behag i at høre ham. Han og hans Hofguder (**) bleve kaldt Skialdre og Poeter (***) og alle Troldoms Konster begyndte af dem i Nordlandene.

Odin kunde udi Strid giøre sine Fiender blinde, døve og forskrækkede. Han giorde deres Vaaben saa sløve, at de ikke kunde bide. Hans Soldater gik frem uden Brynie (Harnisk) saa rasende og glubske, som vilde Hunde eller Ulve, og stærke, som Biørne eller Tyre. De sloge ihiel for Fode, og hverken Staal eller Jern kunde bide paa dem. Dette blev kaldet Berserker-Gang (det er Kæmpe-Gang).

Odin kunde ogsaa forvende sin Gestalt og Skikkelse, saa at hans Legeme imidlertid laae, som han havde sovet, eller været død, og da syntes han at være en Fugl eller Dyr, Fisk eller Orm, og kunde i et Øyeblik fare vidt hen i andre Lande, for at indhendte Tidende for sig selv eller andre.

(*) Heimdaler gav han Himmelbierg.
(**) Hans Afgunders øverste Forstandere.
(***) Liodasmider.

Han kunde og med blotte Ord udslukke Ild, stille Havet, og forandre Vejr og Vind, ligesom han fandt for got (*). Undertiden opvakte han Døde af deres Grave, og satte sig under deres Høye. Hvorfore han blev kaldet Dronga Drotten eller Houga-Drotten (det er Giengangeres eller Høyers Herre eller Gud.)

Han havde to Ravne, som han havde lært at tale. Disse fløje til adskillige Lande, og bragte ham Tidende hiem. Af sligt blev Odin meget viis. (**) Og saadant udrettede han ved Riim, Vers og Ord, som kaldes Galdrer: Hvorfore Asianerne bleve kaldede Galdremestere og Runemestere.

Odin forstod og den kraftigste Konst, som han meest havde lagt sig efter til at forfremme sig ved, hvilken kaldes Seid, hvoraf han selv blev kaldet Seidmader, det er en Troldmand, som Troldmænd endnu kaldes paa Norsk. Ved Hielp af denne kunde han vide, hvorledes det skulle gaae hans Krigsfolk, og andre tilkommende Ting, kunde ogsaa skille Folk ved Liv og Helbred, eller føre dem anden Ulykke paa, betage dem deres Vid og Styrke, og give dem til andre.

Men denne Troldoms Konst var geleidet med saa stor Ondskab og Vederstyggelighed, at Mændene skammede sig ved at øve den. Det blev derfor befalet Gudinderne (det er Qvindfolkene iblant Schytherne) at bruge saadant.

Odin vidste og, hvad Guld, Sølv og andre Skatter der var skiult i Jorden, og kunde med sine Liod, det er, Riim eller Vers, Ord og Besværelser, oplade Jorden, Bierge, Steene og Høye, og binde dem, som boede derinde, og udtage alt hvad han vilde.

Af denne sin Kraft og Konster var han meget navnkündig, saa at hans Fiender frygtede for ham; men hans Venner satte al deres Tillid til ham og hans Kraft.

Denne sin Fiolkynga eller Fiolkunniga (det er mangfoldige Kundskab og Konst) med Seid (det er Troldom og Diævelens Magt) og Galdran (det er, Besværelser, Manelser, Runer og Skrift) lærde han alle sine Guder og

(*) Han eyede og et Skib, som kaldtes Skidbladner, paa hvilket han passerede store Have og vidtløftige Søer. Samme Skib kunde han folde sammen, som et Stykke Kiæde. Han havde og alle Tider Mimers Hoved med sig, som aabenbarede ham meget fra andre Lande.

(**) Alle disse Konster lærte han andre ved Runer og Vers, som blev kaldet Galdrar. Hvoraf Aserne bleve kaldede Galdra-smider, det er Trold-Konstnere.

og Gudinder, hvilket blev siden vidt udbredt iblant Folk, og længe brugt indtil denne Dag.

Og man offrede til Odin og de tolv Hoved-Guder (det er de fornemste Opsynsmænd for Offringerne) man kaldte dem sine Guder, og troede paa dem. De opnævnte ogsaa deres Børn efter sammes Navne, som Audun og Ouden af Odin. Og af Ter Thord, Tore og Torarin. Item Steintor og Haftor, og saadanne fleere, som endnu bruges i Nordlandene.

Odin stiftede samme Love i Landet (Sverrig) som var brugelige i Schythia, og befalede at brende de Døde. Og hvad Gods og Penge de brendte med de Døde, det skulle og følge dem til Valdhalden (det er de Dødes Sal og Bolig) ligeledes skulle de og der nyde det, som de selv havde gravet i Jorden. Asken skulle man kaste i Vand, eller grave den i Jorden.

Ypperlige Mænd skulle man oprette Høye til en ævig Hukommelse, og give dem Navn af de Døde.

Og dem, som havde ladet see nogen besynderlig Manddoms Gierning, skulle man opreise Seyer-Steene eller Strids-Steene, hvilken Skik en lang Tid derefter vedvarede.

Og skulle man offre tre gange om Aaret. Først om Vinteren for god Tid og Frugtbarhed i Landet. Om Midt-Vinter for al anden Jordens Grøde og Producter. Om Sommeren Seyers-Offer.

Alle Schytherne gave Odin en vis Kop-Skat; hvorimod han skulle beskytte dem mod Fiender, og vedligeholde Gudernes Offer.

Niord fik en Hustrue, som heed Skade, men da hun blev kied af ham, giftede hun sig med Odin, som avlede mange Sønner med hende. En af dem blev kaldet Semming. Om ham digtede Evind Skaldaspillere en Viise (*).

Haken Jarl, den rige, Greve paa Laden, regnede sine Forfædres Herkomst fra denne Semmings Stamme.

Dette Schythia (Sverrig) blev da kaldet Manheim, og det store Schythia Gudheim, og der spurgtes altid mange underlige Tidender derfra.

Odin døde Straa-Død i Sverrig, og da han laae paa sit yderste, lod han sig mærke med Geirsodde (det er, han lod skiære ni Huller paa sit Kiød i ni Odder eller Kanter,) og tilegnede sig alle døde Mænd, som faldt i Strid:

(*) Odin, Asianernes Øverste, avlede den fortreflige Krigshelt med Skade, og det, da de boede udi blomstrende Tider i Manheim, og var meget afholdne. Hun, som nødig ville kastes i Havet, fik endnu fleere Sønner ved Odin.

Strid: Dem vilde han herbergere efter Døden, foregivende, at han skulle boe i Gudhiem (det er, Schythia) og tage vel imod sine Venner. De Svenske tænkte, at han drog til sin gamle Hoved-Stad, Aasgaard, og skulle der leve bestandig. Hvorfore de troede paa ham, og tilbad ham jo længere, jo meere. Imod store Trefninger og Blods Udgydelse aabenbarede han sig for mange, og gav nogle Seyer, andre bød han til sig. Og enhver syntes at være lyksalig, ved hvilket af Deelene han nød.

Odin blev brændt efter hans Død, og der blev indrettet et stort Giæste-Bud, Offer og Høytid. Og de troede, at, jo høyere Røgen steg op i Luften, jo bedre blev den Døde imodtagen af Guderne. Og jo meere kostelige Ting der blev brændt med ham, des rigere var han i den anden Verden, og desmeere kiærkommen i de Dødes Boliger.

II.
Niord.

Niord af Noatun kom efter Odins Død til Regieringen over Sverrig. Han holdt Gudernes Offer ved Magt, og Svederne (de Svenske) kaldte ham deres Drotte, og gave ham Skat. Udi hans Tid var der Fred i Landet med god Tid og frugtbare Aaringer: hvorudover Svederne troede, at han raadede for Aarets Grøde, samt Menniskens Lykke og Rigdom. Udi hans Tid døde alle de andre Guder, hvilke bleve brændte, og siden offrede man til dem.

Niord døde paa sin Syge-Seng, og lod sig mærke for i Veyen, ligesom Odin. De brændte ham, giorde ham en prægtig Liigbegængelse, og holdt ham for en Gud.

III.
Frei.

Frei fik Riget efter Niord, og blev kaldet Svedernes Drotte, og tog Skat og Skiænk af dem. Han var Vennesæl og Aarsæl (det er, han var yndet og havde mange Venner, og havde god Tid og gode Aaringer) ligesom hans Fader.

Han lod bygge et stort Afguds Tempel i Upsal, og lagde dertil al sit Landgilde, tillige med fast og rørigt Gods. Heraf har Upsala-Eyendommesin Begyndelse, som siden stedse er blevet ved, og hvoraf de Svenske Konger har skrevet sig.

Udi hans Tid begyndtes Frodes Fred, da der var god Tid udi alle Lande. Og Svederne tilregnede deres Gud og Høvding den Lyksalighed, og dyrkede ham meere, end de andre Guder, fordi de havde meere Fred og Frugtbarhed

barhed i Landet, og vare rigere i hans Tid, end tilforn. Hans Hustrue heed Gerdir Gymes Daatter, deres Søn var Fiolner Frei, med Tilnavn Ynger. Hvilket Navn hans Efterkommere længe beholdt, for en Æres skyld, og kaldtes Ynglinger.

Da Frei blev syg, og fornam, at det var mod Døden, lod han efter nogles Raad faa af sine Venner komme til sig. De lod anrette en stor Høy med en Dør og tre Vinduer paa. I denne indførte de Frei hemmelig, da han var død, og sagde for Svederne, at han endnu levede. De toge vare paa ham tre Aar udi Høyen, og al Skatten af Landet kastede de ind i Høyen til ham, Guldet igiennem det første Vindue, og Sølvet igiennem det andet, og Kaaber-Penge igiennem det tredie. Og da var der god Tid og Fred udi Landet.

IV.
Oder og Friggia eller Freja.

Freja, Niords Daatter, holdt Offeret ved lige; thi hun levede da alleene af Guderne, og hun var en meget deylig Qvinde. Efter hendes Navn bleve de fornemste Qvinder, for en stor Æres skyld, kaldet Frejer, som nu omstunder kaldes Fruer. Og kaldtes da enhver Freja over sit Gods og Eyendom, og Hus-Freja, som eyede Huus.

Freja var meget underlig til Sinds. Hendes Mand heed Odder, deres Døttre vare Hnos og Gersime, og vare meget deilige, med hvis Navne de kostbareste Klenodier endnu kaldes paa deres Maal. Da alle Svederne fik at vide, at Frei var vist død, og Fred og gode Aaringer dog continuerede i Landet, troede de, at det skulle altid blive saaledes, saa længe hun (*) blev i Sverrig: Derfor vilde de ikke brænde hende, men kaldte hende Verdens Gudinde, og offrede siden meest til hende for god Tid, Fred og Jordens Grøde.

V.
Fiolner.

Fiolner Yngve, Freis Søn, raadede siden for Sverrig og Upsals Gods. Han var riig, og Aarsæl og Fredsæl (det er, han havde Fred og god

B Tid

(*) Saa længe han (neml. Frei) blev i Sverrig. Derfor vilde de ikke brænde ham, men kaldte ham Verdens Gud, og offrede siden meest til ham, for at beholde Fred og gode Tider.

Tid i Landet i sin Tid.) Paa samme Tid var Frode Fredgode Konge i Ledre i Dannemark, og der var stor Venskab imellem Frode og Fiolner, saa at de holdt god Fred indbyrdes, og bode hinanden hiem til sig. Og da Fiolner var hos Frode i Siæland, giorde Frode et stort Giæstebud, hvortil han havde indbudet mange omkring i Landet.

Frode havde en stor Gaard, og holdt mange Folk. Han havde ladet giøre et stort Kar, mange Alne høy, og sammensat af store Bielker. Loftet, under hvilket Karret stod, var aaben midt udi, saa at man fra samme Aabning kunde tylle i Karret. Samme havde Frode ladet blande fuldt af Miød. Efterat der var bleven drukket stærkt om Aftenen, blev Fiolner med sine Folk indledet i en stor Sal, at sove. Men, da han om Natten gik ud paa Svalen, og vilde gaae ind igien, tog han feil af Døren, saasom han var overmaade drukken, og gik ind i det Værelse, hvor Karret stod, i hvilket han faldt ned, og druknede, som Thiodolfer den Hvinverske foregiver i sin Viise: Lydende saaledes:

Den Spaadom om Fiolners foreſtaaende Død, blev opfyldt der, hvor Frode boede, i det denne Regent blev indsperret, og druknede i et Træ-Kar, hvor ingen Blæst eller Storm var.

VI.

Sveigder.

Sveigder kom til Regieringen efter Fiolner sin Fader. Han lovede at besøge Godheim (det store Schythien) og opsøge den gamle Odin. Han drog ud med tolv Mænd, reiste vidt omkring i Verden, og kom i det store Schythien eller Tartariet, og fandt der mange af sin Slægt og Venner, paa hvilken Reise han anvendte fem Aar. Siden drog han hiem til Sverrig igien, og forblev der en lang Tid. Han havde faaet en deilig Hustrue i Vanaheim, ved Navn Vana, deres Søn blev kaldet Vanland.

Da drog Sveigder anden gang ud, at søge efter Godheim og Odin. Østen for Schythia ligger en stor Stad, som kaldes Steenen. Thi derudi var en Steen, saa stor, som et Huus. Om Aftenen efter Solens Nedgang, da Sveigder gik fra Giæstebud til sit Herberg, kom han til en stor Steen, under hvilken han saae en Dværg staae. Sveigder og hans Tienere, som vare meget beskiænkede, løb til Steenen. Dværgen, som stod ved Indgangen til Steenen, bad Sveigder ind, om han vilde finde Odin. Sveigder løb

strax

strax ind i Steenen. Derpaa blev Dørren strax lukt til efter ham, og der blev hans Endeligt (*).

VII.

Vanland.

Vanland, Sveigders Søn, fik Riget efter ham, og raadede over Upsals Gods. Han var en mægtig Krigshelt, og førte Krig i mange Lande. En Vinter var han til Herbergs hos Kong Snio den gamle udi Venden(**), og fik der hans Daatter, Driva, til Hustrue: Men om Vaaren drog han derfra, og lod sin Hustrue blive tilbage, og skiønt han lovede at komme igien inden tre Aar at hente hende, udeblev han dog i ti Aar. Derpaa sendte Driva Bud efter Huld Trold-Kone: Visbur, hendes og Vanlands Søn sendte hun til Sverrig til hans Fader. Trold-Konen kiøbte hun til at fortrylle Vanland, at han skulle drage til Finland; men hvis det ikke gik for sig, da at forgiøre ham (***). Medens Troldommen blev sat i Verk, var Vanland i Upsal. Da fik han uformodentlig en stor Lyst at drage til Finland. Hans Venner og Raad forhindrede ham, og sagde, at Finnernes Troldom havde paaført ham denne Lyst. Strax derpaa faldt han i en dyb Søvn, og da han havde sovet en kort Tid, raabte han paa sine Folk, og sagde, at Maren reed ham. Hans Tienere kom da, for at hielpe ham. Da de toge ved Hovedet, traadde hun ham paa Beenene, saa at de nær havde bleven knusede. Og da de toge fat paa Beenene, qvalte hun Hovedet, hvilket blev hans Død. De brændte ham ved en Aae, som kaldtes Skyt-Aae. Og de opreiste ham Sejer-Steene eller Grav-Steene (†).

VIII.

Visbur.

Visbur arvede Sverrig efter sin Fader. Han fik Aattes, den Riges Daatter til Hustrue, og avlede med hende to Sønner, Griis og Anund (††),

og

(*) Saaledes beretter Thiodolfer den Hvinverske: Den Dag-skyende Dværg, som vogtede Steenen, bedrog Sveigder, saa at denne kiækmodige Konge efter hans Ord løb strax ind i Bierget, og den Kæmpe-bygde Sakmimers (eller Odins og hans Selskabs) Vaaning blev strax aabnet ved Kongens Ankomst.

(**) Udi Finland. (***) At skille ham ved Livet ved Troldoms Konst.

(†) Derom giorde Thiodolfer saadan en Viise: Den Ophavs-Mand, Viles Broder, ophidsede Vanland til at bryde sin Troe og Love, da den Freds-Forstyrrere, Grimhild, traadde Kæmpe-Sønnen. Og den gavmilde Konge, som Maren reed, blev brændt paa Bakken ved Skyt-Aae.

(††) Gisl og Audur.

og Visbur forskiød hende, og tog en anden Hustrue; med hende avlede han en Søn, som blev kaldet Domald (*). Hans første Hustrue drog hiem til hendes Fader med hendes to Sønner, og, da den eene var tolv, den anden tretten Aar gammel, droge de til deres Fader, og krævede af ham deres Moders Medgift, som var tre Byer og et Guld-Smykke. Men han vilde ikke give dem det. Da sagde de, at det Guld-Smykke skulle koste den beste Mands Liv han havde udi sin Slægt. Og strax derpaa droge de hiem igien, og lod hente Huld, at hun skulle forgiøre deres Fader. Hun sagde, at hun saaledes ville indrette sin Troldom, at der altid en af Ynglings Slægt og Afkom skulle dræbe den anden. De samtykte det, forsamlede Folk, og kom uforvarendes paa deres Fader, og brændte ham inde (**).

IX.

Domald.

Domald antog Riget efter sin Fader. Udi hans Tid blev der Hunger og dyr Tid i Sverrig. Da offrede Svederne mange Øxne i et hoytidelig Offer om Høsten, udi Upsal, men forgiæves; thi den dyre Tid holdt ved.

Den anden Høst offrede de Mennisker; men Tiden blev ikke desbedre. Den tredie Høst holdt Svederne en stor Forsamling udi Upsal. Og da de fornemste i Riget havde holdt et Raad, bleve de eenige derudi, at Kong Domald var Aarsag i denne dyre Tid. De vilde derfore offre ham til Odin, for at faae god Tid i Landet; Hvorpaa de slagtede og offrede ham, og med hans Blod bestænkte alle Vegge i deres Afguds Tempel. Og der blev siden bedre Tid i Landet (***).

X.

(*) Domalds Sted-Moder lod ham fortrylle, saa at der tilsloges ham mange Ulykker.

(**) Thiodolfers Viise herover lyder saaledes: Ilden fortærede det meget Træ, som Visburs Tienere bleve tvungne til at bære, da Sønnerne, som fordervede Skoven, hidsede Folket op imod deres Fader, og Ilden brændte den fornemste Konge til Aske i hans eget Huus.

(***) Thiodolfers Viise herom er følgende: Det skedte i fordum Tid, at Folket med Vaaben i Haand oprettede deres Konge en Høy, saa at Undersaatterne i Riget giorde deres Sverd blodige paa Domald, som maatte døe, da Svederne længtes efter god Tid, og dræbte Jydernes Fiende.

X.
Domar.

Domar, Domalds Søn, kom til Riget efter ham. Udi hans Dage var der god Tid og Fred udi Sverrig. Han døde Straa-Død udi Upsal, og blev brændt paa Forres-Vold, ved Aabakken, hvor hans Grav-Steene endnu staaer (*).

XI.
Kong Dygve eller Dygvi.

Dygve, Domars Søn fik Riget efter hans Død. Han døde paa sin syge Seng i Upsal. Dygves Moder var Drotta, Kong Dans Daatter, som var Rings Søn, der først blev kaldet Konge i Dannemark, hvilket Navn hans Efterkommere siden beholdt som det ædelste Navn. Men Dygve blev først kaldet Konge i Sverrig; Thi hans Formænd bleve kaldede Drotter eller Drotnar (det er Herrer) og deres Hustruer Drotninger (det er Fruer eller Dronninger) (**). Drotta var en Syster af Kong Dan, af hvilken Dannemark har faaet sit Navn.

XII.
Kong Dag.

Kong Dag var Kong Dygves Søn, og blev Konge efter ham. Han var saa viis, at han forstod Fugle-Skrig, og han havde en Spurre, som bragte ham mange Tidender fra andre Lande. Det hendte sig engang, at Spurren fløy til Jydland, til en Landsbye, som kaldes Vorvaa, og blev paa en Ager dræbt med en Steen. Da Spurren ikke kom hiem igien, offrede Kongen til sin Gud for at faae Efterretning om Spurren. Og han fik det Svar, at han var dræbt paa Vorvaa. Derpaa udrustede han en Armee, og drog til Jydland. Da han kom til Vorvaa gik han i Land, slog ihiel og røvede, og Indbyggerne flyede langt bort. Mod Aftenen vendte han om igien, efterat

 han

(*) Thiodvlfers Beretning herom: Jeg har ofte forespurgt mig hos vise Mænd om den Yngling Domar, hvor han er bleven brændt, og jeg har faaet at vide, at Fiolners Søn, som døde Straa-Død, skal være brændt paa Aae-Bakken, ved Førres-Vold.

(**) Alle Hofbetienterne bleve kaldet Drott. Men enhver af deres (nemlig Kongernes) Slægt blev siden kaldet Yngve eller Yngving, og de bleve samtlige kaldede Ynglinger.

han havde giort et stort Nederlag, og førde mange Fanger med sig. Og da han reed over en Aae, som kaldes Skovsvad eller Vaabenvad, kom der en Bonde løbende ud af Skoven, og skiød Kong Dag i Hovedet, saa at han faldt død af Hesten (*). De, som paa de Tider havde øverst Commando i Krig, blev i disse Lande kaldet Gram, og deres Soldater Grammer.

XIII.

Kong Agni.

Agni, Dags Søn, fik Regieringen efter ham. Han blev en riig mægtig og navnkundig Herre, og en stor Krigshelt. Han drog til Finland, og førte Krig mod Froste Finnernes Konge, og nedlagde ham tillige med et stort Antal af hans Folk, røvede vidt omkring i Finland, og giorde et stort Bytte.

Han førte Skialf, Frostes Daatter, og Loga, hendes Broder, fangen bort med sig. Og da han kom til Stokke-Sand, slog han sine Telte op i en Skov, som var der paa samme Tid. Han havde et Guld-Smykke hengende om sin Hals, som Kong Visbur havde eyet: Men da han havde faaet Skialf, Frostes Daatter til Hustrue, blev han af samme ombedet, at han vilde anrette et Liigbegængelses Maaltid til hendes Faders Erindring. Derpaa bød han mange høye og anseelige Mænd til sig, og giorde et stort Giæstebud. Da Kongen var blevet drukken om Aftenen, bad Skialf, at han vilde vel forvare det Guld-Smykke han havde om Halsen. Han bandt det da hardt til Halsen da han gik til Sengs. Hans Telt var slagen fast ved et tykt Træe, som skulle skygge for Solens Heede. Da Kongen sov, tog hun en stærk Snøre, og bandt den fast ved Guld-Kiæden. Hvorpaa hendes Tienere rev Teltet om, og kastede Snøren over en Green i Træet, og hængte ham der op. Derpaa skyndte hun sig med sine Folk til Skibet og roede bort. Kong Agni blev brændt paa et Sted, Vesten for Stokke-Sund, som heraf er kaldet Agneside.

XIV.

Kong Alrek, og Kong Erik.

Alrek og Erik vare Kong Agnes Sønner, og fik Regieringen efter ham. De vare fortreflige Krigshelte, og øvede sig fornemlig til Hest. Og de

(*) Thiodolfers Vise herom: Jeg haver spurgt, at den vise og berømte Kong Dag maatte dog endelig døe, da denne Krigshelt kom til Vorvaa, for at hevne sin Spurres Død. De Folk, som vare med Kongen, bragte siden denne Tidende til Østerlandene, at den lympneste Træl havde med en Slynge-Steen dræbt Kongen.

de kappedes med hinanden, hvo der enten best kunde ride, eller have de beste Heste. Det hendte sig en Dag, at de reed begge eene bort fra deres Folk, og kom ikke tilbage igien, men blev funden døde, og begge deres Hoveder vare knusede, skiønt de ingen Vaaben havde hos sig: Men Bidslene var slednе af begge deres Heste: Hvorfore man sluttede, at de dermed havde dræbt hinanden (*).

XV.

Kong Yngve og Kong Alfred.

Yngve og Alfred vare Alreks Sønner, hvilke bleve Konger i Sverrig efter ham. Kong Yngve var en tapper Krigshelt, seyerrig, deylig af Skabning, stærk og dristig udi Strid; derhos veltalende og gavmild: Hvorudover han var yndet af alle, og meget navnkundig.

Kong Alfred, hans Broder, sad altid hiemme, og førte ingen Krig. Endskiønt han talede kun lidet, var han dog knarvurren og stolt (**). Hans Hustrue heed Bera, som var et deyligt, godgiørende, lystigt, vittigt og beleven Fruentimmer. Det hendte sig engang, at Kong Yngve var kommen hiem fra Søe-Røverie, saa at begge Brødrene vare da tilsammen i Upsal (***). Og naar Kong Alfred gik til Sengs om Aftenen, blev Dronning Bera ofte siddende, og forslog Tiden med Kong Yngve (†). Hun sagde ofte af Skiemt, at den Jomfrue var lyksalig, som Kong Yngve ville have til Hustrue. Det fortrød Kong Alfred. Da Dronningen derfore en Aften sad, og snakkede med Kong Yngve, som havde et stakket Sværd liggende paa sine Knæ, kom Alfred uforvarende ind igien fra Senge-Kammeret. Da nu de nærværende ikke mærkede Kongens Ankomst, saasom de vare drukne, tog han et draget Sværd frem, som han havde under sin Kiortel, og stak sin Broder igiennem dermed. Yngve sprang

(*) Thiodolfers Beretning: Alrek døde der hvor Erik blev dræbt ved sin Broders Vaaben. Og er det sagt, at Kong Dags Sønne-Sønner bleve ihielslagne med hinandens Bidsel: Men ingen vidste noget deraf, førend Freis Efterkommere aabenbare viiste Bidslerne frem.

(**) Hans Moder heed Dageider, Kong Dags den riges Daatter, af hvilken Konge-Slægten, Doglingerne ere komne.

(***) Yngve plejede gemeenlig at sidde og drikke langt ud paa Natten.

(†) Derfore bad Kong Alfred hende at gaae betimeligere til Sengs, at han ikke skulle sidde og vaage for hendes Skyld. Hvortil hun svarede, at den Hustrue var lyksaligere, som havde Yngve til Mand, end den, der havde Alfred.

sprang strax op, drog sit Sværd, og hug til Kong Alfred, saa de faldt begge døde ned paa Gulvet, og bleve begravne i en Høy paa Forresvolden (*).

XVI.
Kong Hugleik.

Efter Kong Alfred kom hans Søn Hugleik paa Thronen (thi Kong Yngves Sønner vare den Tid smaa) han var ingen Krigsmand, men sad stille hiemme i Landet; Han blev meget riig, men tillige karrig. Han holdt mange Spillemænd og Troldmænd ved sit Hof.

Udi Norge vare to Brødre, Hagen og Hagbard, som vare Søe-Konger, og navnkundige Mænd. De havde et stort Antal Krigs-Folk, og der iblant mange stærke Kæmper. Undertiden droge de i Krig tilsammen, undertiden hver for sig.

Hagen drog til Sverrig mod Kong Hugleik, hvilken samlede en stor Krigshær mod Hagen, og fik til Hielp to Brødre, Svibdager og Geigader, to navnkundige Mænd og stærke Kæmper. Hagen havde tolv Kæmper med sig, blant hvilke var ogsaa Stærk Odder den gamle. Hagen selv var ogsaa en god Kæmpe. De mødtes paa Forresvold, hvor hans Folk bleve slagne, og hans to Kæmper bleve fangne. Kong Hagen brød ind i Liv-Garden til Kong Hugleik, og dræbte ham tillige med hans to Sønner. Hvorpaa de Svenske toge Flugten, og Hagen bemægtigede sig Landet, og blev Konge i Sverrig. Men da han udi tre Aar sad stille i Landet, drog hans Kæmper fra ham, og søgte anden Leilighed.

XVII.
Kong Hagen.

Jorund og Erik vare Kong Erik Alreksons Sønner, hvilke stridede til Søes al den Tid Kong Hugleik og Hagen regierede i Sverrig. De røvede i mange Lande, og vare habile Krigsmænd. En Sommer røvede de under Dannemarks Siden, hvor de fandt Gudlaug, Konge i Haaløye (det er) Helgeland

(*) Thiodolfs Vise: Den Konge, som vogtede Afguds Templet, blev ihielstukket, da den Avindsyge Kong Alfred giorde sit Sverd blodig paa sin Broder Yngve. Det var ikke en afgiort Sag, at Bera skulle have ophidset disse tvende Helte til at dræbe hinanden; siden disse to Brødre uden Nødsfald, for et smukt Fruentimmers Skyld, dræbte hinanden.

geland i Norge, hvilken de overvandt, og førte ham til Landet paa Stromsnæs, og hængte ham der. Og hans Mænd kaſtede en ſtor Steen-Hoy over ham (*). Deraf fattede Yuglingerne ſtor Mod og Driſtighed. Da det blev bekiendt, at Hagen havde ladet ſine Kæmper drage fra ſig, forſamlede de en ſtor Armee imod Kong Hagen, og ſeilede til Sverrig: Da Svederne hørde, at Yuglingerne vare komne i Landet igien, kom de hinanden til Hielp, og en ſtor Armee blev ſamlet. Derpaa lagde de ind i det ſtore Vand Logen (Maler) og droge til Upſal. Kong Hagen modte paa Forresvold, og der blev en haard Fegtning: Hagen foer frem med ſaa ſtor Tapperhed, at han hug ned for Fode alle de ham forekom. Til ſidſt fældede han Erik Yngveſen, og nedhug diſſe Brødres Fane. Hvorpaa Jorund flyede til Skibene med ald ſit Folk.

Hagen havde faaet ſaa ſtore Bleſſurer i dette Slag, at han ikke kunde leve. Derfor lod han fylde ſit Skib med Vaaben, døde Mænd og tort Brænde. I dette lagde han ſig halv død, og befoel at hidſe Segl, legge Roret i Læ, og føre det uden for Skiærene, og ſtikke Ild derpaa. Vinden blæſte fra Landet, og Hagen gik brændende til Soes, og blev begraven i Havet. Denne Gierníng blev vidt bekiendt og berømmet.

XVIII.
Kong Jorund.

Jorund Yngveſen blev Konge i Sverrig, ſom røvede altid om Sommeren til Soes. Et Aar kom han til Dannemark, lagde ind i Limfiord, og drog op til Otteſund, og røvede i Landet. I det ſamme ankom Gydleg, Konge paa Helgeland (en Søn af Kong Gudlaug, ſom Jorund havde ladet hænge) og da han havde begyndt en Træfning med Kong Jorund, kom Folkene i Landet ham til Hielp fra alle Kanter. Jorund ſprang over Borde, men blev optagen igien, og fangen. Hvorpaa Gydleg lod opreiſe en Galge, og hænge ham deri. Saaledes lyder Thiodolf. Skalds Viſe: **Vard Jorunder hin er end om do Liffs offlatr i Limafirdi: Daa er Haler**

(*) Evind Skaldaſpillers Viſe: Men Gudlaug maatte beklæde Galgen, da de Øſtlige Konger førte en heftig Krig med ham, og Yngves Sønner hengte ham op i et høyt Træ. Og det gamle Træ, hvöri han blev hængt, ſtod paa Strømes Næs (Forbierg) hvor han blev begraven, og fik en kunſtig udhuggen Steen paa ſin Grav.

Jostr Harfa sleipnir bana Gudlauks ofbæra Skildi, ok Hagbardi Hersa valde, Hodno leif aa Halse gik. Det er: Kong Jorund, som udi Slaget stod forrest i Spidsen, satte Livet til i Limfiorden, da den hoy-brystede Galge-Hest bar Gudlaugs Banemand paa Ryggen (det er, da Gudlaugs Banemand blev ophængt) og en farlig Snare blev snøret om Halsen paa Kongen, som havde øverst Commando.

XIX.
Kong Aune eller Ani.

Aune eller Ani, Jorunds Søn, blev Konge i Sverrig efter sin Faders Død. Han var en viis Mand, og offrede gierne til Guderne, og holdt sig meget fra Krig.

Udi disse forbemeldte Kongers Tid udi Upsal vare følgende Konger i Dannemark.

Dan, den kiækmodige, som naaede en høy Alder.

Hans Søn var Frode hin Fredgode.

Frodes Sønner vare Haldan og Fridlef, som vare mægtige Krigshelte.

Haldan drog til Sverrig med en Armee, holdt nogle Trefninger med Kong Aune, og indlagde altid Seyer. Omsider flyede Kong Ani til Vester-Gotland, udi sin Regierings 20 Aar, hvor han forblev i 20 Aar, saa længe, som Haldan levede (*). Derefter døde Haldan i Upsal, og blev begravet i en Høy. Kong Auni kom til Riget igien, da han var 60 Aar gammel. Derpaa anrettede han en stort Offer, for at nyde et langtvarig Liv. Han offrede og sin egen Søn til Odin, og fik det Svar af ham, at han skulle leve endnu i 60 Aar (**). Da kom Oli den Raske, Fridlefs Søn, Konge til Dannemark, med sin Krigshær, og overvandt Aune; hvorpaa han atter flyede til Vester-Gotland, og blev der i 20 Aar (***) indtil Stærk-Odder, den gamle, dræbte Kong Oli. Derpaa kom Ani atter til Upsal igien, og var Konge i 20 Aar. Da anrettede han atter et stort Offer, og offrede Odin sin anden Søn. Hvorudover Odin forsikrede ham, at han skulle leve saa længe, som han offrede ham een af hans Sønner hver 10 Aar, dog saaledes, at han skulle give en Part af Landet Navn efter enhver af sine Sønners Tal, som han

(*) J sit Regierings 25 Aar, og forblev der i 25 Aar.
(**) Og skulle tillige blive Konge i Upsal, som han var.
(***) 25 Aar.

han offrede. Og da han havde offret 7 Sønner, levede han endda 10 Aar, og, som han ikke kunde gaae, maatte de bære ham i en Stoel. Dernæst offrede han sin 8 Søn, og kaldte en Part i Landet deraf Ottendeland. Og han levede 10 Aar derefter, men maatte altid holde Sengen. Da han siden havde offret sin 9 Søn, levede han 10 Aar derefter, og pattede af et Horn, som et spæd Barn. Han vilde end ogsaa offre den eeneste Søn, han havde tilbage, og deraf give Upsal og Upsals Læn det Navn Tiendeland. Men Svederne var derimod. Siden døde Kong Ani, og blev lagt i en Høy ved Upsal (*).

Heraf er det bleven kaldet Anisot eller Aunasot, naar nogen døde af Elde uden nogen anden Svaghed.

XX.

Kong Egil Anison.

Anis, den gamles Søn, Egil fik Regiering efter sin Fader. Han var ikke skikket til Krig, men sad hiemme i Stilhed. Han havde en Tiener, ved Navn Tune, som havde været Kong Anis Rentemester: Samme nedgrov efter Kong Anis Død en stor Hob Guld og Sølv i Jorden. Denne Tune gav Kong Egil Sted iblant sine Trælle; hvorover han blev meget fortrydelig; og løb derfor fra Kongen med en stor Hob andre Trælle, efter at han havde optaget den Skat, der laae i Jorden, og deelt den imellem dem; hvorpaa de udvalgte ham til Anfører. Siden forsamlede sig til ham alle Misdædere og Fred-løse Mænd, og han drog omkring i Landet, og giorde stor Skade. Da Kongen fik dette at høre, blev han ilde tilfreds, og drog ud med sin Krigshær, for at opsøge dem. Men Tune kom uforvarendes paa dem om Natten, og slog meget af hans Folk ihiel, saa at Kongen maatte tage Flugten, og blev forfulgt af Tune indtil Skoven. Derpaa drog han tilbage igien, og røvede allevegne, og gav sine Folk alt det han røvede; hvorudover de bleve ham troe og villige, og mange forsamlede sig til ham. Kong Egil forstærkede sig igien, og drog mod Tune; men han tabte otte Trefninger, som

(*) Thiodolf. Vise: Kong Ani i Upsal kunde længe holde ud med en svag Alderdom; thi han ville ikke gierne døe, men blive ung igien, som Odin havde lovet. Og en af Freis Slægt, som plejede at kiøre paa en Vogn, holdt hans den finale Ende af et Faare-Horn til Munden, hvoraf Kongen laae og pattede, men formaaede ikke selv at holde det.

de holdt sammen. Derpaa flyede Kong Egil til Kong Frode hin Frake i Siæland, og lovede ham Skat af Sverrig, dersom han vilde hielpe ham med sine Folk imod Tune. Kong Frode laante ham sine Kiæmper og meget Krigs-Folk. Hvorpaa han drog til Sverrig igien. Da Tune fik det at vide, modte han med sin Armee, men blev slagen tillige med sit Partie, og Kong Egil kom til sit Rige igien. Men de Danske droge hiem igien, og Kong Egil sendte Kong Frode anseelige Foræringer og Gaver hvert halve Aar; og endskiønt han ingen Skat betalede, blev dog deres Venskab bestandig (*). Det hendte sig i Sverrig, at en Tyr, som skulde offres, var ved alt for meget Mæskning bleven saa feed og kaad, at den søgte Mennisker. Samme Tyr sleed sig løs, og løb ad Skoven, og giorde Folk stor Skade. Kong Egil var en god Jæger, og som han en Dag var paa Jagt, forfulgte han et Dyr, og reed fra alt sit Folk. Da han nu blev denne Tyr vaer, reed han til ham, for at fælde ham. Tyren vendte sig imod Kongen, som stak til ham med sit Spyd: Men da det ikke giorde nogen Virkning, løb Tyren sine Horn i Hestens Side, saa at han faldt død til Jorden med Kongen. Da han nu sprang op igien, og vilde drage sit Sverd, stak Tyren sit Horn igiennem hans Bryst. Kongens Mænd kom da, og dræbte Tyren, men Kongen døde deraf, og blev lagt i en Høy ved Upsal.

XXI.

Kong Ottar Vendilkrage.

Ottar, Kong Egils Søn, blev Konge efter ham. Han holdt ikke Venskab med Kong Frode. Hvorudover Frode skikkede Gesandter til ham, og lod kræve den Skat, som Egil havde lovet hannem. Ottar svarede, at de Svenske aldrig havde givet Kongen af Dannemark Skat, altsaa vilde han ey heller giøre det.

Saasom Kong Frode var en mægtig Krigshelt, saa seilede han en Sommer til Sverrig, skændte og brændte vidt omkring i Landet, slog mange ihiel, giorde et stort Antal til Krigs-Fanger, og fik et anseeligt Bytte.

Den følgende Sommer foer Kong Frode paa Søe-Roverie i Øster-Søen. Da Ottar fik Kundskab derom, seilede han med sin gandske Armee

(*) Efter Tunes Død regierede Egil i 3 Aar.

mee til Dannemark og røvede og brændte udi Landet uden Modstand (*). Omsider lagde han ind i Limfiord, og giorde stor Skade i Vendsyssel med Mord og Brand. Kong Frode havde sat to Grever ved Navn Vatter og Faste til at have Opsyn med Riget, medens han var uden Lands. Da disse fik at høre, at de Svenske røvede i Jydland, samlede de i en Hast en Armee, og kom med deres Flode uforvarendes paa de Svenske. Og da de havde længe stridet, søgte Folket i Landet paa alle Sider af de Svenske, saa at Kong Ottar blev slagen, og de fleeste af hans Folk. De lagde da Kong Ottars døde Krop paa en Høy, og lod Ravne og Krager æde hans Kiød. Desforuden giorde de en Krage af Træ, hvilken de sendte til Sverrig, og lod sige (**), at saadanne Fugle havde fortæret Kong Ottar. Deraf kaldte de ham Vendelbokrage (***).

XXII.
Kong Adels.

Efter Ottar, blev Adels, hans Søn Konge. Han levede længe, og blev meget riig og mægtig. Det hendte sig en Sommer, at han drog paa Søe-Røverie, og kom til Sachsen (†). Og siden Kongen da ikke var i Landet, bortførte Kong Adels meget Bytte baade af Mennisker, Qvæg og andet Got. Der var iblant Fangerne en meget deilig Jomfrue, ved Navn Ursa, som tillige var vittig, beleven og artig, saa at Kongen blev forelsket i hende, og tog hende til Hustrue. Helge, Kong Haldans Søn, var Konge i Dannemark, og boede i Ledre. Han kom til Sverrig med saa stor en Krigshær, at Kong Adels ikke torde stride imod ham, men rømte strax af Landet. Kong Helge røvede, og tog med sig, hvad han lystede, og drog til Dannemark igien. Han tog ogsaa Dronning Ursa med sig, hvilken han ægtede, og avlede en Søn med hende, ved Navn Rolf Krage.

(*) Men da han fik at høre, at der var samlet en stor Armee i Siæland, drog han til Øresund, og derfra til Limfiord.

(**) Og lod sige, at Otter var ikke meere værd, end denne Krage.

(***) Thiodolf. Vise: Den dygtige Krigshelt Ottar blev slagen af de Danske, og blev til Priis for Ørne-Kløer, for hvilke denne kloge Krigs-Anfører udrakte sine døde Been i Vendsyssel. Jeg har Efterretning af de Svenske, at dette var Vatters og Fastes Arbeyde, hvilke vare Kong Frodes tapre Grever, og ihielslog denne stridbare Konge, for at forsvare Jydland.

(†) Over hvilken Kong Geirthiofver regierede. Hans Hustrue heed Alof den rige, men hans Børns Navne ere ikke bekiendte.

Tre Aar derefter kom Dronning Alhed af Sachsen til Dannemark, og gav Dronning Ursa tilkiende, at Kong Helge var hendes Fader, og hun selv hendes Moder. Da drog Ursa til Sverrig igien, og blev der Dronning, saa længe hun levede. Kong Helge faldt i en Trefning, og Rolf, hans Søn, som da var 8 Aar gammel, blev udvalgt til Konge efter ham udi Ledre.

Kong Adels havde stort Fiendskab med Kong Oli af Opland i Norge. De leverede hinanden en Trefning paa Jisen oven for Venner, hvor Kong Oli blev slagen. Om den Trefning, og hvorledes Rolf, Konge af Dannemark, kom til Sverrig, og saaede Guld paa Forresvolden, er meget sagt udi Skioldunga-Viser og Skioldunga-Sagn.

Kong Adels holdt altid skiønne Heste, hvoriblant han havde en, som heed Sløngev, og en anden, som heed Ravn (*), hvilken Kong Oli i Norge havde eyet. Den skikkede han Godgiæst, Kongen paa Helgeland. Og da Kongen reed samme Hest, kunde han ikke styre ham, men faldt af og døde. Hvilket skedte paa Andenæs i Norge.

Kong Adels var engang til Offers, som man kaldte Disa (Gudindernes Offer) og da han reed omkring i Salen (nemlig Gydindernes) slog Hesten ham af, saa han faldt med Hovedet mod en Steen, og hans Hierne faldt ud. Og han blev lagt udi en Hoy ved Upsal, og var holdt for en riig Konge i sin Tid (**).

XXIII. og XXIV.
Kong Eistein og Kong Solvi Jude.

Eistein Kong Adels Søn, fik Sverrigs Rige efter ham. Udi hans Tid blev Rolf Krage slagen i Ledre af sin egen Svoger.

Udi de Tider røvede mange paa Sverrig, baade Danske og Norske. Og mange tiltog sig Konge-Navn, som intet Land havde, og blev derfor kaldet Søe-Konger og det med Rette; fordi de havde deres meeste Tilhold paa deres Skibe, og søgte deres Ophold ved Søe-Roverie (***). En af samme

(*) Af denne blev ynglet en anden Hest, som og blev kaldet Ravn. Begge disse sendte han &c.

(**) Thiodolf. Vise: Dette har jeg desuden spurgt, at den onde (Odin) har forkortet Kong Adels Liv, og at denne Dydens Helt, af Freys Afkom, saa farlig faldt af Hesten, og hans Hierne ynkelig beblandet med Skarn, og Olis Fiende, den dydige Herre, maatte endelig døe udi Upsal.

(***) Den blev med Rette kaldt Søe-Konge, som aldrig sov under sodet Træ, eller drak af Horn ved Ild-Stedet.

samme Søe-Konger heed Solvi, Hognes Søn udi Marsø. Han røvede udi Østerlandene; men havde ellers Land at regiere over i Jydland. Da han kom til Sverrig, var Kong Eistein til Giest udi et Herred, som heed Lovond. Kong Solvi kom uforvarendes paa ham, og brændte ham inde med alt sit Folk. Siden drog han til Sigtun, og forlangte, at Svederne skulle tage ham til Konge. Men de forsamlede i en Hast en stor Krigshær imod ham, og vilde forsvare Landet. Slaget vare de udi tolv samfulde Dage. Kong Solvi fik Overhaand, og blev Konge i Sverrig i mange Aar, indtil de Svenske ved Forræderie dræbte ham (*).

XXV.
Kong Ingvor.

Ingvor eller Yngvor, Kong Eisteins Søn, blev Konge over Sverrig efter Kong Solvis Død. Han var en tapper Krigshelt, og var hvert Aar ude med sin Skibs-Flode, at forsvare sit Land. Han sluttede Fred med de Danske, og drog med sin Armee i Østerleden, men blev slagen i Estland (paa det Sted, som kaldes Steenen) hvor han ligger begraven i en Høy ved Strand-Bredden: Og hans Folk, som vare overblevne, seilede hiem til Sverrig igien (**).

XXVI.
Kong Omund.

Omund, Kong Yngvors Søn, kom paa Thronen efter ham. I hans Tid var der god Fred i Sverrig, han selv blev meget riig, og var den lyksaligste af alle de Konger der havde været i Sverrig.

Han

(*) Thiodolf. Vise: Jeg veed og dette, at Kong Eistein endede sit Liv i Lovonds Herred, da Jydernes Krigs-Folk omringede Byen, og brændte Kongen inde med de Svenske Hof-Folk. Den hede Ild, som fortærer Brændet, slog ind paa Kongen, som var indsperret, og Bygningen, som var opført af stærke Bielker, var fuld med Folk, som blev opbrændt til Aske.

(**) Thiodolf. Vise: Det er en bekiendt Sag, at Estlænderne have taget Kong Yngvor af Dage, og deres Krigshær dræbt ham med deres Sverd ved Stranden. Der staaer hans Høy ved Søe-Kanten, omringet af Havets Bølger, og Hel, Lokes Daatter (Døden) forlyster der Kongen med adskillige Riim, som Odin har giort.

Han drog til Estland, for at hevne sin Faders Død, og røvede og brændte vidt omkring i Landet, og drog hiem igien med et stort Bytte (*).

Udi Sverrig var paa den Tid store Skove og øde Marker, og mange steds ubeboede Ørkener. Men Kong Omund lod Skovene ophugge, og lod oplede slette Pladser at bygge paa, lod giøre Veje over Klipper, Bierge, Dale, Moser og Moradser, og andre saadanne Steder over alt i Sverrig. Og lod Landet mangesteds bebygge, hvor det var ubygt. Hvorudover han blev kaldet Braude-Omund, fordi han saaledes lod rydde og giøre Braud, det er Vej.

Han havde en Søn ved Navn Ingiald. Paa samme Tid var der en Under-Konge eller Skat-Konge i Fiadrindaland i Sverrig, som heed Ingvor, og havde to Sønner, Alf og Agnar. Alf og Ingiald vare lige gamle, og vare de paa den Alder, at hver af dem holdt sine Hof-Betientere (**). Bryde Omund raadede for Tiendeland, som Upsal ligger udi. Der holdt alle Svenske Ting om Mid-Vinter, og alle Skat-Konger og Overste i Landet skulle der forsamles. Der kom og Ingvor hen med sine to Sønner Alf og Agnar. Ingiald og Alf legte sammen, og Alf var ham altid for stærk, hvorover Ingiald blev saa utaalmodig, at han græd og klagede derover for sin Foster-Fader, Svibdager den blinde (***). Hvorpaa Svibdager tog Hiertet af en Ulv, og stegte, og gav Ingiald, Kongens Søn det at æde; Hvoraf han blev meget grum og modig. Da han blev fuldvoxen, fik han Gunhild Kong Algauts Daatter af Goutland til Hustrue. Denne var Kong Gottreks den mildes Søn, en Sonne-Søn af Kong Gout, af hvilken Goutland har faaet sit Navn (†). Kong Omund drog om Hosten med sine Folk imellem

(*) Udi hans Tid var der en overmaade stor Frugtbarhed i Sverrig.

(**) Paa samme Tider vare derover alt i Sverrig mange smaa Konger, som stoede under Braude-Omund, hvoriblant var Svibdager, med Tilnavn den Blinde, som regierede over Tiendeland, hvor Upsal ligger.

(***) I det samme kom hans Foster-Broder tilgaaende, som heed Gotvid, og tog ham veed Haanden, og ledte ham til hans Foster-Fader Svibdager den Blinde, og fortaalte ham ꝛc. Hvorpaa Svibdager svarede, at det var en stor Tort og Skam; Hvorfore han tog et Ulve-Hierte ꝛc.

(†) Algaut var forsikret paa, at hans Daatter skulle blive vel gift, naar hun fik Kong Omunds Søn, saa fremt han havde sin Faders Sind. Altsaa blev Jomfruen ført til Sverrig, og holdt Bryllup der med Ingiald.

imellem sine Gaarde. Og da han kom i en Dal paa Himmiisheden, og det regnede stærkt, faldt der en Skrede af Snee, Sand og Steen fra en hoy Klippe, og dræbte ham tillige med et stort Antal af hans Folk (*).

XXVII.

Kong Ingiald Ildraade.

Ingiald Omundsen blev Konge udi Upsal efter sin Fader. Upsals Konger havde altid været Enevolds-Herrer over Sverrig, fra Odins Tid indtil Kong Agnars hin Riges Dod. Thi siden blev Landet deelt ved Arv, saa at enhver fik den Part at regiere over, som han arvede. Dog vare Upsals Konger over alle de andre smaa Konger.

Da Ingiald kom til Regjeringen, vare der mange saadanne smaa Konger, og nogle af dem havde optaget og opbygt øde Steder i Landet, og regierede der over. Dette fortrød Kong Ingiald hoylig paa. Hvorfore han lod anrette et stort Giæstebud i Upsal, og vilde efter Landets Skik tage Arv efter sin Fader, Kong Omund. Til den Ende lod han indrette en nye Sal, meget storre end den Kongelige Sal i Upsal, og syv Kongelige Sæder deri, og kaldte den Syv-Kongers Sal. Derefter lod han byde alle Konger i Sverrig tillige med de anseeligste og ypperste Mænd til sig. Til dette Giæstebud indfandt sig Kong Algauter, Dronningens Fader, og Kong Ingvor af Fiadrundaland, med sine to Sønner, Alf og Agnar. Ligeledes Kong Sporsnilder af Ner-Rige, og Kong Siurd af Ottendeland. Men Granmar af Sydermanland kom der ikke. Da han nu havde anviist de 6 Konger hver sit Sæde, befoel han sine Hof-Betientere og Krigsfolk at være tilstæde i Byen, og holde sig færdige til videre Ordre.

Det var paa den Tid Skik i Sverrig, at den, som giorde Giæstebudet, og som skulle træde til Arv i Riget efter nogen Konge, skulle sidde paa Fodskammelen for Hoy-Sædet, indtil det Bægere blev indbaaret, som kaldtes Brage-Bægere eller Brage-Fuld: Da skulle han staae op, tage imod Bægeret, og efter given Løfte og Forpligtelse, om at vise Manddoms Gierninger, tomme det ud. Siden skulle man lede ham til sin Faders Hoy-Sæde eller Konge-Sæde, og saa havde han rettelig tiltrædet Arven af hans Faders Rige. Ligeledes skedte det og nu. Thi Kong Ingiald stod op imod Brage-

(*) Thiodolf. Vise: Kong Omund blev under Himmesfield ilde forhindret af Jord og Steen-Fald, da Snee- og Iis-Stumper tumlede ned af Bierget, midt ud paa Veien for Estlændernes Fiende, saa at denne Helt paa alle Sider blev overhyllet med Jordens Been (det er med Steen.)

Bægeret, tog fat ved det store Dyre-Horn, og forpligtede sig, at ville giøre sit Rige Halv-Deelen større paa alle Kanter, eller og sætte Livet til derfor. Derpaa drak han Hornet ud.

Om Aftenen, da alle Giæsterne vare drukne, talede han til Folkvid og Hylvid, Svibdagers Sønner, at de skulle gaae ud af Salen med ham, og væbne sig med alt deres Folk. Hvorpaa de gik ud, satte Ild paa Salen, og indebrændte de 6 Konger med alt deres Folk, og slog ihiel alle dem, som søgte at komme ud, og Kong Ingiald lagde alle deres Lande under sig.

Da Kong Granmar fik Efterretning derom, sluttede han, at det samme ogsaa vilde møde ham, hvis det ikke i Tide blev forebygt. Samme Sommer kom Kong Hiervar, som blev kaldet Ylving, til Sverrig med sin Skibs-Flode, og lagde ind i den Fiord, som kaldes Mørkved. Da Kong Granmar fik det at vide, sendte han Bud til ham, og lod ham byde til Giæst med alt sit Folk. Dette Bud behagede Kong Hiervar meget vel; thi han havde aldrig røvet i Kong Granmars Land (*). Da han kom til Kong Granmar, og de drak om Aftenen, og vare glade, traadde Hildegund, Kong Granmars Daatter frem, og efter hendes Faders Befalning tog et Sølv-Kar, og skiænkte det fuldt. Derpaa fremstillede hun sig for Kong Hiervar, og sagde: Lever vel, I Ylvinger, og hun tildrak ham Rolf Krages Skaal, som det den Tid var brugeligt, at drikke sine Venners Hukommelses Skaale, og besynderlig de Dødes. Da hun havde drukket Halv-Parten, leverede hun Hiervar Bægeret (**), og hun anstod ham saavel, at han anden Dagen begiærede

(*) Om Aftenen, naar man skulle drikke Velkomst, faldt det Kongerne til, som havde Lande at regiere, eller giorde Giæstebudet, at indrette Drikke-Langet saaledes, at de skulle være to om et Bægere eller Skaal, hvert Par for sig, Mand og Qvinde, saa langt det kunde rekke, men de øvrige, som vare fleere, skulle sidde og drikke for sig selv. Derimod var Søe-Røvernes Laug saaledes, at, naar de vare i Giæstebud, skulle de alle drikke tilsammen. Kong Hiervars Høy-Sæde var indrettet lige over for Kong Granmars, og alle hans Folk sadde paa Benken hos ham. Da sagde Kong Granmar til sin Daatter Hildegund, at hun skulle pryde sig, og bære Øl frem for Søe-Røverne, og hun var en deilig Jomfrue. Derpaa tog hun ꝛc.

(**) Han tog imod Bægeret, og hende om Haanden, og bad, at hun ville sætte sig ned hos ham. Men hun sagde, at det ikke var Søe-Røveres Maade, at skiftes til at drikke af et Bægere med et Fruentimmer. Men han svarede, at han gierne ville giøre Bytte, og forlade Søe-Røveriet, og skiftes til at drikke med hende. Derpaa satte Jomfruen sig ned hos ham, og drak med ham om Aftenen, og de havde adskillig Samtale med hinanden. Dagen derefter foreslog Hiervar sine Tanker om Jomfrue Hildegund for Kong Granmar ꝛc.

giærede hende til Hustrue. Kong Granmar samtykte det, og giorde deres Bryllup. Kong Hiervar skulle da blive hos ham, og arve Riget efter ham; thi han havde ingen Søn. Samme Høst forsamlede Kong Ingiald en stor Krigshær af heele Sverrig, og agtede at drage imod Kong Granmar og hans Svoger, hvilke, da de fik det at vide, samlede de Folk af deres Land. Og Kong Hagen af Øster-Gydland; og hans Søn, Hilder, kom dem til Hielp med meget Folk. Thi Kong Granmar havde Hilden, Kong Hagens Daatter, til Hustrue.

Kong Ingiald kom i Landet med sin Armee, som var langt større end Kong Granmars. Og der blev en skarp Fegtning. Tilsidst toge Kong Ingialds ypperste Mænd Flugten med deres Folk, og da Kong Ingiald var bleven ilde saaret, flygtede han til sine Skibe, efter at han havde mist meget Folk. Der faldt udi den Trefning Kongens Foster-Fader Svibdager blinde, med sine to Sønner, Gautvid og Hulvid. Kong Ingiald seiglede hiem igien, og var ilde til Mode (*). Endelig kom Kongerne sammen, og sluttede Venskab, Fred og Forbund med hinanden, under Eed, at det skulle vare til deres Døde-Dag. Foraaret derefter drog Kong Granmar til Upsal, for at offre, som sædvanligt var, saalænge der var Fred. Men da han mærkede paa Offeret, at han havde kun kort Tid at leve, drog han hiem igien i en Hast. Og noget derefter, da Kong Granmar og Kong Hiervar vare til Giæst ude i Lænet paa en Øe, som heder Silier, kom Ingiald paa dem om Natten, satte Ild paa Gaarden, og brændte dem inde med alt deres Folk, og lagde alt deres Land under sig.

Kong Hagen og Hilder, hans Søn, faldt ofte ind i Sverrig, for at hevne sig, og giorde stor Skade, og førte Krig med Kong Ingiald, saa længe han levede.

Kong Ingiald havde en Daatter, ved Navn Aasa, og en Søn, som heed Oluf, og blev kaldet Trætelge (**). Man foregiver, at Kong Ingiald ved List og imod Troe og Love dræbte 12 Konger, hvorfore han blev kaldet Ingiald Ildraade.

(*) Thi ham syntes, at den Krigshær, hvilken han havde faaet af de ved Røverie overvundne Landskaber, havde ikke været ham synderlig troe. Fra den Tid af var stor U-eenighed imellem Ingiald og Granmar, indtil deres Venner paa begge Sider fik Kongerne forligt igien.

(**) Denne sin liden Søn skikkede Gothild, Ingialds Hustrue til sin Foster-Fader Bøye i Vester-Gotland, hvor han blev opdraget tillige med bemeldte Bøyes Søn, som heed Saxe, med det Tilnavn Fleite.

Han gav Kong Gudrod i Skaane sin Daatter Aasa, hvilken havde hendes Faders Sind; Thi hun ophidsede hendes Mand til at slaae Haldan, sin Broder, ihiel, som var Fader til Iver Vidfadme. Siden skilte hun og sin Mand ved Livet, og rømte saa til Sverrig igien. Hvorfore hun og blev kaldet Aasa Ildraada.

XXVIII.

Iver Vidfadme.

Iver Vidfadme kom til Skaane efter hans Faders og Farbroders Død, og da han havde samlet en stor Armee, drog han ind i Sverrig. Aasa Ildraada var forhen dragen til sin Fader (*). Da Kong Ingiald fik at vide, at Kong Iver var kommen i Landet med sin Armee, og mærkede nok, at han ikke var ham voxen, og at det ey heller var ham raadeligt at tage Flugten, efterdi han havde Uvenner, hvor han kom, da lagde han og hans Daatter saadant et Raad op, som blev siden meget vidt bekiendt, og roset af alle: De gav alt deres Folk en stærk Ruus, og, da de sov, satte de Ild paa Huuset, og indebrændte dem alle tillige med sig selv (**).

Iver Vidfadme tvang heele Sverrig under sig, efter at Kong Ingiald var død, ligeledes heele Dannemark, og en stor Deel af Sachsen, med mange Lande Østen for. Derefter vandt han den femte Part af Engeland. Af ham ere Danske og Svenske Konger komne, som siden have havt Eenevolds Herredømme over samme Riger, hver for sig. Ved ham kom Sverrigs Rige fra Ynglingernes Stamme.

Da Oluf Kong Ingialds Søn fik Efterretning om sin Faders Død, drog han bort med alt det Folk, som vilde følge ham: thi heele Almuen i Sverrig giorde Opstand, og vilde fordrive og ødelegge alle Kong Ingialds Slægt og Venner. Han drog da først op til Nærrige, men de Svenske fordrev ham derfra. Derpaa drog han Vester igiennem Skovene til en Aae, som Norden fra falder i Venner, og kaldes Elven. Der giorde han Marken ryddelig,

(*) Ingiald var samme Tid i Giæstebud paa Ræninge.

(**) Thiodolf. Viise: Den rygende Ild paa Ræninge brændte Ingiald levende til Aske, og den høye Huus Ødeleggere (Ilden) nedtraadde Gudernes Opvartere med Ild-Saaler (brændte ham til Aske.) Denne Konge blev meget høytagtet iblant de Svenske, fordi han var den første, der utvungen tog Livet af sig selv.

lig, nedhug og afbrændte Skovene, og bygte der Huuſe og Gaarde, ſaa at der ſnart blev ſtore Herreder og Læne, hvor der tilforn vare vilde og øde Skove. Han kaldte det Værmeland, og det var et meget got Land. Da de Svenſke fik det at vide, kaſtede de Foragt paa ham, og kaldte ham Oluf Trætelge (det er, Vedhuggere eller Træhuggere.)

Oluf blev gift med Solvig, Kong Halfdan Guldtands Daatter paa Solløy. Hans Fader var Solva, ſom var Solva Solvaſens den gamles Søn, der førſt bygde Solløy, og gav den Egn ſit Navn. Oluf Trætelgis Moder var Gauthild, Kong Olufs den Svenſkes Daatter paa Nærrige.

Kong Oluf og Solvig havde to Sønner ſammen, Ingiald og Haldan Hvidbein. I den Tid vare mange i Sverrig giort Fredløſe og Landflygtige af Kong Iver Vidfadme for Kong Ingialds Skyld. Da diſſe fik at vide, at Kong Oluf Trætelge havde et got Land, kom de til ham i ſaa ſtor en Mængde, at Landet ikke kunde rumme dem, og der blev ſtor Hunger og dyr Tid i Landet, hvilket de gav Kongen Skyld for: Thi de Svenſke plejede altid at tilſkrive deres Konger baade gode Aar og dyr Tid.

Kong Oluf offrede ikke gierne til Guderne, hvilket mishagede de Svenſke, ſom meente, at den dyre Tid af ſamme Aarſag ſaa længe vedvarede. Hvorfore de forſamlede ſig, drog imod Kongen, og brændte ham inde, og offrede ham til Odin for Seyer og Frugtbarhed (*). Men den dyre Tid ophørede dog ikke. Deraf ſluttede de forſtandigſte, at Kongen ikke var ſkyld deri, men at Folket var meere Tal-rig, end Landet kunde taale. De fandt derfor paa dette Raad: nemlig de drog med en ſtor Armee Veſter over Hede-Skov (eller Eideſkouf) og kom uforvarende paa Solørne, og dræbte Kong Solva, Haldan Guldtands Søn, og giorde Haldan Hvidbein, ſom der blev opfoſtret, til deres Konge. Derpaa indtog de heele Soløy, og drog ſiden til Raumarige, og indtog det Læn.

(*) Det ſkedte ved Venneren, efter Thiodolf. Viſe: Og Ilden fortærede Olufs Legeme imellem Venneren og en vidtløftig Skov, og Forniots Søn (den klare Lue) fortærede Kongens Vaaben, ſaa at han, ſom nedſtammede fra Upſals Konger, for lang Tid ſiden der ſatte Livet til ꝛc.

Norske Konger.

I.

Kong Halfdan Hvidbein, Konge paa Opland, og i Vigen og Værmeland.

Nu viges her fra de Svenske Konger til de Norske indfødte Konger, fra hvilke Kong Harald Haarfager siden nedstammer, blant hvilke denne Kong Halfdan var den første, endskiønt han var født i Værmeland, og af Svensk Konge-Stamme. Kong Halfdan Hvidbein blev en mægtig Konge udi Vigen (det er) de Lande, som ligger omkring ved Folde-Fiorden, som da blev kaldet Vigen, og nu kaldes Oslo-Fiorden. Han giftede sig med Aasa, Kong Eisteins Haardraaders Daatter fra Opland i Norge, og fik en Part af Hedemarken med hende. Siden lagde han Todten og Hadeland under sig, og en stor Deel af Vestfold. Efter sin Broder Ingiald fik han heele Værmeland, over hvilken han satte en Greve, som gav ham Skat af Landet. Han avlede 2 Sønner med Aasa, Eistein og Gudrod, naaede en høy Alder, og døde paa sin Syge-Seng paa Todten; Derpaa blev han udført til Vestfold, og begraven i en Høy ved Skiærid hos Skierings-Aae (*).

II.

Kong Eistein.

Eistein Kong Halfdan Hvidbeins Søn, blev Konge over Raumarige og Vestfold efter sin Fader. Hans Hustrue var Hilden, en Daatter af Erik Agnersen, Konge til Vestfold. Agner var en Søn af Erik Sigtrygs Søn, Konge til Vetteland. Siden Kong Erik ingen Søn havde, tog Kong Halfdan

(*) Han blev lagt i en Høy paa et Sted, som kaldes Skærid i Skiris-Sal. Saaledes beretter Thiodolf. Det har man hørt om Kong Halfdan, at Undersaatterne savnede ham, da den farlige Halvards Jomfrue (Døden selv) angreb Kongen paa Todten, og denne Heltes Been bleve lagde i en Høy paa et Sted, som kaldes Skærid i Skiris-Sal.

Halfdan og hans Søn Eistein Riget efter hans Død. Der var paa den Tid en Konge paa Værne, Østen-Fiorden, ved Navn Skiold, en berømt Troldmand. Kong Eistein drog da over med nogle Krigs-Skibe til Værne, og røvede, hvad han kunde overkomme, og derpaa seilede bort igien. Da Kong Skiold kom hiem, drog han efter ham ned til Strand-Bredden med sine Folk. Og, da han saae Kong Eisteins Segl, som næsten var kommen over Fiorden, tog Kong Skiold Skiødet af sin Kiortel, svøbte den tilsammen og blæste derudi. Og da Kong Eistein seilede inde ved Jarlsø, sad han selv ved Roret. Men da et af de andre Skibe stødte paa Kongens Skib, faldt han over Borde, og druknede der.

De toge hans Liig op igien, og giorde ham en Høy ved Stranden paa Øen Borre ved en Aae, som kaldes Voudlo eller Vadle (*).

III.
Kong Halfdan den Milde og Madilde.

Halfdan, Kong Eisteins Søn, fik Riget efter ham. Han blev kaldet Halfdan hin Milde og Martarilde (det er Madilde, eller Mad-Karrig) fordi han gav sine Folk Guld-Penge, i Steden for at andre Konger gav Sølv-Penge; men han gav liden Mad. Han var en tapper Krigshelt, og var længe udi Viking, det er Søe-Røverie, hvorved han samlede sig meget Gods og Penge. Hans Hustrue var Lif, Kong Dags Daatter paa Vestmar. Hans Sæde-Gaard paa Vestfold heed Holte. Han døde Straa-Død, og blev Høygder, det er, begravet i en Høy (**).

IV.
Kong Gudrod den gamle.

Gudrod kom til Regieringen efter sin Fader Halfdan. Han blev kaldet Gudrod den Gamle, eller den Ædle: Nogle kaldte ham Gudrod Veide-

(*) Thiodolf. Vise: Men Eistein blev slagen af en Skibs-Raae, og gik til Byleistes Brødres Jomfrue (det er, han døde) og nu ligger den pyntelige Konge hos den Gotiske Konge under Havets Been (det er Havets Klipper) paa Strand-Bredden, hvor den kolde Flod Vadle løber ud i Havet.

(**) Thiod. Vise: Og Hvedrungs (Odins) Jomfrue (det er Døden) stevnede den tredie Konge til Tings (nemlig i Valhalden) (det er, tog ham af Dage) da denne Halfdan, som boede paa Holte, maatte adlyde de tre Gudinders Dom, som raader for Menniskenes Liv. Men de feyerrige Undersaatter begrove ham paa Borrø.

de-Konning. (Jagt-Konge) Hans Hustrue var Alfhild, Kong Alfgeirs Daatter af Alfheim (alt det Land, som ligger imellem Raum-Elv, eller Sarpen, og Gaut-Elv ved Bahus) Med hende fik han Vindguldmark (*). De havde en Søn, ved Navn Oluf, som siden blev kaldet Gierrestads Oluf eller Alf.

Nogen Tid derefter døde Alfhild; hvorfore Kong Gudrod sendte Bud til Kong Harald Granraude (Rødskiæg) Konge paa Agdesiden, for at bede om hans Daatter Aasa. Da Kong Gudrod fik nej, drog han imod Kong Harald, og skilte ham ved Livet, tillige med hans Søn Giurd, han bortfort alt hans Gods, og tog hans Daatter til Hustrue, med hvilken han avlede en Søn, som blev kaldet Halfdan. Da Barnet var et Aar gammel, var Kong Gudrod engang draget ud i Lænet, og laae med sine Skibe i Stifle-Sund. Der giorde Kongen et stort Giæstebud, saa at han blev overmaade drukken. Om Aftenen, da han steg af Skibet, og var kommen paa Bryggen, kom en løbende, og stak ham igiennem med et Spyd, hvilken strax blev dræbt af Kongens Betientere. Om Morgenen befandt man, at det var Dronningens Laqvey. Hun nægtede ikke heller, at det jo var skeet efter hendes Raad og Befalning (**).

V.

Kong Oluf Gudrodson, kaldet Giereståds Oluf.

Kong Oluf Gudrodson arvede Vestfold efter sin Fader. Han havde et deyligt Ansigt, og var stærkere end alle andre. Kong Alfgier og hans Søn Gandalf indtoge igien Vinguldmark og Raumarige.

Hougni var en Søn af Eistein hin rige, Konge i Opland. Han lagde Hedemarken, Todten og Hadeland under sin Magt.

Paa den Tid kom Værmeland fra de Norske Konger under Sverrig igien. Kong Oluf og hans Broder Halfdan deelede Vestfold imellem sig.

(*) Den halve Deel af Vindguldmark.

(**) Thiod. Vise: Den kiekmodige Gudrod blev hemmelig bedraget, da hans egen hevngierige Dronning handlede listig imod sin Konge, da han var drukken, og den Tienere, som længe havde tient Aasa, indlagde en hemmelig Seyer over Kongen, saa at han blev stukket ihiel paa Stiflesunds-Brygge.

sig. Oluf fik den Vestre Part, og døde paa Giercstad af Podagra. Hvor han blev lagt i en Hoy (*).

Hans Søn, Ragnvald blev Konge efter ham paa Gievestad. (**).

VI.

Kong Halfdan Svarte.

Halfdan Gudrødsøn var et Aar gammel, da hans Fader ved Forræderie blev ihielslagen i Stiflesund. Men hans Moder Aasa foer strax Vester til Agde med ham, og tilegnede sig sin Faders Rige. Halfdan voxte snart op, og samlede baade Styrke og Forstand. Han havde et sort Haar, hvorfore han blev kaldet Halfdan Svarte.

Da han var 18 Aar gammel, tiltrædede han Regieringen over Agde, og drog siden Øster til sin Broder, Kong Oluf, og deelte Vestfold med ham, som for er sagt. Derefter drog han til Vinguldmark mod Kong Gandalf. Efter at de havde holdt adskillige Trefninger, hvori de skiftedes til at victorisere, bleve de omsider forligte om, at hver skulle beholde Halv-Parten af Vinguldmark. Siden drog Halfdan til Raumarige; men Kong Sigtryg paa Hedemarken drog imod Halfdan med sin gandske Armee, og holdt en Trefning med ham, men blev slagen, hvorudover Halfdan lagde heele Raumarige under sig, og drog siden til Vestfold igien (***).

(*) Thiodolf. Vise: Og meget tapre Heltes Afkom havde sin Opkomst i Norge. Oluf regierede fordum over den vidtløftige Province Vestmar, indtil denne Helt omsider døde paa Strand-Bredden af Podagra. Nu ligger den stridbare Feldt-Herre begravet i en Høy ved Gierestad.

(**) Han blev kaldet Skulder-Hoy. Om ham giørde Thiodolf. den Hvinverske en Vise, kaldet Ynglingernes Samtale. Hvori han taler saaledes: Det beste jeg veed under Himmelen blaa, er Kong Ragnvålds Tilnavn, den drabelige Helt, som kaldes Skulder-Høy. Her slutter vi Visen.

(***) Da Kong Sigtryg Kong Eisteins Søn, som tilforn havde boet paa Hedemarken og indtaget Raumarige, spurgte dette, drog han med sin Armee imod Kong Halfdan, og der blev en haard Trefning imellem dem; dog beholdt Kong Halfdan Seyer. Men i det samme de andre begyndte at tage Flugten, blev Kong Sigtryg skudt med en Piil under sin venstre Arm, saa han faldt død til Jorden. Siden undertvang Kong Halfdan heele Raumarige. Eistein heed den anden Eisteins Søn, forbemeldte Kong Sigtrygs Broder, som da var Konge paa Hedemarken. Saa snart Kong Halfdan var reist til Vestfold igien; drog Kong Eistein til Raumarige med sin Armee, og lagde en stor Deel af de Landskaber under sig. Hvorfore Kong Halfdan Svarte drog mod ham ec.

Da Kong Eistein Eisteinsen, Sigtrygs Broder, fik Kundskab derom, samlede han Folk, og drog til Raumarige, for at twinge det under sig igien. Hvorfore Kong Halfdan Svarte drog imod ham med sin Armee, og holdt en Trefning, hvori Eistein tabte, og flyede til Hedemarken. Kong Halfdan drog efter ham, og anden gang victoriserede, saa at Eistein flyede Nord til Guldbrands-Dalen til Guldbrand Herse, som hialp ham med Folk; hvorpaa han drog ud om Vinteren, og holdt en Trefning med Kong Halfdan paa den store Øe udi Mios; men tabte Slaget, og mistede meget Folk. Der faldt Guttorm Guldbrandsen af Dalen, den dueligste og mandhaftigste unge Mand i heele Opland. Hvorfore Kong Eistein flyede atter op i Dalen, og sendte Halvar Skalk, som var ham beslægtet, til Kong Halfdan, med hvilken han oprettede saadant et Forliig, at han skulle beholde Halv-Parten af Hedemarken, men Todten og Hadeland lagde Kong Halfdan under sig.

Kong Halfdan fik Ragnhild, en Daatter af Kong Harald Guld-Skiæg udi Sogn, til Hustrue, med hvilken han avlede en Søn, som Kong Harald kaldte Harald efter sit eget Navn. Samme blev opfødt udi Sogn hos sin Mor-Fader, og fordi Kong Harald Guld-Skiæg ikke havde nogen Søn, gav han Harald, sin Daatter-Søn, sit Rige, og lod ham erklære for Konge, medens han endnu selv levede. Noget derefter døde Kong Harald Guld-Skiæg, iligemaade Dronning Ragnhild hans Daatter, og Vaaren derefter døde den unge Kong Harald i Sogn, da han var 10 Aar gammel. Da Kong Halfdan Svarte fik Tidende om sin Søns Død, drog han til Sogn med en stor Armee, og uden nogen Modstand tiltrædede Arv og Rige efter sin Søn.

Imidlertid ankom Atle Jarl den smalle fra Gauldal eller Guld-Øen, som havde været Kong Haralds særdeles gode Ven. Denne satte Kong Harald til Regent over Sogn, og til at dømme imellem Undersaatterne, efter Lands Lov, og oppebære Skat paa Kongens Vegne. Derpaa drog Kongen til sit Rige igien i Opland.

Næste Høst derefter drog Kong Halfdan Øster til Vinguldmark, hvor, da han var til Giæstebud, kom om Mid-Nat til ham en Mand, som om Natten havde havt Vagt over Kongens Heste, og indberettede, at der var kommen en stor Armee nær til Gaarden. Kongen stod da strax op, og befoel sine Hof-Betientere at væbne sig; derpaa gik de ud i Gaarden, og rangerede sig. Og, da Gandalfs Sønner, Hysing, Helsing og Hagen med en stor Armee kom imod dem, blev der en skarp Trefning. Men siden Halfdan havde

de for faa Folk, saa maatte han tage Flugten til Skoven, efter at han havde mist mange af sine Mænd. Blant andre faldt Olffer, den Spage (det er, den Vise) Kongens Foster-Fader. Da Kong Halfdan siden fik et stort Tilløb af Folk, drog han efter Gandalfs Sønner, og da han traf dem paa Eide, holdt han en Trefning med dem, i hvilken Hysing og Helsing bleve slagne, men Hagen, deres Broder, undkom, og Halfdan lagde Vinguldmark under sig.

Sigvord eller Sigurd Hiort var Konge til Ringerige, som neppe havde sin lige udi Vext, Styrke og Dejlighed. Hans Fader heed Helge hin Hvasse, og hans Moder var Aslog, en Daatter af Kong Sigvord, som kaldtes Ormøye, og var Regner Lodbrogs Søn. Denne Kong Sigvord Hiort var meget bekiendt for hans tapre Bedrifter. Han fældede Hillebrand Kæmpe selv tolvte i en Kreds (*). Han havde to Børn, en Daatter, som heed Ragnhild (**), og en Søn, ved Navn Guttorm. Da Kong Sigvord reed engang efter Sædvane med faa Mænd ud i Skoven, for at jage efter store og skadelige Dyr, mødte ham i en tyk Skov Hagen Kæmpe med 30 bevæbnede Mænd. Med dem indlod han sig i en Kamp, og fældede tolv af Hagens Mænd, hug Haanden af ham selv, og gav ham desforuden 6 Blessurer, forend han selv blev fældet. Derpaa reed Kong Hagen med sine Mænd til Kong Sigvords Gaard, og tog hans Daatter Ragnhild og hendes Broder Guttorm, med alt det Gods, der var, og forde med sig til sin Gaard paa Hadeland, hvor han lod anrette et Giæstebud, i den Tanke at holde Bryllup med Ragnhild; hvilket han dog ikke fik fuldbragt; thi de Blessurer han havde faaet, vare saa vanskelige at læge, at han maatte ligge til Sengs deraf den heele Høst, og noget ud paa Vinteren.

Kong Halfdan Svarte, som havde faaet Tidende om dette, var udi Juulen paa Hedemarken. Han lod en Morgen tilig sin Tienere, Harek Gand kalde til sig, og sagde til ham. Du skal drage til Hadeland, og oplede og hidføre Ragnhild, Sigurd Hiortes Daatter. Hagen drog bort med 100 Mænd, og da han før Dag var kommen over Vandet, gik han til Kongens Gaard, og da han havde bespendt alle Dørrene, hvor Krigs-Folket laae inde, satte han Ild paa Gaarden, og brændte dem inde. Siden gik Harek til Kongens Sove-

(*) Denne Helte-Gierning forrettede han, da han var 12 Aar.

(**) Ragnhild overgik alle af hendes Kiøn i Venlighed.

Sove-Kammer, og da han havde brydt Dørren op, tog han Ragnhild, og hendes Broder Guttorm, og alt det Gods, der var inde; derneſt tillavede de en Vogn eller Slæde, det beſte de kunde, og ſatte Ragnhild og hendes Broder deri, og drog over Iiſen. Hagen ſtod op ſaa ſyg, ſom han var, og gik et Stykke efter dem. Og da han kom paa Iſen, ſatte han Knappen af ſit Sverd mod Iiſen, og Spidſen mod ſit Bryſt, og ſtak ſig ſelv igiennem. Han blev derpaa lagt i en Høy paa Bakken hos Vandet. Kong Halfdan ſaae Harek komme paa Iiſen med en lukt Vogn; hvoraf han ſluttede, at hans Reiſe var gaaet lykkelig af. Hvorfore han ſtrax lod ſkikke Bud omkring, og bød ſine Underſaatter til ſig, og holdt Bryllup med Ragnhild, ſom ſiden blev en mægtig Dronning: hendes Moder var Thyrni, Kong Harald Klaks Daatter af Jydland (*).

Ragnhild havde ofte mærkværdige Drømme, thi hun havde en Spaadoms Aand. Eengang drømte hun, at hun var i ſin Urte-Gaard, og havde en liden Green i Haanden, hvilken voxte ned til Jorden med den eene Ende, og fæſtede der Rødder. Den anden Ende voxte op i Veyret, og blev til et ſtort tykt Træ, hvis Bull var neden til rød, ſom Blod, og oven til deylig grøn. Greenene vare ſnee-hvide, og overſkyggede heele Norge. Der var og ſtore Qviſter baade op og ned paa ſamme Træe.

Kong Halfdan drømte aldrig, hvilket kom ham underligt for, ſaa at han derfore beſpurgte ſig med Torleif den Viſe, hvilken ſagde ham, hvad han plejede at giøre, naar han vilde drømme noget, nemlig han lagde ſig paa en Mødding, og da ſlog det ham aldrig feil, at han jo drømte. Da Kongen fulgte hans Raad, drømte han, at han havde det deyligſte Haar nogen kunde have, ſom allerede havde Lokker, af hvilke nogle rakte ned til Jorden, andre midt paa Beenene, en Deel til Knæet, en Deel ned paa Lænderne, en Deel midt paa Siden, en Part til Skuldrene, og nogle vare nylig udſprungne af Hovedet, ſom ſmaa kruſede Lokke. Hver Lok havde ſin Coleur for ſig ſelv. Men en Lok overgik alle de andre i Deylighed, Klarhed og Storhed. Da nu Kongen fortalte Torleif ſin Drøm, udtolkede han den ſaaledes, at hans Afkom ſkulle blive anſeelig, og have Lande og Riger at regiere, dog med ulige Magt og Krigs Bedrifter. Men een af dem ſkulle dog vidt overgaae alle de andre i Høyhed og Herredømme. Hvilket man ſiden har udlagt om St. Oluf Haraldſøn.

Kong

(*) Og Syſter til Thyre Danne-Bod, hvilken Kong Gorm den gamle i Dannemark havde til Huſtrue.

Kong Halfdan var en viis og sandrue Herre, som elskede Retfærdighed. Han udgav Love, hvilke han selv holdt strængelig over, og derved forbandt de andre til at holde Lovene. Og at de ikke under nogen Slags Paaskud skulle overtrædes, fastsatte han, hvor meget enhver skulle bøde efter sin Formue og Sagens Beskaffenhed, og hvad hver skulle tage efter sin Persons Værdighed.

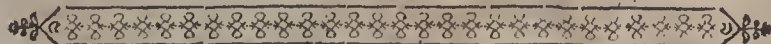
Dronning Ragnhild fødte en Søn, som blev kaldet Harald efter sin Broder. Han viste tilig Prøver paa Vittighed og Skikkelighed, og var deilig og stærk. Hvorfore hans Moder elskede ham høyt; men Faderen elskede ham ikke nær saa meget.

Da Kong Halfdan en Juul sad paa Hadeland til Bords med sine Herrer og andre Giæster, tildrog sig en forunderlig Hendelse; i det al den Mad og Drikke, som stod paa Bordet, i et Øyeblik forsvandt og blev borte. Hvorover Kongen blev noget bedrøvet, og de fremmede Giæster drog hiem, hver til sit. Kongen var begiærlig efter at vide Aarsagen hertil; hvorfore han lod tage en Finne, som var dreven i al Slags Troldom, og lod ham pine, at han skulle bekiende Sandhed herom. Men han kunde ikke faae det at vide af ham. Finnen søgte Hielp hos Harald, Kongens Søn, som giorde Bøn for ham, men forgiæves. Hvorudover Harald, sin Fader uafvidende, skaffede Finnen i Behold, og drog selv bort med ham. Omsider kom de til en Høvding, som giorde et stort Giæstebud, hvor de blev vel imodtagne, og opholdt sig der indtil om Vaaren. Da sagde Høvdingen til Harald: Din Fader tog sig det meget nær, at jeg i Vinter borttog nogle Retter af hans Bord. Nu skal jeg giøre dig Vederlag derfor med en behagelig Tidende, nemlig din Fader er død, du skal derfor drage hiem, og bemægtige dig hans Rige, og siden skal du faae heele Norge under dig.

Kong Halfdan havde aget fra Giæstebud paa Hadeland om Vaaren, over det Vand Rond eller Raund, udi megen stærk Sol-Skin. Og, da han kom paa Rikensvig, havde de der vandet Qvæg og Heste om Vinteren paa Isen, og det Møg havde ædet sig igiennem Isen, saa at den brast, og Kongen druknede tillige med mange andre, da han var 40 Aar gammel. Han havde været meget lykkelig i sin Regiering, og frem for de forrige Konger havt den beste Tid i Landet; hvorfore han var saa elsket af sine Undersaater, at de trettede om hans Liig, hvor det skulle begraves; thi hver vilde have det i sit Læn, saasom de meente, at de derved skulle nyde desbedre Tider. Endelig bleve de eenige om, at hans Legeme skulle deeles i 4 Parter. Hovedet blev begravet

ved Steine paa Ringerige, og lagt i en stor Høy. De andre tre Parter bleve førte til Hedemark, Raumarige og Vestfold, og en Part begravet paa hvert Sted, og ziiret med store Høye, som blev kaldet Halfdans Høye.

Norske Eenevolds Konger.

I.

Kong Harald Halfdanson, som siden blev kaldet Harald Haarfager,

Den første Eenevolds Konge i Norge.

Her begynder nu en nye Liste paa dem, som have været Eenevolds Konger over Norge, det er, som har havt heele Norge, med alle de derunder liggende Skatte-Lande under sig.

Harald fik Regieringen efter sin Fader, da han var 10 Aar gammel. Han overgik alle af sin Alder, udi Vext og Styrke. Desforuden besad han Vittighed, Deylighed og Dyd.

Han giorde strax sin Mor-Broder Guttorm, Sigurd Hiortes Søn, til sin Premier-Minister og General over Armeen. Hvoraf han blev kaldet Hertug Guttorm (hvilken Titel dog ikke siden har været brugelig i Norge, men de har i dens Sted brugt Jarls Navn.)

Efter Kong Haldan Svartes Død ville hver Hovding indtage den Part af Riget, som de eller deres Forældre havde mist i hans Tid.

Den første var Kong Gandalf med sine Sønner, saa og Hagen og Frode, Kong Eisteins Sønner paa Hedemarken, og Haugne Kaaresøn, som gik vidt over Ringerige (*).

Hagen Gandalfson drog med en stor Armee (**) til Vestfold (***). Men Hertug Guttorm samlede en Armee, og tillige med Kong Harald drog imod

(*) Som røvede vidt omkring paa Ringerige.
(**) 300 Mand.
(***) Og drog over Bierg-Bygden, for at komme uforvarende paa Harald. Men Gandalf blev hiemme med sin Armee, og agtede siden at drage over Biergene til Vestfold

imod Hagen. De mødte hverandre i en Dal, hvor Hagen blev slaget med den største Part af hans Folk, og samme Dal blev siden kaldet Hagens Dal.

Derefter vendte Kong Harald og Guttorm tilbage igien imod Kong Gandalf, som da var kommen ud paa Vestfold. Da de mødte hinanden, blev der en haard Trefning; Men Gandalf tabte Slaget, mistede meget af sit Folk, og flyede til Hedemarken igien.

Da Kong Eisteins Sønner fik Kundskab derom, samlede de i en Hast en Armee, og sendte Bud til Haugne Kaaresøn, og Guldbrand Herse i Guldbrands Dalen, at de skulle komme til dem med deres Folk paa Ringerige, hvilket de og efterkom. Men Kong Harald og Guttorm droge igiennem Skovene til Opland med alt deres Folk, og da de kom paa dem om Natten, bespendte de Dørrene paa de to Huuse, hvorudi Kong Haugne Kaaresøn og Guldbrand Herse sov, satte Ild derpaa, og brændte dem inde. Hagen og Frode, Eisteins Sønner, slap vel ud med deres Folk, men blev dog efter en kort Trefning slagne. Efter denne Seyer blev Kong Harald ved Lykkens Bistand, og Guttorms sin Mor-Broders Hielp og Tapperhed, Mester af disse Læne: Ringerige, Hedemarken, Guldbrands-Dalen, Hadeland, Toden, Raumarige, og den nordlige Deel af Vinguldmark.

Derefter holdt de nogle Trefninger med Kong Gandalf, som blev paa det sidste slagen, og Kong Hagen indtog heele Landet indtil Raum-Elv (det er, Sarpen, som udflyder af det store Vand Mios paa Hedemarken, og falder ud ved den gamle ødelagde Kiøbstad Sarpsborg eller Saltsborg i Borgesyssel.)

II.
Kong Erik.

Kong Erik udi Hordeland havde en Daatter, ved Navn Gyda, som blev opfostret hos en riig og myndig Mand udi Valders, der var hende beslægtet. Hun havde en deylig Skabning, men derhos høye Tanker om sig selv. Da Kong Harald kom noget til Alders, giorde han hende det Forslag, om hun vilde være hans Concubin. Men hun svarede, at hun ingenlunde saaledes ville spilde sin Jomfruedom paa en Konge, som ikkun havde nogle Læne at regiere over, og at hun undrede sig høyligen over, at ingen af de Norske Konger ville undertvinge sig heele Norge, og blive Eenevolds Konge, som Kong Gorm hin gamle havde giort i Dannemark, og Kong Erik i Sverrig. Kongens Sende-Bud bleve meget misfornøyede med hendes stolte Svar, og de

havde gierne bortført hende imod hendes Villie, men de saae sig ingen Leilighed eller Evne dertil. Da de nu vare færdige til Hiem-Reisen, sagde hun til dem: Indberetter eders Konge dette mit Svar: Jeg vil samtykke at blive hans Egte-Hustrue, naar han først har undertvunget sig heele Norge med Skat og Skyld, og regierer derover med saa u-indskrænket Magt, som Kong Gorm over Dannemark, og Kong Erik over Sverrig: Thi før synes mig ikke han med Rette kand bære Konge Navn.

Sende-Budene indberettede Kongen Jomfruens Svar, og sagde, at hun var meget dristig og vanvittig, og at det ikke var ubilligt, om han med Magt lod hende hendte. Men Kongen svarede: Denne Jomfrue har hverken talt eller giort noget, som fortiener Hevn eller Straf, men hun bør meget meere berømmes; thi hun har mindt mig om det, som jeg nu undrer over, at jeg ikke før har eftertænkt. Og han sagde videre (thes strenger jeg heit) det lover og forpligter jeg mig og svær ved Guderne, som har skabt mig, og styrer alle Ting, at jeg hverken skal lade klippe eller kiemme mit Haar, forend jeg faaer vundet og underlagt mig heele Norge, med Skat og Skyld og al Kongelig Regimente, eller og det skal koste mig mit Liv. Hertug Guttorm takkede ham derfor, og sagde, at det var Kongeligt at tale saa mandhaftig i Begyndelsen, og siden at holde sine Ord.

Strax derpaa samlede Kong Harald og Hertug Guttorm en stor Armee, med hvilken de drog til Opland, og siden Nord igiennem Guldbrands-Dalen, og over Dovre-Field, og da de kom ned for Fieldet, sloge de ihiel, og brændte for alle dem, som ikke vilde give sig under Kongen (*), udi Orkedal havde Kong Gryting samlet en Hob Folk, og giorde Modstand, men da han blev overvunden, ydmygede han sig for Kong Harald med alt hans Folk.

Kong Harald lagde Indbyggerne den Tyngsel paa, at saa vidt, som han vandt Landet, lagde han alt Odels-Gods under sig, og alle Bønder maatte give ham Land-Skyld, baade Riige og Fattige.

Han satte en Jarl (det er en Greve) over hvert Læn, som skulde dømme Almuen efter Lov og Lands-Ræt, og inddrive Bøder og Land-Gilde, og hver Jarl skulle til sin Underholdning have den tredie Part deraf med Kongen, og derfore holde 40 bevæbnede Mænd til Kongens Tieneste (**) og hver Herse (det

(*) Da Indbyggerne mærkede dette, flygtede de, saa mange som kunde, en Deel til Øvre Orke-Dal, en Deel til Guledalen, andre til Udørkener og Skove. Nogle søgte Fred og Sikkerhed, hvilken og alle de nød, som gav sig under Kongen, og giorde ham Hyldings Eed. (**) 60 bevæbnede Mænd.

(det er, en Frie-Herre) skulle holde 20 Mænd (*), og hver Jarl skulle have 4 eller fleere Herser under sig. Og Kong Harald havde saaledes forhøyet Land-Gilden og all Kongelig Rettighed, at Jarlerne havde da større Indkomst, end Kongerne tilforn havde havt.

Da Kong Haralds Ankomst spurgtes udi Trundhiem, søgte mange fornemme Mænd til ham, og gav sig under ham.

Derpaa kom Jarl Hagen Griotgardsøn fra Yrie med en stor Hob Folk, for at hielpe Kongen.

Derefter drog Kong Harald til Guledalen (**) og i alle de Læne udi Trundhiem, og holdt 10 Trefninger, i hvilke Kongerne over de Læne bleve nogle slagne, og nogle gave sig under ham.

Udi Raumedalen vare to Brødre Konger, Herlog og Rollog, hvilke, da de havde faaet en Høy forfærdiget, hvorpaa der var bleven arbeydet i tre Aar, fik de Tidende, at Kong Harald var forhaanden med sin Armee, og rykte imod dem. Hvorpaa Kong Herlog lod føre mange Levnets-Midler ind i Høyen, og da han var gaaet der ind med 12 Mænd, lod han Høyen kaste til efter sig. Men Rollog gik op paa den Høy, paa hvilken Kongerne pleyede at sidde, og lod anrette et Kongelig Sæde, og legge Hynder paa den Underbænk, som var Greve-Sædet, og hvor Jarlerne burde sidde. Derpaa veltede han sig af Konge-Sædet ned paa Jarls-Benken, og gav sig Greve-Navn, dernæst drog han til Kong Harald, overgav sit Rige og angav sig for en Vasall af ham. Han fortaalte desforuden, hvorledes han og hans Broder havde baaret sig ad. Kong Harald bandt et Sverd ved hans Side, og hang et Skiold om hans Hals. Derpaa ledte han ham til Sæde, og giorde ham til sin Jarl over Raumedals Læn. Siden drog Kongen tilbage til Trundhiem, og blev der Vinteren over. Efter den Tid holdt han altid Trundhiem for sit rette hiem, og lod bygge der en stor Kongelig Gaard, som blev kaldet Lader, og blev siden Greve-Sæde i Trondelagen.

(*) Og en Herse skulle aarlig have 20 Mark til Underholding.

(**) Hvor han holdt 2 Trefninger, og ihielslog to smaa Konger, og tog deres Rige i Besiddelse, nemlig Guledal og Strinda. Hagen Jarl giorde han til Gouverneur over Strinda. Siden drog Kong Harald til Store-Dal, hvor han holdt den tredie Trefning, fik Seyer, og blev Mester af Landet. Derefter forsamlede de længst bortliggende Trundhiemmer sig med 4 smaa Konger, den første var Konge over Varadal, den anden over Skou, den tredie over Sparbygge, og den fierde over Øen Idre, tillige med det District Oyna, hvilke Harald overvandt. Kong Harald holdt i alt 8 Trefninger i Trundhiem, og da han havde overvundet alle Kongerne, fik han heele Trundhiem under sig.

Samme Vinter fik Harald Aasa, Jarl Hagen Griotgardsøns Daatter til Hustrue, og Hagen Jarl var i stor Ære og Anseelse hos Kongen. Om Vaaren lod Kong Harald udruste en Skibs-Flode, da han først om Vinteren havde ladet bygge og udruste et stort Skib, som blev kaldet Dragen, paa hvilket han satte sine Ministre og Kæmper. Stavn-Boerne vare paa det nøyeste udsøgte af de dueligste Krigsmænd, thi dem laae der meest Magt paa, siden de førte Kongens Mærke eller Banere, og skulle forvare Skibet fra For-stavnen indtil Ose-Rummet, hvilket kaldtes Aare-Osen, og der skulle en Kæmpe staae. Kong Harald tog ingen i sin daglige Tieneste, uden dem, som vare dygtige Krigshelte, og besad Mod og Styrke. Saadanne Mænd satte han paa sine Krigs-Skibe. Og det var han en let Sag at udsøge de beste af hvert Læn i Norge til at tiene ham.

Han holdt altid en stor Armee, og mange store Orlogs-Skibe, og var altid geleidet af mange duelige og fornemme Mænd (*). Derom qvad Hornklove Skald i Glyms draapu: Hilmer reid paa Heidi, Hialbraads Seids dri mu galdra: Odr vid ofki meida ꝛc.

Rytterne maatte holde ud i den store Strid, de ringeste og gemeeneste faldt, og naar de toge Flugten, gave de et høyt Skrig fra sig, førend den drabelige Helt (Harald) lagde ud paa Havet med sine Skibe, for at forhverve sig Guld og et stort Navn.

Han holdt sine Berserker og Kapper (det er Kæmper) saavel, og holdt dem i saa stor Anseelse, at de derved bleve opmuntrede til Villighed, Troeskab og Dristighed, saa at de gik foran heele Krigs-Hæren, og beskiærmede den mod Fienderne, og de havde Vargstake (Ulv-Skinds Kiortle) uden over deres Brynier.

Kong Harald var en viis Herre, meget dristig, dog derhos forsynlig. Udi hans Omgængelse og daglige Levnet, besynderlig i hans Ungdom, var han lystig og venlig. De gamle holdt han i Agt og Ære, sine jevnlige udi Alder tiltalede han mildt; hvorudover han var meget elsket af alle sine Undersaatter, og alle søgte til ham, baade for hans Gavmildhed, og hans statselige og prægtige Hofstat, som han daglig førte. Saa-

(*) Den Skald Hornklove melder i sin Vise, som kaldes Geivndrapa, at Kong Harald havde holdt en Træfning i Opdals Skoven ved Orkedal, førend han giorde denne Krigs-Rustning til Søes: Kongen førte med stor Vaaben-Bulder Krig paa Marken med de Mænd (Kong Gryting og hans Allierede) som vare bestemte til Gryphens (den Rov-Mand Odins) prægtige Hof; og det, førend den modige Helt seilede til det blodige Søe-Slag.

Saaledes forøgede Kong Harald Haarfager sit Rige, deels ved Magt, deels ved gode Ord og Veltalenhed, som ogsaa ved den Alliance, han sluttede med andre; men meest med Lykkens Bistand og sine seyerrige Vaaben.

Huntiofver Konge paa Møre og hans Søn, Solvi Klofve, som vare stridbare Mænd, saa og Kong Nokvid, Solvis Mor-Fader, Konge over Rumsdalen, samlede en stor Armee, da de fik Kundskab om Haralds Ankomst, og de mødte ham ved Sol-Skiel, hvor der blev holdt en blodig Trefning. Kong Huntiofver og Nokvid bleve slagne, og Solvi tog Flugten (*), alle deres Læne lagde Kong Harald under sig, og blev der langt ud paa Sommeren, for at forsyne Folkene i Landet med Lov og Ret, som ogsaa at sette Gouverneurer over dem, og giøre sig dem underdanige. Men om Høsten drog han Nord til Trundhiem igien.

Ragnvald Møre Jarl (det er, Greve over begge Møre) havde Sommeren tilforn tient Kongen som en troe Minister. Denne satte Kongen over Nordmør og Rumsdal, og leverede ham Folk baade af sine egne Tienere og Bønder, tillige med Orlogs-Skibe, til at forsvare Landet for Ufred. Han blev kaldet Ragnvald den Rige (det er, den mægtige) og den Raadsnilde.

Den Vinter var Kongen i Trundhiem. Men om Vaaren udrustede han en stor Krigshær, med hvilken han agtede sig til Sundmør.

Kong Solvi Klove havde ligget paa sine Orlogs-Skibe om Vinteren, og røvede paa Nordmør, og deels ihielslaget mange af Kongens Undersaatter, deels røvet og brændt for dem. Og undertiden opholdt han sig hos sin Slægt Arnvid. Da disse fik at høre, at Kongen var kommen til Skibs med et stort Antal Folk, samlede de alle de Folk de kunde faae, og mange søgte til dem, som havde Lyst til at hevne sig paa Kong Harald.

Kong Solvi drog til Audbiorn, Konge i Søgn, og bad ham komme Kong Arnvid og sig til Hielp mod Kong Harald. Han brugte ogsaa sin Veltalenhed, saaledes (**), at Kong Audbiorn lovede at komme, som han

(*) Herover har Poeten Torbiørn Horn-Klove giort følgende Vise: Strids-Herren af Nord seilede hen at stride imod 2 Konger (Huntiofver over Nordmør, og Nokvid af Rumsdalen) saa at de mødte de fiendtlige Skibe der (nemlig ved Øen Solskiel) og der blev ikke figtet med Skields-Ord, men med Sverd. Saaledes stilledes Lyden af de røde Hielmer.

(**) Hans Ord vare disse: Denne eeneste Vey og det sundeste Raad for os er, at vi med samlet Magt drager imod Kong Harald, saasom vi ere stærke nok mod Fienden, naar vi ikkun lader Lykken raade for Seyeren. Men den anden Udvey er denne

og giorde, og de mødte ham med alt deres Folk. Det var paa den Tid brugeligt i Søe-Trefninger, at de bandt Stavnene sammen, fra hvilke de stode og sloges. Ligeledes giorde de og den Tid. Kong Harald havde lagt sit Skib imod Kong Arnvids Skib, og der blev fegtet med saa stor Tapperhed, at der faldt mange paa begge Sider. Endelig blev Kong Harald saa vred og rasende, at han løb frem i Stavnen paa sit Skib, og hug med saa stor Heftighed paa Fienden, at alle Stavnboerne i Kong Arnvids Skib vigede tilbage til Masten, og en Deel bleve slagne. Omsider kom Kong Harald op i Arnvids Skib, hvorpaa hans Mænd fulgte efter: hvorudover Kong Arnvid og Audbiørn bleve slagne (*), men Kong Solvi kom paa Flugten med en Deel Folk. Der bleve og to af Kong Haralds Jarler slagne, nemlig Asgaut og Arnbiørn, tillige med Griotgard og Herlog Dronning Aases Broder.

Kong Solvi Klove blev siden en Viking (det er en Søe-Røvere) og giorde stor Skade i Norge.

Kong Harald undertvang Sundmør (**) og satte Ragnvald Jarl derover, og da han havde ladet en stor Hob blive tilbage hos ham, seilede han til Trundhiem igien. Ragnvald havde da under sig baade Sundmør og Nordmør og Rumsdalen. Men Vinteren derefter samlede han Folk af samme Læne, dernæst drog han over Fieldet i Fiorde-Fylke, og kom uforvarende paa Kong Væmund i Fiorde, og brændte ham inde med 90 Mænd (***). Derpaa tog han alle Kongens Skibe, med hvad Gods og Penge Kongen havde eyet, og drog hiem igien (†).

Om

(hvilken dog ikke anstaaer saadanne Mænd, som ikke ere af ringere Herkomst end Kong Harald selv) nemlig at blive hans Trælle. Min Fader syntes bedre om at døe i Krig, som Konge, end blive en Undersaat af Kong Harald.

(*) Om denne Seyer lyder Hornkloves Vise saaledes: Kongen holdt en Trefning med Mændene (Søe Røverne, Solvi Klove, og de to Konger, Arnvid og Audbiørn) saa det klingede i Spydene og andre Vaaben, Blodet strømmede af de blesserede Folk, da Slagt-Ordningen viste Kongen Prøve paa sin Tapperhed, og Armeen var meget rasende, og skreg af fuld Hals, da de sloges; men de, som ikke havde Hierte til at giøre Modstand, faldt som Krager.

(**) Væmund Kong Arnbiørns Broder, var den Tid Konge over Fiorde Fylke. Langt ud paa Høsten gav Kong Haralds Ministre ham det Raad, at han ikke skulle drage til den søndre Kant af Byen. Derpaa satte han Ragnvald Jarl etc.

(***) Derefter kom Berdlukin til Ragnvald Jarl med et langt vel udrustet Skib; hvorpaa de fore begge til Nordmør. Ragnvald tog alle Væmunds Skibe etc.

(†) Men Berdlukin drog Nord til Kong Harald, og gik ham til Haande. Og han var en meget god Krigsmand.

Om Vaaren seilede Kongen Øster ved Landet, og satte sin Svigerfader, Hagen Jarl over Fiorde-Fylke, og lovede ham derhos Sogn-Fylke, over hvilket Atle Jarl den Tid regierede. Hagen Jarl sendte Atle Bud, at han skulle drage fra Sogn til Guledalen, hvor han havde været Greve tilforn; Men Atle Jarl svarede, at han vilde beholde baade Sogn og Guledalen, indtil Kong Harald kom hiem Østen fra Landet. Denne Tvistighed imellem Greverne tog saaledes til, at de samlede Folk, og drog imod hinanden. Men Hagen faldt, og Atle blev dødelig blesseret; derpaa blev han fort til Atlø, hvor han døde. Som Evind Skaldaspilder beretter i sin Vise (*).

Kong Harald lagde ind med sin Flode til Tonsberg, som da var en Kiøbsted. Han havde da været 4 Aar i Trundhiem, og var ikke imidlertid kommen i Vigen. Men da han fik at høre, at Kong Erik Emundson i Sverrig havde lagt Værmeland under sig, og tog Skat deraf (**), og havde sat en Jarl derover, ved Navn Rani Gothiske (som havde sit Land imellem Svinesund og Oslo-Fiorden, og siden Øster til Got-Elv, og var en riig og mægtig Jarl) og kaldte det alt sit Land, ja havde desuden ladet sig forlyde med, at han ikke ville lade af, forend han fik saa meget at regiere over i Vigen, som Sigurd Ring, eller Regner Lodbrog havde havt, nemlig Raumarige og Vingulmark, samt heele Vigen og Vestfold, ud til den Øe Grannar, af hvilke Læne de fleeste Hovdinger havde givet sig under Kongen af Sverrig.

Tog Kong Harald sig det meget nær; hvorfore han strax stevnede Bønderne til Ting der paa Folden, og gav dem Sag, som de, der vilde forraade Land og Rige fra ham: Bønderne undskyldte sig det beste de kunde, men han straffede dem paa Penge og Gods, og en Deel paa Livet. Saaledes drog han omkring i det Læn den gandske Sommer. Om Høsten drog han til Raumarige, og handlede ligeledes der, og lagde de Læne under sig igien.

(*) Hagen blev giort Vaabenløs af Hognes Jomfruer (det er, udi en Trefning) da han, som var en Descendent af Freyer satte Livet til imellem Lyd af Vaaben, udi Fiælum (det er Stavensnæs-Fiord) og der hvor Halgards (Griotgards) Slegt og Venner faldt med stor Bulder og Allarm, blev Stavensnæs-Fiord og Vandet i Vina farvet med Menniske-Blod.

(**) Og kaldte de Lande, som strækker sig Nord ud til Svine-Sund og Vester-Deelen ved Hav-Siden, Vestre-Got-Land, og gav det Navn af Sverrigs Rige, og tog Skat deraf.

Men da han først paa Vinteren fik at høre, at Kong Erik i Sverrig var kommen med sit Folk i Værmeland (*), at oppebære Skat af Bønderne, drog Kong Harald Øster over Eide-Skov, og kom i Værmeland, hvor han lod bestille Føring og Qvarteer for sig, ligesom han var Konge i Landet.

Udi Værmeland boede en rig og mægtig Bonde, ved Navn Aage, som i sin Ungdom havde ved det paa de Tider brugelige Søe-Røverie forhvervet sig store Midler, og røvet mange deres Gods og Penge fra. Denne lod byde Kong Harald og Kong Erik til Giæst. Han havde to store Sale, som stod noget langt fra hinanden, af hvilke den eene var gammel, den anden nyelig opbygt. Det skedte da ved en Hendelse, at han indbød Kong Erik i den gamle Sal, og Kong Harald i den nye, udi hvilken han ogsaa havde ladet anrette alle Ting af nyt, saasom Sølv-Kar, Drikke-Horn og andet saadant, som da var brugeligt: Men med Mad og Drikke blev de lige vel og paa det beste tracterede.

Da Giæstebudet havde Ende, ledte Aage sin Søn frem til Kong Harald, og offererede ham til Kongens Tieneste, og gav ham store Foræringer. Hvilket altsammen blev af nogle Øretudere bragt for Kong Erik, og udlagt til det verste. Kongerne talede ikke med hinanden, ey heller syntes de at have Leilighed at angribe hinanden, og ingen af dem vidste, hvorledes de kunde troe Almuen. Der blev ey heller nogen Skat udgiven til Sverrigs Konge paa den Tid.

Derefter gik Aage til Erik, og giorde ham store Foræringer. Men Kong Erik saae vred ud, og svarede ham ikke meget dertil, men steg til sin Hest, og da Aage fulgte ham paa Veyen, spurgte Kong Erik ham, hvorfore han bragte ham i den gamle Sal, og Kong Harald i den nye, med meere saadant. Aage vidste ikke vel, hvad han skulle svare; endelig faldt han paa det Svar, at Kong Erik var en gammel Herre, men Harald en ung Fyrste, og derfore passede det gamle sig best paa ham; han kunde dog ikke klage, at han jo i andre Maader var bleven lige saa vel tracteret, som Kong Harald. Men Kong Erik var saa vred, at han drog sit Sverd ud, og hug Aage ihiel. Da Kong Harald fik det at høre, gremmede han sig meget derover, og red strax efter Kong Erik. Men han var da kommen i Behold paa den store Skov imellem Værmeland og Gotland. Kong Harald lod dræbe Kong Eriks Folk, hvor han kunde finde dem i Værmeland.

Der-

(*) At Kong Erik var draget frem i Værmeland, for at tractere og holde Giæstebud.

Derefter drog Kong Harald til Tonsberg igien, og forsynede sig med Folk og Skibe; dernæst seilede han Øster over Fiorden, og indtog Vinguldsmark og Raumarige med heele Landet fra Oslofiorden og indtil Got-Elven (det er Bahus-Elv) (*).

Om Vaaren derefter lagde han med sin Flode op i Got-Elv, og stridede med Goterne, som der havde forsamlet sig med en stor Armee, og han beholdt Marken. Siden drog han op i Vester-Gotland og Værmeland, og lagde dem under sig, med al den Deel af Sverrig, som ligger Vesten for det store Vand, Venner, hvor Rani den Gothiske blev slagen. Kong Harald satte Guttorm Hertug over de Lande (**) og drog siden til Trundhiem, hvor han i nogle Aar sad stille.

Derefter opsatte sig imod Kongen, Erik Konge i Hadeland (ved Bergen) og Kong Sulki paa Rogeland (det er Jæderen og Ryefylke) og hans Broder, Soti Jarl, og Kiotvit (Kiotvid Audge) den Rige (det er den mægtige) Konge paa Agdesiden, og hans Søn Tore Hagelang, og to Brodre af Tillemarken Roar den vrede, og Hadde den haarde, hvilke alle forsamlede en stor Armee, tillige med Skibe og Vaaben. Armeen bestod af Haarder, Ryger, Agder

(*) Dette beretter Thorbiørn Klove i følgende Vise: Den kiækmodige Konge vil holde Juul uden for sit Rige, og lege Freyers (Odins) Leg (det er holde Feldtslag) dersom han kun maa regiere allene. Han, som en ung Herre, gad ikke siddet hiemme ved Fyr-Stedet paa en varm Bænk, eller bære Handsker paa Hænderne med Duun udi. Om Vaaren, da Isen tøede op, pælede Gotherne i Got-Elven, at Kong Harald ikke skulle legge op i Landet med sine Skibe: Men Kong Harald seilede alligevel med smaa Skibe op i Elven, og kastede Anker ved Pælene, røvede paa begge Sider, som ogsaa i Bygden. Saa siger Hornklove: Den stridbare Lands-Herre undertvang sig Landet, Sønden for Havet, og beskyttede sine Høye Herrer. Denne Konge, som var vandt til at bære Strids-Hielm, bandt sine Skibe fast ved Pæle, nær ved Landet. Derefter red Goterne med en stor Armee imod Kong Harald, og holdt en Trefning med ham. Der faldt mange paa begge Sider; men Harald beholdt Seyeren. Derom taler Hornklove: Han vandt Riget ved at svinge Hellebarderne, saa det vinede i Luften, da kunde man høre Lyd af Pilene og deres blanke Kaarder, som fulgte Kongen. Da de modige Goters Fiende fik Seyer, da klingede de skarpe Sværd paa Halsbeenene.

(**) Siden drog han til Opland, hvor han opholdt sig nogen Tid. Derefter drog han over Dovre-Field til Trundhiem. I den Tid fik han ved Aasa sin Hustrue disse Sonner: Guttorm, som var den ældste, Halfdan Svarte og Halfdan Hvide, som vare Tvillinger: den fierde heed Sigfrod. Hvilke alle bleve som kongelige Børn opfostrede i Trundhiem.

Agder og Tiller. Kong Erik seilede Øster mod de andre, som han ventede at komme Øster fra.

Da Kong Harald fik Efterretning derom, giorde han sig færdig med Skibe og Folk og seilede sønder til Jæderen, og lagde ind i Hafversfiorden. Der mødte hans Fiender ham, og meente, at de havde Seyeren i Hænder (*). Men Kong Harald blev dem for mægtig, og slog alle disse smaa Konger, tillige med alt deres Folk, undtagen nogle faae, som undflyede, somme til Skibs, somme Lande-Veyen hiem igien, saasom Torjolf foregiver i sin Vise (**).

Heyrdir tu i Hafvers Firdi, er Haraldr bardizt, Konungr hin kapgiarne vid kiotvan hin Audlagda: knarrir kome austan, kappars oflystir, med ginandom hofdom ok gropnom tungom, hladna haulda, ok haurda hardra, skiauldra, Vigra Vestræna, ok vaskra Sverda 2c.

Efter denne Strid fandt Harald ingen Modstand i Norge; thi hans mægtigste Fiender vare da slagne, og mange vare rømte af Landet. Hvorudover mange Ødelande bleve da opbyggede, som Norske Mænd tilforn havde begyndt at bygge paa. Da blev Jæmteland, Iisland, Orkenøe, Hiætland og

(*) Men Kong Erik og Kong Sulki tillige med hans Broder Soti Jarl bleve der slagne. Tore Hagelang havde lagt sit Skib imod Kongens Skib. Siden denne var en meget stærk Strids-Kæmpe, blev der en haard Fegtning, saa at mange faldt, førend Tore Hagelangs blev slagen. Og da hans Skibe bleve overrumplede, flyede Kong Kiotvid til en Holm, hvor der var en meget god Fæstning.

(**) Det er: Du hørde, hvor heftig den høy-baarne Konge stridede i Hafversfiorden imod Kiotvid den rige. Der kom Skibe fra Østen, som havde Lyst til at vove en Dyst, med gabende Hoveder, og udgravede Skiolde, belæsset med Helte og blanke Skiolde, med Vesterlandske Vaaben og Italienske Sverd, endnu vides, at samme Strids-Kæmperne brølede, og havde Krig i Sinde, Ulve-Ungerne tudede og Sværdet klang. De prøvede den Vise Østmændenes mægtige Konge, boende paa Utsteen som lærdte dem at tage Flugten. Han steg paa sine Krigs-Skibe, naar der var Haab om en Trefning. Og Harnisket kevirede, førend Haglang blev slagen. Den tyk-halsede Konge var kied af at have sit Rige; Da Lufve (Kong Harald) var ham imod, søgte han sin Tilflugt paa en Holm. De blesserede bleve kastede under Roer-Bænken, saa Hovederne stak i Kiolen, og Bag-Enderne stod i Veiret. Det Mod-faldne Strids-Folk blev overhyllet med Steene, og de lode deres forgyldte Vaaben skinne paa Ryggen. Field-Boerne i Øster fnysede. De foer ud af Hafvers-Fiorden, og skyndede sig hiem til Lands igiennem Jæderen, og længtes meget efter at drikke Miød.

og Færoe bebygt. Thi mange rige og anseelige Mænd flyede udi den Feide af Landet for Haralds Overmagt, og droge udi Vesterviking, og rovede i Vester-Soen: Men om Vinteren opholdte de sig udi Suderø og Orknøø. Om Sommeren rovede de paa Norge, og giorde stor Skade. Men mange duelige Mænd viiste Lydighed imod Kong Harald, og var ham behielpelig i at bebygge Landet.

Da han nu var bleven Eenevolds Konge over Norge, erindrede han sig hvad den stolte Jomfrue havde sagt; hvorfore han lod hendte hende til sig, og tog hende til Hustrue, og avlede disse Born med hende: Guttorm, Noreg og Gudrod Skiria (*).

Han havde desforuden mange Hustruer, og avlede mange Born med dem.

Een af hans Hustruer heed Ragnhild den rige, Kong Eriks Daatter af Jydland, med hvilken han avlede Erik Blod-Oxe.

Han havde og til Hustrue Svanhild, Eisten Jarls den Riiges Daatter af Hedemarken. Deres Sonner vare Oluf Digre eller Digerbein, som blev siden kaldet Giereståds Alf eller Oluf, Biorn Kiobmand, Sigtrygger eller Trygge, Frode og Torgyls.

Kongen satte Østen Jarl over Vestfold, og leverede ham disse sine Sonner at opfostre.

Med Alfhild, Kong Ringdagsons Daatter af Ringerige havde han tre Sonner, Dagr, Ringr, og Ragnar Rykil, og to Dottre, ved Navn Ingeborg og Aalof Aarboed. De bleve opfostrede paa Opland hos deres Mor-Fader.

Ingeborg fik Haldan Jarl. Deres Daatter var Gunhild, som havde Find-den Skiælle. Deres Born vare Evind Skaaldaspild, og tre Dottre, Nial, Sigrid og Tora. Nials Daatter var Astrid, Kong Stenkields Moder i Sverrig. Alof Aarbod fik Tore Jarl den tiendes, Rangvald More Jarls Son. Deres Daatter var Bergliot, Hagen Jarls den Riiges Moder.

Med Aase, Hagens Daatter, havde han tre Sonner, Haldan hvide, Haldan Svarte (som vare Tvillinger) og Sigrod den Frode eller Glade. Hans Born bleve opfostrede hos deres Moders Slægtinge. Ragnhild den

G Rige

(*) Med hende avlede han Alov, som var den ældste, saa og Roreg, Sigtryg, Frode og Thorgyls.

Rige levede 3 Aar, efter at hun kom til Norge. Erik, hendes Søn blev opfostret hos Tore Herse Roaldson udi Fiordene, det er Nord-Fiord (*).

Kong Harald gav sine Grever i Landet sine Døttre.

Han var en Vinter i Opland, og holdt sin Juul paa Tofteim. En Aften kom en Finne, ved Navn Svasi, til Kongen, og bod ham hiem med sig. Nu kunde Kongen ikke vel lide Finner for deres Troldoms Skyld, dog havde han tilladt denne Finne at bygge sin Gam og Bolig Norden ved et Bierg paa Hedemarken. Da Kongen havde fulgt ham hiem, opstod Snefrid, Svasis Daatter, et deylig Menneske, og skiænkte et Sølv-Begere fuld med Miød, og drak Kongen til. Han tog baade ved Sølv-Begeret og hendes Haand, og han fattede strax saa stor Kiærlighed til hende, at han tog hende til Hustrue, og avlede med hende Sigurd Rese, Haldan Haalege (det er Høybeen eller Langbeen) og Ragnvald Rettilbein. Og, da de voxte op, satte han Gudrod, Sigurd og Haldan over Opland, og Ragnvald over Hadeland (**).

Da

(*) Det er et almindeligt Rygte, at, da Kong Harald fik Ragnhild den Rige til Ægte, skildte han sig ved de 9 andre sine Hustruer: som Hornklove beretter i sin Vise: **Da den høy-baarne Konge tog en Dansk Qvinde, skildte han sig ved Ragelands og Haardelands Jomfruer, samt hver en Hiem-Føding.** Hertug Guttorm havde døbt den ældste Kong Haralds Søn, og givet ham sit Navn. Samme Barn satte han paa sine Knæ, og opfostrede ham, og tog ham med sig til Øster-Vigen, hvor han blev opdragen tillige med Hertug Guttorm. Men da Kongen selv var Udenlands, forestod Guttorm Regieringen over Vigen og Opland.

(**) Da Snefrid var død forandredes hendes Coleur ikke det ringeste; thi hun var lige saa rød i sine Kinder, som da hun levede. Kongen sad stedse over hende, og tænkte, at hun skulle blive levende igien. Og Kongen sørgede i tre Aar over hendes Død, da Undersaatterne sørgede over, at Kongen var saa fortryllet. Men til at raade Bod paa denne Fortryllelse, indfandt Thorleif den Vise sig meget beleilig; thi han ved sin Forstand afvendte Kongens Galenskab, i det han talede saaledes: Det er ikke at undre over, o Konge, at du stedse tænker paa saa deylig og velbaaren en Qvinde, og ærer hende med Skarlagen og Kammerdug, som hun i levende Live havde ordineret. Men du beviser hende ikke endda den tilbørlige Pligt og Ære, efterdi du lader hende ligge alt for længe i samme Klæder. Det er bedre, at I flytter hende, og legger andre Klæder under hende. Saa snart nu det døde Legeme efter hans Raad blev taget af Sengen, gav det en slem og giftig Stank fra sig, hvorfore man hastede strax til Baalet og brændte hende og da havde hendes Legeme en meget blaa Farve, der vældede og Øgler, Tudser, Orme og andre skadelige Dyr udaf. Da hun saaledes var brændt til Aske, kom Kongen til sig selv igien. Siden regierede han sit Rige, og blev bedre til Mode. Han fornøyede sig ved sine Undersaatter, og Undersaatterne ved ham, og saaledes saae

Da Kong Harald eengang var til Giæst paa Møre, hos Ragnvald Jarl, lod han sit Hoved vaske, og sit Haar kiemme og skiære, som da havde været u-skaaret og u-kiemt i mange Aar (*). Og hans Uvenner havde af den Aarsag kaldet ham Harald Lufve. Ragnvald Jarl skar og klippede hans Haar, og sagde: Faver er nu Haar dit, Herre min; og han gav ham deraf kiendinge-Navn, at han skulle kaldes Harald Haarfager, og alle sagde, at det Navn beqvemmede sig meget vel paa ham; thi han havde et deyligt, slet og langt Haar. Ragnvald Jarl var Kongens inderligste og kiæreste Ven, og Kongen betroede ham meget. Hans Hustrue var Hilden Rolf Neffios Daatter. Deres Sønner vare Iver Rolf, og Tore Jarl den Tiendes, som fik Kongens Daatter, Ingeborg, til Hustrue.

Ragnvald havde og tre u-ægte Sønner, Hallad, Einar og Rollog, som vare fuldvoxne, da de andre vare Børn. Rolf blev en meget stærk Kæmpe, og han var saa stor, at ingen Hest kunde bære ham; hvorfore han altid maatte gaae, hvor han skulle reise til Lands, og blev derfor kaldet Gange Rolf. Han blev en mægtig Viking og Søe-Røver, og stridede meget i Østerleden. Da han eengang kom tilbage Øster fra, røvede han Slagte-Qvæg

til

de paa begge Sider vel til for Riget. Da Kongen nu mærkede den tredske Finnes Bedragerie, drev han de Børn som han i dette Ægteskab havde avlet, fra sig, og vilde ikke see dem for sine Øyne. Men Gudrod Liome drog til Thiodolfer den Hvingverske, som var hans Foster-Fader, og bad ham fare med sig til Kongen; thi Thiodolfer var Kongens beste Ven. Men Kong Harald var da paa Opland. Derpaa drog de begge af Sted, og da de seent ud paa Aftenen kom til Kongen, satte de sig ved Dørren i Salen, og gav sig ikke tilkiende. Kongen gik paa Gulvet, og eftersaae Bænkene; thi han havde anrettet et Giæstebud, og Miødden var blandet. Da gik Kongen, og sang dette for sig selv: *Mine Krigs-Folk og Herrer, som ere her nærværende, ere alt for begiærlige efter Miød, hvorfor ere I saa mange?* Derpaa gav Thiodolfer ham denne Vise igien: *Naar vi med denne Vise og gavmilde Konge har havt vor Hierne-Skal i vor Hoved frem i Krigen, da har vi ikke været for mange.* Derpaa tog Thiodolfer sin Hat af, og da kiendte Kongen ham, og tog naadig imod ham. Dernæst bad Thiodolfer, at Kongen ikke saaledes ville slaae Haanden af sine Sønner; eftersom det ikke var deres Skyld, at Kongen ikke havde udvalgt sig en Gemahl, som var mere adelig og fornemme, end deres Moder. Kongen føyede ham i sin Begiæring, og bad at han vilde tage Gudrod til sig, ligesom han hidindtil havde giort. Men Sigurd og Halfdan bad han drage til Ringerige, og Ragnvald til Hadeland. De lydede Kongens Raad, og bleve alle skikkelige Mænd og tapre Helte. Kong Harald sad siden stille i sit Rige, og der var da Fred og frugtbare Tider i Landet.

(*) I 10 Aar.

til Skibs Behov udi Vigen, og, som Kong Harald sanme Tid var udi det Læn, blev han saa forbittret, at han erklærede Rolf fredlos derfore, saa at han maatte rømme af Landet: Thi Kongen havde meget strængelig forbudet at røve eller tage fra nogen indenlands.

Da Hilden, Rolfs Moder, fik dette at høre, drog hun til Kongen, og bad for hendes Søn: Men, da hendes Bon intet frugtede, gik hun vred ud fra Kongen, og sang en Vise af det Indhold, at Kong Harald selv havde giort meere Vold i Norge, end dette kunde være, som ogsaa, at han nu uddrev saa tapper en Helt af Landet, hvis lige han hverken havde i sit heele Rige, eller nogen Tid fik igien (*).

Om denne Gange Rolfs Udvigelse af Norge skal herefter blive meldet.

Da Kong Harald hørte, at Vikinger (Søe-Røvere) som om Vinteren holdt sig Vesten for Havet, røvede om Sommeren udi Midlandet i Norge, drog han hver Sommer ud, og søgte ved hver Øe og Udskiær efter Vikingerne, hvilke flyede ud paa Havet, naar de mærkede hans Ankomst. Men da han paa det sidste blev kied deraf, seilede han en Sommer med sin gandske Skibs-Flode Vester ud i Havet, til Hiætland og Orknøi, og ihielslog alle Vikinger, som ey undrømte, og giorde de Lande ryddelige for Røvere, som der pleyede at opholde sig. Han seilede og til Sudersøe, og holdt mange Trefninger med Vikingerne, og spillede altid Mester. Ligeledes stridede og røvede han udi Skotland, og fik et stort Bytte. Men da han kom Vesten til den Øe Manøe, var alt Folket rømt til Skotland med alt hvad de havde, saa han fik kun lidet Bytte.

I dette Tog faldt Iver, Ragnvald Møre Jarls Søn, hvorfore Kongen skiænkte Ragnvald Hiætland og Orknøi til Erstatning for hans Søn. Men

(*) Hildens Vise: Da driver nu Nesiæ opnævnte (nemlig efter Rolf) ud af Landet, som en Fiende, der er en Broder af brave Helte. Hvorfore lader du, o Konge, din Magt see deri? Det er farligt at agere Ulv imod en glubsk Ulv, som sidder paa et Aadsel, løber han ad Skoven til, da vil han ikke blive god imod Kongens Hiord. Derefter seilede Gange Rolf Vester over Havet til Syder-Øerne, og derfra drog han atter Vester til Italien, hvor han førte Krig vidt omkring, og fik et stort Grevskab i Besiddelse, hvilket han besatte med Nordmænd, hvoraf det siden blev kaldet Normandie. Gange Rolfs Søn var Vilhelm, Fader til Richard den anden, hvis Søn Rolf Lange: Spade var Fader til Vilhelm Basiard Konge i Engeland. Fra ham nedstammede siden alle Engelands Konger. Dronning Ragnhild, levede 3 Aar i Norge. Efter hendes Død drog Erik, Kong Haralds og hendes Søn til Thore Herse Raaldsen i Fiorderne, hvor han blev opdraget.

Men Ragnvald gav sin Broder Siurd begge Landene, og blev han der tilbage. Kongen gav ham Jarls Navn. Da Siurd Jarl fik Torstein Rode, Oluf hin Hvides Søn, i Selskab med sig, rovede de tilsammen paa Skotland, og indtog Katanæs og Suderland lige indtil Ekkials.

Sigurd Jarl dræbte en Skotsk Greve, ved Navn Melbrigd Tand, som kaldtes saaledes, fordi han havde en lang Tand i Munden, som en Orne. Denne hug Sigurd Hovedet af, og hængte det ved sin Saddel, og da han reed noget stærkt, stødte han samme Tand af det døde Hovet, i det tykke paa sit Been, hvoraf han fik en Inflammation, og døde, hvorpaa han blev begraven i en Høy paa Ekkials Bakken. Medens han levede, blev han kaldet Sigurd Jarl den rige (mægtige). Efter ham regierede hans Søn Guttorm over de Lande. Og da han døde uden Børn, satte Vikinger, baade Norske og Danske, sig ned paa de Øer igien.

Da Ragnvald Møre Jarl fik at vide, at Sigurd, hans Broder, og Guttorm, hans Broders Søn, vare døde, samt at Vikingerne havde indtaget Landene, og sat sig ned der, sendte han sin Søn Hallad, Vester til Orknøi med meget Folk. Og Kong Harald gav ham Jarls Titel. Han indtog da Orknøi igien, og satte sig fast der i Landet. Men da Vikingerne om Vaaren og Høsten seilede omkring Øen, og rovede paa alle Næs og Odder, blev han kied af at blive der længere. Hvorfore han nedlagde Greve-Navn, tillige med Greve-Dømmet, tog Friemands Ret og Navn, og reiste til Norge igien.

Da Ragnvald Jarl fik Kundskab derom, blev han meget fortrydelig over Hallads Reise, og sagde, at hans Sønner ikke slægtede deres F r-fædre paa. Derpaa sagde Einar til sin Fader: Jeg har kun været i liden Anseelse hos eder, og vi kand gierne uden stor Sorrig skilles ad. Lad mig faae Skibe og Folk og drage til Orknøi, saa vil jeg love eder det, som I gierne seer og ønsker, at jeg aldrig skal komme til Norge igien. Ragnvald sagde: Det er mig kiært, at du aldrig vil komme igien; thi din Slægt og Venner har kun liden Ære af dig, siden din Moder var Træl-Baaren (*). Han forsynede ham da med et langt Skib, vel udrustet og bemandet. Da Einar kom Vester til Øen, laae der to Vikinger for ham, Tore Træe-Skiæg, og Kalf Skurfva. Einar lagde imod dem, og fik Seyer over dem, saa at de begge faldt, som udi Visen meldes:

(*) Fordi hans Möder havde idelig øvet Troldoms-Konst.

Daa gaf han Træskieg Trollom: Torf Einar drap Skurfva. Det er: Da Einar dræbte Skurfva, gav han Troldene Træskiæg.

Einar blev siden kaldet Torff Einar, fordi han forst fandt paa af brænde Torv i Steden for Brænde udi Orknoi. Han blev en rig og mægtig Greve der paa Landet. Han havde et grimt Ansigt, og var eenoyed; men saae dog skarpere med det eene Oye, end nogen anden med to.

Hertug Guttorm holdt meest Huus udi Tonsberg, og forestod Regieringen over Vigen i Kongens Fraværelse. Han havde forsynet Landet med Forskandsninger, fordi Vikingerne giorde der stor Skade: Men i Gotland var der fredeligt, saa længe Erik Emundson, Konge i Sverrig, levede, hvilken dode, da Harald havde været Konge over heele Norge i 10 Aar. Hans Son Biorn regierede over Sverrig efter ham i 50 Aar. Biorns Sonner vare Erik den Seyerrige, og Oluf Styrbiorns Fader.

Hertug Guttorm døde i Tonsberg, hvis Rige Kong Harald gav sin Son Guttorm igien at regiere over.

Da Kong Harald var 50 Aar gammel, vare mange af hans Sonner fuldvoxne, og komne til deres fulde Styrke og Manddom, siden blev de snart duelige Mænd. Disse fortrød paa, at Kongen ikke gav dem Part i Riget med sig, men havde sat sine Jarler over hvert Læn, og de foragtede Jarlerne, fordi de ikke vare af saa hoy Herkomst, som de.

Det hendte sig en Vaar, at Haldan Haaleg (Hoybeen) og Gudrod Liome kom uforvarendes paa Ragnvald More Jarl med meget Folk, og brændte ham inde med 60 Mænd. Og Gudrod tiltog sig Herredømme over de Læne, som Jarlen tilforn havde haft; men Haldan seilede Vester over Havet med tre lange Skibe.

Da Kongen fik Efterretning herom, drog han strax mod Gudrod med sin gandske Krigs-Magt. Da Gudrod nu ingen Udveje saae, gav han sig i Kongens Hænder, hvorpaa Kongen sendte ham til Agde, og satte Tore Jarl den Stiltiende Ragnvalds Son, over More, og gav ham sin Daatter Aalof, som blev kaldet Aalof Aarbod, tillige med alle de Læne, som hans Fader havde havt.

Haldan kom uforvarende paa Einar Jarl i Orknoi, saa at han maatte romme af Oen for ham. Men om Hosten kom Einar igien uforvarendes paa Halfdan, saa at han efter en kort Trefning maatte tage Flugten, og det silde om Aftenen. Einar laae om Natten uden Telt over sine Skibe, og imod Dagningen sogte Einar efter dem som havde taget Flugten,

og

og dræbte, hvem han fandt af dem. Dernæst sagde Einar: Jeg veed ikke, hvad det er jeg seer ude paa Rinsøe, Mand eller Fugl? undertiden er det oppe, undertiden nede. De drog da ud til Øen, og fandt der Haldan Høybeen, og tog ham til Fange (*). Derpaa gik Einar til Haldan, stak sit Sverd bag i ham, og skar alle Rif-Beenene fra Ryggen, og tog hans Lunge derud (**). Og han satte sig ned igien i Orknøi.

Da Haldans Død blev bekiendt i Norge, blev hans Brødre forbittrede derover, og sagde, at det var værd at hevne: Hvori mange samtykte med dem. Da Einar fik det at høre, qvædede han en Vise, hvoraf Meeningen var denne, at der vare mange af adskillige Slægter, som satte efter ham. Men inden de fik ham fældet, skulle de befinde, hvor nødig en friemodig Helt vil leve med Skamme (***).

Kong Harald rustede sig til Krig, og seilede med meget Folk Vester til Orknøi. Da Einar Jarl fik det at vide, drog han over paa Kiætenæs (†). Men de høye Herrer søgte paa begge Sider at forlige Kongen og Greven, og de bragte det saa vidt, at Greven kom til Kongen, og underkastede sig hans egen Dom. Kongen dømte da ham og alle Bønderne paa Landet til at betale 60 Mark Guld. Bønderne knurrede og sagde, at det var over deres Evne. Einar tilbød sig alleene at udlegge bemeldte Summa Guld, om de

(*) Men om Aftenen forend Slaget begyndtes, sang Einar denne Vise: Jeg seer ingen Pile flyve af Rolfs eller Rollaugs Hænder paa de forvovne Fiender. Men vi finder for got at skaffe vor Fader Hevn. I denne Aften, naar vi fører Krig, sidder Tore Jarl den stiltiende paa Møre over en Beger-Flod (det er, i et got Drikke Laug).

(**) Ved denne Lellighed giorde Einar følgende Vise: Nu har jeg hevnet Ragnvalds Død. Men dette bestyrede Nornerne (det er Gudinderne, som raader for Menniskets Liv) nu er Folkets Støtte (Kongens Søn) falden for min fierde Deel (ved mig, som er den fierde af Ragnvalds Sønner) Jeg giver ham en haard Skat. I mine hurtige Karle, samler Steene af Strandbredden, og kaster en Høy op over ham: Thi vi har faaet Seyer.

(***) Einars Vise: Mange høyanseelige Mænd fra adskillige Kanter i Verden vil gierne have Livet af mig for en retmæssig Dispute, men de veed ikke, førend de faaer fældet mig, hvem der skal krybe under for Ørne-Klöer.

(†) Og sang denne Vise: Mange faaer Sag for Qvæg-Tyverie, skiønt de har et smukt Skiæg paa Hagen. Men jeg faaer Sag paa Øerne for den mægtige Konges Søns Mord. Folk siger mig, at jeg staaer Fare for den modige Konge, fordi jeg har skaaret Kongens Skiold over (det er taget hans Søn af Dage) Men dette vil jeg ikke frygte for.

de vilde give ham al deres Odels-Gods paa Landet. Dette samtykte de, deels, fordi de fattige havde kun lidet Odels-Gods, deels fordi de rige meente sig at kunde indløse det, naar de vilde. Altsaa betalte Einar Jarl Kongen den heele Bøde. Hvorpaa Kongen seilede Øster til Norge om Høsten.

Greverne i Orknøi eyede da en lang Tid derefter alt Odel i Landet, indtil Sigvord Lodverson gav Bonderne det igien. Guttorm Haraldson, som var sat til at forsvare Grændserne ved Vigen, seilede til Got-Elv, og laae der med sin Flode. Da kom Solvi Klofve imod ham, og holdt en Trefning, hvori Guttorm blev slagen. Haldan Hvide og Haldan Svarte røvede udi Østerlandene, og Haldan Hvide blev slagen i Estland.

Erik Haraldson tragtede efter at blive Over-Konge over sine Brødre, hvilket Kong Harald ogsaa gierne ønskede; thi han var fra Ungdommen af en dygtig Krigsmand, og blev derfor kaldet Erik Blodøxe. Da han var 15 Aar gammel betroede hans Fader ham 5 Orlogs-Skibe, med hvilke han krigede og røvede, først i Østerleden, siden udi Dannemark, Sachsen og Friisland udi 4 Aar. Derefter seilede han Vester, og førde Krig paa Skotland, Engeland og Spanien udi andre 4 Aar. Siden seilede han Nord til Finmarken, lige indtil Biarmeland, hvor han holdt en Trefning, og, som Seyer-Herre, giorde et stort Bytte. Da han kom tilbage til Finmarken igien, fandt hans Herrer en deylig Jomfrue paa en Øe, udi en Fin-Gam (en Hytte eller Telt, som en Fin boer udi) hun kaldte sig Gunild, og sagde: Min Fader boer paa Halogoland, og heder Ozar Hvide. Han sendte mig til Motle, Finne-Konge, at lære Finne-Kunst. Siden kom jeg til disse 2 Finner, som ere meest kunst-rige over heele Finmarken. Og jeg kand ikke slippe fra dem; thi enhver af dem vil have mig til Hustrue. De kand spore, ligesom Hunde, baade paa tøe- og frossen Jord, og løbe saa færdig paa Skier, at intet Dyr kand undløbe dem. De have og alt det de begiære. De har og ombragt hvert et Menniske, som er kommen her til Egnen. Naar de blive vrede, da skiælver Jorden under dem. Og hvilket levende Dyr, der kommer for deres Øyne, falder ned til Jorden, ligesom det var dødt. Derfore maa I ingenlunde komme for deres Ansigt, men jeg vil skiule Jer her inde, og saa vil vi forsøge, om vi kand faae dræbt dem, naar de kommer hiem fra deres Veideskab (Jagt). Hun skiulte Mændene, og tog en Sæk fuld af noget somhavde Anseelse, som Aske, og strødde omkring Gammen baade ude og inde. Da Finnerne kom hiem, og spurgte, hvem der havde været, sagde hun, at der havde ingen været den Dag. Det undrede de sig over; thi de havde havt

Lugt

Lugt af Menniske lige indtil Gammen. Derpaa antændte de en Ild, og tillavede deres Vildt. Efter Maaltid gik Gunhild til Sengs. Finnerne havde ikke sovet i tre Nætter; thi den eene mistænkte den anden for hende. Hun bad dem da begge komme og ligge i hendes Seng, og sove hos hende, hver ved sin Side, saa vilde hun vaage over dem. Det giorde de gierne; thi den eene troede ikke den anden vel. Da de vare faldne i en dyb Sovn, tog hun to Sæl-Bælge (heele Sæl-Skind) og drog over deres Hoveder, og bandt dem haardt til neden for Armene. Dernæst kaldte hun paa Kongens Folk, som strax vare tilrede, og angreb dem med deres Vaaben, og da de havde dræbt dem, kastede de dem ud af Huset. Da blev Vejr og Vand saa forgiort, at de ikke kunde komme til Skibene igien, forend anden Morgen. Gunhild forte de til Erik, som seilede til Halogaland, til Kong Ozar, hendes Fader. Og da han havde faaet hende til Hustrue, forte han hende Synder i Landet med sig, og hun blev siden kaldet Gunhild Konge-Moder.

Da Kong Harald var 60 (*) Aar gammel, havde hans Sonner naaet en moed Alder, og en Deel vare dode. Disse opvakte store Uroeligheder i Landet, og havde indbyrdes Tvistigheder med hverandre. Kongens Grever bleve deels afsatte, deels ihielslagne. Derfore lod Kongen stevne alle Mænd til Ting Oster i Landet, og befoel Oplænderne at komme der. Derpaa giorde han alle sine Sonner til Konger, og stiftede denne Lov, at hans Afkom skulle tiltræde Kongelig Magt og Regiering, hver efter sin Fader. Men hans Dottre-Born skulle tiltræde Greve-Dommer.

Kongen gav sine Sonner, Olnf, Biorn, Trygge, Frode og Torgils Vinguldmark, Raumarige, Vestfold og Tillemarken.

Dag, Ring og Ragnar gav han Hedemarken og Guldbrands-Dalen.

Snefreds Sonner gav han Ringerige, Hadeland, og Todten, og det, som dertil horer.

Guttorm sin Son betroede han Landet at forestaae Oster ved Lands-Enden, og han skulle regiere over Rana Rige, fra Elven og til Svinesund.

Roreg og Gudrod vare altid hos Kongen, og regierede over Sogn og Haardaland.

Erik var meest hos sin Fader; thi Kongen elskte ham meest af alle sine Born, for hans Moders Skyld, og derfor gav ham Halogaland (Helgeland) Nordmor og Rums-Dalen at regiere over.

H Haldan

(*) : : 50.

Haldan Hvide og Haldan Svarte og Sigrod gav han Tronde-langen, og alt det som var Norden fore.

Alle disse Sønner udi forbemeldte Læne gav Kongen Halv-Deelen med sig af al Kongelig Rettighed, og de skulle sidde et Sæde høyere, end Jarler (Grever) og et Sæde lavere, end Kongen selv. Det Sæde Kongen sad udi, havde hver af dem Øye paa efter Kongens Død. Men Kongen tiltænkte Eirik det. Trundhiemmerne undte gierne Haldan Svarte det, og lige saa var det med de andre, deraf reiste sig Ueenighed imellem Brødrene. Og fordi de syntes hver at have for lidet Rige at holde sig af, droge de udi Krig til Søes og udenlands.

Guttorm blev slagen i Elven, som for er sagt, Haldan Hvide faldt paa Estland, og Haldan Haaleg (Høybeen) i Orknøi.

Torgils og Frode røvede og førte Krig paa Skotland, Engeland og Irland, og vare de første Nordmænd, der erobrede Dublin i Irland. Frode blev forgiven, men Torgils var længe Konge i Dublin, og blev tilsidst forraadt og ihielslagen af Irerne. Gudrod Lionre druknede ved Jæderen (*).

Ragnvald Rettilbein regierede over Hadeland, som før er meldt. Han antog Fiolkynga (Finne-Kunst) og Troldom, og blev Seidmader (Trold-mand) Kong Harald kunde ikke lide Troldmænd. Paa Hordaland var en Troldmand, som heed Vidgeir. Til denne sendte Kongen Bud, at han skulle lade sin Troldom fare; men han svarede med følgende Vise: **Det er va litil do at mer seidom Karla Boen og Kiærlingra, Ragnvalder seider Rettilbeini Rodmuger Haralds aa Hadalandi.** (Det er) **Hvad skader det, at vi fattige Staader-Børn, og Kiærlinge-Børn bruge Troldom, siden Ragnvald Kongens Søn, og hans Regent over Hadeland, bruger Troldom.** Herover blev Kongen vred, og sendte Eirik

(*) Gudrod Lionre var om Vinteren paa Hven, med Thiodolfer, sin Foster-Fader, for gammel Bekiendtskabs Skyld. Der havde han et vel udrustet Skib, paa hvilket han vilde drage Nord til Halogaland. Og, endskiønt der reiste sig en stærk Storm, ville han dog endelig af Sted, og var meget utaalmodig over, at han blev opholdt. Derpaa sang Thiodolfer denne Vise: **Drag ikke, o Gudrod, over det store Hav, førend Stormen legger sig: Thi nu legger de Broe med Geiters Steene (det er nu gaaer der store og stærke Bølger paa Havet) bie her, o store Konge, indtil Havet stilles, du maa blive hos os, indtil Vinden blæser god: Nu bruser Havet ved Jæderen.** Gudrod agtede ikke, hvad Thiodolf. sagde, men fortsatte sin Cours. Og som de kom lige ud for Jæderen, sank Skibet under dem, saa de druknede alle.

Erik Blodøxe til Hadeland, og lod brænde sin Søn Ragnvald inde og tillige med ham 80 Troldmænd. Hvilken Gierning blev høyligen roset.

Biorn Haraldsøn regierede over Vestfold, og residerede meest i Tonsberg. Han drog ikke meget i Krig, men handlede med Kiøbmænd, som fra adskillige Stæder og Lande søgte til Tonsberg. Han havde selv Skibe, som han sendte udenlands, hvorved han forhvervede sig mange kostbare Sager og andet, hvad han behøvede. Hans Brødre kaldte ham derfor Biorn Kiøbmand eller Farmand. Han var en viis, sagtmodig og stille Herre, og regierede vel, han havde en from Hustrue og en Søn med hende, som heed Gudrød.

Erik Blodøxe kom engang fra Østerleden med sine Orlogs-Skibe til Tonsberg, og sagde, at han behøvede Underholding og Telte, hvorfore han krævede Kongens Skat og Rettighed af Biorn. Men Biorn svarede, at han selv vilde sende Kongen sin Skat og Skyld, som han var vant at giøre. Herom trettede de længe med hverandre, og Erik drog vred ud af Byen, men Biorn reed ud til sin Gaard, Sæm, om Aftenen: Erik kom igien om Natten, og drog til Sæm efter Biorn, og omringede Gaarden. Biorn gik ud med sine Huus-Folk imod Erik, men blev slagen med alt sit Folk. Erik borttog alt hans Gods. Og da han havde giort dette store Bytte, drog han Nord i Landet. Denne Gierning blev meget lastet, og Erik kom i stor Had og Ugunst derfor hos alle (*) Biorn blev begraven i en Høy ved Sæm, som endnu kaldes Farmands Høy, ved en Ager, som kaldes Farmands Ager.

(Denne Kong Biorn Kiøbmand var St. Olufs Faders Olde-Fader eller Far-Fader).

Vinteren derefter drog Erik Blodøxe Nord til Sundmør, og lagde ind med sine Skibe i Sælvaag inden for Agdenæs, hvor han tog Herberg eller Foring hos en Bonde. Haldan, som fik Kundskab herom, kom med meget Folk om Natten over ham, og omringede Husene. Erik laae paa et Loft eller Udskuur, hvorfra han slap til Skoven, selv femte, men Resten af hans Folk bleve indebrændte. Erik drog til Kongen, og beklagede sig over denne hans Broders Gierning, Kongen blev meget vred og da han havde samlet en stor Armee, drog han imod Haldan. Han kom med en ikke mindre Krigshær baade til Lands og Vands (**). En Mand ved Navn Guttorm

(*) Der siges at Kong Oluf satte sig for at hevne Biorns Død, saa snart han fandt Leilighed dertil.

(**) Han lagde sig hen ved en Stadie eller 125 Skridt nær den inderste Bugt ved Thorsberg. Men Harald havde slaget sin Leir ved Reimsletten. Og der skedte idelig Udfald fra begge Sider.

Sindri (den Sindrige) som var rig og af fornemme Herkomst, samt besad Viisdom og Veltalenhed, tiente Kong Haldan, og havde tilforn tient hans Fader, og var i stor Gunst og Anseelse hos dem begge. Samme var en Poet (Skaald) og havde tilforn digtet Viser baade om Kong Harald og hans Søn Halfdan, hvorfore de havde bødet ham Løn, hvilken han ikke ville tage imod, men begierede, at de ville føye ham i en Bøn, naar han fremførte den: Denne Mand drog imellem Kongerne, og hos enhver af dem androg denne Bøn, at de ville forliges; og mange af Herrerne sagde, at denne hans Begiæring var retmæssig. Kongerne havde saa stor Estime for denne Mand, at de for hans Forbøns skyld forligtes. Kong Halfdan beholdt sit Rige, men maatte ikke her efter handle fiendtlig imod sin Broder Erik. Jorund Skaalms digtede noget derom:

Harald fraa ek Halfdan spyria Herdigbrogden lögdost, syniſt Svartleder Raunar, sia Brager hin Haarfagre. Jeg spør, at Harald har faaet at høre Halfdans dristige Gierninger. Det synes, at den sortladende Helt er vel til Freds med Haarfager.

Hagen Jarl regierede over heele Trundhiem eller Trondelagen udi Kongens Fraværelse, og var meget elsket af Kongen. Efter hans Død fik Siurd eller Sigurd Grevedømmet i Trundhiem, og boede paa Laden, ligesom hans Fader for ham. Han opfostrede Kongens Sønner, Halfdan Svarte og Gudrød, som tilforn havde været hos hans Fader.

Sigurd Jarl var en viis Herre, og næsten lige gammel med Haralds Sønner. Han havde til Hustrue Bergliot, Tore Jarls den stiltiendes Daatter, Greve over Møre, og hendes Moder var Alof Aarbod, en Daatter af Harald Haarfager. Kong Harald havde Aasa, Sigurd Jarls Syster til Hustrue, som før er sagt.

Da Kong Harald blev gammel, residerede han meest paa Hordaland, Alrekstad, Sæm eller Fidie, Ryefylke, Udstein, eller Augvaldsnæs paa Karmen. Da Kong Harald var hen ved 70 Aar gammel, avlede han en Søn med et Fruentimmer, ved Navn Tora, som var født paa Mostur af honette Folk, beslægtet med Haarda-Kaare, og begavet med en deilig Skabning, men blev dog kaldet Kongens Concubin, og til Veder-Navn Mostarstang. Paa den Tid vare mange udi Norge Kongen underdanige, endskiønt de vare af ypperlig Herkomst. Og var det da brugeligt i Norge med ypperlige Mænds Børn, at en fornemme Mand skulde øse Vand paa dem, og give dem Navn.

Da

Da Tora fornam, at hendes Barsel-Færd var nær for Haanden, vilde hun drage fra Mostur og Nord til Siohiem til Kongen, og hun drog Nord paa et Skib med Sigurd Jarl. De lagde til Land om Natten, og Tora fødte en Søn paa Klippen. Sigurd Jarl øste Vand paa ham, og kaldte ham Hagen efter sin Fader, Hagen Lade Jarl. Barnet tog snart til i Vext og tillige Deilighed, og lignede sin Fader meget. Kongen lod ham blive hos Moderen, og de vare tilsammen paa Kongens Gaard. Kongen elskede Barnet meget, men hans Brødre kastede Foragt paa ham, og kaldte ham Mostarstangs Søn.

Paa den Tid regierede i Engeland Kong Adelstein (Adlstein) som blev kaldet den Seigersæle (Sejerrige) og den troefaste. Han sendte en Gesandt til Norge med saadan et Ærende: Gesandten gik ind for Kong Harald, og offererede ham et Sværd med forgyldt Fæst og Greb, tillige med et Guld-Geheng, besat med Ædelsteene, og han vendte Grebet til Kongen, sigende: Dette Sværd sendte Kong Adelstein dig til Foræring. Kongen tog om Grebet, og saae paa Sverdet. Derpaa sagde Gesanten: Nu tog du ved Sverdet, ligesom Kong Adelstein vilde, nu est du hans Sverd-Tagere (Undersaat) thi du tog Sverdet om Grebet.

Kong Harald mærkede, at det var giort ham til Tort; thi han vilde ingens Tienere være. Han blev derfor vred, men besindede sig dog, og, saasom det var hans Maade, at lade Vreden gaae over, og siden undersøge Sagens Beskaffenhed; saa giorde han ogsaa det denne gang, og lod Kong Adelsteins Gesant vel tractere, og siden drage bort i god Fred.

Siden raadforte han sig med sine Herrer, hvorledes han skulle revangere denne Tort. Og der blev besluttet, at han skulle sende Kong Adelstein sin unge Søn, Hagen, at opfostre; thi den blev da agtet ringere, som opfostrede en andens Barn. Kong Harald havde en Mand ved sit Hof, som heed Hauker Habrok, som Kongen meget elskte, fordi han var vidt bereist, og kunde vel udrette Kongens Ærende, hvor han blev sendt hen, om det endog saa undertiden var noget farligt. Denne Mand betroede Kongen sin Søn Hagen, og bad ham føre Barnet til Engeland. Hauker seilede bort efter Kongens Befaling, og traf Kong Adelstein i London, som paa samme Tid havde sine Herrer til Taffels. Hauker gik ind for Kongen med 30 Mænd, som havde hver sit Skiold paa venstre Arm, og et draget Sværd under deres side Soe-Kiortle, holdende Skioldene over Sverd-Grebene, at man ikke kunde see dem, og han havde tillige befalet, at den, som seenest gik ind, skulle

 forst

først gaae ud igien. Selv gik han ind med Kongens Søn paa Armen, og hilsede Kong Adelstein. Kongen bad ham være velkommen. Derpaa satte Hauker Barnet paa Kongens Knæe. Kongen saae paa Barnet, og sagde: Ikke haver dette Barn Træls-Øyne, og spurgte Hauker, hvorfore han giorde det? Han sagde Kong Harald af Norge bad dig opfostre ham denne hans u-ægte Søn. Kongen blev vred, og greb til sit Sverd, ligesom han vilde hugge Barnet. Hauker svarede: du haver nu Knæe-sat ham, nu er han din Knæe-Sætning. Du maae myrde ham, om du vil, du kand dog ikke dermed ødelegge alle Kong Haralds Sønner. Derpaa gik Hauker og hans Mænd strax ud, begav sig til deres Skibe, og drog til Norge. Kong Harald takkede dem, fordi de havde saa vel forrettet det Ærende. Kong Adelstein lod Hagen døbe og underviise i den Christelige Troe. Han lod ham ogsaa dydig opdrage og øve udi al Slags Ridder-Spil, og han elskte ham frem for alle dem, som vare ved hans Hof. Og han havde alle deres Yndest, som saae og kiendte ham. Han blev siden kaldet Hagen Adelsteins Fostre (Foster-Søn) eller Hagen Adelstein. Han blev ogsaa snart større og stærkere, end nogen anden Mand, havde et deiligt og mildt Ansigt, var viis og veltalende, samt vel skikket til Forretninger, flittig og arbeidsom.

Kong Adelstein forærede ham et Sværd, hvis Knap og Greb var af Guld, og Klingen meget fortreflig. Med dette Sverd hug Hagen en Qværne-Steen lige ned til Øyet, hvorudover samme Sverd blev kaldet Qværn-Biter, hvilket Hagen beholdt til sin Døde-Dag, og der kom aldrig noget bedre Sverd til Norge.

II.
Kong Erik Blodøxe, den anden Eenevolds Konge i Norge.

Da Kong Harald var 80 Aar gammel, begyndte han at blive afmægtig, saa han ey kunde drage igiennem Landet, og forrette sit Kongelige Embede; Hvorfore han ledte sin Søn Erik Blodøxe til sit Kongelige Sæde, og giorde ham til Over-Konge over sine Brødre, og gav ham Herredømme over heele Landet.

Da hans Brødre fik det at vide, vare de meget misfornøyede dermed. Og Halfdan Svarte satte sig i Konge-Sædet over Trundhiem, med alle Trundhiemmernes Samtykke.

Da Biørn Kiøbmand var slagen, tiltog Oluf hans Broder sig Regieringen over Vestfold, og opfostrede Gudrod, Biørns Søn. Olufs egen Søn heed Trygge, og var lige gammel med Gudrod. Begge tegnede tilig til Duelighed og Tapperhed, og Trygge var større og stærkere, end nogen anden.

Da Vigerne fik at høre, at Haarderne havde taget Erik til Over-Konge, giorde de Oluf til Konge over Vigen, med hvilket Erik ikke var vel fornøyet.

To Aar derefter, døde Kong Halfdan Svarte pludselig i et Giæste-Bud udi Trundhiem. Og Rygtet gik, at Gunhild Konge-Moder havde kiøbt en Fin-Kone til at forgive eller forgiøre ham. Efter ham toge de Sigrød, hans Broder, til Konge over Trundhiem.

Kong Harald levede tre Aar, efter at han havde overdraget Erik Riget, opholdt sig paa sine store Gaarde paa Rogaland og Hordeland (*), og han døde Straae-Død paa Karmen, og Høygdes (lagt i en Høy) paa Hauge ved Karm-Sund. Der er endnu en Kirke til, ved hvis Nord-Vestre Side Harald Haarfagers Høy sees, og den Steen, som laae paa hans Grav i Høyen, ligger Vesten for Kirken, og er 18 Fod (**), lang, og to Alne breed. Midt udi Høyen var Kong Haralds Grav, paa hvilken en Steen var sat ved Hovedet, en anden ved Fødderne, og en Grav-Steen lagt derovenpaa, og undermuret paa begge Sider. Disse to Steene staaer nu der paa Kirke-Gaarden. Og man siger for vist, at Kong Harald Haarfager har været den deyligste blant alle Mænd udi Norge i sin Tid, saa vel som og den største og stærkeste, en mægtig Konge, en dygtig Krigs-Helt i sine unge Aar. Og har vise Mænd udlagt den Drøm om ham, som hans Moder drømte for hans Fødsel, om det deylige Træe, hvorom tilforn er meldet.

Kong Erik optog al Kongelig Rettighed midt i Landet, den næste Vinter efter hans Faders Død. Men Kong Oluf oppebar udi Vigen, og Sigrød, deres Broder, udi Trondelagen. Dette fortrød Kong Erik paa, og han lod sig forlyde med, at han med en Krigs-Magt vilde søge det Rige hos sine Brødre, som hans Fader havde givet ham.

Da

(*) Erik og Gunhild havde en Søn sammen, hvilken Kong Harald øste Vand paa, og gav ham sit Navn, sigende, at samme skulle være Konge efter Erik sin Fader. Kong Harald bortgiftede næsten alle sine Døttre inden Rigs med sine Jarler, og af dem ere siden fornemme Familier nedstammede.

(**) $13\frac{1}{2}$ Fod.

Da Kong Oluf og Sigrod fik det at vide, sendte de Bud til hinanden, at de vilde indfinde sig i Tønsberg. Og Kong Sigrod drog Øster til Tonsberg om Vaaren til Kong Oluf, og biede der nogen Tid. Kong Erik udskrev en stor Armee, og udrustede en Flode, og drog i en Hast Øster til Vigen, og da han seilede med god Vind baade Nætter og Dage, kom han uforvarendes paa dem. Oluf og Sigrod drog Øster ud af Byen, og rangerede deres Folk. Men siden Erik havde meest Folk, erholdt han Seyer. Oluf og Sigrod bleve begge slagne, og begraven paa Bakken, hvor de faldt, hver i sin Hoy.

Kong Erik drog omkring i Vigen, og giorde sig Landet Skat-skyldig, og opholdt sig der langt ud paa Sommeren: Men Trygge Olufsson og Gudrod, Biorn Kiobmands Søn flygtede til Opland.

Erik Blodøxe var en deylig Herre, stor og stærk, tapper, frimodig og dristig til at bruge sin Styrke i Strid og Kamp, expedit, saa at han hastede med hvad han foretog sig; men derhos lettroende, underfundig, grum, lidet talende (styttalende) uforsigtig og fremfusende, og dog Seyerrig og en dygtig Krigshelt.

Gunhild, hans Hustrue overgik andre Fruentimmer i Deylighed, havde et indtagende og prægtigt Væsen, var venlig i sin Tale, viis, kunstig, forstandig, dybsindig og grundig, men derhos falsk og troeløs imod sine Venner, gierig paa Gods og Lande, mistænkelig, underfundig, grum og ubarmhiertig, naar hun var vred, og en vel-øved Trold-Kone.

Eriks og Gunhilds Børn vare disse: Gamal, Guttorm, Harald, Ragnfred, Erling, Siguurd Slefva og Gudrod, og en Daatter, som heed Ragnhild, alle deylige Børn og mandhaftige. For disse mange Sønners Skyld blev hun kaldet Gunhild, Konge-Moder.

III.

Kong Hagen Adelsteen, tredie Eenevolds Konge i Norge.

Da Hagen Kong Harald Haarfagers Søn fik Efterretning i Engeland om sin Faders Død, giorde han sig strax færdig, og drog hiem til Norge. Kong Adelsteen forsynede ham med gode Skibe og al behørig Nødtorft, gav ham Krigsfolk, og affærdigede ham paa det herligste.

Hagen

Hagen seilede om Høsten til Norge, hvor han strax fik Tidende om hans Brodres Fald, som ogsaa, at Kong Erik Blodøxe var i Vigen; hvorfore han seilede Nord til Trundhiem til Sigurd Jarl, Greve paa Laden, som da blev holdt for den viseste Mand i Norge. Med ham giorde han Forbund imod Kong Erik, og lovede at forøge hans Læn og Værdighed, saa fremt han blev Konge i Norge. Derpaa lode de stevne Almuen til Ting, hvor Grev Sigurd talede paa Kongens Vegne, og proponerede ham for Bønderne til Konge over Norge. Siden stod Hagen selv op og talede med Bønderne. Nogle sagde imellem hinanden, at Harald Haarfager var kommen igien, og var bleven ung paa nye. Hagen begyndte sin Tale med en Begiæring til Bønderne, at de ville skiænke ham Konge-Titel, og være ham behielpelige og forlagtige til at maintenere den Kongelige Magt; derimod tilbød han sig at ville giøre alle Bønderne Odelsbaarne, og give dem hver sit Odel og Ejedom igien, som hans Fader havde taget fra dem, da han vandt Riget. Dette klingede vel i Bøndernes Øren, og der blev istemmet med stor Roes og Berømmelse paa Tinget, og Bønderne raabte, at de vilde have ham til Konge.

Det kom da saa vidt, at Trundhiemmerne udvalgte ham til Konge over heele Trundhiem. Hvilket skedte, da han var 15 Aar gammel, det andet Aar efter hans Faders Død.

Kong Hagen samlede meget Folk, og drog igiennem Landet. Og det rygtedes snart til Opland, at Trundhiemmerne havde udvalgt en ung Mand til Konge, som i alle Maader lignede Harald Haarfager, uden i dette eene, at Harald havde tvunget alt Folket i Landet under sig, og giort dem til sine Trælle, men denne Hagen vilde hver Mand vel, og vilde give Bønderne deres Odel igien, som Kong Harald havde taget fra dem. Denne Tidende foraarsagede en stor Glæde, og den blev i en Hast udbredet over heele Riget indtil Landets Ende.

Da drog mange Mænd af Opland til Kong Hagen, og en Deel sendte ham Foræringer, og lod ham vide ved Gesanter, at de ville være hans Undersaatter. Kongen tog dermed til Takke, og han blev kaldet Hagen den gode.

Kong Hagen foer om Vinteren til Opland, og lod Bønderne forsamle paa Tinget. Alle søgte til ham, og han blev paa alle Tingene udvalgt til Konge. Derefter drog han Øster til Vigen, hvor hans Brodre-Sønner, Trygge og Gudrod kom til ham, tillige med mange andre, som havde lidt Skade af Kong Erik, og klagede deres Nød for ham. Og blev Kong

Erik desmere forhadt af alle, jo meere Kong Hagen blev elsket af alle, og enhver søgte Trost og Beskiærmelse hos ham

Kong Hagen gav Trygge og Gudrod Konge-Navn tillige med de Læne, som Kong Harald havde givet deres Fædre, og det med samme Vilkaar. Han beskikkede og forstandige Mænd, til at gouvernere Landet tillige med dem i deres unge Aar. Trygge gav han Raumarige og Vinguldmark, men Gudrod fik Vestfold, og skulde de have halv Skat og Skyld med Kongen.

Vaaren derefter drog Kong Hagen Nord til Trundhiem, den Ovre-Vey igiennem Opland, og samlede en stor Armee tillige med Orlogs-Skibe. Indbyggerne i Vigen havde og en stor Armee, og vilde komme Kongen til Hielp. Kong Erik forsamlede ogsaa Folk midt i Landet, men med slet Fremgang; thi mange høye Herrer i Landet faldt fra ham, og slog sig til Kong Hagens Partie. Hvorudover han romte af Landet, og seilede Vester til Orknøi og tog med sig, hvem han der kunde faae. Siden seilede han til Engeland, og røvede udi Skotland og Engeland, hvor som helst han kom i Land.

Kong Adelstein i Engeland sendte Gesanter til Erik, og bad, at han vilde tage en Deel af Engeland i Besiddelse; thi hans Fader, Kong Harald havde været hans særdeles gode Ven; hvorfore han og ville lade hans Søn nyde det. De skikkede da Gesanter paa begge Sider til hinanden, og blev endelig eenige om, at Kong Erik skulle tage Nortumberland i Læn af Kong Adelstein, og forsvare samme imod de Danske, samt andre Vikinger og Fiender. Derhos skulle ogsaa Erik med Hustrue, Børn og alt sit Folk lade sig døbe, hvilke Vilkaar Kong Erik indgik, lod sig døbe, og antog den Christelige Troe.

Der siges, at Nortumberland er den femte Part af Engeland. Kong Erik slog da sin Boe-Pæl i Jorvik, hvor Kong Lodbrogs Sønner tilforn havde boet.

Nortumberland var meget bebygt og beboet af Nordmænd, efterat Lodbrogs Sønner havde vundet Landet; thi Danske og Norske røvede meget udi den Province, siden de Danske havde mist samme. Mange Stæder udi samme Province har ogsaa faaet Norske Navne, saasom Grimshammer, Gormsskiær, Haugsflet og mange andre.

Kong Erik havde meget Folk hos sig, som var kommen fra Norge med ham, og mange af hans Venner var siden kommen til ham, saa at han havde for lidet Land til at underholde det meget Folk med: hvorfore han hver Sommer drog i Krig, og røvede udi Skotland og Suder-Øer, ligeledes i Britannien, og bragte meget Bytte hiem.

Kong

Kong Adelstein døde, da han havde regieret 18 Aar (*) 8 Uger og 3 Dage. Efter hans Død kom Riget til hans Broder Jatmund, som ikke var en Ven af Nordmænd, ey heller havde Kong Erik nogen Fortrolighed til ham. Og der gik Ord af, at Jatmund ville beskikke en anden Regent over Nortumberland. Der Kong Erik fik det at vide, seilede han i Vesterviking (det er at røve udi Vesterleden) han seilede da først til Orknøi, og havde med sig Arnkield og Erland, Greve Torf Einars Sønner tillige med meget Folk, siden drog han til Suderøer, hvor han fandt mange Søe-Konger og Søe-Røvere, som gave sig i Selskab med Kong Erik. Dernæst seilede han til Irland, røvede der, og tog med sig, hvad Krigs-Folk der vilde følge ham. Og med alt dette Folk drog han siden til den Part af Engeland, som kaldes Britannia (Bretland) og røvede der, lige som andre Steder, og hvor han kom hen, tog Indbyggerne Flugten. Siden seilede han Sønder ved Kysterne af Engeland og røvede. Men, fordi han var en behiertet og god Krigsmand, driftede han sig til at gaae langt op i Landet med sine Folk, at stride og røve. Hvorfore Kong Oluf, som Kong Jatmund havde giort til Commendant over det Land, samlede strax en stor Armee, bød ud Mænd af Huse (meenige Mand) og drog mod Kong Erik. Da de mødte hinanden bleve mange af de Engelske slagne. Men saasnart som een faldt, kom der tre i Steden igien oven fra Landet; Hvorudover Nordmændene bleve mod Aftenen trette og mødige. Kong Erik blev med den største Deel af hans Folk slagen, ligeledes 5 Søe-Konger (**), og de 2 Grever Arnkield og Erland af Orknøi. Og de Engelske har holdet denne Trefning for en af de største og skarpeste de nogen Tid har holdt med Nordmænd eller Danske. De Nordmænd, som slap ud af Striden, droge strax med Skibe til Nortumberland, og indberettede Dronning Gunhild og hendes Sønner, at Erik havde røvet udi Kong Jatmunds Land, og var bleven slagen. Heraf sluttede disse, at de ikke længe kunde nyde Fred eller Plads i Landet; hvorfore de tog alle Eriks Skibe og saa mange Folk, som vilde følge dem, og droge af Landet med alt det Gods og Penge, som de enten ved Skat af Engeland, eller ved Krig havde forhvervet sig, og seilede først til Orknøi, hvilken de undertvang, tillige med Hiætland, og tog Skat af Almuen, og bleve der Vinteren over. Men om Sommeren droge de i Vesterviking, og røvede udi Skotland, Engeland og Irland

(*) 14 Aar.
(**) Deres Navne vare Guttorm og hans 2 Sønner, Iver og Harek, item Sigurd og Ragnvald.

udi nogle Aar. Og blev de kaldet Gunhilds Sønner. Den Tid var Torfind Hausakluffar (Hoved-Pande Kløvere) Torf Einars Søn, Greve i Orknøi. Om alt dette melder Glumer Geireson i sin Vise (*):

Kong Hagen havde indtaget heele Norge, siden hans Broder flygtede af Landet, og paa det han kunde være nær ved Haanden, om Erik giorde noget Indfald i Landet, residerede han meest med sine Hof-Betientere og Domestiqver i Fiordafylke og Sogn paa Hordaland og Rogaland (det er Ryefylke) Sigurd, Greve paa Laden, satte han over heele Trondelagen, ligesom hans Fader, Hagen Jarl, havde havt den af Kong Harald.

Da Kong Hagen fik Efterretning om sin Broders Død, og hans Sønners Undvigelse af Engeland, befrygtede han sig ikke meget for dem, men seilede en Sommer Øster til Vigen imod de Danske, som da røvede der. Da Kong Hagen kom i Vigen med en stor Skibs-Flode og Armee, toge de Danske Flugten, nogle til Halland, andre til Jydland, efter at de havde giort stor Skade i Norge. Kong Hagen forfulgte dem over til Jydland, røvede der, og holdt en Trefning med Indbyggerne, som forsamlede sig imod ham (**). Og efter at han der havde giort stor Skade, seilede han til Øresund, og ødelagde alle de Orlogs-Skibe ham forekom (***). Dernæst røvede og brændte han

(*) Den vise unge Herre gav sig til Søes, og giorde lykkelig Reise fra Engeland til Skaane. Han var retfærdig og tapper i Krig, og vandt meget Gods i Skotland, og sendte Menniskens Sønner til Odin. Han, som var en Ven af store Herrer, fandt sin Fornøyelse ved Krig, og slog Irerne af Marken, Landets Freier (Konge) farvede Sverdene med Menniske-Blod, og hug ned for Føde; thi den gode Konge beholdt Seyer.

(**) Kong Hagen var selv for i Spidsen, og havde hverken Hielm eller Skiold, dog victoriserede han. Hvorom Guttorm Sindri melder i hans Vise, som han kalder Hakon Drapu: Kongen roede paa Havet, saa Skummet stod efter Aarerne. Den fortreflige Konge kastede den eene Jyde oven paa den anden i en Trefning. Dernæst skaffede han Svaner og store Rov-Fugle Føde, i det han slog dem alle af Marken. Han aarelod dem med Sverd, saa Ravne-Drik (Blod) flød i Strømmeviic.

(***) Han drog med 2 Baade til Øresund, og mødte 11 Røver-Skibe, med hvilke han indlod sig i en Trefning, og fik Seyer. Det melder Guttorm Sindri: Den Mand, som forstod at spænde Bue, seilede Sønder til Øresund med 2 Skibe, og saasom denne habile Sverd-Svingere var meget forbittret, sparede han intet paa de Danskes Skibe, og blev herudover meget navnkyndig.

han vidt omkring i Siæland og Skaane (*) og ſeilede ſiden igien til Norge med ſtort Bytte.

Samme Tid kom Trygge, Konge i Vigen, af Veſterleden, da han havde røvet i Skotland og Irland. Og Kong Hagen drog Nord i Landet igien, og ſatte Kong Trygge til at forſvare Vigen imod de Danſkes Anfald (**).

Harald Gormſøn, ſom paa den Tid var Konge i Dannemark, var meget fortrydelig over, at Kong Hagen havde røvet i hans Land, og ſagde, at han ſkulle hevne det, hvorfra han dog en lang Tid blev forhindret.

Da Dronning Gunhild og hendes Sønner fik Efterretning om den Ufred, der var imellem de Danſke og Norſke, giorde de ſig færdige at ſeile til Dannemark. Hvorfore de gav Arnfind Torfind Jarls Søn, deres Søſter, Ragnhild i Orknøi til Ægte, og ſatte ham over Orknøi. Derpaa forlode de Landet, og ſeilede derfra. Den ældſte af Eriks Sønner var den Tid gammel, men var dog ikke fuldvoxen. Da Dronning Gunhild kom til Dannemark med ſine Sønner, blev hun vel modtagen af Kong Harald, og han gav dem Læne i Dannemark til Underholdning for dem og deres Familie. Han tog ogſaa Kong Haralds Søn til ſig, og lod ham opfoſtre, og Knæ-ſatte ham, ſaa at han blev opdraget i Kongens Hof blant Hof-Betienterne.

Saa ſnart Eriks Sønner blev noget voxne, droge de ud i Krig, og forhvervede ſig Midler. De røvede udi Øſterlandene, og viiſte Manddoms Prøver, førend de havde naaet Mands Alder (***). De røvede ogſaa udi Vigen i Norge; men Kong Trygge havde Folk ſamlet, og holdt mange Trefninger med dem. Og ſiden giorde han de Danſke ſamme Skiæl igien.

(*) Og alle de Søe-Røvere han fandt, baade Danſke og Vender, ſlog han ihiel, ſiden derefter drog han Øſter til Gotland, og ved ſine ſeyerrige Vaaben beriigede ſig, ſom Guttorm Sindri beretter i ſin Viſe: Siden lagde han Siæland under ſig, og Venderne, ſom grændſer til Skaane, og de Gother, ſom ere nedſtammede fra Jalfader (Odin) og giorde deres Lande ſkatſkyldige: Thi den gavmilde Konge vandt Seyer i det Tog.

(**) Han gav ogſaa Trygge i Beſiddelſe de Lande i Dannemark, ſom han Sommeren tilforn havde giort Skatſkyldige. Som Guttorm Sindri melder i ſin Viſe: Kongen med de Blod-røde Hielmer og Sverd (Krigshelten) ſom var vant at ſtride til Søes, og kom fra Irland, ſatte ſin ſtærke og kiære Broder over Vigen, ſom ligger i Øſten, og er fuld af grønne Ege-Skove. Den Helt drog derhen ved Svane-Vinger (det er, ved Vindens og Havets Hielp).

(***) Det vidner Glomer Geirſøn udi Graafelds Viſen: Den mægtige Konge, ſom gav Skialdre Guld, kom fra Øſterleden, og profiterede meget ved Krig og Feide; han lod Skede-Tungerne (det er Sverdene) ſynge op, og fældede de ſtridbareſte Kæmper.

Derefter var god Fred i Norge mellem Indbyggerne og fremmede Kiøbmænd, saa at ingen giorde hinanden Skade. Ligeledes var der god Tid baade til Lands og Vands.

Kong Hagen saae mild og munter ud, var veltalende og meget venlig, som ogsaa meget viis og forstandig. Han lagde sig meget efter at forsyne Landet med Love; hvorfore han og stiftede Guletings Lov, efter Torleifs, den vises Raad, og Frostetings Lov efter Sigurd og andre vise Mænd i Trundhiem deres Raad, men Heidsefres Lov havde Kong Halfdan Svarte længe tilforn udgivet.

Da Kong Hagen holdt Juul i Trundhiem, fødte Bergliod, Greve Sigurds Hustrue, første Juule-Nat en Søn, hvilken Kongen selv øste Vand paa, og gav ham sit eget Navn, Hagen. Han blev Greve paa Laden efter sin Fader, og en mægtig Herre i Norge. Og Greve Sigurd stod i stor yndest hos Kong Hagen.

Kong Eistein i Opland, som af nogle blev kaldet den rige og mægtige, af andre den onde og ildraade, førte i fordum Tid Krig udi Trundhiem, og undertvang sig der nogle Læne (*), over hvilke han satte sin Søn, men Trundhiemmerne dræbte ham. Kong Eistein drog anden gang ind udi Trundhiem med en Armee, og røvede vidt omkring i Landet. Dernæst forelagde han dem disse Vilkaar, enten de ville have hans Træl ved Navn Faxe, eller hans Hund, ved Navn Sær eller Sor til Konge? Men de udvalgte Hunden; thi de meente da at kunde raade sig selv. Derpaa lod de trylle 3 Mænds Forstand udi Hunden: han giøede de 2 Ord, og talede det tredie. Hans Halsbaand og Lænke var af Sølv og Guld. Og naar det var ureen Vej eller Vejr, bare hans Hof-Betientere ham paa Hænderne. De lod ogsaa giore ham et Kongelig Sæde, og han sad paa Høyen, hvor Kongerne plejede at sidde. Hans Sæde-Gaard havde han udi Ydre-Øe paa det Sted, som endnu kaldes Særs-Høy. Der siges, at han døde paa denne Maade. Der kom engang Ulve iblant hans Hiord, og, da hans Hof-Betientere hidsede ham til at forsvare sit Qvæg, løb han ned af Høyen til Ulvene, af hvilke han blev dræbt. Kong Eistein giorde endnu mange andre selsomme og uhørlige Ting imod Trundhiemmerne: hvorudover mange anseelige Mænd tillige med andre flyede fra deres Odel og Eyendom til adskillige Steder, for at undgaae hans Vold og Tyrannie.

Kietil

(*) Neml. Eina Fylke og Sparbygge, over hvilke han satte sin Søn Onund.

Kietil Jamte, Anund Jarls Søn af Sparrebo i Trundhiem, drog med meget Folk og alt sit Boeskab over det Field Kiøllen, de ryddede og ophuggede store Skove, og bygte der store og vidtløftige Bygdelag, hvilke siden blev kaldet Jæmteland af Kietil Jamte.

Tore Helsinger, Kietel Jamtes Sønne-Søn, rømte af Jæmteland for Mords Skyld, og drog Øster over Skoven, og bygde der. Mange søgte da til ham, og Landet blev kaldet Helsingeland. Det strækker sig Øster til det Svenske Hav, og den østre Deel ved Havet var beboed af Svenske. Og da Harald Haarfager indtog Norge, rømte mange af Landet, baade Trønder og Nummedaler, og drog til Jæmteland, hvor de videre bygde: Nogle drog Øster i Helsingeland. Helsingerne gave sig under de Svenske: Men Jæmterne, som laae midt imellem dem, holdt sig hverken til de Norske eller Svenske. Og ingen gav Agt paa dem, førend nu i Kong Harald Adelsteins Tid. Da blev der sluttet Fred og Commerce-Tractat med dem. Thi Kong Hagen fik deres fornemste Mænd i Venskab med sig, saa at de kom til ham, lovede ham Lydighed og Skat af Landet, og bleve hans Undersaatter, deels for hans gode Rygte og Fromheds Skyld, deels fordi de vare af Norsk Herkomst, og vilde derfor ikke give sig under de Svenske. Kong Hagen forsynede dem med Love og Lands-Ret. Helsingerne fulgte Jæmternes Exempel, saa vidt de havde deres Herkomst fra Nordmænd.

Kong Hagen var en god Christen, da han kom til Norge; men fordi alle Indbyggere i Landet vare Hedenske, og de ypperste i Landet vedligeholdte meget Afguderie og Hedenske Offere, og han tillige behøvede meget Folk og hver Mands Yndest og Venskab, besluttede han at holde den Christelige Religion hemmelig for sig selv: dog lod han sætte i Loven, at man skulle holde Juule-Høytid paa samme Tid, som de Christne, og at hver Mand skulle da have saa meget Øl, som man kunde brygge af en Mæle Malt (en Fierding Malt) eller bøde derfor, og holde helligt, medens Juulen varede.

Og det var hans Forsæt, at, naar han fik alt Landet under sig, og havde etableret sit Rige, vilde han lade den Christelige Troe forkynde. Han overtalede og mange af sine beste Venner, som lode sig døbe, og mange forlode deres Hedenske Offere. Kong Hagen residerede meest udi Trundhiem, efterdi Landet der var meest stærk paa Folk og Skibe. Og da han havde faaet nogle af de ypperste i Landet omvendte til den Christelige Troe, sendte han Bud til Engeland efter en Biskop og nogle Præster. Og da de vare komne, aabenbarede Kongen sit Forsæt, at han vilde lade den Christelige Troe forkynde

kynde over heele Landet. Mørerne og Rumsdalingerne overlode den Sag til Trundhiemmernes Gotbefindende. Da lod Kongen opbygge og indvie nogle Kirker, og sætte Præster dertil. Og da han kom til Trundhiem, stevnede han Almuen til Ting, og befoel dem at antage den Christelige Troe. De appellerede da til Frosteting, at man der kunde forsamles fra alle Læne i Trondelagen, og da svare til denne vanskelige Sag.

Sigurd Lade Jarl var den største Afguds Dyrkere, ligesom hans Fader. Han vedligeholdt paa Kongens Vegne de hedenske Offere og Offer-Gilde udi Trundhiem. Det var paa den Tid en gammel Skik, at, naar Offer-Gildet blev holdt, skulle alle Bønder forsamles der, hvor Offer-Huset var, og føre med sig alt, hvad de behøvede, saa længe som Offer-Gildet varede, baade Øl og andet. Der blev slagtet alle Slags Qvæg, endogsaa Heste, og det Blod, der kom af, blev kaldet Laut, og Bollerne, hvori Blodet blev tagen, kaldtes Lautbollerne, og Laut-Tinerne vare giorte med en Visk eller Svamp paa Enden, hvilke man skulle dyppe i samme Blod, og dermed bestryge Veggene i Afguds Templerne baade inden og uden. Kiødet af det slagtede Qvæg blev tillavet at spise, enten kogt eller stegt. Ilden skulde være giort midt paa Gulvet i deres Afguds Huus, hvorover Kiedlene skulle hænges. Dernæst skulle de bære fuldt, det er, Skiænke-Skaale eller Begere fulde omkring Ilden, og den som forestod Offer-Gildet, skulle lyse Velsignelse over Folket og al Offer-Kosten. Derpaa skulle de først drikke Odins Begere deres Konge til Seyer og Rigets Formeerelse. Derefter Niords og Freis Skaaler, for Jordens Grøde og Fred i Landet. Mange drak ogsaa Brage-Bægere, det er ypperlige Helters eller Herres Skaaler, som vare faldne i Krig, ligesom og andre deres afdøde Venners Bægere, hvilke de kaldte Minde. Sigurd Jarl, som var den rigeste i Norge, giorde engang et Offer-Gilde paa sin Bekostning alleene (*).

Kong Hagen drog til Frosteting, hvor mange Bønder indfandt sig. Da Tinget var sat, begyndte Kongen sin Tale med en Begiæring, at alle Bønder og Boe-Mænd, fattige og rige, Mænd og Qvinder, unge og gamle, og alle Landets Indbyggere vilde lade sig døbe og Christne, troe paa een Gud og

(*) Derom taler Kormæker Omundson i hans Vise om Sigurds Bedrifter: Ingen behøver at tage med sig Aske eller Spand at levere til Offer-Slagteren (Sigurd Jarl) som er nedstammet fra Guderne (Odins eller Frei) enhver skal spare Byens Qvæg mod Offer-Herrens Vold; thi han tager med Fornøyelse imod Giæster, siden han ved Krig har forhvervet sig Rigdom.

og hans Søn Christum, og overgive deres hedenske Offere og Afguderie; holde helligt hver 7de Dag med alt deres Arbeids-Folk, og faste hver syvende Dag, med meere, som dertil kunde høre.

Da Kongen havde giort Almuen dette Forslag, blev der strax stor Bulder og Knur paa Tinget. Bønderne besværede sig over, at deres Tieneste-Folkes Arbeide blev derved forhindret, og sagde, at Landet kunde da ikke dyrkes. Arbeids-Folk og Tienere klagede, at de ikke kunde arbeyde, hvis de ikke skulle æde, og sagde, at Kongen havde det i Art efter sin Fader, at de vare karrige over Mad, skiønt de vare Gavmilde paa Guld og Sølv.

Asbiorn af Medelhus udi Guledal talede til Bøndernes Forsvar, og sagde. Vi Bønder have, o Kong Hagen, giort os den Tanke, at, da vi paa det første Ting her i Trundhiem udvalgte dig til Konge, vi da havde forhvervet os en nye Friehed: Men nu vide vi ikke, om vi ere frie, eller du vil giøre os til Trælle paa nye, ved et nyt og listigt Paafund, at vi skulle forlade den Troe, som vore Forfædre have havt for os, baade udi Brenne-Old og nu i høye Old (*), hvilke have været meget ypperligere Mænd, end vi ere, og samme Troe haver hiulpet os til denne Dag. Vi have ogsaa, o Konge, havt dig saa kiær, at vi have ladet dig raade for al Lov og Lands-Ret. Nu er det vor Villie og alle Bøndernes Samtykke, at holde den Lov, som du har foreskrevet os her paa Frosteting, og hvad vi har lovet dig, og derhos være dig underdanige og holde dig for vores Konge, saa længe som nogen af os, som herpaa Tinget ere forsamlede, lever, om du ellers vil handle billig med os, og ikke begiære det af os, som er umueligt. Men dersom du endelig med for stor Paastaaenhed vil drive paa denne Sag, og bruge Tvadsel og Magt, da have vi samtlig besluttet at skille os af med dig, og udvælge en anden Regent, under hvilken vi kand nyde frie Religions Øvelse. Du skal derfor, o Konge, førend du gaaer af Tinget, udvælge et af disse tvende Vilkaar. Bønderne samtykte hans Ord med stor Bulder og Støyen. Da det blev taust igien, svarede Sigurd Jarl, og sagde, at Kongen vilde lade al Ting blive, som Bønderne begiærede, og vilde aldrig miste deres Venskab. Derpaa sagde Bønderne, at han skulle offre for dem til et got Aar, og til Fred, ligesom hans Fader havde giort for ham. Da blev Almuens Bulder stillet, og Tinget ophævet.

Siden talede Sigurd Jarl med Kongen, og bad ham ikke aldeles at afslaae Bøndernes Begiæring; thi det kunde paa den Tid ikke anderledes

 blive,

(*) Udi den Tid, som kaldtes Brunaold, og den nærværende Tid, som kaldes Haugseld.

blive, end som Bonderne og de yppersle i Landet ville have det: vi kand, sagde han, paa en anden Tid finde bedre Raad og Middei herimod. Kongen lod sig sige, og lod det saa blive, som Greven vilde.

Om Høsten derefter imod Vinterens Begyndelse blev der holdet Offer-Gilde paa Laden, hvilket Kongen bivaanede. Han plejede tilforn udi deres Offer-Gilde at holde Maaltid efter Christelig Viis, udi et lidet Huus for sig selv, med nogle faae af sine troe Herrer. Men Bønderne fortrød nu paa, at han ikke sad i Høy-Sæde, hvor de vare forsamlede. Sigurd Jarl bad da Kongen at giøre det, og han satte sig i Høy-Sædet. Da det første Begere var iskiænkt, da helligede Sigurd Jarl det til Odin, og drak Kongen til. Kongen giorde Kors over Begeret, førend han drak. Da sagde Kaare af Grytig: hvad giør Kongen nu? vil han ikke endnu offre Guderne? Jarlen svarede, at Kongen giorde, som alle andre, der fortrøstede sig paa deres Styrke og Tapperhed. Han offrede den Gud Tor sit Begere, og giorde Hammers Tegn (*) derover førend han drak. Dermed blev al Ting stille.

Næste Dags Aften, da de gik til Bords, nærmede Bonderne sig til Kongen, og bad ham spise Heste-Kiød; men han afslog det: De bad ham drikke Suppen, men han sagde og nej dertil; dernæst bad de ham spise Flaadet eller det Fet, som var kogt af Kiødet; men han vegrede sig derved, og sagde sig heller at ville miste Livet, end begaae saadan Vederstyggelighed. Da vare de færdige at slaae ham ihiel; men Sigurd Jarl lagde sig der imellem, og bad dem stille sig; thi han vilde formaae Kongen til at gabe over Grebet paa Kiedelen, som havde hængt i den Røg, som drev op af Heste-Kiødet, og var besmurt med Fet. Kongen svøbte da sit Torre-Klæde om Grebet, og gabede derover. Og dermed var de paa den Tid til Freds.

Samme Vinter vilde Kongen holde sin Juul paa Møre, og, da det lakkede imod Juul, forsamlede sig otte, som vare Forstandere for Offringerne i heele Trondelagen, nemlig Kaare af Gryting, Asbiorn af Medelhus, Torberg af Varnæs, og Orne af Liuse. Disse vare uden for Trondhiem; men af Indtrønderne vare Botolf af Alfvis Høy, og Narfve af Stad. Udaf Væredal vare Trond Hage af Egge og Tore Skiegge af Huusebø i den ydre Øe.

Disse otte Forstandere forbandt sig tilsammen, at de fire Udtrønder skulle udrydde Christendommen i Norge. Og de fire Indtrønder skulle tvinge Kongen

(*) Thi han gjorde Kors-Tegn, som er Tors-Tegn, over Begeret.

Kongen til at offre Guderne. Udtronderne foer med 4 Skibe Sonder til Møre, dræbte 3 Præster, og opbrændte 3 Kirker, og drog saa Nord igien. Men da Kong Hagen og Greve Sigurd kom med deres Betientere til Møre, var der en stor Forsamling af Bonder.

Den første Offers Dag gik Bonderne med væbnet Haand til Kongen, og bad ham offre til Guderne, saafremt han vilde undgaae en haard Medfart. Sigurd Jarl lagde sig der imellem, og bragte det saa vidt, at Kongen aad en Mundfuld eller to af Heste-Lever, og uden Kors uddrak alle de Begere, som Bonderne skiænkte i for ham.

Da Gildet var til Ende, drog Kongen bort, og var meget forbittret, saa at han truede, at han skulle komme stærkere til Tronderne igien, og betale Bonderne for dette Oprør. Sigurd Jarl bad, at Kongen ikke ville regne Bonderne denne Gierning til onde, og sagde, at det var ham ikke raadeligt at stride med hans egne Folk i Landet, særdeles der, hvor Landet var stærkest. Men Kongen var saa vred, at ingen maatte tale med ham. Han drog da Sonder til Sundmør, og blev der om Vinteren. Sommeren derefter forsamlede han en stor Armee, med hvilken (som Rygtet gik) han vilde drage imod Tronderne. Men da han var kommen til Skibs med alle sine Folk, fik han Tidende Sonden fra Landet, at Eriks Sonner vare komne fra Dannemark til Vigen, og havde fordrevet Kong Trygge Øster ved Sodenæs med sine Skibe, og røvet mange Steder i Vigen; hvorndover mange havde givet sig under dem. Da Hagen havde indhendtet denne Tidende, syntes han, at han behovede fleere Folk: Hvorfore han sendte Bud efter Sigurd Jarl og til andre, som han ventede Hielp af i Trondelagen.

Sigurd Jarl kom da til Kongen med meget Folk, og havde alle Tronderne med sig, som Vinteren tilforn meest havde tvunget Kongen at offre til Guderne. Disse bleve forligte med Kongen ved Sigurd Jarls Forbøn. Siden seilede Kongen Sonder ved Landet, og da han kom Sonden for Stad, fik han at vide, at Eriks Sonner vare komne til Vester Agde, hvorfore han hastede imod dem. De mødte hinanden i Karmsund, derpaa gik de begge i Land med deres Folk, og holdt en Trefning paa Augvalsnæs, med meget Folk paa begge Sider, saa at der blev fegtet med stor Heftighed. Da de nogen Tid havde hugget paa hinanden, blev Guttorm slagen tillige med de Folk, som han commanderede. De andre Eriks Sonner retirerede sig til Skibene og roede bort, efter at de havde mist meget Folk (*). Kong Hagen seilede efter

(*) Guttorm Sindris Vise: Kongen lod Blod-farvede Pile surre og hvine

ter dem indtil Øster Agde; men Eriks Sønner seilede over Havet til Jydland (*) og Kong Hagen drog Nord igien. Og det varede en lang Tid, inden Kong Eriks Sønner kom fra Dannemark til Norge igien.

For Erik Blodøxes Sønners Indfalds Skyld i Norge, føyede Kong Hagen saadanne Anstalter ved Søe-Siden og noget op i Landet, at han deelte alle Bygder og Gaarder udi Skibs-Reider, og anordnede, hvor mange Skibs-Reider der skulle være i hvert Læn, som ogsaa hvor mange og hvor store Skibe der skulle udrustes af hvert Læn. Og hver Mand skulle være pligtig at gaae i Krig, naar udenlandsk Krigshær kom i Landet.

Ligeledes at de skulle bygge Vedder eller Bauffu (Vare-Ild) paa de høyeste Klipper i Norge ved Strand-Siden, saa at man kunde see fra den eene Vedde til den anden. Og, hvor man fornam, at Fienden kom for Landet, eller giorde Landgang, skulle man sætte Ild paa næste Vedde. Og naar de ved den næste Vedde Norden for, saae den Vedde brænde, skulle den eene Vedde antændes efter den anden, indtil de nordligste Vedde. Og der siges, at man ved samme Vedders Brændelse kunde udi 7 Nætter og Dage faae at vide fra det øverste i Landet og Nord til Tinghøyen paa Hellieland, at Fienden vare komne i Landet. Eriks Sønner førte meget Krig udi Østerleden, og undertiden røvede de udi Norge. Men Kong Hagen regierede Norge vel, og var meget elsket af Undersaatterne, og der var den Tid gode Aar og Fred udi Norge.

Da Kong Hagen havde regieret over Norge udi 20 (**) Aar, kom Eriks Sønner fra Dannemark med meget Folk, som de stedse havde brugt udi Krig. Dog var den Danske Armee, som de havde faaet af Kong Harald Gormssøn, endnu større. De seilede med god Vind ud fra Vendsyssel, og kom til Agdesiden, og seilede Nord ved Landet baade Dag og Nat; men Vedderne bleve ikke anstukne, fordi man først plejede at antænde dem, som vare Østen for, og der havde ingen blevet Fienden vaer, efterdi de seilede langt fra Landet. Desforuden havde Kong Hagen under streng Straf ladet forbyde at anstikke Vedderne forgiæves; thi det var ofte skeet, naar man havde seet nogle

omkring Hovederne paa de Kæmper, som der faldt. Derpaa forlod han de slagne og blesserede, saasom han havde videre at bestille med Søe-Røverie.

(*) Samme Poets Vise: Jeg mindes nok, at Kongens Brødres Tropper ofte mødte den kiække Søe-Konge. Men denne Helt satte efter dem med sine Skibe og Folk, og drev sin Broders Sønner langt ud paa Havet.

(**) 22 Aar.

gle Kiøbmænds-Skibe eller faa Orlogs-Skibe seile under Landet; hvilke de meente at være Eriks Sønner. Hvilket ofte havde foraarsaget stor Allarm i Landet, og ført Kongen i stor Bekostning og Umage forgiæves. Hvorover Kongen tilsidst blev fortørnet, og Bønderne kiedde deraf, og torde ey heller lettelig antænde nogen Vedde. Saaledes gik det ogsaa denne Gang. Hvorfore man ey heller fik nogen Tidende om Eriks Sønners Ankomst, førend de vare komne Nord i Ulvesund, hvor de laae 7 Nætter. Da drog Kongens Landvogtere den indre Vey over Stads Eid Nord til Møre. Og Kongen var da samme Tid paa Sundmør, paa den Øe Freidøe ved Birkestrand paa sin egen Gaard, og havde ingen Krigsfolk hos sig uden sine Hof-Betientere og Domestiqver. Speiderne kom da til ham, og indberettede, at Eriks Sønner vare Sønden for Stad med en stor Armee. Kongen raadførte sig da med sine Herrer, om han skulle stride mod Eriks Sønner med det lidet Folk han havde, eller han skulle drage Nord i Landet, og samle fleere Folk. Men en gammel Bonde, ved Navn Egil Ulfserk, som i sine unge Aar havde været en dygtig Krigsmand, og længe tient Kong Harald Haarfager, som Fændrik, svarede Kongen, og sagde: Jeg var udi mange Trefninger med din Fader, Kong Harald Haarfager. Han stridede undertiden med meget, undertiden med lidet Folk, og fik dog altid Seyer, og jeg hørte ham aldrig spørge sine Ministre til Raads, om han skulle flye eller stride, og derfore ville vi ey heller raade dig noget heri, thi vi synes at have en Regent, som er behiertet og uforfærdet, og vi har Mod til at følge. Mange af Herrerne samtykte disse Egils Ord. Kongen sagde ogsaa, at han heller ville bie med de Folk han kunde faae, end synes at flye for dem. Og Kongen sendte Bud allevegne fra sig, og samlede hvad Folk han i en Hast kunde overkomme. Da sagde Egil; Jeg frygtede i denne langvarige Fred, at jeg skulle døe af Ælde paa min Benke-Halm (Syge-Seng) thi jeg ønskede heller at falde i Strid, hvilket jeg og haaber nu at skulle skee. Eriks Sønner kom Nord om Stad, og lagde ind, hvor de hørte Kong Hagen var. Han laae med 9 Skibe Norden under Freyerberg udi Freyersund; men Eriks Sønner lagde ind Sønden for Bierget, med meere end 20 Skibe. Kong Hagen sendte dem Bud at de skulle komme paa Landet, han havde beredt dem en Kirke-Gaard paa den slette Mark paa Rasterkalf, der var en lang Bakke, hvori de kunde blive begravne, og brede Steene til Grav-Steene. Eriks Sønner gik da i Land Nord over Halsen inden for Freyerberg frem ad til Rasterkalf. Egil bad Kongen vilde levere sig 10 Mænd og 10 Faner, med hvilke han drog op paa den anden Side af Bier-

get. Men Kong Hagen gik op paa Bakken, satte sit Folk i Orden, lod opreise sine Faner, og indrettede en lang Slagt-Orden, paa det at Fienderne ikke skulle omringe hans Folk. Og da de havde begyndt en haard Trefning, lod Egil opstikke sine Faner, og drog frem paa hin Side Bierget, ligesom han vilde komme bag paa Eriks Sønner. Da Eriks Sønners Bag-Tropper bleve det vaer, bleve de forskrekkede; thi de meente, at der fulgte en stor Armee med som vilde komme imellem Skibene og dem. Hvorfore de raabte og gave hinanden det til kiende, og begyndte at flye. Da Eriks Sønner saae dette, toge de ogsaa Flugten, og Kongen fulgte i Hælene efter dem. Da Gammel Erikson kom paa Bierget, mærkede han Egils Bedragerie, siden han saae ingen komme efter, uden Kong Hagen med sit Folk, hvorfore han lod blæse Allarm, lod sine Faner stikke i Veyret, og rangerede sine Folk igien. Og alle Norske Mænd kom til ham, men de Danske begav sig til Skibene. Da Kong Hagen kom, begyndtes Slaget paa nye; men tilsidst flyede Gammel Erikson med sit Folk.

Gammel flyede ned af Bakken paa Bierget, og da han kom ned paa Sletten, vendte han om igien med sine Folk, og opholdt Striden, da hans Brødre kom ham til Hielp med alt deres Folk. Egil Ulfserk var for i Spidsen af Kong Hagens Folk, og skiftede Hug med Gammel Erikson. Gammel blev haardt blesseret, men Egil blev slagen med nogle af sine Folk. Da kom Kong Hagen til med sine Tropper, og hug til begge Sider. Eriks Sønner toge Flugten (*), og de som først havde flyet, vare udlagde med deres Skibe; men Vandet var ved Ebbe og Flod loben fra de andre Skibe. Hvorudover der bleve mange slagne, da de ville skyde deres Skibe udaf Landet. Der faldt ogsaa Gammel Erikson, som værgede sig længe. Men de andre Eriks Sønner svømmede ud til de Danske Skibe, og seilede med dem til Dannemark.

Kong Hagen bemægtigede sig alle de Skibe, som bleve liggende tilbage, og lod dem trække op paa Landet. Udi et af dem lod han legge Erik Ulfserk, og de øvrige af de slagne udi de andre Skibe, hvilke han lod fylde med Steen og Gruus, og giorde store Høye over dem, og lod opreise Steene ved Egils Grav, som staaer der endnu i denne Dag (**).

Da

(*) Guttorm Sindris Vise: Den Raad-stærke Konge gik for i Spidsen af sin Armee. Krigsfolket retirerede sig af Frygt for denne Helt; thi han, som med Vrede og Bitterhed overvandt Søe-Konger, sparede sig ikke i en Sverd-Storm (Feld-Slag).

(**) Evind Skaldaspiller giorde denne Vise, da Glumer Geireson fornøyede sig

Da Hagen Adelstein havde været Konge udi Norge i 26 Aar, efter Eriks hans Broders Undvigelse af Landet, var han paa Hordeland paa den Øe Storden (som nu kaldes Stolen, men rettere Storøen) paa sin Gaard Fidie, tillige med sine Hof-Betientere og Domestiqver, som ogsaa en Deel Bønder, som vare komne til ham. Da han sad ved sit Bord, og spiiste Froekost, saae hans Dag-Vægtere, at der kom mange Skibe seilede Sønden til, og nærmede sig til Øen. De vilde gierne give Kongen det tilkiende; thi det syntes dem at være Krigs-Skibe; men ingen torde understaae sig at bringe Kongen denne Krigs-Tidende, siden det var strengeligen forbudt, de torde ey heller forsømme at advare ham. En af dem gik da ind i Salen, og bad Evind Findsøn, Kongens Søster-Daatters Søn, skynde sig ud; thi det var meget Magt paaliggende. Da Evind kom ud, saae han en stor Flode af Orlogs-Skibe komme, hvorfore han strax gik indtil Kongen, og sagde: Herre, kort er de lediges Tid, men lang er Maaltids Time. Kongen saae til ham, og spurgde: Hvorfore? Evind sang en Vise, at Eriks Sønner kom nu, og vilde hevne deres Brødres Død, og at denne onde Tidende var sandere, end han ønskede; thi var det best at gribe til Vaaben i Tide, fordi Krigs-Tidenden var sand (*). Derpaa sagde Kongen: Jeg kiender dig, Evind, for saa god en Dreng, at du ikke bringer os Krigs-Tidende, uden de ere sande. Dernæst lod han tage af Bordene, og gik ud. Og, da han saae, at det var Orlogs-Skibe, sagde han til sine Mænd: Hvad Raad skal vi nu gribe til, enten stride med det Folk vi have, eller seile Nord i Landet, og forstærke os. Vi seer nu vel, at her vil blive større Forskiæl og Ulighed paa Gunhilds Sønners Armee og vores, end nogen Tid tilforn har været. Herrerne kunde ingen Svar give ham herpaa (**). Men Evind Findsøn sang en Vise af saadan Indhold, at det

meget over Kong Hagens Nederlag: Før farvede vor Konge Sverdet med Gamles Blod. Soldaterne bleve modige og vrede, da Kong Hagen dreve Eriks Sønner ud i Havet. Nu sørger de Gothiske Kæmper over Kongens Død.

(*) Evinds Vise: Blodøxes Hevnere (hans Sønner) sterner os til Sverd-Ting (byder os til Strid) de skarpe Vaaben giver os liden Frist. Der er Fare ved at indberette Kongen uformodentlig en fiendtlig Krigshærs Ankomst Men jeg ønsker heller din Ære, o Konge, lader os derfore iføre os de Vaaben, som vi har nedlagt.

(**) Evinds Vise: Det sømmer ikke en brav Krigshælt at drage længere i Nord. Lad os stride til vore Fienders Undergang. Fiendernes Skibe ere i en Hast komne Sønder fra over Skibenes vaade Vey (det er, Havet) lader os tage den store Flode af Hænderne paa Harald.

det var sømmeligt at bie, og værge sig tapperligen, ligesom de tilforn havde giort. Kongen sagde: Det er Helte-Ord, og ret efter mit Sind. Dog vil jeg høre, hvad fleere vil sige. De forstode da alle Kongens Villie og Meening; hvorfore de sagde, at de heller vilde stride, og falde med Ære, end flye med Skamme, uden at forsøge Fienderne, og at de ofte havde indlagt Seyer med mindre Folk. Kongen takkede dem, og bad dem væbne sig. Selv tog han sit Harnisk paa, satte sit Sverd Qværn-Bider ved Siden, og en forgyldt Hielm paa sit Hoved, tog et Spyd i Haanden, og et Skiold ved Siden, rangerede sine Hof-Betientere og Bønder, og opreiste sine Standarter.

Harald Erikson var da Anfører for Folket og sine Brødre. Han havde meget Dansk Krigsfolk med sig, og sine to Mor-Brødre, Evind Skreja og Alf Askmand, 2 dygtige Kæmper, og Blodgierige Ildgiernings Mænd (som vare i Stand til at slaae ihiel). Da de kom til Øen, og fik at vide, at Kong Hagen var der, gik de i Land, rangerede deres Folk, og havde vel 7(*) Mænd mod hver een Kong Hagen havde.

Da Kong Hagen havde rangeret sine Folk, siges der, at han drog sit Harnisk af igien, at han kunde være des lettere og beqvemer til at slaaes, og at Heede og Mathed ikke skulle betage ham.

Kongen holdt gierne dygtige Krigsmænd og stærke Kæmper i sin Gaard, ligesom hans Fader og giorde. Torjolf Skolmsson hin stærke var een af dem, hvilken gik jævnsides hos Kongen, og havde Hielm og Harnisk, Skiold og Spyd, tillige med et godt Sverd, som blev kaldet Fod-Breed. Og der siges, at Kong Hagen og Torjolf vare lige stærke (**). Næst efter Kongen gik Evind Skaldaspillere.

Da begge Armeerne mødte hinanden, blev der en haard og blodig Trefning, siden de paa begge Sider viste sig tapre og havde dygtige Krigsfolk. Og da de havde skudt deres Spyde, og Haand-Gevæhr af Hænderne, brugte de Kaarderne, som tapre Folk.

Kong Hagen og Torjolf gik foran Fanerne, og undertiden baade paa tvers og lige igiennem Armeen, kløvede Skiolde og Hielmer, og hug til begge Sider.

(*) 6 Mænd imod een.

(**) Saaledes melder Thorder Siarek i hans Vise om Torjolf: Riække Krigsmænd gik med Lyst til Sverd-Slag, da de sloges paa Verdens Beltes Heste (det er til Søes eller Skibs) paa Øen Storden ved Fidie. Og den Slynge-Kastere torde gaae næst ved Siden af Nordmændenes Konge i Søe-Slaget.

Sider (*) og Kongen var meest kiendt i Slaget, fordi hans forgyldte Hielm gav Skin fra sig imod Solen; hvorfore der og blev meest skudt og hugget paa Kongen.

Udi den fiendtlige Armee gik ligeledes Evind Skreja, og Alf Askmand modig frem, og hug ned for Fode. Og da de saae, hvor Kongen var i Slaget, siden de kiendte ham paa hans forgyldte Hielm, aabnede de sig Vey igiennem Armeen med deres Kaarder, for at komme til Kongen. Da Evind Findsøn saae det, tog han en Hætte og drog over Kongens Hielm. Da raabte Evind Skreja høyt, og sagde: Skiuler nu Nordmanna Konning sig, eller er han falden, eller har han taget Flugten; thi nu er den forgyldte Hielm bleven borte. Derpaa foer Evind og hans Broder Alf modig frem, hug med begge Hænder, og skreg, som rasende Folk. Kong Hagen sagde til Evind: **Holt fram, som du stevner (det er, gaae frem, hvor du har begyndt)** om du vil finde Nordmanna Konning. Da vilde Torjolf gaae mod Evind; men Kongen sagde: **Mig vilde han finde, selv vil jeg og møde ham** (**).

Da kom Evind i en Hast, og hug til Kongen; men Torjolf bødede af med sit Skiold, saa haardt, at Evind ravede derved. Derpaa tog Kongen sit Sverd, Qværn-Bider i begge Hænderne, hug til Evind, og klovede hans Hielm og Hoved ned til Skuldrene. Og Torjolf dræbte strax Evinds Broder, Alf Askmand (***). Derefter foer Kong Hagen saa modig og heftig frem, at alle vigede for ham, og hvem, der i den Trefning var bange, havde ikke got, formedelst den tapre Angribelse og Modstand, der skedte.

Da Fienderne saae, at begge deres beste Kæmper vare faldne, og Kong Hagen med sine Folk foer heftig frem, og slog ned for Fode, bleve de bange og begyndte at flye. Kong Hagen var for i Spidsen, da man forfulgte Fienderne, og hug tidt og haardt paa Fienden. Men i det samme kom en

(*) Saaledes beretter Evind Skaldaspiller i Kong Hagens Liig-Sang (Vers 5 og 6).

(**) Kongen, som hverken sparede Folk i Strid, eller var nænsom over Guld, sagde til Skreja, som fegtede med begge Hænderne, at han skulle gaae lige frem, om han havde Lyst til at vinde: Du vil (sagde han) have fat paa en brav Regent, du Søe-Kæmpe, gaae lige frem, saa finder du den duelige Nordmændenes Konge.

(***) Evinds Vise: Det veed jeg, at det skarpe Sverd-Blad, som Kongen svingede med begge Hænder, duede til at kløve den fæle Søe-Kæmpe. Den behiertede Helt, som gav (nemlig Fienderne) skadelige Raad, afhug alle Knebels-Barderne (Fiendernes Hoveder) med et Sverd, hvis Greb var af Guld.

Piil flyvende, som kaldtes Flein, og traf Kongens Arm neden for Skuldren. Og der blev sagt for vist, at Dronning Gunhilds Træl, ved Navn Kisping, kom løbende frem i Slagtordningen, og raabte: Giver Kongens Bane-Mand Rum. Hvorpaa han skiød Piilen til Kong Hagen. Nogle meener ogsaa, at det var uvist, hvem der skiød den; thi Piile, Spyd og alle Slags Skyde-Gevæhr dreve saa tykt, som Snee.

Der berettes og, at, da Fienderne havde taget Flugten, og Kong Hagen forsamlede sit Folk, og holdt paa Pladsen, for at tage imod Fienderne, om de kom igien med friske Folk fra Skibene, da blev der seet et underligt Syn, at en Piil hang høyt oppe i Veyret, og bøyede sig med Odden frem og tilbage oven over Kong Hagen og hans Folk. Og da alle frygtede sig for samme Piil, skiød den til sidst ned i Kongens Arm, hvor den var tykkest, nemlig i Musen paa Armen: Hvilket Dronning Gunhild, Konge-Moder, skulle med hendes Troldom og Finne-Konst have udrettet, eftersom hun havde lært sligt i Fin-Marken, hvor hun var opdragen.

Eriks Sønner mistede der mange Folk deels paa Vald-Pladsen, deels da de flygtede til Skibene; thi da løb mange i Vandet og druknede, og de som kom i Skibene roede strax bort, men bleve forfulgte af Hagens Mænd (*).

Kong Hagen drog ud til sit Skib, og lod sit Saar forbinde; men Blodet løb saa stærkt at ingen kunde stille det, og noget hen paa Dagen blev han afmægtig, og besvimede. Han vilde da drage Nord til Alrekstad til sin Gaard. Men da de kom Nord til Hagens Helle, og lagde til Landet, var Kongen nær død. Herpaa lod han sine Venner kalde til sig, og beskikkede al Ting, saaledes som han vilde have det efter sin Død. Han bekiendte sine Synder for dem alle, og det smertede ham meest, at han saaledes var faldet fra den Christelige Troe, som han havde antaget, og begyndt at lade prædike her i Riget. Han bad dem ogsaa sende Bud til Eriks Sønner, at de skulle komme og tiltræde Regieringen, og at de vilde spare hans gode Venner og Slæg-

(*) Thordur Siarcks Vise: Den drabelige Helt forsvarede sig paa alle Kanter. Saaledes skal man bryde Freden. Herrerne i Riget ønskede denne Konge et langt Liv. Flugten begyndte, da den mægtige Konge faldt. Gunhilds Arvinger (hendes Søn Harald og hans Brødre) toge Flugten Sønder fra Derpaa raabte den eene i Munden paa den anden, at man skulle tage Flugten, da de roede stærk af Sted. Mændene mistede baade Livet og andet. Mange Bønder bleve saarede. Men det var en rig, og for sine tapre Gierninger navnkundig Helt, som gik næst Kongen i denne Trefning: han skaffede Ravnene et Gilde.

Slægtinge. Og sagde han videre, dersom det er Guds Villie, at jeg skal leve længere, da vil jeg drage herfra til Christne Folk, og giøre Bod og Bedring for Gud, for alle mine Synder: Men, dersom jeg nu döer her i Hedenskabet, da giver mig saadan Begravelse, som eder selv best synes. Da spurgte hans Herrer ham, om de ikke skulle føre hans Liig til Engeland, og lade det begrave efter de Christnes Maade? Hvortil han svarede: Jeg haver levet som en Hedning, derfor er jeg ey heller værd at begraves anderledes end en Hedning. Og kort derefter døde han der paa Hellen, paa det samme Sted, hvor han var født. Hvilket Sted deraf blev kaldet Hagens Helle. Han efterlod sig ingen Sønner, men en Daatter, som heed Tora.

Kong Hagens Død blev meget bejamret baade af Venner og Uvenner, og de sagde, at der aldrig kom nogen bedre Konge udi Norge. Hans Venner førte hans Liig Nord til Sæheim paa Nordhordaland, og giorde der en stor Høy, hvori de lagde ham med alle hans Vaaben og Rustning, og hans beste Klæder, og intet videre.

De holdte ogsaa en efter Hedensk Skik brugelig Tale over hans Grav, og viste ham til Valhol, det er deres Sal, som bleve slagne i Krig. Hvilken Sal de meente Odin var Gud i, og forestod den.

Han regierede udi Norge i 26 Aar. Og Skaldaspilleren, Evind Findsøn, giorde en Vise om Kong Hagens Død, hvorledes han blev imodtaget i Odins Sal, hvilken Vise blev kaldet Hagens Maal, og begynder saaledes: **Motul og Skogul** &c. (*).

 IV.

(*) Evinds Vise: Gothernes Tor sendte Gandel og Skagel (de Gudinder, som raadede for Menniskenes Liv) til at vælge Konger (at udvælge en af Kongerne til de dødes Rige) som var af Yngves Slægt, og som skulle fare med Odin til at boe i Valhol. De fandt de Biørns Broder (Hagen, Adelsteins Foster-Søn) da han tog sit Harnisk paa, og den uskatteerlige Konge, som var villig til at staae under Krigs-Fanen. Fienderne faldt, men Sverdene bleve rystede; da var just Slaget begyndt. Regenteres Banemand anmodede Indbyggerne paa Halogaland, som ogsaa Halmrygerne (de som boe paa Øen Rogaland) og han drog i Strid. Denne fortreflige Helt havde brave Nordmænd i Følge med sig, og han, som plyndrede Danske Mænd, havde idelig Hielm paa. Tienernes Anfører bortkastede Harnisk og Krigs-Rustning, førend Slaget begyndtes. At slaaes med kiække Mænds Sønner, var kun som en Leg for ham, naar han nødtes til at forsvare Landet. Kongen stod med Lyst og Fornøyelse under sin forgyldte Hielm. Da hug Sverdet af Kongens Hænder Kaaber-Hielmer i Stykker, ligesom det havde hugget i Vand. Spydene hvinede, Skioldene bleve brudte, og Sverdene klingede paa Mændenes Hoveder. Fiender,

IV.
Kong Harald Graafeld med sine Brodre.

Kong Erik Blodoxes Sonner trædede til Kongeriget i Norge efter Kong Hagens Dod, og Harald var ældst af de Brodre, som da levede. Deres

nes Vaaben bristede, og deres Spyd bleve brækkede; saa haarde Hielmer havde de Norske Kæmper. Slaget stod paa Øen. Kongerne sønderhuggede blanke Skiolde; eller og de farvede dem med Menniske-Blod. Sverdene brændte i de blodige Saar. Lange Skiolde ludede ned over de slagne: De Blessurer, der blev giorte, gav Gienlyd paa Sverd-Næsset (det Næs, hvor Slaget stod) Spyd-Floden (Blodet af Blessurer) randt ud i Storde-Fiorden. Skioldene bleve da farvede af de blodige Saar, da de legte med Kamp, og stridede om Ringe (eller Rigdom) Blodet strømmede stærk i Odins Vind (i Slaget) mange Menniskar satte Livet til ved den hastig flydende Sverd-Bek (ved Blodet, som udløb Strømmeviis) Da sade Kongerne med Sverd ved Siden, med brustne Skiolde, og Piil-skudte Harnisk. Den Krigshærs Agt var ikke at reise til Valhol. Gundel sad da med Sverd-Grebet i Haanden; nu vorer, sagde hun, Gudernes Velstand; thi de har budet Hagen med en stor Krigshær til Giæst. Kongen hørte, hvad de deylige Skiold-Møer, som sadde paa Heste, sagde: De vare Tanke-fulde, og havde Hielmer paa Hovederne og Sverd i Hænderne. Hvorfor stifter du saa Slaget imellem os, du grumme Geirskagel, sagde Hagen? Vi har forvoldt, svarede Geirskagel, at du har faaet Seyr, og dine Fiender toge Flugten. Nu skulle vi ride, sagde den rige Skagel, igiennem det grønne Gudernes Hiem, og sige til Odin, at en mægtig Konge kommer, for at see ham selv. Krigs-Kæmpernes Tor (Odin) sagde: Harmod og Brage (mine Sønner) tager imod Regenten; thi en Konge, som bliver holdt for en Kæmpe agter sig her hid. Kongen, som var kommen af Slaget, og overstænket med Blod, sagde: Vi synes, at Odin seer noget grum ud, han staaer os ikke an. Brage sagde: Alle Helters Fred skal du herefter nyde. Du Jarlers Forstyrrere, nu skal du uden Betaling drikke Miød med Aserne; og herinde skal du faae otte Brødre at see. Den gode Konge svarede: Vore Vaaben vil vi selv beholde, Hielm og Brynie maae nøye bevares, det er got at have Sverd i Beredskab. Da kunde man see, hvor helligen den Konge havde iagttaget offentlig Fred, da Gudernes Raad bad ham være velkommen. Den Konge er født i en lykkelig Tid, som indlegger sig saadant et Navn. Hans Regierings Tid skal stedse være i frisk Minde, og høyligen berømmes. Før skal Finners Ulv komme løs af sin Lænke, og vanke omkring blant Mennisker i Verden, førend den gode Kongelige Mand skal komme paa en øde Vey (det er, i et Rige, hvor ingen Indbyggere er). Qvæget døer, Slægtinge tager Afskeed fra Verden, Land og Rige bliver øde for Indbyggere, og mange Nationer ere geraadne i Trældom, siden Hagen drog til Hedenske Guder.

res Moder, Dronning Gunhild, havde og meget Haand i Regieringen med dem. Paa samme Tid vare og disse Regentere i Norge: Trygge Olufson, Konge i Vigen, Gudrod Biornson, Konge paa Vestfold, og Sigurd Hagenson, Greve paa Laden i Trondhiem, men Gunhilds Sønner havde den middelste Part af Landet. Trygge og Gudrod bleve forligte med Kong Harald og hans Brodre, at de skulle beholde den Deel af Riget, som de tilforn havde af Kong Hagen, med samme Vilkaar og Rettighed, som Kong Harald Haarfager havde forlænt deres Fædre det. Men Sigurd Jarl troede dem ikke vel, hvorfore han selv blev hiemme, og ved sine Gesanter tog Grevedømmet i Forlæning af dem.

Gulmer Geirasøn var en god Skiald, og tiente Kong Harald. Han digtede en Vise om Kong Hagens Fald, hvori han indforte, at Kong Harald havde hevnet sine Brødres Død. Hvilken Vise var meget afholden af Kong Haralds Tilhængere (*). Da Evind Findson Skaldaspildere fik det at vide, giorde han en Vise tvert imod, at deres Fader Kong Erik Blodøxe var med Rette dreven ud af Norge, for hans Tyrannie, Mord og Blodgierighed, som han øvede imod sine egne Brødre og andre brave Mænd, saavelsom mange andre Laster. Ligeledes, at Blodøxes Sønner havde paa en utilborlig Maade ved List og Troldom taget Kong Hagen af Dage, og ikke ved ærlig Tapperhed. Han meldede ogsaa om deres umættelige Begierlighed efter andres Eyendomme med meere saadant. Hvilken Vise blev straxført vidt ud i Landet, og meget afholden og brugt af Kong Hagens Venner.

Da Kong Harald fik det at vide, anlagde han Døds-Sag imod Evind derfore. Men Evind, som var en viis og poleret Mand, og havde stort Anhang i Norge, bragte det saa vidt ved sine Venners Mellemhandling, at han kom i Venskab med Kongen, paa det Vilkaar, at han skulle være hans Skald (Poet) og digte og qvæde om Kong Haralds tapre Bedrifter udi hans Tid: Thi Evind var alle Skalderes Mester, og blev derfor kaldt Skaldaspildere, eller Spildeskald. Han var og tillige beslægtet med Kongen; thi han var Kong Harald Haarfagers Daatters Daatter-Søn, som før er meldt.

(*) Glumer Geiresøns Vise: Harald hevnede meget vel Gamles (sin Broders) Død. Den kiækmodige Konge vandt med Ære: Men Soldaterne bleve slagne med Sverd. Men jeg har hørdt, at Sverdet blev farvet med Blod der, hvor de sorte Høge (Ravne) drikker Hagens Blod, paa hin Side Havet, som støder paa Fiendernes Land.

Og Evind digtede derefter nogle Viser Kong Harald til Ære. Dog vilde han aldrig indføre noget deri som kunde sigte til Kong Hagens Foragt (*).

Kong Harald og hans Brødre residerede meest midt udi Landet, fordi de holdt det usikkert at sidde iblant Trønderne eller Vigderne, som havde været Kong Hagens beste Venner. Og der vare mange smaa Konger og fornemme Mænd udi de to Egne. Der blev da ved Sendebud troffet Forlig imellem Kongerne og Sigurd Jarl i Trondhiem, og stadfæstet ved Eed paa begge Sider, at Sigurd skulle beholde de Læne, som han tilforn havde, og med samme Vilkaar og Rettighed, som han havde havt dem af Kong Hagen Adelstein. Gunhilds Sønner vare meget gierige, og der siges, at de grove Penge i Jorden, saa som Evind Findson qvad om dem i sin Vise (**).

Da Kongen fik den Vise at høre, lod han Evind kalde til sig, og sagde. Det sømmer dig ikke, som en Paarørende, at bevise mig nogen Utroeskab efterdi du har lovet mig Troeskab, og er bleven min Undersaat og Tienere. Da qvad Evind en Vise (***) at han havde tilforn havt en Herre og Konge, hvilken han aldrig kunde glemme, nu havde han den anden, men begierede aldrig den tredie. Evind havde en stor Guld-Ring, som blev kaldet Molde (†) fordi den

(*) Evinds Vise: Man sagde, at du, o Rigets-Forsvarere, ikke mistede meget, da du bar Hordelændernes Piile paa dine Brynier. Buer og Strenge blev foranstaltede til at trænge igiennem Bryster og Hierterne, da de uddragne skarpe Sverd klingede udaf din Haand, o Kong Harald, til at mætte og fylde Rov-Dyr.

(**) Evinds Vise: Vi Ullers Sverd-Dragere (Soldater) bare, saa længe Kong Hagen levede, Fyrresvolds Sæd (Guld) paa vore Arme. Men nu har Folkets Bestridere skiult Frodes meget oplyste Tieneste-Pigers Meel (det er, Guld) i Tors Moders Kiød (i Jordens Støv) i Hagens gandske Livs-Tid skinnede Guldet for Poeterne ved Ullers Kaabe (paa Armene) men nu er Guld og Sølv giemt i hendes døde Legeme, som er Moder til Tors-Kæmper (det er, Jorden) et mægtig Folk formaaer meget, og dets Anslag ere strenge.

(***) Evinds Vise: Jeg haver havt een Herre, førend dig, o dyrebare Konge. Alderdommen oppebier dig, o Konge, jeg forlanger ikke den tredie. Imod den uforlignelige Konge var jeg troe; thi jeg legte aldrig med tvende Skiolde (jeg bar aldrig Kappen paa begge Axlene) jeg tiener iblant dine Folk, o Konge, skiønt Alderdommen falder mig i Hænderne.

(†) Evinds Vise: Jeg skal siden nyde det gode Venskab, du som pløyer Søen, for den store Guld-Rings Skyld, hvilken vi vil give dig, som er en Kiendere af Armbaand. Dette Lyng-Ormens Leye (Guldet) er det samme som min Fader længe eyede.

den var funden i Mold eller Jorden. Den maatte han give Kongen til en Forsikring paa Venskab. Derpaa drog han hiem, og kom ikke meere til Kongen igien; og han tog sig saa stor Sorg og Gremmelse til over Kong Hagen Adelsteen, at man aldrig siden saae ham glad.

Erik Blodøxes Sønner antoge den Christelige Troe i Engeland, som før er meldt. Men da de fik Norge at regiere over, kunde de ikke faae Indbyggerne omvendte fra deres Hedenske Vantroe og Vildfarelse. Dog nedbrød de Afguds-Kirker og Offer-Huuse, spildte deres Offer, hvor de saae Leilighed, og hindrede deres Aarlige Reiser, Tilløb og Forsamling til Guderne, og det meere af Gierighed, end Nidkiærhed; thi de lode hver troe, som han vilde, og agtede ingen Religion, Christelig eller Hedensk, men lagde alleeneste Vind paa at rive til sig, den eene meere, end den anden, med Tyrannie, Vold, Uretfærdighed og en umaadelig Gierighed. De holdt ikke den Lov, som Kong Hagen Adelsteen havde givet Landets Indbyggere, og geraadede derover i stor Had og Avind hos alle. Der blev og dyr Tid i Landet under deres Regiering, thi Kongerne vare mange, og havde hinanden mistænkte, derfore holdt enhver af dem meget Folk, som udkrævede stor Omkostning. Hvorved Almuen i Landet geraadede i Armod, saa at mange bleve gandske ruinerede.

Dog vare de deylige af Skabning, store og stærke, mandhaftige og friemodige, vredagtige og grumme, men gode Stridsmænd og meget Seyerrige (*),

Dronning Gunhild og hendes Sønner holdte ofte Raad sammen. Engang spurgte hun dem, hvorledes de ville beskikke den Part af Riget, som var udi Trondhiem, og sagde derhos: I have Konge-Navn, som eders Forfædre har havt for eder, men have dog lidet af Landet, og ere mange derom. Trygge og Gudrod have Vigen fra eder, og de synes at have nogen Ret dertil efter deres Forældre. Men Sigurd Jarl raader for heele Trondelagen, og er ikke i henseende til Slægt eller Byrd berettiget dertil. Og jeg undrer mig over at I hver Sommer drager udenlands at stride og røve, og I lade Greverne indenlands tage eders Fæderneland og Rige fra eder. Kong Harald, eders Far-Fader, agtede det for en Bagatelle at skille en Greve ved Riget eller Livet, da han undertvang sig Norge. Kong Harald svarede: Det er ikke saa let at tage Sigurd Jarl af Dage, som at slagte et Kid eller en Kalv. Thi Sigurd

(*) Dette vidner Glumer Geyreson i sin Vise om Haralds Gunhilds Søns Bedrifter: Den forskrekkelige Krigshelt (Harald Graafeld) som ofte havde Rang over andre Konger i Striden, forstod 12 Konster og Krigs-Puds.

Sigurd er af høy Herkomst, har mange Venner og Slægtinge, og er viis og Venne-Salig (beqvem til at forskaffe sig Venner) fornemmer han noget fiendtligt hos os, da ere alle Tronderne ham behielpelige, og vi tør ikke vente os andet af dem, end ondt, og jeg tvivler paa, at nogen af mine Brødre kand boe sikker iblant dem. Dronning Gunhild svarede: Vi vil tage den Sag paa en anden Fod, og giøre os mindre Umage. Vi vil i Høst drage Nord til Møre, og der kand vi overlegge, hvorledes denne Sag skal i Verk sættes. Og de seilede derhen om Høsten, saaledes, som hun sagde:

Sigurd Jarl havde en Broder, ved Navn Griotgard, som var yngre, end han, og mindre agtet, og havde ikke Greve-Navn. Dog holdt han Folk og Vaaben i Viking og Søe-Roverie, hvorved han erhvervede sig Midler. Kong Harald skikkede Gesanter til Trondhiem til Sigurd Jarl, med et venlig Forslag, at Kongen vilde slutte Venskab og Forbund med ham, saasom Kong Hagen tilforn havde giort, og begiærede, at han vilde komme til ham paa Møre, for at stadfæste deres Venskab. Sigurd Jarl tog gandske hoflig imod Kongens Gesanter og hans Venskabs Tilbydelse, dog sagde han sig for mange Aarsagers Skyld ikke at kunde komme til Kongen; men han sendte ham stor Skiænk, og aflagde mange ydmyge Complimenter. Kongens Gesanter droge derfra og til Griotgard og bragte ham det samme Bud fra Kongen. Griotgard lovede at ville komme, og da han paa den bestemte Tid kom til Kongen, blev han meget vel imodtagen, og der blev beviist ham megen Ære. Siden overlagde de hemmelig med ham, og lovede at ville giøre ham til Greve, og give ham al den Part af Riget, som Sigurd hans Broder havde, om han vilde hielpe til at forraade hans Liv, og indberette Kongen, naar det var beleiligst at overfalde ham. Griotgard lovede det; hvorpaa han blev aflagt med anseelige Foræringer, og drog hiem.

Sigurd Jarl var en meget viis og navnkundig Mand, meget anseet og afholden af alle Rigets Indbyggere, og havde mange Venner. Dette opvakte hos Kongerne Had og Mistanke imod ham; og de fortrøde, at han havde det Grevedømme i Trondhiem med heele Norland fra dem, hvorfore de gierne vilde have ham af Veyen. Nu hendte det sig, at Sigurd Jarl drog om Høsten ind i Store-Dal, og siden ud til Gule, hvor han skulle have Hold eller Foring. Og siden der nyelig var sluttet Venskab imellem ham og Kongen, saa havde han paa den Tid ikke mange Folk med sig, som han tilforn pleyede at have. Griotgard, hans Broder, lod da Kongen vide, at der nu var god Leilighed til at overfalde Sigurd Jarl. Derpaa droge Kongerne

gerne, Harald og Erling samme Nat ind i Trondhiem med 4 Skibe og meget Folk, og seilede om Natten; thi det var Stierne-Lyst. Griotgard med hans Folk kom ogsaa til dem; hvorpaa de silde ud paa Natten kom til Oglo, hvor Sigurd Jarl var til Giæst, og brændte ham inde med alt sit Folk. Om Morgenen tilig drog de derfra igien Sonder til More.

Da dette blev indberettet Hagen, Sigurd Jarls Søn, da han var i Byen Trondhiem, foraarsagede det en stor Opror og Uroelighed over heele Trondelagen. Hvert et Skib, som kunde bruges til Krig, blev bragt i Soen. Og da de havde faaet en Armee samlet, giorde de Hagen Sigurdson til Greve over Trondhiem efter hans Fader. Derpaa lagde de ud i Fiorden med den gandske Flode. Da Gunhilds Sønner fik det at vide, drog den eene til Rumsdal, og den anden til Sundmor, og havde altid Bud hos hverandre. Og denne Volds Gierning med Sigurd Jarls Indebrændelse skedte to Aar, efter Kong Hagens Dod (*).

Hagen Jarl holdt nogle Trefninger med Gunhilds Sønner, og de mistede meget Folk paa begge Sider (**). Til sidst bleve de forligte (siden denne indenlandske Feide opvakte Fortrydelse og Kiedsommelighed hos Bønderne)

M

(*) Evind Skaldaspillers Vise, som han kaldte Haløe: Landets Regentere (Gunhilds Sønner) skildte den Sigurd ved Livet, som gav Farmatyrs (Odins) Svaner (Ravne) Blod nok at drikke, som randt af Haddingers (tapre Krigsmænds) Kroppe paa Oglo. Og den uforsagte Regent satte Livet til i Skov-Ildens Jord-Bukder (det er, der, hvor Træe af Skoven med stor Bragen blev forvandlet til Aske) da Kongerne brød Alliance, og bedrog denne Tyrs (eller Martis) tapre Helt.

(**) Det melder Einar Skalaglamer i den Vise Vellekło, som han giorde om Hagen Jarl: Og den Oe-vante Sverd-Brugere (Hagen) havde en udrustet Flode ude. Den glade Konge gav sig ikke Tid at sove i Gondles Storm (Trefningen) den røde Maaners (Blod-farvede Skiolders) Prøvere, foer paa Krigs-Skibe; Kongernes Kæmpe begyndte at legge ud med Skibet. Denne udi Søe-Trefninger erfarne Fegtere havde den Tid ikke god Vind. Han skiød tappert Bue-Hagel (Pile) udaf Skioldene (Seiglene paa Krigs-Skibe) og den Kæmpe sparede ingen, for at forsyne Ulve med Føde. Der blev holdt mange Søe-Trefninger, førend den flittige og aarvaagne Fegtere med Magt indtog den Østre Deel af Landet, efter Indbyggernes Ønske og til deres Fordeel. Ligeledes melder og Einar, hvorledes Hagen Jarl hevnede sin Faders Død. Jeg fornam aabenbare den Hevn, som den berømmelige Hertug fik efter sin Fader. Der vandt Bølgernes Vogtere (Hagen) ved Sverd. Bue-Regnen (Blod) regnede vidt omkring paa Hersernes Liv. Og Heltenes Formand (Hagen) lod Søe-Slaget tage til, som ogsaa Iis-kolde Legemer udi Odins Regn (det er i Slaget.)

derne) og skulde Hagen beholde den Part af Riget, som hans Fader havde havt, og give Kongerne den Afgift deraf, som Kong Hagen tilforn havde oppebaaret. Og da syntes der at være stor Venskab imellem Dronning Gunhild og Hagen Jarl. Dog kunde man ofte mærke hendes listige Anslag og falske Tale imod ham. Det varede da i tre Aar, at Hagen havde Fred.

Kong Harald og hans Brødre residerede meest paa Hordeland og Rogaland, og undertiden i Hardanger. Det hendte sig en Sommer, at der kom et Skib fra Jisland med Vild-Vahre (Skind af vilde Dyr) med hvilket de lagde ind i Hardanger, hvor Kongens Hof-Betientere og mange andre vare forsamlede; men ingen vilde kiøbe deraf. Skipperen, som var kiendt med Kong Harald, drog da til ham, og beklagede sig derover. Kongen lovede at komme til ham, og være ham behielpelig til at sælge sine Vahre. Kong Harald, som var en ydmyg, beleven og munter Herre, kom til Kiøbmanden med en Jagt, og da han saae Vahrene, sagde han til ham: Vil du forære mig et Skind? Kiøbmanden svarede: Gierne Herre, om det end var fleere. Kongen tog Skindet, og sagde, at han vilde foere sine Klæder dermed, og selv bære det. Siden vilde enhver kiøbe Skind, saa at de ikke fik Halv-Parten nok. Deraf blev Kongen kaldet Harald Graafeld.

Hagen Jarl drog en Vinter til Opland, hvor han med et Fruentimmer af ringe Herkomst avlede et Drenge-Barn, som blev kaldet Erik. Han lod ham opdrage hos Torleif hin vise i Medeldal, som var en rig og mægtig Mand, og Hagens besynderlige Ven. Erik voxte snart op, og blev deylig, vittig, stor og stærk, og siden en dygtig Krigsmand.

Det hendte sig en Høst, at Hagen Jarl mødte Kong Trygge, Kong Gudrod og Dale Guldbrand paa Hedemarken. Disse sluttede Forbund og Venskab med hverandre, og drog derpaa hiem igien. Da Gunhilds Sønner fik det at vide, frygtede de at samme Møde var giort til deres verste, og at bemelte Herrer havde lagt Raad op imod dem. Hvorfore de holdte mange Samtaler med hinanden derom.

Vaaren derefter lod Kong Harald og hans Broder Kong Gudrod offentlig bekiendtgiøre for Almuen, at de vilde drage Vesten for Havet eller i Øster-Søen, for at røve, som de plejede. Da Skibe og Folk vare færdige, drak de Velfart (til en lykkelig Reise) og da de havde faaet en Ruus, roste en Mand Kong Harald, at han i alle Ting overgik sine Brødre. Kong Gudrod blev vred, og sagde, at han ikke i nogen Ting vilde give sin Broder efter og tilbød sig at bevise det. Kong Harald blev ogsaa vred, og tilbød ham at

gaae

gaae i Kreds med sig. De løb da hver til sine Vaaben; men deres Herrer lagde sig der imellem, og skildte dem ad, og hver drog til sine Skibe; men der var ingen Haab om, at de skulle følge hinanden i dette Tog. Kong Gudrod seilede Øster ved Landet, og Kong Harald satte ud paa Havet, foregivende, at han vilde seile Vester over Havet, men da han kom uden for Skiærene, seilede han Hav-Leden Øster ved Landet. Kong Gudrod seilede indenskiærs Øster over Folde-Fiorden (Oslo-Fiorden) og sendte Bud til Kong Trygge om han vilde komme til ham, og følge ham i Østerleden at stride. Dette behagede Kong Trygge vel; hvorfore han kom til Kong Gudrod, og da han talede med ham, strax Østen for Sodenæs, løb Kong Gudrods Mænd til, og dræbte ham med 12 af hans Mænd. Og han ligger begraven paa det Sted, som nu kaldes Trygger-Oe.

Kong Harald seilede langt fra Landet, indtil han kom til Vigen, da han strax lagde ind til Tonsberg, og da han hørdte, at Kong Gudrod Biornson var til Giæst nær derved, drog han derop med sit Folk om Natten, og omringede Huusene. Kong Gudrod gik ud, men blev slagen tillige med mange af sit Folk. Derpaa drog Kong Harald til sin Broder, og de indtoge heele Vigen.

Kong Gudrod Biornson havde en deylig og from Hustrue, og en Søn med hende, ved Navn Harald. Denne var opfostret paa Grænland, hos Roo hin hvide, og blev deraf kaldet Harald Grænske eller Grenske. Roos Søn var Rani den Vildfarende, og kaldtes Haralds Foster-Broder.

Efter at Kong Gudrod var slagen, flyede hans Søn Harald til Opland, og Rani, hans Foster-Broder, med ham, og nogle faae Mænd, og blev der udi 2 Aar, indtil Gunhilds Sønner søgte efter de slagne Kongers beste Venner, for at fordrive og ødelegge dem; da raadede Haralds Venner ham til at drage af Landet. Han drog da til Sverrig med Rani, sin Foster-Broder, og nogle Tienere, hvor han gav sig i Tieneste hos Skoglar Toste, som var en mægtig Mand, og foer i Viking med Tostes Folk om Sommeren, og var hiemme hos ham om Vinteren. Saaledes blev han der i 5 Aar efter sin Ankomst fra Norge.

Toste havde en Daatter, ved Navn Sigrid, hvilken Kong Erik hin Seyerrige i Sverrig fik til Hustrue, og avlede med hende Oluf Senki eller Fonske, som blev Konge i Sverrig. Hun blev siden kaldet Dronning Sigrid Storraada. Kong Erik døde Straae-Død i Upsal 10 Aar, efter Styrbiorn hin stærke blev slagen.

Dronning Gunhilds Sønner samlede meget Folk og Skibe i Vigen og af hvert Læn Nord ved Landet, givende tilkiende, at de med den Krigshær ville drage imod Hagen Jarl i Trondhiem. Da Hagen Jarl fik det at høre, samlede han ogsaa Folk, og udrustede sine Skibe til at tage imod dem. Men, da han fik Efterretning, hvor stærke de vare, drog han med sin Armee Sønder til Møre, og dræbte alt Mandfolk, hvor han kom frem. Derpaa lod han alle Bønderne drage hiem igien, og drog med sit eget Folk over Sundmør, Nordmør og Rumsdal, røvede, brændte og myrdede, hvad han kom over, og da han ved Speidere havde faaet at vide, at Gunhilds Sønner vare komne i Fiordene, og biede paa god Vind, for at seile Nord om Stad, seilede Hagen Jarl saa langt ud paa Havet, at de ikke kunde see hans Seigl, og drog Øster med sin Flode og alt sit rørigt Gods. Dernæst kom han til Dannemark, og seilede siden i Østerleden, hvor han stridede og røvede om Sommeren.

Kong Harald og hans Brødre droge Nord i Trondhiem med deres Hær, og røvede der længe om Sommeren, dernæst toge de Skat af Bønderne, og Sigurd Slæfva og Gudrod satte sig derover. Men Kong Harald og de andre Bønder droge Sønder i Landet igien, og gav Folket Hiem-Lov.

Hagen Jarl seilede om Høsten til Helsingeland, og drog saa Østen Landveis igiennem Jamteland til Trondhiem. Og da alle Trønderne søgte til ham, samlede han Skibe. Da Kongerne Sigurd Slæfva og Gudrod fik det at vide, stege de i deres Skibe, lagde ud i Fiorden, og seilede til Møre. Hagen drog ud til Laden, og sad der om Vinteren. Kongerne residerede paa Møre, og de giorde hverandre Skade paa deres Folk, hvor de kunde.

Hagen Jarl conserverede sit Grevedømme i Trondhiem med Magt i 3 Aar, sad hiemme om Vinteren, og var i Krig til Søes om Sommeren. Paa det sidste blev han ogsaa hiemme om Sommeren med meget Folk. Men Kongerne kunde ikke længere opholde sig Norden for Stad med deres Skibs-Flode, og i Landet vilde Trønderne ikke lide dem, for deres store Gierigheds og Tyrannies Skyld; men de holdt meget af Hagen Jarl, viste sig troe og bestandige imod ham, og kaldte ham Hagen den Gode, eller Hagen Gode.

Kong Harald Graafeld seilede med mange Skibe og Folk Nord i Biarmeland, hvor han holdt et stort Slag med Biarmerne paa Vinaae-Bakke, fik Seyer, og røvede vidt omkring i Landet, og førte stort Bytte derfra (*). Kong.

(*) Glumer Geiresøns Vise: Den veltalende Kongernes Undertrykkere farvede sit Sverd med Blod i Østen, og brændte Norden for Byen. Der saae jeg Biarmelænderne tage Flugten. Sverd-Stormens Besørgere (Krigs-Anføreren) blev forligt med Folk paa dette Tog. Den unge Konges Rygte blev udbredet paa Vinaaes-Bakken.

Kong Sigurd Slæfva (det er, Sigurd Staal-Orm) kom engang udi Klyper Herses Gaard. Samme Klyper var Haarde Kaares Sonne-Søn, en rig Mand og af høy Herkomst. Han var paa den Tid ikke hiemme; men hans Hustrue, med Navn Aalaf, tog vel imod Kongen, og giorde ham et Giæstebud, som sømmeligt var (Aalaf var Asbiarnars Daatter, Asbiorn Jern-Skiægs Syster, Norden fra Yrie: Asbiarnars Broder var Reidar, en Fader af Styrkar, som atter var Fader til Einar Tambeskiælfver) om Natten gik Kongen til Aalofs Seng, og laae hos hende imod hendes Villie. Siden drog han bort.

Om Høsten derefter vare Kong Harald og Sigurd Slæfva paa Vors, hvor de stevnede Bonderne til Tings; men Bonderne giorde et Oprør, og vilde dræbt dem, hvis de ikke havde søgt at undkomme. Kong Harald drog til Hardanger, og Kong Sigurd til Allrekstad. Da Klyper fik det at vide, kom han derhen med meget Folk, hvis Anfører var Værmund. Klyper stak Kong Sigurd igiennem med et Sverd, hvilket blev hans Død. Men Erlinger Gamle, Kongens troe Tiener, dræbte strax Klyper igien.

Kong Harald og Gudrod var stedse betænkte paa, hvorledes de skulle faae Trondhiem under sig, saavelsom andre Læne Norden for Stads Havet, som Hagen Jarl Gode havde fra dem. Og de lagde hemmelig Raad op med Griotgard, Hagens Far-Broder, lovede ham store Foræringer og en anseelig Værdighed, at han skulle forraade Hagen. Men Lykken var Hagen gunstig: Thi som han var en viis, klog og forsigtig Mand, saa fik han deres hemmelige Anslag at vide, hvorfore han tog sig vare derfor, og eftertænkte, hvor listig de havde taget hans Fader af Dage. Da Kongerne fornam, at deres listige Anslag var bleven Hagen bekiendte, samlede de en stor Armee, med hvilken de agtede sig til Trondhiem. Da Hagen Jarl fik det at vide, samlede han og en stor Armee, og drog Sønder til More, hvilket Land hans Far-Broder Griotgard havde at forsvare paa Kongens Vegne, og havde forsamlet en stor Armee. Hagen drog imod ham, og holdt en Trefning, hvori Griotgard blev slagen tillige med 2 Grever og meget Folk (*).

(*) Einar Skalaglamers Vise: Krigs-Zieliners og Skiolders Ven og Konge overvandt sine Fiender. Derfore blev der høy Vand i Vinaae af Blod: og tre fortreflige Kæmper, en Jarls Sønner, faldt i Rødhedens Uvejr (i Slaget) derfore tog han Skiolde og Vaaben, som snyder Folket (det er, som kræver Skat af Folket.).

Siden gav Hagen Jarl sig ud paa Havet, og seilede til Dannemark til Kong Harald Gormson, af hvilken han blev meget vel imodtagen, og forblev der Vinteren over.

Samme Tid var og hos Dannemarks Konge hans Broders Søn, Harald Knudson, som længe havde fort Krig til Soes, og samlet store Midler. Han blev kaldet Guld-Harald, og hans Venner meente, han var i den Tilstand, at han nok kunde vente at blive Konge i Dannemark over Halv-Deelen af Riget; hvorom siden videre skal meldes.

Harald Graafeld og hans Brødre droge Nord til Trondhiem, og da de ingen Modstand fandt, toge de stor Skat og Skyld af Bønderne; thi de havde i lang Tid ingen Kongelig Rettighed oppebaaret af dem, siden Hagen Jarl havde ved sin Krigs-Magt forsvaret denne Part af Landet imod Kongerne. Om Høsten derefter drog Harald Sønder i Landet; men Erling blev tilbage med sit Folk, krævede Skat af Bønderne, og handlede meget haardt med dem; hvorfore de knurrede, forsamlede sig til Krig, og stridede imod ham, saa at Kong Erling blev slagen og meget af hans Folk.

Da Gunhilds Sønner regierede i Norge, blev der dyr Tid i Landet, jo længere, jo større, hvilken Almuen, ligesom forhen, tilskreve Kongernes Gierighed og Tyrannie. Paa det sidste fik de hverken Korn eller Fisk i Landet.

Paa Helgeland var stor Hunger og Nød, thi der voxte intet Korn, efterdi Sneen laae over det gandske Land indtil Mid-Sommer (*).

Evind Findsøn Skaldaspildere havde giort en Vise Jislænderne til Ære; hvorfore de til Belønning sendte ham hver en Sølv-Penge, af hvilke de lod giøre en Sølv-Dolk (**) hvilken de forærede ham. Men da Evind trængte i den dyre Tid, hug han samme Dolk i Stykker, og kiøbte sig et lidet Stykke Gods derfor, og om Vaaren derefter kiøbte han Sild for sin Bue (***); thi han havde da ikke andet (†).

Om

(*) Det vidner Evind Skaldaspilder, da han var ude i stærk Snee-Fog. Vinterens Uveir begynder, saa at vi har behøvet at lukke sinaa Qvæg inde midt om Sommeren, ligesom Finnerne pleje at giøre.

(**) Som vejede 50 Mark.

(***) Et Belte.

(†) Evind roede ud med sine Folk til det Sted, hvor Sildene spillede i Vandet, og sang denne Vise: Vi faaer at lade Fartøyet træde frem med Fødderne, for at fiske Sild med finnede Haler, som kommer svømmende Nord fra, at vi kand vide, om de Fiske, som Havets Bølger har drevet hid, er til kiøbs for mine Venner.

Om Oluf Tryggesons Fødsel og Opdragelse.

Kong Trygge Olufsons Dronning heed Astrid, en Daatter af Erik Biodeskaald fra Obrestad paa Jæderen. Da Kong Trygge var slagen, flygtede hun med hvad Gods og Penge hun kunde føre med sig, og havde altid i Følge med sig sin Foster-Fader, Torald Liuseskiæg. Og siden hun den Tid var frugtsommelig, lod hun sig føre ud paa en Holm, i et stort ferskt Vand, hvor hun fødte et Drenge-Barn, hvilken de ofte Vand paa, og kaldte ham Oluf efter sin Fader. Og paa den Holm skiulte hun sig Sommeren over.

Da Nætterne bleve mørke, Dagene korte og Luften kold, drog Astrid med hendes Søn og faa af hendes Tienere hemmelig til sin Fader, og, da hun kom nær til Gaarden, lod hun ham hemmelig vide sin Ankomst. Hvorpaa han lod tillave for hende et Lon-Kammer med Bord, Seng og anden Tilbehør, og hun blev hos sin Fader med sin Søn Oluf og sine Folk (*) den Vinter over. Kong Graafeld og hans Broder droge til Kong Trygges Gaard efter hans Død, hvor de ikke fandt Dronning Astrid, ey heller kunde de faae at vide, hvor hun var bleven; dog blev dem sagt, at hun var Frugtsommelig. Hvorudover de droge Nord i Landet, og gav deres Moder al den Handel tilkiende; men formedelst den Krig, der forestod med Hagen Jarl, blev der ikke søgt efter Dronning Astrid eller hendes Søn. Dog sendte Gunhild allevegne Bud omkring, og fik derved omsider at vide, at Dronning Astrid var paa Obrestad hos hendes Fader, for at opfostre Kong Trygges Søn. Hvorfore hun sendte en af sine troe Tienere ved Navn Hakon, med 30 Mænd, vel bevæbnede, som skulle bringe hende Kong Trygges Søn. De droge til Obrestad efter hendes Ordre, og kom der silde om Aftenen. Men da Erik fik deres Erinde at vide, affærdigede han sin Daatter strax om Natten med hendes Søn og alt hendes Folk, og gav dem en god Ledsagere og 30 af sine Mænd til at følge hende (**). De droge forbi een Gaard efter anden, indtil de kom paa

Da han solgte sin Vne for at kiøbe Sild, giorde han følgende Vi :Vi fik sultene Fiske, som Søen drev til os, for hvilken vi maatte sælge vort Qvæg: Jeg solgte meest Fiskene, som jeg fangede med Garnet. Den dyre Tid forsvandt, da der kom Fisk i hver Mands Hænder.

(*) To Tieneste-Piger, Torolf Liuseskiæg og hans Søn Thorgils, som da var 6 Aar gammel.

(**) De droge da bort først paa Natten. Strax derpaa kom de i et Herred, som heed Skon, der saae de en stor Landsbye, til hvilken de droge, og begierede Natte-Her-

paa Skoven, og undgik Dronning Gunhilds Mænd, som drog en lang Vey efter dem, men drog tilbage igien, da de ikke kunde finde dem.

Dronning Astrid og hendes Selskab droge Øster i Sverrig til Hakon Jarl Gamle, som var en rig og mægtig Herre, hvor hun opholdt sig en lang Tid, og var vel holden.

Da Dronning Gunhild fik det at vide, sendte hun bemeldte hendes Tienere Hakon med et anseeligt Selskab og kostbare Foræringer og venligst Hilsen til Kong Erik i Sverrig, som tog meget venlig imod dem. De gav da Kongen deres Erinde tilkiende, og bad, at han vilde forsyne dem med Folk, til at faae Oluf Tryggesøn fra Hakon Gamle, at de kunde føre ham til Norge; thi Dronning Gunhild vilde lade ham opfostre. Kongen leverede dem nogle Folk, med hvilke de droge til Hakon Jarl Gamle, og bad med det gode, at Oluf

berg. De reiste med gemeene Klæder paa, for at være ubekiendte. En Bonde, som der boede, ved Navn Biørn Etterqveisa, og var en rig, men en slem Mand, viste dem bort; hvorfore de gik til næste Gaard, som heed Virkom, hvor der boede en Bonde, ved Navn Thorsten, hvilken gav dem Herberg, og tog vel imod dem. Der sov de det øvrige af Natten. Hagen og de andre Gunhilds Mænd kom betimelig om Morgenen til Obrestad, og spurgte efter Astrid og hendes Søn. Men Erik svarede, at hun ikke var der. Hvorpaa de randsagede i Byen, og opholdt sig der noget ud paa Dagen, indtil de fik nogen Efterretning om Astrids Reise. Hvorpaa de droge samme Vey, og kom seent om Aftenen til Biørn Etterqveisa i Skøn, hvor de tog Natte-Herberg. Hagen spurgte Biørn, om han kunde give ham nogen Underretning om Asirid. Han sagde, at der forrige Dag var kommen Folk og begiærede Herberg, men han jog dem bort; dog meente han nok de var til Herbergs i et andet Huus i Byen. Thorstens Arbeids-Karl kom om Aftenen fra Skoven, og, da hans Vey faldt forbi Biørn, og fornam, at der vare fremmede Giæster, fik han ved Forespørsel noget at vide om deres Erinde, hvilket han aabenbarede for Torsten Bonde. Da tredie Deelen af Natten var tilbage, bad Thorsten sine Giæster alvorlig, at de skulle staae op, og da de vare komne ud paa Veyen fra Gaarden, aabenbarede han for dem, at Dronning Gunhilds Sendebud var til Herbergs hos Biørn, for at opsøge dem. Derpaa bade de ham hielpe sig, saa fremt han kunde. Han gav dem da Ledsagere, tillige med Spise paa Veyen, og fulgte dem selv ind i Skoven, indtil de kom til en Øe, paa hvilken var en Holm, som var begroed med Rør. Hvorpaa de vadede ud til Holmen, og skiulede sig i Rørene. Hagen reed betimelig fra Biørn, og hvor han kom frem, spurgte han om Astrid, og da han kom til Thorsten, spurgte han, om de havde været der? Thorsten svarede, at der havde været nogle, som imod Dagningen drog bort Øster ind i Skoven. Hagen bad Thorsten fare med sig, eftersom han best vidste Veyen og hemmelige Afveye. Thorsten gik med dem, og, da han kom til Skoven, viiste han dem contrair Vey. De søgte da heele Dagen, men fandt ingen. Hvorfore de drog hiem igien, og indberettede da Gunhild, hvorledes deres Erinde var gaaet af.

Oluf Tryggeson vilde følge dem til Norge. Hakon Gamle svarede vel, at hans Moder raadede derfor. Men Astrid afslog deres Begiæring. Hvorover de bleve vrede, og truede, at de ville føre ham med sig imod hendes Villie. Men Hagen Gamle sagde, at det skulle ikke skee, efterdi hun med hendes Søn havde søgt Beskyttelse hos ham mod sine Fiender. Han lod derpaa i en Hast forsamle alle sine Folk baade Hofmænd og Trælle. Men Hakon Nordmand skyndte sig af Gaarden med sit Selskab, drog til Norge, og gav Dronningen Efterretning om sin Reise.

Dronning Astrid havde en Broder, ved Navn Sigurd, som havde længe været udenlands hos Kong Valdemar paa Holmgaard, og var avanceret til høye og anseelige Betieninger i Kongens Gaard. Da Astrid fik Kundskab derom, fik hun Lyst til at see ham. Hakon Gamle affærdigede hende ogsaa meget vel, da hun havde været 2 Aar hos ham, og hendes Søn havde fyldt tre Aar. Hun kom i Selskab med nogle Kiøbmænd; men da de vare komne i Søen, og seilede Øster i Havet, kom der Søe-Røvere om Borde til dem, hvilke slog nogle af dem ihiel, og tog nogle til Fange. Oluf blev da taget fra sin Moder, og fanget af en ved Navn Klerkon (*) Torrolf dræbte han, fordi han var gammel, men hans Søn, Torgils og Oluf Tryggeson førte han med sig til Estland, og solgte dem der. Reas heed den Mand, som kiøbte Oluf, og han blev i 6 Aar hos ham, og var meget afholden; thi han fandt stor Behag i ham, og havde ham meget kiær.

Paa den Tid kom Sigurd Erikson fra Harderige eller Rusland (**) til Estland, at optage Skat paa Kong Valdemars Vegne, og han drog igiennem Landet med et anseeligt og prægtigt Følgeskab. Denne fik uformodentlig Oluf Tryggeson at see, som var en meget deilig Dreng, og, da han saae, at han var fremmed og udenlandsk, spurgte han ham om hans Navn og Herkomst. Oluf sagde, at han var Kong Trygges Søn i Norge og Astrid Eriks Daatters af Obrestad. Da Sigurd mærkte, at Oluf var hans Søster-Søn, og han fortaalte ham, hvorledes han og hans Moder bleve fangne, og skildte fra hverandre, løste Sigurd baade ham og Torgils, og førte dem til Rusland med sig, og holdt dem anseeligen. Han lod ingen vide

(*) Denne Klerkon førte Drengen bort med sig, og solgte ham til en Mand, som heed Klerker, og tog i Betaling for ham en skiøn stor Buk. Endelig blev Oluf solgt tredie gang for en smuk Vest og Gehæng til en Mand, som heed Reas, hvis Hustrue heed Rekom, og deres Sønner Rekome.

(**) Holm-Gaard.

Olufs Omstændigheder, eller hvor han var fra. Saasom herefter ydermeere skal omtales.

Om Hagen Jarl Gode Ydermeere.

Hagen Jarl Gode var ikke orkesløs eller stille i Dannemark, men brød sit Hoved for at finde paa Raad og Middel at komme til sit Fædernesland igien. Af hvilke Tanker og Græmmelse han blev syg, og laae til Sengs; men da han noget besindede sig igien, sendte han hemmelige Bud til sine gode Venner i Trondhiem, at de skulle dræbe Kong Erling, hvilket Tronderne ogsaa giorde, som før er meldt. Han var ogsaa kommen i stor Venskab med Guld-Harald, Kong Harald Gormsøns Broder-Søn, saae at Harald aabenbarede ham alle sine hemmelige Raad og Anslag. Iblant andet sagde han engang til Hagen Jarl, at han ikke længere ville føre Krig til Søes, men have et Rige at regiere over, og han spurgte Hakon Jarl, om han vel meente, at Kong Gormsøn skulle ville deele Dannemarkes Rige med ham. Hakon Jarl svarede: Jeg tænker vel, at Danne-Konning ikke forholder dig det, som med Rette tilkommer dig; dog faaer du det vist at vide, naar du spør ham derom, men du maae ikke tænke, at du faaer Rige, forend du kræver det. En kort Tid derefter talede Guld-Harald Kong Gormsøn til udi mange ypperlige Mænds og begge deres Venners Nærværelse, og bad, at han vilde oplade for ham Halv-Parten af Dannemarkes Rige, som han meente med Rette tilkom ham efter hans Fader.

Kong Harald blev meget underlig derover, og sagde, at ingen havde tordt begiere det af hans Fader, Kong Gorm, at han skulle være halv Konge i Dannemark, ey heller af Kong Haarde Knud, eller af hans Fader, Kong Sigurd Orm-Øye, eller af Kong Regner Lodbrog, hans Fader. Og Kongen blev saa vred, at ingen maatte tale med ham. Guld-Harald blev ilde til Mode herover, og ansaae sine Vilkaar slettere nu, end tilforn, efterdi han var nu i Kongens Ugunst, og var ikke Riget desnærmere: Hvorfore han beklagede sig for sin Ven, Hagen Jarl, og begiærede af ham de beste Raad han kunde optænke, at han kunde bekomme sin Part af Riget, eller han vilde søge det med Krigsmagt. Hagen Jarl bad ham alvorlig, at han hverken skulle sige eller giøre det, men betænke sin ringe Magt og Evne, og ikke begynde paa noget, som han ikke var i Stand til at udføre, og at det vilde koste hans Liv, om Kong Harald Gormsøn fik saadant at vide. Det er sømmeligt, sagde han videre, at man udi saa vigtige og farlige Sager viser sig dristig og uforfærdet,

færdet, og lader sig ikke ved Lykke eller Ulykke aftrænge, om det kand gaae for sig, som man har begyndt. Men det er ikke raadeligt at begynde paa noget stort og vigtigt, og siden gaae fra det med Skamme. Guld-Harald svarede: Jeg vil begynde og udføre den Sag saaledes, at jeg ikke skal spare mine Hænder til at dræbe Kongen selv, fordi han forholder mig den Part af Riget, som mig med Rette tilkommer. Og dermed endtes deres Samtale paa den Tid.

Kong Harald Gormson holdt Hakon Jarl i stor Ære, og Anseelse, for hans Viisdom og gode Raad, som han ofte vidste at give ham, og holdt ham iblant sine fornemste Ministre, og betroede ham alle sine hemmelige Raad. Han lod ham en Dag kalde til sig og berettede ham, hvorledes Guld-Harald havde anmodet ham om Halv-Parten af Riget, og hvad Svar han havde givet ham derpaa, sigende derhos: Jeg vil ingenlunde miste noget af mit Rige. Og dersom Guld-Harald endelig vil blive fast ved sine Ord, da kand jeg lettelig lade ham skille ved Livet; thi jeg har ingen god Troe til ham, med mindre han staaer fra sit Forsæt. Hagen Jarl sagde: Jeg tænker, at Guld-Harald har saa ofte og saa eftertrykkelig ladet sig forlyde dermed for andre, at han ikke let kand gaae fra sine Ord. Det kand og være muelig, at han lettelig kand tilveyebringe en Armee i Riget, og de fleeste følger ham gierne, af Kiærlighed til hans Fader: Tilmed anstaaer det eder ikke vel, at lade dræbe eders egen Paarørende; thi alle vil da sige, at han uskyldig bliver taget af Dage. Dog vil jeg ikke raade eder, at giøre eder selv til ringere Konge, end eders Fader, Kong Gorm, var, som i mange Maader forøgede sit Rige, og ikke forringede det. Derpaa sagde Kongen: Hvad Raad giver du mig da, at jeg kand beholde mit Rige udeelt, og dog blive denne Frygt og Fare qvit? Jarlen svarede: Jeg vil overlegge de beste Raad i denne Sag, og med det første give eder Svar herpaa. Kongen lod det da derved forblive paa nærværende Tid.

Hagen Jarl giorde sig mange dybe Tanker, lod ikke mange være hos sig, vaagede Nætter og Dage, og brød sit Hoved meget med listige Anslag. Nogle Dage derefter kom Kong Harald til Jarlen, og spurgte, om han havde overlagt nogen gode Raad i den Sag, som han havde talt med ham om? Jarlen svarede: Det haver jeg giort, Herre, og mit Raad er dette, at I beholder eders Rige heelt og ubeskaaret, ligesom I tiltrædede det efter eders Fader, og giver Guld-Harald et andet Rige, som han kand lade sig nøye med. Kongen sagde, hvad er det for et Rige, som jeg frit kand give Guld-Harald i Besiddelse? Jarlen svarede: Det er Norge; Thi Kongerne der i Landet er

ilde lidt af Indbyggerne, og ingen vil dem vel, som de ogsaa har fortient. Kongen sagde: Norge er et stort Land, og Folket er haardt og stridbart, og kand ikke vel undertvinges med en fremmed Krigsmagt, hvorpaa vi havde Prøver, da Kong Hagen Adelsteen forsvarede Landet imod os; thi vi mistede meget Folk, og fik dog ikke Seyer. Tilmed er Kong Harald Erikson min Foster-Søn og Knæe-Sætning, saa at jeg ikke bør giøre ham ondt. Jarlen svarede: jeg har længe vidst, at I har giort Gunhilds Sønner stor Hielp og Bistand, men de have ikkun ilde erkiendt og belønnet det. Vi vil paa en langt lettere Maade tilveyebringe os Norge, end at slaae os det til med al Danne-Hær. (Dannemarks heele Krigsmagt) Sender Bud efter Kong Harald eders Foster-Søn, at han skal komme til eder, og tage imod de Lande og Læne, hvormed I tilforn har forlænt ham og hans Brødre her i Dannemark. Og, naar han kommer, kand Guld-Harald lettelig faae Norges Rige fra ham: Kongen sagde: Det ville blive en stor Plet i min Ære, og af mange legges mig til Last, som en skammelig Gierning, om jeg saa forræderisk og uskyldig lader dræbe min Foster-Søn. Hagen Jarl svarede: De Danske vil sige, at det er bedre at dræbe en Søe-Røvere fra Norge, end eders egen Broders Søn i Dannemark. Og efter lang Samtale blev det saa besluttet og samtykt, som Hagen Jarl raadede.

Da Guld-Harald kom til Hagen Jarl, sagde Jarlen, at han havde ret vel forfremmet hans Sag hos Kongen, og sagde fremdeeles: Nu staaer Norge dig aaben for, og vi vil giøre Forbund med hinanden, naar vi kommer derhen; thi du kand have megen Hielp af mig der i Riget. Naar du først har faaet Norge, da betænk, at Harald Gormson er en gammel Mand, og haver ikke uden en Søn, hvilken han lidet agter, efterdi han er u-ægte. Hagen talede saa længe for ham, at han derved blev fornøyet, og gav sig til Freds.

Derefter talede Kongen, Jarlen og Guld-Harald med hverandre om denne Sag, og Kongen sendte Bud til Norge til Kong Harald, hvilke bleve vel modtagne. Da lod Kongen dem vide, at Hagen Jarl var i Dannemark, men var dødelig syg, og laae i Raserie; dernæst tilbøde de ham meget venlig paa Kong Harald Gormsons Vegne, at han skulle komme til ham i Jydland, og imodtage de Forlæninger i Dannemark, som han og hans Brødre tilforn havde havt af ham. Denne Sag gav Harald Graafeld sin Moder og beste Venner tilkiende, og somme raadede ham til denne Reise, somme fra. De viseste ansaae denne Reise for at være farlig; thi de syntes

der

der var Bedragerie under: Dog havde mange Lyst og Begiærlighed dertil, fordi der paa den Tid var en stor Hunger og dyr Tid i Norge, saa at den Egn, hvor Kongen residerede, blev deraf kaldet Hardanger, og de meente, at, dersom Kongen kom til Kong Harald i Dannemark, skulde de faae nogen Redning derfra; thi der var da god Tid i Dannemark. Slutningen blev da, forend Gesanterne droge bort, at Kong Harald Graafeld lovede at komme til Dannemark næste Sommer.

Kong Harald Graafeld giorde sig færdig med 3 lange Skibe (af hvilke Arnbiorn, Herse af Fiordene styrede det eene) og seilede fra Vigen over til Limfiord, og lagde i Land ved Halse. Der blev ham sagt, at den Danske Konge ventedes der til Steden med det snareste. Da Guld-Harald fik det at vide, seilede han derhen med 9 Skibe, som han havde vel udrustet og bemandet til at udseile med i Viking og Soe-Roverie.

Hagen Jarl var da og færdig med 12 store Skibe at seile ud i Viking eller Soe-Roverie. Og da Guld-Harald var dragen fra dem, sagde Jarlen til Kong Harald: Nu veed jeg ikke bedre Raad, end vi slide Ledingen, og giver Folket Ledings-Vide (det er, end vi ophæver dette Krigs-Tog, og giver Folket Lov at drage hiem igien) nu dræber Guld-Harald Harald Graafeld, og siden bemægtiger sig Kongeriget i Norge. Tænker I nu, Herre, at I skulle blive sikker for ham, siden I overdrager ham saa stor Magt Vælde: Thi han sagde for mig i Vinter, at han ville skille eder ved Livet, om han saae Leilighed. Dersom I vil, da kand I bringe Norge under eders Magt, og dræbe Guld-Harald, om I vil tilstade mig det. Og saa vil jeg blive eders Jarl, og giøre eder en Eed, at jeg vil undertvinge eder heele Norge. Hvorpaa jeg vil tage Landet af eder, og svare eder en aarlig Skat deraf. Og det vil blive eder en stor Ære, at I bliver en mægtigere Konge, end eders Fader har været, naar I faaer to Kongeriger at regiere over. De bleve eenige med hverandre herom. Og Hagen Jarl drog bort at opsøge Guld-Harald.

Guld-Harald var i a kommen til Halse i Limfiord, og havde udæsket Kong Harald Graafeld til Strid og at væbne sit Folk. Harald Graafeld opmuntrede sine Folk, forend Trefningen begyndtes, og bad dem vise Tapperhed. Selv lob han frem forrest i Spidsen, og hug til begge Sider (*);

 men

(*) Saaledes beretter Glumer Geirсøn i Graafelds Drapo, eller hans Vise om Harald Graafelds Bedrifter: Den stridbare Helt, som torde farve Markerne med Folkets Blod, talte Helte-Ord. Harald som havde reist vidt omkring, bad sit Krigsfolk blotte deres Sverd. De som efter Kongens Død flygtede, holdt hans Commando for at være Helte-modig.

men tilsidst blev han slagen (*) tillige med Arnbiorn Herse og den største Deel af hans Folk.

Dette skedte 15 Aar efter Hagen Adelsteins Fald, og 13 Aar efter Sigurd Lade Jarls Indebrændelse (**). Og i de sidste 6 Aar, som Kong Harald Graafeld levede, strідede Hagen Jarl og Gunhilds Sønner om Norge, og dreve hverandre af Landet.

Hagen Jarl og Guld-Harald modte hverandre, strax efter at Kong Harald Graafeld var slagen. Hagen lagde strax imod ham, fik Seyer, og tog Guld-Harald fangen. Og da han havde ladet ham ophænge, drog han strax til Kong Harald Gormson, og forligte sig med ham for hans Broders Søns Død.

Noget derefter lod Kong Harald udskrive en stor Armee over sit heele Rige, og drog til Norge med 700 Skibe, og havde med sig Hagen Jarl og Harald Grenske, foruden mange andre ypperlige Mænd, som var rømt bort af Norge for Gunhilds Sønner. Og da han kom i Vigen, blev han vel imodtagen af alle Indbyggerne. Dernæst seilede han ind til Tonsberg, hvor megen Pøbel oven af Landet kom til ham, og gav sig under ham. Derpaa satte han Hagen Jarl over heele Landet Norden for Lindesnæs, som var Rogaland, Hordeland, Sogn, Fiordefylke, Sundmor, Rumsdal og Nordmør. Over disse 7 Læne skulle Hagen Jarl regiere paa samme Vilkaar, som Harald Haarfager overdrog sine Sønner dem. Desforuden skulle han have alle Kongens Gaarde og Land-Skyld i forbemeldte Læne og heele Trondhiem qvit og frie, tillige med de Læne, som ligge Norden for. Ligeledes saa stor en Summa Penge, som Kongen skulle have til Underholding, om nogen Konge var i Landet.

Men Harald Grenske gav han Vingulmark, det er Vigsiden, med de hosliggende Læne, samt Vestfold og Agdeside indtil Lindesnæs, tillige med Konge-Titel, paa samme Vilkaar, som Kong Harald Haarfager gav sine Sønner.

Harald

(*) Dette vidner og Glumer Geiresøn i sin Vise: *Den troe Søe-Vægtere maatte døe paa sit Skib i Limfiorden. Den gavmilde Konge blev dræbt i Halse. En veltalende Mand (Hagen Jarl) foraarsagede hans Død.*

(**) Præsten, Are Thorgilsøn beretter, at Hagen Jarl forestod det Grevedømme, som han arvede efter sin Fader i Trondhiem, 13 Aar, førend Harald Graafeld blev slagen.

Harald Grenske var den Tid 16 Aar (*), gammel, og blev siden en dygtig Krigshelt og mægtig Mand i Norge. Dernæst drog Kong Harald Gormson hiem til Dannemark igien.

Da Gunhild og hendes Sønner fik at vide, at Hagen Jarl drog Nord ved Landet, forsamlede de en Armee; men da de ikke kunde faae Folk nok, seilede de Vester til Orknoi med det Folk, som vilde følge dem, og opholdt sig nogen Tid hos (**) Torfind Houseklyvers Sønner. Men Hagen Jarl indtog heele Norge, og sad den Vinter i Trondhiem (***).

Og han befoel alle Indbyggerne i Landet at vedligeholde Blods Offer og hedensk Afguderie, med deres Huuse og Templer, og det blev efterkommet (†).

Det første Aar derefter faldt en lykkelig Silde-Fangst ved Kysterne af Norge, og om Sommeren var tillige et godt Korn-Aar, saa at der blev en god Tid i Landet, og tillige god Fred.

Ragnfrode og Gudrod vare da alleene tilbage af alle Erik Blodøxes Sønner (††). Ragnfrode seilede om Vaaren fra Orknoi til Norge med mange store Skibe, og en anseelig Armee. Men da han fik at vide, at Hagen Jarl var i Trondhiem, holdt han Nord om Stad, og røvede paa Sundmør, og nogle af Indbyggerne gav sig under ham, som gierne skeer, naar en Armee passerer igiennem Landet, og man maae lyde dem, som har Magten. Da Hagen Jarl fik det at vide, samlede han en Armee, da han havde god

(*) 18 Aar.

(**) Torfind Houseklyvers Sønner vare Lodver, Jærnvider, Lioter og Skule.

(***) Dette beretter Einar Skalaglammer i Visen Vellekle: Syv Læne lagde den rige Jarl under sig, som vidste vel at giemme Guld, og med vaagne Øyne og stor Agtsomhed passede paa at forsvare sit Land

(†) Herom meldes saaledes i Vellekle: Han som var bekiendt overalt i Lænene, lod Afguds Huuse og Templer blive staaende ved Magt, hvilke de ihielslagne Kæmper havde udbredet lige indtil Søe-Kanterne. Han styrede Afguderne med Thors Magt Det udvalgte Krigsfolk faldt igien til Afguderie, og den rige Jarl lokkede Almuen dertil, ved at forestille dem, at Jorden gav nu sin Grøde, ligesom tilforn. Og den Krigshelt lod igien opbygge Templerne. Nu raader den rige Greve for heele Norge, og Hagens Rige strækker sig vidt omkring lige indtil Vigen.

(††) Saaledes beretter Glumer Geireson i Graafelds Drapa. Hielmerne faldt til Jorden i den Trefning, hvor Kongen blev slagen. Harald skaffede Folket ingen Penge, men hans Død tilveyebragte dem Rigdom. Jeg veed hans Broder har løvet godt. Det talrige Folk har faaet gode Dage.

god Forraad paa Folk, og drog imod Kong Ragnfrode. Begge Skibs-Floder mødte hinanden Norden for Suudmor og sloges med hverandre. Hagen havde fleest Folk, men faa Skibe; og de stridede fra Forstavnene, som da var brugeligt, hvorudover Hagen var i Knibe, desforuden drev Strømmen deres Skibe ind paa Land. Hvorfore Hagen gik i Land, med alt sit Folk, og bød Ragnfrode paa Landet til sig; men han vilde ikke op. Og da de nogen Tid havde brugt Buer og Pile med hverandre, seilede Ragnfrode Sønder omkring Stad, og indtog Fiordefylke, Sogn, Hordeland og Rogaland, og holdt meget Folk der om Vinteren.

Men Hagen blev i Trondhiem om Vinteren, og forfulgte ikke Ragnfrode, fordi hans Skibe vare for smaa til at entre med. Men strax om Vaaren samlede de Folk og Skibe, og udrustede sig af al Magt paa begge Sider (*) og der siges at Hagen Jarl havde Folk med sig af 7 (**) Landskaber, ja endog Grever som havde hver sine Folk med sig (***). Med al denne Krigs-Magt seilede han Sønder om Stad, hvor han fik at vide, at Ragnfrode var dragen ind i Sogn, hvorfore han i en Hast skyndte sig ind efter ham. Og da de mødte hinanden, lagde Hagen i Land, og udvalgte sig et Sted til at slaaes paa Dyngenæs, hvor Sogn og Hordeland støder sammen (†). Der blev en haard Trefning, dog beholdt Hagen Marken, siden han havde fleest Folk. Ragnfrode flyede til sine Skibe, og seilede ud fra Landet (††). Men Hagen Jarl skaffede Fred i Landet, og lod Krigsfolket drage Nord igien. Selv forblev han der Sønder den følgende Vinter over.

Den

(*) Hagen samlede Folk af Halogaland og Nummedal samt lige fra Byrde til Stade og af alle Søe-Stæder, fra heele Trondelagen og Romsdalen.

(**) Fire Landskaber.

(***) Syv Grever, som der meldes i Visen Vellekla: Det var meget mærkværdigt, da den stærke Folkets Forsvarere drog Norden fra til Sogn, og udskrev 4 Landes-Indbyggere til Krig. Ham havde Soldaterne Respect for. Og de 7 Grever droge udi Krig sammen med deres Skibe, Spyd og Sverd, og der var stor Bulder over heele Norge, da denne store Krigshær drog ud fra Landet.

(†) Som der meldes i Visen Vellekla: Den rige Jarl blev berømt for det store Nederlag han giorde paa Folk, da han sloges anden gang. Da han tvang den kiække Konge til at stige af sine Skibe paa Land med alt sit Folk.

(††) Ragnfrode mistede 300 af sine Folk, som der meldes i Visen Vellekla: Der var en haard Strid, førend Krigs-Anførerne skildtes ad. Og da 300 Mænd bleve paa Pladsen, flyede Kongen til sine Skibe, og Folket syntes det var vel bestilt. Den gang var han lykkelig, som havde mange Folk at regiere over

Den Tid fik Hagen Jarl til Hustrue Tora, en Daatter af Skaga Skofteson, en mægtig Mand i Norge. Hun var meget deylig, og han avlede med hende 2 Sønner, Svend og Hemming, og en Daatter, ved Navn Bergliot, som siden fik Einar Tambeskielfver. Foruden disse havde han mange andre Born. Og han gav sin Hustrues Broder, Skofte Skageson, sin Daatter til Ægte (*).

Hagen Jarl holdt meget af Skofte (**), saa at, naar de vare i Krigs-Tog sammen, skulle Skofte med sit Skib altid ligge næst ved Jarlen, og han skulle indberette ham nye Tidende; hvorfore han blev kaldet Tidende Skofte.

Det hendte sig en Sommer, at Hagen var i Krig, og hans Søn Erik som da var hen ved 15 (***) Aar gammel, var ogsaa paa et Skib med sin Foster-Fader Torleif hin Vise. Om Aftenen da de lagde ind i Havn, lagde Erik sit Skib næst hos sin Faders. Men da de kom Sønder til Møre, kom Skofte, Kongens Svoger, til dem, med et velbemandet langt Skib, og han raabte til Torleif, at han skulle giøre Plads for ham. Men Erik Hagenson svarede strax, at han skulle legge et andet Sted hen. Da Hagen Jarl hørte, at Erik tiltog sig saa stor Myndighed, at han ikke vilde vige for Skofte, raabte han, at de skulle legge af Veyen for ham (†). Da Torleif hørte det, raabte han til sine Folk, at de skulle løse, og legge tilbage i Havnen. Erik blev siden hos sin Foster-Fader Vinteren over; men tilig om Vaaren tog han Folk an, og da han af Torleif havde faaet et langt Skib med 15 Aarer om Borde, tillige med alt sit Tilbehør, drog han Sønder til Møre, hvor han mødte Skofte, som med lige saa stort et Skib seilede imellem sine Gaarde. Hvorpaa Erik lagde til ham, og begyndte en Trefning, hvori han fældede Skofte, men de andre, som endnu vare ved Live, sparede han (††). Dernæst seilede han Sønder ved Landet, og drog til Kong Harald i Dannemark, hos hvilken han blev om Vinteren. Men om Vaaren drog han efter Kon-

O gens

(*) Kongen elskede Tore saa høyt, at han giorde meget meere af hendes Slægtinge, end andre Mænd plejer.

(**) Og gav ham skiønne Læne i Møre.

(***) Hen ved 10 eller 11 Aar gammel.

(†) Hvis han vilde slippe med heelt Skind, og undgaae et Livfult af Hug.

(††) Saaledes beretter Eivlsver Dadaskald i Baude drapo: Silde ud paa Aftenen saae man Krigs-Skibe, den unge Jarl mødte dem med lige saa mange Skibe, og den Helt fældede Skofte, og gav Høgene hans Blod at drikke. Den Heltmodige Bue-Skytte nedsablede Folket, foer tapper frem, og hug sin Fiende ned for Fode, og forsynede Ravnene med døde Kroppe.

gens Raad og Villie til Norge, efter at Kongen havde giort ham til Jarl, og givet ham Raumarige og Vigen paa samme Vilkaar, som Skat-Kongerne plejede at have de Læne. Og Erik blev siden en mægtig Regent i Norge (*).

Om Oluf Tryggeson.

Oluf Tryggeson var den Tid udi Garda Rige (den søndre Deel af Rusland) og levede i stor Anseelse hos Kong Valdemar i Holmgaard, som havde ham meget kiær, og lod ham oplære udi al Slags Ridder-Spil og Krigs-Øvelser, og Vigfimme (Fegten og Skarmytseren, hvorved han i en Hast kunde dræbe sin Fiende) og udi Aaradaskab (Ringel-Konst), hvorledes han skulle angribe og attaqvere sin Fiende) og andre fornødne Øvelser. Dronning Arlogia elskede ham som en Søn. Da han var 12 Aar gammel, mødte ham den Mand, Klerkon, som havde fanget og solgt ham, hvilken hans Moder og han slog ihiel. Og fordi samme Klerkon var af anseelig Herkomst og en fornemme Mand der i Riget, blev Oluf dømt til at miste Livet; men Dronning Arlogia frelste hans Liv, og forskaffede ham Kongens Gunst igien.

Derefter betroede Kong Valdemar ham Orlogs-Skibe. Han førte sig viselig op, var lykkelig mod Fienderne, og victoriserede jo længere, jo meere; hvorved han satte sig i større Gunst hos Kongen, som giorde ham til den øverste Anførere over sin Krigs-Magt (**). Han var mild og sød-talende imod alle, og gavmild imod sine egne, hvorudover alle elskede ham.

De hedenske Spaamænd i Gardarige aflagde mange Spaaedomme om hans Bedrifter i fremtiden, og besynderlig, at han skulle ødelegge deres Guder. Kongens Moder spaaede, at han skulle blive en mægtig Herre i Nordlandene. Men paa det sidste gik det ham, som det plejer at gaae dem, der kommer høyt i Veyret ved fremmede Hoffer, at de gierne geraader i Had og Avind hos de Indfødte i Landet. Saa blev ogsaa Oluf Tryggeson høylig

(*) Saaledes melder Eiolfver Dadaskald. Regenten maatte drage udi Krig. Han feilede da Sønder i Havet, i sine første unge Aar. De fornemme Herrer ville bevæbne ham med Hielm, og beskikke ham til Krig.

(**) Han holdt ogsaa en Hob Krigsfolk paa sin egen Bekostning, af den Gage som han fik af Kongen.

sig befort og paaløyet hos sin Herre Kong Valdemar (*). Og da han fornam, at Kongen ikke var ham saa gunstig, som han plejede at være, var han betænkt paa, hvorledes han kunde undgaae sine Avindsmænd, som vare mægtige og mange; hvorfore han betiente sig af Dronningens Hielp og Raad, som var en meget from Fyrstinde; ved hende fik han udvirket gunstig Tilladelse at drage hiem til sit Fæderneland, og da han af Kongen var bleven rigelig belønnet for hans Tieneste, gik han til Skibs, og seilede i Øster-Søen med de Skibe og Folk, som Kongen havde givet ham (**). Og giorde sammesteds Landgang, og røvede Levnets-Midler til Skibs Behov (***).

Omsider kom han til Vintland (det er Venden, som nu er Pommeren og en Deel af Meklenborg) hvor han opholdt sig en Tidlang og laae stille.

Kong Burislaus, som regierede den Tid over Venden, havde 3 Døttre, Geira, Gunhild og Astrid (†).

(*) Nogle sagde til Kongen, at han skulle vogte sig for at sætte Oluf for høyt i Riget; thi, sagde de, slig en Mand er meget farlig, og kand tilføye dig og dit Rige stor Skade, særdeles, da han er saa vel øvet udi Ridderlige Konster, og har mange Venner og Tilhængere. Saa veed vi ey heller, sagde de videre, hvad det er for hemmelige Samtaler han og Dronningen haver sammen. Det var paa den Tid brugelig ved Kongelige Hoffer, at Dronningen skulle have Halv-Deelen af Kongens Hof Betientere, og holde dem paa sin egen Bekostning, hvortil der var lagt behørig Skat og Skyld. Denne Skik blev da ogsaa holdt hos Kong Valdemar, at Dronningen havde ikke et mindre Antal Hof-Betientere, end Kongen selv. Og hver for sig søgte at faae de fornemste Personer til sin Hof-Tieneste. Og da Kongen troede, hvad der blev ham forebragt, blev han Oluf ugunstig. Hvilket, da Oluf fornam &c.

(**) Saasom der meldes i Visen. Da seilede den gavmilde Trygges Arving fra Gardarige, og drog frem paa Havet med en Krigs-Flode. Oluf røvede med sine Fartøyer udi Vesterlandene, og med sit skarpe Sverd kløvede Menneske-Hoveder.

(***) Han giorde Land-Gang paa Bornholm, og røvede; Indbyggerne holdt vel en Trefning med ham. Men Oluf vandt Seyer.

(†) Geira regierede over den Deel af Landet, hvor Oluf lagde ind, hendes fornemste Minister heed Dixin. Da de hørte, at der vare komne fremmede Mænd til Landet, som vare civiliserede og fredelige, drog Dixin til dem, og paa Dronningens vegne tilbød dem Vinter-Qvarter, siden det var seent ud paa Sommeren og stor Storm og Uvejr. Og da Dixin kom derhen, fik han strax at see, at Anføreren for disse Folk var en anseelig Mand baade af Herkomst og Skabning. Dixin indbød dem da meget venlig til Dronningen. Oluf imodtog dette Tilbud, drog til Dronning Geira, og blev der Vinteren over. Og som de begge anstod hinanden meget vel, begierede Oluf hende til Ægte. Der blev da sluttet Ægteskab imellem dem samme Vinter, og Oluf forestod Re-

Oluf Tryggeson gav sig udi Kongens Tieneste med alt sit Folk, hvori han opforte sig duelig og tapper, saa at Kongen gav ham sin Daatter, Geira, til Hustrue, med nogle Eyendomme og Forlæninger der i Landet. Hvilke Eyendomme længe derefter blev Aarsag til hans Død, som herefter skal blive meldet.

Imedens alt dette passerede, var Hagen Jarl Regent over Norge. Han sendte Kong Harald Gormson 50 Falke, og gav ham ingen anden Skat det Aar, og der var stor Venskab imellem Kongen og ham. Men forend vi kommer til hans Historie igien, vil jeg her indrykke en Beretning, hvorledes Tilstanden udi Dannemark var udi de Dage.

Hvorledes den Christelige Troe blev forst indfort udi Dannemark.

En hellig Mand udi Tydskland, ved Navn Arnolphus, som forst var Greve i Sachsen, og siden Biskop i Mentz, havde en Søn, ved Navn Anchises, Hertug i Franken, hvis Hustrue hed Begam, Pipins Daatter, og deres Søn heed Pipin. Dennes Søn var Carolus Martellus, som blev Hof-Mester udi Frankerig, hvis Søn, Pipin, blev Konge i Frankerig, og dennes Søn var Carolus Magnus, Konge i Frankerig, og Keiser over det Romerske Rige.

Udi Keiser Caroli Magni Tid var Godefred eller Gottrik Konge i Dannemark, som ihielslog Rorek (Henrik eller Thiarik) Herre over Friisland, og giorde Friiserne Skat-skyldige. Hvorfore Keiseren drog imod ham med en Armee. Men Godfred blev dræbt af sine egne Undersaatter, og hans Broder Hemming blev udvalgt til Konge i hans Sted. Han modte Keiser Carolus Magnus med en Krigshær ved den Flod Egdaa (Eider) der bleve de forligte. Men Kong Hemming døde det første Aar derefter.

Paa samme Tid giorde Sigurd eller Sigrod, Kong Godefreds Daatter-Søn, og smaa Kongerne i Norge, Sigurds Søn, og Ring Anulo sig til Konger over Jydland. Sigurd havde Siæland og Skaane, men Ring havde Jydland. De samlede Folk og holdt en Trefning med hinanden. Men de bleve slagne tillige med 10550 Mænd.

Efter

gieringen tillige med hende. Dette beretter Halfred Vandrada i sin Vise om Kong Oluf saaledes: Kongen førte Krig udi Holmgarderige, og levede i Fred og Roelighed Øster udi Garderige.

Efter dem bemægtigede sig en Hovding, ved Navn Harald, den Danske Krone, og regierede i 5 Aar, indtil Regner Lodbrog forte ham Krig paa. Udi den Strid lovede Kong Harald, at han skulle lade sig dobe med alt sit Folk, om han fik Seyer. Og da han havde faaet Seyer, drog han nogen Tid derefter med sin Hustrue og sin Broder, Harek, samt en stor Hob Danske Mænd til Keiser Ludvig, og blev dobt med alt sit Folk udi Mentz i Pave Paschalis Tid. Siden drog Kong Harald til Dannemark igien, og tillige med ham Biskop Ansgarius, som døbte mange i Dannemark, og omvendte dem til den Christelige Troe.

Der skrives og, at Keiser Ludvig satte ham paa den Danske Throne igien i Sigurd Orm-Øyes Tid, da han blev uddreven af Regner Lodbrog. Men Kong Harald havde dog ikkun Jydland at regiere over.

Kong Harald dode Straae-Dod, og Harek hans Broder tiltrædede Kongeriget efter ham, imod Erik Sigurd Orm-Øyes Son, og regierede over Jydland, indtil hans Mor-Broder Guttorm førte ham Krig paa Anno Christi 826.

Udi den Trefning bleve de begge slagne, og den heele Kongelige Slægt i Dannemark med dem, undtagen en, som siden blev Konge, nemlig Sigurd Orm-Øyes Son.

Da drog Biskop Ansgarius atter til Dannemark, og døbte Kong Harek, som bygde en Kirke udi Ribe; men den Kirke udi Hedebye eller Slesvig var tilforn bygt af den for omtalte Kong Harek. Biskop Ansgarius døde tredie Aar derefter Anno 829.

Der siges, at Kong Harek nogen Tid derefter faldt fra den Christelige Troe, og dode siden.

Efter ham kom to hedenske Konger til Riget, Sigfrod og Haldan; men Dumbertus blev Biskop efter Ansgarium, og udi hans Bispedommes 12te Aar døde Keiser Ludvig.

Disse efterskrevne Konger regierede i Dannemark, efter Kong Sigurd Rings Dod, nogle, medens Regner Lodbrog var udi Norge at opfostres, og siden i Krig udenlands i sine unge Aar; thi han kom ikke saa ung til Dannemarks Rige. Nogle vare og Kong Regner Lodbrogs Sonners Skat-Konger og Under-Konger, og regierede Landet, somme Jydland, somme Siæland og Skaane, i deres Fraværelse, naar de forte udenlands Krige vidt omkring i Verden, hvilket de havde storre Lyst til, end at sidde hiemme i deres egne

Riger, Dannemark og Sverrig; indtil Kong Erik Sigurd, Orm-Øyes Søn, tiltrædede heele Regieringen efter Kong Eriks og Guttorms Død.

Paa den Tid droge de Danske og Norske ud sammen, og bleve under et Navn kaldet Nordmænd. De førte Krig imod det Land, som Nordmænd kalde Kierlingeland. Men Keiser Ludvig drog imod dem, og dræbte 13000 af dem. Fem Aar derefter døde Keiser Ludvig.

For at hevne dette Nederlag droge Danske og Nordmænd med en stor Armee op til Rhin, hvor de brændte Stæder, Byer og Kirker, og brugte Dom-Kirken i Aaken til en Heste-Stald. De brændte ogsaa Coln og alle Stæder op til Mentz.

Da udsendte Kong Karl, Keiser Lotharii Broder, en stor Krigshær imod dem. De mødte hinanden ved den Aae Mosa. Kongerne Sigfrod og Gundfrod, Regner Lodbrogs Sønner, vare Anførere for Nordmændenes Armee. Disse bleve forligte med Keiseren, og lode sig døbe. Siden droge de bort med deres Armee. Men strax derefter forkastede de den Christelige Troe, ophævede Forliget, og førte Krig paa Vester-Frankland (det er, Frankerige) indtil Pariis, og brændte den skiønne Stad, Pariis. Da kom Keiser Arnold mod dem med en stor Armee, og da han havde slaget 9000 af dem, blev det siden stille, indtil Gange-Rolf kom med Nordmænd i Frankerige.

Hen ved 17 Aar derefter blev Huno Biskop i Bremen. Udi hans Bispedømmes 12te Aar drog Keiser Henrik, den første af det Navn, til Dannemark, og tilbød de Danske den Christelige Troe, baade med gode Ord og Lokken, saa og med Trusel og Krig, og han stod ikke fra sit Forsæt, førend de lovede at antage den Christelige Troe. Bisko Huno drog da efter Keiserens Befalning til Frode, Konge over Jydland, og døbte ham i sin Alderdom. Da bleve Kirkerne i Slesvig og Ribe opbygt igien, som vare ødelagde af de hedenske Konger. Og Kong Frode lod bygge en Kirke i Aarhuus. Siden skikkede han Gesanterne til Rom, og efter Pave Agapeti Raad lod ordinere 3 Bisper over Jydland. Herotus til Hedebye, Ladebardes til Ribe og Rimbordus til Aarhuus Anno Christi 948 Anno 12 Imperii Ottonis Magni.

NB. Efter de to hedenske Konger, Sigfrod og Haldan, som før er omtalt, blev Helge Konge i Dannemark, som førte Krig mod Oluf, Konge i Sverrig, men blev slagen; hvorefter Kong Oluf længe regierede over Dannemark og Sverrig, og døde Straae-Død. Efter ham fik Giurd og Knud Kongeriget i Dannemark. Siden blev Siggeir Konge. Og disse haver været Skat-Konger i Dannemark udi Kong Gorms den Gamles Tid, som længe regierede over Dannemark.

Om

Om Konge-Slægt i Dannemark udi Harald Haarfagers Tid og noget derefter.

Da Sigurd Ring, Regner Lodbrogs Fader, var Konge i Sverrig og Dannemark, og efter sit eget Gotbefindende havde forsynet begge Riger med Skat-Konger og Grever, som han havde sat over begge Rigerne, var han betænkt paa at faae de Lande igien, som hans Paarørende og Formand Harald Hyldetand, og for ham Ifver den Vidfadme havde eyet i Engeland, men som nu vare under en Engelsk Konge, ved Navn Ingiald, Hertugens Broder af Saxen-Land, en rig og mægtig Herre. Hvorfore Kong Sigurd Ring udrustede en Flode, og med et stort Antal Folk drog til Engeland, hvor han indtog Nortumberland. Ingiald samlede en Armee, og drog imod Kong Ring, men blev slagen med sin Søn Ubba. Derpaa indtog Kong Ring heele Nortumberland, og satte en Skat-Konge derover, som heed Oli en Søn af Kirik, som var Broder til Kong Ifver Vidfadmes Moder, der blev kaldet Moeld hin digre (eller tykke). Derpaa drog Kong Ring hiem til Dannemark og Sverrig igien.

Kong Oli regierede over Nortumberland i mange Aar, indtil Ubbes Søn, ved Navn Samma eller Samna kom til Riget; thi efter nogle Trefninger, som de holdt med hverandre, fordrev han Oli af Engeland, og lagde de Riger, som Oli havde eyet, under sig. Oli tog sin Tilflugt til Kong Ring i Sverrig, som satte ham til Regent over Jydland. Og Oli var længe Skat-Konge over Jydland, først Kong Rings, og siden Regner Lodbrogs, og blev kaldet Oli den Engelske. Hans Søn var Grim den Graa, som blev Konge over Jydland efter sin Fader. Grims Søn var Audolf den Ofalge, hans Søn var Gorm den Hiæmske, som og vare Kong Lodbrogs Skat-Konger i Norge, den eene, efter den anden.

Kong Gorm den Hiæmske havde mange Tienere og Trælle, af hvilke han skikkede nogle til Holsteen, for at kiøbe ham Viin. Hvilken da de førte hiem paa Vogne, og var kommen i den Skov, som kaldes Morkved (Dysterholt) bleve de i Skoven om Natten, siden Veyret var stille. Om Natten, som de laae og vare vaagne, hørte de et Barn græde, og om Morgenen fandt de det svøbt i Silke og reene Lin-Klæder, udi hvilke vare indsvøbte 3 Guld-Ringe, bunden i en Knude. Dette Barn førte de hiem til Kongen, som lod det døbe paa hedensk Viis, og kaldte det Knud for den Knude, som fandtes hos Bar-

net med de Guld-Ringe udi. Barnet voxte op, og blev meget deilig. Siden Kong Gorm ingen Søn havde, udkaarede han bemeldte Knud til sin Søn, og havde ham meget kiær. Han blev Konge over Jydland efter Kong Gorm, og blev kaldet Knud den Fundne.

Kong Knud lod stevne alle Mand til Ting, og lod lyse og spørge efter sine Forældre. Da kom to Svenske Mænd til ham, som vare en Greves Trælle udi Sachsen, hvilke sagde ham hans Forældre, nemlig at Greve Arnfind udi Holsteen avlede et Barn med sin Syster paa den Tid, da de vare hans Tienere, og han gav dem Barnet, at de skulle dræbe det; men de bar det i Skoven Dysterholt, og lagde det under et Vie-Træ. De opregnede ogsaa alle de Tegn, som Barnet havde paa sig, hvilke de, som havde fundet Barnet, ogsaa befandt at være rigtige. Herudover gav han dem Penge at kiøbe sig frie med. Og da de kom til ham igien, giorde han dem til anseelige Mænd; hvorfore han siden blev kaldet Trælle-Knud. Han avlede en Søn, hvilken han kaldte Gorm, efter Kong Gorm, hans Foster-Fader. Han var en mægtig og tapper Herre, og Konge over Jydland, men han levede ikke længe. Hans Søn, Gorm, blev efter ham Konge over Jydland, hvilket Rige han havde i Forlæning af Lodbrogs Sønner, og stod i stor Venskab med Sigurd Orm-Øye. Han opfostrede Kong Sigurds og Dronning Bleja (Kong Elles Daatter i Engeland) deres Søn, hvilken han kaldte Knud efter sin Fader. Han blev kaldet Horda-Knud (Knud-Haardbo) fordi han var født i Haardsyssel.

Kong Lodbrogs Sønner vare fortreflige Krigsmænd, hvilke for at hevne deres Faders Død, ihielslog Kong Ella i Engeland. Hvorudover Isver hin Beinløse Lodbrogs Søn, blev Konge over den Part i Engeland, som hans Forfædre havde eyet. Han forøgede sit Rige paa alle Kanter og i mange Maader. Han ihielslog den hellige Kong Jatmund, og lagde hans heele Rige under sig.

Der siges, at Lodbrogs Sønner have udi deres Tid ført større Krige, end nogen anden for dem, udi følgende Lande, nemlig Engeland, Valland, Frankerige, Tydskland indtil Longobardien og langt ind i Italien; thi de vandt en Stad i Italien, som heed Luna, hvilken de meente var Rom. Og da de kom hiem igien, deelte de Rigerne imellem sig. Biorn Jærnside tog Upsala Rige og Sverrig, og begge Gotland (nu omstunder Gydland) med alle de tilliggende Lande.

Sigurd Orm-Øye fik Jydland og Øerne, med Skaane og Halland.

Hvid-

Hvidsærker fik Venden med de hosliggende Lande.

Sigurd Orm-Oye havde Bleja, Kong Elles Daatter af Engeland, til Hustrue. Deres Søn var Horde Knud, som blev Konge efter sin Fader, og avlede en Søn, hvilken han kaldte Gorm, efter sin Foster-Fader, Gorm Trælle-Knuds Søn, som havde været en rig og mægtig Konge, og havde havt heele Dannemark i Forlæning af Lodbrogs Sønner, naar de vare udenlands i Krig. Gorm, Horde Knuds Søn, voxte op, og blev meget deilig, stor og stærk og en dygtig Krigsmand, dog var han ikke holden for saa viis en Mand, som hans Forfædre. Han fik til Hustrue Harald Klakes Daatter, Greve udi Jydland, som heed Tyri, og blev siden kaldet Tyri Dannebod, hvilken blev holdet for den viseste Qvinde, som har været i disse Nordiske Lande, ligesom hendes Fader Klak-Harald var den viseste Mand i Dannemark. Deres Raad efterfulgte Kong Gorm i alle Ting (der skrives dog af andre, at Dronning Tyri Dannebod var fodt i Engeland).

Kong Gorm drog til Venden, og overvandt Kong Knupa, og den, som var kaldet Sylfpande. Dernæst odelagde han alle Konger og Regentere Sonder til den Aae, som kaldes Straae, og undertvang en stor Deel af Vendernes Land. Han holdt og mange Trefninger med Sachserne, og blev en rig og mægtig Konge.

Han avlede to Sønner med Tyri Dannebod, Knud og Harald. Knud var den smukkeste og yndigste af dem, og slægtede sin Moder paa; hvorfore han blev kaldet Knud Danne-Aast (det er, Knud Danners Lyst og Kiærlighed).

Ifver hin Beinløse, Lodbrogs Søn, var Konge over Engeland i mange Aar, og døde af Ælde; Han blev lagt i en Hoy efter den hedenske Begravelses Maade. Siden han ingen Børn havde, og alle Lodbrogs Sønner de vare døde, tog Emund Jatgerson Kongeriget over Engeland efter ham. Denne var Kong Emunds, den helliges, Broder-Søn. Han lod mange i Engeland Christne, og tog Skat af hedenske Indbyggere i Nortumberland.

Efter ham blev Adelbrecht Konge i Engeland, som var en god Konge, og levede længe. I hans Tid kom Knud og Harald Gorms Sønner af Dannemark med en stor Armee til Engeland, og indtog Nortumberland, foregivende, at det var deres Arveland, som deres Forfædre havde eyet. Kong Adelbrecht drog imod dem med en utallig Armee, og fandt dem Norden for Klyfland, hvor mange bleve slagne paa begge Sider. Noget derefter gik Gorms Sønner op ved Skardeborg, og sloges med de Engelske, og beholdt Seyer.

Derefter drog de Sønder ved Landet, for at komme til Jorvik, og meget Folk slog sig til deres Partie; hvorudover de ikke frygtede for nogen, eller toge sig vare for Fienden. En Dag, da Solen skinnede heed, vare de Danske ude at svømme imellem Skibene, og Knud, Gorms Søn, var med dem. Da kom Fienderne paa Landet, og med Buer skiød til dem, som svømmede, saa at Knud blev skiødt med en Piil, og fort død i Skibet.

Da Kong Adelbrecht derefter forsamlede en stor Armee, og drog imod de Danske, seilede disse til Dannemark igien.

Kong Gorm var paa den Tid i Jydland, som havde soret en Eed, at hvo der først forkyndte ham Knuds hans Søns Død, skulle uden Naade miste sit Liv; hvorfore ingen torde tilkiendegive ham Knuds Endeligt.

Men Dronningen fandt paa et listigt Raad, i det hun forte sig i Sorge-Klæder, og sendte tillige Sorge-Klæder til Kongen, som han skulle bære. Dernæst gav hun sig i Snak med Kongen om Knud, deres Søn. Han mærkede da nok af hendes Tale, at de Sorge-Klæder havde noget at betyde, desforuden tænkte han paa den Drøm, han for nogen Tid siden havde havt om sine Sønner, og sagde: Saa drub (bedrøvet) er nu heele Dannemark, som død vaare Knud min Søn. Dronningen svarede, at han sagde sandt, og alle de nærværende stadfæstede, at det var, som Kongen sagde. Han vilde da holde sin Eed, men døde af Sorg Dagen efter, da han havde været Konge udi Dannemark 90 Aar. Og Harald, hans Søn, blev Konge efter ham.

Denne Kong Gormson fik Norge under sig med Dagting (Betingelse) som før er meldet. Og han satte Hagen Jarl, eller Greve Hagen til Regent over en Deel af Landet.

Keiser Otto den første, som kaldtes den store, var den Tid i Sachsen, og havde giort et Løfte, at han skulle omvende Dannemark til den Christelige Troe, eller han skulle føre Krig paa Landet i tre samfulde Aar, og ødelegge dem, som ikke ville lade sig Christne. Og han sendte Bud til Harald Danne-Konge, at han skulle antage den Christelige Troe, og lade sig døbe med alt sit Folk; eller og han vilde besøge ham og hans Lande med en stor Krigsmagt. Kong Harald, som var uforfærdet, lod sine Fæstninger sætte i Stand, i sær Danevirke, og sine Orlogs-Skibe udruste. Han sendte og Bud til Norge, at Hagen Jarl skulle komme til ham med al den Magt han kunde tilveyebringe. Hagen Jarl tog Folk ud af heele Norge, og drog til Kong Harald tilig om Vaaren, hvor han blev vel imodtagen. Kong Harald havde og samme Tid faaet Hielpe-Tropper af mange andre Regentere og ansee-

anseelige Mænd. Da han nu havde faaet alt sit Folk samlet, lod han dem vide, at han vilde drage imod Keiser Otto med sin Armee.

Oluf Tryggeson var den Vinter i Venden, og drog omkring i Landet, for at undertvinge de Læne, som hans Fyrstinde tilhørte, men vare faldne fra. Vaaren derefter udrustede han sine Skibe, og seilede under Skaane og Gulland, og røvede paa Landet. Under Gulland tog han et Skib, som tilhørte Jæmterne, hvilke en lang Tid giorde tapper Modstand, men blev paa det sidste slagne, og Oluf Tryggeson giorde et stort Bytte (*). Og endskiønt saadant Røverie var i de Tider holden for en retmæssig Krig, saa kom det ham dog siden dyrt til at staae, i det han maatte lade sit Liv ved Kysterne af Pommeren, som herefter skal meldes.

Keiser Otto samlede meget Folk udi Tydskland, og drog til Dannemark næste Sommer. Kong Harald mødte ham først til Skibs, og de sloges den heele Dag, indtil Natten skildte dem ad, efter at mange paa begge Sider vare slagne. Der blev da i tre Dage handlet om Forlig, og, da de ikke kunde blive eenige, gik de i Land, og holdt en blodig Trefning, saa at Keiseren mistede meget af sit Folk, og hans gandske Armee retirerede til Skibene om Aftenen.

Keiseren bivaanede selv Trefningen, og sad paa en Hest den heele Dag. Han red da til Skibene igien, og førdte i sin høyre Haand et stort forgyldt Spyd, som var blodigt op til hans Hænder. Han satte Spydet for ved sig, og sagde, at han skulle komme igien, og bringe Dannemark til den Christelige Troe, eller og han skulle legge sine Been i Dannemark. Derpaa steg han i sit Skib, og drog til Sachsen igien.

Hagen Jarl blev hos Kong Harald, og de havde mange Beraadslagninger sammen, og lod paa nye befæste Danevirke.

Keiser Otto forsamlede atter en stærk og talrig Armee af Sachsen, Franken, Friisland og Venden. Kong Burislaus af Venden kom og til ham med sin Svoger Oluf Tryggeson og et stort Antal Folk. Ligeledes tog og Keiseren meget Folk med sig fra Holsteen.

(*) Saaledes beretter Halfreder Vandrada Skald: Den fornemme Konge nedsablede de Jæmter og Vender i Krig. Og den Jarlernes Herre, som havde Mod til at stride, øvede sig fra Ungdommen af i at nedbryde Afguds Templer, og han var meget hidsig paa at slaae Gother ihiel: Thi jeg melder om den blodige Trefning, som den gavmilde Konge holdt i Skagne.

Da Keiseren kom med denne Armee til Dannemark, og fik at vide, at Greve Hagen var hos Harald, sendte han to af sine Grever til Norge med 30 Skibe, vel forsynede med Folk og Vaaben, at de skulle omvende Indbyggerne, medens Greven var borte. Da Kong Harald Gormsøn fik Keiserens Ankomst at vide, sendte han Hagen Jarl imod ham, at forsvare Danevirke, og formeene ham Landgang (*).

Keiseren med sit Folk giorde et stærk Angreb paa den søndre Side af Danevirke; men Hagen Jarl forsvarede Fæstningen imod ham Norden for. Men Danevirke ligger imellem to Fiorde, som løber ind i Landet paa begge Sider, nemlig Slie Østen og Eider Vesten for. Mellem disse to Fiorde havde de Danske giort en Muur af Jord, Steen og Træe, og en dyb Grav langt ud med, og imellem hver hundrede Favne en Port, og et Taarn over hver Port. Her blev da en haard Strid (**). Thi Hagen Jarl havde besat alle Taarnene med Folk, de øvrige vare under Volden, og forsvarede den. Da Keiseren havde mist meget Folk, og kunde dog ikke vinde Danevirke, drog han derfra igien (***). Hagen Jarl drog til sine Skibe, for at seile over til Norge, men formedelst contrair Vind maatte han ligge i Limfiorden nogle Uger. Om alt dette qvad Einar Skaldaglam i sin Vise Velleklo.

Derefter holdt Keiseren Raad med sit Folk og Herrer, hvad han skulle giøre, og beklagede sig over de Danske Krigsfolks Haardhed og Tapperhed, samt Danevirkes U-overvindelighed, og sagde derhos, at han dog gierne vilde holde sit Løfte om at bringe Dannemark til den Christelige Troe. Nogle raadede til, nogle fra. Til sidst spurgte Keiseren Oluf Tryggesøn, om han vidste Middel til at erobre Danevirke, efterdi han var fød i disse Nordlande, og vidste

(*) Saaledes meldes i Visen Velleklo: Dette er endogsaa at mærke, at den rige og Seyerrige Jarl kom Sønder til Dannemark over det brusende Hav, for at giøre sin Opvartning hos Kongen af Dannemark. Og vilde den gavmilde Konge forsøge en Krig, da Jarlen kom Nord fra; thi han bad ham være Anfører for Armeen, og forsvare Fæstningen imod Fiendens Anfald.

(**) Dette meldes og i Visen Velleklo: Omendskiønt Keiseren løb stærk Storm til Fæstningen, saa kunde han dog ikke med sin Armee undertvinge Landet, omendskiønt han havde bragt en stor Armee med sig, Sønder fra af Vendiske og Frankiske Folk.

(***) Saaledes berettes i Velleklo: Tre Trefninger blev her holdt, da den kiække Stridsmand, som forsynede Ørnene med Føde, drev Sachserne paa Flugt, og Folkets Regent forsvarede den gang Fæstningen med ugemeen Tapperhed.

vidste deres Beskaffenhed. Oluf sagde, at han vidste Raad, dersom de ville følge det. Keiseren befoel da, at det skulle følges. Derpaa satte Oluf Ild paa Danevirke med tørre Riiskierfve og Baller, og Spander fulde af tørre Spaaner og Tiære. Saaledes blev Danevirke afbrændt.

Keiseren vendte om til Slie igien, og satte over til Jydland med alle sine Skibe og Folk. Da Harald Danne-Kongen fik det at vide, drog han imod Keiseren med alt sit Folk. Der blev fegtet med stor Heftighed, men Keiseren fik Overhaand, og Harald retirerede med sit Folk til Limfiord, og drog til Mars-Øe, derfra sendte han Bud til Keiseren, og handlede om Stilstand.

Keiseren drog til Kongen i Mars-Øe, og lod en Biskop, ved Navn Poppe, prædike og opregne den Christelige Troe for Kongen og hans Folk, og til et Tegn bar han i Kongens Paasyn et gloende Jern i sine bare Hænder, uskadt. Hvoraf Kongen blev bevæget, og lod sig døbe med alt sit Folk.

Kongen havde tilforn sendt Hagen Jarl Bud, at han skulle komme ham til Hielp med sit Folk. Da Kong Harald nu var døbt, kom Hagen Jarl til ham, og Kongen tvang ham til at lade sig døbe med alt sit Folk, og han leverede ham Præster og lærde Mænd, og befoel ham at lade døbe alt Folket i Norge. Derpaa seilede Jarlen til Halse, og biede efter Vind.

Keiser Otto drog til Sachsen i sit Rige igien, efter kiærlig Afskeed med Kongen. Og der siges, at han var Fadder til Kongens Søn, da han blev døbt, og gav ham sit Navn, at han skulle kaldes Svend Otte, eller Otte Svend. Kong Harald holdt fast ved den Christelige Troe, saa længe han levede. Kong Burislaus og Oluf Tryggeson drog til Venden. Om denne Strid taler Halfroder Skald i sin Vise, som han kaldte Olufs Drab (*).

Da Hagen Jarl fik god Vind, kastede han alle Præsterne paa Landet igien, og seilede ud paa Havet, og da han fik en stærk Vesten-Vind imod sig, seilede han igiennem Øresund, og røvede paa begge Lande, og ligeledes paa Skaane. Og da han kom Øster mellem de Gothiske Skiær, lagde han til Landet, og giorde et stort Blods-Offer til sine Afguder. I det samme kom to Ravne flyvende, som gylpede høyt, hvoraf han giorde sig de Tanker, at den Gud Odin havde annammet Blod-Offeret, og at han den Dag skulle have Lykke til at stride. Han satte derfor alle sine Skibe i Brand, og gik paa Landet med alt sit Folk, og drog med en bevæbnet Armee igiennem Gothland,

 hvor

(*) Lydende saaledes: Den stærke Danske Armee, som skiolede paa sine Skibe, slog han med et kiæk Mod, Sønder for Hedebye.

hvor Ottar Jarl over Gothland kom ham i Mode, som leverede ham en Trefning, men blev slagen, og Hagen fik Seyer, og drog vidt igiennem begge Gothlandene med væbned Haand, indtil han kom til Norge, og drog over Fieldet til Trondhiem. Da Keiserens Grever fik hans Ankomst at vide (og de havde da Christnet den Sondre Deel af Norge indtil Lindesnæs) flygtede de med alle deres Skibe, og derforuden 8 Skibe, som de havde faaet i Norge.

Grev Hagen lod igien opbygge Afgudernes Templer, og holdt hedenske Skikke ved lige. Derimod forbod han den Christelige Troe. Han regierede siden alleene over Norge, og gav aldrig derefter Kongen i Dannemark Skat (*).

Om Oluf Tryggeson.

Oluf Tryggeson havde aldrig offret til Afguder; men al deres Tieneste og Aatrunet (det er, Troe til dem) var ham vederstyggeligt; men han fandt meere Behag i hvad der blev sagt ham om den himmelske Gud: Thi han havde seet de Tegn, som Biskop Poppe giorde, da han døbte Kong Harald.

Næste Vaar efter at han skildtes fra Keiseren, seilede han fra Vintland og Vester til Friisland, og rovede ved Søe-Kanten, indtil Flanderen. Paa samme Tid havde Hubertus, Biskop af Cantelberg, sendt Bud og Brev til Albertum, Biskop af Bremen, at han skulle komme til ham. En af Alberti Disciple, ved Navn Tangbrand, fulgte med ham. Da nu Hubertus gav dem Foræringer til Hiemreisen, forærede han Tangbrand et Skiold, med et Crucifix udi.

Da de kom hiem, og Oluf Tryggeson, som ogsaa var der, spurgte Tangbrand om det Skiöld-Mærke og Crucifix, underviste Tangbrand ham i den Christelige Troe om JEsu Christo, og forærede ham Skioldet. Oluf tog derimod med Taksigelse, og viste Venskab imod Tangbrand. Siden drog han hiem med sin Skibs-Flode til Vintland. Samme-

(*) Herom meldes i Vellekló: Den Folke-Tvingere besputgte sig med sine Afguder, og da han fik et got Svar, var han ikke bange for at slaaes; thi da han havde at bestille med Blod-Offer, saae han Ravne komme flyvendes, hvilket han holdt for et got Tegn paa, at han kunde faae Gotherne slagen. Da begyndte Jarlen at røve der, hvor ingen havde tordt, og hvor de længste Skiolde fandtes, den fortreflige Helt vandt Gotland langs ud med Stranden. Jarlen bestrødde Marken med døde Kroppe, og derfore maatte han paakalde Odin. Hvem tvivler paa, at jo Guderne vil være paa hans Side, som den mægtige Trold-Karl havde forsikkret at skulle forøge Hagens Rige.

Samme Vinter døde hans Dronning, Geira; hvorfore han af Sorg forlod Landet, og seilede til Garderige, hvor der udi Drømme kom ham et Syn for om de Christnes ævige Glæde, og de fordømte Hedningers ævige Piine. Hvorudover han drog derfra til Grækenland, hvorfra han bragte en lærd Mand ved Navn Paulum med sig til Garderige igien. Denne omvendte, ved Dronning Arlogiæ Hielp, Kong Valdemar til den Christelige Troe med hans heele Land. Herom vidnes i den Krønike Imagine mundi, som siger, at Ruthocolani og Ungari ere omvendte til den Christelige Troe udi Keiser Ottonis Tid.

Derefter seilede Oluf Tryggeson i Vester-Hav og røvede paa Engeland, Skotland, Suderøer, Irland og Frankerige. Som Halfroder, Vandræda Skald qvæder i sin Vise (*).

Oluf Tryggeson seilede fra Frankerige, og agtede sig til Engeland (**), men Vinden forsatte ham, saa han kom til den Øe, som kaldtes Sylling, og ligger Vesten fra Engeland, og opholdt sig der nogen Tid. Paa samme Øe var en Eremit, som kunde spaae (***) med ham talede Oluf meget, og efter hans

(*) Tryggesøn, som var saa dygtig en Krigshelt, gav Ulvene den stærke Sachsiske Krigshær til Føde, og gav Ravnene mange Friislænderes Blod at drikke. Den dydige Krigshelt og Anførere gav Ravnene Flandernes Kiød at æde.

(**) Hvor han røvede vidt omkring. Derefter seilede han til Nortumberland, og røvede der. Dernæst til Skotland, og ligeledes røvede. Derfra seilede han til Suderøerne, og holdt der nogle Trefninger. Siden til den Øe Møen, hvor han og førte Krig, og ligeledes mange Stæder i Irland. Derefter reiste han til Kunaland og Valland, og endelig til de Øer, som kaldes Syllinger, som Halfroder Vandræda Skald melder i sin Vise: Den unge Konge var skarp imod de Engelske. Og han, som bød Fiender ud til Krig, ihielslog de Nortumbriske. Og den berømmelige Helt overvandt Skoterne, som levede i Rolighed. Herfra drog han vidt omkring, og førte Krig paa Møen: Samme Helt dræbte Oeboerne, Krigshærenes Konge, som var Ære kiær, myrdede Irlænderne, og hug Bretlænderne ned for Fode, som ogsaa en stor Deel af Kunalænderne.

(***) Til denne sendte Oluf en af sine fornemste Mænd i Kongelig Dragt, og bad ham sige, at han var en Konge; thi Oluf var da bleven meget navnkundig overalt, for hans Tapperhed og ypperlige Sinds og Legems Gaver. Men siden han var reist fra Garderige, havde han alleene ladet sig kalde Oli, og givet sig ud for en Græker. Da dette Bud kom til Spaamanden, og gav sig ud for Konge, fik han dette Svar: Du er ikke Konge, men jeg raader dig, at du bliver din Konge troe; meere talede han ikke. Da Budet indberettede Oluf dette Svar, blev han meere nysgierig efter at see denne Mand, da han ikke længere tvivlede paa, at han jo var en virkelig Spaamand. Oluf gik da til ham, og spurgte ham meget om hans forestaaende Skiebne, og hvorledes han

hans Raad holdt en Trefning med nogle Søe-Røvere, som med mange Orlogs-Skibe vare kommen til Øen. Siden kom han til Eremiten igien, som underviste ham meget i den Christelige Religion, og spaaede, hvorledes det skulle gaae ham i Norge. Efter hans Raad seilede Oluf til et Kloster, og blev der døbt af Abbeden, da han var 46 Aar gammel, og han blev kaldet Oli den Grækiske (Oli hin Girske) han var da bleven navnkundig og berømt over alle Lande, formedelst de mange Seyervindinger han adskillige Steder havde erholdt baade til Lands og Vands.

Oluf Tryggesøn (kaldet Oli) kom da fredsommelig til Engeland, siden han nu var bleven en Christen, ligesom de vare, og han forblev der Vinteren over.

Over den Part i Engeland, hvor Kong Oluf laae i Vinter-Qvarter, regierede en Grevinde, ved Navn Gyda, som for hendes Dyds og Skikkeligheds Skyld blev ved Regieringen efter hendes Mands Død, og var hun en Søster af Oluf Qvaran, Konge i Dublin paa Irland. Til hende friede en rig Herre der i Landet, som var en stærk Kæmpe, ved Navn Alfind (*). Men Kong

skulle blive Konge. Spaamanden svarede at han skulle blive en meget navnkundig Konge, og omvende mange til den Christelige Troe og saaledes blive baade sig selv og andre nyttig. Og blev han ved, at du kand være forsikret om, at min Spaadom er sand, skal dette være dig til et Tegn: Naar du kommer tilbage til dine Skibe, skal du treffe paa Forræderne, som skal overfalde dig, og du skal miste meget af dit Folk, og blive dødelig saared, og paa et Skiold bæres bort til dine Skibe. Men naar du efter 7 Dages Forløb er bleven cureret, skal du strax derpaa lade dig døbe. Derpaa skyndte Oluf sig til sine Skibe, hvor han paa en fiendtlig Maade blev antastet af en Hob Folk, ligesom Spaamanden havde sagt, og han blev baaren blesseret ud paa Skibet, men blev paa 7 Dage cureret; hvoraf Oluf sluttede sig til, at han var en sandfærdig Spaamand: hvorfore han anden gang gik til ham, og spurgte, hvorfra han havde denne Spaadoms-Kraft? Han svarede da, at GUd selv, paa hvilken de Christne troede, aabenbarede ham tilkommende Ting; og underrettede ham derhos om mange Guds forunderlige Gierninger. Hvoraf Oluf lod sig bevæge til at døbes, og efter Eremitens Raad drog til et Kloster &c.

(*) Der var sat en almindelig Forsamlings-Dag, at Dronning Gyda i denne Forsamling skulle udvælge sig en Mand. Her indfandt sig Alfind, meget stadselig klædt tillige med andre, hvor iblant ogsaa Oluf Tryggesøn var, som havde sine hver Dags Klæder paa, og en Skin-Kiortel oven over, og stod med sit Følgeskab afsides fra de andre. Gyda gik da, og betragtede dem allesammen, men da hun kom til Oluf Tryggesøn, saae hun stivt paa ham, og spurgte ham hvem han var? Og da hun fik at vide, hvad han heed, hvem og hvorfra han var, lod hun sig mærke med, at hun ville have ham til Mand. Oluf tog imod dette Tilbud, og spurgte tillige om hendes Herkomst og andre Omstændig-

Kong Oluf Tryggesøn kom der imellem, og gik i Kamp med Alfind, selv tolvte paa begge Sider. Alfind og hans Mænd bleve fangne og slagne, og maatte efter deres For-Ord romme Landet. Oluf fik Gyda til Hustrue og alle Alfinds Eyendomme, og han avlede en Søn med hende, som blev kaldet Tryggesøn.

Da Tangbrand Præst skiltes fra Oluf Tryggesøn (som før er sagt) drog han til Bremen. Paa Veyen modte ham nogle Søe-Røvere, som havde en deylig Jomfrue, hvilken de havde røvet udenlands. Denne kiøbte Tangbrand for det Guld og Sølv, som Oluf havde foræret ham for det omtalte Skiold. Da han kom hiem med hende, var der en Herre eller Kæmpe i Byen, som med Magt vilde tage Jomfruen fra ham. Men Tangbrand vilde skikke hende til hendes Folk og Forældre igien. Det kom da saa vidt, at Tangbrand slog ham ihiel i en Kamp. Hvorfor han maatte rømme Landet. Han drog da til Engeland, hvor han fandt sin Ven, Oluf Tryggesøn, hos hvilken han blev Hof-Prædikant (hans Hird-Præst).

Oluf Tryggesøn seilede ud efter Sædvane om Sommeren, og besøgte andre Lande med Herreskiold (det er, for at krige og røve) udi Irland (*) blev ham blant andre Gaver foræret en stor, stærk og skiøn Hund, ved

O Navn

heder. Hun svarede, at hun var Kongens Daatter af Irland, og havde været gift med en Jarl, som regierede her over Riget, hvilket hun havde forestaaet efter hans Død, og hendes Navn var Gyda. Siden talede de videre sammen, og Oluf tog Gyda til Hustrue. Alfind var ilde tilfreds dermed. Det var paa den Tid en Skik i Engeland, at, naar to tragtede efter en Ting, skulle de ved Tve-Kamp afgiøre Sagen. Derfore bød Alfind Oluf Tryggesøn til en Tve-Kamp. Det blev afgiort, hvor de skulle slaaes, og at de skulle være 12 paa hver Side. Paa Pladsen sagde Oluf til sine Mænd, at de skulle giøre, ligesom han giorde. Han havde en stor Øxe i Haanden, og naar Alfind vilde hugge til med Sverdet, bød Oluf af med sin Øxe, og hug til Alfind, saa han faldt ned til Jorden, dernæst bandt han ham. Ligeledes gik det med Alfinds Mænd, at de bleve først slagne og bundne, og siden henbragte i Olufs Herberg. Derefter befoel han Alfind at rømme af Landet, og aldrig at komme igien.

(*) Udi Irland røvede han en stor Deel Qvæg. Hvorpaa en Bonde kom til ham, og bad, at han vilde give ham de Køer igien, som ham tilhørte. Oluf tilstædede ham da at tage sine Køer igien, om han kunde kiende dem, naar han ikkun ikke vilde hindre ham paa hans Reise. Bonden havde en stor Fæe-Hund, hvilken han slap ind midt iblant Qvæg-Flokken, som bestoed af mange hundrede. Hunden løb imellem Fæe-Driften, og fraskildte saa mange Stude og Køer, som Bonden havde sagt at tilhøre ham, hvilke han og havde sat sit eget Mærke paa. Og da de nærværende overmaade roste denne Hunds fortreflige Gaver, fik Oluf Lyst til den, og bad Bonden, at han vilde forære ham

Navn Vige, hvilken Oluf holdt for en besynderlig Rarité, fordi han var oplært og vandt til Krigsbrug og andre saadanne Øvelser.

V.
Hagen Jarl, den femte Eenevolds Regent over Norge, dog uden Konge-Navn og Titel.

Da Kong Harald Gormsøn i Dannemark fik at vide, at Hagen Jarl havde udryddet den Christelige Troe i Norge, og røvet og brændt i hans Land og Rige, samlede han en stor Armee, og drog til Norge med 1200 Skibe. Og da han kom til den Deel af Landet, som Hagen Jarl havde at regiere over, ødelagde han og slog ihiel for Fode, indtil han kom til de Øer, som kaldes Sollunder. Udi Sogn og Vaardal bleve ikkun 5 Gaarde sparede. Og Folket flygtede op paa øde Fielde og Skove, med hvad Gods de kunde føre med sig.

Derfra agtede Kong Harald at seile til Island, for at hevne den Tort Islænderne havde giort ham, fordi der var befalet i den Islandske Lov, at de skulle digte Niid-Viser (Satyrer og Skand-Skrifter) for hvert Næs eller Odde paa Landet, om Kong Harald, ham til Forhaanelse, og en ævig Spot og Skam, fordi han havde ladet deres Gods optage for Vrag, da nogle af deres Skibe vare komne til Skade under Dannemark, og de havde ofte klaget det for ham, men ingen Opreisning faaet; hvorfore de giorde Viser om Kongen, og hans Befalingsmand Byrge, som havde taget deres Gods (*). Men Kongens høye Herrer raadede ham fra det Islandske Tog; foregivende, at Havet var stort og vidtløftigt, og stærk Søe-Gang og Strøm deri, saa at de ikke kunde holde Skibs-Floden samlet for at komme til en Tid og Stæd paa Landet, derhos vare Landets Havne dem ubekiendte, og Landet i sig selv høyt og vanskeligt at komme til, og Indbyggerne vare haarde, modige og onde at handle med. De leyede og en Finne, som skulle fare til Island, og efterforske al-

den, hvilket Bonden med største Redebonhed efterkom. Derpaa forærede Oluf ham en Guld-Ring, og forsikrede ham derhos om sit Venskab. Hundens Navn var Vige, hvis lige ikke var til, og Oluf havde ham længe derefter.

(*) Begyndelsen af dem lyder saaledes: Da den karrige og af Mord bekiendte Harald kom Sønder fra, da var den slemme Nidding værd, at Indbyggerne skulle drevet ham ud, da den arme og nødtørftige Konge regierede over den paa alle Kanter omflødte Øe.

al Leilighed. Han foer derhen i en Hvals Lignelse udi alle Fiorder, rundt om Landet, og allesteds mødte ham Lande-Vætter (*) som vilde forsvare Landet, og alle Fielde, Dale og Kuler vare fulde af Lande-Vætter. Finnen kom igien, og indberettede Kongen det, med meere saadan hedensk Handel. Han fik ogsaa at vide, at Hagen Jarl havde forsamlet mange Skibe og Folk Norden for Stad, og laae færdig at ville tage imod ham. Da overgav han den Reise, og seilede til Dannemark igien.

Hagen Jarl lod bygge Landet igien, hvor Kong Harald havde ladet brænde, og gav ham aldrig siden Skat eller Skyld af Norge.

Svend Haraldson, som siden blev kaldet Tyfve-Skiæg, var opfostret hos Palnatoke, Regent over Fyen. Da han blev fuldvoxen, bad han sin Fader, at han vilde deele Riget med ham. Og, da Harald ikke ville indgaae det, samlede Svend Folk og Orlogs-Skibe, foregivende, at han vilde seile ud at slaaes til Soes; men da han var færdig, seilede han til Siæland med sin Skibs-Flode, og lagde ind i Isefiorden, hvor hans Foster-Fader Palnatoke kom til ham med meget Folk. Paa samme Tid laae ogsaa hans Fader Harald der med sin Flode, og vilde drage i Krig; men Svend lagde imod sin Fader, og stridede imod ham, men da meget Folk af Landet søgte til Kong Harald, blev der en haard Trefning, saa at Svend maatte tage Flugten, og Harald beholdt Seyer. Dog fik han de Saar i Slaget, hvoraf han kort derefter døde, og der siges, at Palnatoke gav ham de Saar.

(*) Da han kom til Vapna-Fiorden, gik han der ind, og vilde op paa Landet; men i det samme kom ud af Dalen en meget stor Drage, tillige med mange Orme, Tudser og Otter-Slanger. Han drog da Vester paa Landet, indtil han kom til Oi-Fiorden, hvor han drog ind langs med Fieldet. Der mødte ham saa stor en Fugl, at han med sine Vinger bedækkede Fieldet paa begge Sider, havende med sig mange andre Fugle, baade smaa og store; derfra drog han atter Sønder til Breda-Fiorden, der mødte han en stor Tyr, som vadede paa Søen, og brølede forskrekkelig, geleidet med mange Spøgelser. Siden foer han i en Hast til Rokanæs, hvor han ville gaae i Land ved Vikar-Skeid. Der mødte ham en Bierg-Trold, som havde en Jern-Stav i Haanden, og hans Hoved syntes at rekke over Fieldet, med ham fulgte mange andre Trolde. Derpaa foer han Øster langs ud med Landet, hvor der efter hans Beretning intet andet var at finde, end Sand og Ørkener, og en farlig stor Søe uden for Landet; desforuden gik der saa stort et Hav omkring, at ingen Skibe kunde passere derover. Men samme Tid var Bræd Helge i Vapna-Fiorden; Eyolfver Valgerdarsøn udi Øfiord, Thordor Gellison i Breda-Fiorden, og Thorodder Gode udi Alfveset. Da Finnen kom igien, og indberettede dette, og Kongen fik tillige at vide etc.

Palnatokes Fader var Palna, Tokes Søn, og hans Moder var Ingeborg, Grev Otters Daatter af Gotland. Hans Forfædre havde regieret over Fyen i mange Tider. Men, da Palnatoke blev Kong Burislafs Landværnemand udi Vintland (Venden) og Gouverneur over Jomsvikingerne satte han sin Søn, Aage, over Fyen, som var lige gammel med sin Foster-Broder Svend Haraldsøn. Aages Moder var Olava, Grev Stephans Daatter af Engeland.

Paa den Tid var Strut-Harald Gouverneur over Skaane; hans Sønner vare Hemming og Torkild den Høye, og Sigvald Jarl. Hans Hustrue heed Tofva.

Over Borringholm (Borgunderholm) regierede en ved Navn Veset, hvis Sønner vare Boo hin tykke (Buhindigre) som var baade stor og stærk, men arrig og ond, og fæl af Udsigt, og havde en Hustrue, ved Navn Tofva (Strut-Haralds Daatter) den anden Søn var Sigurd Kappa (Kæmpe) hans Daatter heed Torgunna, og var gift med Aage i Fyen. Deres Søn var Vogn Aagesøn, en duelig og kiækmodig, men tillige overdaadig og myndig Mand.

Alle disse unge Mænd, Strut-Haralds Sønner, Vesets Sønner og Vogn Aagesøn kom til Jomsborg (Julin) udi Venden, forend Palnatoke døde, og underkastede sig de Love, som Palnatoke havde givet Jomsvikingerne. Strax derefter døde Palnatoke, og Sigvald Jarl, Strut-Haralds Søn, blev igien Regent over Jomsvikingerne. Da blev snart den gamle Lov og Skik i mange Maader overtraadt, saa at de toge Fruentimmer ind i Staden til sig, imod deres Lov, og giorde hverandre Vold og Uret indbyrdes med Nederlag og i andre Maader. De bleve derfor kaldede Jomsvikinger, det er Vikinger eller Søe-Røvere af Jomsborg.

Kong Burislaf i Venden havde da to Døttre levende, Astri og Gunhild; Thi Geira, Oluf Tryggesøns Enke, var nogle Aar tilforn død. Sigvald Jarl, Regent over Jomsvikingerne, begiærede da af Kongen, at han vilde give ham Astri til Hustrue; thi ellers vilde han med alle Danske Mænd forlade Jomsborg, og drage til Dannemark for at forsvare deres Fæderneland, og ikke længere være Landeværnsmænd for Vintland. Kongen blev bange; thi han frygtede for de Danske, at de skulle komme igien, og skille ham ved Liv og Rige. Hvorfore han heller gav ham sin Daatter (skiønt mod sin Villie) dog med disse Vilkaar, 1) at Sigvald Jarl og alle de andre Danske Mænd skulle boe udi Jomsborg, og forsvare Vintland al deres Tid. 2) At Sigvald Jarl skulle oppebære af Kong Burislaf al den Skat og Skyld, som han var plig-

tig

tig at betale den Danske Konge aarlig. 3) At han skulle arbeyde paa, at han kunde bringe Kong Svend af Dannemark udi Burislafs Vold. Hvilket alt sammen Sigvald Jarl lovede og tilsagde ham.

Svend Haraldsøn var da bleven Konge over heele Dannemark efter sin Fader, og var uddragen i Riget paa Giæsterie eller Foring (det er, at kræve Skat ind) Sigvald Jarl seilede fra Jomsborg med tre Skibe, og 50 Mænd paa hvert Skib, med hvilke han drog til Dannemark. Han lagde til det Sted, hvor han havde faaet at vide, at Kongen var til Giæst med 600 Mænd. Derpaa lod han legge en los Brygge af det Skib, som laae næst Landet, og de andre Skibe lagde han for Anker nær ved. Derpaa sendte han Bud til Kongen, at han var syg, og at han havde noget at sige Kongen, som var ham, hans Liv og Rige meget Magt paaliggende; derhos befoel han sine Folk, at, naar Kongen kom ud paa det første Skib, skulde de i en Hast oprykke Bryggen, at ingen fleere skulle kunde komme ind. Det skedte og saaledes, og Kongen maatte følge med til Jomsborg. Der forligte Sigvald Jarl ham og Kong Burislaf saaledes, at Kong Svend tog Gunhild, Kong Burislafs Daatter til Hustrue (thi han frygtede, at Sigvald Jarl skulle levere ham Kong Burislaf i Hænder) og Burislaf skulle beholde sit Rige Skat-frie, og tage til Hustrue Tyre Haralds Daatter, Kong Svends Syster, og saaledes være Venner paa begge Sider. Dette blev saaledes efterkommet. Kong Svend tog sin Fyrstinde med sig, og seilede til Dannemark igien.

Den Tid truede Jomsvikingerne stærkt, at de skulle hiemsøge Hagen Jarl i Norge med Krig.

Kort Tid derefter giorde Kong Svend et prægtigt Arve-Øl (et ved Arvs Tiltrædelse brugeligt Giæstebud) efter sin Fader, og bød alle sine høye Herrer over heele Riget dertil; thi han vilde da tiltræde Arv efter sin Fader, som da og nogen Tid tilforn var brugeligt. Strut-Harald, Greve i Skaane, og Veset paa Borringholm vare da døde; hvorfore Kongen sendte Bud til Jomsborg, at Sigvald Jarl, og Boo hin digre og deres Brødre skulle komme til dette Arve-Øl, og træde til Arv efter deres Fædre. Jomsvikingerne kom da med 40 Skibe og meget Folk, og fra Skaane kom 20 Skibe, som Biørn Biskop melder i sin Vise om Jomsvikinge-Drab. Der kom og fra andre Steder overmaade meget Folk til dette Arve-Øl.

Den første Høytids Dag, førend Kong Svend steg op i sin Faders Kongelige Sæde, drak han sin Faders Minde, eller Begere, og giorde derhos et alvorligt Løfte, at han inden tre Aar skulle drage til Engeland med sin Ar-

mee, og dræbe Kong Adelrad, eller drive ham af Landet, og derved uddrak han et stort Begere, og alle nærværende maatte udtømme samme Skaal. Derefter drak de andre Begere eller Minde, efter den da brugelige hedenske Maade, og Herrerne af Jomsborg med alle Jomsvikingerne fik den stærkeste Drik udi de største Begere, saa at alle Giæsterne bleve lystige, og der var stor Glæde og Feyde-Skrig i Salen (*). Derpaa sagde Kongen til Jomsvikingerne: I Herrer af Jomsborg bør ogsaa giøre et Løfte om at foretage nogen tapper og priisværdig Gierning til en ævig Amindelse, efterdi I ere navnkundigere end andre i disse Nord-Lande. De svarede, at de ikke skulle lade den Glæde og gode Skik falde, som Kongen havde begyndt paa.

Sigvald Jarl drak sin Faders Siæle-Begere eller Minde, og giorde et alvorligt Løfte, at han inden tre Aars Forløb skulle komme til Norge, og dræbe Hagen Jarl, eller drive ham af Landet med hans Søn Erik. Torkild den hoye svor og, at han skulle følge sin Broder, og ikke tage Flugten, medens hans Broder stridede. Boo hin digre lovede at skulle følge, og ey flye af Striden for Hagen Jarl.

Dernæst lovede Sigurd Kappe, at han skulle drage med dem, og ikke flye, saa længe der var nogen tilbage. Vogn Aagesøn svor, at han skulle drage med dem til Norge, og ikke komme igien, førend han havde dræbt Torkild Leiro Regent over Vigen, og sovet hos hans Daatter Ingeborg. Og ved hvert Krigs-Løfte de giorde, drak de hver deres Faders Siæle-Beger, og lod gaae omkring.

Ligeledes giorde mange andre Krigs-Øverster store og strænge Krigs-Løfter paa adskillige Maader, og drak saa den Dag over.

Om Morgenen derefter syntes dem, at de havde talt for meget. Hvorfore de raadførte sig med hinanden, og udrustede sig, at de med det snareste kunde blive færdige. Dette skedte om Vinternats-Tid, andet Aar efter Kong Haralds Død, og Oluf Tryggesøn, som et Aar tilforn var døbt, var paa den Tid i Engeland.

Jomsvikingerne giorde sig færdige med Folk og Skibe; men det ryggtedes i en Hast over alt.

Da

(*) Naar nu denne Skaal var uddrukken, skulle man overalt drikke Christi Skaal, og der blev altid skiænkt fuld i og af den stærkeste Drik for Jomsvikingerne. Den tredie Skaal var Michaelis Minde, hvilken ogsaa alle drak.

Da Erik Jarl Hagenson fik dette at vide i Opland, samlede han en Armee, og drog Nord over Fieldet til sin Fader, og indberettede ham det (*). Greverne samlede Folk og Skibe fra alle de Kanter i Landet, som muligt var (**). Det samme giorde og Jomsvikingerne paa deres Side. Da de vare færdige, seilede de med deres gandske Flode til Limfiord. Derfra fik de en god Vind, saa at de seilede Agdeside forbi, og til Rogaland (Ryefylke) og gik op paa Jæderen om Jule Nat. De kom i en Mands Gaard, som heed Giermund, og da han mærkede Ufred, romte han, og sprang ud igiennem en Svale. Men Vogn Aageson hug efter ham, og skilte ham ved den eene Haand, og sagde: Alt skal du smage Vogn Aagesøns Sverd. Giermund søgte Skoven, og drog i en Hast Nord til Trondhiem, og indberettede Hagen og Erik Jarler denne Tidende. Hagen spurgte, hvad Beviis eller Tegn han havde herpaa: Giermund rakte frem sin Arm-Stumpe, og sagde: Herre, her er Tegn nok. Og dette skedte ved Vogn Aagesøns Sverd. Hagen fornam da paa Navnet, at det maatte være Jomsvikingerne; hvorfore han lavede sig paa alt hvad han kunde, til at tage imod saadanne Giæster (***).

Da Jomsvikingerne havde røvet og brændt paa Jæderen, seilede de Nord omkring Stads-Hav med deres gandske Flode, og lagde til Land ved Hærøi. Men hvor de kom, kunde de ingen tilforladelig Efterretning faae, hvor Greverne vare, eller hvad de foretog sig. De lagde da ud til den Øe Hound, og gik i Land, hvor de røvede og brændte, og førte baade Folk og Fæe til deres Skibe, men slog alle voxne Mand-Folk ihiel. Da de nu kom oven fra Lan-

(*) Dette melder Thordur Kolbeinsøn i Eriks Drapo: Man fik Krigs-Tidender Sønder fra, og der blev sagt, at disse tapre Krigshelte havde et Mod paa at angribe Indbyggerne i Landet. Derpaa lagde man Sønder ud med Krigs-Skibe, og den Danske Flode passerede over det store Hav.

(**) Dette meldes og i Visen om Erik: Den mægtige Jarl bragte mange baade smaa og store Skibe i Søen, hvorom Skaldere har digtet meget. Da den store Flode, som Jarlen commanderede, seilede i Sønder, saae man mange Skibe ude fra Landet. Derpaa drog Hagen Jarl Sønder til Møre, for at recognoscere om Fiendens Ankomst, og at samle Folk. Men Erik Jarl samlede Folk Norden fra.

(***) Han sendte og Speidere ud igiennem Eiden, og derfra Sønder til Fiorderne, som og saa Nord efter, hvor Erik skulle passere igiennem med sin Armee, som Eriks Vise melder: Jarlen satte sin Kiækmodige Søn over Floden, for at giøre Sigvalds store Skibe Modstand. Da bævede mange Roer-Pinde, og de roede, saa Aarerne brødes i Stykker, og ingen var bange for Døden.

Landet med en stor Flok Qvæg, mødte dem en gammel Mand, som sagde til dem: I handler ikke viselig eller som brave Krigsmænd, I det i drive Koer og Kalve til Stranden, og ikke tager Biørnen, som nu er kommen i Biorne-Baasen; Derpaa sagde de: kand du gamle Mand give os nogen Efterretning om Hagen Jarl? Han svarede: Hagen Jarl drog i gaar ind i Hioringe-Vaag, og havde ikke uden tre Skibe, siden han ikke vidste af eders Komme. Da Boo digre og de andre hørte dette, forlod de alt Byttet, løb til Skibs, og sagde: Nu har vi Efterretning om Hagen Jarl, og har Seyeren i Hænder. Hvorpaa de løste strax alle deres Skibe, og lagde ind omkring den Øe Houd, og siden ind udi Fiorden. Hagen Jarl, og hans Søn, Erik, laae den Tid udi Halkilds-Vig med deres gandske Armee og Skibs-Flode, som bestod af 120 (*) Skibe. Da de nu havde faaet vis Efterretning, at Fienden laae ved den Øe, Houd, lagde de ud i Fiorden, og søgte efter dem, og da de kom udi Hiorings-Vaag og fandt dem, lagde de mod hverandre for at holde en Trefning.

Sigvald Jarl var udi Middel-Flode (midt i Floden) med 20 Skibe, imod ham lagde Hagen Jarl med 40 (**) Skibe, og disse Anførere, Tore Hiort af Helgeland og Styrkord af Gimse. Paa den eene Fløj var Boo digre og Sigvord hans Broder med 20 Skibe; mod dem lagde Erik Jarl og Gudbrand Hvide af Opland, og Torkild Leire af Vigen, med 40 (**) Skibe. Paa den anden Fløi var Vogn Aagesøn med 20 Skibe, og mod ham lagde Svend Hagesøn og Skiegge af Yrie og Ragnvald af Ørvig paa Stad med 40 (**) Skibe (***). Da Floderne vare lagde imod hverandre, og de lode deres Faner og Flage vaye, begyndtes der en haard og heftig Strid, og der faldt mange paa begge Sider, dog fleere af Hagens Mænd; thi Jomsvikingerne havde høyere og større Skibe, og stridede med ugemeen Tapperhed, desforuden skiød de saa skarpt, at hverken Skiold eller Brynie kunde holde Stand. Dog feilede det ikke heller Nordmændene paa Tapperhed i Slaget.

Gre-

(*) 150.
(**) 60.
(***) Som den Vise om Erik formelder: Og de Norske Skibe bleve rangerede langs ud med Landet mod den Danske Flode, da den rige Jarl, lod dem roe tilbage til Møre, hvor de fleeste Skibe lagde til Lands. Hedningene aflagde kun en slet og ret Hilsen, da begge Slagtordningerne lagde an mod hinanden tilig paa Dagen, og Lands-Høvdingerne skyndte sig med deres Flode imod Søe-Røverne, da Krigs-Helten kom flyvende Sønder fra imod dem.

Greverne opmuntrede deres Mænd, og bad dem vise al muelig Tapperhed for deres Fæderne-Land, Hustruer, Børn og Slægt, og betænke den Ære, som Norske Mænd stedse havde indlagt sig ved deres Tapperhed, særdeles til Søes. Men da maatte man see mange Hoveder springe over Borde, og mange døde Kropper at blive udkast.

Havard Hogvande, en Dansk Mand, var Boo Digres Stavngiemmere, tillige med Aslag Holmskale; begge vare to haarde Halse og dygtige Kæmper, og giorde Norske Mænd stor Skade; thi intet Jern kunde bide paa Havard. Boo Digre hug saa hart, at ingen kunde staae for hans Hug. Vogn Aageson satte saa stærkt an paa Svend Hagenson, at han retirerede med sit Skib, og vilde flye; men Erik Jarl kom hans Broder til Hielp, og lagde frem i Floden mod Vogn Aageson, saa at Vogn maatte retirere, og Skibene kom til at ligge, som de før laae. I det samme fældede Vogn Aageson en Norsk Mand, som heed Arnmød, en rig og mægtig Mand, og en god Kæmpe. Og Striden var da paa det heftigste over alt. Hagen Jarl rev sin Brynie af sig; thi den var gandske huggen og slidt i Stykker (*).

Da Erik kom til sit Skib igien, havde hans Folk retireret sig, og Boo havde hugget sit Feste (havde kappet Anker) og agtede at forfølge dem, hvorfore Erik lagde sig jævnsides ved Boos Skib, og da begyndtes den haardeste Strid med Hug-Vaaben, og to eller tre af Eriks Skibe lagde sig omkring Boos Skib; men i det samme kom der saa stort et Hagel-Ell (det er, Iling af Hagel) og Vind, at Hagelen slog Jomsvikingerne i Øynene (**).

Da hug Sigvald Jarl sit Feste (kappede Tov) og vilde flye. Vogn Aageson raabte til ham, og bad ham bie. Men Sigvald Jarl lod, som han ikke hørde det. Vogn skiød et Spyd til den, som stod ved Roret, og dræbte ham, meenendes, at det havde været Sigvald Jarl; men han var løben til Aarerne, og roede bort med 35 Skibe, og Boo og Vogn blev tilbage med 25 Skibe. Derpaa lagde Hagen Jarl og Boo Digre sig jevnsides ved hinanden, og Boos Mænd biede da ikke længe imellem hvert Hug. Torleif Skuma, en Islænder, Torkields hin riges Søn af Allvider, havde Dagen tilforn hugget en stor Roed-Kolve, med hvilken han havde dræbt mange. Han

R søgte

(*) Det melder Tinder Halgelsøn i sin Vise: Da Slaget begyndte at blive heftig, fegtede den stærke Jarl meget heftig, og kastede sin Brynie fra sig, da hans Skibe imidlertid bleve tynde for Folk. Udi det Sund blev Jarlens Harnisk hugget i Stykker, og Hielmen selv bar Mærke derefter.

(**) Hvert Hagel veyede en Ort.

søgte til Havard Hogvande, som Jern ikke bed paa, og slog ham med samme Kolve, saa han faldt, og var meget Been-Brudt. Vigfus Viga Glumson, som og var en Islænder, blev vaer en Ambolt med et Greb udi i Boos Skib, samme greb han til, og slog Aslag Holmskalle dermed i Hovedet, at Kanten af den gik ind i hans Hierne, og i det samme gik fleere Mænd op i Boos Skib. Torstein Midlang hug Boo tvert over Ansigtet saa at noget af Munden tillige med heele Hagen gik bort; hvorpaa Boo sagde: ugierne skulle de Danske Moer nu kysse mig, om jeg nogen Tid kommer hiem igien, og han hug til Torstein igien paa Siden, og hug ham i to Stykker. Derpaa kom Sigmund Bresteson, en Færøisk Mand, og hug begge Hænder af Boo i Haand-Ledet, saa at de faldt tillige med Sverdet ned paa Skibet. Derpaa stak Boo Arm-Stumperne udi Baandene paa to Kister, fulde af Sølv og Guld, som han havde røvet, og raabte høyt: Over Borde, over Borde, alle Boos Tienere, og styrtede sig over Borde med Kisterne. Derefter sprang mange af hans Mænd over Borde, og mange bleve slagne i Skibet; thi det var da forgiæves at bede om Fred, derpaa blev det Skib udplyndret imellem begge Stavnene, og siden alle de andre Boos Skibe efter hinanden.

Erik Jarl lagde til Vogn Aageson, men blev haardt imodtagen, og det varede længe, inden Eriks Mænd kom op paa Vogns Skib; thi han værgede sig tappert, og dræbte mange af dem. Paa det sidste blev han træt og overmandet, og giort til Fange med 30 Mænd, som vare blevne tilbage, hvilke bleve førte paa Land med ham, og deres Fødder sammenbundne med Reeb, men Hænderne beholdte de løse; dernæst bleve de satte paa en lang Træe-Bul. Derpaa gik Torkild Leire frem, og sagde til Vogn: Du har giort et Løfte, at du ville dræbe mig, nu er det billigere, at jeg dræber dig, og som han havde en Øxe i Haanden, hug han dermed en af Vogns Mænd ihiel: Og de gave ikke et got Ord, førend de døde, men talede uforfærdet.

En af Vogns Mænd havde et deyligt gult Haar, som hængte ned paa hans Skuldre, samme bad Torkild, at han ikke skulle giøre hans Haar blodigt, hvorpaa han svøbte Haaret sammen over sit Hoved, og rakte Halsen frem. En Mand, som stod hos Torkild, tog hans Haar, og svøbte det om sin Haand. Da Torkild hug til med Øxen, drog den anden Hovedet til sig saa hans Haand, der holdt ham, blev afhuggen, og Øxen siddende fast i Jorden. Da loe Vogn Aageson, og sagde: Ikke ere endnu alle Jomsvikingerne døde. Erik Jarl sagde: hvem er du, deylige Mand? Han svarede: Man kalder mig Sigurd, og jeg er Boo Digres Søn: Erik sagde: Du maae

maae vel være Boos Søn. Vil du have Fred? Sigurd svarede, hver giver, som han byder. Jarlen svarede: den byder, som raader og haver Magten, jeg er Erik Jarl. Sigurd sagde: ja vist vil jeg have Fred; og derpaa blev han løst af Tovet. Da sagde Torkild Leire: Dersom du end giver alle disse Mænd Fred, da skal Vogn Aageson dog aldrig undkomme med Livet, og han løb frem med opløftet Øxe, og vilde hugge Vogn; men Biorn den Bretske (Engelske) Vogns Foster-Søn, som sad næst hos Vogn, kastede sig ned for Torkilds Fødder, da han kom løbende, saa at Torkild faldt over ham til Jorden, og Øxen faldt af hans Haand; men Vogn greb hans Øxe og hug ham ihiel dermed. Erik Jarl sagde: Vil du have Fred, Vogn Aageson! Han svarede, ja, dersom mine Mænd ogsaa maa beholde Livet. Derpaa befoel han, at de skulle løses, og blev da 12 Mænd, som havde været fangne med Vogn, sparede paa Livet, da 18 af dem forhen vare dræbte.

Hagen Jarl og nogle af hans Mænd, som sad paa Bullen af et Træe, hørte en Susen af en Bue-Streng fra Boos Skib, og Pilen rammede Gissor, Befalings-Mand over Valders, som sad næst Greven, og var herlig klædt, saa at han faldt død ned. Da foer nogle ud af Skibet, og fandt der Hagvard Hogvande staaende paa Knæene. Han spurgte dem, hvad det var for en Mand, der faldt ned fra Træet? De sagde, at det var Gissor. Hvorpaa han svarede: Ulykkelig var mig da det Skud; thi jeg havde agtet Hagen Jarl det. De sagde: Ikke skal dig meere saadan Ulykke hende, og strax derpaa dræbte de ham.

Derefter udplyndrede de de Døde, og Jomsvikingerne havde da mistet 35 Skibe (*). Siden gave de Folket Afsked, og Hagen Jarl drog til Trondhiem, og var meget ilde til Freds med, at Erik havde givet Vogn Aageson Pardon.

Der siges at Hagen Jarl i dette Slag offrede sin Søn Erling, en deylig Junker, 7 Aar gammel, paa det han kunde vinde Seyer. Og deraf skal den store Hagel-Iling have reist sig, hvorved Jomsvikingerne bleve slagne, og maatte flye for Nordmændene.

Erik Jarl drog til Opland, og siden Øster til sin Forlæning i Vigen, og Vogn tillige med ham. Samme Vinter gav Erik ham Ingeborg, Torkild

(*) 25 Skibe, som Tinder Halgelsøn beretter i sin Vise: Han overvandt Venderne, og drev dem paa Flugt. De skarpe Sverd hug Master, Takkel og Toug, samt Fødderne paa Mennesker i Stykker, førend Krigsheltene i det haarde Slag fik erobret 25 Skibe.

kild Leires Daatter, til Ægte, og et langt Skib vel udrustet, og fuld af kostelige Sager, til Hiemgift med hende, og de skiltes fra hinanden, som de beste Venner. Vogn drog hiem til Dannemark, og blev en ypperlig Herre udi Fyen, og fra ham ere mange store Mænd nedstammede.

Biorn hin Bretske seilede hiem til Engeland til sit Gods og Eyendom, og boede der. Harald Grenske var Kong paa Vestfold, som for er meldt. Hans Hustrue var Aasa, Guldbrands Datter, som regierede over Guldbrands-Dalen. En Sommer drog Harald i Østerleden at stride, og forhverve sig Midler. Han kom til Sverrig samme Tid, da Oluf Senki eller Fynske, en Søn af Erik den Seyerrige, og Sigrid, Skoglar Tostes Daatter, var Konge. Sigrid var paa den Tid Enke, og havde store Eyendomme i Sverrig. Da hun fik at vide, at hendes Foster-Broder, Kong Harald Grenske, var kommen i Landet, lod hun ham byde til sig, og giorde ham med alt hans Folk et prægtigt Giæstebud (*). Paa det sidste blev han fortørnet, fordi hun skiemtede med ham, og sagde, at hun ikke vilde bortbytte det Gods hun havde i Sverrig, med det Rige som han havde i Norge: Dog affærdigede hun ham vel, og giorde ham store Foræringer, da han drog bort, fornemlig af den Aarsag, at han ikke skulle rove i hendes Land.

Kong Harald kom til Norge om Høsten, og blev hiemme om Vinteren; men Sommeren derefter drog han atter med sine Krigs-Folk i Østerleden, og kom omsider til Sverrig. Og da han kom til Dronning Sigrid, beilede han til hende, og sagde, at hans Fyrstinde Aasa var ikke saa høy-byrdig, som hun; Dronning Sigrid svarede: Det kand vel være, at du est høybyrdigere, end hun, dog tænker jeg, at hun nu gaar og bær paa begges eders Lykke. Og efter nogen Samtale drog Kong Harald til sine Skibe igien, og var ilde tilfreds. Strax derefter giorde han sig færdig at ride op i Landet, for at tale videre med Dronning Sigrid. Hans Ministre raadede ham vel derfra;

(*) Om Aftenen, da Kongen skulle gaae til Sengs, blev han med gandske faa Opvartere bragt i et Kabinet og Seng, som var opredt med meget kostbare Klæder, og forsynet med prægtig Omhæng. Da han var kommen af sine Klæder i Sengen, gik Dronningen ind til ham, skiænkede selv for ham, og med meget venlige Ord opmuntrede ham til at drikke. Kongen blev da meget beskiænket, og faldt i Søvn. Dronningen gik ogsaa hen at legge sig. Dronning Sigrid var meget viis og forstandig, og havde en Spaadoms-Geist. Dagen derefter blev ogsaa et stort Giæstebud, saa at de fleeste bleve drukne, og lod Munden løbe for frit. Men Dronningen var alligevel lystig, og talede meget med Kongen, blant andet sagde hun &c.

fra; men han drog dog bort med et stort Folgeskab. Samme Aften, som han kom til Dronningen, kom ogsaa Kong Visevald af Garderige, for at beile til Dronningen. Hun lod dem begge indføre i en gammel Sal med alt deres Folk, og lod skiænke overflødig for dem. Om Aftenen da de alle vare drukne, og sov hart saa vel deres Liv-Karle, som andre, lod Dronningen sætte Ild paa Salen, og brændte dem inde, og alle de, som kom ud, bleve dræbte (*). Rani, hans Foster-Broder var bleven tilbage ved Skibene. Da han fik Efterretning om Kongens Endeligt, drog han til Norge, og indberettede Dronning Aasa det. Hun drog da hiem til hendes Fader i Guldbrands-Dalen, og noget derefter fødte hun en Søn, hvilken Rani døbte efter hedensk Skik, og kaldte ham Oluf efter hans Far-Fader. Han blev først opfostret hiemme hos sin Moder og Mor-Fader.

Hagen Jarl regierede over heele Norge, og deelte Riget udi 16 Forlæninger, og havde en Jarl eller Greve udi hvert Læn under sig (**). Udi hans Tid var der gode Aaringer og god Forstaaelse indenlands imellem Bønderne. Han var meget afholden i Norge, besynderlig af Bønderne, deels fordi han lod dem blive ved deres gamle hedenske Troe, deels for den Seyer han erholdt over Jomsvikingerne; men i hans høye Alderdom begyndte han mange usømmelige Ting, besynderlig med Qvind-Folk; thi han lod rige Mænds Hustruer og Døttre føre hiem til sig, og besov dem, og en Uge eller to derefter sendte han dem hiem igien. Hvorover han geraadede i stor Had og Avind hos deres Forældre og Slægtinge, og alle dem, som fik det at spørge.

Da Oluf Tryggeson fik Efterretning ved Biørn hin Bretske om Hagens og Eriks Seyervindinger, og deres store Yndest hos Indbyggerne i Norge, tabte han al Haab om nogen Tid at blive Norges Rige mægtig, dog giorde han GUD et Løfte, at han skulle lade det Lands Indbyggere christne, om han nogen Tid fik det Rige under sig. Og han befalede sig og den gandske Sag i Guds Forsyn.

Samme Tid fik Hagen Jarl et Nyes om, at der skulle være en Mand Vesten for Havet, ved Navn Oli, som lod sig kalde Konge; han giorde sig

 da

(*) Dronningen sagde derhos: at hun paa denne Maade vilde lære smaa Kongerne, ikke at drage fra fremmede Lande, for at frie til hende.

(**) Saaledes berettes i Velleklo: Hvor skal man finde saadan en Regent paa Jorden, der har 16 Jarler under sig. Den Krigs-Helt og Folke-Regent har Herredømme over Landet lige ud med Strand-Siden, og Jarlens Rygte er udbredet til de yderste Kanter i Verden.

da de Tanker, at de maatte være en af Konge-Slægten i Norge; thi han havde og hørt, at Kong Trygge Olufson havde en Søn efter sig, som var kommen til Garderige, og var opfostret hos Kong Valdemar, hvorfore han sluttede, at det maatte være den samme.

Hagen Jarl havde en særdeles troe Tienere ved Navn Tore Klakke, hvilken han plejede at bruge i Krig til Soes, og undertiden til Kiøbmandskab; hvorudover han var vidt bekiendt. Derfore sendte Hagen ham udi Kiøbmandskab, Vester til Dublin, og bad ham flittig efterforske, hvem denne Oli var. Og, om han befandt i Sandhed, at det var Oluf Tryggeson, eller nogen anden af Konge-Slægten i Norge, han da ville forraade og ombringe ham paa hvad Maader han kunde. Tore seilede Vester over Havet til Dublin i Irland, hvor han fandt Oli hos sin Sviger-Fader Kong Oluf Qvarand, og gav sig i Samtale med ham. Tore var en viis og snild Mand i sin Tale. Da han derfor nogle gange havde talet med Oli, og han paa det sidste spurgte ham, hvorledes det stod til i Norge med Hagen Jarl og Konge-Slægten, svarede Tore: Hagen Jarl er saa mægtig i Norge, at ingen tør sige ham imod, og det, fordi vi har ingen anden at søge til; dog forsikkrer jeg eder, at mange anseelige Mænd i Landet, saa vel som heele Almuen, ønskede gierne at blive Hagen Jarl qvit, om de havde nogen af Harald Haarfagers Slægt til Konge igien. Men nu findes der ingen af dem, som vil give sig tilkiende, og det meest, fordi ingen lettelig tør føre Krig imod Hagen Jarl. Efter mange saadanne listige Ord aabnede Oluf Tryggeson sig for ham: hvorpaa Tore raadede ham at drage til Norge, og sagde, at Bønderne skulle meget gierne tage ham til Konge, og staae ham bi. Da begyndte Oluf Tryggeson jo meere og meere at længes efter sit Fædernelaud; hvorfore han seilede derfra med 5 Skibe, og havde Tore med sig. Da han kom til Orknøe, fandt han Sigvord Jarl Lodavorson, Greve over Orknøe, liggende med et Skib i Asmundervaag, og agtede sig til Katanæs, Oluf Tryggeson lod ham kalde til sig, og forelagde ham det Vilkaar, enten han vilde lade sig christne med alle Indbyggerne, eller strax døe, og see sit Land ødelagt med Sverd og Ild. Jarlen blev da christnet med alle Indbyggerne, og giorde Oluf Tryggeson en Eed, at han vilde være hans Underdaner og Tiener; hvorpaa han leverede ham sin Søn til Gissel, ved Navn Hvelp, hvilken Kong Oluf førte med sig til Norge.

Oluf Tryggeson (kaldet Oli) seilede Øster til Norge, og lagde først ind ved den Øe, Moster, hvor han gik i Land og lod siunge Messe for sig i sit Telt paa det Sted, hvor han siden lod bygge en Kirke. Tore Klakke raadede

Oluf,

Oluf, at han ikke skulle aabenbare, hvem han var, eller lade noget Rygte gaae foran sig, ey heller sende nogen Speidere ud, men ufortøvet drage Nord, og overfalde Hagen Jarl uforvarende. Oluf seilede Nord Nat og Dag, som Tore raadede ham, og aabnede sig ikke for nogen. Da han kom Nord til Agdenæs, fik han at vide, at Hagen Jarl var inde i Trondhiems-Fiorden, og var bleven uenig med Bonderne. Da Tore fik det at høre, gik det anderledes, end han havde agtet: Thi Hagen havde været meget afholden af alle, siden Slaget stod mod Jomsvikingerne, og Landet var bleven befriet fra Ufred, saa han havde faaet Seyer over sine Fiender; men nu var det faldet saa ulykkelig ud, at en anseelig Krigs-Øverste var kommen i Landet, og Bønderne havde sat sig op imod Greven: Hvorfore Tore frygtede, hvorledes dette vilde falde ud.

Hagen Jarl var til Giæst i Guledal paa Medelhus, og hans Skibe laae ude ved Vegge. En rig Bonde, ved Navn Orm Lyrgia, havde en Hustrue, ved Navn Guron Bergtors Daatter af Lunde, som blev kaldet Lunde-Soel, fordi hun var det deyligste Fruentimmer nogen vilde see. Hagen Jarl sendte sine Trælle til Orm Bonde, at de skulle føre Guron Orms Hustrue til ham. Da Trællene havde givet deres Erinde tilkiende, bød Orm dem til Bords; men inden Maaltidet var giort, vare mange Bønder af næste Byer komne til Orm, hvilke han havde sendt Bud efter. Da sagde Orm, at Guron ingenlunde skulle følge med dem. Men Guron bad Trællene sige Jarlen, at hun ikke ville komme til ham, uden han sendte Tora af Reine efter hende. Hun var en rig Huusfrue, og et af de Fruentimmer, som Jarlen var meest forelsket udi. Men Trællene sagde: Vi skal saaledes komme her en anden gang, at baade Hosbonden og Hustruen skal fortryde det, og efter at de havde udladt sig med haarde Trusler, gik de bort. Orm udsendte Hærorf eller Krigs-Bud paa fire adskillige Veye fra Byen, med det Bud, at hver Mand skulle væbne sig, og drage imod Hagen Jarl, for at faae ham skilt ved Livet. Han sendte og Bud til Halftord paa Skiærdingstad, og Halftord sendte siden fremdeles Bud til de rigeste Bønder. Hagen havde nyelig tilforn taget en Mands Hustrue, som heed Brynield; hvorover Bønderne nær havde giort Opstand; men nu, da de fik Krigs-Bud af Orm Bonde, reiste heele Almuen sig, og søgte til Medelhus. Da Jarlen fik Kundskab derom, drog han bort med alt sit Folk i en dyb Dal, som nu kaldes Jarls-Dal, og skiulte sig der om Dagen, men havde sine Speidere ude efter Bonde-Hæren. Bønderne besatte alle Veye, som gik til Soen, saasom de tænkte, at han skulle søge til sine Skibe;

Skibe, over hvilke Hagens Søn, Erling, en deylig ung Mand, havde Commando.

Da det blev Nat, bad Jarlen sit Folk drage Landveys over Fieldene til Orkedal, og sagde: Ingen giør eder nogen Skade, saa længe jeg ikke selv er hos eder: sender Erling min Søn Bud, at han legger ud af Fiorden, og møder mig paa Sundmør; thi jeg skal vel saaledes tage mig vare for Bønderne, at jeg skal undgaae dem. Hagen drog bort med en af sine Trælle, ved Navn Tormod Kareker, som var ham given i Tandfæ (til Foræring) i hans Barndoms Tid, og han kom paa den Aae Gaul, hvor han skiød sin Hest ud i Isen, og lod sin Kiortel der efter sig, derpaa gav han sig hen i en Heller, (en Hule i Klippen under store Steene) hvilken Hule blev siden kaldet Jarls Heller, og der lagde de sig at sove. Da Karker vaagnede op, fortaalte han sin Drøm, og sagde: Mig syntes, at en stor, grum og sort Mand stod hos Hellen, og jeg var bange, han skulle gaae ind: Han sagde til mig: Nu er Ulle død: Greven svarede: Da er Erling min Søn, slagen. Trællen sov anden gang, og var meget uroelig i Søvne. Da han vaagnede, sagde han sin Drøm, at han syntes den store Mand kom igien, og sagde til Jarlen: Nu ere alle onde Gierninger kommen til Ende. Jarlen sluttede, at dette maatte betyde ham et kort Liv, og sagde: Da monne her lidet være u-levet. Og de droge hen til den Gaard, Rimold, og han sendte Tora Bud, at hun skulle komme hemmelig til ham, hvilket hun og giorde, og tog vel imod Jarlen. Han bad, at hun skulle skiule dem nogle Dage hos sig, indtil Bøndernes Hær blev adskilt, og de lode af at lede efter ham. Hun sagde: Her bliver visselig søgt og ledt hos mig baade inde og ude, efter dig; derfor kand jeg ikke sikker skiule dig andensteds, end under mit Svine-Huus. Da Greven kom derhen, sagde han: Her maae vi flye til, det beste vi kand, at vi kand frelse vor Liv. Trællen grov en stor Grav i Jorden under Svine-Stien, bar Jorden bort, og lagde Træe over Hullet paa Graven. Tora lod Jarlen vide, at Oluf Tryggesøn var lagt ind i Trondhiems-Fiorden, og havde dræbt Erling, hans Søn. Hvorpaa Jarlen og hans Træl steg ind i Graven, og Tora lukte til over dem, kastede Jord og Møg derpaa, og drev Sviin derover.

Oluf Tryggesøn lagde ind i Fiorden med 5 lange Skibe, og Erling Hagensøn lagde ud efter Fiorden med sine tre Skibe. Oluf lagde imod ham, og meente det var Hagen Jarl. Erling søgte til Landet, og da Skibene stødte paa Grunden, sprang Erling og hans Folk over Borde, for at svømme til Land. Men Oluf seilede frem med sit Skib, og da han saae Erling svømme,

skiød

skiød han til ham med en Stage, og ramte ham paa Hovedet, saa det gik i Stykker ind til Hiernen, hvoraf han døde. Oluf Tryggesøn dræbte mange af Erlings Mænd, en Deel undromte, nogle gav han Pardon, og søgte Efterretning hos dem. Da blev ham sagt, at Bønderne havde giort Opstand imod Hagen Jarl, og han var kommen paa Flugten, og alt hans Folk var adspredt fra ham. Hvorfore Oluf Tryggesøn drog ind i Trondhiem til Bønderne, og gav dem tilkiende, hvem han var. Bønderne toge imod ham med Glæde, udvalgte ham til Konge, og raadede alle, at man skulle søge efter Hagen Jarl. De droge op til Guledal, og siden Tora paa Rimold var hans kiæreste Ven i den Dal, randsagede de hendes Gaard baade inde og ude, men fandt ham dog ikke. Kong Oluf holdt Huus-Ting i Gaarden, og stod paa en stor Steen, ved hvis eene Side Svine-Stien var bygt. Da han nu raabte høyt, at han ville skiænke den anseelig Gods og Værdighed, som bragte ham Hagen Jarl, enten død eller levende, hørte Jarlen og hans Træl det, som havde Lys inde hos sig. Hvorpaa Jarlen sagde til Karker: Hvi skifter du saa Farve i dit Ansigt, undertiden er du bleg, undertiden er du sort, som Jord, mon du ikke har i Sinde at forraade mig? Karker sagde: Ney. Derpaa sagde Jarlen: Vi ere begge fødte en Nat; derfore tænker jeg, der bliver ikke langt imellem begges vores Død.

Oluf Tryggesøn drog derfra mod Aftenen, og da det blev Nat, vaagede Jarlen, men Karker sov, og gav sig ynkelig i Søvne. Jarlen vakte ham, og spurgte, hvad han drømte? Mig syntes, sagde han, at jeg var paa Laden, og der hængte Oluf Tryggesøn en Guld-Kiæde om min Hals. Jarlen svarede: Det betyder, at han lader legge en blodig Ring om din Hals, om han finder dig; tag dig derfor vel vare for ham; men af mig haver du alt got at forvendte; vær mig derfor troe, og svig mig ikke; siden vaagede de begge; thi den eene troede ikke den anden. Men imod Dag faldt Jarlen i Søvn, og var meget uroelig, saa at Karker blev forskrækket derved; han drog derfor sin Kniv ud, og skar Struben ud paa Jarlen, siden skar han Hovedet af ham, og bragte Oluf Tryggesøn det, og fortaalte ham alting, hvorledes det var gaaet med Jarlen paa den Reise. Oluf lod Karker føre ud, og Hovedet hugge fra ham. Siden lod han begge deres Hoveder ophænge (*). Og Hagens Liig

S blev

(*) Oluf gik med alle Bønderne ud til Niderholm, og havde Hagens og Karkers Hoveder med sig. Samme Øe blev brugt til at henrette Tyve og Misdædere paa. Og der var en Galge opreist, til hvilken han lod bære begge Hovederne. Derpaa traadde alt Krigsfolket frem, og med stort Skrig steenede disse Hoveder, sigende, at den eene Skielm burde hænge der hos den anden. Dernæst drog de med Hagens Krop til Guledal, og brændte ꝛc.

blev brændt med saa stort Had, at alle Bønderne forbød at kalde ham andet, end Jarlen den Ilde (det er, den onde Greve) og saaledes kaldte de ham i lang Tid derefter.

Hagen Jarl var ellers en ypperlig Regent i Norge udi sin Tid, anseelig af Herkomst, begavet med Viisdom og Forstand, samt Tapperhed i Krig, og var lykkelig i at victorisere og nedlegge sine Fiender (*). Han var og den rigeste Herre, som havde været for ham i Norge; dog havde han tilsidst saa ulykkelig og skammelig et Endeligt. Men Tiden var da kommen, at hedenske Offere, og deres Handthævere skulle ødelegges, og den Christelige Troe komme i Steden igien.

VI.
Oluf Tryggeson den siette Eenevolds Konge over Norge.

Da Oluf Tryggeson var bleven Konge over heele Norge, drog han igiennem heele Landet det første Aar. Og alle Indbyggerne gave sig under ham, saa vel Regenterne over Opland og Vigen, der tilforn havde havt deres Land og Læne af Kongen i Dannemark, som alle andre. Men Erik Hagenson, og Svend, hans Broder med deres Slægtinge flyede Øster til Kong Oluf i Sverrig, og blev der holden i stor Ære og Anseelse (**).

Om Kong Oluf Tryggesons Moder.

Hvi Vigen var en rig Mand, ved Navn Loden, som ofte drog paa Kiøbmandskab, og undertiden i Strid. Han seilede en Sommer Øster til Est-

(*) Thorlef Rødfelds Vise: Vi veed ingen ypperligere Jarl, end Hagen, som overvandt baade Folk og Fiender, og banede sig Vey til Værdighed, ved sin Krigs-Tapperhed. Oden offrede du 9 Konger, og Ravnene forsynede du med døde Kroppe. Derfore maa du vel kaldes en vidt berømt Konge.

(**) Saaledes melder Thormoder Kolbrunar Skald i sin Vise: Den som glædede Folket med Guld og Gaver, gav Ulvene Føde. Men lidet derefter blev han ved Forræderie skilt ved Livet: Og til det Land, som han ved Vaaben havde indtaget, kom en stærk Armee Vester fra, jeg meener, Trygvesøns. Erik havde meere i sine Tanker, end han aabenbarede for nogen anden, som man ey heller andet kunde formode af ham. Den Trondhiems Jarl flygtede ikke; men formedelst Trondhiemmernes Modtvillighed søgte han gode Raad hos den Svenske Konge.

Estland for at drive Kiøbmandskab, hvor han blant andet Gods, som blev frembragt paa Markedet, saae en Qvinde, som skulle sælges. Han kiendte hende strax, at hun var Dronning Astrid Eriks Daatter, Kong Trygge Olufsøns Hustrue, skiønt hun nu var sig selv ulig imod den Tid, han tilforn havde seet hende; thi hun var nu skiden og slet klædt. Loden spurgte, hvorledes hun var kommen der: Hun svarede: Det er vanskeligt og vidtløftigt at fortælle: Jeg er fangen og solgt her til Landet. Da de havde talt nogen Tid med hverandre, kiendte Astrid ham, og bad, at han vilde kiøbe hende, og føre hende hiem igien til hendes Slægt og Venner. Det lovede han, men med de Vilkaar, at hun skulle indtræde i Ægteskab med ham. Siden hun nu vidste, at Loden var en rig og fornemme Mand, og hun selv var i slette Omstændigheder, samtykte hun hans Begiæring. Hvorpaa han kiøbte hende, og førte hende til Norge, hvor han med hendes Paarørendes Villie og Samtykke tog hende til Hustrue, og avlede med hende en Søn, som blev kaldet Torkild Nefvie, og to Døttre, Ingri og Ingierd, hvilke to rige Brødre i Vigen, Torger og Hyrning, fik til Hustruer.

Kong Trygges og Astrids Døttre vare Ingeborg og Astrid.

Erik Biodeskald havde 4 Sønner, Sigvord, Karlshoved, Josten og Torkild Dyrdel; hvilke alle bleve ypperlige Mænd i Norge.

Da Harald Gormson, Konge i Dannemark havde antaget den Christelige Troe, tvang han alle Indbyggerne i Dannemark til at lade sig døbe, og ved to Grever, som han skikkede til Norge, lod meget Folk udi Vigen christne, hvilke vare nu allesammen frafaldne igien. Men da Oluf Tryggesøn nu var bleven Konge i Norge, opholdt han sig længe i Vigen. Der kom mange af hans Slægt, tillige med hans Svogre og hans Faders gamle Venner til ham, hvilke han tog venlig imod, og omgikkes dem med stor Kiærlighed. Han lod da kalde til sig sine Mor-Brødre og Loden, sin Sted-Fader, tillige med sine Svogre, Torgier og Hyrning, og sagde til dem: Jeg haver fattet det urøggelige Forsæt at lade den Christelige Troe forkynde over heele Norge, og omvende alle Indbyggerne, eller og sætte Livet til derfor: Derfore vil jeg at I skulle først antage den Christelige Troe, og siden af al eders Magt og Formue forfremme og udbrede den i Landet, saa vil jeg giøre eder alle til anseelige Mænd, og forøge eders Magt og Myndighed; thi jeg troer eder best frem for andre, for Slægts Skyld, som og for eders Herkomst, og andre eders Dyder. De lovede og tilsagde ham alle troe Bistand og Lydighed i denne Sag. Da giorde Oluf offentlig bekiendt for alle Indbyggerne, at han vilde lade for-

kynde den Christelige Troe, og han lod først døbe alt Folket udi Vigen, og siden Nord langs med Landet, og hvem som ikke ville lade sig christne, dem lod han deels aflive, deels straffe, og en Deel drive af Landet. Og de fleeste af Indbyggerne her Østen i Landet bleve christnede.

Da Kong Oluf drog af Vigen Nord hen med Landet, og holdt Ting med Bønderne, hvor han bød dem at antage den Christelige Troe, vare der mange mægtige Mænd paa Haardeland, som vare Descendenter af Haarde Kaare; thi denne efterlod sig 4 Sønner. Den første var Torleif den Vise, den anden Agmund Torolf Skialgs Fader, som var Erlings Fader paa Sole, den tredie var Tore Klyper, Herses Fader, som dræbte Kong Sigurd Slefva, den fierde var Olmoder Aslags, Fidiaskalds Fader. Denne Slægt og Afkom havde meest Myndighed paa Haardeland udi den Tid. Da de fik at høre, at Kongen holdt Ting med Bønderne, og kom Østen til med en stor Armee, samt lagde stor Straf paa dem, som ikke ville underkaste sig den Christelige Troe, lagde de Raad op med heele Almuen, at de vilde møde Kongen paa Tinget med deres gandske Magt, og forsvare deres Faderne-Lov og gamle Troe. Da nu Bønderne paa Rogeland fik Tingbud fra Kongen, mødte hver Mand paa Tinget med deres Vaaben og Værge, og udvalgte tre af de Veltalenste Bønder iblant sig, som skulle svare Kongen paa Tinget. Da Tinget var sat, stod Kongen op, og med venlige Ord tiltalede dem, bedende dem med det Gode at antage den Christelige Religion. Tilsidst sluttede han sin Tale med Trusel, at hvo der satte sig imod, maatte forvente sig Kongens Unaade og Straf. Da stod den første Bonde op, som var udvalgt til at svare Kongen; men han blev strax saa heftig betagen med Hoste og Trangbrystighed, at han ikke kunde fremføre et Ord, og satte sig derfor ned igien. Derpaa stod den anden op, og vilde svare; men han blev strax saa stam, at han ikke kunde faae et Ord indfort, at heele Forsamlingen begyndte at belee ham; hvorfore han med stor Skamfuldhed satte sig ned. Endelig opstod den tredie og vilde tale med Kongen; men han blev saa hæs, at ingen kunde høre ham. Da nu saaledes ingen af Bønderne dristede sig til at svare Kongen, kunde de ingen Opstand giøre imod ham; men maatte samtykke Kongens Begiæring; hvorudover alt Folket blev christnet, inden de skiltes ad.

Siden drog Kongen til Gule-Ting; thi Bønderne havde ladet ham vide, at de vilde svare paa hans Begiæring. Da Kongen kom paa Tinget, og gav sin Meening tilkiende, at de skulle antage den Christelige Troe, opstod Olmoder hin gamle, og sagde: vi Paarørende have handlet imellem os om denne

Sag,

Sag, og vi have alle fattet een Resolution, at, dersom du med Magt og Vold vil tvinge os til at indgaae noget nyt, da ville vi sætte os imod dig med al vor Magt, og lade Seyeren beroe paa Lykken: Men dersom du vil føye os i en Begiæring, da vil vi i alle Maader være dig behielpelige. Kongen spurgte da, hvad de begiærede? De sagde: Om Kongen ville give deres Paarørende, Erling Skialgsøn, sin Syster Astrid (*). Kongen accorderede det, og efter nogen Mellemhandling blev Astrid troelovet med Erling. Olmoder og Erling anmodede siden Bønderne paa Kongens Vegne, at de skulle lade sig christne, og, da ingen torde sige noget derimod, blev alt Folket christnet. Sommeren derefter holdt Erling Bryllup med Astrid, og Kongen tilbød ham Jarls Navn og et Grevedømme: Men Erling svarede: Mine Forfædre have ført Titel af Herser (det er Herrer eller Fri-Mænd) andet Navn eller Titel begiærer jeg ikke heller: Dog beder jeg, at jeg maa være næst eder udi Raad og Myndighed. Kongen gav ham Forlæning, nemlig det Land, som strækker sig fra Algdenæs, uden for Trondhiems Fiord, indtil Lindesnæs, med samme Vilkaar og Frihed, som Harald Haarfager gav sine Sønner det.

Høsten derefter drog Kongen Nord til Drags Eid paa Stad, hvor han stevnede Bønderne til Ting af fire Fylker eller Læne, nemlig af Sogn, af Fiordene, Sundmør og Rumsdal, og Kongen havde med sig alt det Folk, som havde fulgt ham af Vigen, og det som han siden samlede paa Rogeland og Haardeland. Bønderne mødte paa Tinget, forsynede med Vaaben. Efter en kort Tale bød Kongen dem endelig, enten at antage den Christelige Troe, eller og strax at stride. Men da Bønderne, af Frygt for Kongens Magt og meget Folk, antog den Christelige Religion, blev Tinget ophævet. Siden drog han til Nordmør, og christnede det Læn; derpaa seilede han indtil Laden,

(*) Kongen svarede, at saadan Mariage syntes ham ikke u anstændig, siden Erling var baade af fornemme Herkomst, og en brav og tapper Herre; men dog sagde Kongen, bør Astrid selv give sine Tanker tilkiende herom. Siden talte Kongen herom med sin Syster; men hun svarede: Det var mig kun lidet fordeelagtigt, om jeg, som baade er en Konge Daatter og en Konges Syster, tog en Mand, som var af saa ringe Herkomst; hvorfore jeg heller i nogle Aar vil bie efter et bedre Giftermaal. Kong Oluf lod da tage en Høg, som tilhørede Astrid, lod Fierene plukke af den, og sende den til hende. Deraf sluttede Astrid, at Kongen var vred; hvorfore hun gik til Kongen, som tog venlig mod hende: Hvorpaa hun bad ham resolvere, hvad han vilde, med hendes Giftermaal. Derpaa sagde Kongen, at han formaaede at ophøye i Adelstanden, hvem han vilde i sit Rige. Siden lod Kongen Olmoder og Erling kalde til sig, udi hvis Nærværelse der blev sluttet en Troe-Lovelse imellem Astrid og Erling Skialgsøn.

Grevens Gaard i Trondhiem, og lod nedslaae alle Afguders Billeder, og nedbryde deres Templer; han lod og borttage en stor Guld-Ring, som Hagen Jarl havde ladet giore, og hænge i Indgangen til Templet.

Da Bonderne fik det at vide, udsendte de Krigsbud, og hver Mand i Trondelagen forsamlede sig, og agtede at holde en Trefning med Kongen. Men da Kongen strax fik Efterretning derom, seilede han ud ad Fiorden igien, og agtede sig til Helie-Land, for at christne Indbyggerne der; men da han kom Nord til Biornevaag, fik han at vide, at Bonderne havde samlet en stor Hob Folk paa Helie-Land, og vilde forsvare Landet. Deres Anforere vare Haarek af Tiotande, Evind Skaldespiller, Tore Hiort, og Evind Kindriif. Saa snart Kong Oluf horte det, vendte han om igien, og seilede Sonder ved Landet, og forst paa Vinteren kom han Øster til Vigen.

Sigrid den Storraade (Myndige) Dronning i Sverrig, havde da i mange Aar været Enke. Men Oluf sendte nu Bud, og begiærede hende til Hustrue. Hun lod, som det Tilbud stod hende vel an; hvorpaa han sendte hende den store Guld-Ring, som han tog af det Afgudiske Tempels Dør paa Laden. Dronningen tog imod den med Taksigelse, og ansaae den for en Rarité, og alle rosede samme Ring. Men to Guld-Smede, som vare komne til Dronningens Gaard, da de fik Ringen i Hænderne, sagde den eene til den anden, at Ringen var falsk. Da Dronningen horte det, lod hun den slaae i Stykker, og fandt en Kaaber-Ring under Guldet; hvorudover hun blev meget vreed, og sagde: Oluf bedrager mig vel i fleere Maader, om han kand. Samme Vinter drog Kong Oluf op til Ringerige, og lod alt Folket der christne.

Aasta, Guldbrands Daatter, giftede sig strax efter Kong Harald Grenskes Dod med Sigurd Sirr, Konge paa Ringerige, en Son af Haldan, hvis Fader var Sigurd Rise, en Son af Harald Haarfager. Og hendes Son Oluf Haraldson blev opfostret hiemme hos dem, som da var tre Aar gammel. Da Kong Oluf Tryggeson lod Folket christne paa Ringerige, blev Oluf Haraldson ogsaa dobt, og Kongen var selv hans Gud-Fadder. Siden drog Kong Oluf Tryggeson ud til Vigen igien, og opholdt sig der om Vinteren, som var den tredie, efter at han var kommen til Riget. Om Sommeren derefter drog han Øster til Elven hos Landemærket, efter Aftale imellem ham og Dronning Sigrid, at de skulle modes udi Kong-Elle. Da nu all Ting var samtykt og besluttet imellem dem om Egteskab, bad Kong Oluf Tryggeson at hun skulle lade sig christne. Men hun svarede: Jeg vil ingenlunde forlade den Troe, som mine Forfædre have havt for mig, det er mig

lige

lige meget, at du troer paa den Gud, som dig behager. Oluf Tryggeson svarede: Jeg vil ingen hedensk Qvinde have til Hustrue, og efter et og andet Ord blev Kongen saa vreed, at han slog hende i Ansigtet med en Handske, som han havde i Haanden. Dronningen stod derpaa op, og sagde: Det kunde maa skee engang gielde dit Liv, og hun drog hiem til Sverrig igien, men Kongen drog Nord i Landet.

Oluf Tryggeson drog derefter til Tonsberg, hvor han holdt Ting, og lod erklære alle Trold-Mænd, og dem, som øvede saadanne Konster, for fredløse og landflygtige Mænd. Siden lod han søge efter saadanne Folk allevegne der omkring, og kaldte dem til sig. Da de kom til Kongen, var der iblant dem, en meget konstig Troldmand, ved Navn Evind Kelda, en Søn af Ragnvald Rettilbein, Harald Haarfagers Søn, som havde heele Hadeland at regiere over. Alle disse lod Oluf Tryggeson indlede i en Stue, og lod dem vel tractere med stærk Drik. Men da de vare drukkne, lod han sætte Ild paa Huset, saa at de alle bleve opbrændte, undtagen Evind Kelda, som slap ud igiennem Taget, og skikkede siden Bud til Kongen, at han var undkommen, og levede endnu, men han skulde aldrig meere saaledes blive Kongens Giæst. Kongen fortrød høyligen, at han var undkommen. Mod Paaske drog Kongen Nord i Landet, og kom til Karmt Paaske Aften, hvor han agtede at holde Paaske-Fest. Samme Aften kom Evind Kelda der til Øen med et langt Skib, fuld af Troldmænd. De gik paa Land, og brugte deres Troldom: Men da de vilde giøre sig usynlige, at Kongen og hans Folk ikke skulle kunde see dem, paakom dem et stort Mørke eller Taage, saa at, da de kom til Kongens Gaard, gik det anderledes, end Evind havde tænkt; thi Mørkhed betog ham og hans Staldbrødre saaledes, at de aldeles intet kunde see, men vankede frem og tilbage i Mørke, indtil Kongens Vægtere blev dem vaer, og gav Kongen det tilkiende. Hvorpaa han sendte Folk ud, lod dem gribe, og binde Hænder og Fødder paa dem; derpaa lod han dem kaste i Vandet og drukkne ved det Skiær, som deraf siden blev kaldet Skratte-Skiær.

Da Kongen var til Giæst paa Augvaldsnæs, kom en Mand til ham, som havde ikkun et Øye, og foregav at han var vidt bekiendt, og han kunde sige Kongen alt hvad han forlangte at vide om forbigangne Ting; blant andet spurgte Kongen ham om Kong Augvald, som Næsset og Gaarden havde sit Navn af? Manden svarede, at Augvald var en mægtig Konge i sin Tid, og offrede flittig til Guderne. Ellers havde han en Koe til Gud, hvilken han offrede til, og førte med sig, hvor han drog hen; og han holdt hendes Melk for

for en stor Lægedom. Siden stridede han med en Konge, som heed Varni, og blev slagen. Nu ligger han begraven i en Hoy her ved Gaarden, og hans Koe ligger begraven i en anden Hoy nær ved. Kongen havde stor Lyst at snakke med samme Giæst, og sad længe oppe om Aftenen, indtil hans Præst varede ham ad, at samme Giæst ikke var god, og raadede Kongen at gaae til Sengs, give sig Gud i Vold og sove (*). Anden Dagen blev samme Giæst ingensteds funden; hvorudover Kongen sluttede, at det maatte være en ond Aand, som paa nogen Maade vilde bedrage ham. Dog lod han begge Hoye opkaste, og fandt Kong Augvalds Been i den eene Hoy, og Koe-Been i den anden.

Sommeren derefter samlede Kongen en stor Hob Krigsfolk, drog ind i Trondhiem, og lod stevne alle Bonderne til Ting af otte Læne. Bonderne omvendte Ting-Budet til Krigs-Bud, og udbød baade Bonder og Trælle med alt hvad Vaaben de havde. Da Kongen kom paa Tinget, bod han dem antage den Christelige Troe. Men da Kongen havde udtalet, svarede Bonderne ham, at han skulle holde inde med saadan Tale, hvis han ikke strax ville jages udaf Tinget. Da Kongen saae Bondernes hastige Vrede og Galenskab, og at de vare saa mange, stillede han sin Vrede, og gav dem gode Ord, sigende, at han vilde komme til det første Offer-Gilde, som de ville holde, og der see deres Ceremonier og Opførsel, og siden afgiøre Sagen, hvorledes der skulle forholdes med dem. Over disse Kongens Ord stilledes Bondernes Vrede, og de indgik tilsidst saadan et Forlig med Kongen, at, naar de næste Mid-Sommer skulle holde et stort Offer paa Øre, skulle han møde tillige med alle høye Herrer, og de fornemste Bonder i Trondelagen, som sædvanligt var. En Mand, ved Navn Skiegge paa Ophoug, som blev kaldet Jern-Skiegge, en rig og anseelig Bonde, svarede Kongen paa Tinget. Dermed blev Tinget endt, og Folket drog hiem, hver sin Vey.

Kongen

(*) Da Kongen vaagnede op, befoel han, at man skulle lade Giæsten komme til ham; men han fandtes da ingensteds. Strax om Morgenen derefter lod Kongen sin Kok og Skiænkere kalde til sig, og spurgte, om der ikke var kommen en fremmed og ubekiendt Person til dem? De svarede, at, da de skulle lave Maden til, kom der en Mand, og sagde, at de kogede slet Kiød til Kongens Bord; derpaa rakte han dem to Oxe-Sider, som vare meget fede, hvilke de kogede tillige med det andet Kiød. Da befoel Kongen, at de skulle kaste Maden ud, sigende, at denne Giæst havde ingenlunde været et Menneske, men at det maatte være skeet ved Odins Koglerie, paa hvilken Hedningene i mange Tider havde troet. Og Kongen sagde, at de ikke saa lettelig herefter skulle blive bedraget ved Odin. Dog lod han begge Høyene 2c.

Kongen havde 30 Skibe liggende i den Elv Nid, og vel exercerede Krigs-Folk derpaa; men selv holdt han sig meest oppe paa Greve-Gaarden, Laden. Da det nu lakkede imod Offer-Tiden, lod Kongen anrette et stort Giæstebud, og sendte Bud ind i Strind og op i Guledal, og lod byde alle smaa Regentere, samt de rigeste og fornemste Bonder til Giæst. Da de kom, lod Kongen dem vel accommodere den forste Dag. Anden Dag lod Kongen synge Messe for sig; derpaa holdt han Huus-Ting, og sagde til Regenterne og Bønderne: Jeg holdt Ting med eder paa Froste, og bød eder antage den Christelige Troe; men I bød mig igien, at jeg skulle offre med eder til Guderne, saasom Kong Hagen Adelstein havde giort; derfore vil jeg nu giøre det største Blods-Offer, som nogen Tid er giort, og jeg vil ikke udvælge dertil de ringeste og verste Trælle, som hidindtil har været brugeligt, men jeg vil udvælge de beste Mænd i Landet, at offres til Guderne, og han udnævnte strax Orm Lyrgia af Medelhus, Styrkord af Gimsøe, Kaare af Grytting, Asbiorn og Torberg af Næs, Orm af Lyxoe, Haldrod af Skierdingstad, og dertil fem andre fornemme Personer, som da ikke vare tilstæde. Alle disse sagde han sig at ville offre til Guderne for god Tid og Jordens Grode og Fred i Landet. Derpaa lod han strax sit Krigsfolk træde frem imod Bonderne. Da de saae dette, bleve de forskrækkede; thi de vare ikke stærke nok til at giore Kongens Folk Modstand; hvorfore de maatte aldeeles overgive sig i Kongens Vold. De lod sig da døbe og christne, og lovede at være Kongen behielpelige til at forfremme den Christelige Troe, og ødelegge alt hedensk Offer og Afguderie. Kongen holdt dem hos sig i god Forvaring, indtil de satte ham deres Sønner, Brødre eller Nærpaarørende til Gissel. Siden drog Kongen ind til Øre, hvor alle Regentere og de fornemste Bønder i Trondelagen havde forsamlet sig, som vare Modstandere af den Christelige Troe, og havde længe vedligeholdt Afguds-Offer. De mødte der med meget Folk, dog ikke saa meget, som tilforn paa Froste-Ting. Kongen lod da kalde dem til Tings, og de mødte paa begge Sider med fuld Vaaben. Da Tinget var sat, talede Kongen til dem, og bød dem antage den Christelige Religion. Jern Skiegge svarede Kongen paa Bøndernes Vegne, og sagde: Bønderne ville endnu, som tilforn, o Konge, at du ikke afskaffer den gamle Lov, men at du offrer med os, som andre Konger for dig har giort. Bønderne samtykte og roste meget hans Ord. Kongen svarede: Jeg vil gaae ind i Offer-Huuset, for at see de Ceremonier, som bruges ved Offeret. Dette behagede Bønderne vel, og Kongen gik ind i Offer-Huuset med nogle af sine Mænd og faa Bønder. Da han der saae

den Gud Tor, som blev meest dyrket, sidde paa en Stoel blant de andre Guder, prydet med Guld og Sølv, slog han til samme Gud med en forgyldt Hammer, som han havde i Haanden, saa at han faldt ned af Stoelen. Derpaa løb strax Kongens Mænd til, og nedslog alle de andre Guder af Stoelene. Medens dette skedte inden til, dræbte Kongens Mænd Jern Skiegge uden for Døren. Da Kongen kom ud igien, tilbød han Bønderne tvende Vilkaar, enten at antage den Christelige Troe, eller strax at stride. Men siden Jern Skiegge var død, torde ingen være Anfører for Bønderne, til at sætte sig op imod Kongen; hvorfore de alle antoge den Christelige Religion, saa mange som der vare paa Tinget, og lod sig døbe. Derefter sendte han sine Mænd over heele Trondhiem, og lod omvende Folket til den Christelige Troe, og han tog Gissel af dem, at de bestandig skulle blive ved den Christelige Troe. Og alle Indbyggerne i Trondelagen bleve Christnede, siden ingen torde sætte sig derimod

Derefter lod Kongen bygge en stor Gaard ved Nidaroos, som blev kaldet Kongens Gaard (*). Siden lod han sammenkalde alle Jern Skieggs Slægtinge, og tilbød at give dem Opreisning. Der kom da mange anseelige Mænd af Jern Skiegges Slægtinge, med hvilke Kongen tilsidst traf saadant et Forlig, at han skulde tage Guron, Jern Skiegges Daatter, til Hustrue, hvilket han og giorde. Men første Bryllups-Nat, da hun tænkte, at Kongen sov, drog hun en Kniv ud, med hvilken hun vilde myrde ham. Men da han mærkede det, tog han Kniven fra hende, og viste sine Ministre den Morgenen derefter, og efter sammes Raad lod han hende fare med hendes Folk, og hvad hende tilhørte, og hun kom aldrig meere i Kongens Seng.

Skiegges Liig blev udført til Yrie, og ligger begravet i Skiegges Høy paa Østraae. Samme Vinter lod Kongen bygge et Skib ved Nid, som havde 30 Aare-Rum, og var høyt paa Stavnene, dog ikke ret stort. Samme Skib blev kaldet Tranen.

Kong Oluf Tryggesøns Præst heed Tangbrand, som tilforn er meldt, og var født udi Sachsen. Han var en lærd Mand, og heftig i sine Forretninger, men derhos meget overdaadig, urolig og stridig. Han var tillige en stærk Kæmpe, som nedlagde mange i Kreds, naar han blev udæsket. For saadanne

(*) Han lod bygge Huuse paa Nidsaae-Bakken, og oprettede der en Kiøbstad, efter at han havde uddeelt Grunde til at bygge paa: Men Kongs-Gaarden lod han bygge op fra Skibs-Krogen, og han lod tilføre om Høsten, hvad Levnets Midler de behøvede til Vinteren. Og Kongen havde den Tid en stor Mængde Folk hos sig.

saadanne Uleiligheders Skyld vilde Kongen ikke længere have ham hos sig, men sendte ham til Island, at forsøge Lykken, om han kunde faae Folkene omvendte. Tangbrand var udi to Aar hos Haller paa Side i Island, og prædikede for Folket, saa at Haller med alle sine lod sig døbe, tillige med nogle andre der paa Landet. Dog vare der mange fleere, som stode derimod. Torfvalder Vele og Vetter i Lide digtede en Nid-Vise (Skand-Skrift) om Tangbrand, men han slog dem begge ihiel; han dræbte ogsaa to andre Hedninger i de to Aar han var der paa Landet.

Sigurd og Hauker vare Brødre, og boede paa Helieland i Norge, og dreve Kiøbmandskab. Engang da de komme fra Engeland, og landede, hvor Kongen var, lod Kongen dem kalde til sig, og bad dem antage den Christelige Troe: Men de afsløg det gandske. Og endskiønt Kongen paa den eene Side lokkede dem med gode Ord, ved at love dem stor Skiænk, Foræringer, Forlæninger og andet saadant, og paa den anden Side truede dem med stor Straf og Plage, om de ikke adlydede ham, lode de sig dog aldeeles intet bevæge. Hvorfore Kongen lod slutte dem i Jern, og førte dem bunden omkring med sig; En Nat brød de ud, og drog Nord ved Landet, indtil de kom til Haarek udi Tiod-Øe, som tog vel imod dem, og holdt dem hos sig Vinteren over. Vaaren derefter, da det en Dag var et deyligt Veyr, og Haarek var eene hiemme med disse to Brødre, saa at Tiden faldt ham lang, spurgte de ham, om han ikke ville fare ud paa Søen med dem, og forlyste sig? hvori han samtykte. Deres Baad var i Forveyen lavet til med Seil og Aarer, samt Kost og Tæring, og de gik til Baaden med alle deres Vaaben, som de daglig pleyede at gaae hiemme. Da de kom ud omkring Øen, sagde Sigurd til Haarek: Nu foresætter vi dig trende Vilkaar, det første, at du godvillig lader os Brødre raade for Seilladsen, og seile bort med dig, hvor vi vil. Eller for det andet, at du lader os føre dig bunden. Eller for det tredie, at vi slaaer dig ihiel. Da Haarek saae, hvorledes han var faren, lod han dem raade for Seilladsen, og svor dem en Eed, at han villig vilde følge dem. De førte ham da til Kongen, som var paa sin Gaard ved Nidaroos, hvilken tog vel imod ham, og bad ham antage den Christelige Troe. Om hvilken Sag han talede med ham i mange Dage, undertiden med det Gode, undertiden med det Onde, baade i Eenrum, og i andres Nærværelse; men forgiæves; thi Haarek vilde ikke lade sig overtale: Derpaa sagde Kongen til Haarek: Jeg vil ikke skille dig ved Livet for Slægtskabs Skyld, og paa det du ikke skal sige, at jeg har vundet dig ved Forræderie, hvorfore du maae fare frit og sikker hiem igien; og Kongen gav ham et langt Skib med 18 Aarer om

Borde, og 30 Mænd med sig, foruden Roer-Knegte, og sagde, at han vilde finde ham og Hellielænderne Sommeren derefter, og give dem Prover paa, at han havde Magt at straffe dem, som vilde imodstaae den Christelige Troe.

Haarek var glad, at han kunde komme hiem igien, og han skyndte sig med det snareste derfra. Da han var kommen hiem, sendte han Bud til sin Ven, Evind Kind Riif, at han skulle strax komme til ham, at de kunde legge Raad op imod Kong Oluf, som agtede vist at hiemsøge dem. Da Evind kom, og ikke forestillede sig nogen Fare, blev han greben af Kongens Mænd, som havde bragt Haarek hiem, og henfort til Kongen, hvilken foreholdt ham, som de andre, at han skulde antage den Christelige Troe; og dertil brugte han alle de beqvemmeste Leiligheder han kunde, men forgiæves: hvorudover Kongen blev vred, og lod pine Evind med gloende Bekkener og anden Tortur (*). Da Evind fornam, at han skulle døe, sagde han til Kongen: Jeg er ikke noget naturlig Menneske, som I meene, men en Aand, som ved Troldoms og Finners Konster indmanet i et Menneskes Legeme; thi de, som bleve kaldte min Fader og Moder, havde ingen Born sammen. Og derpaa døde han, som havde været den verste Troldmand i Norge.

Vaaren derefter seilede Kongen med sin gandske Skibs-Flode og alt sit Folk Nord til Hellieland, og da ingen torde giøre Modstand, lod han christne Haarek Tiodo (Tiotto) med alt sit Folk, saa vel som alle Indbyggerne Nord i Landet. Han var ogsaa til Giæst hos Haarek, som gav ham stor Skiænk og Foræringer, og forbandt sig ved Eed at blive hans Undersaat; hvorudover Kongen gav ham store Forlæninger og Lændirmands Ret.

Rauder hin Ramme og Tore Hiort vare to mægtige Mænd Nord i Landet. Raud eller Rød, boede paa Godø udi Salte-Fiorden, en rig og mægtig Mand, som holdt mange Karle i sin Gaard; han havde ogsaa en stor Hob Finner til Tieneste, naar han dem behovede. Selv var han meget forfaren i Troldom og Finne-Konst, og var en stor Blotmand (det er, han offrede gierne Blods-Offere til Afguderne) disse tvende Mænd udrustede Skibe og Folk imod Kongen. Rød havde et stort Skib, som var forgyldt for paa, og blev kaldet Dragen. Tore Hiort havde og et stort Skib. Men de samlede fleere Skibe og Folk; seilede imod Kongen, og holdt en Trefning med ham, hvori der skedte et stort Nederlag; Men tilsidst bleve Helgelænderne overvundne, og toge

(*) Kongen lod sætte et Bekken, fuld af Gløer paa hans Mave, hvoraf hans Bug revnede.

toge Flugten. Raud lod sit Folk roe tvert ud i Havet med Dragen, hidsede Seil, og seilede hiem til Godø; thi han havde altid god Vind, i hvor han end seilede. Tore Hiort lagde til Landet, og flygtede op iblant Klipperne, og blev forfulgt af Kongen selv; men som Tore overgik alle Nordmænd i Raskhed, og derfor blev kaldet Hiort, hidsede Kongen sin Hund Vige paa ham, hvilken forfulgte ham, og greb fat paa ham, Kongen skiød da til Tore med et Spyd; men Tore drog sit Sverd ud, og gav Hunden et farligt Saar, da Spydet imidlertid gik igiennem Tore, saa han faldt død ned. Dernæst skiænkede Kongen alle dem Livet, som ville antage den Christelige Religion.

Derefter seilede Kongen Nord ved Landet, og christnede Folket, hvor han kom. Da han kom til Salt-Fiorden, blæste der saa forskrekkelig en Storm fra Fiorden, at han ingenlunde kunde komme derind med sine Skibe. Da han derfor havde lagt der i tre Uger, og ikke kunde komme ind i Fiorden for Storm, seilede han Nord ved Landet; thi Vinden blæste god ved Skiærene, og han christnede der meget Folk. Siden seilede han tilbage igien, og, da han kom for Salto-Fiorden, blæste Vinden, ligesom tilforn: Hvorfore han spurgte Biskop Sigurd til Raads. Bispen gav dem det Raad, at de alle troelig skulle paakalde GUd, at han ville stille dette Uveyr, som Raud, med Diævelens Magt havde opvakt. Bispen posterede sig da foran i Stavnen, og Veyret stilledes, saa vidt som de kunde roe med Skibene efter hverandre. Hvorudover de om Natten kom ind til Godøe, og overfaldt Raud uforvarendes, slog den største Deel af hans Folk, og giorde ham selv til Fange. Kongen tog ham for sig, og bad ham antage den Christelige Troe, saa skulde han beholde alt sit Gods og Eyendom, og være Kongens Ven. Dette ville Raud ingenlunde indgaae, men lastede og bespottede GUd. Hvorfore Kongen befoel at han skulle udstaae den haardeste Død. Derpaa lod han ham binde til en Støtte, og hans Mund aabne med et Stykke Træe, dernæst tog han en Lyng-Orm, og vilde lade den løbe i ham. Men Ormen vilde ikke derind; thi Raud blæste imod; hvorfore de tog Stilken af Angelica-Roed, og satte den eene Ende i Munden paa ham; dernæst stoppede de Ormen deri, og stak et gloende Jern ind til Ormen; saa at den løb ind, og dræbte ham.

Kong Oluf Tryggesøn giorde der et stort Bytte baade af Guld og Sølv, Vaaben og Klæder, samt andre kostbare Ting, foruden Rauds skiønne Skib, kaldet Dragen, som var det beste Skib, der nogen Tid var bygt i Norge (*). Hvilket Kongen kaldte Ormen, og styrede det selv. Han lod

(*) Pa Forstavnen af samme Skib sad et Drage-Hoved, men paa Bagstavnen sad Kløer tillige med en Drage-Stiert, og begge Stavnene vare malede med adskillige Farver, og stærkt forgyldte.

christne alt det Folk, som havde tient Raud, og dræbte dem, som vegrede sig derved. De Øer, som Raud boede paa, kaldtes Gylling og Hering, og med et Navn Godøer. Kongen led og Christne alt Folket i den Fiord, og han leed der meget af Trolde og Spogelser, som fristede ham og hans Folk. Siden drog han om Hosten til Trondhiem, og opholdt sig i Kongs-Gaarden Nidaroos.

Folgende Høst kom mange anseelige Mænd af Island til Kong Oluf Tryggesøn, nemlig Kiarten Olufsøn (som var holden for den deyligste og forstandigste Mand, der nogen Tid var født paa Island) Haldor Gudmundsøn af Modrevold, Kolbein Tordsøn, Sverting Runolfsøn, og mange andre med dem, som endnu vare Hedninger og udobte. Der kom og nogle med, som Tangbrand havde dobt i Island, nemlig Gizur Hvide, Kietel Biørnsøn, og Viking Kaaresøn, som var i Slægt med Oluf Tryggesøns Moder, og Hialte Skieggesøn, som havde Vilborg, Gizur Hvides Daatter. Hans Moder var Alof, Biørn Herses Daatter, hvis Fader var Vikinge Kaare, en Broder af Sigurd, som var Fader til Erik Biodeskaald, Kong Oluf Tryggesøns Morfader.

Kongen tog vel imod Gizur og Hialte; men de som vare Hedninger, og raadede for Skibene, vare betænkte paa at komme bort med det snareste; thi de havde hørt, at Kongen tvang Folk til at lade sig christne og døbe: hvorfore de gave sig ud paa Havet; men fik Mod-Vind, og blev dreven ind igien under Niderholm i Trondhiems-Fiorden.

Der vare og fleere med dem, som havde Skibe, nemlig Tore Nefioldsøn, Halfroder Skaald Ottersøn, Brand den vilde eller hastige, og Torleik Baardsøn.

Da Kongen fik at vide, at der vare Islandske Mænd paa Skibene, som vare hedenske og udobte, og flyede hans Fund (det er, vilde ikke komme for Kongen) sendte han Bud til dem, og lod dem forbyde at seile bort og befoel, at de skulle legge Skibene ind til Kongens Gaard, hvilket de og giorde, men lod ikke aftakle eller losse deres Skibe. Paa St. Michels Dag lod Kongen synge en hoytidelig Messe for sig, og Islænderne gik derhen for at høre den Sang og Klokke-Lyd. Men da de kom til Skibs igien, talede de indbyrdes om de Christnes Skik og Ceremonier. Kiarten Olufsøn talede vel derom, men de andre lastede det. Da gik det saaledes til, som man siger, at Kongens Øren ere mange, thi det blev snart Kongen indberettet, hvad de havde talt.

Derfore

Derfore sendte Kongen Bud til Kiartan, som strax kom til ham med sine Mænd, og blev vel modtaget. Kiartan var den største og deyligste af dem alle, og kunde vel tale for sig. Efter nogen Samtale bad Kongen ham antage den Christelige Troe, og lovede ham sin Gunst og Venskab, om han giørde det. Kiartan underkastede sig Kongens Villie og blev døbt følgende Dag, tillige med Bolde Torkildsøn, hans Paarørende og alt hans Folk, hvilke alle bleve hos Kongen, og nød stor Ære.

Da Kongen en Dag var gaaen ud i Marken, kom nogle Islændere til ham, af hvilke den forreste hilsede Kongen meget underdanig. Kongen spurgte om hans Navn, og han svarede, Halfrod. Derpaa spurgte Kongen, om han var Skaald (det er, Digtere og Pöet, som kunde digte Viser og Rim om Kongers og Herrers Bedrifter) han sagde: Ja Herre, noget kand jeg digte. Kongen spurgte videre, om han vilde lade sig døbe og blive hans Undersaat? Halfrod sagde: Det vil jeg giøre, Herre, om du selv vil være min Gud-Fader. Det skedte da ogsaa. Da nu Halfrod var døbt, spurgte Kongen ham, om han vilde være hans Undersaat og Tienere? Hvorpaa han svarede: Jeg haver tilforn tient Hagen Jarl, og jeg vil nu ikke rekke dig eller nogen anden min Haand uden du lover mig, at du aldrig vil drive mig fra dig, i hvad der kand hende eller møde mig. Kongen svarede: Det er mig ikke sagt om dig, Halfrod, at du skulle være saa viis og moderat, at du jo kand begaae det, som jeg ingenlunde kand lide eller tilstæde. Giør jeg det, sagde Halfrod, saa vegrer jeg mig ikke ved at døe. Kongen sagde: Du heder Vandrøde-Skaald, og du skal være min Undersaat. Men han svarede: Hvad giver du mig, o Konge, til Navn-Fæste, at jeg skal heede Vandrøde Skaald. Derpaa gav Kongen ham et Sverd, uden Belte, eller Sverd-Baand, og sagde: Nu skal du digte en Vise om Sverd-Baandet med 9 Oder eller Rim, saa at det Ord Sverd kommer udi hvert Rim. Halfrod digtede da strax Visen (*) og sang den efter Kongens Begiæring. Og Kongen gav ham Gehænget til Sverdet. Denne Halfrod var dragen til Vester-Gylland efter Hagen Jarls Død, og havde digtet en Vise om Kong Oluf i Sverrig, hvorfore han fik anseelige Foræringer. Men da han siden drømte om Kong Oluf Tryggesøn, drog

(*) Visen lyder saaledes: Et Sverd er der iblant Sverdene, som har giordt mig rig paa Sverd. De som pleyer at bruge Sverd, fattes nu Sverd. Een Mand fik dog Sverdet, jeg er værdig til at tage imod tre Sverd, dersom der kunde giøres en Træ-Skede til dette Sverd.

drog han til ham med Hustrue og Børn. Og siden digtede han meget om Kong Oluf Tryggeson, som man har rettet sig efter, i at beskrive hans Kronike.

Udi Kong Oluf Tryggesøns fierde Regierings Aar, kom Præsten Tangbrand fra Island igien, og fortaalte, hvad han havde lidt paa den Reise udi to Aar, hvorledes hans Hest sank ned under ham i et Jord-Hul, saa at han med Nød kom op igien, hvorledes Islænderne digtede Nid-Vise om ham, og en Deel vilde dræbe ham, som ogsaa, at der var ingen Forhaabning om at faae dem omvendte.

Herover blev Kongen meget forbittret, og befoel at dræbe alle de Islændre, som vare komne til ham, og ey havde ladet sig christne. Men Kiartan, Gizur Hialte, og de andre, som havde ladet sig døbe, gik til Kongen, og sagde: Herre, du gaaer vel ikke fra de Ord du har talt, nemlig at ingen har saa høyt fortørnet dig, du jo vil forlade ham det, dersom han vil lade sig christne. Nu vil alle Islændere, som her ere, forlade den hedenske Vildfarelse, og lade sig døbe, og vi vil udfinde de beste Raad til at faae Islands Indbyggere omvendte til den Christelige Troe. Thi her ere mange af de fornemste Mænds Sønner paa Island, hvis Forældre meget kand forfremme denne Sag. Tangbrand har paa Island, ligesom her hos eder, øvet Vold og Mord, hvilket de ikke har villet taale af ham. Kongen giorde efter hans Ord, og alle de, der til Stedet ankomne, Islændere bleve døbte. Dog holdt Kongen fire af deres fornemste Mænd til Gissel, indtil den Christelige Troe blev antagen paa Island.

Sigmund Bresteson, en Færøisk Mand, af den beste Herkomst paa Færøe, som havde været paa Hagen Jarls Partie imod Jomsvikingerne, som i Hagen Jarls Historie er meldt, blev omvendt til den Christelige Troe af Kong Oluf Tryggeson efter hvis Befalning han drog bort, og lod christne alt Folket paa Hialtland og Færøe, og dem, som endnu ikke vare christnede paa Orknøe. Thi Kong Oluf havde selv ladet christne Greve Sigurd og de fleeste af Indbyggerne paa Orknøe, da han drog Vesten fra Engeland til Norge. Sigmund var længe paa den Reise, og, da han havde faaet alle Indbyggerne paa Færøe omvendte og døbte, seilede han til Norge, og opholdt sig en lang Tid hos Kong Oluf, som havde ham meget kiær.

Oluf Tryggeson overgik alle de Konger i Norge man veed af at sige, udi Helte-Gierninger og Krigs-Øvelser. Han var stærkere og raskere, end nogen anden. Han kunde bestige den Klippe, Smalserhorn, og fæste sin Skiold paa Toppen deraf, og da een af hans Ministre var kommen saa vidt paa Klippen, at han hverken kunde komme frem eller tilbage, tog Kongen ham under

sin Arm, og bar ham ned paa slet Jord. Naar hans Skibs-Folk roede, kunde han springe paa Aare-Bladene.

Han kunde lege med tre Haand-Saxe paa engang, saa at den eene altid var oppe i Veyret, og de andre to havde han i Hænderne, eller om Hand-fanget. Han kunde hugge med begge Hænder, og skyde med to Spyd paa eengang. I at skyde med Bue og at svømme overgik han alle andre. Han var altid lystig og skiemtsom og legte gierne. Han var mild, venlig og yd-myg. Han hastede meget, med hvad han foretog sig, var rund og gavmild. Han var den dueligste og mandhaftigste udi Strid, og særdeeles grum, naar han blev vred (*). Hvorfore hans Fiender frygtede for ham, men hans Ven-ner elskede ham; hvilket var Aarsag til hans store Fremgang; thi nogle viste sig lydige af Villighed, andre af Frygt.

Sigmund Bresteson kappedes med Kong Oluf Tryggeson i at svøm-me, skyde og bestige Bierge, med andet saadant, som duelige og tapre Krigs-mænd paa den Tid øvede sig udi, og ingen lignede Kongen nærmere i saadanne Øvelser, end Sigmund.

Det hendte sig engang, da Kongen og Sigmund talede sammen, at Kongen vilde forsøge, hvor kiær Sigmund havde Hagen Jarl, i det han bad ham forære sig en stor tyk Guld-Ring, som han havde paa sin Finger, og havde faaet til Foræring af Hagen-Jarl den rige efter Slaget med Jomsvikingerne. Men Sigmund svarede ubetænksom, at han ingenlunde ville skille sig ved samme Ring for Hagen Jarls Skyld, som havde foræret ham den. Kongen blev noget fortørnet derover, og spaaede ham, at den Ring vilde engang forvolde ham Døden, hvilket og skedte, som udi Færoes Historie formeldes.

I det fierde Aar, efter at Erik Raude (det er Røde) havde begyndt at bebygge Grønland, kom hans Søn Leif til Norge, og begav sig til Kon-gen, som lod ham underviise i den Christelige Troe og døbe med alt sit Folk, og han blev hos Kongen Vinteren over. Men udi Foraaret gav Kongen ham en Præst, med hvilken han drog til Grønland igien, hvor han kom om Som-meren, og tog Herberge udi Brattelid hos sin Fader Erik, og han blev kaldet der paa Landet Leif den Hepne (den lykſalige) fordi han igiennem stor Storm og Uvejr var lykkelig kommen til Landet igien. Hans Fader var misfornøyet over, at han havde bragt denne Præst med sig, dog lod han sig tilsidst ved

U hans

(*) Nogle af hans Fiender lod han brænde, nogle sønderrive af Hunde, og andre støde ned fra høye Klipper.

hans Søns idelig Formaning, af Præsten undervise i den Christelige Troe og Lærdom, og blev døbt med alle Indbyggerne i Landet.

Udi samme fierde Oluf Tryggesøns Regierings Aar, kom Gudroder, Erik Blodøxes Søn Vesten fra Engeland med en stor Skibs-Flode og Krigs-hær til Landet i Vigen, hvor han meente Kongen ikke var. Han røvede og brændte i Landet, og forlangte, at Bønderne skulle tage ham til Konge. Bønderne begiærede Dag og Frist, indtil de kunde stevne Ting sammen. Der blev da sat en Dag, og Kongen forlangte Underholding, medens Almuen forsamledes. Dette accorderede Bønderne ham, og forsynede ham med Kost og Tæring. Og han drog omkring paa Foring eller Giæsterie med en Deel af hans Folk, en Deel lod han blive tilbage, for at passe paa Skibene. Da Hiorning og Torger, Kongens Svogre, fik det at vide, samlede de Folk og Skibe, og seilede Nord i Vigen, og, da de kom der, hvor Kong Gudrod var til Giæst, angreb de Huuset med Ild og Vaaben, saa at Kong Gudrod blev slagen, og de fleeste af hans Folk. De som vare paa Skibene, bleve deels slagne, deels fordrevne vidt omkring i Landet. Og ved Gudrods Fald vare alle Blodøxes Sønner uddøede. Da Kong Oluf Tryggesøn fik det at vide, takkede han sine Svogre for deres Flittighed og Troeskab.

Næste Vinter efter at Oluf Tryggesøn var kommen fra Helieland igien, lod han reise et stort Skib ved Lade-Hammer: Torberg Skaflaugsøn var Bygmester for samme, og havde andre til Hielp, som vare dygtige hver i sit Slags. Skibet var baade langt bredt og høyt bygt af stærke Bielker (*). Og Kongen

(*) Men da de øverste Breder skulle tilsættes, havde Torberg noget vigtigt at forrette hiemme, og opholdt sig der længe. Da han kom tilbage igien, saae han Skibet var færdig. Derpaa gik Kongen strax om Aftenen med Torberg hen at besee Skibet. Da sagde alle, at de aldrig havde seet noget aflang Skib saa stort eller saa konstig bygt. Og Kongen foer siden til Byen igien, tilig om Morgenen drog Kongen med Torberg allene til Skibet igien, hvor han saae de andre Skibs-Tømmermænd staae gandske ledige. Kongen spurgte da, hvorfore de ikke arbeidede? De sagde, at et fortredelig Menneske havde hugget et stort Hug efter det andet øverst i Skibet fra Forstavnen indtil Bagstavnen. Da Kongen saae, at det var sandt, giorde han en Eed, at den, som dette havde giort af Ondskab, skulle uden Naade døe. Men den, sagde han, som kand vise mig Gierning-Manden, skal have en anseelig Belønning. Da sagde Torberg: Jeg kand let fremvise Gierning-Manden. Da sagde Kongen: Jeg haaber og, at ingen kand være lykkeligere, end du, i at faae Kundskab derom, og siden indberette mig det. Derpaa sagde Torberg, at han var selv Gierning-Manden. Da skal du, sagde Kongen, skaffe Skibet i samme Stand, som det var tilforn, heller det skal koste dit Liv. Derpaa høvlede Torberg Øxe-Huggene af, og Kongen tillige med andre forsikkrede, at den Side af Skibet, som Torberg havde høvlet, var nu langt smukkere, og bad, at han vilde giøre det samme paa den anden Side, takkende ham tillige for dette Arbeide.

Kongen kaldte det Orm hin lange: Thi det var bygt baade for og bag efter en Drages-Lignelse, og Hovedet for paa Skibet, saavelsom Stierten bag paa vare forgyldte. Det Skib har været det beste og kostbareste, som nogen Tid har været bygt i Norge.

Erik Jarl med sine Brodre og mange af deres Paarørende drog Øster til Sverrig, efter Hagen Jarls Død, og blev der vel antagen: Thi Kong Oluf Fonske gav dem Friehed i sine Lande, og skiænkede dem saa store Forlæninger, som de rigelig kunde holde sig og sit Folk med. Og mange tog deres Tilflugt fra Norge til dem, at de ikke af Oluf Tryggeson skulle blive tvungne til den Christelige Troe. Erik Jarl drog aarlig ud med sit Folk paa Soe-Roverie, og erhvervede sig og sit Folk meget Gods og Penge. Undertiden rovede han fra Kiobmænd, undertiden, naar han traf andre Vikinger og Soe-Rovere, overvandt han og ødelagde dem, og bemægtigede sig deres Skibe og Gods (*). Om Høsten drog han til Sverrig igien. Følgende Aar drog han til Garderige, eller Rysland, og da han havde erobret den Stad Aldegiaborg, røvede han, brændte og ødelagde vidt omkring i Landet, (**), og dette øvede han, saa længe Oluf var Konge i Norge (***). Siden drog han til Dannemark, og fik Gyda Kong Svends Daatter, til Ægte, med hvilken han av-

(*) Undertiden gik han i Land, og røvede mange Stæds ved Søe-Siden. Saaledes meldes i Visen, Banda Drapo: I den nyelig begyndte Krig overvandt Erik mange fleere Konger, end tilforn. Da han nedsablede Gotlænderne ved Strand-Siden. Og den stridbare Helt røvede vidt omkring. Siden seilede han til Vindland, og da han i Støre-Fiorden traf nogle Søe-Røver Skibe, indlod han sig i en Trefning med dem, og fik Seyer, som der meldes udi Banda Drapo: Skibenes Anfører lagde sig for Anker i Støre-Havn, og han som var en Elskere af Krig sendte Folket til de Dødes Rige. Siden mødte han i en Trefning, sønderhug Røvernes stærke Harnisker, udgydede meget Blod, og efterlod sig døde Kroppe i Hobe-Tal.

(**) Saaledes meldes i Banda Drapo: Siden drog den Helt atter i Krig med sine Orlogs Skibe, for at ødelegge Landet: Han ruinerede Aldejoborg, og dræbte Indbyggerne. Det var en af de haardeste Trefninger der Øster i Garderige.

(***) Siden drog han til Adalsyssel og Eysyssel hvor han erobrede 4 Danske Søe-Røver Skibe, og slog hver en Mand ihiel derpaa. Saaledes meldes i Banda Drapo; Jeg haver spurgt, at Helten førte Krig i Øyesund, og fik Seyer Der ødelagde den Folke-Dræbere 4 Danske Skibe, og vi fik at høre, at han efter Slaget, regierede over dem. Det var en blodig Trefning, da Krigsfolket faldt ind i Byen. Og Niord (eller Erik Jarl) som var en Elskere af Krig, tvang Gotherne. Derefter gik han frem med en Krigshær, og forstyrrede Freden iblant Folket. Og udi alle Asernes Læne lod Jarlen slaae Folket ihiel.

lede en Søn, som blev kaldet Hagen, efter Erik Jarls Fader. Og Erik opholdt sig om Vinteren enten i Dannemark eller i Sverrig, og om Sommeren var han ude paa Søe-Noverie.

Da Gunhild Kong Burislai Daatter af Venden, Svend Tryggesøns Hustrue, var død, giftede han sig igien, med Kong Oluf Fønskes Moder, Sigrid hin Storraade, og af dette Svogerskab reiste der sig et stort Venskab imellem Kongerne og Erik Jarl.

Kong Burislaus af Venden beklagede sig for sin Svoger, Sigvald Jarl, at Kong Svend havde rygget den Accord og Foreening, som Sigvald Jarl havde troffet imellem dem, at Kong Burislaus skulle have Kong Svends Syster til Hustrue, hvilket ikke var skeet; thi hun sagde, at hun ingenlunde vilde have den gamle Hedning. Hvorfore Kongen befoel Sigvald Jarl, at han skulle drage til Dannemark, og bringe ham Tyri Kongens Syster, som var ham lovet. Sigvald drog bort efter Kongens Begiæring, og overtalte Kong Svend, at han leverede ham Tyri sin Syster at føre til Venden, med de Vilkaar, at hun skulle have de Eyendomme i Venden, som havde tilhørt Dronning Gunhild, til ævig Eye, tillige med anseelig Brude-Skiænk. Tyri drog bort med grædende Taare, og havde med sig nogle af Kongens Mænd, og sin Foster-Fader, Aser Aagesøn, tillige med nogle Fruer og Jomfruer. Da hun kom til Venden, holdt Kong Burislaus Bryllup med hende. Men saalænge hun var hos den Hedning, vilde hun hverken æde eller drikke. Den syvende Nat, efter at hun var kommen der, flygtede hun hemmelig bort med Aser, sin Foster-Fader, og nogle faa Tienere. De fortsatte meest deres Reise igiennem Skove og Afveye, indtil de kom til Dannemark. Men der torde hun ikke oplade sig for nogen, paa det hendes Broder, Kong Svend, ikke skulle sende hende tilbage igien. De lod da ikke af at reise, førend de kom til Norge til Oluf Tryggesøn som tog vel imod dem, og beviste dem stor Ære. Hun udbad sig da Fred i hans Land, og fortaalte ham sin gandske Skiebne. Og fordi hun var et veltalende og artig Fruentimmer, fik Kongen Lyst til hende, og begiærede hende til Hustrue. Hun svarede, at hun havde udvalgt ham til sin Værge og Beskyttere; han maatte nu forsyne hende efter eget got befindende. Hvorpaa Kongen tog hende til Hustrue, og holdt Bryllup om Høsten. Og Vinteren over blev han i Nidaros.

Vaaren derefter klagede hun ofte for Kongen, at hun ingen Eyendomme havde i Norge, og sagde, at Kong Burislaus, hvis Daatter Oluf Tryggesøn før havde havt til Hustrue, var nok saa stor en Ven af ham, at han for hans

hans Skyld vel skulde unde hende de Eyendomme, som hende var lovet i Venden, dersom han vilde drage derhen med hende. Men alle Kongens Venner, som fik dette at høre, raadede ham fra dette Foretagende. En Dag hendte det sig, at, da Kongen var ude, mødte han en Mand med nogle Stykker Angelika, som vare opvoxne samme Aar. Kongen forundrede sig over, at de allerede vare saa store. Derpaa tog han en af de største, og bar til Dronningen, og sagde: See, hvor stor denne Angelica er voxen dette Aar, den vil jeg forære dig. Men hun slog den fra sig med Haanden, og med grædende Taare sagde: Større Gaver gav Harald Gormson, og han frygtede mindre for at drage af Landet efter sin Eyendom, hvorpaa han viiste Prøver, da han drog hid til Norge, og indtog heele Landet. Men du tør ikke drage igiennem Dannemark, af Frygt for Svend, min Broder. Da Kongen det hørte, sprang han op, raabte høyt, og sagde: Aldrig skal jeg vise Frygt for Svend, din Broder: Saa fremt jeg treffer ham, skal han bide i Græsset, førend jeg. Han stevnede derfor til Ting i Kongens Gaard, og lod sine Ministre vide, at han næste Sommer vilde drage i Krig, og han overlagde med dem, hvor mange Skibe og Folk der skulle udtages af hvert Læn. Dernæst udsendte han Krigsbud baade Sønder og Nord i Landet, og lod Folk udskrive. Han lod ogsaa Ormen hin lange bringe i Søen, og commanderede selv paa samme, og havde derpaa sine Hof-Betientere og Kiærnen af Krigsfolket i heele Norge, ingen ældre, end 60, og ingen yngre, end 30 Aar.

Oluf hin Røde var Kongens Fendrik og Stavn-Vogtere paa Ormen hin lange, og med ham Kolbein, Staldmester. Dernæst vare og paa samme Tosten Oxefoed, Vikar af Tiendeland, Arnliot, Gellenes Broder, Vogeir Rommeson, Berse hin Sterke, Arnskiod af Jamteland, Tronder hin Ramme, Tyrmer af Tillemark, Trond den Skielge af Helieland og Ogmunder Sande, Lodver Lange af Salten og Haareker Hvasse. Af Indtrønder Ketilden Høye, Torfinder Øsle og Haavard med sine Brødre. Af Orkedal Biorn af Studle, Torgrim af Hvine, Tiodalf af Orm, Asbiorns Sønner. Af Møre, Tosten Hvide, Arnord Mørske. Af Fiordene Halfsten og Borker, Evind Snag, Berterd Bissel, Halfskield af Fialle, Oluf Dreng Arnfind. Af Sogn Sigurd Bild, Einar af Hordeland og Find Ketil. Af Ryefylke Griotgard af Jæderen, hver beskikkede udi sit Rum. Udi Krappe-Rumet (midt i Skibet) var Einar Tambeskielver (han blev da ikke antaget for fulde, siden han ikkun var 18 Aar gammel) Halsteen Leifarson, Tord Olfarson, Ifver Smitte, og Orm Skous-Odde. Der vare og mange ypperlige og dygtige Mænd paa

Ormen Lange, som vare saa meget meere fortreflige end andre Mænd, som Ormen Lange overgik andre Skibe. Torkild Refvie, Kongens Broder, commanderede den lille Orm. Torkild Dyrdille, og Josten, hans Morbroder førte Tranen. Kongen bragte og 12 store Skibe ud fra Trondhiem, foruden Jagter og smaa Skibe. Og han beskikkede Befalings-Mænd over Trondelagen, som skulle regiere over Landet i hans Fraværelse (*).

Svend

(*) Han sendte og Gizur Hvide og Hialte Skieggesøn til Island at forkynde den Christelige Troe, og gav dem en Præst med sig, ved Navn Thormod, tillige med andre lærde Mænd. Men Kong Oluf beholdt til Gissel fire Islændere, som ham syntes at være de fornemste, nemlig Kiartan Olufson, Haldur Gudmundsøn, Kolbein Thordersøn og Sverting Runolfsson. Gizur Hvide og Hialte Skieggesøn kom da til Island før Lands-Tinget stoed paa, paa hvilket de indfandt sig, og med alles gode Samtykke fik den Christelige Troe indført i Landet. Og samme Sommer bleve alle Mands-Personer døbte paa Island.

Samme Vaar sendte og Kongen Leif Eriksøn til Grønland at forkynde den Christelige Lærdom. Han kom da om Sommeren til Grønland, og undervejs traf han paa et Skibs Vrag, paa hvis Stykker nogle halv-døde Mennesker flød, hvilke han førte med sig, han fandt ogsaa samme gang Vindland det gode. Han havde med sig den Præst Thormoder og andre lærde Mænd, med hvilke han drog i Herberg hos sin Fader i Brattalid. Men hans Fader var misfornøyet over, at han havde denne Præst med sig. Leif blev siden kaldet den Lykfalige. Men hans Fader sagde, at det veyede lige op med hinanden, nemlig, at han havde hielpet de Skib-Brudne Folk, og bragt den skadelige Mand (saaledes kaldte han Præsten) til Landet.

Herjulf var Barder Herjulfsøns Søn, og beslægtet med Ingolf, som først bebygte Island. Denne Herjulf gav Ingol det Land imellem Vog og Rokenæs. Herjulf beede først paa Drepstok, hans Hustrue heed Thorgard, og deres Søn Biørn, en meget brav Mand. Samme begav sig strax i sin Ungdom udenlands, hvorved han forhvervede sig Midler og Anseelse: Han var hver Vinter snart udenlands, snart hos sin Fader, og undertiden var han ude med sine Skibe i Søen. Men den sidste Vinter han var i Norge, lovede han sig til en Grønlands Reise med Erik Røde, og forlod Huus og Hiem. Paa Herjulfs Skib var en Christen Mand fra Syderlandene, som paa Rim har beskrevet Haf-Svælget ved Grønland, hvoraf Slutningen lyder saaledes: *Jeg beder at mine Munke maae have en lykkelig Fremgang paa Reisen. De himmelske Salers HErre hielpe mig op paa det høye Land.*

Herjulf boede paa Herjulfs Næsset, og var den fornemste Mand. Erik Røde boede i Brattalid, og var i stor Anseelse. Eriks Sønner vare Thorvalder og Thorsten, og hans Daatter var Freidis, som havde en Mand, ved Navn Thorvald. De bygde paa den Plads, hvor nu Bispe-Residencen er. Freidis var meget mydig i sin Tale, men Thorvald var meget lidet agtet, og hans Hustrue havde allene taget ham for hans Rigdoms skyld. Paa den Tid var Grønland hedensk, og Biørn kom med sine Skibe til Øre, da hans Fader var seilet derfra om Vaaren. Disse Tidender var Biørn ilde tilfreds med, og han

Svend Tyveskiæg, Konge i Dannemark havde, som for er sagt, faaet Sigrid Storraade til Ægte. Hun var Kong Oluf Tryggeson meget hadsk og

vilde ikke losse sine Skibe. Selskabet spurgte ham da, hvad han vilde tage sig fore? Han svarede, at han efter Sædvane ville holde Vinterqvarteer hos sin Fader, og vilde derfore seile til Grønland, om de ville giøre ham Selskab. De sagde da, at de ville følge hans Raad. Biorn svarede: Vores Foretagende maatte vel synes ubesindigt, eftersom ingen af os har passeret det Grønlandske Hav. Ikke desto mindre giorde de sig færdige, og gave sig ud paa Søen, og inden tre Dage kom Landet reent af Sigte. Men da lagde Vinden sig, og der reiste sig en meget sterk Nordea-Vind, med tyk Luft, saa at de ikke vidste, hvor de vare, hvilket varede i mange Dage. Endelig fik de Solen at see, saa at de kunde kiende, hvad Landt de vare paa i Verden. De hidsede derpaa Seil, og seilede heele Dagen, forend de fik Land at see. Men ingen af dem vidste, hvad det var for et Land. Biorn selv syntes ikke, at det var Grønland. De spurgte da, om han vilde seile til dette Land, eller ey? Biorn sagde, at det var raadeligst at legge til Landet. Hvorpaa de saae et flet Land, begroet med Skov og fuld af smaa Dale. De lod da Landet paa venstre Haand, og holdt ud paa Dybet. Dernæst seilede de i to Dage, indtil de saae et andet Land, og de spurgte Biorn, om det var Grønland? Han sagde, at han lige saa lidet troede, at dette var Grønland, siden der siges at være fuldt af Isbierge paa Grønland. Da de kom nær Landet, saae de, at det var flet, og begroed med Underskov, og i det samme lagde Vinden sig. Da holdt Skibsfolkene raadeligt at gaae i Land; men Biorn vilde ikke. Skibsfolkene meente, at de behøvede Brænde og Vand.

Ingen af Deelene behøver vi, sagde Biorn; hvorfore Selskabet tiltalede ham haardt. Men Biorn bad dem hidse Seil, som og skedte, og de seilede med en Syd-Vest Vind i tre Dage, indtil de saae det tredie Land, hvilket var fuld af Bierge, med gammel Snee paa. De spurgte da Biorn, om han vilde legge til Land, men han svarede, at han ansaae det Land for ufrugtbar og ubeboet. De seilede derfore langs med Landet, og saae, at det var en Øe. De holdt derfor ud ad Havet med samme Vind. Men da Stormen voxte, bad Biorn dem tage Seil ind, endskiønt Skibet og Redskabet vare endnu i god Stand. Siden da de havde seilet i fire Dage, saae de det fierde Land. Hvorpaa de igien spurgte Biorn, om han meente det var Grønland? Han svarede, at dette Land syntes meest at stemme overeens med de Beretninger man havde om Grønland, og at man derfor burde gaae i Land, hvilket og skedte, og de kom i Land mod Aftenen ved et Næs, hvor der stod en Baad, og der boede Herjulf Biorns Fader, af hvilken Næsset siden har faaet sit Navn, og kaldes Herjulfs Næs. Biorn begav sig da til sin Fader, og forlod Seilladsen, men opholdt sig hos sin Fader, saa længe han levede, og slog sin Boe-Pæl sammesteds efter hans Død.

Noget derefter kom Biorn Herjulfson fra Grønland til Erik Jarl, og blev der vel imodtagen. Biorn fortaalte da om sin Reise, at han havde seet ubekiendte Lande. Andre derimod beskyldte ham for Skiødesløshed, at han ikke kunde give nogen Efterretning om de Lande. Siden blev Biorn antagen iblant Jarlens Hof-Betientere, og foer næste Sommer til Grønland, og Ordet gik, at man skulle opsøge det ubekiendte Land. Leif,

og fiendsk, for den Spot, hun meente sig at være skeet af ham, baade i det han ikke efter Aftale havde holdt Ægteskabs-Troe, som og, at han havde slaget

Erik Rodes Søn af Brattelid drog til Biorn, og kiøbte et Skib af ham, hvilket han besatte med 35 Mænd. Leif bad sin Fader Erik, at han vilde føre dette Skib. Men han sagde, at han nu var for gammel til at taale Søen. Leif sagde, at han var meere lykkelig i at føre et Skib, end nogen af hans Slægtinge. Erik føyede da Leif i sin Begiæring, og steg til Hest, da all Ting var færdig til Reisen. Men Hesten snublede, saa at Erik faldt ud af Salen, og stødte sit Been. Hvorpaa Erik sagde, at det ikke var ham beskiæret at finde andre Lande, end det, som de nu beboede. Thi skulle de nu ikke reise længere. Derfore drog Erik til Brattelid; men Leif skyndte sig til sine Skibe med sit Selskab, 35 Mænd, blant hvilke ogsaa var en Mand fra Syderlandene, som heed Tyrker. Da de vare færdige, gave de sig ud paa Søen, og fandt allerførst det Land, som Biorn sidst havde seet. Der seilede de til Lands, kastede Anker, og foer i Land paa en Baad. Og der saaes intet Græs, men høye Bierge øverst i Landet, saa at det syntes at være et heelt Bierg lige fra Søen, og indtil Snee-Fieldene: hvorfore de ansaae det for et ufrugtbar Land. Da sagde Leif: Det er gaaet os bedre, end Biørn; thi intet har hindret os fra at komme i Land: Hvorfore jeg med Billighed kand kalde det Helleland. Derpaa gik de til Seils, og fandt et andet Land. De gik da paa Land i en Baad, og fandt det frugtbar paa Græs og Skov, og betækket med hvidt Sand vidt omkring, og Hav-Bredden laae jævn med Søen. Derpaa sagde Leif: Dette Land skulle have et Navn, efter sin Beskaffenhed, og han kaldte det Markland. Dernæst seilede de med en Nord-Ost Vind i to Dage, førend de saae Land; hvorpaa de seilede til en Øe, som laae Norden for Landet. Hvor de gik i Land, og da de fandt Dug paa Græsset, tog de den i Hænderne, og strøg sig om Munden dermed, og befandt, at der var meget sødt. Siden seilede de i det Sund, som laae imellem Øen, og det Sund, som løb Norden fra Landet, og holdt Vester om Næsset. Der gik deres Skib paa Grund. Men siden de vare meget begiærlige efter at komme paa Land, vilde de ikke bie indtil Havet voxte, og lettede Skibet; men de ved Hielp af Baaden flyttede Skibet ud paa Dybet, hvor de kastede Anker, og bragte deres Sengklæder og Ransler i Land. Dernæst bygde de først smaa Hytter, og da de havde besluttet at ligge der Vinteren over, bygde de et stort Huus. Der fattedes hverken Lax i Søen eller Aaen, og det større, end de havde seet tilforn. Der faldt ogsaa god Lands-Frugt, saa at de sagde, at Kreature ikke skulle kunde fattes Foer om Winteren. Siden Græsset neppe visnede, og der faldt kun liden Kuld om Winteren. Der var og længere Dag, end i Grønland eller Island; thi Solen havde der sine visse Timer oven for Horizonten, og det var Dag ved Davre-Tiden (Klokken sex eller syv om Morgenen) naar det var kortest Dag. Da Huusbygningen var færdig, sagde Leif til sine Selskabs-Brødre, at han vilde deele Folket i to Partier, af hvilke det eene skulle være hiemme ved Huuset, og det andet drage omkring at recognoscere i Landet; men ikke drage længere bort, end de kunde komme hiem igien imod Aftenen, ey heller skilles fra hverandre: hvilket de og giorde til en Tid. Leif drog undertiden med dem, undertiden var han hiemme ved Huuset. Ellers var Leif en stor og stærk Mand, samt vel voxen, havde en god Conduite, og var en habil Statsmand.

get hende i Ansigtet. Derfore brugte han all sin List, til at ophidse Kong Svend til Krig imod Oluf Tryggeson og hun brugte mange Motiver, sær-

X

deles,

En Aften hendte det sig, at man savnede den Syderlandske Mand, Tyrker; hvorudover Leif blev meget ilde til Mode, siden Tyrker havde havt stor Kierlighed til Leif i Barndommen. Han gik derfor ud med tolv Mænd at søge efter ham, og da de vare kommen et lidet Stykke fra Huuset, kom Tyrker imod dem, hvilken de toge venlig imod. Leif havde erfaret, at hans Foster-Broder havde et got Gemyt, foruden dette, at han havde et høyt Ansigt, blaa Øyne, var liden baade af Ansigt og Vext, men en habil Mand i Kunster, som og i alle sine Forretninger. Leif sagde da til ham:. hvorfor har du, min Foster-Broder, gaaet fra dine Kammerater, og været saa længe borte. Tyrker vendte da Øynene i Hovedet, giorde Rynker i Panden, og talede længe paa Tydsk. Men da de ikke forstod ham, talede han siden paa Norsk, og sagde: Jeg var ikke kommet længere frem, end I, da jeg saae Vintræer og Viindruer. Er det sandt? sagde Leif, Ja visseligen, svarede han; thi jeg er født, hvor der voxer Viintræer. Morgenen derefter sagde Leif til sit Selskab: To Ting skal vi nu forrette, en paa hver sin Dag, plukke Druer, eller fælde Viintræer og Skove, saa at jeg kand faae fuld Ladning i mit Skib, og det blev holdt for raadeligt. Og der siges, at, da de havde fyldt Baaden med Druer, huggede de fuld Last til Skibet. Der vare ogsaa Hvede-Agre, som bar af sig selv, og Træer, som kaldes Mosur. Af alt dette toge de noget med sig til et Beviis, samt saa meget Træ, som kunde bruges til en Huus-Bygning. Da de seilede bort Vaaren efter, gav Leif Landet Navn efter sin Art og Natur, og kaldte det Viinland. Siden de havde god Vind, seilede de saa længe, til de fik Grønland at see og Bierge med gammel Snee paa. Da sagde en Mand af Selskabet til Leif: Hvorfore styrer du saa Skibe imod Vinden? Leif svarede: Jeg seer nok til, hvorledes jeg styrer; men seer I intet selsomt, spurgte han derhos? De svarede, at de ikke saae noget betydeligt. Jeg veed ikke, sagde Leif, enten det er et Skib eller Skiær jeg seer. De sagde, at det var et Skiær. Men Leif saae skarpere, end de, og blev Folk vaer paa Skiæret. Nu vil vi da, sagde han til Selskabet, sætte bedre op i Vinden, at vi kunde komme nær til dem, og hielpe dem, om de behøver det. Men saa fremt de ikke ere fredelige, da ere vi dem overlegne. Da de kom til Skiæret, lagde de Skibet lidt til den eene Side, kastede Anker, og lagde en Baad ud, som de havde med sig. Derpaa spurgte Tyrker: Hvem er eders Anførere? Anføreren svarede: Jeg heeder Thor, og er en Norsk Mand, men hvad er dit Navn? Leif Navngav sig da. Er du Erik Rødes Søn af Brattalid, spurgte han videre? Leif svarede: Ja, og bød dem tillige paa sit Skib med saa meget Gods, som det kunde romme. De toge imod det Tilbud, og seilede til Eriks-Fiorden, og da de kom til Brattalid, bare de deres Last i Land. Siden bad Leif Thor og hans Hustrue Gudrid til Herbergs hos sig, og han gav ogsaa de andre af Thores Følgeskab tillige med sine egne Folk Herberg. Leif tog 15 Mænd af Skiæret, og han blev kaldet Leif den Lykkelige. Han erhvervede sig baade Rigdom og Anseelse iblant sit Folk. Samme Vinter kom en stor Sygdom iblant Thores Folk, og Thore døde, tillige med mange af hans Følgeskab. Samme Vinter døde ogsaa Erik den Røde. Der gik nu meget Ord af Leifs Reise til Viinland; men hans Broder Thorvald syntes, at han ikke nok havde efterseet Landet. Da sagde Leif til Thorvald, du skal, om

deles, at Kong Oluf havde taget hans Søster til Hustrue, ham u=adspurgt, og sagde, at hans Forfædre havde ingenlunde ladet det gaae uhevnet bort. Kon=

du vil, fare med mit Skib til Viinland: Thi jeg vil, at mit Skib skal hente det Træe, som Thore eyede paa Skiæret, hvilket ogsaa skedte.

Thorvald giorde sig da færdig, og reiste bort med 30 Mænd, og man hørte ikke noget om deres Reise, førend de kom til Viinland, til Leifs Boder, hvor de boede om Vinteren, og nærede sig af Fiskerie. Men om Vaaren sagde Thorvald til sine Folk, at de skulle tillave Skibet, og lade Baade blive hiemme, og nogle skulle seile Vester om Landet, for at recognoscere om Sommeren. De syntes, at Landet var yndigt og vel forsynet med Skov, og der var ikke langt imellem Skover, Søer og hvid Sand. Der vare og mange Øer, og Grund-Søe. De fandt der hverken Mennesker eller Dyr, men paa en Øe Vesten for fandt de et Korn-Huus, sammensat af Lægter. Og da de ikke fandt meere Menneske-Verk, drog de tilbage, og kom imod Høsten til Leifs Boder. Men imod følgende Sommer drog Thorvald i Øster med Kiøbmands Skibet, og seilede Norden om Landet; men fik saa haardt et Vejr, at Skibet blev drevet paa en Klippe, og blev Kiøl-Brudt: hvorfore de maatte ligge der længe, for at kiølhale Skibet. Da sagde Thore til Selskabet: Nu vil vi opreise en Kiøl her paa Næsset, og kalde det Kiølsnæs, hvilket de ogsaa giorde. Siden seilede de Østen om Landet, og ind i Fiord-Gabene, som var nær ved, og holdt frem til en Bakke, som var begroed med Skov, der lagde de ind i Havnen, giorde en Broe; og gik paa Land. Derpaa sagde han: her er et yndigt Sted, her vil jeg bygge en Bye. Siden gik de til Skibet, og saae fra Strand-Bredden indtil en Høy tre Heeder, hvor de strax droge hen, og saae tre smaa Baade af Bark, og tre Mennesker under hver. De deelte sig da i Partier, og fangede dem, undtagen een, som kom bort med sin Baad. Disse otte dræbte de, og gik siden tilbage til Bakken, at see sig om, og blev vaer nogle Høye, hvilke de meente vare Byer. Derpaa bleve de allesammen saa tunge, at de faldt i Søvn. Strax derpaa skedte der saa stærkt et Skrig, at de alle vaagnede, og hørte disse Ord: Vaag op Thorvald med alt dit Folk, om du vil beholde dit Liv, og far paa dit Skib med dine Folk, og drag i en Hast fra Landet. Derpaa kom i Fiorden en stor Hob Barke-Baade, som lagde imod dem. Thorvald sagde da til sine Folk, at de skulle tage deres Vaaben frem, og forsvare sig det beste de kunde, men kun lidet angribe dem. Da Skrællingerne havde skudt lidet paa dem, foer de tilbage igien det snareste de kunde. Derpaa spurgte Thorvald sine Folk, om nogen af dem var bleven saaret? De sagde, nej. Da er jeg saared, sagde han. En Piil fløy imellem Skibs-Bordet og mit Harnisk, og traf under min Arm, og Spidsen sidder her endnu, saa det vist bliver min Død. Nu raader jeg eder at drage tilbage i en Hast samme Vey, og føre mig hen til den Bakke, som jeg holdt for raadeligst at bygge paa. Der skal i begrave mig, og sætte et Kaars ved mit Hoved og Fødder, og siden kalde det Kaars-Næsset. Grønland var da nyelig Christnet; men dog døde Erik Røde før Christendommen. Nu døde Thorvald, og de efterlevede hans Villie. Siden opsøgte de deres Selskabs Brødre, og de indberettede hinanden, hvad de vidste. De bleve der Vinteren over, og læssede Skibet med Viin-Træer og Druer. Siden drog de om Vaaren til Grønland igien og arrive-

Kongen lod sig af hende overtale, og sendte Bud til hendes Søn, Kong Oluf Foneske i Sverrig, samt Erik Jarl, og lod dem vide, at Kong Oluf Tryg-

X 2 gesøn

rede med deres Skib i Eriks-Fiorden, hvor de fortaalte Leif meget nyt. Imidlertid havde Thorsten i Eriks-Fiord paa Grønland giftet sig med Gudrid, Thorbiørns Daatter, som havde været Thore Østerlændings Hustrue, om hvilken tilforn er meldt. Thorsten Erikson skyndte sig nu at drage til Viinland efter sin Broders Lig. Han udrustede derfor sit Skib, forsynede sig med 50 stærke Karle, og tog sin Hustrue, Gudrid, med sig. Da han længe var tumlet om paa Havet, og vidste ikke, hvor han var, kom han først paa Vinteren til Grønland, ved Lysnafiord i Vestre-Bygden. Thorsten søgte at skaffe dem Vinter-Herberg, hvilket han og fik for alle sine Skibs-Folk, men han selv med sin Hustrue var uden Herberg; hvorfore de opholdte sig nogle Nætter paa deres Skib. Christendommen var da nyelig begyndt paa Grønland. En Dag hendte det sig, at der kom om Morgenen tilig nogle Mænd til deres Telte, og Anføreren for dem spurgte, hvad for Folk der vare i Teltene? Thorsten svarede: To Mennesker; men hvem spørger? den anden svarede: Jeg heeder Thorsten, med Tilnavn den Svarte, og jeg er hidkommen, for at byde eder begge til Herbergs hos mig. Thorsten sagde, at han ville høre sin Hustrues Betænkende herom. Hun overlod det til ham; hvorfore han tog imod det Tilbud. Jeg vil da, sagde den anden, hente eder i Morgen, siden jeg intet fattes af hvad I behøver; men det vil blive eder kied-sommeligt at være hos mig, efterdi vi ere kun to hiemme, og jeg er selv noget egensindig. Een anden Lærdom har jeg, end I, og dog troer jeg, at eders er bedre. Om Morgenen kom han efter dem, og de droge med ham, og bleve vel modtagne. Gudrid var et smukt Fruentimmer til Anseende, samt viis, og vidste vel at skikke sig iblant fremmede. Først paa Vinteren kom der en Sygdom iblant Thorsten Eriksons Folk, saa at mange af dem døede. Han lod da giøre Liig-Kister til deres Liig, og lod dem føre paa Skibene; thi han vilde næstkommende Sommer lade dem føre til Eriks-Fiord. Kort derefter kom Sygdommen i Thorstens Huus, saa at hans Hustrue Grimhild blev først syg, og skiønt hun var overmaade stor og stærk som en Kæmpe, saa maatte hun dog bukke under, og strax derefter blev Thorsten Erikson syg, saa at de laae begge til Sengs, og Grimhild, Thorsten den Svartes Hustrue, døde. Thorsten gik da frem i Stuen efter et Bret at legge hendes Liig paa, og Gudrid bad, at han ikke ville blive længe borte, han saade, ney. Da sagde Thorsten Erikson: Det synes underligt med vor Huus-Moder; thi hun løfter sig op paa Albuerne, og rækker Fødderne ud fra Sengen, ligesom hun vilde tage sine Skoe. I det samme kom Verten, Thorsten ind, og da lagde Grimhild sig ned, saa at det knagede i hver en Bielke i Stuen. Dernæst giorde han en Kiste til hendes Liig, hvilket han siden førte bort, og forvarede. Skiønt han var stor og stærk, saa behøvede han dog al sin Styrke, inden han fik hende udført af Byen. Thorsten Eriksøns Sygdom tog saaledes til, at han døde. Dette gik hans Hustrue Gudrid nær til Hierte; thi de vare alle i en Stue. Gudrid sad paa en Stoel midt for Benken, hvor hendes Mand var lagt. Men Thorsten, Verten i Huuset, tog Gudrid af Stoelen i sin Favn, og satte sig paa den anden Bænk med hende, lige over for Thorstens Liig, og trøstede hende paa det beste, forsikrende, at han med sine Kammera-

gesøn var paa et Krigs-Tog, og havde passeret igiennem Øresund til Ven-
den;

ter ville følge hende til Eriks-Fiord med hendes Mands Liig, og siden føre fleere Perso-
ner herhid, som hun kunde have Tidsfordriv af. I det samme reiste Thorsten Erikson
sig op, og spurgte, hvor er Gudrid? hvilket skedte tre gange; men hun taug; hun spurgte
da Thorsten Bonde, om hun skulle svare til denne Røst eller ey? men han bad hende
tie. Derpaa gik Thorsten over Gulvet, og satte sig paa Stoelen; dernæst tog han Gud-
rid paa sit Knæe, og sagde til Liiget: Hvad vil du min Genante? Noget derefter svare-
de han: Jeg vil sige Gudrid sin forestaaende Skiebne, at hun desbedre kand skikke sig i
mit Døds-Fald; thi jeg er nu kommen til et got Hvile-Stæd. Jeg har da dette at for-
kynde dig, Gudrid, at du skal blive gift med en Islænder, med hvilken du længe skal
være i Ægteskab, og eders Afkom skal blive mangfoldig, berømmelig, deylig og beha-
gelig. I skal reise fra Grønland til Norge, og derfra til Island, hvor I skal slaae e-
ders Boe-Pæl. Du skal overleve ham, og siden reise udenlands i Sønder; derfra skal
du igien komme til Island, hvor du skal boe paa en Gaard, hvorved en Kirke skal være
opbygt, i hvilken du skal begive dig, som Nonne, og der ende Livet. Da Thorsten havde
talt dette, faldt han saa sagte ned igien. Hans Liig blev klædt og ført til Skibet. Thor-
sten Bonde holdt alt, hvad han havde lovet Gudrid, og foer med alt det han havde til
Skibet med Gudrid, forskaffede sig Skibs-Folk, og seilede til Eriks-Fiord, hvor Liige-
ne bleve begravne ved en Kirke. Gudrid drog til Leif i Brattalid. Men Thorsten Svarte
bygte Huus i Eriks-Fiord, og boede der sin Livs-Tid, og blev anseet for en meget tapper
Mand.

Samme Sommer kom et Skib fra Norge til Grønland, hvis Styrmand var Thor-
fin Karls-Efne, Thordur Heste-Hoveds Søn, og Snorre Thordursøns Sønne-Søn.
Samme var meget rig paa Penge, og opholdt sig nu i Brattalid hos Leif Erikson, hvor
han strax fik Lyst til Gudrid, og begiærede hende til Hustrue, henstillende Sagen til Leif:
hvorpaa hun blev ham lovet, og der skedte strax Bryllup. Endnu gik der samme Ord
af Viinlands Reisen, som tilforn, og man holdt meget an hos Karls Efne, at han med
Gudrid og andre Mænd ville begive sig paa denne Reise. Han lod sig overtale, og for-
skaffede sig 60 Skibs-Folk og 5 Qvinder. Og der blev giort en Accord imellem Karls-
Efne og hans Folk, at enhver af dem skulle have lige meget af hvad de forhvervede sig.
De havde med sig alt Slags Boeskab; thi de agtede at bebygge Landet, om de kunde.
Karls-Efne bad Leif om hans Huus paa Viinland; men han sagde, at han vilde leye
ham det, men ikke give det bort. De kom da lykkelig til Leifs Boder hvor de bar de-
res Sager i Land. Strax faldt dem en lykkelig Fangst i Hænderne, i det de fik en stor
Hvalfisk (100 Alen lang) som var dreven paa Land ved Ebbe-Flod. Denne skar de op,
og havde god Forraad af den i lang Tid. Deres Kreature gik paa Landet, og de bleve
snart kaade og uregierlige. De havde ogsaa bragt en Tyr med sig. Karls-Efne lod fælde
Skov og hugge Skibs-Tømmer, hvilket han lod legge paa et Bierg at tørres. De hav-
de der mange Sager af Landets Frugtbarhed, af Viindruer og adskilligt Fiskerie, samt
andre Herligheder. Næste Sommer bleve de Skrællinger vaer, som i stor Mængde kom
løbende ud af Skoven, nær ved det Stæd, hvor Qvæget gik paa Græs. Men da Ty-
ren gav et stærkt Vraal af sig, bleve Skrællingerne forskrækkede, og toge Flugten med

den; hvorfore han bad, at de i største Hast ville udruste Folk og Skibe, og
X 3 komme

deres Byrder, som vare Graae-Verk, Sabler og alle Slags Foer-Verk. Derpaa vendte de sig til Karls-Efnes Boelig, og vilde derind; men Karls-Efne giorde dem tapper Modstand, og ingen af dem forstod hinandens Sprog. Derpaa løste de for deres Paqver, og bød Vahre frem, hvilke de vilde sælge for Vaaben. Men Karls-Efne forbød sine Folk at sælge dem Vaaben, og fandt paa det Raad, at han lod Fruentimmerne bære Melk ud til dem. Da Skrællingerne fik Melken at see, vilde de heller kiøbe den, end nogen anden Ting. Dette var da Skrællingernes Kiøbmandskab, at de bar deres Vahre bort i Maven, og Karls-Efne med hans Folk beholdt deres Bylter og Foer-Verk, da de gik bort. Dernæst lod Karls-Efne giøre et stærkt Planke-Verk omkring sin Bygning, at de kunde leve der i Sikkerhed. Paa samme Tid fødte Karls-Efnes Hustrue, Gudrid, en Søn, som blev kaldet Snorre. I Begyndelsen af næste Vinter kom Skrællingerne til dem, langt flere, end tilforn, og havde samme Vahre med sig, som forhen; hvorfore Karls Efne befoel Fruentimmerne at bære saadan Spise ud til dem, som smagede dem best, og ikke noget andet. Da Skrællingerne saae det, kastede de deres Bylter ind over Planke-Verket. Gudrid sad i Døren med sin Søn Snorre i en Vugge; i det samme blev der en stor Skygge i Døren, og et Fruentimmer kom ind med en kort sort Sørge-Kiortel, og et Baand om Hovedet. Hun var Aske-Farved, og havde saa store Øyne, som aldrig var seet i noget Menneskes Hoved. Hun gik da hen, hvor Gudrid sad, og sagde: hvad heeder du? Jeg heeder Gudrid svarede hun, og rakte tillige sin Haand frem, og bad hende sidde hos. I det samme hørte Gudrid et stærkt Skrig, og Qvinden forsvandt, og i selv samme Øyeblik blev en Skrælling dræbt ved en af Karls-Efnes Tienere, fordi han vilde taget deres Vaaben. Af den Aarsag toge Skrællingerne Flugten, og efterlod deres Vahre. Men ingen saae denne Qvinde, uden Gudrid alleene. Karls-Efne sagde til sine Folk: Jeg slutter, at de i stor Mængde vil besøge os tredie gang med Ufred; Jeg holder det derfor raadeligt, at ti Mænd drager frem paa dette Næs, og lader sig der see, medens de andre vore Folk hugger smaa Træer af for vort Qvæg der, hvor Folk pleyer at komme ud af Skoven. Vi faaer ogsaa at føre vor Tyr foran os. Nu var det Sted, hvor de agtede at angribe dem, saaledes beskaffet, at der var Vand paa den eene Side, og Skov paa den anden. Af den Aarsag blev Karls-Efnes Raad approberet. Skrællingerne kom da til det Sted, som Karls-Efne havde udseet, hvor der blev holdt en Trefning med stor Nederlag paa Skrællingerne. En Mand iblant Skrællingerne, som var den største og deyligste, holdt Karls-Efne for at være deres Anførere. Een af Skrællingerne havde fundet en Grønlandsk Øxe, hvilken da han noget havde betragtet, hug han sin Kammerat med den, saa han faldt død til Jorden. Den store Mand tog da Øxen, og da han havde betragtet den, kastede han den ud i Søen det længste han kunde. Siden flygtede de til Skoven, det hastigste de kunde, og dermed blev Slaget endt. Karls-Efne blev der med sit Folk Vinteren over. Men om Vaaren lod han sine Folk vide, at han ikke længere vilde blive der, men drage til Grønland. De giorde sig da Reise-færdig, og førte meget Gods med sig, samt Viin-Træer, Druer og Skind-Vahre, og seilede saa længe, indtil de langede til Eriks-Fiord. Hvor de bleve Vinteren over.

komme til ham, saa vilde de med samlet Magt legge sig imod ham. Kong Oluf

Da begyndte man paa nye at tale meget om den Viinlandske Reise, som den, hvorved man baade kunde forhverve sig Rigdom og Anseelse. Samme Sommer, som Karls-Esvne kom fra Viinland, arriverede et Skib fra Norge til Grønland, som blev ført af to Brødre, Helge og Finboge, som siden bleve Vinteren over paa Grønland. Disse Brødre vare Islændere, fra Ostier-Fiordene. Men dette er mærkeligt, at Freidis reiste hiemme fra Garde, og drog til disse to Brødre, bedende, at de vilde reise med deres Skib til Viinland, saa skulle de have Halv-Deelen, af hvad Gods de kunde forhverve. Da de nu accorderede dette, drog hun til sin Broder, Leif, og bad, at han vilde forære hende det Huus, som han havde bygt i Viinland; men han svarede hende, som forhen, at han vel ville leye, men ikke give hende det. Mellem disse Brødre og Freidis var denne Aftale giort, at hver skulle have 30 Mænd med sig paa Skibet, foruden Qvinder. Men Freidis brød den Accord, og tog fem Karle fleere med sig, hvilke hun dølgede paa sit Skib, saa at bemeldte Brødre ikke blev dem vaer, førend de kom til Viinland. Det var ogsaa aftalt imellem, at de skulle følges ad med begge Skibene, saa vidt mueligt var. Dog hendte det sig, at disse Brødre kom lidt før til Landet, og lod deres Sager bære op i Leifs Huus. Da Freidis kom til Landet, lod hun sine Sager bære op til Huuset, og spurgte, hvorfore de andre havde ladet deres Sager bære ind? Fordi vi troede, sagde de, at Aftalen imellem os skulle holdes. Hun sagde: Leif lovede mig Huuset til Laans, og ikke eder, Helge svarede: Vi vil ikke trette med dig; derpaa bare de deres Sager ud at forvares, og de bygde et Huus lige for Søen ved Stranden, og giorde et høyt Gierde omkring det. Freidis lod hugge Tømmer til sit Skib. Da Vinteren begyndte, handlede de med hverandre, at man nu skulle begynde paa nogle Lege, og bruge den fornemste Lystighed, hvilket ogsaa skedte, indtil de bleve u-eenige, og ophørte med at lege og besøge hinanden langt ud paa Vinteren. En Morgen tilig gik Freidis Bar-Fodet med sin Mands-Kappe over sig hen til bemeldte Brødres Kammer-Dør, hvilken een, som nylig var gaaet derud af, havde ladet staae halv aaben. Hun lukte da Dørren op, og kigede ind gandske stiltiende. Men Finboge som laae vaagen, spurgte, hvad hun vilde? Hun svarede, at hun havde noget at tale med ham. Han stod da op, og gik hen til en Bielke, som laae under Kammer-Veggen, der satte de sig ned. Hun spurgte da, hvorledes Landet stod ham an? Han svarede, at ham syntes det var et got og frugtbar Land, men det var ilde, at de skulle være saa u-eenige uden nogen tilstrækkelig Aarsag. Du taler ret, sagde hun, mig synes det samme. Ellers er dette mit Ærende til dig, at jeg vil bytte Skib med jer, siden I har et større Skib, end jeg, og jeg har i Sinde at drage herfra. Det vil jeg gierne, sagde han, siden du saa behager, og dermed skiltes de fra hverandre, saa at hun gik hiem, og Finboge lagde sig til Hvile. Hun gik i Seng med kolde Fødder, hvorved Thorvald vaagnede, spørgende, hvorfore hun var saa kold og vaad? Hun svarede, som en, der var vred, jeg har været hos begge Brødrene, for at byde paa deres Skib; thi jeg vil kiøbe det større Skib; men de toge det ilde op, og tracterede mig meget ubarmhiertig; men du er en usel Mand, som hverken hevner min eller din Skam, nu mærker jeg, at jeg er borte fra Grønland, jeg vil derfore drage bort, hvis du ikke skaffer mig Hevn. Han kunde da ikke længere taale hendes forsmædelige Tale, men befoel sine Mænd

Oluf og Erik Jarl fandtes meget villige til denne Reise, og da de i en Hast havde

at staae op, og gribe til sine Vaaben. Hvilket de ogsaa giorde, og begave sig strax til Brødrenes Seng-Kammer, hvor de gik ind, medens de sove, tog dem fat, bandt dem, og ledte dem ud; derpaa lod Freidis dem strax dræbe. Da nu alle Mands-Personer vare dræbte, og Qvinderne alleene vare tilbage, og ingen vilde dræbe dem, tog Freidis en Øxe i Haanden, og hug alle fem Qvinder ihiel. Derpaa begav de sig hiem; og man kunde ikke mærke andet paa Freidis, end at hun syntes at være vel fornøyet med sig selv for denne Girrning, og hun sagde til sine Folk: Skulle vi nogen Tid komme til Grønland igien, og nogen taler om dette Mord, da skal det koste hans Liv. Men vi vil sige, at de boede her efter os, da vi droge bort. Tilig om Vaaren tillavede de det Skib, som havde tilhørt Brøderne, og indskibede alt det Gods, som kunde rummes. Derpaa gave de sig til Seils, og kom betimelig om Sommeren efter holden Reise til Eriks-Fiord, hvor Karls-Efsne laae Seilfærdig og ventede paa Vind; og man siger, at der gik aldrig noget rigere Skib fra Grønland, end det, som Karls-Efsne førte. Freidis drog da til sin Boe-Pæl, og fandt alle Ting i god Stand. Hun uddeelte meget Gods iblant sit Folkeskab, at de skulle tie med hendes onde Gierning; men det blev dog kundbart, og kom omsider for hendes Broder Leif; som blev meget ilde til Mode over denne Tale; hvorfore han lod tre af hendes Folk pine til at bekiende Sandhed, hvilke og berettede den heele Sammenhæng. Leif sagde, at han ikke nænte at straffe sin Syster efter Fortieneste, men dette spaaede han, at det vilde gaae hendes Afkom slet. Og alle syntes jo længere, jo verre, om hendes Gierning.

Hernæst er det at mærke, at Karls-Efsne tillavede sit Skib, og seilede bort. Han kom da vel og lykkelig til Norge, hvor han blev Vinteren over, for at sælge sine Vahre, og nød tillige med sin Hustrue stor Ære af de fornemste Mænd i Norge. Vaaren derefter giorde han sig færdig at seile til Island, og medens han laae ved Bryggen, og biede paa Vind, kom en Syderlænding fra Bremen i Sachsen til ham, og bød paa Karls-Efsnes Bismer: Da han nu ikke ville sælge den, bød Syderlændingen en halv Mark Guld for samme, hvilket da Karls-Efsne syntes at være et got Tilbud, solgte han Bismeren, med hvilken Syderlændingen strax gik bort. Men Karls-Efsne vidste ikke, at Bismeren var giort af det Træe Mosur i Viinland. Dernæst gik Karls-Efsne til Seils, og landede Nord paa Island i Skoga-Fiord, hvor hans Skib blev opsat Vinteren over. Følgende Vaar kiøbte han Glombyland, og bygte sig der en Gaard, i hvilken han boede sin Livs-Tid, og var den fornemste Mand i Landet. Af ham og hans Hustrue, Gudrid ere mange fornemme Familier komne. Da Karls-Efsne var død, tog Gudrid Gaarden an at forvalte tillige med hendes Søn Snorre, som var født i Viinland. Da Snorre var bleven gift, reiste Gudrid til Syderlandene, og kom siden igien til sin Sons Snorres Gaard, da han imidlertid havde ladet bygge en Kirke i Glomby, i hvilken hun siden levede sin Tid hen, som Nonne. Snorre havde en Søn, ved Navn Thorgeir, som var Fader til Ingvolda, Biskop Brands Moder. Men Snorres Daatter heed Alfrid, som var Moder til Runulf, hvis Søn var Biskop Thorlak. Karls-Efsnes og Gudrids Søn Biorn var Fader til Biskop Biorns Moder Thorunna. Karls-Efsne var meget

havde giort sig færdige, seilede de med deres gandske Flode til Dannemark, og

lykkelig i at efterlade sig anseelige Efterkommere. Karls-Efvue har ogsaa allerudførligst berettet om disse Reiser, som nu er meldt om.

Nu maa her beretes, at Kong Oluf og Dronning Tyri forblev Vinteren over i Nidaros, efter at Kongen havde Christnet Heleland. Sommeren tilforn havde Tyri faaet en Søn ved Kong Oluf, som var baade stor og vel skabt, og blev kaldet efter sin Morfader Harald. Denne Søn havde Kongen og Dronningen meget kiær, og haabede at opdrage ham til at arve Riget efter sin Fader; men han levede ikke fuldt et Aar, hvilket gik dem meget til Hierte. Samme Vinter vare mange Islændere og andre fornemme Mænd hos Kong Oluf, som tilforn er meldt. Ved Hoffet var ogsaa Kong Olufs Syster Ingeborg, et deylig Fruentimmer, from og ydmyg imod ringe Folk, stadig og eftertænksom, og derfore meget afholden. Hun syntes meget vel om de der værende Islændere, men meest om Kiarten Olufsøn, eftersom han længst havde været hos Kongen. Han fandt ogsaa stor Behag i at tale med Ingeborg, siden hun var viis og snild i sin Tale. Kong Oluf var altid munter og lystig i Omgang med sine Mænd, og han spurgte meget om fornemme Mænds Opførsel og Pragt i de næst liggende Lande, naar nogen kom til ham fra Sverrig eller Dannemark. Halfred Vandraada Skald var om Sommeren kommen Østen fra Gotland, hvor han havde besøgt Ragnvald Jarl Ulfsøn, som da var bleven Regent i Vester Gotland. Ragnvalds Fader Ulf var Sigrids den Storraades Broder; men Kong Oluf Svenske og Ragnvald Jarl vare Sødskende-Børn. Halfred talte meget for Kongen om Jarlens Forsigtighed i at regiere, hans Gavmildhed paa Penge, samt Mod og Troeskab imod sine Venner. Tilmed, sagde Halfred, ville Jarlen indgaae Venskab med Kong Oluf, og havde ladet sig forlyde med, at han ville frie til Ingeborg, Trygves Daatter. Forbemeldte Vinter kom Ragnvald Jarls Gesandter fra Gotland til Kong Oluf i Nidaros, og frembar det Ærinde for Kongen, som Halfred forud havde sagt, nemlig at han ville være Kongens tilforladelige Ven, og tage hans Syster Ingeborg til Ægte, og til en Forsikring om Sagens Rigtighed fremlagde Gesandterne Jarlens Tegn. Kongen anhørte deres Tale naadig; og sagde, at den Sag maatte beroe paa Ingeborg selv. Siden spurgte Kongen sin Syster, hvad hun syntes om dette Giftermaal? Hvortil hun svarede saaledes: I al den Tid jeg har været hos eder, har I beviist mig en broderlig Omsorg og Kiærlighed, lige fra den Tid I kom her til Landet; hvorfore jeg henstiller mit Giftermaal til eders Forsynlighed, i det Haab, at I ikke giver mig nogen hedensk Mand til Ægte. Dette lovede Kongen. Og førend Gesandterne droge bort, blev der aftalt med dem, at Ragnvald Jarl skulle om Sommeren møde Kong Oluf Øster i Landet, saa fremt han vilde indgaae et fuldkommen Venskab med ham, der kunde de selv tale med hverandre om den Sag. Med dette Svar droge Gesandterne tilbage. Men Kong Oluf residerede om Vinteren i Nidaros med stor Pragt og mange Opvartere.

Kong Oluf seilede med sin Krigshær sønder ved Landet, og drog forbi Stade. Hans Dronning Tyri og hans Syster Ingeborg Trygves Daatter fulgte med ham. Paa denne Reise kom mange rige Mænd af hans Venner til ham, som havde udrustet sig til at drage med Kongen. Den fornemste iblant dem var Kongens Svoger Erik Skialgsøn,

og kom til Kong Svend noget efter at Kong Oluf Tryggeson var seilet forbi til Venden (*). Men Kong Svend havde for i Veyen sendt Sigvald Jarl til Venden, for at observere Kong Oluf Tryggesons Bevægelser, og mage det saa, at Kong Svend kunde finde ham paa Hiem-Reisen. Da Sigvald Jarl var kommen til Jomsborg i Venden, gav han sig i Tale med Kong Oluf Tryggeson og anstillede sig, som hans fortroeligste Ven, saa at Oluf Tryggeson havde stor Fortroelighed til ham, som en besynderlig god Ven, og det meget for Astrids, Grevens Hustrues Skyld, hvis Syster Kong Oluf tilforn havde havt til Hustrue; hvorfore og Astrid havde Kong Oluf meget kiær. Sigvald Jarl var viis og fornuftig, men tillige underfundig, og vidste ved sin Listighed at hindre Oluf Tryggeson fra sin Hiem-Reise, endskiont hans

med sit store Skib, Skeiden, som var forsynet med 30 Rum, og vel udrustet. Hans tvende andre Svogre, Hiorning og Thorger, kom og til ham, hvilke førte hver et stort Skib, foruden mange andre rige Mænd, som vare i Følge med ham. Han førte heele Krigshæren Sønder med Landet. Og, da han kom til Rogaland, opholdt han sig der noget, siden Erling Skialgsøn havde anrettet for ham et prægtigt Giæstebud paa Sola. Da kom Ragnvald Jarl Ulfsøn fra Øster-Gotland til Kong Oluf, for at tale mundtlig med ham, nemlig den Sag han ved Gesandter havde handlet om, at han maatte faae Kongens Søster, Jngeborg, til Ægte. Kongen tog meget venlig mod Jarlen, og sagde sig at være redebon til at holde sit Løfte, og give ham sin Syster Jngeborg, dersom han ville antage den rette Troe, og Christne alle sine Undersaatter. Dette indgik Jarlen, og lod sig døbe med alle sine Underhavende. Og saaledes blev det Giæstebud, som Jarlen havde ladet anrette, desto meere anseeligt, i det Jarlen udi samme traadde i Ægteskab med Jngeborg, Trygves Daatter, og ved denne Leilighed havde Kong Oluf faaet alle sine Søstre bortgiftede. Da Jarlen lavede sig til Hiem-Reisen med sin Jngeborg, forsynede Kongen ham med mange geistlige Lærere, som skulle Christne Folket i Gotland, og undervise dem i den rette Lærdom. Og saaledes skiltes Kongen og Jarlen meget kiærlig ad.

Efter sin Søsters, Jngeborgs Giftermaal skyndte Kongen sig ud af Landet med sin Krigshær, som baade var tapper og talrig. Kong Oluf havde i alt 60 lange Skibe, da han seilede fra Norge. Han drog med sin Skibs-Flöde igiennem Øresund, og siden Sønder om Dannemark. Paa samme Reise kom Kong Oluf til Vintland (Pommeren) og sendte Bud til Kong Burislaus, at han vilde møde ham. Og da de mødte hinanden, blev der handlet om de Eyendomme, som Kong Oluf krævede. Samtalen imellem dem faldt kiærlig ud, og Kong Oluf fik rigtig, hvad han havde at fordre paa sin Hustrues Vegne. Der opholdt Kong Oluf sig længe om Sommeren, og besøgte mange af sine Venner.

(*) Herom melder den Hedning Haldur i sin Vise om Erik Jarl, saaledes: Kongernes Forstyrrere bød Folk ud af Sverrig, og holdt Sønder ud i Søen med den store Krigshær. Og da vilde hver en Mand, som kunde bære Vaaben gierne følge med Erik. Og Rov-Fuglene fik Blod at drikke.

Folk vare fortrydelige derover, siden de vare færdige, og havde god Vind. Imidlertid fik Sigvald hemmelig Bud fra de Danske, at Kongen i Sverrig og Erik Jarl vare komne med deres Armee, og med Kongen af Dannemark vare paa Veyen til Venden, og vilde oppebie Oluf Tryggeson ved den Øe Svold; hvorfore Sigvald maatte mage det saa, at de kunde finde ham der. Det rygtedes snart i Venden, at Kong Svend havde udrustet sig til Krig imod Kong Oluf Tryggeson, men Sigvald Jarl forstillede sig for Kong Oluf Tryggeson, og foregav, at Kong Svend ikke dristede sig til med den Danske Armee alleene at stride imod Kong Oluf, og, dersom han befrygtede nogen Krig eller Fare paa Veyen, vilde han følge Kong Oluf med 10 Skibe. Det behagede Kongen vel; thi Jomsvikingerne vare gode Krigs-Folk.

En Dag, da det var got Veyr, og onskelig Vind, lod Kongen blæse til Skibs, og gik til Seils med sin gandske Flode. De smaa Skibe lob strax ud af Havnen, og Sigvald Jarl, som seilede næst ved Kongens Skib, raabte til Kongen, at han skulle følge efter ham; thi han vidste best, hvor Dybet var til de store Skibe, imellem Øerne. Greven seilede da foran med sine 10 Skibe, og Kongen efter ham med 11 af sine største Skibe. Da de kom til den Øe Svold, fik Greven Tidende, at den Danske Konge laae der i Havnen med sin heele Flode; hvorfore Greven lod Seil falde, og roede ind under Øen (*).

Kong Svend, Oluf Fonske af Sverrig og Erik Jarl vare oppe paa Øen med meget Folk, for at see sig om; thi det var got Veyr og klart Solskin. Og de saae et stort Skib seile ude i Havet, som giorde en smuk Parade; hvorfore Kongerne sagde, at det var Ormen hin lange: men Erik Jarl sagde, at det Skib tilhorte Endre af Gimse. Strax derefter kom et andet større Skib udseilende. Da sagde Kong Svend: Nu er Kong Oluf bange, efterdi han ikke tør seile forrest iblant sine Skibe. Erik Jarl svarede: Dette er ikke Kongens Skib; thi jeg kiender seilet; paa det Skib er Erik Skialgson, Kongens Svoger, lader ham seile; thi det er bedre, at vi mister ham i Dag fra Kong Olufs Flode, end vi skulle finde ham der saa berustet. Noget derefter saae de Greve Sigvalds Skibe legge til Øen, og strax derefter tre af Kong Olufs Skibe, af hvilke det eene var meget stort. Da sagde Kong Svend: Skynder eder nu til Skibs, der kommer Ormen hin Lange; men Erik

(*) Herom melder Harold Hedning saaledes: Kongen foer Sønder fra med 71 Skibe, han som udi Krig kunde farve Sverdene med Blod, da Jarlen havde fordret de Svenske ud med sig, og Freden imellem Kongerne var ophævet.

Erik Jarl sagde: Tøver endnu lidet, I have ikke endnu seet Ormen hin Lange. Da sagde mange iblant dem, Erik Jarl har neppe i Sinde at stride i Dag, og hevne sin Faders Død, og vil det ikke være os en stor Skam over alle Lande at høre, det vi ligger her med saa stor en Krigsmagt, og lader Oluf Tryggeson seile ud i Havet fra alles vores Øyne. Efter nogen Samtale saae de 4 Skibe komme, blant hvilke der var et overmaade stort Skib, bygt efter en Drages Lignelse, og stærkt forgyldt. Da stod Kong Svend op, og sagde: Høyt skal Ormen hin Lange bære mig i Aften, den vil jeg styre. Og de sagde iblant hverandre, at Ormen var et stort og prægtigt Skib; og det var en Helte-Gierning, at lade bygge saadant et Skib. Men Erik Jarl sagde til nogle, som stode hos ham: Om Kong Oluf end ikke havde fleere, end dette eene Skib, fik Kong Svend det dog ikke fra ham med den Danske Magt alleene.

Derpaa søgte Folket til Skibs, og tog Teltene af. Medens Anførerne, som nyelig er meldt, talede med hverandre, saae de tre Skibe, og det fierde kom efter, som var Ormen Lange. De andre Skibe, som de havde seet og meente at være Ormen Lange, var Tranen og den lille Orm. Derpaa gik Anførerne til Skibs, og lavede sig til at legge imod Oluf Tryggeson efter at de først havde deelt Norges Rige imellem sig, saa at hver af dem skulle have den tredie Part deraf, hvis de kunde fælde Kong Oluf. Og de som først kunde giøre Indfald paa Ormen Lange, og erobre den, han skulle have alt det Bytte, som fandtes derpaa, og enhver skulle beholde det Skib, som han erobrede. Erik Jarl havde et stort Skib, som han pleyede at bruge i Søe-Røverie, som var beslaget med Jern-Sprænger fra Vand-Gangen op efter Borde, og en Jern-Kam paa Borde rundt omkring, og blev kaldet Jern-Barden.

Da Torkild Dyrdel nu saae, at Greve Sigurd lagde under Landet med sine Skibe, lagde han ind efter ham, og spurgte ham, hvorfor han giorde det? Han svarede, at han ville oppebie Kongen; thi der vare Fiender i Veyen. Siden kom Torkild Nefvie med Ormen den lille, og tre Skibe med ham, hvilke indberettede ham samme Tidender. Men da Kong Oluf kom imod Øen, lagde Kongerne og Erik Jarl ud i Sundet med deres gandske Flode.

Da Olufs Mænd saae dette, raadede de ham at gaae til Søes, og ikke indlade sig i en Trefning med saa stor en Krigshær. Men Kongen raabte med høy Røst, staaende ved Roret, og sagde: Lader strax Seilene falde; mine Mænd maae ikke tænke paa at flye, jeg haver endnu aldrig taget Flug-

ten i Strid, ey heller vil jeg nu giore det, Gud maae raade for Livet. Kongens Befaling blev da strax efterlevet (*). Og han lod give Signal, at alle Skibene, skulle legge sig sammen. Ormen den lille blev lagt ved den eene Side af Kongens Skib, og Tranen ved den anden, men de andre Skibe ud fra paa hver Side, og alle Forstavnene bleve sammenfoyede med hinanden. Derpaa befoel Kongen at legge Ormen Lange saa langt frem for de andre Skibe, som den var længere. Da svarede hans Stavn-Vogtere, Ulf hin Rode: Dersom Ormen skal ligge saa langt foran, da er Stavnen snart' vunden. Kongen sagde: Jeg vidste ikke, at jeg havde en Stavn-Vogtere, som er baade rød og ræd. Men Ulf sagde: Forsvar du saa vel Lyftingen i Dag, som jeg skal forsvare Forstavnen. Kongen havde en Bue i Haanden, paa hvilken han lagde en Piil, og sigtede til Ulf dermed. Ulf sagde: Skyd derhen, Herre, hvor det giores Behov, jeg giør det for din Skyld, og skal giore saa meget jeg formaaer. Kong Oluf stod i Lyftingen paa Ormen hoyt over de andre, med forgyldt Skiold og Hielm, saa han var kiendelig frem for andre, og uden over sit Harnisk havde han en kort rod Kiortel. Da han nu saae, at Floderne deelte sig, og hver Anforere hidsede sit Tegn og Flag, spurgte han hvem det var, som lagde til ham paa hoyre Side? Der blev svaret, at det var Kong Svend med den Danske Armee. Derpaa svarede han, disse feye Folk er jeg ikke bange for; thi til Soes har de Danske intet Mod, ey heller indlegger de Seyer over os i Dag. Han spurgte videre: Hvem der var Anforere for Floden ved den venstre Side? Der blev svaret, at det var Kong Oluf Fonske med sine Folk. Derpaa sagde han: Heller maatte de Svenske blive hiemme, og slikke deres Offer-Bolder om Breddene, end gaae under eders Vaaben paa Ormen Lange. Men hvis ere, spurgte han saavidere, de store Skibe, som hisset ligger i Bagbord uden for de Danskes Flode! De sagde: Det er Erik Jarl Hagenson. Han, svarede, Kongen, synes at have Aarsag til Krig, af ham maae vi vente os en skarp Strid og dygtige Hug; thi de ere Nordmænd, ligesom vi.

Kongerne lagde om Borde med Kong Olufs Skibe. Kong Svend lagde mod Ormen Lange; men Oluf Fonske lagde til det yderste Skib i Kong Oluf Tryggesons Flode, og paa den anden Side lagde Erik Jarl til, og der begyndtes

(*) Saaledes melder Halfred i Visen: Nu vil man fortælle, hvad Krigsfolkene sagde, at den mægtige Konge ikke skulle legge imod Fienden; men den Krigshelt bad sine Karle ikke at tænke paa Flugten. Det Heltmodige Ord vil stedse blive i frisk Minde.

begyndtes en haard Strid. Sigvald Jarl retirerede med sine Skibe, og bivaanede ikke Trefningen (*).

I det første Anfald blev mange slagne. Stavn-Boerne paa Ormen og Tranen kastede Baads-Hagen i Kong Svends Skib, og slog og skiød ned paa Kong Svends Folk, saa at han maatte romme paa et andet Skib, og alle de Skibe, som Kong Olufs Folk angreb, sloge de Folket af, og lod Skibene drive. Kong Svend lagde da fra med sine Skibe, og brugte Skud. Kong Oluf Fønske lagde frem i Steden igien; men det gik ham og hans Folk ligeledes; thi efter at de havde mist meget af deres Folk tillige med en Deel Skibe, maatte de legge fra igien. Men Erik Jarl lagde sit store Skib, Jern-Barden langs ved Kong Oluf Tryggesons yderste Skib, slog Folket af det, hug Skibet løs, og lod det drive. Ligeledes handlede han med det eene Skib efter det andet, saa at Kong Olufs Mænd romte af de smaae Skibe ind paa de største. De Danske og Svenske laae rundt omkring Oluf Tryggesons Skibe, og brugte Skud-Vaaben; men Erik Jarl laae altid ved Borde, og brugte Hug-Vaaben, og, naar hans Folk blev ham fraslagne, fik han friske Folk af Danske og Svenske igien (**). Striden blev jo længere, jo skarpere, og det kom saa vidt, at alle Kong Olufs Skibe bleve overfaldne og loshugne, saa at Ormen var alleene i Behold, og paa det vare saa mange, som formaaede endnu at føre Vaaben, og vare overblevne af Kong Olufs Folk. Men Erik lagde sin Jernbard om Borde ved Ormen Lange, og brugte Hug-Vaaben (***). Og han stod for i sit Skib, og havde ladet giøre en Skiold-Borg

 omkring

(*) Saaledes melder Skule Thorstensen, som da var med Erik Jarl: Jeg fulgte Friislændernes Fiende, Sigvald Jarl, jeg slap da i mine unge Aar af Krigen med Livet. Men nu mærker Folk, at jeg bliver gammel. Der, hvor de mødtes i det heftige Slag, Sønden for Svolds-Fiorden, der maatte vi bære blodige Saar (†).

(†) Ligeledes beretter og Halfred Vandrada Skald: Den stridbare Konge meener jeg vist, savnede der Trondhiemmernes Hielp. Men mange toge Flugten, og den Eenevolds Konge stridede med to hurtige Konger, foruden Jarlen den tredie. Derfor er han Berømmelse værd

(**) Saaledes melder Haldur i Visen: Paa Ormen den Lange blev heftig fegtet med skarpe Sverd. Hvor de forgyldte Spyd klingede, fandtes ingen Fred; man siger, at Kongen fegtede heftig for i Spidsen, og hans Sverd beed paa de Danske og Svenske i den Krig, som stod Sønder

(***) Saaledes melder Halfred: Ormen den Lange kom da i en haard Klemme, da de blanke Skiolde bleve sønderhugne, og Blodet randt Strømme-viis. Da Jarlen lagde den høybygte Jernbard ved Siden af Ormen, og vandt Slaget.

omkring sig. Da blev der brugt imod Kong Oluf Tryggeson baade Sverd og Spyd, samt Bue-Skud og alle Slags Vaaben, saa at de paa Ormen Lange kunde med Nød forsvare sig, saa tykt fløy Spyd og Piile med alle Slags Skud-Vaaben. Men Kong Olufs Mænd vare saa hidsige, at de løbe oven paa Borde, for at dræbe Fienderne, og mange forhastede sig saaledes, at de faldt over Borde, og sank ned med deres Vaaben (*).

Einar Tambeskælfver stod bag i Krappe-Rummet, og skiød med Haand-Bue, og ingen Nordmand skiød skarpere og stærkere, end han. Samme skiød til Erik Jarl, og traf i Roer-Kulten (den øverste Knap paa Roret) oven for Jarlens Hoved, saa at Pilen gik i Træet, saa langt, som Jernet var. Erik spurgte: Hvem der skiød med saa stor Force? Og strax kom den anden Piil flyvende imellem hans Arm og Side, og traf i Hoved-Fiælen af en Seng, saa Spidsen stod langt igiennem. Erik spurgte atter, hvem der skiød saa heftig? Hans Skiotte, ved Navn Find den lille, svarede: Det giorde den store Mand, som staar i Krapperummet. Derpaa sagde Greven: Skyd den store Mand i Krapperummet. Men Find svarede: Det maae jeg ikke giore. Greven blev vred, og spurgte, hvorfore? Han svarede: fordi han er ikke feig (hans Endeligt forestaaer ham ikke endnu) men jeg vil see, om jeg kand faae lemlæstet hans Bue. Da Einar havde lagt Pilen paa, og tredie gang drog sin Bue, meenende vist, at han skulle treffe Erik Jarl, brast Buen med saa stort et Knald, at Kongen, som stod bag i Skibet, hørte det, skiønt der var en stærk Bragen af Vaaben. Han raabte da til Einar, og spurgde, hvad der brast med saa stærk en Lyd? Einar svarede: Norge af eders Hænder, Herre Konge. Kongen svarede: Ikke monne saa stor Brøst være vorden; thi Gud raader baade for Liv og Rige, og ikke din Armbue; tag en af mine Buer, og skyd med; derpaa kastede Kongen Buen til ham. Einar tog Buen, satte Pilen for, og sagde: Alt for veeg og lidet stærk er Kongens Bue; derpaa kastede han den fra sig, greb til sit Skiold og Sverd, og værgede sig tappert.

Kong Oluf stod i Loftingen (Bag-Stavnen) og brugte Bue-Skud og Gabliner (Lanceer) og, da han saae frem i Skibet, at hans Folk hug tidt og skarpt, men Sverdene bed kun lidet, oplukte han sin Sverd-Kiste, og uddeelte

(*) Saaledes melder Halfred i sin Vise: De saarede sank ned af Ormen i deres Harnisk, siden de ikke ville svigte. Saa kiække Karle faaer Ormen neppe meere i hvor den end seigler hen, endskiønt en berømt Konge med sine Krigs-Mænd styrer den.

deelte gode og skarpe Sverd iblant sine Folk. Men, da han rakte sin høyre Haand ned, saae hans Folk, at Blodet randt ned under hans Harnisk, da de tilforn ikke vidste, at han var saaret. Stavn-Boerne og de, som stode i det forreste Rum paa Ormen, giorde stort Nederlag paa Grevens Folk, og værgede sig længst; thi det var det beste Krigs-Folk, og Skibsbordet var der høyest. Men midt i Skibet ved Masten blev Folket tyndt. Hvorudover Erik Jarl kom op paa Ormen selv femtende. Da Hyrninger, Kongens Svoger, saae det, satte han sig imod ham med sine Folk, og tog saaledes imod ham, at han maatte springe baglends ned i sit Skib igien, og hans Folk blev slaget (*). Da Erik Jarl bemandede sig igien, og fegtede tappert, blev den største Deel af Kong Olufs Folk slagen; hvorudover Erik Jarl atter vovede sig op paa Ormen, og fandt tapper Modstand. Da Stavnboerne saae det, gik de tilbage i Skibet, at forsvare sig imod Greven: Men fordi den største Deel af Folket paa Ormen var slagen, og Skibet mange Steder var øde, steg Grevens Mænd allevegne op i Skibet, og de som vare paa Ormen, søgte bag til Lyftingen, at forsvare Kongen (**).

Kolbein Stald-Mester, som havde lige Klæder og Vaaben med Kongen, og var en deylig Mand, gik op i Lyftingen til Kongen, og da blev der en skarp Strid i Forrummet. Men eftersom Eriks Mænd vare opkommen, og søgte til paa alle Sider, men Olufs Mænd derimod vare afmægtige og trætte, bleve de snart slagne, i hvor tappert de end fegtede. Kong Oluf Tryggesøn og Kolbein Staldmester sprang da over Borde, og Kongen kom snart under Vandet siden han havde kastet sin Skiold over sig, at han ikke skulle blive fangen af Fienderne. Men Kolbein skiod sit Skiold under sig, at Krigsfolket saae han ikke saa snart kunde siunke; hvorudover han blev fangen, og ledt frem for Erik Jarl; thi de meente det var Kongen. Men Erik kiendte Kolbein, og skiænkede ham Livet. I samme Øyeblik sprang alle Kong Olufs Mænd over Borde, og Torkild Nefvie var den sidste, der sprang over Borde.

(*) Saaledes melder Kolbeinson i sin Vise: Der blev et stort Raab paa Skibet, Hyrninger fik stor Berømmelse, fordi han med sit blaae Sverd, Hielm og Harnisk forsvarede Kongen, hvilket aldrig skal blive forglemt.

(**) Haldur Hedning beretter, at Erik Jarl den gang meget opmuntrede sine Folk, saaledes lyder hans Vise: Jarlen bad sine Krigsmænd gaae modig frem. Og Folket, som var med Oluf, maatte begive sig bag Roer-Bænkene. Da Ormen den Lange lydede paa Siden under Kongen, maatte denne Helt miste sine Skibe.

de (*). Derpaa udlod heele Armeen sig med Seyer-Skrig. Derefter kom Sigvald Jarl roende med sine Skibe (**). Men det Skib, som blev kaldet Vendes Snekke, hvilket Astrid, Sigurd Jarls Hustrue, havde udsendt, roede strax til Landet. Og mange stode i den Tanke, at Kong Oluf Tryggesøn skulle have afført sig sit Harnisk under Vandet, og begivet sig hen til samme Vendes Snekke, hvilket Skib i Besynderlighed Astrid skulle have udskikket for at hielpe ham, om det behøvedes, og var mueligt, og med samme Skib skulle Kongen være bragt til Landet, og kommen derfra. Men hvorom all Ting er, saa kom han aldrig meere til Norge, og hans kiæreste Venner tvivlede meget om, at han var i Live. Endskiønt der spurgtes mange Tidender til Norge og Engeland, at han skulle leve i et Kloster udi Syrien, saasom Halfrod Skald siger i sin Vise: Sannir var Aar ok æfvi Oldbrags so er det sagdi at lofda Gramr Lifdi lestyggis simar Tryggua vira qveds olld or eli Olaff kommin stalamen geta mali sonno mik er ver enn sua ferri Mundit deim er degnar Drothardan gram sotto fer ek met lyda lidi Landher dar skot verta: = = = Nu er sanfregt sunnan Sielings i styr miclon. Det er: Men den anden i forrige Aar sagde sandt, at Trygvesøn Herrernes Konge, en Hadere af Laster, var i Live. Saa siger nu Folk, at Oluf kom bort; man giætter, at det er saa; men det er ikke saa vel. Og endnu en anden Vise giort af samme Halfrod. Det mindes Folk, at Landshæren sloges med den tapre Konge; Jeg fulgte Hæren der, hvor det store Nederlag skedte. Mange giætter, og det synes rimeligt, at den berømmelige Konge skulle ved at svømme være sluppen ud af Hæren. Endnu siger en anden Mand, som var sat til at øse paa Skibet i Krigen, at den saarede Konge slap bort med Livet. Nu har man tilforladelig Efterretning Sønden fra, at Kongen slap ud af den svare Krig. Nu kand jeg ikke mindes meer siden det er uvist.

Greve

(*) Haldur Hednings Vise: De Vendiske Skibe drog vidt omkring til det Slag, hvor Folk fra tre Lande fegtede starpt. Der var da en stor Sverd-Bragen paa Søen. Ormene fik døde Kroppe at spise. Den kiække Folkets Regent (Jarlen) dræbte Mennesker, og jog mange paa Flugt.

(**) Saaledes melder Halfrod Vandrada Skald: Jeg veed intet vist at berette; men jeg vil dog ikke dølge hvorledes Rygtet gaar, det er uvist, enten den dydige Konge er død eller levende. Alle hør jeg sige for Sandhed, at Kongen fik mange Saar. Mig er berettet om ham paa to Maader.

Greve Erik Hagenson tilegnede sig, i Følge af Seyeren, Ormen Lange, tillige med et stort Bytte, og styrede den selv fra Sundet (*).

Samme Tid var Svend Hagenson, Eriks Broder, forlovet med Holmfrid, Kong Oluf Fønskes Daatter. Og da disse tre Regentere deelte Norge imellem sig, satte Kong Oluf Fonske Svend Jarl over den Deel af Landet, som ham tilfaldt, nemlig fire Læne udi Trondhiem, tillige med Sundmør, Nordmør og Rumsdal, og Øster i Landet Ranarige fra Got Elv (det er nu Bahus-Elv) og til Svinesund, med samme Vilkaar, som Harald Haarfager gav sine Sønner det i Forlæning.

Men Erik Jarl fik fire Læne i Trondhiem, tillige med Helieland, Nummedal, Sundfiord og Nordfiord og Fialer Sogn, samt Haardeland og Rogeland (det er Ryefylke og Jæderen) og Norder Agde indtil Lindesnæs (**).

Men Kong Svend havde sin Part udi Vigen, som tilforn, og han forlænte Erik Jarl med Raumerige og Hedemarken.

Kong Oluf Svenske giorde Svend Hagenson til Jarl eller Greve, og han var en deylig Mand.

Erik og Svend lode sig døbe, og antoge den Christelige Troe, dog lode de enhver troe, hvad han vilde, saa længe de regierede, men gamle Love og gode Lands-Skikke holdt de ved Magt i deres Tid, og vare gode Regentere, samt meget elskede.

(*) Saaledes melder Haldur Hedning: Kongen kom i Slaget paa Ormen Lange, og hans Skib og Hielm var meget prægtig. Men udi Krigen, som blev ført Sønder, tog Jarlen med Glæde imod Ormen; men maatte dog først fegte. Den fik Hennings Broder i Besiddelse.

(**) Dette beretter Thormod Kolbrunar Skald: Det veed jeg, at der har været Herser foruden Erling, hvilke Jarlens beste Venner nu berømmer, men efter Krigen, som han førte, siger jeg dette, at han underlagde sig Landet Norden fra til Sønder ved Agde. Lev nu længe, Eenevolds-Herre, dine gode Venner seer det gierne. Han synes redebon til at holde Haand over Norges Mænd; men nu siges der Sønder fra, at den fattige Kong Svend er død. Faae af hans Folk ville give sig under ham, og faae vare hans Byer.

VII.

Kong Oluf Haraldson, den Hellige, den syvende Enevolds Konge i Norge (naar man regner Hagen Jarl i Konge-Tallet) hvilken og blev kaldet Kong Oluf Diggre (det er den Tykke.)

Biorn Kiøbmand, eller Farmand, Harald Haarfagers Søn, blev slagen ved Sæm paa Vestfold af sin Broder Erik Blodøxe, som tilforn er meldt. Hans Søn, Gudrod blev opfostret hos sin Farbroder, Kong Oluf Digrebein, som blev kaldt Gierrestads Oluf eller Alff, tillige med Olufs Søn, Trygge, indtil Erik Blodøxe ogsaa ihielslog bemeldte Kong Oluf, tillige med Kong Sigrid af Trondhiem, Haldan Svartes Broder, ved Tønsberg, da flyede Gudrod Biørnson og Trygge Olufson til Opland. Siden bleve de begge Konger under Kong Hagen Adelstein; men efter hans Død, sloge Erik Blodøxes Sønner dem begge ihiel. Trygge havde en Søn ved Navn Oluf, som holdt sig udenlands, indtil Hagen Jarls sidste Dage, som før er meldt. Men Gudrods Søn, Harald, som var opfostret paa Grenland i Opland, og derfor blev kaldt Harald Grenske, var Hagen Jarls Under-Konge paa Vestfold og Opland, hvis Hustrue var Aasta, en Daatter af Guldbrand, Regent over Guldbrands-Dalen, som blev kaldet Dala-Guldbrand, og Aasta blev kaldet Dalakolda (det er Dala-Hinden) for hendes Deyligheds Skyld. Samme blev tilsidst indebrændt i Sverrig, som udi Hagen Jarls Historie er meldet.

Aasta, Guldbrands Daatter, fødte som før er meldt, en Søn, som blev kaldet Oluf efter Kong Oluf paa Gierrestad. Rani Jonson øste Vand paa Barnet, efter hedensk Skik, og det blev først opfødt hos sin Moder og Morfader. En lang Tid derefter giftede Aasta sig igien med Kong Sigurd Sirr paa Ringerige, en Søn af Haldan, hvis Fader var Sigurd Rise, Harald Haarfagers Søn. Og sammes Forfædre havde regieret over Ringerige for ham.

Sigurd Sirr var en viis Mand, meget afholden og rig. Han var ingen Krigsmand, men en god Regent, som elskte Retviished og Maadelighed i alle Ting. Hos ham og sin Moder blev Oluf Haraldson siden opfostret.

Vinteren efter Harald Grenskes Død skildte Tronderne Hagen Jarl ved Livet, i hvis Sted Oluf Tryggeson blev Konge, som meldt er. Han var

den

den fortreffeligste Krigsheldt, som kunde findes, og i sin gandske Opførsel meget lig Kong Hagen Adelstein.

Han var og den første Christen Konge i Norge, som baade selv holdt fast ved den Christelige Troe, og lod den forkynde over heele Norge, og alle de Lande, som laae under Norge. Samme lod og døbe Kong Sigurd Sirr med alle sine Underhavende, og var selv Oluf Haraldsøns Gud-Fader.

Rani Jonson, den Vidfarne, var Olufs Foster-Fader og Tugtemester. Og Oluf tegnede snart til Dyd og Tapperhed. Han var smuk af Skabning, dog ikke høy af Vext, som ogsaa viis og veltalende.

Kong Sigurd var en god Huus-Fader, og holdt mange Arbeyds-Folk; han drog selv ofte ud til sine Gaarde, at besee sine Agre og Enge, sit Qvæg og Kreature, Smeden, Bygning eller andet saadant Arbeyde. En Dag, da Kongen vilde ride ud, var alle hans Folk ude, hver i sin Forretning, og Oluf Haraldsøn var alleene hiemme, hvilken Kongen befoel at sadle sin Hest. Oluf gik da ud, og lagde Sadlen paa den største Buk, der fandtes iblant Qvæget; dernæst gik han ind, og sagde til Kongen, at Hesten var sadlet. Da Kongen kom ud, og saae, hvad han havde giort, sagde han til ham: Jeg seer vel, Oluf, at du vil raade meere, end jeg; hvorfore det er unyttigt og mig u-anstændigt, at befale dig andet, end hvad dig behager; man kand nok see, at vi to ikke ere lige sindede: Dernæst betænkte Kongen sig paa, hvorledes han med det første kunde skille sig vel ved ham.

Oluf Haraldsøn var ikke høy, men middelmaadig af Vext, tyk, foer og sterk. Han havde et Lysgraae Haar, et bredt Ansigt, en rød og skiær Farve, deylige og levende Øyne; men saae skarpt, naar han var vreed, saa at man da maatte frygte, naar man saae ham i Øynene. Han var og meget duelig til Forretninger. Han kunde færdig skyde baade med Bue og Haand-Skud, var en god Krigsmand, og kunde derhos vel svømme. Han var ogsaa lærvillig og konstig, og kunde vel giøre efter, hvad han saae giøre for sig. Og han blev kaldet Oluf Digre (det er, Oluf den Tykke) han var dristig, havde et reent Maal, og kunde veltale for sig. Han tog snart til i Vext, Styrke og Forstand. Han var meget behagelig for sine Slægtinge og Venner. Udi Leg og saadanne Øvelser vilde han ikke lettelig lade sig overvinde, men altid beholde Prisen. Og var altid betænkt paa at vedligeholde den Ære og Myndighed, som han var født og baaren til.

Da Oluf Haraldsøn var tolv Aar gammel, gav han sig strax paa Orlogs-Skibe, med Rani sin Hofmester, som var øvet i Søe-Roverie. Hans

Folk gav ham strax Konge-Titel, som da var brugeligt, at, naar Konge-Sønner drog paa Søe-Roverie eller Viking, førte de Konge-Navn, endskiønt de intet Land eller Rige havde at regiere over (*). Han seilede først Øster ved Landet, og drog til Dannemark (**). Mod Høsten seilede han under Sverrig, og røvede og brændte vidt omkring i Landet; saasom han meente sig at have gyldig Aarsag til Fiendskab imod de Svenske, fordi de dræbte hans Fader (***). Da han kom imellem de Svenske Skiær, stridede han mod en Søe-Røver, ved Navn Sote, og overvandt ham ved Sote-Skiær; Thi saasom Oluf havde ferre Folk, men større Skibe, end Sote, lagde han sine Skibe imellem blinde Skiær, saa at Vikingerne ikke kunde komme til ham, uden med faae Skibe af Gangen, og paa dem, som først kom, kastede Oluf Baadshager og Kroge, med hvilke han drog dem til sig og ødelagde dem (†).

Derefter drog Oluf Øster ved Sverrig, og lagde op i det store ferske Vand, Logen, (som nu kaldes Moler) og røvede paa begge Sider, lige indtil gamle Sigtun; Og den Steen-Broe er endnu at see, som han der lod giøre. Men imod Høsten fik Oluf at vide, at Kong Oluf Fonske samlede Skibe og Folk, og havde ladet slaae Jern-Lænker over Stoksund, og tænkte at holde Oluf Haraldsøn, indtil der kom Frost; hvorfore han seilede til Stoksund; men kunde ikke komme der igiennem, eftersom der var Blok-Huus, (Kastell) Vesten for Sundet, og Krigsfolk laae Østen fore. Han fik ogsaa at vide, at Kong Oluf Svenske var kommen til Skibs med en stor Armee. Logen er

et

(*) Rani sad siedse ved Roeret, og nogle beretter, at Oluf Haraldsøn selv har været Roer-Karl, og dog tillige Konge, over sine Folk.

(**) Saaledes beretter Ottar Svarte i sin Vise om Kong Oluf: Ung satte du, o stridbare Konge, dine Skibe i Søen. Du haver vænt dig til at udgyde de Danskes Blod, du giorde en nyttig Reise Nord fra, og blev rig af det, som skinner. Jeg spurgte det forud, at Kongen havde reist sin Vey

(***) At Oluf drog fra Dannemark ud i Øster-Søen, vidner Ottar i følgende Vise: I roede i Øster Søen med farvede Aarer, og du Land-Værge, bar Gods af Landet paa Skibene. Siden brugte I Seilene, og foer strax bort. Bølgerne sled mange gamle Aarer i tu for dig. Folket frygtede meget, da Kongen skulle reise. Du Svane-Fødere (Søe-Konge) førte siden Krig paa Svenske Næs

(†) Om denne Krig melder Sigvater Skald i sin Vise om Olufs Krig: Lang-Skibet bar den unge Konge-Søn ud til Sundet Siden frygtede Folket for Kongens Vrede. Jeg kand mindes mange Ting; men første gang farvede han Sverdet i Blod Østen for Sota-Skiær.

et stort fersk Vand, i hvilket de fleeste Elve og Bekke, samt andre ferske Vande har sit Løb; den bliver derfore mod Høsten stor, og voxer af Regn-Vand, saa at Fossen (et stridig løbende Vand) løber stridig ud igiennem Stoksund, og Vandet gaar høyt op paa Landet. Oluf lod da gienemgrave Agnesidt; thi der var lang Land-Strækning og blød Jord, og, da der samme Tid faldt megen Regn, og Gryften var igiennem graven, faldt Vandet meget stridig der ud, saa at Graven blev dybere, og Oluf kom der igiennem med alle sine Skibe ud i Havet. Da nu nogle Svenske kom og vilde formeene dem at komme derud, faldt Aabakken ud med dem; thi den var underløben af Vandet, og mange af dem druknede.

Derpaa seilede Oluf Haraldson til Gulland, for at røve, men Gotherne havde samlet en Armee imod ham og bød ham Brand-Skat og Underdanighed, med hvilket Tilbud Oluf var vel fornøyet, og blev der om Vinteren (*). Om Sommeren derefter seilede han først til Øland (**) siden til Finland (***) og siden bedre frem ved Balagaards Side. Dernæst til Sud-

 vig

(*) Saaledes beretter Ottar i sin Vise: **Du fik Rigdom, o Konge, af den omflødne Gothernes Hær, de torde ikke forsvare det Folkerige Land for Sverdet. Mange foer af Sted for mindre, mange lavede Føde til for Ulvene. Jeg spurgte at den unge Mand tvang Folket Øster i Øsysland ved Hunger.**

(**) Der gik han i Land. Og da Estlænderne kom imod ham, leverede Oluf dem en Trefning, drev Fienderne paa Flugt, og beholdt Seyer. Der siges, at, da Oluf kom i Land, bad Bønderne ham Skat af Landet; men, da de kom til Skibene, og lode, som de vilde levere Skatten, gik Kong Oluf imod dem med sin Armee, og det faldt da anderledes ud, end Bønderne havde tænkt; thi de kom ned til Skibene, og i Steden for Skatte-Penge, havde de Vaaben med sig, som Sigvatur Skald beretter: **Det var den anden Trefning Oluf holdt ved det ødelagde Øsysland, og Indbyggerne skiulte sig; men Bønderne, som undflyede, maatte takke deres Been for Livet, og Kongen fandt stor Svie af sine Saar.**

(***) Da han der gik i Land, og begyndte at røve, flygtede Indbyggerne til Skovene, og bortførte med sig deres Gods og Qvæg. Kongen gik langt op i Landet, og giennem nogle Skove, og fandt nogle beboede Dale, som kaldtes Hærdale; her fik han noget Bytte, men ingen Mennisker. Han vendte derfor mod Aftenen om til sine Skibe igien. Men, da de komme ud i Skoven, bleve de overfaldne af Krigsfolk, som skiød fra alle Kanter. Kongen bad da sit Folk forsvare sig. Men førend Kongen kom ud af Skoven, mistede han meget Folk og mange bleve saarede. Da han om Aftenen var kommen til sine Skibe, opvakte Finnerne ved deres Trold-Konst en meget stor Storm paa Havet. Men Kongen lettede Anker, og seilede Landet forbi, saa at hans Lykke formaaede da, som ellers ofte, meere, end Finnernes Troldom. De seilede Balagaards Siden forbi om Natten, og siden ud paa Havet. Men Hærfinnerne droge høyere op over Landet, lige saa hastig som

vig i Dannemark (*), siden til Friisland, og lagde sig under Kinlima Side udi stor Storm, og allesteds hvor han kom, røvede han, brændte og sloges med Indbyggerne (**).

Siden seilede Oluf Haraldsøn til Engeland, og samme Tid havde Kong Svend i Dannemark efter mange Aars Krig indtaget heele Engeland, og fordrevet Kong Adelrad. Men Kong Svend døde meget hastig, en Nat paa sin Seng, og de Engelske meente, at den hellige Emund havde dræbt ham. Da Kong Adelrad spurgte dette i Flandren, drog han strax til Engeland igien, samlede Folk, og lod byde til sig alle dem, som havde Lyst til at samle Guld og Midler, og vinde Landet med ham. Da søgte meget Folk til ham, og blant andre kom Oluf Haraldsøn ham til Hielp med alt sit Folk, og de lagde ind i den Aae Tems; men de Danske havde den Stad Sudervig inde paa den anden Side Elven, hvilken de meget stærkt havde befæstet, og havde giort en høy Broe over Elven, med en Fæstning derpaa, saa at ingen kunde komme derover (***). Kong Adelrad blev da meget bange og ilde til Mode, og tænkte paa, hvorledes han kunde vinde Staden: Han lod da Anførerne kalde til sig, og raadslog med dem, hvorledes de skulle komme over Broen. Oluf Haraldsøn sagde, at han ville drage foran med sine Folk, om de vilde følge ham. Det blev da besluttet, at de skulle legge op under Broen med deres heele Skibs-Flode. Oluf lod da giøre Storm-Tag over sit Skib af stærke Bræder, med stærke Stolper under, saa at de kunde staae imod Steen og Gruus,

Kongen seilede uden fore, som Sigvatur beretter: *Det haarde Slag udi Særdalen imod Finnerne, var Konge-Sønnens det tredie, da han i Øster-Søen havde afslaget et Røver-Skib, og siden lagde med sine Skibe til Balagaards Siden.*

(*) Siden drog han til Dannemark, hvor han mødte Torkild den Høye, Sigvald Jarls Broder, med hvilken han begav sig paa Reisen, siden han laae færdig at drage ud paa Søe-Røverie. De seilede da om Sudvigs Siden i Jylland, og erobrede der mange Søe-Røver-Skibe, og forhvervede sig stor Rigdom, som Sigvatur beretter: *Man siger, at Kongen havde nogen Skyld i Krigens Begyndelse; men han blev berømt, fordi han fierde gang forsvarede sig tappert, da det store Slag stod i Sudvig imellem Kongenshær, og de Danske tabte.*

(**) Saaledes beretter Sigvatur: *Det femte Slag vandt du, o udvalde Krigsmand ved Kinlima siden, da Hielmerne bleve sønderhugne, og Krigshæren kom ridende ned til Skibene, men blev slagen tilbage af Kongens Folk.*

(***) Der vare Broer over Aaen imellem Staden og Sudvigs Fæstning, saa brede, at to Vogne kunde kiøre derover jevnsides. Paa disse Broer vare og Brøst-Værner paa begge Sider, saa høye at de naaede en Karl til Livet; men under vare Pæle, som gik ned i Aaen.

Gruus, om sligt blev nedkast af Broen, og man kunde staae der under og forsvare sig. Da de lagde til Broen med Skibene, blev der nedkast saa mange Steen, Skud og Vaaben, at hverken Skiold, Hielm eller Harnisk kunde holde; hvorfore alle Skibe maatte legge fra igien, undtagen Oluf Haraldsøn, som lod vinde stærke Toug om Broe-Stolperne, og lod saa Skibene drive ned for Strømmen, og roede af all Magt. Hvorpaa Broe-Stolpene gik løs i Grunden, og Broen faldt ned med alt det væbnede Folk, der stod paa. Siden løb de Storm til Byen, og vandt den. Da Indbyggerne oppe i Landet fornam, at den Aae Tems var indtagen, og at Kongen kunde komme op i Landet med Skibe, opgave de alle Stæderne til ham, og tog ham til Konge igien (*).

Den Vinter var Kong Oluf hos Kong Adelrad, og holdt en stor Trefning paa Ringmareheed paa Ulfskieldsland, som tilhørte Ulfskield Snelling, og de vandt Seyer (**). Kong Adelrad indtog Landet vidt omkring, dog havde de Danske mange Stæder og Slotte inde. Oluf Haraldsøn var Anførere for heele Armeen, da Kantelborg blev vunden og lagt i Aske (***). Siden havde han Landeværn over heele Engeland. Og drog omkring med Skibe,

(*) Saaledes beretter Ottar Svarte i følgende Vise: Desforuden haver du uforsagte Konge brudt Londons Broer, og kuldkastet dem, siden du havde lært at erobre Lande. Hielmerne bleve skudte i Stykker ved Pile, og gamle Jern-Ringer (Harnisker) sprang i Stykker. Ligeledes i en anden Vise: Du Landsværge (Konge) kom i Land, og satte Kong Adelrad paa Thronen igien. Det var et haardt Slag, der blev holdt paa det fredelige Land, over hvilket Jatmunds Forfædre tilforn havde regieret. Og endnu i en anden Vise, giort af Sigvatur Skald: Den hurtige Kong Oluf førte den fiette Krig mod Engelænderne, da han ruinerede Londons Broer. De Valske Sverd beede paa; Medens Røverne forsvarede Verket, og paa Sletten ved Sudverk, havde en Deel af Folket Boder.

(**) Saaledes beretter Sigvatur Skald: Oluf holdt syvende gang en haard Krig paa Ulfskields Land, om hvilket jeg melder, og det blodige Slag stod paa Ringmaraheden, hvilket Ellas Børn og Haralds Arvinger forvoldte. Om samme Trefning melder ogsaa Ottar: Jeg siger, at Kongen holdt den blodige Trefning paa Ringmaraheden, langt fra sine Krigs-Skibe. Engelænderne krøbe til Jorden for eder (bleve slagne) førend mange i en Hast kom paa Flugten.

(***) Saaledes beretter Ottar Svarte: Du af den store Yngves Konge-Slægt, vandt Slaget, og du, milde Konge, ødelagde den vidtløftige Bye Canterborg om Morgenen, du Folkets Konge, raadede i Krigen over Gavnet (Indkomsterne) af Riget. Jeg haver spurgt fra gammel Tid af, at Ild og Røg tog Overhaand.

Skibe, og indtog Landet, hvor Tingmænd (leyede Folk) eller Danske havde det inde (*). Og han var tre Aar i den Betiening. Derpaa døde Kong Adelrad, og hans Sønner Edmund og Edvar fik Riget efter ham.

Siden seilede han Vester til Karls Aae, hvor han holdt en Trefning med Søe-Røvere. Og, medens han laae der, og biede efter Vind, for at seile igiennem Nerva-Sund (Strædet) til Hierusalem, drømte han, at der kom en stor Mand til ham, som bad ham slaae denne Reise af sine Tanker, og drage hiem til sin Eyendom i Norge; thi der skulle han med sin Slægt og Afkom udi lang Tid blive Konger. Hvorpaa han drog tilbage igien,

(*) Sigvatur beretter, at denne var Olufs den ottende Krig: Jeg veed, at Kongen, som var en Fiende af Venderne, førte den ottende Krig, og satte stærkt an paa Fæstningen. Indbyggerne i Canterborg maatte forlade deres Bye i Sorgen, og de fornemme Grever leverede Oluf mange Porte i Hænderne Han giorde sig og Landet Skat-skyldig, røvede og plyndrede, som Ottar beretter. Det Engelske Folk, som gav Penge ud, kunde intet sige imod den berømte Konge, som spaarede ingen. Sit Gods lod de falde, og lod Kongen giøre Bytte; undertiden, siger jeg, foer store Ting med til Stranden.

Siden seilede Oluf Sønder over Havet, og holdt en Trefning i Rings-Fiorden hvor han indtog en Fæstning paa den flette Plads ved Søe-Kanten, udi hvilken nogle Søe-Røvere havde sit Tilhold, og siden nedbrød den. Saaledes melder Sigvatur Skald: Udi Rings-Fiorden førte Kongen den tredie Krig mod leyede Krigsmænd. Det høye Slot, som tilhørte Røverne, lod han ruinere, saa at de ikke kom til at boe der siden.

Siden drog Oluf Øster med sin Armee til Grislopollar, og holdt der en Trefning med Søe-Røvere, som laae for Vilhelms Bye, som Sigvatur beretter: Du Oluf vandt det ellevte Slag, hvor Kongerne faldt. Ung kom du fra det Ting (Trefning) i Grislopollen. Der, siger jeg, stod et Slag uden for Vilhelms Bye, det er værd at fortælle om den troe Jarls (Konges) Strid. Siden holdt han en Trefning Vester udi Fætla-Field, som Sigvatur beretter: Tolvte gang rødfarvede han Sverdet i Blod. Og Folket blev slagen i Fætla-Fiord.

Derfra drog han Sønder til Seljopollar, hvor han og førte Krig, og vandt et Bierg, som kaldtes Gunvalds Bierg, hvilket var meget stort og gammel, han tog og en Jarl til Fange, ved Navn Geirfinner, som var sat til at forsvare Bierget. Kong Oluf talte da med Biergboerne, og lagde Skat paa Fæstningen, saa vel som og paa Jarlen, at de skulle løse sig frie med 12 Guld Skillinger. Og de gave ham saa mange Penge af Staden, som han paalagde dem. Som Sigvatur beretter: Trettende gang vandt Trøndernes Herre det navnkundige Slag Sønder udi Seljopollarne, og slog dem i en Hast paa Flugten. Kongen lod Folket om Morgenen gaae op paa det gamle Gunvalds Bierg, over hvilket Geirfinder raadede.

igien, og røvede og brændte udi Peitoland i Frankerige (*) efter at to Aar var gaaen bort paa dette Vesterlandske Tog. Tretten Aar vare da forløbne efter Kong Oluf Tryggesøns Fald, og imidlertid havde Erik og Svend, Hagens Sønner regieret Norge, og efter dem Svend og Hagen Erikson, Kong Svends Systerson. Samme Tid vare Vilhelm og Robert Grever udi Normandien, om hvilke paa et andet Sted skal meldes.

Efter Kong Oluf Tryggesøns Fald gav Erik Jarl Einar Tambeskielfver Pardon (**); samme var Enred Styrkorsøns Søn, og 18 Aar gammel, da han drog til Norge igien med Greverne. Han var den stærkeste Mand og beste Skiøtte i heele Norge, og kunde med en Piil skyde igiennem en raae Oxehud, som hang over en Stang. Han kunde og vel løbe paa Skier, og i alle Slags Øvelser overgik han alle andre. Han var tillige rig og af anseelig Herkomst. Erik og Svend Jarl gave ham deres Søster, Bergliod, Hagens Daatter, et deylig Fruentimmer, med hvilken han avlede en Søn, ved Navn Endrid. De gave ham og Forlæning i Orkedal. Han blev en rig og mægtig Mand i Trondelagen, og Greverne havde stor Trøst af ham.

Da Erik Jarl havde regieret over Norge i tolv Aar, kom der Bud til ham fra hans Hustrues Broder, Kong Svend i Dannemark, at han med en Armee skulle følge ham til Engeland; thi Erik var da meget navnkundig af de Krige han havde ført, og besynderlig af de tvende Seyervindinger han havde indlagt i de to skarpeste Trefninger, som vare bleven holdte i Norden, den eene, som han tillige med sin Fader holdt imod Jomsvikingerne, og den anden, som han holdt imod Oluf Tryggeson (***). Da han nu ikke vilde adlyde Kong Svends Begiering angaaende dette Tog, seilede han fra Norge,

 satte

(*) Her lagde han en Kiøb-Stad, som kaldtes Varande, udi Aske, som Ottars Vise melder: Du unge forskrækkelige Konge ruinerede Peito-Landet: I prøvede de malede Skiolde i Tydskland. Herom melder og Sigvatur: Den Mundrøde Morernes Konge, som kom Sønder fra, vandt Slaget ved Stranden, hvor de gamle Spyd bleve sønderbrudte, og udi Peito-Land blev Søe-Staden Varande brændt af Krigs-Folket.

(**) Som ogsaa Endred Styrkorsøn, hvilken var 18 Aar gammel, den stærkeste Mand &c. ham gav Erik og Svend Jarl deres Søster Bergliod til Ægte &c.

(***) Thordur Kolbeinsøns Vise: Jeg siger endnu, at Jarlen fik Berømmelse, da den berømte Konge sendte Bud til ham, at Erik skulle skyldigst møde til deres kiærlige Møde, men jeg veed ikke, om han stillede sig an, som han ikke ville komme.

satte sin Søn Hagen over Landet, og betroede Einar Tambeskielfver til at være ham behielpelig i Regieringen. Hagen var da 17 Aar gammel, og Svend Jarl havde Halv-Deelen af Landet.

Erik kom da til Engeland, og tillige med Kong Knud vandt den Stad, London, og Vesten for London, fældede han Ulfskielf Snilling (*). Han blev Vinteren over i Engeland, og holdt der nogle Trefninger. Om Vaaren derefter agtede han at drage til Rom; men han døde i Engeland af Blod-Styrtning, da han havde ladet sin Drøbel skiære.

Kong Knud kom til Engeland, da Kong Adelraad døde, og han fik Dronning Emma, Adelraads efterladte Hustrue til Ægte. Deres Børn vare Haarde Knud og Gunhild (**). Kong Knud giorde den Accord med Edmund, Kong Adelraads Søn, at hver af dem skulle have Halv-Deelen af Engeland; men inden en Maaneds Forløb blev Kong Edmund dræbt af Henrik Stroina; Hvorpaa Kong Knud uddrev alle Kong Adelraads Sønner af Engeland (***). De droge da til deres Morbrødre i Normandien, og samme Tid kom ogsaa Oluf Haraldsøn derhen fra Vesterleden. De bleve der Vinteren over, og forbandt sig sammen paa disse Vilkaar, at Oluf Haraldsøn skulle have Northumberland, om de kunde faae Engeland vunden fra de Danske. Herudover sendte Oluf sin Hofmester, Rani til Engeland med meget Sølv og Penge, at han skulle hverve Folk, og søge at faae de ypperste Mænd i Landet paa sin Side. Adelraads Sønner sendte ogsaa Bud med ham til deres Slægt og Venner. Rani blev den Vinter i Engeland, og fik mange af de fornemste Mænd paa sin Side; thi Indbyggerne ville gierne have en Konge, som var indfød i Landet. Men de Danskes Magt var da saa stor der i Landet, at de havde tvunget alle under sig. Vaaren derefter drog Oluf med Kong Adelraads Sønner til Engeland, og da de kom til Ingefiord, gik de i Land med deres Folk, overfaldt og indtog næste Bye, og slog mange ihiel deri. Da Kong Knuds Folk fik det at høre, samlede de i en Hast en stor Armee; Hvorudover Kong Adelraads Sønner flygtede til Normandien igien; men Oluf seilede Nord til Northumberland, lagde der ind i Havnen,

(*) Herom melder Thordur: Den rige Jarl lod sammenbinde sine Skibe Vesten for London, da han fegtede for Landet, og Ulfskield med de leyede Krigsfolk fik farlige Hug der hvor de blaae Egge (Sverd) skælvede.

(**) Samt Harald.

(***) Dette beretter og Sigvatur: Og Knud ihielslog alle Adelraads Sønner, eller og han drev dem ud af Landet.

Havnen, og holdt en Trefning med Indbyggerne, over hvilke han erholdt Seyer, og giorde et stort Bytte. Derpaa gav han sine Folk Afskeed, og lod sine Skibe blive der, undtagen to af de beste og 120 Mænd af de dueligste han havde, med hvilke han seilede til Norge igien (*) og landede først udi Sæl-Øe, hvilket de holdt for et got Tegn. Da de gik op paa Øen, som bestoed af Leer-Jord, skred Kongens eene Fod, saa at han kom til at staae paa det eene Knæe: Hvorpaa han sagde: Nu faldt jeg. Rani svarede: Ney, Herre, du faldt ikke; men du fæstede Fod i Landet. Kongen loe der ad, og sagde: Saa maatte end vorde, om Gud vil. Dernæst gik de til Skibs, og seilede Sønder til Ulvesund. Der fik de at vide, at Greve Hagen var Sønder i Sogn med et Skib, og var ventendes Nord igien, naar Vinden blæste god.

Da Oluf Tryggesøn lod paabyde den Christelige Troe i Norge, satte mange sig derimod. Hvorfore han gav Erling Skialgsøn sin Syster med en stor Deel af Landet, paa det han kunde have desmeere Bistand af ham og hans Familie. Og han gav sin anden Syster Ingeborg til Ragnvald Jarl Ulfsøn, som regierede længe over Vester Gotland. Hans Fader var Dronning Sigrid Storraades Broder.

Da Norge efter Oluf Tryggesøns Fald blev deelt i tre Parter, som før er meldt, drog Erik Jarl mange Forlæninger og Eyendomme fra Erling, som Oluf Tryggesøn havde givet ham. Men hvor Erik optog Landskyld, kom Erling efter, og tog lige saa meget, hvilket han holdt med Greven sin heele Livs-Tid (**). Og Erik torde ikke yppe eller begynde noget imod ham, fordi han var af stor Herkomst, og holdt daglig mange Krigsfolk og gode Skibe,

(*) Paa denne Reise var han formedelst en stærk Storm i stor Livs-Fare; men siden der vare stærke og vel-øvede Folk paa Skibet, og Lykken stedse føyede Oluf, kom de i Behold som Ottar beretter: Du udrustede Vesten fra tvende Skibe, da Stormen var stærk. Skioldunge-Havet (Havet ved Jylland) er ofte farligt for Kongens Skibe, og den stærke Strøm er skadelig for Kiøbmands Skibe. Folket maatte lide ont, da Søen gik inden Borde. Og videre i en anden Vise: De vare ikke bange for Søen, som foer over det store Hav. Ingen Konge har fra Alders Tid havt bedre Drenge (kækkere Helte) ofte brændte Bølgerne paa Skibet; men det stødte Bølgerne fra sig, førend Haraldsøn kom midt ind til Norge.

(**) Herom melder Sigvatur: Erling den dydige Oluf Tryggesøns Svoger, var saadan en Mand, at Jarlerne af Skioldunge Slægten var bange for ham. Oluf gav en hurtig Bonde-Herre sin anden Syster, og giftede hende med Ragnvald, hvis Fader var den gamle Ulv.

med hvilke han drog paa Søe-Røverie hver Sommer, og forhvervede sig store Midler, hvormed han vedlige-holdt sin Hof-Stat, som en Fyrste i Landet, ligesom han havde giort i Kong Oluf Tryggesøns Tid, og han residerede paa den Gaard Sola paa Jæderen (*).

Oluf Haraldsøn holdt ind i Leiden, da han kom Sønder til Fiæler, og da han kom ind i Sønde-Sund, lagde han et Skib ved hvert Land, og et tykt Kabbel-Toug imellem begge Skibene. Da nu Hagen Jarl kom roende med sine Skibe, og meente, at disse Skibe, imellem hvilke han seilede vare Kiøbmands-Skibe, vandt de Kabbel-Touget op, og styrtete hans Skib over Ende, saa at Folkene faldt over Borde. Oluf lod Hagen Jarl og hans Følge bierge. Dog sank mange ned iblant Steen-Kasten og Skud-Vaaben (**). Hagen Jarl, som var en meget deylig Mand blev bragt frem for Oluf; hvorpaa han sagde: Det Rygte er ikke ugrundet, at I Slægtinge ere saa

(*) Erling var den tapperste, største og rigeste Mand i Norge, og udi alle Krigs-Konster Kong Oluf Tryggesøn meget lig, som Sigvatur bevidner: Ingen af Erlings Landsmænd holdt fleere Krige, end han, eller saa uforsagt som han. Hans Sind stod til Krig; hvorfore denne milde Mand først gik i mange Trefninger, men hadede meest Laster.

Erlings og Astrids Børn vare Aslak, Skialg, Sigur, Lodin og Thore, og en Daatter ved Navn Ragnhild, som var gift med Thorberg Arnesøn. Erling havde altid ved sit Hof 90 Adelige Mænd og derover. Og baade Vinter og Sommer havde de deres visse Maal af Mad og Drikke ved Middags Maaltidet. Men til Aftens Maaltid drak enhver uden Maal. Saa længe Jarlerne vare der i Nærværelsen, havde han hos sig 10 hundrede Mænd og derover. Naar han reiste til Skibs, havde han aldrig mindre Mandskab til at roe paa hver Side, end 20. Erling havde et stort Skib, som kaldtes Skeid, forsynet med 32 Roer-Bænke. Samme brugte han, naar han var paa Ting-Stevning, eller Søe-Røverie og Krige, og havde 200 Mænd eller fleere derpaa.

Erling havde stedse sig i sit Huus 30 Trælle, foruden andre Tieneste-Folk: Han foresatte dem Dag-Verk, hvilket naar de havde færdig, gav han dem siden Friehed saa at enhver af dem, som vilde, kunde forrette noget for sig selv om Aftenen eller Natten. Han gav dem Ager-Land til at saae udi, hvoraf de selv skulle have Afgrøden, og handle dermed til deres egen Nytte. Han foresatte enhver sit visse Arbeyde, som og visse Penge at levere til deres Løsgivelse, saa at mange udløste sig paa første eller andet Aar, og de, som vilde gløre noget got, kiøbte sig frie inden tre Aar. For hvilke Penge Erling siden kiøbte sig andre Trælle: Men de friegiorte lod han fare nogle paa Silde-Fangst, andre paa andre Handteringer. Nogle af dem ryddede Marker, og dyrkede dem, og han kom dem alle til at tage sig noget got fore.

(**) Saaledes beretter Ottar i Visen: Du blaae Gud (Søe-Konge) tog Hagens Skib med Takkel og Toug, og Folkene selv med et stort Bytte. Du kække Krigs-Helt reiste ung herhid. Og Jarlen kunde ikke giøre dig Modstand, og forsvare de Eyendomme, som dig tilhørte.

saa deylige og tappre Mænd, som der kand findes; men nu er det nok ude med eders Lykke: Greven svarede: Ingen Ulykke er mig endnu vederfaret. Det er ofte skeet imellem os Slægtinge, at snart har den eene haft Overhaand, snart den anden; saaledes kand det og vel gaae endnu. Oluf svarede: Det kand hende, at du hverken nyder Lykke eller Seyer her i Landet efter denne Dag. Og Oluf skiænkede ham og hans Mænd Livet paa de Vilkaar, at han giorde Kongen en Eed, at han vilde romme Norge, og aldrig føre Krig imod ham, eller søge til Norge, saa længe Kongen levede. Hvorpaa Kongen gav ham sit Skib og Folk igien, og lod ham fare (*).

Hagen seilede derpaa til Engeland, og kom til Kong Knud, sin Morbroder, af hvilken han blev vel imodtagen, og ophøyet til stor Magt og Værdighed udi Riget, og blev lang Tid hos Kongen.

Medens Svend og Hagen Jarler regierede over Landet, giorde de Forbund med Erling Skialgson, og Aslak Erlings Søn fik Gunhild, Svend Jarls Daatter til Hustrue, med de Vilkaar, at Erling og hans Søn skulle beholde al den Deel af Landet, som han havde udi Kong Oluf Tryggesøns Tid. Og da blev der sluttet fast Venskab imellem ham og Greverne, og stadfæstet med deres Eed.

Kong Oluf drog Øster i Landet, og holdt Ting med Bonderne. Nogle gav sig under ham, men fleere stod ham imod, besynderlig af Svends og Erlings Slægt og Venner. Hvorfore han seilede ind i Vigen (Opslo-Fiorden) og gik med sine Skibe i Land paa Fiolden, hvor han fandt mange af sin Slægt og Venner. Mod Høsten drog han op til sin Sted-Fader, Kong Sigurd Sirr paa Ringerige. Og, da han kom nær mod Gaarden, sendte han Bud for i Veyen, og lod sin Ankomst melde hos sin Moder. Dronning Aasta sendte da Bud efter Kong Sigurd Sirr, efterdi han da ikke var hiemme, og hun lod de fornemste Mænd der omkring indbyde, til at tage imod hendes Søns Ankomst. Kong Sigurd var da ude hos sine Arbeyds-Folk paa Marken, da Bud kom til ham, og han gik i sine daglige Klæder (**); thi han var en god Huus-Fader, som før er sagt, og førte ingen

(*) Saaledes melder Sigvatur: Den rige og ærgierrige Konge sagde sig at være nødsøget til at søge Hagen i det gamle Sønde-Sund. Der fandt den strenge Konge den anden Jarl, som var af den fornemste og beste Slægt, som paa Dansk kaldes Unger.

(**) Om Kong Sigurds Klæde-Dragt berettes saaledes, at han havde en blaae Kiortel, blaa Strømper, og høye Skoe, som var snørede fast om Beenene, en graae

stor Stat. Han var lidet talende, og dog den viseste i Norge, og meget rig paa Guld og Sølv, og var en fredsommelig og god Regent. Men Dronning Aasta var prægtig og hovmodig. Deres Børn vare Gudorm, Haldan og Harald, og to Døttre Gunhild og Ingri.

Sigurd skiftede sine Klæder om (*) og reed hiem med 30 Mænd, som han tog med sig af Bygden, og mødte Kong Oluf ved Gaarden, som kom med 100 Mænd. Derpaa steg Sigurd af Hesten, og tog kierlig mod ham tillige med alt hans Folk. Aasta traadde frem, og kyste sin Søn, og hun tilbød ham Hielp og Bistand, Land og Folk og hvad hun formaaede. Hvorfore Oluf takkede hende, og blev nogen Tid hos dem.

En Dag kaldte Oluf Haraldsøn sin Sted-Fader og Moder for sig, tillige med hans Hof-Mester, Rani, og sagde til dem: Det er eder bekiendt, at jeg længe har været udenlands og næret mig med Roverie, og sat mit Liv udi stor Fare, da mange uskyldige Mennesker har maatt lade deres Liv og Gods for os; men andre have siddet i det Rige, som mine Forfædre haver havt fra Harald Haarfagers Tid. Af den Aarsag har jeg sat mig fore at søge mit Fædrene Rige ved Sverds-Slag, og hverken spørge Kongen af Dannemark eller Sverrig derom. Dette haver jeg da først villet give dig tilkiende, Kong Sigurd, siden du er en viis og forstandig Mand, bedende tillige, at du herudi vil være mig behielpelig med Raad, og Daad (**). Kong Sigurd svarede: Du haver giort vel Oluf, at du først har ladet mig vide din Meening, førend du udlod dig med den for den meenige Mand, og det skal

Kappe, og en stor graae Hat, som gik langt ned over Ansigtet. Han havde en Stok i Haanden, beslagen med en Sølv-Knap og Sølv-Ring.

(*) Han drog Karduans Støvler paa, tillige med Guld-Sporer. Dernæst drog han sin Kiortel og Kappe af, og førte sig i Skind-Klæder, samt en skarlagens Kappe. Han satte et smukt udarbeydet Sverd ved sin Side, tog en forgyldt Hielm paa, og steg paa sin Hest.

(**) Kong Sigurd svarede: Det er ikke, Kong Oluf, et ringe Verk du har fore, og som mig synes, er det et Forehavende, som meere reiser sig af Selv-Klogskab, end Forsigtighed. Men det er ikke at undre over siden der er stor Forskiæl imellem mit ringe Mod, og de høye Tanker du har om dig. Thi da du var lidet over dine Børne-Aar, viste du Prøver paa Trodsighed og Stivsindighed i alt hvad du foretog dig. Nu er du bleven meere øvet i Krig, og har lempet dig efter den Skik og Opførsel, som har været brugelig hos udenlandske Regentere. Og nu veed jeg, at du har saa fast besluttet dette, at ingen faaer dig rokket fra dit Forsæt. Men jeg vil paa ingen Maade indvikle mig i denne Sag, førend jeg hører de andre Oplandske Kongers Betænkning herom. Ikke desmindre haver du giort vel, at du først haver ladet mig det vide, ꝛc.

skal ikke paa min Side fattes dig paa Hielp til at fuldføre dit Forsæt. Dog vil jeg først erkyndige mig om de andre Oplandske Kongers Meening i denne Sag. Imidlertid skal du være sikker hos mig, og alt mit Land og Gods skal være dig til Tieneste: Men vi vil ikke begynde paa denne vigtige Sag, forend vi mærker, at vi kand blive tilstrækkelig forstærkede til at staae imod Kong Oluf i Sverrig og Kong Knud i Dannemark, som nu ogsaa haver Engeland under sig. Og der tør vel findes Udveye til Krigsfolk i Landet; siden alle ere gemeenlig for nye Forandring, saasom det gik til i Kong Oluf Tryggesøns Tid; skiønt hans Regiering varede kun kort.

Derpaa sagde hans Moder: jo større din Ære og Værdighed kand blive min Søn, jo større bliver min Glæde, og jeg hielper dig gierne, i hvad jeg kand; thi jeg seer hellere, at du bliver Konge over heele Norge, om end din Regiering ikke skulle vare længere, end Oluf Tryggesøns, end at du skulle blive en Skat-Konge, som din Sted-Fader er, og døe af Ælde. Oluf opholdt sig en lang Tid hos sin Sted-Fader med alt sit Folk.

Samme Tid vare der mange Konger i Oplandene, af Harald Haarfagers Familie. Over Hedemarken regierede to Brødre, Røreg og Ring. Udi Guldbrands-Dalen var Gudrød Konge. Ligeledes var der en paa Rommerige, og en paa Toten og Hadeland. Disse fem Konger lod Kong Sigurd Sirr kalde sammen paa Hadeland, hvor Oluf Haraldsøn ogsaa indfandt sig, paa hvis Vegne Sigurd holdt en Tale til Kongerne, og gav dem hans Forsæt tilkiende, og forlangte deres Hielp, Raad og Samtykke. Han foreholdt dem, hvor høylig det var fornøden, at de engang afveltede det Aag, som Danske og Svenske havde paalagt dem, og at de nu havde en Mand, som de kunde bruge til Anførere i denne vigtige Sag. Han opregnede ogsaa de Manddoms Gierninger, som Oluf havde viist udenlands, med meere saadant. Men Kong Røreg svarede: Det er vel sandt, at Harald Haarfagers Rige er meget forfalden, og ingen af hans Familie er Over-Konge i Norge; men Kongerne i Landet har ogsaa været hinanden ulige; Thi nogle have været grumme Tyranner, saasom Gunhilds Sønner, og Hagen Jarl, efter at han havde faaet heele Riget under sig (*) saa at man heller maa være underkastede uden-

(*) Derimod fandt alle sig vel under Hagen Adelsteins Regiering. Da Kong Harald i Dannemark og Hagen Jarl bleve ueenige, begyndte Jomsvikingerne at røve i Landet. Da raadede Folket Hagen Jarl med Magt at forsvare Landet imod Kongen af Dannemark; men da han blev stadfæstet i Riget, blev han utaalelig. Efter ham kom Oluf Tryggesøn, som var vel skikket til at være Regent, og Indbyggerne meente, at Riget

udenlandske Konger, end sine egne indfødte Slægtinge. Thi under de udenlandske Konger havde de bedre Fred og Friehed over deres eget, end ellers, og mindre Tynge, efterdi Kongerne ikke vare saa nær tilstæde, og derfor lod sig nøye med den aarlige Skat, som det nu, sagde han, har været en lang Tid under Kongen i Dannemark, af hvilken vi har stor Hielp og Lindring i hvad vi behøve, samt Fred indenlands og en mild Regiering. Min Meening er derfor denne: Jeg seer gierne, at Regieringen bliver uforandret: Thi jeg veed ikke, om det kunde blive til min Fordeel, at denne min Paarørende bliver Konge over Landet. Derpaa svarede hans Broder, Kong Ring, og sagde: Jeg holder det langt bedre at have mit Rige af mine Slægtinge, end af en udenlandsk Konge; og det bæres mig for, at denne Mands Lykke og Tapperhed vil forhielpe ham til Riget. Og, dersom han bliver Konge over Norge, da haver den best, som meest har hiulpet ham dertil, og derved fortient hans Venskab: Hvorfore mit Raad er, at vi slutter Venskab med ham, forstærker ham, og staaer ham bi, efterdi han har Arve-Rettighed til Kongeriget. Han vil uden Tvivl vederlegge vor Tieneste, og forøge vort Rige og Værdighed. Hvorfore vi vil slutte Forbund og Venskab med ham. Derefter stode de op, og da de havde talt med hverandre, blev det besluttet og samtykt, at der skulle giøres Forbund med Oluf Haraldson, som lovede dem sit oprigtige Venskab, og at forøge deres Rige og Værdighed, dersom han blev Konge over Norge. Og dette blev stadfæstet med Eed paa begge Sider.

Siden stevnede Kongen alle Bønderne til Ting, og gav dem sin Begiæring og Forsæt tilkiende, samt hvad Prætentioner*) han havde paa Riget, bedende, at de ville udnævne ham til Konge. Han vilde derimod vedlige holde deres gamle Love, og forsvare Riget mod udenlandske Regentere, hvorom han saa længe og viiselig talede for Allmuen, at de roste hans Tale. Kongerne stod da op, og recommenderede Allmuen dette hans Forehavende. Hvorpaa han blev udnævnt til Konge over heele Landet, og dømt til Riget efter den Oplandske Lov. Strax derpaa drog Oluf til Giæstebud paa Kongens Gaarde, og det gik, som hans Sted-Fader spaaede, at der kom saa meget Folk til ham, at han ikke kunde bestyre den Mængde; Hvorudover han ikke opholdt sig længe paa hvert Sted, men agtede at drage Nord over Fieldet. Der kom Sigvald Skald til ham med en Vise, som han havde digtet om

skulle blive kiendelig oprettet ved ham. Men saa snart han saae sig fast i Sadlen, tog han Skat af smaa Kongerne, og lod ingen beholde Samvittigheds Friehed.

om ham. Kongen forærede ham en Guldring for Visen, og antog ham iblant sine Hof-Betientere. Da Kong Oluf var kommen over Fieldet med sine Folk, og ind i Opdal, drog han ned i Orkedal, og holdt Ting med Bønderne, og lod dem vide, hvorledes Hagen Jarl havde ved Eed overladt ham sin Part i Riget. Af nogle fik han got Svar, men andre satte sig imod (*) ham. Den Tid var Svend Jarl inde i Trondhiem ved Steenkiær, hvor der da var Kiøbstad, og vilde der holde Juul. Da Einar Tambaskielver fik Kundskab om Kong Olufs Ankomst, sendte han strax Bud til ham. Svend Jarl havde et langt Skib, som laae for Anker ved Gaarden, med sin fulde

(*) Da Einar Tambaskielver, som havde en Sædegaard paa Skou, fik Kundskab om Olufs Forehavende, sendte han Krigs-Bud ud paa fire adskillige Stæder, og bad baade Bønder og Trælle at gribe til Vaaben imod Oluf. Krigsbudet drog til Orkedal, og derfra til Guledal, hvor heele Krigshæren forsamlede sig. Kong Oluf drog med sit Folk ned til Orkedal, meget stille og fredsommelig. Men da han kom til Griot Aaerne, mødte han Bøndernes Armee, som var over 700 Mand-stærk. Kongen rangerede strax sit Folk; thi han formodede en Trefning. Da Bønderne saae det, rangerede de sig ogsaa; men det gik noget seent af for dem, siden de ikke for i Vegen havde udvalgt nogen Anfører. Da Kongen saae dette, sendte han til dem Thore Gudbrandsøn, som skulle sige dem, at Kongen havde ikke i Sinde at slaaes med dem, men bad alleeneste, at 12 af de fornemste Mænd maatte komme til ham. Dette Tilbud tog Bønderne gierne imod, og gik derpaa frem over nogle Klipper, som laae i Veyen, indtil de kom til Kong Olufs Slagtordning. Derpaa sagde Kongen: J giør vel, at J lader mig saae jer i Tale. Jeg vil da lade eder vide mit Ærinde hid til Trondhiem. Det er eder vel bekiendt, hvor lykkelig det faldt ud med mig imod Hagen Jarl, at han overdrog mig det Rige, som havde tilhort ham her i Trondhiem. Nemlig; Orkedals-Guledals-Strind- og Strinda-Fylke. Og haver jeg nu her Vidner tilstæde, som saae og hørte, hvad der blev handlet imellem mig og Hagen Jarl. Nu vil jeg byde eder Lov og Lands-Ret paa samme Maade, som Oluf Tryggesøn tilforn har budet eder. Endelig forelagde han Bønderne tvende Vilkaar, at de enten skulle slaaes med ham, eller give sig under ham. Derpaa drog Bønderne tilbage til deres Krigshær, og rodsloge imellem hinanden, hvilket af Deeleve de skulle udvælge. Det blev da besluttet, at de skulle give sig under Kongen, hvilket paa Bøndernes Side blev bekræftet med Eed. Derefter giorde Kongen Anstalt til sin Reise over Landet, og Bønderne anrettede Giæstebuder for ham. Derpaa drog Kongen til Søen, og giorde sig Seilfærdig. Han havde et langt Skib med 20 Roer-Bænke udi, som han havde faaet af Gunnar paa Gelmini, og et andet ligeledes med 20 Roer-Bænke, som han havde faaet af Lodin paa Siggo, foruden tre andre Skibe af samme Størrelse, som han havde fra Angrom paa Næsset, hvilken Bye havde tilhørt Hagen Jarl, men stod nu under en Oppebørsels Mand, ved Navn Barder den Hvide. Desuden havde og Kongen fire a fem Skuder, med hvilke han i en Hast gav sig paa Reisen, og holdt ud ad Havet.

Tilberedning. Paa dette lod han føre Gods, Penge og Victualier, saa meget som Skibet kunde bære, og drog ud efter Fiorden om Natten, og kom imod Dagningen udi Skouta-Sund (*). Kong Oluf havde faaet fem lange Skibe af Bønderne i Orkedal, med hvilke han lagde ind i Fiorden. Svend Jarl lagde til Land i Moservig, og hug Træer af med Løvene paa, hvormed han bedækkede sit Skib, at Oluf ikke skulle see ham, og det var ey heller ret lys Dag, da Kongen seilede ham forbi. Derpaa drog Svend Jarl ud til Froste, som var i hans Læn, og skikkede Bud efter Einar, sigende, sig at ville samle Folk, og stride imod Oluf Haraldsøn. Einar raadede ham at holde sig stille, paa det de desbedre kunde overfalde og forraske ham uforvarendes, naar Leiligheden kunde treffe ind. Jarlen giorde saa, og drog paa Giæsterie (Skat-Krav) i Støredal.

Kong Oluf lod tage al den Juule-Kost, som fandtes paa Steen-Kiær med andet Gods, hvilket han lod indskibe, og lagde ud til Nidaros, hvor han igien lod opreise Kongens Gaard, som Kong Oluf Tryggesøn havde ladet bygge, men var forfalden i Hagen Jarls Tid, som residerede paa sin Fæderne-Gaard, Laden. Thi Oluf Tryggesøn havde ladet legge Grundvold til Kiøbstad i Nidros, som tilforn var en Bonde-Gaard paa Nidernæs. Da Svend Jarl og Einar fik at vide, at Oluf Haraldsøn vilde holde Juul paa Kongens Gaard (**) samlede de 300 Mænd, og drog den øvre Vey igiennem

(*) Karmsund.

(**) En Islænder, ved Navn Thordur Sigvald Skald, havde længe tilforn væræt hos Sigvald Jarl, og siden hos Jarlens Broder, Torkild den høye. Men efter Jarlens Død var han bleven Kiøbmand, og kom til Kong Oluf medens han var paa Søe-Røverie i Vesterlandene, hvilken han siden fulgte, som en Underſaat. Samme var nu just nærværende, da dette passerede.

Bemeldte Thordurs Søn heed Sigvatur, som var opfostret hos Torketil paa Apovatne; Men da han var bleven fuldvoxen, drog han bort fra Island med nogle Kiøbmænd, hvilke om Høsten kom med deres Skib til Trondhiem, og tog Qvarteer der i Districtet Vinteren over. Samme Vinter kom Kong Oluf til Trondhiem, som sagt er. Da nu Sigvatur fik at høre, at hans Fader, Tordur var der hos Kongen, drog han hen at besøge sin Fader, og forblev der nogen Tid. Sigvatur var fra Ungdommen af en god Skald: Han havde giort en Vise om Kong Oluf, og bad, at Kongen ville høre den. Men Kongen sagde, at han ikke forlangte at der skulle giøres Viser om ham, foregivende, at Skalde-Viser ikke klingede vel i hans Øren. Ikke desmindre sang Sigvatur denne Vise: Hør paa mine Vers, du Hær-Konge; thi jeg kand yrkia (giøre Viser) du ærværdigste Konge maatte eye en Skald (Poet) endskiønt alle Poeter aldeles berømmer Eenevolds Kongen, skal jeg dog allesteds berømme dig, og nyde Sted ved din eene Side. For denne Vise gav Kong Oluf Sigvatur en Guld-Ring til Be-

nem Guledal, for at komme til Nidros. Men Kong Olufs Mænd, som vare i Guledal, varede ham ad; hvorfore han lod Klæder og Vaaben fore i sine Skibe, og drog ud til Orkedal, siden igiennem Dalerne til Fieldet, og derover til Guldbrands-Dalen. Saa snart Oluf var dragen bort, rovede og brændte Svend Jarl Kongens Gaard i Nidros (*).

Kong Oluf samlede Krigsfolk med sin Sted-Faders og alle Oplændingers Bistand; og mange anseelige Mænd, samt rige Bonder kom ham til Hielp. Derpaa drog han med til Vigen (Opslo-Fiorden) og forskaffede sig Skibe. Svend Jarl samlede ogsaa en stor Krigshær. Paa den Tid vare mange Lands-Hovdinger og Befalings-Mænd i Norge, af Kongelig eller Grevelig Slægt, som meest raadede for Landet, og Bønderne vare dem meget lydige. Svend Jarl havde yndest hos alle Lands-Hovdingerne; hvorudover det ikke var ham vanskeligt at faae Folk. Han og Einar Tambaskielfver seilede Sonder ved Landet, hvor Erling Skialgson og mange andre modte ham med meget Folk. Derpaa seilede han til Vigen, og lagde ind til Grammar. Kong Oluf var da kommen ud i Fiorden, og laae ikke langt derfra, skiont den eene vidste ikke af den andens Nærværelse.

Dagen efter, som var Palme-Sondag, gik Kong Oluf paa Land med alt sit Folk, og lod dem vide, at Greven var i Nærværelsen; han befoel dem og at holde deres Vaaben i god Stand, og holde Skibene samlede, naar han lod give Signal. De skulle og holde sig færdige at sammenbinde Skibene, naar de fandt Jarlen. I første Anfald skulle de kun tage sig vare og skiule

 sig

lønning, som veyede en halv Mark; dernæst blev han Kong Olufs Hof-Betiente, og giorde siden denne Vise: Jeg tog med Glæde imod dit Sverd, du tappre Helt, og jeg foragter ikke Berømmelser. Vi have begge vel troffet, du har, o Konge, faaet en troe Huus-Karl, og jeg en rig Hosbond, som er god imod mig.

Samme Høst havde Svend Jarl ladet inddrive den halve Told af de Islandske Fartøyer, saasom forhen var brugeligt. Thi Erik og Hagen Jarler havde, ligesom andre, oppebaaret de halve Indkomster i Trondhiem. Men da Kong Oluf kom derhen, udsendte han Folk at inddrive den halve Told af de Islandske Skibe. Hvorudover Islænderne droge til Kongen, og bad, at Sigvatur heri ville være dem behielpelig. Derpaa gik Sigvatur for Kongen, og sang denne Vise: Jeg haver lovet nogle Mænd at fremføre deres Bøn. Tilforn fik vi Guld; mon jeg nu skal begiære Skind-Vahre? Eftergiv dem Skibs-Tolden. Men for Fordeel ingen; jeg haver selv krævet Halv-Parten.

(*) Dette berettes i den Vise, som er giort om Klang Brusason: Der brændte den Halv-Bygte Kongs-Gaard; Jeg meener Ilden nedslog Salen, og Røgen saaes paa Søen ved Nid-Aae selv.

sig vel; men ikke forhaste sig, og derved giøre noget forgiæves Skud. Men naar det kom for Alvor til en Trefning, skulle de lade see en retskaffen Tapperhed. Derpaa gik han til Skibs, og bad sit Folk spise og drikke vel. Dernæst lod han give Signal, at de alle skulle legge ud. Selv førte han et Skib, som blev kaldet Karls-Hoved (*) hvorpaa han blant andre Folk havde 100 udvalte Krigsmænd, som havde fulgt ham i Krig, og vare vel forsynede med Hielmer, Harnisk og hvide Skiolde, med et Kors paa (**). Mærket i hans Fane var en hvid Orm. Da de kom omkring Næsset, var Grev Svend fuldkommen udrustet med sit Folk, og vilde legge ud, søgende efter Kong Oluf, som strax lagde til dem, og lod sine Skibe sammenbinde; dernæst lagde han selv imod Greve Svends Skib (***). Trefningen varede længe (†). Tilsidst lod Greven hugge sit Skib løst, og vilde flye.

Men

(*) Som blev kaldet saaledes, fordi der stod et udskaaren Konge-Hoved paa Forstavnen. Samme Hoved blev længe derefter brugt i Norge paa de Skibe, som Regentere og store Herrer førte.

(**) Paa nogle Skiolde stod det hellige Kors forgyldt, paa andre var Korset malet med rød eller blaa Farve. Han havde ogsaa ladet sætte bleege Kors paa Enden af alle deres Hielmer.

(***) Saaledes beretter Sigvatur i følgende Vise: Kongen holdt en heftig Trefning, da han søgte imod Svend. Det røde Blod flød ned af de røde Harnisker i Havnen. Den hurtige Konge, som forvoldte, at de mødtes, holdt uforfærdet imod Svends Folk, som bandt sine Skibe tilsammen.

Udi samme Vise berettes, at, da Kongen lagde an med sine Skibe til en Trefning, laae Jarlen inde i Havnen. I denne Trefning var Sigvatur Skald med Kong Oluf, og Sommeren derefter giorde han en Flok eller lang Vise, som blev kaldet Næse-Viser, udi hvilke han beretter hvorledes det altsammen gik til, og iblant andet siger han saaledes: Det er noksom bekiendt, hvorledes Krigshelten lagde med Karls-Hovedet nær ind imod Jarlen, Østen for Agde.

(†) Sigvaturs Vise: Ingen behøvede at opmuntre Krigs-Helten Oluf i den haarde Strid mod Svend; Thi Krigs-Folket var ikke kommet i verre Slag at see til, end dette var, da de slogges begge tilsammen. Jarlen havde vel fleest Folk, men Kongen det beste; thi baade havde de været i Krig med ham, og vare vel forsynede med Vaaben og Ring-Harnisker, saa at de ikke kunde saares, som Sigvatur beretter: Jeg og Eenevolds Kongen saae med Glæde, hvorledes Folket faldt i Striden. Jeg meener han fegtede i Striden under den Valske Hielm. Det vidste jeg, at der var giort sort Harnisk til os begge.

Efter at mange af Jarlens Folk vare deels slagne, deels saarede, sattedes det paa Modværge ved Siderne af hans Skibe. Hvorudover Kong Olufs Folk kom op i Jarlens Skib, og strax derpaa blev Fanen opført paa det Skib, som laae nærmest Jarlens. Og

Men Kongens Folk kastede Baads-Hager og Kroge i hans Skib, og vilde holde ham; men han lod det altsammen hugge løst (*). Einar ka-

 stede

Oluf fulgte selv efter Fanen, som Sigvatur beretter: Der, hvor vi under Krigs-Fanerne, gik foran en forgyldt Stang, som blev baaren foran den ærværdige Konge, var intet for Kongen saaledes, som for Krigen, da Jomfruen bar Miød op paa Skibet til ham.

Da blev Striden heftigst, og Jarlens Folk faldt i Hobetal, men nogle sprang over Borde, som Sigvatur beretter: Vi gik i en Hast vrede op paa Skibet, hvor der hørtes stærkt Vaaben-Brag, og de blodige Sverd kløvede Skioldene. Men i Slaget, hvor de udrustede Skibe bleve erobrede, gik Bønderne færdige at springe over Borde, og de døde Kropper faldt ud ved det yderste af Næsset. Ligeledes i en anden Vise: Det var vel sandt, at Folket med de røde Skiolde tabte, da de hvide med Ringe beslagne kom derhen. Der, siger jeg, kom den unge Krigs-Konge, som vi fulgte, op paa Skibene, hvor Sverdet førtes, og Ravnene fik Blod.

(*) Saaledes beretter Sigvatur i sin Vise: Selv bad Svend at hugge haardt til paa de sorte Klubber, men før var han i stor Fare. Det var vel, at vi formaaede at bespise den forskrækkelige Odins sorte Ravn med døde Kroppe, som vi hug ned paa Skibs-Stavnene.

Berse Skald Torvesøn var i Forrummet paa Jarlens Skib, da det seilede ud igiennem Fiorden med Einars Skib. Da samme Skib passerede Kongens Flode forbi, og Kongen saae Berse, som han kiendte (thi han var let at kiende formedelst hans anseelige Skabning, samt smukke Vaaben og Dragt) raabte han til ham: Far vel, Berse. Berse svarede: Far du og vel, o Konge. Dette beretter Berse selv i den Vise han giorde, da han siden kom i Kong Olufs Vold, og sad i Fængsel: Du bad denne Poet far vel, da vi vandt i den haarde Krig. Saaledes talte vi med hinanden uden for Næs-Odden, der hvor jeg var leyet til at stride med den Høy-Baarne. Jeg haver seet Svends Bedrøvelse, da han maatte flye fra Søe-Slaget, hvor de store Sverd-Tunger sang. Herefter vil jeg ikke følge den Krigs-Mand i Søe-Slag. Til dine Fødder du Krigshelt; kryber jeg ikke i Aar; men vi vil giøre dig et stort Far-Tøy: Jeg har overgivet Jarlen, og er kied at være der, da jeg som et ungt Menneske kiendte i Krigen dine troe Mænd, mine Venner.

En stor Deel af Jarlens Folk flygtede paa Land, og nogle begiærede Pardon. Men Svend Jarl med sit Følgeskab roede ud paa Fiorden, og holdt Raad med sine Læns-Herrer. Erik Skialgsøn holdt for raadeligst at seile Nord i Landet for at samle fleere Folk, og siden mode Kong Oluf. Men siden de havde spildt en stor Hob Folk, holdt de fleeste raadeligst, at Jarlen drog til sin Svoger, Kongen i Sverrig, og søgte derfra at faae en Krigsmagt. Einar Tambaskielfver samtykte ogsaa heri. Hvorpaa de skiltes ad, og Jarlen drog til Sverrig. Da Kong Oluf og hans Folk saae, at Jarlen samlede sine Skibe, raadede Sigurd Eir Kongen til at legge med sine Skibe imod Jarlen, for at faae en complet Seyer. Men Kongen sagde, at han først ville efterforske, enten heele Floden lagde

stede et Anker foran i Grevens Skib, og førte ham ud igiennem Fiorden med sig, efter at han havde mistet mange Skibe og Folk. Siden seilede Greven Øster ved Landet, og flyede til Sverrig tillige med Einar og mange Læns-Herrer: Men Erling Sole, og saa mange, som ikke vilde fiye fra deres Odel og Eyendomme, drog hiem igien.

Kong Oluf deelte Byttet imellem dem, som havde hiulpet ham, og gav dem alle anseelige Gaver. Kettil af Ringenæs forærede han en Jagt (*). Hvilken Kettil lod flytte op igiennem Roma-Elv i Mios. Dernæst seilede Kongen Vester ved Landet, og blev allevegne antagen til Konge. Da han kom til Lindesnæs, fik han at vide, at Erling paa Sole holdt meget Krigsfolk paa Jæderen: hvorfore han seilede forbi, og begav sig Nord til Trondhiem, siden den meeste Styrke var i den Deel af Landet. Han lod da opbygge Kongens Gaard i Nidros, lod oprette en Kiobstad, og uddeelte Grunde til dem, som vilde bygge. Han lod ogsaa bygge St. Clemens-Kirke paa det Sted; hvor den nu staaer. Og han holdt stedse en stor Armee, siden han ikke havde god Troe til Indtronderne, i Fald Greven skulle komme til Landet igien (**).

Svend Jarl kom til sin Hustrues Broder, Kong Oluf Fønske i Sverrig, af hvilken han blev vel imodtagen. Kongen forsynede ham med et stort

sig sammen, eller den skiltes ad. Sigurd svarede: Du maa endelig raade denne Gang; men ellers seer jeg forud, at saa fremt du bliver ved delte Forsæt, da vil du seent faae disse store og stive Bukke bøyede, siden de tilforn ere vante til at kneise lige høyt, ligesom de selv vare Overmænd. Men strax derpaa blev de vaer, hvorledes Skibs-Floden skiltes fra hinanden. Siden plyndrede Kong Oluf de slagne, og uddeelte Byttet imellem sine Folk. Derpaa sang Sigvatur denne Vise: Det melder jeg endnu, at den Nord-Begiærlige, som kom Norden fra, mistede meget Folk i Krigen, da Kongen kom hiem, og mange faldt af Skibene og sank til Bonds. Det er sandt, at vi mødte Svend, og sloges der ude. Den raske Trondhiemske Jomfrue byder os intet i Aar, skiønt vi havde mindre Folk; thi jeg meener Kongens Sted-Fader anførte dette Slag. Den Brud vil heller forhaane dem, som søgte frem imod os. Vi maatte holde Søen ryddelig, om vi skulle eye Landet paa begge Sider. Armeen blev stærkere; thi Oplændingerne sendte Undsætning. Denne Gang befandt Svend Søe-Kongens Villie. Hernæst faaer man see, hvem der vinder. Vi Kongens Karle giorde meere paa denne Reise, end som at drikke Øl.

(*) To Skibe, med 15 Roer-Bænke.

(**) Desforuden viiste Indtronderne sig gienstridige, i det han ingen Land-Skat kunde faae af dem.

stort Antal Folk, til at indtage Norge med (*). Men Svend vilde først drage ud paa Søe-Røverie, for at erhverve sig Gods og Penge. Han drog da til Rysland den Sommer, og da han om Høsten kom tilbage til Sverrig, blev han syg og døde. Hvorudover de fleeste af hans Folk drog hiem til Norge, og bragte vis Efterretning om Svend Jarls Død (**).

Kong Oluf i Sverrig truede stærkt, at han engang skulle hevne sig over Oluf Haraldsøn, fordi han havde bemægtiget sig hans Skat-Land, og fordrevet hans Svoger. Da Tronderne fik Kundskab om Svends Død, gav de sig under Kong Oluf Haraldsøn og paa hver Ting erklærede ham for Konge.

Kong Oluf lod Kongens Gaard mærkelig bebygge og pryde, og han beskikkede Bisp Grymkield og hans Præster Sæde hos sig i sin Sal. Næst efter dem sad Kongens Raad (***). Han holdt daglig 100 (†) Hof-Betientere, 30 Hof-Mænd, og 30 Tilsyns-Mænd i sin Gaard, som skulle forsyne Hoffet med hvad der behovedes, foruden mange Arbeyds-Karle og Trælle, og stiftede en Gaards-Ret, som de skulde holde sig efterretlig. Ligeledes lod han sammenskrive geistlige Love og Ret med Bispens og andre lærde Mænds Raad. Han bivaanede og flittig Otte-Sang og Messe, hver Morgen. Siden afhørte han Sager, eller foretog sig andre vigtige Forretninger.

Han lod stevne til sig alle de viseste Mænd i Riget, rige og fattige, og lod oplæse den Lov, som Kong Hagen Adelstein havde giort, hvilken han satte til og tog fra, som han fandt det for got, og saae fornemmelig derhen, at hedensk Vildfarelse og andre usømmelige Skikke kunde hæves. Bonderne lovede ogsaa at holde sig hans Lov efterretlig (††).

Kong

(*) Dette sidste Tilbud stod Jarlen an, allerhelst, da hans Mænd, som havde stort Gods i Norge, raadede ham dertil. Der blev da tilsidst besluttet, at de ville begynde deres Reise, og drage Lande-Veyen igiennem Helsingeland og siden over Jæmteland til Trondhiem. Thi Jarlen forsikrede sig om Trøndernes Troeskab og Bistand, saa fremt han kom derhen. Dog holdt de raadeligst først at drage ud paa Søe-Røverie &c.

(**) Einar Tambaskielver, tillige med dem, som havde fulgt ham, begav sig samme Sommer til Kongen i Sverrig, hvor de nød Fred og Sikkerhed.

(***) I det andet Høy-Sæde sad Kongens Marskal, Biørn Digre, næst efter ham sad fremmede Giæster, som kom til Kongen.

(†) 60.

(††) Saaledes beretter Sigvatur: Du som opbygger høye Huuse, maatte sætte Lands-Retten, at den skulle staae fast, som ogsaa Søe-Retten iblant alle Mennesker.

Kong Oluf var en sædelig og sagtmodig Mand i daglig Omgængelse, dog var han gierrig. Eftersom han havde mange Islændere hos sig, spurgte han flittig efter, hvorledes det stod med Christendommen paa Island? De sagde da, at det var dem tilladt at æde Heste-Kiød, og udbære deres Børn efter den hedenske Maade, hvilket mishagede Kongen meget. Han spurgte og om den Christelige Troe paa Orknø, Hietland og Færøe, og sagde, at han videre vilde efterforske den Sag.

Samme Vinter kom Kongens af Sverrig Gesanter, tvende Brødre, Torgout Skarde og Asgout med 24 Mænd til Norge, og stevnede Bønderne i Trondelagen til Tings. Paa hver Ting krævede de Skat paa Kong Olufs Vegne i Sverrig. Men Bønderne svarede, at de havde betalt til Oluf Haraldsøn, og kunde altsaa ikke betale dobbelt Skat. Derpaa vilde Torgout drage hiem; men Argout sagde, at han bedre ville udrette Kongens Ærinde. Hvorpaa de drog til Nidros til Kongen, hvilken de lod vide deres Herrers Begiæring, tillige med deres Ærinde og Bøndernes Svar, og bad, at han vilde dømme derom (*). Kongen svarede, at deres Konge havde ingen retmæssig Prætention paa Norge, og han vidste vel selv, hvad Skade han havde tilføyet Konge-Slægten i Norge. De Svenske gave trodsige Ord. Men Kongen sagde: Drag hiem, Asgout, og siig din Herre, at han møder mig næstkommende Vaar ved Rigs Grændserne; Der vil vi handle om den Sag, og see, hvem der er meest Odelbaaren til Norge. Sende-Budene toge da Afskeed, og droge op i Guledal og Orkedal, og agtede sig til Møre, for at udrette sin Herres Ærinde. Da Kongen fik det at vide, lod han ham hente, og ophænge med hans gandske Selskab (**). Torgout drog hiem, og indberettede Kong Oluf Svenske disse Tidender, hvorudover han blev vred og brugte Trusler og store Ord. Vaaren

(*) Kongen svarede, at saa længe Jarlerne regierede over Riget, tilkom dem efter deres Arve-Rettighed til Riget Skat af Bønderne. Dog havde det været meere retmæssig, at Jarlerne havde beviist Lydighed imod deres egne Konger og ikke givet sig under fremmede Konger, for at skille deres egne Arve-Herrer og Konger ved Riget ꝛc. Asgout svarede: Det er ikke at undre over, at du, som heeder Oluf Digre, svarer saa stolt. Men du betænker ikke, hvor svart det er at bære en Kongens Vrede, hvis Magt andre har prøvet, som har været dig overlegne. Vil du derfor endelig beholde dit Rige, saa giv dig under Kongen af Sverrig, at du ved andres Forbøn kand faa det i Forlæning.

(**) Saaledes beretter Sigvatur: Jeg siger i Sandhed, at 12 Mænd bleve grebne, hvilke Kong Oluf straffede med en haard Død. Den tappre Svenske Konges Mænd saae jeg ride paa Sigurs Heste (det er, hænge) hvilken Pine forvoldt dem en hastig Død.

Vaaren derefter lod Kongen udskrive Krigsfolk af Trondelagen, og agtede sig Øster i Landet. Han sendte og Bud til Hialte Skieggeson paa Island, at han skulle komme til ham, som ogsaa til Skofte Laugmand, at han med de fornemste Mænd i Landet skulle overlegge, hvorledes den hedenske Opførsel, som stridede imod den Christelige Troe, kunde afskaffes. Siden seilede Kongen Sonder ved Landet, og holdt Ting med Bonderne, for hvilke han paa hver Ting lod oplæse den Christelige Ret, og afskaffede mange hedenske Skikke og anden usommelig Forhold: Thi udi Grevernes Tid havde enhver havt hvad Troe han vilde (skiønt de noye havde holdt over Lands Lov og Ret) men allevegne i Dalene og langs op i Landet, var den største Deel af Folket hedensk. Thi siden de havde frie Religions Ovelse, holdt enhver fast ved den Troe, han fra Barndommen var oplært udi. Men Kong Oluf truede dem med stor Straf, som ikke rettelig ville antage den Christelige Troe.

Oluf var nu antagen til Konge over heele Landet, og ingen stod ham imod. Det fattedes ikkun paa et Forlig imellem ham og Erling Skialgson. De modte hinanden i Hvittingsoe, hvor Erling tilbod sig at være Kongens Undersaat og troefaste Ven, saa fremt han vilde lade ham beholde de Forlæninger og Indkomster, som Kong Oluf Tryggeson og efter ham Greverne havde forundt ham. Kongen svarede: Dine Vilkaar bliver ikke verre, ved at tage Forlæning af mig, end af Erik Jarl, som tilføyede dig største Skade. Jeg vil lade dig være den ypperste og rigeste Læns-Herre i Norge; men jeg vil selv raade for, hvor store Forlæninger du skal have: Thi I Læns-Herrer ere ikke Odelbaarne til mit Riges Herlighed. Ikke heller agter jeg at kiøbe alt for dyre Undersaatter. Erling blev vred; dog da han saae, hvorledes han var faren, lydede han sine Venners Raad, og satte det i Kongens egen Magt, paa hvad Vilkaar han skulle være hans Undersaat. Derpaa skiltes de efter Anseelse, fra hinanden, som Venner, og Oluf seilede Øster ved Landet.

Da Kong Oluf kom i Vigen, og de Danske fik det at vide, droge de bort til Dannemark, saa mange som havde Forlæninger af den Danske Konge, og vilde ikke oppebie Kong Olufs Ankomst. Da Kong Oluf havde holdt Ting med Bonderne, gave de sig under ham, og afstod al Kongelig Rettighed til ham.

Dernæst seilede han fra Tunsberg over Fiolden (Opslo-Fiorden) og Øster til Svinesund, hvor den Svenske Konges Læn begyndte, som han endnu havde i Norge. Han havde sat Eileif Gotske over den nordre Part, og Roo hin Skielge over den Østre Part indtil Elven. Da nu Kong Oluf kom

med sine Folk i Ranarige (det er nu Bahus-Læn) stevnede han Bønderne til Ting, og Biorn Marskal talede paa Kongens Vegne, og bad, at de vilde antage ham til Konge, ligesom de havde giort andre Steder i Norge. Brynjolf Elephant, en rig og mægtig Bonde, stod op, og sagde: Vi veed vel, hvilke de rette Grænse-Skiæl fra gammel Tid af har været imellem Norge og Sverrig, nemlig at Got-Elv deeler Landene op til Venner, og siden fra Marker Nord til Eide-Skov, og derfra langs med det Field-Kyllen, lige i Nord til Fin-Marken. Men nu har de Svenske længe havt denne Part af Norge inde lige til Svinesund. Desforuden tilstaar jeg og, at jeg veed, hvorledes mange ere sindede, nemlig, at de heller vil være under Kongen af Norge, som deres rette Fædernelands Herre, end under en udenlandsk Herre, men de drister sig ikke til at forsvare sig mod Kongen af Sverrig, efterdi Norges Konge oftest residerer Nord i Landet, hvor det er stærkest, og den Svenske Konges Land ligger strax Østen og Norden for os. Nu maae I derfor see til, hvorledes vores Beste kand fremmes, at vi kand nyde Forsvar og Beskiærmelse, saa ere vi redebon til at blive eders lydige og troe Undersaatter.

Efter Tinget blev Brynjolf hos Kongen, og de talede meget med hinanden i Eenrum. Siden drog Kongen Øster efter Vigen. Da Eileif Gotske fik det at vide, samlede han en Armee af Bønder og sit eget Folk, og holdt sig oven for Marker (*). Tilsidst blev Eileif raadt at drage til Ting med Kongen, hvor han blev slagen, og heele Almuen gav sig under Kongen. Han lovede da at forsvare dem imod Kong Oluf af Sverrig, indtil deres Trette kom til nogen Ende (**). Kong

(*) Eileif havde stedse 30 Drabantere omkring sig, foruden hvilke han samlede mange Bønder. En Deel af Bønderne droge til Kongen, men nogle lod ham ved Sendebud forsikre om deres Venskab. Ligeledes gik der og Bud imellem Oluf og Eileif. Og alle Bønder bad, at der maatte sættes et Ting-Stevne, for at treffe et Forlig, og foreholdt Eileif, at dersom han ikke læmpede sig efter Kongen, havde han intet andet, end haarde Vilkaar at vente. Der blev da berammet en Ting-Dag. Imidlertid sendte Kong Oluf sin Marskal Thore Lange, selv tolvte til Brinjolf, forsynet med Harnisk under deres Klæder og Hielmer under Hattene. Dagen efter lagde Kongen ind med sine Skibe til en Bierg-Klint, og paa en slet Mark oven fore forsamledes Bønderne. Derpaa opstod Biørn Stald-Mester, og holdt en vidtløftig Tale paa Kongens Vegne. Da han nu havde sat sig, og Eileif stod op at tale, trak Thore Lange sit Sverd, og hug Hovedet af ham. Gotherne toge Flugten, og Thore dræbte nogle af dem. Heele Almuen gav sig da &c.

(**) Siden lagde Kong Oluf det heele nordre Stift under sig, og reiste om Sommeren Øster til Elven, hvor han inddrev alle Kongelige Oppebørsler af dem, som boede ved Søe-Siden, og paa Øerne.

Kong Oluf lod fundere og bygge Sarpsborg ved den store Fos Sarpen i Rauna-Elv (*), hvor han ogsaa lod bygge Kongens Gaard og Marie-Kirke, og da han havde ladet tilføre, hvad han behøvede, blev han der Vinteren over med meget Folk. Han lod ogsaa forbyde over alle Herreder at opføre fra Vigen til Gotland Sild og Salt, hvilket Goterne ikke kunde undvære (**) og han viste sig meget mild og venlig mod Almuen.

Evind Urhorn, som var født i Østerleden af anseelig Herkomst, drog hvert Aar paa Søe-Røverie, og røvede i adskillige Lande, saasom han var forsynet med gode Skibe. Han havde hielpet Kong Oluf i Slaget ved Næsse mod Svend Jarl, hvorudover Kongen havde lovet ham sit Venskab, da de skiltes ad, og han derimod havde tilbudt Kongen sin Tieneste, hvor den behøvedes. Samme Evind var nu hos Kongen om Juulen, og fik af Kongen anseelig Skiænk og Gaver, ligesom ogsaa Brynjolf, som iblant andet fik af Kongen til Forærring et forgyldt Sverd, og en god Sæde-Gaard, som blev kaldet Veitaland, tillige med Læns-Herres Ret og Navn. Brynjolf takkede Kongen med en Vise, som han digtede derom (***). Samme Vinter drog Trond Hvide fra Trondhiem, selv tolvte, Øster over Fieldet til Jæmteland, og inddrev Skat paa Kong Olufs Vegne. Men da Skatten var samlet, kom den Svenske Konges Folk over ham, og dræbte ham med sit heele Selskab, og tog Skatten bort. Over hvilket Kong Oluf Haraldsøn blev meget bedrøvet, da han fik det at vide.

Kongen lod forkynde den Christelige Troe i Vigen med god Fremgang; thi Vigverne vare vel underviste i den Christelige Troe, formedelst deres stærke Handel med fremmede og Kiøbmænd, som kom der til Stæden, da de desuden selv drog udenlands paa Kiøbmandskab.

Evind Urhorn kom til Kongen, som havde sendt Bud efter ham, og efter nogen Samtale med Kongen, seilede han Øster, for at oppasse Roo Hvide. Hvilken, da han kom ud fra Orost, hvor han havde samlet Skat

(*) Ved bemeldte Fos gik et Næs fra den nordre Side ud i Strømmen. Lige over for dette Næs lod Kong Oluf opkaste en Vold af Steen, Tørv og Træe-Verk, og lod grave et Dige uden om, saa at der blev en stor Jord-Høy, ligesom en Fæstning. Inden for denne Skandse lod han bygge en Kiøb-Stad.

(**) Han giorde ogsaa et stort Juule-Giæstebud, hvortil han lod indbyde rige og fornemme Bønder af næste Herreder.

(***) Visen lyder saaledes: Kongen forærede mig et Sverd og Vetteland. For denne Vise gav Kongen ham fremdeles Læns-Mands Titel.

og Søe-Folk, mødte han ham i Augasund, og slog ham der med 30 Mænd, og da han havde bemægtiget sig alt, hvad han havde samlet, drog han paa Søe-Røverie i Øster-Søen.

Kongen slog sig i Handels-Compagnie med en rig Kiøbmand i Vigen, ved Navn Gudleig den Greske, og leverede ham mange Penge, at han skulle indkiøbe ham kostbare Sager til sin Hofstat fra Garderige. Gudleig drog bort, og kiøbte kostbare Meubler tillige med rare Skind og andet saadant til Kongens Brug. Da han drog tilbage igien, drev Vinden ham ind under den Øe, England, hvor han maatte blive liggende. Da Torgod Skarde fik Kundskab derom, kom han derhen, og slog ham med den største Deel af hans Folk, og deelte Byttet imellem sine Folk. Men Kongens kostbare Sager vilde han lade føre til Sverrigs Konge, sigende, at de vare kiøbte for den Skat, som tilkom ham af Norge. Da dette i en Hast rygtedes, kom Evind Urhorn til Øen, og da han fik dette at vide, seilede han Øster efter Torgoud med alt sit Folk, tog Byttet tilbage, og bragte Kong Oluf Haraldsøn sine indkiøbte Sager. Kongen takkede ham, og lovede ham sin Gunst og Venskab. Og da havde Oluf Haraldsøn været tre Aar Konge i Norge.

Samme Sommer lavede Kong Oluf sig til et Krigs-Tog, og seilede Øster til Elven, hvor han blev liggende langt ud paa Sommeren. Der gik da Sendebud imellem Kongen og Ragnvald Jarl over Gautland eller Gotland, som nu kaldes Vester Gydland. Jarlens Hustrue Ingeborg Trygges Daatter, giorde sig al Umage før, at Kong Oluf og Ragnvald kunde holde Venskab sammen, baade for Slægtskabs Skyld, saa og fordi hun ikke kunde lide Kongen af Sverrig, siden han var med at forraade hendes Broder Kong Oluf Tryggesøn. Jarlen lod sig af hende overtale til at giøre Venskab og Forbund med Kong Oluf Haraldsøn. De mødte hinanden ved Elven, og efter nogen Samtale sluttede Fred imellem sig og deres Lande indtil følgende Sommer, og da de havde giort hinanden Foræringer, skiltes de Venner ad. Og da havde Kong Oluf indtaget heele Vigen Øster til Elven.

Kong Oluf Svenske fattede saa stort et Had til Kong Oluf Haraldsøn at ingen maatte nævne ham ved sit rette Navn; men kaldte ham den Digre, eller Tykke Mand. Bønderne i Vigen ønskede gierne, at Kongen vilde slutte Fred med Kong Oluf Svenske; thi de vidste vel, at det først vilde gaae ud over dem, dersom det kom til en aabenbare Krig; men der torde ingen give Kongen det tilkiende. De bade da Biorn Marskalk, at han vilde tale for dem hos Kongen. Men Biorn vilde gierne undslaae sig derfor; saasom han

han vel vidste, at Kong Oluf ikke vilde ydmyge sig for Kongen i Sverrig. Samme Tid kom Hialte Skieggesøn fra Island, hvilken Kongen tog vel imod, og gav ham Sted og Rang næst Biorn Stald-Mester. Biorn og Hialte indgik da Venskab og Broderskab sammen, og spiiste ved Bord sammen. Da Kongen en Dag havde sit Raad forsamlet, sagde Biorn Stald-Mester til ham: Hvad tænker I Herre, om den Ufred, som er imellem eder og den Svenske Konge, for hvilken mange Mennesker allerede ere opoffrede paa begge Sider, og den er dog ikke kommen til Ende. I har nu næsten to Aar været her Øster i Landet, og overgivet alle eders Lande Norden for. Nu falder det eders Undersaatter kiedsommeligt at blive her længere, helst dem som have nogen Odel og Eyendom Nord i Landet. Hvorfore det er samtlig vores Begiæring, saa vel Læns-Herrernes, som Bøndernes, at I ville giore en Ende herpaa. Og efterdi I nu har Fred med Ragnvald, Greve udi Gautland, I da ville sende Bud til Kongen i Sverrig, og tilbyde ham Forlig; Thi Indbyggerne baade her og der i Landet have stor Skade og Ruin af eders Ueenighed. Denne Biorns Tale fandt stor Bifald hos alle de andre Kongens Ministre. Men Kongen sagde: Det gielder nu, om du i dette Forslag du har giort, har seet dig vel for; thi du skal selv paatage dig dette Gesandtskab, og nyde got af dit Raad, om det falder vel ud, men vederfares dig noget, da er du selv Aarsag deri. Det ligger ogsaa til dit Embede og Betiening at føre Ordet paa mine Vegne. Derpaa stod Kongen op, og gik til Høymesse. Siden da Hialte fandt Biorn, og spurgte, hvorfor han var saa bedrøvet, og om han var syg eller vred, fortaalte Biorn ham Kongens Ord og Forsæt, og hvad Fare der var paa Færde. Men Hialte svarede: Den som vil følge Kongen, og være i stor Ære og Anseelse frem for andre, maae ogsaa ofte vove sig i Livs-Fare. Dog bliver det ham til stor Ære, naar det lykkes for ham. Kongens Lykke kand ogsaa hielpe meget i saadan Tilfælde. Derpaa sagde Biorn: Siden dette Gesandtskab staaer dig saa vel an, vil du da ikke drage med mig? Det vil jeg gierne, svarede Hialte, om du forlanger det. Biorn og Hialte giort sig færdige med 12 Mænd; derpaa gik de til Kongen, og sagde, at de nu havde giorde sig færdige til deres Gesandskab, og forlangte at vide, hvad de paa hans Vegne skulle andrage for Kongen i Sverrig. Derpaa svarede Kongen: Siger ham paa mine Vegne, at jeg vil holde Fred med ham, og imellem vore Lande, indtil de Rigs-Grændser, som Oluf Tryggesøn satte imellem disse Lande. Og jeg vil slutte Forbund og Forlig med ham, at ingen skal gaae derover. Men angaaende hvad Folk vi have

mist paa begge Sider, da skal det være dødt og Magtesløs; thi han kand ikke oprette mig den Skade, som jeg haver lidt af hans Folk. Derpaa gav Kongen Biorn et got Sverd, og sagde: Det Sverd gav Ragnvald Jarl mig, til ham skal I først fare, og formelde ham min Hilsen, at I ved hans Raad og Bistand kand udrette min Ærinde; og jeg saae gierne, at I selv kunde høre Kongens egne Ord, enten han siger Ja eller Ney. I skal ogsaa bringe Greven denne Guld-Ring til et Beviis og Kiende-Tegn; Thi han kiender baade Sverdet og Ringen meget vel. Hialte tog derpaa Afskeed med Kongen, og sagde derhos: Herre, nu behover vi eders Lykke; give Gud, at vi kunde samles igien med Sundhed og Helbred. Kongen var meget vel fornøyet over, at Hialte vilde drage med; thi han var en viis og forsøgt Mand, og Kongen lovede, at, saa fremt der skedte dem nogen Overlast, skulde han hevne det til det yderste. De rede da deres Vey, og kom til Ragnvald Jarl, af hvilken de bleve vel modtagne. Biorn var en navnkundig, anseelig og meget bekiendt Mand, fordi han altid pleyede paa Tinget at tale til Almuen paa Kongens Vegne. Ingeborg gik til Hialte, og kyssede ham; thi hun havde kiendt ham hos sin Broder Oluf Tryggesøn: og hans Hustrue Viborg var beslægtet med hende. Nogle Dage derefter gav Biorn Greven sit Ærende tilkiende. Greven svarede: Hvad har du giort imod Kong Oluf, at han saaledes har forraadt dit Liv; thi jeg troer ikke, at nogen kommer med Livet fra Kongen i Sverrig, som bringer ham saadanne Tidender? Biorn svarede: Jeg har ikke giort noget, hvorfore Kongen skulle være mig vred, men han haver stor Omsorg baade for sig selv og sine Undersaatter; desforuden har alle hans Anslag hidindtil faaet et lykkeligt Udfald; hvorfore jeg haaber, at dette ogsaa skal falde vel ud, jeg skal derfore andrage hans Ord og Ærinde for Kongen i Sverrig, og ikke drage tilbage, forend jeg har forebragt mit Ærende i hans eget Paahør, med mindre Døden hindrer mig. Ingeborg bad da Ragnvald Jarl, at han vilde see Biorns Ærende befordret, paa det Kong Olufs Budskab ikke skulde forsømmes for Kongens i Sverrig Vredes Skyld, allerhelst da han var saa mægtig og af saa høy Herkomst i Landet, at Kongen ingen Skade kunde giøre ham; Ragnvald svarede: Jeg forstaaer meget vel din Meening, du vil, at jeg skal følge Kong Olufs Mænd til Kongen i Sverrig, og være dem behielpelig i at udrette deres Herres Ærende, men jeg vil ingenlunde giøre det; Thi jeg agter det ikke raadeligt at følge Biorns Fremfusenhed herudi, men de maa bie her, indtil jeg seer Leilighed at befordre deres Ærende med Lempe. De takkede ham da for hans gode Raad og Tilbud, opholdt sig en

lang

lang Tid hos ham, og bleve vel accommoderede. Tilsidst faldt Tiden dem lang, hvorudover Hialte foreslog Ingeborg, Grevens Hustrue, at han vilde drage til Kongen i Sverrig, efterdi Islænderne vare vel antagne og kiærkomne i Sverrig. Og jeg haver, sagde han videre, tvende Lands-Mænd og Bekiendte i Kongens Gaard, som ere hans Poeter, Gissor Svarte og Ottar Svarte, hvilke ere udi stor Ære og Anseelse. Ingeborg sagde, at det var et snildt og got Raad, og hun gav ham to Gotiske Mænd med sig, som skulle folge ham, og gaae, hvor han sendte dem, tillige med 20 Mark veyet Sølv til Reise-Penge. Hun sendte ogsaa Ingierd, Kongens Daatter, Brev og Beviis, at han skulde forfremme hans Ærende. Hialte drog da bort, og kom til sine Landsmænd, som blev meget glade over hans Ankomst, og de gave Kongen deres Landsmands Ankomst tilkiende, samt hans store Anseelse og Værdighed i Island. Kongen befoel dem at tage ham i Selskab med sig, og Hialte indfandt sig ofte hos Kongen med dem, og blev kiendt med ham (*).

Da Hialte en Dag stod for Kongen med de andre Islændere, sagde han til ham: Herre, jeg haver draget en lang og farlig Reise, forend jeg er kommen

(*) Førend Biørn reiste hiemme fra, havde han begiært af Poeten Sigvatur, at han vilde reise med ham; thi Sigvatur var samme Tid hos Kongen. Men han havde ingen Lyst til denne Reise. Dog var imellem Biørn og Sigvatur god Venskab. Hvorfore han og ved denne Leilighed giorde følgende Vise: Jeg har tilforn været en god Ven af alle Kongens Marskalker, som har tient vores heltmodige Herre. Du Biørn har ofte viist Isen fra mig (afværget Ugunst) Du formaaer at give Raad om det, som er got, allesteds velbekiendte Krigsmand Men da de red op til Vester-Gotland, giorde Sigvatur følgende Viser: Ofte var jeg glad, naar det stormede paa Fiorden, og Vinden tog i Seiglene, udi den store Hav-Brusen. Skibet gik vel, og hoppede paa Bølgerne med det lystige Folk, der, hvor vi pumpede Skibet for til, naar vi gik i Trefning. Vi lode betids om Sommeren den hurtige Konges Skibe med sine Skibs-Telte løbe ud uden for Gerne og det smukke Land Men om Høsten maatte vi overgive Skibet, og tage os Heste, og ride saa jævnt. Da de atter red til Vester-Gotland, seent om Aftenen, giorde Sigvatur følgende Vise: Den hungrige Hest maatte nu i Aften rende giennem de lange Gader Hesten gik hen til Salen, men nū har vi Tudsmørke, nu bær Hesten mig over Bekkene, langt fra de Danske; men da Dagen og Natten mødtes, traade min Hest med den eene Fod i Diget. Siden red de ind i Kiøbstaden Skara, og hen ad Gaden til Jarlens Gaard. Da giorde han atter den Vise: Nu vil de sædelige Enker i en Hast see ud, og Qvind Folkene see Støven, hvor vi ride igiennem Ragnvalds Bye. Vi skal lade Hestene løbe, saa at den forsynlige Qvinde inde i Huuset kand høre meget langt fra Gaarden, hvorledes Hestene springer.

kommen til eder. Men da jeg kom over Havet, og spurgte eders prægtige Hof-Stat og majestetiske Væsen, vilde jeg ikke drage tilbage igien, førend jeg fik eder at see. Nu er der en Lov imellem Island og Norge, at naar Islændere først kommer til Norge, skal de betale Kongen Told. Da jeg nu kom først til Norge, inddrev jeg al Tolden hos Skibs-Folkene, og fordi jeg vidste, at Norge med Rette tilhørte eder, da haver jeg bragt samme Told til eder, og han viiste Kongen 10 Mark Sølv. Kongen takkede ham, fordi han med saa stor Besværlighed havde bragt ham samme Told, og ikke givet hans Fiende den, sigende, at saa fra Norge havde i lang Tid giort sligt. Dog skiænkte han Hialte samme Sølv, og tilsagde ham derhos sin Gunst. Hialte takkede Kongen paa det ydmygste, og kom derved i stor Gunst og Venskab hos Kongen, som holdt ham for en viis og veltalende Mand.

Hialte fik en Dag, ved sine Landsmænds Hielp, Ingierd, Kongens Daatter i Tale, og bragte hende Brev og Tegn fra Ingeborg, Ragnvalds Hustrue, at hun skulle være ham behielpelig i at fuldføre sit Ærende. Kongens Daatter tog vel imod ham, og forsikrede ham om sin Hielp og Bistand. Noget derefter gav han hende sit og Biørn Marskalks Ærende tilkiende, og spurgte, hvad Trøst han maatte vente af hende, om hun vel meente, at hendes Fader skulle skride til Fred og Forlig med Kong Oluf i Norge? Hun svarede, at det ikke var værdt at tale om; thi hendes Fader var saa vred paa Oluf Digre, at han ikke ville høre hans Navn nævne. Det hendte sig en Dag, da Hialte sad hos Kongen, som var meget drukken og lystig, og talede med ham, sagde Hialte til ham: Megen Pragt og Herlighed kand man see her hos eder, meere, end hos andre Konger, og nu haver jeg selv seet det, som jeg tilforn har hørt om eders majestetiske Væsen og Dyder. Det er en stor Skade for os Islændere, at vi have saa lang og farlig en Vey hid til eder, formedelst det store Hav, ey heller er det fredeligt at reise herhid igiennem Norge, for dem, som vil søge eders Gunst og Naade. Jeg undrer mig over, at ingen legger sig imellem at forlige eder og Oluf Digre: Thi jeg hørte meget tale derom i Norge, at Kongen, saavelsom alle Indbyggerne i Landet ønskede gierne at der var Fred, og Forlig imellem eder og ham, siden de ikke seer sig mægtige til at giøre eder Modstand. Jeg hørte og sige, at Oluf Digre vilde bede om eders Daatter Ingierd, og dette kunde blive en god Anledning til Fred. Jeg hørte og af mange troeværdige Folk, at han er en ypperlig Herre og dygtig Krigshelt. Kongen svarede: Saadanne Ord maae du holde inde med, Hialte, dog vil jeg ikke regne dig det til onde, siden du haver ikke vidst bedre,

jeg

jeg vil ikke, at den Digre Mand skal af nogen her ved mit Hof kaldes en Konge, og han er ikke saa værdig, som mange holder ham for. Jeg er nu den tredivte Konge i Upsal, som Mand efter Mand har været Eenevolds Konger over Sverrig og andre Lande, og høytagtede over andre Konger i de Nordiske Lande. Men Norge er lidet bebygt, og hvad der er bebygt, er vidt adspredt, og Sverrigs Konger har ofte havt en stor Deel af det Land, indtil Harald Haarfager lagde heele Landet under sig. Og han lod sig dermed nøye, uden at føre Krig paa Sverrig eller Dannemark; Derfore blev han og i Fred; ligeledes og Kong Hagen Adelstein, indtil han begyndte at føre Krig paa Gotland og Dannemark; thi da blev han skilt baade ved Liv og Rige. Da Gunhilds Sønner bleve opsætsige imod de Danske Konger, bleve de ødelagde, og Harald Gormsøn blev Mester af deres Rige; men Upsale Konger vare større og mægtigere, end Harald Gormsøn; Thi Styrbiørn, vor Paarørende kunde twinge ham. Og dog var min Fader Erik den Seyerrige, ham overlegen, da de prøvede hverandre. Saaledes gik det og Oluf Tryggesøn da han giorde sig til Konge i Norge, hvilken jeg var med at nedlegge. Har og derved vundet den Part, som jeg havde af Norge; hvorfore jeg ingenlunde saaledes vil opgive den for den tykke Mand. Og jeg undrer mig over, at han ikke tænker paa, med hvor stor Vanskelighed han undgik mig, da jeg havde ham indsperret i Løgeren. Jeg tænker, at han den Tid havde andet i Sinde, i Fald han kunde slippe med Livet, end at han skulde have Dispute med de Svenske: Derfore maa du aldrig meere tale om denne Sag for mig. Hialte mærkte da vel, at Kongen ikke vilde tage imod noget Forlig; hvorfore han begyndte paa andre Discourser.

Nogen Tid derefter bad han Ingiard, Kongens Daatter, at hun vilde føre denne Sag paa Tale hos hendes Fader, og raade ham til Forlig: Hun lovede at efterkomme det, skiønt hun ventede, at hendes Begiæring og Forslag vilde blive frugtesløs.

Da Ingiard en Dag saae, at Kongen var i god Humeur, sagde hun til ham: Kiære Fader, hvor længe vil I continuere med eders Fiendskab imod Oluf Digre til Ruin og Undergang for eders Lande paa begge Sider. Thi Indbyggerne ere meget utaalmodige over, at de have mistet baade Gods og Slægtinge, og kand ikke handle sikker paa Norge. Det er ilde, at I nogen Tid forlangte nogen Part i det Rige, det er et fattigt og usikkert Folk, og Landet er vanskelig at passere igiennem; desforuden vil de heller have en anden til Konge end eder. Hvorfore jeg beder eder, at I lader eders Prætention

 paa

paa Norge fare, og heller søger at forøge eders Rige i Østerleden, som eders Forfædre for eder har regieret over, og vor Paarørende, Styrbiørn, nyelig indtog; men derimod lader Oluf Digre beholde sit Fæderne-Rige, og slutter Forlig med ham. Kongen svarede med stor Bitterhed: Det er dit Raad, Ingiard, at jeg skal giøre Fred med den tykke Mand, og give ham dig til Hustrue? Ney, det skal aldrig skee, for skal jeg paa Upsals Ting skrive Folk ud af Sverrig, og drage til Norge, inden Isen tøer op, og til Vederlag for deres Utroeskab, skænde og brænde Landet. Ved disse Ord viste Kongen sig saa vred, at hun ikke torde svare ham. Hialte, som ventede paa Udfaldet, spurgte, hvad Svar hun fik? Men hun sagde: Det samme, som jeg ventede mig, og hun bad Hialte, at han aldrig meere skulle tale derom for Kongen.

Hialte talede ofte og meget for Ingiard, om Kong Oluf Haraldsøn og roste ham overmaade. Da han fornam, at det behagede hende, sagde han: Maa jeg spørge Jomfruen om en Ting? siig frem, sagde hun. Han svarede: Vil I vel have Oluf Digre til eders Mand, om han begiærer eder? Hun blev derover rød i Ansigtet, og sagde: Jeg er ikke betænkt paa Svar til dette Spørsmaal, ey heller troer jeg det behøves at svare hertil. Dog, om Oluf er saadan en Herre, som du siger, da kunde jeg ikke ønske mig nogen bedre Mand. Hialte sagde, at han intet havde talt om Kong Oluf, som jo var sandt. Siden gav han sine Landsmænd, Kongens Poeter det tilkiende, hvilke sagde, at det var et lykkeligt Raad, dersom det gik for sig. Hialte sendte de to Gotiske Mænd med Breve til Ragnvald Jarl om Ingiards Svar, og hvad andet der havde tildraget sig ved hans Reise. Og disse kom hiem til Jarlen, noget for Juul.

Samme Tid da Kong Oluf sendte Biørn og Hialte til Sverrig, drog han selv til Opland paa Giæsterie (Skats Inddrivelse) efter Norske Kongers gamle Skik, som pleyede hvert tredie Aar at drage paa Giæsterie. Hvor han giæstede, sendte han Bud efter alle dem, som boede i Skov-Bygden eller Field-Gaardene der omkring, og lod efterforske, om de rettelig havde holdt den Christelige Troe, og han lod dem undervise, som ikke endnu havde antaget eller lært den Christelige Troe. Men dem, som ikke vilde afstaae deres hedenske Vildfarelse, og antage den Christelige Troe, lod han straffe uden al Naade, nogle paa Livet, nogle paa Lemmerne, og sparede hverken rig eller fattig. Jo længere han drog op i Landet, jo mindre fandt han af dem, som havde lært den Christelige Troe, men største Deelen vare Hedninger.

Dette

Dette giorde Kongerne i Oplandene ont; thi der kom hver Dag mange til dem, som klagede over den haarde Plage de vare underkastede af Kong Oluf. Og de samlede sig alle paa Rings Ager, og Kong Roreg var holdt for den Viseste iblant dem. Kongen af Rommerige foreholdt dem da, hvorledes Kong Oluf imod Loven og de forrige Kongers Sædvane drog omkring med væbnede Folk, og deels dræbte, deels lemlæstede deres Undersaatter, og optog den Rettighed, som dem tilkom. Han sagde derhos, at han for samme Uroeligheders Skyld var flygtet fra Rommerige, tillige med mange anseelige Mænd, som ogsaa havde forladt deres Odel og Eyendom, og det vilde ikke vare længe, førend Oluf paa samme Maade vilde giæste de andre her i sit Rige: Hvorfore det var got, om de i Tide kunde finde noget got Raad herimod.

Kong Roreg svarede: Nu er det hendet, som jeg sagde eder tilforn paa Hadeland, da I alle vare saa hastige og fremsusende i at udvælge ham til Konge, nemlig, at han var stiv i Hornene, naar han fik Eenevolds Herredømme over Landet. Nu er der ikkun tvende Vilkaar for os, det eene, at vi drager til ham, og lader ham handle med os, som han selv vil, hvilket jeg og agter raadeligst. Det andet at vi sætter os imod ham, førend han kommer længere; endskiønt han haver 100 (*) Mænd med sig, saa agter vi det dog ikke meget, saa længe vi ere eenige. Dog, efterdi den vinder oftere Seyer med lidet Folk, som har alleene Commando over sin Armee, end de, som ere mange, men har lige Magt og Myndighed; Derfore er dette mit Raad, at vi ikke prøver Lykken med Kong Oluf eller ophidser ham imod os. De andre Konger svarede, nogle med, nogle imod, og kunde ikke blive eenige. Omsider svarede Gudrod, Dale-Konge: I ere meget bange for Kong Oluf, vi ere nu her fem Konger, og alle af ligesaa høy Herkomst, som han, og vi har hiulpet ham imod Svend Jarl, saa at han ved vor Hielp er kommen til Riget. Men dersom han nu vil formeene eller forkorte os dette lidet Rige, som enhver af os haver, eller tvinge og plage os, da siger jeg for min Part, at jeg vil rive mig løs fra hans Trældom, og den holder jeg ikke for en Mand, som det ikke vil giøre, eller som fattes Hierte til at skille ham ved Livet, siden Leiligheden føyer sig nu saa vel, at han kand komme i vore Hænder. Dette Raad blev da samtykt, og der blev besluttet, at, naar Kong Oluf kom paa Hedemarken, skulde de alle overfalde ham. Derpaa droge de til Rigs-Ager, hvor de holdt Giæstebud, og havde Speidere ud, at de kunde faae at vide, hvor

(*) 300 og derover.

hvor Kong Oluf var, og naar man kunde vente ham til Hedemarken. Dernæst kaldte de deres Læns-Herrer sammen, og gav dem deres Anslag og Forsæt tilkiende, og hver Konge udnævnte og lovede 300 Krigsmænd. Derpaa bad de dem drage hiem igien, og holde sig færdige, naar de bleve tilsagde. Kong Oluf drog over Rommerige, som før er sagt, og afgiorde sit Giæsterie i en Hast; thi han havde mange Folk, og han kom før op til Mios, end Kongerne havde tænkt.

Udi denne Sag gik det, som man pleyer at sige, at man haver gierne Ven hos Uven, og Kongens Øren øre mange; thi endskiønt dette Raad behagede de fleeste, saa fandtes dog de iblant dem, hvilke det ikke befaldt. Kietil paa Ringenæs var ogsaa til Konge-Stevne, hvilken da han kom hiem om Aftenen, holdt han Maaltid med sine Folk, siden drog han til Vandet Mios, hvor han tog den Jagt, som Kong Oluf havde givet ham, og roede ud efter Vandet med 40 Mænd, vel bevæbnede, med hvilke han tilig paa Dagen kom til Enden af Vandet. Derpaa drog Kietil til Kongen med 20 Mænd, og lod 20 blive tilbage at passe paa Jagten, og han kom til Kongen, som da var paa Eid øverst paa Rommerige, og vilde gaae i Ottesang, og sagde at han havde noget at tale med ham i Eenrum, som ingen Opsættelse taalte, og han gav ham alle Kongernes Raad og Anslag tilkiende. Da Kongen havde hørt dette, sendte han nogle af sine Folk ud i Bygden efter Heste, andre op til Vandet, at bestyre de Færger, Skibe og Pramme, som de kunde faae. Dernæst lod han holde Messe, og gik til Bords. Efter Maaltidet skyndede han sig op til det Vand Mios, og steg selv paa Kietils Jagt med saa mange Folk, som den kunde bære: De andre toge Skibe, hvor de kunde faae, og var Kongen da hen ved 400 Mand stærk.

Førend det dagedes, kom de til Rings Ager, og Vægterne bleve dem ikke vaer, førend de vare komne ind i Gaarden. Siden Kietil vidste, i hvilket Værelse Kongerne sov, lod han omringe alle Huusene, at der ingen skulle undkomme. Og da det blev lyst, bleve alle Kongerne giorte til Fanger, og indledte for Kong Oluf. Kong Røreg var en viis, men tillige stiv-sindet Mand; hvorfore Kongen ikke torde betroe ham til at giore Forlig med sig, men lod begge hans Øyne udstikke, og førte ham med sig. Af Gudrød, Dale-Konge, lod han Tungen udskiære; men af Kong Ring og de andre Konger tog han en Eed, at de skulle romme Norge, og aldrig komme der igien. Læns-Herrer og Bønder, som havde været i dette Forbund eller Oprør imod ham, drev han deels af Landet, deels dræbte dem, og nogle tog

han

han til Naade (*). De fem Kongers Lande og Læn lagde han under sig, og tog Penge af Bonderne for Giæsterie, langs op under Fieldet. Derpaa drog han tilbage til Rommerige, og siden Vester til Hadeland. Samme Vinter døde Kong Sigurd Sirr, og Oluf drog til Ringerige til sin Moder, og bar da alleene Konge-Navn i Norge.

Der siges, at, da Kong Oluf var til Herbergs hos sin Moder, ledte hun sine Born frem til ham. Hvorpaa han tog Guttorm og Halfdan, og satte en paa hvert Knæ, dernæst saae han bister og vredagtig paa dem; hvorover de bleve forskrækkede, slog Hovederne ned, og torde ikke see paa ham. Da ledte Moderen den yngste Søn, Harald, frem, som da var tre Aar gammel, hvilken han satte paa sit Knæ, og saae ligeledes paa ham. Harald saae op igien imod ham. Derpaa rykkede Kongen ham i Haaret. Harald rykte Kongen i Skiæget igien, og trakte saa stærkt, som han kunde. Hvoraf Kongen sluttede, at han var meget hevngierig. Anden Dag gik Kongen ud med sin Moder, og da de kom til et stort Vand, gik Kongens Brødre og legte der. Guttorm og Halfdan havde giort Huuse og Lader af Kiepper, som der drev ved Landet, og eltede Leer sammen, ligesom Køer, Faar og andre Kreature. Dette var deres Leg og Tids-Fordriv. Noget derfra ved Vandet gik Harald, og havde tre Spaaner, hvilke han flyttede med en Kiep frem ved Landet, og sagde, at det var hans Orlogs-Skibe. Kongen loe der af, og sagde: Den Dag kand vel komme, at du kand faae Orlogs-Skibe. Og han kaldte dem alle til sig, og sagde til Guttorm: Hvad vilde du helst ynske dig at eye? Guttorm sagde: Agre. Kongen spurgte, hvor store og vidtløftige Agre? Han sagde: saa store, som dette Næs er (og der stoede 10 Gaarde paa samme Næs) Kongen sagde: Der kunde staae meget Korn paa. Siden spurgte han Halfdan, hvad han helst vilde eye? Han sagde: Køer. Kongen spurgte: hvor mange Køer? Han sagde: saa mange, som kunde staae her omkring ved

(*) Saaledes beretter Ottar Swarte i sin Vise: De Landraadende Herrer har Kongen tvunget, og med haard Straf vederlagt deres onde Anslag. Da Hær-Konge lod de uforsigtige Konger, som tilforn giorde dig Skade, faae deres fortiente Løn. Du Krigshelt har drevet Kongerne af Landet, og din Magt blev befundet større, end deres Men den veltalende, som boede nordligst, og miste sine Øyne, er endnu her. Nu raader du for det Land, som tilforn har været fem Konger til Gavn; GUd styrker dig meget Vidtløftige ere dine Eyendoms Lande; Øster til Eida med Krig forhvervede. Jngen Konge har før siddet med saadant et Rige. —

dette Vand, naar de gik til Vands om Dagen. Kongen sagde: Meget Qvæg vilde du eye, min Broder, deri slægter I eders Fader paa. Endelig sagde han til Harald: Hvad vilde du helst være Eyere af? Harald svarede: Hof-Mænd. Kongen spurgte: hvor mange, han svarede: saa mange, at de udi et Maaltid kunde opæde alle min Broders Halfdans Køer, og Guttorms Korn. Kongen loe, og sagde til sin Moder: Pas vel paa dette Barn; thi her opføder du maaskee en Konge.

Udi Sverrig var det Lands Skik fra gammel Tid af, da de vare Hedninger, at det største Blods-Offer blev holdet udi Upsal hvert Aar udi Gio eller Goe-Maaned (Februar. Maan.) for Fred og Seyer til deres Konger; men siden Christendommen begyndte i Sverrig, blev der holdet Ting og Marked eller Kiøb-Stevne en heel Uge igiennem, og skulle nogle af alle Lene i Landet søge til det Ting.

Sverrig er deelt i mange Parter. En Part er Vester-Gotland, Værmeland, Marker, og hvad der ligger til. Den Part af Riget er saa stor, at Bispen derover haver 1100 Kirker i sit Stift.

2. Den anden Part er Øster-Gotland, som er et Bispe-Stift.

3. Den tredie er Vestmannaland og Fiadrindaland hvilket og er et Bispedømme.

4. Den fierde Part er Tiendeland.

5. Den femte er Ottendeland.

6. Den siette Part er Øland, som ligger Øster ved Havet. Tiendeland er den frugtbareste Deel, og meest beboet. Der er Upsal og Erke-Bispops-Stoelen. Og denne Part kaldes Upsala Rigdom (Upsalla-Aud).

Hver Land har sin Laugmand og Laug-Ting, som ogsaa sine besynderlige Love. Laug-Mændene skal forsvare Bønderne for Uret, og Bønderne følge og forsvare ham for Overvold, og være ham lydige og tienstagtige. Hvis Lovene ikke stemmer overeens med hinanden, skal al Ting rettes efter Upsala-Lov. Og alle de andre Laug-Mænd skal være den Laug-Mand, som boer udi Tiendeland, lydige og underdanige.

Paa den Tid var en Laugmand udi Tiendeland, hvis Fader og Far-Fader af selv samme Navn havde været Laugmænd i Tiendeland, den eene efter den anden udi mange Kongers Tid. Torgny Laugmand var da gammel, og holdt meget Folk, og var beslægtet med Ragnvald Jarl udi Vester-Gotland.

Da Hialtes og Ingierds, Kongens Daatters, Sendebud kom til Ragnvald Jarl og Ingeborg som før er sagt, og indberettede dem, hvad Ingierd

gierd havde talt til sin Fader angaaende Forlig imellem ham og Kong Oluf i Norge, samt Kongens Svar derpaa, som ogsaa Ingierds gode Intention imod Kong Oluf, gav Jarlen Biorn Marskalk tilkiende, hvad han havde spurgt fra Sverrig. Biorn svarede nu, som tilforn, at han ikke vilde drage til Norge igien, førend han havde talt med Kongen i Sverrig, og J., sagde han til Jarlen, har lovet at følge mig.

Strax efter Juulen giorde Jarlen sig færdig med 60 Mænd, og tillige med ham Biorn Marskalk og hans Selskab, og drog Øster i Sverrig. Da han kom i Tiendeland, sendte han Bud for sig til Ingierd, Kongens Daatter, at hun ville møde ham paa Uller-Ager, hvor hun havde en stor Sæde-Gaard. Da Hialte hørte det, vilde han giøre hende Selskab; men førend han drog bort, gik han til Kongen for at tage Afskeed med ham, og roste og takkede ham høylig, og begiærede, at han fremdeeles maatte nyde hans Gunst. Kongen spurgte, hvorfor han hastede saa bort, og hvor han agtede sig hen? Han sagde da, at han ville ride ud paa Uller-Ager med Kongens Daatter; hvorpaa Kongen ønskede ham en lykkelig Reise.

Da Ingierd, Greven og Hialte nu samledes paa Uller-Ager, talede de meget og længe sammen, og særdeles om Forlig imellem Kong Oluf i Norge og hendes Fader, som ogsaa om den proponerede Mariage imellem hende og Kong Oluf Haraldson. Derefter drog Jarlen og Hialte bort med hinanden.

Ragnvald kom en Dag silde til Torgny Laugmands Gaard, som var stor og anseelig, samt forsynet med mange Folk, som toge vel imod Greven. Derpaa gik han i Stuen, hvor der var en stor Forsamling. Udi Høy-Sædet sad en gammel Mand, saa stor, at Biorn ikke tilforn havde seet hans lige. Hans Skiæg naaede ned til hans Knæe, og dog var han en deilig og heroisk Mand. Ragnvald traadde frem, og hilsede Torgny. Han svarede ham venlig, og bad ham sætte sig; hvorpaa han satte sig tvert over for ham, og opholdt sig der i nogle Dage, førend han gav ham sit Ærende tilkiende, nemlig, at Kong Oluf i Norge havde sendt sine Gesandter til ham, som skulle tale med Kongen i Sverrig om Fred og Forlig, og at han havde lovet at gaae med dem til Kongen. Han meldede ogsaa om den Skade Gotherne havde af den Ufred, og klagede, at Kongen i Sverrig vil ingen høre eller lyde i denne Sag; derfore, sagde han, trænger jeg nu, kiære Foster-Fader, til din Hielp, og beder, at du herudi vil meddeele mig dine gode Raad, og være mig behielpelig; thi jeg seer mig ikke eene i Stand til at bestyre denne Sag. Torgny taugde længe, omsider udbrød han med disse Ord, og sagde: Det er et Beviis paa

et underligt Sind, at man vil tragte efter høye Æres-Titler og stor Myndighed, og ikke kand finde paa Middel til at slippe ud, naar man kommer i nogen Knibe, burde du ikke tilforn have betænkt dig, førend du begyndte her paa, at du ikke har Magt til at tale med Kongen i Sverrig. Heller vil jeg være iblant Bønders Tal, som jeg er, paa de Vilkaar, at jeg kand tale frit, hvad jeg vil, endog naar Kongen hører derpaa. Nu vil jeg komme til Upsale-Ting med saa meget Folk, at det skal kunde staae dig frit for, at tale for Kongen, hvad du vil. Jarlen takkede ham høylig, og opholdt sig der saa længe, indtil han fulgte ham til Upsale-Ting.

Den første Dag Tinget var sat, sad Kongen paa en Stoel, og hans Hof-Betientere stode omkring ham. Tvert over for Tinget sad Ragnvald Jarl og Torgny med deres Folk. Bag ved deres Stoel stod Bonde-Almuen i en Ring, og nogle stode oppe paa høye Steder, for at høre til.

Da Kongens Sager vare afhandlede paa Tinget, og samme var endt, opstod Biørn Marskalk, og med høy Røst sagde: Jeg er af Kong Oluf sendt her hid, som Gesandt, at tilbyde Kongen Forlig og den Land-Deeling, som fra gammel Tid har været imellem Norge og Sverrig. Da Kongen hørte Kong Oluf nævne, tænkte han først, at der var en vigtig Sag paa Tapetet; men da han hørte tale om Forlig og Land-Deeling imellem Norge og Sverrig, mærkede han nok Grunden dertil; hvorfore han sprang op, og raabte, at den Mand skulde tie, og ikke udlade sig med saadanne Ord, som vare ikkun unyttige. Biørn satte sig da ned igien. Og da al Ting var bleven taus, stod Ragnvald Jarl op, og sagde: Kong Oluf i Norge haver skikket Gesandter hid, og tilbyder Kongen i Sverrig Forlig og Venskab hvilket alle Vester-Gother hiertelig ønsker; thi de have Skade af denne Ufred, om de skulle miste det ringeste af Norge, som de behøve til deres Underholdning, og sidde for de Norskes Anløb, Røven og Brænden. Derhos lader og Kong Oluf bede om eders Daatter Ingierd. Kongen stod op, tiltalte Jarlen med haarde Ord, og straffede ham for sin Formastelse, at han havde giort Fred og Venskab med den tykke Mand, og kaldte ham en Lands-Forrædere, og sagde, at han havde fortient at drives fra sit Rige, og dette Raad havde han ikke andensteds-fra, end sin Hustrue, hvilket og skulle blive ham det skadeligste Raad han nogen Tid havde paafundet. Han talede længe med stor Bitterhed, og tilsidst henvendte sin Tale imod Oluf Digre. Da Kongen satte sig igien, opstod Torgny Laugmand og med ham alle Bønderne, som trængte frem, for at høre, hvad han talede. Der blev da en stor Støyen

af

af den store Mængde, og stærk Vaaben-Lyd. Men da det blev stille igien, sagde Torgny.

Meget anderledes er nu Kongen i Sverrig til Sinds, end de forrige Konger have været. Min Far-Fader Torgny kunde mindes Erik Emundsøn, Konge i Upsal, og sagde, at han i sin Velmagts-Tid drog hvert Aar i Krig til andre Lande, og undertvang Finland, Kareleland, Estland og Kurland tillige med andre Lande, hvilket store Fæstninger og Bygninger, som han der lod giøre, endnu bær vidne om, og han var dog ikke saa stolt og hofmodig, at han jo gierne gav de Mænd Audience, som havde noget Ærende til ham.

Torgny min Fader var udi mange Aar hos Kong Biorn, og kiendte hans Sind og Væsen meget vel, og Biorns Rige blev i hans Tid understyttet ved Styrke og Tapperhed, og ikke ved Stolthed og Foragt. Thi han var god og venlig mod sine Mænd.

Jeg mindes og Kong Erik den Seyersalige, og var med ham udi mange Trefninger. Han forøgede sit Rige ved Styrke og Manddom, og tog Raad af sine Ministre. Men denne Konge, vi nu har, vil at ingen Mand skal fordriste sig til at tale med ham, uden det som ham lyster at høre, og sligt gior han med største Trodsighed og Stivsindighed: Men sine Skat-Lande lader han gaae fra sig af lutter Efterladenhed og Forsømmelse. Han tragter efter at holde Norge under sig, hvilket ingen Konge i Sverrig tilforn har forlangt; hvormed han paafører mange stor Skade og Ruin. Nu er det derfore min og alle Bonders Villie, at du indgaar Forlig med Oluf Digre, og giver ham din Daatter, Ingierd, til Hustrue. Men dersom du vil vinde noget Rige i Østerleden igien, som har tilhørt din Familie, da vil vi alle være dig følgagtige og behielpelige hertil; men afslaaer du vor Begiæring, da ville vi anfalde dig, og skille dig ved Livet, for at blive dit Tyrannie qvit. Saaledes har vore Forfædre tilforn giort, da de i en Kilde paa Mus Aating nedstyrtede fem Konger, som vare opblæste af Hofmod, ligesom du est imod os; siig derfor strax, hvilket du vil giøre. Derpaa giorde Bonderne stor Allarm og Vaaben-Brag. Men Kongen stod op, og sagde, at han vilde lade det være, ligesom Bonderne begiærede; thi saa havde andre Svenske Konger giort for ham, at de lode Bonderne raade med sig. Derpaa stilledes Bondernes Bulder, og Læns-Herrerne samt Greverne og Torgny begyndte at tale med Kongen, og sluttede Fred paa Sverrigs Konges Vegne, ligesom Kong Olufs Gesandtere begiærede, og det blev besluttet paa Tinget, at Ingierd, Kongens Daatter, skulle gives Kong Oluf i Norge, og Greven troelovede hende paa

Kong Olufs Vegne, da hendes Fader gav ham sin Fuld-Magt paa sine Vegne, at afgiøre dette Giftermaal. Derpaa skiltes de Venner ad, og Ingierd sendte Kong Oluf anseelige Foræringer.

Ragnvald Jarl drog hiem til Gotland, og Biorn fulgte med ham, hvorfra han siden drog til Norge, og indberettede Kongen, hvorledes hans Reise var gaaen af. Kongen takkede ham, og sagde, at han havde lykkelig og vel udført hans Ærende udi saadan en uroelig Tid. Dernæst drog Kongen næste Vaar Nord i Landet, og sendte Bud til alle sine Læns-Herrer, at de skulle udruste sig paa det prægtigste til at følge ham imod hans Fæste-Moe; thi han skulle finde hende om Høsten ved Elven paa Rigs-Grændserne, hvor Bryllupet skulle holdes.

Kongen havde altid hos sig Kong Røreg den blinde, hvilken han lod sidde næst hos sig, og holdt ham i stor Ære for hans Viisdoms Skyld, og alle tiente ham; men han brugte sit Forræderie, i det han ombragte nogle af Kongens Mænd, og vilde tilsidst myrde Kongen selv i Kirken. Kongen vilde ikke dræbe ham, men skikkede ham til Island, hvor han døde tredie Aar derefter, og blev der begraven. Og han er den eeneste Konge, som er begraven paa Island (*).

Kong

(*) Saa snart Kong Røregs Øyne vare lægte, gav Kongen ham to Tienere, og lod ham nyde samme Opvartning og Ære, som han tilforn havde nydt. Han talede lidet, og svarede kort og tvært til hvad man spurgte ham om. Det var hans Maade, at han lod sin Dreng lede sig ud afsides fra andre Folk, hvorpaa han pryglede ham, saa at han løb bort. Herover beklagede Røreg sig for Kong Oluf, som gav ham andre Tienere; men det gik ligesom før, saa at ingen kunde holde ud i hans Tieneste. Omsider gav Kong Oluf Røreg en Tiener ved Navn Svend, som var beslægtet med ham, og havde tilforn været een af hans Hof-Betientere. Røreg blev ved sin forrige Leve-Maade, og viste sig knarvurren, og vilde gierne være for sig selv allene. Men saa ofte Svend var alleene hos ham, var han i god Humeur og snaksom. Han talede da, om hvad han tilforn havde giort, og hvad der tilforn i hans Velmagt var passeret, samt hans forrige Værdighed, ved hvilken han nu tillige med andre Herligheder var skilt, og maatte leve, som en Betler. Men det sagde han, kand jeg mindst finde mig udi, at du og andre mine Slægtinge, som tilforn har været fornemme Mænd, ere saa vanslægtede, at I ikke paa nogen Maade søger at revangere den Spot, som vor Familie er tilsøyet. Og med saadanne hevngierige Ord lod han sig ofte forlyde. Men Svend svarede, at de havde med en mægtig Fiende at bestille, som var dem forvoxen. Røreg sagde: Det var en Skam, om jeg skulle lade den leve, som overvandt mig, da jeg sov, og lod mine Øyne stikke ud. Lader os derfor dræbe Oluf Digre, medens han nu er saa sikker. Jeg skal vel finde gode Raad til at sætte dette i Verk, og skulle jeg ikke spare mine egne Hænder til at fuldføre

Kong Oluf giorde sig færdig med de beste og anseeligste Mænd i Norge, at drage imod sin Fæstemoe, og al Ting var paa det prægtigste tillavet, baade

denne Gierning, hvis ikke min Blindhed forhindrede mig: Derfore skal du være hans Banemand. Og jeg kand let see forud, at, naar Kong Oluf er dræbt, vil Riget falde til hans Uvenner. Nu kand det hende sig, at jeg bliver siden Konge, saa skal du blive min Jarl. Ved denne Tale bragte han det saa vidt, at Svend lovede at følge hans Raad. Da derfor Kongen skulle gaae i Aftensang, stod Svend oppe, og oppebiede ham med en dragen Dolk under sin Kappe. Men Kong Oluf gik hastigere frem, end Svend havde tænkt, saa at, da han uformodentlig saae Kongen, blev han saa bleg, som et Liig, og hans Hænder sinkede ned. Da Kongen mærkede dette, sagde han: Vil du forraade mig, Svend? Men Svend kastede Kappen og Dolken fra sig, og faldt paa Knæe for Kongen, sigende: Al Ting er i Guds og eders Vold, o Konge. Kongen lod ham da arrestere og sætte i Jern. Siden gav Kongen Røreg et nedrigere Sæde, men Svend skiænkede han Livet, og forviste ham Landet. Kongen gav og Røreg et andet Værelse at sove udi, og lod mange andre af sine Hof-Betientere sove i det samme. Kongen beskikkede og to af sine Hof-Betientere, som han længe havde havt i sin Tieneste, at de Dag og Nat skulle være hos Røreg. Røreg holdt sig undertiden saa taus, at man ikke kunde faae et Ord af ham; undertiden var han saa lystig, at man kunde fornøye sig ved hvert et Ord han talede: Undertiden talede han kun lidet; men hvad han talede, var bittert og bidende. Han var og undertiden i saadan Humeur, at han drak hver Mand af Sædet, og tracterede overflødig; undertiden igien drak han kun lidet. Han fik rigelig Tære-Penge af Kong Oluf. Undertiden lod han bære nogle Potter Miød ind i sit Sove-Kammer, og lod alle de nærværende drikke saa meget de vilde: Hvorudover han var meget afholden.

Der var en Mand, ved Navn Fin den lille fra Opland, (skiønt nogle meener, at han var en Finne af Geburt) han var meget liden af Vext, men rask til Fods, saa at ingen Hest kunde oplobe ham. Han var ogsaa vel øvet i at løbe paa Skier og at skyde med Bue. Han havde tilforn længe tient Kong Røreg, og var bleven brugt til Forretninger, som udkrævede en særdeles Troeskab. Han vidste vel Veyene over heele Opland, og var bekiendt med de fornemste Familier. Da nu Kong Røreg var kommen i Fængsel, gav bemeldte Fin sig i Selskab med dem, som havde Vagt hos ham, og ved den Leilighed talte ofte med ham. Dog vilde Røreg ikke gierne tale længe med ham, at ikke nogen skulle komme efter, hvad de talede sammen. Da Kongen noget ud paa Vaaren begav sig med sine Hof-Betientere til Vigen, stial Fin sig nogle Dage bort af Selskabet. Siden kom han igien, og holdt sig stille en lang Tid. Saaledes giorde han ofte, og ingen fattede Mistanke derover, allerhelst siden der vare adskillige Løsgængere iblant Kongens Folk. Kong Oluf kom til Tønsberg noget for Paasken, og forblev der langt ud paa Vaaren. Siden derpaa samme Tid vare ankomne mange Skibe fra Sachsen og Dannemark, saavelsom og Øster fra Vigen og Nordlandene, var der en stor Forsamling af Mennesker, hvorfore der og gik megen Drukkenskab i Svang. En Aften hendte det sig, at Kong Røreg gik meget silde til sit Herberg, og var overmaade drukken, men derhos lystig. Derpaa kom strax Fin den lille ind med en Potte fuld af Miød af det beste

Folk, Skibe, Vaaben og Klæder og andet saadant. Derpaa seilede han Øster til Kong Helle, og opholdt sig der længe om Sommeren; men der var ingen kommen fra Sverrigs Konge, og ingen Tidender spurgtes fra ham. Da

og stærkeste Slags, med hvilken Røreg tracterede alle dem der vare inde, saa at de bleve drukne, og faldt i Søvn. Imidlertid var Fin den lille gaaet bort, og Lyset brændte i Herberget. I det samme vakte Kong Røreg dem op, som pleyede at følge ham, og sagde, at han vilde gaae ud i Gaarden. De tog da Lygte med sig, siden det var mørkt. Der var et stort Privet i Gaarden med bred Trappe at gaa op ad. Medens nu Røreg og hans Tienere endnu vare i Gaarden, hørte de disse Ord: Hug til den Diævelen. Siden hørte de noget briste Sønder, og ligesom der noget faldt ned. Da sagde Kong Røreg: Vist nok har de faaet noget at drikke, som der klamres, løber til i en Hast, og skiller dem ad. De giorde saa; men saa snart de vare komne paa Trappen, blev den først nedhuggen, som gik bagest, og strax derpaa den første med. Hvilket skede af Kong Røregs Mænd, som just paa samme Tid vare komne derhen, nemlig Sigurd, som havde været hans Fændrik, tillige med 12 andre, med hvilke Fin den lille ogsaa havde givet sig i complot. Disse toge de døde Kroppe, og slæbede dem ind imellem Huusene; men Røreg førte de bort med sig paa en Skude, som de havde bragt med sig. Sigvatur Skald, som laae i Kongens Sove-Kammer, stod ogsaa op om Natten, og tillige med sin Dreng gik ud paa det store Apartement; men da de skulle gaae ned igien af den store Trappe, skred Sigvaturs Fod, saa han faldt paa Knæe, og da han tog for sig med begge Hænder, mærkede han, at det var vaadt; hvorpaa han loe, og sagde: I Aften har Kongens Øl slaget Beenene fra mange. Da de nu kom ind til Lyset, spurgte hans Dreng, om han var saaret, eller hvorledes han var bleven saa blodig? Sigvatur svarede, at ham skadede intet; men der maatte dog være noget herunder. Derpaa opvakte han sin Senge-Kammerat Thordur Fiælesøn, Kongens Vaabendragere, med hvilken han gik ud, og havde Lygte med sig. Det varede ikke længe, førend de saae Blodet, og strax derpaa de døde Kroppe, hvilke de kiendte; de fandt ogsaa, nær ved, en stor Bielke, hvori var giort mange Hug, hvilket syntes siden at være skedt, for at narre de dræbte ud. Sigvatur sagde, at man fik at indberette Kongen det. Men først sendte de en Tiener hen i Kong Røregs Seng Kammer, hvilken, da han ikke fandt Kong Røreg, vakte han dem op, som laae derinde, og fortalte, hvad der var passeret. Endskiønt nu alle holdt det høyt fornøden at indberette Kongen det, fordristede sig dog ingen at vække ham. Sigvatur sagde da til Tordur, det er endnu langt til Dag, og det kand hende sig, at Røreg kand, inden det bliver Dag, saaledes forsyne sig, at han ey saa let staaer til at finde igien. Men siden Ligene endnu ere varme, kand han ikke være kommen langt bort. Og den Skam vil vi aldrig lade gaae over os, at vi jo strax aabenbarer Kongen denne forraadelige Gierning; gak du derfor op til Herberget, og bie der efter mig. Derpaa gik Sigvatur til Kirken, vakte Klokkeren op, og bad ham ringe for de Kongelige Hof-Betienteres Siæle, hvilke han Navn-gav. Da der nu blev ringet, vaagnede Kongen, og spurgte, om det allerede var Ottesangs Tid. Thordur svarede, ney, men sagde, at der var en ulykkelig Hendelse arriveret, Røreg var sluppen bort, og to af Kongens Mænd ihielslagne. Da

Da de længe havde forventet ham, og ingen vidste at sige dem noget herom, sendte Kongen Bud til Ragnvald Jarl, for at sporge, om han vidste

Kongen videre spurgte: Hvorledes det var tilgaaet? giorde Thordur den Forklaring derover, som han vidste. Derpaa gav Kongen sine Folk Ordre at drage ud paa alle Veye fra Byen, og søge Røreg baade til Lands og Vands. Thore Lange drog ligeledes bort med en Skude, og havde 30 Mand med sig. Da de nu imod Dagningen bleve to smaa Skuder vaer, roede de af al Magt, hvilket og Roregs Mænd, 30 i Tallet, giorde, efter at de vare blevne Langes Skude vaer. Da de kom nær imod hinanden, lagde Røregs Mænd til Land, og sprang i en Hast af Skuderne, undtagen Kong Røreg, som sad i Bagstavnen, og bad dem far vel. Thore lod imidlertid legge til Lands; men Fin den lille, skiød ham med en Piil, saa han døde. Sigurd med sit Selskab løb alle ad Skoven. Thores Mænd tog da hans Liig og førte det tillige med Kong Røreg til Tønsberg. Kong Oluf lod da sine egne Drabantere holde Vagt over ham baade Nat og Dag, Kong Røreg var ikke desmindre siden overmaade lystig, saa at man ikke andet skulle mærke paa ham, end det var af hiertet.

Det hendte sig Christi Himmelsarts-Dag, at da Kongen gik til Høymesse, gik Bispen i Procession omkring Kirken med Kongen. Og da de kom ind i Kirken, ledte Bispen Kongen til sit Sæde, som var paa den nordre Side i Choret. Kong Røreg sad efter Sædvane, næst Kongen; men havde sin Kappe for Øynene. Da Kong Oluf satte sig ned, tog Røreg ham paa Skulderen, og spurgte, hvorfor han havde Silke-Klæder paa? Han svarede; Fordi det er en stor Fest, som bliver helligholdet til en Erindring af Christi Himmelsart. Kong Røreg sagde da: Jeg kand ikke faae i mit Hovrd, at det er saaledes tilgaaet med Christo, som I foregiver, det synes mig gandske utroeligt: Ellers er der mange underlige Ting passeret i gamle Dage. Da Messen var til Ende, stod Kong Oluf op, holdt sine Hænder over Hovedet, og bøyede sig mod Alteret, saa at Kappen faldt derved ned af Axlerne. I det samme stak Kong Røreg ham med en Sax-Kniv, som kaldes Rytinger, saa at den traf i Kappen, just da den faldt ned af Skuldrene, ved det at Kongen bøyede sig. Da Kong Oluf mærkte, hvad der var paa Færde, sprang han frem paa Gulvet. Men Kong Røreg stak anden gang efter ham, og traf ham dog ikke; derpaa sagde han: Ey du Oluf Tykke, flyer du for mig, som er blind! Da befoel Kong Oluf sine Tienere, at føre Røreg ud af Kirken. Efter denne Gierning raadede alle Kong Oluf til at skille den blinde Kong Røreg ved Livet, og sagde de til Kongen: I prøver alt for meget Lykken, i det I allesieds fører ham med eder, og pardonnerer ham, i hvad Misgierning han end begaar. Han derimod arbeyder baade Nat og Dag paa, hvorledes han kand faae eder ombragt. Og, om saa er, at I vil sende ham bort, da seer vi ingen, som saa sikker kand forvare ham, at han jo kand undkomme. Og skulde han engang slippe løs, samler han ufeylbarlig Folk, og giør siden meget ont. Kongen svarede; Det er sandt, og mange har mistet Livet for mindre Misgierning, end denne Kong Røregs er. Men jeg vilde ikke gierne forringe den Seyer, som jeg indlagde over Oplands-Konger, da jeg en Morgen tog fem til Fange, og ikke blev nogens af bemeldte Konger deres Bane-Mand, siden de alle vare mig beslægtede. Men

hvorfore Sverrigs Konge ikke mødte til det aftalte Stevne? Greven svarede, at han vidste intet deraf, dog vilde han efterforske, hvorledes det var beskaffet

jeg seer dog neppe, at Røregs Forræderie skulle tvinge mig til at lade ham dræbe. Røreg havde ellers af den Aarsag taget Kongen paa Axlerne, at han kunde fornemme, om Kongen havde sit Harnisk paa eller ikke.

En Islænder, ved Navn Thorar Nefiolfson, var ikke af nogen anseelig Herkomst, men en viis og veltalende Mand. Han var dristig i at tale med høye Personer, høy af Vext, og havde længe været udenlands. Men han var tillige meget hæslig af Skabning. Hans Hænder vare meget store og vanskabte, men hans Been endda slettere. Da forbemeldte Hendelse tildrog sig, var Thorar udi Tønsberg, og var bleven saa bekiendt med Kong Oluf, at han ofte talede med ham. Samme Tid lovede Thorar sig til at reise med sit Skib til Island. Kong Oluf havde Thorar nogle Dage til Giæst hos sig, og talede med ham om adskillige Ting, ved hvilken Leilighed han sov i Kongens eget Kammer. Da nu Kongen en Morgen laae vaagen, og de andre i samme Kammer sov, saae han, at Thorar havde rakt sin eene Fod udaf Sengen, hvilken Kongen længe betragtede. Da nu de andre vaagnede op, sagde Kongen til Thorar: Jeg har en lang Tid ligget vaagen, og imidlertid seet et Syn, som jeg meget forundrer mig over, nemlig en Mands Fod, som er saa hæslig, at jeg neppe troer dens lige findes, og han bad de andre efterse, om det ikke var saaledes, hvilket og alle de, som kastede Øyne derpaa, bekræftede. Thorar mærkede nok, at det sigtede til ham: Hvorfore han sagde: Det skulle være meget underligt, om der skulde findes en Ting, som ikke havde sin lige. Kongen sagde, at han vilde blive ved sine Ord, at der ikke fandtes nogen anden Mands Fod, som var slettere, om han end og skulle opsætte et Veddemaal. Thorar svarede: Jeg tør vedde om, at der skal findes en slettere Fod her i Staden. Kongen sagde da, at den, der vandt, ham skulle det staae frit at begiære af den anden, hvad han vilde. Dette indgik Thorar, og viiste derpaa den anden Fod frem, som endnu var verre, siden den store Taae fattedes, sigende: Der seer Kongen, at denne Fod er hæsligere, siden der fattes en Taae, og altsaa haver jeg vundet. Kongen sagde: Omendskiønt den anden Fod har fem Tæer, saa er den dog hæsligere, siden de alle ere meget store og vanskabte, og derfore begiærer jeg nu med Rette en Ting af dig, som du skal efterkomme. Herrers Ord, sagde Thorar, ere dyrebare, hvad er det, du vil begiære af mig? At du fører Røreg til Grønland, sagde Kongen, og leverer ham til Leif Erikson. Jeg har endnu aldrig været i Grønland, sagde Thorar. Derpaa sagde Kongen: Saadan en bereist Søe-Mand, som du er, har vel Aarsag at komme engang til Grønland, om du ikke har været der tilforn: Thorar vilde nødig til denne Reise; men da Kongen drev hart derpaa, torde han ikke gandske afslaae Kongens Begiæring; men sagde først: Dersom jeg havde vundet Veddemaalet, havde jeg i Sinde, at begiære af Kongen, at jeg maatte blive antaget iblant Hof-Betienterne; og saa fremt jeg nyder den Ære, forbinder Kongen mig derved meere til at efterkomme, hvad mig bliver befalet. Dette erholdt Thorar, og blev fra den Tid af Kongens Hof-Mand. Da han nu var reise færdig, og havde taget imod Røreg, giorde han denne Aftale med Kongen: I fald, o Konge! det hender sig, som

fet dermed, og vilde saa give Kong Oluf Efterretning, om det skedte af Bedragerie og en ond Villie.

Kong Oluf Svenske havde først en Concubin, som var en Greve Daatter i Venden, ved Navn Edle, og var rovet derfra. Med hende havde Kon-

let kand skee, at vi ikke lander til Grønland, men kommer under Land ved Island eller andre Steder, hvorledes skal jeg da stille mig ved denne Konge, saa at eders Villie kand blive fremmet? Hvis saa skeer, sagde Kongen, at du paa denne Reise kommer til Island, skal du levere ham til Gudmund Eiolfson, eller og til Skafte Laugmand, eller til en anden fornemme Mand, som for mit Venskabs Skyld og de Beviis jeg sender med dig, vil imodtage ham. Men skulle I nødes til at drage hen til andre Lande, som ligger nærmere Norge, da skal du mage det, at Røreg aldrig kommer her igien med Livet. Men dette Middel skal du ikke gribe til, førend du ingen anden Udvey seer. Thorar seilede da bort, og holdt ud af Havet, at han ikke nogensteds skulle komme i Land. Han seilede Sønden for Island, dog saa langt derfra, at han alleeneste kunde see Landet: Siden holdt han vester om Landet, og kom i det Grønlandske Hav, hvor han af Storm og Uveyr blev dreven baade frem og tilbage. Siden imod Høsten landede han ved Island, udi Breda-Fiorden. Thorgils Arason var den første af de fornemste der i Landet, som besøgte dem, hvilken Thorar hilsede fra Kong Oluf, og foreviste ham de Venskabs Tegn og Beviis, som Kongen havde sendt med ham til den, som vilde imodtage Røreg. Derpaa bød Thorgils Røreg til sig, og han blev der Vinteren over. Men Røreg var ikke fornøyet med dette Herberg, og bad derfor Thorgils, at han ville lade ham ledsage til Gudmund, siden han var den anseeligste i Island, og var ham recommenderet. Hvorpaa Thorgils lod ham geleide til Gudmund paa Modreval. Gudmund tog vel imod ham for Kong Olufs Skyld. Og Røreg blev der den anden Vinter over. Siden blev han ogsaa kied heraf: Hvorfore Gudmund lod foranstalte Kost og Underholdning for ham paa en liden Bonde Gaard, ved Navn Kalv-Skind, hvor der vare kun faa Mennesker. Der blev Røreg den tredie Vinter, og tilstod, at han ingensteds havde levet bedre, siden han blev skildt ved sit Rige, efterdi han der var af alle høytagtet. Næste Sommer derefter faldt Røreg i en Sygdom, hvoraf han døde. Og der siges, at han er den eeneste Konge, der er begravet paa Island. Thorar Nefiolson foer længe derefter udenlands, og imellemstunder var han hos Kong Oluf.

Samme Sommer, da Thorar bragte Røreg til Island, reiste og Hialte Skieggeson til Island igien, efter at Kong Oluf havde til Afskeed givet ham anseelige Foræringer. Samme Sommer drog og Evind Urhorn paa Søe Røverie i Vester-Havet, og kom om Høsten til Irland, hvor han besøgte Kongen, ved Navn Konofoger. Høsten derpaa mødte bemeldte Konofoger Einar Jarl af Orknøe udi Ulriks-Fiorden, og der blev en heftig Strid imellem dem. Kong Konofoger vandt Seyer, siden han havde meest Folk; men Einar Jarl undkom alleeneste med et Skib, og landede om Høsten til Orknøe igien, efter at han havde mist den største Deel af sit Folk og det Bytte, han havde forhvervet ved Søe-Røverie. Jarlen var ilde til Mode, og gav Nordmændene, som havde været med den Irlandske Konge, Skyld for den Skade han havde lidt.

Kongen en Søn, ved Navn Emund og to Døttre, Astrid og Holmfrid. Dronningen kunde ikke lide de uægte Børn; hvorfore han sendte sin Søn, Emund, til Venden, hvor han blev opfødt hos sin Moders Slægtinge, og forkastede snart den Christelige Troe, Astrid blev opfostret i Vester-Gotland hos en rig Mand, ved Navn Egil. Hun var en deylig Jomfrue, veltalende, lystig og ydmyg, samt godgiørende og dydig. Da hun var bleven fuldvoxen, var hun ofte hos sin Fader, og blev yndet af alle. Med Dronningen havde Kongen en Søn, som blev kaldt Jakob, fordi han var født paa St. Jakobs-Dag. Men de Svenske kunde ikke lide dette Navn.

Kong Oluf Svenske var en hofmodig, trodsig og haardtalende Mand: Hvorudover han høylig fortrød paa, at hans Undersaatter havde kuet og tvunget ham paa Tinget, og han skiød al Skylden paa Ragnvald Jarl. Han foyede derfor ingen Anstalt til hans Daatters Giftermaal, efter Aftale, at han skulle møde ved Rigs Grændserne. Og da det lakkede ud paa Sommeren, forundrede mange sig over, hvorledes det vilde falde ud, og vare nyesgierrige efter at vide, om Kongen vilde holde det sluttede Freds Forlig med Norges Konge, og efter Løfte give ham sin Daatter, eller han vilde rykke det altsammen. Men der torde ingen spørge ham derom, hverken hans Daatter eller nogen af hans Raad; thi de mærkede, at han blev vred, hver gang han hørte, at Oluf Digre blev kaldet Konge.

Det hendte sig, at Kongen en Morgen tilig reed ud med sine Falke og Hunde paa Fugle-Jagt, og hans Falk slog fem Urhaner, den eene efter den anden. Kongen lod da tage Fuglene, og reed hiem med sine Folk. Da han kom i Gaarden, gik hans Daatter ud imod ham, og hilsede ham. Han svarede hende venlig, og smilede, sigende: See, disse fem Urhaner har jeg fanget, veed du nogen, som paa saa kort en Tid har giort lykkeligere Fugle-Fangst? Hun svarede: Det er vel en god Morgen-Jagt, at I har faaet fem Urhaner, men det var meere, at Kong Oluf Digre fangede en Morgenstund fem Konger, og lagde deres Riger under sig. Da han hørte dette, sprang han af Hesten, og sagde, viid det, Ingierd, at i hvor stor Kiærlighed du end har til den Digre Mand, saa skal du dog aldrig nyde ham; thi jeg vil ikke give dig bort til den Mand, som jeg ikke kand lide. Og jeg vil aldrig være den Mands Ven, som ved Røverie har indtaget mit Rige, og tilføyet mig stor Skade ved Røverie og Nederlag paa Folk.

Da nu Ingierd, Kongens Daatter, havde tilfulde mærket hendes Faders Meening og Forsæt, sendte hun strax Bud til Ragnvald Jarl, og lod ham

ham sige, at hendes Fader havde brudt og rykket det Forlig, som han havde giort med Norges Konge, og bad ham vel at tage sine Lande vare for de Norskes Indfald. Ragnvald sendte da strax Bud over sit heele Land, at de skulde vogte sig for de Norske. Ligeledes sendte han Gesandter til Oluf Digre, og tilbød sig at vilde holde den Fred og det Venskab han havde sluttet med ham, bedende, at han ikke ville føre Krig paa hans Lande, og lod ham tillige vide den Svenske Konges Meening.

Kong Oluf blev meget vred og ilde til Mode over dette Budskab, og ingen torde i nogle Dage derefter tale et Ord til ham: Men noget derefter holdt han Huus-Ting med sine Herrer. Da stod Biorn Marskalk op, og lod dem alle vide, hvor troelig og flittig Ragnvald Jarl havde staaet ham bi i at forfremme Kong Olufs Ærende hos Kongen i Sverrig, og hvor uanstændig den Svenske Konge havde taget imod hans Budskab, som ogsaa at det Forlig, som samme Tid blev giort, skedte meere af Frygt for Jarlens og Torgny Laugmands Styrke og mange Folk, end med Kongens gode Villie; hvorfore han var forsikret, at den Svenske Konge var selv den, der rykkede Forliget, og ikke Ragnvald Jarl, hvilken han havde befundet at være Kong Olufs oprigtige Ven. Kongen holdt da Raad med sine Ministre om han skulle drage op i Vester-Gotland med det Folk han havde, og føre Krig? Men de raadede ham alle derfra, fordi der vare mange rige Mænds Børn med ham, som vare meere udrustede til at giøre Parade, end til at slaaes. Kongen lydede deres Raad, gav Folket Forlov, og befoel, at de næstkommende Sommer skulle samtlig indfinde sig, for at følge ham i et Krigs-Tog imod de Svenske. Det behagede dem alle vel, og Kongen drog til Sarpsborg (*) og blev der Vinteren over.

Kongens Folk havde ulige Meeninger om Ragnvald Jarl; nogle sagde, at han var Kongens troefaste Ven, andre sagde, at det ikke var troeligt, at han vilde holde Forlig med Kongen. Sigvald Skald var paa den Tid hos Kongen, som var Ragnvald Jarls gode Ven. Samme tilbød sig hos Kongen, at han vilde drage til Ragnvald Jarl, for at erfare, hvorledes Kongen i Sverrig var sindet, om han vilde holde Forlig eller ikke. Dette var Kongen vel fornøyet med; thi han vilde gierne have Tidende fra Ingierd. Sigvald drog da bort selv tredie, og kom til Ragnvald Jarl (**) som tog

(*) Bergen.

(**) Da Sigvatur tog Afsked med Kong Oluf, giorde han denne Vise: Sid du nu i Velstand; indtil jeg møder dig igien i din Sal, naar jeg faaer yrettet

ventlig imod ham, og forærede ham en Guld-Ring, og han blev en lang Tid hos Jarlen. Paa samme Tid fik de Efterretning fra Sverrig, at Kong Jarislefs

Kong Olufs Ærende. Poeten ønsker, at Krigshelten maae beholde Livet og bestandig Fred i Landet, saaledes slutter jeg Visen. Nu haver jeg talet, o Konge, og kand endnu melde fleere Ord, som ere os alle Magtpaaliggende. Gud lade dig styre dine Lande, du kække Konge, vist er det min Villie; thi du er dertil fød og baaren. Siden reiste de Øster til Eide, og kom i en Pram med stor Fare over Aaen. Da giorde Sigvatur følgende Vise: Jeg reiste til Eide, og der satte vi os i en vaklende Pram. Vi stode i Vandet, og bleve overmaade vaade. Jeg maae lee af det Skib; thi vi har ikke været i større Fare; Jeg kom til Landet paa den farlige Pram bedre, end jeg havde ventet. Siden droge de igiennem Eide-Skoven, og da giorde Sigvatur følgende Vise: Det første var, da vi drog over Skoven 13 Bye-Marker fra Eide, at der mødte mig meget ont, vi bleve saarede under Fod-Bladene paa begge vore Fødder. Men den Dag gik vi Kongens Mænd stivt derhen, hvor vi agtede os. Derefter droge de igiennem Vester-Gotland, og kom om Aftenen til en Bye, ved Navn Hof, der vare alle Dørrene tillukte, saa at de ikke kunde komme ind. Men Tieneste-Folket sagde, at det var helligt. Derfore droge de strax derfra, og Sigvatur sang følgende Vise; Jeg red til Hof, for at finde Folk. Dørrene vare tillukte, og vi spurgte hinanden. Jeg stak Næsen ind, og bukkede mig uden fore; men jeg fik faa Ord af den Trold. Jeg bad; men de sagde, at hedenske Folk skulle ikke være hos dem; thi de vare hellige. Derfra kom han til en anden Gaard, hvor Huus-Moderen stod i Dørren, som sagde at han ikke kunde komme ind, foregivende, at de havde at bestille med Offer til Elle-Folk. Da giorde Sigvatur atter en Vise: Du arme Dreng, sagde Enken, gak ikke længere ind; thi vi frygter for vor Herre, Odin, og ere hedenske. Den hæslige Qvinde overfusede mig, og sagde, at hun offrede til Ellerne, og gav Ulvene uden for Byen Blod at drikke. Næste Aften kom de ind til tre Bønder, som alle heedte Olver, men alle tre viiste ham bort. Da giorde han saadan en Vise: Nu har tre Mænd, af et og samme Navn, vendt mig Nakken, og uforskammet nægtet mig Herberg, de ere ikke at rose. Men det kommer mig for som alle de der heeder Olver, vil tilsidst vise Giæster bort. Derfra reiste han endnu længere frem samme Aften, og kom til den fierde Bonde, som blev holdt for den beste Mand iblant dem. Men han viiste ham ogsaa bort. Hvorover han giorde følgende Vise: Siden drog jeg hen at finde den Mand, som Folk sagde at være meget bedre; der ventede jeg mig Fred; Den Hedning saae paa mig. Jeg roser ikke Folk meget; men andre maae være meget onde, om denne er den beste. Paa Veyen Østen for Eide-Skov savnede jeg min Gaard, da jeg maatte bede en Hedning om Herberg, førend jeg fandt den rige Sares Søn, var jeg paa een Aften fire gange afviist med bare Ord. Da de kom til Ragnvald Jarl, sagde han til dem, at de vel havde havt en besværlig Reise. Derpaa sang Sigvatur denne Vise: Kongens Sendebud har havt en besværlig Reise, da de droge bort med den Norske Konges Ærende. Vi spurgte os flittig for, og

risleifs Gesandter af Holmgaard vare komne til Kongen, for at bede om hans Daatter Ingierd, og at Kongen havde taget vel imod dem, og viist sig fornøyet over deres Tilbud.

Samme Tid kom Astrid, Kongens Daatter, til Jarlen, for hvilken han anrettede et prægtigt Giæstebud. Sigvald gav sig i Tale med Kongens Daatter; thi hun kiendte hans Søster-Søn, Ottar Svarte, som længe havde været hos hendes Fader, og de talede meget med hinanden. Greven spurgte Sigvatur, om han ikke meente, at Kong Oluf skulle beqvemme sig til at tage Astrid til Hustrue, og om han det vilde, behøvedes det ikke at spørge Kongen i Sverrig til Raads derom. Det samme sagde og Astrid selv. Strax derefter drog Sigvatur hiem til Kongen, og fandt ham i Sarpsborg (*) noget før Juul.

vi kunde vel gaae. Den nyttige Norges Konge raadede; at vi paa saadan Maade skulde reise Norden fra. Det var en drøg og lang Vey, vi gik over Eide-Skov Øster til den, som overvinder Konger. Jeg roser min Konge paa det beste: Lader mig faae Rum paa Benken hos Jarlens Folk, førend jeg kand komme igien at finde min milde Herre. For denne Vise forærede Ragnvald Jarl Sigvatur en Guld-Ring. Derpaa kom en Qvinde ind, og sagde, at denne fort-øyede Mand var kommen did hen i en lykkelig Tid. Derpaa giorde Sigvatur denne Vise: Disse sorte Islandske Øyne, du Qvinde, har viist os en Gienvey til denne glimrende Ring. Min Fod, som saa kæk har gaaet paa de gamle Veye, er aldeles ubekiendt med din Mand.

(*) Da han kom ind i den kongelige Sal, saae han til Veggene, og fremførte denne Vise: Hofmænd, som kunde krige, pryde Kongens Sal med Hielmer. Jeg siger, at baade Sverd og Harnisker ere fæstede paa Veggen. Thi ingen Konge kand berømme sig af saadan Huus-Prydelse. Ingen skal tvivle paa, at jo den Sal er paa det kosteligste prydet. Siden fortalte han, hvorledes det var gaaen af med hans Reise, og giorde derhos denne Vise: Jeg beder, den modige Konges Folk vil høre paa disse Viser, hvorfore jeg haver giort dem om Reisen; thi jeg maatte taale vaade Klæder. Jeg foer Sønder op fra Ondrum Øster til Sverrig. Paa den lange Frieries Reise sov jeg lidet om Høsten. Da Sigvatur kom ind for Kong Oluf, sang han denne Vise: Jeg sagde for eder, Kong Oluf, at jeg kom til den rige Ragnvald, og haver han havt største Omhue for det Ærende, o Konge; jeg mærkede den milde Herres Veltalenhed, Krigsmandens paa Gaarden. I meget lang Tid har jeg ikke hørt nogen Tale færdigere. Jarlen bad dig, at du vilde tage vel imod hans Tienere, som kommer herhid af hans Huusfolk: Men det er vist, o Konge, at hvem af dine Herrer og Mænd, som kommer der Øster hen, haver der Forsvar under Ragnvald. Den Herre forsamlede til sig en Hob Krigsfolk, da jeg kom Vester fra, han skyndte hastig paa dem, som vare den

Han fortalte da Kongen om sin Reise, og hvad han havde hørt om Kong Jarislai Frierie til Ingierd. Kongen blev først ilde til Mode: Strax derpaa sagde han, at han havde intet andet, end ont at vente af Kongen i Sverrig; dersom han kun ellers kunde faae det hevnet igien.

Nogen Tid derefter spurgte Kongen Sigvatur om Tidender fra Gotland; hvorpaa Sigvatur fortalte ham meget om Astrids Deilighed og Veltalenhed, og at alle holdt hende for at være lige saa deylig og dydig, som hendes Syster, hvilket klingede vel i Kongens Øren. Sigvatur fortalte og hvad Astrid havde talt med ham, hvilket Kongen gav nøye Agt paa, og sagde: Sverrigs Konge tør ikke tænke, at jeg tager hans Daatter imod hans Villie; og Kongen udlod sig ikke for nogen anden om den Sag, men talede ofte derom med Sigvatur, og spurgte ham tillige, om Greve Ragnvald var hans Ven? Sigvatur svarede, at han var Kongens beste og troefaste Ven (*).

Strax efter Juul drog Tord Skotakold selv anden Øster til Gotland fra Kongens Hof, saa at ingen vidste det, uden Kongen. Da de kom til Greve Ragnvald, bragte de ham Kongens Ord og Tegn; Hvorpaa Greven tillige med Astrid Kongens Daatter strax giorde sig færdig med 100 af de beste Mænd og rigeste Bønder-Sønner, som alle vare vel forsynet med smukke Klæder, Vaaben og Heste. De rede til Sarpsborg, og kom der om Kyndelmisse. Kongen havde paa det prægtigste ladet alle Ting anrette, og indbudet mange ypperlige Mænd af Trondhiem, saa at han paa det herligste tog imod Greven og hans Selskab, og holdt et prægtigt Giæstebud i nogle Dage. Derefter holdt han Raad med Greven udi Astrids Nærværelse, og efter den Raads Slutning, som da skedte, gav Greven Kong Oluf Astrid, den Svenske Konges Daatter, til Hustrue, efter samme Fuldmagt, som han tilforn havde med at udgive Ingierd, og med samme Brude-Skat, som Ingierd

Svenske Eriks Mænd, saasom og det Krigsfolk, som blev taget fra Svend, Jarlernes Paarørende. Jeg siger, at I, som fik Riget, havde det til Modværge. Oluf svarede sagte til det, som os imellem tilkommer; vi fik Svar angaaende Forliget. Det sagde Kongen med stor Vrede, at den Eyendom, som Ragnvald har, var hans fra gammel Tid af.

(*) Derpaa sang han denne Vise; Du rige Konge skal holde fast Venskab med den rige Ragnvald. Han stræber Nat og Dag at fremme din Tarv. Den Krigsmand veed jeg er din beste Ven i de Østlige Lande, langs ud med det grønne Hav.

gierd skulle have. Derimod gav Kongen hende den samme Brude-Skiænk, som han skulde givet Ingierd, og han holdt Bryllup med hende samme Tid paa det prægtigste. Derpaa drog Ragnvald Jarl hiem igien til sit Rige med anseelige Foræringer, som han havde faaet af Kongen.

Næste Vaar derefter kom Kong Jarislai Gesandter fra Holmgaard til Kongen i Sverrig, angaaende hans Daatter Ingierd, som han tilforn havde lovet at give deres Herre til Hustrue. Kongen spurgte hende da, om hun vilde samtykke det? Hun svarede: Dersom det skal skee, da vil jeg til Brude-Skiænk have Aldegioborg, med det Grevedømme, som ligger dertil. Dette tilsagde Gesandterne hende paa deres Konges Vegne. Hun sagde videre: Jeg vil og have en Mand med mig af Sverrig, som skal følge mig, hvilken skal have lige saa hoy en Æres-Titel og Magt udi Garderige, som han haver i Sverrig. Dette blev hende ogsaa accorderet, baade af hendes Fader og Jarislai Gesandter. Derpaa spurgte Kongen hende, hvem hun vilde have med sig? Hvortil hun svarede: Ragnvald Jarl Ulfson, min Paarørende. Da sagde Kongen: Jeg har anderledes tænkt at betale Ragnvalds Forræderie, at han førde min Daatter Astrid til Norge, og gav hende den tykke Mand til en Maitresse da han dog vidste, at han var min største Fiende; hvorfore jeg og i denne Sommer skal lade ham hænge. Ingierd bad sin Fader holde sine Ord med Troe og Love, som en Konge sommede. Kongen lod det da blive derved for hendes Bons Skyld, at Ragnvald skulle drage af Landet, og aldrig komme for hans Oyne. Derpaa sendte hun Bud til ham, og saa snart han havde giort sig færdig, kom han til hende paa Veyen, og drog med hende til Garderige, hvor hun gav ham Aldegioborg med det Grevedømme, der ligger til. Kong Jarislans avlede med Ingierd disse Børn: Valdemar, Visivald og Holte den Raske. Ragnvald Jarl var udi stor Anseelse i Garderige. Hans og Ingeborgs Børn vare Ulf og Eilif.

Emund af Skare var Laug-Mand i Vester-Gotland, den viseste og veltalenste, samt den rigeste og mægtigste i det Land; men blev holdt for at være lidet ærlig. Næste Vaar, efter at Ragnvald var dragen bort, holdt Gotherne ofte Ting, og beklagede deres Nod indbyrdes, thi de havde hørt, at Kongen i Sverrig var vred paa dem, og brugte haarde Trusler imod dem, fordi de holdt Fred og Venskab med Oluf Digre; og i Særdeleshed var han vred paa dem, som havde fort hans Daatter Astrid til Norge; De havde derfore i Sinde at søge Hielp og Beskiærmelse hos Norges Konge, og give sig under ham; dog betænkte de, at Gotherne og Værmelænderne ikke

vare mægtige til at imodstaa Sverrigs Konge, naar Norges Konge var langt Nord i Landet fra dem: Hvorfore de besluttede at sende Bud til Sverrigs Konge, og tilbyde ham Forlig, førend de søgte Hielp hos Norges Konge. De udvalgte da Emund Laugmand til deres Gesandt, at han skulle udrette dette Ærende hos Kongen. Emund fandt sig villig hertil, og drog med 30 Mænd først igiennem Øster Gotland, hvor han talede med sin Slægt og Venner og de fornemste i Landet, og klagede over Kongens Vold og Handling imod Lovene. Hvorfore de alle med ham besluttede, at de ikke længere vilde taale Kongens Vold og Tyrannie. Siden drog han derfra op i Sverrig til de fornemste i Landet, og ligeledes klagede over Kongens Haardhed og Trodsighed, og de bleve eenige med ham at søge Raad herimod.

Derefter drog Emund til Kongen, og kom ind til ham, da han sad paa Tinget, og med en dyb Compliment hilsede ham. Kongen svarede ham naadig, og spurgte, hvad Tidender han bragte fra Gotland? Emund svarede, at der ikke noget mærkværdigt havde tildraget sig hos de Gother: Dog sagde han, holder vi det for mærkværdig, at Otte den Dølske (daarlige) som holdes for den beste Skiøtte og Jæger, drog i Vinter op paa Skoven med sine Skier og Bue, hvor han fik saa mange Graae-Skind, at hans Slæde ikke kunde rumme fleere. Da han drog tilbage igien, saae han et Egern, efter hvilket han skiød, men traf det ikke; hvorfore han blev vred, lod sin Slæde staae, og løb omkring efter det eene Egern, hvilket sprang af et Træe i et andet, saa at han stedse skiød feyl, undertiden over, undertiden under; og dette holdt han ved den heele Dag indtil Aftenen, og fik dog ikke det Egern. Imod Natten kastede han sig efter Sædvane ned paa Sneen, og laae der Natten over, da der imidlertid faldt en stor Snee, saa at da han om Morgenen søgte efter sin Slæde, fandt han den aldrig igien, og drog med det samme hiem. Disse ere, o Herre, de Tidender jeg haver. Kongen svarede: Disse Tidender ere ikke meget betydelige. Der har endnu, sagde Emund, tildraget sig noget, som er værd at kalde Tidende: Gaute Tofveson drog ud med 5 Orlogs-Skibe igiennem Got-Elv, og, da han laae i Egnrøe, kom der fem store Danske Skibe til ham, af hvilke han strax overvandt de fire, og dræbte alt Folket derpaa, og fik et stort Bytte. Men det femte Skib kom til Seils, og slap ud paa Havet. Gaute seilede da ud efter det eene Skib, og da han kom nær det, begyndte Vinden at blæse stærkere, saa at Kiøbmands-Skibet, som var en snell Seilere, undkom. Derpaa vendte Gaute om igien; men da Stormen blev endnu stærkere, leed han Skiødbrud ved Løsøe, og mistede

baade Skib og Gods tillige med mange af hans Folk. Hans andet Selskab, som skulde bie ham i Egeroe, blev overfaldet af fem andre Danske Skibe, som slog dem alle ihiel, og borttog Skibene tillige med Byttet. Saaledes lykkedes ham hans umættelige Begiærlighed. Derpaa sagde Kongen: Det er en Tidende, som er værd at legge Mærke til; men hvad er ellers dit Ærende her? Emund svarede: Jeg vilde gierne udbede mig Kongens Svar og Betænkning i en vanskelig Sag og Spørsmaal, som forekommer i vores og Upsale-Lov. Siig frem, sagde Kongen, hvad du har at klage. Emund sagde: Der vare to adelige Personer, af lige høy Herkomst, men af ulige Gemytter og Eyendomme. Disse trettede om Gods og Eyendomme, og giorde hverandre stor Skade, dog giorde den rige den fattige altid meest Afbræk. Omsider blev der dømt i deres Trette paa et almindeligt Ting, og den rigeste blev tildømt at gielde den anden Skade-Bod. Men da han skulle betale, hvad han var tildømt, gav han en Gæsling i Steden for en Gaas, en Griis for et gammel Svin, og i Steden for en Mark Guld, en halv Mark, og den anden halve Mark gav han af Leer og Muld, og desforuden truede og undsagde den, som tog dette i Betaling; Hvad dømmer I derom, Herre? Kongen svarede: Han skal efter Dommens Indhold betale fuld Gield, og tre gange saa meget til Kongen, og om han ikke inden lovlig Tid betaler, skal han være fredløs, og have forbrudt alt sit Gods og Eyendom, Halv-Parten til Kongen, og Halv-Parten til sin Contra-Part. Emund tog da Vidne paa Kongens Ord og Dom efter Upsala-Lov; dernæst giorde han en dyb Compliment for Kongen, og gik ud. Kongen blev siddende langt ud paa Dagen, og afhørte Sager. Da han kom til Bords, spurgte han efter Emund Laugmand. Der blev svaret, at han var i sit Herberg. Kongen bad dem hente ham til at være hans Giæst. Strax derpaa blev for Kongen frembaaren adskillige Retter fra hans gode Venner, hvorefter fulgte Skiænkere og Spillemænd. Derpaa drak Kongen, og holdt sig lystig med sine Giæster, og glemte Emund Laugmand. Følgende Dag tænkte han paa, hvad der var bleven talet paa Tinget, hvorfore han lod kalde sine visse Mænd til sig, for at undersøge Emunds Spørsmaal.

Kongen havde altid 12 af de viseste Mænd hos sig, som skulle med ham dømme om vigtige og vanskelige Sager, hvilket ikke var dem let at giøre; thi Kongen kunde ikke lide, at man i nogen Sag fordreyede Retten, ey heller var det got at sige ham imod, om han undertiden ikke saa lige kunde udfinde, hvad ret var. Kongen befoel da at hente Emund Laugmand. Budet kom

til-

tilbage, og sagde, at Emund drog af Bye i Gaar strax efter Middags-Maaltidet. Derpaa sagde Kongen til sine Herrer: Siger mig, I gode Mænd, hvad Emunds Sporsmaal havde at betyde? De sagde: Det kunde I selv best betænke, Herre, om det haver meere paa sig, end som han talede. Kongen sagde: De to adelige Personer, som han sagde havde Trette sammen, og af hvilke den eene var rigere, end den anden, dermed meente han mig og Oluf Digre. Det er vel, sagde de, som I siger, Herre. Kongen sagde da: Den Sag blev dømt paa Upsala Ting. Men hvad meente han vel dermed, da han sagde, at der blev betalt Gæsling for Gaas, Griis for gammel Svin, og Leer for Guld? Arnvid blinde sagde; Herre, intet er uligere end Guld og Leer; dog ere en Konge og en Træl meere ulige. I lovede Oluf Digre eders Daatter, Ingierd, som er af den ypperste Konge-Slægt paa Fæderne og Moderne-Side, siden hun er af den Oplandske-Slægt, som nedstammer fra Guderne selv; men nu har han faaet Astrid, som er u-ægte fodt, og er derhos Vendisk paa Moderne-Side. Der er ogsaa stor Forskiæl paa eders og Oluf Digres Sind, i det han tager til Takke med sligt, og tænker vel, at en Nordmand maae ikke lignes ved Upsala-Konge.

Udi Kongens Raad vare tre Brodre, Arnvid blinde, som havde saa slet et Syn, at han neppe kunde drage i Krig, men var dog en meget veltalende Mand. Den anden var Torvid Stamme, som kunde ikke tale to Ord efter hinanden, men var en meget dristig og forstandig Mand. Den tredie var Freivid Døve, som var meget tung-horende. Disse tre Brodre vare meget rige og af anseelig Herkomst, og stode i stor Naade hos Kongen. Disse bleve tilspurgte af Kongen, hvad det skulle betyde, som Emund sagde om Otte den Daarlige, men de taugde stille, og den eene saae paa den anden. Da sagde Kongen, siger frem, hvad I meener. Derpaa sagde Torvid Stamme: **Otte Ast Sammer, Agiarn, Heimskir, Dolsker, Falsker.** (Det er: Otte var begiærlig, gierig, trettekiær, daarlig og falsk) Kongen sagde, hvem sigter disse Gloser paa? Da svarede Freivid Døve: Herre, vi vil sige eder det reent ud, dersom det maa skee med eders Tilladelse. Derpaa sagde Kongen: Du haver vor Tilladelse at tale hvad dig lyster. Hvorpaa han sagde: Min Broder Torvid, som er visest af os, kalder hver den en daarlig Otte, som ikke kand taale Fred og Roelighed i Landet, som tragter efter smaa Bagateller, hvilke han ikke kand nyde, og mister derved det som er vigtigere. Og endskiønt jeg hører lidet, saa har jeg dog fornummet, at mange af eders Ministre og den meenige Almue er fortrydelig over, at I ikke holdt Ord med

Kon-

Kongen i Norge, og det som verre er, at I rykkede den Dom, som Almuen fældede paa Upsala-Ting. I torde hverken frygte for den Danske eller Norske Konge saa længe I have eders Undersaatter til Villie, og saa længe de vil følge eder. Men, dersom de sette sig op imod eder, da kand vi eders Venner ikke hielpe eder med noget got Raad.

Derpaa sagde Kongen, hvem vil være Hoved-Mand for at begynde sligt imod mig, og forraade Land og Rige fra mig? Freivid svarede: Alle Svenske vil have gamle Lov og Lands-Ret skal staae ved Magt. I seer selv, at vi ere ikke uden sex her tilstæde af eders Raad, de andre ere uddragne i Landet, og holde Ting med Bønderne, for at faae dem til at rebellere mod eder, og de har udsendt Krigsbud over heele Landet, og agter at skille eder ved Livet. Og vi tre Brødre have alle været ombedne at være i Raad med dem; men vi ville ikke være Kongens Forrædere: Thi vor Fader var det ikke for os. Da sagde Kongen: Hvad Raad skal vi da nu gribe til, siden her nu er saa stor en Fare for Haanden I gode Herrer, giver mig nu Raad, at jeg kand beholde mit Rige og Fæderneland, det er mig ikke mueligt at staae imod heele Sverrigs Almue. Arnvid blinde svarede: Mig synes, Herre, det beste Raad er, at I legger ud i Logren med eders Skibe og saa mange Folk, som der vil følge eder, og der stevner Folket til eder, og ikke lader eder mærke med Haardhed eller Trusler, men tilbyder Undersaatterne Lov og Lands-Ret: og see tillige til, at I kand faae Hærdauren (Krigsbudet) igienkaldet; thi det kand i saa kort en Tid ikke være kommen ret langt: skikker ogsaa eders Bud til dem, som ere Hoved-Mænd for Bønderne i dette Raad, og forsøger, om denne Opstand kand blive stillet, og komme til et Forlig. Dette Raad, sagde Kongen, behager mig vel, og jeg saae gierne, at I tre Brødre vilde drage ud paa mine Vegne; thi jeg troer eder best frem for nogen anden. Torvid Stamme svarede, at han ikke vilde forlade Kongen i den Nød, men de kunde tage Jakob hans Søn med sig; hvilket de og giorde. Derpaa lagde Kongen ud med sine Skibe i Logren, hvor der strax kom en stor Mængde Folk til ham. Da Freivid og Arnvid kom til Uller-Ager, mærkede de, at Almuen mangesteds løb sammen i store Forsamlinger, og holdt Ting baade Nat og Dag, og de fandt der mange af deres Slægt og Venner, til hvilke de sagde, at de vilde være med dem imod Kongen. Over dette bleve alle glade, og gave ham denne Sag i Fuldmagt. Der blev da en stor Hob forsamlet, hvilke alle sagde, at de ikke længere vilde have Oluf til Konge over sig, eller taale hans Vold og Stolthed, efterdi han ikke vilde høre nogen Mands Ord, endskiønt

 opper-

ypperlige Mænd ofte sagde ham Sandhed. Da Freivid mærkede denne Almuens hastige og fremfusende Vrede, saae han nok, hvor ilde Kongens Sag var kommen at staa; hvorfore han holdt Stevne og Forsamling med de fornemste i Landet, og sagde til dem: Saa fremt denne vigtige Sag skal gaa for sig, at Kong Oluf skal skilles ved Livet, da bør vi Oplandske Svenske at raade i denne Sag; thi saaledes har tilforn været brugeligt, at hvad de fornemste Mænd af Oplandene have samtykt, derefter har alle Indbyggerne rettet sig, og have vore Forfædre ikke havt Behov at tigge Raad af Goterne, angaaende deres Lands Regiering, ey heller ville vi søge Raad hos Emund Laugmand; men vi Slægtinge og Venner ville legge Raad op sammen. Dette Forslag blev da af alle approberet. Derefter talede han med Almuen, og de lovede at ville følge det Raad, som af de fornemste i Oplandene blev samtykt. Nu vare Freivid og Arnvid de fornemste af dem alle. Da Emund Laugmand fornam dette, begreb han nok hvorledes det vilde falde ud, dersom det Raad gik for sig; Hvorfore han drog hen til de to Brødre, og talede med dem. Da spurgte Freivid Emund Laugmand, hvem de agtede at tage til Konge igien, om Kong Oluf blev afsat, eller tagen af Dage? Emund svarede: Den der synes meest beqvem, enten han er af Konge-Slægten, eller ikke. Da sagde Freivid: Vi vil ingenlunde, at Riget i vor Tid, skal komme fra den gamle Konge-Slægt, siden vi have saa gode Raad dertil: Thi Kong Oluf haver to Sønner, skiønt der er stor Forskiæl paa dem, siden den eene er af Kongelig Herkomst og Svensk baade paa Fæderne og Moderne-Side, den anden u-ægte, og af Vendisk Herkomst paa sin Moders Side: Een af disse vil vi tage til Konge. Dette Raad blev af Almuen samtykt, og hans Tale høylig roset: Hvorudover de alle udvalgte Jakob til Konge. Da sagde Emund Laugmand: I Oplændere have nu Magt at raade denne Gang; men jeg siger endnu, hvorledes det vil falde ud i Fremtiden, at, endskiønt I nu ikke vil høre andet, end at Sverrigs Rige skal blive hos den samme Kongelige Slægt, saa lever I dog vel den Dag, at I gierne seer, at Riget kommer til en anden Slægt, hvilket maa skee bedre vil lykkes. Derefter lod disse Brødre fremlede Jakob, Kongens Søn, paa Tinget, lod ham give Konge-Titel, og i Steden for Jakob kaldte ham Amund, hvilket Navn han siden beholdt sin Livs-Tid, og han var da hen ved 10 eller 12 Aar gammel. Derpaa tog Kong Amund Folk an, og begyndte at holde Hof-Stat, og han havde de beste Læns-Herrer hos sig med deres Folk, saa mange, som han syntes at behøve; derpaa lod han alle Bønderne drage hiem igien, hver til sit.

Der

Derefter blev skikket Gesandter imellem Kongerne, Faderen og Sønnen, og det kom saa vidt, at de modte hinanden, og bleve forligte paa de Vilkaar, at Kong Oluf skulle beholde Riget og Konge-Navn, saa længe han levede; men Amund skulle ogsaa være Konge, og have en Deel af Landet. Derhos skulle han være forpligtet, at see paa Bøndernes Beste, og være deres Anfører imod Kong Oluf, om han giorde andet, end Bønderne vilde taale af ham, og skulde Kong Oluf holde Fred og Forlig med Kong Oluf i Norge, og tage alle dem til Naade, som havde havt med den Sag at giøre. Strax derefter sendte Kong Oluf Bud til Kong Oluf Haraldson i Norge, at han skulle møde ham i Kong-Elv, der vilde han stadfæste det Forlig, der var giort dem imellem. Da Kongen fik dette Bud, var han nu, som tilforn, tilbøyelig og redebon til Fred og Roelighed. Han giorde sig da færdig, og drog til Kong-Elv. Der mødte Sverrigs Konge ham, som da var sagtmodig og god at komme i Tale med. Der sluttede de en bestandig Fred og Forlig imellem sig og sine Lande. Der siges, at Sverrigs og Norges Konge havde hver to Kirke-Sogne paa Hissing, og et Sogn havde de tilsammen. Da sagde Kongen til Kong Oluf Svenske: Vi vil kaste med Tærninger, om hvem det Sogn alleene skal tilhøre. Dette samtykte han, og kastede først, og da han fik sex Øyne paa hver Tærning, sagde han: Det giøres ikke behov, at du kaster; thi jeg haver vundet. Kong Oluf kastede ogsaa, og fik ligeledes sex Øyne paa hver Tærning. Da kastede den Svenske igien, og fik atter 12 Øyne. Da sagde Kongen i Norge: Gud kand ogsaa give mig 12 Øyne, og da han kastede med Tærningen, kom der to Sexer op; men den eene Tærning brast i tu, saa at der vendte endnu et Øye op; hvorudover han tilegnede sig det eene Kirke-Sogn. Siden drog Kongerne hiem hver til sit Rige igien. Og Oluf Haraldson var da alleene Konge over heele Norge, saa vel den Deel, som Kongen i Dannemark havde havt der i Landet, som alt det andet: Thi Kong Knud i Dannemark regierede da alleene baade over Dannemark og Engeland, og residerede selv i Engeland, men satte Stadtholdere over Dannemark, og bekymrede sig lidet om Norge paa den Tid.

Udi Kong Harald Haarfagers Tid bleve først de Øer bebyggede, som kaldes Orkenøer, og havde tilforn været Vikingebole (Søe-Røveres Boelig) Sigurd den Rige var den første Greve paa Orkenøerne, en Søn af Øisten Glumri, Ragnvald Møre Jarls Broder. Efter Sigurd Jarl regierede hans Søn Gutorm et Aar over Orkenøerne. Efter ham kom Torf Einar Ragnvald, Møre Jarls Søn og Gange Rolfs Broder, som regierede

længe over Landet, og var rig og mægtig. Siden kom Halfdan Haalegg (Høybeen) til Øen, fangede Torf Einar, og førte ham bort af Landet: Men Torf Einar kom igien, og dræbte Halfdan Haalegg paa Rinansøe: Derefter drog Harald Haarfager til Orkenøe med sin Armee, og Einar flyede til Skotland; men Kong Harald tog alle Indbyggerne paa Orkenøe deres Odel fra, og lod dem svære sig Troeskab. Siden blev Torf Einar forligt med Kongen for 60 Mark Guld, og fik Orknøe i Forlæning af ham, paa de Vilkaar, at han skulle forsvare Landet imod Søe-Røvere, og ingen anden Skat give. Den Tid førte Kong Harald Krig paa Skotland, som meldes i den Vise, Glums Drabe. Efter Torf Einar regierede hans Sønner over Landet, nemlig Arnkield, Erling og Torfind Houseklyff. I deres Tid kom Erik Blodøxe af Norge, og Greverne maatte være ham underdanige, Arnkield og Erling bleve slagne i Krig; men Torfind regierede længe, og blev gammel. Hans Sønner vare Arnfind, Havard, Lodvor, Liote og Skuli. Deres Moder var Gierliod, Dunkaders Jarls Daatter af Katenæs; Hendes Moder var Gyda, Tosten Rods Daatter. Torfind døede Straae-Død, og hans Sønner fik Grevedømmet efter ham, hvis Navne ere meget bekiendte i Historien. Lodvor levede længst af de Brødre, og tilsidst regierede eene over Landet. Hans Søn var Sigurd Digre, en rig og mægtig Mand, samt en dygtig Krigshelt. Udi hans Tid kom Oluf Tryggesøn fra Søe-Røverie i Vesterlandene, og lagde der til Øen, hvor han fandt Greven liggende med et Skib, og tog ham fangen. Men gav ham løs igien paa de Vilkaar, at han skulle lade sig døbe, og antage den Christelige Troe, samt blive hans Undersaat og lade alle Indbyggerne paa Landet christne; hvorpaa han tog hans Søn til Gissel, som heed Hund eller Hvalp, og samme var i lang Tid hos Oluf Tryggesøn efter at han var bleven Konge i Norge, og døde der. Siden viste Sigurd Jarl ingen Lydighed imod Kongen. Samme giftede sig med Kong Melkolms Daatter af Skotland, og avlede med hende disse Sønner, Torfind Sommerled, Bruse og Einar Skakmund.

Det femte Aar efter Kong Oluf Tryggesøns Fald, seilede Sigurd Jarl til Irland, og lod sine Sønner blive hiemme, at forestaae Landet, undtagen Torfind, hvilken han sendte til Kongen i Skotland. Men Sigurd blev slagen i Brians Trefningen.

Da dette spurgtes til Orknøe, deelte de tre Brødre Landet imellem sig, nemlig Sommerled, Bruse og Einar; thi Torfind var da i Skotland, og ikke meer, end fem Aar gammel. Da den Skotske Konge fik dette at høre,

gav

gav han Torfind Katenæs og Suderland, tillige med Greve-Titel, og satte forstandige Mænd til at regiere Landet for ham (*).

Sommerled døde snart derefter, men Einar regierede længe, og var en duelig Krigsmand; men meget uroelig, haard, blodgierig og tyrannisk, og blev paa det sidste slagen ved følgende Anledning: En rig Mand, boende paa Rosøe udi Sandvig ved Løbendenæs, ved Navn Amund, havde en Søn, ved Navn Torkild, som var den stærkeste og tapperste unge Mand paa det gandske Land. Da Einar Jarl lod udskrive Krigsfolk (**) svarede Torkild

 for

(*) Torfind Jarl tegnede strax i Ungdommen til Tapperhed, var stor af Vext og stærk. Men da han blev noget ældre, kunde man strax spore Gierighed hos ham, saavel som og Haardhed og Grumhed, men derhos stor Forsigtighed. Om denne taler Arnor Jarle-Skald saaledes: *Han tegnede til at kunde forsvare et Land, som ogsaa ved Tapperhed vinde det. Og ingen Mand var fornemmere, end Einars Broder (Torfind).*

Einar og Bruse vare af ulige Gemytter: Bruse var en sagtmodig Mand, lykkelig i sit Forehavende, dydig, forsigtig, veltalende og Venne-kiær. Einar var haardthiertet, af faae Ord, uvenlig, og meget begiærlig; men derhos en habil Krigsmand. Sommerled var næsten ligesindet med hans Broder Bruse, og endskiønt han var ældst af Brødrene, døde han dog først af dem, og det paa sin Syge-Seng. Efter hans Død giorde Torfind Prætention paa den Deel han havde at fordre udi Orkenøerne. Men Einar Jarl svarede derimod, at Torfind havde Katenæs og Suderland i Besiddelse, som deres Fader Sigurd Jarl tilforn havde eyet, hvilket var meget meere end den tredie Deel af Orkenøerne; og altsaa ville han ikke lade det komme til nogen Deeling med Torfind. Bruse derimod lod Deeling falde paa sin Anpart, og forlangte intet meere af Landet end den tredie Deel, som ham med Rette tilkom. Altsaa tilegnede Einar sig to Deele af Øerne, og blev derved en rig og mægtig Mand, og havde et stort Antal Folk hos sig. Om Sommeren lod han ofte udskrive meget Folk i Landet, og drog i Krig: Men saasom han ikke altid var lykkelig i sit Søe Røverie, begyndte Bønderne at kiedes ved den Møye, de maatte udstaae. Ikke desmindre viste Jarlen yderste Strenghed i at fordre de Skatter han havde paabyrdet dem, og tilstædede ingen at tale imod sig. Og, eftersom han var en meget høymodig Mand, kom der en meget dyr Tid over hans Rige, formedelst de Udgifter og Arbeyde, hvormed han bebyrdede Almuen. Men i den Deel af Landet, som tilhørte Bruse, var der Frugtbarhed paa alle Ting og et roeligt Levnet; hvorfore han af Almuen og sine Undersaatter blev meget elsket.

(**) Herover beklagede Bønderne sig hos Amund, og bad, at han vilde tale et got Ord for dem hos Kongen, at deres Byrder kunde blive noget lettede. Jarlen svarede, at, om han end vovede det, saa vidste han dog, det hialp intet, desforuden vilde han, saa vidt mueligt var, vedligeholde det Venskab, der var imellem ham og Jarlen; og kunde altsaa af den Aarsag ikke tiene dem heri. Derfore anmodede de Torkild; men han viste sig ligeledes uvillig til at bede for dem. Endelig lod han sig efter saa mange

for Bønderne (hvortil de ved deres indstændige Bøn og Klagemaal havde bevæget ham) og gav deres Nød og Trang tilkiende, bedende, at han vilde skaane dem. Kongen svarede venlig, og sagde, at han giorde meget for Torkilds Bøns Skyld, saa at, endskiønt han havde besluttet at paalegge Indbyggerne 6 Orlogs-Skibe at tilveyebringe, saa vilde han dog nu kun have tre. Dog maatte Torkild ikke meere begiære sligt af ham. Næste Aar derefter lod Torkild sig atter bevæge af Bøndernes Bøn at bede Greven vilde spare dem. Men Einar Jarl svarede haardt, og sagde, at Bønderne skulle ikke have ham meget at takke for hans Forbøn; Thi naar de en anden Tid samledes paa Tinget, skulle de neppe komme levende tilbage. Siden den Tid havde Torkild ingen god Troe til Greven; Hvorfore han efter sin Faders Raad flydde til Katenæs til Torfind, og blev hans Foster-Fader og Tugte-Mester, og var meget afholdt af ham: Derfore blev han kaldet Torkild Fostre (*).

Torfind ville have tredie Parten af Orkenøerne med sine Brødre (**) Bruse var godvillig og fredsommelig han oplod strax en tredie Part af det han havde (***). Einar derimod var modtvillig, ond og traadsig, derfore tog han den Part til sig, som Bruse oplod, og havde da to Parter af Øen (†).

Bruse

indstændige Begiæring overtale, og lovede at forestille deres Ansøgning, men hans Fader Amund blev misfornøyet over, at han saa ubetænksom udlovede dette. Torkild fremførte da Bøndernes Begiæring paa Tinget rc.

(*) Der vare desforuden mange andre fornemme Mænd, som for Jarlens Haardheds Skyld forlod deres Odel og Eyendomme paa Orkenøerne. Nogle flygtede til Katenæs til Torfind Jarl, nogle til Norge, og andre til andre Lande.

(**) Men Einar ville ikke vide af, at hans Rige skulle formindskes. Da Torfind fik denne Tidende tilbage igien, samlede han Folk paa Katenæs, og drog over til Øerne. Hvilket da Einar mærkede, samlede han ligeledes Folk, og agtede at forsvare sine Grændser. Bruse samlede og Folk, og lagde sig imellem dem.

(***) Men Bruse og Einar lagde begge deres Parter sammen, hvilke Einar alleene paa begges Vegne skulle bestyre, og om nogen af dem døde først, skulle den, som længst levede, have hans Anpart. Men denne Accord syntes ikke at være vel liguet paa begge Sider; thi Bruse havde en Søn, ved Navn Ragnvald; Einar derimod havde ingen Børn. Siden satte Torfind Jarl nogle af sine Ministre til at forestaae hans Rige paa Orkenøerne; men selv opholdt han sig meest paa Katenæs. Einar Jarl var meest ude paa Søe-Røverie, og røvede paa Irland, Skotland og Engeland.

(†) En Sommer hendte det sig, at, da Einar Jarl røvede udi Irland, kom han udi Ulriks-Fiorden med Konofoger, Kongen i Irland, hvor Einar Jarl leed stor Skade paa Gods og Folk, som tilforn er meldet. Sommeren derefter reiste Evind Urhorn fra Irland til Norge. Men da der paakom en meget stærk Storm, maatte Evind

Bruse forligte Torfind og Einar saaledes, at hver skulle have en tredie Part i Orkenøe, og Torfind dog beholde Katenæs og Suderland, som deres Fader havde eyet. Og Torkild skulle forliges med Einar Jarl, og de skulle

legge ind i Asmundsvaag, hvor han maatte bie efter Vind. Da Einar Jarl fik det at vide, skyndte han sig derhen med meget Folk, og lod Evind gribe og ihielslaae; men skaanede alle de Mænd, som vare med ham, hvilke samme Høst reiste til Norge, og indberettede Kong Oluf, hvorledes Evind var taget af Dage. Kongen svarede intet dertil, endskiønt man kunde mærke, at han holdt det for en stor Skade, at denne Mand var bleven skilt ved Livet, og at det var dristig giort imod ham; thi det var Kongens Maade, at, naar noget mishagede ham, talede han ikke mange Ord. Torfind Jarl sendte sin Foster-Fader, Torkild, til at inddrive den Skat, som ham tilkom af Orkenøerne. Og siden Einar Jarl tilskrev Torkild den Fremgang Torfind havde havt udi sin Prætention paa Orkenøerne, skyndte Torkild sig strax til Katenæs igien. Siden lod han Torfind vide, at han havde mærket, hvorledes Einar søgte ham efter Livet, dersom ikke hans Slægt og Venner i Tide havde advaret ham. Nu faaer jeg derfore, sagde han, enten gaae til Jarlen, og see at faae det bilagt, som er os imellem, eller og drage saa langt bort, at han ikke kand skade mig. Jarlen raadede ham da at drage Øster til Norge til Kong Oluf; thi sagde han, hvor du kommer iblant fornemme Mænd, der bliver du holden i Agt og Ære. Men saavidt jeg kiender dit og Jarlens Sind, saa bliver I ikke længe Venner.

Derpaa drog Torkild til Norge om Høsten, og begav sig til Kong Oluf, hvor han blev Vinteren over, og var i stor Yndest. Kongen tog Torkild ofte i Raad med sig udi vigtige Sager, fordi han befandt, at han var en meget forsigtig og adstadig Mand i alt sit Forehavende. Kongen mærkede vel af hans Tale, at han havde ulige Tanker om Jarlerne, og var en fortroelig Ven af Torfind, men gav al Tid Einar Jarl Skylden. Kongen skikkede derfore strax ved Vaarens Begyndelse sine Skibe til Torfind Jarl tillige med Begiæring, at han ville komme til Kongen. Hvilken Reise Jarlen ingenlunde vilde forsømme, siden Budet bragte besynderlige Venskabs-Tegn med sig.

Torfind Jarl fortsatte da sin Reise, og kom til Kong Oluf, af hvilken han blev vel modtagen, og blev hos ham langt ud paa Sommeren. Men da han lavede sig til at reise tilbage igien, forærede Kongen ham et langt Skib, som var vel forsynet med Udrustning. Torkild Fostre giorde sig og færdig at drage med Jarlen, og Jarlen forærede ham det Skib, paa hvilket han om Sommeren var draget til Norge. Saaledes skiltes da Kongen og Jarlen fra hverandre udi største Kiærlighed. Torfind Jarl kom samme Høst til Orkenøerne igien. Men da Einar Jarl mærkede dette, samlede han mange Folk, med hvilke han gik til Skibs. Bruse reiste da til sine to Brødre, og søgte at forlige dem, hvilket ogsaa skedte, og Forliget blev stadfæstet med Eed paa begge Sider, og Torkild Fostre blev indsluttet i Forliget med, at han skulle være Einar Jarls Ven. Det blev og aftalt imellem dem, at de skulle giøre hverandre et Giæstebud, og Jarlen skulde først besøge Torkild i Sandvig. Hvor Jarlen tillige med alle andre blev herlig tracteret; men kunde dog ikke være ret glad. Der var en stor Sal, og Dørre paa begge

skulle giøre hverandre et Giæstebud. Da nu Torkild havde først Greven til Giæst, lod han speide hiemme for Greven, og befandt, at Greven vilde forraade ham, naar han fik ham til Giæst hos sig; derfore slog Torkild ham ihiel, og drog saa til Norge, hvor han af Kong Oluf blev vel modtagen (*).

Derefter vilde Torfind have Halv-Parten i Oen med Bruse; men Bruse vilde beholde de to Parter (**). Af den Aarsag kom begge Greverne til

Sider. Den Dag da Jarlen skulle reise bort, skulle Torkild og reise med, og være til Giæst hos Jarlen. Torkild sendte derfore sine Folk for i Veyen til at udspeide de Veye, som de om Dagen skulle reise paa. Disse Torkilds Speidere kom tilbage og berettede, at de havde seet tre adskilte Hobe af bevæbnede Folk, og at det uden Tvivl maatte være Forrædere. Da Torkild hørte dette, tovede han længe med at giøre sig reise-færdig, og lod først samle sine Folk. Men Jarlen skyndte paa ham, sigende, at det var Tid at ride. Torkild undskyldte sig med, at han havde meget at bestille, og gik derfore undertiden ud, undertiden ind. Der var en Ild optændt midt i Salen. Torkild gik da igiennem den eene Dør, og der fulgte en Islænder fra Ost-Fiordene, ved Navn Halvard, efter ham, hvilken lukte Dørren til efter Torkild, men Torkild gik ind imellem Ilden og det Sted, hvor Jarlen sad. Derpaa spurgte Jarlen, om Torkild endnu ikke var færdig? jo, svarede Torkild, nu er jeg færdig, og hug med det samme Jarlen over Hovedet, saa at han faldt til Jorden. Da sagde Islænderen: Aldrig saae jeg saa forsagte Folk, at ingen tør drage Jarlen fra Ilden. Derpaa tog han en Stang og satte under Hals-Beenet paa Jarlen, og saaledes løftede ham op i sit Sæde igien. Siden gik Torkild og Islænderen ud igiennem den anden Dør, hvor Torkilds Folk stode uden fore gandske bevæbnede. Jarlens Ministre gik hen og tog paa deres Herre, men fornam, at han var død. Hvorover de alle bleve modløse, og glemte at hevne det; efftersom det skedte i største Hast, og ingen tænkte, at Torkild skulde giort denne Gierning, siden de ikke vidste andet, end at han stod i god Venskab med Jarlen. Desforuden vare og alle Jarlens Ministre ubevæbnede, og mange af dem havde tilforn været Torkilds gode Venner, saa at det vár ligesom beskiæret, at Torkild skulle leve længere. Da Torkild kom uden fore, havde han nok saa mange Folk, som Jarlen; Dernæst gik han til Skibs, og Jarlens Folk droge ligeledes deres Vey. Torkild fortsatte sin Reise samme Dag, og holdt Øster ud paa Havet, omendskiønt det var ved Mid-Vinters Tid, og kom med beholden Reise til Norge. Hvorpaa han i største Hast forføyede sig med sin Følge-Kammerat til Kong Oluf, af hvilken han blev vel imodtagen. Kongen lod see stor Behag i denne Torkilds Gierning, og Torkild blev Vinteren over hos Kongen.

(*) Efter Einar Jarls Død, tog hans Broder Bruse imod den Deel af Landene, som Einar tilforn havde havt, i Følge af den udi manges Nærværelse oprettede, og med deres Vidne stadfæstede Accord imellem Einar og Bruse. Men Torfind vilde have Halv Deelen &c.

(**) Dette vilde Bruse ikke indgaae. De holdte da adskillige Forsamlinger med hverandre, og deres Venner gik dem imellem for at bringe denne Sag til Forlig. Men Slutningen blev denne, at Torfind ikke vilde give sig tilfreds, med mindre Øerne bleve

til Kongen i Norge, og gav ham Fuldmagt at dømme i denne Sag, Kongen tvang dem begge til at svære ham Huldskab og Troeskab; Thi ellers vilde
Hh han

deelte i to lige Deele, og lagde dette dertil, at Bruse burde ikke have meere, end en tredie Deel, siden han ikke var beqvem til at forestaae meere. Dertil svarede Bruse: I Førstningen lod jeg mig nøye med tredie Deelen, til hvilken jeg, som alle maa tilstaae, haver Arve Rettighed efter min Fader; men nu har jeg arved den anden tredie Deel efter min Broder, i Følge af den imellem os oprettede Contract. Og, endskiønt jeg er for svag til at giøre dig Modstand, min Broder, saa skal jeg dog før prøve alle Ting, end jeg saaledes skal lade Riget tage fra mig. Og saaledes blev dette Mode ophævet. Da nu Bruse eftertænkte, hvor lidet han kunde staae imod sin Broder Torfind, som havde baade større Rige og Krigshær, og var desuden understøttet af sin Mør-Fader, Kongen i Skotland, besluttede han at drage til Norge, til Kong Oluf, og han tog sin Søn Ragnvald med sig, som da var 10 Aar gammel. Jarlen blev vel modtagen af Kongen: Men da han fortaalte Kongen den heele Handel imellem sig og sin Broder, og derhos begiærte Hielp af Kongen til at forsvare sit Rige, tilbydende sig derimod at forblive Kongens troefaste Ven; svarede Kong Oluf, at Harald Haarfager havde først tilegnet sig alle faste Eyendomme i Orkenøerne, og at Jarlerne siden havde havt dem i Forlæning, men aldrig til sin rette Eyendom. Hvorpaa man havde et sikker Beviis, da Erik Blodøxe og hans Sønner vare i Orkenøerne; thi da vare Jarlerne ham underdanige. Siden, sagde han, da Kong Oluf Tryggeson, som var mig beslægtet, kom derhen, giorde din Fader, Sigurd sig til hans Undersaat. Nu siden jeg har tiltrædet Arv efter Kong Oluf Tryggesøn, saa foreslaaer jeg dig samme Vilkaar, om du vil blive min Undersaat, og tager Øerne af mig i Forlæning; Thi saa kand du siden være forvisset om min Bistand, og da skal man faae at see, hvem der er best faren, enten du, som holder dig til mig, eller din Broder, som holder sig til Kongen i Skotland. Men om du end ikke vil finde dig herudi, saa kand jeg dog ikke andet, end sporge om de Eyendomme, som mine Forældre og Slægtinge have eyet der paa Øerne. Disse Kongens Ord overveyede Jarlen nøye, og raadførte sig med sine Venner, om han skulle foreene sig med Kong Oluf paa de Vilkaar at blive hans Undersaat; thi sagde han, jeg kand ikke vide, hvorledes det kunde gaae mig, om jeg afslog Kongens Tilbud: allerhelst, da han aabenbare har beviist sin Rettighed til Orkenøerne. Og ved den Magt han nu har i Hænder over os, kand han lettelig giøre imod os, hvad han vil. Endskiønt nu begge Vilkaarene faldt Jarlen tunge, saa udvalgte han dog at overgive saa vel sin Person, som sit Rige, til Kongens Gotbefindende. Altsaa tog Kongen alle Jarlens Arvelande under sin Skyts og Beskiærmelse, og Jarlen blev Kongens Undersaat.

Torfind Jarl fik at vide, at Bruse var reist til Kong Oluf, for at nyde hans Beskiærmelse. Og i hvor vel han forhen havde været hos Kong Oluf og forhvervet sig hans Yndest og Venskab, samt mange gode Venner, som kunde befordre hans Sag: Saa meente han dog at han skulle faae fleere Venner paa sin Side, dersom han selv indfandt sig. Derfore resolverede han i ymeligste Hast at drage til Norge, da han ingenlunde tænkte, at hans Broder havde forekommet ham, eller at han skulle kunde udrette noget

han sætte andre Grever over Orkenøer i deres Sted. Siden gav han dem hver en tredie Deel af Øen i Forlæning, og den tredie, som tilhørte Einar, dømte

hos Kongen, førend han selv kom derhen. Men det Haab slog ham Fejl; thi da han kom til Kong Oluf, vare alle Ting afgiorte angaaende Forbundet imellem Kongen og Bruse Jarl, ey heller havde Torfind Jarl for sin Ankomst til Kongen faaet at vide, at Bruse havde overgivet Kongen sit Rige i Vold. Da Kong Oluf og Torfind Jarl kom sammen, foreholdt Kongen ham sin Prætention paa Orkenøerne, som han tilforn havde forestilt Bruse, og begiærede, at Torfind Jarl ville indgaa samme Vilkaar, nemlig afstaae ham den Deel i Orkenøerne, som ham tilhørte. Jarlen svarede paa det artigste, og sagde, at han havde største Høyagtelse for Kongens Venskab, og hvis Kongen behøvede hans Hielp imod nogen udvortes Fiende, da havde han længe siden fortient den hos ham. Men, sagde han, at vise eder Lydighed paa denne Maade, lader sig ikke saa let giøre; saa længe jeg er en Jarl, som staar under Kongen i Skotland. Da Kongen mærkede af Jarlens Svar, at han brugte Udflugter, for ikke at accordere Kongens Forslag, sagde Kongen reent ud, at, hvis han ikke vilde blive hans Undersaat, vilde han sætte en anden over Orkenøerne. Men du, sagde han, skal giøre mig en Eed, at du aldrig herefter har nogen Prætention paa dette Land, du haver havt, og du skal tillige udlove, at du vil lade dem blive i Fred, som jeg sætter over Landet. Hvis du ikke vil indgaae disse Vilkaar, da kand den, som nu raader over Landene, deraf mærke, at han intet andet har at vente af dig, end Ufred; og maae du da ikke undre over, at man bruger tienlige Midler herimod. Jarlen bad da, at Kongen vilde forunde ham nogen Tid til at overveye denne Sag; hvilket Kongen og accorderede ham, saa at han maatte raadføre sig med sine Ministre herom. Siden bad Jarlen om Opsættelse til et andet Aar, foregivende, at han vilde drage hiem, eftersom hans beste Raadgivere vare der hiemme i Landet, og han selv var ung og uforstandig. Men Kongen bad ham strax udvælge, hvilket han vilde. Torkild Jarlens Foster-Fader, var da hos Kong Oluf, hvilken sendte hemmelig Bud til Jarlen, og raadede ham, at han skulle staae fra sit Forsæt; og ikke skilles fra Kongen, i hvis Vold han da var, førend han var foreenet med ham. Heraf begreb da Jarlen, at der ingen bedre Vilkaar vare for ham, end at lade Kongen raade. Thi det andet Vilkaar, syntes ham at være tungt, nemlig at miste al Haab om at beholde sin Fæderne-Arv, og derhos forpligte sig med en Eed, at de som ikke vare fødte Arvinger til Jarldømmet, skulle beside samme. Og eftersom han derhos ikke var vel forsikkret om sin Bortreise, besluttede han at underkaste sig Kongen, som en Undersaat, ligesom hans Broder Bruse havde giort. Heraf mærkte Kongen, at Torfind havde høyere Mod, en Bruse, og at han ey saa lettelig vilde lade sig tvinge: hvorfore han troede ham mindre, end Bruse. Han kunde og slutte, at Torfind stoelede paa den Undsætning, som han havde at vente af Kongen i Skotland, saa han vel engang torde rebellere, og rykke Forliget. Dette vidste da Kongen af sin Forsigtighed, at Bruse havde noget tvungen indgaaet hver en Punct af Forliget, dog saa, at han ikke havde udlovet meere, end han agtede at holde. Men siden Torfind derimod havde overlagt hos sig selv, hvilket Vilkaar han vilde imodtage, saa havde han anstillet sig, ligesom han meget villig skred til Forliget, og af den Aarsag ingen fleere Indvendinger havde giort imod den Prætention, Kongen i Forstnin-

domte han at være forfalden til Kongen, fordi han havde ihielslaget Evind Urhorn, Kongens beste Ven, under Irland, da Evind tilforn havde holdt en Trefning med Kong Konofager af Irland, og tabt Slaget.

Ligeledes domte han Torkild Fostre til at gielde Greverne saa stor Bod for deres Broder, som der burde gieldes for tre Lænds-Herrer (*) Tor-

gen havde udladt sig med. Men siden syntes Kongen noksom at kunde mærke, at Torfind havde i Sinde at giøre en god Deel af Forliget til intet.

Da nu Kong Oluf vel havde overveyet dette, lod han paabyde et Møde, og befoel Jarlerne at møde der. Derpaa talede Kongen saaledes: Jeg vil nu giøre alle det imellem mig og disse Jarler oprettede Forlig vitterlig, nemlig at de have tilsagt mig Orkenøerne, tillige med Hialteland, som en Eyendom, og saaledes begge giort sig til mine Undersaatter, hvilket de med Eed har stadfæstet. Nu vil jeg derimod give dem i Forlæning, Bruse den eene tredie Deel, og Torfind den anden tredie Deel af Øerne, som de tilforn har eyet dem. Men den tredie Deel, som har tilhørt Einar Vrangmund, skal være mig tilfalden, fordi han dræbte Evind Urhorn, som var min Hof- og Handels-Mand, samt min gode Ven; og over den Deel af Landet vil jeg efter eget got befindende dispensere.

(*) Men Kongen slog den tredie Deel af de Bøder, som skulle betales til ham. Derpaa bad Torfind Jarl sig Forlov at drage hiem igien, hvilken saa snart han fik, giorde han sig reisefærdig. Da han nu havde foranstaltet alle Ting til Reisen, hendte det sig en Dag, da Jarlen tracterede paa sit Skib, at Torkild Amundsøn kom uformodentlig ind til ham, og lagde sit Hoved ned paa Jarlens Knæe, overgivende det i Jarlens Vold at giøre dermed, som ham behagede. Jarlen spurgte da hvorfore han bar sig saaledes ad, da de dog efter Kongens egen Dom vare blevne forligte, reis dig derfor op, Torkild, sagde Jarlen. Torkild giorde saa, og sagde videre: Hvad det Forlig angaaer, som Kongen har oprettet imellem os, da kand jeg vel sætte Lid til samme, saa vidt Bruse angaar. Men hvad dig er anbelangende, saa maa du giøre heri, hvad du finder for got. Thi endskiønt Kongen har forundt mig Boe Pæl og frie Eyendom paa Orkenøerne; saa agter jeg det dog ikke raadeligt at drage derhen, uden eders Tilladelse og Forsikring: hvorfore jeg heller vil forpligte mig aldrig at komme til Orkenøerne, i hvad Kongen end vil resolvere derover. Jarlen taug længe stille; omsider begyndte han saaledes at tale; vil du heller, Torkild, at jeg selv skal giøre Forlig imellem os, end at lade det beroe ved Kongens Dom, saa vil jeg have denne Begyndelse til vor Forlig, at du reiser med mig til Orkenøerne, og aldrig skilles fra mig, uden min Tilladelse og Samtykke. Ligeledes skal du og være pligtig at forsvare mit Land, og lade dig bruge i alle mine Forretninger, saa længe nogen af os er i Live. Hertil svarede Torkild, at baade dette og alt andet skulle henstilles til Jarlens eget got befindende. Siden gik han til Jarlen, og forsikrede at holde alt, hvad der var sluttet dem imellem. Jarlen sagde derpaa, at han en anden Tid vilde tale om Penge Bøderne, dog tog han en Eed af Torkild, paa det han fremdeles skulle være ham troe i alle Ting, efter hans givne Løfte. Derpaa giorde Torkild sig strax færdig at drage bort med Jarlen, og Torfind Jarl fortsatte sin Reise, og Kong Oluf og Torkild saae aldrig hinanden meere.

sind Jarl tog Torkild med sig til Orknoe, og sluttede Forbund og ævig Venskab med ham (*). Kongen betroede Bruse Jarl sin tredie Part af Oen at forvalte paa hans Vegne.

Bruse var stille og fredsommelig, levede længe, og efterlod sig en Søn ved Navn Ragnvald, som længe var hos Kong Oluf Haraldsøn (**). Men

(*) Bruse Jarl giorde sig og omsider reisefærdig; men førend han drog bort, holdt Kong Oluf en Samtale med ham, og sagde: Jeg gior mig den Forsikkring om dig, at du bliver den Mand, som jeg paa den vestre Side af Havet kand slaae Lid til. Af den Aarsag skal du have to Deele af Landet at regiere over, ligesom du forhen har havt, thi det er min Villie, at du ikke skal blive ringere eller fattigere, siden du er blevet min Undersaat, end du tilforn har været. Men derimod vil jeg herudi see mig saaledes forsikkret, at du lader din Søn Ragnvald blive tilbage hos mig. Thi det er en klar Sag, at, saa længe du nyder min Bistand, og beholder derhos to Deele af Landet, saa er du mægtig nok til at giøre din Broder Torsind Modstand. Dette imodtog Bruse med Taknemmelighed, holdende det bedre at have to Deele af Landet, end en tredie Deel allene at regiere over. Siden drog Bruse bort, og kom om Høsten til Orkenøerne: Men Ragnvald Bruse Jarls Søn blev hos Kong Oluf i Norge. Han havde en meget deylig Skabning, et stort Haar, og gult som Silke. Han samlede og tilig Styrke og Vext, som han og frem for andre var anseelig og skikkelig, saa vel i Forstand, som udi artig Omgængelse: Og han forblev en lang Tid hos Kong Oluf. Herom melder Ottar Svarte i sin Vise om Kong Oluf saaledes: Du herlige Over-Konge udvælger dig gode Undersaatter. Men troe ikke de bekiendte Hialtlændinger. Førend du, o Konge, fik den Yngligen herover Vesten fra Øerne, fandtes der ikke kiækkere Karl paa Jorden.

(**) Da Torsind og Bruse kom til Orkenøerne, tog Bruse de tvende Parter af Øerne at regiere over, men Torsind en tredie Deel alleene. Imidlertid residerede han paa Katenæs og i Skotland, og satte Befalingsmænd over Øerne. Altsaa maatte Bruse alleene i lang Tid forsvare Landet; men paa de Tider bleve bemeldte Øer ofte for uroeliget af fremmede Søe-Røvere, siden de laae, ligesom aabne for deres Anfald. Og Nordmænd, saa vel som Danske droge meget paa Røverie i Vester-Søen og lagde derfor ofte ind ved Orkenøerne, naar droge ud i eller fra Vesten, og røvede der paa de yderste Næs. Af den Aarsag klagede Bruse paa Torsind, at han ingen Omkostning vilde anvende paa at forsvare Orkenøerne og Hialteland imod fiendtlig Anfald; da han dog oppebar alle Skatter og Indkomster, som ham tilhørte. Da giorde Torsind sin Broder dette Forslag, at Bruse skulle lade sig nøye med en tredie Deel af Øerne, men han selv skulle have de tvende Deele, med det Vilkaar, at han skulle alleene holde Landvære paa begges deres Vegne. Endskiønt nu denne Deeling ikke strax virkelig skedte, saa meldes dog i Beskrivelserne over Jarlerne i Orkenøerne at den blev siden fuldbyrdet, saaledes at Torsind regierede over begge Deelene af Landet; men Bruse en tredie Deel alleene, den Tid Knud den rige havde undertvunget sig Norge, efter at Oluf var dragen af Landet. Torsind Jarl var 2c. Desforuden havde han og store Landskaber udi Skotland og Irland. Hvor-

Men Torfind var den dueligste og tapperste Krigsmand, samt den mægtigste Greve, der havde været paa Orkenøerne. Han kom til Grevedømmet, da han var fem Aar gammel, og regierede over Orkenøe, Hietland, Katenæs og Suderland i 50 Aar, og døde, efter at Kong Oluf Haraldson var slagen.

Da Kong Oluf Haraldson havde sluttet Fred med Oluf Svenske, som før er meldt, drog han Nord i Landet, efter at han havde været Konge fem Aar. Og da han hørte, at den Christelige Troe og Guds Dyrkelse ikke rettelig blev iagttaget, satte han sig for at drage derhen følgende Sommer.

En Mand ved Navn Harek, boende paa den Øe Tiotande i Helielands Læn, var Evind Skaldaspillers Søn, af Kong Harald Haarfagers Familie, og var derfore udi stor Ære og Anseelse hos Lænsherrerne. Han var tillige rig og mægtig, og havde af Kongerne i Norge længe havt Befaling over Findmarken. Siden han ikke havde besøgt Kong Oluf Haraldson efter hans Tiltrædelse til Regieringen, sendte han nu denne Vinter Bud til Kongen, og satte sig i Venskab hos ham. Da Helielænderne hørte, at Kongen vilde komme til dem vare de de ikke vel tilfreds dermed.

Vaaren derefter giorde Kongen sig færdig med 5 Skibe, Folk og Vaaben, og seilede Nord i Landet. Da han kom i Numedalen, stevnede han Bønderne til Ting, og blev erklæret for Konge paa hvert Ting. Han lod og der oplæse den Christelige Ret for Almuen, og befoel dem at rette sig derefter, under Straf paa Liv og Lemmer: Og han lod strax mange haardelig straffe, fordi de vegrede sig ved at antage den Christelige Troe, og tsparede hverken rige eller fattige. De rigeste Bønder giorde ham store Giæstebude. Saaledes blev han ved at drage i Nord, indtil han kom paa Helieland. Der bod Haarek af Tiodø ham til Giæst, og anrettede et prægtigt Giæstebud i manges Overværelse. Og Kongen giorde ham til sin Lænsherre, og gav ham alle de Forleninger, som han havde havt i de forrige Kongers Tid.

En gammel og rig Bonde, ved Navn Grankield, boede paa Helgeland, som i sin Ungdoms Tid havde været Søe-Røver og en duelig Krigsmand. Samme havde en Søn, ved Navn Asmund, som udi Øvelser og Forretninger blev holdt for den habileste Mand i Norge, næst Kong Hagen.

om Arnor Jarle-Skald melder saaledes: Krigshæren uden for Thurse-Skiærene lige indtil Dublin, maatte være den tappre Torfind lydige; Saaledes gaar Ordet, og min Beretning er sandfærdig. Han var Jarl over i 60 Aar, og døde Straae-Død i Harald Sigurdsøns Tid. Men Bruse døde udi Knud den riges Tid, kort efter at Kong Oluf den hellige var slagen.

Adelstein og Oluf Tryggeson Grankield giorde Kongen et stort Giæstebud, og gav ham anseelige Foræringer. Kongen bad da Asmund meget indstændig, at han vilde drage med ham; hvilket han og giorde, og Kongen antog ham blant sine Hofbetientere, og havde ham meget kiær.

Paa den Reise anvendte Kongen den heele Sommer, og han drog paa hvert Ting, og lod christne alle Indbyggerne.

Udi Biarkoe boede en rig og mægtig Mand, ved Navn Tore Hund; denne blev ogsaa Kongens Lænsherre. Mange rige Bonder-Sonner droge da med Kongen. Imod Hosten drog han tilbage igien, og reiste til Nidaros. Samme Vinter kom Torkild Fostre fra Orkenoe til ham, da han havde dræbt Greve Einar Ragnmund, som for er meldt; og der var da meget dyr Tid udi Trondhiem.

Om Hosten blev det Kongen tilkiendegivet at Indtronderne havde i en stor Forsamling holdt et stort Offergilde om Vinteren, i hvilket de havde drukket med hverandre, og efter hedensk Viis signet alle Minde-Begere, som Asianerne fordum giorde; ligeledes at de havde slagtet Oxne og Heste, smurt Blodet paa Stoelene, og holdt Blods-Offer for at erholde god Tid. Og de sagde derhos, at Guderne vare blevne fortørnede, fordi Helgelænderne havde forkastet den gamle Troe, og vendt sig til Christendommen. Da Kongen fik det at høre, lod han de fornemste Bonder, som vare i Trondelagen kalde til sig.

Paa Egge boede en rig Bonde, som var af anseelig Herkomst, ved Navn Olfver, som eyede selv den Gaard Egge, og var Anførere for de Bønder, som nu vare komne til Kongen. Saasom denne var en veltalende og behiertet Mand, saa forsvarede han Bondernes Sag hos Kongen saaledes, at de bleve frie for al Mistanke, og fik god Hiemlov.

Vinteren derefter fik Kongen atter at vide, at Indtronderne havde været forsamlede paa More, og holdt et stort Offer, for at faae Fred og en god Vinter. Hvorfore han igien stevnede Bonderne til sig, som viste sig meget uvillig til at komme, og med Nød fik Olfver overtalt, til at forsvare deres Sag hos Kongen, ligesom forhen: Hvorudover Kongen ingen ret Sag kunde faae med dem; dog blev han vred, og sagde, at han vidste Sagen bedre, end den blev forebragt, som ogsaa at han engang ret skulle efterforske Sandhed i denne Sag. Dernæst forbød han dem strengelig, at øve slige Offere.

I Paasken holdt Kongen et stort Giæstebud, og strax derefter lod han sine Skibe udtakle og udlegge i Søen: Dernæst sendte han Bud ind i Væredal efter Torald, som var hans Gaards Foged paa Hove, at han skulle komme til ham. Da han kom, spurgte Kongen ham i Eenrom og god Fortroelighed, om Indtrønderne blottede eller offrede paa hedensk Viis, og bad ham tillige at sige den rette Sandhed; Han svarede: Herre, jeg haver min Kone, to Sønner og alt mit Gods herhid til Byen med mig; hvis jeg derfore skal sige eder oprigtig Sandhed i denne Sag, da beder jeg, at I vil tage mig under Beskyttelse, og holde mig Skadesløs. Da Kongen nu lovede ham det, bekiendte han, at næsten alle Indtrønderne vare Hedenske, skiønt mange af dem vare døbte, de brugte Offer først om Høsten, for en lykkelig Vinter, dernæst om Mid-Vinter, og tredie gang om Sommeren: Disse Offere bleve bekostede og vedligeholdte af alle Læne i Indre Trondhiem, og 12 Mænd vare Forstandere for Offergildet, og i Aar, sagde han videre, falder det Olfver til at være Forstandere, saa at han nu har nok at bestille med at lave til Offeret paa Øre, hvorhen han har ladet føre alt det, der behøves til Offer-Gildet. Da Kongen nu havde ret faaet Sandhed at vide i denne Sag, lod han strax blæse til Skibs, og drog ind efter Fiorden, siden han havde god Vind, og kom uforvarendes paa dem. Derpaa omringede han Gaarden, og lod strax Olfver, tillige med mange andre ihielslaae; dernæst lod han bortføre alt hvad der var henbragt, baade Kost, Klæder, Drikke-Kar og andre Meubler, og lod føre det paa sine Skibe. Han lod ogsaa fange en stor Deel af de rigeste Bønder, hvilke han førte med sig, paa det de andre ikke skulle giøre Opstand imod ham. Siden holdt han Ting med Bønderne, og lod dem undervise i den Christelige Troe. Han lod ogsaa Kirker bygge, og satte Præster dertil, og lagde alt Offer-Gods under sig. De andre Forstandere for Offerne lod han straffe, nogle paa Liv eller Lemmer, andre paa Gods og Penge, og drog siden ud til Nidaros. Der var en Mand i Norge, ved Navn Arne Arnmodsøn, som havde mange Sønner, nemlig Kalf, Find, Torberg, Amund, Kolbein, Arnbiørn og Arne, som og en Daatter, ved Navn Ragnhild, som var gift med Haarek paa Tiodo. Arne var Kongens Lænsherre og særdeles gode Ven, han var rig og Navnkundig, og to af hans Sønner, Kalf og Find vare i stor Anseelse hos Kongen; Hvorfore han og efter Begiæring gav Kalf Olfvers Hustrue, som var en ung og deylig Qvinde, tillige med alt det Gods han havde eyet, og giorde ham til sin Lænsherre og Befalingsmand over Indre Trondhiem. Herudover blev Kalfv en ypperlig

perlig Mand, og lod see store Prøver paa sin Viisdom og Forstand. Da Kong Oluf Haraldsøn 7 Aar havde været Konge i Norge, kom de Grever af Orknøe til ham, som tilforn er meldt om. Samme Sommer drog Kongen til Romsdal (*) og siden op i alle Bygde-Lag til Fields, hvor han stevnede Bønderne til Ting, lærte dem den Christelige Troe, og truede dem med Ild og Sverd til at give ham deres Sønner til Gisler.

Dale Guldbrand var regierende Herre over Bønderne i Dalen, og der omkring, og blev kaldet Herse (Frieherre). Han var den eeneste i Norge, som kunde lignes med Erik Skialgsøn udi Magt og Herredømme (**). Han havde en Søn. Og da han fik at vide, at Kongen var kommen i det Bygde-Lag, og havde tvunget alt Folket der, saa vel som i Lessie og Vaage til den Christelige Troe. Udsendte han strax Krigsherolder, og indstevnede alle Bønderne der omkring til sin Gaard, Hundstorp. Der blev da en stor Mængde forsamlet, og nogle kom paa Skuder over det store Vand Lagen, og søgte til Guldbrands Gaard. Derpaa holdt han Ting med Bønderne, og sagde: Her er kommen en Mand, ved Navn Oluf, som vil lære os en anden Troe, og ruinere vore Guder, foregivende, at hans Gud er mægtigere. Og det er Under, at Jorden ikke brister under ham, og at Gud lader ham længere gaa paa Jorden. Jeg tænker dog, at, dersom vi bragte vor Gud, Tor,

(*) Der steg han i Land, og drog op i Opland. Da han kom til Lesier, lod han fange de fornemste Mænd der og paa Dofrom, saa at de enten maatte lade sig christne, eller underkaste og Døden. Siden laae Kongen om Natten paa en Gaard i Lesier, som heed Borar, hvor han forordnede Præster. Derpaa reiste han over Orkedal, siden over Liardal, sig kom ned til et Sted, som heeder Stafva Brekka. Langs med samme Dal løber en Aae, som kaldes Otta. Og Bygden paa begge Sider af Aaen, som kaldes Loar, er meget yndig, saa at Kongen kunde see ned til Enden af Bygden. Det giorde da Kongen ont, at saa smuk en Bygd skulle sættes i Brand. Han fortsatte da sin Reise ned i Dalen, og blev i en Bye om Natten, som heed Næs, hvor Kongen tog sit Herberg paa en Sal, som staar der endnu i denne Dag, saa at ingen haver siden rørt eller forbedret den, og han opholdt sig der fem Nætter. Dernæst lod han Folket stevne til sig af Vaga, Lon og Hodal, og lod dem vide, at de enten skulle stride med ham, og taale, at han brændte Bygden tillige med deres Eyendomme, eller og antage den Christelige Troe, og give Kongen deres Sønner til Gisler. Nogle kom da til Kongen, og gav sig under ham; men en Deel flyede Sønder ud i Dalene.

(**) Det vidner Sigvatur Skal i sin Vise om Erling: Jeg kiendte en anden, som var dig lig udi Rigdom, samme heder Gudbrand, som regierer over Landene vidt omkring. I tvende gavmilde, siger jeg, synes at være hinandens lige: Den lyver, som siger, at den eene holder sig bedre, end den anden.

Tor ud af sit Huus, og Oluf med sine Folk fik ham at see, de da ville blive forfærdede, og deres Gud vilde smelte derved. De raabte da alle, at Oluf ikke skulle komme levende fra dem igien. Siden udsendte Guldbrand sin Søn med 600 Mand (*) at bespeide Kongen og hans Armee. De kom da til Hof, og drog siden over Orgoraust til Breide, hvor Kongen var (**) og holdt en Træfning med ham, hvori de fleeste bleve slagne, de andre flygtede. Guldbrands Søn blev fangen; men Kongen gav ham løs, for at drage hiem, og indberette sin Fader, at Kongen vilde snart besøge ham. Han drog da hiem, og bragte sin Fader haarde Tidender, at han havde mist 500 Mænd af sit Folk, og derfore raadede sin Fader ikke at stride imod denne Mand (***). Natten derefter drømte Guldbrand og hans Svoger, Tord Jostro, at der kom en stor forfærdelig Mand til hver af dem, og forbød dem at stride mod Kongen. Hvorover de bleve forskrækkede, og Bønderne tillige med dem. Han sendte derfore sin Søn med tolv Mænd til Kongen, og lod bede om Stilstand paa begge Sider, samt, at Kongen vilde holde Ting med Bønderne. Dette skede og. Den første Ting-Dag faldt der megen Regn, og Bispen prædikede for Bønderne om den sande Gud, som har skabt Himmel og Jord, og bad dem troe paa ham, og afskaffe deres Afgunder (†). Derpaa blev Guldbrand med sit Selskab døbt, og antog den Christelige Troe.

Ji En

(*) 700 Mænd. Guldbrands Søn var 18 Aar gammel.

(**) Der saae Kongen en stor Krigshær for sig, som var færdig til at slaaes. Han rangerede da sine Folk, red selv foran, og talede først til Bønderne, og bad dem antage den Christelige Troe. Men de svarede: Du faaer nok andet at bestille i Dag, end oversnufle os. Derpaa gave de et høyt Feldt-Skrig, og med deres Vaaben og Værie slog paa Skioldene. Da foer Kongens Folk frem, og skiød saa heftig med deres Spyd, at Bønderne strax maatte tage Flugten, foruden nogle faa, som alleene blev staaende.

(***) Guldbrand svarede: Man kand let mærke, at du intet Mands Mod og Hierte besidder, og du reiste i en ulykkelig Tid her hiemme fra, og har faaet en Klik paa dig, som du ikke saa snart kand legge dig fra. Og jeg slutter her af, at du troer den Galenskab, som denne Mand far med, hvilket har været baade din og dine Folkes Ulykke.

(†) Derpaa svarede Guldbrand: Kalder du den Gud, hvilken hverken du eller andre kand see? Men vi har en Gud, som vi hver Dag kand see; men i Dag er han ikke ude, siden det er Regn-Veyr, og var han ude, da vilde han vist komme eder forskrækkelig og mægtig for, og eders Hierte vilde bæve, som der var skudt en Piil deri, dersom han kom her frem paa Tinget. Og siden du foregiver, at eders Gud har saa stor Magt, da lad ham mage det saa, at vi faaer tørt og klart Veyr i Morgen, saa vil vi møde her igien. Siden drog Kongen hiem, og tog Guldbrands Søn med sig til Gissel, og leve-

rede dem en anden Mand igien. Om Aftenen spurgte Kongen Guldbrands Søn, hvorledes deres Gud var giort? Han svarede, at den var giort efter Tors Lignelse, havde en Hammer i Haanden, og havde en stor Krop som var hnul inden til. Naar han er ude paa Marken, staar han paa en høy Bænk eller Pæl, og er rigelig besat med Sølv og Guld. Der bliver hver Dag sat fire Brød-Kager tillige med Kiød for ham. Da han havde sagt dette, gik de begge til Sengs; men Kongen vaagede heele Natten, og giorde sin Bøn til Gud. Om Morgenen gik Kongen først til Messe, dernæst til Bords, og siden paa Tinget. Og da var det saadant Veyr, som Guldbrand havde begiæret. Da stod Bispen op med sin Chor-Kappe, Bispe-Hat og Stav i Haanden, og prædikede den Christelige Troe for Bønderne, og opregnede de store Tegn og Mirakler, Gud havde giort. Dertil svarede Tord Istermave (Jostro) meget har den hornede Mand at sige, som der staar med sin Stav i Haanden, paa hvis øverste Spids er lige som et Kroget Vedder-Horn. Siden J nu foregiver, at eders Gud formaaer saa meget, saa taler med ham i Morgen, førend Soel staaer op, at han lader blive Soel-Skin og klart Veyr, saa ville vi møde her, og enten forlige os med hinanden, eller holde en Trefning. Og derpaa skiltes de fra hverandre.

Blant Kongens Hof-Betientere var en, ved Navn Kolben Stark, fra Fiordene, som altid havde Sverd ved Siden, og en Kolle i Haanden. Denne befoel Kongen, at han Morgenen derefter skulle holde sig nær ved hans Side. Dernæst befoel han sine Folk, at de om Natten skulle bore Huller paa alle Bøndernes Skibe og Baade. Ligeledes i hvilke Byer de fandt Bøndernes Heste, skulle de føre dem bort. Hvilket altsammen blev efterkommet. Men Kongen holdt ved heele Natten at giøre sin Bøn til Gud, at han ville lade dette farlige Foretagende vel lykkes. Om Morgenen efter Bøn drog Kongen til Tinget, hvor ham blev sagt, at der var en stor Hob Folk paa Veyen til Tinget, som bar imellem sig en stor Mands-Billede, der glimrede af Sølv og Guld. Hvorpaa de Bønder, som vare samlede ved Tinget, løb hen, og faldt ned for denne Afgud. Siden blev det sadt midt paa Tinget, og Bønderne sade paa den eene, og Kongen med sine Folk paa den anden Side. Derpaa stod Guldbrand op, og sagde: Hvor er nu din Gud, o Konge? Jeg troer nok, at han nu luder med Skiæget, og tør ikke see op. Jeg synes og, at dit, saavelsom den hornede Mands (Biskoppens) Mod er falden, siden vor Gud, som raader over alle Ting, er fremkommen, og seer saa skarpt paa eder. Lader derfore eders Galenskab og forfængelige Troe fare, og troer paa vor Gud, som har all eders Velfærd i sin Haand; og dermed holdt han op at tale. Kongen giorde den Aftale med Kolben, saa at Bønderne ikke mærkede det, at, dersom det hendte sig, at Bønderne vendte Øynene fra deres Gud, skulle han give samme et Slag af sin Kolle det stærkeste han kunde. Siden stod Kongen op og sagde: Meget har du nu talt imod os, og det med stor Bitterhed, fordi du ikke seer vor Gud. Du vil skrække os med din Gud, som er baade blind og døv, og kand hverken hielpe sig selv eller andre, eller komme af Stedet, med mindre han bæres, og jeg formoder, at der nu forestaar ham meget Ont. Men seer nu hen imod Øster, hvor vor Gud kommer frem i sin store Klarhed. J det samme stod Solen op, og Bønderne vendte sig om, og saae imod den. Derpaa gav Kolben deres Gud et Slag, saa at den gik i Stykker, og der løb Rotter saa store som Katte, samt Øgler og Slanger ud af den. Da Bønderne saae det, bleve de saa forskrækkede, at

at nogle løb til deres Baade; men da de skiøde dem ud paa Søen, bleve de fulde af Vand; Ligeledes de, som løbe efter deres Heste, fandt dem ikke. Derpaa lod Kongen kalde Bønderne sammen, og sagde, at han endnu ville tale med dem. Da de kom tilbage igien, sagde Kongen til dem: Jeg veed ikke, hvad denne Omløben og Springen vil sige? Men nu kand I see, hvad eders Gud formaaer, som I har kostet saa meget Guld og Sølv paa, og sat alle Slags Spise for den; kand I nu see hvad for Dyr I have født? nemlig Muus, Øgler og Slanger. Og er det slet at troe paa saadant, og ikke ville overgive sin Galenskab: Gaar derfore hen, og tager eders Guld og Sølv, som ligger strøed paa Marken, og bringer det til eders Qvinder, og anvender det aldrig meer paa Stok eller Steen. For Resten er her kun tvende Vilkaar for eder, nemlig, at I enten antager den Christelige Religion, eller i Dag holder en Trefning med mig. Og den faaer da Seyeren, hvilken vor Gud vil unde den. Da stod Guldbrand op, og sagde: Vi har nu i Dag lidt stor Skade paa vor Gud; men som den ikke formaaer at hielpe os, saa vil vi troe paa den Gud, som du troer paa. Saaledes antog den heele Forsamling den Christelige Lærdom, og lod sig døbe. Biskoppen døbte Guldbrand og hans Søn, og Kongen forordnede dem Lærere. Saaledes skiltes de Venner ad, som tilforn havde været Uvenner. Derefter lod Guldbrand bygge en Kirke der i Dalene.

Siden drog Kong Oluf til Hedemarken, og forplantede der den Christelige Troe; Men saasom han havde et lidet Antal Folk, dristede han sig ikke til at gaae langt ind, efter at han havde giort den navnkundige Gierning med de fem Konger, han fangede. Herudover var den Christelige Religion ikke endnu meget bekiendt paa Hedemarken. Derfore giorde han paa denne Reise sin yderste Flid, at heele Hedemarken kunde blive christnet. Han lod indvie Kirker, og beskikke Prester. Derfra drog han til Toten og Hadeland, og fik dem omvendte til den Christelige Troe. Siden drog han til Ringerige, hvor alt Folket og lod sig christne. Men da Rommerigerne fornam, at Kong Oluf agtede sig til dem, forsamlede de sig, og mindte hinanden paa den Reise Kong Oluf havde tilforn giort igiennem deres Bygde, og sagde, at det ikke burde taales, at han oftere brugte saadan Friehed. Da Kong Oluf kom op til Rommerige med sit Folk, mødte Bønderne ham med en stor Armee ved den Aae Nitsi-Aae. Bønderne begyndte strax en Trefning; men bleve strax afslagne; hvorudover de nødtes til uden videre Betænkning at antage den Christelige Religion. Kongen drog da frem igiennem det District, og forlod det ikke, førend alle sammesteds vare christnede. Derpaa drog han Øster til Solørerne, hvor han ligeledes omvendte Folket til den Christelige Troe. Der kom den Skald Ottar Svarte, og tilbød Kongen sin Tieneste. Vinteren tilforn var Kong Oluf Erikson i Sverrig død, og i hans Sted var hans Søn Oluf Anundsen kommen. Kong Oluf drog tilbage til Rommerige, og blev der noget ud paa Vinteren. Da lod Kong Oluf stevne et almindeligt Ting paa det Sted, hvor siden Hedsefres Ting er bleven holdet: og han lod indføre i Loven, at Oplanderne skulle søge samme Ting, og at Hedsefres Lov skulle gielde over alle Herreder i Oplandene, og ligeledes andre Steder saa vidt, som den siedse siden har været i Brug. Ved Vaarens Begyndelse begav han sig til Søe-Siden, lod sit Skib lave til, og drog til Tønsberg, hvor han blev Vaaren over, siden der paa den Tid vare mange Kiøbmænd ankomne med udenlandske Vahre. Hvorfore der var overflødig Korn og andre Levnets-Midler over heele Vigen, og Nord efter indtil Stade, men længere Nord ud var der meget dyr Tid.

Kong Oluf lod giøre Forbud Vester i Agde, som og over Rogaland og Hordeland, at der ingen Udførsel maatte skee af Korn, Malt eller Meel. Han lod dem og saa vide, at han snart ville komme derhen, og efter Sædvane have Gaard og Giæstebud for sig. Ikke desmindre opholdt Kongen sig i Vigen heele Sommeren, og reiste imidlertid Øster ud til de yderste Grændser af Landet. Einar Thambeskielsver havde været hos Kong Oluf i Sverrig, siden hans Svoger, Svend Jarl var død, og da han havde søret Kongen Huldskab og Troeskab, havde han faaet store Læne at regiere over. Men siden Kongen i Sverrig var død, tragtede han efter at blive forligt med Kong Oluf, hvorom der og Vinteren tilforn havde redet Sendebud imellem dem. Da nu Kong Oluf laae udi Elven med smaae Skibe, kom Einar Thambeskielsver til ham; hvorpaa Kongen og han allene talede med hinanden om deres Forlig, og der blev tilsidst besluttet, at Einar skulle igien drage til Trondhiem, og derimod tage alt sin Gods og Eyendomme, samt alt det Jorde-Gods, som Bergliot havde faaet til Medgift. Derpaa reiste Einar i Nord. Men Kongen blev endda nogen Tid i Vigen, og opholdt sig siden Høsten over og noget ud paa Vinteren i Bergen.

Erik Skialgsøn havde alleene at raade over Bønderne Nord fra Sogn og Øster ud til Lindesnæs; og endskiønt han ikke havde saa store Indkomster af Kongens Gaarde, som tilforn, saa vare dog alle saa bange for ham, at de ikke torde levere andre deres Udgifter, end hvem han vilde, eller giøre andet, end hvad ham behagede: Hvorudover Kongen med skeelne Øyne ansaae hans Magt og Myndighed. Der var paa den Tid en meget rig Mand, ved Navn Aslak Fidiaskalle, af anseelig Herkomst, Skialg, Erlings Fader, og Eskel, Asluks Fader, vare Broder-Sønner. Siden denne Aslak stod i stor Yndest hos Kongen, satte han ham over Sønder-Hordeland, gav ham der et anseeligt Læn, og befoel ham i ingen Maade at føre sig ringere op, end Erling. Men siden Kongen ikke selv var tilstæde, gik det langt anderledes til; thi Erling raadede dog alleene, og gav aldeles intet efter; endskiønt Aslak ville være lige saa fornemme, ja fornemmere, end han. Men det kom saa vidt til sidst med deres Misforstand og Uenighed, at Aslak ikke kunde blive ved sin Betiening, men maatte reise til Kongen; for at indberette, hvad der var forefalden imellem ham og Erling. Kongen sendte derfore Bud til Erling, at han næste Vaar skulle møde ham i Tønsberg, hvilket ogsaa skedte. Da han nu mødte, sagde Kongen: Der er mig sagt om din Myndighed, at ingen Nord fra Sogn indtil Lindesnæs kand være i Sikkerhed for dig. Nu ere der mange Mænd, som formedelst deres høye Herkomst og Odels-Ret bør nyde samme Skiæl, som andre af samme høye Herkomst. Her er nu eders Paarørende Aslak, som synes at have Aarsag til at besvære sig over de Tvistigheder, som er imellem eder. Og jeg kand ikke vide, om han lider dette for sin egen Skyld, eller og fordi jeg har sat ham over mit Gods. Og endskiønt jeg nævner kun ham alleene, saa ere der dog mange foruden, som har besværet sig for os, saa vel de, som ere Befalingsmænd over Herrederne, som og vore Gaards-Fogeder, der skal holde os og vore Folk med Bord og Disk, naar vi reiser. Men Erling sagde: Hertil kand jeg let svare; thi jeg nægter, at jeg giver Aslak eller nogen anden, saa vidt de ere i Kongens Tieneste Skyld derfore. Men det tilstaar jeg, at det gaar endnu til, ligesom altid tilforn, med os Paarørende, at den eene vil være meere end den anden. Hvad eder er angaaende Kong Oluf, da er jeg villig til at bøye min Hals for eder:

Men

En Lænsherre, ved Navn Asbiorn, som var en Broder-Søn af Tore Hund paa Biarkøe (*), dræbte en af Kongens Trælle, ved Navn Tore-

Men det falder mig vanskeligt at helde mit Hoved ned for Siel-Thor, som baade paa Faders og Moders Side er Træl-baaren, skiønt han er eders Gaards Foged. Og ligeledes er jeg findet imod de andre; som ere af lige saa ringe Herkomst, i hvor høyt I end har ophøyet dem. Siden begyndte deres Venner paa begge Sider at tale, og bade, at de vilde forliges, sigende, at Kongen ikke kunde have bedre Tillid til eller Styrke af nogen, end Erling, dersom han vilde blive Kongens oprigtige Ven. Paa den anden Side sagde de til Erling, at han skulle føye sig efter Kongen, sigende, at, saafremt han holdt Venskab med Kongen, saa kunde han let efter sit eget Tykke iverksætte hvad han havde imod enhver. Tilsidst blev det besluttet, at Erling skulle beholde samme Forlæninger og Kongelige Indkomster, ligesom tilforn. Og dermed ophørede de Beskyldinger, som Kongen havde imod Erling: Saa skulle og Skialg, Erlings Søn herefter stedse være hos Kongen. Derpaa reiste Aslak hiem til sine Gaarde igien, og de syntes da siden at være hinandens Venner. Ligeledes drog og Erling hiem til sit, og forholdt sig i sin Magt og Myndighed, ligesom tilforn.

(*) Asbiørns Fader var Sigurd, og boede paa en Gaard, ved Navn Annd paa Trondernæs, og førte sig meget anseelig op. Medens Hedenskabet endnu varede, pleyede han at holde tre Afgudiske Offer-Høytider, en først paa Vinteren, den anden midt om Vinteren, og den tredie imod Sommerens Begyndelse, hvilken Sædvane med Giæstebuder han vedligeholdt, efter at han var bleven christnet. Han giorde da et stort Giæstebud for sine Venner, og siden Juule Giæstebud om Vinteren, og bad mange Folk til sig. Det tredie Giæstebud holdt han om Paasken, og havde da ogsaa mange Folk hos sig, og dette holdt han ved, saa længe han levede. Da han døde, var hans Søn 18 Aar gammel. Han arvede da sin Fader, og efterfulgte hans Maade i at giøre tre gange Giæstebud om Aaret. Strax efter at han havde tiltrædet Arv efter sin Fader, faldt der Misvext ind; men Asbiørn giorde dog lige fuldt Giæstebud, siden han havde gammel Korn og andre behørige Ting i Forraad. Men da et Aars Misvext fulgte paa det andet, raadede hans Moder Sigrid, at han skulle ophøre med Giæstebuddene, i det mindste nogle af dem. Det ville Asbiørn ikke, men reiste om Høsten til sine Venner, og indkiøbte Korn, hvor det var at bekomme. Men af nogle blev det ham skiænket; hvorudover han ligeledes holdt Giæstebud den Vinter. Men om Vaaren derefter var ikke engang Sæde-Korn at bekomme. Da raadede Sigrid, at han skulde holde mindre Tieneste-Folk. Men Asbiørn blev ved sin forrige Maade. Samme Sommer faldt ogsaa Misvext ind, hvormed fulgte den Uleilighed, at Kongen havde Sønder i Landet ladet all Korn-Handel forbyde, saa at intet Korn, Malt eller Meel maatte føres Sønder fra Nord udi Landet. Derover kom Asbiørn i Knibe med sin Huusholding. Tilsidst gav han sig paa Søen med 20 Mænd paa et vel udrustet Skib. En Aften kom de Sønder til Karmsund, og lagde ind ved Augvaldsnæs. Der var en stor og anseelig Gaard, som tilhørte Kongen, paa hvilken Tore, med Tilnavn Sæl, var Forvalter. Han var af ringe Herkomst, men vel avangeret; han var en god Arbeyder, snild i sin Tale, pra-

Sæll i Kongens egen Nærværelse paa en Skiær-Torsdag; hvorudover Kongen blev saare fortørnet, og befoel at Asbiørn skulle gribes og føres i Fængsel,

lede meget med sine Klæder, og var næsviis og forvoven, siden han stolede paa Kongens Myndighed. Han var og hastig i sin Tale, og brugte store Ord. Asbiørn med sit Selskab blev liggende der ved Landet Natten over. Saa snart det blev lyst, kom Tore med nogle Mænd ned til Skibet, og spurgte, hvem dette vel udrustede Skib tilhørte? Asbiørn sagde, det var hans, som ogsaa hvem hans Fader var. Tore spurgde videre om hans Ærende, og hvor langt han agtede sig hen? Asbiørn svarede, at han vilde kiøbe sig Korn og Malt, og sagde det, som Sandhed var, at der var en meget dyr Tid Nord i Landet, men her, sagde han, er mig berettet at skulle være god Tid. Eller vil, du Bonde, ikke sælge os Korn; siden jeg seer her er store Korn-Lader: Og det var en stor Lise for os, om vi kunde slippe med, at fare videre omkring efter Korn. Tore svarede: Jeg vil sige dig et par Ord her oppe, at du ikke skal behøve videre at reise omkring efter Korn. Og da kand jeg sige dig reent ud, at du giør best, om du drager hiem igien; thi du faaer hverken Korn her eller andensteds, eftersom Kongen har giort Forbud paa Korns Udførsel herfra til Nordlandene. Asbiørn svarede: Dersom det er saaledes, som du siger; saa vil jeg dog ikke drage aldeles forgieves tilbage, at jeg jo i det ringeste besøger min Paarørende, Erling paa Sola. Derpaa spurgte Tore, hvor nær han var beslæxtet med Erling? Asbiørn svarede: Min Moder er hans Syster. Da har jeg maaskee, sagde Tore, talt noget dristig med dig, siden jeg hører, at du er en Syster-Søn af Kongen paa Rygge. Derpaa tog Asbiørn sit Skibs Telt ned, og holdt ad Søen. Tore raabte da til dem: Far vel, og bad, at de vilde komme derhen igien, naar de droge tilbage, hvilket Asbiørn lovede. Derpaa kom de om Aftenen til Jædderen. Der gik Asbiørn i Land med 10 Mænd, og lod de andre 10 passe paa Skibet. Da Asbiørn kom til Gaarden, var han meget kiærkommen, og Erling satte ham næst ved sig, og spurgte ham om adskillige Ting, som og, hvorledes det stod til Nord i Landet. Hvortil Asbiørn svarede ham udførlig, og tillige lod ham vide sit Ærende. Derpaa svarede Erling: Det er ilde, at Kongen har giort Forbud paa Udførsel af Korn, og veed jeg ingen her, som fordrister sig til at handle imod Kongens Forbud, og jeg selv har all min Konst behov til at vogte mig, at jeg ikke fortørner ham; siden mange søger at føre mig i Misgunst hos Kongen. Silde faaer man Sandhed at vide, sagde Asbiørn: Jeg har fra Ungdommen af intet andet fornummet, end at min Moder paa alle Slægt-Sider var fribaaren, saasom og, at Erling paa Sola var hendes fornemste Paarørende; men nu hører jeg dig selv sige, at du for Kongens Trælle ikke tør giøre af dit Korn, hvad du vil. Erling saae paa ham, og sagde smilende: I Helgelands Indbyggere har endnu ikke saa vel mærket, hvad det er at have en Konge, som selv vil raade, som vi paa Ragaland maa prøve det. Men store Ord hører jeg nok du ikke fattes paa, naar du er hiemme, hvilket du har i Arten. Nu vil vi først drikke, sagde han videre, og i Morgen see til, hvad der kand blive af med dit Korn-Kiøb; hvorpaa de giorde sig lystige om Aftenen. Da de nu Dagen efter talede med hinanden, sagde Erling: Jeg har eftertænkt, hvorledes der skal forholdes med dit Korn-Kiøb, ellers maa du see vel til, med hvem du handler? As-

sel, og Kongen var meget vred. Da stod Skialg Erlingson op, gik frem for Kongen, og sagde: Det er ilde Herre, at denne Giérning saa høylig mishager

biørn svarede: Det er mig lige meget, naar det kun skeer med dem, som har Magt til at sælge, og det ikke er Thoe-Gods. Jeg troer nok, sagde Erling, at mine Trælle har saa meget Korn i Forraad, at de kand forsyne dig, og de staar under samme Lov og Lands Ret, som andre Landets Indbyggere. Dette sagde Asbiørn sig at være tilfreds med. Trællene solgte da til Asbiørn saa meget Korn og Malt, at han fik sit Skib ladt, som han vilde. Da han drog bort, gav Erling ham Foræringer, og skiltes fra ham i god Kiærlighed. Asbiorn kom da om Aftenen til Karmsund ved Augvaldsnæs, og blev der Natten over. Samme Aften havde Thore Sæl faaet at vide, at Asbiorn var ventendes med fuld Ladning. Thore samlede da Folk, og gik om Morgenen tilig med 60 Mænd til Asbiørns Skib, og hilsede ham. Da spurgte Thore, hvad for Last han havde inde? Asbiorn svarede, at det var Korn og Malt. Saa seer jeg nu, sagde Thore, at Erling endnu efter gammel Sædvane foragter Kongens Ordre, og er det stort Under, at Kongen taaler sligt af ham; og saaledes brugte han længe sin galne Mund med ivrige og ubetænksomme Ord. Til sidst da han holdt op igien, sagde Asbiorn, at han havde kiøbt det af Erlings Trælle. Thore svarede traadsig, at han ikke skiøttede om Erlings listige Paafund. Og her er nu intet andet Raad for dig, sagde Thore til Asbiorn, end at du gaar i Land med dine Folk, saa fremt du ikke vil kastes over Borde; thi vi vil have Fred, medens vi udlosser Skibet. Asbiorn gik da i Land, siden han saae sig ikke voxen imod Thore. Da Skibet var udlosset, gik Thore op og ned af Skibet, og sagde: Disse Helgelands Indbyggere have skiønne Seigl, de kunde gierne være tient med gamle Skude-Seigl, og meget vel komme af Sted med dem, siden Skibet er losset. Hvorpaa han lod deres Seigl ombytte. Asbiorn maatte da med slet forrettet Ærende drage hiem igien, og slap da Asbiørn for at holde sine sædvanlige Giæstebuder, og denne hans Reise blev vidt bekiendt. Da Juulen stundede til, indbød Thore Hund Asbiorn tillige med hans Moder og hvem han vilde have med sig, til Juule-Giæstebud. Men Asbiorn vilde ikke komme. Dette fortrød Thore meget paa, at hans Tilbud blev saa foragtet; hvorfore han spottede med hans Reise, sigende, Asbiorn er meere myndig og fornemme, end hans andre Slægtinge og i Særdeleshed synes han at giøre sig meget til af den Sommer-Reise, han med saa stor Bekostning giorde til sin Morbroder, Erling paa Jædderen, men nu vil han ikke reise til næste Bye, hvor jeg boer. Og jeg kand ikke vide, om han tænker, at Thore Sæl ligger paa Luur efter ham paa hver Holm. Over slige bespottelige Ord begyndte Asbiorn at græmme sig over sin Reise, hvorfore han heele Vinteren blev hiemme, og kom ikke i noget Selskab.

Asbiorn havde et langt Skib, af det Slags, som da kaldtes Snekker, med 20 Roer-Bænke. Efter Kyndelmesse lod han dette Skib tiltakle og udruste. Dernæst samlede sine Folk og Venner, og blev 90 vel bevæbnede Mænd stærk. Derpaa gik han til Seigls, og indrettede sin Cours saaledes, at ingen skulde faae Efterretning om hans Reise. Han kom da femte Dag for Paaske uden for Karmsund, hvilken Øe er saaledes beskaffet, at den er meget lang og smal, men ved den ydre Side er den alfare Seilads. Og endskiønt den Øe er vel bebygt, saa er den dog øde paa den Side, som vender til Havet. Asbiørn

ger eder; thi ellers var der skeet en god Gierning. Nu beder jeg da om Naade hos eder paa min Paarørendes Vegne, og byder Guld og Penge for ham, saa meget som I selv vil begiære, at han maae beholde sit Liv og Lemmer. Kongen sagde: Er det ikke en Døds Sag, og værd at straffe paa Livet, at han har dræbt Manden for mine Øyne og i min Nærværelse, og giort mine Fødder til en Hugge-Blok, og det paa saa hellig en Dag, som Skiær-Torsdag er. Skialg svarede: I giør uden Tvivl meget for mine Meriters Skyld, og mange vil sige, at det sommer eder vel at giøre. Kongen sagde: endskiønt Skialg, at du staar i Anseelse hos mig, saa vil jeg dog ikke for din Skyld handle imod Loven, og forkleine min Kongelige Ære og Værdighed. Skialg gik da strax ud, og sagde til Tore Neffiulson: Dersom du vil være min Ven, da mag det saa, at denne Mand ikke mister Livet inden Søndag. Skialg tog da sin Roer-Skude, som han der havde, med 12 Mænd, som tiente ham, foruden mange fleere, som velvillig fulgte ham, og drog bort. Om Natten kom han til sin Fader Erling, og fortaalte ham denne gandske Handel.

lagde da i Land ved Øen, hvor den var bebygt. Derpaa sagde Asbiørn til sit Selskab: Nu maae I bie mig lidet, medens jeg gaar op paa Øen, og efterseer Tilstanden der, siden vi ikke har spurgt os fore. Asbiørn tog da slette Klæder paa og en bred Hat, som gik ned i Øynene; han havde en Stok i Haanden, og et Sverd under Klæderne. Dernæst gik han op paa Øen. Da han var kommen op paa en Høy, saa at han kunde see Augvaldsnæs Bye og lige ud til Karmsund, saae han meget Folk drage frem baade til Søes og Lands, og skyndte sig til Byen Augvaldsnæs. Hvilket kom ham underligt for. Derpaa gik han videre frem til Byen derhen, hvor Tieneste-Folkene lavede Mad til, og fik strax at vide, at Kong Oluf var kommen der til Giæstebud, som ogsaa, at han var gaaen til Bords. Asbiørn begav sig da til Stuen, hvor Kongen var inde, og da han kom i Forstuen, gik en ud, en anden ind, og ingen gav Agt paa ham, og imidlertid stod Dørren aaben, saa at han fik at see, hvor Thore Sæl stod for Kongen, og hørte, hvorledes han blev tilspurgt om det, der var forefalden imellem ham og Asbiørn, samt den vidtløftige Beretning Thore giorde derover: og Asbiørn syntes, at han vigede meget fra Sandhed. Han hørte og en Mand spørge ham, hvorledes Asbiørn var til Mode, da Skibet blev udlosset? Og at Thore svarede, at han gav sig da nogenledes til Freds, endskiønt ikke ret vel; Men at han græd, da Seiglene bleve tagene fra ham. Da Asbiørn hørte disse Ord, trak han sit Sverd i største Iorighed, sprang ind i Stuen, og hug Thore over Halsen, saa at Hovedet faldt paa Bordet for Kongen, og Kroppen ned paa Kongens Fødder, saa at alle Bord-Dugene bleve blodige fra det øverste indtil det nederste. Kongen befoel, at han skulle gribes. Hvorpaa Asbiørn blev ført ud af Stuen, og bragt i Fængsel. Dernæst bleve Bordene tillige med Dugene tagen bort, ligeledes blev det døde Legeme baaret ud, og hvad der var blodigt, blev afviisket. Kongen blev herover meget fortørnet, dog tvang han sig efter sin sædvanlige Maade fra at tale.

Handel. De lagde derfor Raad op i en Hast, lod Krigsbud gaae omkring, og samlede 150 (*) Mænd i en Hast, med hvilke de gik til Skibs, og drog Nord efter.

Da Asbiorn, som for er meldt, var fangen, Blodet bortfeyet, og Kongen havde sadt sig ved Bordet igien, ville han strax lade ham aflive. Men Tore Neffiulfson sagde: Er det ikke Mord, Herre, at dræbe Folk om Natten? Forvar ham da, sagde Kongen, til i Morgen. Dagen derefter, da Kongen kom fra Hoymesse, sagde han til Tore: Mon nu ikke Soelen er saa hoyt oppe, at Asbiorn, eders Ven, kand blive hængt? Tore neyede for Kongen, og sagde: Herre, Bispen prædikede i Dag, at Guds Søn, som raader over alle Ting, leed i Dag Piine med stor Taalmodighed, og at de ere saligere, som efterfolge ham, end de, der fordomte ham til Dode; der er ikke langt til i Morgen, da er det Sogn-Dag. Da maa du vel forvare ham, sagde Kongen, at han ikke undkommer, og det under Livs-Straf (**). Om Loverdagen stod Kongen tilig op, og da han havde været til Messe, afhørte han Sager langt ud paa Dagen, forend han holdt Maaltid (***). Hvorpaa det begyndte at ringe for tilkommende Dags Hoytid. Da spurgte Kongen, om Trællene, som skulde henrette Asbiorn, vare færdige. Men Tore sagde: endskiønt, Herre, denne Mand ikke har forskyldt det, saa und ham dog Livet disse hellige Dage over. Da befoel Kongen, at han skulle vel forvares. Paaske-Dag blev Asbiorn skriftet og berettet, og blev af Bispen tilladt at gaae bunden til Kirke for at hore paa Messe. Da bad Tore Kongen at sætte Mænd til at passe paa Asbiorn; thi han vilde ikke forvare ham længere. Hvilket og skedte. Da Kongen gik til Hoymesse, fulgte de Asbiorn bunden til Kirken, og han stod uden for Kirke-Dorren. I det samme kom Erik Skialgson med 1500 Mand, og gik op til Kirken under Prædiken. Dernæst loste han Asbiorn af sine Baand, og, da Kongen kom af Kirken, og gik hiem til

 sin

(*) 1500.

(**) Derpaa gik Tore ind i Fængselet til Asbiorn, løste Jernet af ham, og bragte ham i en liden Stue, hvor han lod sætte Mad og Drikke for ham. Dernæst lod han ham vide, hvad Dom Kongen havde fældet over ham, dersom han lod Asbiorn komme bort. Men Asbiorn sagde, at Tore ikke skulle være bange derfor. Og Tore blev den Dag og Natten over hos ham.

(***) Imidlertid gik Thore hen til Præsten, som tiente ved Kirken, og gav ham to Sølv-Orer, at han skulle passe paa at ringe til hellig Aften, just, naar Kongen gik fra Bordet.

sin Gaard, stod Erlings Mænd paa begge Sider ved Veyen fra Kirken og hiem til Gaarden, og Erling selv stod næst ved Dørren. Da Kongen kom, neyede Erling og hilsede ham. Kongen tog naadig imod ham. Derpaa sagde Erling: Det er mig sagt, Herre, at min Paarørende er hendt en stor Ulykke, og er det ilde Herre Konge at det skulle skee, som eder mishager. Men jeg er kommen her, for at byde Guld og Penge for ham, saa meget, som I selv begiærer, at han maa blive skaanet paa Liv og Lemmer, og nyde Lands-Ret. Kongen svarede, mig synes, Erling, at du nu vil raade for hans Sag. Jeg veed ikke, hvorfore du anstiller dig, som du ville betale Bøder for ham, eller har du samlet dette Folk til den Ende, at du paa engang vil afgiøre, hvad der er os imellem. Men Erling sagde, I skal raade derfor om vi skal skilles Venner ad. Derpaa sagde Kongen: Meener du, Erling, at du giør mig bange med dette meget Folk? Om det saa skal være, da skal jeg løbe for dig. Erling svarede: I har ikke Behov at minde mig om, at jeg engang havde mindre Folk, end I, og maatte derfore giøre, som I vilde have det. Men nu vil jeg ikke betale eder det, som jeg har i Sinde; paa det vi kand skilles Venner ad; dog skal jeg vel finde eder en anden Tid. Og, da Erling sagde dette, var han Blod-rød i Ansigtet. Derpaa traadde Bisp Sigurd frem med Kongens fornemste Mænd, og lagde sig der imellem, bedende, at Kongen vilde tage imod det Forlig, som Erling tilbød, og skiænke Asbiørn Livet. Dette beqvemmede Kongen sig til: Hvorpaa Asbiørn traadde frem, og tog Kongen i Haanden. Og Kongen gav ham Livet og Lands-Fred. Derpaa drog Erling tilbage, og gik til Skibs, uden at der blev taget nogen Afskeed imellem Kongen og ham. Dernæst lovede Asbiørn Kongen efter hans Forlangende, at han vilde tiene ham i Tore Sæls Sted; dersom det først maatte være ham tilladt, at drage hiem, og beskikke sit Huus. Da han kom hiem, raadede Tore Hund ham fra, at han ikke skulle tiene Kongen i den Træls Sted, og saaledes beskæmme sin anseelige Familie. Herudover blev Asbiørn hiemme, og kom ikke meere til Kongen. Han blev siden kaldet Asbiørn Salsbane.

Efter at dette var passeret, drog Kongen omkring paa Vos og udi Valders, og de Bygdelage der omkring (*) og lod Christne Folket, og de, som

(*) Paa Vos lod Kongen sammenkalde alle Bønderne paa et Sted, som heed Vang. De indfandt sig ogsaa i stor Mængde, velbevæbnede. Kongen bød dem antage den christelige Troe; men Bønderne bød Kongen til en Trefning, og det kom saa vidt, at begge Parterne rangerede sine Folk. Men der overkom Bønderne en uformodentlig Skræk, saa at ingen torde være for i Spidsen; Hvorudover de underkastede sig

som giorde ham Modstand, lod han brænde for, indtil de viste ham Lydighed.

Kongen, og antøge den christelige Religion. Og Kongen drog ikke fra det Sted, førend alt Folket var christnet. En Dag, da Kongen red paa Veyen, siungende sine sædvanlige Psalmer, og han kom lige imod Høyene, holdt han stille, og sagde til dem, som var ham nær: Disse mine Ord kand den eene fortælle den anden, Mand efter Mand, at jeg raader Efterkommerne, at aldrig nogen Konge i Norge skal herefter reise imellem disse Høye. Og siges der, at næsten alle Norges Konger skal siden vel have taget sig vare herfor. Derefter drog Kong Oluf til Øster-Fiorden, hvor han gik til Skibs, og satte Nord ud til Sogn, hvor han havde Gaard og Giæstebud om Sommeren. Men om Høsten drog han op til Valders, hvor hidindtil alleene Hedninger havde boet. Kongen drog i en Hast op til Fiordene, kom uforvarende paa Bønderne, og tog deres Skibe, paa hvilke han steg med alt sit Folk. Derpaa lod han sætte et Ting nær ved Vandet, paa det han i Nøds Fald i en Hast kunde retirere sig paa Skibene. Bønderne indfandt sig i stor Mængde, og i fuld Vaaben: Derpaa befoel Kongen dem at antage den christelige Religion. De derimod bad Kongen tie, og giorde derhos stor Bulder med deres Vaaben. Da nu Kongen fornam, at Bønderne vare ikke at overtale, og han derhos betænkte, at de vare ham overlegne, henvendte han sin Tale paa noget andet, og spurgte, om der var nogen af dem, som havde Trette med hinanden, og om de forlangte, at han skulle foreene dem? Ved dette Spørsmaal mærktes strax af Bøndernes Tale, at der vare mange, som trettede med hinanden, skiønt de samptlig havde overlagt at sætte sig imod Kongen. Saasnart da de stridende begyndte deres Klagemaal imod hverandre, fremførte de hver paa sin Side saa mange Talsmænd, som de formaaede, til at tale i deres Sag. Og saaledes gik det heele Dagen indtil Aftenen, da Tinget blev ophævet. Da de forhen havde faaet Kundskab om Kong Olufs Reise over Valders, og hans Ankomst i deres Bygd, havde de ladet alle og enhver udbyde til Krig baade Trælle og Frie, Høye og Lave, saa at mange Huuse og Gaarde vare øde og forladte. Da nu Bønderne, efter at Tinget var holdet, ikke desmindre holdt sig sammen, og Kongen fik det at vide, steg han paa sine Skibe, og lod sit Folk om Natten roe tvert over Vandet. Og da han kom i Land, lod han sine Folk røve og brænde, hvor de kunde. Ligeledes roede Kongen Dagen efter fra et Næs til et andet, og lod røve og brænde. Da de forsamlede Bønder fik det at vide, og de saae Røg og Ild af deres Huuse og Gaarde, drøge de hiem hver til sit, for at passe paa deres Huus-Sager. Men Kongen roede over Vandet, og brændte paa begge Sider i Landet, indtil Bønderne kom til ham, og bad om Naade, og tilbød sig at være Kongen underdanige. Kongen gav da hver en, som kom til ham, Fred og Sikkerhed, tillige med det, som var dem frataget. Hvorved han bragte det saa vidt, at ingen torde tale imod Christendommen, eller vegre sig ved at antage den. Kongen lod da døbe Folket, og tog Gisler af Bønderne. Siden opholdt Kongen sig der indtil Høsten, og lod drage sine Skibe over de Halve-Øer, som vare imellem Vandet; thi han dristede sig ikke til at drage længere op over Landet, siden han ikke troede Bønderne for vel. Kongen lod der bygge og indvie Kirker, og satte Præster dertil. Men omsider da Kongen syntes det var nær mod Frost Tiden, begav han sig op i Landet, og kom til Toten. At Kong Oluf brændte i Opland, vidner Arne

Kongen havde en Concubin, ved Navn Ulfhild, som blev frugtsommelig (*), og fødte en Søn. Men, fordi Kongen ikke var nærværende, og Barnet var syg, lod Sigvald Skald det døbe, og kaldte det Magnus efter Keiser Carl Magnus (**), og da han lod Kongen det vide, optog han det naadig. Barnet voxte op, og tegnede meget vel. Det blev opfødt i Kongens Gaard.

Sam-

Jarle-Skald i den Vise, som han giorde om Kongens Broder Harald. Yngve brændte Oplændingerne, og det havde han i Arten. Folket maatte undgielde Kongens Vrede, og den fornemste gik forud. De gamle ville intet lyde den Gavn-prydende (Kongen). Men Kongens Fiender maatte undgielde i Galgen. Før stod vor Styrke i Vaade. Siden drog Kong Oluf Sønder over Dalerne, indtil Fieldet, og derover til Trondhiem og ind til Nidaros, hvor han opholdt sig Vinteren over. Og dette var det tiende Aar, siden han blev Konge.

Sommeren tilforn havde Einar Tambeskielsver draget fra Norge til Engeland, hvor han nogen Tid opholdt sig hos sin Svoger, Hagen Jarl. Siden begav han sig til Kong Knud, af hvilken han fik store Foræringer. Siden reiste han Sønder over Havet, og kom til Romaborg. Og Sommeren derefter kom han tilbage igien til sin Boe-Pæl og havde den Tid ikke talt med Kong Oluf.

(*) Sigvatur Skald og en Præst tillige med nogle Qvinder vare tilstæds ved denne Barselfærd, og det varede længe, inden det kunde kiendes, enten Barnet var levendes eller død. Da det endelig blev befundet at have Liv, skiønt meget svage Kræfter, bad Præsten Sigvatur, at han vilde indberette Kongen det. Sigvatur svarede, at Kongen havde befalet, der ingen maatte vække ham, førend han selv vaagnede. Præsten sagde; det er nu høylig fornøden, at Barnet bliver døbt, eftersom der synes at være lidet Liv i det. Sigvatur svarede: Jeg raader dig heller til at døbe Barnet, end at man skulle vække Kongen, og vil jeg selv svare derfore, og give Barnet Navn ꝛc.

(**) Da Kongen om Morgenen fik dette at vide, lod han Sigvatur kalde for sig, og spurgte, hvorledes han kunde være saa dristig at lade døbe hans Barn, førend han selv vidste deraf. Det giorde jeg svarede Sigvatur, fordi jeg heller ville give Gud to Mennesker, end Diævelen et. Hvad Fare var der da paa Færde? spurgte Kongen. Sigvatur svarede, at Barnet var nær død, og havdt hørt Diævelen til, om det havde dødt som en Hedning, men nu var det et GUds Barn. Desforuden sagde han, skiønt jeg vel vidste, at du herover vilde blive vred paa mig, saa kunde det dog ikke koste mig meere, end Livet; og dersom du vil lade mig skille ved samme, da troer jeg vist, at jeg bliver et Guds Menneske. Kongen spurgte videre, hvorfore han havde ladet Barnet kalde Magnus, eftersom det ikke var et Familie-Navn. Sigvatur svarede: Jeg kaldte Barnet saaledes efter Carl den store; thi ham holder jeg for at have været den fornemste og beste Mand i Verden. Da sagde Kongen: Du er en meget lykkelig Mand, og det er ikke at undre, at Lykken følger med Viisdommen. Men det er Under at et daarlig Menneskes Anslag ofte faaer et lykkeligt Udfald. Og Kongen var da meget fornøyet.

Samme Vaar giorde Kongen Asmund Grandkieldsøn til Lænsherre over Halv-Parten af Helieland, lige med Haarek af Tiota. Haarek sagde (til Asmund) at Kongen ikke handlede ret deri, at han tog Befalningen fra dem, som vare af Kongelig Familie, og overdrog den til Bonder-Sønner. Dog giorde han ikke Asmund nogen Modstand eller Forhindring udi den Part af Lænet, som Kongen havde overdraget ham. Asmund drog hiem til sin Fader, hvor han nogen Tid forblev: Siden drog han til to Brødre i Langoe, ved Navn Gunsteen og Karl, som vare to rige og anseelige Mænd, hos hvilke han længe opholdt sig, og inddrev Kongelige Skatter der i Lænet. Da Asmund lavede sig til Hiemreisen, vilde Karl følge med ham, og give sig i Tieneste hos Kongen. Da de seilede Sønder, fik Asmund at vide, at Asbiorn var ventendes Sønder fra med en Skude, forsynet med 30 Mænd (*). Da Asbiorn nu kom seilendes imod dem, kiendte Karl strax Skuden, og Asmund bad Karl, at han vilde vise ham Asbiorn, naar de kom saa nær. Da de nu kom jævnsides hinanden, raabte Karl: Der staar Asbiorn ved Roret i den blaa Kiortel. Asmund sagde: Da skal jeg snart giøre den rød. Derpaa skiød han til ham med et Spyd, og ramte ham midt i Livet, saa at Spydet gik igiennem ham, og Asmund roede sin Vey; men de andre førte Asbiorns Liig hiem til Kongens Gaard paa Trondenæs.

Sigrid, Asbiorns Moder, sendte Bud efter Tore Hund i Biarkøe. Da han kom til hende i Trondenæs, sagde hun til ham: Min Søn lydede dit Raad, og blev hiemme fra Kongen: Nu maatte han ikke leve saa længe, at han kunde lønne dig efter Fortieneste, hvorfore jeg vil giøre, hvad jeg kand: See her, sagde hun, er en Foræring jeg vil give dig, nemlig det Spyd, som stod ud igiennem min Søn, hvorpaa du endnu kand see Blodet, og derved desbedre huske paa at hevne din Broders-Søns Død. Og det vilde blive dig en stor Ære, om du engang kunde lade dette Spyd saaledes komme af dine Hænder, at det kunde staae i Kong Olufs Bryst, og du vil blive forhadt af alle, hvis du ikke hevner hans Død. Derpaa leverede hun ham Spydet, og gik ud fra ham. Tore blev saa vred, at han intet kunde svare, og han gik til Skibs, og drog hiem til Biarkøe.

(*) Da de en Dag roede igiennem et Sund, kom et Skib imod dem, som var dem ubekiendt, siden det var forsynet med Dekke, var malet hvidt og rødt, og var forsynet med malede Seigl, samt et smukt Flag. Da sagde Karl til Asmund: Jeg haver ofte hørt dig sige: at du havde Lyst til at see Asbiørn Sælsbane, og uden Tvivl kommer han der seilendes.

Asmund med hans Følgeskab kom til Kongen i Nidaros, og indberettede ham dette. Karl blev da antaget blant Kongens Hofbetientere. Og Tore Hund fik at høre i Biarkøe, at Asmund havde roost af denne Gierning, at han dræbte hans Broder-Søn. Næste Foraar derefter lod Kongen udruste sine Skibe, og seilede Øster ved Landet, og holdt Ting med Bønderne Øster ud til de yderste Grændser af Landet. Han havde da ladet christne Folket i alle Bygdelage i Norge, undertvunget sig Orknøe, som før er meldt, og giort sig mange Venner i Island, Grønland og Færøe; han havde og sendt Tømmer til en Kirke i Island, som staar endnu paa Tingvolden, tillige med en stor Klokke. Islænderne havde da indført den christelige Ret i deres Love. Der kom og mange habile Mænd fra Island, som tiente ved Kongens Hof, hvilke Kongen beviiste stor Naade; men havde noget andet derunder, som siden blev bekiendt.

Samme Sommer sendte Kongen Tore Neffiulsøn til Island, hvor han kom, da Indbyggerne vare forsamlede paa Lands-Tinget. Han bragte dem da Kongens Ord og Hilsen, sigende, at Kongen lod dem sende alle venlig Hilsen, baade Rige og Fattige, Unge og Gamle, og lod dem tilbyde sit Venskab, og Kongelig Hyldest og Naade. De svarede, at de gierne vilde være hans Venner, dersom han vilde være deres og alle Indbyggernes Ven. Da sagde Tore fremdeles, at Kongen venligen begiærede af dem, som boede Norden paa Landet, at de vilde overlade ham en Øe, som laae uden for Øyt-Fiord, og kaldtes Grimsøe. Men i sær lod han bede Gudmund paa Mødrevold, at han vilde forfremme dette hans Ærende og Begiæring. Kongen vilde igien afstaae dem i Norge, hvad de kunde være tient med. Hertil fandt Gudmund sig gandske villig. Og det kom saa vidt, at alle Nordbyggerne samtykte at overlade Kongen denne Øe. Men een, ved Navn Einar, svarede, at under denne Kongens Begiæring laae noget andet skiult; thi han agtede ved dette Konstgreb at undertvinge dem, og paalægge dem saadan Tyngsel, som han havde plaget Almuen med i Norge og Færøe, hvilken Tyngsel, sagde han, vi aldrig bliver frie for igien; men den vil gaae ud over os og vore Børne-Børn, hvorfore mit Raad er, at vi ingen Skat eller Skyld svarer ham her af Landet, men holder fast ved vor gamle Friehed, som vi have havt, fra det første Landet blev bebygt. Thi omendskiønt denne er en god og from Konge, saa kand der dog komme en haard og stræng efter ham. Men jeg seer gierne, at vi sender ham saadanne Venskabs Gaver, som vor Land formaaer, men hverken giver ham Øer eller Udskiær til Eyendom; thi endskiønt

Kiont man ingen synderlig Fordeel til Næring og Føde kand have af Grimsøe; saa kand han dog anlegge en Fæstning derpaa, forsyne den med Krigsfolk, drage derfra og til med Orlogs-Skibe, og tilføye os stor Skade og Nederlag. Da Einar havde talt dette, bleve de alle forandrede, og vilde ikke afstaae Kongen den Øe han begiærede.

Dagen derefter gik Tore paa Tinget, og sagde, at Kongen lod bede sine gode Venner der paa Landet, nemlig Gudmund Ejulfsøn, Snorre Gode, Torkild Ejulfsøn, Skofte Laugmand og Tostein Halsøn, at de skulle komme til ham i Norge, for at slutte fast og fuldkommen Venskab og Forbund med ham. De takkede Kongen for sit naadige Tilbud, men sagde, at de førſt ville overlegge denne Sag; og bleve tilsidst eenige om at sende nogle Mænd i deres Sted til Kongen. Derpaa drog Tore hiem igien, og indberettede Kongen, hvad Svar han havde faaet.

Samme Aar kom efter Kongens Begiæring mange af de beste Mænd paa Færøe til ham, nemlig Gille Laugmand, Leif Asersøn, Torrolf af Dimon og mange andre Bonder-Sonner; men Trond i Gantøe (*) giorde sig syg, og kom ikke til Kongen.

Da de kom til Kongen, maatte de giøre ham en Hyldings Eed, om at blive hans Undersaatter tillige med alle Landets Indbyggere, og love ham Skat af Landet. Derpaa gav Kongen dem Foræringer, og skilte dem vel fra sig. Han sendte og et Skib til Færøe for at hente Skatten; men han fik aldrig at spørge, hvor Skib eller Folket blev af.

Høsten derefter drog Kongen efter Sædvane til Hedemarken for at inddrive Skat, og forblev der Vinteren over i Opland, hvor han forbedrede, hvad der var forfalden i den christelige Religions Lærdomme og Skikke. Han bortgiftede og sin Syster, Gunhild, Kong Sigurd Sirrs Daatter, med Ketil Kalf paa Ringenæs, siden han var rig og af anseelig Herkomst, samt en viis og duelig Krigs Anfører. Ligeledes gav han og Tord Guttormsøn paa Stege, som regierede over den nordre Part af Guldbrands-Dalen, sin Moster Strii eller Isrid til Hustrue. Siden drog Kongen om Vaaren igien til Tonsberg, og opholdt sig der længe, siden den største Tilførsel og Kiøbmandskab i heele Norge blev der drevet. Der lod han sine Skibe udtakle, og havde meget Folk hos sig.

Samme

(*) Da han var færdig til Reisen, blev han angreben af den faldende Syge, saa at han ikke &c.

Samme Sommer kom efter Kongens Begiæring følgende Mænd fra Island til ham: Stein, Skofte Laugmands Søn, Toroder, Snorre Godes Søn, Gellir Torkildsøn, og Egild Haldsøn, Tosteins Broder, hvilke Kongen med største Venlighed tog imod. Kongen fik da at vide, at det Skib, som han sendte til Færøe, var forgaaet; hvorfore han sendte et andet Skib og Folk; men det gik dem ligeledes, saa man giorde sig adskillige Betænkninger over, hvor Kongens Skibe kunde være blevne af.

Knud den Rige, som og kaldes Knud den gamle, var den Tid Konge i Dannemark og Engeland. Sammes Far-Fader, Harald Gormsøn havde indtaget Norge, efter Kong Harald Graafelds Død, taget Skat deraf, og sat Hagen Jarl Sigurdsøn til at regiere og forsvare Landet.

Svend Tyveskiæg Haraldsøn, Konge i Dannemark, havde og Norge under sig, over hvilket han havde sat Erik Jarl Hagensøn, som tillige med sin Broder Svend Jarl regierede over Landet, indtil Erik drog til Engeland efter Kong Knuds Bud og Begiæring, og satte sin Søn, Hagen, over Landet, som var Kong Knuds Syster-Søn, hvilken Kong Oluf Haraldsøn afsatte og fordrev af Riget; hvorpaa han drog til Kong Knud i Engeland, og blev hos ham indtil denne Tid, som nu skal meldes om.

Da Kong Knud ved langvarig Krig og stor Møye havde undertvunget sig heele Engeland, bragt alle Indbyggerne til Lydighed, og havde stadfæstet sit Rige der i Landet, tænkte han paa det Rige han havde mistet i Norge, til hvilket han formeente sig at have Arve-Rettighed efter sine Forfædre, og Hagen Jarl ansaae sig for at have større Rettighed dertil, end Kong Oluf Haraldsøn, for hvilken han dog haanligen maatte opgive samme. Dette gav ogsaa en stor Anledning til Kong Knuds og Greve Hagens Tiltale paa Norge, at, endskiønt den meenige Mand havde i Forstningen været noget fremfusende i at antage Oluf Haraldsøn til Konge i Norge; saa blev det dog siden fortrødt af mange anseelige Mænd i Landet, som for hans Haardheds og Strengheds Skyld maatte rømme af Landet, og havde søgt til Kong Knud, af hvilken de bleve vel modtagne, og aflagde med adskillige Foræringer, og de kunde see større Rigdom, Pragt og Herlighed hos ham, end de tilforn havde seet. Og som Kong Knud havde de rigeste Lande at oppebære Skat og Skyld af, saa var han og meere gavmild, end andre Konger, og holdt saa god Fred i sit Land, at ingen torde bryde den, og han vedligeholdt gamle Love og Lands-Ret blant sine Undersaatter; hvorudover hans gode Rygte var vidt bekiendt, og han var navnkundig over alle Lande. Men nogle fra Norge

bekla-

beklagede sig for Hagen Jarl, og undertiden for Kongen selv, og bad, at de vilde forsøge, om Kong Oluf vilde afstaae Hagen Jarl en Part af Landet igien, paa det de kunde komme hiem igien, og besidde deres Eyendomme i Sikkerhed.

Kong Knud sendte da et anseelig Gesandtskab fra Engeland til Norge med hans Brev og Segl. De fandt Kong Oluf i Tonsberg om Vaaren. Men da han hørte, at Kong Knuds Gesandtere vare komne, blev han ilde til Mode, og vilde ikke i nogle Dage give dem Audience, foregivende, at han vel vidste, at de ingen Tidende bragte ham fra Kong Knud, som kunde være ham eller hans Undersaatter gavnlige. Da de nu fik Audience, tilkiendegav de deres Herres Begiæring, og leverede ham Kong Knuds Brev, sigende, at Kong Knud ansaae Norge for sit Arve-Rige, siden hans Forfædre for ham havde eyet samme; og for at tilbyde dem først Fred og Venskab, saa vilde han endnu ikke drage til Norge med Krigsmagt, om der kunde udfindes andre Midler. Vilde derfor Kong Oluf beholde Norge, maatte han drage til Kong Knud, tage Riget af ham i Forlæning, giore ham Hyldings-Eed, og betale samme Skat, som Greverne havde betalt. Dertil svarede Kong Oluf: Jeg har hørt fra gammel Tid af, at Kong Gorm var en mægtig Konge i Dannemark, og dog lod han sig nøye med Dannemark alleene. Men de efterfølgende Konger i Dannemark agtede det for ringe. Og nu er det kommen saavidt, at Kong Knud regierer baade over Dannemark, Engeland og Skotland, og kand endda ikke lade sig nøye, men vil ogsaa have min Fæderne-Arv og Rige af mine Hænder. Han skulle dog tæmme sin umættelige Begiærlighed, og holde Maade: eller tænker han at undertvinge sig alle de Nordiske Lande, eller alleene at opæde all den Kaal, som voxer i Engeland: Jeg skal før overlade ham mit Hoved, end nogen Deel og Part af mit Rige. Siger derfor eders Konge, at jeg med Vaaben skal forsvare mit Rige, saa længe jeg lever, og aldrig give ham nogen Skat af mit Rige. Derpaa drog Kong Knuds Gesandtere bort, og vare meget misfornøyede med dette Svar.

Sigvald Skald havde tilforn været hos Kong Knud, og af ham faaet en Guld-Ring til Forœring (*). Sigvald gav sig i Snak med Ge-

 sandterne,

(*) Samme Guld-Ring veyede en halv Mark. Paa samme Tid var og Berse Torfveson Skald hos Kongen, som forærede ham to Guld-Ringe, hvilke ligeledes veyede hver en halv Mark. Herover giorde Sigvatur denne Vise: Den allerdydigste Kong Knud haver prydet begge vores Hænder, da vi kom til ham. Dig gav

sandterne, og spurgte om deres Ærende, samt Kongens Svar derpaa; hvilket de fortaalte ham, sigende derhos, at de forundrede sig over, hvorfore han ikke vilde drage til Kong Knud, som dog var saa mild og naadig, at han forlod alt hvad nogen havde giort ham imod, naar de vilde komme til ham, og ydmyge sig for ham. Saaledes havde han nyelig handlet med to Konger af Skotland, som kom til ham, hvilke han forlod deres begangne Forseelse imod ham, lod dem beholde deres Lande, og gav dem Foræringer til (*).

Da Gesandterne kom hiem til Engeland, og indberettede Kong Olufs Svar, sagde Kong Knud: Har Kong Oluf de Tanker, at jeg alleene skulle opæde alt Kaal i Engeland: Jeg skal komme ham til at finde, at der boer andet under mine Riv-Been, end Kaal alleene, og at der skal af samme engang udkomme skadelige Raad for ham. Samme Sommer kom Aslag og Skialg, Erlings Sønner paa Sole, fra Norge til Kong Knud, og bleve vel imodtagne; Thi Aslag havde til Hustrue Svend Jarls Daatter, ved Navn Siriid, saa at hun og Hagen Jarl vare Sydskende-Børn, og Kongen gav dem store Forleninger i Engeland.

Kong Oluf lod forsamle sine Lænsherrer og meget Folk, thi Rygtet gik, at Kong Knud den Sommer var ventendes fra Engeland, hvilket dog ikke skedte. Han opholdt sig ellers samme Sommer i Vigen, og satte Folk der til at passe paa, om Kong Knud kom Vesten fra til Dannemark. Dernæst sendte han Gesandtere til Sverrig, og giorde Forbund med Kong Amund, Dronning Astrids Broder, imod Kong Knud i Dannemark. Og de lovede at møde hinanden med det første, for videre at stadfæste samme Forbund. Da Kong Knud om Høsten kom hiem til Dannemark, fik han at vide, at Kongerne havde forbundet sig imod ham: Hvorfore han sendte Bud og store Foræringer til Kong Amund i Sverrig, og lod ham bede at holde sig neutral, saasom han ingen Fare enten for sig eller sit Rige havde at forvente af ham, men skulde blive i Fred, thi han havde alleene med Kong Oluf i Norge at giøre. Kong Amund tog ikke vel imod dette Kongens venlige Tilbud; men viste sig uvillig og ubevægelig imod Gesandterne; hvoraf de nok kunde mærke, at han havde

sluttet

den vise Konge en Mark Guld eller meere, og et skarpt Sverd. Men mig gav han en halv (Mark. Guld raader for alt Guld.

(*) Herover giorde Sigvatur følgende Vise: De fornemme Konger reiste Norden fra Fisi, og udsatte deres Hoved til Kong Knud (overgav ham deres Personer) og dette var et Freds-Kiøb. Men aldrig solgte Oluf den Tykke saaledes noget Menneske i denne Verden sit Hoved, men vandt ofte Seyer.

sluttet Forbund med Kong Oluf: De droge derfore hiem igien, og lod Kong Knud vide, at han ingen Venskab kunde love sig hos Kong Amund.

Kongen, som samme Vinter var i Sarpsborg med meget Folk, sendte Karl Helielænder til Trondhiem, hvor han inddrev en Deel af Kongens Skatte-Penge, og forsynede sig med et got Skib, for at drage paa Handel til Biærmeland, og der var giort en Accord, at Karl skulle have Halv-Parten af Fortienesten med Kongen. Karl seilede da Nord til Helieland tilig om Vaaren, og hans Broder Gunstein giorde sig færdig at reise med ham, og de havde 25 Mænd med sig, tillige med Penge at drive Kiøbmandskab med. Tore Hund paa Biarkøe sendte dem Bud, at han vilde drage med dem. De svarede, at, naar han vilde tage lige saa mange Folk med sig, som de havde, saa vilde de deele Gevinsten. Men han tog et stort Skib og hen ved 80 Mænd med sig, og kom til dem. Karl, som ikke troede ham vel, spurgte, hvorfore han tog saa meget Folk med sig? Han svarede, at Skibet var stort, og at de ikke kunde have for meget Folk med sig paa saa farlig en Reise. Gunstein vilde da vende tilbage igien; men Karl vilde ikke. De gav sig derfore til Seils, og naar Vinden blæste sagte, gik Karls Skib langt forud; men naar det blæste stærkt, naaede Tore det. Da de kom til Biærmeland, lagde de til en Kiøb-Stad, og giorde Marked, med at indkiøbe Graaverk, Bæver-Skind, Zabel og Maar. Da Markedet var til Ende, lagde de ud efter den Aae, Vind-Aa, og opsagde Freden med Landets Indbyggere. Da de kom ud paa Havet, lagde de over med hinanden paa begge Skibene, at de ville gaae i Land og rove. Tore Hund sagde, at naar rige Folk der i Landet døde, fik de deres Part af Godset med sig i Jorden, og havde deres Grav-Sted i Skovene. Han bad dem derfore at handle varsom, og fare stille frem, og passe deres Ting vel, samt at den eene ikke maatte gaae fra den anden, eller blive tilbage, naar Skibs-Herren sagde dem til at gaae til Skibs igien, og at de skulle drage silde op om Aftenen. De lode da nogle blive tilbage, for at passe paa Skibene; de andre gik op paa Land, og Tore gik foran. De kom først paa slet Mark, og derefter ind i en Skov, hvor de flaaede Barken af Træerne paa saa lang en Distance, at de kunde see det eene Træe fra det andet. Siden kom de frem i en stor Lund, som var omgiven med et høyt Plankeverk og en Port for. Tore og Karl kløve over Giærdet, og lukte Porten op for de andre. Derpaa sagde Tore: Udi dette Giærde er en Høy af Guld, Sølv og Jord, enhver tage saa meget, som han kand bære. Her staar ogsaa Biarmernes Gud, Jomala, hvilken ingen maa fordriste sig at røre. Derpaa

fyldte enhver af dem deres Skiød og Barm med Guld, Sølv og Jord blant hinanden: Derefter lod Tore dem strax drage til Skibs igien. Da de nu alle gik ud af Giærdet, listede Tore sig tilbage til Jomala, og tog fra ham en Sølv-Bolle, som stod paa hans Knæe, fuld af Sølv-Penge, hvilke han fyldte i sin Pung, og hængte Bollen paa sin Arm, siden den var forsynet med Greb. Da Karl fornam, at Tore blev tilbage i Haven, vendte han om igien, og da han mødte Tore i Porten, og saae, at han havde Sølv-Bollen, løb han ind, og saae, at Jomala havde et stort Guld-Smykke hengende paa sin Hals i en Kiæde; hvorfore han hug Lænken i Stykker bag paa Halsen, med saadan Eftertryk, at Hovedet gik af Jomala: Hvilket foraarsagede en stor Bragen og Bulder, saa at alle faldt i Forundring derover. Karl tog Smykket, og skyndte sig derfra. Over dette Bulder kom Biarmerne frem, som skulle passe paa Haven, og blæste i deres Horn. Hvorpaa man strax fra alle Kanter hørte en stærk Lyd af Horn. De søgte da i en Hast giennem Skoven, og hørte Raaben og Skrigen af Biarmerne i Lunden, som da havde forsamlet sig der. Tore Hund gik bag efter dem alle, og lod to af sine Mænd bære en Sæk fuld af noget, som saae ud, som Aske, hvilket han kastede tilbage, samt hist og her over Folket, og dermed fortryllede Biarmerne, at de ikke kunde see dem. Karl og Gunstein kom først til Skibs, og Biarmerne forfulgte dem med stor Skrig ned til Stranden, men kunde dog ikke komme dem saa nær, at de kunde giøre dem nogen Skade. Med Tore Seilads gik det noget seent til, dog kom de snart forbi Sandvig. Karl seilede baade Nætter og Dage, og skyndte sig fra Tore, indtil han kom til den Øe Røst, hvorhan lagde i Land, og biede efter, at Strømmen vilde falde. Da nu Tore Hund naaede dem der, forlangte han, at Karl skulle levere ham det Guld-Smykke, som han tog af Jomala: Thi at de havde sluppet med Livet, det havde de ham at takke for. Ligeledes krævede han Deeling paa alt, hvad de havde faaet. Karl sagde, at han havde tiltænkt Kongen Smykket; men naar de kom hiem, vilde han deele Byttet med ham. Men da de følgende Aften kom i Land ved Geirsvær (*) kaldte Tore Karl paa Landet til sig, for at tale

med

(*) Gik Tore i Land, og med nogle af sine Folk gik hen til Brødrenes Skib, hvilke hilsede ham venligen. Derpaa forlangte Tore det samme som tilforn, og bad, at han vilde lade sine Folk gaa paa Land, og opføre Byttet til Deeling. Men Brødrene, svarede, at det ikke behovedes, forend de kom hiem. Men Tore svarede, at det ikke var Maade, at opsætte Deelningen af Byttet, til man kom hiem; thi den vilde da faae den største Deel, som var mægtigst. Tilsidst bleve de u-enige, og Tore gik derfra;

med ham i Eenrum, og paa en forræderſk Maade ſtak ham med et Spyd, ſigende derhos: Nu ſkal du ſmage det Spyd, ſom Asbiorn Sælsbane maatte døe for. Strax derpaa gik han til Skibs, og Karls Folk løb til, tog hans Legeme, og bar det til Skibs: Dernæſt toge de deres Telte ned, hidſede Seigl, og drog derfra, det ſnareſte de kunde (*). Tore forfulgte dem baade Nat og Dag, baade med Seigl og Aarer, indtil de kom til Leirvig, hvor Gunſtein løb paa Landet med ſine Folk. Men Tore tog alt deres Gods og Bytte, og med Steen ſatte Skibet i Senk. Gunſtein og hans Folk reiſte hemmelig, indtil de kom i Langøe til hans Fader, hvilken han bragte diſſe ſørgelige Tidender om Karl, og drog ſiden til Trondhiem til Kongen, og indberettede, hvorledes deres Biarmelands Fart var gaaen af. Kongen blev ilde til Mode derover, og bad Gunſtein blive hos ſig, indtil han ſaae Leilighed til at hevne dette voldſomme Mord.

Samme Vinter, da Kong Oluf var i Sarpsborg, og Kong Knud i Dannemark, drog Kong Amund over Veſter-Gotland med 300 Mænd, og ſendte Kong Oluf Bud, at de ſkulle møde hinanden om Sommeren i Kongshelle, naar de fik at vide, hvad Kong Knud vilde tage ſig fore. Men noget ud paa Sommeren drog Kong Knud til Engeland med ſine Folk, og ſatte ſin Søn, Haarde Knud over Dannemark, tillige med Ulf Jarl, Torger Sprageløgs Søn. Ulf havde Aſtrid, Kong Knuds Syſter til Huſtrue. Deres Søn var Svend, ſom ſiden blev Konge i Dannemark. Ulf Jarl var ellers en habil Krigs Anfører.

1028 Da Kong Knud var dragen til Engeland, mødte Kongerne hinanden ved Elven i Kongshelle, og viſte hinanden ſtore Venſkabs og Kiærligheds

men da han var kommen lidt frem, vendte han tilbage igien, og befoel ſit Følgeſkab, at de ſkulle bie ham der. Siden raabte han paa Karl, og ſagde, at han havde noget at tale med ham i Eenrum ꝛc.

(*) Men i det ſamme Tores Folk hidſede Seigl, gik Trodſet i Stykker for dem, ſaa at Seiglene faldt ned, altſaa bleve de meget opholdte, inden de fik deres Seigl i Stand igien. Derfore var Gunſtein immidlertid kommen langt ud paa Søen, førend Tores Skib kom fra Landet. Tore forſømmede ſig ikke, men rørde under Seigl, hvilket og Gunſtein med ſit Selſkab giorde baade Nætter og Dage; Men det varede længe, inden Tore kunde naae Gunſtein; thi naar de kom ind i ſmale Sunde mellem Øerne, kunde Gunſtein haſtigere ſnue og vende ſig med ſit Skib, naar det behøvedes, end Tore. Endelig da de kom til Langøe, forlod Gunſtein ſit Skib, og gik paa Land , , Tore forfulgte ham, men en Qvinde kom Gunſtein og hans Selſkab til Hielp, og ſkiulede ham ꝛc.

ligheds Prøver; Da de der havde talt med hinanden i Eenrum om vigtige Ting, som siden bleve bekiendte, giorde de hinanden Foræringer, og skiltes ad. Kong Amund drog hiem til Sverrig (*). Og Kong Oluf seilede Nord til Haardeland. Da han seilede Jæderen forbi, havde Erling paa Sole samlet meget Folk imod ham.

Vaaren derefter sendte Kongen Bud til Færøe, at der en af Hof-Betienterne skulle komme til ham, enten Leif eller Gille Laugmand, eller Torolf af Diming. De forundrede sig over, hvad Kongen dermed meente. Endelig giorde Torolf, selv tolfte sig reisefærdig (skiønt de andre raadede ham derfra) med sin Jagt at seile til Norge, men maatte nogen Tid bie efter Vind. Da Trond Gauts fik det at vide, gik han en Dag, da det var got Veyr, ind til sine Brodre-Sønner, Sigurd og Tord Torlaks Sønner, og sin Paarørende, Gout hin Røde, hvilke han alle havde opfostret. Tord blev kaldet hin Lave, skiønt han var høyere, tykkere og stærkere, end nogen anden. Derpaa sagde Trond: Der skeer stor Forandring med et Menneskes Alder: Da jeg var ung, laae jeg ikke saaledes inde i Bænken, naar det var got Veyr, som I nu giøre. Skibene ligger nu paa Landet, og raadner under Tiæren, og alle Huusene ere fulde af Uld; men ingen af eder vil føre det til Marked. Havde jeg nogle Aar tilbage af min Alder, skulde det ikke saaledes gaae til; Torolf af Diming er nu dueligere, end I. Derover blev Sigurd hidsig, sprang op, og giorde sig færdig med sit Selskab selv tolvte, og seilede ud med Torolf. De kom da silde om Aftenen til Norge, og lagde i Land ved Hærøe, ikke langt fra hinanden. Torolf og en af hans Baadsmænd gik da op paa Landet, for at opsøge et hemmelig Sted; men der blev et Klæde kast over Baadsmandens Hoved, i det samme hørte han et stærkt Slag, og blev udstøt fra Klippen, saa han faldt i Vandet; men han svommede strax til Land, og, da han kom til det Sted, hvor Torolf var, fandt han ham død, og hans

(*) Kong Oluf reiste til Vigen igien, derfra til Agde, og siden længere Nord ud. Men i Eikinds-Sund blev han noget liggende, og biede efter Vind. Der fik han at vide, at Erling Skiaig havde samlet &c. Det hendte sig en Dag, at Kongens Ministre talede om Veyret, enten det skulle være en Sønden-Vind eller Syd-Vest Vind, og om de med denne Vind kunde kom ind til Jæderen; men de fleeste sagde, at det var umueligt at komme ind paa Jæderen denne gang. Haldor Brynjolfsøn sagde, at det Veyr syntes ham meget beqvemt til at seigle ind for Jæderen med, allerhelst om Erling Skialgsøn havde tillavet dem et Giæstebud paa Sole. Hvorpaa Kongen seilede til Jæderen, og havde den beste Vind. Om Aftenen lagde Kongen til Hvitings-Øe, og derfra til Haardeland.

hans Hoved sønderkløvet. Derpaa toge de hans Lig, og bragte det til Kongen (*), som da var paa Lygre, at inddrive Skat. Kongen lod kalde Sigurd

(*) De bragte hans Lig paa Skibet. Da Kongen fik det at vide, lod han stevne til Ting og tillige befale Færøe Boerne af begge Skibene at møde paa Tinget. Da Tinget var sat, begyndte Kongen saaledes at tale: Her er nu begaaet saadan en Gierning hos os, hvis lige man sielden, som vel er, har hørt. Her er en brav og efter Formodning uskyldig Mand taget af Dage. Er her nu nogen tilstæde, som veed hvem Gierningsmanden er? Men de taug alle stille. Da sagde Kongen videre: Jeg er af de Tanker, at denne Gierning kand tillægges disse Færøe-Boer, og det synes mig rimeligt, at Sigurd Torlaksøn har givet Manden sit Bane-Saar, og at Tord hin Lave har stødt den anden i Søen. Hvad der bestyrker mig i denne Tanke, er dette, at de har vildet stille Torolf ved Livet, at han ikke skulle aabenbare deres onde Gierninger for mig, som jeg længe har tænkt og i Sandhed veed, at de har begaaet, nemlig, at de har myrdet mine udsendte Skibsfolk. Da Kongens Tale var til Ende, forsvarede Sigurd sig saaledes: Jeg befrygter, at det skal fattes mig paa Ord, siden jeg aldrig før har holdt nogen offentlig Tale. Men jeg er nu nødt til at forsvare mig. Og da slutter jeg, at denne Kongens Beskyldning imod mig, er kommen fra onde Mennesker, som vil mig ilde. Og er det meget ubilligt sagt, at jeg skulle være Torolfs Banemand, som er min Foster-Broder og gode Ven. Og dersom jeg havde havt noget udstaaende med ham, da maatte jeg vel have været saa fornuftig, at jeg heller havde dræbt ham hiemme paa Færøe, end her, o Konge, under eders Hænder. Altsaa vil jeg fralegge baade mig og mine Skibsfolk denne Gierning, saaledes, at jeg først vil giøre min Eed, og dersom det synes eder, o Konge, meere sikkert, da vil jeg underkaste mig Jern-Byrd i eders egen Nærværelse. Denne hans Tale bevægede de fleeste til at erklære ham uskyldig. Men Kongen svarede, at man kunde betragte denne Mand paa tvende Sider; thi dersom han var falskeligen beført, saa var han en god og dydig Mand; men havde det sig anderledes, saa havde han neppe sin lige i Dristighed og nu skal han selv være det sandfærdigste Vidne herom. Derpaa tog Kongen Forsikkring af Sigurd, at han skulle frie sig med Jernbyrd, og følgende Dag komme til Ligra, hvor Bispen skulle tilsave ham Skirdsle (Inqvisition). Derpaa begav Sigurd og hans Selskab sig til Skibs igien. Da det blev mørkt om Natten, sagde Sigurd til sine Staldbrødre: Vi er geraadne i en stor Ulykke, formedelst den os paadigtede Løgn, og vi har os at befrygte for Kongens List og Vold; Thi han har selv ladet dræbe Torolf og beskylder os, som Giernings-Mænd. Og det er ham en let Sag at forfalske denne Jern-Byrd for os, saa at dersom vi frembyder os i denne Fare, slipper vi neppe vel derfra. Nu seer vi der kommer en liden Vind fra Landet; det er derfor raadeligst, at vi i en Hast hidser Seigl, og begiver os ud paa Havet. Ti kommende Aar maae Trond selv fare med sin Uld, og sælge samme, om han saa behager. Dette Raad blev approberet af hans Selskab 2c.

Saa snart Kongen fik dette at vide, kunde han let slutte, hvorledes det stod med Sigurds Sag, og alle de, som tilforn havde holdt ham uskyldig, dømte ham nu at være skyldig, og Kongen befandt nu det at være en afgiort Sandhed, som han tilforn havde sluttet 2c.

gurd med sit gandske Selskab, og tillagde ham denne Gierning, som ogsaa at hand 1028 havde myrdet Folkene paa de tvende Kongens Skibe, som vare blevne borte. Sigurd forsvarede sig med et uforsagt Mod, saa at mange erklærede ham uskyldig i den Sag; hvorfore han maatte forpligte sig følgende Dag at bevise sin Uskyldighed med Jern-Byrd (det er at bære gloendes Jern) Men om Natten drog han bort, og seilede til Færøe, og Trond var meget ilde til Freds med deres Reise, men de gave ham ikke meget got Svar, dog bleve de hiemme.

Kongen lod kalde for sig de Islændere, som vare komne til ham, nemlig Torod Snorresøn, Gelli Torkildsøn, Stein Skoftesøn, og Egild Haldsøn, og sagde til dem: I har ofte i Sommer begiert Hiem-Lov af mig; men jeg har ingen Beskeed tilforn kundet give eder. Men nu skal du Gelli drage til Island, og forrette mit Ærende, og I andre skal blive her indtil jeg faaer Svar igien fra Island. De beklagede sig da hoylig, at de blev airholdte, ligesom Fanger og ufrie Mænd. Gelli drog da til Island, og bragte dem Kongens Hilsen, sigende, at Kongen begiærede, at de skulle underkaste sig samme Lov, som Norges Indbyggere, betale Boder af Landet, og udi Skat en Penge for hver Person, af samme Værdie, som ti Penge, der gives for en Alen Vadmel. Derimod skulle de have i ham en gunstig Herre og Konge. Efter lang Beraadslagning samtykte og besluttede de eensstemmig, at de ingen Skat eller Skyld ville give Kongen. Med hvilket Svar Gelli drog tilbage til Kongen, som da var i Vigen, efter at han var kommen fra Gotland, som herefter skal meldes. Derpaa drog Kongen til Trondhiem, og forblev om Vinteren udi Kiøbstaden Nidaros, i sit Kongeriges 13 Aar.

1028 En Mand, ved Navn Kietil Jamte, Amunds Søn af Sparrebo udi Trondhiem, flyede for Kong Oisten Ildraade (ilde-sindede) Øster over det store Field-Kiøl, og oprøddede og afhug store Skove, og bebyggede det Land, som nu kaldes Jamteland. Der toge og mange andre af Trondhiem sin Tilflugt hen, fordi Kong Oisten lagde stor Skat paa Tronderne, og satte sin Hund, Sør, til Konge over dem.

Kietils Sønne-Søn var Tore Helsing, af ham har Helsingeland faaet sit Navn, siden han først bebygde det.

Da Harald Haarfager med Magt indtog Riget, flyede og mange for ham af Nummedal og Trondhiem til Jamteland, og bebygde Landet vidt omkring. Een Deel drog til Helsingeland Øster ved Havet, og blev Kongen i Sverrig underdanige. Men da Kong Hagen Adelstein regierede over Norge,

Norge, blev der sluttet Fred, og oprettet Kiøbmandskab og Handel imellem Trønderne og Jamterne. Og for Kong Hagens Mildheds og Venligheds Skyld droge Jamterne til ham, blev hans Undersaatter, og gave ham Skat. Han derimod gav dem Love og Lands-Ret: Og de vilde heller være under Kongen i Norge, end den Svenske, fordi de vare af Norsk Herkomst. Ligeledes giorde og alle Helsingerne, som vare Nordmænd af Geburt, og saaledes forblev det udi lang Tid, indtil Kong Oluf Digre og Kong Oluf Fonske trettede om Norge, da faldt Jamterne og Helsingerne fra Norge, og gav sig under den Svenske Konge, og skulde da Eide-Skov være Lande-Mærket Sønder i Landet, og Kiol Norden fore indtil Findmarken: Da tog den Svenske Konge Skat af Helsingeland og Jamteland. Nu meente Kong Oluf, at han var saa forligt med Kongen i Sverrig, at Landemærket nok kunde blive, som det havde været af gammel Tid, som ogsaa Skatten af Jamteland. Men Jamterne havde da i lang Tid skattet til Sverrig, og vilde nu ikke andet, end være under Sverrig. Og endskiont Kongerne i begge Rigerne vare Svogre og gode Venner sammen, saa vilde dog den eene ikke gierne oplade for den anden noget Land, som han formeente sig at have nogen Ret til. Kongen havde sendt Jamterne Bud, at han vilde besøge dem med en Krigsmagt, om de ikke vilde give ham Skat; men de havde besluttet at forblive den Svenske Konges Undersaatter. Torod Snorreson og Steen Skofteson fortrod høyligen paa, at de bleve holdte fast for Kongen, og ikke maatte have deres Frihed; hvorfore de ogsaa udlode sig med Knurren og forgribelige Ord imod Kongen baade i bunden og ubunden Tale, saa at han blev fortørnet derover. Een Dag kom Steen frem for Kongen, og spurgte, om han vilde høre den Vise, som hans Fader Skofte Laugmand havde giort og digtet om ham? Kongen svarede: Det er best, Steen, at du forst qvæder det, som du selv har digtet om mig. Steen sagde: Jeg haver ikke digtet noget om eder; thi jeg er ikke Skald eller Digtere; og om jeg end giorde det, saa vilde dog min Digt lige saa lidet behage eder, som min anden Opførsel. Men Steen fornam, at Kongen blev ham vreed og unaadig, og samme Tid var Kongens Gaards-Foged i Orkedal, ved Navn Torgier, derhos, som hørte dette, og drog strax hiem. Natten derefter løb Steen bort med sin Dreng, og kom op over Guleraas til Orkedal, saa at de om Aftenen kom til Kongens Gaard, hvor han bad Torgier laane sig Hest og Slæde. Torgier sagde, sig ikke at vide, om han var kommen hidhen med Kongens Forlov. Hvorover Steen blev vred, og sagde: Endskiont, jeg ikke maae raade migl selv for Kongen; saa vil jeg

dog ikke lide det af hans Trælle. Hvorpaa han drog sit Sverd ud, og hug Gaardsfogeden ihiel; dernæst tog han Hest og Slæde, satte sin Dreng paa Hesten, og sig selv i Slæden, og kiørte den gandske Nat, indtil han kom til Møre, hvor han fik god Befordring med Baade, samt god Underholdning, siden han foregav sig at drage i Kongens Ærende. Dernæst kom han til Giske paa Sundmør, hvor Torberg Arneson boede, som havde Ragnhild, Erling Skialgsøns Daatter, til Hustrue, og Torberg var da ikke hiemme.

Det havde tilforn hendt sig, da Steen kom fra Island med sit eget Skib, at han lagde i Land ved Giske, og havde en Præst paa Skibet med sig, ved Navn Brands. Samme Tid var Torberg ikke hiemme. Ragnhild var da i Barns Nød, hvorudover hun sendte Bud til Steen, som kom til hende med Præsten, hvilken berettede hende. Derpaa fødte hun en Daatter, hvilken Steen holdt over Daaben, da Præsten christnede hende, og han forærede Barnet en Guld-Ring, og sagde, at han ikke troede, at han skulde holde fleere Pige-Børn over Daaben. Ragnhild aflagde derpaa sin Taksigelse, og lovede at assistere ham med Folk og Skibe efter hendes Formue, om han nogen Tid skulle behøve det. Da nu Steen kom til hende igien, lod han hende vide, hvad han havde giort, og at Kongen var bleven vreed paa ham. Hun bad ham da blive der, indtil Torberg kom hiem, og lod hendes Søn, Einar Orre (*), som da var 12 Aar gammel, altid være hos ham med sine Folk.

Da Torbierg kom hiem, havde han faaet Steens Reise og Forseelse at vide; hvorover han var ilde til Mode. Ragnhild giorde Bøn for Steen; men Torberg sagde, at han ikke vilde underkaste sig Kongens Vreede for en udenlandsk og fremmed Mands Skyld; thi han havde hørt, at Kongen havde ladet ham erklære for en fredløs Mand. Lad ham da, sagde Ragnhild, ledsage til min Fader Erling paa Sole. Torberg svarede, at Erling havde noksom ved andre Leiligheder fortient Kongens Unaade og Vrede, endskiont Steen ikke kom til ham. Da vil jeg selv følge ham, sagde Ragnhild. Derpaa sagde Torberg: Drag hen hvor du vil, jeg venter du kommer vel igien; thi du faaer ingensteds større Ære og Anseelse, end her. Deres Søn, Einar Orre, sagde og, at han vilde følge sin Moder, om hun drog bort. Da sagde Torberg: I ere meget stivsindede i denne Sag, og vil endelig raade, og det har du i Arten, Ragnhild, at du gierne sætter dig imod Kongens Befaling. Steen blev der da om Vinteren. Men strax efter Juul kom der strengt Bud fra Kongen, at Torberg inden Midfaste skulle komme til ham. Hvorudover ham

(*) Pilen Orre.

han raadforte sig med sine Venner, som raadede ham, at han skulle lade Steen komme fra sig, forend han besøgte Kongen. Torberg gik da til sin Broder Find, og lod ham dette vide, bedende, at han vilde reise med ham til Kongen. Find sagde: Det gior mig ont Broder, at du ikke for din Kones Skyld tor holde Troe og Love imod din Herre og Konge, og være ham lydig. Est du saa bange for Kongen, sagde Torberg, da maa du gierne blive hiemme, og de skiltes Uvenner fra hinanden. Dernæst drog Torberg til sin Broder, Arne, og talede ligeledes med ham. Men Arne svarede: Det er ilde, Broder, at du, som er saa viis en Mand, er bleven saa forvildet og ulykkelig, at du for en udenlandsk Mands Skyld underkaster dig Kongens Vrede, og sætter dig og dine Paarørende i stor Fare. Torbierg svarede: Det er sandt, som man pleyer at sige, at der gierne er en Schvæt (eller Fæt) i hver æt (det er, en Vanslægting i hver Familie). Min Fader har havt det Vanheld, at han tilsidst skulle avle en Søn, som intet Mod eller Mands Hierte besidder. Dersom min Moders Ære ikke led derunder, da vilde jeg sige, at du ikke var min Broder. Derpaa drog han hiem, og var ilde til Mode. Siden sendte han Bud til sin Broder Kalf paa Egge, at han skulde møde ham ved Agdenæs, Kalf lovede at komme strax. Imidlertid sendte Ragnhild Bud til hendes Fader Erling, at han skulle sende Torberg nogle Folk. Da drog strax Erlings Sønner, Sigurd og Tore, til Giske med to lange Skibe, med 90 Mænd paa hver. Torberg tog vel og taknemlig imod dem, og han tog sit Skib, vel udrustet og bemandet, og drog Nord med dem til Trondhiems Minde, hvor han fandt sine Brødre, Find og Arne, for sig, hver med sit Skib, vel bemandet. Torberg tog vel imod dem, og sagde, at Bryningen eller Hvedningen (den forrige Irettesættelse) havde vel hiulpet. Find sagde da, at han ikke pleyede at behøve sligt. Derpaa droge de samtlig til Agdenæs, hvor deres Broder, Kalf, laae for dem, med et vel bemandet Skib. Siden lagde de alle ind til Nidaros-Holm, og holdt Raad med hverandre. Kalf og Erlings Sønner vilde, at de skulle drage op til Byen med alt deres Folk, og lade heele Sagen komme an paa Hazard. Men Torberg sagde, at han forst vilde forsøge med det gode, og giore gode Tilbud. Dette fandt Find og Arne for got, og Find drog med faa Mænd op til Kongen paa alles deres Vegne: Men Kongen havde spurgt, at de vare komne med saa meget Folk; hvorudover han svarede Find unaadig. Find bod Kongen saa store Bøder, som han vilde begiære for sin Broder, Torberg, at han maatte beholde Lande-Fred og sine Forlæninger, og for Steen, at han maatte beholde

 Liv

Liv og Lemmer, samt Lande-Fred. Mig synes, svarede Kongen, paa eders Opførsel, at I haver overlagt hiemme med hinanden, at I nu vil raade meere, end jeg, og havde jeg ikke ventet af eder Brødre, at I med Krigsfolk skulle drage imod mig, og jeg er vis paa, at Jæderboerne have Skyld herudi, som have raadet eder hertil: Hvorfore I ikke har behov at tilbyde mig Bøder. Derpaa sagde Find: vi Brødre have ikke, Herre Konge, dertil forsamlet dette Krigsfolk, at vi ville giøre eder nogen Ufred, men vi vil heller tilbyde eder vor Tieneste, hvilken dersom I forskyder, og vil giøre vor Broder, Torberg, noget Ont, da ville vi med alt dette Folk drage til Kong Knud den rige, og tiene ham. Kongen saae paa Find, og sagde: Dersom I Brødre vil giøre mig en Eed, at I vil følge mig baade inden- og udenlands, og ikke skilles fra mig uden min Tilladelse, ey heller dølge for mig, om I fornemmer nogen hemmelig Efterstræbelse imod mig, saa vil jeg tage Bøder og Forlig af eder. Derpaa begav Find sig til sine Brødre, og lod dem vide dette; hvorudover de holdte Raad med hinanden herom. Torberg sagde, at han vilde tage imod dette Tilbud; thi han fandt sig ikke villig til at forlade sin Arv, Eyendomme og rette Lands-Herre, og drage til en fremmed Herre, men holdt det for sin største Ære, at følge Kongen, og være, hvor han var. Kalf svarede: Ingen Eed vil jeg giøre Kongen, ey eller længere blive i Landet, end jeg maae beholde mine Forlæninger, Kongens Venskab ubeskaaret, og er det mit Raad, at vi alle giøre saaledes. Find sagde, at han vilde lade Kongen raade, saa vel i dette, som i alt andet. Arne sagde: Endskiønt jeg er redebon at følge dig min Broder, Torberg, om du end og vilde stride mod Kongen, saa dog, siden du udvælger sündere Raad, vil jeg ikke skilles fra dig eller Find, men nyde den Lykke, som I nyder. Derpaa gik de tre Brødre for Kongen, og giorde ham den Eed, som han forlangte. Kongen gav Steen Pardon og Friehed at drage hvor hen han vilde; men hos Kongen maatte han ikke være. Find blev hos Kongen, og de andre droge hiem, hver til sit. Steen drog til Engeland, og gav sig i Tieneste hos Kong Knud, af hvilken han blev vel modtagen. Da Find Arneson nogen Tid havde været hos Kongen, holdt Kongen Raad med sine fornemste Ministre, og gav tilkiende, at han vilde lade udskrive Folk og Skibe over heele Norge, og drage imod Kong Knud; thi han vidste vel, at Kong Knud lod ikke den Tiltale, som han havde begyndt med paa Norge, falde igien. Han befoel derfore Find Arneson at drage Nord til Helieland, og udskrive Folk og Skibe. Ligeledes udsendte han andre sine Betientere udi Landet, hver til sit Sted, paa Udskrivning. Find

seiglede da til Helieland med 30 Mænd paa en Skude, hvor han lod Bønderne kalde sammen, og gav dem Kongens Villie tilkiende. De havde da store Orlogs-Skibe, hvilke de strax udrustede, for at efterkomme Kongens Villie. Da Find kom nordligst paa Helieland, sendte han og Bud til Tore Hund i Biarkøe, og udbød ham til Krig, ligesom andre. Tore Hund giorde sig da færdig, udrustede og bemandede det Skib, som han tilforn havde brugt paa Biarmelands-Farten, med sit eget Folk, og paa sin egen Bekostning. Find havde befalet, at, naar han kom Norden til om Vaaren, da skulde alt Krigsfolket møde ham med deres Skibe i den Havn Vaagene; hvilket de og giorde, og der blev en stor Forsamling. Tore Hund mødte der ogsaa med sit Skib. Derpaa lod Find blæse Allarm, og kalde alle Søe-Folkene til Huus-Ting; hvorpaa han eftersaae deres Vaaben af hver Skibs-Raad. Da det var giort, sagde han til Tore Hund: Hvad vil du byde Kongen for det Mord du begik paa Kongens troe Mand, Karl, og Kongens Gods, som du røvede i Legevig? Thi jeg er af Kongen beskikket til Commissarius i denne Sag. Da Tore saae sig omkring, og mærkede, at Gunstein, Karls Broder og mange hans Paarørende stod i fuld Vaaben, sagde han til Find: Jeg kand snart giøre Tilbud i denne Sag; thi jeg vil giøre, ligesom Kongen selv dømmer. Men Find sagde: Du faaer nu lade dig nøye med ringere Dom, end Kongens; thi nu skal du rette dig efter min Dom, dersom vi skal forliges. Dette sagde Tore sig at være vel fornøyet med, hvorpaa han traadde frem, og lovede at efterkomme alt, hvad Find dømte. Derpaa afsagde Find denne Dom, at Tore skulle give Kongen 10 Mark Guld (*) og Gunstein med sine Paarørende 10 Mark Guld, og for det Gods han røvede fra dem, lige saa meget, hvilket han strax skulle betale, og derhos levere det Smykke fra sig, som han røvede fra Karl, da han var død. Tore vendte sig hid og did, begiærede Opsættelse, og nægtede, at han havde det Smykke hos sig, brugende adskillige Forevendinger, i den Tanke, at han skulle slippe bort. Men Find satte Spidsen af sit Spyd for Tores Bryst, og befoel ham strax at levere Smykket fra sig, og betale det, som var dømt. Derpaa drog Tore Smykket ud, løste det af sin Hals, og leverede det til Find; Dernæst gik han paa sit Skib, at laane Penge af sine Folk, og Find fulgte ham ud paa Skibet med meget Folk. Da de aabnede Lugen, laae der blant andet to overmaade store Tønder ved Masten; hvorpaa Find spurgte, hvad der var i de store Tønder? Tore sagde, at der var Øl. Hvi skiænker du os

(*) Sølv.

da ikke, sagde Find. Tore bad da en af sine Tienere tappe, og Øllet var særdeles got. Siden gik han i Land, for at betale hans tildømte Bøder, efter at han havde laant Penge af sine Skibs-Folk, af nogle en Mark, af nogle en halv, og af andre nogle Ører, hvilke vare indlagde i smaa Knuder. Da Tinget var til Ende, drog hver til Skibs. Da Find saae, at Folket drog fra ham, og han ikke troede Tore, sagde han til ham: Det maae nu saa være med det, som er betalt af Bøderne, Resten kand du betale Kongen selv. Derpaa sagde Tore: Det er vel, Find, at vi nu skilles ad; hvad der resterer, skal jeg saaledes betale, at hverken Kongen eller du skal sige, I jo har faaet fuld Betaling. Derpaa seiglede Find ud med Floden; men Tore holdt ud om Øerne, og seiglede til Engeland til Kong Knud. Det blev da bekiendt, at Tore havde havt meget Gods og Penge med sig, samt alt det han fik i Biarmeland, og at de to store Tønder vare pakkede fulde med Sabel, Maar og kostbare Sager, uden lidet Øl, som var i Enderne mellem to Bunde.

Asmund Grandkieldson havde den Vinter været Nord paa Helieland udi sin Forlæning. Imidlertid havde Harek i Tiotto taget en Øe fra Grankield, Asmunds Fader, hvilken fra gammel Tid af havde ligget til Grandkields Gaard, og havde Harek i lang Tid tilegnet sig Herlighederne af samme Øe, baade med Dyr- og Fugle-Vildt, samt Fiskerie. Da nu Grankield og Asmund havde i denne Sag faaet Bistand af Kongen, droge de til Harek med Tegn og Befaling fra Kongen, og forlangte deres Øe igien (*). Men de fik et slet Svar af Harek. Det hendte sig en Dag, at Asmund kom roendes med 30 Mænd, og mødte 12 af Hareks Mænd, som med en Jagt kom fra bemeldte Øe, og havde fanget meget Vildt. Asmund bad dem levere fra sig, hvad de havde. Men da de det ikke vilde, blev nogle af dem saarede, nogle fik tørre Hug, og en Deel blev kastet i Vandet, og Asmund tog, hvad de havde inde. Herover blev Harek vred, og sagde, at det ikke

for

(*) Harek svarede, at Asmund havde beløyet ham hos Kongen, da han dog havde Ret i denne Sag, og raadede ham at holde sig i Skindet, og ikke hovmode sig saa meget af Kongens Yndest. Du søger, sagde han, at berøve os, som tilforn kunde giøre dem, som vare af lige saa høy Herkomst, som vi, fuldkommelig Modstand. Og det er langt fra, at I udi Herkomst er at ligne med mig. Asmund svarede: Det maae vi nu fornemme og i Gierningen erfare, at du er bleven saa hovmodig af din anseelige Herkomst, og en Voldsmand over andre, at mange for din Volds Skyld geraader i Armod; og det var bedre, at du øvede din Voldsomhed imod andre, end at du vil giøre os saa stor Uret, og betage os vore Eyendomme &c.

for var skedt, at hans Folk havde faaet Hug; dog anstillede han sig, som han var meget vel fornøyet. Da Harek (*) kom til Kongen med det andet Krigs-Folk, tildømte Kongen efter Vidners Stadfæstelse Grankield Øen igien, og Hareks Folk skulle ingen Opreisning have for de Hug de havde faaet. Derpaa sagde Harek: Det er mig ingen Skam, at jeg lyder Kongens Dom, i hvordan end min Sag er beskaffen.

Torod Snorresøn var meget fortrydelig over, at han blev anholden hos Kongen, da Gellir drog i Kongens Ærende til Island, og Tiden faldt ham lang, fordi han ikke maatte drage i Fred, hvor han vilde. Samme Vinter lod Kongen sig forlyde med, at han vilde sende Gesandter til Jamteland, at kræve Skat paa hans Vegne. Men ingen fandtes villig til denne Reise, siden Trond Hvide selv tolvte blev slagen der. Men Torod Snorresøn, som ikke skiøttede om, hvad der mødte ham, naar han ikkun kunde komme paa frie Fod, tilbød sig at drage derhen, og drog med Kongens Villie og Befaling, selv trettende til Jamteland, og fik Herberg hos en Laugmand, ved Navn Tore, som havde meest at sige der i Landet, hos hvilken de blev meget vel accommoderede. Nogle Dage efter deres Ankomst gave de Laugmanden deres Ærende tilkiende. Hvorpaa han stevnede Bønderne til Ting, og gav dem Gesandternes Ærende og Kongens Villie tilkiende. Imidlertid var Torod med sine Folk hiemme i Laugmandens Huus. Men Bønderne svarede eenstemmig, at de ingen Skat vilde give Kongen i Norge, og hans Gesandter burde nogle henges, nogle offres til deres Guder, endelig skulde Tore Laugmand holde dem hos sig, indtil den Svenske Konges Befalings Mænd kom der til Landet. Gesandterne bleve da lagde i Kost hos Bønderne, to og to sammen, og de indbildede dem, at de skulle faae Skatten, naar den blev indsamlet. Torod var selv anden hos Laugmanden, hvor der i Juulen blev giort et stort Giæstebud, og mange af Laugmandens Paarørende drak med ham. Laugmanden og hans Svigerfader drak om Kap med hverandre, og Torod drak med en Bonde-Søn, og talede om Norske og Svenske, hvem af dem der vare de fornemste, som ogsaa om de nu værende og forrige Konger, om hvad Forandring der havde været imellem Rigerne, samt hvad Skade hver havde faaet ved Røv og Mord, og hver roste sit Partie. Derpaa sagde Jamten:

(*) Harek lod udruste et Skib, som var forsynet med 20 Røer-Bænke, og satte sine Huus-Tienere derpaa: Dernæst fortsatte han sin Reise til Kongen, for at indfinde sig til den Krigs-Rustning som Kongen havde paabudet til Søes. Og da han kom derhen, fandt han Asmund Grankielsøn for sig.

ten: Om vi Svenske have mistet meere Folk, end I Norske, da vil vor Øvrighed vel hevne det efter Juul med 12 Mænds Død, og I Stympere vide ikke, hvorfore I her bliver opholdte. Torod eftertænkte dette, og mærkede strax hvad ham og hans Folk var tillavet, og hvad Tort de agtede at giøre hans Herre og Konge. Og Jamterne udelod sig nu aabenbare i deres Drikke-Laug med det, som Torod ikke tilforn ventede. Hvorudover han og hans Folk Dagen efter lagde deres Vaaben og Klæder til rede, rømte bort om Natten, og kom i Skoven. Men da det blev Dag, kom Jamterne efter dem med Hunde, og da de havde faaet dem opsøgt, førte de dem tilbage til Laugmanden, og kastede dem i en dyb Grav, som var under et Huus, og satte Laas for Dørren. Da Juul var halv forløben, drog Laugmanden til Giæstebud hos sin Svoger, og imidlertid skulle hans Trælle tage vare paa Fangerne i Graven. Men de drak sig drukne, og gav ligeledes Torod og hans Kammerater Mad og Drikke nok. Imidlertid sang Torod Viser for dem: Hvorudover de sagde, at han var en snild Mand; imidlertid gik de ind og ud i Huuset, og lod Dørren til Fange-Huuset staae aaben; hvorfore Torod og hans Folk søgte med List og Kæmpe at komme bort (*). Thi Trællene havde flydt dem Lys, og siden der var Rhins-Huder forhaanden, skaar de Kloverne af, og bandt dem bagvendt under deres Fødder, og, førend de løb bort, satte de Ild i Laderne. Da Jamterne tilsidst kom ud, og søgte efter dem med Hunde, løb Hundene hiem ad igien, hvor Rhins-Kloverne vendte hen, saa at Torod med sit Selskab undkom, og kom paa tredie Dag til et lidet Huus, hvor en Mand og en Kone, som eyede samme Huus, sad ved Ilden. Disse tilbode ham Herberg, hvilket han tog gierne imod, og de satte sig ned ved Ilden, og fik Mad. Imidlertid fortaalte Bonden dem, at han var flygtet fra Jamteland, og havde slaget sin Boe-Pæl i denne Udørken. I det samme saae Torod en overmaade stor og deilig Mand at komme gaaende ud af et andet Huus, i Skarnlagens Klæder, besat med Galoner. Samme satte Konen i Huuset til

(*) De skar deres Skind-Klæder i Remmer, knyttede Enderne derpaa tilsammen, og giorde deraf et Reb, hvilket de kastede op af Graven paa Gulvet i Huuset, og trillede det omkring saa længe ind til det ved en Hendelse fattede fast omkring en Stolpe. Derpaa løftede Torod sin Staldbroder op, saa at han kom til at staae paa hans Axle, og saaledes klyngede de sig op igiennem Hullet. Da han nu var kommen op i Huset, fandt han nogle Reb for sig, hvilke han lod gaae ned, og søgte at faae Torod trakt op, men forgieves. Derpaa bad Torod ham kaste Rebet over Bielken i Huuset, og giøre en Lykke paa Enden deraf, og hænge Steen og anden Tyngsel deri, som kunde veye Torod op, og saaledes blev Torod ophidset.

til Rette, fordi hun havde imodtaget Giæster, og havde selv kun lidet at fortære. Hvorpaa hun sagde: Min kiære Broder, Arnliot Gellina, hvad Sind har du nu faaet? Det var bedre, at du ogsaa hialp dem noget til rette, siden du har best Raad dertil. Da Torod hørte, at han heed Arnliot Gellina, blev han forbauset; thi han havde tilforn hørt, at han var den største Skov-Røvere og Mordere. Derpaa lagde de sig til at sove. Men strax om Midnat kom Arnliot ind til dem, bad dem staae op, og reise, og han gav dem hver et par Skier at løbe paa (*). Og løb saa foran dem Nat og Dag, og førte dem paa rette Vey igien. Om Aftenen kom de til et lidet Huus, som stod paa et øde Field, hvor de slog Ild, og satte sig til at spiise (**), og sov

(*) Selv steg han og paa et par Skier, som vare baade breede og lange, og naar han stødte med sin Kiæp til Jorden, var han i et Øyeblik et langt Stykke fra de andre. Hvorfore, da Arnliot maatte bie efter dem, raabte han til dem, og sagde, at de skulle stige op paa hans Skier; hvilket de ogsaa giorde. Torod steg næst ved Arnliot, og holdt fast i hans Belte, og Torods Staldbroder holdt fast ved ham. Ikke desmindre løb Arnliot lige saa fort, som om han havde været alleene.

(**) Medens de spiisie, befoel Arnliot, at de intet Been eller mindste Smule af Maden maatte kaste paa Gulvet. Arnliot tog en Sølv-Tallerken udaf sin Vadsæk at spiise paa. Udi den eene Ende af Huuset var over Bielkerne bygt et Loft, hvor de gik op at sove, da de havde spiist. Arnliot havde et stort Slag-Sværd, hvis Greb var indlagt med Guld, og saa lang, som en Karl kunde rekke med Haanden, fra Knappen indtil Klingen. Desforuden havde han et andet Sverd ved Siden: De toge alle deres Vaaben og Klæder op med sig paa Loftet. Arnliot lagde sig forrest, og bad dem være lystige. Imidlertid kom udi samme Huus 12 Kiøbmænd, som havde smaa Vahre at føre til Jamteland. Disse holdte sig meget lystige, optændte en stor Ild, og da de fik Mad, kastede de Beenene uden for Dørren. Da de havde lagt sig til at sove, kom der en stor Trold-Qvinde ind, som tog meget ilde af Sted, og da hun havde sammenskrabet alle Beenene, og hvad hun kunde finde, og stoppet det i Munden, greb hun til den, som laae nærmest, rev ham i Stykker, og kastede ham paa Ilden. I det samme vaagnede de andre, og løb omkring, som de vare rasende; men hun dræbte den eene efter den anden, indtil der ikkun var een tilbage, hvilken løb til Loftet, og raabte om Hielp. Arnliot tog ham i Skuldrene, og løftede ham op paa Loftet. Derpaa gav Trold-Qvinden sig til at æde af de døde Kroppe, som var bleven stegt paa Ilden. Men Arnliot stak hende med sit Spyd imellem Skuldrene, saa det gik ud igiennem Brystet; hvorpaa hun gav et forskrækkeligt Raab, og foer ud af Dørren, med Spydet i sig. Siden bar Arnliot de døde Kroppe ud, og ophang Døre og Karmer som Trold-Qvinden havde nedrevet, da hun foer ud. Og lagde sig siden til at sove med de andre, det øvrige af Natten. Om Morgenen derefter, da de havde spiist Froe-Kost, sagde Arnliot til dem: Nu maae vi skilles ad, og nu skal i Følge de Spoor, som Kiøbmændene reiste i Gaar. Men jeg vil see til, hvor jeg faaer mit Spyd igien, som og hvorledes jeg kand faae

der om Natten. Arnliot tog en Sølv-Disk ud, at spiise paa. Anden Dagen viste han dem paa rette Vey, og bad dem hilse Kong Oluf fra ham, sigende, at han længtes meget efter at see ham. Og han sendte Kongen den Sølv-Disk til et Venskabs og Tienstagtigheds Tegn. Da Torod kom hiem, og beskrev Kongen sin heele Reise, og bragte ham Hilsen tillige med den Sølv-Disk fra Arnliot Gellina, sagde Kongen. Det er ilde, at Arnliot ikke kom til mig, og at han havde saa slet en Professsion, da han dog var saa brav en Karl, og besad saa deilig en Skabning. Torod blev da hos Kongen, siden fik han Frihed at drage hiem til Island igien.

Om Vaaren drog Kong Oluf fra Nidaros og Norden ud af Landet med meget Folk, og da han kom til Sundmor, blev han længe liggende der, og biede efter fleere Folk, som han ventede fra andre Læne. Imidlertid holdt han ofte Huus-Ting med sine Ministre, og lod dem vide, at han vilde lade hente Skat fra Færøe, som de havde lovet ham, og beklagede sig for det Folk han havde mistet paa de Reiser. Han udnævnte ogsaa nogle, som skulle drage derhen. Men de vegrede sig alle ved denne Reise. Omsider stod en stor og velbevæbnet Mand op, som havde en rød Kiortel paa, en Hielm paa sit Hoved, et Sverd ved Siden, og en stor Hellebard i Haanden, og sagde: I have en god Konge, men I ere selv store Coujoner, at I tør vegre eder ved denne Reise, som han byder eder, da I dog have nydt megen Ære og mange Velgierninger af ham. Nu har jeg ikke hidindtil været Kongens Tienere, ey heller har han været mig en gunstig Herre; dog vil jeg selv byde mig til at drage til Færøe for Kongen, om der ingen anden findes: Derpaa spurgte Kongen, hvem han var, og hvad han heed, som talede saa mandhaftig; thi han kiendte ham ikke? Manden svarede: Mit Navn er ikke meget behagelig, dog tænker jeg, at Kongen har hørt det tilforn, jeg heeder Karl den Mørske. Kongen sagde: Sandt er det, Karl, at jeg har hørt dit Navn tilforn, og der har været den Tid, at, dersom jeg havde forefundet dig, skulle du ikke bragt nogen Tidende fra mig. Men nu vil jeg forlade dig det altsammen, siden du vil paatage dig denne Reise for mig. Og i Dag skal du være min Giæst, at vi kand tale nærmere om den Sag.

Karl havde været en slem Røver baade til Lands og Vands, og Kongen havde ofte sendt Folk ud at dræbe ham; men han undgik al Tid. Han var

min Umage betalt af det Gods, som Kiøbmændene har tilhørt. Men du Torod sagde han, skal bringe Kongen min Hilsen, &c.

var ellers af anseelig Herkomst, tapper og habil til adskillige Forretning. Han giorde sig da færdig at drage til Færoe, og havde hen ved 20 Mæ. med sig, og havde god Vind. Da han kom til Landet, lagde han ind Tords Havn i Strom-Oen, og lod stevne alle Indbyggerne til Ting. D. indfandt sig Trond i Gantoe med meget Folk, ligeledes Leif Asserson og Gel Laugmand Kongens forne Mænd, med meget Folk. Da de havde opslagt deres Telte, gik de til Karl, og tog meget venlig imod ham. Han aflagd da Kongens Hilsen og Venskabs Tilbud, han fremlagde og Kongens Beviis om Skatten at oppebære. Hvorpaa de lovede at forfremme hans Ærende hos Almuen, og staae ham bi af yderste Formue. Da kom Trond i Gantoe, (den slemme falske Forræder) og hilsede Karl, og bød ham til Vinter-Herberg. Karl undskyldte sig, at han havde taget Herberg hos Leif Asserson; men han bad, at Trond vilde samle Skatten af Øster-Oe og alle Nord-Oer: Hvilket Trond lovede. Om Vinteren samlede Leif Skatten af alle Syder-Oer i Færoe. Om Vaaren blev Trond meget syg af Oyen-Verk, men kom dog til Tinget, som han pleyede, og havde et stort morkt Telt. Da nu Leif og Karl kom til ham, kunde han ikke for sine svage Oynes Skyld gaae ud til dem; hvorfore Leif gik ind i Teltet til ham, og Trond leverede ham en Pung med Penge, hvilken han bar ud til Karl; derpaa rystede han Pengene ud paa et Skiold, rørte i dem med Haanden, og spurgte Karl, hvad han syntes om Pengene? Karl sagde: Jeg troer, at hver en falske Penge der er i Nordoerne, er kommen her. Da Trond hørte det, spurgte han Leif, om Sølvet ikke var got? Leif svarede, at det var falske Penge. Trond gav da sine Tienere Skyld, som havde samlet Skatten, medens han var syg. Leif gik da ind, og tog imod en anden Pung, som var fuld af Penge, og bar dem ud til Karl. Da de randsagede Pengene, befandtes de ey eller saa gode, at Leif vilde tage dem i Kongens Skat. Derpaa reiste Tronds Paarorende, Goute hin Rode, sig i Bænken, hvor han laae og sagde: Det er et gammelt Ord, at naar Folk ældes, forgaar Modet dem. Saaledes gaar det med dig, Trond, at du lader Karl hin Mørske saa ofte vrage dine Penge i Dag. Trond sprang op, og viste sig forbittret over Goutes Ord; Tilsidst bad han Leif komme ind, og tage imod en anden Pung; sigende: Disse Penge haver mine egne Bonder bragt mig, og endskiont jeg seer lidet, saa kand jeg dog troe min egen Haand. Derpaa bad han Leif gaae ud til Karl, og tage Vægt paa Sølvet paa hans Vegne; thi han kunde ikke selv være derhos. Leif og Karl gik da hen paa Volden, og satte sig, og de vare tillige med deres Folk

bevæbnede, ligesom de skulde gaae i Krig. Karl tog sin Hielm af Hovedet, og slog Pengene derudi, og det befandtes at være got Sølv. Medens de sad og veyede Sølvet, saae de en Mand komme gaaende til dem, som havde en langskaftet Hammer i Haanden, en dyb Hat paa Hovedet, og en grøn Kaabe over sig, hvilken var Goute hin Rode. Han satte Hammeren i Jorden, og sagde: See til, du More Karl, at dig ikke skeer nogen Skade af min Hammer i Dag. Strax derpaa kom en Mand løbende, som raabte i en Hast til Leif Asersøn, at han strax skulle komme til Gille Laugmands Boe; thi Sigurd Tollaksøn Tronds Paarørende, var kommen der indløbende, og havde givet en af Laugmandens Folk et dødeligt Saar. Strax derpaa kom Tronds Paarørende, Goute hin Rode og Tord den Lave, af hvilke Goute hug oven over en Mands Skuldre, og ramte Karl i Hovedet, dog uden synderlig Eftertryk; men Tord hug strax paa Øxen med den Hammer, som stod i Jorden, saa at Øxen gik ned i Karls Hierne. Hvorpaa der kom meget Folk ud af Tronds Telt, og Trond lod som han fortrød denne Gierning; dog udbød han Bøder for sine Paarørende. Men Leif og Gelli giorde Sigurd Fredløs for det Mord han begik paa Laugmandens Tiener, men han lod dræbe Goute og Tord for det Mord de begik paa Karl. Derpaa drog Karls Folk hiem, og indberettede Kong Oluf denne Gierning. Kongen blev meget vred, og truede, at hevne det. Men han blev forhindret derfra ved Krig. Imellem Trond og Leif var efter den Tid et stedsevarende Fiendskab.

Kong Oluf havde ladet udskrive Krigsfolk, som meldt er tilforn, og alle Læns-Herrer og anseelige Mænd i Norge fulgte ham, undtagen Einar Tambeskielfver, som sad stille og ikke tiente Kongen, siden han ingen Forleninger havde af ham; men havde selv vidtløftigt Gods og Eyendomme, og førte stor Hofstat. Kongen seiglede da Sønder om Stade med sin heele Flode, og havde selv et Skib, som blev kaldet Vidunder (*) fordi der stod et forgyldt Vidunders eller Spøgelses Hoved paa Forstavnen. Da Kongen kom til Hordeland, fik han at vide, at Erling paa Sole var seglet til Engeland med sine to Sønner tillige med meget Folk og mange Skibe, som ogsaa at Kong Knud var endnu i Engeland, men agtede sig til Norge med en Skibsflode.

Siden

(*) Som blev kaldet den store Hiort, af det forgyldte Hiorte-Horn, som stod for paa Gallionen. Derom melder Sigvatur Skald saaledes: Ormen bar Trygvesøn til den blodige Krig, som var prydet med forgyldte Drage-Hoveder (saaledes ville GUd have det). Men Oluf den Tykke og Lave lod sin Vissund (Skibet Hiorten) med Stierten og Dyre-Hornet, fare ud i Nord-Søen.

Siden nu Kong Oluf ikke kunde ligge paa et Sted med saa mange Folk, og bie efter Kong Knud, resolverede han, at give de sletteste Folk Afskeed, og seilede med de beste Krigsfolk ned til Dannemark (*). Da han kom til Siæland, rovede og brændte han vidt omkring i Landet, og giorde stor Skade og Nederlag. Der fik han og at vide, at Kong Amund af Sverrig var kommen med en stor Armee til Skaane, hvor han rovede og brændte. Og da han selv siden kom til Kong Oluf, lod de alt deres Folk vide, at de agtede at indtage Dannemark, og de bade Indbyggerne at overgive sig. Men det gik da som det ofteſt gaar, at, naar Indbyggerne i et Land seer Overmagten for sig, love de vel Lydighed, for at nyde Fred. Saaledes gav de sig og nu alle under Kongerne, og lovede dem Lydighed. Saaledes indtog de Landet, hvor de drog frem, men rovede og brændte for dem, som ikke ville overgive sig (**).

Da Kong Knud fik denne Tidende i Engeland, samlede han en stor Armee, og udrustede mange Skibe, over hvilke han giorde Hagen Jarl til øverste Anfører næst sig. Sigvald Skald var da kommen til Engeland fra Frankerige, hvor han havde drevet Kiøbmandskab for Kong Knud, og Kongen havde sat ham over alle sine Kiøbmands-Skibe, forend han udrustede Folk og Orlogs-Skibe (***). Da begiærede Sigvald Forlov at drage til Norge hvilket Kongen gunstig tillod ham (†). Og han drog til Kong Oluf,

 og

(*) Derom melder følgende Vise saaledes: Den Ordsnelle Oluf kom i største Fart roendes Norden fra med Vissunden. Men den anden Konge kom Sønden fra over Havet med Dragen.

(**) Om dette Krigs-Tog melder Sigvatur Skald i den lange Vise, som han giorde om Knud den Riges Bedrifter, hvilken lyder saaledes: Knud, af Haralds Slægt, var, som jeg meener og haver spurgt, den modigste Krigshelt under Himmelen: Men Goternes Tyr (Mars) nemlig Kong Oluf selv lod sin Krigshær drage Sønder fra Nid. Kongen torde gaae til Søes Norden fra med Sild-Kiøler (Skibe) og Folk. Men Amund drog med en anden Svensk Krigshær at stride imod de Danske. Kongen lod omkring i Landet ved Søe-Siden samle en stor Krigshær. Jarlen den høymodige Helten laae paa Skibene med en udvalgt Krigshær, og biede efter Kongen.

(***) Sigvatur digtede om denne sin Reise en Vise, som kaldes Vesterlands-Farers Vise, og begynder saaledes: Berger vil mindes, hvor mangen Morgen i Rudaborg? Jeg lod mine Skibe fare i Vesterlandene med mange Folk paa.

(†) Da Sigvatur fik Lov at reise, giorde han følgende Vise: Jeg maatte med Tids Spilde staae uden for Døren, og spørge mig for om Jyde-Kongen, og maatte her anmelde mig for ham. Men Gorms Slegt maatte i Salen

og indberettede ham alle Omstandigheder ved Kong Knuds Krigs-Rustninger i Engeland.

Kong Knud seiglede fra Engeland med sin heele Flode, og førte selv et stort Skib, som blev kaldet Dragen, og var 60 Rum lang (*). Desforuden havde han mange andre store og anseelige Skibe, som alle vare malede oven for Vandgangen (**). Han kom lykkelig frem med sin heele Flode, og lagde ind i Limfiord, hvor mange af Indbyggerne vare forsamlet.

Ulf Jarl, Torgiuls Sprageleggs Søn, Kong Knuds Syster-Søn, var sat til at forsvare Dannemark, medens Kongen selv var i Engeland, hvilken ogsaa var sat til Hofmester over Kong Knuds Søn. Men da Riget nu stod i Fare for de tvende Konger, som sagt er, holdt Ulf Jarl Ting med Indbyggerne i Dannemark, og anbragte adskillige Aarsager, hvorfore de ikke udi saadan Lande-Fare kunde være uden Konge, og ved de fornemste i Riget deres Hielp bragte han det saa vidt, at Haarde Knud paa nogle Ting blev antagen til Konge. Han forevisté dem og Kongens Brev og Seigl, at Kongen vilde saaledes have det, saa fremt der i hans Fraværelse kom nogen Ufred paa. Men dette Brev havde Dronning Emma Kongen u-afvidende, ladet skrive under hans Navn og Seigl. Da Kong Oluf var kommen i Siæland, drog Haarde Knud og Jarlen til Jylland; men da de fik at vide, at Kong Amund

svare til hvert Ærende: Jeg bar ofte paa min Arm Jern-Stykker (Harnisk og Staal-Handsker). Men da Sigvatur fornam, at Knud rustede sig til Krig imod Kong Oluf, og vidste, hvor mægtig Kong Knud var, giorde han denne Vise: Knud og Hagen begyndte Krig imod Kong Oluf der ude. Jeg maa sørge over Kongens Død; thi Livet er uvis. Der holdes Vagt forrest paa Fieldene, skiønt Knud og Jarlen ikke skiøtter derom; men det er bedre bestilt, om han selv undgaar. Blant andre giorde han og denne Vise om Kong Knuds og Hagens Reise: Den fornemme Jarl burde forlige de gamle Bønder; men de toge oftest Oluf til den Sag: Fleere af Eriks Slægt have før været i Fare. Vi har byttet; men Hagen var ikke ond imod os.

(*) Hagen Jarl havde ligeledes en Drage med 40 Roerbænke, paa hvis Gallion, ogsaa stod et forgyldt Drage-Hoved.

(**) Herom melder Sigvatur Skald udi Knuds Drape: Knud var under Himmelen, en vakker Konge-Søn, Dannemark havde den Rige Østen for. Skibet skred (seiglede) med Vesten-Vind igiennem Bølgerne, og bar den anseelige Adelraads Fiende. De bandt deres blaa Seigl ved Raaen, og havde god Vind, prægtig var Kongens Reise paa Dragerne med Krigshæren; men da de Kiøler (Skibene) kom Vesten fra, landede de ved Søe-Siden i Limfiorden.

Amund var kommen til Kong Oluf, torde de ikke stride imod dem begge, men samlede Folk og Skibe, og oppebiede Kong Knuds Ankomst. Da Kong Knud var kommen, søgte strax alle Undersaatterne til ham: Hvorudover Haarde Knud og Ulf Jarl sendte Bud til Dronningen, bedende, at hun vilde formilde Kongens Vrede, og forlige dem med ham; hvilket hun og giorde. Haarde Knud kom da til sin Fader, faldt ham til Fode, og maatte aflægge det Konge-Navn, som han havde været saa daarlig at antage. Derpaa reiste hans Fader ham op, og satte ham i sit forrige Sæde. Greve Ulf sendte sin Søn, Svend Jarl, Kongens Søster-Søn til Kong Knud, at forlige ham med Kongen, indtil hans Fader kunde faae samlet Skibe og Folk, og saaledes komme til Kongen, for at bruge al Ting til et fuldkommen Forlig. Da Kongerne fik at vide, at Kong Knud var kommen hiem med en stærk Krigsmagt, seiglede de Øster for Skaane; thi Indbyggerne i Siæland vilde ikke beviise dem Lydighed, da de fik at vide, at Kong Knud var hiemkommen (*) og Kongerne lagde til ved den Aae Helge, og vilde oppebie Kong Knud. Dernæst lod Kong Oluf giøre store Dæmminger for Aaen (**), og da han fornam

(*) Herom melder Sigvatur Skald saaledes: I Herrer kunde ikke vinde Dannemark; og Aarsagen dertil var, at Krigshæren kom saa hastig. Da røvede Hiøder (Svenske Konge) den fornemste iblant Kongerne, meget skarpt paa de Danskes Skaane.

(**) Da Kong Knud mærkede den Skade hans Rige var tilføyet, skyndte han sig til Helge-Aaen, hvor Kongerne laae, og havde dobbelt saa stor en Krigshær, som begge de andre Konger, som Sigvatur bevidner: Den indenlandske stod imod, at Kongerne ikke kom til at smage nogen Spiise i Jylland. Landets Forsvarere, den fornemste iblant Kongerne, vilde ikke tillade, at der blev røvet hos de Danske. Imod Aftenen bleve Kong Amunds Speidere vaer, at Kong Knud ikke var langt borte: Hvorfore Kongen lod sit Folk samle og bevæbne sig; derpaa seiglede de Øster ud ved Landet, bandt Skibene sammen, og giorde sig færdige til at slaaes. Ligeledes sendte han Bud i Land, at lade Kong Oluf vide, hvorledes det stod til. Derpaa lod Kong Oluf nedbryde Dæmmingerne, at Vandet kunde faae sit Fald, og gik derpaa til sit Skib igien. Da Kong Knud kom saa nær ind, at han kunde see, hvorledes Kongernes Krigshær laae færdig, holdt han det ikke raadeligt at slaaes, siden det var silde ud paa Aftenen, og han ikke saa hastig kunde faae bragt sine Folk og Skibe i Orden. Men da han saae, at de Svenske og Norske havde givet sig ud af Havnen, lagde han med nogle Skibe ind i Havnen. Morgenen derefter gik en Deel af hans Folk i Land, og strax derpaa kom et stærkt Vandfald &c.

Kong Oluf og Amund lod sig da nøye med den Seyer de havde faaet, og lode deres Flode skilles fra Kong Knuds. Ligeledes Kong Knud, da han saae, at han intet kunde udrette, lod han af at roe imod dem. Siden mynstrede han sine Krigsfolk, og

fornam Kong Knuds Ankomst, lagde de ud af Havnen, og lod Dæmmingen opslaae. Da nu Knud lagde ind i Havnen, og hans Folk gik paa Landet, skedte der saa stort et Vandfald med Stokke og Træer, at meget Folk druknede, Skibene stødte sammen, og fik Skade, saa at de maatte hugge dem løs. Dernæst lagde begge Kongerne indtil Kong Knuds Skib; men de kunde intet udrette imod ham, allerhelst da Ulf Jarl strax kom ham til Undsætning. Derpaa droge Kongerne Øster ved Landet, og vilde ikke stride: Thi de saae, at der vilde skee et stort Nederlag, om de stridede mod saa stor og velberustet en Flode.

Da Kongerne seiglede Øster ved Landet, og lagde ind udi Bardvig, seiglede mange Skibe bort om Natten, og droge hiem. Anden Dag holdt Kongerne Huus-Ting, og da sagde Kong Amund til Kong Oluf: Jeg har i Sommer havt 350 Skibe, og nu har jeg ikke fleere tilbage, end 100. Vi har samlet meget Gods, og skiønt vi intet Land har vundet, har vi dog ikke tabt noget. Derfore er det mit Raad, at vi drage hiem; thi det er dog got at age i heele Vogne. Og, dersom du vil blive hos mig i Vinter, skal du være mig velkommen med alt dit Folk, og nyde saadan en Part af mit Land, hvormed du kand holde baade dig og dine Folk, indtil Vaaren kommer. Og dersom du vil drage hiem igien til Lands, skal det og staae dig frit for.

Kong Oluf takkede ham, og sagde: Jeg havde ogsaa 350 Skibe samlede i Norge. Men da jeg drog af Landet tog jeg 60 Skibe med mig af de beste, hvilke jeg endnu haver, og de dygtigste Folk: Og mig synes, at du haver endnu de beste Folk og alle dine Lænsherrer hos dig: hvorfore det er best, at

bragte al Ting i Orden igien. De andre Konger eftersaae ogsaa deres Folk, og befandt, at de ingen havde mistet. Men da de derhos betragtede, hvor lidet de kunde giøre Kong Knud Modstand, om han forstærkede sig paa nye, og angreb dem, resolverede de at seigle med heele Krigsmagten Øster ud ved Landet. Men da de fornam, at Kong Knud holdt op at forfølge dem, reiste de deres Master, og hidsede Seigl. Herom melder Ottar Svarte i den Vise, som han giorde om Knud den Rige, saaledes: Du gavmilde Konge agtede at sætte de Svenske Skibe i Sænk ved Helgen-Aaen, hvor den Blod-tørstige Ulf fik Føde. Du er listig i Raad og forfærdelig i Krig. Du beholdt Landet imod to Konger der hvor Ravnene ikke hungrede. Ligeledes digtede Thorder, Skald Siareksøn en Vise om Kong Oluf den Hellige, som kaldes Rode Drape, og lyder saaledes: Egdarnes Herre, Oluf, havde en haard Trefning med den berømmelige Jyllands Konge, som kløver Ringene, og Skaaningernes Konge skiød skarpt imod ham, Svends Søn var ikke bange for at vove en Dyst, og Ulvene tudede over Aadseler.

at vi bliver paa vore Skibe Vinteren over imod Kong Knud, som Konger, der fore Krig, tilforn have giort. Thi Kong Knuds Krigshær bliver snart adspred, og løber hiem hver til sit, og de vil faae nok at bestille med at bygge igien i Siæland og Skaane. Dette Raad blev berømt og samtykt af alle, og de udsendte Speidere om Kong Knuds Foretagende. Kong Knud havde ogsaa al Tid Speidere ude, og en Deel vare i Kongernes Hær, saa at han hver Dag fik at vide deres Foretagende. Da han fik Efterretning, at en Deel af den Svenske Hær var dragen hiem, sluttede han, at de andre ikke blede længe derefter; hvorfore han seilede tilbage igien, og lagde nogle af sine Skibe under Siæland, andre under Skaane. Derpaa red han til Roeskilde paa St. Michels Aften, hvor Ulf Jarl giorde ham et Giæstebud. Men Kongen var ilde til Mode, og talede kun lidet. Ulf Jarl talede for Kongen, hvad han syntes der best kunde divertere ham, men forgiæves. Endelig spurgte han, om Kongen ikke vilde spille Skak-Spil? Hvilket Kongen samtykte. Medens de spillede, skiæmtede Greven meget; thi han var en lystig Mand og meget fritalende: Ligeledes var han en behiertet, duelig og expedit Mand, og en stor Krigshelt, om hvis Bedrifter der og er meget skreven. Han var og den fornemste i Dannemark næst Kongen. Hans Søster var Gyda, som havde Godin Jarl, eller Godvin Ulfraderson. Deres Børn vare følgende: Harald, Konge i Engeland, og de Grever, Toste, Valtlof Morekaare og Svend, samt en Daatter, ved Navn Gyda, som havde Jatvar den gode Konge i Engeland.

Medens de spillede, forsaae Kongen sig, og Greven skakkede ham. Kongen satte hans Tavle tilbage igien, og bad ham spille anderledes. Hvorudover Greven blev vred, stod op, og gik til Dørren. Derpaa sagde Kongen: Flyer du nu Ulf din Rædde. Men Greven vendte sig i Dørren, og sagde: Længere havde du flyet ved Aaen Helge, dersom du havde kundet, og du kaldte mig ikke Ulf den Rædde, da jeg kom dig til Hielp og Undsætning, da de Svenske sloge og saarede eder, som Hunde. Derpaa gik han til Sengs at sove (*). Om Morgenen sendte Kong Knud en af sine Hof-Betientere eller Drabantere, ved Navn Ifver at dræbe Ulf Jarl. Og han gik til ham udi hellig Kors-Kirke oppe i Choret, stak ham igiennem med sit Sverd, og bar

(*) Kongen befoel først en af sine Tienere at gaae hen og dræbe Ulf Jarl. Da Tieneren havde været noget længe borte, kom han igien, og sagde, at han ikke kunde komme til at slaae ham ihiel, efterdi han havde taget sin Tilflugt i Luciæ-Kirke. Derpaa befoel han Ifver Hvid, en Nordmand af Geburt 2c.

Sverdet blodig hiem til Kongen, som takkede ham meget for denne Gierning. (*) Og Kongen skiænkede meget Gods til Kirken derfore. Siden drog Kong Knud til Skibs, og laae paa Skibene med alt sit Folk langt ud paa Hosten.

Da Kongerne fik det at vide, holdte de Raad sammen, og Kong Oluf raadede, at de skulle blive liggende der, indtil de kunde see Leilighed til at angribe Kong Knud og hans Flode. Men de Svenske raadede derfra: Hvorudover Kong Amund seiglede hiem igien med alle sine Folk; men Kong Oluf blev tilbage (**).

Kong Knud havde Speidere ude i Kong Olufs Hær, som daglig omgikkes med hans Folk, og bestak mange af Kong Olufs beste Ministre med stor Skiænk og Foræringer, hvilke de Deels strax gav dem, deels lovede dem, saa at de gave dem deres Troe og Forsikring paa, at naar Kong Olufs Gesandtere kom til Norge, vilde de opgive Landet for ham. Og Kong Knuds besynderlige Gavmildhed, særdeles imod udenlandske Folk, var alle bekiendt.

Kong Oluf holdt ofte Raad med sine Mænd, hvad de skulle gribe an; men den eene raadede hid, den anden did, saa at han befandt, at de ingen sikker eller oprigtige Raad gav ham, som han kunde lide paa (***). Han giorde

(*) Da Jarlen var dræbt, lod Munkene strax Kirken tillukke. Men Kongen sendte strax Bud til dem, og bad at de vilde aabne Kirken, og holde GUds-Tieneste, ligesom tilforn, og han skiænkede &c. Af den Aarsag har samme Kirke siden stedse beholdt det Jorde-Gods.

(**) En Nat, medens Kong Oluf var paa sit Skib, hendte det sig, at han befoel tvende Mænd at holde Vagt, nemlig Egild Halssøn og Tofve Valgotsen fra Vester-Gotland og af fornemme Herkomst. Imedens disse stod paa Vagt, hørte de en ynkelig Klagen af det fangne Krigsfolk, som sad i Jern. Hvorpaa Tofve sagde, at han ikke kunde taale at høre deres Jammer, og bad derfore Egil, at han vilde gaae i Land med ham, og løse disse Mennesker. Hvorom de bleve eenige, gik i Land, løste Fangerne, og lode dem løbe bort. Hvorover heele Folket blev meget fortørnet, og Kongen selv blev saa vred, at det saae farligt ud med dem. Siden hendte det sig, at Egil blev syg, og det varede længe, inden Kongen vilde komme til ham, u-anseet manges Forbøn. Da fortrød Egil høylig denne Gierning, og bad om Naade og Forladelse hos Kongen. Hvorfore og Kongen tilgav ham, gik til ham, og lagde sin Haand paa hans Side hvor Smerten var størst, læsende derhos nogle Bønner. I det samme forsvandt al Smerten, og Egil befandt sig sund og frisk. Ligeledes kom og Tofve i Naade paa det Vilkaar, som Ordet gaar, at han skulle overtale sin Fader, Valgoter, at reise til Kongen. Valgoter, var endda en Hedning, men blev efter Kong Olufs Tilskyndelse christnet, men døde strax efter at han var døbt.

(***) Mange raadede, at han skulde seigle ud til Øresund, og siden fort-

giorde sig derfore færdig at drage hiem til Lands igiennem Gotland, med saa meget, som de kunde føre med sig, Resten lod han tillige med sine Skibe føre til Kalmar, og forvare Vinteren over. Harek af Tiotøe vilde ikke drage med, fordi han var gammel og tung (*), derfore seiglede han til Sundet, lagde Seigl og Mast ned, giorde et Telt over sig af graat Vadmel, hvorunder hans Folk laae, og lod nogle faa Roe for og bag i Skibet, indtil han kom Kongens Flode forbi; thi de meente, at det var en Fisker-Skude. Siden reiste han sin Mast igien med forgyldt Fløy, vandt sit hvide Seigl op, som var fordeelt med rødt og blaat, og seilede hiem til Helieland. Og nogle meente, at Kong Knud vidste meget vel, at Harek var paa samme Skib, da han drog forbi (**). Kong Oluf kom vel hiem til Norge, og blev i Sarpsborg om Vinteren (***).

sætte sin Reise til Norge, foregivende, at de Danske ikke vovede sig i nogen Trefning med ham, i hvor stor en Krigsmagt de end havde. Men Kong Oluf, som en forsigtig Mand, eftertænkte, hvorledes det var gaaet med Oluf Tryggesøn, da han indlod sig i Strid med en Krigshær, som havde Overmagten, da han fik at vide, hvad de Danske duede til. Desforuden vare der mange Nordmænd i Kong Knuds Armee Og mærkte altsaa Kong Oluf, at hans Ministre vare meere troe imod Kong Knud, end imod ham rc.

(*) Desforuden vilde han ikke forlade sit Skib, som havde kostet ham saa meget, at det ikke skulle komme i hans Fienders Hænder. Derpaa sagde Kongen: Følg du kun med os, Harek, kand du ikke gaa, saa vil vi lade dig bære. Hvorpaa Harek digtede denne Vise: Jeg haver besluttet at seigle bort paa mit Krigs-Skib over Havet, heller end at gaae, skiønt Kongen ligger udi Øresund paa sine Krigs-Skibe. Folket kiender vel mit Skiænt : : : Da Kong Knuds Vagt blev Hareks Skib vaersluttede de, at det var et Skib, som havde Salt eller Sild inde, siden der var saa faa Folk inden Borde, og de syntes at Skibet var graat, ligesom det kunde været førtørret af Solens Heede, dog sagde de, at det havde meget stor Last inde. : : : Da Kong Knuds Skibsfolk saae Hareks Anstalter, efter at han var kommen igiennem Sundet, sagde de til Kongen, at det maatte være Kong Oluf, som havde seiglet der forbi. Men Kong Knud svarede, at Kong Oluf var nok saa fornuftig, at han ikke vovede sig paa et eeneste Skib forbi en heel Flode; men snarere, sagde han, har det været Harek af Tiotøe, eller en anden hans lige.

(**) Og at dette var tilforn aftalt imellem Kong Knud og Harek, fik man siden noksom at fornemme, da Kong Knuds og Hareks Venskab blev bekiendt. Da Harek seiglede Nord ud, giorde han denne Vise: Jeg maatte tage Seiglet ned paa mit Skib uden for Øen, og vidste, at de spotske Enker eller Danske Jomfruer ikke kunde lee der ad, at jeg ikke om Høsten torde reise med Skib over Frodes slette Fiord (Søen) og fare hiem igien.

(***) Siden begav Kong Oluf sig paa Reisen igiennem Smaaland, og kom

Erling Skialgson og hans Sønner havde været udi Kong Knuds Krigshær om Sommeren, og i Selskab med Hagen Jarl. Der var og Tore Hund i stor Anseelse. Da Kong Knud fik at vide, at Kong Oluf var dragen hiem, gav han sine Folk Afskeed, og der var da meget fremmed Folk i Dannemark den Vinter. Erling og hans Sønner drog hiem til Norge med deres Folk, efter at de havde faaet store Foræringer af Kongen. Men Tore Hund blev hos Kong Knud.

Kong Knud sendte tillige med Erling Gesandter til Norge med meget Sølv og Guld. Disse droge ved Erlings Hielp vidt omkring i Landet den Vinter, og underkiøbte Læns-Herrerne og mange af de fornemste Bønder til Lydighed imod Kong Knud, saa at de lovede ham Bistand imod Kong Oluf. Hvilket snart rygtedes, og kom for Kong Oluf og alle hans Følk (*). Sig-
vald

til Vester Gotland. Han reiste allevegne fredsommelig frem, og Indbyggerne beviste megen Kiærlighed imod ham. Siden kom han til Wigen, og derfra til Sarpsborg. Hvor han gav de fleeste Hiem-Lov, men beholdt Læns-Herrerne hos sig, blant hvilke Arne Armodsøns Sønner vare meest afholdne af Kongen. Paa samme Tid var Geller Torlakson kommen fra Island til Kongen, som forhen er meldt.

Sigvatur Skald havde længe været hos Kong Oluf, som tilforn er meldt, og havde været hans Marskalk. Sigvatur havde ikke meget Munden til Tieneste, naar han talede i ubunden Stiil. Men i Digte-Konsten var han saa begavet, at hans Vers faldt ham saa lette og naturlige, som han kunde have betænkt sig for i Veyen. Han havde om Sommeren været i Walland, for at drive Kiøbmandskab, og da han var kommen derfra, havde han draget til Kong Knud den Rige, og af ham faaet Lov at reise hiem til Norge igien, som før er meldt. Saasnart han kom til Norge, hastede han til Kong Oluf, og fandt ham paa Fæstningen. Siden gik han ind til Kongen, da han sad til Borde, og hilsede ham. Kongen saae paa ham, og taug stille. Derpaa giorde Sigvatur denne Wise; Nu ere vi dine Marskalker komne her hiem. Du Folkets Konge med dine Mænd giver Agt paa det jeg taler. Sig, o mægtige Konge, hvor du har agtet at sætte mig, din Stue er allevegne betakt og besat med Folk. Da sandedes det gamle Ordsprog, at Kongen har mange Øren. Thi Kongen havde faaet at vide, at han havde givet sig an hos Kong Knud i Engeland. Derfore sagde han til Sigvatur: Jeg veed ikke, enten du agter fremdeeles at blive min Marskalk, eller du allerede er bleven Kong Knuds Hof-Betienter. Dertil svarede Sigvatur med følgende Wise: Knud den milde spurgte mig, om jeg vilde tiene ham saa troelig, som den frimodige Oluf? Jeg svarede: Enhver Tiener bør kun tiene een i sær, som mig synes, svarede jeg Herren ret. Da befoel Kong Oluf, at han skulle sætte sig i sit forrige Sæde igien. Derefter forhvervede Sigvatur sig næsten lige saa stor Yndest og Venskab hos Kongen, som han tilforn havde havt.

(*) Ved den Leilighed giorde Sigvatur følgende Wise: Der gik Kongens Fiender med Penge-Punge, som bød Folket Penge for Kongens Hoved, hvil-

vald Skald var da altid hos Kongen baade Nat og Dag. I Juulen giorde Kongen et stort Giæstebud, hvortil han havde indbudet sine fornemste Ministre. Derpaa gik han ind i et Huus, hvor kostbare Klenodier og andet saadant blev forvaret, hvoraf han efter Sædvane, den syvende Dag efter Juul vilde giøre sine Ministre en Nye-Aars Foræring, og Sigvald gik ind med ham. Blant andet var der mange skiønne Sverd. Derpaa digtede Sigvald Skald strax en Vise om Sverdene (*). Kongen gav ham strax et got Sverd. Men denne Gave foraarsagede ham Misundelse. Strax efter Juul begyndte Kongen sin Reise til Opland (**). Og fordi det ikke var langt, siden han havde været der at oppebære Skat, saa at han endnu ikke burde komme der igien, saa indbød Læns-Herrerne og de rigeste Mænd ham til Giæst, og forskaanede Almuen derfor.

ket ikke var til Kiøbs. Og den som sælger sin hulde Herre for Guld, veed, hvad saadant fortiener, nemlig det sorte Helvede. Ligeledes giorde han og denne Vise: Det var et sørgeligt Kiøb, da de søgte at sælge den Herre, og øvede deres Svig hiemme ved hver Bye. Der blev ogsaa talt ilde om Hagen Jarl, fordi han agerede fiendtlig imod Kong Oluf, da han dog havde skiænket Jarlen Livet, da han havde ham i sine Hænder. Men Sigvatur, som var en fortroelig Ven af Hagen Jarl, forsvarede ham med følgende Vise: Da bleve Kongens HuusTienere alt for skamløse, at tage Penge af Jarlen imod Kong Olufs Liv, i Særdeleshed seer det ilde ud for hans Hof-Tienere. Og er det bedre for os, om vi alle aabenbare denne List.

(*) Visen lyder saaledes: Her staar Sverd prydede med Guld, som lader Ar efter sig. Jeg behøver her Kongens Gunst; dersom du mægtige Konge vilde give Poeten et Sverd, skulde jeg tage derimod, jeg har tilforn været hos dig.

(**) Af den Aarsag, at han formedelst sine mange Folk ikke kunde blive ret længe paa et Stæd, og han havde ikke heller oppebaaret nogen Skat Nord af Landet i forrige Sommer, men havde giort megen stor Omkostning paa Flodens Udrustning udi afvigte Sommer, saa havde han ey heller Skibe at føre Krigsfolket i Nord hiem paa. Ligeledes fik han og saadanne Tidender Nord fra, som ikke vare ret fredelige, med mindre han var des Mandstærkere.

Der var paa den Tid en Goter, ved Navn Biørn, som var en Ven og Paarørende af Dronning Asirid. Denne havde Kongen giort til Befalingsmand over Hedemarken og Øster Dalene; men ellers var han ikke vel lidt af Kongen eller Bønderne. Udi denne Biørns District var et Tyverie begaaet paa nogle Nød og Sviin. Biørn lod inqvirere om dette Tyverie, og han giorde dem som boede i Skovs Bygden mistænkte for dette Tyverie, og han uden megen Vidtløftighed beskyldte dem, som boede i Øster-Dalene, fordi de laae afsides fra andre ved Søer og Moradser inde i Skovene, og ikke boede nær sammen.

Tore, Olvis Søn paa Eggie og Kalv Arnesons Sted-Søn, som havde giort et rigt Giftermaal paa Hedemarken, og boede der, bød Kongen til Giæst. Og han havde saa vel indrettet og tillavet alle Ting, at Kongen og hans Ministre forundrede sig derover. Men Dager taug stille dertil. Nu pleyede Kongen at tale ofte og meget imod Dager: Hvorfore han og spurgte ham, hvad han syntes om Tore Olverson, og hvorledes han meente han var sindet? Dager sagde: at det var got, om alle kunde saa vel see Tores Sind, som det andet gode, der er hos ham. Kongen spurgte nøye, hvad Dager meente dermed, og vilde endelig, at han skulde sige ham det. Hvorover Dager tilsidst sagde, at Tore var meget Penge-gierig, som mange fleere. Kongen

Rød udi Øster-Dalene og hans Hustrue Ragnhild havde to Sønner sammen, ved Navn Dager og Sigurd, som vare meget vel voxne. Disse svarede paa Tinget paa deres Vegne, som boede i Øster-Dalene. Biørn fortrød paa, at de svarede saa stolt, og pralede tillige, af deres Vaaben og Klæder: Hvorfore han giorde dem mistænkte for Tyveriet; men de benegtede det, og dermed endtes Tinget. Lidet derefter kom Kong Oluf til Biørn, for at oppebære sin Skat. Da blev samme Sag indstevnet for Kongen paa Tinget; og Biørn forestillede Kongen, at han havde Røds Sønner frem for andre mistænkte for dette Tyverie. Hvorfore Røds Sønner bleve indstevnede for Retten. Da de kom for Kongen, sagde han, at det var dem ikke liat, og derfore friekiendte dem. Siden bøde de Kongen med sit gandske Følgeskab til Giæst hos deres Fader i tre Nætters Tid. Biørn raadede Kongen derfra; men han reiste dog derhen, og der var et prægtig Giæstebud. Da spurgte Kongen Rød, hvem han og hans Hustrue var. Rød svarede, at han var en Svensk Mand af anseelig Herkomst; Men jeg rømte, sagde han videre, med denne Qvinde, som siden har været min Hustrue, og hun er Kong Ring Dagssons Syster. Da erindrede Kongen sig begges deres Herkomst, og spurgte fremdeles om deres Professjon. Sigurd svarede, at han kunde udlegge drømme, og at han kunde udregne Tider og Timer, Nat og Dag, endog, naar man ikke kunde see Soel, Maane eller Stierner paa Himmelen. Kongen lod ham da vise Prøve paa denne Videnskab, og befandt, at han havde sagt sandt. Dager, den anden Rødes Søn, sagde, at, naar han ville bruge sin Flid, kunde han af et Menneskes Physionomie see, hvad Dyder eller Laster han inclinerede til. Derpaa bad Kongen, at han vilde vise sin Konst paa ham selv. Hvilket og Dager giorde, saa at Kongen tilstod, at han havde troffen det ret. Derpaa spurgte Kongen ham om Biørns Fejl. Dager svarede, at Biørn var en Tyv, og sagde tillige, paa hvad Sted i hans Gaard han havde giemt Been, Horn og Huder af Qvæg, som han om Høsten havde bortstaalet. Og er han skyldig, sagde Dager, i det Tyverie, som han tillægger andre. Og Dager sagde Kongen alle de Tegn, hvorved Tyveriet kunde blive opdaget. Derpaa drog Kongen bort, da han havde faaet anseelige Foræringer. Røds Sønner fulgte med, og blev hos Kongen. Dernæst drog han til Biørn igien, hvor han befandt det saaledes, som Dager havde sagt. Hvorudover Kongen forviste ham Landet, og sparede ham paa Liv og Lemmer, for Dronningens Skyld.

gen spurgte da, om han var en Tyv eller Rovere? Ney, Herre, sagde Dager, det er ikke saa, men han har taget Foræringer af Kong Knud, for at forraade eders Liv. Derpaa spurgte Kongen, hvormed han kunde bevise det? Med en stor Guld-Ring, sagde Dager, som han har faaet af Kong Knud, og bær om sin Arm oven for Albuen, og som han ikke lader nogen see. Derpaa gik Kongen ind, og satte sig ved Bordet, og hans Ministre drak nogen Tid. Siden kaldte han Tore til sig. Og da Tore gik til ham, og lagde Haanden paa Bordet, tog Kongen ham i Haanden, og sagde: Hvor gammel er du, Tore? Han sagde, 18 Aar. Kongen sagde: Du er vel voxen, stor, stærk og mandhaftig efter din Alder. Derpaa strøg Kongen ham op efter Armen, og fandt, at der var noget haardt under Klæderne. Men Tore sagde: Stryg ikke for stærkt; Herre, paa det Sted; thi der har jeg en Byld. Kongen sagde, haver du ikke hørt, at jeg er en god Læge? Løs op, og lad mig see Bylden. Da nu Tore saae, at han forgiæves søgte at dølge Ringen, tog han den af, og lod Kongen see den. Derpaa spurgte Kongen, om den var en Foræring fra Kong Knud? Tore svarede, at det var saaledes. Hvorudover Kongen lod Tore strax fængsle. Da traadde Kalv Arneson frem, og bød Guld og Penge for Tore: Ligeledes giorde og mange andre Bøn for ham, og tilbød Gods og Penge for hans Liv. Men Kongen var saa vred, at Kalv ikke maatte tale med ham, og sagde, at Tore skulde undgielde det samme, som han havde tiltænkt ham; hvorpaa han lod Tore aflive. Men denne Gierning tilveyebragte Kongen største Had og Fiendskab, baade paa Hedemarken og Nord i Trondhiem, hvor Tore havde sin Slægt; thi han havde været Kalvs Foster-Søn i sine Børne-Aar.

Griotgaard Olverson, Tores Broder, var ældre, end han, og holdt Krigsfolk tillige med Hof-Betientere, og var den Tid paa Hedemarken. Da han fik dette at vide, røvede og overfaldt han Kongens Ministre, hvor han vidste de boede. Kongen lod da udspeide, hvor han var, kom over ham om Natten, og omringede Huuset. Da Griotgaard mærkede det, greb han til sit Sverd og Skiold, gik ud i Forstuen, og spurgte, hvem deres Anfører var? De sagde: Kongen er kommen her. Derpaa sagde han: Beed Kongen, at jeg maae tale et par Ord med ham. Men Kongen stod for Dørren, og svarede: Tal hvad du vil, Griotgaard, jeg hører dig vel. Da sagde han: Livet vil jeg ikke bede om; Hvorpaa han kastede Skioldet over Hovedet, løb ud med et draget Sverd, og rendte til Kongen. Men da det ikke var saa lyst, at han ret kunde see, ramte han Arnbiorn Arneson under Harnisket, og

stak

stak ham igiennem Livet, saa han døede. Men Griotgaard blev strax selv dræbt og de fleeste af hans Folk.

Da Kong Oluf var i Tonsberg, sendte han sine Betientere ud over alle Læne om Folk; men fik kun faa. Der var ey heller Skibe at faae, uden Bonder-Skibe. Han sendte og sine Folk til Gotland, at hente Skibene hiem, men det var da ikke sikkert at seigle igiennem Dannemark, siden Kong Knud havde udrustet sig til Krig, og havde ikke mindre, end 1200 Skibe.

Da det rygtedes i Norge, at Kong Knud agtede sig med saa stor en Krigsmagt til Landet, for at undertvinge sig det, viste mange sig nvillige mod Kong Oluf (*). Han holdt ofte Raad med sine Ministre; men den eene raadede frem, den anden tilbage, saa at han intet kunde forlade sig paa deres Raad (**).

Samme Vinter drog Harek af Tiotøe om Natten hiem til Grankields Gaard, med sine Huusfolk og Karle, hen ved 80 Mænd, og brændte Grankield inde med 70 (***) Mænd, fordi han havde slaget Hareks Folk, og skilt ham ved Øen, som tilforn er meldt: Asmund Grankieldsøn var da hos Kongen. Og der var ingen paa Helieland, som torde kræve Boder af Harek for denne Gierning, ey heller tilbød han sig selv at betale.

Kong Knud seiglede med sin heele Flode til Limfiord; hvorfra han siden drog over til Norge, og lagde først i Land ved Agdesiden, hvor han holdt Ting med Bonderne, som kom til ham fra alle Herreder og Læner og antoge ham til Konge paa hvert Ting, saa at ingen sagde derimod. Og han deelede Forlæninger ud, og tog Gisler af de fornemste Mænd. Da han kom til Skunda-Sund (Ikhorn-Sund) kom Erling paa Sole til ham med meget Folk. Og Kongen gav ham i Forlæning alt det Land, som ligger imellem Stade og Agdesiden, saaledes, at han efter eget gotbefindende maatte regiere derover. Siden seiglede Kong Knud til Trondhiem, hvor han stevnede til Ting

(*) Herover giorde Sigvatur denne Vise: Engelands Konge bød Folk ud, men vi fik mindre Mandskab og Skibe, jeg seer ikke Kongen meget forsagt. Det er elendige Raad, om Læns-Herrerne ikke lade denne Konge faae Krigsfolk, thi de have bortlovet sig for Penge.

(**) Men hvad Sigvatur da svarede, er bekiendt af denne Vise: Vi maae flye, thi Fienden er os over Hovederne. Jeg kommer til et bedre Navn, end at jeg skulle sælge Kongen. Tieneren skal blive her, skiønt Kongens Venners Gunst formindskes. Det meget Bedragerie aabenbarer sig selv med Tidens Længde.

(***) 30 Mænd.

Ting fra otte Læne, og paa dette Ting blev han antaget til Konge over heele Norge. Han giorde Harek af Tiotøe, og Tore Hund til sine Lænsherrer, og gav dem store Forlæninger, hvorimod de giorde ham en Hyldings-Eed. Alle Lænsherrerne giorde han store Foræringer, og forøgede alle deres Forlæninger, som gav sig under ham.

Da Kong Knud havde indtaget heele Norge, lod han Ting-lyse og tilkiende give for alle Indbyggerne, at han vilde sætte sin Søster-Søn, Hagen Jarl over Landet, at regiere i sit Sted. Ligeledes satte han sin Søn Haarde-Knud i sit Sæde, og giorde ham til Konge over Dannemark. Siden tog han Gissel af alle Lænsherrerne og de rigeste Bønder i Landet.

Da Hagen Jarl fik Regimentet igien over Norge, kom hans Svoger Einar Tambeskiælfver til sine Forlæninger igien, som han før havde havt i Grevernes Tid. Kong Knud gav ham store Foræringer, og lovede ham, at han skulle være den ypperste i Norge næst Kongen og Jarlen, og med Tiden faae Greve-Navn, eller og hans Søn Endrid. Dette behagede Einar vel, hvorimod han tilsagde Kongen sin Troeskab og Lydighed.

Tore Loftung, en Islænder havde længe været hos Kong Knud, og var en god Poet. Han digtede en Vise om Kong Knud, og kaldte den Flok. Kongen blev vred, og bad ham giøre en complet Vise om en heel Krigshær og fuldkommen Trefning, eller og han inden to Dage skulle henge. Tore giorde da Visen om (*), hvorfore Kongen gav ham 50 Mark Sølv. Han digtede og fleere Viser om Kong Knud (**).

(*) Da lagde Tore en halv Strophe til sin Vise, og indsattede den i samme, og lagde ogsaa nogle andre Vers dertil. Den halve Strophe lyder saaledes: Knud den Rige forsvarer sit Land saa vel som Grækenlands Konge.

(**) Denne Vise blev siden kaldet Hoved-Løsning. Siden giorde Tore en anden Vise om Kong Knud, som blev kaldet Dag-Drape, og lyder saaledes: Knud, som tillige med sit Folk er min gode Ven, føer meget fort. Den hurtige og tapre Konge drog udaf Limfiorden med en stor Flode. Egderne, det kiække Krigsfolk, frygtede for det Søe-Slag Kongens Skib var gandske forgyldt. Og var herudi Synet vissere, end Sagn. Og de Kul-sorte Skibe fore fort frem over Havet med de lystige Folk, og Eke-Sund var altsammen inden til bebygt (opfyldt) med de store Skibe, som kom Sønden fra. Og i Steden for den forrige Fred, maatte de Fred-sluttende Indbyggere lide Krig, da den store Krigs-Flode stod for Stad. Og Kongens Reise var ikke meget Folkerig. Og de lange Krigs-Skibe, som ikke vare skarpe Seiglere, kom dog fort, førend Krigen begyndtes. Saaledes kom den nyttige Hær-Flyttere (Kongen) Søn-

De Folk, som Kong Oluf havde sendt efter Skibene i Gotland, toge de beste Skibe og alt Redskabet, de sletteste brændte de op, og seiglede igiennem Sundet, medens Kong Knud var i Norge. Og da de kom til Kongen med dem, lagde han ind i Oslofiorden, og siden op i den Elv Drammen, hvor han opholdt sig, medens Kong Knud drog omkring uden fore, og holdt Ting med Bønderne, samt tog dem under Eed, og de samme saaledes uden Strid havde vundet Norge, drog han til Dannemark igien, og var nu Konge over tre store Riger (*).

Kong Oluf samlede hvad Folk, der vilde følge ham, og giorde sig færdig med 18 Skibe, at seigle Nord i Landet. Da han laae noget længe i Sæløe, fik han at høre af de Kiøbmænd, som vare komne Nord fra, at Erling havde mange Folk og Skibe i Beredskab ved Jæderen imod ham. Hvorpaa Kongen drog til Oikunde-Sund, og da Vinden blæste god, seiglede han for Jæderen. Da Erling fornam dette, giorde han sig færdig med alle sine Skibe at forfølge Kongen, og saasom hans Skibe vare tørre og lette, kom han meget hastig frem. Da Kongen mærkede, hvor udrustede og Mandstærke de vare, bad Kongen alle Folkene paa sine Skibe, at de meget sagteligen skulle lade Seiglene gaa lidt ned, og binde Svøfterne op. Hvilket og blev efterkommet. Da Erling saae dette, tænkte han, at Kongens Skibe seiglede fra dem, siden Seiglene syntes lavere, end tilforn. Hvorudover han skyndte paa sine Folk, at de skulle sætte alle Seigl til, og han ophidsede alle Seiglene paa sit skiønne Skib, Skeiden af Jæderen, saa at han kom snart for i Veyen for de andre. Da Kongen kom inden for Bukken, var Landet imellem ham og Erling, saa at Erling ikke kunde see ham. Kongen strøg da sine Seigl, lagde sine Skibe inden for en Næs-Odde, og laae færdig at tage imod Erling, som skyndte sig flux efter ham, og vidste ikke at Kongen vilde bie

den fra, med den store Krigshær, og drog Nord til Nid. Da gav den hurtige Mand og de elendiges Konge sine Folk heele Norge. Og det siger jeg, at han gav sin Søn det slette Dannemark, som de Svenske havde inde. Her indfører Poeten det vidtløftigere, som bruges til Ordsprog, nemlig, at Syn gaar for Sagn. Og kunde Tore, som har giort denne Vise, allerbest beskrive Kongens Reise, siden han berømmer sig af, at han fulgte med Kong Knud til Norge.

(*) Om dette Tog melder Halvard Harekson Blese i den Vise, som han giorde om Kong Knuds Bedrifter, saaledes: Nu raader Yngve (Kongen) over Engeland tillige med Dannemark, og nu begyndes en meere sikker Fred, hvor den Krigshelt boer. Nu har den Stridsmand tvunget Norge under sig, og Hielm-Føreren (Kongen) lod Høgene ikke fattes paa Føde.

bie ham der. Da han kom omkring Odden, og saae Kongens Skib ligge der, lod han sit Seigl falde, og Kongen lagde strax til ham med alle sine Skibe. Men endskiønt Erlings Folk viste stor Tapperhed, og ingen tænkte paa at bede om Pardon, eller at tage Flugten, men værgede sig tappert, saa bleve de dog tilsidst overvundne og slagne (*) og faldt hver i sit Rum, og der blev aldeles ingen tilbage, uden Erling alleene. Ingen har seet nogen værge sig meere tappert end han imod saa mange. Han stod høyt oppe ved Bag-Stavnen, og ingen kunde vel komme op til ham, men skiød paa ham med Spyd og Pile, hvilke han bødede af for. Derpaa gik Kongen bag i Skibet, og sagde til Erling: Andverdr horfir du vid i Dag, Erling. Han svarede: Andverdi skolu Ornir klous: Det er: Retvendt eller tilvendt staaer eller vender du dig i Dag, Erling. Han sagde: Ret modvendt skulle Ørner rives. Det er: Naar Ørner rives, saa vender de sig imod hinanden (**). Derpaa sagde Kongen: Vil du have Pardon, og bevise mig Lydighed? Han sagde, ja; hvorpaa han tog Hielmen af Hovedet, nedlagde Sverd og Skiold, og gik frem i Skibet til Kongen. Derpaa stak Kongen Kanten af sin Øxe i hans Kind, og sagde: Noget Mærke bør Kongens Forrædere have.

 1028 Da

(*) Saasom Sigvatur havde været Erlings fortroelige Ven, saa giorde han en Vise over Erlings Død, af det Slags, som paa den Tid kaldtes Flok. I hvilken blant andre denne Vise er indført: Erling lod udsætte sit Skib paa det blege Vand, først imod Kongens Flode Hans Fartøy laae da siden om Borde ved den store Hær-Kongens og hans Høvdingers Skib. De brugte Sverdene gesvindt, og Ørnene fik Blod at drikke. At Kong Oluf selv i egen Person fegtede skarpt imod Fienden, vidner samme Sigvatur i denne Vise: Kongen nedsablede mange Helter, og foer frem i Vrede paa Skibet. De slagnes Kroppe laae i Hobe-Tal paa Dekket. Der stod et haardt Slag Norden for Jæderen. Det varme Blod løb i Havet. Den navnkundige Konge fegtede best. At Erlings Folk ikke bade for sig eller skiøttede om at flye, vidner og Sigvatur i denne Vise: Alle Erlings Karle faldt da Norden fore. Den unge Konge vandt Skibet ved Bokna-Havn. Skialgsøn stod da alleene bag i sit lange Skib, med sit skarpe Sverd, langt borte fra sine Venner. Skialgsøn bad ikke om Fred, ivrig var han og stiv, skiønt han maatte hevne sig i saa farlig en Krig, som stod ved Bokken. Den Helt værgede sig tappert, aldrig kommer der nogen meer, som saa kiæk bruger Vaaben.

(**) Disse Ord har Sigvatur indført i følgende Vise: Erling som tilforn forsvarede Landet vel, lod Jordens Landværge vide, at Ørnene revedes med Brystene vendt imod hinanden, før kunde man ikke see ham Raad-vild, da han fegtede Sønder ved Utsteen imod den mægtige Kong Oluf.

1028 Da løb Aslag Fitiaskald, Erlings Paarørende, frem og hug Erling i Hovedet med sin Øxe, saa han faldt død ned. Hvorpaa Kongen sagde: Du hug som en slem Mand, nu hug du Norge af mine Hænder. Aslag sagde: Det giør mig ont, Herre, om I har Skade af dette Hug, jeg tænkte, at Norge var nu huggen i eders Haand, og dersom denne Gierning mishager eder, da beder jeg om Naade: Thi jeg venter mig mange Mænds Had og Fiendskab for denne Gierning, saa at jeg haver eders Hielp og Gunst behov. Kongen gav ham Løfte derom, og bad hver gaa til sit Skib, og forbød at røve de slagne men skynde sig til Seigls. Da Kongen var gaaen til Seigls, kom Bonde-Hæren seiglendes i Sundet. Og, da de saae, at de havde mistet deres Anfører, lagde de ikke efter Kongen: Hvorfore han seiglede sin Vey i Nord. Derpaa toge de Erlings Lig, og bragte det hiem til Sola, tillige med de andre slagne. Erlings Død blev meget bejamret, og alle sagde at der ingen havde været Erlings lige af dem, som ikke havde havt høyere Værdighed (*).

Erlings Sønner vare den Tid vidt adskildte. Den eene var i Trondhiem hos Hagen Jarl, en anden paa Haardeland, og nogle i Fiordene, for at tage Folk ud. Da Erlings Død blev bekiendt, toge de Folk ud af Agde, Rogaland og Haardeland, og fik en stor Armee samlet. Men Kong Oluf seiglede Nord ved Landet (**). Hvor han fik Tidende om Bonde-Hæren. Der vare mange Læns-Herrer med Kongen, særdeles Kalv Arneson og hans Brødre, som stod i stor Anseelse og Værdighed hos ham (***). Da Kongen

(*) Dette bekræfter og Sigvatur i følgende Vise: *Den fornemme Folkets Herre, Erling, faldt med alle, som havde fortient et bedre Endeligt. Dette foraarsagede den mægtige Konge. Jeg veed ingen anden, der sin heele Livs Tid kunde holde sig saa tapper, skiønt han nu er død.* Om Aslag har og Sigvatur giort følgende Vise: *Aslag har forøget Krigen, da han fegtede mod sin Paarørende, og dræbte Fædernelandets Forsvarere. Ingen burde saaledes opvække Krig. Han maa ikke saaledes handle med sine Slægtinge i Krig, Slægtingers Sag bør forliges, førend de blive vrede.*

(**) Kong Oluf skal selv ved denne Leilighed have giort følgende Vise: *Den hvide Karl skal ikke have megen Glæde i Nat paa Jæderen; da Ravnene fik Blod at leve af, vandt vi Slaget. Jeg gik vred paa Skibet; thi han haver saa ofte ilde røvet mig: Saaledes kand et Stykke Jord foraarsage Mande-Mord.*

(***) Det vidner Biarne Gulbrar Skald i den Vise, han giorde om Kalv Arneson, saaledes: *Du Vaaben-Fordervere Kalv, var selv i ØsterBokken, hvor*

gen seiglede Nord om Stad, og lagde til ved Hæroe, fik han at vide, at Hagen Jarl havde samlet meget Krigsfolk i Trondhiem: Hvorover han holdt Raad med sine Ministre, hvad han skulle giøre. Kalv og mange andre raadede ham at drage til Trondhiem, og stride imod Greven. En Deel raadede fra, og andre lod det staae til Kongen selv. Dernæst lagde Kongen ind udi Steinvaag, og blev der om Natten; men Aslag Fitiaskald lagde ind til Borgrund, hvor Vigleik Arneson kom til ham, og slog ham ihiel, fordi han havde dræbt Erling Skialgson. Siden fik Kongen at vide, at Bondehæren var seiglet Nord omkring Tiotand med 25 Skibe, hvorover Kongen lod sine Skibe gaae inden om Nyrve og Hundsvær, hvor Aslags Skibsfolk kom til ham, og indberettede, at Aslag var dræbt af Vigleik Arneson. Kongen blev meget bedrøvet derover, og havde gierne hevnet det, men han kunde ikke opsætte sin Reise i denne store Ufred, som da forestod. Og Kongen drog ind om Vegsund, hvor Kalv Arneson og mange Lænsherrer droge fra ham med deres Skibe til Hagen Jarl. Derpaa seiglede Kongen ind i Rodrer-Fiord, og lagde til i Valdal med 7 Skibe (*) hvilke han satte der op: Dernæst opslog han sine Telte der paa Sanden, som kaldes Sult, og opreiste et Kors paa den deylige slette Vold, som der er. En Bonde, ved Navn Bruse, som boede paa More, og var den fornemste i Dalen, kom til Kongen med fleere Bonder, og hilsede ham underdanigst. Kongen viste sig venlig og mild imod dem (**). Og de førte ham paa Heste op under Fieldet, og siden derover, og ind paa Læsie. Alle Folkene gik til Fods, og førte deres Klæder og andre Sager paa Heste (***).

 Paa

Haralds Arving fegtede tappert. Juule-Kosten maatte I miste, og blive magre den Dag. Du blev først kiendt paa Sammenkomsten, hvor Steen og Spyd fløy i Luften. Erling blev der fangen, da Striden ikke gik lykkelig af for Kongens Folk Norden ved Utsteen. Skibsbordet svømmede med Blod. Det blev da aabenbaret, at der af Agderne var anlagt Forræderie imod Kongen. Jeg spurgte, at de havde endnu større Ting fore.

(*) 5 Skibe.

(**) Dernæst spurgte Kongen Bruse, om man kunde reise op igiennem Dalen ind i Læsie? Bruse svarede, at der var det Field Sesiurd i Veyen, som hverken Folk eller Heste kunde komme over. Kong Oluf saade: Vi faaer dog forsøge det, og saa maa det gaae, som GUd vil. Derfore skal I i Morgen indfinde eder med Heste, og, naar vi da kommer til Fieldet, vil vi see, hvad Raad vi kand finde paa.

(***) Og Kongen gik til Fods lige til det Sted som kaldes Arosbrakke, hvor han satte sig ned at hvile. Imidlertid saae han sig frem og tilbage, og sagde: Denne

Paa Veyen lod Kongen rydde og jævne Sessurd, som intet Menneske tilforn kunde komme over, saa at man siden kunde gaae, ride og kiøre derover. Han udrettede og med sin Bøn, at 20 Mænd kunde velte den Steen, som tilforn ikke 100 Mænd kunde rokke (*). Og da dem fattedes Levnets-Midler, siden de vare 400 Mænd, og 100 Bønder, udvirkede han ved sine Bønner, at Kosten blev formeeret, saa at de alle fik nok, og der blev endda til overs (**). Han fordrev og Spøgelse, som grasserede paa en Øde-Gaard under Fieldet, og bad dem bygge der en Gaard, sigende, at Kornet skulle aldrig fryse paa den Gaard, skiønt det frøes andensteds baade oven og neden; og Kornet fryser nu aldrig paa den Gaard. Siden kom Kongen over Fieldet til Eneboo paa Læsie, efter at han havde været Konge i Norge udi 15 Aar, naar man indberegner det Aar med, da han og Svend Jarl havde Riget sammen.

1029 Den

Gang haver mine Undersaatter ved deres Troelsshed lagt mig en besværlig Reise paa. Man kand endnu see tvende Kors paa Aae-Bakken, som han samme Gang, lod der opreise. Siden steg Kongen til Hest, og hvilede ikke, førend han kom til Fieldet. Derpaa spurgte han Bruse, om der vare Huuse, man kunde faae Herberg udi. Bruse svarede, ja: hvorfore han lod opslaae sine Telte, og blev der Natten over. Strax om Morgenen befoel Kongen sine Folk at drage til Fieldet, og forsøge, om de kunde giøre Vey derover: Men de kom tilbage om Aftenen, og sagde, at det var et forgiæves Arbeyde. Hvorudover Kongen den heele Nat over giorde sin Bøn til GUd. Saa snart det blev Dag, befoel han atter sine Folk at prøve deres yderste Flid med at giøre Vey. De efterkom da Kongens Befaling. Siden kom Kongen selv til dem, og fandt dem alle trette, og afmægtige. Da sagde Bruse til Kongen, at han nu selv kunde see, at det var en ugiørlig Sag. Derpaa kastede Kongen sin Kappe af sig, og bad dem give sig til Arbeydet igien. Og da fik man at see, at 20 Karle kunde velte 2c.

(*) Da Spisemesteren indberettede Kongen, at de ikkun havde to Slagte-Nød tilbage, bad Kongen ham sætte alle Kedler paa Ilden, og legge et Stykke Kiød i hver: hvilket blev efterkommet. Siden gik Kongen til, og giorde Kors derover, og befalede, at de skulle lave Maden til 2c. Steden hvor de spisede, er indtil denne Dag bleven kaldet Olufs Hule. Ved samme Hule var en Kilde, i hvilken Kongen toede sig; hvoraf Kilden siden har faaet den Kraft, at naar Naboernes syge Qvæg drikker deraf, bliver de friske igien 2c.

(**) Da Kongen havde spiist, spurgte han, om der paa den anden Side af Fieldet var noget Huus, hvori de kunde faae Natte-Herberg? Bruse svarede: Der ere nogle Huuse, som kaldes Grønninger, men der kand ingen være om Natten for Trolde og Spøgelser, som foraarsager stor Skade og Forskrækkelse. Ikke desmindre tog dog Kongen der Natte-Herberg. Om Natten hørtes der en forskrækkelig Hylen, tillige med disse Ord: Kong Olufs Bønner brænder mig saa heedt, at jeg maae forlade dette Sted, og aldrig komme her meere.

1029 Den Præst Are Torgiulson har først skrevet denne Historie om Kong Oluf, hvilken var en sanddrue og fornuftig Mand, og saa gammel, at han kiendte de Mænd, som havde vis Kundskab herom, og kunde mindes, at det var skeet. Anden Dag drog Kongen fra Læsie til Guldbrands-Dalen, og derfra til Hedemarken. Da kunde man see, hvem der vare hans Venner; thi de alleene fulgte ham; men de andre forlode ham. Og nogle satte sig op imod ham, og mange Oplændinger vare hans Fiender formedelst Tore Olvisons Død.

Derefter gav han mange af sine Folk Lov at reise hiem, særdeles dem, som havde Hustrue og Børn, Huus og Gaard; thi han kunde let forestille sig, hvorledes der vilde blive handlet med deres Folk og Gods, som droge af Landet med ham. Han sagde derhos, at han vilde drage igiennem Sverrig, Øster til Garderige til Kong Jarislef og Dronning Ingierd, sin Hustrues Syster; sigende derhos, at han formodede, det Hagen Jarl ikke levede længe; hvorfore han engang haabede at komme til sit Rige igien (*).

Der droge og mange andre af Kongens Venner, med hans Samtykke hiem igien. Siden drog Kongen Øster til Eide-Skov, med sin Dronning Astrid, deres Daatter Ulfhild og hans Søn Magnus tillige med mange Læns-Herrer, nemlig Ragnvald Brusesøn, Bruse Jarls Søn af Orknøe, om hvilken tilforn er meldt, Torberg Find, og Arne, Arnes Sønner og mange fleere. Dernæst drog han igiennem Værmeland, og derfra, indtil han kom til en rig og fornemme Mand, som heed Sigtryg, hvilken havde en Søn, ved Navn Isver, som siden blev en ypperlig Mand. Kongen blev længe hos Sigtryg, men imod Sommeren drog han til Garderige til Kong Jarislaf og Dronning Ingierd, som toge venlig imod ham. Han lod sin Dronning Astrid og deres Daatter Ulfhild blive tilbage i Sverrig, men havde sin Søn, Magnus med sig. Kong Jarislef skiænkede Kong Oluf et Stykke Land til at underholde sig og sine Folk med, og bad ham blive hos sig; hvilket Tilbud han tog imod, og blev der.

Kong Oluf var en skikkelig og dydig Herre, og var flittig i sine Bønner til Gud. Da han nu saae sig skilt ved Riget, og hans Modstanderes Tal formeeredes, holdt han sig med des større Alvorlighed til Bønnen og Guds-

(*) Men hvad Knud den rige er angaaende sagde han videre, da skulle I vel neppe troe det jeg nu vil aabenbare eder, nemlig at baade hans Liv og Rige er snart til Ende, og hans Efterkommere skal aldrig opstige til den forrige Magt og Værdighed igien 2c.

Gudsfrygt, fordi han nu var mindre hindret derfra, end da han var udi Regieringen: Thi da var han meget omhyggelig for med største Flid at udrette, hvad der meest var fornøden, saasom at befrie sit Land og Rige fra udenlandske Herrer, at omvende Indbyggerne til den christelige Troe, og at forsyne Landet med Ret og gode Love. Og paa det at Lov og Ret kunde staae ved Magt, tvang han og straffede mange for Retfærdigheds Skyld; hvilken han meget elskede. Og det var paa den Tid meget brugeligt i Norge, at Lænsherrer og rige Bonders Sønner droge ud med Orlogs-Skibe paa Søe-Roverie, og røvede saavel inden, som udenlands, saa at de ikke engang sparede deres egne Landsmænd. Men Kong Oluf afskaffede saadan Overvold og Ran, holdt Fred i sit Rige, og uden Naade straffede dem paa Liv og Lemmer som handlede derimod, og sparede hverken Rige eller Fattige, og agtede ingen Forbøn, Böder eller Penge, men lagde lige haard Straf baade paa Rige og Fattige (*). Hvilket syntes Undersaatterne at være for strengt handlet, og de fattede stort Had og Fiendskab til Kongen formedelst deres Paarørende, som bleve aflivede, efter Kongens Dom, skiønt den var retfærdig. Og dette var den fornemste Aarsag til deres Opstand imod deres Landsherre og Konge, at de ikke kunde taale, at der blev handlet efter Retten. Han derimod vilde heller miste og afstaae sin Kongelig Herlighed, end lade Retten falde. Han syntes for dem at være for meget streng i at straffe. Men Kong Knud var meget gavmild med store Foræringer og Gaver, og Lænsherrerne i Norge lode sig lokke og bedrage deraf, at han forøgede deres Værdighed, Læne og Befaling; saa vare de og alle villige til at antage Hagen Jarl igien, fordi han var meget yndet og afholdt fra den Tid han regierede i Landet.

Hagen Jarl seiglede med sin gandske Flode fra Trondhiem Sönder til Møre imod Kongen. Og da han hørte, at Kongen var draget ind i Fiordene

(*) Dette bevidner Sigvatur Skald i følgende Vise: De udbøde ofte alle Guld at kiøbe Krig og Opstand imod den rige Konge, som tilsidst maatte bukke under. Han befoel sine Landsherrer med væbnet Haand at straffe Ran og Tyverie. Saaledes skal Landet forsvares mod megen Overvold. Han digtede ogsaa denne Vise: Kongen som lod straffe Tyve og Røvere paa Liv og Lemmer, fødte Ulve og mange andre vilde Dyr, han straffede baade Tyve og Trælle hart, saa at hver Tyv mistede Haand og Fod. Derved blev det fredeligt i Landet og alle Herreder. Det var bekiendt, at den forsynlige Konge med skarpe Vaaben lod drive Søe-Røvere ud af Riget. Kong Magni Fader giorde da meget Gavn. Jeg siger Oluf den Digre indlagde sig da største Berømmelse og Seyer.

dene, lagde han ind efter i Fiorden, og borttog Kongens Skibe, som han der havde fort paa Land, og forte dem til Trondhiem. En Islænder, ved Navn Jokul blev af Jarlen sat til at fore Kongens eget Skib, Visunder, og som samme Islænder kunde vel digte, giorde han en Vise Kongen til Tort (*).

Samme Islænder kom siden til Gotland, hvor han blev greben af Kongens Folk. Derpaa lod Kongen ham udlede, at han skulle miste Hovedet. Og den Mand, som holdt ham, havde svøbt hans Haar om Enden af en Kiæp, med hvilken han holdt ham (**). Da digtede Jokul en anden Vise om sin dodelige Afgang.

Da Kalv Arneson og de andre, som vare dragne fra Kongen, seiglede til More, modte de Hagen, som tog vel imod dem. Og da han kom til Trondhiem, bad han Kalv følge sig hiem, og være hans Undersaat. Men Kalv vilde først drage hiem, og raadføre sig. Kalvs Hustrue, som var meget høy-hiertet, opregnede ofte for ham den Skade han havde lidt af Kong Oluf, i det han forst lod dræbe hendes Mand Olvi, og siden hendes tvende Sønner, og at Kalv havde været med at dræbe dem, hvilket hun ikke havde ventet af ham. Kalv sagde; Det var gandske imod min Villie, at din Søn, Tore, blev dræbt, og jeg bød Penge nok for ham. Og da Griotgaard blev slagen, mistede jeg min kiære Broder, Arnbiorn. Det er vel, sagde hun, at du og led den Skade, for Kongens Skyld, dersom dette engang kunde bevæge dig til at hevne din Broders Død, om du ikke vil hevne min Harm. Du saae vel, hvor lidet Kongen agtede dig, da din Foster-Søn, Tore blev dræbt. Ved det hun ofte lod ham høre dette, blev han tilsidst bevæget at drage til Hagen Jarl, hvilken han soer Huldskab og Troeskab og blev hans Undersaat. Og Hagen Jarl forøgede hans Læne, saa at han havde den største Deel af Indre-Trondhiem i Forlæning. Derpaa drog han hiem igien.

(*) Visen lyder saaledes: Før var jeg ilde medhandlet; men nu har jeg ikke Aarsag at sørge. Nu giør jeg mig meget til af at jeg commanderer paa Skibet, Rhinsdyret, som tilhørte Kong Oluf, og hvorpaa han selv seiglede om Sommeren, da han blev berøvet og overvunden, og den Digre tabte Seyeren.

(**) Da Skarpretteren hug til, rettede han sig op med Kroppen, at han blev huggen i Hovedet. Da Kongen saae, at han var dødelig saaret, forbød han at røre ham videre. Derpaa giorde Jokul denne Vise: Jeg finder stor Svie af Saaret, jeg har ofte siddet i bedre Laug; Blodet løber stridigt af det Saar jeg har faaet, og min Smerte forøges. Den Hielmprydede Konge kaster Vrede paa mig.

Da Vinteren var forbi, seiglede Kalv Arnesøn til Engeland, og Kong Knud tog meget vel imod ham (*). Kongen havde noget tilforn giort Harald, Torkild den høyes Søn, til Greve i Dannemark. Kalv talede meget med Kong Knud, og det blev aftalt imellem dem, at Kalv skulle forsvare Norge imod Kong Oluf, om han kom i Landet igien. Saa vilde han giøre ham til Greve, og sætte ham til at regiere over Norge, men Hagen sin Søster-Søn vilde han tage hiem til sig; thi han er, sagde han, for meget sagtmodig og eenfoldig, saa jeg neppe troer, at han skulle kunde skyde et Spyd imod Kong Oluf, om de mødte hinanden. Dette behagede Kalv, og Kongen gav ham anseelige Foræringer: Hvorpaa han drog til Norge igien (**).

1029 Samme Sommer seiglede Greve Hagen til Engeland, og blev af Kong Knud vel imodtagen. Han havde sin Kiæreste i Engeland, med hvilken han agtede at holde Bryllup i Norge; hvorfore han og kiøbte i Engeland hvad han behøvede til sit Bryllup. Men da han seiglede derfra igien, blev han borte med Skib og Folk (***), saa at ingen fik at spørge, hvor de vare blevne; hvorfore mange meente, at de vare komne i Hav-Svælget. Og det rygtedes snart i Norge.

Biørn Marskalk sad hiemme i Stilhed ved sit Gods og sine Gaarde, siden han kom fra Kong Oluf, og var en meget navnkundig Mand. Hvorudover Hagen Jarl og andre Regentere sendte Gesandtere til ham, og lod ham sige, at han enten skulle give sig under Kong Knud, svære ham Huldskab og Troeskab, og derved nyde af ham store Forlæninger tillige med anseelige Foræringer, samt hans Gunst og Venskab, eller og han skulle drage fredløs af Landet: Thi, sagde de, du var med forrige Sommer at røve udi Kongens Lande, og slog hans Folk og Undersaatter ihiel: Og nu seer du, at du ingen Trøst eller Tilflugt kand have hos Kong Oluf. Da de havde sagt dette, lode

(*) Herom melder Biarne Gulbrar Skald i følgende Vise: Den mægtige Kong Oluf, Haralds Krigsmodige Broder, reiste Øster over Havet at besøge Garde (Rusland). Men om de Krigsmænd veed jeg intet meer i Sandhed at berette. Kalv skiltes fra Kongen, og skyndte sig til Kong Knud.

(**) Herom melder og Biarne Skald saaledes: Du uforsagte Jarlernes Foster skylder Engelands Herre Tak. Du kunde vel tale for dig, da du kom for Londons Konge, førend du drog Vester, lod Kongen give dig mange Gaver. Man ønsker dig et langt Liv.

(***) En Deel beretter, at nogle havde seet Skibet Norden for Katenæs en Aften udi stærk Storm; og da det blæste stærkt fra Fetlands Fiorden, meener nogle, at Skibet blev dreven i det Hav-Svælg, som er Nord i Havet.

lode de mange Engelske Solv-Penge og to Guld-Ringe falde ud af en stor Pung, sigende, at det var kun lidet imod det, som Kong Knud selv vilde give ham, dersom han vilde blive hans Undersaat. Biorn var Pengegierig, og forestillede sig derhos, at Kong Oluf efter hans nu værende Omstændigheder ikke lettelig kom til sit Rige igien, desforuden vilde han ikke romme fra sit Gods og Fæderneland; hvorfore han lod sig heraf bedrage, og giorde dem en Eed paa Kong Knuds Vegne, med Forsikring, at han vilde være Hagen Jarls troe Undersaat og Tiener. Men da Biorn fik at vide, at Greve Hagen var bleven borte til Soes, blev han forandret, og angrede inderlig, at han havde brudt sin Troe og Love imod sin Herre og Konge Oluf Haraldsøn; men sluttede derhos, at han nu var frie for den Eed, han havde giort Hagen Jarl, og haabede at Kong Oluf nu skulde kunde komme til Riget igien: Hvorfore han strax giorde sig færdig, og med nogle faa Mænd drog den nærmeste Vey til Garderige til Kong Oluf, som blev meget glad over hans Ankomst. Biorn indberettede ham da adskillige Tidender fra Norge, som ogsaa at Greven var druknet, og Landet var uden Regent, Kongen spurgte ham, hvorledes hans Venner holdt Troe og Love med ham. Biorn sagde, at de ikke alle vare lige sindede; og strax derpaa faldt han i Knæe for Kongen, og sagde: Herre, jeg vil gierne underkaste mig eders egen Dom; thi jeg haver taget Penge af Kong Knuds Gesandtere, og sooret Hagen Jarl Huldskab og Troeskab: Men nu vil jeg gierne folge eder, og ikke skilles fra eder, saa længe vi leve sammen. Derpaa sagde Kongen: Stat op, Biorn, du skal snart blive forligt med mig; thi jeg har allerede tilgivet dig det; men beed GUd om Forladelse. Nu kand jeg vel slutte, at jeg ikke har mange Venner i Norge, siden saadanne, som du, har ladet sig forføre; men jeg veed ogsaa vel, hvad Trængsel og Forfolgelse de lider af mine Fiender. Biorn berettede da Kongen, at Erlings Sønner og deres Paarorende, Einar Tambeskielfver, Kalv Arneson, Haarek af Tiotoe og Tore Hund vare fornemmelig Hoved-Mænd for Opstand imod Kongen.

Siden Kong Oluf var kommen til Garderige, plagedes han med meget dybe Tanker, hvad Raad han skulle gribe til. Kong Jarislef og Dronning Ingierd tilbød ham den Part af Riget, som kaldes Bulgaria, at regiere over, hvis Indbyggere vare alle hedenske. Kong Oluf raadførte sig da med sine Folk, hvilke raadede ham derfra, og raadede ham at drage til sit Rige igien udi Norge. Han havde og i Sinde at aflegge sin Konge-Titel og Værdighed, og drage til Jerusalem, eller en anden hellig Stad, for at give sig i

Kloster. Han stod ogsaa i Tvivl, om han saaledes skulle forlade sig paa sin Lykke, at han med saa faae Folk skulle vove sig i saa stor en Fare mod sine Fiender, som havde alle Indbyggerne paa sin Side. Han erindrede sig derhos, hvor lykkelige de 10 første af hans Regierings Aar havde været ham, og derimod, hvor ulykſalige, contraire og bedrøvelige de fem sidste Aar havde været. Udi disse tvivlraadige Tanker satte han dog sin Sag i Guds Haand, og bad ham give sig de beste Raad.

Da han en Nat havde længe ligget i dybe Tanker og Bekymringer, og tilsidst var bleven træt og modig, faldt han i Søvn. Strax derpaa syntes ham, at der kom en stor anseelig Mand ind, og stod for hans Seng, hvilken han tænkte maatte være Kong Oluf Tryggeson. Denne Mand sagde til ham: Du er, o Konge, meget bekymret og tvivlraadig, enten du skal aflegge dit Konge-Navn, som GUd selv har givet dig, eller tigge dig Rige til af udenlandske Herrer og ubekiendte Konger: Følg derfore mit Raad, og drag til dit Fæderneland og Arve-Rige igien, og regier derover med den Styrke og Magt, som GUd har givet dig, men lad ikke dine Undersaatter og Under-Mænd kyse dig. Det er en Konges Lykke og Fordeel, at indlegge Seyer i Krig over sine Fiender, men det er en ærlig Død at falde i Strid med sine Folk. Tvivler du paa, at du haver Ret til Riget, eller vil du forringe og dølge din egen Ret? Da Kongen vaagnede, syntes ham at han saae Manden, da han gik bort. Og da han lod sine Folk dette vide, mærkede han, at de alle gierne vilde drage til Norge igien, og han haabede, at Landet snart skulde kunde vindes, siden det var uden Regent.

Da Kong Oluf en Søndag sad i dybe Tanker, tog han en Kniv og skaar nogle Spaaner af en Stok, som han havde i Hænderne. Da hans Dreng saae dette, sagde han: Herre, i Morgen er det Mandag. Kongen saae paa ham, og besindede sig, hvad han havde giort: Hvorfore han tog alle Spaanerne, og brændte dem op i sin bare Haand, givende dermed tilkiende, hvor strengelig han vilde holde Guds Bud.

Udi Garderige helbredede han en Enkes Søn (*) som havde en farlig Hals-Byld, saa at han intet kunde spiise, og man troede ham ikke til Livet. Hvil-

(*) Siden denne Enke var vel bekiendt med Dronning Ingierd, gik hun med sin Søn til hende, og beklagede sin Nød. Dronningen viste hende til Kong Oluf, sigende: Beed ham legge sine Hænder paa din Søns Byld, og dersom han vegrer sig derved, da hils ham fra mig. Da denne Enke kom til Kong Oluf, og bad ham om Hielp, svarede Oluf, at han ikke var nogen Læge, og at hun skulle søge hen, hvor de fandtes.

Hvilket Kongen tilveye bragte alleene ved at holde med sine Hænder omkring Bylden, uden paa Halsen.

Da Kong Jarislef og Ingierd mærkede, at Kong Oluf endelig havde sat sig fore at drage til Norge igien, raadede de ham hoylig derfra, og tilbod ham at blive hos sig, og udvælge sig et Stykke Land at regiere over, som han kunde see sig at være tient med, og ikke begive sig i sine Fienders Hænder med saa faa Folk. Men han fortalte dem sin Drom, hvoraf han sluttede, at det var GUds Villie og Forsyn, at han skulde drage til Norge igien. Derpaa tilbod de ham deres Hielp med Skibe, og hvad andet han behovede, for at komme til Sverrig; hvilket Kong Oluf med Taknemmelighed tog imod.

Strax efter Juul giorde Kongen sig Reisefærdig med sine Folk, som vare hen ved 200 (*). Kongen og Dronningen affærdigede ham med ansee-lige Gaver og Foræringer, samt god Befordring over Havet til Øster-Got-land. Han lod sin Son Magnus blive tilbage i Garderige hos Kongen og Dronningen. Og da han om Vaaren var lykkelig og vel arriveret til Got-land, fik han Tidender fra Dannemark og Norge. Hvorpaa han seiglede til Sverrig, lagde ind i Logen, og seiglede op til Aaros, hvorfra han sendte Bud til Kong Amund, og begiærede at tale med ham. Kong Amund blev glad, da han fik Bud fra ham, og kom til ham med hans Dronning Astrid, samt hans Daatter Ulfhild. Og da de modte hinanden, viste de sig meget glade paa begge Sider.

Lænsherrerne sad ikke stille eller forsømmede sig, medens Kong Oluf var borte. Tore Hund havde tvende Vintere været Nord paa Fieldet hos Finnerne, hvor han ved Kiobmandskab havde samlet meget Gods. Han havde og ladet sig giøre 12 store Side-Kofter af Rhins-Huder, som vare saaledes ved Finne-Konst indrettede, at intet Jern kunde bide derpaa (og neden omkring havde han ladet fæste Brynie-Ringe). Siden skrev og Harek af Tiotøe Folk ud af den nordre Deel i Landet, og forsynede deres egne Skibe med Folk,

 og

Enken sagde, at Dronningen havde viist hende til ham, som den beste Læge, og befalet, at hun i hendes Navn skulle begiære Hielp af ham. Hvorpaa Kongen ꝛc. Siden gav Kongen Drengen et Stykke Brød i Munden, hvilket han svælgte ned, og blev frisk. Mange giorde sig deraf de Tanker, at Kong Oluf havde saadan en Lægedoms Kraft i sine Hænder, som findes hos fleere, hvilke Naturen har tillagt den Egenskab, at de alleene ved Hænders Bedrørelse kand curere. Men da de Jærtegn, som han giorde, bleve allevegne bekiendte, blev denne Gierning ogsaa antagen for et virkelig Miracul.

(*) 300.

og seiglede til Trondhiem. Med dem fulgte mange andre anseelige Mænd og Lænsherrer, og lod udraabe, at de med denne Krigshær vilde drage imod Kong Oluf.

Einar Tambeskielfver havde meest at sige udi Trondhiem, og hans Søn Endrid var den nærmeste til at arve sin Mor-Broder, Hagen Jarl. Da nu Einar tænkte paa det Løfte Kong Knud havde giort ham, giorde han sig færdig, og seiglede til Engeland. Da han kom i Tale med Kongen, erindrede han ham om sit Løfte at giøre ham til Greve, og give ham den høyeste Titel i Norge, naar Hagen Jarl affaldt. Dertil svarede Kongen: Alt dette er nu omgiort; thi jeg haver sendt Bud til min Søn, Svend, i Dannemark, og overdraget ham heele Norge: Dog skal du have min Gunst og Venskab og saadan en Titel, som du er fød og baaren til, tillige med store Forlæninger, og du skal være saa meget meere agtet, end alle Lænsherrer i Norge, som du er meere duelig og tapper end andre. Heraf mærkede Einar nok, hvorledes det stod med ham; derfore hastede han ikke meget tilbage igien; thi han vilde ikke være med at stride imod Kong Oluf, siden han ikke skulle have meere af Riget, end han tilforn havde havt. Og da han kom til Norge igien, var Kong Oluf slagen.

Da Lænsherrerne i Norge fik vis Efterretning ved deres Speidere, som de bestandig holdt i Sverrig, at Kong Oluf var kommen fra Garderige til Sverrig igien, og var snart ventendes til Norge, skikkede de Folk ud baade Sønder og Nord i Landet til at passe paa ham. Erlings Sønner paa Jæderen droge Øster med deres Folk, og commanderede alle de Folk, som vare Østen for dem. Men Aslag af Findøe og Erling af Gierde droge Nord med de andre Lænsherrer og deres Folk, som vare Norden for dem, og de havde alle giort Kong Knud en Eed, at de skulle skille Kong Oluf ved Livet.

Men Kongens Venner i Opland, som vilde hielpe ham, samlede ogsaa Folk, hvis Anfører var Harald Siurdsøn, Kongens Broder (som da var 18 Aar (*) gammel, men stor og stærk efter sin Alder) tillige med mange fleere brave Mænd, saa at de vare 600 tilsammen, og de droge Øster til Værmeland, og siden paa Veyen til Sverrig, for at finde Kong Oluf.

Kongen havde Speidere i Norge, som indberettede ham den store Opstand, der var giort imod ham i Landet, og at det var usikkert, at vove sig i saa stor en Krig, og raadede ham derfra. Men Kongen havde fast besluttet hos sig selv at drage derhen. Og han forespurgte sig hos Kong Amund, hvad Hielp

(*) 15 Aar.

Hielp han havde at vente hos ham til at faae sit Rige igien? Kong Amund svarede: Svenske Mænd ere meget uvillige til at drage i Krig til Norge, siden Nordmændene ere haarde Folk og duelige Stridsmænd, og ere ikke gode at besøge med Krig; men jeg vil skye dig 400 Mænd, de dueligste, som du selv vil udvælge af mine Hof-Betientere. Dernæst vil jeg give dig Frihed at drage omkring i mit Land, og tage saa mange Folk, som der vil følge dig. Kongen tog taknemmeligen deritmod og lod sin Dronning og Daatter blive tilbage i Sverrig, og begav sig paa Veyen med sit eget Folk, tillige med de 400 Mænd, som hans Svoger havde givet ham til Undsætning. Harald Siurdsøn, hans Broder, kom til ham paa Veyen med de Folk, som fulgte ham. Og de bleve meget glade paa begge Sider, da de mødte hinanden, og de havde da i alt hen ved 1200 Mænd.

Dag Ringsøn, en Søn af Kong Ring paa Hedemarken, hvilken Kong Oluf havde fordrevet af Norge, havde sat sig ned i Sverrig, og boede der. Rings Fader var Dag Ringsøn, en Søn af Harald Haarfager. Efterdi da Dag var Kongens Paarørende, sendte han Bud til ham, og bad ham hielpe sig med et Antal Folk, sigende, at, dersom han kunde vinde Norge igien, skulde Dag faae større Land at regiere over i Norge, end hans Forfædre havde havt. Dette syntes Dag meget vel om. Hvorfore han forsamlede 1200 Mænd, og drog til Kong Oluf. Dag var ellers uregierlig, hastig-sindet, og hastig til at betænke sig, samt en expedit og behiertet Mand, men besad ikke synderlig Forstand.

Kongen sendte Bud omkring til Indbyggerne i Sverrig, hvor han drog frem og lovede, at alle de som vilde følge ham, vilde han give frie Bytte, hvor de kom iblant Kongens Fiender. Hvorudover der kom mange til ham, baade Skov-Byggere, Straten-Røvere og andre fredløse Folk, og han drog med sine Folk igiennem øde Skove, og over store Vande, og de bare og slæbede Baade og Færger med sig. De Steder, hvor han drog frem paa, blev længe derefter kaldet Olufs Bygd. Da han kom ned i Jamteland, blev Folket deelt i tre Hobe. I den eene Hob var Kongen med Nordmændene, den Svenske Konges Folk i den anden, og Dag med sit Folk i den tredie Hob.

To Brødre, ved Navn Gauka Tore (det er Tore Høg) og Afra Faste vare to slemme Skov-Røver og Ransmænd, og havde 30 Mænd med sig, som ikke vare bedre, end de selv. Da disse fik Tidende om denne Krig, bleve de eenige med hinanden at drage til Kongen, og gaae i Krig med ham, at de kunde prøve deres Styrke og Tapperhed, thi siden de aldrig havde været

ret i nogen Krig før, havde de Lyst til at see Kongens Slagtordning. Da deres Staldbrødre ogsaa syntes vel derom, kom de til Kongen, og gave deres Ærende tilkiende. Kongen svarede, at han nu høylig behøvede saadanne Mænd, og spurgte, hvor de vare fra, og om de vare Christne. Gauka Tore sagde: Vi ere indfødte Mænd her i Landet, og ere hverken Christne eller Hedninger, vi troe og forlade os paa vor Styrke og Tapperhed, og det haver vel hiulpet os hid til Dags. Kongen sagde: Det er Skade, at saadanne kiække Mænd ikke troer paa Christum (*). Og han bad dem antage den christelige Troe, og følge ham, saa vilde han giore dem til anseelige Mænd. Afra Faste sagde, at han ikke vilde lade sig døbe. Kongen sagde: Saa drager bort igien til eders forrige Væsen. Og de gik bort. Men Tore sagde: Det er Skam, at Kongen viser os bort af sin Armee, ligesom vi ikke duede til Krig: sligt er aldrig skeet mig før, jeg vil ikke saaledes drage hiem. Og de gave sig i Selskab med de Svenske.

Da Kongen drog fra Jamteland og over det store Field, Kiolen, red han imellem Folket, saa at nogle vare for, nogle efter ham. Da han kom der, hvor Fieldet bøyede sig ned, og saae ned over Landet, blev han taus, og talede ikke et Ord. Bispen red da til ham, og spurgte, hvorfore han var saa stille, og talede intet, eller fornøyede Folket, som han pleyede at giore. Dertil svarede Kongen: Der kom mig noget underligt og selsomt for, just da jeg saae ned af Fieldet over Norge: Jeg erindrede mig, hvor mangen glad Dag jeg havde havt i dette Rige; mig syntes ogsaa, at jeg saae heele Trondhiem, og siden heele Norge. Derefter saae jeg over heele Verden, baade de Steder jeg havde været paa, som og alle de jeg har hørt tale om, og alle andre Steder bygte og u-bygte. Bispen sagde da, at det var et helligt og mærkeligt Syn.

Da han kom ned af Fieldet til den Gaard Sule, forbød Kongen sine Folk, at giore Bondens Ager nogen Skade. Men da Kongen var dragen om Ageren, kom de Svenske, og traadde Kornet ned i Jorden. Bonden ved Navn Torger, bød Kongen Natte-Herberg og Underholdning, efter sin Evne. Kongen blev der da om Natten, og giorde Forespørsel om Lænsherrernes og Bondernes Armee. Torgier sagde, at der var meget Folk forsamlet, men han vidste ikke, om de vilde drage imod Kongen dermed. Anden

(*) Da svarede Tore: Er der, o Konge nogen Christen i din Armee, som har voxet saa meget om Dagen; som vi to Brødre.

den Dagen klagede Torger for Kongen over den Skade, som hans Folk havde giort paa hans Ager. Kongen svarede at det var ilde, at der var skedt ham noget til Skade, og han red omkring Ageren, og sagde: Jeg troer vist, Bonde, at GUd skal oprette din Skade, saa at denne Ager skal blive den beste: Hvilket ogsaa skedte; thi den Ager blev inden otte Dage opreist igien, og bar meest Korn det Aar. Kongen bad dernæst Torger drage med sig: Samme havde to Sønner, som og vilde drage med Kongen, men Torger bad dem blive hiemme. Da de nu ikke vilde, vilde Kongens Folk binde dem. Men Kongen sagde: Lader dem drage med, de kommer vel hiem igien. Hvilket ogsaa skedte.

Da Kongen kom ud til Stafsnyr, lod han randsage sin Armee, og han befandt 900 Hedninger der iblant. Hvorpaa Kongen befalede, at de enten skulle lade sig christne eller drage tilbage igien (*). Da blev 400 christnede, og 500 drog hiem til deres Land igien (**). Gauka Tore og Afra Faste bleve ogsaa døbte, og Kongen tog dem under sin egen Fane. Kongen havde da 3000 Mænd, hvilket syntes at være en passable Armee. Da Kongen fik vis Efterretning, at Bønderne ikke vare langt derfra, og vilde endelig stride imod ham, trøstede han sine Folk og sagde: Vi have en temmelig god Armee, som bestaaer af udvalgte Folk: Og nu vil jeg lade eder vide, i hvad Orden I skal staae. Min egen Fane vil jeg have i Midten, tilligemed mit eget Folk og dem, som ere komne fra Opland med min Broder, samt dem, som ere komne til mig fra Trondhiem. Paa den høyre Fløy skal Dag, Rings Søn være med sine Folk, og have sin Fane. Og paa den venstre Fløy skal den Svenske Konges Folk være med deres Fane. Og I sagde han, som ere Venner og Paarørende, skal holde eder sammen i Armeen; thi I hielper hinanden best, og efter denne Plan skal I sætte eder i Orden. Dernæst skal i giøre Feldt-Tegn (***) paa eders Hielmer og Skiolde med Kride, og skal vi alle have et Losen i Slaget, og sige: Fram, fram, Christmænd, Korsmænd, Konningsmænd.

(*) Sigende, at han ikke vilde have nogen Hedning med sig i Slaget: Thi, sagde han, det er ikke paa vore mange Folk, men paa GUd alleene vi skal forlade os. Ved hans Magt og Barmhiertighed faaer vi Seyeren.

(**) Gauka Tore sagde, at han vilde følge det Partie i Striden, som vilde tage imod ham. Men Afra Fasta sagde. Skal jeg gaae i Strid, da vil jeg være paa Kongens Side, thi han behøver det meest. Og om jeg endelig skal troe paa en GUd, saa er det bedre, at jeg troer paa den hvide Christus, end nogen anden Gud.

(***) Det hellige Kors-Tegn.

mænd. Og vi vil brede os vidt ud, at vi ikke skal blive omringet. Og enhver maae vel passe paa sit Sted, hvor han skal staae fra Fanen af, som han er under, og nu vil vi drage frem i fuld Vaaben, indtil vi moder Fienden.

Da Kongen havde talt dette, væbnede de sig, og satte sig i Orden, som Kongen havde befalet. I det samme kom Kongens Folk tilbage, som han havde sendt ud iblant Bonderne efter Folk, men havde kun faaet faa; thi de fleeste vare i Bonde-Hæren, og de som vare hiemme, vilde hverken stride imod Kongen eller deres Paarørende. Derpaa holdt Kongen Raad med sine Folk, og Find Arnesøn sagde: Det er mit Raad, at vi drager ud i alle Bygder, rover og brænder, saa længe der er et Huus tilbage, og saaledes betaler Bønderne deres Forræderie mod Kongen. Og naar da Bonderne faaer Ilden og Røgen at see af deres Huuse og Gaarde, da forlader de vel snart Armeen og søger hiem, for at see, hvorledes det staar med deres Koner, Born og Forældre, og da bliver deres Forsamling ikke længe, saa Mandstærk, men snart adspredt. Thi det sidste Raad Bonderne faaer, er dem det kiæreste. Alle rosede Finds Raad (*). Men da Kongen horte Folkenes Hastighed, bad han dem være stille, og da det blev taust, sagde han: I vide, at jeg baade haver lade brænde for dem, som ogsaa dræbt og straffet dem hart. Men da galdt det GUds Ære. Thi de forkastede den christelige Troe, og antoge igien Hedensk Offer og Afguderie imod min Befaling og Forbud; hvorfore vi have god Ret til at straffe dem. Men nu gielder det ikke saa meget: Thi det Forræderie, som de begaar imod mig, er ikke af saa stor Betydenhed eller saa meget værd, som GUds Ære, endskiont det ikke synes anstændigt for dem, som vil passere for tapre og ærlige Mænd; derfore bor jeg nu meere, spare dem, da de giøre mig imod, end, da de satte sig op imod GUd: hvorfore det er min Villie, at I handler fredsommelig og sagtmodig, indtil jeg faaer talt med Bønderne. Dersom det kand komme til Forlig, da er det vel; men vil de stride imod os, da er der kun tvende Vilkaar for os, nemlig: Dersom vi falde i Striden, da er det got for os, at vi ikke ere skyldige i noget Roverie: Men faaer vi Seyer, da kommer I til at arve dem, som nu vil stride imod eder; Thi en Deel vil da falde, en Deel flye, og saaledes ha-

(*) Ved denne Leilighed digtede Tormod Kolbruna Skald folgende Vise: Lader os brænde alle Byer, som vi finde i Landet; Thi siden kand de ikke med Sverdet forsvare Landet imod Kongen. Og om jeg maatte raade, da skulle Indtrøndernes Huuse brændes til Kul, og der skulle blive Angst i det oprøriske Land.

have forbrudt deres Gods og Eyendomme, og da er det bedre, at gaa til store og rige Boeliger, samt herlige Huuse, end til brændte, og øde Steder; thi af det, som er brændt, har ingen noget got, og ved Røverie bliver meere spildt og forødt til Unytte, end der kommer til Gavn. Vi ville drage igiennem Bygden, og have dem med os, som ere duelige, og tage saa mange Levnets Midler, som vi behøver, men ingen anden Skade giøre. Dog maa I dræbe Bondernes Speidere, om I kommer over dem. Og Dag skal drage Nord igiennem Dalen; men vi ville drage Sønder igiennem, og møde hinanden i Aften.

Kongen satte 100 af de stærkeste Mænd omkring sig, at de skulde giøre en Skioldborg om ham, og han havde fire Islandske Poeter med sig, Tormod Kolbrunna Skald, Gizor Gulbrarsøn, Hofgard Refs Søn og Torfind Mund, hvilke Kongen satte næst ved sig, at de kunde see, hvorledes al Ting gik til (*). Sigvald Skald var da paa sin Reise til Rom; hvorfore Tormod spottede, og sagde til de andre Poeter: Staaer ikke saa nær hinanden, at Sigvald kand faae Rum, naar han kommer; thi ellers bliver han vred.

Da Kongen hørte dette, sagde han; I skulle ikke saaledes spotte Sigvald, fordi han ikke er her, han har ofte troelig fulgt mig, og nu beder han got for os paa sin Reise til Rom, hvilket vi og behøver. Men Tormod sagde: Folket vilde blive tyndt omkring eders Fane, om de alle skulle være paa Reisen til Rom. Der kunde ey eller nogen faae Rum, eller maatte tale med eder for Sigvald, naar han var her. Dernæst giorde Poeterne hver en Vise om Forberedelserne til denne Strid, og sang den for Armeen (**).

(*) Paa det de ikke skulle behøve at gaae efter andres Udsigende, naar de siden skulle paa Rim beskrive, hvorledes det gik til i Slaget.

(**) Gizor begyndte først denne Vise: Den Sorrigfulde Konge skal ikke ivre sig. Over denne Tidende skal en fornemme Jomfrue glæde sig. Men vi skulle berede os til et trangt Ting (til en Trefning) endskiønt de kiække Krigsmænd siger, at vi faaer at bestille med Fienden paa en anden Kant, saa vil vi dog her Øster hielpe Kongen i Striden. Dernæst begyndte Torfind Mund denne Vise: Og da tilstundede den haarde Krig. Væredalingernes Hær vil stride imod den tapre Konge. Vi vil forsvare den gavmilde og mægtige Konge, at Ulvene maae drikke de slagnes Sved (Blod). Vi skal opmuntre hinanden til at ælde Trønderne i Krigen. Tilsidst sang Thormod denne Vise: En meget haard Krig trænger sig ind paa os, og Ufreden tager til. Ven vi skulle ikke være bange, men berede os til Striden, og ikke tale mange Ord, naar vi begynder Slaget, og være friemodige med Oluf. Disse Viser lærte strax mange af de nærværende uden ad.

Kongen drog derpaa ud efter Dalen med alt sit Folk, og tog sig der Natte-Herberg. Der kom mange Bønder til ham, og de sagde alle, at Lænsherrerne havde samlet en u-overvindelig Armee. Kongen leverede da en Bonde mange Sølv-Penge, som han skulle give til de Fattige for deres Siæle, som faldt i Bonde-Hæren: Thi de som falde af mine Mænd, sagde han, doer i deres retfærdige Sag, og deres Siæle har ingen Fare.

Natten derefter vaagede Kongen længe, og mod Dagen faldt en liden Søvn paa ham. Da han opvaagnede igien, begyndte det at dages. Ham syntes da, det var for tilig at vække Folket, derfore spurgte han, hvor Tormod Skald var? Her er jeg, sagde Tormod hvad vil I, Herre? Kongen sagde: Qvæd os en Vise: Tormod satte sig da op, og qvad Biarkemaal den gamle, saa høyt, at heele Armeen hørte det, samme begynder saaledes (*).

1.

Dagur er uppkomin, Dynia hana Fiadrar,
Mæl er villmogum ad Vinna er side
Vake æ og vake vima Hoffud
Aller ener oftu Adils um hinar.

2.

Har hin hardgreipe hrolfur skiotande
Ættum gøder menn dheir ed eke flya
Vecka, eg ydur ad vine ne ad Viifrunum
Heldur vek eg ydur ad Hørdum hilldar Leike.

Herved vaagnede den heele Armee: Og da Visen var ude, takkede de ham derfore, og fandt Behag deri, sigende, at den var ret beqvem og behagelig paa den Tid: hvorfore de og kaldte den Huskarlahvot (det er Hofmænds Hvashed, fordi den opmuntrede dem til Hvashed, det er Hurtighed og Friemodighed) Kongen gav ham en Guldring for Visen (**) og han ønskede,

(*) Visen lyder saaledes, paa Dansk: Dagen er opkommen, det ryster i Hane-Fierene (Senge Dynerne) Nu er Tid for os at giøre Arbeyd, vaag op, vaag op, Vendernes Hoved, og alle Kongens fornemste Tienere. Hardden haard-hændede, og Rolf den skydende, som er af fornemme Herkomst, og som ikke flyer, jeg vækker eder ikke til at drikke Viin eller at tale med Jomfruer: Men jeg vækker eder heller til en haard Strid.

(**) Ringen veyede en halv Mark, for hvilken han takkede, og ønskede, at Kongen maatte længe leve.

skede, at Kongen og han ikke maatte skilles ad enten i Livet eller Døden, sigende, at Sigvald Skald var nu langt borte med Guld-Hialtin (Guld-Sverdet) som Kongen havde givet ham (*). Kongen sagde, at han ikke vilde flye fra sine Mænd, saa længe han havde een tilbage.

Kongen og Dag drog hver sin Vey ud efter Dalen, og, da Kongen kom paa Stiklestad, saae han Bonde-Armeen komme i store Flokke, Kongens Folk droge langsom frem, og de bleve vaer, at Ruter, Bøndernes Speidere, kom med 30 Mænd oven af Dalen. Hvorpaa Kongen sendte Gellir og de andre Islændere, som han havde, og befoel dem at dræbe Speiderne, sigende: Det er brugeligt i Island, at I om Hosten skal give eders Huusfolk et Slagte-Faar: Nu giver jeg eder Rutter med sit Selskab til at slagte.

Da Kongen kom paa Stiklestad, holdt han stille med sine Folk, bad dem staae af Hestene, og sætte sig i Orden. Saasom Dag, Rings Søn, ikke endnu var kommen med sine Folk, var den eene Fløy i Slagt-Ordningen blot, hvorfore Kongen satte Oplænderne i deres Sted. Kongen vilde ikke, at hans Broder, Harald, skulde være med i Slaget, fordi han var for ung, og ikkun som et Barn at regne udi saadan Leg: Men Harald vilde endelig være med, og sagde, at han vilde binde sit Sverd til Haanden, om han ikke havde Styrke nok til at holde det, og der skulle ingen findes meere villig til at betale Bønderne deres Forræderie, end han (**).

Torgils Hielmsøn, som boede paa Stiklestad, og var Fader til Grim hin Gode, tilbød sig at være med Kongen i Striden. Men Kongen bad ham heller blive hiemme, for at hielpe hans saarede Folk efter Slaget, og besørge Kongens Begravelse, efter sin Formue, om han blev slagen, som ogsaa hans Folkes.

Da Folket nu var sat i Orden, opmuntrede Kongen dem, og formanede dem til Frimodighed, bad dem giøre sig haard-hiertede, og gaae dri-

(*) Derpaa sang Thormod denne Vise: Jeg skal ligesaa vel, som en anden være nær dig, o Eenevolds Konge; naar venter du Krigsheltene, de andre Skaldrer? Vi kommer vel bort, skiønt vi giver de glubske Ulve Føde. Vi Krigsmænd maae vove det, eller ligge her.

(**) Der siges at Harald ved denne Leilighed sang følgende Vise: Den Fløy jeg faaer at commandere, skal jeg nok stræbe at forsvare Vi skal i Vrede farve Vaabnene, hvor jeg maae staae. Og det unge Feldt-Skrig gaar lystig, hvor der fegtes. Og der hvor Folk bliver myrdede, skal intet gaae tilbage for Spydet. Derpaa blev det Harald tilladt, at være med i Slaget.

stig frem: Thi, sagde han, endskiont Bonderne have fleere Folk, saa staar dog Seyeren i GUds Haand, han vilde ikke flye derfra, men giore Ende paa Krigen, og tage imod den Lykke, som GUd vilde give: De skulde og troste sig ved, at deres Sag var meere retfærdig, end Bondernes. Dersom de vandt Seyer, saa kom de baade til deres eget og andres Gods og Eyendomme igien; men bleve de slagne, saa vare de visse om det himmelske gode. Han lovede ogsaa rigelig at belonne dem, som holdt sig tappre, saa fremt han kom af Striden med Livet og Seyer. De skulle derfor vise sig tapre ved forste Angreb, at de strax kunde afslaae Bonderne, og drive dem paa Flugt (thi naar en flyede, saa flyede de vel alle) at de ikke skulle udmatte trætte og siden omringe dem.

Tord Follason bar Kongens Fane (*). Og Kongens Rustning var denne: Han havde en forgyldt Hielm paa Hovedet, et hvidt Skiold med et forgyldt Kors paa, og i den eene Haand et Spyd, som nu staar ved Alteret i Christi Kirke udi Nidaros. Han havde og ved Siden sit gode skarpe Sverd, Neiter, som var indlagt med Guld paa Grebet, og han havde en god Ring-Brynie paa (**).

Da Kongen havde sat sine Folk i Orden, vare endnu ikke alle Bonderne komne: Hvorfore han bad Arméen sætte sig ned, og hvile sig; dernæst lagde han sit Hoved paa Find Arnesóns Knæe, og faldt i Sovn. Da Find strax derefter saae Bonderne komme, vakte han Kongen op. Men Kongen sagde; Du giorde ilde, Find, at du vakte mig; thi jeg havde en meget behagelig Drom. Hvad dromte I da, Herre, sagde Find, siden I fortryder saa meget paa, at jeg vakte eder; I seer jo, at Bondernes Armee kommer imod os. Kongen sagde: Mig syntes, at jeg gik op ad en Stige, som rakte op imod Himmelen, og da jeg var kommen paa det overste Trin, aabnedes Himmelen; men i det samme jeg skulde stige der ind, vakte du mig. Denne Drom, sagde Find, behager mig ikke paa denne Tid; thi det

(*) Det melder Sigvatur Skald i Oprørs Visen, saaledes: Jeg siger, at Tord den gang traadde frem i Krigen med Oluf, og de godhiertige gik i Slaget tilsammen. Ogmunds Broder gik hurtig frem med en smukt forgyldt Stang, foran for den i Krigen udmattede Konge.

(*) Om denne Rustning melder Sigvatur i følgende Vise: Folket vandt Seyer, og fældede den stærke Oluf Digre. Den beskedentlige Konge gik uforfærdet frem i sin Brynie. Men siger udtrykkelig, at Krigen tog til, da de Svenske kom Østen fra med den milde Konge, og maatte vade i Blods Strømme.

det synes, at Kongens sidste Time er for Haanden, om det ellers er andet, end en blot Drøm.

Da Kongen var paa Stiklestad var der noget tilforn kommen en Mand til ham, som var et Hoved høyere, end alle andre, og tillige af en deylig Skabning, han var forsynet med smukke og kostelige Vaaben, og havde et forgyldt Spyd i Haanden med et meget tykt Greb paa. Denne gik til Kongen, og spurgte, om han forlangte hans Hielp, og om han vilde tage ham i sin Armee? Kongen spurgte, hvem han var, af hvad Familie, og hvor han var født? Han svarede; min Familie er i Jamteland og Helsingeland, og mit Navn er Arnliot Gellina. Jeg hialp eders Folk til Rette, da de havde været udi Jamteland og krævet Skat, og jeg sendte eder en Sølv-Disk til Forsikring, at jeg vilde komme til eder, og blive eders Undersaat (*). Kongen tog vel imod ham, lod ham christne, antog ham i sin Orden, og satte ham foran sin Fane.

Læns-Herrerne i Norge havde samlet en stor Armee imod Kongen, som før er sagt, og udskrevet baade Bønder og Trælle, saa at der var en utallig Mængde Folk. Da Kong Knud havde vundet Norge, og sat sin Syster-Søn, Hagen Jarl til Regieringen, havde han og givet ham en Dansk Biskop med sig, ved Navn Sivord, som var en ivrig og trette-kiær Mand: Denne gik for i Spidsen, og opmuntrede og formanede Bønderne til indbyrdes Tapperhed, og sagde:

Her er nu saa stor en Armee af indfødte Folk forsamlet, som nogen i dette fattige Land kand mindes, saa fremt eders Mangfoldighed ellers kand lykkes og komme eder til Gavn, hvilket er eder nu meget Magt paaliggende: Thi betænker kun, hvorledes denne Oluf endnu holder ved at øve Overvold og Roverie mod eder, siden han fra Barndommen af har intet andet lært, end at røve og myrde Folk. Og efter at han har øvet sligt i adskillige Lande, er han tilsidst kommen herhid til Landet, og givet sig i Trette med de mægtigste og fornemste, i sær med Kong Knud, hvilken alle ere pligtige at tiene, som

og

(*) Kongen spurgte Arnliot, om han var en Christen. Han svarede, at han hidindtil ikke havde sat forgiæves Tillid til sine Kræfter og Styrke, men at han herefter vilde troe paa Kongen. Kongen sagde: Dersom du vil troe paa mig, da skal du ogsaa troe det jeg vil undervise dig om, nemlig: At JEsus Christus har skabt Himmel og Jord og alle Mennisker, og at alle, som ret har troet og levet, skal komme til ham efter Døden. Arnliot svarede: Jeg har vel hørt tale om den hvide Christus, men hans Magt og Vælde er mig ubekiendt. Ellers vil jeg troe alt, hvis du lærer mig.

og med Kong Oluf i Sverrig, og har bemægtiget sig deres Skatte-Lande, fordrevet Greve Svend og Hagen fra deres Land og Læne, samt al deres Arv og Eyendomme. Dog har han viist det største Tyrannie imod sine Paarørende, Kongerne i Opland, hvilke han lod pine og martre, fordrev dem fra deres Arve-Lande, og lagde alle deres Eyendomme under sig, skiønt de fik deres fortiente Løn, fordi de havde brudt deres Troe og Love imod Kong Knud, og fulgte denne Oluf, og deres Venskab fik en tilborlig Ende. De ypperste Mænd i Landet haver han siden ødelagt. Lænsherrerne haver han deels skilt ved Livet, deels fordrevet dem af Landet. Han haver og mange Steder draget igiennem Landet, brændt i Bygderne, og røvet og dræbt mange Folk, saa enhver af eder er pligtig til at hevne det paa ham. Nu kommer han med eder med en udenlandisk Hær, som ere mestendeels Skov-Røvere, Straten-Røvere, og andre Ransmænd. Hvad Gunst og Venskab meener I vel han nu vilde beviise eder, som har saadant et ont Selskab med sig, siden han tilforn øvede saadan Vold og Tyrannie mod eder, da eders egne beste Mænd fulgte ham, og søgte at afvende og raade ham fra saadan Overvold, men forgiæves. Tænker derfore paa, hvad Kong Knud raadede og befoel eder, at I alvorlig skulle sætte eder imod denne Oluf, om han søgte til Riget igien, paa det I kunde beholde den Frihed som han gav eder: Griber derfore Sagen an med alvorlig Tapperhed, og ødelegger dette Partie og Utøy, og lader dem ligge for Ørne og Ulve, eller lader deres Legemer slæbe hen i Skarn og Moradser; men ingen fordriste sig til at føre deres Liig til Kirke-Gaarden. Da han havde talt dette, roste de hans Tale, og raabte, at de ville giøre derefter.

Dernæst holdte Lænsherrerne Raad sammen, hvem der skulde være øverst Anfører for Armeen. Kalv sagde: Det er billigt, at Harek af Tiotøe faaer øverst commando over alt Folket, siden han er af Kong Harald Haarfagers Slægt, og haver en stor Fiende i Kong Oluf for Grankields Døds Skyld, saa at han maae vente sig en haard Medfart af ham, om han kommer til Riget igien. Desforuden er Harek en erfaren Krigsmand, efterdi han har været i mange Trefninger, og er en ære-kiær Mand. Harek svarede: Det anstaaer bedre eder andre, som ere yngre, end jeg; thi jeg er nu gammel og tung, og med Nød kand bære mine Vaaben: Desforuden er Kongen min Paarørende, saa at det ikke sømmer mig at gaae forrest i Spidsen mod ham. Men du, Tore Hund, sagde han, har billig Aarsag til, at paatage dig øverst Commando imod Kongen, for at hevne dine Paarørendes

Død,

Dod, som ogsaa dette, at han fordrev dig af Landet, som en fredlos Mand. Du haver og lovet baade Kong Knud og dine Paarørende, at du skulle hevne det. Nu kand du aldrig faae bedre Leilighed, end denne Gang. Tore sagde: Jeg seer mig ikke dygtig til at føre overst Commando over alt dette Folk imod Kong Oluf; thi jeg kiender nok Trondernes stolte og store Mod, at de ikke vil være mig lydige, eller holde sig min Befaling efterretlige. Men hvad Uret Kongen har giort mig, er jeg ogsaa pligtig at hevne paa ham; og I behøver ikke at erindre mig derom; thi jeg erindrer nok, at han har ladet dræbe fire af mine beste Paarørende, Asbiorn, min Broder-Søn, Tore og Griotgaard, mine Syster-Sønner, og deres Fader, Olvi, af hvilke jeg er pligtig til at hevne eenhvers Dod. Hvorfore jeg og har udvalgt 11 af de hurtigste iblant mine Hofmænd, med hvilke jeg vil trænge mig ind i Armeen til Kongen, og slaaes med ham selv.

Kalv Arneson sagde: Her vil andet til, om vi skal stride med Kong Oluf, end at enhver bruger Undskyldninger, for at snoe sig fra Faren. Vi maae nødvendig see derhen, at denne store Armee ikke forgiæves skal være kommen sammen, eller at der ikke bliver dreven Spot med vore Anslag. Har end Kongen ikke saa mange Folk, som vi, saa lader de sig dog ikke kyse af Vaaben, og ere haard-føre Helte, og have Been i Næsen, desforuden ere de ham meget troe og følgagtige.

Vore Folk ere vel ogsaa villige nok og fremfusende; men dersom de fornemmer nogen Frygt hos os, og at vi ikke sætter Mod i dem, da vide de vel, at Staal dræber Hiertet, og derfore tager Flugten, og forlader os. Det er derfor bedre, at vi i Tiden lader være at stride imod ham, men heller forliger os med ham, paa hvad Maade, vi kand, og begiærer Naade. Men var han saa haard og streng tilforn, da vi vare hans Venner, og havde hans Gunst, hvad kand vi da nu vente os af ham. Endskiønt jeg og veed, at der ere de Folk i Kongens Armee, ved hvis Hielp jeg kunde bringe Sagen til Forlig, om jeg vilde begiære det. Derfore er det mit Raad, at du Tore, min Svoger, og du Harek, giver eder med mig under vor Hoved-Fane, og med Friemodighed opmuntrer Bønderne, og haver god Opsyn med dem: Thi de gaar da des friemodigere frem, naar de seer os behiertede i at sætte dem i Orden, og opmuntre dem. De svarede da alle, at det skulle være, som Kalv havde sagt, og han skulde have den øverste Commando i Trefningen.

Kalv satte da Folkene i Orden, Tore Hund og Harek for i Spidsen, og alle Lænsherrers Hofmænd tillige med det beste Krigsfolk. Der var

iblant Bonde-Hæren en ved Navn Torstein Knarresmed (det er Skib-Byggere) en rig Kiøbmand og god Skib-Bygger, samt en stærk og fræk Mand, og tillige en slem Mordere, hvilken Kongen havde taget et Kiøbmands-Skib fra, formedelst et Nederlag, som han havde begaaet. Denne gav sig under samme Fane med Tore Hund, og sagde, at han vilde være den første, der skulle angribe Kongen, dersom han kunde komme til ham.

Da Lænsherrerne havde sat alt deres Folk i Orden, hver paa sit Sted, opreist deres Faner, samt underrettet og opmuntret (*) Allmuen, rykkede de langsom frem til Stiklestad, hvor Kongen var. Da nu Bonde-Hæren var kommen i Orden igien, og Tore Hund var kommen frem med sit Folk til Kalv og Harek (thi han havde gaaet bag efter Armeen, at ingen skulle romme fra dem) havde de dette Løsen og Feldt-Skrig: Fram, fram Bondemand (**).

Da begge Armeerne stode nu saa nær hinanden, at de kunde kiende hverandre, sagde Kongen til Kalf: Hvorfore est du nu der, Kalf? Jeg meente, at vi skiltes Venner ad paa Møre; det staar dig ikke an at stride imod os, siden fire af dine Brødre ere i vor Armee. Kalf sagde: Sagerne staar nu paa en gandske anden Fod, o Konge, end det vel sømmede eller burde være. I skiltes saaledes ved os, at Nøden tvang os til at giøre Venskab med dem, som vare tilbage. Derfore faaer nu enhver være der han er. Men dersom det stod til mig, skulle vi endnu blive forligte. Find svarede: Det er min Broders sædvanlige Væsen, at naar han taler vel, da er han meest redebon til at giøre ont. Kongen sagde: Det kand vel være, Kalf, at du vilde slutte Forlig med mig, dog synes mig, at Bonderne ikke tegner meget fredelige. Der-

(*) I sær raabte Kalf til alle dem, som havde Aarsag til at hevne sig paa Kong Oluf, at de skulle træde frem under den Fane, som skulle rykke imod Kong Olufs Fane, og betænke al den Uret og Skade han havde tilføyet dem. De kunde aldrig faae bedre Leilighed til at hevne sig, eller slippe ud af den Nød og Trældom han havde paalagt dem. Og det maatte være, sagde han videre, en Coujon og lumpen Mand, som ikke nu fegtede tappert: Thi Kong Oluf skaanede dem ikke, om det lykkedes ham rc.

(**) Kong Oluf tøvede med Slaget, siden han ventede paa Dag Ringsøns og hans Folks Ankomst, som vare saa nær, at Kongen og hans Selskab kunde see dem. Der siges, at Bonde-Hæren den Gang var 12000 Mænd stærk; men Sigvatur Skald melder derom saaledes: *Det er værd at vide om Kongen, som kom Østen fra, og havde forhvervet sig et Sverd med Greb paa indlagt i Guld; Thi jeg siger, at Undersaatterne, som skyndte sig til Krigen, fik Gavn (beholdt Seyeren) thi de vare halv-parten fleere.*

Derpaa sagde Torgier af Qvistad: I skulle nu have saadan en Fred, som mange har havt hos eder, og nu skal I selv undgielde det. Kongen sagde: Du tør ikke længes efter at komme os nær; thi du nyder ikke den Lykke at indlegge Seyer over os, efterdi jeg har ophøyet dig fra Armod til stor Ære.

1030 Tore Hund kom da frem med sit Folk, og raabte: Fram, fram, Bondemænd. Derpaa gave Bønderne Feldt-Skrig, og skiøde med Spyd og Buer, og alle Slags Skyde-Vaaben. Kongens Folk giorde det samme imod, og raabte: Fram, fram Christmænd, Korsmænd, Kongensmænd. En Deel af Bønderne, som vare yderst i Gliederne, raabte det samme; hvorover mange Bønder sloge hinanden ihiel, førend de kiendte hinanden. Solen skinnede klart, og det var deyligt Vejr; Men da Slaget begyndte, blev Himmelen rød, og Solen begyndte at formørkes, saa at inden Striden endtes, blev det saa mørkt, som det havde været Nat. Kongen havde opstillet sin Slagt-Ordning paa et høyt Sted, hvorfra hans Folk satte hardt ind paa Bønderne, saa at de kom ud af deres Orden, og vigede tilbage. Da vare mange Bønder færdige at flye. Men Lænsherrerne og deres Hofmænd holdt Stand, og ved deres Tapperhed magede det saa, at der blev en skarp Strid (*).

Lænsherrerne opmuntrede Bønderne til at gaae heftig løs paa Fienden (**). Hvorfore de og med stor Hastighed rykte ind. De som vare for i Spidsen, hug med Sverd, de, som vare næst, brugte Spyd, og de som igien fulgte efter dem, skiød med Buer og Haand-Spyd, samt alle Slags Skyd-Vaaben, og en Deel kastede med Steene. Da faldt der meget Folk paa begge Sider. Arnliot Gellina, Gauka Tore og Afra Faste bleve strax slagne med alle deres Folk, siden de rykkede dristig ind, dog havde hver af dem fældet 2 eller 3, førend de faldt. Gliederne for ved Kongens Hoved-Fane begyndte da at blive tynde: Hvorudover Kongen befoel Tore at træde længere frem med Fanen, og fulgte selv efter med de beste Krigs-Folk, som pleyede at

 være

(*) Det vidner Sigvatur i følgende Vise: Jorden revnede under Fødderne, formedelst Folkets Freds-Forstyrring. Da det med Harnisk forsynede Folk stormede i den heftige Krig. Da Kongens Mænd rasede, som de vare galne, med deres glimrende Hielmer. Og var der da et meget stort Slag nær paa Stiklestad.

(**) Derom melder Sigvatur saaledes: Og midt udi Böndernes Slagt-Ordning foer deres Fendrik frem. Og Trønderne kommer snart til at fortryde det Arbeyde.

være næst hos ham i Trefninger, og vare baade behiertede og vel bevæbnede (*). Da Kongen selv kom frem i det forreste Glied, bleve Bønderne frygtagtige og modløse, saa snart de saae hans Ansigt (**). Da begyndte Striden at blive haard, da Kongen selv gik frem, og med største Tapperhed brugte sit Sverd, Hneitir (***) og han hug til Lænsherren, Torgier af Qvistad, og ramte ham tvert over Ansigtet, saa at Mund-Stykket af hans Hielm gik i Stykker, og hans Hoved blev kløvet neden for Øynene. Da Torger faldt, sagde Kongen: Jeg sagde dig forud, Torger, at du ikke skulle vinde Seyer over mig. I det samme stødte Tord Fane-Stangen imod Jorden, saa hart, at den blev staaende, og han havde da allerede faaet sit Bane-Saar, og faldt under Fanen. Da faldt og Torfind Mund og Gizor Guldbrar Skald, og der vare to om, at slaae ham, men han dræbte den eene af dem, forend han faldt (†). Da blev Solen gandske skiult, og Himmelen mørk (††). Da kom og Dag Ringsøn først med sine Folk, og da han havde sat dem i Orden, giorde han Anfald der, hvor Ryger og Haarder vare for i Spidsen.

Kalf og Oluf, Kalf Arnesøns Paarørende, stode hver paa sin Side hos ham, og vare store og stærke Karle. Kalf var Arnfind Arnmodsøns Søn, saa at Kalf Arnesøn og han vare Brodre-Sønner. Da Tore Hund

(*) Dette bevidner og Sigvatur saaledes: Jeg siger, at min Herre fulgte nærmest frem med smaae Faner, og en Stang blev baaren foran Kongen, hvor Slaget var heftig.

(**) Dette bekræfter og Sigvatur saaledes: Jeg meener det var grumt for de stridende Forbunds-Overtrædere, at see den udi Striden friemodige Olufs hvasse Syn. Og Trønderne torde ikke see imod ham, og Hæren syntes, at den Herre var forskrækkelig i Øynene.

(***) Saaledes melder Sigvatur: Der hvor Bønderne søgte den dyrebare Folke-Konge, farvede han Sverdene røde i deres Blod ved sine Mænds Hænder, og den oprigtige Konge lod udi den Trefning Trønder finde det rødbrune Sverd i Pande-Skalden.

(†) Herom melder den Poet, Hofgaard Refver saaledes: Men den udvalgte Krigsmand udi Odins Stold-Bal (Kongen) fegtede uforsagt imod to raske Karle, og den mægtige Stridsmand farvede Jernet rødt, hug den eene ihiel, og saarede den anden.

(††) Da hendte det sig, som tilforn er meldt, at skiønt Himlen var kiar, blev dog Solen &c. Hvorom Sigvatur taler saaledes: Det kom Folket ikke lidet underligt for, da Solen uden Skyer blev formørket. Det var en besværlig Døgn, Dagen mistede sin Lysning, og mange undrede sig over den Hendelse, i Kongens Krig, som kom Østen fra.

Hund traadde frem, hug Kongen paa ham tvert over Hærderne, men uden Virkning; thi det syntes ligesom der stod Stov og Røg af Rhins-Koften. (*) Tore hug til Kongen igien, saa at de skiftedes til at hugge paa hverandre. Men Kongens Sverd beed intet paa hvor Rhins-Koften var i Veyen (**), dog blev Tore saared i Haanden. Da sagde Kongen til Biorn Marskalk; Slaae Hunden, som Jern ikke bider paa. Derpaa vendte Biørn Øxen om i sin Haand, og slog Tore Hund med Hammeren, saa han ravede derved. I det samme vendte Kongen sig imod Kalf, og dræbte Oluf Kalfs Paarørende. Da løb Tore Hund til Biørn Marskalk med et Spyd, stak ham igiennem, og sagde: Saaledes dræber Biornen paa Jagten.

Torsten Knarre Smed hug til Kongen med en Øxe, og ramte ham paa det venstre Been, oven for Knæet (men Find Arneson dræbte strax Torsten) ved det Hug bøyede Kongen sig op til en Steen, kastede Sverdet fra sig, og bad GUd hielpe sig. Da stak Tore Hund til Kongen med et Spyd, saa at det gik op neden under hans Brynie op i Livet. Kalf hug ogsaa til ham, og ramte ham paa den venstre Side af Halsen. Disse tre Saar forvoldte Kongen sin Død, og da han var slagen faldt ogsaa det heele Glied, som gik med ham (***).

Dag Ringson holdt da Striden vedlige, som med sit Folk gik saa tappert løs paa Fienden, at Bønderne maatte retirere, og en Deel tage Flugten. Lænsherrerne, Erland af Gierde og Aslag af Findøe bleve slagne,

 Bon-

(*) Herom Sigvatur saaledes melder: Den milde Konge fandt selv den stærke Troldom, hvormed de Trold-kunstige Finner havde hiulpet Tore: Da Kongen slog Hunden tvert over Skuldrene, og det Guld-prydede Sverd intet kunde bide

(**) Herom melder og Sigvatur: Det veed jeg, at den Mand giemmer Redelighed hiemme: Hvem har seet større Hunde-Verk end den store Tores, da han dristede sig til at hugge imod den Kongens Mand, som søgte frem i Krigen.

(***) Om Kalf Arneson beretter Biarne Gulbrar Skald saaledes: Jeg siger, at jeg haver spurgt, det du med Rette uforfærdet forsvarede Landet imod Oluf. Men nu brød du din Troeskab imod Kongen, da du gik paa Stiklestad med din Fane og store Bedrifter. Det er sandt du gik løs paa, indtil Kongen faldt. Men om Biorn Marskalk har Sigvatur giort denne Vise: Jeg siger, at Biørn af et frisk Mod lærde Marskalkerne, hvorledes de skulle vise sig duelige i at holde frem med deres Herre. Han faldt i Krigen med de troe og uskyldige Mænd, og han, som i Viser berømmes, laae død ved Kongens Hoved.

Bøndernes Fane blev nedhuggen, og der var en meget skarp Strid; hvorfore den siden blev kaldet Dagsrid. Omsider kom Kalf Arneson, Harek af Tiotøe og Tore Hund med alt deres Folk imod Dag, saa at de bleve ham for Mand-stærke: Hvorudover hans Folk, som deels vare trette, deels saarede, maatte tage Flugten. Han drog da op igiennem Dalen, og siden til Sverrig med sit Folk. Bønderne forfulgte ikke de Flygtige: Thi Lænsherrerne vendte strax om igien, for at opsøge deres Venner og Paarørende iblant de Slagne.

Tore Hund gik til, hvor Kongen laae, nedlagde hans Liig, og bredede sine Klæder derover, og Tore selv bekiendte, at, da han torrede Blodet af hans Ansigt, var det saa deyligt og rødt, ligesom han havde sovet, og meget klarere end da han levede.

Der kom og noget af Kongens Blod paa Tores saarede Haand, hvorved den snart blev lægt, saa han ikke behøvede at forbinde den.

Kalf søgte efter sine Brødre iblant de Slagne, og fandt Thorberg og Find, som formedelst Saar og Trethed og deres tunge Vaaben laae paa Jorden, men havde ikke noget dødeligt Saar. Da Find kiendte sin Broder Kalf, kastede han en Haand-Sax (det er, et Slags Vaaben at kaste med) imod ham, og tiltalte ham med haarde Ord, og kaldte ham Grid Niding (Fredsbrydere) og Kongens Forrædere. Kalf kierte sig intet derom, men lod Brødrene bære til sit Skib, og gik selv hiem med dem. Saa snart Kalf var dragen bort, drog og Bønderne hiem hvert til sit, undtagen de, som bleve tilbage, for at rygte deres saarede Venner og Paarørende, eller begrave deres slagne Slægtingers Liig. Og de førte de saarede hiem til Bonde-Gaardene, saa at alle Huuse vare fulde, og mange laae ude under Telte og Udskurer.

Bønderne af Væredal gik til Anførerne, og beklagede sig, at de frygtede for at Dag Ringson med sit Folk skulde ødelegge alt, hvad de havde; Hvorfore de bad, at nogen af dem vilde drage op efter ham, og slaae ham ihiel med sit heele Selskab; hvilken Begiæring de vidtløftig og med stor Eftertryk forestillede. Hvorudover Tore Hund drog efter dem med et Antal (*) Folk. Men da han kom i Væredal, var Dag dragen over Fieldet. Hvorfore Tore drog ned igien, og foer til sine Skibe, og Bønderne begave sig til deres Huus og Hiem.

Kongen

(*) 600.

Kongens Folk, som bleve til overs, skiulte sig i Skovene, og en Deel fik Hielp og Redning af Bønderne.

Harald Siurdsøn, Kongens Broder var 18 Aar gammel, da Kong Oluf blev slagen, og var bleven heftig saaret i Striden; hvorfore Ragnvald Bruseson førte ham om Natten efter Slaget til en Bonde, hvor han hemmelig lod ham curere. Siden gav Bonden ham sin Søn med sig, med hvilken han hemmelig drog over Skove og øde Marker, indtil de kom til Jamteland. Der fandt Harald Ragnvald for sig; hvorpaa de droge til Sverrig, og bleve der om Vinteren. Sommeren derefter droge de til Garderige, hvor de længe forblev hos Kong Jarislef, og Ragnvald var i lang Tid hans Land-Værge.

Tormod Kolbrunar Skald (*) var skudt i den venstre Side med en Piil med Takker paa; men han brod Skaftet over, og kastede det fra sig. Efter Slaget gik han hiem til en Bonde-Gaard, af hvilken en Mand kom udgaaende, og sagde: Herinde stiller de sig elendig an; thi de hyler og skriger. Det er Skam, at Mands-Personer ikke kand taale Saar: Vel har Kongens Mænd staaet sig tappert i Dag, men de skikker sig meget ilde i deres Saar. Tormod spurgte, hvad hans Navn var? Han svarede: Kimbi (**) og da han saae, at Tormod havde en Guld-Ring paa Fingerne, sagde han til ham: Jeg seer nok, at du er een af Kongens Mænd, dersom Bønderne kommer over dig, slaaer de dig ihiel; giv mig derfor den Guld-Ring du haver, saa vil jeg skiule dig. Tormod sagde: Tag Ringen, om du kand faae den af; thi jeg har nu mist det, som var meere. Kimbi rakte sin Haand ud, og

(*) Tormod Kolbrunar Skald havde staaet under Kongens Fane: Men da Kongen var slagen, havde Bønderne meget heftig fegtet, saa at mange af Kongens Folk var bleven slagen, og en Deel saarede. Til sidst var Tormod bleven heftig saaret; hvorfore han, ligesom andre havde begivet sig derfra, hvor der var størst Fare. I det samme begyndtes Striden paa nye, da alle Kongens Folk, som formaaede at bruge Vaaben, forsamlede sig under Dags Fane. Men Tormod var deels formedelst sine Saar, deels formedelst Afmagt bleven udygtig til at slaaes: ikke desmindre blev han staaende hos sine Skald-Brødre, og blev tilsidst skudt rc.

(**) Tormod spurgte videre, om han havde været med i Striden? Kimbi svarede: Ja vist var jeg, og det som bedre var paa Bøndernes Side. Tormod spurgte og, om han havde faaet nogen Skade? Kimbi svarede, at han havde faaet et lidet Saar, og spurgte tillige, om Tormod ogsaa havde været i Slaget? Tormod svarede, at han havde været med dem, som havde Formænd. Da spurgte Kimbi, om han var bleven saared? Ikke meget, svarede Tormod. I det samme blev Kimbi var rc.

og vilde tage Ringen. Men Tormod bar sit Sverd dragen, med hvilket han hug Haanden af Kimbi, som ikke skikkede sig bedre i sit Saar end de andre, som han bebreidede (*).

Siden gik Tormod ind til en Qvinde, som forbandt de saarede (**). Hun skar Tormods Saar, indtil hun kom til Jernet, om hvilket hun greb med en lang Tang; men Tormod greb om Tangen, som han havde udbe-det

(*) Dermed gik Kimbi bort; Men Tormod blev noget siddende ved samme Lade, hvor han hørte adskillige Discourser af dem, som gik forbi: Han hørte enhver meest tale om det, som de syntes sig at have seet i Striden, saasom og hvor tapre alle havde viist sig. Nogle roste Kong Olufs Styrke og Tapperhed frem for andres; nogle berømte igien ikke mindre andres Tapperhed. Da giorde Tormod denne Vise: **Olufs Hierte var uforfærdet, og Kongen gik frem i Blodet. Det haarde Staal bed vel paa Stiklestad. Jeg saae alle Krigsfolkene skaane sig i Slaget, undtagen Kongen selv; thi han havde været med i de fleeste Krige.**

(**) Midt paa Gulvet var giort en Ild, hvorved hun varmede Vand til at toe Saarene med. Tormod satte sig ned ved Dørren, uden for de andre. En af dem, som gik ud af Døren, vendte sig til Tormod, saae paa ham, og spurgte, hvorfor han var saa bleg? Om han var bleved saared, og hvorfor han ikke begiærede Lægedom? Da giorde Tormod følgende Vise: **Ikke er jeg rødblisset; men at Manden er rødfarved, det volder den hvide Piil. Faa kier sig om at jeg er saared: Men det volder mig, at de dybe Sverd-Saar af de Danske Vaaben og de haarde Dags-Krigens Stød svier.**

Siden stod Tormod op, gik hen og stod nogen Tid ved Ilden. Da sagde Konen i Huuset til ham: Du Mand, gak ud, og tag mig det Brænde, som ligger uden fore. Han gik da ud, tog Brændet i sin Favn, og kastede det ned paa Gulvet. Da saae Konen ham i Ansigtet, og sagde: Denne Mand er meget bleg; hvoraf kommer det, at du seer saaledes ud? Tormod svarede hende med denne Vise: **Du undrer, Qvinde, at vi ere blege; faa bliver smukke af Saar. Jeg kom ind, hvor Pilene fløy om Ørene, og det smale Malm (Piil) blev med en heftig Fart skudt igiennem mig, og det hvasse Jern jeg fik i mig, beed heftig ind til Hiertet.** Konen sagde til ham; Lad mig see Saaret, saa vil jeg forbinde det. Derpaa satte Tormod sig ned, og kastede Klæderne af sig. Da gav Konen sig til, at søge efter Saaret, og fornam, at Jernet sad endnu derinde; men hun kunde ikke see, hvor Spidsen havde vendt sig hen. Hun havde da kogte Løg tillige med andre Urter i en Steen-Kiedel, hvoraf hun gav dem at spise, som havde saaet Skade i Livet, hvorved hun mærkede, om de havde saaet Skade i Livet, eller ikke. Thi Lugten af Løgene og Urterne gik da ud igiennem Hullet. Af dette bar hun ogsaa noget frem for Tormod, og bad ham spise. Men han svarede: Tag det bort igien; thi jeg har ikke Grød-Syge. Dernæst forsøgte hun at drage Jernet ud med en Rappe-Tang: men det stod gandske ubevægelig; desforuden stod der kun lidet ud af Jernet, siden Saaret var meget svolden. Da bad Tormod hende skiære Kiødet bort omkring Jernet &c.

det sig i Forveyen, og gav hende sin Guld-Ring. Derpaa trak han Jernet ud, hvormed fulgte nogle af Hierte-Rodderne, af hvilke nogle vare hvide. Da Tormod saae det, sagde han: Kongen har vel fodt os i Vinter; thi jeg er feed om Hiertet; derpaa segnede han ned og døde.

Kong Oluf blev slagen om en Onsdag IV. Kal. Augusti (den 28. Jul.) hen ved Klokken et Eftermiddag; thi Trefningen begyndte hen ved Klokken 10, og Kongen blev slagen, forend Klokken var to, og Solens Formørkelse begyndte ongefæhr Klokken 11. og varede indtil Klokken var to (*).

Bønderne røvede ikke paa Val-Pladsen: Thi saa snart Slaget havde Ende, giorde deres onde Samvittighed dem bange. Dog fremturede de i deres onde Forsæt, og gave en Befaling ud, at ingen af Kongens Mænd maatte begraves, som andre Christnes Liig, men kaldte dem Ransmænd og Fredløse Folk. Men rige og anseelige Mænd, som havde deres Paarørende der iblant, skiottede intet derom, men førte deres Liig til Kirke, og lod dem hæderlig begrave.

Torgils Hialmoson og hans Søn Grim gik om Aftenen silde til Stiklestad, hvor de toge Kongens Liig, og bar det ind i et Huus til en fattig Qvinde, som boede tvert over for Gaarden, dernæst toge de Klæderne af, toede Liiget, svøbte det i et Lin-Klæde, og lagde det der i Huuset, og at ingen, som kom der ind, skulle see det, lagde de Riis og Træer derover. Siden gik de hiem igien.

Mange fattige Folk havde fulgt med Bonde-Hæren, for at bede om Almisse, hvilke søgte efter Herberg i Bygden. Det hendte sig da, at en blind Mand kom ind i det Huus, hvor Kongens Liig laae, og, da han kom inden for Dørren, travede han omkring, og fandt for sig med Haanden, om han kunde faae Leye der, og han fandt, at der var vaadt paa Gulvet. Da nu hans Hat var gaaen ham ned i Øynene, ved det han bukkede sig, da han gik ind ad Dørren, skiød han den op igien, og i det samme rørte han med den vaade

Tt Haand

(*) Mørket varede fra Klokken halvgaaen to til Klokken tre. Hvorledes denne Trefning endtes, beretter Sigvatur Skald saaledes: Kongens Skiebne var haard, da han med sit Folk mistede Livet udi den Engelske Krig. Jern-Nadden giorde Kongen syg. Og der, hvor Hæren kløvede Skioldene, og Kongen gik frem i Striden, tog Folket Livet af Oluf: Men Dag undkom. Ligeledes giorde han og denne Vise: Før vidste ingen Mand saa stærk en Bonde-Hær, som Herserne førte. Og Folket foraarsagede Kongens Død, da de forgiftige Krigsmænd ihielsloge saadan en Konge i Krig. Og Oluf mærkede, at mangen en brav Mand laae i Blodet.

Haand ved sine Øyne-Loge; hvorved hans Øyne begyndte saaledes at kløe, at han gniede sig i Øynene med den vaade Haand. Derpaa sagde han til sin Dreng: Her er vaadt inde, her kand vi ikke ligge, leed mig ud igien. Da han kom ud, kunde han see i Tus-Mørket, og fik saaledes sit Syn igien. Hvorpaa han gik hiem til Torgils, og fortalte det for alle, som vare derinde. Bønderne forundrede sig over, hvad der kunde være i det Huus. Men Torgils, som frygtede, at de skulle drage hen, og randsage Huuset, gik strax hemmelig bort med sin Søn, og bar Liiget bort i en Have. Derpaa gik de hiem igien, og lagde sig til at sove.

Da Tore Hund paa femte Dag derefter kom igien fra Væredal til Stiklestad, var Val-Pladsen randsaget, og mange saarede vare bortførte, for at cureres igien, men mange vare ogsaa i samme Dage hendøde. Tore søgte da efter Kongens Liig, og da han ikke fandt det, spurgte han iblant andre ogsaa Torgils derom. Men han svarede: Jeg haver hørt at sige, at Kongen skulle være seet i Nat oppe ved Staf med en Deel Folk; men dersom han er død, da har eders egne Folk ført ham hen iblant Krat eller Huler i Klipperne.

Tore vidste vel, at Kongen var død, ikke desmindre giorde mange Ord af, at han endnu levede, og var snart ventendes igien med en nye Armee. Hvorfore han drog til Skibs, og alt Folket, som var tilbage, søgte hiem, og tog de saarede med sig, som nogenledes kunde taale at reise.

Torgils Hialmosøn og Grim vare meget omhyggelige for Kongens Legeme, og befrygtede, at, dersom hans Fiender fandt det, de da skulle handle ilde dermed; thi de havde hørt dem sige, at, dersom de fandt det, vilde de brænde eller nedsænke det. Desforuden havde Torgils seet Lys brænde over Kongens Liig om Aftenen paa Val-Stædet, og ligeledes om Natten, hvor det nu laae; hvorfore han befrygtede, at Liiget ved dette Tegn skulle blive robet. Han giorde derfore først en Kiste, og lagde Liiget deri; dernæst giorde han en anden, hvilken han fyldte med saa meget Halm og Sand, som kunde svare til en Mands Tyngde. Da nu alle Bønderne vare dragne hiem, toge de en stor Baad, og droge ud til Nidros, med otte eller nie Mænd, og satte Kongens Kiste under Dekket, men den anden oven paa Dekket. Da de om Aftenen kom til Nidros, sendte de Bud til Bisp Sigurd, og lod ham vide, at de vare komne med Kongens Liig. Bispen sendte da Folk der ned, og lod tage den Kiste, som de flyede dem; hvorpaa de førte den ud paa Fiorden, og sank den ned, saasom de meente, at det var Kongens Liig Dernæst drog Torgils op efter Aaen, og begav sig hen til dem, som han vidste at have været

ret Kongens Venner, hvilke han tilbød Kongens Liig. Men, da ingen torde tage derimod, maatte han vaage nogle Timer over Liiget i en øde Stue; dernæst drog han op efter Aaen, forend det blev Dag, og nedgrov Kisten med Kongens Liig i en Sand-Klint, og magede det beste han kunde, at der ikke skulle synes at være nyelig gravet. Derpaa drog han hiem igien.

Sommeren derefter blev der meget talt om Kong Olufs Hellighed, og de, som havde været hans største Fiender, begyndte nu at give dem Skyld, som havde egget dertil. I særdeleshed skyldte de Bisp Sigurd derfor, og fattede stor Had og Fiendskab imod ham: Hvorfore det syntes ham raadeligst at drage derfra, hvilket han og giorde, og drog til Engeland til Kong Knud. Siden sendte Tronderne Bud efter Bisp Grynkield, som havde været paa Hedemarken, siden Kong Oluf drog af Landet. Han fandt sig strax villig at drage til Nidros, for at undersøge de Jær-Tegn, der berettedes om Kong Olufs Liig.

Bisp Grynkield drog til Einar Tambeskielfver, som tog meget venlig imod ham. Og de talede meget sammen om de Tidender, der vare udbredede om Kong Olufs Jær-Tegn, hvilke Bispen ogsaa flittig efterspurgte. Derpaa sendte han Bud til Stiklestad efter Torgils Bonde og hans Søn, hvilke, da de komme til ham, berettede ham alle Omstændigheder ved Kongens Liig, som ogsaa, hvor de havde begravet det. Bispen sendte da Bud efter Einar Tambeskielfver, som tillige med Bispen gik til Kong Svend Knudsøn, og hans Moder, Dronning Alfive, som da vare komne til Trondhiem, og begierede, at de maatte lade Kongens Liig opgrave. Kongen tillod Bispen at handle dermed, ligesom han vilde. Hvorpaa Bispen og Einar droge ud med alt Folket i Byen, saavelsom ogsaa Fremmede, hvilke de havde indbodet til at være overværende herved, og de lod grave der, hvor Kongens Liig var nedgravet, og da de havde faaet det op, lode de det begrave udi St. Clemens Kirke.

Et Aar og 5 Dage efter Kong Olufs Fald, blev hans Liig atter optagen af Jorden. Og da befandtes Kisten at have næsten skudt sig op af Jorden, og saae saa nye ud, som den nyelig kunde have været giort. Da Bispen lukte Kisten op, stod der en behagelig Lugt ud af den, og da han blottede Kongens Ansigt, var det saa deyligt og rødt, som han havde sovet, og var aldeles intet forandret eller falmet; dog var hans Haar og Skiæg voxet, ligesom han havde været levende. Bispen lod da Kongen og alle de høye Herrer see Kong Olufs Liig: Men Dronningen sagde, at det ikke var saa forunderligt,

derligt, at et Menneskes Legeme seent raadnede i Sand-Klinter; men havde han ligget i Jorden, sagde hun, da havde det snarere raadnet. Dernæst tog Bispen en Sax, klippede hans Haar og Skiæg af, og sagde: Saa meget er hans Haar og Skiæg voxet, siden han blev slagen, som jeg nu har afklippet. Derpaa sagde Dronningen, at, dersom det ikke brændte ud i Ilden, saa vilde hun troe, at det var helligt. Hvorpaa 1031 Bispen lagde det paa Ild i et Røgelse-Kar (*) og det kunde ikke brænde. Derefter blev Kong Oluf

(*) Bispen lyste Velsignelse over Ilden, - og lagde Røgelse derpaa; Men Alfive begiærede, at det skulde legges paa en Ild, som ikke var indvied. Hvilket da Einar Tambeskielfver hørte, kunde han ikke tvinge sig til at tie; men sagde gandske høyt til Alfive, at hun skulle tie, og gav hende desuden mange haarde Ord.

Paa samme Sand-Klint, hvor Kong Olufs Liig havde ligget i Jorden, opkom der en kostelig Kilde, af hvis Vand mange blev cureret imod adskillige Sygdomme. Hvorfore og samme Sted og Kilde blev strax indhegnet, og holdet under nøye Opsyn. Der blev først bygt et Kapel over, udi hvilket det Altere, som havde været Kongens Leye-Sted, blev sat: Men nu staaer Christi Kirke paa samme Plads. Siden lod Erke-Bisp Østen, da han sammesteds lod bygge den store Kirke, som endnu staar der, Høy-Alteret blive paa samme Sted, hvor det tilforn havde været udi den gamle Christi-Kirke. Der siges ogsaa, at Kong Olufs Kirke er nu bygt paa samme Sted, hvor det øde Huus havde staaet, udi hvilket Kong Olufs Liig første Nat var sat. Ligeledes det Sted, hvor Olufs Liig og Helligdom blev nedlagt, da det blev baaren fra Skibet, blev kaldet Olufs Port, og er nu midt i Byen. Fra den Tid havde Biskoppen Olufs Helligdom under sin Forvaring, og han afskaar ofte baade Kongens Haar og Negle, efter som de voxte paa det døde Legeme, ligesom da han var i levende Live. Derom melder Siaratur saaledes: Jeg lyver intet om Oluf: Men han havde, som andre levende sin Haar-Vext om Aaret; hvilket jeg i Verset helst priser, og den, som var blind, fik af ham Befrielse, som ogsaa den, der havde Hals-Bylden hos Valdemar i Garderige. Tore Løsting giorde en Digt om Kong Svend Alfivson, som blev kaldet Glalogns Digt. Udi samme indføres disse Viser: Nu har Folkets Konge udvalgt sig Sæde udi Trondhiem. Der vil den gavmilde Herre al sin Livs-Tid raade omkring i Bygden. Der som Oluf tilforn boede, førend han foer til Himmelen, og der var som alle veed, en Kirke bygt over Kongens Grav. Og Haraldsøn havde fuldkommelig agtet sig til Himmelen, førend den Herre forlod Verden, og nu sidder han hos Guds Søn. Der ligger ogsaa den høyst-salige Konges Liig reent og hulden i Kirken. Og der kunde vore Haar og Negle paa ham, som paa et frisk levende Menneske. Og ved hans Liigbegængelse lydede Klokkerne der i Staden, ja ringede af sig selv. Og hver Dag hører Folket Klokkernes Lyd ved Kongens Grav. Men der paa Alteret brænder Lys Christo til Ære. Saa haver Oluf, førend han døde været Synde-løs, og har frelst sin Siæl. Hertil kommer, at Kongen selv er hellig; men de som

luf agtet for en Helgen, og hans Legeme for en Helligdom. Og Bispen tillige med Einar Tambeskielsver lode det med Kong Svends og Dronning Alfivs Samtykke henbære og nedsætte udi St. Clemens Kirke, da de havde forsynet Kisten med en kostbar Overtrækning. Og der skedte siden mange Jær-Tegn ved hans Liig, hvorom Munkene har skrevet adskilligt.

VIII.
Om Kong Svend Knudsøn,
Hvilken nogle kalde Svend Alfivesøn den syvende Eenevolds Konge i Norge, naar man udelukker Hagen Jarl af Konge-Tallet; men den ottende med ham.

Svend var Kong Knuds, og Alfive Arfinds Daatter-Søn: Hans Fader havde sat ham til Regent over Jomsborg, det er, Julin i Ven-

bede, og blinde, som der søger hen, samt Maal løse, kommer helbredede derfra igien.

Thore Løfting var den Tid hos Kong Svend, og fik at høre om Kong Olufs Jær-Tegn og Helligdom, at man ved en himmelsk Kraft og Drift kunde høre en behagelig Lyd over hans hellige Grav, ligesom ringende Klokker. Ligeledes tændtes og Lysene selv paa Alteret af en himmelsk Ild. Og som Thore ligeledes beretter, at mange Halte, Blinde, eller paa anden Maade Syge og Skrøbelige skal have forsamlet sig til den hellige Kong Oluf, og gaaet sunde og friske bort igien; saa kand man ikke andet end slutte af disse Tores Ord, at en utallig Hob Mennesker har strax der i Begyndelsen faaet deres Helbred igien ved de Jær-Tegn, som skedte ved Kong Olufs Helligdom. Men her bliver alleeneste de største Jær-Tegn, som Kong Oluf giorde, berettede, som og de, der en lang Tid efter har tildraget sig.

Om Kong Olufs Alder, og hvor længe han regierede over Norge.

De som ere meest accurate i at udregne Tiderne, beretter, at den hellige Oluf har været Konge over Norge i 15 Aar, efter at Svend Jarl flyede bort af Landet: Thi Vinteren tilforn havde Oplændingerne givet ham Konge-Titel. Derom melder Sigvatur Skald saaledes: Femten samfulde Vintere regierede den sagtmodige Oluf over Læne og Landet, førend han faldt. Men hvem haver under Nordpolen kiendt fornemmere Konge, og som regierede kortere Tid, end han burde. Den hellige Kong Oluf Haraldsøn var 35 Aar gammel, da han blev slagen, som Arn Præst den Frode (eller vise) beretter. Han havde holdt 20 store Trefninger, som Sigvatur i denne Vise bevidner: Somme af Folket troede paa Gud, og der var Tvistighed imellem dem. Den unge Konge havde holdt 20 Trefninger, og han den vidtberømte bad Christne-Folk staae paa den høyre Haand. Jeg beder min HErre GUd, at han vil omfavne Faderen til Magnus.

den. Der kom Bud til ham fra hans Fader, at han skulle drage til Dannemark, hvorfra han skulle tage en Deel Folk med sig, og reise over til Norge, for at tiltræde Regieringen sammesteds (*). Dette efterkom Svend og havde med sig sin Moder Alfive, og Greve Harek af Tiotoe (**) og andre hyperlige og fornemme Mænd, og han blev antagen til Konge paa hvert Ting. Han var Øster i Vigen, da Kong Oluf blev slagen paa Stiklestad. Høsten derefter kom han Nord til Trondhiem, og blev der antagen til Konge, ligesom andre Stæder.

Kong Svend udgav mange Love og Forordninger i Landet, hvoraf nogle lignede de Danske, nogle vare strængere.

Den første Lov: At ingen under Livs og Gods Fortabelse maatte drage af Landet uden Kongens Tilladelse.

Den anden: At hvo som slog nogen ihiel, skulle have alt sit Gods og Penge forbrudt.

Den Tredie: Om nogen var Udslæger (det er Fred-los og Landflygtig) og hannem tilfaldt nogen Arv, da skulle Kongen nyde den heele Arv.

Den Fierde, at hver Bonde skulle om Juulen give Kongen en Skieppe Malt af hver Arne-Sted, og en Bov af en Oxe (***) og 18 Mark Smør. Og hver Bonde-Qvinde, skulle give saa meget Hør, som man kunde spende om med en Haand.

Den Femte, at Bønderne skulle opbygge alle de Huuse, som Kongen vilde have opbygt.

Den Siette, at hver syvende Bonde skulle skaffe en Mand (†) til Kongens Tieneste tillige med Vaaben og Skibe, saa at enhver, der var 15 Aar gammel, blev indberegnet med.

Den Syvende, at hver Mand, som nærede sig af Fiskerie, skulle svare Kongen Landværd, det er fem Fiske.

Den Ottende, at et hver Skib, som drog ud af Landet, skulle være forsynet med et frit Rum til Kongen, tvert over Skibet.

Den

(*) Derom melder Tore Løsting i den Digt, som han giorde om Svend Alfivesøn, hvilken Vise kaldes Glalogns Visen: Det er ufeilbart, hvor troelig de Danske reiste med Kongen. Der var Jarlen først i Begyndelsen, og hver en Mand, som fulgte ham, den eene Dreng bedre, end den anden.

(**) Harald Jarl.

(***) Hvilket blev kaldet Vinartodde (det er, en Vens Deel).

(†) 5 Aar.

Den Niende, at enhver, som seiglede til Island, enten han var inden- eller uden-landsk, skulle give Kongen Land-Øre, det er Told.

Den Tiende, at Danske Mænd skulle have saa stor Anseelse og Myndighed i Norge, at een Dansk Mands Vidne skulle fælde og drive to Nordmænds Vidne.

Da disse Love bleve publicerede for Almuen, satte de sig derimod, og knurrede indbyrdes derover. Og de som ikke havde været med at skille Kong Oluf ved Livet, sagde til de andre:

Tager nu I Indtrønder det Venskab og store Belonninger af Knutlingerne (det er Kong Knuds Mænd) som eder var lovet, fordi I skulle stride imod Kong Oluf, og støde ham fra Riget. Der blev da lovet og tilsagt eder Fred, Frihed og Rettens Forbedring: Men i Steden herfor er I nu geraadne i Trængsel og Trældom; og har desforuden høyligen mishandlet og forseet eder imod Kong Oluf, viist stor Had og Fiendskab imod ham, og paa en u-ærlig Maade taget ham af Dage. Dette var ikke got at sige imod: Thi de saae selv, hvor ulige Mage-Skifte de havde giort, og hvor slet de havde seet sig fore. Dog driftede de sig ikke til at giore noget Oprør eller Opstand imod Kong Svend, siden de havde sat Kong Knud deres Sønner og Paarørende til Gisler: Ikke heller havde de nogen Anfører. Dog lode de sig mærke med Ord, klagede over Kongens Ubillighed, og gav hans Moder, Alfive meest Skyld derfore. Og da maatte mange tilstaae, at det var sandt man sagde om Kong Oluf, og at de havde handlet ubillig imod ham (*).

Da Einar Tambeskielfver var kommen hiem igien fra Engeland, havde han store Forlæninger, som Kong Knud havde overdraget ham, da de vare sammen udi Trondhiem. Han rosede meget af og var glad ved, at han ikke havde været med at stride imod Kong Oluf, og han erindrede sig, at Kong Knud havde lovet ham Greve-Titel tillige med Grevskab i Norge, men havde ikke holdt sine Ord: Hvorfore han flittig hialp til, at Kong Olufs Helligdom kunde blive bekiendt, og holden udi Agt og Ære.

Find

(*) Paa samme Tid begyndte mange i Trondhiem at fælde denne Dom over Kong Oluf, at han i Sandhed var en hellig Mand, og at der ved hans Hellighed tildroge sig mange Mirakler. Ligeledes begyndte mange, som vare udi nogen Nød, at anraabe ham, hvorved de og fandt Hielp og Lindring i deres Nød. Saaledes fik en Deel sin Helbred igien: en Deel, som vare paa Reiser, eller i nogen Fare, kom derved lykkelig og vel frem, hvor hen de agtede sig, og bleve satte i Sikkerhed. Ligeledes befandt man og siden, at dette skedte udi andre Hendelser.

Find Arneson opholdt sig paa Eggir, indtil han var bleven lægt, og han tiltalede sin Broder Kalf meget ilde, samt yttrede sig med stor Fortrydelse over, at han havde stridet imod Kong Oluf. Torberg Arneson kunde bedre temme sin Tunge. Men Arne Arneson laae længe, inden han blev cureret. Siden forsynede Kalf dem med Skib og Folk, med hvilke de droge hiem, hver til sit, forligte sig med Kong Svend, og sad stille hiemme.

Kong Svend regierede nogle faa Aar over Norge, og var barnagtig baade i Alder og Forstand: Alfive, hans Moder, havde meest at sige i Landet, og Indbyggerne havde et bestandigt Had til hende. Danske Mænd bleve da meest forfremmede der i Landet. Lænsherrerne kastede Skylden alleene paa Trønderne, at de havde styrtet Norges Indbyggere i denne Trældom og Elendighed, som overgik baade Rige og Fattige, i det de havde slaget Kong Oluf ihiel, og sagde, at de derfore vare pligtige til at være Hovedmænd for at begynde paa Opstand imod Kong Svend, og afvælte det Trældoms Aag, som var dem paalagt, allerhelst siden Landets største Styrke var i Trondhiem, saavel i Henseende til Lænsherrer, som andre Indbyggere.

Da Trønderne fornam, at alle Indbyggerne talede ilde om dem, og lode see stor Had imod dem, kiendte de sig skyldige, og saae, at de havde begaaet en skammelig og forhadt Gierning, at de havde dræbt Kong Oluf: Hvorfore Lænsherrerne forsamlede sig indbyrdes, og raadsloge med hinanden om denne Sag. Her indfandt sig ogsaa Einar Tambeskielfver, som havde meest at raade i denne Sag. Kalf Arneson mærkede og, hvad Fare han var kommen udi; ved det at han havde været Anfører imod Kong Oluf for Kong Knuds Loftes Skyld, som havde lovet ham Greve-Titel og heele Norge i Forlæning, men intet holdt deraf. Da Kalf derfore saae sig aabenbare bedraget, sendte han Bud til sine Brødre, og søgte ved Forlig at forsone, hvad Had og Vrede de bare imod ham, for Kong Olufs Skyld.

Da Kong Svend havde regieret i Norge udi 3 Aar, fik han at vide, at Kong Oluf Tryggesøns Søn, ved Navn Trygge (hvilken han havde avlet i Engeland med Dronning Gyda) havde samlet en Hob Folk i Engeland, og agtede sig til Norge, for at faae hans Fæderne Rige igien. Hvorudover han lod udskrive Folk over heele Trondhiem og Nord i Landet. Einar Tambeskielfver vilde ikke følge ham: Kalf Arneson drog med sit Skib til sine Brødre, og lagde hemmelig Raad op med dem imod Kong Svend. Men da han seiglede Nord igien udi Øsund, laae Kongen der med sin Flode. Da raabte de til Kalf at han skulle legge til dem, og følge Kongen. Kalf svarede: Dette

haver

haver jeg fuldkommen giort, om jeg ikke har giort for meget deraf, og stridet imod vor eget Folk for Knutlingerne. Derpaa drog han hiem til Eggie. Kongen holdt Sønder til Agde: Thi de meente, at 1033 Trygge skulle først søge derhen, hvor hans Fader var født, og hans fleeste Paarørende vare.

Men da Kong Trygge kom med sin Skibs-Flode fra Engeland, lagde han ind ved Haardeland. Da Kong Svend fik det at vide, seiglede han Nord med sin heele Magt, og de mødte hinanden inde for Bukken i Soknar-Sund, ikke langt derfra, hvor Erling Skialgsøn blev slagen. Derpaa begyndtes en haard Trefning. Kong Trygge fegtede tappert, og skiød med tvende Kaste-Spyd paa engang, sigende: Saaledes har min Fader lært mig at holde Messe (thi hans Uvenner giorde Ord af, at han var en Præste-Søn; men han beviiste med sin Styrke og Tapperhed, at han var Oluf Tryggesøns Søn). Tilsidst blev han dog overvunden og slagen med den største Deel af hans Folk: De øvrige gave sig under Kongen (*). Efter denne Trefning regierede Kong Svend eene over Riget, og der var god Fred i Landet. Samme Vinter opholdt Kongen sig Øster.

Einar Tambeskielfver og Kalv Arnesøn raadsloge meget med hinanden den Vinter, og vare samlede udi Kiøbstæden Nidaros. Der kom Bud fra Kong Knud til Kalf Arnesøn, at han skulde sende ham 36 Bred-Øxer. Kalf svarede, at han ingen Øxer vilde sende Kong Knud; men han vilde levere hans Søn saa mange, at han ikke skulle fattes.

Om Vaaren tilig drog Einar Tambeskielfver og Kalf Arnesøn Øster igiennem Jamteland og Helsingeland til Sverrig, med de beste Folk de kunde udsøge over heele Trondhiem. Derpaa gik de til Skibs, og drog Øster til Garderige, og da de om Høsten kom til Aldegioborg, sendte de Gesandter til Holmgaard til Kong Jarislef, og lod ham vide, at de vare komne fra Norge derhen, for at tilbyde Magnus, Kong Olufs den Helliges Søn, at de vilde tage ham med sig, følge ham til Norge, og forsyne ham med tilstrækkelig

(*) Saaledes berettes udi den Vise, som kaldes Trygve-Flokker: Trygve foer Norden fra, men Kong Svend med sine kom reisende Sønder fra til Krigen. Jeg bivaanede den Trefning, da de skyndte sig at møde hinanden. Der klingede Sverdene, og Folkene satte Livet til. Ligeledes meldes og om denne Trefning i den Digt eller Vise, som er giort om Kong Svend. Det var om en Søndags Morgen, at mange Mænd faldt for de skarpe Sverd, førend noget Fruentimmer bar Løg eller Øl frem for nogen til Froekost. Da Kong Svend bad sine Folk binde Skibs Stavnene sammen, fik Ravnene raadt Kiød at slide (at æde).

kelig Magt til at indtage sit Fæderne-Rige igien, og antage ham til Konge over Landet.

Kongen raadførte sig med Dronningen og sine Ministre, og det blev samtykt og besluttet, at man skulde sende Bud til de Norske Herrer, og bede dem komme til Kongen, som ogsaa at give dem frie og sikker Geleide paa den Reise. Da de kom til Holmgaard, bleve de saaledes foreenede og forligte med Magnus Olufsøn, at alle de Nordmænd, som der vare komne, giorde ham en Hyldings-Eed. Magnus derimod tilsagde Kalf Arneson og alle dem, som paa Stiklestad havde været imod hans Fader, at de skulle være gandske frie og angerløse for den Sag, og han skulde vise Troefasthed og Kongelig Gunst imod dem, naar Kongeriget i Norge blev ham overdragen. Hvilket han stadfæstede med Eed. Det blev og besluttet, at Kalv skulde være Kongens Foster-Fader, og giøre alt hvad Magnus vilde have giort, og være ham behielpelig i Regieringen.

IX.

Kong Magnus Olufsøn,

Som blev kaldet Kong Magnus den Gode, den ottende Eenevolds Konge i Norge.

1034. Magnus Olufsøn drog fra Holmgaard til Aldegioborg, og kom der til Skibs om Vaaren (*). Og da han kom til Kong Amund, fandt han Astrid, sin Sted-Moder, som med stor Glæde og Venlighed

(*) Derom melder Arnor Jarla, Skald, i den Vise, som han kaldte Magnus-Drapa, saaledes: Nu veed jeg at berette dette, at den berømte stridbare Herre var strax til rede, skiønt andre melder intet derom, elleve samfulde Aar havde han endnu ikke faaet Verket fuldbyrdet, da Hordars Ven lagde ud med sin Flode fra Garderige. Samme Vaaren seiglede Kong Magnus til Sverrig, som Arnor beretter: Den unge Helt, som farvede Sverdene røde, bød Ting ud, Krigs-Folket fulgte med største Hast til Slaget. Da den tapre Folke Konge drog Østen fra, førte de brusende Havs-Bølger ham til Sigtun. I samme Vise berettes, at da Magnus drog fra Garderige, seiglede han først til Sverrig og op til Sigtun. Paa den Tid var Emund Olufsøn Konge i Sverrig. Sammesteds var ogsaa Dronning Astrid, den afdøde St. Olufs Gemahl, som tog kiærlig imod sin Sted-Søn Magnus, og lod strax sammenkalde et almindeligt Ting paa det Sted, som kaldes Hongrar: Hvor Dronning Astrid holdt følgende Tale: Kong Oluf den Helliges Søn

lighed tog imod ham, gik selv paa Tinget med ham i Sverrig, og ved sin snilde Tale og fornuftige Raad forskaffede ham meget Folk af Sverrig med sig til Norge, og af yderste Formue forsynede ham med meget Folk og Penge, og drog selv med ham.

Uu 2 Siden

Magnus, er nu kommen til os, og agter at drage til Norge for at tiltræde den Arv, som han efter sin Fader er berettiget til at oppebære. Nu er det saa vel Svenske som Norske bekiendt, at han er min Sted-Søn, og at jeg altsaa er forbunden til at befordre denne hans Reise. Og skal jeg ey heller paa min Side spare nogen Flid for at faae ham forsynet med tilstrækkelig Mandskab og andre fornødne Ting. Ligeledes skal og alle de, som vil begive sig med ham paa denne Reise, være fuldkommen forsikrede om mit Venskab, da jeg ogsaa offentlig erklærer, at jeg selv vil give mig paa denne Reise med ham; Hvoraf enhver let kand mærke, at jeg vil anvende alle Kræfter paa at assistere ham: Hvilken Sag hun videre fremsatte med største Veltalenhed. Da hun lod af at tale, svarede mange, at de Svenske havde tilforn indlagt sig liden Berømmelse paa denne Reise, da de fulgte hans Fader Kong Oluf til Norge, og at de ikke kunde vente sig bedre Lykke med denne Konge: Hvorfore de ikke havde synderlig Lyst til dette Tog. Hertil svarede Astrid: Alle de, som vil passere for brave og tapre Karle, maae ikke heraf lade sig skrække: I Særdeleshed maatte de, som med den hellige Oluf havde mist deres Slægtinge og Venner, eller selv faaet Blessurer, lade sig opmuntre til at drage til Norge, for at hevne samme. Ved denne sin Veltalenhed fik Astrid mange overtalt at følge med til Norge. Hvorom Sigvatur Skald saaledes melder: Olufs Daatter, som havde meget Guld og Rigdom, gav os stor Berømmelse. Den tykke og seyerrige Konge fik en stor Krigshær i Sverrig, da Astrid lyste til Ting paa Hongrar til Olufs Søns Beste. Hun indrettede sin Tale saa vel, at hun formaaede meere, end hendes Søn, at vinde de Svenskes hulde Raad og Venskab. Ved Christi Hielp magede hun det saaledes den Dag, at Kong Magnus maatte holde Haralds Fæderne-Arv i Agt og Ære. Den milde Magnus bør vederlegge den fortreflige Qvindes, sin Sted-Moder Astrids Flid og Umage. Hun kunde ved sin Tale bringe hendes Søn saa vidt, at faa giør hende det efter. Herved forøges hendes Ære. Tiodolf beretter saaledes udi Magnus-Flok eller Vise: Du mægtige Konge bragte Skibet snart ud paa Havn, Raa-Seglet blev ophidset for Masten. Tredive Skibe passerede da Søen. De seiglede med saa god Vind, at Mastene bøyedes, indtil de hidsede Seigl ned i Sigtun. De stadselige Hofmænd fulgte med dig, o Konge. Magnus Olufsøn reiste fra Sigtun, med en stor Hob Krigsfolk, hvormed de Svenske havde forstærkt ham, og reiste først til Fods igiennem Sverrig og siden til Helsingeland. Hvorom Arnor Jarla, Skald, melder saaledes: Røde Harnisk og blanke Sverd bar du ud af den Svenske Bygd. Du behøvede ikke længe at vente paa Soldater, Landsfolket gik dig snart til Haande. Derfore torde du drage Østen fra med hvide Skiolde og Spyd, samt udvalgte Mænd og stive Sverd til at holde Tyrs Ting (Krig).

Siden drog Magnus igiennem Sverrig til Helsingeland, dernæst til Jæmteland, og siden over Kiøllen ned til Trondhiem, hvor han af alle Indbyggerne blev vel modtagen. Da Kong Svends Ministre fik det at høre, droge de hver sin Vey (*). Og Magnus drog uden al Modstand ud til Nidaros, og lod stevne alle Indbyggerne i Trondhiem til Ører-Ting, hvor han blev udvalgt til Konge over al den Deel af Norge, som hans Fader havde eyet. Derefter antog Magnus Hof-Betientere, og satte Læns-Herrer og Fogder i Lænene. Dernæst lod han udskrive Soldater over heele Trondhiem, og da de alle viste sig lydige og underdanige, seiglede han siden med sin heele Krigshær Sønder ved Landet.

Kong Svend var paa Haardeland, da han fik at høre, at Magnus havde samlet Folk imod ham; hvorfore han udsendte Krigsbud paa fire adskilte Veye, og stevnede Bønderne til sig med Skibe og Folk, at forsvare Landet med ham. De som boede næst omkring indfandt sig hos Kongen, hvilke da han havde ladet sammenkalde, begierede han, at de skulle følge ham, og stride imod Magnus. Og da han havde holdt en kort Tale, fik han intet Svar af Bønderne. Da holdt de Danske Herrer, som vare med Kongen en vidtløftig og tydelig Tale derover. Men det var Bønderne aldeles imod, og nogle sagde, at de ville følge Kongen, og være ham behielpelig, andre sagde nej dertil, og en Deel taug gandske stille. Nogle lod sig aabenbare forlyde med, at de ved første givne Leilighed ville underkaste sig Magnus. Kongen sagde da til sine Herrer: Det er os ikke raadeligt at troe disse Bønder, eller at bringe deres Hielp imod Magnus; thi her er kun faae tilstæde, og de som her ere, siger mig reent ud, at de vil drage til Magnus: Vi vil derfor drage hiem til Dannemark, hvor vi har troe Undersaatter, og der samle Krigsfolk til at vinde dette Rige igien. Da dette Anslag fandt Bifald hos Herrerne, vendte de deres Skibe om igien, og seiglede hiem til Dannemark, hvor Kongen blev vel imodtagen af sin Broder, Haarde Knud, som tilbød ham at være Med-Regent over Dannemark, hvormed Svend var vel fornøyet.

Om Høsten drog Kong Magnus Øster til Rigs Grændserne, hvor han blev udvalgt til Konge over heele Norge, med alles største Glæde og Fornøyelse.

(*) Imidlertid var Svend Sønder i Landet, som Arnor Jarla Skald melder: Østen fra kom du med allerbeste Krigs Malm til Trondhiems Bygden. Da frygtede dine Fiender, og sagde sig at skælve for Ægis Hielmerne: Da fik eders Fiender at fornemme at meget Blod blev udgydet; hvorudover de bleve forskrækkede, og ynkelig toge Flugten.

nøyelse. 1035. Samme Høst døde Kong Knud den Rige i Engeland i November-Maaned, og blev begraven i Vincester, da han havde været Konge udi Dannemark 27 Aar, og over Engeland i 24 Aar. Og hans Søn, Harald blev i hans Sted Konge i Engeland (*). Samme Vinter døde og Kong Svend Alfivesøn i Dannemark (**) og Magnus var den Vinter Konge over Norge, og Haarde Knud over Dannemark.

1036. Vaaren derefter lode begge Konger udskrive Krigsfolk, og Rygtet gik, at de ville holde en Trefning ved Elven. Men Anførerne for begge Armeerne sendte Bud til hinanden om at raade Kongerne paa begge Sider til indbyrdes Fred og Eenighed. Thi da Kongerne vare unge og barnagtige, vare der nogle af de fornemste Herrer beskikkede til at forvalte Rigernes Sager. Der blev da proponeret Forlig imellem begge Kongerne, og da de kom sammen, blev der besluttet og samtykt imellem dem, at de skulle holde Fred imellem dem og deres Lande, saa længe de levede, og om nogen af dem døde uden Livs-Arving, skulle den efterlevende Konge tage den andens Lande i Possession, og der blev ved Eed stadfæstet et broderligt Venskab imellem dem, og 12 af de fornemste Mænd paa hver Side giorde deres Eed tillige med Kongerne, at denne Fred og Forlig skulle i alle Maader holdes efter Aftale. Derpaa skiltes Kongerne Venner ad, og hver drog hiem til sit Rige, og de holde samme Forlig, saa længe de levede.

Dronning Astrid Olufs Daatter Kong Magni Sted-Moder, og Alfhild, hans egen Moder, vare begge hos Kong Magnus, og der blev dem beviist stor Ære. Men Alfhild var misundelig over Astrid, og vilde sidde næst hos Kongen, efterdi hun var meget hoffærdig, som det gierne gaar med dem, der i en Hast kommer fra fattig Stand til nogen stor Ære og Værdighed. Men Astrid holdt hende ikke for andet, end Kongens Maitresse, som hun havde været tilforn, da Astrid var Dronning over Norge, og Kong Oluf regierede

 over

(*) Og havde været Konge over Norge i 7 Aar.

(**) Om Kong Magnus haver Tiodolf giort følgende Vise: Før reiste I med et tappert Mod Øster fra Sverrig, da fulgte dig, o Herre en kiæk Krigshær til Norge. Men siden flyede Svend Alfivesøn fra Landet, og som jeg spurgte, med Fare undkom til andre Lande, som en stor Coujon. Biørn Grutbrar Skald har om Kalf Arnesøn giort følgende Vise: Lad de unge Konger have de Arve-Lande, som de forhverver sig. Sandt er det, at Svend maatte lade sig nøye med at regiere over Dannemark allene. Du Kalf, kunde mage det saaledes, at Kong Magnus i en Hast fik sit Land igien, da han om Høsten kom fra Garderige.

over Landet. Hvorudover de bleve hinanden saa hadske, at de ikke vilde være i et Huus tilsammen (*).

Sigvald Skald kom hiem fra Rom, efter at Kong Oluf var slagen, og drog til sin Hustrue og Børn i Trondhiem, hvor han havde en skiøn Sæde-Gaard (**). Kong Svend begiærede, at Sigvald skulle blive hans Undersaat

(*) Sigvatur Skald havde faaet Forlov af Kong Oluf at reise hiem igien, da Kongen drog til Garderige. Men Sommeren derefter reiste Sigvatur til Rom, da Slaget skulle staa paa Stiklestad. Da giorde han denne Vise: Jeg drog hiemme fra til Rom, og forrettede mine Sager vel: Kongen gav mig den Gang et forgyldt Sverd, som jeg bar. Grebet var indlagt med Sølv, saa kostbar et Gevæhr bær jeg: Vi forstode got at bruge Vaaben, og fulgte den Helt vel: Men om Høsten, da Sigvatur var paa Hiem-Reisen, fik han Tidende om Kong Olufs Fald, hvilket gik ham meget nær til Hierte. Da sang han denne Vise: Jeg stod i Müntzberg, og mindes vel, da mange Harnisker og brede Skiolde en Morgenstund bleve sønderslagne. Jeg kom da den fromme Herre ihu, hvilken Landene kiender sig ved. Med den Konge var min Fader. De kunde mægtig fegte. Det hendte sig en Dag, at Sigvatur gik en Lands-Bye forbi, og hørte, at en Bonde ynkelig begræd sin Hustrues Død, slog sig for sit Bryst, og sønderrev sine Klæder, sigende, at han gierne vilde døe. Da giorde Sigvatur denne Vise: Naar Manden mister sin Qvinde, vil han ogsaa strax døe i hendes Favn. Det er ingen ægte Kiærlighed, naar man skal græde efter Liget, han som var frek og modig, fælder i en Hast Taarer. Jeg fornam ham stedse at være en troe Kongens Ven.

(**) Da han kom i Land udi Hilra-Suud, saae han mange Ravne komme flyende; hvorpaa han giorde denne Vise: Ravnene seer jeg flyve til ham. De kiendes vel ved sit Aadsel, der, hvor Nordmændenes Skibe fordum fløde under Kongen. Ørnene raaber og skriger endnu hver Dag for Krig og Orlog, der hvor Oluf mange gange tilforn gav dem Føde. Da Sigvatur kom Nord til en Kiøbstad, fandt han Kong Svend for sig, som tilbød ham at drage til sig, eftersom han tilforn havde været hos Kong Knud den Rige, Kong Svends Fader. Men Sigvatur svarede, at han vilde drage hiem. En Dag, da Sigvatur gik paa Gaden, og saae Kongens Betientere divertere sig med Leg, sang han følgende Vise: Jeg gik forbi Kongens Tienere. De stive og stærke Karle troede mig ikke vel: Thi blev jeg saa bleg, som et Lig over deres forvovne Lege. Jeg mindes meget vel, hvorledes min veltalende Herre fordum ofte legede paa sine Odels-Marker. Siden reiste han til sin Gaard. Og da han hørte, at adskillige bebreidede ham, det han uden Forlov var løben fra Kong Oluf, giorde han denne Vise: Den hvide Christus lade mig have den hede Ild til Straf, om jeg vilde skilles fra Oluf. Nu har jeg med Eed lagt mig det fra. Med et kiæk Mod drog jeg til Rom i den Fare, det vidner jeg i Sandhed. Og for nogen anden Mand fortier jeg det aldrig i Alderen. Sigvatur havde ingen Roe i Sindet, naar han var hiemme. Han gik derfor en Dag ud paa Marken, og sang denne Vise: Jeg syntes, at Huuse og høye

derfaat og Tiener. Men han vilde ikke; thi han havde en hiertelig Længsel og Sorg for Kong Oluf, og det smertede ham, at han den Tid var dragen fra ham. Han horte og mange sige, det han havde forlobet sin Herre i hans storste Nod. For derfore at bortslaa uroelige Tanker reiste han til Sverrig, og opholdt sig der nogen Tid, og han spurgte altid til Garderige, hvorledes det gik med Magnus Olufsson; hvilken, da han kom Oster fra, fandt Sigvald i Sverrig (*), hvorfra han tillige med Dronning Astrid fulgte Magnus til Norge (**), forblev i hans Hof og var meget afholden.

Kong Magnus lod giore et kostbar Skrin eller Liig-Kiste, besat med dyrebare Steene, hvori han lod legge sin Faders, St. Olufs Legem (***). Tore

Gaarde over heele Norge stod i Brand; før var jeg kiendt paa Skibene, da Kong Oluf levede; nu synes mig der paakommer mig en meget stor Hierte-Sorg, siden jeg blev vaer, at jeg havde mistet Kongens Gunst. Strax efter Vinterens Begyndelse reiste Sigvatur over det store Field, Kiollen til Jæmteland, dernæst til Helsingeland, og omsider til Sverrig. Siden drog han til Dronning Astrid, hos hvilken han en lang Tid levede vel; han holdt sig ogsaa til Kong Anund, hendes Broder, af hvilken han fik 10 Marker reent Sølv til Foræring, som udi den Vise, Knuds Drapa meldes. Naar Sigvatur traf paa Kiøbmænd, som arriverede fra Holmgaard til Sverrig, spurgte han dem ofte, hvad de kunde berette ham om Kong Magnus, syngende derhos denne Vise: Det lyster mig at spørge Øster fra udi Garderige om den unge Konge: Jeg spørger ofte om hans Berømmelse. Jeg fik noget at vide om smaa Ting, og alt hvad han havde under Hænder, særdeles hvad hemmelig Kiærlighed der var imellem de kongelige Slægtinger.

(*) Da sang Sigvatur: Du kom hiem ret i Faren, din mægtige Haand, Kong Magnus, kand vel bestyre Land og Folk. Jeg understøtter din Magt. Jeg vilde ikke drage bort om Vaaren, da du var i Garderige; Men din Gud-Fader bør skriftes og sættes til Rette derfor.

(**) Da sang Sigvatur: Jeg siger min Meening reent ud, at jeg glæder mig over dit Velgaaende, du tapre Helters dyrebare Herre, Magnus; det var en stor GUds Gave, om du maatte faae en Søn, som saaledes ville føde Krigsfolk, og i al Ting ligne slig en Konge. Da Dronning Astrid og Alfhild havde Trette indbyrdes, sang Sigvatur denne Vise: Lad du Astrid have høyere Ære, end dig selv. Din store Forstand og Vilkaar vil GUd forbedre.

(***) Samme Skrin var oven paa forhøyet, ligesom en Huus-Gavel, og en ophøyet kruset Liste, bag til var det forvaret med Jern-Verk, og for til med Laas og Nøgler dertil , , , formedelst denne Helligdom skedte der siden mange Jertegn, som Sigvatur Skald bevidner: Der er giort den, som bar et got Hierte, et forgyldt Skrin: Jeg roser min Konges Helligdom, GUd HErren kaldte ham til sig. I Aar gik mange glade, seende og helbredte fra Kongens Grav, som kom blinde og lemlæstede derhen. Siden blev det ved en Lov stadfæstet over heele Norge

Tore Hund drog af Landet til Jerusalem, strax efter Kong Olufs Fald, og der siges, at han aldrig kom til Norge igien (*).

Hareg i Tiota drog til Trondhiem, at forlige sig med Kongen. Men da han traadde af sit Skib, hug Asmund Grankielson ham ihiel, fordi han havde brændt hans Fader inde, hvortil han og havde Kongens Tilladelse. Og Kongen gav Asmund alle Haregs Læne igien. Der berettes meget om den Strid og Ueenighed, der har været imellem Haregs Sønner og Asmund (**).

Kalv Arneson havde en Tid lang meest Haand i Regieringen med Kongen: Men da nogle advarede Kongen, at Kalf havde været med paa Stiklestad, da Kongens Fader blev slagen, faldt Kongens Credit for ham siden, og Kalf fornam ogsaa, at Kongen var ham ikke ret gunstig. En Dag kom mange til Kongen, som havde Sager at fremføre for ham. Blant andre kom Torger paa Sule i Væredal (om hvilken tilforn er meldt) med en nødtørftig Sag og Klagemaal for Kongen: Men Kongen, som hørte paa dem, der boede nærmere ved ham, gav ikke Agt paa Torgers Klagemaal. Da fremførte Torger med høy Røst, saa at alle, som vare der inde, kunde høre det, følgende Vise: **Tal med mig Kong Magnus, jeg fulgte din Fader paa Stiklestad, og kom tilbage med et forhuggen og saared Hoved derfra, hvor mangen en kiæk Helt blev liggende. Du elsker** disse

at der aarlig skulle holdes en Høytid, Kong Oluf til Amindelse, hvilken og strax blev hellig holdt, ligesom en af de fornemste Høytider, hvorom Sigvatur Skald saaledes melder: *Olufs Messe i Gudsfrygt gavner os, og at sidde hiemme i mit Huus til Kong Magni Faders Minde: Jeg er skyldig at helligholde Kongens Dag. Han skiænkte mig et forgyldt Sverd, jeg bejamrer og angrer hans Død.*

(*) Tore Hund efterlod sig en Søn, ved Navn Sigurd, som var Ranveig, der blev gift med Johan Arneson, og Arnes den Gamles Sønne-Søn. Deres Børn vare Vidkimmer i Biarkøe, Sigurd Hund, Erlinger og Jardihrud.

(**) Da Hareg traadde i Land, stod Asmund oppe paa en Sal hos Kongen, og, da de saae Hareg, og kiendte ham, sagde Asmund til Kongen: Nu skal jeg betale Hareg for min Faders Død. Asmund havde en bred, men tillige tynd Øxe i Haanden. Da sagde Kongen til ham: Tag heller min Øxe (thi samme var meget bred og tyk) thi du maa vide, at denne Gubbe har haarde Been. Asmund tog Øxen og gik ud af Gaarden. Da han kom paa Tver-Gaden, kom Hareg imod ham. Hvorpaa Asmund hug ham i Hovedet, saa Øxen gik ned i Hiernen, hvoraf Hareg døde. Da Asmund kom op til Kongen igien, var heele Eggen borte af Øxen: Hvorfore Kongen sagde til ham: Hvad Virkning ville vel din tynde Øxe giort, siden denne er bleven gandske ubrugelig.

disse onde Mennesker, Kongens Forrædere, hvilke Diævelen selv nedstøde. Heraf reiste sig en Stoyen og Bulder, og nogle bade ham gaa ud. Men Kongen kaldte ham til sig, og da han havde talt med ham, dømte han saaledes i hans Sag, at han var fornøyet dermed, og tilsagde ham sin Gunst og Venskab.

Nogen Tid derefter var Kongen til Giæst udi Væredal, og da han sad ved Bordet, havde han Kalf ved den eene, og Einar Tambeskielfver ved den anden Side. Kongen giorde ikke meget af Kalf, men holdt meest af Einar, og sagde til ham: I Dag vil vi ride ud til Stiklestad, og see, hvad der er passeret. Einar sagde, Herre, det veed jeg intet af at sige, lad Kalf, eders Foster-Fader, ride med eder, han kand give eder god Efterretning om alle Ting. Da der var taget af Bordene, lavede Kongen sig til at ride, og sagde til Kalf: Du skal ride med mig til Stiklestad. Men Kalf svarede, at det ikke behøvedes, og at han ikke burde giøre det. Kongen blev vred, og sagde: Du skal drage med mig, Kalf. Og strax derpaa gik han ud. Kalf giorde sig strax færdig, og sagde til sin Dreng: Du skal ride til min Gaard, Egge, og sige til mine Tienere og Huus-Karle, at de inden Aften lader alt mit Gods føre paa et Skib. Kongen red da med Kalv til Stiklestad, og da de vare stegne af Hestene, gik de hen, hvor Slaget havde staaet: Da sagde Kongen: Paa hvad Sted faldt Kongen, min Herr Fader? Kalf rakte sit Spyd-Skaft frem, og sagde: her laae han slagen. Kongen spurgte videre: hvor var du den Tid, Kalv? Han svarede: her, hvor jeg nu staar. Kongen blev rød i Ansigtet, som Blod, og sagde: Da kunde vel Kanten af din Øxe naae ham. Kalf sagde: Min Øxe kunde ikke rekke til ham. I det samme besvimede Kongen, saa at han faldt ned af Hesten, og hans Ministre hialp ham op igien. Men Kalf skyndte sig til Hest, og undløb med alle sine Tienere, og Kongen red til sin Gaard, Hoye, igien. Da Kalf kom om Aftenen til Egge, laae hans Skib færdig ved Landet, med alle hans Meubler og Penge udi, samt alle hans Tienere og Domestiqver. Og han gik strax om Borde, og reiste baade Nat og Dag, naar Vinden blæste, og, da han var kommen over Vester-Hav, opholdt han sig længe omkring ved Skotland, Irland og Suderøer, og plyndrede der (*). Kong Magnus lagde al Ruters og Torgiers

Xx af

(*) Derom beretter Biarne Gulbrar, Skald, saaledes, udi den Vise, som kaldes Kalfs Flokker: Jeg fornam, at du, Thorbergs Broder blev navnkundig og vel fortient; helst da du fældede Haralds den godes Søn. Eders Avindsmænd opvakte Uvenskab imellem eder. Mig synes, at Olufs Arving har ingen Skyld heri.

af Qvistad, samt Kalf Arnesons Gods, Gaarde og Eyendomme under Kronen, ligeledes og alle deres Eyendomme, som af Bondehæren vare faldne paa Stiklestad. De, som endnu levede, og havde været med i Slaget mod hans Fader, Kong Oluf, straffede han haardt. Nogle drev han af Landet, andre tog han Gods og Penge fra udi Skat. Hvorudover Bonderne og Almuen begyndte at knurre ved sligt, og sagde mellem sig selv: Hvad monne Kongen tænker, at han saaledes handler imod den Lov, som Kong Hagen Adelsteen gav os, monne han vil gaa samme Vey, som hans Fader, og andre Regentere, som vi have taget af Dage for deres Vold og Urets Skyld? Veed han ikke, at vi aldrig har villet underkaste os nogen ubillig Lov eller Overvold. Og dette spurgtes vidt omkring i Landet. Bønderne udi Sogn havde giort Opstand, og forsamlet sig, for at stride imod Kongen, naar han kom til dem. Kongen var da paa Haardeland, og havde meget Folk hos sig, og agtede at drage Nord i Sogn. Da lagde 12 af Kongens fornemste Herrer over med hinanden, at een af dem skulle advare Kongen om denne Opstand, og de andre skulle stadfæste hans Ord. Og det faldt i Sigvald Skalds Lod, at tilkiendegive Kongen Bondernes oprørske Forsæt (*).

Der-

(*) Derpaa giorde Sigvatur en Vise, som kaldes Bersogles Vise: Jeg hør, at Sønder i Sogn har Folket forladt deres Konge, og haster nu til Krig: Thi raader Sigvatur at stride strax. Lader os fare i Vaaben og Værie, og forsvare Kongens Lande, hvor længe skulle vi tøve, som her have vor Grund og Boe-Pæl. Udi samme Digt findes og efterfølgende Viser: Han, som falt paa Fittiar, heed tilforn Hagen, som meget strengelig straffede Rolo og Ran: Men ham toge de af Dage. Siden holdt Folket sig fast ved Hagen Fostres milde Lov: Der ere endnu Bønder, som mindes det. Mig synes rettelig, at Mandfolk maatte være fornøyet med Jarler, siden ingen af de tvende Konger, ved Navn Oluf, gave Fred Haralds den dydige Arving, og Tryggeson af samme Navn, lod her holde den Lov, som Folket siden overalt antog... Kongen maa ikke blive vred paa sine Raadgivere, jeg taler den reene Sandhed, og det, som angaar din Ære, Indbyggerne, saa fremt de siger sandt, klager, at de har en verre Lov, end de fik i Ulve-Sund, og nu langt anden, end den du lovede hver Mand. Hvem ophidser dig, Herre at forfare saa strengeligen, du, som ofte paa adskillige Maader har prøvet dine tynde Sverd, du af Indkomster meget lykkelige Konge, skal være troefast i Ord, at dit Løfte skulle brydes i Ungdommen, bør aldrig nogensteds høres. Hvem ophidser dig til med Vaaben at nedsable Bøndernes Qvæg. Uanstændigt er det for en Konge at vinde og forøde indenlands. Ingen har tilforn saaledes raadet en ung Konge, mig synes at dine fornemme Mænd være vrede og kiede af dit

Derfore digtede Sigvald en lang Vise, i hvilken han indførte, at Bønderne klagede haardt over Kongens Strenghed, og truede at sætte sig imod hans ubillige Lov. Desforuden opregnede han mange Konger og Herrer, som havde regieret vel i Norge, og derfore havt troe og lydige Undersaatter, saavelsom og andre, med hvilke det var gaaen slet af for deres strenge Regierings Skyld, med meere saadant, som han efter gamle Poeters Maade meget artig havde indført, og samme Vise sang han for Kongen, da de andre vidnede og stadfæstede med ham, at det havde sig saaledes.

Efter denne Paamindelse blev Kongen meget forandret; dernæst raadførte han sig med de vittigste Mænd, som underrettede ham om Loven: hvorpaa han lod sammenskrive en Lov-Bog, som endnu bruges i Trondhiem, og kaldes Graa-Gaasen: Hvorudover Indbyggerne siden havde ham meget kiær, og undte ham vel, saa at han blev kaldet Magnus den Gode 1039. Kong Harald i Engeland døde det femte Aar efter hans Faders, Kong Knuds Død, og blev begraven i Vincester. Efter ham blev hans Broder, Haarde Knud Konge i Engeland, og regierede over Dannemark og Engeland i to Aar, og døde i Engeland, og blev begraven i Vincester 1040. Efter Haarde Knuds Død blev Edvard hin Gode Konge over Engeland. Samme var Kong Adelraads og Dronning Emmo Søn, og var Kong Haralds og Haarde Knuds Broder paa Moderens Side. Emmo var Greve Richards Daatter af Normandien. Kong Knud hin Rige og Emmo havde en Daatter, ved Navn Gunhild, som blev giftet med Keiser Henrik den Milde, og da hun havde levet med ham udi tre Aar, døde hun to Aar efter sin Faders Død.

1042 Da Kong Magnus fik at vide, at Haarde Knud var død, affærdigede han strax Gesandter til de Herrer og Høvdinger, som med deres Eed havde samtykt og stadfæstet det, imellem Haarde Knud og ham oprettede Forlig, og bad dem nu holde deres Ord og Eed; thi han agtede sig næstkom-

 mende

Ran. Tag dig vel vare for dem, som nu kommer i Hobetal imod dig, en Tyvs Hand kand man med Rette straffe indtil Hovedet. Den bør visselig kaldes en Ven, som varer imod Fare, hold dig meere stille, og hør til, hvad Bønderne vil. Det er farligt, naar alle truer at komme med Raad imod Kongen. Herremændene, som jeg hører, truer imod Kongen. Grumt er det, naar Hovederne nikker, helder og nedfalder, naar Taushed har betaget Undersaatterne, og Tingsmænd stikke Næsen i Barmen. Alle har det Mundheld, at min Herre legger Tienernes Odelsgods under sig. Derover vredes de fornemste Mænd. Krigsmændene kalder det spottelig et Ran, da de maa overdrage Kongens Grever deres Fæderne-Gods, naar sidste Dem fældes.

mende Sommer til Dannemark, for enten at tiltræde Riget efter deres Eedelige Forlig og Aftale, eller og tillige med sin Armee at blive paa Stedet (*).

1042 Sommeren derefter seilede Kong Magnus fra Agdesiden i Norge til Jylland, og lagde ind i Limfiord med 70 Skibe, og de beste Folk han kunde samle i Norge, samt vel udrustede (**). Han førte selv det store Skib Visunder (Vidunder eller Kron-Hiorten) som hans Fader havde eyet (***). Da han kom til Dannemark, blev han vel imodtagen. Derpaa lod han forsamle Almuen, og forlangte Riget efter Ord og Aftale. Hvorpaa de efter Lænsherrernes Raad og Tilskyndelse, som ved deres Eed havde forpligtet sig ham, samtykte i at antage ham til Konge. Dernæst lod han stevne alle Indbyggerne til Viborg-Ting, hvor han blev udvalgt til Konge over heele Dannemark: Hvortil det meget hialp, at Knud den Rige og hans gandske Afkom da var død, som ogsaa at St. Olufs Helligdom var bleven bekiendt hos dem.

Kongen blev derefter i Dannemark indtil Høsten, og imidlertid uddeelede han Forlæninger og føyede andre Anstalter efter sit got befindende, og hvor han drog frem blev han vel modtagen af alle, som beviste ham megen Velvillighed og Lydighed. Men seent ud paa Høsten seiglede han over til Vigen, og blev der nogen Tid.

Da

(*) Herom melder Arnor Jarla, Skald, saaledes: Den unge Jarlernes Herre (Magnus) førte sine Ord underlig; Han som bøyede Hierterne, holdt, hvad han talte, at han ville, som en Konge, gaa frem i Striden, for enten at vinde Dannemark, eller selv sætte Livet til.

(**) Derom melder Tiodolf i sin Vise: Hurtig lod du Herre, dine Lang-Skibe udruste, dine Mænd havde da Øster fra 70 store Skibe. De seiglede Sønder ud. Segl-Hunden rendte paa Vandet. Skibet Kron-Hiorten, svingede sig ogsaa langt frem iblant de andre.

(***) Skibet Kron-Hiorten havde i Længden 30 afdeelte Rum, med lige saa mange Roer-Bænke. Paa Forstavnen stod en Kron-Hiorts Hoved, paa Bagstavnen var giort ligesom en Orme- eller Fiske-Stiert, og var saa vel Hovedet som Stierten, samt begge Siderne forgyldte og indlagde. Hvorom Arnor Jarla Skald, saaledes beretter: Omkring Bagstavnen skummede Havet, det røde Guld saae man glimre. Roeret adskildte Bølgerne og Vinden drev Skibet hurtig af Sted. Vi styrede Skibene Norden fra Stavanger. Dybet rørtes formedelst Staal-Sverdene Mast-Flaggene gav midt paa Veyen ligesom et Skin af Ild fra sig i Dannemark. Om Reisen til Jylland melder og Arnor saaledes: Sige maa jeg, hvorledes Skibet Visunder bar den unge Konge Norden fra med frossen Skibs-Bord. Den tapre og hurtige Herre seiglede til Jylland. Der var meest Strid at formode; thi den mægtige Konge kunde fegte.

Da Knud hin Rige havde ladet sin Svoger, Ulf Jarl Torkields eller Torgiuls Sprageleys Søn ihielslaae udi Roeskilde Kors-Kirke (som tilforn er meldt) drog hans Søn Svend Ulfson, Kong Knuds Søster-Søn, til Sverrig, til sin Moders Halv-Broder, Kong Oluf Svenske, og blev der længe hos sine Slægtinge. Svends Moder var Astrid, Svend Tyveskiægs og Sigrid Storraades Daatter, som var Kong Knud hin Riges Søster paa Fædrene- og Kong Oluf Svenskes paa Moderne-Siden. Svend Jarl var en deylig og velskabt Mand, stor og stærk, og vel övet i Krigs-Kunster, desforuden snild og vittig, og ham fattedes ingen Dyd, som zirer en Regent og Anfører. Samme kom til Kong Magnus i Vigen, af hvilken han blev vel imodtagen, saavelsom og af alle hans Herrer; thi Svend havde Gaver til at insinuere sig. Han forestillede Kongen sin Sag og Begiæring med en vidtløftig og fyndig Tale. Og det kom saa vidt, at Svend tog Tieneste hos Kong Magnus, og Kongen raadførte sig derefter meget med ham.

En Dag, da Kongen sad i sit Kongelige Sæde udi manges Nærværelse; sagde han til sine Mænd: I maa vide, baade høye Herrer og meenige Mand, hvad jeg har besluttet og foretaget mig; her er kommen til os en ypperlig Mand af Herkomst, og derhos en tapper Herre, ved Navn Svend Ulfson, som er nu bleven min Undersaat, og har tilsagt mig sin troe Tieneste. Og I vide vel, at alle Dannemarks Indbyggere har antaget mig til deres Konge, næst afvigte Sommer, og nu er Landet uden Regent i min Fraværelse, og de Vender og Kurlænder, samt andre Folk, giør ofte Indfald og stor Skade i Landet, hvorfore jeg vil beskikke en til Landeværn derover, og jeg veed ingen tienligere dertil, end Svend Ulfson, og altsaa vil jeg giøre ham til min Jarl, og give ham Gouvernement over Dannemark, medens jeg er i Norge, ligesom Kong Knud satte Svends Fader derover, medens han selv var i Engeland. Hertil sagde Einar Tambeskielfver: Of Jarl, of Jarl Fostri (ɔ: kiære Foster-Son, I giør Svend til meere, end en Greve, eller for meget Greve) Kongen svarede i Vrede: I anseer mig meget uforstandig; thi eder synes, at somme er for meget Grever, og bliver for meget ypperlige, og andre meener, at de ikke kommer høyt nok op, eller bliver store Mænd nok. Derpaa stod Kongen op, tog et Sverd, og bandt det ved Grevens Side, dernæst hængte han et Skiold paa hans Skulder, satte en Hielm paa hans Hoved, og gav ham Greve-Titel, tillige med saadanne Forleninger i Dannemark, som hans Fader havde havt af Kong Knud. Siden blev der frembaaren et Skrin med Helligdom udi, hvorpaa Greve Svend lagde sine Hæn-

der, og soor Kong Magnus Huldskab og Troeskab: Derpaa ledte Kongen ham selv til Sæde (*).

1043. Derefter drog Svend Ulfson til Dannemark, hvor han af alle blev vel imodtagen. Han skaffede sig Hof=Betientere, og blev i en Hast en ypperlig Regent. Han drog vidt omkring i Landet den Vinter, insinuerede sig hos de fornemste i Landet, og indlagde sig et stort Venskab hos dem og alle Indbyggerne.

Kong Magnus drog Nord i Landet, og blev der Vinteren over: Vaaren derefter seiglede han til Dannemark med en stor Armee, og der fik han at høre, at Venderne udi Jomsborg vare faldne fra. De Danske Konger havde der en lang Tid havt et Grevskab, og giort den Stad, Jomsborg eller Julin meget fast og stærk. Herudover lod Magnus udskrive Folk og Skibe udi Dannemark (**) og drog derhen. Da han havde vundet Staden, lagde han den i Aske, ihielslog alle Indbyggerne, og røvede og brændte vidt omkring der i Landet (***). Siden drog han til Dannemark og aftakkede alt sit Folk, baade Danske og Norske, undtagen dem, som han daglig holdt hos sig.

Samme Vinter, som Greve Svend blev sat over Dannemark, og var kommen i Venskab med Indbyggerne og de fornemste i Landet, lod han sig give Titel af Konge over Dannemark. Men om Vaaren, da han hørte at Kong Magnus kom med en stor Armee fra Norge, drog han til Skaane, og siden til Kong Eimund i Sverrig, med hvilken han var beslægtet. Der blev han om Sommeren, men havde sine Speidere i Dannemark. Da han hørte,

(*) Herom melder Tiodolf saaledes: Selv var Ulfson Øster i Elven, og lovede meget got om sig. Der maatte Svend Jarl sværge med Hænderne paa Skrinet: Olufson læste Eeden op. De levede siden kort efter dette Forlig. Men Skaanes Konge var fornemst.

(**) Herom melder Arnor Jarla, Skald, saaledes: Du skal, o Konge=Søn, høre, hvorledes du giorde et Tog til de Venders Land. Lykkelig drog du til Søes, med god Vind. Aldrig har jeg tilforn hørt nogen styre fleere Skibe paa Vinlands Reisen, end du, o Konge, havde til deres Arve=Lande. Det var meest alle til Skræk.

(***) Saaledes melder Arnor Jarla, Skald: Du Konge foer omkring Landet med Ild, det var da ødelagt, førend Folket døde. Du beleirede Jomsborg Sønder paa, og skændte og brændte. De hedenske Folk torde ikke forsvare deres Huuse i den vide Fæstning. Sverdet saarede mange Hierter, og Ilden fortærede Borgermanden.

hørte, at Magnus havde aftakket alt Krigs-Folket, drog han ned til Skaane med et stort Antal Folk, hvormed Kongen i Sverrig havde assisteret ham, og undertvang sig heele Skaane. Han blev vel imodtagen, og udvalgt til Konge. Dernæst seilede han til Fyen med en stor Skibs-Flode, og alle Indbyggerne gav sig under ham (*).

Dette fik Kong Magnus at vide, saavelsom og at Venderne havde samlet en stor Armee imod ham: Hvorfore han og samlede en stor Armee over heele Jylland. Hans Svoger, Hertug Otto af Brunsvig, som havde Ulfhild, Kong Oluf den Helliges Daatter til Hustrue, kom ham og til Hielp med meget Folk. Men de Danske Herrer raadede Kongen høylig, at han først skulle drage imod Venderne, og ikke lade Hedningene streife Landet igiennem, og ruinere det. Kongen adlydede dem, og drog til Hedebye. Og da han laae ved Skotborg paa Lyr-Skovs Hede kom hans Speidere til ham, som vare udsendte at bespeide Vendernes Armee, og indberettede, at Venderne havde utallige Folk: Hvorudover alle hans Herrer raadede ham fra at stride imod dem med saa faa Folk, undtagen Hertug Otto, som raadede til at stride. Kongen lod befale alle sine Folk at væbne sig, og de laae ude om Natten under deres Skiolde: Thi de Vender vare komne nær til dem, og Kongen vilde ikke gierne flye; thi han var ikke vant dertil. Hvorudover han var meget bekymret, og sov kun lidet om Natten. Men hans Fader, Kong Oluf aabenbarede sig for ham i Søvne, og trøstede ham, og lovede ham Seyer over Hedningene (**) 1043.

Næste

(*) Han undertvang sig ogsaa Halds Herze; Kong Magnus gav Hertug Otto i Saxen sin Søster Ulfhild Olufs Daatter til Hustrue, med hvilken bemeldte Hertug avlede en Søn, ved Navn Magnus, hvoraf en høy anseelig Familie nedstammer; og de efterfølgende Hertuger i Brunsvig have siden af den Aarsag regnet deres Herkomst fra Kong Oluf den Hellige.

(**) Dagen for St. Michels Dag, da det lakkede imod Morgenen faldt Kongen i Søvn, og drømte, at hans Fader, Kong Oluf kom til ham, og sagde: Hvorfor er du saa bange og forskrækket, fordi de Vinlandske drager nu imod dig med en stor Armee. Du skal ikke frygte, fordi de ere saa mange: Thi jeg skal følge med dig i denne Trefning; men I skal angribe Venderne, saa snart I hører min Krigs-Lyd klinge. Saa snart Kongen vaagnede op, fortaalte han sin Drøm, og i det samme begyndte det at dages. Da hørte alle nærværende en Klokke-Lyd i Luften, og Kong Magni Mænd som tilforn havde været i Nidaros, kiendte, at det var ligesom Lyden af den Klokke, der blev kaldet Glad, hvilken Kong Oluf havde givet til Clemens Kirke i Byen.

Næste Dag for St. Michels Dag, stod Kongen tilig op, og lod give Signal til en Trefning. Da komme Venderne, dragende Sønder til over Aaen, og Kongens Armee stod op, og drog imod Hedningene. Kongen gik for i Spidsen af sine Folk, og hug med sin Faders Øxe (som blev kaldet Hel) med begge Hænder (*) og hans Folk satte saa stærkt an, at Hedningene faldt saa tykt, som Lov af Træerne: Thi Slaget stod ikke længe paa, førend Venderne toge Flugten, og Kongen forfulgte dem med alt sit Folk Øster over Heden, og hug dem ned i store Hobe, som Fæe, saa at der ikkun saa undkom (**). Og det er et almindeligt Rygte, at der aldrig fleere Folk er faldet i en Trefning udi disse Nordiske Lande, siden Christendommens Begyndelse, end der paa den Dag bleve slagne paa Lyrskovs Hede.

Kongen lod forbinde de saarede iblant hans Folk. Og da der var Mangel paa Barskere og Læger i Armeen, beskikkede Kongen 12 Mænd, som skulle forbinde de saarede, og samme Mænd bleve af den Aarsag siden gode Læger (***).

Denne Seyer rygtedes snart over alle Lande, og alle meente, at det ikke var muligt at overvinde Kong Magnus i Strid, efterdi han havde saadan Bistand af sin Fader, Kong Oluf, som altid kom ham til Hielp.

1043 Siden vendte Kong Magnus med sin Armee imod Svend Ulfsøn, hvilken han kaldte sin Jarl, men de Danske kaldte ham sin Konge. Svend Ulfsøn havde mange fornemme Herrer med sig, og meget Folk af Skaane, Halland og Fyen. Men Kong Magnus havde meest Nordmænd

og

(*) Saaledes melder Arnor Jarla Skald: Kongen gik modig frem med sin brede Øxe, behiertet i den haarde Krig. Han kastede i en Hast sin Brynie, da han i sine Hænder ivrig ombyttede Vaaben. Kongen tog Øxen i begge Hænder og kløvede heele Hoved-Pander.

(**) Saaledes melder Tiodolf: Haralds Broder Søn stod forsigtig midt i Trefningen forrest blant alle Mænd. De hungrige Ravne fik da Mad og Drikke. De Vinlandske laae slagne vidt omkring paa Flugten, der, hvor Magnus fegtede, saa at den nedsablede Hob skiulede en lang Vey af de vidtløftige Heder.

(***) Da der var Mangel paa Læger, gik Kongen selv hen til de Mænd, som ham syntes, strøg paa deres Hænder, og følede dem i det Tykke af Hænderne. Derpaa udvalgte han 12 Mænd, som havde de blødeste og netteste Hænder, og befoel dem at forbinde hans Folk, da dog ingen af dem havde tilforn forbundet noget Saar; men ikke desmindre bleve de alle fortreflige Læger. Iblant disse vare og to Islandske Mænd, nemlig Thorkel Geyrasøn af Lyngom, og den anden ved Navn Bard, den Svartes Fader i Selaho Dal, fra hvilke siden mange Læger ere komne.

og Jyder. De mødte hverandre for Vester-Aaen, og Greven tabte Slaget. Hvorpaa han flyede til Skaane igien; thi han havde sikker Tilflugt i Gotland, naar han trængte.

Kong Magnus seiglede hiem til Jylland, og holdt den Vinter mange Folk baade til Lands og paa sine Skibe (*).

Da Svend Ulfson fik at vide, at Kongen var gaaen af sit Skib, drog han til Skibs med alle de Folk, han kunde faae samlet, og seiglede omkring Siæland, Fyen og Øerne, og tog Landet ind. Imod Julen seiglede han til Jylland, og lagde ind i Limfiord, og mange gave sig under ham, mange røvede han Gods fra. Da Kongen fik at vide, at Svend saaledes regierede, gik han til Skibs med sine Nordmænd, og saa mange Danske, som han i en Hast kunde samle, og seiglede Øster, hvor han fandt Svend med sin Skibs-Flode for Aarhuus. 1040 Derpaa lod Kongen sine Folk sammenkalde, og sagde, at han vilde stride imod Svend, skiønt han havde et mindre Antal Folk, end han; thi han trøstede sig ved Guds Hielp, sin Sags Retfærdighed, og sin Faders Kong Olufs Bistand. Han bad dem derfore væbne sig, og lagde til Grevens Skib. Greven var allerede færdig med sine Skibe (**). De stridede fra Forstavnene, hvorfore ingen kunde komme til at hugge, uden de som stode forrest: De, som vare næst, stak med Spyd, og de som stode længere tilbage i Skibene, skiød med Buer og Haand-Gevæhr, som ogsaa Kaste-Spyd, og alle Slags Skyde-Gevæhr: En Deel kastede med Steen (***). Kongen, som fortrød, at det varede saa længe, gik foran

 i Skibet,

(*) Herom melder Arnor Jarla, Skald, saaledes: Færdig lod Kongen anstille en haard Krig ved Vester-Aaen. Ved Vestland sloges han mandig med Valske-Sverd.

(**) Saaledes beretter Tiodolf: Kongen og Jarlen lagde i en Hast sammen med deres Skibe: Da begyndtes der en heftig Trefning, saa at man ikke mindes haardere Krigsbulder, end Magnuses Vaaben foraarsagede: Thi Bryniern blev meget sønderhugne.

(***) Herom melder Tiodolf saaledes: Jeg mærkede, at de skiftesviis skiød med Skud-Vaaben og mange Spyd. Ravnene fik i en Hast Føde, da de brede Skiolde hvinede. Man brugte til Vaaben, det meeste man kunde, baade Steene, Pile og Buger, mange blev kast over Borde. Bue-Skytterne lagde brede Pile paa deres Bue-Strenge. Trondhiemmerne maatte den Dag lide Mangel paa Vaaben. Pile og Spyd fløy saa tykt, at man ikke vel kunde see Luften. Da var der et heftigt Slag paa færde.

i Skibet, og sprang ind i Svend Ulfsons Skib tillige med sine Folk (*). Da faldt Svends Folk, og han kom i et andet Skib, og tog Flugten (**) og Kong Magnus tog 7 Skibe fra ham (***).

Siden forfulgte han ham først til Siæland (†) og forjog ham derfra til Fyen (††) derfra til Skaane igien (†††) og Kongen giorde dem stor Skade

(*) Kong Magnus stod først under en Skioldborg; men da han fornam, at det gik saa seenfærdig til med Slaget, sprang han frem, raabte høyt, og opmuntrede sine Folk; derpaa sprang han frem i Forstavnen, og gav sig til at hugge paa Fienden; hvilket da hans Mænd saae, opmuntrede de hinanden. Saaledes beretter Tiodolf: Magnus bad sine Mænd meget, at de ville opmuntre hverandre. Da blev der en haard Strid, hvor de sloges.

(**) Herom melder og Tiodolf: Kong Magnus gik, som Seyer-Herre op paa sin Fiendes Skib, hvilket var en meget navnkundig Gierning. I Forstavnen fik Ravnene Føde: Der giorde vi Opgang; Thi Kongens Øxer bede dygtig paa, saa at Jarlens Hof-Folk faldt, og hver Mand begyndte at plyndre Skibet. Jarlens Folk tog Flugten, førend de fik at høre, at Livet var dem skiænket af den milde unge Konge.

(***) Herom melder Tiodolf saaledes: Oluf den Tykkes Søn, en mægtig Konge, vandt da Seyer, og udplyndrede 7 Skibe, som frygtagtige Kierlinger beretter. Videre melder samme Tiodolf: Svends Folk har mist deres Herre, som forstod sit Sverd. Deres Hiemkomst var ikke meget kiærkommen. De dødes Hoveder og Been laae dybt paa Havets Bund. Havets Bølger paa Sandet sønderknusede dem.

(†) Og lod hans Folk gaae i Land der, hvilke tilig om Morgenen derefter kom ned til Skibene med meget Rov og Bytte. Derom vidner Tiodolf saaledes: Han, som heftig kastede de store Steene i Striden, og sønderknusede Hoved-Pander, opstillede selv Slagtordningen. Svend mistede Riget. Vi kiørte da meget Qvæg ned, og belæssede Forstavnen, saa at Skibene stod paa Grund midt for Landet.

(††) Da Magnus forfulgte Svend udi Siæland, ihielslog han alle dem, som han fik fat paa. Som Tiodolf beretter: Folket der i Landet fik at see de Blodfarvede Skiolde, sandt er det, at Siælands Møer havde meest Kundskab derom; de maatte miste deres Gods, og drage midt over Skoven; Thi det traf, saaledes ind, at mange flyede til Ringsted. Den hurtige Skaaningernes Herre var fuld af Sveed og Støv paa Halsen, da vi stode i Slaget, hvor manges Leve-Tid blev forkortet. Den stærke Jarlens Fahner fløye over Marker og Moradser. Med sit Sverd dræbte han dem, som flygtede til Søen.

(†††) Da Svend havde taget Flugten til Fyn, røvede Magnus i Siæland, og brændte Huuse og Gaarde for mange, som havde været paa Svends Partie. Som Tiodolf beretter: Jarlen forødede Konge-Sædet om Vinteren, da han lettelig kunde forsvaret Landet. Du mægtige Kong Magnus vovede dig frem blant Folk og Vaaben, da Knuds Slægtinge var næsten dræbte. Du Trondhiems

Skade i Siæland og Fyen, som havde været af Svend Jarls Partie. Dette Slag stod næste Søndag for Juul (*).

Da Svend Ulfson kom til Skaane, drog han op til Kongen i Sverrig. Kong Magnus indtog Siæland og Fyen igien, og alle Indbyggerne gave sig under ham. Vaaren derefter seilede Kongen til Norge, og blev der længe om Sommeren.

Da Svend Ulfson fik det at vide, reed han strax til Skaane, og havde meget Folk af Sverrig med sig. Da han af Skaaningerne blev vel modtagen, samlede han en stor Hob Skibe og Folk, og seilede til Siæland, Fyen og de andre Øer, hvilke han indtog. Da Kong Magnus fik Kundskab derom, seiglede han med alle sine Folk til Dannemark for at opsøge Svend, og fandt ham ved Helgenæs. Trefningen begyndte silde om Aftenen. Kong Magnus havde mindre Folk, men større Skibe, end Svend (**). Og da det lakkede ud paa Natten, faldt der meget Folk. Kongen skiød selv med Haand-Skud heele Natten igiennem (***). Endelig vandt han Seyer,

Konge torde i Vrede ruinere Byer, alle Huusene lagde du i Aske. Med Grumhed vilde du giengielde de utroe Undersaatter af Jarlens Partie, som vilde snige sig bort. Da Kongen forfulgte Svend i Fyen, flygtede han til Skaane, siden begav han sig til Gotland, og derfra til Kongen i Sverrig. Men Kong Magnus giorde Land-Gang i Fyen, og lod røve og brænde for mange. Alle Svends Folk, som der vare, flygtede saa langt bort, som de kunde. Herom melder Tiodolf saaledes: Du lod, o Herre, Pilene flyve tykt af Buerne. Paa den søndre Kant kastede Ilden gloende Kul op i Luften. Paa Fyen bleve Byerne brændte. Nordmændene opbrændte der baade Tegel-hengte og Straae-Huuse. Man kand endnu vel mindes, at Svends Mænd vare tre gange frem at bede om Fred. I Fyen er det en Lykke, at finde smukke Fruentimmer, med hvilke man kand prøve Vaaben, og være frem med dem i den haarde Vaaben-Brag.

(*) Derom melder Tiodolf: Armeen holdt da en haard Trefning med hvasse Sverd og Vaaben. Enhver gik snart frem at fegte om en Søndag. Paa hver Havs-Bølge laae der et Lig, siden sank de ned, og fik Ende paa Livet.

(**) Herom melder Arnor Jarla, Skald: Jeg haver hørt at Stedet, hvor Slaget stod, kaldes Helgenæs. Den vidtberømte Kong Magnus erobrede mange skiønne Fartøyer. Den unge Konge fegtede meget ivrig om Aftenen, og holdt Slaget ud den heele Nat igiennem.

(***) Herom beretter Tiodolf saaledes: Ved Helgenæs faldt Svends saarede Mænd for Sverdet, og omkom. Møres (Norges) mægtige Konge holdt mange Spyd i Hænderne, som han kastede af Skibet, og farvede sit Sverd i Blod.

og hans Folk giorde et stor Bytte (*). Svend mistede mange Skibe og Folk. Hvorpaa han flyede til Skaanør igien, og siden op i Skaane (**). Kong Magnus forfulgte ham langt op i Landet, og rovede og brændte vidt omkring i Skaane (***). Svend drog til Kongen i Sverrig, hvor han levede vel.

Kongen seiglede til Falster (†), og siden til Fyn, og giorde stor Skade (††) indtil de gave sig under ham, og han blev den Vinter i Dannemark,

(*) Herom melder Tiodolf saaledes: Svend Jarl tabte, og flyede af sit Skib, dragende derfra, hvor Magnus giorde Nederlag. Hær Kongen farvede sine Sverd i Saarene, saa at Blodet randt ned til Spidsen, og Kongen svingede sit Sverd til Landet. Endnu videre melder Arnor herom saaledes: Biørns fortreflige Broder, erobrede alle Skaanske Skibe med megen Rigdom. Kongens Folk roede da derfra. Om det Bytte Kong Magnus giorde der, melder Tiodolf saaledes: Et mig kiærkommen Gothisk Skiold bar jeg af Slaget, som stod der Sønder om Sommeren. Sverd, Pantser og skiønne Vaaben fik jeg midt i Slaget. Jeg fik ogsaa en Hielm, da den tapre Konge slog de Danske.

(**) Herom melder Tiodolf: Olufs Søn bad da sine Folk gaae i Land. Magnus gik vred ud af Skibet med megen Pragt og Herlighed. Kongen bad dem i en Hast røve. Der blev da en haard Strid i Dannemark. En haard Vesten-Vind ved Skaane drev Skibene ud af Søen.

(***) Herom melder Tiodolf saaledes: Nordmænd begynder nu at røve nærmere i Bygden. Jeg bar ey Magnuses Fane, og sielden mit Skiold ved Siden. Vi skyndte os i en Hast over Skaane-Land. Jeg fandt meere sikker Landevey for mig, Sønder ud til Lund. Da de begyndte at brænde i Bygden, flyede Folk langt bort derfra, som Tiodolf beretter: Iiskolt Jern bar vi paa Krigs-Folkene. Skaaningerne skyndte sig hastig ud af Slaget. Den røde Ild fortærer nu store Byer, efter vor Villie. De som antænder den, har raadet dertil. I Dannemark opbrænder den klare Ild baade Huuse og store Byer. Kongens store Armee ruinerer Bygden i en Hast. De troe Knegte (Norske) som ere trette, bær de Danskes Skiolde over Hederne. Svends saarede Mænd løbe for os; men vi beholdte Seyeren. Kongen lod i sin Vrede mangen gammel Mand kaste ud af Fiorden. Vi drog dog ikke lønlig igiennem Kongernes Krigsfolk. Svends Mænd, som nu undløber, kand ikke Dag fra Dag mindes Magnuses Formænd og mærkelige Bedrifter. Da Magnus forfulgte Svend til Skaane, sang Tiodolf denne Vise: Jeg har nu ikke andet at drikke, end dette Søe-Vand. Jeg suer det salte Vand af Havet, naar jeg følger med Kongen, den Skaanske Side ligger for os. Vi frygter kun lidet for Svenske Karle, dog havde vi visselig stor Besværlighed og Hinder af dem.

(†) Der gik han i Land, røvede og ihielslog mange, som havde givet sig under Svend, som Arnor bevidner: Den mægtige Konge betalte de Danske deres egen Svig og List, friemodig lod han dræbe Falsters Indbyggere. De friske og unge Hof-Folk sammenkastede tunge Kroppe, den eene paa den anden, som bleve liggende der for Ørne.

(††) Derom taler Arnor Jarla, Skald: Kongen slog Fienden paa Fyn,

nemark, og havde god Fred (*). Han havde da holdet tre Trefninger imod Svend Ulfson, foruden mange andre Trefninger i Dannemark, og havde altid victoriseret (**).

Da han nu havde baade Dannemark og Norge at regiere over i Fred og Roelighed, sendte han Bud og Brev til Kong Edvard i Engeland, og begiærede, at han skulle overlade ham Engeland efterdi han og Knud vare blevne eenige om, at hvem af dem, der længst levede, skulle have den andens

Lande

og lagde det heele Land under sig. Røverie straffede han nøye. Et Panzer-Mærke stod ham smukt. Kongens Alder minder enhver om hans modige Hierte, som udi Krigs-Toge 10 gange bespisede Ravnene.

(*) Odder Kikinna Skalder melder saaledes: Næst for Michels Messe havde vi en haard Krig. Da faldt Venderne, og mange vænte sig til Vaaben. Den anden Trefning holdt vi lidt for Juul, nemlig en haard Trefning med fornemme Adelsmænd Sønden for Aarhuus. Og end videre melder Arnor: J som haver hevnet Olufs Død, har givet os Materie til at siunge om. Rov-Fugle giver du Blod at drikke, hvorudover de meere siunger. Fire store Trefninger har du holdt i Rad paa en Vinter. Du mægtige Konge bliver allesteds kaldet dydig, god og mild.

(**) Derom vidner Tiodolf: Magnus var meget lykkelig i Krig: Han giver sin gode Skald Guld og Gaver i Striden. Trøndernes Konge kunde vel sætte sine Feldt-Tegn i Orden, og siden tælle tre Trefninger efter hinanden.

Om Kong Magnus,

Samt Torfin og Ragnvald Grever paa Orkenøerne.

Medens Kong Magnus den Gode, som sagt er, regierede over Norge, var Ragnvald Jarl Bruseson, hos Kongen: Men Torfin Jarl Sigurdsøn, Ragnvalds Far-Broder havde da lagt alle Orkenøerne under sig. Kong Magnus affærdigede derfore Ragnvald Jarl til Orkenøerne, med saadan Befaling til Torfin, at han skulle overlade Ragnvald hans Fæderne-Arv og Rige. Da oplod Torfin alleene tredie Deelen af Øerne for Ragnvald, siden hans Fader Bruse, ikke havde regieret over meere, da han døde. Torfin Jarl havde den Tid Ingeborg, Jarle-Moder, Fin Arnesons Daatter til Hustrue. Eftersom nu Raanvald formeente, at ham tilkom Halv-Deelen af Øerne, ligesom Kong Oluf den Hellige havde givet hans Fader Bruse det i Hænder, og Bruse siden havde besiddet paa sin Livs-Tid: Altsaa reiste der sig U-eenighed imellem disse to Slægtinge, om hvilken der er skreven meget, som og om det store Slag, der stod imellem dem i Petlands-Fiorden. Den gang var Kalf Arneson med Torfin Jarl, som Biarne Gulbraa, Skald, beretter: Man saae hvor mægtig du Kalf, fulgte i Striden: Du lod dine Hielpe-Skibe i en Hast legge imod Jarlen (Ragnvald) dristig var du til at ruinere Bruseson den hurtige. Du beviste da Torfin en tapper Bistand,

Lande og Riger, samt Undersaatter at regiere over. Og siden Knud havde lige saa vel Rettighed til Engeland, som Dannemark, saa meente Kong Magnus, at Engeland med Rette horte ham til; hvis det ikke blev ham accorderet, vilde han soge med en Krigs-Magt baade af Norske og Danske Mænd at faae det, og hvem der erholdt Seyer, skulle beholde Riget.

Kong Edvard svarede hertil saaledes: Jeg er Odelsbaaren til Engeland, af den rette Konge-Slægt. Men Kong Knud min Sted-Fader stødte mig med Magt fra Riget, og hans Sønner, mine Halv-Brødre, tiltrædede det efter ham, endskiønt det ikke var lige deelt imellem os Brødre. Og saa længe jeg ingen høy Titel førte, tiente jeg, hvem jeg kunde, ligesom jeg ikke havde havt Arve-Rettighed til noget Rige. Men nu haver GUd forundt mig Kongelig Navn og Krone, hvilket jeg og vil forsvare: Derfore faaer han intet af Engeland, saa længe som mit Hoved vender op, og jeg kand forsvare mit Liv. Da Kong Magnus fik dette Svar, sagde han: Jeg tænker vel, at det bliver det beste Raad, at jeg lader Kong Edvard beholde sit Fæderne-Rige i Fred for mig, og passer paa disse Riger, som GUd har givet mig.

Harald Sivordsøn, Kong Oluf Haraldsøns Broder paa Moderens Side, var i Slaget paa Stiklestad, da hans Broder blev slagen, og blev der meget saaret. Dog undkom han med de andre, som flyede (*). Ragnvald Brusesøn førte ham af Slaget hen til en fattig Bonde, som boede langt afsides fra andre, hvor han blev cureret. Siden fulgte Bondens Søn ham Øster over det Field Kiollen, og de droge ad Skov-Leden, at ikke nogen skulle see dem. Bonde-Sønnen vidste ikke hvem det var han fulgte (**). Harald drog Øster igiennem Jæmteland og derfra til Sverrig, hvor han fandt Ragnvald Brusesøn og mange andre som havde været i Slaget med Kong Oluf hans Broder.

Som-

(*) Herom melder Tiodolf i den lange Vise om Haralds Bedrifter, som kaldes Sextesia: Dernæst fornam jeg, at Kongens Søn stod mandig i den hvasse Strid, men fulgte siden sin Broder, og røvede paa Balagards Siden. I Hielm og Vaaben var han færdig, og femten Aar gammel, da han ikke gierne skiltes fra Oluf, som døde.

(**) Da de engang reede imellem nogle øde Skove, sang Harald dette: Jeg reed, men mine Saar blødte: Jeg saae mægtige Bønder; men Krigs-Folket lærte jeg at kiende mine Vaaben. Nu farer jeg af en Skov i en anden, og kommer til smaa Steder. Hvem veed, om jeg ikke dog omsider bliver navnkundig:

Sommeren derefter fik de Skibe, og seilede Øster i Garderige til Kong Jarisleff, som tog vel imod dem (*). Og Harald blev der en anseelig Feldt-Herre, og Kongens overste Landværn, tillige med Eilif, Ragnvald Jarls Søn (**). Siden drog Harald til Constantinopel, og havde meget Folk med sig (***).

Keiserinde Zoe regierede da over Keiserdømmet i Constantinopel, og tillige med hende Michael Calephates, som var hendes afdøde Mands Søster-Søn. Hos hende kom Harald i Tieneste, og drog ud med sit Folk i Krig paa Galeerne, og holdt sig tapper.

Keiserinden Zoe havde en General over sin Armee, ved Navn Georgius, som var hende beslægtet. Der vare og tvende Slags Folk i Armeen. Det eene Slags vare Grækker, det andet Varinger (Folk fra Nordlandene:) Da Harald havde nogen Tid været ved Keiserens Armee, holdt alle Varingerne sig til ham, og toge ham til deres Anfører, hvor de kom i Strid, og forlod Georgium. Siden drog Georgius og Harald vidt omkring Lande og Øer med deres Armee, og indtog Stæder og Byer paa Keiserens Vegne. Tilsidst reiste der sig Uenighed imellem dem; thi Georgius vilde ikke agte det fremmede Krigsfolk lige ved Grækerne. Det hendte sig, at Harald en Aften slog Leier med sine Nordmænd og Varinger paa et høyt og tørt Sted, fordi han kom først dertil. Derefter kom Georgius med Grækerne, og kunde ikke faae Plads til sine Folk; hvorfore han vilde, at Harald med sine Folk skulle vige; men Harald vilde ikke. De bleve vrede paa begge Sider, og det var nær kommen til en Trefning, dersom ikke nogle vise Mænd af deres Folk havde

(*) Herom melder Bolverker Skald i sin lange Vise om Kong Haralds Bedrifter: Du Konge sleb dit Sverd, da Slaget ophørte. Odins Fugle fik da Føde, og Ravnene fik fuldt op: Jeg har endnu ingen Konge kiendt, som har Fortrin for dig. Haard-Hiertet var du næste Aaret Øster i Garderige.

(**) Saaledes melder Tiodolf: Elif og du (Harald) havde eet Embede, da I begge vare Høvdinger. I anførte Øst-Venderne hurtig til Strid. Og ingensteds forsømmede I at kræve Bytte til Krigs-Folket. Arnor Jarla, Skald melder ogsaa, at Ragnvald Brusesøn længe var Landværns Mand i Garderiae og holdt der mange Trefninger: Om hans Krig fortæller man, at den Herre holdt 10 Trefninger Nord i Garderige, som varer ved i Mands-Minde.

(***) Herom melder Bolverker: Vinden drev Skibene stærkt ud fra Landet. Skibene hoppede paa Vandet med sit gandske Redskab. Den mægtige Konge saae af Skibet Miklaggrds (Constantinopels) Forstæder. Mange Skibe laae da for Anker ved den smukke Stad.

havde lagt sig der imellem, og giort saadant et Førlig imellem dem, at der skulle kastes Lod om, hvem af Grækerne og Varingerne der skulle gaae eller ride, roe eller seigle for hinanden, eller først legge i Havn, eller tage Natte-sted eller Lejr paa Landet. Harald sagde til Georgium: Lad mig see, hvorledes du mærker din Lod, paa det jeg ikke skal mærke min ligeledes. Georgius giorde saa. Men Harald mærkede sin Lod, ligesom den andens var mærket, og de kastede Lodderne i en Mands Kiortel-Flig, at han skulle deele dem. Da han nu tog den eene Lod op i Haanden, sagde han: De, som denne Lod tilhører, skal have Fortrin og første Val i alle Ting. Harald greb Manden om Haanden, og tog Lodden der udaf, og kastede den i Havet. Georgius spurgte; hvi han ikke lod ham see den? Harald bad ham da see den Lod, som var tilbage, og da den blev optagen, var Georgii Mærke derpaa, og han maatte slaae sin Lejr paa et langt og fattigt Sted (*).

Harald Siurdsøn vandt altid Seyer med den Part af Armeen, som han commanderede; men Georgius ikke: Hvorudover Harald blev høyt agtet af den gandske Armee, men Georgius blev foragtet, og de begiærede Harald til Anfører for heele Armeen: Hvilket Georgius høylig fortrød paa, og bad derfor Harald, at han ville skilles fra ham med sin Armee, saa vilde han drage for sig selv med Grækerne. Derpaa drog Harald med alle Varinger og sit eget Folk til Africam; og mange unge Karle, som saae hans Tapperhed, tog Tieneste hos ham, for at forhverve sig Penge og Gods, og indlegge sig Ære. Han opholdt sig længe udi Africa, og vandt der Stæder og Byer (**). Og hvad Guld, Sølv og dyrebare Sager han kunde samle, skikkede han med nogle af sine troeste Mænd til Kong Jarislef udi Garderige, og overlod ham det til troer Hænde at forvare, og det var en utroelig stor Skat, som han der lod henføre.

Der-

(*) Den Sommer reiste de paa Søe-Røverie sammen. Men saa ofte Slagtordningen var opstillet, posterede Harald sine Folk paa Siden, hvor der var mindst Fare, foregivende, at han ville spare paa sine Folk. Men naar han var for sig selv med sin Armee, fegtede han saa tappert, at han enten nødvendig maatte victorisere, eller og blive paa Pladsen. Det hendte sig ofte, medens Harald var Anførere, at han vandt Seyer, etc.

(**) Herom melder Tiodolf saaledes: Firesindstive faste Stæder maa man opregne, paa Serkland (Africa) som du unge med et tapper Mod indtog i Krig. Førend du drog til Sicilien at holde en haard Trefning, vovede du dig i Strid med Serklænderne. Illuge Brundala Skald melder saaledes: Vi har spurgt det hiemme, at du, Harald Budlasøn, har lagt de største Provincer i Syder-Landene under Kong Michel.

Derefter drog Harald til Sicilien, og stridede der, ligesom andre Steder, og han belejrede en stor Stad, som for sin Fastheds Skyld ikke kunde vindes. (*). Hvorudover han lod fange en stor Hob smaa Fugle, som kom udi Lejren, og havde deres Reder og Unger i Staden, og han lod binde torre Spaaner paa deres Ryg, og da han havde sat Ild deri, lod han dem flyve. De floy da til deres Reder og Unger, og satte Ild mangesteds i Tagene over den heele Bye. Og da Folket saae Staden allevegne brænde, gik de ud til Harald, og bade om Naade, endskiønt de tilforn haanlig havde foragtet ham og hans Armee, Harald tog dem alle til Naade, og bemestrede sig Staden.

Harald vandt en anden stor Stad i Sicilien, hvilken han lod undergrave (**) saa at hans Folk gik ind under Muren, og kom op i Staden, forend nogen vidste deraf, og saaledes indtoge Staden.

Z 3 De

(*) Thi der var saa stærke Mure omkring Byen, at han ikke vidste noget Raad og Middel til at faae dem nedrevne. Borgerne vare ogsaa tilstrækkelig forsynede med Levnets Midler til at udholde en Belejring.

(**) Harald lod giøre Miner under Jorden fra en Bek af, som løb igiennem en dyb Grøft, saa at det ikke kunde sees fra Fæstningen. Den opgravede Jord kastede de i Vandet, og lod det flyde bort med Strømmen. De arbeydede derpaa baade Nat og Dag. Den største Deel af Armeen belejrede Byen om Dagen, og verlede Skud med Indbyggerne. Da nu Harald sluttede, at Minen allerede var kommen inden for Voldene, befoel han sine Folk at væbne sig, hvilke imod Dagningen gik ind i Minen. Og da de kom til Enden paa samme, gravede de op ad, over deres Hoveder, indtil de kom til en Steen-mured Sal, hvilken de opbrød Gulvet paa, og da de kom derind, fandt de der mange Borgere, som aade og drak, og ikke ventede sig noget fiendtligt. Hvorpaa de trak deres Sabler, og nedhug nogle, og forfulgte andre, som toge Flugten; imidlertid aabnede den anden Deel af Armeen Stads-Porten, hvor igiennem den øvrige Krigshær passerede. Da de kom ind i Staden, tog Indbyggerne Flugten, og mange begiærede Pardon, hvilken og alle de fik, som ville overgive sig. Saaledes vandt Harald denne Fæstning og tillige megen Rigdom.

Siden kom de til den tredie Fæstning, som var den stærkeste og Folkerigeste, og omgiven med store Grave, saa at den ikke kunde indtages ved saadanne Krigs-Puds, som de andre: hvorudover de længe laae for samme med uforrettet Sag. Da Indbyggerne mærkede det, bleve de modige, opstilte deres Slagtordning paa Voldene, aabnede Portene, og giorde stort Anskrig imod Varingerne, og bad dem af Spot at gaae ind i Staden, og sagde derhos, at de duede lige saa lidet i Krig, som Høns. Harald derimod bad sine Folk at anstille sig taabelige, og at lade, som de ikke forstode, hvad de sagde, sigende derhos: Det hielper os ikke at gaae løs paa Fæstningen; efterdi vi blive overrumplede af dem, som staa paa Voldene. Og om vi end skikker nogle Tropper ind i Byen, saa kand de dog indsperre os, naar de vil, baade inden og uden fore, siden de

Den tredie (*) Stad i Sicilien vandt Harald ved saadan en List: Da han længe havde beleiret Staden forgiæves, blev han meget syg, og Sygdommen tog daglig til, saa at ingen troede ham til Livet. Indbyggerne havde hver Dag deres Speidere ude ved Armeen. Tilsidst gik der Ord af over den heele Armee, at Harald var død; hvorfore hans Mænd sendte Bud ind i Staden, og begiærede, at de maatte begrave ham i en af deres Kirker udi Staden. Præsterne og Kirkens Forstandere meente, at der vilde følge et stort Offer og Foræringer med hans Liig; hvorfore enhver gierne vilde have det i sin Kirke (**). Og de giorde en stor Procession ud imod Liget. Haralds Folk lod, som de ville giøre en anseelig Begravelse (***). Hvorfore de bar Kisten

holder Vagt ved alle Portene. Men vi vil stræbe at spille dem et Puds, i det vi lader, som vi ikke ere bange for dem; og med det samme vil vi gaa frem paa de Volde, som ere næst Fæstningen, dog saa, at vi ikke kommer dem for nær: Til den Ende skal alle vore Folk gaa ubevæbnede foran, og begynde at lege og dandse indbyrdes, og lade Indbyggerne fornemme, at vi intet agter deres Slagtordning. Saaledes giorde de og i nogle Dage.

To Islændere, som vare med Harald, hvor han drog frem, ere blevne navnkundige, nemlig: Haldor Snorre Godesson, som har indbragt denne Beretning her i Landet, og Ulf Ospaksøn, Osvifvers den Vises Sønne-Søn; begge meget stærke og vel øvede i Vaaben. Disse vare og paa Lege-Pladsen med. Da de nu i nogle Dage havde forlystet sig, vilde Indbyggerne endnu meere vise deres Mod; og derfore aflagde deres Vaaben, spatserede omkring paa Voldene, og lod Portene staa aabne. Hvilket da Varingerne fornam, gik de en Dag paa Lege-Pladsen med Sverd under Kapperne og Hielmer under Hattene. Da de nu havde legt noget, og fornam, at Indbyggerne ingen Mistanke havde til dem, rykkede de i en Hast ind til Stads-Porten, med deres Vaaben og Sverd. Borgerne gik dem bevæbnede i Møde: Hvorudover der begyndtes en Trefning i Stads-Porten: Men, som Varingerne vare uden Hielm og Skiold, og alleeneste havde svøbt deres Kapper om den venstre Haand, bleve de meget blesserede. Og nogle dræbte. Harald kom til med sine Folk, for at hielpe; men da Indbyggerne skiøde og kastede Steene paa dem fra Voldene, blev der en haard Trefning. Da Harald kom til Stads-Porten, blev hans Fændrik slagen. Hvorpaa Haldor tog Fanen op, og sagde: Hvem vil vel bære din Fane, naar du saa frygtagtig følger efter, som du nu har giort. Hvilket var meere hidsigt end sandfærdig talt: Thi Harald var en overmaade uforsagt Herre. Siden da de kom ind i Staden, blev der en haard Trefning, dog saaledes, at Harald fik Seyer og indtog Fæstningen. Harald fik den gang en stor Skramme i Ansigtet, hvilken han bar sin heele Livs-Tid.

(*) Den fierde Stad.

(**) Præsterne og lærde Mænd droge deres Messe-Klæder paa, og gik ud af Staden med Skrine og andre Helligdomme.

(***) Liig-Kisten var besat med Perler.

Kisten høyt, og førte mange Faner derhos, og gik bevæbnede for og efter Kisten. Da de kom i Stads-Porten, satte de Kisten ned, og holdt Porten aaben; derpaa trak de deres Sabler ud, og blæste i deres Trommeter. Og alt Folket af Leiren faldt ind i Staden, og sloge ihiel, hvem de fandt for sig, samt røvede og brændte Staden.

Harald opholdt sig længe i Africa og Sicilien; siden drog han til Constantinopel med sin Armee, og tøvede der ikke længe, forend han drog til Jødeland med alle sine Folk, og indtog der mange Steder og Byer (*).

(**) Dernæst drog han til Jordan, og badede sig deri, og ødelagde alle Skov-Røvere, som vare paa den Vey. Siden drog han til den hellige Grav, og offrede der meget Guld og Sølv.

Da Harald var kommen fra Jerusalem til Constantinopel igien, fik han at vide, at hans Broders Søn, Magnus, var bleven Konge baade over Dannemark og Norge; hvorfore han længtes hiem til sit Fæderneland, og derfore opsagde sin Tieneste, og bad om Afsked. Da Keiserinden Zoe fornam det, blev hun meget vred og fortørnet, og anlagde Sag imod ham, at han ikke rigtig og troelig havde handlet, med hvad Bytte han paa hendes Vegne havde faaet, saa længe han havde commanderet hendes Armee. Harald havde tilforn bedet om Keiserindens Broder-Daatter, ved Navn Maria; men det var bleven ham afslaget: Og mange af Varingerne, som da vare

 i Con-

(*) Det Guld og Penge, som han havde fortient i Kongens af Grækenland Tieneste, lod han her blive tilbage i Forvaring: Ligeledes giorde og alle Varingerne. Der meldes at Harald paa alle disse Reiser har holdt 18 store Trefninger. Saaledes melder Tiodolf: Det er i alles Munde, at den høymægtige Kong Harald har holdt 18 haarde Trefninger, som aldrig glemmes. Ørners Hoveder og Kløer har du, o Konge, rødfarvet, førend du kom herhid.

(**) Hvor han drog frem i Jødeland, indtog han mange Fæstninger. Dette bevidner Stufver Skald, som selv havde hørt Kongens mundlige Beretning om disse Bedrifter: Den høymodige Helt foer siden fra Grækenland til Jerusalem, at undertvinge sig samme ved Sverd-Slag. Fæstninger og andre Riger, tillige med Indbyggerne gave sig under ham, uden Tvang. Han blev da mægtig, hvilket var ham ligt. Dernæst reiste han til Jordans Flod, ligesom andre Pilegrime, som pleyede at bære Palmer i deres Hænder. Han gav store Penge til HErrens Grav, det hellige Kors, samt andre Helligdomme i Jødeland. Han magede ogsaa, at der blev en sikker Vey til Jordans Flod, ved at ødelegge Skov-Røvere. Saaledes melder Stufver herom: De maatte allesteds udstaae den Norske Konges Vrede, som brugte Svig og Røverie. Ved Jordans Side straffede han dem vældigt for onde Gierninger. Folket blev lykkelig formedelst vis Kyndskab og Troe til Christum.

i Constantinopel, bragte den Tidende her til Landet, at Zoe havde selv Lyst til ham; og derfore giorde sig vred, da han vilde drage fra hende, endskiønt hun ikke lod sig vedgaae, men foregav andre Aarsager hos den meenige Mand.

Constantinus Monomachus forestod den Tid Keiserdommet tillige med Zoe. Han lod kaste Harald i Fængsel med hans tvende Tienere, Haldor og Ulf Uspaks Sønner (*). Men den første Nat derefter bleve de underlig befriede, og opvundne af Taarnet, ved en mægtig Qvindes Hielp, som havde Harald kiær. Derpaa gik Harald strax til Varingerne, som alle stode op, og væbnede sig, og fulgte med ham til Keiserens Pallads, hvor de toge ham fangen, og stak begge hans Øyne ud (**). Dernæst tog han Mariam, Keiserindens Broder-Daatter, med sig, og gik til Skibs (***) og lagde derfra om Natten, og seiglede ind i det sorte Hav, som kaldes Pontus Euxinus, og siden ind i den Mæotiske Søe. Og da han kom til Landet, vilde Jomfruen ikke følge ham, men begiærede, at hun maatte drage tilbage igien,

(*) Da Harald kom nær til Fange-Huuset, aabenbaredes Kong Oluf den Hellige for ham, og lovede at hielpe ham. Paa samme Gade blev siden indviet et Capel for Kong Oluf, som stedse siden har staaet der. Men oven over Fængselet var et høyt Taarn, som var aaben oven til, med Dør neden under ved Gaden at gaa igiennem. Første Nat kom en Qvinde med 2 Tienere til Aabningen af Fængselet paa nogle Stiger. Hvorpaa de lode Strikker gaae ned, og hidsede dem op. Denne Qvinde havde Kong Oluf den Hellige tilforn cureret, og bedet hende hielpe sin Broder af Fængselet. &c.

(**) Herom melder Thorarin Skiæggeson i sin Vise om Haralds Bedrifter saaledes: **Du Konge, som fik det klare Guld, og assisterede Keiseren af Grækenland, lod samme binde, og giorde ham stok-blind.** Ligeledes melder og Tiodolf, Skald: **Han som rundelig uddeelte Hedningenes Bytte, lod begge Øynene udstikke paa Grækernes Stol-Konge (Keiser). Den mægtige Norges Konge lagde der i Østerland et svart Mærke paa den modige Græske Konge, ved at tilrede ham ilde.** Disse saa vel som andre om Haralds Bedrifter sammenskrevne Viser vidner eensstemmig, at Harald selv blindede Keiseren. Her kunde vel anføres en Hertugs eller Greves Vidnesbyrd, dersom sligt kunde ansees troeværdigere. Men nu har Harald selv givet os denne Beretning, tillige med andre, som vare med ham.

(***) De seiglede ud igiennem Søveds Sund. Men da de kom til det Sted, hvor der er draget Jern-Lænker over Sundet, befoel Harald sine Mænd at sætte sig ned og roe paa begge Galleerne; men de, som ikke roede, skulle staae bag i dem med al deres Bagage for at tynge dem ned. Da nu Galleerne rendte paa Jern-Bommene, bleve de staaende fast; hvorpaa Harald befoel sine Folk, at de i en Hast skulle løbe frem i Forstavnen. Hvilket da det blev efterkommet, slap den Gallee, hvor han selv var paa, over Bommen: Men den anden blev slagen i Stykker paa Jern-Bommerne, og mange Mennesker druknede, dog bleve nogle, som kunde svømme, optagne.

igien, og han sendte saa meget Folk med hende, som kunde føre hende vel hiem igien (*): Siden drog han over Land til Garderige eller Rusland.

Kong Jarislef tog venlig imod ham, og leverede ham alt det Guld, Sølv og dyrebare Klenodier, som han havde sendt til ham at forvare (**) og gav ham sin Daatter Elizabeth til Hustrue (***).

1045 Vaaren derefter drog Harald til Aldegioborg, hvor han gik til Skibs, og seiglede over til Sverrig, og lagde op til Sigtun (†), hvor han fandt Svend Ulfsøn, som havde Høsten tilforn flyet for Kong Magnus ved Helgenæs, og de favnede hverandre meget kiærligen, fordi de vare besvogrede: Thi Elizabeth Haralds Hustrue, var Kong Oluf Svenskes Daatter-Daatter, og Svend Jarl var Kong Olufs Søster-Søn. De indgik da Venskab, og sammensoer sig med hinanden, og alle Svenske vare Svend Ulfsøns Venner, fordi han var af Kongelig Blod, og havde en stor Familie i Sverrig: Ligeledes var det beskaffet med Elizabeth, Haralds Hustrue: Hvorfore

(*) Han bad derhos at indberette Zoe, hvor stor Magt hun havde over Harald, som og hvor lidet hendes Magt kunde hindre ham fra at tage Jomfruen bort. Siden seiglede Harald igiennem Hellespontus, og drog til Østerrige. Paa disse Reiser sammenskrev han den Digt, som blev kaldet Gammen Viser, som ere 16 i alt, og har alle ligedan Slutning. Iblant dem er følgende een: Vore Skibe seiglede got ved Sicilien. Vi holdt os vel paa vore snelle Fartøyer. Det er bedre at holde sig tapper, end at ligge paa den lade Side. Derfore maa en dydig Jomfrue i Garderige tage vel imod mig. Hermed meente han Ellesif, Kong Jarislefs Daatter i Holmgaard.

(**) Og der var saa stor en Rigdom samlet, som ingen i disse nordiske Lande forhen havde seet i een Mands Hænder. Harald havde tre gange været i Poluta Svarf, udi Constantinopel. Der var en Lov sammesteds, at hver gang en Konge i Grækenland døer, skal Varingerne have Poluta Svarf, det er, de faaer Lov at gaae igiennem og randsage alle Kongens Poluter eller Skat-Kammere. Og maa da enhver tilegne sig, hvad han med Hænder kand tage.

(***) Om Elizabeths (som i de nordiske Lande kaldes Ellesif) Giftermaal med Harald vidner Stufver den blinde: Den mægtige Norges Konge bekom da et got Svogerskab, da han tog Kongens Daatter og mange dyre Guld-Stykker.

(†) Saaledes beretter Valgarder af Velle i sin Vise: Derfra reiste du Harald lykkeligen første Vaar-Dag, og førte Guld fra Garderige. Paa Skibet skikkede du dig vel, da Østen-Vinden blæste skarpt. Du dydige Konge satte dine Skibe ved Sigtun, da Søe-Farten ophørte.

fore han og fik mange Venner i Sverrig, som vilde assistere ham og være folgagtige (*).

Derefter samlede Harald og Svend Skibe og Folk, og seiglede til Dannemark og lagde ind til Siæland (**) og siden til Fyen, og rovede og brændte, hvor de kom (***).

Da Kong Magnus var seiglet til Norge efter Slaget ved Helgenæs, fik han at høre at den ham beslægtede Harald Sigurdson var kommen til Sverrig, havde giort Forbund med Svend Ulfson, forsamlet en stor Krigshær, og agtede at indtage baade Dannemark og Norge. Hvorudover han lod udskrive Folk over heele Riget, og fik i en Hast en stor Armee. Det blev ham og indberettet, at Harald og Svend Ulfson vare komne til Dannemark, og brændte og indtoge Landet, hvor de kom: Derhos ogsaa, at Harald var større og stærkere, end andre Mænd, og saa viis og forsigtig, at han intet foretog sig, det jo gik for sig, og vandt altid Seyer, hvor han stridede; Endelig, at han var saa rig paa Guld og Sølv, at ingen deri kunde lignes med ham (†). Hvorfore Kongens fornemste Herrer raadede ham, at han ikke skulle

(*) Derom melder Tiodolf: Paa Lege Kiøl reiste du Østen fra Sverige over det brusende Hav. Alle Svenske skyndte sig paa Reisen med den snelle Konge. Haralds brede Skib gik da med meget Guld. Bølgerne sloge stærkt ind i Skibet.

(**) Herom beretter Valgarder saaledes: Skibet førte dig, o Konge, med en mild Vind fra Sverrig til dit Odelsgods, som dig med Rette tilhørte. Skibene seilede i en Hast forbi Skaane; de Danskes Naboer giorde dem da bange.

(***) Herom melder Valgarder: Du Harald lod da heele Siæland plyndre, og fældede dine Fiender. Der blev Blod nok at drikke for Ulvene. Du mægtige Konge gik ydermeere paa Fyen at plyndre. Det var ikke et lidet Arbeyde at ruinere en stor Krigshær. Sønder ud fra Roeskilde brændte den klare Ild i Byerne, Kongen lod Huus-Tagene nedbryde og i en Hast omkaste. Indbyggerne laae slagne, somme slap med Livet. Meget Folk tog sin Tilflugt i Skovene. De Danske fandt for got at tage Flugten De som efterlevede, toge sig villig af deres Venner. Vi havde da smukke Fruentimmer. Jomfruer kunde da forhindre, at der ikke blev sendt mange til de Dødes Rige. Mangen deylig Qvinde kunde ved sin Kiærlighed tilveyebringe Friehed.

(†) Saaledes beretter Tiodolf: Søe-Røverne vover at føre sit Gods vidt bort. Man frygtede for en Trefning, da Skibene røvede Landet. Kong Magnus vil derhen Norden fra med sin Skibs-Flode; Harald fører en anden mægtig Flode Sønden fra.

skulle stride imod Harald, eftersom det neppe vilde blive tienligt, og de tilbøde sig at drage til Dannemark, og treffe Forlig imellem dem. Dette fandt Behag hos Kongen. Derpaa droge de i en Hast ned til Kongens beste Venner i Dannemark, og tillige med dem bragte dette Ærende for Harald Siurdsøn. Han svarede først noget vredagtig; men da han horte, at Kong Magnus tilbød Venskab og Forlig, samt Halv-Parten af Norge, og at de skulle deele deres rørige Gods og Penge imellem sig, tog han imod det Tilbud. Og Gesandterne droge hiem, at give Kong Magnus det tilkiende.

En Aften, da Harald og Svend drak sammen, spurgte Svend ham, hvilket han blant sine Klenodier holdt meest af? Harald svarede: Min Fane, Landøide. Svend spurgte, hvorfor han havde den saa kiær? Fordi, svarede Harald, der siges, at hvem der fører denne Fane, skal ikke fattes Seyer, hvilket jeg ogsaa, sagde han, har erfaret, siden den kom i min Eye. Svend sagde: Da vil jeg først troe, at din Fane har denne Dyd og Kraft, naar du haaer holdet tre Trefninger med Kong Magnus din Frende, og alle tre gange vinder Seyer. Harald svarede noget vred: Jeg veed vel, hvor nær Kong Magnus er mig beslægtet, endskiønt du ikke minder mig derom. Vi drager ey eller derfor i Strid mod hinanden, at vi jo kunde finde bedre Raad og Midler til Forlig. Svend blev noget ilde til Mode ved disse Ord, og sagde: Mange siger, at du har giort saaledes tilforn, og at du ikke holder meere af Forbund og Forlig, end hvad der kand tiene til din Interesse. Harald svarede: Du skal mindre kunde bevise, at jeg har rygget Forbund og Forlig, end Kong Magnus klager, at du har giort imod ham. Derpaa skiltes de ad, og hver drog til sit Skib.

Da han var kommen i Skibet, sagde han til sin Dreng, at han ikke den Nat vilde sove paa sit sædvanlige Sted; thi han frygtede for hemmelig Efterstræbelse. Hvorudover han lagde en stor Knub i sin sædvanlige Seng, og lagde sig selv et andet Sted i Skibet, og befoel sin Dreng at tage vare paa, hvad der skedte om Natten. Da alle Folkene sov, komme der to Mænd roende til Skibet, og den eene gik op paa Bagstavnen, og hug med en Øxe i Kongens Seng, saa at den stod fast i Knubben. Derpaa sprang han i Baaden igien, roede bort, da det var gandske mørkt, og lod Øxen blive i Knubben. Over dette vaagnede Harald, og vakte alle sine Folk op, og sagde dem, hvad Forræderie der var bleven anstillet imod ham. Hvorpaa han befoel dem strax at løse Skibene og roe dersra i Mørke, efterdi han ikke havde Folk nok til at slaaes med Svend Ulfsøn. Og han roede derhen, hvor Kong Magnus laae

laae med sin Armee. De toge imod hverandre med stor Glæde, og talede om deres Forlig, hvilket Harald var redebon til at indgaae (*).

1046 Kong Magnus laae nær ved Landet, og havde sit Telt paa Landet: Hvorudover han bod Harald, sin Far-Broder til Giæst med 60 Mænd. Og da det lakkede noget ud paa Dagen, gik Kong Magnus ind til Harald, og med ham nogle af hans Mænd, som havde Vaaben, Klæder og andre kostbare Ting at bære, hvoraf han uddeelte Foræringer til alle Haralds Mænd fra den overste ind til den nederste. Siden gik han ind til Kong Harald med tvende Rør-Straae i sin Haand, og sagde til ham: Hvilket af disse tvende Straae vil du udvælge dig, min Frende, Harald? Hvortil han svarede: Jeg vil have det, som er mig nærmest; men hvad skal dette betyde? Kong Magnus sagde: Med dette Rør giver jeg dig Halv-Parten af Norge, med Skat og Skyld og alt, hvad der ligger til, med disse Vilkaar, at du skal have samme Kongelig Magt og Herlighed i Norge, som jeg, dog saaledes, at naar vi ere sammen, skal jeg have det høyeste Sted, og have Fortrin for dig i Æresbeviisning, Sæde, Gang og al Slags Tieneste, og hvor vi kommer sammen i Havn eller ved Brygge, skal jeg have øverste Rang. Men du skal styrke vort Rige, efterdi jeg giør dig til den Mand i Norge, som jeg ikke havde tænkt, at nogen skulde blevet, saa længe jeg var i Live. Harald stod da op, og takkede ham, og de satte sig ned, og giorde sig glade med hverandre indtil Aftenen. Siden gik Harald til sine Skibe.

1046 Næste Dag lod Kong Magnus stevne alt sit Folk til Ting, og lod oplyse for dem, at han havde givet sin Frende, Harald Sigurdsøn Halv-Deelen af Norge med sig. Tore af Stegen gav Kong Harald Kongelige Vaaben og Konge-Navn paa Tinget. Samme Dag bod Kong Harald sin Broder-Søn, Kong Magnus til Giæst udi sit Telt med 60 Mænd, og tracterede dem herlig. Kongerne sade hos hinanden, og vare meget glade. Da det lakkede noget ud paa Dagen, lod Harald indbære mange Poser fulde af Guld, Sølv og dyrebare Klenodier, samt Klæder og Vaaben, og da han havde givet alle Kongens Mænd, som der vare forsamlede, Foræringer, lod han Poserne opløse og sagde til Kong Magnus: I Gaar skiænkte du mig dit halve Rige, som du med stor Møye haver vundet fra dine Fiender, hvilket var

(*) Derom melder Tiodolf: **Du navnkundige Anfører drog først Øster fra Dannemark med store Skibe igiennem det brusende Hav. Olufs Søn bad dig siden have Riget med sig. Disse Frender tillige med deres Land og Undersaatter toge med Glæde imod hinanden.**

Dar en anseelig Gave; thi det har kostet dig meget. Nu har jeg været udenlands, og ofte i stor Livs-Fare, baade jeg selv og alle mine Folk, forend jeg fik samlet denne Skat og Liggendefæe, som jeg nu vil vise dig, og deele lige med dig, ligesom Riget er deelt imellem os: Men da jeg veed, at du er meere prægtig og gavmild, end jeg er, saa ville vi deele dette Guld, og siden raade hver for sin Part, som ham lyster (*). Siden blev Guldet udslaget paa Gulvet, og deelt ved Vægt, og ingen havde paa et Sted seet meere Guld i disse nordiske Lande. Kongerne sade og saae paa Deelingen, og vare venlige og glade med hinanden. I det samme fremkom der et Begere, saa stort, som en Mands Hoved. Dette Begere tog Kong Harald, og sagde til Kong Magnus: Hvor er det Guld, min Frende, som du vil give mig imod dette Guld-Kar? Kong Magnus sagde: Vi have nu havt saa langvarig Krig og Feide, at alt vor Guld er uddeelt iblant Krigsfolk. Dernæst tog han en Guld-Ring af sin Finger, og leverede Kong Harald den, sigende: Her giver jeg dig saa meget Guld, som jeg har i min Eye hos mig. Kong Harald saae paa Ringen, og sagde: Lidet Guld er dette for den, som er Konge over tvende Riger, og der er Tvivl om, at denne Ring er din. Kong Magnus giorde sig nogen Betænkning herover, og sagde: Hvis denne Ring ikke hører mig til, saa veed jeg ikke, hvad jeg med Rette er kommen til: Thi min Fader gav mig den, det sidste vi skiltes ad. Kong Harald loe der ad, og sagde: Jeg troer vel, at din Fader gav dig denne Ring; men han tog den fra min Fader for en ringe Sag, og det kand ikke nægtes, at jo Smaa-Kongerne i Norge deres Vilkaar vare slette, da din Fader var i sin høyeste Magt. Kong Harald gav Tore Steger store Gaver, og tilsagde ham sin Gunst og Venskab (**).

(*). Siden blev en Oxe-Hud udbredet paa Gulvet, hvorpaa Gulvet rc.

(**) Gaverne vare et Begere af Mosur-Træe beslagen med Sølv og med en Sølv-Ring omkring, begge Deele forgyldte. Begeret var fuld af reene Sølv-Penge; desforuden to Guld-Ringe, som begge veyede en Mark. Ligeledes forærede han ham sin egen Kiortel af Purpur, underfored med hvide Skind, lovede ham tillige stor Myndighed, Ære og Anseelse, samt sit Venskab: Thorails Snorreson beretter, at han har seet et Alter-Klæde, giort af samme Kiortel: Men Gudrid, Guttorm Steiga Thorisons Daatter, har sagt, at hun saae sin Fader Guttorm at eye bemeldte Kiortel. Saaledes beretter Bolverker: Hiemme hørte jeg, at, siden du fandt Magnus, faldt et rigt Land i din Lod, men Guld forærede du ham. I to Frender levede fredelig indbyrdes, men Svend maatte siden tappert stride imod en af Jer.

1046. Den Vinter regierede de samtlig over Norge (*) og hver holdt sit Hof. Mange vare saa onde og fortrædelige, at de gierne ville stifte U-eenighed imellem Kongerne.

Kong Magnus havde selv Indseende med Kong Olufs Helligdom, og skar hans Negle og klippede hans Haar eengang om Aaret (**).

Da Svend Ulfson vaagnede op, og saae, at Harald var borte (som før er meldt) og han fik at vide, at Harald og Magnus vare forligte, og agtede begge at søge ham med deres Armee, seiglede han til Skaane, og blev der Vinteren over. Men da han fik at høre, at Kong Magnus og Harald var seiglet til Norge, drog han til Jylland, og samme Vinter oppebar all Kongelig Rettighed af heele Dannemark.

1047. Vaaren derefter lode Kongerne udskrive Folk over heele Norge, og da de vare færdige baade med Skibe og Folk, lagde de ind i een Havn sammen. Det hendte sig da, at Kong Harald lagde først ud af Havnen, og om Aftenen lagde sig ind i den Havn, i hvilken Kong Magnus agtede sig, og Kong Harald lagde sit Skib paa det øverste Sted, og lod giøre Telt over sig. Strax derefter kom Magnus i Havnen, og da han saae, at Harald havde optaget det øverste Sted, og agtede at ligge der Natten over, siden han havde Telt over sig, lod Kong Magnus sine Seigl falde, bad sit Folk strax væbne sig, og slaaes med ham, om han ikke vilde legge af Veyen. Da Kong Harald fornam det, bad han sine Mænd hugge Tovene løs, og legge af Veyen, sigende: Nu er Magnus, min Broder-Søn, vred. De efterkom strax Ordre, og Magnus lagde strax sit Skib paa det ham indrommede Sted. Da de nu vare kommen i Stilhed igien, gik Kong Harald med nogle faa Mænd ind paa Skibet til Kong Magnus. Hvorpaa han stod op imod Kong Harald, og bad ham være velkommen. Kong Harald svarede: For lidt siden syntes det ikke paa dig, at jeg var velkommen. Jeg meente at al Ting var kiærligt imellem os; men nu veed jeg ikke, om du vil lade det saaledes blive. Dog anseer jeg det ikke for andet, end en barnagtig Overilelse. Kong Magnus svarede: Det var ikke Barne-Skiemt; men en Prøve af mine Forfædres Sind og Mod. Jeg erindrer vel, hvad jeg har givet dig, som ogsaa med hvad Vilkaar og Forord, hvilket jeg ogsaa uryggelig vil holde, og det

(*) Samme Vinter droge de til Opland, for at oppebære Kongelige Indkomster, og vare undertiden sammen, undertiden hver for sig. Og saaledes droge de Nord til Trondhiem og Nidaroos.

(**) Og havde selv Neglerne til Skrinet hos sig.

det samme begiærer jeg af dig. Dersom jeg tillod dig udi denne Bagatelle at handle imod vores Forord, vilde du strart begynde at giore det i vigtigere Ting. Kong Harald sagde: Det er gammel Skik, at den skal give efter, som er visest; hvorpaa han gik til sit Skib igien. Deres Folk paa begge Sider havde ulige Meeninger derom, og hver sagde sit dertil (*).

Derefter seiglede Kongerne til Dannemark. Da Svend fik det at høre, flyede han til Skaane. Men Kongerne bleve i Dannemark den Sommer over. Om Høsten derefter vare de begge i Jylland (**). Da blev Kong Magnus meget syg, og laae udi Sydertorp. Da han fornam, at det var imod Døden med ham, sendte han sin Broder, Tore af Stegen til Svend Ulfson, og lod ham sige, at han gav ham Dannemarkes Rige efter sin Død, bedende derhos, at han vilde være hans Broder, Tore, behielpelig, om han trængte dertil. Siden døde Kong Magnus den Gode, og hans Død blev meget bejamret, i sær af Almuen (***).

Kong Harald satte sig for at drage til Viborg Lands-Ting, og lade sig erklære for Konge over heele Dannemarks Rige, meenende, at Nordmænd skulle stedse derefter blive Herrer over Dannemark, og han bad sine Folk heri

Aaa 2 være

(*) Af disse Kongernes Tvistigheder kunde let mærkes, at enhver paa sin Side fik at tage sig vel i Agt. Kong Magnuses Mænd foregav, at han havde en retmæssig Sag: Men de forstandige iblant dem syntes, at Harald var bleven noget fornærmet. Haralds Mænd sagde, at der var alleeneste afstalt imellem dem, at Kong Magnus skulle beholde Konge-Havnen, naar de begge paa en Tid arriverede der, altsaa var Kong Harald ikke forbundet til at vige ud af Havnen, siden han først var kommen der; og derover berømmede de Haralds Viisdom og Sagtmodighed. Andre foregav, at Kong Magnus vilde bryde sit Forbund, sigende at han havde handlet ubillig imod Kong Harald, og giort ham Tort. Dette gav Anledning til indbyrdes Misforstaaelse, som der ogsaa samme Tid tildrog sig adskilligt, hvorover de bleve uenige, hvilket her med frie Forsæt forbigaaes.

(**) Kong Magnus drømte en Nat, at han var hos sin Fader, Kong Oluf den Hellige, og at han tiltalte ham med disse Ord; hvilket, min Søn, af disse to Ting vil du udvælge, enten at fare nu med mig, eller og at blive den rigeste Konge, og leve længe, men derhos begaae en Synd, som aldrig kand forsones? Kong Magnus svarede: Jeg vil, at du skal giøre vel paa mine Vegne. Saa skal du sagde hans Fader, følge med mig. Denne Drøm fortalte Magnus sine Mænd, og strax derefter blev han syg.

(***) Herom melder Odder Kikingason: Da man lagde den milde Konges Liig i Graven, fældte de mange Taarer, som havde prøvet hans Godhed. Siden vare de alle Sorrigfulde, saa at Kongens Drabantere neppe kunde tvinge sig, ey heller Kongens Folk, som ofte vare uforsagte i Fare.

være sig behie'p lige, og tage tilsig, saa mange de kunde faae. Men Einar Tambeskielfver svarede: Mig synes det er sømmeligere, at vi fører Kong Magnuses Lig til Norge, og lader ham begrave hos sin Fader, end vi ligger her udenlands, og slaaes om en andens Eyendom, og tragter efter fremmede Kongeriger: Jeg vil heller følge den døde Kong Magnus, end nogen anden Konge levendes. Siden lod han Kongens Lig tillave, og førte det ud paa Kongens Skib. Da nu alle Norske vilde følge hiem til Norge med Kongens Liig, betænkte Harald sig, at det var best, at drage først til Norge, og indtage det Rige. Og da han kom til Landet, blev han paa hvert Ting udvalgt til Konge over heele Norge, Einar Tambeskielfver tillige med Trondernes heele Armee førte Kongens Liig til Nidaroos, og lod ham begrave udi St. Clemens Kirke, hvor St. Olufs Skrin eller Kiste stod.

Kong Magnus havde været middelmaadig af Vext, rank og ret opvoxen, havde et klar og lys Ansigt, et deyligt Haar, og et klart og reent Maal, var expedit i at finde paa Raad, venlig, kiærlig og meget gavmild. Han var og en meget god Krigs Anførere, og behiertet udi Strid. Han var meest afholden iblant alle Konger, og blev berømt saa vel af Fiender, som Venner.

Svend Ulfsøn var den Høst i Skaane, og agtede sig til Sverrig, for at nedlegge det Konge-Navn, som han havde tiltaget sig. Og da han var kommen til Hest, fik han den Tidende, at Kong Magnus var død, og at alle Nordmænd vare dragne til Norge. Da sagde han strax og svor ved Gud, at han aldrig meere skulle slippe Dannemark fra sig, saa længe han levede. Hvorpaa han samlede Folk, og indtog heele Dannemark, og blev af alle Indbyggere tagen til Konge. Tore, Kong Magnuses Broder, kom til ham med det forommeldte Kongens Budskab, og da han blev vel imodtagen, opholdt han sig længe hos ham.

X.

Kong Harald Sigurdson,

Som kaldes Harald Haardraade, den tiende Eenevolds Konge i Norge, naar man regner Hagen Jarl i Konge-Tallet.

1049. Kong Harald Sigurdson tiltrædede Kongeriget over Norge efter sin Broder-Søn, Kong Magnus Olufson, og da han havde

havde regieret en Vinter, lod han udskrive hver anden Mand over heele Norge med Skibe og Vaaben, og seiglede over til Jylland, hvor han rovede og brændte vidt omkring i Landet den gandske Sommer. Harald var en god Digtere eller Poet, og han giorde selv Viser om hans Bedrifter, da han seiglede fra Constantinopel ind i det sorte Hav (som før er meldt) han digtede da 16 Viser, som han kaldte Gammens Qvæde, hvilke alle havde et Omqvæd (*).

Torkild Gøise var en anseelig Herre i Jylland. Hans Døttre havde med mange andre spottet Kong Harald, og giort Ankere af Ost, sigende, at samme skulle nok holde Haralds Skibe, naar han kom for at vinde Dannemark (**). Hvorfore Harald lod brænde Torkilds Gaard, og hans Døttre fange, og føre til Skibs, saa at deres Fader maatte løse dem med meget Guld og Sølv (***). Torkild Gøise var den, som anden Gang gav Svend Ulfson Konge-Navn paa Viborg-Ting.

Kong Haralds første Hustrue heed Elizabeth, med hvilken han havde tvende Døttre, ved Navn Maria og Ingierd. Efter hendes Død fik han til Hustrue Torberg Arnesøns Daatter, ved Navn Tora, med hvilken han avlede to Sønner, Magnus og Oluf. Kong Harald giorde stor Skade i

 Danne-

(*) Da Kong Harald lagde ind i Godnar-Fiord, giorde han følgende Vise: Vi har engang tilforn røvet her i Godnar-Fiorden, da Qvinderne fortryllede deres Mænd. Derpaa begiærte han, at Tiodolf vilde giøre den anden halve Deel. Hvorpaa Tiodolf sang: En anden Sommer skal vi holde Sønden forud over Søen, med Skibs-Flode, Folk og Vaaben. Bolverker beretter ogsaa i sin Vise om Kong Haralds Bedrifter, at Kong Harald efter Magnuses Død reiste til Dannemark. Søe-Tog udbød du af Landet næste Sommer derefter. Skummet stod omkring Skibene af de brusende Bølger. Fartøyene saae man ligge fra Landet ude paa Havet. Stærk Vind førte dem af Sted De Danske vare da ilde farne.

(**) Derom blev giort følgende Vise: De Danske Møer udskaar af Overgivenhed Anker og Anker-Ringe af Ost. Det fortrød Kongen høylig paa. Men den Møe, som tilforn loe der af maatte en Morgenstund see mange Jern-Kroge, at holde den mægtige Konges Skibe. Der siges, at den Speidere, som saae Haralds Flode komme, tiltalede Gøises Døttre saaledes: I have sagt, at Harald ikke skulle komme til Dannemark: Hvortil Dotta Torkilds Daatter svarede: Ja, det var i Gaar.

(***) Derom melder Grane: Den gavmilde Konge anførte selv Krigs-Toget, og holdt en haard Trefning. Kongens Mænd drev Fiendens Folk paa Flugt til Stranden, hvor de sloges: Dottes Fader maatte da i en Hast udgive al sin Eyendom. Kong Harald røvede den heele Sommer udi Dannemark, og fik stor Rigdom; men han kunde dog ikke faae fæstet Fod sammesteds; Hvorfore han om Høsten reiste til Norge, og blev der Vinteren over.

Dannemark med Rov og Brand; thi han drog hvert Foraar, det eene efter det andet, med sin Armee til Dannemark, og fik et overmaade stort Bytte, men Øiget kunde han ikke faae (*).

Kong Svend regierede da over heele Dannemark, og var hiemme om Vinteren; men om Sommeren laae han med alle sine Folk til Skibs, og truede, at han vilde drage til Norge, og giøre der lige saa stor Skade som Harald havde giort i Dannemark. Han sendte derfor Bud til Kong Harald, at han skulle møde ham om Vaaren ved Elven; Der vilde de slaaes med hinanden, indtil de bleve trette eller forligte. 1051. De giorde sig færdige paa begge Sider, og udrustede Skibe og Folk den heele Vinter, og lod udskrive Folk af begge Riger (**). Om Vaaren seiglede Harald med sin Flode til Elven, og da han fik at vide, at Svend laae endnu ved Siæland med sin heele Flode, sagde han til Tiodolf: *Loget hebuir Balder at Baldre,* det er: Nu har en Konge løyet for den anden. Derpaa fordeelte Harald sine Folk, og lod meeste Parten af Bonderne drage hiem igien, men sit eget Folk og Læns-Herrerne med deres Folk, samt de Bønder, som boede nærmest ved Dannemark, tog han med sig til Jylland, og landede Sønden for Skagen, gik paa Land med sine Folk, og giorde stor Skade indtil Ribe (***) og ladede alle sine Skibe med Rov og Bytte.

Da

(*) Derom melder Stufver Skald: *Falster var efter Gudernes Raad ruineret. Der kom stor Skræk over Folket. Ravnene bleve fede, og de Danske vare hvert Aar bange.*

(**) Samme Sommer kom Thorleik den Fagre fra Island, og sammensatte en lang Vise om Svend Ulfson: men da han hørte, at Kong Harald var reist til Elven imod Kong Svend, sang han denne Vise: *Sandt er det, vi venter Strid, som noksom kand mærkes, da Trondhiems raske Folk paa denne Tid laver sig til Krig. Men GUd raader nu meest for, hvem Seyeren og Landet skal tilfalde.* Og endnu videre sang bemeldte Thorleik: *Harald fører vel udrustede Skibe Norden fra, han, som vel kand forsvare sit Land, og ellers plyndre, er vred. Men Svend drager Sønder fra paa sine smukke Skibe. Hans Skibe ere vel malede, og glimrer af Guld*

(***) Derom melder Stufver Skald: *De paa Tiøde undflyede da for Kongen. Harald vovede sig med et modigt Hierte over Landet i Striden.* Dernæst fore de Sønder til Hedebye, indtoge og brændte samme Kiøbstad. Da giorde Kongens Mænd denne Vise: *Hedebye var aldeles opbrændt af den vrede Herre, og det maa man i mine Tanker kalde en tapper Gierning. Det er vanteligt, at Svend faaer Fortred i Nat, indtil Hane Gal. Den høye Ildslue sees brænde udaf Husene inden i Byen.* Herom melder og Thorleik i sin Flok eller Vise-Digt, da han

Da han seiglede Nord omkring Tiod=Aae (Tye) med 60 Skibe, kom Svend oven af Landet med en utallig Armee, og bod Harald paa Land at stride med sig. Harald bad ham slaaes med sig til Skibs (*), og han seiglede Østen for Skagen, og laae nogle Dage under Lesoe (eller Samsoe). En Morgen, da det var meget taaget, saae hans Mænd langt borte, ligeesom megen Ild brændte, hvilket da de gave Kongen tilkiende, sagde han: Tager Teltene af, og begiver jer til at roe, det er de Danskes forgyldte Skibe og Floye Soelen skinner paa; thi Taagen er der dreven i Veyret. Og det var som Kongen sagde, at Kong Svend kom der med en stor Flode. Hvorpaa enhver roede det beste han kunde. Men de Danskes Skibe vare lettere, og satte nær ind paa Nordmændene: Hvorfore Kong Harald bad sine Folk binde Klæder og andet saadant paa Stokke og tomme Tonder, og kastede det ud: Hvilket de og giorde, og da det var stille Veyr, drev det for Strømmen. Da de Danske saae det, lagde de efter, og toge, hvad de kunde faae. Da Kong Svend, som var bagest i Floden med sit Skib, saae, at hans Folk blev hindret ved at optage Vrag, opmuntrede han dem til at forfolge Harald, og forbod dem at indtage noget, som Harald lod udkaste. Hvilket de og efterkom. Da Kong Harald saae det, bad han sine Folk lette Skibene, og kaste Korn og Meel ud, og andet som var meest tungt, og best kunde undværes. Da det var giort, lod han tilsidst tage Folk, som han havde fanget i Jylland, og binde dem ved Luger, Fiele, Stokke og tomme Tønder, og kaste dem ud. Da Kong Svend saae det, bad han hielpe disse Folk, og dermed undkom Kong Harald med alle sine Skibe (**).

Kong

spurgte, at der ingen Tresning blev af ved Elven: Kongens Mænd, som intet vidste af det forrige, spurgte Folket, hvem der med Ild og Sverd havde ruineret Hedebye. Da Harald kom Øster fra, og Skibene havde god Vind til Kongens Byer, da var det en farlig Tid for Landet.

(*) Saaledes melder Thorleik den Fagre: Svend, som var født til Seyer og Nytte, og nu var rigere paa Folk, bad dem at stride med sig paa Landet. Men den raske Kong Harald syntes heller at ville forsvare sig paa Floden, end legge Landet under sig.

(**) Saa siger Thorleik Fagre: Alt fornam jeg, hvorledes Svend jagede efter Østermændene, og den anden skyndte sig snart bort. Trondhiems Konge var klog, som lod meest; alt sit Bytte flyde paa Jyllands Hav, hvilket hans belæssede Skibe kunde undvære. Da Kong Svend drog tilbage med sin Flode, og lagde ind ved Lesoe, traf han 7 Norske Skibe for sig, hvorpaa alleeneste vare udskrevne Krigsfolk og Norske Bonder. Disse bade om Liv og Pardon; og frembøde derhos deres

Kong Harald var en mægtig Herre, og forestoed sit Rige vel indenlands, han var viis og forstandig i alle sine Anslag, snild og forsynlig, og vidste vel at finde paa Raad, saa at ingen Regent i disse Nordiske Lande har været visere, end han. Derhos var han og en ypperlig Feldt-Herre, og en duelig og dristig Stridsmand, stærk og rask, og giorde mange store Bedrifter, som ikke ere beskrevne, men mange af dem findes i en Vise, som Islænderne giorde om ham, for hvilken han og blev dem meget gunstig, i det han sendte dem fire Skibe med Meel, i den dyre Tid, som var der paa Landet (*) og gav alle fattige Folk Lov at drage af Landet, som kunde søge deres Næring i andre Lande. Han sendte og en stor Klokke til Island til den Kirke, som Kong Oluf havde givet dem Tømmer til, med fleere saadanne Velgierninger, som han beviste dem.

De tvende Islændere, Haldor Ufpagsøn, og Ulf Uspagsøn, vare Brødre, og havde været med Kong Harald udi Constantinopel, men vare af meget ulige Sind. Haldor var en stærk og deylig Mand, og Kong Harald gav ham det Vidnesbyrd, at han aldrig havde ladet sig skrække af nogen Fare, og deri havde ingen af alle de Mænd, som Kongen havde havt med sig, været hans lige. Han havde ikke ladet sig bevæge og forandre enten ved got eller ont, han var ikke gladere eller traurigere en Tid, end en anden, han sov, aad eller drak ikke meere engang end en anden, han talte lidet og besværligt, sagde reent ud, hvad han meente, og var en stiv og haard Mand (**).

Men Ulf var viis og veltalende, venlig, lystig, troe og eenfoldig; hvorudover Kongen havde ham meget kiær, og giorde ham til sin Marskalk, og gav ham Jorund, Torbergs Daatter, Dronningens Syster til Hustrue. Deres Børn vare disse: Jon Sterke paa Rasevold, og Brigida (***).

Jons

Gods og Eyendom til at løse sig med: Hvorom Thorleif Faare saaledes beretter: De stive Norske tilbøde Kong Svends Mænd et fordeelagtigt Forlig; thi de havde mindre Krigsfolk. Siden bleve de forligte, da Bønderne, som vare i Frygt for Livs Fare, studsede og torde ikke gribe til at giøre Modstand.

(*) Og udgav en Forordning, at der ikke maatte tages meer for et Skippund Hvede, end 100 Allen Vadmel.

(**) Men dette var ikke altid efter Kongens Sind, allerhelst, da han havde saa mange andre fornemme Mænd omkring sig, som vare ham meget tienstagtige. Haldor opholdt sig nogen Tid hos Kongen, siden drog han til Island, og slog sin Boe-Pæl i Hierdarhult, hvor han boede al sin Tid, og blev en gammel Mand.

(***) Brigida var Moder til Sode Ulf, som var Fader af Peder Birda Svend, Ulf Flys og hans Sødskende.

Jons Søn var Erling Himald, Erke-Bisp Oistens og hans Brodres Fader (*).

1053. Kong Magnus havde ladet bygge en Kirke i Nidaroos, hvor St. Olufs Liig havde staaet om Natten: Hvilket Sted laae den Tid oven for Byen. Han havde og begyndt at lade bygge Kongens Gaard: Men som Kirken ikke var fuldkommen opbygt, da han døde, lod Kong Harald begge Deele fuldbyrde, og lod tillige bygge Maria Kirke paa det Sted, hvor St. Olufs Liig først var nedgraven. Samme Kirke blev første Vinter efter Kong Haralds Fald saa stærk muret, at den med Nød kunde nedrives, da Erke-Bisp Oisten lod den nedrive.

Kong Olufs Legeme laae i St. Olufs Kirke, medens der blev bygt paa Mariæ Kirke. Kong Harald lod ogsaa bygge Kongens Gaard oven for Mariæ Kirke ved Aaen, og lod den store Sal indvie til St. Gregorii Kirke.

Ifver Hvide var fordum Læns-Herre i Oplandene, og var en Daatter-Søn af Hagen Jarl den Rige, eller Mægtige. Samme havde en Søn, ved Navn Hagen, som var en deilig og stærk Mand, og havde i sine unge Aar faret paa Søe-Røverie, hvorved han havde forhvervet sig store Midler, og var bleven en navnkundig Helt i Norge.

Einar Tambeskielfver var den førnemste Læns-Herre i Norge, og regierede over heele Trondelagen, og endskiønt der ikke var stor Venskab imellem ham og Kong Harald, saa havde han dog alle de Forlæninger, som Kong Magnus havde forundt ham. Einars Hustrue var Bergliod Hagen Jarls Daatter, som før er meldt. Deres Søn Endre havde til Hustrue Sigrid, Ketil Kalfs Daatter af Ringnæs, Kong Haralds Søster-Daatter. Endre slægtede sin Moders Venner paa i Deylighed. I Styrke, Vext og Mandhaftighed lignede han sin Fader, som deri overgik alle Mænd i Norge, og var meget afholden.

Aslag Erlingsøn boede da paa Sole. Hans Hustrue var Greve Svend Hagensøns Daatter. Den anden Svend Hagensøns Daatter havde Svend Ulfsøn, Konge i Dannemark. Orm var da Greve udi Oplandene. Hans Moder var Ragnhild, Hagen Jarls den Riges Daatter. Saadan ypperlig Slægt og Afkom var der af Hagen Jarl udi Norge.

(*) Kong Harald gav Ulf Marskalk Læns-Herres Ret og Myndighed, samt 12 Markers Indkomst, og desuden et halvt Herred i Trondhiem. Herom beretter Steen Hardises Søn udi Ulfs Flok.

Kong Harald var høymodig, trodsig og stiv-sindet, og jo meere han blev stadfæstet i Riget, jo meere tiltog hans Mod, saa at det ikke var sikkert at sige ham imod, eller at ville have noget frem, som ikke behagede ham (*).

Einar Tambeskielfver var Regent over alle Bonderne i Trondhiem, og svarede for dem paa Tinget, naar Kongens Mænd havde nogen Sag med dem; thi han forstod Lov og Ret, og det fattedes ham ikke paa Dristighed til at fremføre Bondernes Ærende paa Tinget, endskiønt Kongen selv var nærværende: Hvorudover Bonderne vare ham trøe og forbundne. Kongen blev ofte vred og fortrydelig derover: Men Einar vilde ikke vige fra Retten, sigende at Bonderne ikke vilde taale, at Lov og Lands-Ret i nogen Maade skulle overtrædes. Siden dette skedte ofte, holdt Einar daglig mange Folk, og tog endnu fleere med sig, naar han drog til Kiøbstaden, hvor Kongen var; thi da havde han otte eller nie Lang-Skibe, og hen ved 5 eller 600 Mand. Det hendte sig engang, at, da Einar kom til Byen, og gik i Land med sine Folk, stod Kongen paa en Svale i sin Gaard, og da han saae hans Folk gaa i Land, sang han denne Vise: **Her see eik op hin orba Einar** 2c. (**).

Einar opholdt sig nogle Dage i Byen. Imidlertid hendte det sig, at en Tyv blev greben, og fort paa Tinget for at dømmes, som tilforn havde troelig tient Einar. Nu sluttede vel Einar, at Kongen ikke lod Tyven slippe, endskiønt han svarede eller bad for ham; hvorfore han lod en Deel af sine Folk væbne, og gaae frem at tage Tyven af Tinget med Magt. Da Kongen saae det, blev han meget forbittret derover; men deres Venner paa begge Sider lagde sig derimellem, og det blev samtykt, at de selv skulle tale med hinanden, og at det Møde skulle skee i Kongens Gaard. Kongen gik da ind i sin Sal med nogle faa Mænd, og hans øvrige Folk holdt ude paa Gaarden. Kongen havde ladet sætte Bræder for Vinduerne, saa at der var noget mørk inde.

1054. Da

(*) Derom melder Tiodolf Skald: Den bør visst være klog, som vil beholde Jedderen, og imodstaae den stridbare Herre. Hvad Kongen paabyder, siger alt Folket ja til. Der ere kun faa, som ikke efterkommer hans Villie.

(**) Indholdet af Visen er dette: Her seer jeg den Skiøtte Einar komme op af Skibet. Der haver Tambeskielfver et stort Følgeskab. Han truer at møde os Mandstærk. Jeg mindes vel fordum, at Kongens Jarler maatte fare med et mindre Antal af Huus-Karle. Den mægtige Einar vil vel drive os ud af Landet, hvis ikke min Øxes tynde Mund formaar at kysse ham.

1054. Da Einar kom i Gaarden med sine Folk, sagde han til sin Søn, Endre: Bliv du her ude hos vore Folk; thi saa har jeg ingen Fare. Endre blev staaende uden for Døren. Og da Einar kom ind, sagde han: Mørkt er det nu i Kongens Sal, og strax løb Kongens Mænd til ham, af hvilke nogle hug og nogle stak paa ham. Da Endre hørte det, drog han sit Sverd, og løb ind, men blev strax dræbt tillige med Faderen. Derpaa løb Einars Folk strax til Salen, og søgte frem til Døren. Men da de savnede Anførere, tabte de Modet, og den eene opmuntrede den anden til at gaae frem, sigende: Det var en stor Skam, om vi ikke hevnede vor Anførers Død. Men da Kongen gik ud, og satte sine Folk i Orden, og opreiste sin Fane, torde Bønderne ikke søge ham: Hvorudover Kongen gik til Skibs med sine Folk, og lagde ned efter Aaen, og siden ud paa Fiorden.

Da Bergliod, Einars Hustrue, som da var i sit Herberg, fik at vide, at Einar og Endre vare dræbte, gik hun strax til Kongens Gaard, hvor Bønderne vare, og bidsede dem til at stride imod Kongen; men i det samme roede Kongens Skib ud efter Elven. Da sagde Bergliod: Nu savner jeg min Blodsforvante, Hagen Ifverson: Einars Banemand skulle ikke saa frit drage ud igiennem denne Aae, om Hagen Ifverson stod paa Aae-Bredden. Siden lod hun Einar og Endre hæderlig begrave udi Olufs Kirke ved Kong Magnuses Grav.

For denne Gierning geraadede Kong Harald udi saa stort et Had hos Lænsherrerne og Bønderne, at de havde i Sinde at giøre Opstand imod ham, og fordrive ham af Riget, dersom nogen havde tordet paatage sig at være deres Anfører.

Find Arneson, Kongens Lænsmand, boede paa Orie. Hans Hustrue var Torborg, Haldan Sigurdsons Daatter. Haldan var Kong Haralds Broder, og Dronning Tore var Finds Broder-Daatter; hvorfore han og hans Broder vare Kongens kiæreste Venner.

En Sommer havde Find, samt Guttorm af Opland og Hagen Ifverson været paa Søe-Roverie sammen i Vesterlandene. Og da Find kom hiem, fandt han Kongen i Trondhiems-Fiørden, og var ham meget velkommen. Derpaa gav Kongen ham tilkiende det, som var passeret med Einar og Endre, samt hvorledes han maatte flye for Bønderne. Find svarede strax, og sagde: Du er ilde faren i begge Maader: Du giør alt ont, og naar det er giort, er du saa bange, at du ikke veed, hvor du vil være. Kongen smilede, og sagde: Da skal jeg nu sende dig, min Svoger, ind til Byen, at forlige mig

med Bønderne igien, og dersom det ikke gaar for sig, da beder jeg, at du vil drage til Opland, og mage det saa med Hagen Ifverson, at han ikke er mig imod. Find sagde: Hvorledes vil du betænke mig igien, om jeg drager denne farlige Reise for dig: Thi baade Einars og Endres Slægtinge, samt alle Oplændinger ere dine største Fiender for denne Gierning; saa at det ikke er sikkert for nogen af dine Mænd eller Sendebud, at komme der, uden de ere desmeere tapre og forsynlige. Kongen sagde: Forret du dette Ærende for mig min Svoger; thi jeg veed ingen bedre at bruge i denne Sag, end dig, paa det jeg kand blive forligt, og faae mine Sager sat i en sikker Stand, og begiær siden af mig, hvad du vil. Derpaa sagde Find: Hold dine Ord, o Konge; min Begiæring er denne, at du vil skiænke Kalf, min Broder, Liv og Lande-Fred, og alt hans Gods og Eyendom igien, med samme Myndighed, Titel og Værdighed, som han havde, da han drog af Landet. Kongen samtykte det, og Find krævede Vidner og Forsikring derpaa. Dernæst sagde Find: Hvad skal jeg byde Hagen paa dine Vegne, at han vil skride til Forlig; thi han har meest at sige hos Trondhiems Indbyggere. Kongen sagde: Du skal først høre, hvad han begiærer, og siden giøre dit beste paa mine Vegne; i hvad du end skal byde og give ham, Kongeriget undtagen. Siden drog Kongen Sønder til Møre, og samlede Folk.

Find Arneson drog til Byen Nidaroos, og havde 80 af sine Mænd med sig. Der holdt han Ting med Bønderne og Borgerne, og med en vidtløftig og fyndig Tale forestillede dem, at de ikke skulle sætte sig op imod deres Herre og Konge, eller fordrive ham: Thi der vilde flyde meget ont af, hvorpaa de tilforn havde havt Exempel. Kongen vilde bøde og give Vederlag for sin Gierning. Borgerne og Bønderne svarede, at al Ting skulle blive i Stilhed og Roelighed, indtil de fik Bud fra Opland igien. Siden drog Find over Fieldet til Opland, og kom først til sin Svoger, Orm Jarl, som havde Sigrid, Finds Daatter til Hustrue, og tilkiende gav ham sit Ærende. Orm Jarl drog med ham til Hagen Ifverson, og talede i bemeldte Sag paa Kongens Vegne. Hagen Ifverson svarede, at han var forbunden til at hevne sine Svogres Død, og at han havde faaet Tidende fra Trondhiem, at han der lettelig kunde faae en tilstrækkelig Armee til at giøre Opstand mod Kongen med. Find sagde: Det er dig raadeligere, at du tager store Gaver, Skiænk, Ære og Værdighed af Kongen, efter dit eget Forlangende, end at du sætter dig op imod ham; thi dersom du bliver giort fredløs og fordreven af Landet fra din Arv og Eyendom, har du baade Skam og Skade deraf.

Og

Og dersom du overvinder Kongen, bliver du kaldt Kongens Forræder, efterdi du engang har sooret ham Huldskab og Troeskab. Greve Orm stadfæstede Finds Ord, og det kom saa vidt, at Hagen forlangte, at Kongen skulle give ham Ragnhild, Kong Magni Daatter til Hustrue, med saadan Hiemgift, som hun kunde være fornøyet med, og som kunde accordere med hendes Værdighed. Find lovede og tilsagde ham det paa Kongens Vegne, og drog saaledes til Kongen igien, efter at han havde ophævet den Foreening, som Einars Paarørende havde indgaaet imod Kongen. Derpaa drog Kongen til Nidaroos igien, og havde sit Rige i Fred uden indvortes Oprør.

Da Hagen kom til Kongen med dette Forlig, sagde Kongen sig at ville holde alt, hvad der paa hans Vegne var udlovet. Dog maatte Hagen selv forsøge, om han kunde faae Jomfruens Samtykke og Villie dertil; thi uden dette kunde han ingenlunde give hende bort. Hagen gik til Ragnhild, og gav hende sit Forlig tilkiende, og begiærede hendes Samtykke. Men hun svarede: Nu fornemmer jeg, at min Fader, Magnus er død, siden jeg skal gives bort til en Bonde. Havde min Fader levet, da havde han givet mig bort til en Konge: Derfore vil jeg ikke have nogen Mand, som ingen anseelig Betiening eller Værdighed haver, endskiønt du er en duelig, deylig og tapper Mand. Hagen indberettede Kongen hendes Svar, og begiærede, at Kongen skulle giøre ham til Greve, efterdi saa vel hans Fødsel, som andre hans Vilkaar og Leilighed kunde passe sig paa denne Stand. Men Kongen sagde, at Kong Oluf hans Broder, og Kong Magnus Olufsøn, vilde ikke have uden een Greve i Norge paa een gang, og saaledes havde det ogsaa været udi hans Tid til denne Dag: Nu vilde eller kunde han ikke tage denne Værdighed fra Orm Jarl, og give Hagen den. Find og de andre Forligelses-Mænd, som vare tilstæde, bleve meget vrede, og sagde, at Kongen holdt ikke sine Ord. Herudover drog Hagen strax til sin Svoger Kong Svend i Dannemark, hvor han blev vel modtagen, og fik store Foræringer, og blev giort til Landværge imod Frie-Byttere og Søe-Røvere, som paa den Tid giorde stor Skade i Dannemark.

Kong Svend havde en Søster-Søn, ved Navn Asmund, hvilken han selv havde ladet opfostre. Da han kom til Alders, blev han en ond og oprørisk Mand, samt en Røvere og Mordere. Kongen gav ham Forlæning til hans Underholdning, ikke desmindre røvede han fra Kongen, saa vel som andre. Kongen lod ham hente til sin Gaard igien, at han altid skulle være hos ham. Men han løb bort om Natten til sit Folk og Partie, og røvede,

 ligesom

ligesom tilforn. Derpaa lod Kongen ham hente og sætte i Jern: Men han brød ud igien, og gav sig til at rove, brænde og myrde i Kongens Land, hvem han kom over, og giorde stor Skade. Og naar nogen klagede for Kongen, vilde han ikke høre dem, men viiste dem til Hagen Ifverson, som han havde sat til Landværge, for at hemme og straffe saadanne Folk. Det var ham sagt, at Hagen var en uforsagt og navnkundig Mand, men ham syntes, at Hagen holdt sig fra, hvor der var nogen Livs-Fare at befrygte. Da dette blev Hagen indberettet med et og andet Tillæg, drog han med sine Skibe derhen, hvor Asmund var, og de holdt en skarp Trefning med hinanden. Asmund og Hagen sloges selv med hinanden; men Hagen hug hans Hoved af, og bragte det for Kongen, da han sad til Tafels, og lagde det paa Bordet for Kongen, spørgende derhos, om Kongen nu vilde troe, at han ikke var forsagt. Kongen svarede intet, men blev rød i Ansigtet, som Blod. Hagen gik da bort; men Kongen sendte en Mand efter ham, og bad ham drage bort af hans Tieneste, efterdi han ikke kunde beholde sine Paarørende i Fred for ham, og han vilde intet ont giøre ham.

1055. Da Hagen kom til Norge igien, var Orm Jarl død: Hvorudover Hagen Ifverson blev Greve i Norge, og fik Ragnhild, Kong Magni Daatter til Hustrue, tillige med et Grevskab i Norge.

Da Kalf Arneson var udenlands, røvede han i Vester-Søen om Sommeren, og om Vinteren var han i Orknøe hos sin Svoger, Torfin Jarl. Find Arneson sendte ham Bud, at han skulle komme til Landet igien; thi hans Sag var forligt hos Kongen. Da Kalf kom til Kongen, gav han ham Fred igien i Landet, samt alt det Gods, Eyendomme og Forleninger, som han tilforn havde havt af Kong Magnus, og Kalf forpligtede sig til at giøre, hvad Kongen vilde have giort, og som kunde sigte til Rigets beste.

1055. Næste Sommer derefter drog Kongen ud af Norge med en stor Armee til Søes. Og da han kom til Fyen, var der meget Folk forsamlet imod ham paa Landet. Kongen bad Kalf gaae i Land med sine Folk for at udspionere Leiligheden, indtil han selv blev færdig med sine Folk. Da Kalf kom i Land, mødte Indbyggerne ham, og der begyndtes en haard Trefning. Kalf blev overvunden, og maatte tage Flugten; men blev forfulgt af de Danske, som nedsablede mange tillige med Kalf Arneson. Da Kongen fornam det, gik han i Land med sine Folk. Og da de fandt

Kalfs

Kalfs døde Legeme, bare de det til Skibene. Men Kongen drog op, og giorde stor Skade (*).

Find Arneson tog sig dette meget nær, og sagde, at Kongen havde forraadt Kalfs Liv, og paa en underfundig Maade bedraget ham, i det han kom ham til at lokke sin Broder hiem fra Vesterlandene paa hans Ord og Løfte, og siden forraadede ham. Ja han sagde og, at Kongen havde fortient større Hevn og Straf, end Kalf. Kongen lod dem sige, hvad de vilde, og sagde hverken ja eller ney dertil (**).

Men denne Gierning gik Find saa nær til Hierte, at han forlod Norge, og drog til Kong Svend, som tog meget vel imod ham, og skiænkede ham Greve-Titel, og gav ham et Grevskab i Forlæning i Dannemark (***).

Der drog og samme Tid mange andre Lænsherrer ud af Norge til Dannemark, og bleve der vel modtagne.

Guttorm var en Søn af Ketil Kalf paa Ringenæs og Gunhild, Kong Haralds Søster. Samme var en duelig Søe-Røvere, og røvede længe i Vester-Søen og paa Vester-Landene. Han stod ogsaa i Forbund med Margader, Konge i Irland, og havde derfore Friehed og Vinter-Leye paa Dublin i Irland (†).

En Sommer havde Kong Margadar og Guttorm røvet i Engeland og andre Lande vidt omkring, hvorved de havde faaet et meget rigt Bytte. Da de kom i Angulands Øersund, og de skulle deele Byttet, forglemte Margader al Venskab, Troe og Løve, samt Ære-Kiærhed og Billighed, og forelagde Guttorm tvende Vilkaar, nemlig, at han enten strax skulle gaae af sine Skibe, og overlade Kongen dem med heele Byttet, eller og han skulle strax slages med ham. Nu havde Guttorm ikkun fem Skibe, og Kongen havde 60. Derfore bad Guttorm om tre Dages Frist til at betænke sig, meenen-

(*) Saaledes melder Arnor: Udi Fyen røvede Harald siden, og med Sverd dræbte mange Fyn-Boer, saa der blev kun faa tilbage.

(**) Men det kunde man mærke, at det syntes ham at være vel bestilt: Hvorfore han (nemlig Kongen) ogsaa sang denne Vise: Nu har jeg formaaed at tage dem alle 13 af Dage; saavidt jeg mindes, ere de med frie beraad Hue myrdede. Somme siger, at det er ilde giort: ja nogle tør sige, at jeg er alt for hevngierig.

(***) Han gav ham og tillige Halland at regiere over, og forsvare Landet imod de Norskes Indfald og Røverie.

(†) Han opholdt sig ogsaa meget hos Kong Harald, og var ofte i Raad med ham, for sin Conduite og Forstand: Hvorfore han og havde mange Venner.

meenende, at han forinden skulle formilde Kongens Hierte. Men han afslog hans Begiæring. Dette passerede Dagen for St. Olufs Dag: Guttorm resolverede da heller at døe med Ære, end saa skammelig forlade sine Skibe, og siden leve til Spot og Skam. Han bad da Gud om Naade, og udlovede Tiende til Kong Oluf af alt det Bytte de fik, saa fremt de vandt Seyer. Derpaa begyndte han en Trefning imod Kong Margader, og beholdt Seyer (*) og førte et stort Bytte derfra. Og da han kom hiem, gav han den tredie Part deraf til St. Oluf, og af det Sølv blev giort en stor Kølve (**) og indlagt iblant St. Olufs Liggendefæe, til en ævig Hukommelse om Guttorms Seyer. 1058.

Kong

(*) Kong Margadar blev slagen med sit heele Følgeskab baade unge og gamle.
(**) Af dette Bytte blev hver tiende Penge udtaget, saasom forhen var lovet St. Oluf. Af samme Sølv lod Guttorm giøre et forgyldt Billede paa hans eller hans Skib-Byggeres Størrelse, saa at bemeldte Billede var 7 Alne høy.

Om Kong Olufs Jer-Tegn i Dannemark.

I Dannemark var en ond Greve, som havde en Tieneste-Pige fra Trondhiems Læn i Norge, hvilken dyrkede den hellige Kong Oluf, og troede paa hans Helligdom. Men Greven troede intet af hvad der blev sagt ham om denne Konges Jer-Tegn, foregivende, at det var kun Fabel, og han drev Spot med den Ære og Dyrkelse, som Norges Indbyggere beviiste denne Konge. Da nu St. Olufs Dag indfaldt, vilde denne vrangsindede Greve ikke, at den skulle helligholdes; men befoel bemeldte Pige at bage Brød. Pigen som vidste, hvad der vilde følge paa, dersom hun ikke efterkom Grevens Befaling, gik hen at legge Ild i Ovnen, men sukkede derhos over dette besværlige Arbeyde, og udlod sig med disse Ord, at hun aldrig herefter vilde troe paa St. Oluf, hvis han ikke paa nogen Maade hevnede denne voldsomme Gierning. Derpaa tildrog sig strax dette Mirakel, at Greven blev blind paa begge sine Øyne, og de Brød, som hun havde lagt i Ovnen, bleve forvandlede til Steen. Af disse Steene ere adskillige sendte omkring baade til St. Olufs Begravelse-Sted, som og til andre Steder. Og fra den Tid af er St. Olufs Dag altid bleven helligholdet i Dannemark.

Om Kong Olufs Jer-Tegn ved en Krøbling.

Vester udi Valland var en Mand af Sygdom bleven saa contract, at han ikke kunde gaae, uden paa sine Knæe, og Haand-Knoger. Da denne engang laae og sov paa en Vey, drømte han, at han saae en høy-fornemme Mand kom til ham, og spurgte, hvor han agtede sig hen? Hvortil han svarede, og nævnte en Bye ved Navn. Den høy-fornemme Mand sagde til ham: Drag du til St. Olufs-Kirke i London, der skal du blive helbredet. Da Krøblingen vaagnede, begav han sig strax paa Veyen. Da han omsider kom til den Broe, som er i London, spurgte han dem, som mødte ham, om

Kong Harald lod bygge Kiobstad i Oslo, og residerede der ofte; fordi der var god Tilforsel fra adskillige Lande. Desuden var han og der nær ved Haanden baade til at tage imod de Danske Frie-Byttere, som ogsaa til at drage over og giore Indfald i Dannemark. Det hendte sig en Sommer, at Kong Harald seiglede over til Jylland med nogle smaa Skibe, for at rove 1060. Men Indbyggerne forsamlede sig, og forsvarede Landet imod ham. Derpaa seiglede han ind i Linfiord, og rovede paa begge Sider. Men Indbyggerne forsamlede sig, og holdt ham fra Landet. Derpaa lagde han ind til en øde Holm, hvor ingen boede. Og da hans Folk søgte efter Vand, fandt de intet. Hvorpaa Kongen bad dem opsøge en Lyng-Orm, og da de havde fundet den, lod han den legge til Ilden, og giore den heed og mat, saa at den blev torstig: Derpaa lod de den løs, og fulgte efter den (*) indtil den krøb ned i Jorden. Paa samme Sted grove de, og fik Vand nok. Dernæst fik Kongen af sine Speidere den Tidende, at Kong Svend var kommen i Fiorden med en stor Skibs-Flode, og havde besat Gabet, eller Indlobet. Derpaa lod Kong Harald sine Skibe roe op efter Fiorden, og kom til Lysbrening (**) om Aftenen. Dernæst lod han om Natten losse sine Skibe, og trække over et smalt Stykke Land ud i Vester-Hav, og føre sit Gods over. De bleve færdige inden Dag, og seiglede til Norge. Kong Harald sagde da, at naar han kom igien, skulle han have fleere og storre Skibe (***).

1061. Den Vinter opholdt Kongen sig i Trondhiem, og lod der bygge et Skib, efter den Modelle, som Ormen Lange var bygt, og blev forgyldt baade for og bag, saa og paa Siderne, og han lod det vel forsyne og udruste med al behørig Skibs-Redskab.

de ikke kunde give ham Underretning om, hvor St. Olufs Kirke var? Men de svarede, at der vare saa mange Kirker i Byen, at de ikke kunde vide, til hvad for en Helgen hver Kirke var indviet. Noget derefter gav en Mand sig i Tale med Krøblingen, og spurgte, hvor han agtede sig hen? Krøblingen svarede at han ledte efter St. Olufs Kirke. Da skal jeg vise dig Veyen, svarede den anden; thi jeg skal ogsaa derhen. Da de kom til Kirke-Gaards Porten, steg Manden over Dør-Terskelen, som var i Porten; men Krøblingen veltede sig derover ind paa Kirke-Gaarden, og stod strax frisk og sund op igien. Da han saae sig om, var Manden forsvunden.

(*) De bandt en lang Traad ved dens Hale, paa det de desbedre kunde spore den.

(**) Saaledes kaldes det Sted, hvor Fiorden er bredest.

(***) Da de droge bort, havde de dette Mundheld imellem sig: Den gang slap Harald af de Danskes Hænder.

Kong Harald sendte Kong Svend Bud, at han om Vaaren skulle møde ved Elven, der vilde de stride med hinanden om begge Rigerne. De udrustede sig paa begge Sider om Vinteren, og udskreve utallige Folk i deres Lande. Kong Harald lod 1062 udsætte sit store Skib med det forgyldte Drage-Hoved paa (*) som bestod af 35 Rum, og da Vinden blæste, seiglede han til Elven med sin gandske Flode.

Da de Danske, som da vare under Norge, fik Kong Haralds Ankomst at vide, flyede enhver, hvorhen han kunde. Da nu Kongen fik at høre, at den Danske Flode laae under Fyen, og at Svend ikke vilde holde en Trefning med ham efter Aftale, giorde han ligesom tilforn, nemlig, han lod de fleeste Bønder drage hiem igien, og beholdt 150 af de beste Skibe hos sig, med hvilke han seiglede Sønder ved Landet, og rovede vidt omkring: Dernæst lagde han ind i Lofve-Fiord, og rovede paa Landet. Men da Kong Svend kom over dem med 300 Skibe, lod Kong Harald ved Trommeters Lyd sit Folk kalde sammen, og spurgte, hvad Raad de gave ham? Mange sagde, at det var best at flye; thi det var ikke raadeligt at slaaes mod saa stor en

(*) Da han havde lagt ud med Skibet, satte han Drage-Hovedet paa, som Tiodolf melder: Jeg saae Skibet blev smukt ført ud af Aaen i Floden. Fruentimmerne, som laae ved Landet, kiendte den pyntede Drage. Ormens Skind glimrer baade paa For- og Bag-Stavnen, og om Halsen glimrede Guld-Straaler. Paa samme Skib var alt Redskabet smukt udstafferet, som Tiodolf beretter: Den Folkmægtige (Konge) nedkastede Skibs-Teltene om en Løverdag Enkerne af Staden saae den prydede Orm skydes ud. Den unge mægtige (Konge) kunde styre det nye Skib Folket roede til Nid Aaen. Kongen holdt Vester ud i Havet. Kongens Mænd kunde vel bruge deres Aarer; Enkerne stod og undrede sig over, med hvilken Fart de roede, førend deres Aarer gik i Stykker. De efterladne Qvinder kunde tale om, hvor got det er at have Fred. Sorg kand lettelig hende, førend vore 70 Aarer med stor Knald brister i tu for os i Søe-Toget. Nordmænd kunde roe Krigs Skibet mod Strømmens Hvirvler, saa at det syntes ligesom Ørne med fast naglede Jern-Vinger svimmede. Da de kom til den Østre Side af Vigen, blev Floden formedelst Storm adspredt. Saaledes melder Tiodolf: De smukke Fartøyer laae i Læe udi Havne, hvor der var Skov. Kongen laae ved Landet med Krigs-Skibet. Almuens Skibe laae inden for Eid. I hver Bugt imellem Skærene laae vel udrustede Fartøyer. Da de fik god Vind igien, kom Kong Harald til Elven om en Aften, som Tiodolf beretter: Harald reiste hurtig med Halv-Parten af sine Krigs-Folk til Elven. Nær inde ved Rigs-Grændserne laae Norges Konge om Natten. Kongen mynstrede sine Folk ved Thumble, hvor Svend skulle møde. Der skulle de enten falde, eller Svend skulle tage Flugten.

en Magt. Men Kongen svarede, at den eene skulle før ligge tvert over den anden, forend han skulle flye (*). Kongen satte derpaa sine Folk i Orden, og lagde sit eget Skib midt i Floden (**). Ulf Marskalk lagde sit Skib næst ved Kongens (***). Yderst i Floden laae Hagen Ifverson paa den eene og Trondhiems Læns-Herrer paa den anden Side.

Siden rangerede Svend sine Skibe. Find Arneson lagde sig næst ved Kongens Skib. Der siges, at Kong Svend havde 6 Grever med sig i det Slag (†) og havde meget fleere Folk, end Kong Harald.

Derefter bandt de Skibene sammen, og lod give Signal paa begge Sider, og lagde mod hinanden (††).

Kong Svend og Find Arneson lagde til Kong Haralds Skib, hver paa sin Side, og saaledes lagde de over alt to Skibe om Borde med et hver af Nordmændenes Skibe. Og der blev en haard Trefning, da hver Konge opmuntrede sine Folk (†††). Slaget begyndte silde ud paa Dagen, paa

(*) Herom melder Sten Hardisson: Den høymodige Kong Svend sagde reent ud, hvad han meente, at der var Haab for ham om Seyer. Men den anden berømmelige Konge sagde: Før skal vi alle falde tvert over hinanden, end vi skulle flye for deres Vaaben.

(**) Herom melder Tiodolf: Den gavmilde Konge gav Ulvene Føde, og lagde Dragen midt i Floden. Dette Kongens Skib var vel udrustet og bemandet, som Tiodolf beretter: Kongen bad de raske Krigsmænd staae fast i Striden. Da syntes Skibene at være ret tet sammenbundne. Kongens Skib var vel udrustet med Folk og Krigs Redskaber. De naaede hinanden uden for Nids-Aaen.

(***) Derom vidner Sten Hardisson, som selv var paa Ulfs Skib: Ulf, Kongens Marskalk raabte til os alle, at vi skulle staae stivt, da vi roede ud paa Havet iblant Pile og Kaste-Spyd. Han bad sine Mænd med god Betænksomhed at legge Skibet vel frem, til Beskyttelse mod Skade for Lands-Herren. Alle Mænd vare strax villige dertil.

(†) Derom melder Sten Hardisson: Den strenge Hersernes Herre havde udrustet 150 Lang-Skibe, da han vilde møde de Danske. Dernæst kom fra Leyre en udrustet Flode paa 300 Skibe, som lagde ud paa Havet.

(††) Derom melder Sten Hardisson: Uden for Gabet af Aaen tilføyede Harald Svend stor Skade. Han kunde kun giøre liden Modstand. Derfore maatte han bede om Fred. Kong Harald svingende med sit Sverd raabte høyt i Striden. Det blæste haardt ude paa Søen, da Skibene med stor Hidsighed roede sammen.

(†††) Saaledes melder Sten Hardisson: Da de kom nær hinanden, bad enhver af Kongerne sit Folk at forsvare sig tappert, samt skyde, stikke og hugge; Da baade Steene og Pile fløy tykt iblant dem, bleve Vaabnene farvede med Blod, og mange bleve sendt til de Dødes Rige.

Laurentii Aften, og continuerede Natten igiennem. Nordmændene stode tykt og tet omkring Kong Harald, og forsvarede sig tappert. Kong Harald skiød med sin Bue den heele Nat (*). Hagen Ifverson havde ikke føyet sine Skibe sammen med Floden; hvorfore han drog ud omkring de Danskes Flode, og optog alle de løse Skibe, som laae yderst, og slog Folket deraf, saa at mange Danske flyede for ham. I det samme kom nogle Folk i en Baad til ham, og sagde, at de Norske næsten vare overvundne paa den eene Flay af Floden. Hagen Jarl roede da dertil, og kom dem til Hielp, saa at de Danske maatte tage Flugten. Og den heele Nat lagde han til, hvor det meest behøvedes; og hvor han kom, kunde intet staae for ham: Og saaledes drog han uden omkring Floden, og giorde Fienden stor Afbræk.

Da Natten mestendeels var forløben, begyndte den heele Danske Flode at flye; thi Harald var da med sine Folk kommen op i Kong Svends Skib, og ihielslog saa mange, som der vare paa, undtagen dem, som sprang over Borde, og druknede (**). Da de Danske saae, at Kong Svends Fane var nedhuggen, og hans Skib erobret, toge alle Flugten, som kunde flye, og begave sig fra de Skibe, som vare sammenbundne, ud paa de yderste og løse Skibe, saa at mange Skibe midt i Floden bleve liggende tomme igien (***). Thi mange sprang over Borde, som ikke anderledes kunde undkomme, og der skedte stor Blods-Udgydelse og Nederlag.

Greve Find Arneson blev fangen; thi hans Øyne vare dumme, og han kunde kun lidet see (†).

Hagen

(*) Saaledes beretter Tiodolf: Den snelle Oplandske Konge spendte Bue heele Natten, og lod sine Pile heftig drive paa Lands-Herrens hvide Skiolde. De blodige Spyd giorde dem Skade, som vare forsynede med Harnisk. Skud og Pile, som Finnerne giver i Skat, stod da fast i Skioldene.

(**) Herom melder Arnor Jarla Skald: Den tapre Svend gik ikke uden Aarsag af sit Skib: Thi, som jeg mindes, fik hans Hielm store Knæk af Malmen. De Jydske Skibe vare løse, og dreve hist og her, førend Kongen flyede fra Døden.

(***) Der laae over 70 af Svends Skibe øde; saaledes bevidner Tiodolf: Kongen af Sogn erobrede da 70 sammenbundne Skibe: Hvilket skedte paa en kort Tid. Folkene paa Svends Skibe bleve ruinerede.

(†) Han kunde ey heller svømme. Herom melder Tiodolf: Svend takkede da ikke sine 6 kiække Danske Jarler for Seyeren, hvilke han havde med sig i Slaget; men bleve styrtede i Havet til stor Skade; Den hurtige Krigshelt, som ikke vilde flye, tog da Find Arnesøn til Fange.

Hagen Jarl Ifverson blev tilbage med sine Skibe, og Kongen forfulgte de Danske; thi Grevens Skib kunde ikke komme derud formedelst de Skibe, som han havde erobret, og som laae omkring ham. I det samme kom en stor Mand roende til Greve Hagens Skib, og havde en dyb Hat paa, som gik ned for Øynene. Denne spurgte, hvor Hagen Jarl var. De sagde, at han var i det forreste Rum, for at stille en Mands Blod. Greven saae da paa hans Hat, og spurgte om hans Navn. Han svarede Vandraader er her, tal du med mig. Hvorpaa Greven bukkede sig ned over Borde til ham. Da sagde Baadsmanden til ham: Jeg tigger mit Liv af dig, om du vil unde mig det. Greven kiendte da, at det var Kong Svend: Hvorudover han kaldte paa to af sine troeste Mænd, og sagde til dem: I skal føre Vandraader til Land; thi han har tilforn forskyldt det af os, og I skal følge ham til min Ven, Karl, og sige ham paa mine Vegne dette til Tegn, at han skal levere ham den Hest, som jeg nyelig forærede ham, og sin egen Saddel, samt sin egen Søn til at følge ham. Derpaa stege de i Baaden, og roede, og Vandraader styrede. Dette skedte i Dagningen, da Skibene meest vare paa Færde, og droge nogle til Lands, nogle ud paa Havet. Vandraader styrede ind imellem Skibene, hvor han syntes der var meest Rum, og naar de kom til Nordmændenes Skibe, og Greve Hagens Mænd nævnte sig, fik de Lov at passere frit. Siden lagde de til Land, og gik op til Karl, som da nyelig var opstaaen, og frembragte Grevens Ærende for ham. Karl sagde da, at de skulle spise med ham, forend de droge tilbage igien, og han lod bære Vand og Haand-Klæde ind. Karls Kone var vred, og sagde: Her har ingen faaet Søvn i Nat, saadan en Støyen og Raaben har vi hørt. Karl sagde: Veed du ikke, at Kongerne har holdt en Træfning i Nat. Hvem har da vundet, spurgte hun? Karl svarede: Nordmændene. Saa har vor Konge vel taget Flugten igien, sagde hun. Karl svarede: Det veed ingen, om han er falden eller undflyet. Konen sagde: Vi ere ilde farne med den usle Konge vi har, han er baade halt og frygtagtig. Vandraader svarede: Pas paa det, Kiærling, som bedre sømmer dig. Kongen er ikke bange, men han er ulykkelig i Krig. Siden toede Vandraader sine Hænder, og tørrede sig midt paa Haand-Klædet. Derpaa tog Konen ved Haand-Klædet, og rykte det fra ham, sigende: Lidt got har du lært. Det er tølperskt og grovt, at giøre det heele Haand-Klæde vaadt paa engang. Vandraader svarede: Gud kand vel engang giøre vor Lykke saa god, at vi kand synes værdige til at tørre os midt paa Haand-Klædet. Siden fik de Mad, og hver drog sin Vey.

Kong Harald forfulgte ikke de Flygtige langt, men lagde tilbage, for at see efter de Døde. Han lod de slagne blant hans Folk begrave, og de saarede forbinde. Paa Kong Svends Skib fandtes mange døde, men Kongens Liig fandtes der ikke, da dog alle meente, at han var slagen. Kong Harald sendte Bud til Bønderne, at de skulle komme og tage imod de Døde Legemer, for at begrave dem. Siden uddeelede han Byttet, og opholdt sig der nogen Tid. Og da fik han den Tidende, at Kong Svend var i Siæland, og havde forsamlet en utallig Armee igien.

Find Arneson blev fangen og bragt for Kongen, som var meget glad og lystig, og sagde til Find: Nu findes vi her, men sidste gang saae vi hinanden i Norge: Dine Danske Hofmænd har slet forsvaret dig, og Nordmænd har nu ont for at føre dig blind med sig. Find svarede: Nordmændene nødes til at giøre meget ont, men det allerverste, som du befaler dem. Derpaa spurgte Kongen, om han vilde have Pardon, skiønt han nu var ubeqvem? Find svarede: Jeg vil ikke tigge Livet af dig, din Hund. Kongen sagde videre: Vil du da, at Magnus din Paarørende skal give dig Pardon (Magnus Kong Haralds Søn, førte da et Skib med sin Broder) Find svarede: Skulle den Hvalp raade for Liv og Fred? Derpaa loe Kongen, og havde stor Fornøyelse af, at han kunde opirre ham, og giøre ham vred, og han spurgte videre: Vil du da tage imod Pardon af Tora, som er dig beslægtet (det var Dronningen) derpaa sagde Find Jarl: Er hun her. Kongen sagde ja. Da er det ikke at undre, sagde Jarlen, at du har saa vel bidt fra dig i Dag, siden Mæren har fulgt med dig. Kongen loe deraf: Men Find var saa vred, at han ikke kunde tale. Dog gav Kongen ham Pardon, og havde ham nogen Tid hos sig, og da han fornam, at Find var ilde til Freds, og talede lidet, men derhos ont, gav han ham Forlov at drage til Dannemark igien. Find blev glad, at han kom paa Landet, og Hallands-Farerne toge vel imod ham. Kongen drog til Oslo, og gav sine Folk Hiemlov.

1062. Dette Slag blev kaldet Nissar-Strid, og stod Laurentii Aften, silde ud paa Dagen, i Kong Haralds Regierings trettende Aar, og tolvte Aar efter Kong Magni Død. Kong Harald fik 70 Skibe fra de Danske, og de, som undkom, gik paa Grund. Der siges, at da Kong Harald forfulgte de Flygtige, tænkte han stedse paa, at de Danske havde tilforne jaget ham i samme Havn (*). 1063. Vin-

(*) Der siges, at Kong Svend sad den Vinter over i Dannemark, og regierede sit Rige, ligesom tilforn. Samme Vinter sendte han Bud til Halland efter Karl og hans

1063. Vinteren derefter blev Kongen udi Oslo; men Hagen Jarl drog til Opland. Og Kongens Mænd havde meget at tale om Slaget ved Nis-Aae, og enhver lod sig mærke med, at han vel vidste, hvorledes det gik til. Da de engang sad i et Huus, og drak, og talede om, hvilken af Anførerne der havde holdt sig best i Slaget ved Nis-Aae, vare de alle eenige deri, at ingen havde viist sig saa tapper, som Hagen Ifverson; thi han havde giort det meeste til Seyeren, saa at den var ham fornemmelig at tilskrive. Kongen stod da just i Gaarden, og talede med nogle Mænd. Da han horte deres Tale, gik han til Doren, og sagde: Her inde vilde enhver gierne heede Hagen; derpaa gik han bort igien, og talede ikke meere derom. Næste Foraar derefter talede Kongens Mænd atter i Olsmaal om Slaget ved Nis-Aae, og mange roste Hagen Jarl, en Deel berommede andre, som og havde været med. Men een iblant dem sagde: Det kand vel være, at mange fegtede ligesaa tappert, og sloge lige saa driftig fra sig, som Hagen Ifverson; men der var ingen havde den Lykke, som han: De siger vel, at han var meget lykkelig deri, at han jagede, forfulgte og afslog de Danske; men det var en større Lykke, at han skiænkede Kong Svend Livet. Derpaa sagde en anden: hvoraf veed du det? Han svarede: Den som førte Svend til Landet sagde mig det. Men da gik det, som man siger, at Konger har mange Ørne; thi det kom snart for Kongen, hvilken, da han fik tilforladelig Efterretning derom, at Hagen Ifverson havde forstukket Kong Svend, og ladet ham føre til Landet, red han en Nat op fra Oslo med 200 Mænd, og agtede sig til Opland, for at treffe Hagen Ifverson. Folgende Dag mødte han underveys nogle Bønder, som førte Malt og Meel til Byen. Der var da en gammel Mand i Kongens Selskab, som kiøbte en ung Bonde til, at han skulle ride den gienneste

Hustrue. Da de vare komne, spurgte Kongen, om han kiendte ham, eller kunde erindre sig at have seet ham før? Karl svarede: Baade kiender jeg dig, og har kiendt dig tilforn, naar jeg har seet dig, og jeg takker GUd, at den ringe Hielp jeg beviste dig paa Reisen, er kommen dig til Nytte. Kongen svarede: Jeg er dig forbunden alle de Dage jeg lever, og nu skal jeg give dig Prøve derpaa, i det jeg tillader dig at udvælge hvilken Gaard du vil i Siæland at beboe, og skal desuden overdrage dig et anseeligt Embede, som du kand være i Stand til at forestaae. Karl takkede, og bad, at Kongen vilde tillade ham at tage sin Hustrue med. Kongen svarede: Det tillader jeg ikke; thi jeg vil skaffe dig en bedre og vittigere Hustrue: Men din forrige Hustrue skal beholde den Bonde-Gaard, som I tilforn beboede samptlig. Siden gav Kongen Karl en stor og anseelig Gaard, og hialp ham til saadant et Giftermaal, hvorved han blev en stor og fornemme Mand. Og dette blev meget berømt og vidt bekiendt.

neste Vey til Hagen Jarl, og advare ham, at Kongen vilde skille ham ved Livet. Hvorpaa Manden red bort, og kom om Aftenen til Hagen Jarl, da han sad til Bords, og bragte ham denne Tidende. Hvorpaa han strax om Natten lod sit Gods og Penge fore ud i Skoven, og lod ingen Folk blive tilbage paa Gaarden. Derpaa drog han til Sverrig, og opholdt sig næste Sommer hos Kong Steinkield: Men om Hosten drog han hiem, og oppebar Skat og Skyld paa Opland, da han fornam, at Kongen var Norden-Fields. Og hermed continuerede han tvende Hoste efter hinanden, og holdt sig Resten af Aaret udi de Forlæninger i Gotland og Værmeland, som Kong Steinkield havde givet ham. Men da Kong Harald lod kræve sin Kongelige Rettighed paa Opland, nægtede Bonderne at give ham den, saa længe, som Hagen Jarl levede, og saa længe han ikke, som de meente, havde forbrudt sin Forlæning og Grevskab, eller var lovlig dømt derfra.

1064. Den tredie Vinter efter Slaget ved Nis-Aae, drog der Gesandter imellem Kongerne, og handlede om Forlig. Det blev da samtykt, at de om Vaaren skulle mode hinanden ved Elven. Hvorpaa de udrustede og bemandede Skibe paa begge Sider, og indfandt sig der hver med en stor Armee og Skibs-Flode (*).

Efter lang indbyrdes Samtale bleve de med deres høye Herrers Raad og Samtykke saaledes forligte, at hvad Skade de havde lidt paa begge Sider,

(*) Herom melder en Poet saaledes: Kongen drog paa sine lange Orlogs-Skibe omkring Grundene igiennem Oresund. De forgyldte Aarer skinnede: Men Havet brusede stærkt fra den vestre Kant, da de skulle holde frem med Skibene. Harald drog med en udrustet Flode fra Norge. Svend skyndte sig ligeledes til Konge-Modet. Den Danske Konge førte da faa Krigsfolk ud med sig. Han, som reiste hen i Sønder, var færdig til at fegte. De mødte hinanden ved Riqs Grændserne; saaledes melder Halle den Stride: Sønder fra samlede alle Danske sig med den hurtige Konge. De kom dog med liden Overeensstemmelse til forbemeldte Mode. Da Svend kom i Nord til det gamle Landemærke, hvor han skulde finde Harald, blæste Vinden skarpt ved Stranden. Udi denne Sammenkomst fandtes der mange, som besværgede sig over den Skade, som de havde lidt ved Røverie og anden Vold, og dette varede langt ud paa Dagen, som følgende Vise melder: Da de nu kom sammen, talte Bønderne vidtløftig om den megen Skade de havde lidt, hvilken de nu bejamrede. Alt Folket havde en haard Trette indbyrdes. Og medens Kongerne vare hidsige, saaes der lidet Haab til Forlig. Kongerne vare meget vrede, der var stor Fare for, at de ey skulle blive forligte: enhver stod hart paa sin Ret, de lagde hvert Ord paa Vegt-Skaal. Enhver Konge fik dog at beholde, hvad han havde faaet: Thi det havde været større Skade for Folket, om de skulle blevet u eenige.

der skulle være, død og magtesløs, og ingen maatte videre besværge sig derover; men de skulle efter denne Dag være Venner, og assistere hverandre. Enhver skulle beholde sit Rige indtil de rette Lande-Mærke, og der maatte ingen af dem føre Krig paa hinandens Land. Hvilket Forlig skulle holdes ubrødelig, og staae ved Magt, saa længe de levede. Og de stadfæstede dette Forlig med Eed, og gave hverandre Gisler. Derpaa drog hver hiem til sit Rige (*).

1064. Da Kong Harald ingen Skat og Skyld kunde faae af Opland, og Hagen Jarl var udi Gotland, og var forsynet med mange Folk, drog Kongen Sommeren derefter til Konghelle, og tog sine Skibe, Jagter, Skuder og Baade, med hvilke han drog op efter Elven, og lod dem drage op omkring Fossen hen i det store Vand Venner. Siden drog han Øster ved Landet, hvor han hørte, at Greven var, og gik i Land, for at opsøge Greven. Greve Hagen, som ved Speidere havde faaet dette at vide, og vilde ikke, at Kongen skulle giøre Indbyggerne Skade for hans Skyld, drog op i Landet. Kongen kom saa nær efter ham, at der ikkun var et lidet Morads imellem dem. Og som Kongen var kommen paa et høyt Sted, vilde han ikke overgive den Fordeel: Hvorudover han bad sine Folk give Krigs-Raab, slaae paa deres Skiolde, og giøre stor Bulder, ligesom de ville angribe Fienden; men de skulle dog ikke vige ned af Bierget, forend Hagen kom nær til dem med sine Folk (**) hvilket de og giorde. Da nu Hagen kom under Bierget

(*) Herom meldes saaledes i følgende Vise: Jeg hørte Harald og Svend være glade over den sluttede Fred. De gave der hverandre Gisler med Glæde. Alle ønskede, at det Løfte maatte holdes, som ved Vidner og Eed blev giort, og at Freden maatte staae ved Magt, saa at ingen af dem brød den.

(**) Samme gang var det et koldt Snee-Vejr. Harald og hans Mænd sad under deres Skiolde. Men Goterne, som vare slet forsynede med Klæder, begyndte at fryse. Jarlen bad dem bie, indtil Kongen først angreb dem, og de stode lige høyt. Thorvid, Goternes Laugmand, sad paa en Hest, som var bunden ved en Pak nær ved et Morads. Samme talede saaledes: Gud veed, at vi har en stor Armee samlet, og det meestendeels stærke og raske Karle. Lader derfore Kong Steenkield faae at høre, at I tappert forsvarer denne gode Jarl. Skulle nogen ung Karl blive bange, og flye, maae vi dog ikke flye længere, end til denne Bek. Men skulle de endnu blive meere bange, som jeg dog ikke formoder, saa maae vi dog ikke flye længere, end hid til denne Høy. Da nu den Norske Armee i det samme slog paa deres Skiolde, og giorde stort Bulder, og Goterne giorde ligeledes, blev Laugmandens Hest skye, og rykte Pælen saa stærkt op, at den slog Laugmanden i Hovedet. Derpaa sagde han: Gid du maa være den ulykkaligste iblant alle Nordmænd for dette dit Skud, og dermed reed han bort.

satte Kongen og hans Mænd saa heftig ind paa ham, at han maatte retirere, og mistede meget Folk. Hagen havde den Fane, som Kong Magnus Gode havde eyet, hvilken Fane blev erobret, i det Fændriken blev slagen. Da nu Hagen tog Flugten, lod Kongen bære baade sin og Hagens Fane for sig til Vandet igien, og da de gik i en huul Vey, og kunde ikke gaae, uden een Mand af gangen, kom en Mand springende tvert ud af Skoven, og med et Spyd stak den igiennem, som bar Hagens Fane, tog Fanen i den anden Haand, og løb tvert over Veyen, og kom i Skoven igien. Da Kongen fik det at vide, sagde han: Tag mig hid min Brynie; thi Hagen Ifversøn lever endnu. Kongen drog da til sine Skibe, og reiste hiem til Norge igien. Kongens Mænd sagde, at Hagen Jarl havde vel hevnet sin Skade (*)

1065. Vinteren derefter drog Kongen op paa Hedemarken, Romerige, Ringerige og Hadeland, og straffede Bønderne haardt for deres Ulydighed, nogle lod han dræbe, paa andre lod han Hænder eller Fødder afhugge,

(*) Derpaa sang Tiodolf denne Vise: Steenkields Folk, som skulle hielpe den fornemme Jarl, maatte sætte Livet til; thi Kong Harald var stærk. Det Folk, som Hagen fik der i Sverrig, fegtede slet for ham. Helst, som der endnu siges, at han lod sig drive paa Flugten.

Hvorledes Hal, med det Tilnavn Kodrans Banemand, blev tagen af Dage.

Samme Nat var Kongen paa sit Skib indtil Dagningen. Men, da der om Morgenen var frossen saa tyk Iis paa Vandet, at man kunde gaae derpaa, befoel Kongen, at der skulle ises. Magnus, Kong Haralds Søn, styrede det Skib, som laae længst Nord i Elven, ud til Vandet. Da de næsten havde faaet Iisen ophuggen, kom en Mand løbende til, og gav sig til at hugge Iis saa heftig, som han var gal. Derpaa sagde en Mand: Nu gaar det, som sædvanligt, at ingen er saa hurtig i sit Arbeyde, som Hal er, Kodrans Banemand, see nu, hvor han hugger Iis. Da nu en Mand paa Magni Skib, ved Navn Thormod Jodrideson hørte Kodrans Banemand nævne, sprang han til, og slog Hal ihiel. Bemeldte Kodran havde været Gudmund Eiulfsons Søn; men Gudmunds Søster heed Walgard, hvis Daatter var Jorun, bemeldte Thormods Moder. Thormod var et Aar gammel, da Kodran blev ihielslagen, og havde aldrig tilforn seet Hall Ottrygsøn. Haller havde været i Følge med Kongen, og meget ashølden: Hvorudover Kongen blev meget vred. Da Kongen kom seent ud af Iisen, havde Magnus imidlertid hiulpet Morderen bort, og bød siden Bøder for ham. Men Kongen havde ingen Øren dertil, og havde nær angrebet Magnus og hans Mænd; dersom ikke begges Venner havde gaaet imellem, og forligt dem.

afhugge, nogle tog han Gods og Eyendom fra, saa meget de havde, og en Deel forviiste han Landet, og de maatte alle give sig under ham (*).

Jatvarder, eller Edvard den Gode, blev Konge i Engeland efter sin Halv-Broder, Haarde Knud; thi begges Moder var Emma, Hertug Richards Daatter af Normandien. Hendes Broder var Richard, som var Rodbert Langespyds Fader, og Rodberts Søn var Vilhelm Bastard.

Kong Edvard havde til Hustrue Gyda, Greve Godvin Ulfvadssons Daatter. Hendes Brodre vare Greve Toste den ældste, Greve Maurekaare, Greve Valtiof, Greve Svend og Greve Harald den yngste, som blev opfødt ved Kongens Hof, og holdt, som hans egen Søn, siden han selv ingen Born havde. Det hendte sig en Sommer, at Greve Harald Godvindsøn seiglede til Bretagne i Frankerige, og blev af Modvind dreven til Normandie, og kom til Hertug Vilhelm Bastard udi Rouen. Og da det continuerede med Modvind indtil silde ud paa Høsten, torde han ikke give sig paa Reisen til Vinteren; men forblev Vinteren over hos Hertug Vilhelm. Hertugen satte ham næst hos sig, og holdt ham i stor Agt og Ære. Hertugens Hustrue var et meget deylig Fruentimmer, og sad ofte om Aftenen, og talte med Greve Harald, naar Hertugen var gaaet til Sengs. Og da Hertugen vilde vide, hvad de saa ofte talte om med hinanden, begyndte Greven at beile til Hertugens Daatter, hvorpaa der blev besluttet og samtykt en Mariage imellem dem; dog skulde han bie nogle Aar efter hende, siden han var meget ung. Om Vaaren seiglede Harald til Engeland igien, og kom aldrig siden til Normandien angaaende sit Giftermaal.

(*) Herom melder Tiodolf: Kongen førte en haard Krig imod Romerigerne. Der røvede og brændte han mange Huuse og Byer. Der var da Ild optændt til Harm og Skade for de arme Bønder, som nyelig havde viist sig redelige. Og i en anden Vise: Huuse og mange Guld-Ringe bleve lagt i Gløder og Aske. Alle Hedemarks Indbyggerne bleve haardt straffede af Kongen. Ilden fortærede Gods og Eyendomme. Krigsfolket bade om Livet; men mange maatte dog døe. Imellem Kong Magnus Død og Slaget ved Nis-Aae var 15 Aar, og to Aar gik bort, førend Kong Harald og Svend bleve forligte. Saaledes melder Tiodolf: Folket kand endnu mindes det Verk, som Kongen giorde, da han forbrændte, Agre, Gods og Gaarde for Oplænderne, med hvilke han havde Krig i halvandet Aar. Saa længe kand jeg mindes, at Folket maatte udstaae Krigen. Haardelands Konge førte en haard Krig paa Tredie Aar. De blanke Sverd sønderhug da Staal-Harnisker.

1066. Kong Edvard regierede udi Engeland i 23 Aar, og døde Straae-Død i London, og blev begravet i St. Povels Kirke. Den Tid vare Godvinds Sønner mægtige i Engeland. Greve Tøste var Kongens øverste Feldt-Herre, og Land-Værge for Engeland. Men, da Kongen blev gammel, blev Tøste ophøyet over alle de andre Grever i Landet. Men Harald, hans Broder var altid hos Kongen, og blev tilsidst hans Rente-Mester. Og der siges, at, da Kongen laae paa sit yderste, var Harald for ham, tillige med nogle faa af hans Venner, og at han skal have bøyet sig ned i Sengen over Kongen, ligesom Kongen havde talet noget med ham, og strax derpaa sagt til de nærværende: Det hører I gode Mænd, at Kongen gav mig Engeland efter sin Død. Derpaa døde Kongen. Harald lod strax sammenkalde de fornemmeste i Riget, og fremførte Vidner paa, at Kongen havde udi levende Live overdraget ham Regieringen over heele Engeland, og det kom saa vidt, at han med alles Samtykke blev antagen til Konge over heele Engeland. Derpaa blev han salvet og kronet i St. Povels Kirke den trettende Dag derefter, og alle gave sig under ham baade Adelen og de andre Indbyggere. Da Tøste hans Broder fik det at høre, var han meget misfornøyet dermed; thi han meente sig at være nærmere til Riget, siden han var eldst. Men Harald sagde sig ingenlunde at ville afstaae Riget, efterdi han med alles Samtykke var udvalgt, og derhos sat paa det Kongelige Sæde, samt salvet og kronet til Riget. Og for denne Sags Skyld troede han Tøste sin Broder ilde, helst, siden Tøste var en viis, forslagen og dygtig Krigs-Anfører, og stod i Yndest hos Rigets Adel. Hvorudover Harald tog al den Magt, Myndighed og Befaling fra Tøste, som han havde forud for de andre Grever i Landet, og mange af de fornemste holdt med Harald; Desforuden havde han Financerne og heele Kongens Skat-Kammer.

Tøste Jarl kunde ingenlunde føre over sit Sind, at være sin Broders Tienere; hvorfore han drog med sit Folk over til Flanderen, og opholdt sig der nogen Tid. Derefter drog han til Kong Svend i Dannemark, og begiærede Undsætning af ham med Folk, Vaaben og Skibe, Kong Svend og Tøste vare hinanden beslægtede; Thi Kong Svends Fader, Ulf, og Gyde, Tøste Jarls Moder, vare Sødskende. Kong Svend tilbød ham en Part af sit Rige, saa meget som han vel kunde vedligeholde sin Stand med, og bad ham blive i Dannemark. Men Tøste sagde, at han længtes meget efter sit Fæderne-Land, hvor han havde sit Gods og Eyendom. Og, dersom Kongen ikke vilde hielpe ham, at han kunde blive Konge i Engeland, saa vilde han

han bevise Kong Svend al den Bistand han formaaede udi Engeland, dersom han med en Armee vilde drage derhen, og indtage det Kongerige, ligesom Kong Knud, hans Morbroder giorde. Kong Svend svarede: Jeg er saa meget ringere, end Knud min Morbroder var, at jeg neppe kand beholde Dannemarks Rige for Nordmænd. Men den gamle Kong Knud arvede Dannemark, og ved en Krigsmagt vandt Engeland: Ikke desmindre havde han dog ofte nær sat Livet til. Norge fik han uden Sverd-Slag. Men jeg maae nu meere indrette mine Sager efter min Evne og Formue, end efter Kong Knuds Lykke og Fremgang. Derpaa sagde Toste: Jeg udretter her mindre i denne Sag, end jeg havde tænkt, og jeg troede ikke, at du i saadan Nød skulle forlade din Paarørende: Altsaa nødes jeg nu til at søge Hielp hos en anden Regent, og jeg haaber at finde den, som vil tage imod dette Tilbud, og de skiltes ikke ret gode Venner fra hinanden.

Toste Jarl drog til Norge, for at tale med Kong Harald, og da han fandt ham i Vigen, gav han ham sit Ærende tilkiende, samt hvorledes han var draget omkring, siden han var romt fra Engeland, begiærede derhos, at Kongen med en Krigsmagt vilde sætte ham i Riget igien. Kongen svarede: Norske Mænd ere ikke villige til at drage i Krig paa Engeland, under en Engelsk Anforere. Og mange siger, at de Engelske ikke ere Sclaver af deres Parole; dog veed jeg ikke, om det er sandt. Toste svarede: Jeg har hørt sige, at din Broder-Søn, Kong Magnus, sendte Kong Edvard i Engeland Bud, at han skulle oplade ham Engeland, fordi det hørte ham til, lige saa vel, som Dannemark. Hvi søger du det ikke nu? Kongen svarede: Hvi beholdt du ikke den Deel af Landet, som du havde i Engeland? Dertil sagde Toste: Hvi eyer du ikke lige saa vel Dannemark, som Kong Magnus for dig? Kongen svarede: De Danske skal ikke bebreyde Nordmændene noget; thi vi har ikke giort meget got imod dine Slægtinge. Derpaa sagde Jarlen: Jeg skal sige dig, hvorfor du ikke fik Dannemark. Kong Magnus fik bemeldte Rige, fordi han havde de fornemste af Dannemark paa sin Side: Derfore kunde du ikke faae Dannemark, siden de ypperste der i Landet var dig imod: Og af den Aarsag førte Kong Magnus ikke Krig paa Engeland, fordi alle Indbyggerne vilde have Edvard til Konge. Har du Lyst til at blive Konge i Engeland, da vil jeg mage det saaledes, at du skal faae Assistence af de fleeste Herrer der i Landet; thi mig fattes intet, at jeg jo er lige saa mægtig og formaaende i Engeland, som min Broder, undtagen alleene Konge-Titel. Det er og alle bekiendt, at der aldrig i disse Nordiske Lande er født saadan en

Krigshelt, som du, og jeg undrer mig over, at du i 15 Aar harført Krig med Dannemark, og vil nu ikke have Engeland, som staar dig aaben for. Kongen eftertænkte nøye Grevens Ord, og befandt, at han i mange Poster talede Sandhed: Hvorfore han fattede i Sinde at drage til Engeland. Siden talede de ofte derom, og besluttede, at de næste Sommer vilde drage til Engeland, for at vinde Landet. Og Kongen sendte Bud over heele Norge, og lod udskrive hver anden Mand, og dette rygtedes vidt omkring. Dog vidste ingen, hvor han agtede sig hen med samme Armee, andet, end hvad enhver kunde giette sig til. Mange talede om Kongens tapre Bedrifter, og at han ikke ansaae nogen Ting at være sig u-muelig, eller for høy at angribe. En Deel talede om Engeland, at det ikke var let at vinde: Thi det var meget Folke-rigt, og deriblant var der en Orden, eller et Slags Krigsfolk, som kaldtes Tingmænd, hvilke vare fortreflige Krigsmænd (*).

Samme Vaar døde Marskalk Ulf, og da Kongen gik fra hans Grav, sagde han: Der ligger den, som var min beste og troeste Mand i Norge. Strax derefter seiglede Toste Jarl til Flandern til sit Folk igien, og samlede der fleere Krigsfolk.

1066. Kong Harald samlede alt sit Folk ved Søe-Kanten i Norge, og da han var færdig at seigle ud fra Trondhiem, gik han til St. Olufs Liig-Kiste (som blev kaldet St. Olufs Skrin) lukte den op, og skar hans Negle og klippede hans Haar. Siden lukte han Skrinet i Laas, og kastede Nøglene i den Aae Nid, og siden blev St. Olufs Skrin ikke aabnet. Da vare sex Vintere forløben, siden Kong Oluf blev slagen (**).

Kongen seiglede Sønder ved Landet, samlede sit Folk, og havde hen ved 200 Skibe, foruden Proviant-Skibe og smaa Skuder. Da nu Kongen laae med sine Folk i Sæløe, drømte en Mand blant hans Folk om Natten, at en stor Trold-Kone stod paa Landet, og da han saa over Kongens Skib, stod der en Ravn paa hver Skibs-Stavn, og Trold-Konen sang en Vise

(*) Een Tingmand var bedre i Krig end to af Haralds beste Mænd, som Ulf Stallere (Marskalk) bevidner: Ikke alle Kong Haralds Hof-Betientere staar oppe paa Forstavnen. Jeg samler ikke gierne Rigdom, som man dog saa gierne vil have. To Nordmænd skulle ikke vige for een Tingmand allene. I Ungdommen lærte jeg andet, end at flye.

(**) Den Tid var 35 Aar forløben, siden St. Oluf faldt, som han ogsaa havde levet i Verden 35 Aar.

Vise (*) hvoraf Meeningen var, at Kongen ikke skulle komme levende fra Engeland igien. Der drømte og en anden paa et af Kongens Skibe, at Kongens Flode lagde til Engeland, og han saae meget Krigsfolk paa Landet, som havde opstukket mange Faner, og vare færdige til at stride; ligeledes, at han saae en Trold-Kone ride foran den Krigshær paa en Ulv, som havde en Mands-Krop i sin Kiæft, af hvilken Blodet dryppede, og da han havde opsluget den døde Krop, kastede hun ham en anden i Munden, og siden en efter en anden, hvilke han alle slugede i sig. Derefter sang hun en Vise, hvoraf Meeningen var, at Nordmænd skulle ligge paa Engeland for Ulve og Ørne (**). Kongen drømte og selv, at han var hos St. Oluf i Trondhiem, som sang en Vise for ham, hvoraf Meeningen var, at Kong Haralds Periodus var ude, og han skulle miste sine Folk paa Engeland (***). Der blev og Kongen indberettet mange andre Drømme og Forevarsler for dette Tog. Men Kong Harald agtede det intet.

1066. Forend Kongen drog fra Trondhiem, satte han sin Søn Magnus til Konge over Norge, og lod hans Moder, Tora Torbergs Daatter blive hiemme hos ham. Men hans anden Hustrue Elizabeth, og hendes to Døttre, Maria og Ingierd og sin Søn Oluf tog han med sig af Landet.

Da Kong Harald var færdig, og havde Vind, seiglede han først til Orkenøerne, hvor han laae nogen Tid, og tog med sig derfra saa mange Folk, som han kunde faae, samt Greverne, Povel og Erling, Torfind Jarls og Ingeborg Find Arnesons Daatters Sønner; men han lod sin Dronning, Eliza-

(*) Trold-Konen havde et bredt slakket Sverd i den eene Haand, og et Røgelse-Kar i den anden Haand, og sang denne Vise: Vist er det, at den mægtige opegges til at legge ud fra Øster til Vester med sine Skibe imod manges Huuse. Dette med Takkel og Tov prydede Skib anstaaer mig vel at udvælge. Ørnene faae Steg til Føde af Kongens hurtige Folk. Jeg følger dig jævnt med Stavnen. Jeg følger dig jævnt med Stavnen.

(**) Visen lyder saaledes: Den til Krig udrustede Armee drager røde Skiolde med sig. Jeg, som er en Trold-Kone, seer fuldkommelig Kongens Uheld. Jeg kaster ofte døde Mands-Kropper ind i Ulvens Mund, Blodet han villig drikker, Blodet han villig drikker.

(***) Kong Olufs Vise lyder saaledes: Den tykke Konge vandt den største Seyer sig til Ære. Da jeg sad hiemme, giorde den hellige Død Ende paa mig. Men jeg befrygter, at du, o Konge, ikke kand undgaae din Forestaaende Skiebne. Mange Ulve giver du fuldt op, skiønt det ikke er med Guds Villie.

Elizabeth blive der, tillige med sine to Døttre, Maria og Ingierd. Siden seiglede han Skotland forbi, og lagde til Engeland paa et Sted, som kaldes Klifland, hvor han gik i Land, og holdt en Trefning, og alle Indbyggerne gave sig under ham uden Modstand. Siden seiglede han til Skardeborg, og indtog den Stad, samt heele Egnen der omkring. Han gik op paa et Bierg ved Skardeborg, og lod giøre et stort Baal. Derpaa lod han nogle af sine Folk bestorme Byen, og andre befoel han at kaste Baalet over Muuren, og med lange Forke at sætte Ild paa Byen, hvorved han fik Staden ind. Hans Folk fik et stort Bytte, og alle Folkene i Byen gave sig under ham. Siden seiglede han til Helgenæs, hvor der var en Armee forsamlet imod ham, med hvilken han holdt en Trefning, og vandt Seyer. Dernæst seiglede han til Humbre, og lagde ind udi Aaen Uso. Der vare Greverne Maurekaare og Valtiof af Hundatun, Kong Harald Godvinsøns Brødre udi Jarvig forsamlede med en utallig Armee. Kongen laae i Uso, da Greverne kom med deres Folk, og opreiste Faner. Derpaa gik Kongen i Land med alle sine Folk, satte dem i Orden, og holdt sig stille, indtil Greverne kom imellem ham og Aaen. Dernæst lod Kongen give Signal, og opmuntrede sine Folk. Der blev saa mange Engelske, at et stort Dige laae fuldt af døde Kroppe, saa at Kongens Folk kunde gaae tør-skoed over dem, og mange løb udi Aaen og druknede sig. Der faldt ogsaa Maurekaare Jarl (*). Men Valtiof undkom med nogle Folk, og flyede til den Stad Jarvig. Dette Slag stod paa en Onsdag, næste Dag for Matthæi Dag.

Toste Jarl var kommen fra Flandern, og var med ham i alle disse forommeldte Trefninger, og det gik, ligesom Toste havde sagt, at mange af Tostes Venner og Paarørende kom til dem i Engeland, og forstærkede Kongens Armee. Efter dette Slag, om hvilket nyelig er meldt, gav den største Deel af de omkring liggende Folk sig under ham, men en Deel flyede. Derpaa drog Kongen op til Staden Jarvig, for at erobre den, og formedelst den store Seyer, som han havde indlagt over store Krigs-Anførere, var der kommen

en

(*) Derom melder Sten Hardisøn: Mange Mænd sank ned i Diget og druknede. Der omkom ogsaa uforvarendes den unge Helt Maurekaare. Den fornemme høymodige Konge forfulgte de Flygtige. Men enhver, som ikke flyede for den tapre Herre, var slagen. Herom meldes ogsaa i den Vise, som kaldes Haralds Stikke: I det dybe Dige laae Valtiofs Krigsfolk nedslagne og nedhugne med Vaaben, saa at de Norske Stridshelte kunde vel gaae paa de døde Kroppe.

en Skræk over den Engelske Armee, og de mistvivlede om at kunde giøre ham Modstand. Herudover sendte Borgerne i Staden ham Bud, at de vilde give Byen op for ham, og være ham underdanige. Søndagen derefter drog Harald ind i Staden, og indtog den. Alle Indbyggerne lovede ham Lydighed, og gave ham de fornemste Mænds Sønner til Gidsel, som Toste Jarl vidste der var i Staden. Om Aftenen silde drog Kongen til sit Skib med en selv giort Seyer, og agtede følgende Dag betimelig at holde Ting i Byen, og indrette alle Ting efter sin Villie. Og Kongen og Toste vare indbyrdes glade.

Samme Aften kom Kong Harald Godvinson til Byen med en utallig Armee, og blev meget velvillig indtaget i Staden, hvor han blev om Natten med alle sine Folk, og lod holde Vagt i alle Porter, at ingen skulle komme ud, og give Nordmændene det tilkiende.

Om Mandagen tilig, da Folkene havde faaet Froe-Kost, lod Kongen give Signal til Land-Gang, og han afdeelte sine Folk, hvilke der skulle gaae i Land, og hvem der skulle blive tilbage hos Skibene, og han lod sin Søn Oluf, samt Greve Povel og Erling af Orknø blive tilbage hos Skibene med hver tredie Mand af heele Armeen. Øjstein Orre, Torberg Arnesøns Søn, var da den ypperste, og Kongen kiærest blant alle Lænsherrer i Norge, og Kongen havde lovet ham sin Daatter Maria. Denne blev ogsaa tilbage hos Skibene. Samme Dag var det got Veyr og Solen brændte heed: hvorudover de lode deres Brynier blive tilbage, og gik i Land med deres Skiolde, Hielmer og Spyd i Hænderne, og havde deres Sverd ved Siden. En Deel havde Skyde-Gevæhr og Buer med sig, og vare glade; thi de ventede sig ingen Fare. Da de kom nær til Steden, kom en stor Armee imod dem, som havde skiønne Skiolde og blanke Brynier. Kongen holdt stille med sine Folk, og spurgte Toste, hvad det var for en Hær? Jarlen svarede, at det kom ham for, som en fiendtlig Armee; endskiønt det og vel maaskee kunde være hans Venner og Paarørende, som kom for at forlige ham og hans Broder. Kongen bad dem da holde stille, og see sig for. Hvilket de og giorde, og jo nærmere Armeen kom dem, jo større syntes den, og var saa blank, som en Iis, at see paa. Derpaa sagde Kongen: Lader os nu finde paa noget got Raad; thi det er ufeilbarlig en fiendtlig Armee, og Kongen er selv med. Toste Jarl sagde: Det første Raad er, at vi drage til Skibene, og forstærker os med alle vore Folk, og saaledes giøre dem den beste Modstand vi kand, eller og at vi bliver i vore Skibe, og lader dem forsvare os; thi saa ere vi

frie for dem. Men Kongen sagde: Vi vil bruge et andet Raad. Vi vil lade tre raske Mænd i en Hast ride til Stranden, og bede vore Folk komme til os: Thi Engelske Mænd skal finde, at vi skal tage haardt imod dem, forend vi giver os tabt. Greven sagde: I maae raade i dette, som i alt andet, jeg har ikke eller Sind til at flye. Derpaa lod Kongen opstikke sin Fane. Den, som førte Fanen, heed Frederik. Siden rangerede han sine Folk i en lang Strækning, men ikke tykt, og han bøyede begge Fløyene tilbage, saa at de stode i en vidtløftig Kreds, og saa tykt yderst i Kredsen, at den eene Skiold sluttede tet med den anden, og Kongen var inden i Kredsen med sine egne Folk, og derhos Toste Jarl med sine Folk og hans Fane. Kongen satte sine Folk saaledes i en Kreds, fordi han vidste, at Rytterne pleyede at ride frem for at bryde ind, og strax tilbage igien. Og Kongen befalede Toste at gaae frem med sine Folk og Kongens Skiøtter, hvor det meest behøvedes. Det samme vilde han og giøre med sine. Men de, som stode forrest i Kredsen, skulle sætte deres Spyd-Stager i Jorden, og Spidsene for Rytternes Bryst, dersom de red til dem, og de, som stode næst de forreste, skulle sætte Spidsene af deres Spyd for Heste-Bringerne.

Kong Harald Godvinsøn var da kommen med en utallig Armee baade af Ryttere og Fod-Folk. Kong Harald Sigurdsøn reed paa en sort blisset Hest foran sine Folk, og besaae deres Orden. I det samme faldt Hesten under ham, saa at han faldt forud over Hesten. Men han sprang strax op igien, og sagde: **Fram er farer heil.** Det er: Fald betyder den Lykke, som falder frem og ikke tilbage. Eller: Fald bliver ofte dens Lykke, som falder. Da spurgte Harald Godvinsøn de Nordmænd, som vare med ham, om de kiendte den store Mand i den blaae Kiortel, med den skionne Hielm, som faldt af Hesten? De svarede, at det var Norges Konge. Derpaa sagde han: Vel er han en stor og anseelig Mand, men jeg tænker, at hans Lykke er snart til Ende. I det samme reed tive Riddere af det Slags, som kaldes Tingmænd, til den Norske Slagtordning, som tillige med deres Heste vare forsynede med Harnisk, og en af Ridderne spurgte med høy Rost, hvor Toste Jarl var i Armeen? Han svarede: Her er jeg: Herpaa sagde Ridderen: Harald, din Broder, lader dig hilse, og tilbyde, at han vil forliges med dig, og give dig Northumberland, og hvis du ikke er fornøyet dermed, vil han give dig tredie Parten af Engeland med sig. Toste svarede: Nu byder han andet, end Krig og Forhaanelse, som han tilforn har giort. Hvis han før havde tilbudet mig dette, havde mange, som nu ere døde, beholdt

holdt Livet, og Engeland havde været i en bedre Tilstand, end det er. Men, om jeg nu tager imod dette Tilbud, hvad vil han da give Kong Harald for sin Umage? Ridderen svarede: Han har og talt noget herom, nemlig han vil unde Kong Harald syv Fod Jord i Engeland, eller saa meget meere, som han er høyere, end andre Mænd. Derpaa sagde Toste: Rider tilbage igien, og siger min Broder, at han laver sig til en Krig; thi det skal ikke spørges til Norge, at jeg skulle forlade Kong Harald her i Engeland blant hans Fiender. Vi skal enten døe sammen med Ære, eller og ved Seyer vinde Engelland. Derpaa reede de tilbage igien, og Kongen sagde til Toste: Hvem var den Mand, som talede saa klart og dristig? Toste sagde: Det var Kong Harald min Broder: Kongen svarede det var alt for længe dulgt for mig; thi han var kommen saa nær vore Folk, at han ikke skulle bragt Tidende til Bye om vor Fald, dersom jeg havde kiendt ham. Toste Jarl svarede: sandt er det, Herre, at han handlede meget skiødesløs og uforsigtig, for saadan en Herre, som han er: Og det kunde vel have skeet, som I siger. Men efterdi han tilbød mig Fred, samt Land og Rige med sig, saa stod det mig ikke an at forraade hans Liv; thi jeg seer heller, at han bliver min Banemand, end jeg paa saadan Maade skulle blevet hans. Derpaa sagde Kongen til sine Mænd: Vel var denne Mand liden, dog stod han fast i sine Stig-Bøyler. Der siges, at Kongen for Slaget digtede denne Vise: **Fram ginge vi udi Orden, Brynie-løse, under blaa Egge (Skiolde) Hielmerne skinner paa Hovedet; men vore beste Vaaben ligger nede paa Skibene.** Kongens Brynie heed Emma, og var saa lang, at den naaede ham midt paa Beenene, og saa stærk, at ingen Vaaben kunde bide derpaa (*).

Derpaa begyndte Slaget. De Engelske satte haardt ind paa Nordmændene, hvilke toge haardt imod dem igien; og det var ikke let for de Engelske at komme dem nær formedelst deres Spyd, med hvilke de holdt dem fra Livet. De rede derfor omkring Nordmændenes runde Slagt-Ordning, og

(*) Derpaa sang Kongen dette: Vi falder ikke ned for dette Vaaben-Brag. Saaledes bød den Ord faste Krigs-Gudinde os at holde Strid i Skiold-Bygning. Den Møe bød mig fordum at bære Hovedet stivt, naar man gik i Trefning, og føre Kaarden høyt, samt staa fast i Gliederne. Tiodolf sang ogsaa dette: Omendskiønt Kongen selv falder, saa skal jeg dog være den sidste, som løber fra Kongens unge Arvinger. Det maae gaae, som Gud vil. Soelen skinner paa den Seyerrige Konge; men begge Haralds Sønner, de unge Arvinger, skal tilbørlig hevne hans Død.

og søgte at giore Angreb; Men maatte retirere; thi saa længe som de Norske stode i deres Orden, kunde de intet vinde dem af. Men da de Norske saae, at de Engelske ikke vare behiertede nok til at giore Angreb, søgte de frem, og vilde drive dem paa Flugten. Men da de havde brudt deres Skiold-Borg, reed de Engelske rundt omkring, skied og stak paa dem med deres Spyd. Da Kong Harald saae det, rykkede han frem i Striden, hvor den var skarpest, og der faldt meget Folk paa begge Sider. Kongen var saa vred og modig, at han løb frem for alt sit Folk, og hug med begge Hænder, saa at hverken Hielm eller Brynie kunde holde, og alle de, som han angreb, toge Flugten, om de kunde (*). Endelig blev han skudt med en Piil i sin Strube, hvilket blev hans Bane-Saar, da faldt og de fleeste af dem, som gik frem med ham, undtagen de, som vigede tilbage under Fanen. 1066 Da Toste Jarl saae det, gik han der hen, hvor Kongen var falden, tog hans Fane Landøyde op, og trøstede Folkene. Da ophørte Slaget en liden Tid paa begge Sider. Kong Harald tilbød sin Broder Pardon tillige med alle de Nordmænd, som endnu vare i Live. Men Nordmændene raabte, at de heller vilde falde den eene over den anden, end de vilde begiære Pardon af de Engelske, og hvor deres Konge var bleven, vilde de blive med. Hvorpaa de gave et Krigs-Raab, begyndte Slaget paa nye, og giorde et stærkt Angreb (**). Da faldt Toste Jarl. I det samme ankom Øjstein Orre, med de Folk, som vare paa Skibene, og vare alle forsynede med Harnisker. Han tog Kongens Fane, og begyndte den tredie Trefning, som var den skarpeste, og blev kaldet Orre-Riid (Orres-Trefning) da blev mange Engelske slagne. Øjstein Orre og hans Folk havde hastet saa stærkt, at de vare modige og trette, saa at mange crepérede i Slaget af Heede og Mattighed, uden Blessurer (***). Hvorudover de tilsidst bleve overvundne, og Øjstein Orre, tillige med de fleeste

(*) Saaledes melder Arnor Jarla, Skald: Kongen gik uforsagt frem med sine Vaaben i Krigen. Kongens Hierte bævede ikke, ey heller var det betagen af nogen Frygt. Enhver kunde vel see, at Kongens Vaaben vare blodige, og deed dygtig saa at de fleeste maatte bide i Græsset.

(**) Saaledes melder Arnor Jarla Skald: Den forskrækkelige Konges Død var ikke naturlig. De ivrige Trælles Modighed blev hindret ved skarpe Sverd. Den milde Konges Krigsfolk vilde alle heller falde omkring sin kiære Regent, end begiære Fred og Liv.

(***) Da sang Tiodolf: Harald indbød denne Reise fra Østen til at røve, da det ikke behøvedes. Her fik vi Betaling. Saaledes endtes den hurtige Konges Liv. Hans Berømmelse lever. Men nu ere vi alle bestædede i Livs Fare.

fleeste af de anseeligste Mænd i Norge, undtagen Styrkord Stallere (Marskalk) som med nogle faa undkom, og flyede til Skibene. Styrkord Stallere undkom paa en Hest, og havde kastet Klæderne af sig, siden han var tret og mødig, saa at han ikke havde andet paa sig, end sin Skiorte og Hoser, og Vinden blæste koldt. Da han underveys mødte en Bonde, som havde en foeret Kiortel paa, spurgte han ham, om han vilde sælge Kiortelen? Bonden svarede, ney: Thi saa vidt jeg hør paa dit Maal, sagde han, saa er du en Nordmand. Om jeg var en Nordmand, sagde Styrkord, hvad vilde du da giøre? Jeg vilde dræbe dig, sagde Bonden, om jeg havde Vaaben hos mig. Derpaa sagde Styrkord: Siden du ikke kand dræbe mig, saa vil jeg dræbe dig. Og han hug hans Hoved af, saa det faldt i Marken, og tog hans foerede Kiortel, og een af hans Heste, og reed til Stranden med.

Oluf, Kong Haralds Søn, var da ikke i Land med. Da han fik Tidende om sin Faders Fald, giorde han sig færdig med de Folk han havde tilbage, at drage bort, og da de fik god Vind, gave de sig til Seigls.

Da Vilhelm Bastard, Hertug udi Normandien, fik Tidende om Kong Edvards Død, og at Harald Godvinsøn havde imod al Troe og Løve bemægtiget sig Kongeriget i Engeland, hvilket lang Tid tilforn var bemeldte Hertug af Kong Edvard lovet og tilsagt, siden han var ham nærmest beslægtet. Og han derhos betænkte den Tort, Harald havde giort ham, ved at bryde den Ægteskabs-Contract, som var indgaaet imellem ham og hans Daatter, forsamlede han en stor Armee i Normandien, og havde utallige mange Skibe: Thi Albertus Krantz skriver, at den Flode han skikkede til Engeland, bestoed af 3000 Skibe.

Den Dag han reed ud af Staden, for at drage til Skibs, og var stegen til Hest, gik hans Fyrstinde til ham, og vilde tale med ham: Men han hug hende med sin Spore for Brystet, saa at Sporen stod i hendes Bryst: Hvorover hun faldt ned, og døde siden derefter. Derpaa drog han til Skibs, og reiste til Engeland. Hvor han kom, indtog han Landet, og havde sin Broder, Otto med sig. Hertug Vilhelm var større og stærkere, end nogen anden Mand, en skiøn Ridder, og en fortreflig Krigs-Anfører. Han var en viis og fornuftig Herre, men tillige grum, og lidet troefast.

Da Kong Harald Godvinsøn spurgte Hertug Vilhelms Ankomst, gav han Oluf Haraldsøn med alle de Norske, som vare overblevne, Forlov at drage sikkert bort af Landet. Dernæst drog han Sønder paa Engeland imod Vilhelm, tillige med sine Brødre, Svend Giurd og Valtiof. De mødte

 hin-

hinanden ved Helsinge-Port, hvor der blev en haard Trefning. I dette blev Kong Harald og hans Broder Giurd, slagen med en stor Deel af deres Folk, den nittende Dag, efter at Kong Harald Sigurdson var slagen for Jorvig. Greve Valtiof, Kongens Broder, flyede med en Deel af sine Folk. Om Aftenen mødte han 100 Mænd af Vilhelms Folk, som flyede for ham ind i en Ege-Skov, hvilken han lod sætte i Brand paa alle Kanter, og saaledes indebrændte dem alle (*).

1066. Da nu Vilhelm var bleven Konge over heele Engeland, sendte han Bud til Greve Valtiof, at han skulle komme til ham, og lovede ham fri og sikker Geleide. Men da han kom paa Heden, Norden for Kastels Bryggen, mødte han to af Kong Vilhelms Fogeder med et stort Antal Folk, hvilke grebe Valtiof, og halshuggede ham. De Engelske foregive, at Valtiof var en hellig Mand (**).

Hertug Vilhelm var Konge i Engeland udi 21 Aar. Og hans Afkom succederede stedse siden (***).

Vilhelm Bastards Fader var Robert Langespyd, hvis Fader var Richardus Richardi Søn, som var fød af Vilhelm, Gange Rolfs Søn, der først blev Mester af Normandie, og de vare alle Ruda Jarler, det er Grever af Rouen i Normandie, den eene efter den anden.

Gange Rolf var en Søn af Ragnvald Møre Jarl, og en Broder af Tore Jarl den Stiltiende, samt Torf Einar, Jarl i Orkenøerne, som dræbte Haldan Høylæg, fordi han havde dræbt hans Fader, Ragnvald Møre Jarl, som udi Kong Harald Haarfagers Krønike er meldt.

(Fremmede Skribentere, saasom Dudo de S. Qvintino & Vilhelmus Gemmeticensis beretter, at Gange Rolf har været en Dansk Mand, og

(*) Saaledes melder Thorkel Skallason i den Vise, som kaldes Valtiofs Flokker: Den forskrækkelige Helt lod 100 af Kongens Hofmænd brænde udi den heede Ild. De bleve der qvalte med stor Smerte. Det er bekiendt, at Mandfolket maatte ligge vidt omkring for Ulve-Kløer. De modiges Kroppe bleve da til Føde for Ulvene.

(**) Saaledes melder Thorkild: Vilhelm, som farver Hielmerne med Blod, har vist lokket Valtiof fra Øster til Sønder og i Sikkerhed ladet ham tage af Dage. Hurtigere Mand, end min Herre har været, døer aldrig nogen meer paa Jorden. Sandt er det, at man seent vil ophøre med Mand-Drab i Engeland.

(***) Vilhelm døde Straae-Død i Normandie, efter ham blev hans Søn, Vilhelm den Røde, Konge i 14 Aar. Efter ham kom hans Broder Henrik til Regieringen.

og vel muligt, at hans Fader, Ragnvald Møre Jarl, har været en fornemme Herre i Dannemark, og fordi der kom ham og Kongen noget imellem, drog han til Norge, og boede der, hvilket og Gemmeticensis synes at stadfæste. Og at han altid har holdt de Danske for sine Landsmænd, giver forbemeldte Skribentere noksom tilkiende.)

Kong Adelraad i Engeland havde til Hustrue Dronning Emma, Greve Vilhelm Bastards Søster af Normandie, og avlede med hende tvende Sønner, Jatmund eller Edmund, som blev Konge i Engeland efter ham, men blev siden fordreven af Knud den Rige, Konge i Dannemark, og Jatvard eller Edvard den Hellige, som blev Konge i Engeland efter Haarde Knuds Død. Kong Knud den Rige fik Dronning Emma efter Kong Adelraads Død, og avlede med hende Harald og Haarde Knud.

Kong Edvard havde til Hustrue Gyda Godvins Daatter, Torgiul Spragalægs Daatter-Daatter, samt en Søster-Daatter af Kong Svend Ulfsøns Fader, og siden Kong Edvard ingen Børn havde med hende, fik hendes Broder Harald Kongeriget efter Kong Edvard, og da kom det Engelske Rige fra Adelraad den Godes Slægt og Afkom.

Den nittende Dag efter Kong Harald Haardraades Fald, stridede Kong Harald Godvinsøn og Vilhelm Bastard Sønder paa Engeland, og Harald blev der slagen med sin Broder, Giurd og Valtiof hans anden Broder blev siden dræbt, og han havde tilforn mistet sine to Brødre, Toste Jarl og Maarakaare. Da havde Harald været Konge udi halv tiende Maaned, og var da ingen tilbage af Greve Godvins Familie, uden Toste Jarls Sønner, Kietul og Skuli, og Gyda Haralds Daatter. Hun blev gift med Kong Valdemar i Holmgaard, en Søn af Kong Jarislef og Dronning Engeborg (som var Kong Oluf Svenskes Daatter) og fødte ved ham Kong Harald, som blev gift med Christina, Kong Inge Steenkielsøns Daatter i Sverrig. Deres Døttre var Malfrid og Ingeborg. Malfrid blev først gift med Sigurd Jorsalafar, siden med Kong Erik Emnue i Dannemark. Kong Knud Lavard fik Ingeborg, Haralds Daatter. Deres Børn vare Valdemar, Konge i Dannemark, Christina, Karen og Margaretha. Kong Valdemar i Dannemark fik til Hustrue Sophia, Kong Valaders af Polen og Dronning Rikizes Daatter. Valdemars og Sophiæ Børn vare Kong Knud og Kong Valdemar, og Christina, som havde Kong Karl Serkuirsøn. Deres Børn vare Kong Serkuir, Kong Valdemar og Dronning Rikiza. Margaretha, Kong Knud Lavards Daatter, var gift med Seig Hvite-

Hviteleder eller Hvitleider. Deres Børn vare Nicolaus og Christina, hvilken Kong Karl Sverkison fik til Hustrue. Deres Søn var Kong Sverki, Kong Johans Fader. Kong Karls Moder var Dronning Ulfhild, Hagen Findsøns Daatter. Og Find var Haregs Søn af Tiotoe. Ulfhild var først gift med Nicolaus, Konge i Dannemark, og siden med Kong Ingi Halsteins Søn i Sverrig: Dernæst blev hun gift med Kong Sverki, som var en Søn af Kong Karl og Dronning Rikiza, som siden var gift med Kong Erik Knudson i Sverrig.

Oluf Haraldson seiglede fra Engeland til Orknoe med de overblevne Nordmænd. Der fik han at høre, at hans Søster, Maria, var hastig bortdød samme Dag og Time, paa hvilken hendes Fader døde i Engeland. Og mange holdte før, at de havde begge een Mands Fiørr, det er Liv og Skiebne.

Oluf blev om Vinteren i Færøe; men om Vaaren reiste han til Norge (*) og havde med sig Dronning Elizabeth og sin Søster Ingierd, tillige med Toste Jarls tvende Sønner, Skule, som siden blev kaldet Konungs Fostre, og hans Broder, Kietil Krog, hvilke Oluf beviste stor Kiærlighed og Estime. Kietil Krog giorde et rigt Giftermaal paa Helieland, og fra ham ere siden mange ypperlige Mænd i Norge nedstammede.

Skule var viis og forstandig, samt en lystig og deylig Mand. Han forestod Kongens Hof, og talede for Kongen paa Tinget, og var den fornemste Rigens Raad. Hvorudover Kongen gav ham efter hans eget forlangende, de beste Gaarde og Egne, som laae ved Kongshelle, Oslo, Tønsberg, Bergen og Nidros, hvor Kongen meest pleyede at residere. Hvilke Gaarde og Egne længe laae under Skules Afkom. Kongen havde vel tilbudet ham et heelt Læn, hvor han vilde forlange det i Norge; men han vilde ikke tage derimod, saasom han befrygtede, at en af de følgende Konger skulle rykke den Gave. Og derfore begiærede han de Egne, som meldt er. Kongen gav ham til Hustrue sin Paarørende, Gurun (eller Gyri) Nefsteins Daatter. Hendes Moder var Isrid, eller Ingerid, Kong Sigurd Sirs og Aastes Daatter. Skules og Gurons Søn var Asulf paa Reine, hans Hustrue var Tora, Skofte Agmundsøns Daatter, og Skofte var Torberg Arnesons Sønne-Søn. Skules og Guruns Daatter var Ragnhild, som var gift med Orm Kyrping. Kyrping Orms Daatter var Aasa, Biørn Buks Moder. Asulfs og Tora, Skofte Daatters Børn vare Guttorm paa Reine, og Sigrid, Halkield Huks Hustrue. Deres Søn var Jon, som var Halkields, Ragnvalds og Gregorii Fader. Guttorm

(*) Hvor han blev udvalgt til Konge tillige med sin Broder, Magnus.

Guttorm paa Reine fik først til Hustrue Elrid, Halkield Huks Søster. Deres Døttre vare Rangrid, Ingerid og Gurun. Rangrid var gift med Biorn Byrdar Svend. Deres Døttre vare Elrid og Ingeborg. Elrid var gift med Kong Magnus. Deres Daatter var Christina, som havde Reidar Sendemand. Tore Skindfeld havde tilforn havt Elrid til Hustrue, og med hende avlet to Sønner, Kinjad og Torgrim Klofve. Siden blev hun efter Kong Magnus Haraldsøns Død given Laugmanden i Gotland. Deres Søn var Harald. Ingeborgs Sønner vare Skalmold 2c. Rangrid blev siden gift med Frederik Kionne: Deres Daatter var Astrid.

Ingerid, Guttorms Daatter paa Reine havde Guttorm Østmandson af Jamteland.

Guttorm paa Reine fik siden til Hustrue Bergliod, deres Søn var Asulf, hvis Daatter var Torborg, som havde Erik Gryffil: Deres Søn var Asulf. Siden fik Torborg Reidar Kongens Paarørende.

Guttorm paa Reine fik siden Sirid, Torkields og Halkatlis Daatter. Halkatla var Svend Brinjulfsøns, og Ingerids, Kong Knud den Riges Søsters Daatter (Svend var Sverkis Broder i Sogn) Guttorms og Sirids Søn var Baard Guttorms Søn. Han fik først til Hustrue Ulfhild, Biskop Povels Daatter, og siden Cæciliam Kong Sigurd Haraldsøns Daatter. Med Cæcilia avlede han Kong Ingi og Hertug Skuli; samt Guttorm og Sigrid.

1067. Et Aar efter Kong Haralds Fald i Engeland blev hans Lig ført til Norge, og begravet i Mariæ Kirke, som han selv havde ladet bygge. Alle, som kiendte Kong Harald, vidnede, at han overgik alle i Viisdom og Veltalenhed, enten han skulle overveye en Sag i en Hast, eller han havde Tid dertil. Han var og meget dristig i Krig, og victoriserede altid, uden denne sidste Gang: Thi Vøven og Mod raader for den halve Seyer (*). Han var og en deylig og anseelig Mand, havde gult Haar og Skiæg, lange Knebelsbarde, tynde Øyne-Bryne, store Hænder og Fødder, og dog vel skabte. Hans Høyde var fem Alne, Norsk Maal. Han var streng og haard imod sine Fiender og Uvenner, straffede og lod straffe strengelig for hvad

(*) Saaledes siger Tiodolf: Han som udplyndrede Siælands Bygden, nød got af sin Dristighed. Mod giver halv Seyer, hvilket Harald sander, som en Mand.

Misgierning det var (*). Han havde en umættelig Begiærlighed til at regiere. Men imod sine Venner var han gavmild (**). Han blev slagen, da han var 50 Aar efter at han havde frembragt sit Liv i Krig, stor Livs-Fare og megen Uroe, fra hans femtende Aar, da han var med sin Broder Oluf Haraldson paa Stiklestad. Han flyede aldrig af noget Slag. Men naar han saae sin Fiende for voxen til Soes, søgte han at undvige, for ikke at hazardere sine Folk. Og naar han uformodentlig kom i nogen stor Fare, adlydede det Raad, som alle holdte for at være det beste.

Haldor, som var Brynjulf Elephant den gamles Søn, en duelig Herre, som længe havde været hos begge Brødrene, St. Oluf og Kong Harald, sagde, at de udi mange Poster vare eensfindede. Thi de vare begge vise og dristige i Krig og begiærlige efter Gods og Riger, og troede ikke alt, hvad der blev sagt dem. De vare strenge Regentere, og meget tilbøyelige til at lade dræbe og revse dem, som begik nogen Misgierning. Kong Oluf tvang Folket til den Christelige Troe, og strafede dem haardt, som ikke vilde antage den. Saadan Retfærdighed og Strenghed kunde hans Undersaatter ikke fordrage: Hvorfore de satte sig op imod ham, og sloge ham ihiel i sit eget Rige. Men Kong Harald tvang Folk under sig af Begiærlighed efter at vinde Lande og Riger: Hvorudover han og maatte sætte Livet til i et fremmed Land. I deres daglige Omgang holdte de sig venlige, prydelige og sædelige. De havde og reist vidt omkring, og seet og forsøgt meget; hvorudover de og vare navnkundige og vidtberømte.

XI. XII.

Kong Magnus Haraldson, kaldet den Kyrre, det er den Stille, og Kong Oluf Haraldson, som efter Kong Magni Død var den tiende Eenevolds Konge i Norge, naar man regner Hagen Jarl i Konge-Tallet.

Kong Magnus Haraldson regierede alleene i Norge den første
1067. Vinter efter Kong Haralds Død; men siden regierede han to

(*) Saaledes melder Tiodolf: Harald straffede Undersaatternes begangne Misgierninger strengelig. Jeg troer, at Kongens Karle, som forvoldte det, holder nu op. De bærer alle Kaarder. Den eene maae kiendes ved den anden. Harald truer at straffe dem, som forseer sig imod ham.

(**) Saaledes melder Tiodolf: Han, som vover Søe-Slage, lader kræve Bøder for Forseelser. Men de, som har giort vel, savner ey hans Hyldest.

to Aar med Kong Oluf sin Broder, og Magnus havde den Nordre Part af Landet. Kong Oluf den Østre. Kong Magnus havde en Søn, ved Navn Hagen, som blev opfostret af Steigar Tore i Guldbrands-Dalen, Kong Magnus Olufsons Broder paa Moderens Side.

Efter Kong Haralds Død vilde Kong Svend i Dannemark ikke længere holde den Fred og Forlig, som var sluttet imellem Rigerne af ham og Kong Harald. Hvorfore de lode udskrive Folk i begge Rigerne. Og Kong Oluf fik med sig enhver Orlogs-Mand af Norge tillige med Folk og Skibe. Og da de mødte hinanden ved Konghelle, sagde Nordmændene, at de endnu vilde holde den Fred og Forlig, som var giort imellem Rigerne, eller og de vilde strax slaaes med de Danske derom (*). Men de bleve begge ved deres Ministrers gode Raad foreenede, saa at Forliget skulle staae imellem Rigerne, ligesom tilforn. Og Kong Svend lovede Kong Oluf sin Daatter, Ingerid, til Hustrue. Denne Fred blev siden længe staaendes imellem Rigerne, saa at Kong Oluf sad i Fred og Roelighed med alle sine Undersaatter, meere, end tilforn sædvanligt var i Norge.

1069. Kong Magnus blev syg af Reff-Orme og døde i Trondhiem, hvor han blev begraven hos sin Fader og alle Undersaatter sørgede for ham.

Kong Oluf var da eene Konge over Norge efter sin Broders Død. Han var en stor og deylig Mand, og holdt sig meget prægtig, hans Legeme var hvidt og klart, og hans Haar saa gult, som Silke. Han havde deylige Øyne, og vel proportionerede Lemmer. Han talede ikke meget, ikke engang paa Tinget. Han var glad, naar han drak, og talede meget venlig, helst i et lidet Selskab. Han var venlig og fredsommelig, saa længe han levede. Og elskede Sagtmodighed og Maadelighed i alle Ting (**).

For Kong Olufs Tid var det brugeligt i Norge, at Kongernes Sæde var midt paa Gavl-Benken (eller Lang-Benken) men han ordinerede,

at

(*) Da blev denne Vise sunget: Oluf forsvarede sit Land med truende Ord og fredelige Tilbud, saa at ingen Konge torde sætte noget ud derpaa. Saaledes melder og Steen Hardisesøn udi Olufs Drape: Den dristige Kong Oluf, som er en mægtig Konge i Kiøbstaden, hvor den hellige Konge hviler, friede sine Mænd for Svend. Han besidder sin Eyendoms Jord, saa at Ulfs Arving ikke giør meer Tiltale paa heele Norges Rige.

(**) Derom melder Steen Hardisesøn saaledes: Trondhiems hurtige Konge, som er dygtig i sin Kaarde, forsvarer visselig alle sine Lande. Han har Yndest hos alle sine Skatskyldige; Oluf fød i en lykkelig Tid, vil stedse leve i Fred til sit Folkes Gavn og Beste. Englænderne indjog han Skræk.

at det skulle være ved den øverste Bord-Ende. Han lod og først giøre Ovne og Skorsteene i Stuer, og lod Gulvene Steenlegge.

Udi hans Tid begyndte man at anlegge Kiøbstæder, han lod ogsaa Bergen fundere, og med Privilegier forsyne, og sætte Kiøbstevne derudi; Hvorudover mange anseelige Mænd satte sig ned der, og mange rige Kiøbmænd fra andre Lande drev Handel derpaa. Han lod og bygge Christ-Kirke, det er Dom-Kirken i Bergen (*). Han lod og mange Gilde-Huuse opbygge i Nidros og andre Steder, og da begyndte de at holde Skytnings-Stuver (Kroer) og Laugshuuse i Norge, saa at ingen maatte drikke andensteds, end der. Og de ringede til Gilde med den store Hvirfvings-Klokke udi Nidros. Og Hvirfvings-Brødre (Gilde- eller Selskabs-Brødre) lode bygge een Steen-Kirke, nemlig St. Margarethæ Kirke i Nidros (**). Nordmænd optoge da ogsaa fremmede Moder og Klæde-Dragt, baade med stadselige Strømper, snørede om Beenene, og Guld-Ringe spendte om deres Lægger, samt høye Silkesyede-Skoe, besat med Guld og Silke-Vipper udi, og Kiortle, som vare knappede paa Siden, med Ermer, fem Allen lange og meget snevre, som vare krusede eller rynkede lige op til Axelen, med andre fremmede Lands-Skikke.

Kong Oluf holdt og megen Hof-Stat ved sit Tafel efter udenlandske Kongers Maade, med Mund-Skiænkere, samt Vox-Lys og andet saadant meere (***). Han holdt daglig i sin Gaard 100 Hof-Betientere, og 120 andre Hof-Folk og Gaards Fogeder og Tilsyns-Mænd, foruden Trælle og Arbeyds-Folk (†).

1076

(*) En prægtig Steen-Kirke, hvoraf alleeneste Grundvolden og en Deel af Thoret blev i hans Tid fuldfærdiget.

(**) Udi Kong Olufs Tid begyndte man at bruge visse Maal og Begere at drikke af, som ogsaa Skiftesviis at holde adskillige Giæstebuder i Kiøbstæderne.

(***) Han holdt Tienere ved Bordet, som bare lige saa mange Vox-Lys, som der vare fornemme Giæster tilstæde. Der var og Marskalks-Tafel næst uden for Kongens Bord, hvorved fornemme Mænd og andre Giæster sade. Kong Harald pleyede efter de forrige Kongers Maade at drikke af Dyre-Horn, og lod Øllet bære fra Høy-Sædet omkring ved Ilden, og drak dem til med Amindelses-Skaaler, som ham syntes. Saaledes beretter Stufver Skald: Jeg erindrer at den stridbare Konge havde Yndest for mig og pleyede mig vel. Han havde et got Hierte, og var en mild og from Herre. Naar Heltens Broder havde store Ringe at forære, saa gik han gierne selv til mig med sit forgyldte Horn at drikke mig til.

(†) Men naar Bønderne spurgte Kongen, hvorfore han holdt fleere Folk, end

1076. Kong Svend i Dannemark døde Straae-Død ti Aar efter Kong Haralds Fald. Efter ham blev først hans ældste Søn, Harald, Konge udi Dannemark i fire Aar, siden hans anden Søn, Knud den Hellige udi tolv (*) Aar. Dernæst den tredie Svends Søn Oluf, udi otte Aar, og endelig den fierde, Erik den Gode, udi otte Aar.

Kong Oluf Haraldsøn fik til Hustrue Ingerid, Kong Svends Daatter i Dannemark, og Kong Oluf Svendsøn fik Ingerd, Kong Oluf Haraldsøns Søster.

Kong Oluf Haraldsøn (hvilken nogle kalde den Kyrre, det er den Stille) andre Oluf Bonde, fordi han regierede fredelig og holdt sine Undersaatter i god Roelighed, og førte ingen Krig inden eller udenlands, gav ey heller andre Aarsag til at føre sig Krig paa 1077. Avlede en Søn med Tore, Joans Daatter, hvilken han lod kalde Magnus. Samme var et deylig Barn, og tegnede til Mandhaftighed.

Kong Oluf lod bygge det store Munster eller Steen-Kirke i Nidros, paa samme Sted, hvor St. Olufs Lig først havde været nedgraven, og han lod sætte et høyt Altere over det Sted, hvor Graven havde været. Og da Kirken var indviet, blev St. Olufs Skrin tillige med hans Legeme førte derind; hvorefter siden skedte mange Jer-Tegn (**)! Samme Dom-Kirke blev kaldet Christ-Kirke.

 1078. Kong

Loven tillod, eller de forrige Konger havde havt, naar han drog igiennem Landet til at oppebære Skat og Skyld, og de Giæstebuder Bønderne anrettede for ham? svarede han: Jeg kand ikke bedre forestaae Riget end saaledes, at, skiønt jeg har Halv-Parten meere Folk, end min Fader havde, saa bliver jeg ikke derved meere forskrækkelig end han: Men jeg vil herved ikke giøre eder mindste Besværing, eller forringe eders Vilkaar.

(*) 7 Aar.

(**) Et Aar efter at Kirken var indviet, forsamlede der sig en stor Hob Mennesker. Og det hendte sig paa Olufs Messe-Aften, at en blind Mand fik der sit Syn igien. Og just samme hellige Dag, da Skrinet tillige med Helligdommen blev udbaaren og efter Sædvane nedsat paa Kirke-Gaarden, fik en Mand, som længe tilforn havde værret maallos, sit Mæle igien. Hvorpaa han med stor Veltalenhed sang og lovede Gud. Ligeledes et Fruentimmer, som i femten Aar havde været blind; og var reist derhen fra Sverrig, stolende paa Guds Barmhiertighed, skiønt hun udstod meget ont paa Veyen. Da bemeldte Fruentimmer blev ledt blind ind i Kirken, efter at Messen var begyndt, fik hun sit Syn igien, førend Messen var udsunget.

Da Kong Olufs Skrin blev engang baaret over Gaden i Nidros, var det saa tungt, at ingen Menneske kunde faae det af Stedet; Det blev da nedsat, og Gaden

1078. Kong Oluf Haraldsøn og Kong Knud i Dannemark vare besynderlige Venner. De satte hinanden Stevne i Konghelle, hvor da de vare komne, overlagde de med hverandre, at Kong Knud skulle drage til Engeland, og hevne, hvad Uret Danske og Norske var vederfaren af Engelænderne. Og Kong Oluf assisterede ham med 60 store og veludrustede Skibe. Og der siges, at Nordmænd ikke vilde vige; men viste Kong Knud stor Lydighed. Da han gav dem Hiem-Lov, tillod han dem frie Handling, hvor de vilde igiennem hans Lande og Strømme. Siden sendte han Kong Oluf dyrebare Foræringer: Men paa sine egne Undersaatter var han meget vred, og paalagde dem stor Skat, da han kom hiem igien til Danmark.

Det hendte sig engang, at Kong Olufs Tienere vare uddragen i Landet for at inddrive Kongens Rettighed, og da de kom hiem igien, spurde han, hvor de best vare blevne tracterede? De svarede: hos en Bonde i Lister-Læn: Han er saa viis, at han veed al Ting, og kand svare os til alt det, vi spørger ham om, og han forstaar Fugle-Skrig. Kongen sagde: Det er lutter Giækkerie, og en stor Daarlighed at troe saadant. Kort derefter hendte det sig, at Kongen seiglede der frem ved Landet, hvor samme Bonde boede. Da berettede hans Mænd ham meget om samme Mand. Hvorpaa Kongen bad sine Mænd gaae op, og tage en Oxe, som der gik ved Stranden, hvilken de skulle qvæle, saaledes, at den ikke blødte, og føre den strax til Skibs og skiule den. Hvilket og blev efterkommet. Siden sendte han Bud efter Bonden, og forbød sine Folk under Livs Straf at sige Bonden noget om hans Oxe. Da Bonden kom, spurgte Kongen, hvem den Gaard tilhørte, som han beboede? Bonden svarede: Den hør eder til, Herre, men jeg svarer eder Landskyld deraf. Kongen sagde: Du skal roe foran mig her ved Landet; thi du er vel bekiendt her. Medens Bonden roede, kom en Krage flyvende, og gylpede. Derpaa saae Bonden til Kragen. Kongen sagde: Synes dig hendes Gylpen har noget at betyde? Bonden svarede: Ikke meget, Herre. Strax derpaa kom en anden Krage, og skreg høyt: Hvorover Bonden blev ilde til Mode, saa at han ikke gav Agt paa Aaren, men glemte at roe. Da sagde Kongen: Bonden tænker meget paa Kragens Skrig. I det samme kom den tredie Krage, og fløy saa nær til Skibet, og skreg, saa at

sammestedsopbrudt, før at efterſee, hvad der laae skiult under. Da fandtes der et myrdet Barn nedgraven. Da Barnet var bortbaaren, og Gaden tillukt, blev Skrinet efter Sædvane frembaaren.

at Bonden stod op, og kastede Aaren. Kongen spurgte, hvad han meente om Kragernes Skrig? Han sagde: Den eene Vinter-gammel Krage veed ikke saa rigtig al Ting. Den to Vinter-gamle Krage siger det vel, men jeg troer den ikke. Men den tre Vinter-gamle Krage siger, at I beder mig roe her for eder paa Skibet, og I haver ladet tage mit Gods fra mig. Kongen sagde: Anseer du mig for Tyv, Bonde? Bonden sagde: Ney; men Kragen siger, at I har min Oxe her i Skibet. Og efter at de havde talet noget med hinanden, skiænkte Kongen ham den Gaard han boede paa, til ævig Eye, tillige med store Foræringer.

Kong Oluf residerede ofteft paa sine store Gaarde. Og da han var i Vigen, paa sin Gaard, Høgebye, eller Hankaboe, blev han syg, og døde, da han havde været Konge i Norge 26 Aar. Thi han blev Konge samme Aar, som hans Fader. Hans Lig blevført til Nidros, og begravet i Christ-Kirke, som han selv havde ladet bygge. Han var meget elsket i sin Tid, og alle hans Undersaatter undte ham vel. Udi hans Tid var Norge meget bleven forbedret med Rigdom, Bygninger og anden Prydelse.

XIII. XIV.

Kong Magnus Olufsøn,

Som blev kaldet Magnus Barfod, den ellevte Eenevolds Konge i Norge, og med ham en kort Tid Hagen Magnussen.

1093. Magnus, Kong Olufs Søn, blev strax efter sin Faders Død udi Vigen antagen til Konge over heele Norge. Da Oplændingerne fik det at høre, toge de hans Fader-Broders Søn, Hagen Magnussøn, Steigar Tores Foster-Søn, til Konge. Strax derefter drog Hagen og Tore til Trondhiem, og, da de kom til Nidros, stevnede de Bønderne til Øjre-Ting, og Hagen begiærede, at de ville give ham Konge-Navn hvilket og Bønderne giorde, og toge ham til Konge over den halve Deel af Norge, som hans Fader Kong Magnus havde havt.

Kong Hagen gav Bønderne gode Rette-Bøder (Rettens Forbedringer) afskaffede Landøre-Gield og Juule-Gaver, med megen anden Tyngsel; Hvorudover han blev meget yndet af alle Tronderne. Siden drog han til

Opland, og gav dem samme Rette-Boder og Friheder, som han havde givet Tronderne: Hvorover de bleve ham meget hengivne og underdanige.

Kong Magnus drog om Hosten til Nidros, lagde sig ind i Kongens Gaard, og opholdt sig der forst om Vinteren; men han holdt altid syv Lang-Skibe i aaben Vand uden for Kongens Gaard. Da Kong Hagen spurgte, at Kong Magnus var kommen til Nidros, og havde lagt sig ind i den gamle Kongens Gaard, oven for St. Clements Kirke drog han til Nidros, for at efterforske, hvad Kong Magnus havde i Sinde.

Kong Magnus fortrod meget paa, at Kong Hagen havde givet Bonderne saa store Gaver og Friheder, for at forhverve sig deres Yndest og Venskab, og meente, at han vilde tage Skade derved. Over sligt blev han underlig til Mode, og ham syntes, at Kong Hagen havde meere af Landet, end han, hvilket han gav Tore Stege i Guldbrands-Dalen al Skylden for. Da Kong Hagen og Tore fornam det, toge de vare paa ham, for at see, hvad han vilde begynde, thi de havde ikke god Grund til ham; formedelst de Skibe som han havde liggende i aaben Fiord om Vinteren, udrustede og med Telte forsynede. En Aften lagde Kong Magnus ud med sine Skibe, som vare overtrokne med Telte, noget efter Kyndelmisse. Han lagde i Land ved Heffring, og lod giøre store Ild paa Landet 1094. Kong Hagen som holdt for, at der var Bedragerie under, lod blæse til Huus-Ting, sammenkaldte alle sine Folk, og de forsamledes ude paa Oren om Natten. Da det dagedes, saae Magnus, at Krigsfolket var forsamlet paa Oren; Hvorudover han seiglede Sonder i Landet igien.

Derpaa holdt Kong Hagen Mode i Byen, og tilsagde dem alle sin Gunst og Venskab, begiærende af dem igien Lydighed og Troeskab (hvilken de ham med storste Redebonhed tilsagde) og han lod dem vide, det han havde fornummet, at hans Broder-Son Kong Magnus havde nogen Mistanke eller ond Villie til ham: Hvorfore han vilde drage Oster til Opland, og siden ned til Vigen. Da han var Reisefærdig, red han ud af Byen, og alt Folket fulgte ham ud til Steen-Berg. Siden reed han op paa Dovre-Field 1094. Og da han var kommen op paa Fieldet, blev han uformodentlig syg, og døde paa Fieldet. Derpaa blev hans Lig fort til Nidros, og alt Folket gik grædende imod det: thi de havde ham meget kiær. Han blev begraven i Christ-Kirke, efter at han havde levet i 35 (*) Aar, og havde

været

(*) 25 Aar.

været meest elsket blant alle Regentere i Norge. Han havde og seiglet til Biarmeland, og der vundet Seyer.

Vaaren derefter seiglede Kong Magnus til Hiætland (*) og brændte Viskarl tillige med fleere Herreder, og seiglede med et stort Bytte til sit Rige igien (**).

En Mand, ved Navn Svend, Harald Flettes Søn, af Dansk Adel, en Erz-Søe-Røvere og duelig Stridsmand, havde i lang Tid tient Kong Hagen, og var i stor Gunst hos ham. Efter Hagens Død troede Steigar Tore Kong Magnus ilde, og havde ikke nogen Forhaabning om at komme i Forlig og Gunst hos ham. Hvorfore han gav sig i Lede-Tog med forbemeldte Svend, og de giorde Oprør, og fik et stort Anhang imod Kongen. Men fordi Tore var gammel og tung, skulle Svend føre Commando over Troppen. Der gave sig og en Deel Lænsherrer i Selskab med dem, blant hvilke Eigil Aslags Søn paa Aurland var den fornemste. Eigil var Lænsherre, og havde til Hustrue Ingeborg Augmunds Daatter (hvis Fader var Torberg Arneson) Skoftes Søster paa Giske. Skialg Erlingson af Jæderen, en mægtig Mand, slog sig og til deres Partie (***). De begyndte at samle denne Bande i Opland, siden droge de ned igiennem Romsdal, og kom til Sundmør, hvor de fik Skibe, og seiglede Nord til Trondhiem.

Sigurd Ulstreng, Kongens Lænsherre, udsendte strax Krigsherolder, og samlede Folk, og da han havde faaet et stort Tilløb, stridede han med Tore og hans Selskab, men tabte Slaget. Derpaa flyede han til Kongen, og gav ham det tilkiende. Tore og hans Partie drog ind til Kiøbstaden Nidros, og opholdt sig der nogen Tid, og mange gave sig i Selskab med dem.

Da Kongen fik det at vide, samlede han Folk, og seiglede Nord til Trondhiem. Men Tore og hans Selskab flyede Nord til Helieland, og

 lagde

(*) Halland.

(**) Herom melder Biørn den Krog-hændede i Magnusses Vise: Haardelands Konge røvede Huusene, og foer med Mord og Brand omkring i Halland. Folket tog hastig Flugten, og Kongen forfulgte dem en lang Vey. Trøndernes Konge opbrændte da Viskardal og mange Herreder, saa at Enkerne vist siden skyndte sig en lang Vey derfra.

(***) Derom melder Thorkel Hamarskald udi Magnusses Vise: Den stormodige Thore samlede sine Tropper vidt fra, Bønderne holdt for got at være i Følge med Erik. Jeg mærker, at Skialgs Venner skyndte sig meget at røve og plyndre, med Mord og Brand i Landet. Ild og Steene giorde stor Skade.

lagde ind ved Biarko, hvor han røvede alt hvad der var, og brændte der et skiønt Skib (*). Jon i Biarko og hans Søn, Vidkunner, flyede til Kongen. Tore drog Sønder, og røvede paa Helieland, hvad der kom for Haanden. Da de en Dag bleve vaer, at Kongen kom med sin Flode, roede Sveud ud paa Havet, en Deel flyede ind i Fiorden. Tore og Egil lagde til Land, men Kongen kom strax efter dem. Da raabte Sigurd Ulstreng til Tore, som stod for i Rummet paa Skibet, og spurgde, om han havde sin Helbred? Han svarede: Jeg er frisk i Hænderne, men svag i Fødderne. Dog vilde han ikke flye fra sin Hustrue, som var med ham. Tore blev ledet op paa Landet, men han ravede paa Beenene. Da sagde Vidkunner i Biarkøe: Meere i Bagbord, Tore (thi saaledes havde Tore sagt til Vidkunner, da hans Skib brændte) siden blev han ledt til Galgen (**) og da han skulle henges, sagde han: Ilde gaaer onde Raad af. Da han var hengt, gik Hovedet fra Kroppen, og Kroppen faldt ned; thi han var større og tykkere, end nogen anden Mand. Egil blev ogsaa opsøgt, og ledt til Galgen, og han sagde til Kongens Trælle, som skulle henge ham: Ikke henger I mig derfor, at jo enhver af eder har bedre fortient at henge (***). Kongen var saa vred, at ingen af hans Mænd torde bede for Egil. Da han var hengt, sagde Kongen: Ilde er det gaaet dig i Dag, gode Frende Egil (†) og gav dermed tilkiende, at han vilde været bedet om Egils Liv. Siden seiglede Kongen

(*) Da bemeldte Skib brændte, og begyndte at lude paa den venstre Side, raabte Tore til Vidkunner: Gak længere til den høyre Side i Skibet. Da blev denne Vise giort: Midt i Biarkøe blev Huus og Gods forspildt. Jeg troer, der var stor Bedrøvelse, hvor Tore drog frem med Ild. Jon kommer ikke til at fryse i Aften. Ild og Ran med den brede Lue udplyndrer nu hans Bye, saa Røgen stod til Skyerne.

(**) Da han blev ledt til Galgen, fremførte han denne Vise: Vi vare fordum fire Staldbrødre, og een af os styrede.

(***) Herom blev giort følgende Vise: Jeg fandt, at det var et sandt Ord, som Egil sidste Gang dristig talede til Kongens Trælle, da de ikke torde svare. Han sagde, at enhver af dem burde henge høyere end han, som dog med et uforsagt Mod maatte lide saa stor Pine.

(†) Da Egil steg op til Galgen, sagde Kongen: Ilde hialp dig nu dine gode Frender i din Nød. Herom melder Biørn den Krog hændede: Den hurtige Herre hindrede Oprør med Sverd. Ulvene fik Kroppe, som endnu vare varme, at slide i Harme-Fiorden. Tore blev hengt, fordi han havde giort Opstand mod Kongen. Herren med sit gesvindte Krigsfolk skyndte sig til sin Reise.

gen til Trondhiem, og straffede dem paa Liv og Gods, som havde været med dem (*).

Svend flyede til Dannemark, og blev der, indtil han kom i Gunst hos Kong Øisten, og blev hans Bord-Tienere.

Efter den Tid regierede Kong Magnus alleene over Norge, holdt Fred og god Orden i sit Land, ødelagde og fordrev alle Søe-Røvere og Skov-Røvere, og afskaffede al Slags Røverie. Han var en rask og duelig Herre, flittig i sin Regiering, tog sig meget for, og i Gemyt og Væsen lignede meere sin Far-Fader, end sin Fader.

En rig og mægtig Mand, ved Navn Svenke Steinarson, boende Øster i Vigen ved Elven, havde opfostret Hagen Magnusson, forend Steigar Tore fik hannem til sig, og havde ikke endnu givet sig under Kongen; hvorfore Kongen lod kalde Sigurd Ulstreng for sig, og sagde til ham: Jeg vil, at du skal drage Øster i Vigen til Svenke, og befale ham at romme Landet, samt afstaae Kongens Læn og Eyendom, som han trodselig forholder. Og skulle mine Lænsherrer i Vigen, Svend Bryggefod, Dag Eilifson og Kolbein Klokke være dig behielpelige til at see dette mit Ærende befordret. Sigurd Ulstreng sagde: Jeg havde ikke tænkt at der skulle findes en Mand i Norge, til hvis Forviiselse af Landet tre Mænds Hielp maatte behøves. Kongen sagde: Du skal ikke betiene dig af deres Hielp, med mindre du behøver samme. Derpaa seiglede Sigurd til Vigen med et Skib, og stevnede alt Folket til Ting, baade Elvegrimerne og andre. Der blev da en meget stor Forsamling; men det varede noget længe, inden Svenke kom. Omsider indfandt han sig med 500 Mænd, som alle vare forsynede med Jern-Harnisker, og vare som en Iis at see til. Da han havde sat sig ned i en rund Kreds med sine Folk, stod Sigurd op, og talede saaledes.

Min Herre, Kong Magnus sender alle Lænsherrer og andre sine Undersaatter her i Riget sin Hilsen, og tilbyder dem sin Gunst og Kongelige Naade, og vil være alle deres og det gandske Riges gunstige Herre, Beskiærmere og Handthævere, hvilket Kongelige Tilbud man med Fornøyelse bør imodtage. Derpaa opstod en stor og fæl Mand iblant Elvegrimerne (saaledes kaldtes de, som boede næst ved Got-Elv eller Bahus-Aae) som saae meget

(*) Saaledes melder Biørn den Krog-hændede: Den Krigsmægtige Konge indiog det Trondhiemske Folk stor Skræk. Stærk Ild bragte han paa deres Byer og Marker. To mægtige Herser lod han ende sit Liv i Galgen. Ørnene fløy hen, hvor de hang, for at stille deres graadige Hunger.

get bistèr ud, og havde en stor lodden Kaabe paa, og en Filt-Hat paa Hovedet, udladende sig med disse Ord: **Eru hlums van kuad Ræfver, han dro horpu at Isi**, det er: Jeg er vant til Svig og Tredskhed, sagde Ræven, da han drog Harpen paa Isen. Derpaa satte han sig ned igien. Noget derefter stod Sigurd op, og sagde: I Elvegrimer agter ikkè at bevise Kongen megen Ære og Tieneste, og I svarer kun slet paa hans Ærende. Men, at jeg skal sige eder det reent ud, da forlanger Kongen Skat og Skyld af alle sine Undersaatter her i Vigen, med anden Kongelige Rettighed, samt den tilbørlige Ære og Tieneste, som ham af eder tilkommer. Enhver derfore betænke, til hvem de hidindtil haver ydet deres Rettighed, og betænke nu Kongens Ret, samt deres egen Ære og Velfærd, og giøre herefter, hvad Ret er, hvis noget hidindtil er forsømt. Derpaa satte han sig ned igien. Da opstod samme Mand igien, og svarede i Vrede: **Snæliga snuggir koto Finnar at to andra Fiala** Det er: Den Snee-ventende kaade Finne søger smaalig efter sine Skie-Fiæle. Da stod Sigurd atter op, og svarede vredt, sigende, at de ikke saa haanlig burde tage imod Kongens Bud og Ærende, som var ærligt og sømmeligt. Sigurd var klædt i en rød Skarlagens Kiortel, med en blaa Kappe over sig, hvilken han kastede af, og sagde fremdeles: Nu maa enhver tage sig vare, og ikke spotte eller tale en anden for nær, og herved lader enhver see, hvorledes han er sindet. Dog kand man bære over med dette. Men det er meere at laste, at I saa haanlig svarer paa Kongens Ærende, dog giør enhver, som han er til! Her boer en Mand Øster ved Elven, ved Navn Svenke Steinarson, af hvilken Kongen lader kræve Skat og Skyld for hans Land og Eyendom, eller lader ham forvise Landet, og vil uden Opsættelse eller Omsvøb have et vist Svar herpaa, enten Ja, eller Nej. Og I skal befinde, at fleere har Magten, end I, og tilsidst med eders egen Skade og Skam giøre det, som I ikke tilforn har villet med det Gode. Og han satte sig ned igien. Da opstod Svenke, kastede sin Hætte paa sine Skuldre, og talede mange haanlige Ord til Sigurd Ulstreng. Blant andet sagde han: Bringer du mig den Tidende, Sigurd, at jeg skal romme Landet. Den Tidende er tilforn bragt dig. Du pikkede ikke saa meget, da Kong Hagen, min Foster-Søn levede; thi da var du saa bange for ham, som en Muus i Muuse-Fælden. Skulle du befale mig at romme Landet, du nyder en stor Lykke, om du kommer med Livet herfra. Svend Bryggefod var strax resolvert at skaffe Sigurd paa en Hest, og han undløb med stor Livs-Fare, og drog hiem til Lands fra en ond Leg, og bragte Kon-

gen

gen Rapport. Derpaa sagde Kongen: Behovede du ikke nu mine Læns-Herrers Hielp? Sigurd var meget fortrydelig over sin Reise, og vilde have Revange; hvorfore han ophidsede Kongen til at udrustе fem Skibe, med hvilke han drog Øster til Vigen, og drog paa Giæstning hos sine Lænsherrer, givende dem tilkiende, at han vilde have fat paa Svenke; thi han agtede at blive Konge over heele Norge. De sagde: Svenke er rig og mægtig, samt meget trodsig. Derpaa seiglede Kongen hen mod Svenkes Gaard. Men en af Lænsherrerne begiærte Tilladelse at gaae op af Skibene, for at indhente Tidende. Hvorpaa de bleve vaer, at Svenke kom fra sin Gaard med en velbevæbnet Armee. Men da Lænsherrernes Folk holdt hvide Skiolde op imod ham, stillede Svenke sine Folk; hvorpaa de gik hen til ham. Da sagde Kolbiorn Klokke: Kongen sender dig venlig Bud, at du vil give dig under ham: Betænk Kongens Ret, samt din egen Ære og Velfærd, og strid ikke imod Overmagt, imod din egen Herre og Konge. Jeg vil arbeyde paa Forlig imellem eder. Svenke tog seent og nødig derimod. Hvorpaa Kongen begiærede, at han skulle romme Landet, og aldrig komme tilbage, saa længe Kongen regierede. Kolbiorn og de andre Lænsherrer meglede dem ofte imellem, forend de kunde bringe det saa vidt, at Forliget blev sluttet paa de Vilkaar, at Svenke skulle romme Landet paa tre Aar, og ikke forinden komme igien uden Kongens Villie, og skulde han beholde alt sit rorige Gods: Men hans Jorde-Gods og Eyendomme skulle være forfalden til Kongen. Dog skulle Kolbiorn have dem under Opsyn til Svenkes Beste, indtil han kom igien. Hvorpaa Svenke reed til Gotland med de Folk, som han dertil havde udvalgt, og Kongen seiglede Nord i Landet igien. Men Elvegrimerne, som vare onde Folk, gave sig til at ruinere Landet omkring sig, siden det var uden Hoved og Regent. Hvorfore Kongen efter sine Herrers Raad, maatte sende Svenke to gange Bud, at han vilde komme igien. Men han kom ikke, forend Kongen drog til Dannemark, hvor han kom til ham, og endelig blev forligt med ham, og blev hans kiæreste Ven og troeste Tiener.

1095. Kong Magnus drog med en fortreflig Armee og skiøn Skibs-Flode Vester over Havet, og kom forst til Orknø, hvor han tog begge Greverne, Povel og Erling fangne, og sendte dem til Norge. Dernæst satte han sin Søn, Sigurd, til Regent over Oerne, med nogle af sine Mænd, som skulle raadføre ham i Regieringen. Siden seiglede han til Suderøerne, røvede og brændte, og slog ihiel for Fode. Hvorudover Folket flyede for ham til adskillige Lande, nogle til Skotland, andre til Irland, en Deel ind

ind i Fiordene, og nogle, som gave sig under ham, fik Pardon, og forbleve, ved deres Boe-Pæle (*).

Derefter drog han til den Aae, Helge, hvor han ingen Skade giorde, enten paa Folk eller Gods. Og der siges, at han oplod Kolumkilles Kirke, og gik derind. Da han gik ud igien, slog han Dorren i Laas, og bad, at ingen herefter skulde giøre sig saa dristig at gaae derind; og der torde ingen efter den Dag gaae derind. Siden lagde han med sin Flode til den Øe Ilar, eller Thile, og indtog den. Dernæst seiglede han til Satirismule, og røvede paa begge Sider, baade paa Skotland og Irland. Derfra drog han med væbnet Magt Sønder til Manøe, og røvede der, ligesom andensteds, og lagde alle de Øer under sig (**).

Lograader, Kong Gudrods Søn i Suderøer var udsendt som Lands-Værge udi Norder-Øerne: Men flyede for Kong Magnus og hans Folk, hvor han kunde opholde sig; men blev dog tilsidst optagen med sine Skibe, da han vilde flye til Irland. Kongen lod ham slutte i Jern og forvare (***).

1096. Siden drog Kong Magnus med sin Flode til Britanien, og da han kom i Angelos Sund, mødte han to Grever med en stor Armee fra Bretland eller Britanien (det er, den sønderste Deel af Engeland) nemlig Huge hin Prude (det er, den Nette) og Huge hin Digre, eller Tykke, hvilke lagde strax an imod Kongen, og der blev en meget heftig Strid. Kong Magnus skiød med sin Bue; men Huge hin Prude var over alt betakt med Harnisk, saa at intet var bart paa ham uden Øynene. Kongen skiød til ham med

(*) Saaledes melder Biørn den Kroghændede: Luen svevede i Luften. Der blev da mange Huuse brændte Folket flyede vidt omkring, da Ilden opsteg af Huusene. Bønderne mistede da vist mange Eyendomme ved Ilden. Nogle satte Liv og Gods til, alt efter Kongens Villie. Den gavmilde Herre lod med sine Skibe røve ved Strand-Bredden. Ulven fornøyer sig med Føde, hans Tand gnaver mange Been. Den vældige Grønlands-Herre lod siden Jomfruerne i Suderøerne græde sig trette, og lod Indbyggerne drive paa Flugt.

(**) Herom melder Biørn, den Kroghændede: Den hurtige Konge røvede vidt omkring ved Sandøe. Omkring Ilar blev Røgen større og større da Kongens Mænd brændte Byerne. Santyre prøvede Soldaternes hvasse Sverd. Den Seyerrige Konge lod siden røve paa Manøe.

(***) Derom melder Biørn den Kroghændede: Gudrods unge Arving fandt slet Tilflugt. Trøndernes Konge vandt Landet. Lograader blev dreven derfra. Siden blev han fangen af Norges Konge. Den unge Herre lod sine Sverd-Tunger længe klinge uden for Næsset.

med en Piil, og en Mand fra Helieland, som stod næst ved Kongen, skiod ogsaa i det samme en Piil ud. Den eene Piil traf Mundstykket paa Hielmen, saa det blev bøyet, men den anden Piil, som Kongen skiød, ramte Grevens Øye, saa at den gik bag ud igiennem Hovedet. Da de Engelske saae det, toge de Flugten med Huge hin Digre, efter at de havde mist meget Folk (*).

Kong Magnus vandt Seyer, og indtog Angulsø, som er tredie Parten af Britanien og havde tillige med Suderøerne fordum tilhørt de Norske Konger. Derpaa vendte Kong Magnus om igien, og seiglede til Skotland: Men Malkolmer, Konge i Skotland, sendte Gesandter imod ham med Tilbud om Forlig, saaledes, at Kong Magnus maatte tilegne sig og beholde alle de Øer, Vesten for Skotland, imellem hvilke og det faste Land han kunde seigle med Roer i fast Skib. Da nu Kong Magnus kom Sønder til Satiris Eid, og sad selv ved Roeret, lod han en Jagt trække over Satiris Eid, og saaledes tilegnede han sig heele Satiris; som er den allerbeste blant Suderøerne, og er et lidet Eid (Isthmus) det er et lidet smalt Stykke Land, ved hvilket Satiris er føyet med det faste Land, og er for Resten omflodt, over hvilket man kand drage smaa Skibe

Vinteren over opholdt Kong Magnus sig paa Suderøerne, og hans Folk droge igiennem alle Fiorder i Skotland, roede inden for alle Øer, baade bygte og ubygte, og alle de Øer, som de fik opsøgt, tilegnede de Kongen i Norge, saa at alle Øerne Vesten for Skotland, baade Suderøerne og Nordøerne faldt i hans Lod. Derefter giftede Kong Magnus sin Søn Sigurd med Kong Morkiartens Daatter af Irland, ved Navn Bradnio, gav ham Konge-Titel, satte ham over Orkno og alle Suderøerne, og gav ham sin Paarørende, Hagen Povelson under Hænder. Sommeren derefter seilede han til Norge igien, og befandt, at begge Greverne af Orknøe vare døde. Erling ligger begraven i Nidros, og Povel i Bergen.

Skofte Ogmund var Lænsherre, og en navnkundig Mand, boende i Giskøe paa Sundmør. Hans Hustrue var Gudrun, en Daatter af Tord Folle-

(*) Saaledes melder Biørn den Kroghændede: Krigshelten kunde da kiækt fegte i Angel-Sundet. Der traf Pilen i en Hast Huge den Prudes Øye. Samme Gang blev ogsaa denne Vise giort: Pilene stødte paa Brynierne, Herren skiød stærkt og mægtigt. Han spendte sin Bue haardt Hielmen blev overstenkt med Blod. Pilene fløy, som Hagel i Pantserne, og foraarsagede Folkets Død. Haardelands Konge holdt en haard Trefning, og dræbte den eene Jarl.

Folleson, som var St. Olufs Fændrik, da han blev slagen paa Stiklestad. Deres Børn vare Find (*) Tord og Tore, som havde Ajulf Skuleson.

Kong Stenkield i Sverrig døde strax efter Kong Harald Sigurdsons Fald. Efter ham var Hagen Konge i Sverrig. Siden blev Inge Konge i Sverrig, som var en god Konge, samt større og stærkere, end nogen anden Mand, og regierede i Sverrig, da Kong Magnus Barfod regierede i Norge.

I fordum Tid havde Grændserne imellem Norge og Sverrig saaledes været afdeelte, at Got-Elv giorde Skilsmisse imellem Rigerne, lige op til Venner, og siden det store Vand, Venner indtil Værmeland, saa at Sunddal, Nordal, Væ og Jordynie, samt heele Marker havde tilforn lagt under Norge; men nu havde de længe været under Kongen i Sverrig. Herudover drog Kong Magnus op af Vigen, med en stor Armee, røvede og brændte vidt omkring i Vester-Gotland og disse forbemeldte Bygdelauge, saa at de nødtes til at give sig under ham. Imod Vinteren drog han ned til Venner igien, og lod der anlegge en Fæstning udi Qvadringsøe af Steen-Torv og Tømmer, over hvilken han satte Find Skofteson og Sigurd Ulfstreng med 300 Mænd, og forsynede dem med Levnets-Midler, og hvad de behøvede. Derpaa drog Kongen til Norge igien (**). Om Vinteren da Isen var tillagt, reed Kong Inge derud med 300 Mænd, og sendte Nordmændene paa Fæstningen Bud, at de skulle drage bort med alt, hvad de havde. Men Sigurd Ulfstreng svarede, at Kong Inge skulle faae andet at finde, end vise dem bort, ligesom man driver Fæe udaf Haver, han maatte komme nærmere til dem, om de skulle flye for ham. Derpaa reed Kongen ud paa Øen, og sendte Nordmændene Bud, at de skulle drage bort, om de vilde, med deres Heste, Vaaben og Klæder, og lade alt andet blive tilbage. Nordmændene afslog det. Hvorpaa Kongen lod løbe Storm til Fæstningen, og de skiød paa hverandre. Dernæst lod Kongen bære Torv og Steen til Graven, og fyldte den med samme. Siden lod han med lange Stænger opløfte store Ankere over Veggen og Volden, og drage den ned, og lod skyde gloende Brande paa Bolverket til dem. Hvorpaa Nordmændene bade om Pardon. Men Kongen bød dem gaae Vaabenløse ud. Da de kom ud fik de

(*) Og Ogmund.

(**) Da det rygtedes, at Kongen i Sverrig vilde drage ned til Fæstningen med en Armee, og det varede noget længe, giorde Nordmændene denne Vise: Inge opsætter sin Folkerige Nedreise noget længe.

de hver et Slag af en Pidsk paa deres blotte Ryg. Dernæst drog de hiem, og indberettede Kongen det. Kong Inge indtog igien de Læne ved Venner.

1098. Vaaren derefter, da Iisen var optøet, drog Kong Magnus med en Armee Øster til Elven, og lagde op i den med sine Skibe. Siden gik de paa Land, røvede og brændte vidt omkring i Kong Inges Rige. Og da de kom til Foxen, og var kommen over en Aae, kom en stor Armee af Goter over dem, med hvilke de holdte en Trefning, men bleve overvundne, og maatte tage Flugten, og bleve forfulgte af Goterne. Kongen havde en rød Kofte (eller stakket Kiortel) over sin Brynie, og da han af samme var meget kiendelig, blev han heftig forfulgt af Goterne. Ogmund Skofteson, som reed næst Kongen, bad ham give sig den røde Kiortel, eftersom Kongen tilforn havde givet ham meere got. Da de kom i Skoven, drog Kongen Koften af og flyede Ogmund den. Ogmund tog den strax paa, og reed en anden Vey, som var ham bekiendt. Goterne, som antoge ham for Kongen, forfulgte ham; men han undkom med stor Nød, og kom til Skibene, hvorhen Kongen var kommen, forend han. Derpaa seiglede de Vester til Vigen igien.

1099. Kong Magnus drog endnu eengang op til Gotland, og tvang en stor Deel af Landet under sig. Da Kong Inge fik det at høre, drog han med en stor Armee imod Kong Magnus. Da Kongen fik Kundskab derom ved Speidere, raadede mange af hans Herrer ham at drage tilbage igien: Men han vilde først slaaes med Kong Inge. Hvorpaa han drog imod ham ved Foxerne, kom uforvarendes paa ham om Natten, overfaldt hans Leyr, og slog mange af hans Folk, saa at Kong Inge maatte tage Flugten. Hvorpaa Kong Magnus drog til Norge igien.

1100. Næste Sommer derefter blev der sat et Konge-Mode udi Konghelle ved Elven, hvor Kong Magnus af Norge, Kong Inge af Sverrig, og Kong Erik Svendsen af Dannemark modte. Dernæst gik de frem paa Volden, fra deres Folk. Og efter nogen Samtale, blev der sluttet Fred og saadant et Forlig imellem dem og deres Riger, at hvad Skade deres Undersaatter havde lidt, skulle enhver Konge selv oprette sine Undersaatter, og Kong Magnus skulle have til Hustrue Kong Inges Daatter, ved Navn Margareta, som blev derfor kaldet Fredkolle. Da Kongerne kom tilbage til deres Folk, og forkyndte dem det, bleve de strax af de største Uvenner de allerbeste Venner.

Kong Erik var iblant de tre Konger den deyligste og høyeste, Kong Inge den største af Vext og Mandhaftighed. Men Kong Magnus havde meest Courage, og var den raskeste og beste Krigsmand iblant dem. For Resten vare; de alle tre anseelige og veltalende Herrer. Kong Magnus havde tre Sønner ved sine Concubiner, forend han fik Margareta, nemlig Øisten, Sigurd og Oluf (*).

Der siges, at Kong Magnus og hans Mænd brugte meget Vesterlandsk Klæde-Dragt. En Deel af hans Folk gik Barbeened, og havde stakkede Kiortle; hvorudover han blev kaldet Magnus Barfod. Nogle kaldte ham Magnus den Høye, andre kaldte ham Magnus Styrialð (det er den regierende, uroelige og strenge Magnus) paa Muren af Mariæ Kirke, som Kong Harald lod bygge, stode tre Kors skrevne. Det øverste staar saa høyt, som Kong Harald Haardraade; det nederste saa høyt, som Kong Magnus, det mellemste saa høyt, som Kong Oluf Haraldsøn kunde naae at kysse.

Skofte Ogmundsøn kom i Dispute med Kongen om noget Arv i Dannemark (**) hvorfore han overlagde med sine Sønner, Find og Tord at de ikke alle paa eengang maatte komme for Kongen, paa det han ikke skulle slaae dem alle ihiel. De droge til mange Ting med Kongen (***) først Skofte,

(*) Øistens Moder var af ringe Herkomst. Sigurds Moder heed Tora. Olufs Moder var Sigrid, Saxes Daatter i Vik, som var en fornemme Mand i Trondhiem.

(**) Hvilket Skofte beholdt. Men Kongen giorde saa heftig Prætension derpaa, at det saae farligt ud imellem dem.

(***) Da Skofte mødte paa Tinget, foreholdt han Kongen det Slægtskab der var imellem dem, som ogsaa deres bestandige Venskab. Videre sagde Skofte: Enhver begriber lettelig, det jeg er saa fornuftig, at jeg ikke trettede med dig, o Konge, dersom jeg ikke havde en retfærdig Sag. Men deri slægter jeg mine Forældre paa, at jeg vil have min Ret frem, uden at giøre nogen Persons Anseelse. Men alt dette hialp intet hos Kongen. Dernæst reiste Find til Kongen, og forlangte Ret i sin Sag. Men Kongen svarede kort og unaadig dertil. Da sagde Find: Jeg havde ventet andet af eder, o Konge, end, at Retten skulle nægtes mig, da jeg satte mig udi Qvadingsøe, (som ellers faa iblant eders Venner vilde giøre) thi sandt at sige, da vare vi saa got som forraadte til Døden, dersom ikke Kong Inge havde beviist større Kongelig Naade imod os, end I agtede den Gang at bevise. Dessforuden er det i alles Munde, at vi bragte kun Skam og Vanære med os derfra. Men disse Ord frugtede heller intet hos Kongen. Derefter reiste Ogmund Skofte til Kongen og begiærede, at Kongen vilde lade ham, samt hans Fader og Broder nyde Ret. Men Kongen svarede, at det var Ret, som han sagde, og at de vare alt for dristige. Da sagde Ogmund: Du kand, o

Skofte, siden Find, og derefter Tord: Men de kunde med ingen Lempe formilde Kongens Sind, det hialp ey heller, at de vare Kongen beslægtede. Hvorudover de droge ud af Landet med fem lange Skibe, og seiglede i Vester forbi Frankerige og Spanien, og igiennem Norva-Sund (Strædet) og siden til Rom: Hvor Skofte og Find døde, men Tord levede længst, og døde i Sicilien. Skofte var den første blant Nordmænd, som passerede Strædet; hvilken Reise blev vidt bekiendt (*).

1102. Da Kong Magnus havde regieret i ni Aar, seilede han fra Norge med en fortreflig Armee af det beste og udvalgteste Folk i Landet, og havde med sig alle Lænsherrer og Befalingsmænd: Blant hvilke vare Sigurd og Ulf, Ranes Sønner, Vidkummer Jonson, Dag Eilifson, Serker af Sogn, Ejulf Albue, Kongens Marskalk.

Derpaa seiglede han først til Orknø, hvorfra han tog i Følge med sig begge Greverne, Magnus og Erling, Erlands Sønner, siden seiglede han til Suderøe. Og, da han laae under Skotland, løb Magnus Erlandsøn fra ham, drog igiennem Skoven, og kom til Kongen i Skotland.

Konge, lettelig giøre os Uret, eftersom du er saa mægtig. Og synes Ordsproget at være sandt, at naar man har reddet et Menneskes Liv, betaler han det enten med Ont, eller og glemmer det. Jeg skal ogsaa udlove, at hverken jeg, min Fader eller Broder skal saa vidt det staar til mig, herefter meere komme i din Tieneste.

(*) Om Kong Olufs Jer-Tegn ved en Ildebrand.

Det hendte sig engang, at der kom Ild i et Huus i Nidros, og greb vidt omkring sig. Af den Aarsag lod man bære Kong Olufs Skrin udaf Kirken, og satte det lige mod Ilden. I det samme kom et overgiven Menneske fremløbende, som slog paa Skrinet, samt talede haanlig imod den hellige Mand, sigende, at baade Kirken og andre Huuse nu bleve lagt i Aske, hvis Kong Oluf ikke med sine Bønner vilde hielpe dem. Endskiønt nu den almægtige Gud sparede Kirken, saa strafede han dog denne forvovne Mand næste Nat, med saa stor Øyen-Pine, at han laae til Sengs deraf, indtil Kong Oluf ved sin Bøn formaaede, at han udi samme Kirke blev helbredet.

Om Kong Olufs Jer-Tegn paa en Krøbling.

Ligeledes hendte det sig ogsaa, at en Qvinde blev bragt til Nidros, som var saa sammenkrumpet, at hendes Fødder laae bag op ad til hendes Lænder. Men da hun med Bøn og Taarer giorde Oluf den Hellige et Løfte, blev hendes Lede-Mode efter Haanden rettede, saa at hun, som neppe tilforn kunde krybe til Kirken, gik nu glad og sund hiem derfra igien.

Siden seiglede han til Irland, og rovede der. Da kom Morkiartan, Konge af Konnetun paa Irland til ham, ved hvis Hielp han erobrede Hoved-Staden, Dublin, og lagde Landet der omkring under sig. Vinteren over blev Kong Magnus i Konnetun hos Kong Morkiartan, og satte sine Folk til Land-Værger over Dublin og andre Stæder, som han havde vundet. Om Vaaren seiglede begge Kongerne med deres Armee Vester til Vladstir, og lagde en stor Deel af Landet under sig. Derpaa seiglede Kong Morkiartan hiem igien. Da Kong Magnus var færdig at seigle hiem igien, efter at han havde beskikket Landværger i Dublin og andre erobrede Steder, blev han liggende nogle Dage under Vladstir, saasom han behøvede Levnets Midler, og sendte derfore nogle af sine Mænd til Kong Morkiartan, med Begiæring, at han vilde sende ham noget Slagte-Qvæg til Skibs Behov, saaledes at han kunde faae det inden Bartholomæi Dag. Da nu Mændene ikke kom igien til den foresatte Tid, gik han paa Bartholomæi Dag, saa snart Solen stod op, i Land med alle sine Folk, for at søge efter sine Mænd med Slagte-Qvæget. Det var da stille Veyr og klar Soelskin. Deres Vey løb over nogle Moradser, med Stokke og Bielker over, samt tykke Krat og Kiær paa begge Sider. Siden kom de frem paa en høy Plads, hvor de kunde see vidt omkring sig. Derpaa bleve de vaer en Røg drive op af Jorden langt oppe paa Landet. Og da de ikke vidste, hvad de skulle dømme derom, bleve de staaende, og Ejulf bad Kongen at finde paa noget Raad, og ikke fare saa uforsigtig frem, men sætte sit Folk i Orden; thi der kunde være Bedragerie under. Derpaa satte Kongen sine Folk i Orden, og gik selv i det forreste Glied, og Ejulf Albue næst ved ham. Kongen havde en forgyldt Hielm paa Hovedet, og et rødt Skiold med en forgyldt Løve udi, og havde sit gode Sverd Legbider ved Siden, hvis Greb var af en Rosmar-Tand, og med Guld indlagt. Ligeledes havde han et Spyd i Haanden, og en rød Silke-Kiortel over sin Brynie, med en Løve af Gylden-Stykke for og bag. Og alle syntes, at de ikke havde seet anseeligere Herre under sine Vaaben, end Kong Magnus var. Ejulf var og en stor og velskabt Mand, og en dygtig Krigshelt, og han var ligeledes klædt og væbnet, som Kongen. Da Jord-Røgen kom nær dem, kiendte de deres Folk, som kom med Slagte-Qvæg, hvoraf man saae, at Kong Morkiartan havde holdt sit Løfte imod Kong Magnus. Derpaa vendte de om til deres Skibe igien, og det var da ved Middags-Tid: Men da de kom til Moradset igien, kom Folkene seent af Sted, og skiltes vidt fra hinanden, hvor enhver best kunde komme over.

Der-

Derpaa søgte Irlænderne ud af enhver Skovsodde, og begyndte at skyde og hugge paa Nordmændene, og siden de vare saa vidt adspredte, bleve mange af dem slagne. Herudover sagde Ejulf til Kongen: Nu fører vore Folk sig meget slet op, find derfor paa et god Raad. Derpaa sagde Kongen, lad give Signal paa Trommet, at vore Folk kand blive samlede under Fanen igien. Men de Folk, som ere her nær os, skal giøre en Skiold-Borg for sig, og saaledes gandske sagte retirere tilbage over Moradset, siden skal det ingen Fare have, dersom vi kand komme paa slet Mark. Irerne skiøde heftig, og mange af dem bleve slagne, men naar een var slagen, kom der to i Steden igien oven af Landet. Da nu Kongen var kommen over det nederste Dige, var der ikke got at komme over; hvorfore mange af Kongens Folk bleve slagne. Da kaldte Kongen paa en Lænsherre fra Opland, ved Navn Torgrim Skind-Hat, eller Skindhue, og bad ham stige over Diget med sine Folk, og skal vi, sagde Kongen, holde eder Ryggen frie, indtil I kommer over, siden skal I drage ud paa Holmen i Moradset, og skyde paa Irlænderne, indtil vi kommer over Diget; thi I ere gode Skiøtter. Da Torgrim og hans Folk kom over Diget, kastede de deres Skiolde paa Ryggen, og flyede til Skibene. Da Kongen saae det, sagde han: I Dag skilles du, som en Conjon og Skielm fra din Konge, og jeg handlede uforsigtig deri, at jeg forviste Sigurd Hund Landet, og giorde dig til min Lænsherre, han havde aldrig saaledes forløbet mig: Derpaa blev Kongen stukken med et Spyd imellem begge sine Laar; men han brød strax Skaftet i Stykker imellem sine Been, og sagde: Saaledes bryder Hofmænd deres Spær udi Leeg. Siden blev han huggen paa Halsen ved Hærderne med et Irlandsk Sverd, hvilket blev hans Bane-Saar 1103. Vidkunner Jonson hug strax den Irlænder ihiel, som dræbte Kongen, tog Kongens Fane, og bar den til Skibs med sig. Samme var den sidste Mand, der flyede, og med ham Sigurd Arneson og Dag Eilifson. Eilif Albue og Ulf Arneson bleve slagne, og med dem mange Lænsherrer og anseelige Mænd. Dog faldt der langt fleere af Irlænderne. Der faldt og Greve Erling Erlandson af Orknøe, og de som vare blevne til overs seiglede strax om Høsten til Orknøe. Og da Sigurd fik Kundskab om sin Faders Død, drog han samme Høst til Norge med dem, og efterlod sin Hustrue Vesten for Havet. Magnus var Konge udi Norge i ti Aar, og i hans Tid var der fredeligt i Landet, han holdt sine Lænsherrer og Ministre i stor Agt og Ære; men Almuen havde store Byrder og Omkostninger ved udenlandske Krigstoge; hvorudover han var meget afhol-

den af sine Herrer og Ministre. Men Almuen ansaae ham for at være haard og streng. For Resten var han deylig, forstandig og en duelig Krigshelt.

Der siges, at, da een af hans Venner bad ham handle vaersom, og see sig vel for i Trefninger, svarede han: Til Frægdar skal Kongur hafa, enn ei til Langlifis. Det er: En Konge bør søge efter Ære, og ved tappre Bedrifter giøre sig navnkundig, men ikke tragte efter et langt Liv. Han var næsten 30 Aar, da han faldt. Vidkunner Jonson dræbte Kongens Banemand, og havde tre Blessurer, da han flyede; hvorfore Magnusses Sønner havde ham meget kiær.

XV. XVI. XVII.

Øjsten, Sigurd og Oluf, Magni Sønner.

1103. Efter Kong Magni Barfods Død bleve hans Sønner, Øjsten, Sigurd og Oluf antagne til Konger over Norge. Øjsten var hen ved 16 Aar gammel, Sigurd 14 Aar, men Oluf var ikkun fem Aar gammel. Øjsten fik den Nordre Deel af Landet, Sigurd den Søndre, og Olufs Part skulle de begge have Tilsyn med, og holde ham den til gode.

Da Kong Magni Sønner vare blevne Konger i Norge, kom nogle af de Mænd, som vare dragne bort med Skofte Ogmundsøn og hans Sønner, tilbage igien, nogle fra Jerusalem, nogle fra Constantinopel, hvilke da vare vidt forsøgte, og vidste at indberette meget fra fremmede Lande. Af disse Tidender fik mange Nordmænd Lyst at reise til adskillige Steder i den Søndre Deel af Verden; thi det blev dem sagt, at deres Tilstand blev der forbedret, og at Nordmænd vare vel antagne udi Constantinopel, og kunde forhverve sig stor Rigdom og Værdighed, dersom de vilde tiene Keiseren. Hvorfore de begiærede, at een af Kongerne vilde være deres Anførere paa denne Reise. Hvilket af Kongerne blev samtykt. Og mange anseelige Mænd, samt rige Bønder og deres Sønner resolverede at være med paa denne Reise. Da de nu vare Reise-færdige, blev der besluttet, at Kong Sigurd skulle drage af Landet med Folkene; men Øjsten skulle blive hiemme, og forestaae begge deres Riger.

To Aar efter Kong Magni Død kom Hagen Povelson fra Orknøe, og Kongerne giorde ham til Greve over Orknø med samme Vilkaar, paa hvilke hans Fader havde havt den for ham.

1107.

1107. Fire Aar efter Kong Magni Fald seiglede Kong Sigurd fra Norge med 60 Skibe (*), og kom forst til Kong Henrik i Engeland, Vilhelm Bastards Søn, hos hvilken han blev Vinteren over, og der skedte ham stor Eres-Beviisning (**). Om Vaaren seiglede han til Frankerige, og siden saa langt i Sønder, at han om Hosten kom til Gallicien, hvor han blev om Vinteren (***). Greven, som regierede over den Province, havde forbundet sig til at skaffe ham og hans Folk tilstrækkelige Victualia den heele Vinter igiennem; men det varede ikke længere, end til Juul, da Greven ryggede sin Accord; thi det var et magert Land, og der var dyr Tid paa Victualia. Hvorndover Kongen drog til Grevens Slot, bestormede det, og nedsablede hans fleeste Folk, saa at Greven selv med Nød undkom, siden udplyndrede han Slottet, og rovede vidt omkring i Landet, baade Guld, Sølv og Levnets-Midler.

1108. Om Vaaren seiglede han Vester til Spanien, hvor der kom en heel Flode af Galeyer med Hedninger paa imod dem. Med disse holdt Kong Sigurd en Trefning, vandt Seyer, og erobrede otte Galeyer (†). Siden vandt han et Slot i Hispanien, som Hedningene havde inde, og af samme tilføyede de Christne stor Skade, han lod alle Hedningene ihielslaae, uden de, som ville lade sig døbe (††).

Derefter

(*) Saaledes melder Thorarin Stuttfalder: Kongens Krigsfolk kom meget behiertede tilsammen. Da vilde Kongen, at hans skiønne Skibe, 60 i Tallet, skulle seigle ud paa Havet.

(**) Herom melder Einar Skulasøn: Kongen lavede sig til at reise Vester med sin halve Skibs-Flode. Den store Søe-Konge lagde til Engeland. Kongen lod med Glæde Staalet hvile Vinteren over. Der findes ikke bedre Konge. I Krig er han forskrækkelig.

(***) Herom melder Einar Skulasøn: Han, som vel forestod Riget, og dyrkede den høyeste Solens Konge, arriverede til Jakobs Land, hvor han opholdt sig den anden Vinter. Der har jeg spurgt, at Kongen røvede, og tog Skat af Bønderne. Hos Jarlen bespisede den mægtige Konge Ravnene.

(†) Saaledes melder Haldor Eqvaldre: Søe-Røverne fore med den mægtige Konge. De maatte miste deres Skibe. Kongen gik i deres Blod. De fik da et got Bytte. Kongens Folk plyndrede Skibene. Kongen erobrede med stor Tapperhed otte Galeyer.

(††) Herom melder Haldor Eqvaldre i sin Vise: Kongen udrettede store Ting i Hispanien. Hedningene i Sintre lod han dræbe. Den stærke og strenge Konge fældede stærke Stridsmænd, som imodstod og nægtede Guds rette Bud og Befaling.

Derefter seiglede han til Lissabon, hvor halv Parten af Folket var Hedninger, og halv Parten Christne: Thi Sonden for Lissabon, var heele Hispanien besat med Hedninger og Morer. Der holdt Kong Sigurd den tredie Trefning, og vandt Seyer tillige med et stort Bytte (*).

Dernæst seiglede han Vesten fra det Hedenske Spanien, og vandt en Sted, som heed Alkassir, hvor han giorde et stort Bytte (**): Siden satte han sin Cours ind i Strædet (Norva-Sund) hvor han mødte en Soe-Rovere, med hvilken han holdt en Trefning, og overvandt ham (***). Det var det femte Slag han havde holdet, siden han drog fra Norge. Siden seiglede han Øster ved Siden af Africa, og kom til en Øe, som kaldes Formentera: Hvor der vare mange Morer, som opholdt sig i en stor Hule, under en høy Klippe, og havde giort en stærk Steen-Muur uden for Hulen, og eftersom der var høyt op til samme Muur, bleve de, som vilde gaae der op, tilbage drevne med Steen og Skud. Disse Hedninger rovede vidt omkring i Landene, og bragte til deres Hule, hvad de fik. Da Kong Sigurd fornam, at han ikke kunde komme op til dem, og Morerne stod paa Muren, fremvisende kostbare Sager for Nordmændene, for at spotte og trodse dem dermed, fandt han paa dette Raad. Han lod tage to store Skibs-Baade eller Espinger (Barker) og drage dem op paa Klippen midt over Hulen. Dernæst lod han slaae stærke Tridser under hvert Baand, og i begge Stavnene, og fyldte Baadene med Steen og Skyde-Redskaber, og forsyne dem med saa meget Mandskab, som de kunde romme. Dernæst bleve de ved Tridserne vundet ned ved Siden af Klippen, indtil de kom lige over Hulen. Derpaa dreve de Roverne med Steen og Skud ind i Hulen, indtil Kongen kom op med sine Folk, og indtog Muren, og nedbrod den. Siden lod han tage store Træer, og sætte op til Hulen, hvilke han satte i Brand. Da nu Hedningene ikke kunde opholde sig i Hulen for Ild og Røg, maatte de pakke sig ud. Hvorpaa en Deel bleve brændte, en Deel opoffrede ved Nordmændenes Vaaben, saa at der ikke een undkom. Og her fik Kongen med sit Folk det

(*) Saaledes melder Haldor Sqvaldre: Sønder ud vandt den hurtige Konge den tredie Seyer ved den anseelige Stad, som kaldes Lissabon; hvor han arriverede med Priis.

(**) Derom melder Haldor Sqvaldre: Jeg hørte, at I skyndede eder til Alkassir med skarpe Sverd at vinde fierde Gang baade Folk og en stærk Fæstning.

(***) Saaledes beretter Haldor Sqvaldre: Gud hielp eder, som reiste Øster ud, med saa kiæk Mod til Norva-Sund. Sverdene udgydede Nyre-Blod.

det største Bytte, han nogen Tid havde faaet paa denne heele Reise (*). Siden seiglede Kongen til de Øer, Yvica (**), Majorca (***) og andre Øer, hvor han holdt Trefninger, vandt Seyer, og fik et stort Bytte.

Vaaren derefter kom Kong Sigurd til Sicilien, til sin Paarorende, Rodgier, som da var Greve udi Sicilien: Hvilken med stor Glæde tog imod ham, og anrettede et prægtigt Giæstebud i otte Dage, i hvilket han tracterede dem alle paa det beste, og hver Dag opvartede selv Kongen ved Bordet. Den ottende Dag i Giæstebudet tog Kongen ham ved Haanden, ledte ham til Høy-Sæde, og gav ham Konge-Titel. Der berettes i Krønikerne, at Rodgier lod sig først kalde Konge over Sicilien, Anno Christi 1102. Da han tilforn havde ladet sig noye med Titel alleene af Greve over Sicilien; skiønt han tillige var Hertug over Calabria og Apulia, og blev kaldet Rodgier den Rige (det er, den mægtige) fordi han siden giorde Kongen af Tunet eller Tunis i Africa, sig skatskyldig. Hvorfore han lod udgrave paa sit Sverd dette Vers: Apulus & Calaber, Siculus mihi servit & Afer (†).

Hans Søn var Vilhelm, Konge i Sicilien, som længe havde fort Krig med Keiseren i Constantinopel. Kong Vilhelm havde ingen Sønner, men tre Døttre. Den eene gav han Keiser Henrik, som avlede med hende en Søn, ved Navn Friderik, som siden blev Keiser i Rom. Den anden

Iii Daatter

(*) Saaledes melder Haldor: De droge paa Krigs-Skibe til Øen, Formentera, og med Røver-Vaaben forstyrrede Freden. Blaamænds Folket udstod skarpe Sverd og Ild, og bleve dræbte. Og endnu videre har Haldor giort denne Vise: Du Krighærdede Herre lod Harnisker sønderhugge. De vare ikke bange for at lade sig nedhidse fra det høye Bierg. Stridsmændene gik utvungne op til den store Steen-Kule. Mange Mænd sprang da imod dem, som tilforn vare hærdede i Strid. Herom beretter ogsaa Thorarin Stuttfeld: Den Krigsvante Konge befoel sine Karle at opdrage to Skibe øverst paa Bierget. Skibene bleve med Reb opdragne tilsammen til Hullet af Bierg-Kulen. Krigsmanden vandt da Seyer.

(**) Herom melder Haldor Sqvaldre: Den herlige Konge skyndte sig med en mægtig stor Skibs-Flode til Øen, Ivizo, Ære og Priis indlagde han sig der.

(***) Om dette melder Haldor Sqvaldre: Siden holdt den mægtige Konge endnu det ottende Slag: Da glimrede Finske Sverd i det haarde Slag paa Manork.

(†) Kong Rodgier i Sicilien var en meget mægtig Konge, han indtog heele Neapolis, og lagde det Rige under sig tillige med mange andre større Øer i Grækenlands Hav.

Daatter fik Hertugen af Cypern. Den tredie fik Mar-Greven af det Land Cusa. Men Keiser Henrik skilte dem begge ved Livet. Kong Rodgiers Daatter i Sicilien blev gift med Keiser Emanuel i Constantinopel. Deres Søn var Keiser Alexius.

Sommeren derefter seiglede Kong Sigurd over Grækenlands Hav til Jodeland, og lagde i Land ved Akersborg (Acton eller Ptolemais) siden reiste han til Jerusalem, hvor han fandt Baldevin, som da var Konge over det hellige Land. Samme tog meget kiærlig imod ham, fulgte ham til Jordan, og siden til Jerusalem igien (*).

Siden hialp han Kong Baldevin med sine Folk og 60 Skibe, at vinde en Stad fra Hedningene til de Christne: og meener nogle, at det var Sidon (**). Dernæst, da han havde opholdt sig der Vinteren over, og nydt adskillige Æres-Beviisninger, og han vilde reise bort, giorde Kong Baldevin ham og hans Folk et herligt Giæstebud, og forærede ham mange Helligdomme. Blant andet lod han skiære en Spaan af det hellige Kors, og aflagde tillige med Patriarchen en Eed paa, at det var af samme Kors, som GUds Søn var bleven piint paa. Og da han gav Kong Sigurd det, maatte han selv tolvte aflegge en Eed, at han dermed skulle forfremme den christelige Troe, og oprette et Erke-Bispedomme i Norge, og føre den Helligdom til St. Oluf i Nidros, og legge den hos ham. Fremdeles skulle han selv give Tiende, og tillige formaae Norges Indbyggere til at give Tiende.

Siden drog Kong Sigurd til sine Skibe. Dernæst seiglede han med Kong Baldevin til en hedensk Stad, og hialp ham at vinde den. Derfra

(*) Herom melder Einar Skulasøn: Den mægtige Konge seiglede over Grækenlands salte Hav, da Vinden blæste koldt. Skalden (Poeten) siger altid sandt om Kongens Berømmelse: Dernæst landede han en Morgen ved store Akersborg. Der blev den stolte Krigshelt med Glæde imodtagen. Jeg beretter, at Kongen reiste til Jorsala-Bygden i Blæst. Veed I nogen bedre Konge i heele Verden? Den blide Herre naaede sit Forsæt og Villie: I Jordans Vand fik han sig toet.

(**) Denne Bye og Fæstning skiænkede Kong Sigurd Kong Baldevin. Som Haldor Sqvaldre melder: Den hærdede Helt indtog siden Hedningernes mægtige Fæstning, hvilken den milde Konge bortgav. Da holdt de en herlig Træfning. Om samme beretter og Einar Skulasøn: Jeg hører, at Norges Herre mandeligen vandt Staden Sætt (hvilken holdes for at være Sidon) man kand endnu velmindes, at der skeede mangt et heftigt Skud i Striden. Han nedbrød den Fæstning med Magt. Folket blev bestænkt med Blod. Sverdene bleve rødfarvede. Den hurtige Konge frydede sig over Seyeren.

fra seiglede han til den Øe Cypern, hvor han opholdt sig en Tid lang (*). Siden seiglede han til Constantinopel, og hvor han seiglede frem ved Landet, løb alle Folk ud af Byer, Slotte og Stæder, som der ligge ved Søe-Kanten, og forundrede sig paa hans store Seigl og Skibe (**).

(*) Dernæst seiglede han til Grækenland, og lagde ind med sin heele Armee ved Engels Næß, hvor han blev liggende en halv Maaned, og havde imidlertid den ønskeligste Vind til Norge. Men Kong Sigurd ventede paa saadan Vind, som kunde blæse paa den eene Side, saa at alle hans Seigl kunde staae Endelangs efter Skibet: Thi alle hans Seigl vare besatte med Perler paa begge Sider, saa at de, som baade var for og bag i Skibet, kunde see dem.

(**) Da Kong Sigurd seiglede til Constantinopel, seiglede han nær ved Landet. Thi der ere allesteds ved Søe-Kanten Fæstninger og Byer, saa tet bygde, at der ingensteds er Rum imellem. Hvorudover Indbyggerne kunde see Seiglene langs med Landet, lige, som Vinden opfyldte dem til. Alle Indbyggerne vare da komne ud, for at see Kong Sigurds Seilads. Keiser Alexius havde ogsaa saaet Kundskab om Kong Sigurds Reise til Jerusalem, hvorfore han lod aabne den Stads-Port i Constantinopel, som heed Gulvarte, giennem hvilken Keiseren selv altid pleyede at ride ind i Staden, naar han kom hiem med Seyer. Han lod ogsaa alle Gader i Staden belegge med Tapezerier og Silke-Tøy; lige fra Gulvarte indtil Laktiarna, hvor Keiserens prægtige Palais var. Kong Sigurd befoel sine Folk, at de skulle ride ind i Staden, uden at vise mindste Nysgierighed over det de saae; hvilket de og giorde; og kom til Keiserens Palais, hvor de fandt alle Ting tillavede for sig. Dernæst lod Keiser Alexius sende Bud til Kong Sigurd, og lod spørge, enten han vilde imodtage en Foræring af sex Skippund Guld, eller og han vilde, at Keiseren skulle anrette en Leg for ham, som han pleyede at lade indrette paa Padreime? Da Sigurd nu heller udvalgte Legen, sagde Sendebudene, at Leegen kostede Keiseren lige saa meget som den ham tilbudte Foræring. Da Leegen gik for sig, havde Keiseren altid Fortrin. Og saasom Dronningen havde halv Part i Legen og dens Omkostninger, saa kieppedes Mændene af begges Partie med hverandre udi alle Leege. Og de Græske beretter, at dersom Keiseren vinder fleere Leege paa Padreime, end Dronningen, da skal Keiseren vinde Seyer, naar han drager i noget Krigs-Tog. De som have været i Constantinopel, beretter, at Padreime Leege-Plads bestaaer af en slet Mark i en rund Deel, med en Steen-Muur omkring, paa hvilken Tilskuerne sidder; Men Leegen holdes paa den slette Plads. Der spilles adskillige gamle Stykker om Guderne, Volsungar og Giukungar, støbte af Kobber og Malm med saa stor Konst, at de synes at være levende, og ligesom Folk kom frem paa Theatro. Leegene udføres med saadan Konst og Behendighed, at der synes ligesom Mennesker reede i Luften. Derpaa bliver ogsaa præsenteret Skud-Ild, samt spilles paa adskillige Orgel-Verker, Harper og Giger og alle Slags Strenge-Leeg.

Da Kong Sigurd var færdig til Hiem-Reisen, forærede han Keiser Alexio alle sine Skibe (*). Keiseren forærede ham derimod mange Heste, og lod ham ved sine Folk geleide igiennem sit Land. Derpaa drog Kong Sigurd fra Constantinopel med sine Folk: Men mange Nordmænd bleve tilbage, og gave sig i Tieneste hos Keiseren for Besolding. Kongen drog igiennem Bulgarien, Ungarn, og siden til Svaben og Bayeren, hvor han traf den Romerske Keiser Lotharium, som tog vel imod ham, lod ham geleide igiennem sit Rige, og forskaffede ham alt hvad han behøvede 1110. Da han kom til Slesvig, blev han vel imodtaget (**) og fandt der Kong Nicolaus i Dannemark, som og tog kiærlig imod ham, og drog selv med ham igiennem Jylland, og forærede ham et Skib, paa hvilket han seiglede hiem til Norge, hvor han fandt sin Broder, Kong Øisten i Vigen, som med stor Glæde tog imod ham.

Der siges, at ingen Herre fra Norge har for den Tid nydt saa stor Godheds og Æres-Beviisning, som Kong Sigurd nød paa denne Reise: Ey eller havde man tilforn seet en mandhaftigere Fyrste, end han var, skiønt han

Om det af Kong Sigurd for den Constantinopolitanske Keiser anrettede Giæstebud.

Der siges, at, da Kong Sigurd engang vilde byde Keiseren til Giæst, befoel han sine Folk at anrette al Ting paa det prægtigste. Og da alle Ting, som behøvedes til at tage imod saa høy en Herre med, vare tillavede, befoel han sine Folk at gaae ud paa Brænde-Torvet, for at indkiøbe Brænde i betids. Men de svarede, at han havde ingen Brænde-Mangel at befrygte, siden der hver Dag blev indført mange Læs i Byen. Men da hans Folk vilde kiøbe Brænde, var det altsammen borte, hvilket de indberettede Kongen. Han bad dem da forhøre, om de kunde faae Val-Nødder til kiøbs; thi de kunde ogsaa bruges i Steden for Brænde: Hvorpaa de kiøbte en stor Mængde. Da Keiseren med sit heele Hof indfandt sig til Giæstebudet, blev de paa det prægtigste tracterede. Da Keiseren og Dronningen mærkede, at der ingen Ting fattedes, sendte hun sin Tienere ud at efterforske, hvad de havde at brænde. Tieneren berettede, at de havde et Huus pakket fuldt med Val-Nødder. Hvorpaa Dronningen sagde: Denne er vist en høymodig Konge, som ikke sparer nogen Ting, naar det kommer an paa Honneur. Ingen Veed Brænder bedre, end Val-Nødder. Men dette havde Dronningen ladet anstille, for at see, hvad Raad Kong Sigurd vilde finde paa, siden hun havde ladet alt Brænde tage bort for ham.

(*) Han forærede ham og sit eget Skib, paa hvilket der var meget forgyldt Bildthugger-Verk, som siden blev sat paa den hellige Peders Kirke.

(**) Nemlig af Eilif Jarl, som giorde ham et prægtig Giæstebud.

han den Tid var ikkun 20 Aar gammel, og havde været paa den Reise i tre Aar. Kong Oluf, hans Broder var da 11 Aar.

Kong Øjsten, hans Broder, havde ikke været orkeslos, medens Kong Sigurd var udenlands; men havde ladet mange Ting i Riget forbedre. Han havde ladet legge Grundvold til det store Kloster, Munke-Lif paa Nordnæs ved Bergen, og havde lagt meget Gods dertil. Ligeledes St. Michels Kirke af Grund-Muur, samt Apostel-Kirken udi Kongens Gaard i Bergen, og havde forsynet den med Gods. Ligeledes den store Sal i Kongens Gaard udi Bergen, som var det prægtigste og største Træ-Huus, der havde været bygt i Norge. Han lod ogsaa giøre et Bolverk og en Have ved Agdenæs, lod bygge St. Nicolai Kirke i Trondhiem, som ogsaa en Kirke paa Vaage udi Helieland, hvilken han forsynede med Gods og Renter. Han lod og bygge et stort Skib efter samme Modelle, som Ormen Lange, hvilket blev kaldet Ormen, og var meget forgyldt, samt havde et forgyldt Drage-Hoved for paa, og en kraaget og ophøyet Orme-Stiært bag paa, som ogsaa var forgyldt.

Kong Øjsten sendte Bud til de fornemste og anseeligste Mænd i Jæmteland, at de skulle komme til ham. Da de kom, tog han venlig imod dem, og giorde dem Foræringer, da de droge hiem igien; Ligeledes gav han og dem Foræringer, som vare hiemme, og derved vandt han deres Venskab. Da han ofte havde brugt denne Maade, foreholdt han dem tilsidst, at de vare af Norsk Herkomst, og havde været Kong Adelsteen underdanige: Hvorfore det var en Skam, at de nu forlode deres rette Fæderneland, og stode under Kongen i Sverrig, allerhelst da de bedre og lettere kunde faae af Norge, hvad de behøvede, end over den lange Vey af Sverrig 1111. Desforuden havde de nærmere og lettere at besøge Kongen i Norge, end den Svenske. Ved denne sin Tale bragte han det saa vidt, at Jæmterne frievillige gav sig under ham, og begiærede, at han vilde være deres Konge. Dernæst tilegnede de ham Landet ved Eed, og forpligtede sig til al Lydighed. Saaledes fik han ved sin Viisdom og Snildhed, uden Blods Udgydelse, Jæmteland under Norge igien (som det og stedse siden har været).

Kong Øjsten var en deylig Herre, havde store blaa Øyne, et gult og slet Haar. Han var ikke meget høy; men middelmaadig af Vext. Han var viis, og kyndig baade i Loven, og i at dømme, saavel som og i hans Tale. Han kunde snart finde paa Raad, var sagtmodig og veltalende, samt mild og lystig, meget ydmyg og beleven: Hvorfore han havde alle Indbyggernes

gernes Yndest og Kiærlighed (*). Han lod med sine Brødres Raad og Samtykke meget forbedre Loven, med adskillige Rette-Bøder: Thi han lagde sig meget efter at forstaae Lands-Lov og Ret i Norge, og afskaffede meget, som Kong Svend Knudson havde paalagt Almuen her i Landet. Og den rette Lands-Lov holdt han strengt over. Han var meget forelig og tienstagtig mod sine Venner.

Kong Sigurd var engang meget ilde til Mode, og saa tungsindig og bedrøvet, at han ikke talede meget med nogen. Det gik Kongens Ministre til Hierte at han var saa bedrøvet: hvorfore de bade Kong Øisten, at han ved sin sædvanlige Klogskab vilde see at finde Raad herimod: Thi ingen af hans Mænd kunde faae at vide, hvad ham skadte. Kong Øisten sagde: Det er vanskeligt at spørge en Konge om sligt. Han spurgte da sin Broder om adskillige Ting, som kunde være Aarsag til hans Tungsindighed. Paa det sidste spurgte han, om han havde drømt noget, som besværede ham? Hvortil Kongen svarede, at det var saa. Øisten bad ham da fortælle sig Drømmen. Hvorpaa Kong Sigurd sagde: Mig syntes, at vi tre Brødre stode paa en Stoel uden for Christ-Kirke i Nidros, og at St. Oluf kom ud af Kirken, overmaade prydet, samt klar og herlig, og gik til vor Broder Oluf, tog ham i Haanden, og sagde venligen til ham: Kom du med mig min Paarørende. Og han gik med ham ind i Kirken. Strax derefter kom han ud igien, dog ikke saa mild eller herlig, som tilforn. Og han ledte ogsaa dig ind i Kirken. Derpaa tænkte jeg, at han ogsaa skulle hente mig ind, men han kom ikke igien; hvorover jeg blev bedrøvet og meget afmægtig, og i det samme vaagnede jeg. Kong Øisten sagde: Stoelen betyder vort Rige. Oluf vor Broder døer først, og St. Oluf vil hente ham til sig. Jeg kommer til at leve noget længere, men bliver dog ikke gammel. Og at St. Oluf ikke begegnede mig saa mild, som ham, reiser sig deraf, at jeg meere har syndet,

og

(*) Han havde til Hustrue Ingeborg, Guttorm Steiga Thorsøns Daatter, og avlede med hende en Daatter ved Navn Maria, hvilken Gudbrand Spakhøgs Søn siden fik til Hustrue.

Kong Sigurd var stor af Vext, havde et sort-brun Haar, førte en Person, som en Regent, og havde ikke saa meget et smuk Ansigt, som han var vel vòxen og proportioneret. Han talede lidet, og saae oftest noget suur ud. Dog var han vennekiær og bestandig i sit Venskab. Han var ikke meget veltalende, men dog en høflig og civiliseret Mand. Han forestod sit Rige viselig, og straffede skarp. Han holdt nøye over Loven, var meget gavmild, riig, mægtig og afholden. Kong Oluf var høy af Vext, meget smuk til Anseende, mild og venlig, meget ydmyg og vennekiær.

og giort Gud imod, end vor Broder Oluf. Men at han ikke kom imod dig, betyder, at du skal leve længe, og at der skal møde dig noget, som er tungt og bedrøveligt. Kong Sigurd takkede ham for Udleggelsen, og var den glad.

1116. Kong Oluf blev syg, og døde den 11 Januarii da han tillige med sine Brødre havde været Konge i Norge 13 (*) Aar, og var han da 18 (**) Aar gammel. Han blev begravet i Christ-Kirke i Nidros, og alle sørgede for ham. Næste Vinter residerede Kong Øisten udi Sarpsborg, hvor en rig og fornemme Bonde, ved Navn Oluf i Dale samme Tid opholdt sig. Han havde en Søn ved Navn Hagen Fauk, og en Daatter ved Navn Borghild. Oluf opholdt sig længe om Vinteren i Sarpsborg med sine Børn, og Borghild talede ofte med Kongen, hvorudover hun kom i stor Udraab for ham. Aaret derefter drog Kong Øisten Nord i Landet, og Kong Sigurd drog Øster igien, og residerede i Kongehelle, hvilken Bye han mærkelig forbedrede, saa at der i hans Tid ikke var nogen rigere Kiøbstad i Norge: Thi han lod der bygge en Kongs Gaard i Form af et Kastel, og en Kirke næst ved, udi hvilken han lod sætte det hellige Kors, som han havde bragt fra Jerusalem, og holdt ikke den Eed, som han havde aflagt derom i Jødeland: Men Tiende lod han kræve, og hvad andet han ved Eed havde lovet, holdt han rigtig, undtagen, at han satte det hellige Kors ved Rigsgrændserne, og meente, at det skulle kunde tiene til Lande-Værn. Men det var meget ubetænksomt, at sætte det saa nær under Hedningenes Hænder, som siden blev befunden. Han satte og en Tavle paa Alteret af Sølv og Guld, med mange andre anseelige Prydelser, som han førte med sig fra fremmede Lande.

Borghild, Olufs Daatter, var en meget deylig og forstandig Pige. Da hun fornam, at hun var berygtet for Kong Øisten, tilbød hun sig at bevise sin Uskyldighed med at bære gloende Jern, hvilket og lykkedes hende.

Da Kong Sigurd fik det at vide, reed han paa en Dag to fulde Dages Reise, og kom om Aftenen til Oluf i Dale, hvorfra han med Magt borttog Borghild, og holdt hende, som en Maitresse. Med hende avlede han en Søn, som blev kaldt Magnus, som var et deylig Barn, og tiltog hastig i Vext og Styrke. Han blev opfostret i Biarkøe paa Helieland, hos Vidkunner Jonsøn, og blev kaldet Magnus Borghildsøn, og siden Kong Magnus den Blinde.

Kong

(*) 12 Aar.
(**) 17 Aar.

Kong Sigurds Hustrue var Dronning Malmfrid, Kong Harald Valdemars Sønne-Daatter fra Holmgaard. Haralds Moder var Dronning Gyda, den gamle Kong Harald Godvinsons Daatter af Engeland. Malmfrids Moder var Dronning Christina, Kong Inge Steenkieldsons Daatter i Sverrig. Malmfrids Søster var Ingeborg, som havde Kong Knud Lavard i Dannemark, Kong Erik Ejegodes Søn. Kong Knuds og Ingeborgs Børn vare, Kong Valdemar, Margareta, Christina, Catharina. Margareta fik Stig Hveiteleder. Deres Daatter var Christina, om fik Karl Sverkison, Konge i Sverrig. Deres Søn var Kong Sverki, eller Serkvir udi Sverrig.

Kong Sigurds og Malmfrids Daatter var Christina, som fik Greve Erling Skakke. Det hendte sig engang, at Kongerne vare sammen i Opland, for at oppebære Skat og Skyld, saa at den eenes Herberg var nær ved den andens: Hvorfore de overlagde med hverandre, at de vilde være sammen, og hver anden Aften skiftes til at tage Herberg sammen hos de Mænd, som skulde tage imod dem. Første Aften var Kong Sigurd i Kong Østens Herberg, og da Øllet ikke var got, vare alle Giæsterne meget stille og tause. Herudover sagde Øjsten til sin Broder: Siden Giæsterne ere saa stille, saa vil vi finde paa nogen lystig Øll-Discours at fornøye os med. Kong Sigurd svarede noget kort, og sagde: Tal du, saa meget dig lyster, og lad mig tie for dig. Derpaa sagde Øjsten: Det er ofte brugeligt, at man sætter sig i Ligning med hinanden indbyrdes, og holder den eenes Bedrifter imod den andens. Saadan en Sammenligning vil jeg nu giøre imellem mig og dig, og da finder jeg først, at vi ere lige udi Herkomst, haver lige meget Land, og der er ingen Forskiæl imellem vor Opdragelse, og gandske liden mellem vor Alder; Hvorfore vi vil tale noget Skiemt med hinanden om vore Bedrifter, for at fornøye Giæsterne. Derpaa sagde Sigurd: Erindrer du dig ikke, at jeg kunde bære dig paa min Ryg, og kaste dig omkuld; saa ofte jeg vilde, i vor Barndom, skiønt du var et Aar ældre, end jeg? Øjsten sagde: jeg erindrer vel, at du ikke leegte, uden plumpt, dog leegte du ikke længere end jeg vilde tilstæde dig det. Kong Sigurd sagde: Husker du ikke, at jeg kunde bedre svømme end du, og kunde drukne dig, naar vi svømmede sammen, om jeg havde villdet? Kong Øjsten sagde: Jeg kunde svømme lige saa langt og vel, baade under og paa Vandet, som du, desuden kunde jeg løbe paa Skøjter, saa at ingen kunde følge mig, hvortil du ikke meere var skikket, end et Nød. Derpaa sagde Sigurd: Det tilkommer en Regent, at kunde vel

skyde med en Bue. Jeg troer ikke, at du kunde spænde min Bue, om du end brugte baade Hænder og Fødder. Jeg tilstaaer vel, sagde Kong Øisten, at jeg ikke er en stærk Bue-Skiotte, eller stærk til at spænde Bue; dog prætenderer jeg at skyde vissere, end du, og jeg kand bedre løbe paa Skier, end du, hvilket i fordum Tid har været en anseelig Konst. Kong Sigurd sagde: Det synes ikke at være en ringe Zirat for en Regent, at han er stor og stærk, og kand vel bære sine Vaaben, saa at han deraf kand være kiendt frem for andre iblant sine Mænd. Det er og en Ære, sagde Kong Øisten, at en Mand er deylig; Thi med Deylighed rimer sig best den deyligste Prydelse, og ziirligste Vaaben: Jeg er ogsaa meere forfaren i Lov og Ret end du, kand bedre tale paa Tinget og andre Steder, samt meere maneerlig og sindig fore en Discours, og bliver hørt med større Behag end du. Sigurd sagde: Det kand vel være, at du er meere dreven i Lov-Trækkerie, end jeg; thi jeg haver havt andet at tage vare; men ingen roser dig for dine søde og smigrende Ord: Thi mange siger, at du holder ikke meget af dine Ord og Løfter, men holder med den, som er hos dig, hvilket ikke er Kongeligt. Det skeer ofte, sagde Kong Øisten, at man fører Klagemaal for mig, og jeg vilde gierne hielpe enhver til Rette. Siden kommer hans Contra-Part, og giver mig bedre Efterretning, og maa jeg da saaledes megle imellem dem, at ingen skeer Uret. Desuden lover jeg alle got; thi jeg vil ikke, at nogen skal gaae trøsteslos fra mig, og jeg holder det saa meget mueligt er: Men du lover alle ont, og jeg hører ingen Klage, at du jo nok holder dine Ord. Kong Sigurd sagde: Alle taler med Berømmelse om den Reise jeg giorde til Jødeland, at jeg giorde store Bedrifter, og holdt mig, som en Regent sømmer; men du sad hiemme, som din Faders Daatter. Derpaa sagde Kong Øisten: Broder, nu rørte du ved Bylden, og jeg vilde ikke begyndt paa denne Discours, hvis jeg ikke havde vidst, hvad jeg skulle svare hertil. Det synes ligere, at jeg udredede dig her hiemme, førend du blev færdig at drage af Landet, ligesom du havde været min Søster. Kong Sigurd sagde: Du har vel hørt tale om, hvor mange Trefninger jeg holdt udenlands, hvori jeg vandt altid Seyer, og førte saa mange kostbare Sager her til Landet, som aldrig tilforn er skeet. Kong Øisten sagde: Jeg lod i din Fraværelse giøre meget til vor Riges Gavn og Beste. Jeg lod bygge fem Kirker fra Grund af, lod giøre Bolverk og Havn for Agdenæs, hvor ingen tilforn kunde ligge med Fartøy, men er nu en almindelig Havn for alle, som seigler Sønder eller Nord, saa at de kand vide at sige, at Kong Øisten haver været i Norge.

Jeg lod sætte den Stabel og Jern-Ring udi Sundholms Sund, lod bygge Kongens Sal i Bergen, medens du slagtede og opoffrede Morerne i Africa til Fanden, og skikkede Hedninger til Helvede, hvoraf vort Rige intet profiterede. Kong Sigurd sagde: Jeg var hos Jordans Flod, hvilken jeg svømmede over, og paa Bakken ved Vandet knyttede jeg dig en Knude, hvilken du skal opløse for mig, eller faae at vide, hvad der følger med. Kong Øjsten sagde: Jeg vil ikke opløse den Knude du har bundet og knyttet: Men jeg kunde vel have bundet dig en anden Knude, som du meget seenere skulle faaet opløst, da du kom seiglende her til Landet igien med eet Skib, ind imellem min Skibs-Flode. Derpaa taugde de stille, og skiltes vrede fra hverandre. Dog blev der Fred imellem dem, saa længe de levede.

Sigurd Ranesøn havde til Hustrue Skialdvor Kongernes Søster, og han havde for Svogerskabs Skyld Finne-Færd (det er Fuldmagt at drage til Finnerne) paa Kongernes Vegne. Han drog da til Finmarken, og paa Kongernes Vegne inddrev Skat og Skyld hos Finnerne, men han blev beført for Kong Sigurd, at han havde stukket under sig af Skatten, meere, end ham var lovet. Han fragik det bestandig, og tilbød at bevise sin Uskyldighed, men der hialp ingen Undskylding, saa paastaaende var Kong Sigurd i hvad han tog sig fore. Sigurd Ranesøn søgte da til Kong Øjsten. Endskiønt han nu nødig vilde giøre sin Broder noget imod, saa bevægede dog Sigurds retfærdige Sag og deres Svogerskab ham dertil, at han antog sig hans Sag at forsvare; hvorfore han først intercederede for Sigurd hos sin Broder; men forgiæves. Siden stevnede Kong Sigurd ham til Bergen paa et Møde, som han der holdt. Kong Øjsten mødte for Sigurd, og sagde, at den Sag burde dømmes paa Laug-Tinget, og ikke efter Bye eller Kiøbstæds-Lov. Siden stevnede Kong Sigurd den Sag til Atnæs Ting, dernæst til Gule-Ting. Derefter drog han til Helieland med mange Lænsherrer og en stor Armee, som han havde samlet, og vilde giøre Sigurd fredløs hiemme blant sine Paarørende. Men Kong Øjsten mødte altid paa Sigurd Ranesøns Vegne, og kom med en stor Hob Folk af Trondhiem til Helieland, for at forsvare Sigurd, og spurgte Laugmændene, hvor den Sag burde dømmes, som var imellem to Konger? Thi han havde taget Sigurds Sag paa sig, og givet Forsikring for, at han vilde staa for den Sag. Laugmændene sagde, at den burde dømmes paa Ører-Ting i Trondhiem.

Kong Sigurd, som var meget forbittret, seiglede ind udi Trondhiems-Fiord, og stevnede Ting sammen af otte Læn. Der traadde Bertord, Svend

Bryg-

Bryggefods Søn frem, og vidnede, at Sigurd Raneson havde stukket under sig af Skatten. Men Kong Øisten svarede: Endskiønt dette Vidnesbyrd er sandt, som jeg dog ikke veed hvad det er; Saa er dog hans Vidnesbyrd paa tre Laug-Ting og et Møde i Bergen bleven forkast, og altsaa duer det intet. Han begiærede derfore, at Laug-Rets Mændene vilde efter saadan Beskaffenhed friekiende Sigurd, hvilket de og giorde. Derpaa sagde Kong Sigurd, at han vidste endnu et Raad, som Kong Øisten ikke skulle hindre for ham. Kong Øisten var i Byen, og Kong Sigurd laae paa sine Skibe. Om Aftenen lagde Kong Sigurd ud med sine Skibe under en Holm, forsamlede sine Folk, og sagde: I Morgen tilig skal vi legge over til Ilevold, og gaae der i Land for at stride mod Kong Øisten.

Da Kong Sigurd sad til Bords i sit Skib, blev han det ikke vaer, førend Sigurd Raneson faldt ned i Skibet for ham, holdt fast om Kongens Fod, og sagde: I maa nu, Herre, handle med mig efter eders Naades og Mildheds gotbefindende. Derpaa opstod Dronning Malfrid, Biskop Magnus og mange Lænsherrer, og intercederede for ham. Hvorpaa Kongen tog ham til Naade, gav ham Sted og Rang blant sine andre Lænsherrer og Hof-Betientere, saa at han siden blev Kongens kiæreste Ven. Men siden talede Kongerne aldrig fortroelig sammen, og det lod sig i mange Ting tilkiende, at enhver vilde have sit Forsæt frem, og den eene intet vige den anden.

De gave deres Søster Ragnhild, Kong Magni Barfods Daatter, Harald Kesje til Hustrue. Samme var Kong Erik Godes Søn i Dannemark. Deres Børn vare Magnus, Oluf, Knud og Harald.

Da Kong Sigurd engang var i Kar-Bad paa Opland, og der var Dekke over Karret, syntes ham, at der løb en Fisk i Karret hos ham; hvorover der paakom ham en stærk Latter, saa at han blev rasende, og gik fra sin Forstand; hvilket ofte paakom ham.

1122. Da Kong Øisten engang var til Giæstebud paa Huusestad, blev han der syg, og døede hastig. Hans Lig blev fort til Nidros, og begravet i Christ-Kirke. Og der siges, at der aldrig har staaet saa mange bedrøvede og sorrigfulde Mennesker over nogen Konges Grav i Norge, som over Kong Øistens, siden Kong Magnus Gode, St. Olufs Søn, døede.

Kong Øisten var Konge udi 20 Aar; Siden regierede Kong Sigurd alleene, saa længe han levede.

Kong Nicolaus i Dannemark, havde faaet Dronning Margareta, Kong Magni Barfods Efterleverske til Hustrue. Deres Søn heed Magnus hin Stærke.

Kong Nicolaus sendte Kong Sigurd Jorsalafar Bud, med Begiæring at han vilde assistere ham det meeste muligt var; thi han agtede at drage Øster i Sverrig, for at Christne Indbyggerne i Smaalandene; siden den største Deel af Indbyggerne i Sverrig vare paa den Tid Hedninger, eftersom nogle Konger havde forkastet Christendommen, og vedlige holdt Blods-Offer og hedensk Afguderie (*).

Kong Sigurd lod udskrive Folk over heele Norge, og havde 300 Skibe. Kongerne skulle møde hinanden i Øresund. Da Kong Sigurd kom der, havde Kong Nicolaus længe lagt og ventet efter ham; men da de Danske knurrede og sagde, at de Norske ikke holdt Ord, havde Kongen givet dem Lov at drage hiem igien. Hvorudover Kong Sigurd seiglede Øster, og gav sig til at røve ved Tumatorp, ikke langt fra Lund i Skaane, og holdt derpaa længere frem til Kiøbstaden Kalmar. Dernæst lod han Christne alle Indbyggerne i Smaalandene, og paalagde dem stor Skat, blant andet, at de skulle give ham 150 (**) Slagte-Nød til Skibs-Proviant. Derpaa seiglede Kong Sigurd hiem med et stort Bytte 1130. Dette Tog blev kaldet Kalmar-Tog, og skedte et Aar for den store Formørkelse. Kong Sigurd holdt ingen fleere Søe-Tog, saa længe han levede.

Kong Sigurd havde blant alle Ord for at være den ypperste og anseeligste Konge, samt den beste Regent, der havde været i Norge. Dog kunde han ikke styre sit Sind, naar der paakom ham en Paroxismus; men giorde ofte udi sit Raserie, det han siden angrede og fortrød. Det hendte sig engang, da han sad til Bords, at han blev ilde til Mode, og begyndte at see ilde ud og vende Øynene i Hovedet. Hans Dronning sad hos ham, og ingen af hans Mænd torde tale til ham. Derpaa sagde han: To Ting eyede jeg, da jeg kom til Landet, som jeg frem for andre Ting havde kiær, det eene var denne, med forgyldte Bogstaver skrevne Bog (holdende den i Haanden) som jeg har ført med mig her til Landet. Det andet var min Dronning. Nu er ingen Ting mig saa vederstyggelige, som de ere: Thi Dronningen synes at have Gedde-Horn i Hovedet, og denne Bog duer til intet. Derpaa slog han Dronningen ved Øyet, og kastede Bogen udi Ilden.

(*) Nemlig Blot-Svend og Erik Aarsællig.
(**) 1500 Slagte-Nød.

den. Dronningen græd meere for Kongens Svaghed, end for de Hug hun fik. Men een af Kongens Bord-Tienere, ved Navn Ottar Birting, en Bonde-Søn, som var korsvillig og dristig, skiønt han var sort af Ansigt, og meget Bondagtig (hvorfore han og blev kaldet Birting) greb Bogen udaf Ilden igien, og sagde til Kongen: Herre, denne Dag er meget ulig den, paa hvilken I seiglede hid til Landet med stor Pragt og Herlighed, da alle Folk løb imod eder, glædede sig ved eders Ankomst, og vilde have eder til Konge. Nu ere mange af eders Venner her forsamlede, som ikke kand være glade for eders Skyld, fordi I er syg og ilde til Freds. Det var at ønske, at I kunde være glad med dem, og stille Dronningen til Freds, som I meest har giort imod. Dette skal være mit Raad. Men Kongen sagde: Hvad Raad vil du give mig, du grove Bonde-Unge, af allergemeeneste Herkomst. Derpaa drog han sit Sverd, og lod, som han vilde hugge. Bonde-Drengen stod gandske stille, og rørte sig ikke, ligesom han intet frygtede: Hvorudover Kongen slog ham over Hærderne med Fladen af Sverdet. Derpaa satte han sig ned, og taug stille, og ingen af hans Mænd torde tale et Ord. Siden takkede Kongen sin Bord-Tiener i alles Nærværelse; fordi han ved sin vise Tale og frie Mod havde stillet ham, og havde giort det, som hans Lænsherrer ikke torde giøre. Og Kongen giorde ham til sin ypperste Lænsherre i Norge.

Kong Sigurd havde undertiden underlige Noder paa sig, og bar sig selsomt ad; men hvem af hans fattige Tienere der da vilde paaminde ham, den lydede han meest, og gav ham Gods og Gaarde derfor.

Engang, da han var til Giæst paa sin egen Gaard, blev han uroelig i Sindet. Gaards-Fogeden, som var dristig og kunde vel tale for sig, spurgte Kongen paa mange listige Maader (*) hvad ham skadte? Kongen svarede, at han havde drømt, at der kom et Træe drivende fra Havet, hvis Top vendte op ad, men Bullen og Roeden ned ad, siden blev det slaget i smaa Stykker, og drev ind i alle Fiorder og Viger i heele Norge. Derpaa sagde Fogden: Den Drøm Herre kand I uden Tvivl selv best udlegge. Kon-

 gen

(*) Han spurgte først, om Kongen havde faaet nogen Tidende af saa stor Betydenhed, at den kunde forstyrre hans Sinds Roelighed og Glæde? Eller om Giæstebudet, og det der blev frembaaret, ikke behagede ham? Eller og om der var noget af de Ting, som man kunde ændre og giøre bedre? Kongen svarede, at intet af sligt var Aarsag dertil; men jeg tænker, sagde han, paa en Drøm rc.

gen svarede: Jeg holder for det betyder, at her kommer snart en til Landet, hvis Slægt og Afkom vil udbrede sig over heele Norge.

Halkield Huk, Jon Smørbolds Søn (Lænsherre paa Møre) var seiglet fra Norge til Vesterlandene, og da han kom til Suderøerne, mødte ham en Mand, som kaldte sig Harald Gille, og havde sin Moder med sig. Samme bad Halkield, at han vilde føre ham til Norge med sig, foregivende, at han var en Søn af Kong Magnus Barfod. Halkield førte da Harald og hans Moder til Norge. Og da de strax indfandte sig hos Kong Sigurd, og frembragte deres Ærende, bespurgte Kongen sig med sit Raad og sine Ministre, hvad han skulle giøre i denne Sag. Enhver sagde sin Meening derom, dog bade de, at Kongen selv vilde raade, men tillige see sig vel for i denne Sag. Kongen forlangte da, at han ved at gaae paa gløende Jern, skulle bevise, det han var en Søn af Kong Magnus Barfod, dog skulle han først med Eed forpligte sig, at han ikke ville begiære Kongeriget i Norge, saa længe han, eller hans Søn, Kong Magnus, levede. Dette lovede og stadfæstede Harald med sin Eed. Hvorpaa Kongen forlangte, som forhen, at han skulle træde gløende Jern. Mange holdte for, at det var strengt handlet, at æske saa yderligt et Beviis paa hans Fødsel og Herkomst, da han dog ikke skulle have nogen Rettighed til Kongeriget. Dog samtykte Harald det, og aflagde i dette Tilfælde det kraftigste Beviis, som nogen Tid tilforn er aflagt i Norge: Thi han gik paa ni gløende Ploug-Jern, og det med bare Fødder, da han blev ledet af tvende Bisper. Tredie Dag derefter blev denne Sag examineret, og da befandtes hans Fødder at være ubeskadigede. Derpaa antog Kong Sigurd ham i sit Venskab, og holdt ham for sin Broder. Men denne Handel fandt ingen Approbation hos Magnus, Kongens Søn, og en Deel af Lænsherrerne.

Kong Sigurd stolede saa meget paa den Yndest han stod i hos Indbyggerne, at han forlangte en Eed af dem, at de vilde tage Magnus til Konge efter ham; hvorfore ogsaa alle Indbyggerne aflagde deres Eed.

Harald Gille (eller Gylle) var høy og smal, havde en lang Hals, et langt Ansigt, sorte Øyne og slet Haar, var rask og let i Kroppen, samt forstandig og sindig. Han brugte korte Klæder, efter den Irlandske Mode. Det Norske Tungemaal faldt ham saa vanskeligt at tale, at han ofte blev udleet derfor. Da han engang var udi et Selskab, og blant andet sagde, at der fandtes Mænd i Irland, som kunde løbe om Kap med en Hest, og Magnus Sigurdson hørte det, sagde han: Nu lyver han igien. Men Harald

sagde:

sagde: Det er sandt, Herre, hvad jeg siger, at der ere de Mænd i Irland, som ingen Hest kand opløbe. Samme gang vare de begge drukne, og da de havde talet noget derom, sagde Magnus: Det skal gielde dit Hoved, om du ikke kand løbe saa fast, som jeg rider, og jeg vil sætte min Guld-Ring derimod. Men Harald svarede: Jeg sagde ikke, at jeg vilde løbe med nogen Mands Hest, men, at der findes Mænd i Irland, som kand giøre det, hvorom jeg vil vedde. Magnus sagde: Jeg vil ikke drage til Irland, for at blive overbeviist herom, men vi vil sætte Veddemaal her, og ikke der. Hvorpaa Harald intet meere talede derom; men gik til Sengs. Dette skedte i Oslo.

Om Morgenen, da Froe-Prædiken var ude, reed Magnus op ad Gaden, og sendte Bud til Harald, at han skulle komme til ham. Harald indfandt sig i lette Klæder, og havde en Irlandsk Filt-Hat paa Hovedet, og en Spyd-Stage i sin Haand. Derpaa lod Magnus sætte et Maal. Men Harald sagde: Du giør Løbe-Banen alt for lang. Hvorpaa Magnus giorde den endnu længere. Da de nu i mange Tilskueres Nærværelse begyndte deres Løb, fulgte Harald jævnsides hos ham, indtil de kom til Maalet. Da sagde Magnus: Du holdt i min Sadel-Rem, og blev trokken af Hesten, og Magnus havde en Gotisk Hest, som var meget rask. De begave sig derfore tilbage til Maalet igien: Men Harald løb idelig foran Hesten, og sagde, da han kom til Maalet: Holdt jeg nu i din Sadel-Rem? Magnus svarede: Du begyndte at løbe, forend jeg at ride. Hvorpaa han lod Hesten puste; Dernæst gav han den af Sporen, og reed i en Hast foran Harald. Da Harald blev staaende, saae Magnus sig tilbage, og raabte til ham. Løb nu, Harald. Derpaa løb Harald i en Hast frem, og kom Magnus forbi, søgende lige til Maalet, hvor han lagde sig ned, og da Magnus kom, sprang han op igien, og hilsede ham. Siden droge de ind i Byen igien. Kong Sigurd havde imidlertid været i Kirken til Høymesse, og vidste intet heraf: Men da det over Borde blev ham tilkiendegivet, sagde han med et vredt Ansigt til Magnus: Du holder Harald for en Tosse, og vil narre ham; men du er selv en Nar, og veed ikke, hvad Skik og Brug er i fremmede Lande. Haver du ikke hørt at man i andre Lande legger sig efter adskillige Slags Øvelser og Konster, og ikke dræber sig med Drik, eller skiller sig ved sin Forstand, og giør sig ubeqvemme dermed, som det her skeer i Landet. Lad Harald faae Guld-Ringen, og driv aldrig Spot med ham meere, saa længe mit Hoved er oven Jorden.

Det

Det hendte sig engang, at Kongen drog ud, og laae i en Havn paa sit Skib, jævnsides ved et Islands Kiøbmands Skib. Harald Gille var foran i Skibet, og næst for ved ham laae Svend Grimhildsøn, som var Knuds Søn paa Jæderen, med sit Skib. Sigurd Sigurdsøn, en anseelig Lænsherre førte Kongens Skib. En Dag da det var heedt Soelskins Veyr, og Kongens Folk var ude at svømme, fandt en Mand af det Islandske Skib, som og svømmede med, sin Fornøyelse i at dukke Kongens Mænd ned under Vandet, og Tilskuerne loe, og havde sin Fornøyelse deraf. Da Kongen det saae, blev han forbittret derover: dog talede han intet derom, men kastede strax sine Klæder af sig, og sprang i Vandet til Islænderen, greb fat paa ham, og holdt ham tre gange under Vandet. Derpaa sagde Sigurd Sigurdsøn: Skulle vi tillade, at Kongen dræber denne Mand? Kongens Mænd svarede: at ingen af dem torde hindre Kongen: Da sagde Sigurd: I Dag savner vi Dag Eilifsøn; thi havde han været her, da havde han vel reddet denne Islænders Liv: Og strax derpaa sprang Sigurd i Vandet, svømmede til Kongen, tog fat paa ham, og sagde: Herre spar Mandens Liv, alle seer vel, at I kand bedre svømme, end han. Da sagde Kongen: Slip mig, jeg vil have ham dræbt; thi han vilde drukne mine Mænd. Men Sigurd sagde, at de ville drages først derom, og bad derhos Islænderen at svømme til Land, hvilket han og giorde. Derpaa slap Sigurd Kongen, og svømmede til Skibet igien. Men Kongen befoel Sigurd, at han ikke maatte understaa sig at komme for hans Øyne. Da dette blev Sigurd sagt, gik han paa Landet.

Om Aftenen, da det var paa Tid at gaae til Sengs, gik endnu en Deel paa Landet, og legte. Harald Gille skikkede sin Dreng hen i Skibet, at rede hans Seng, og bad ham bie der, indtil han kom til ham, hvilket og Drengen giorde. Da Kongen var gaaet til Sengs, faldt Tiden Drengen lang, hvorfore han lagde sig ned i Haralds Rum. Svend Grimhildsøn, som moqverede sig derover, skiændte paa Drengen. Men han svarede, at Harald havde befalet ham at ligge der, indtil han selv kom. Svend svarede: Vi har kun liden Ære af, at Harald ligger her, og endnu mindre deraf, at han fører Trælle og Stakler her ind: Derpaa tog han en Prygl, og slog Drengen dermed i Hovedet. Hvorpaa Drengen strax gik i Land, og klagede derover for Harald. Harald gik da strax ud paa Skibet, og hug Svend en stor Blessure i Armen med sin Haand-Øxe, og gik strax i Land igien. Svend løb efter ham, og hans Paarørende forsamlede sig, greb Harald, og vilde

hænge

hænge ham. Medens de lavede til, gik Sigurd Sigurdsøn i Skibet til Kongen, og vakte ham. Da Kongen saa op, og kiendte ham, sagde han: Nu skal du døe, Sigurd, fordi du mod mit Forbud dristede dig til at komme for mine Øyne, og han sprang strax op. Sigurd sagde: Det har I Magt og Evne til, men nu er der noget meere Magtpaaliggende at giøre, skynder eder strax i Land, og hielper eders Broder, Harald; thi Rygerne (Rogalænderne) vil strax hænge ham. Kongen sagde: Det forbyde Gud! og han bad sin Trommet-Blæsere give Signal. Hvorpaa alle hans Folk gik i Land, og enhver, som kiendte Kongen, fulgte med ham i fuld Vaaben. Dernæst erklærede Kongen Svend og hans gandske Selskab for Fredløse. Dog for brave Mænds Forbons Skyld gav han dem Pardon tillige med deres Eyendomme; men Svend skulle intet have for sin Skade.

Sigurd Sigurdsøn spurgte Kongen, om han skulle drage fra ham? Kongen sagde: Nej; thi han kunde ikke undvære ham, men behøvede ofte hans gode Raad (*).

Lll Da

(*) Om Kong Olufs Jertegn paa en Mand, hvis Tunge var skaaren udaf Halsen.

Thora, Kong Sigurd Jorsalafars (Jerusalems Farers) Moder havde ladet Tungen udskiære paa en ung fattig Mand, ved Navn Kolben, fordi han havde borttaget et lidet Stykke Mad af hendes Bord; hvorudover han en lang Tid var Maal-Løs. Som Einar Skulasøn beretter i den lange Olufs Vise: Den fornemme Qvinde blev vred for en ringe Sags Skyld. Hun lod en ung fattig Mands Tunge udskiære af Hovedet. Faa Uger derefter saa vi samme Mand paa Hlid at være gandske Maal-Løs. Samme Mand begav sig siden til Nidrøs, hvor han vaagede ved Christ-Kirke. Men da der paa den sidste Olufs Messe-Dag blev holdet Ofte-Sang, faldt han i Søvn, og drømte, at den hellige Kong Oluf kom til ham, lagde sin Haand paa det Stykke af Tungen, som var tilbage, og trækte den i lave. Da han vaagnede op, og fornam, at han havde faaet sit Mæle igien, takkede han Gud og den hellige Kong Oluf, som havde helbredet ham.

Om Kong Olufs Jertegn paa en Mand af Hedningernes Krigshær, som var tagen til Fange.

En ung Dansk Mand blev engang fanget af Hedninger, og tillige med andre Fanger bragt til Vindland, hvor han blev sat i Bolt og Jern, uden nogen Vagt om Dagen; men blev om Natten bevogtet af en Bonde-Søn, at han ikke skulle løbe bort. Denne arme Mand fik aldrig nogen Søvn i sine Øyne for Sorg og Bedrøvelse, ey eller kunde han nyde noget; hvorudover han blev meget afmægtig. Ey heller ventede han no-

Da Kong Sigurd var bleven noget til Alders fik han i Sinde at skille sig ved sin Dronning, og tage et andet Fruentimmer igien, ved Navn Cæcilia,

gen Hielp af sine Venner, som havde sat til, hvad de havde, ved at løse ham to gange tilforn. Altsaa saae han ingen anden Udveye, end at løbe bort, om det vilde lykkes for ham. Han resolverede derfor om Natten, at slaae Bonde-Sønnen ihiel, og hug siden den eene Fod af ham, og søgte Skoven. Om Morgenen da Hedningene fik det at vide, droge de efter ham med tvende Hunde, som vare vandte til at opsøge dem, som løbe bort, og fandt ham i Skoven, hvor han havde forstukket sig. Hvorpaa de gav Hug paa ham, og tilredte ham ilde: Siden slæbede de ham i hans forrige Fængsel igien, da der neppe var Liv i ham. Dernæst lagde de ham paa Pine-Bænken, og kastede ham i et mørkt Fængsel, hvor sexten andre Christne Mænd sade. Og der sluttede de ham i meget stærkere Jern. Hans forrige Elendighed kom ham da for kun, som en Skygge, imod den nærværende. Her fandt han ingen Medlidenhed eller Trøst, uden hos disse Christne, der vare i lige Bedrøvelse med ham. Engang gav de ham dette Raad, at han skulle paakalde den Hellige Kong Oluf, og giøre ham det Løfte, at han ville blive en Arbeyds-Tienere i hans værdige Huus, dersom han ved Guds Barmhiertighed og denne Hellige Mands Forbøn kunde blive dette haarde Fængsel qvit. Han blev glad, og lovede at følge deres Raad. Næste Nat drømte han, at han saae en Mand af en maadelig Størrelse, som sagde til ham: Hør du elendige Mand, hvorfor staaer du ikke op? Han svarede: Hvad er du for en Mand? Den anden sagde: Jeg er Kong Oluf, som du har paakaldet. Da sagde Fangen: O Herre, jeg vilde gierne staae op, om jeg kunde, men er saa stærkt sluttet i Jern, at jeg ikke formaaer det. Derpaa tiltalte han igien Fangen, og sagde: Stat kun op i en Hast; thi du er virkelig bleven løs. Da nu Fangen vaagnede op, berettede han det for de andre. Hvorpaa de bad ham staae op, og forsøge, om det var sandt. Han stod da ogsaa op, og fornam, at han var bleven løs. Men de andre Fanger sagde, at dette vilde lidet hielpe ham, siden Dørrene vare tilsperrede baade inden og uden. Derpaa sagde en gammel Mand iblant dem, at han ikke skulle tvivle om den Hellige Mands Barmhiertighed og Bistand, men søge til Dørren, og see til, at han kunde slippe ud, thi saa var han hiulpen, og havde ikke meere nogen Fare at befrygte. Da han efterkom den gamle Mands Raad, fandt han Dørren aaben: hvorpaa han løb ud, og søgte ad Skoven. Da Vindlænderne fik dette at vide, slap de strax deres Hunde løse, og skyndte sig at oplede ham. Den arme Mand lagde sig ned, og saae hvorledes de gik forbi at lede efter ham. Nu hendte det sig, at da Hundene var kommen paa Spor efter ham, foere de strax vild, og Vindlænderne bleve saa forblindede, at de ikke kunde see ham, skiønt han laae lige for dem. Hvorfore de med Forbittrelse drog tilbage igien. Men den Hellige Kong Oluf lod det ikke blive ved at hielpe denne arme Mand af sit Fængsel, men han endog gav ham sin Hørelse og Helbred igien, skiønt han af Hedningene saaledes var slagen i Hovedet, at han var bleven døv. Dernæst kom han i et Skib med to andre Christne Mænd, som ogsaa længe havde siddet der i Fængsel, og blev saaledes befriet. Siden besøgte han flittig den Hellige Mands Tempel, og var da allerede saa frisk og sund, at han endogsaa var Tienstdygtig til Krig. Men han brød snart det Løfte, som han havde giort den Hellige Kong

Cæcilia, og lavede sig til at holde Bryllup med hende i Bergen. Da Bisp Magnus fik det at vide, gik han tillige med Sigurd Præst til Kongens Sal, og bad, at Kongen vilde komme ud. Kongen kom da ud med et dragen Sverd i Haanden, og tog vel imod Bispen, og bød ham ind at drikke. Men Bispen sagde: Jeg haver et andet Ærende at forrette, og sagde: Jeg haver hørt, at I vil forskyde eders Dronning, og gifte eder med en anden. Og jeg forundrer mig over, at I saaledes foragter Guds Bud, vort Bispelige Embede, og eders egen Kongelig Ære: Hvorfore jeg paa Guds og mit Embeds Vegne forbyder eder at giøre saa uchristelig en Gierning. Og medens han dette talede, rakte han Hovedet frem, ligesom han vilde holde Halsen til rede, i Fald Kongen vilde hugge til med Sverdet. Og Sigurd Præst, som siden blev Bisp, berettede, at Kongen saae meget bister paa Bispen. Kongen gik derpaa ind i Salen igien, og svarede intet, og Bispen gik hiem igien, meget glad og fornøyet, og talede meget venlig til alle. Sigurd Præst spurgte, om han nu kunde være glad, da Kongen var saa vred paa ham? og sagde, at det var raadeligt, at han forsynede sig med et meere sikkert Sted. Bispen svarede, at der var ingen ønskeligere Død, end at døe for Guds Ære og sit Embede: Jeg er nu glad, sagde han, fordi jeg har giort, hvad jeg burde giøre. Strax derpaa drog Kongen til Stavanger, og vilde der holde Bryllup med Cæcilia, og lade sig copulere til hende. Men Bispen i Stavanger straffede ham ogsaa haardt for dette onde Forsæt. Dog tog han Penge af Kongen, og store Foræringer til Kirken, og saaledes tilstædede Kongen at fuldbyrde sit Forsæt. Derpaa reiste Kongen bort igien, og holdt ikke meere af Bispen i Stavanger, end den anden, som vilde hindre hans Forsæt. Men Cæcilia havde han meget kiær. Kong Sigurd lod mærkelig forbedre og formeere Kiøbstaden Konghelle, saa at der i hans Tid ikke var rigere eller mægtigere Kiøbstad i Norge, hvor Kongen og ofte residerede, for at forsvare Landet.

Oluf: Thi han løb en Dag bort derfra, og kom om Aftenen til en Bonde, som herbergerede ham for Guds Skyld. Natten derpaa drømte han, at der kom tre unge vel prydede Jomfruer til ham, som tiltalte ham med haarde Ord, og spurgte, hvorledes han torde være saa dristig, og løbe fra den gode Konge, som havde beviist ham saa stor Barmhiertighed, og befriet ham fra det haarde Fængsel? Da han vaagnede op af denne Drøm, var han udi stor Angst: Hvorfore han tilig om Morgenen fortalte Bonden sin Drøm. Hvorpaa Bonden strax magede det, at han kom tilbage igien til det hellige Huus. Den Mand, som først har optegnet dette Jertegn, har selv kiendt den Person, som Jertegnet skeete paa, og seet Spor paa hans Been af Hiernet.

Han lod der ogsaa bygge et Kastel, med en Kirke derved (*) som tilforn er meldt, og satte en skion Tavle paa Alteret, som var giort af Sølv og Kaaber og meget forgyldt, samt besat med Edelsteene, hvilken han havde fort fra Grækenland med sig. Han gav ogsaa til samme Kirke et skiont Skrin, som Kong Emund i Dannemark havde sendt ham, samt den Bog med de forgyldte Bogstaver (kaldet Plenarius) som Patriarchen i Jerusalem havde givet ham.

1130. Tre Aar, efter at denne Kirke var indviet, døde Kong Sigurd Jerusalemsfar (Jorsalafar) udi Oslo, den anden Nat efter vor Frue-Dag i Fasten, og blev begraven i St. Halvards Kirke, neden for Choret, paa den søndre Side, da han havde levet i 43 Aar, og havde været Konge i 27 Aar. Udi hans Regierings-Aar havde Indbyggerne Fred og god Tid. Kongens Søn, Magnus, som var i Byen, da hans Fader døde, tog strax alle sin Faders Skatter og Rigets Herligheder med Vaaben og andet saadant i Forvaring.

XIIX. XIX.

Kong Magnus Sigurdsøn, som tilsidst blev kaldet Magnus Blinde, og Harald Gille.

1130. Magnus Sigurdsøn blev efter sin Faders Død antagen til Konge i Oslo, efter den Eed, som Indbyggerne havde aflagt til Kong Sigurd. Da soer mange Lænsherrer og andre anseelige Mænd i Riget ham Huldskab og Troeskab; thi han nød sin Faders Yndest hos Undersaatterne got ad.

Magnus var en stor og voxen Herre, samt den deyligste i heele Landet, og høymodig, tog sig meget for, og var meget activ og duelig; men derhos en stærk Drankere, gierig, haard og ubehagelig.

Harald Gille var letsindig, skiemtsom, ydmyg og beleven, glad og munter, gavmild og godhiertet imod sine Venner, lydede gierne sine Venners Raad, raadførte sig med andre, og lod dem raade med sig. Herudover

(*) Han udgav ogsaa en Befaling for alle Stadens Indvaanere og de næste Herreder, at hver Mands-Person, som var elleve Aar, og derover, skulle hvert Aar bære til Fæstningen fem Vaaben-Steene, eller fem Stavrer, som vare spidse til begge Ender, og fem Alne lange.

over blev han elsket og navnkundig, saa at mange af de fornemste i Landet holdt sig til ham, og var bedre sindede imod ham, end imod Magnus.

Harald var i Tonsberg, da han fik Tidende om sin Broders Død: Hvorfore han strax holdt Raad med sine Venner, og der blev besluttet, at han skulle holde Hof-Ting i Byen. Paa samme Ting blev Harald antagen til Konge over det halve Rige, eftersom man foregav, at det var en tvungen Eed, da han frasagde sig sin Fæderne-Arv og Rige. Harald begyndte da at føre Konge-Titel, at holde Hof-Betientere, og uddeele Forleninger, og mange af Indbyggerne traadde i en Hast til hans Partie, saa at han havde ikke mindre Mandskab, end Kong Magnus. Siden droge deres Ministre imellem dem, for at arbeyde paa Forlig, og saaledes stod det hen i nogle Aar (*). Men fordi Kong Magnus ikke fik saa mange Folk, som Kong Harald, saae han ingen anden Udveye, end at deele Riget med ham. Og blev da Forliget saaledes sluttet, at hver skulle beholde Halv-Deelen af det Rige, som Kong Sigurd havde havt. Men alle Kongelige Skibe, Vaaben, Kongelige Prydelser, med alt rørigt Gods og Rigets Klenodier beholdt Magnus, og var dog misfornøyet. De regierede en Tid lang udi Fred, men havde dog ingen god Grund til hinanden.

Kong Harald avlede en Søn ved Tora, Grabarda Guttorms Daatter, som blev kaldet Sigurd. Siden fik han til Hustrue Ingrid Ragnvalds-Daatter. Ragnvald var Kong Ingi Steenkieldsøns Søn, som var Konge i Sverrig.

Kong Magnus tog sig til Hustrue Christina, Kong Knud Lavards Daatter og Kong Valdemars Søster i Dannemark; men da han ikke kunde lide hende, sendte han hende til Dannemark igien, hvorved Kong Magnus intet baadede; thi han leed stor Had og Forfølgelse af hendes Paarørende.

1133. Da Magnus og Harald havde udi tre Aar været Konger sammen i Norge, residerede de den fierde Vinter udi Nidros, og bøde hverandre til Giæst, og det havde nær kommen til en Skermydsel imellem deres Folk 1134. Om Vaaren derefter seiglede Kong Magnus Sønder ved Landet, forsamlede alle de Folk han kunde faae, og søgte Raad hos sine Venner og de fornemste i Landet, begiærende deres Bistand til at sætte Kong Harald fra Riget, og overdrage ham saa stor en Deel af Landet i Forlæning, som dem syntes got og raadeligt at være, efterdi han tilforn ved Eed

(*) Syv Mætters Tid.

havde fraſagt ſig al Prætention paa Kongeriget ſaa længe Kong Magnus levede. Hvorpaa mange Lænsherrer og anſeelige Mænd Øſter i Landet lovede Kong Magnus deres Biſtand i denne Sag. Da Kong Harald fik Efterretning om Kong Magni Forehavende, drog han over Fieldet til Opland, og ſiden ned mod Vigen, og ſamlede Folk. Og hvor de droge frem, giorde de hinandens Underſaatter ſtor Skade paa Gods og Liv. Kong Magnus havde faaet en ſtor Hob Folk ſamlet. Da Kong Harald kom Øſten for Fiorden, ſamlede han ogſaa der Folk, og havde ſin Broder, Chriſtrod med ſig, foruden mange Lænsherrer. Dog havde Kong Magnus fleere hos ſig.

Da Kong Harald var paa Fos i Ranarige, ſom nu kaldes Vigen, drog han ud til Søes St. Laurentii Aften, og holdt Aftens Maaltid med ſine Folk i en Gaard, ſom kaldes Fyrrerleif. 1134. Da nu hans Mænd holdt Vagt paa alle tre Veye til Gaarden, bleve de vaer, at Kong Magnus kom til Gaarden med ſin Armee, ſom var 6000 Mænd ſtærk; da Kong Harald havde ikkun 1500 Mænd: Hvorpaa de indberettede Kong Harald det, ſom ſagde hertil: Hvad monne min Broder-Søn, Magnus, har i Sinde? Jeg kand ikke troe, at han agter at ſtride imod os; Men een af Lænsherrerne, ved Navn Tioſtolf ſvarede: Seer eder vel fore; thi Magnus har den heele Sommer ſamlet paa en Armee, og agter viſt at ſtride imod eder, ſaa ſnart I møde hinanden. Derpaa ſtod Kongen op, bad ſine Folk væbne ſig (om Kong Magnus vilde ſtride) og han lod give Signal paa Trommet; og gik ud med alle ſine Folk af Gaarden i en Have, hvor han opreiſte ſin Fane. Kong Harald havde to Brynier paa; men Chriſtrod havde kun een Brynie (*) og var en ſtærk og raſk Mand. Da Kong Magnus ſaae Haralds Folk, rangerede han ſin Armee, og ſtrakte Gliederne ſaa vidt ud, at han kunde omringe Harald og hans Folk (**). Og han lod bære det hellige Kors for ſig: Hvorpaa der begyndtes en haard Trefning.

Chriſtrod, Kong Haralds Broder rykkede med ſit Glied ind i Kong Magni Armee, og hug til begge Sider. I det ſamme gik en rig Bonde af Kong Haralds Folk bag til ham, og med et Spyd (***) ſtak ham i Ryggen, ſaa at det gik ud igiennem Bryſtet, og Chriſtrod faldt død ned. Mange, ſom

(*) Han var aldeles uden Harniſk.

(**) Herom melder Haldor Sqvaldre ſaaledes: Magnus fik meget længere Slagtordnings Fløye opſtillede. Han havde et talrigt Følgeſkab, og Folket laae ſlagen vidt omkring paa Val-Pladſen.

(***) Han hug ham med et Slag-Sverd imellem Hærderne, ſaa at det gik ud ꝛc.

som stode derhos, spurgte hvorfor han giorde denne onde Gierning? Hvortil han svarede: Fordi han i Sommer røvede mit Gods og Qvæg fra mig, og tvang mig til at drage i Krig med sig; hvorfore jeg lovede ham dette.

Derpaa begyndte Haralds Folk at tage Flugten, efter at mange vare slagne. Der faldt Ingemaar Svendson af Ask, en Lænsherre og 60 af Kong Haralds Hof-Betientere; hvorfore Harald flyede til sine Skibe, og seiglede til Dannemark, til Kong Erik Emund, for at søge Hielp og Trøst hos ham, og han fandt ham Sønder i Siæland. Kong Erik tog vel imod ham; thi de vare sammensvorne Brødre; og overdrog ham Halland i Forlæning, at han der maatte samle sig Folk, og hvad han behøvede. Han gav ham ogsaa otte Lang-Skibe med behørig Redskab. Kong Harald drog da igiennem Halland, samlede sig Folk, og rustede sig til Krig. Men Kong Magnus bemægtigede sig heele Norge, pardonnerede alle Kong Haralds Folk, lod de Saarede curere, ligesom de havde været hans egne Folk, og lod sig nu kalde Konge over heele Norge. Sigurd Sigurdsøn, Tore Ingeridsøn og alle de viiseste Mænd i Riget raadede Kongen, at han skulle opholde sig med sit Folk i Vigen, indtil han fik at vide, om Kong Harald vilde komme Sønder til Landet igien. Men Kong Magnus gik efter sit eget Hoved, og drog til Bergen, tilstædede ogsaa sine Lænsherrer og alle Folkene at drage hiem hver til sit.

Da Kong Harald kom til Konghelle med sine Folk, som han havde faaet i Dannemark, havde Lænsherrerne og Bønderne samlet en Armee imod ham, og vilde ikke indlade ham i Byen: hvorfore han sendte Bud til dem, og bad, at de ikke vilde give nogen Anledning til Blods Udgydelse, foregivende, at han ikke vilde begiære meere af Landet, end ham med Rette tilkom. Hvorpaa de lode sig sige, og gav sig under ham. Derpaa uddeelede han Læne, og gav Bønderne Rette-Bøder. Da nu mange herudover slog sig til hans Partie, drog han Nord i Vigen, og gav alle Pardon, undtagen Kong Magni Mænd og Tienere, fra hvilke han lod røve, og dræbte dem, hvor han traf dem.

Da han kom til Sarpsborg, lod han to Brødre af Kong Magni Lænsherrer, Asbiørn og Nerid gribe, af hvilke han lod Asbiørn udkaste i den Fos Sarpen, og lod Nerid ophænge, da han først havde tilladt dem at udvælge, hvilken af disse to Slags Maader at døe paa de vilde (*).

Da

(*) Herom melder Halvor Sqvaldre: Asbiørn, som ilde holdt Ord mod Kongen, maatte stige i Sarps-Aaen. Kongen førte Krig vidt omkring: Men

Da Kong Magnus fik dette at høre i Bergen, lod han saa mange af sine Lænsherrer, som der vare i Byen, kalde til sig, og raadførte sig med dem. Da sagde Sigurd Sigurdsøn: Det beste Raad jeg veed i denne Sag, er, at I sender mig, eller en anden af eders Mænd, med et Skib til Harald, for at slutte Forlig med ham, og love ham saadan Opreisning, som brave Mænd kand udfinde, tillige med Halv-Deelen af Riget. Derpaa sagde Kongen: Hvad Nytte havde jeg da deraf, at jeg næst afvigte Høst vandt heele Riget, om jeg nu overlod ham Halv-Parten deraf? Giv mig derfor et andet Raad. Sigurd svarede, mig synes Herre, at eders Lænsherrer, som I udi Høst gav Hiem-Lov, sidde nu stille hiemme, og agter nu ikke at komme til eder efter Ordre; og I handlede ilde imod mit Raad, at I lod de mange Folk skilles ad: Thi jeg tænkte nok, at Harald vilde komme til Vigen igien, saa snart han fik at høre, at I var dragen bort; derfore er det mit Raad (skiønt det er slet, men kand dog hende, at det gaar for sig) sender nogle af eders Hofmænd og andre Folk ud til at dræbe nogle af eders ulydige Lænsherrer, og giver deres Gods og Eyendomme igien til nogle iblant eders Tienere, som I kand forlade eder paa, omendskiønt de ikke ere af saa høy Herkomst. Lader dem dernæst samle Folk, og komme til eder dermed. Drager saa siden imod Harald med de Folk I kand faae. Dertil svarede Kongen: Det er tyrannisk, at lade dræbe de fornemste Mænd i Landet, og igien ophøye Trælle og saadanne Folk, som sielden pleyer at holde Troe og Love mod deres Herre, og med hvilke Landet er slet forsynet. Jeg vil derfor endnu høre fleere Raad af dig. Sigurd sagde: Nu falder det mig vanskeligt at give Raad, efterdi I ikke vil stride, ey heller skride til Forlig med Harald. Lader os da drage i Nord til Trondhiem, som er Kiernen og Styrken af Landet, og der tage, hvad Folk vi kand faae. Maaskee Elvegrimerne og Indbyggerne i Vigen kand krympe sig ved at drage saa langt efter os. Men Kongen sagde: Ikke vil jeg flye for dem, som vi forrige Høst overvandt og drev paa Flugt. Giv os bedre Raad. Derpaa stod Sigurd op, og sagde: Jeg vil give eder det Raad, som I vil have, og som uden Tvivl gaar for sig: Bliver (eller sidder) her i Bergen, indtil Harald kommer med sin Armee; thi da maa I enten sætte Livet til, eller lide Tort. Og derpaa gik han ud af Raadet.

Nereid lod den strenge Konge ophænge i Galgen. Hvilken Dom skeete efter Heis Ting, som Kongen selv befalede.

Om Vinteren drog Kong Harald med sin heele Krigshær Nord ved Landet, og formedelst den store Almue eller Armee, som han den Tid førte igiennem Landet, blev den Vinter kaldet Mugevinter. Da han Juule-Aften kom med sine Skibe til Bergen, lagde han ind i Florevaag, og vilde ikke slaaes i Juulen, for ikke at vanhellige Høytiden. Men han lod Kong Magnus berede sig i Byen, og indrette sine Sager, som han vilde. Kong Magnus forsømmede sig ey eller. Han lod giøre en Valslynge eller Blyde ude paa Holmen, og en Flode over Bergens Vaag af store Træer og Bommer, ligeledes lod han drage en Jern-Lænke fra Kongens Brygge over til Munke-Bryggen ved Nordnæs. Han lod ogsaa giøre Fodangler, og kaste over paa St. Hans Vold, og holdt ikke fleere en tre Dage af Juulen hellige, at jo hans Folk arbeydede og bygte. Den sidste Dag i Juulen lod han sine Folk give Signal, at de skulle legge ud, og havde han da udi Juulen faaet samlet 900 Mænd. Han udlovede ogsaa, at han paa sin egen Bekostning vilde lade bygge St. Olufs Kirke der i Byen, saa fremt han vandt Seyer.

Kong Magnus satte sine Folk i Orden paa Christ-Kirke-Gaard; men Harald lagde først i Land ved Nordnæs. Da Magnus saae det, drog han inderst ind i Byen, og mange af hans Folk forstak sig i deres Huuse og Gaarde igien, een Deel blev ved at gaa frem. Da de kom Sonden ud af Byen, traadde de selv paa Fodanglerne.

Endelig, da Kong Magnus blev vaer, at Kong Harald var lagt over med sin Flode i Høyrevig, gik der i Land, og siden op paa Bierget oven over Byen, vendte han ind i Byen igien, og op efter Gaden. Hvorpaa mange af hans Folk deserterede, nogle op paa Fieldet, nogle til Nunne-Klosteret, og andre i Kirken eller andre Steder, hvor de kunde skiule sig. Siden søgte Kong Magnus med nogle af sine Folk til sit Skib, men han kunde ikke komme ud for den Jern-Lænke, han havde draget over Vigen, ey eller havde han Folk til at stride med (*). Strax derefter kom Kong Harald ud paa Skibet til ham, da han sad i det forreste Rum i sit Skib, og tog ham til Fange, og tillige med ham hans Mor-Broder, Hagen Fank, som var en meget deylig Mand, men tillige halv taabelig, samt Ifver Ottarsøn, og mange andre hans Venner.

(*) Saaledes melder Einar Skulasøn i Haralds Vise: Saa fast var Sundet for Bergen tilsperret, at ingen kunde slippe derudaf med Skibe.

Dernæst raadførte Kong Harald sig med sine Mænd, hvorledes han skulle handle med Kong Magnus, sin Broder-Søn, og blev det endelig besluttet, at Kong Magnus skulle sættes fra Riget, og saaledes medhandles, at han aldrig meere skulle kunde være Konge, eller giøre Prætention paa Riget 1135. Han blev derfore leveret til Kong Haralds Trælle, hvilke stak hans Øyne ud, og hug den eene Fod af ham. Siden blev han gildet og indført i Holms-Kloster ved Trondhiem. Ifver Ottarsøn blev og gildet og blindet, og Hagen Fank blev dræbt. Dernæst indtog Kong Harald heele Landet, og lod flittig søge efter Kong Magni beste Venner, og dem, som vidste, hvor han havde skiult sit Liggendefæ; thi Kong Magnus havdeført det hellige Kors med sig, siden Slaget stod ved Fyrrerleif; men vilde ikke sige, hvor han havde forvaret det. Bisp Reinhold i Stavanger, en Engelsmand, og meget gierig, var Kong Magni særdeles gode Ven; hvorfore alle holdt ham mistænkt for at have Kong Magni Klenodier og Liggendefæ i Forvaring. Kong Harald sendte derfore Bud efter ham, og anlagde Sag imod ham derfor. Bispen benægtede det gandske, og tilbød at bevise sin Uskyldighed. Men det hialp intet, og Kongen forelagde ham at bøde 15 Mark Guld. Bispen sagde, at han ikke saaledes vilde forarme sin Bye og Kirke, men vilde heller døe paa sin Uskyldighed. Hvorpaa han blev hængt paa Holmen ved Valslongen. Da han gik til Galgen, rystede han Skoene af sine Fødder, og svor, at han ikke vidste meere af Kong Magni Gods, end det, der laae i hans Skoe, som var en Guld-Ring. Siden blev Bisp Reinhold begraven i St. Michels Kirke paa Nordnæs. Men denne Kongens Giernning blev meget lastet. Siden var Harald Gille alleene Konge over Norge sin heele Livs-Tid.

1135. En Vinter efter Kong Magni Fængsel tildrog sig saadan en Hendelse udi Konghelle, da følgende Lænsherrer paa samme Tid vare i Staden, nemlig Guttorm, Harald Flettes Søn, og Sæmund Husprydе, hvis Hustrue var Ingeborg, Anders Præstes Daatter, og deres Sønner Povel Flib og Gunnar Fisk, samt en u-ægte Søn, ved Navn Asmund (Anders Brunsøn var en ypperlig Mand og Præst til Kors-Kirke, hos hvilken samt hans Hustrue Solvig Jon Loftesøn, som da var 11 Aar gammel, blev opfostret) ligeledes Præsten, Lofte Sæmundsøn, Jons Fader (Anders Præstes Daatter, som havde Einar til Ægte, heed Helga).

Nemlig, næste Søndag efter Paaske blev der et stort Bulder og Allarm paa Gaden over heele Byen, ligesom der pleyede at være, naar Kongerne drog der ind med alle deres Folk. Hundene begyndte og at larme ilde

og

og bryde ud, og naar de kom paa Gaden, bleve de rasende, og vilde bide alt, hvad der forekom. Og hvem de bede, saa at der kom Blod ud, blev affindig (*). Dette onde varede næsten hver Nat fra Paaske indtil Christi Himmelfarts-Dag. Mange Borgere i Staden bleve forskrækkede, solgte deres Gaarde, og droge paa Landet eller til andre Kiøbstæder at boe. Men de viseste forundrede sig høyligen, og sagde, at sligt betydede dem en stor overhengende Ulykke.

Paa Pintse-Dag holdt Anders Præst en vidtløftig og skarp Prædiken, og meldte til Slutning om Bøndernes Tyngsel paa Landet, og formanede Borgerne, at de ikke aldeeles skulle ødelegge og overgive den skiønne Stad, men være ved et frit Mod, og varsomme udi alle Ting, særdeles med Ild og Ufred, og hvad andet der kunde paakomme, og tillige flittig bede Gud om Naade. Men tretten af de fornemmeste Mænd i Byen, giorde sig færdig at drage til Bergen. De elleve forgik med Skibe, Gods og alle deres Folk. Den tolvte blev bierget med sine Folk, men Skib og Gods forgik. Den trettende var Lofte Præst, som kom til Bergen med beholden Reise. Han (**) sendte Bud til Konghelle, at de skulle vel forvare deres Stad; thi Venderne vare uddragne med en stor Armee at stride imod de Christne, og victoriserede, hvor de droge frem. Men Bye-Folkene bekymrede sig lidet derom, og glemte jo længere, jo meere de farlige Jertegn, som havde ladet sig see i Byen. Ey eller agtede de Anders Præstes troehiertige Paamindelse.

Paa St. Laurentii Dag, da der var ringet til Høymesse, kom Retibur, Vendernes Konge, til Konghelle med 250 (***) Vendiske Skibe (eller Snekker) og paa hver Snekke 24 Krigsmænd og 4 Heste (†). Dunimis, Kongens Søster-Søn, og Unibur commanderede Folkene, og en Deel roede Østen op omkring Hissing, og siden ud til Byen. En Deel lagde til ved Stikkene eller Pælene, satte deres Heste paa Land, og rede over Brag-Aas, og kom oven til i Byen. Da Einar, Anders Præstes Svoger, blev denne Armee vaer, søgte han til Slots-Kirken, hvor de fleeste af Indvaanerne vare i Høymesse, og kom, da Anders Præst stod paa Prædikestoelen, og indbe-

(*) Og frugtsommelige Qvinder, som bleve bidte, aborterede, og gik fra Forstanden.

(**) Erik Emund, Konge i Dannemark, og Ozer, Erke-Bisp, sendte begge Bud til Konghelle, og bad dem vel vogte deres Stad; thi Venderne 2c.

(***) 500 Skibe.

(†) 44 Mænd og to Heste paa hver Skib.

rettede denne Tidende. De meente da, at det var Kong Erik i Dannemark, af hvilken de ventede sig Fred: Ikke desmindre søgte hver til sit Huus, og væbnede sig; derpaa begave de sig ned paa Bryggen, hvor de fik at see en utallig Armee af Østerlændiske Folk, som vare der ankomne. For ved Bryggen laae ni fremmede Kiøbmands-Skibe, hvilke Venderne lagde først til. Kiøbmændene værgede sig tappert, saa at førend Venderne fik de ni Skibe erobret, bleve deres Folk slagne paa fleere, end 150 Skibe: Thi Bye-Mændene stode paa Bryggen, og skiød mange Vender ihiel. Da Kiøbmands-Skibene vare erobrede, toge Bye-Mændene deres Tilflugt paa Slottet, med hvad de kunde føre med sig af deres beste Gods.

Men Venderne gik op i Byen, og udplyndrede baade den og Skibene. Solvig, Anders Præstes Hustrue, og hendes Daatter med fleere andre Fruentimmer, flygtede strax op i Landet. Derpaa satte Venderne Ild paa Staden og Skibene, og droge siden for Slottet. Retibur, Vendernes Konge, tilbød dem Pardon, at de maatte beholde Livet, og gaae ud af Fæstningen med Vaaben, Klæder og Penge: Men de raabte alle derimod, og nogle skiød paa Hedningene, andre kastede Steen og Grus, saa at der faldt mange paa begge Sider. Da Solvig kom op i Landet, og gav dette tilkiende, blev der strax udsendt Krigs-Bud. Da Budet kom til Skurdhaug, stod der et Giæstebud, i hvilket der var en stor Forsamling, og blant andre en stor, stærk og behiertet Bonde, ved Navn Olver Stormund. Samme sprang strax op, satte sin Staal-Hat paa, tog sit Skiold og en stor Øxe i Haanden, og sagde: I gode Drenge, lader os hielpe Bye-Mændene, det er meere anstændigt, at vi dræber Hedningene, og redder vor Fæderneland fra Fiendernes Vold, end at vi sidder her, og fylder os med Øl. Alle raadede derfra, og ingen vilde følge ham. Hvorpaa han sagde: Endskiønt ingen af eder vil følge mig, saa skal jeg dog drage bort alleene, og nedlegge een eller to Hedninger, førend jeg selv falder. Derpaa forføyede han sig til Byen, og nogle af hans Venner løb efter ham, for at see, hvorledes det gik ham. Da han kom mod Slottet, og Hedningene blev ham vaer, løb otte bevæbnede Mænd imod ham. Da de nu angreb ham, løftede han strax sin Øxe op, og skar i det samme Struben ud paa den Hedning, som var kommen bag ham, og den, som stod for ved ham, hug han strax ihiel. Han løftede Øxen op anden gang, og med to Hug dræbte to af dem, de andre stødte han til Side med Øxe-Hammeren, saa at de blev ilde saarede. De fire andre Hedninger flygtede, men han forfulgte dem, saa at de kom til at staae i et Dige,

hvor han dræbte dem, men blev selv staaende fast i Diget eller Moradset. Derpaa kom hans Venner til, tog ham op, og forte ham hiem til Skurdhaug, og lægte ham. Og der siges, at ingen Bonde i Norge har viist storre Tapperhed.

To Lænsherrer, ved Navn Sigurd Sigurdsøn, og Philippus (*) kom med 600 Mænd, for at undsætte Fæstningen. Men da de saae Hedningene, drog Sigurd tilbage igien med 400 Mænd; men levede kun kort derefter, og med stor Foragt. Philippus drog frem med de 200 Mænd, men blev slagen med alle sine Folk. Venderne stormede stærkt til Fæstningen; Men Kongen og hans Styrmand stode i Behold. Blant Venderne stode to Mænd, som havde en Skiotte imellem sig, hvilken de bedekkede med deres Skiolde; Ved hver Skud han giorde, faldt en Mand paa Muuren. Derpaa sagde Sæmund Huspryde til sin Søn Asmund: Vi vil begge skyde paa eengang; Jeg vil skyde til een af dem, som bær Skioldet, skyd du til Skiotten. Derpaa skiød Sæmund til een af dem, som bar Skioldet; men han bodede af for Skudet. Dernæst skiød Asmund mellem Skioldene, og traf Skiøtten i Panden, saa at Pilen stod ud igiennem Nakken (**).

Der var og iblant Venderne en Troldmand, som gik til Porten, og stak en ihiel med sit Sverd. Der blev skudt paa ham igien med Pile og andet Slags Skud, men der beed intet Jern eller Staal paa ham, skiont han hverken havde Skiold eller Brynie (***). Derpaa skiød en til ham med en Ege-Pæl eller Stavre, hvilken beed paa ham, saa at det blev hans Bane-Saar. Da Venderne saae det, tudede de, som Hunde eller Ulve. Og Unebur, Vendernes Anfører, sagde, saa at en Tolk paa Muuren forstod det: Det er farligt at have at bestille med dette Folk, og omendskiont vi kunde røve alt det de have, saa maatte vi dog have givet lige saa meget dertil, at vi ikke havde kommen herhid. I Begyndelsen forsvarede de sig med Spyd og Skud, siden sloge de os med Steen, og nu slaaer de os med Kieppe og Stavrer, ligesom Hunde. Jeg mærker derfore, at de snart vil lide Mangel paa Vaaben:

(*) Sigurd Girdisøn, Philippi Broder, og Sigurd.

(**) Da Venderne saae det, tudede de, som Hunde og Ulve. Og Kong Retibur lod raabe til de Christne, at han vilde skiænke dem Liv og Pardon; men de havde ingen Ørne dertil.

(***) Da tog Anders Præst viet Ild, velsignede den, og lagde Trøske til den, hvilket han satte paa Spidsen af en Piil, og skydde Asmund den. Hvorpaa han skiød til bemeldte Trold-Karl, saa at Skuddet giorde sin Virkning.

ben: Vi vil derfore endnu giore et heftig Anfald, for at forsøge, hvad de vil giøre. Og det gik, som han sagde (thi da Kong Sigurd Jerusalemsfar lod bygge Fæstningen, maatte hver Mands Person paa Landsbygden, som var ni Aar gammel, eller ældre, indbære paa Slottet fem Steene, og fem Stavre eller Ege-Pæle, som vare hvasse i begge Ender). Da Stavrerne nu begyndte at formindskes paa Fæstningen, hug de hver Stavre i to Stykker. Men Hedningene giorde heftigt Anfald, og skiød skarpt, samt skiftedes til at storme paa Fæstningen. Endelig lod Kongen dem tilbyde Pardon, og at gaae ud med deres Vaaben og saa meget Gods, som de kunde bære. Eftersom da Sæmund Husprydе var falden, opgave de sig i Hedningernes Hænder, hvilket var ubetænksomt giort; Thi Hedningene holdt ikke deres Løfte; men myrdte og dræbte alle Blessierede, samt Børn, hvilke de ikke let kunde føre med sig. Siden udplyndrede de Slottet og Slots-Kirken, borttoge det hellige Kaars og den skiønne Alter-Tavle, som Kong Sigurd havde ladet giøre i Grækenland; derpaa gik de ud af Kirken. Anders Præst forærede Kongen et Refde (et Slags Vaaben) med Sølv beslagen og forgyldt, og Kongens Søster-Søn forærede han en Guld-Ring, hvoraf de sluttede, at han havde været een af de fornemste i Staden. Da Kongen stod i Kirken hos Præsten, sagde han til ham: Dette Huus er med stor Fliid bygt; men mig synes, at den Gud, til hvis Ære det er bygt, var nu vred paa dem, som skulle forsvare denne Stad. Derpaa skiænkede Kongen Anders Præst Kirken og det hellige Kors, tillige med Skrinet og Bogen med de forgyldte Bogstaver, samt fire Klerker. Men da Kongen gik ud af Kirken, satte Hedningene Ild paa den og afbrændte den (*).

Siden toge de Folk og Gods, og droge til Skibs dermed. Anders Præst blev ogsaa fort til Kongens Skib med det hellige Kors. Men der kom saadan en brændende Heede over Hedningene, at de bleve forfærdede, og spurgte Anders Præst ved deres Tolk, hvad Aarsag der kunde være til. Hvortil han svarede, at Gud ikke vilde tilstæde, at det hellige Kors, paa hvilket Guds Søn var piint, og hvoraf han havde et Stykke hos sig, skulle bortføres af Hedninger. Da de hørte det, satte de ham i en Baad, og skiød den frem med Baads-Hager fra det eene Skib til det andet, indtil han kom til Bryggen,

(*) Ilden, hvormed de havde sat Kirken i Brand, udslukkes to gange. Siden hug de Kirken ned, og da de igien havde stukket Ild i den, opbrændte den ligesom andre Huuse.

gen, hvor han gik op, og forvarede det hellige Kors paa et beleiligt Sted. Derpaa seiglede Kong Retibur og hans Folk hiem til Venden, og førte mange Fanger med sig, som siden deres gandske Livs-Tid vare udi stor Tvang og Trældom, undtagen nogle faa, som bleve udløste igien. Og da de vare komne hiem til Norge til deres Eyendomme, kunde de aldrig trives. Og Konghelle kom aldrig til sin forrige Velstand igien.

Kong Magnus Blinde gav sig i et Kloster udi Nidros, og tog Munke-Dragt paa. Og der blev lagt store Renter (*) til Klosteret for hans Skyld. Kong Harald antog mange af Kong Magni Mænd i sin besynderlige Gunst, samt til Hof-Betientere og daglige Tiener.

Kong Harald holdt siden to Trefninger mod de Danske, den eene ved Hveen, den anden under Læssøe (**).

Kong Harald var den gavmildeste af alle Konger. Udi hans Tiid kom Magnus Einarsøn til Norge, og blev med Kongens Bevilling ordineret til Biskop over Island, og Kongen beviste ham stor Ære og Kierlighed. Da Bispen var Seiglfærdig, gik han ind i Salen til Kongen for at tage Afskeed 1134. Kongen tog meget venlig imod ham, og sagde: Er I nu færdig til Hiemreisen, Her Bisp? Bispen svarede: Ja. Derpaa sagde Kongen: I kommer nu til os paa en ubeleilig Tid; thi der er nu taget af Bordene, og vi kand nu ikke bevise Jer den Ære, som vi vilde, og eder tilkom. Derpaa spurgte han Rente-Mesteren, hvad Klenodie der var forhaanden, at giøre Bispen en Foræring af? Rente-Mesteren svarede, at de beste Klenodier vare bortgivne. Kongen sagde: I det mindste er dette Drikke-Kar tilbage endnu. Og derpaa forærede han Bispen sit Sølv-Kar, bedende, at han vilde tage imod den Gave for hans Skyld. Bispen takkede for Foræringen og Kongens Gunst. Dronningen, som sad hos Kongen, bad Bispen leve og lide vel. Derpaa sagde Kongen: Naar hørte du en høy-byrdig Qvinde sige til sin Biskop: Lev og lid vel, Her Bisp, uden at give ham noget. Dronningen sagde: Hvad er her nu, min Herre, at give ham? Derpaa svarede han: Giiv ham det Hynde du sidder paa, om du ikke haver andet. Dette efter-

(*) Nemlig det store Hærnæs paa Frosto.

(**) Derom melder Præsten, Einar Skulasøn: Du lod med skarpe Sverd skiære de utroe Mænd paa Hveen. Ravnene fik da det tynde Blod at drikke. Og endnu videre i en anden Wise: Siden sloges du ved Læssøe, som en kiæk og mægtig Helt. I de Dage stod der en haard Krig, da dine Mænd bar Krigs-Vaaben.

efterkom ogsaa Dronningen. Og da Bispen vendte sig fra dem, reiste Kongen sig op, og lod ogsaa sit Hynde give til Biskopen, og sagde: De har længe været sammen, de maa ogsaa nu følges ad. Da Bispen kom hiem til Island, lod han giøre en Kalk af Drikke-Karret, og skiænkede det til Kirken i Skalholt. Af Hynderne, som vare overtrokne med Gylden-Stykke, lod han giøre to Chor-Kaaber i Skalholt, hvilken Kalk og tvende Kaaber endnu ere der paa Steden. Heraf kand man see en Prøve paa Kongens Gavmildhed, og Ædelmodighed.

En Mand ved Navn Sigurd, som var opfødt i Norge, holdtes for at være Albrecht Præstes Søn. Hans Moder var Tora Saxes Daatter af Viig, som var Søster til Sigrid, Kong Oluf Magnusſens og Kaares, Kongens Broders, Moder. Kaare havde Borghild, Dag Eilifsons Daatter til Hustrue. Deres Sønner vare Sigurd paa Austeraat og Dag. Sigurds Sønner vare Jon paa Austeraat samt Torsten og Anders Dove. Jon havde til Hustrue Sigrid, Kong Inges og Skule Hertugs Søster.

Sigurd blev i sin Barndom holdt i Skole; og blev med Tiden Klerk, og siden viet til Degn. Da han var bleven fuldvoxen, og havde naaet en moed Alder, var han en haard og skarp Karl, stor og stærk, og overgik alle sine Jævnlige i alle Slags Øvelser, ja næsten alle Mænd i Norge. Han var allereede i sine unge Aar modig og hastig-sindet; hvorudover han blev kaldet Slembi Diakn (den slemme Degn) dog var han en deylig Mand af Skabning. Tilsidst lod hans Moder sig forlyde, at Kong Magnus Barfod var hans Fader. Saasnart han derfore kom til sine myndige Aar, forlod han den geistlige Stand, drog bort af Landet, og var længe paa den Reise. Han besøgte Jerusalem og Jordan, samt alle de hellige Steder, som Pilegrime den Tid pleyede at besøge. Da han kom hiem igien, tog han sig fore at drive Kiøbmandskab. En Vinter var han paa Orknøe, og var med Harald Jarl at dræbe Torkield Fostre, Sommerlids Søn. Siden drog han til Kong David i Skotland, hvor han var i stor Anseelse. Endelig drog han til Dannemark, og haver han og hans Mænd i Norge foregivet, at han udi Dannemark giorde sin Herkomst beviislig, ved at gaae paa gloende Jern i fem Bispers Nærværelse (*). Men Kong Haralds Venner foregav, at der var Bedragerie under, og at det var et snedigt Paafund af de Danske. Da

(*) Saaledes beretter Ivar Ingmundson i Sigurds Vise: Fem af de fornemste Biskoper bekræftede Kongens Herkomst med Jern. Saa blev det beviist i Sandhed, at Magnus vist var den milde Sigurds Fader.

Da Harald havde været Konge over Norge i 6 Aar, kom Sigurd til Norge igien, indfandt sig hos Kongen, og bad ham antage sig for sin Broder, foregivende, at han i Dannemark havde beviist sin Herkomst. Kongen gav ham intet Svar paa denne Begiæring; men tog den Sag i Betænkning, og holdt Raad med sine Ministre, hvad han herudi skulle giøre, og efter deres Raad og Samtykke kom det saa vidt, at Kongen gav Sigurd Sag, fordi han havde været med at dræbe Torkild Fostre, Kongens beste Ven udi Orknø, og der blev saa stærkt dreven paa denne Sag, at Sigurd blev dømt fra Livet derfore, hvilket og med Lænsherrernes Samtykke blev saaledes sat i Verk: Nemlig, der kom en Aften nogle Mænd til Sigurd, og kaldte ham ud: Derpaa toge de en Jagt, med hvilken de roede ud til Nordnæs, og Sigurd sad paa en Kiste bag i Jagten. Og da han ret overveyede sin Sag, kunde han nok mærke, at der var Bedragerie under. Han havde samme Tid blaa Buxer paa og en Kiortel over sin Skiorte, som var sammenbunden. Imidlertid sad han og saae ned for sig, og undertiden rakte Hænderne ned at løse Baandene, undertiden lagte han med Hænderne paa Hovedet, og undertiden holdt han dem ned igien. Da de kom lige for Næsset, og roede stærkt, saasom de vare drukne og lystige, og gave ikke meget Agt paa Sigurd. I det samme stod han op, og gik til Skibs-Bordet; Men de to Mænd som skulle tage vare paa ham, fulgte ham i Hælene, og holdt i hans Klæder. Da han nu fornam, at de holdt i fleere Klæder, end den yderste løse Kiortel, greb han fat paa dem begge, og kastede dem over Borde, og gav sig ned under Vandet, og forend de fik vendt Jagten, og indtaget de to Mænd igien, var han allerede paa Landet. Og, saasom han var meget rask til Fods, slap han lettelig fra dem, og laae i Skiul om Natten i Skoven, hvor han led stor Kuld. Kongens Mænd søgte efter ham den heele Nat, og da de ikke fandt ham, drog de om Morgenen tilbage igien, og indberettede Kongen denne skammelige og fatale Reise. Sigurd mærkte vel, at det ikke var ham raadeligt at søge Hielp hos Kongen: hvorfore han holdt sig i Skiul heele Høsten og noget ud paa Vinteren, og betænkte sig imidlertid paa, hvorledes han kunde hevne sig paa Kongen, og faae ham bragt af Dage. Og han havde mange i Raad med sig udi denne Sag, besynderlig dem, som tilforn havde tient Kong Magnus Blinde, men vare nu Kongens Hof-Betientere, og sade til Tafels med ham. Det hendte sig engang St. Luciæ Dag om Aftenen, at to af Kongens Hof-Betientere sad, og talede sammen: Imidlertid sagde en af dem til Kongen: Herre, jeg og min Kamerat har en Dispute med hverandre,

andre, og har opsat en Æske Honning til Veddemaal; men vi overlader til eder at dømme i denne Sag; thi I alleene kand skille vor Trette ad. Jeg siger, at I udi Nat vil sove hos eders Dronning Ingerid, men han siger, at I vil ligge hos Tora Guttorms Daatter. Kongen svarede smilende (men tog sig ikke i Agt for det store Forræderie, der laae under deres Spørsmaal) og sagde til ham: Du haver tabt Veddemaalet. Deraf fik de at vide, hvor Kongen den Nat ville sove. Men Kongens Liv-Gvarde stod uden for det Cabinet, hvor alle tænkte, at Kongen og Dronningen var inde. Om Natten kom Sigurd til det Kammer, hvorudi Kongen sov. Derpaa brød de Dørren op, og gik ind med dragne Sverd og andre Vaaben. Ifver Kolbensøn var den første, som hug til Kongen, da han sov meget stærkt, eftersom han var gaaet drukken til Sengs; og han vaagnede ikke, førend de hug paa ham; Derpaa reiste han sig op, og sagde i Vildelse: Du legger dig noget haardt paa mig, Tore. Men hun sprang op, og sagde: De handle haardt med dig, som vil dig verre, end jeg. Derpaa døde Kong Harald, og blev begraven i Dom-Kirken udi Bergen 1136.

Derefter lod Sigurd dem kalde til sig, som havde lovet ham Bistand, dersom han fik skilt Kong Harald ved Livet. Siden tog han en Jagt, og lagde ud paa Vaagen, under Kongens Gaard, da det begyndte at dages, og talede til Folket, som stod paa Kongens Brygge, givende dem tilkiende, at han havde dræbt Kongen, og begierede, at de vilde antage ham til Konge, eftersom han ogsaa ved Fødselen var berettiget dertil. Da søgte mange af Kongens Folk ned til Bryggen, og da de hørte dette, svarede de alle eensstemmig, at de aldrig vilde bevise den Lydighed, som havde myrdet sin egen Broder: Og sagde de, dersom han ikke var din Broder, saa haver du ingen Tiltale paa Riget. Derpaa sloge de deres Vaaben mod hinanden, og erklærede ham tillige med hans Selskab fredløs. Siden lod de give Signal paa Kongens Tromete, og lod sammenkalde alle Lænsherrer, Befalingsmænd og Kongens Hof-Betientere, som vare i Byen. Hvorpaa Sigurd tog Flugten, og drog først til Nord-Haardeland, hvor han holdt Ting med Bønderne, og blev antagen til Konge, siden i Sogn, og derefter i Fiordene, og blev paa deres Ting antagen til Konge.

XX.

XX. XXI. XXII.

Kong Sigurd, Kong Ingi og Kong Øisteen, Haralds Sønner.

1136. Dronning Ingerid og Lænsherrerne, samt Hof-Betienterne fattede den Resolution, at de i en Hast sendte en Roer-Jagt til Trondhiem med Bud og Breve, at Kong Harald var myrdet, med Begiæring, at de vilde tage Sigurd Haraldson til Konge, som blev opfostret hos Giurd Baardson paa Østraat. Og Dronningen selv drog Øster i Vigen, hvor Ingi, Kong Haralds og hendes Søn blev opfostret hos Amund Giurdson. Derpaa lod hun strax sammenstevne Borge-Ting, hvorpaa Ingi blev udvalgt til Konge, da han var halv-andet Aar gammel. Dette Verk drev Amund Giurdson, Tiostolf Alason, og mange andre anseelige Mænd i Landet. Da Tronderne fik Tidende om Kongens Død, toge de hans Søn, Sigurd til Konge. Dertil raadede fornemlig Ottar Birting, Peter Sauda Ulfson, Guttorm Asulfson paa Rime med sine Brødre og Ottar Bolde, samt fleere andre Lænsherrer. Og alle Indbyggerne gave sig under disse to Brødre, og ved Eed stadfæstede dem Riget, saa at ingen maatte tage det fra dem, saa længe de levede. Hvilket de meest giorde af den Aarsag, at deres Fader var saa uskyldig, og paa saa forræderisk en Maade tagen af Dage. Hvorfore han og blev kaldet hellig.

Sigurd Slembi Diakn (slemme Degn) drog til Nordmør: Men da der allerede var kommen Bud og Breve i Veyen for ham, fik han der kun slet Audience. Siden drog han til Trondhiem, og lagde ind ved Nidros. Men Bye-Mændene vilde ikke tilstæde ham at komme i Land: Hvorfore han lagde over til Holm, og med Munkenes Villie tog Magnus den Blinde derudaf: Thi Magnus havde taget Munke-Dragt og Orden paa (*). Hvorved Sigurd meente, at han skulle bane sig Vey til at faae Folk, som han og giorde. Dette skeete efter Juul 1137. Siden lagde de ud efter Fiorden, og strax fulgte efter dem Biørn Egilson, Gunnar af Gimse, Haldor Sigurdsøn, Aslak Hagenson, og de Brødre Benedict og Erik, samt alle de, som tilforn havde været Kong Magni Hof-Betientere, foruden mange andre. Denne Flok søgte Søyder efter Kong Magnus. Da de kom fra Romsdal,

(*) De fleeste beretter, at Magnus godvillig fulgte ham; men foregav sig at være tvungen, for derved at sætte nogen Sminke paa sin Sag.

dal, deelte de Folkene der, og Sigurd seiglede Vester over Havet, men Magnus drog over Fieldet til Opland, og opholdt sig der langt ud paa Sommeren. Der mødte Kong Ingi ham med sin Armee, paa det Sted, som kaldes Mungord, hvor der blev begyndt en haard Trefning, og Kong Magnus havde meest Mandskab.

1137. Der siges, at Tiostolf Alason den Dag bar den unge Kong Ingi i sin Barm udi Slaget, under Kongens Fane, og saasom Tiostolf heftig blev angrebet, og var ofte i stor Fare, blev han træt og modig, saa at han ikke tilbørlig kunde forvare Barnet; hvorudover Kong Ingi fik den Bræk og Tilfælde paa sit Legeme, som siden fulgte ham til hans Døds-Dag, at hans Ryg var kroget, og det eene Been kortere, end det andet; og var desuden saa skrøbelig, at han neppe kunde gaae, saa længe han levede. Tilsidst blev Kong Magni Folk slagen. Der faldt Lænsherrerne, Haldor Sigurdson, Biorn Egilson og Gunnar af Gimse, tillige med meget Folk (*). Derpaa flyede Magnus til Gotland, og siden til Dannemark.

Den Tid var Karl Soneson Greve over Gotland, en mægtig men tillige gierig Mand, som havde stor Begiærlighed til at vinde Lande og Riger. Kong Magnus og hans Mænd giorde ham viis, at Norge var let at vinde og indtage, efterdi Kongerne vare Børn, og Lænsherrerne samt Raadsherrerne vare usamdrægtige og hadske paa hverandre. Greve Karl giorde sig da færdig med et stort Antal Folk, og drog ind i Vigen, hvor mange af Frygt og Rædsel gave sig under ham. Da Amund og Tiostolf fik Tidende derom, droge de imod ham paa Krage-Skov, hvor Monan Agmundson, Karls Mor-Broder, blev slagen. Agmund var Greve Orm Eilissons og Sigrids, Find Arnesons Daatters, Søn. Astrid Agmunds Daatter var Karls Moder. Kong Ingi vandt da Seyer, og fordrev Fienderne udaf Landet igien, saa at de med stor Skam undkom (**).

Kong

(*) Derom melder Kolle: I vandt Øster ved Mynne i en heftig Trefning, som der reiste sig. Du Konge fegtede med Sverdet. og giødede Ravnene med Folk Ligeledes og i denne Vise: Hans gandske Armee laae der slagen i en Ring paa Val Pladsen, førend han vilde tage Flugten, saa hevngierig var Kongen.

(**) Saaledes melder Kolle: Jeg vil nu berette, at Ravnene fik Blod at drikke, og Ørnene aade Goternes Kiød. Kongen farvede sit Sverd i Striden. Krigsmændene som giorde heftig Anfald paa Riget, fik sin fulde Betaling paa Krage-Skoven. Greven flygtede Øster ud igiennem Skoven.

Kong Magnus Blinde drog til Kong Erik Emund i Dannemark, hvor han blev vel modtagen. Han tilbod Kong Erik, at dersom han vilde med en Krigshær følge ham til Norge, vilde han skaffe heele Landet under ham. Kong Erik lod sig overtale, udskrev Folk, og seiglede til Norge med 600 Skibe. Da de kom under Vigs Siden, droge de fredelig frem, indtil de kom Vesten for Fiorden til Tunsberg, hvor mange Lænsherrer og meget Folk vare forsamlede imod dem, og havde Orm Dagson, samt Gregorius hans Broder, til Anforere. Disse vilde ikke tilstæde de Danske Landgang, men slog mange ihiel af dem: hvorfore de seiglede ind til Oslo. Der modte Tiostolf Alason dem, hvilken, da han saae Fienderne komme ved Hovedoen, lod han udtage St. Halvards Skrin, og bære det af Byen, og fulgte selv efter Skrinet med alle Bye-Folkene 1138. Kong Erik tog Byen ind, og en Deel af hans Folk lob efter Tiostolf. Askield, Kong Eriks Styrmand, søgte efter Tiostolf, og var forsynet med Harnisk over sin heele Krop. Men Tiostolf skiød ham med en Piil i Øyet (*) saa at Spidsen stod ud i Nakken, og sagde, at han aldrig havde giort bedre Skud, efterdi der intet var bart paa ham uden Øynene. St. Halvards Skrin var i tre Maaneder paa Romerige. Om Natten samlede Tiostolf Folk paa Romerige, og kom om Morgenen ned til Byen. Da havde Kongen ladet sætte Ild paa Halvards Kirke, og i en Hast afbrændt en stor Deel af Byen. Da Tiostolf kom med sine Folk, drog Kongen til Skibs igien, og kunde ingensteds vel komme i Land Norden for Fiorden, saaledes havde Lænsherrerne og Folket forsamlet sig allevegne. Og da han fik at vide, at Kong Ingi laae i Hornborg-Sund med sin Skibs-Flode, seiglede han til Dannemark igien. Kong Ingi forfulgte dem, og tog op, hvad han kunde faae. Og det blev et almindeligt Mundheld, at der aldrig var giort noget skammeligere Tog paa et fremmed Rige med flere Folk og mindre Priis, end dette var. Kong Erik sagde sig at være bedragen af Kong Magnus, og var siden ikke saa gunstig imod ham og hans Folk.

Samme Sommer kom Sigurd Slembi Degn til Norge, og da han fik Tidende om Kong Magni slette Skiebne, ventede han sig ikke stor Trost i Norge, og seiglede derfore Sønder igiennem Øresund. Da han der fandt otte Vendiske Snekker, overfaldt han dem, og slog alle Folkene ihiel. Det andet Slag holdt han ved Møen mod nogle Vender, og fik Seyer 1138. Siden seiglede han Nord til Got-Elv, og lagde ind i den Østre Arm af El-

 ven,

(*) Han skiød ham under Hagen.

ven, og vandt der tre Skibe fra Tore Hvinantordes Folk og Oluf Harald Kesiesøn, hans egen Søster-Søn; thi Olufs Moder var Ragnhild, Magni Barfods Daatter, og Oluf rømte op paa Landet. Tore var da i Kongshelle med meget Folk; hvorfore Sigurd lagde der til Lands, og de skiød paa hverandre; men han kunde ikke komme paa Landet. Der faldt Ulfheiden Saxolfs Søn, Sigurds Styrmand, en Islænder. Hvorndover Sigurd forføyede sig i Nord under Vigs-Siden, og laae i Portøe ved Lyngeside, hvor han røvede vidt omkring i Landet, og optog alle de Skibe, som kom der frem. Borgerne i Tunsberg udrustede Skibe imod ham, og kom uforvarende paa ham, da han var gaaen i Land for at uddeele Bytte, og de lagde deres Skibe tvert over Indgangen af Havet for ham. Sigurd holdt frem med sit Skib imod det Skib Vatnorm, hvis Styrmand lagde til Side med Skibet, saa at Sigurd kom ud paa Havet med sit Skib: Men mange af hans Folk bleve slagne og andre optagne (*). Derpaa seiglede Sigurd til Dannemark; men hans Baad blev slidt fra ham i Søen, med en Mand udi, ved Navn Kolbein Torliots Søn. Og da han kom under Dannemark, led han Skibbrud: Hvorudover han den Vinter blev udi Aalborg.

1138. Følgende Sommer kom Magnus Blinde og Sigurd til Norge med 7 Skibe, og om Natten lagde i Land ved Liste. Derpaa gik de i Land, og dræbte Beinteim Kolbeinsøn Kongens Befalings-Mand, og en duelig Helt, samt plyndrede hans Gaard. Da de kom til Gaarden, vilde de sætte Ild derpaa, og brænde Folkene inde, men Beinteim kom udi en Boe med sine Vaaben paa, og stod inden for Dørren med et draget Sverd, og sit Skiold for ved sig, for at giøre Modstand. Sigurd spurgte sine Mænd, hvem der vilde gaae ind til Beinteim? Og da ingen fandtes villig dertil, sprang Sigurd ind, men Beinteim hug feil af ham, siden Dørren var lav. Men da de havde skiftet nogle Hug med hinanden, hug Sigurd hans Hoved af, og bar det ud med sig.

Da Kong Ingi fik det at vide, drog han med sin Skibs-Flode imod Sigurd, og tog Skibet fra Hagen Fyngielt Povelsøn, som var Aslag Erlingsøns Daatter-Søn paa Sola. Dernæst jog Kong Ingi Hagen paa Landet, og borttog alt deres Gods, Sigurd Storkesøn, Enrid i Gouts-Dal og Grankield hans Broder, samt Anders Kielde flyede ind i Fiorden. Men Kong Magnus Blinde, Sigurd og Torolf Skieppe seiglede uden Skiærs udi

(*) Herover blev denne Vise giort: I den stille Fortyre-Fiord fegtede Van-Ormen ilde.

udi Nord til Helieland. Magnus opholdt sig om Vinteren hos Vidkunner Jonson i Biarkoe (*). Sigurd med 20 Mænd opholdt sig den Vinter i en Hule udi en Klippe (**). Siden drog han ind i Fiorden til Finnerne, og lod sig giore to Jagter med 12 Aarer paa hver Side, hvilke Jagter vare sammenheftede med Dyre-Seener og Vidier, uden noget Spiger (***) og vare saa lette at roe, at intet Skib kunde opnaae dem. De andre Lænsherrer opholdt sig Vinteren over, hvor de kunde.

1139. Om Vaaren drog Magnus og Sigurd Sønder ved Landet med de to Jagter, og da de kom i Vaag, dræbte de Svend Præst og hans tvende Sønner. Da de kom Sønder til Vikie, grebe de to af Kong Ingis Lænsherrer, Vilhelm Skinnere og Torald Kiæft, og dræbte dem. Siden drog han Sønder ved Landet, og da han ved Byrde mødte Styrkard Glæsirofvo, som kom fra Kiøbstaden, dræbte han ham. Da han kom til Valsnæs, fandt han Svine Grim, og lod hugge den høyre Haand af ham. Uden for Trondhiems Minde greb han Heiden Haardmave og Kalf Kringeløye. Heiden lod han løs igien, men dræbte Kalf.

Da Kong Sigurd og Giurd, Kongens Foster-Fader, hørte, hvorledes Sigurd Slembi Degn tog af Sted, sendte de Jon Gierde, Bisp Ifvers Broder, og Jon Smørkolde, med et Skib, som kaldtes Reinen, og bestod af 22 Rum og var en stærk Seilere, at de skulle gribe Sigurd: Men de kom tilbage med liden Ære, foregivende, at de ikke fandt ham; da dog nogle meente, at de fandt dem, men torde ikke legge om Borde med dem. Dernæst drog han Sønder ved Landet, og giorde allevegne stor Skade. Da han kom til Herdlo paa Sund Haardeland, hvor Einar Saxe Povelsøn boede, rovede

(*) Sigurd hug Stavnene af sit Skib, borede Hul derpaa, og sank det ned i Ægis-Fiorden. Dernæst drog han ind i Ægis-Fiorden ved Hin, som ogsaa kaldes Glinfra-Fiord, og lagde sig ind i en Bierg-Kule 2c. Men Torleif Skieppe og Einar Agmundsøn opholdt sig om Vinteren i Byen. Bemeldte Einars Moder var Gudrunna Einars Daatter, og denne Einar var Ares Søn af Rokhola.

(**) Sigurd var til Herbergs hos Finnerne, medens de byggte Jagterne, og da de tracterede ham med Øl, giorde han følgende Vise: Der var got i Gamma, da vi vare lystige og drak, og den glade Konge-Søn gik imellem Bænkene. Der fattedes ey Lystighed i Drikke-Langet. Den eene opmuntrede den anden der i Landet, hvor jeg var.

(***) Herom meldes i følgende Vise: Der kunde kun faa følge den Haleiske Snekke: Thi det Seene Byndede Skib fløy under Seiglene.

rovede han alt hans Gods (*). Thi Einar var dragen ind i Hammers-Fiord til Ting (**). Han vilde og taget hans Søn, som var fire Aar gammel, eller dræbt ham: Men en Arbeyds-Karl paa Gaarden foregav, at det var hans Søn; hvorudover de lode ham blive (***). Siden seiglede han Øster til Vigen, og da han der fandt Find Sode Ulfs Søn, som havde været ude at inddrive Kongens Land-Gilde, lod han ham hænge; derpaa tog han alt Godset, og seiglede til Dannemark.

Vigverne og Bergens Farerne lode sig forlyde med, at det var usømmeligt og utilbørligt, at Kong Sigurd sad udi Trondhiem, og lod sin Faders Banemand seigle uden for Trondhiems Mynde, og giore alt ont, da derimod Kong Ingi og hans Folk sade Øster i Landet, hvor Faren var størst, og forsvarede Landet, og stridede ofte mod Fienderne. Hvorudover Kong Ingi sendte Brev til Nidros, saaledes lydende:

Kong Ingi, Kong Haralds Søn hilser Kong Sigurd, sin Broder, samt Sauda Giurd, Ogmund Svefte, Ottar Birting og alle Lænsherrer, samt Kongens Ministre og Hof-Betientere, med alle Indbyggerne, rige og fattige, unge og gamle, kiærligen med Gud. Det er eder alle vitterligt, hvor stor en Nød og Fare vi alle sidder og lever udi, som ogsaa hvor unge vi ere, i det du Broder er ikkun fem, og jeg tre Aar gammel: Saa at vi ikke meget kand hielpe os selv, uden vi nyder vore Venners og gode Mænds Bistand. Saa vel vi, som vore Venner og gode Mænd, ere ofte i stor Nød og Fare, og have ofte stor Møye med at forsvare Landet, da du sidder stille og uden Fare, og bekymrer dig om intet: Thi bede vi dig, at du med det første kommer os til Hielp med saa meget Folk, som du kand tilveyebringe, at vi kand være hos hverandre, i hvad der end møder os: Thi vore Venner agter det raadeligst, at vi foreenes paa det beste, og nyde lige Vilkaar i alle Ting: Men, dersom du ikke vil efterkomme det, men foragter mit Brev og Bud, som jeg i min store Nød og Trang sender dig, og forsømmer at komme til mig, som du tilforn har giort, da maa du vide, at vi ville besøge dig med vores Krigshær, og da maa Gud raade for Lykken; thi vi kand ikke længere ud-

(*) Tillige med Einars Lang-Skib, som bestod af 25 Rum.

(**) Til Gangdaga Ting, som holdtes om Volborgs Messe imellem Paaske og Pintse-Dag.

(***) Da Einar kom hiem, forærede han Karlen saa meget Gods, som kunde beløbe sig til to Ører Guld, takkede ham, og forsikkrede ham om sit bestandige Venskab. Eriks Odds Søn, som først har opskreven denne Historie, beretter, at han i Bergen har hørt Einar Povelson selv tale om denne Passage.

udholde det saaledes, at sidde for saa store Omkostninger, holde meget Folk, og hver Dag være beredte mod Fienderne. Da du derimod nyder halv-Deelen af al Kongelig Rettighed med mig, og gior ingen Omkostning. Befalendes eder Gud. Derpaa opstod Ottar Birting paa Tinget, og sagde: Herre, Kong Sigurd: I bør takke Kong Ingi, eders Broder for hans gode Paamindelse, samt store Møye og Omkostning, som han tillige med sine gode Mænd og Venner med saa stor Farlighed anvender paa at forsvare begges eders Rige, og endskiønt en Deel af hans Brev er noget skarpt skrevet, saa er det dog ikke uden Aarsag, og Noden driver ham dertil. Jeg vil derfore først aabenbare sige min Meening her til, og siden høre, hvad Kongens og Landets høye Mænd vil samtykke herudi: Det er raadeligt og tilbørligt Herre, at I tager de fleeste Folk, som eder vil følge, og drager til eders Broder, Kong Ingi, for at styrke og staa hinanden bi udi alle Ting. Og den almægtige Gud styrke eder begge! Nu vil jeg høre eders Svar, Herre. Peder Sauda Ulfs Søn, som siden blev kaldet Peder Byrder-Svend, bar Kongen paa Tinget. Og Kongen sagde: Det skal være eder alle vitterligt, at vi vil drage til vor Broder, Kong Ingi, det første vi kand. Derpaa sagde enhver sin Meening dertil: Men det blev dog ved Ottar Birtings Forslag. Og da man strax derpaa havde samlet Folk, drog Kong Sigurd Øster i Landet til sin Broder, Kong Ingi.

Samme Høst kom Magnus Blinde og Sigurd Slemme-Degn fra Dannemark med 30 Skibe, besatte baade med Danske og Norske Mænd, og det lakkede da ad Vinter. Da Kongerne fik det at vide, droge de Øster imod dem. Og de mødte hinanden i Hvalom ved Holmen, næste Dag efter Martini. Kongerne havde 20 store Skibe; hvorudover der blev en haard Trefning. Ved første Angreb flyede de Danske med 18 Skibe til Dannemark; hvorpaa Magni den Blindes og Sigurds Skibe bleve erobrede. Kong Magnus laae i sin Seng, da de fleeste af hans Skibe vare erobrede: Men Reidar Griotgardson, som længe havde tient og fulgt Kong Magnus, løb til hans Seng, tog ham i Favn, og vilde bære ham til et andet Skib, og blev i det samme skudt med et Spyd imellem Hærderne, hvilket Skud siges og at have foraarsaget Kong Magni Død, og Reidar faldt tilbage ned paa Lugen, med Kong Magnus oven paa sig, og de døde begge hos hverandre 1139. Hvorpaa alle sagde, at han ærlig og troelig havde fulgt sin Herre, og prisede den lyksalig, som kunde efterlade sig saadant et Rygte for sin Troeskab. Dernæst faldt Lodin Sedprude af Linøstad paa Kong Magni Skib,

 ligeledes

ligeledes Bruse Tormodsøn, Sigurds Styrmand, og Ifver Kolbeinsøn, som først lagde Haand paa Kong Harald at myrde ham, foruden Havard Fagre og mange andre. En Deel flyede paa Landet, og blev der slagne: Saa at paa een Holm bleve dræbte meere, end 60 Mænd, og blant dem to Islændere, Sigurd Bergtordsøn og Clement Aresøn. Men tre Islændere vare endnu tilbage, nemlig Skraut Hanki, som siden blev Biskop i Trondhiem, og var Erke-Bisp Eriks Fader, og havde altid fulgt Kong Magnus. Han kom ind paa sin Broders, Jon Kaades Skib, som havde Cæcilia, Sigurd Baardsøns Daatter, og var da der i Slaget med. Den anden var Arnbiørn Ambi, som siden fik Tosteins Daatter i Audholt. Den tredie var Ifver Dynte Steensøn, en ond Mand (*). Da Krigs-Folket saae, at disse tre Mænd vare komne ind paa Jons Skib, grebe de til Vaaben, og vilde dræbe dem, og der havde nær skeet et stort indbyrdes Mord; thi Jon vilde forsvare dem. Endelig blev dette Oprør saaledes stillet, at Jon løste sin Broder ud, og Arnbiørn lovede Penge for sit Liv; men Ifver Dynte blev ledt paa Landet, og Halshuggen: Thi Sigurd og Giurd, Kolbeins Sønner vilde ikke unde ham Livet, fordi han havde været med at dræbe deres Broder, Beintein Kolbeinsøn. Ifver Skraut Hanki sagde siden, da han blev Bisp, at der aldrig havde hendet ham noget, som havde gaaet ham meere til Hiertet, end da Ifver Dynte blev henledt at Halshugges; Thi han vendte sig om til ham, og ønskede, at de maatte finde hinanden med Helbred (**).

Trond Giældkær var Anfører paa Kong Ingis Skib. Og det var nu kommen saa vidt, at Kongens Mænd roede paa smaa Baade, og dræbte de Mænd, som svømmede imellem Skibene. Sigurd Slemme-Degn var og sprungen over Borde, og havde afdraget sin Brynie under Vandet. Siden svømmede han, og havde sin Skiold oven Vandet, saa at ingen mærkte, at han var under samme: Thi mange Skiolde og døde Kroppe, samt Klæder og andet drev imellem Skibene. Tronds Folk optog da en, som svømmede, og vilde dræbe ham. Men han bad, de vilde spare hans Liv, saa vilde han vise dem, hvor Sigurd Slemme-Degn var. Da det blev ham lovet, sagde han: Hvor I seer den røde Skiold paa Vandet, der er han under. Hvorpaa de roede hen, tog ham op, og førte ham til Trond, som

strax

(*) En deylig Mand til Anseende.

(**) Saaledes haver Gudrid, Birgis Daatter, Erke-Bisp Jons Søster, berettet for Erik Odds Søn, som og, at hun selv hørte Bisp Ifver tale mundtlig derom.

strax sendte Bud efter Ottar Tiostolf og Amund. Sigurd havde Fyr-Toy hos sig udi en Valnøds-Skal, som var omgiven med Vox, at det ikke skulle blive vaadt. Og hvis der ikke havde bleven givet Anviisning paa ham, havde han vel den Tid undgaaet dem, siden han svømmede under sit Skiold, omkring hvilket drev mange andre Skiolde. Da Trond kom til ham, og Folket fik at vide, at han var fangen, raabte heele Armeen af Glæde. Hvorpaa Sigurd sagde: Mangen ond Mand glæder sig i Dag ved mit Hoved. Dernæst gik Tiostolf til ham, strøg hans Silke-Hue ned af hans Hoved, og sagde: Hvorledes kunde du, som er en Søn af en Træl, være saa dristig og udgive Kong Magnus Barfod for din Fader? Sigurd sagde, du har ikke Aarsag at ligne min Fader ved en Træl: Thi din Fader var kun lidet at ligne i Værdighed imod min Fader. Haller, Torgeir Læges Søn, en Islænder, (som var Kong Ingis Hirdmand (Hof-Betienter) og var tilstæde, da dette passerede) har berettet dette for Erik Olufsson, som har skrevet denne Historie. Denne Erik har skrevet en Bog, som han kalder Rygiar-Stykke, hvorudi indeholdes Kong Haralds og hans Sønners Krønike, indtil deres Død. Ligeledes Kong Magni den Blindes og Sigurd Slemme-Degns (*).

Lænsherrerne vilde strax have Sigurd dræbt, dog lode de dem raade for hans Død, som meest ønskede at hevne sig paa ham, nemlig Sigurd og Gyrd, Kolbeins Sønner for deres Broders Beinteins Død, og Peder Byrder Svend, for sin Broders Finds Død. De andre Lænsherrer med de fleeste af Folket gik derfra. Derpaa knusede de hans Arme og Been med Oxe-Hamre og Kølver. Dernæst droge de Klæderne af ham, og vilde flaae ham levende. Men da de begyndte at flaae Huden over hans Hoved, løb Blodet saa stærkt, at de ikke kunde blive ved at flaae. Hvorpaa de sloge ham med skarpe Svøber, saa at al Huden gik saa reent af, som han havde været flaaed. Dernæst stødte de hans Ryg i Stykker med en Stok, og hang ham op. Siden hug de hans Hoved af, og slæbte Kroppen hen i en Hule, og kastede Steen og Træer derpaa.

(*) Bemeldte Erik var en forstandig Mand, og opholdt sig ofte paa de Tider i Norge. En Deel af sin Krønike har han sammenskrevet efter Haagen Mages Beretning, som var Haralds Sønners Lænsherre. Haagen og hans Sønner vare med udi alle disse Affairer. Ligeledes nævner Erik endnu mange fleere forstandige og sanddrue Mænd, af hvilke han har faaet denne Beretning, og som enten selv havde hørt eller seet, hvad de foregav. Noget har han skrevet, efter som han selv har hørt eller seet.

Alle, saa vel hans Fiender, som Venner, vidner eensstemmig, at der ikke i Mands Minde har været hans lige i Norge udi mange fortreflige Dyder og tappre Bedrifter; men der fulgte ogsaa mange Laster med, saa at det onde overgik det gode.

Haller beretter, at han talede lidet, og svarede ikke alle, som talte til ham. Og medens han blev piint, hørte man ham ikke klage sig, eller sukke, ey heller at blunke med Øynene, men laae, som en Stok eller Steen. Han forandrede ey heller sit Maal, men talede uden mindste Besværlighed, og ikke i høyere eller lavere Tone, end han pleyede, og det saa muntert, som han havde siddet i et Giæstebud. Han blev ved at tale, indtil han gav Aanden op, og sang undertiden nogle Psalmer: Hvilket syntes at overgaae andre Menneskers Standhaftighed og Taalmodighed. En Præst, som boede i Nærværelsen, lod Sigurds Legeme føre til Kirken. Men da det blev bekiendt, kom han i stor Unaade, skiønt han havde været Kongens gode Ven, maatte bøde en stor Summa Penge, og lade Sigurds Lig føre tilbage igien 1144. Siden kom Sigurds Venner fra Dannemark, og hentede hans Lig, hvilket de førte til Aalborg, og lod det begrave udi Mariæ Kirke sammesteds. Som Provsten til Mariæ Kirke, Kield Kalf, selv har bevidnet.

Tiostolf lod Kong Magni Lig føre til Oslo, og begrov det i Halvards Kirke hos hans Fader, Kong Sigurd. Lodin Sedprud blev ført til Tunsberg, og begraven. Alt det andet Folk blev nedgravet ved Strand-Bredden, hvor de laae slagne. Da Kong Sigurd og Ingi havde udi sex Aar regieret over Norge, kom en Mand Vesten fra Skotland, ved Navn Øisten, og foregav sig at være Kong Harald Gilles Søn 1141. Arne, Styrle, Torleif Brynjolfs Søn og Kolbein Ryge bragte ham til Norge, og droge med ham til Trondhiem, hvor han paa Øirer Ting blev antagen til Konge over tredie Parten af Norge. Hans Brødre, som da vare Øster i Landet, lode sig efter deres gode Mænds Raad, som lagde sig der imellem, nøye dermed, og gave sig til Freds. Hans Moder, Biadauk, kom ogsaa til Norge med ham.

Den fierde Kong Harald Gilles Søn, ved Navn Magnus, blev og antagen til Konge, over den fierde Deel af Landet; men han døde strax derefter hos Orm Kyrping, sin Foster-Fader (*). Ottar

(*) Om ham melder Einar Skulasøn saaledes: Østen giver Folket Gods og Gaarder, Sigurd med Skiold bevæbnet, fører Krig. Ingi lader Sverdene klinge. Magnus elsker Fred. Man veed ikke endnu nogen fornemmere, end disse fire Konge-Sønner, som vare kiødelige Brødre.

Ottar Birting fik efter Kong Haralds Død Dronning Ingerid til Hustrue. Samme var en anseelig Lænsherre i Norge, og saae meget paa sin Sted-Søns, Kong Ingis Beste; Hvorover Kong Sigurd var ham ugunstig. En Aften, da Ottar vilde gaae til Aftensang i Nidros, blev han huggen ihiel paa Kirke-Gaarden (*). Men hans Søn Alf Rodi, som gik langt bag efter sin Fader, og saae den, som dræbte ham, at løbe Øster om Kirke-Gaarden, forfulgte ham, og dræbte ham ved Chor-Hiørnet. Og for denne Gierning blev han meget berømt og afholden.

Da Kong Øisten fik Tidende herom i Trondhiem, lod han kalde Bønderne til sig. Da de alle indfandt sig, drog han ud af Byen med meget Folk, og anlagde Sag imod Kong Sigurd for Ottars Død. Kong Sigurd fæstede Jern-Byrd derfor (det er han lovede at bære gloende Jern, for at bevise sin Uskyldighed) hvorved de bleve forligte. Siden drog Kong Sigurd Øster i Landet. Og der blev intet af med den Undskyldning, som Sigurd havde fæstet for Ottars Død. Dronning Ingerid fødte siden en Søn ved Ifver Sneis, som blev kaldet Orm, og siden Orm, Kongens Broder, hvilken blev en anseelig Lænsherre i Norge, hvorom herefter skal meldes. Siden fik Dronningen Arne paa Storheim, ved hvilken hun fødte tre Sønner, Ingi, Nicolaus og Philippus i Herdlo, samt en Daatter, ved Navn Margareta, som havde først Biorn Buk, og siden Simon Kaaresøn.

Orm Kyrping og Ragnhild, Svenke Steinersøns Daatter, havde en Søn sammen, ved Navn Erling. Orm var Svend Svendsøns Søn, som var en Søn af Erling Giærde. Orms Moder var Ragna, Greve Orm Eilifsøns og Ingeborgs (Find Arnesøns Daatters) Daatter. Greve Orms Moder var Ragnhild, Hagen Jarl den Riges Daatter.

Erling Ormsøn blev en vittig og skikkelig Mand, og stod i stor Venskab hos Kong Ingi, ved hvis Hielp han fik til Hustrue, Kong Sigurds Jerusalemsfars og Dronning Malmfrids Daatter, og han boede paa Studle og Sundhordland. Samme Erling drog bort af Landet, og med ham Enrid den unge, samt fleere Lænsherrer, med udvalgt Mandskab, og agtede sig til Jerusalem. De seiglede først til Orknøe, hvorfra Greve Ragnvald Kale og Biskop Villem gave sig i Selskab med dem, og havde femten Lang-Skibe, da de seiglede fra Orknøe. Dernæst seiglede de til Spanien, og røvede vidt

(*) Da han hørte Sverdet hvine, løftede han strax sine Hænder tillige med sin Kappe op derimod, og meente, at der var kast en Sneebold til ham, som smaa Drenge pleye at giøre.

omkring i det hedenske Spanien: Derfra seiglede de til Niorva-Sund (Strædet) og ind i det Middellandske Hav, lige som Kong Sigurd Jorsalafar havde giort for dem: Der skiltes Enrid Unge fra dem med sex Skibe. Men Erling og Ragnvald Jarl kom med deres ni Skibe imod et Tyrkisk Skib i Havet, hvilket de med stor Besværlighed overvandt (*) dræbte alle Folkene derpaa, og fik et meget anseeligt Bytte.

Siden seiglede de til Jødeland, og droge til Jerusalem og Jordan, samt andre Stæder. Derpaa seiglede de til Constantinopel igien, hvor de lode deres Skibe blive tilbage, droge Landveys hiem, og kom lykkelig med al deres Selskab og Gods til Norge. Og denne deres Reise blev meget berømt, og vidt bekiendt. Erling havde da høyere Tanker om sig, end tilforn, baade formedelst sin Reise og hans anseelige Giftermaal. Desforuden var han en vittig og veltalende Mand, og af fornemme Herkomst. Han var Kong Ingi meest troe og hengiven iblant alle Kongerne, og blev kaldet Erling Skakke.

Da Kong Sigurd engang reed paa Giæsterie Øster i Vigen med sine Hof-Betientere, og reed forbi en rig og fornemme Mands Gaard, som heed Simon Bertordsøn, hørte han et Fruentimmer synge meget lifligt der i Huuset. Hvorpaa han steg af sin Hest, og gik derind. Og da han saae Simons Tieneste-Pige, ved Navn Tora, at male med en Haand-Qværn, og synge derhos, besvangrede han hende. Hvorpaa Simon lod hende nøye forvare. Siden blev hun frugtsommelig, og fødte en Søn, som blev kaldet Hagen, og blev holden for Kong Sigurds Søn. Han blev opdragen tillige med Simons og Gunhilds Børn, Amund og Anders, hvilke havde ham saa kiær, og han dem, at ingen kunde skille dem fra hverandre.

Da Kong Øisten var i Vigen ved Rigs-Grændserne, reiste der sig U-eenighed imellem ham og Bønderne paa Reine og Hessing, hvilke giorde Opstand, og forsamlede sig imod ham: Men han holdt en Trefning med dem

(*) Da de lagde med deres Snekker ind ved det Tyrkiske Skib, som heed Dromund, kastede Hedningene Steen, samt heele Gryder fulde med gloende Beg og Olie ned paa dem. Derpaa lagde Erling med sit Skib nær ind paa dem, saa at hvad Hedningene kastede ned, kom uden for hans Skib. Dernæst borede han mange Huller paa Dromunden, baade under og oven for Vandet, saa at det trak Vand. Saaledes melder Thorbiørn, Skaldernes Skal udi Erlings Vise: **De raske Nordmænd hug med deres skarpe Øxer mange Huller paa Skibet under Vandet. Krigsmændene, som med deres Sverd skaffede Ørnene Føde, tilredte ligeledes Skibs-Bordet meget ilde.** Erlings Styrmand, Omund den Røde, var den første, som gik op paa Dromunden. Siden vandt de &c.

dem ved Legberg, vandt Seyer, og brændte vidt omkring paa Hessing. Siden faldt Bønderne tilføye, maatte give stor Skat, og udlevere ham deres Sønner til Gisler (*).

Noget derefter, seiglede Kong Øisten af Landet Vesten for Havet, og lagde ind ved Kattenæs, hvor han kom uforvarendes paa Greve Hagen Madodersøn med tre Jagter, og fangede Greven paa sit eget Skib, som var bevæbnet, da de kom paa ham (**). Men han løste sig igien med tre Mark Guld. Siden røvede Kong Øisten ved Aberdin paa Skotland (***). Derefter seiglede han til Engeland, og lagde Langetun, en stor Bye, udi Aske, hvilken aldrig kom til sin forrige Herlighed igien, og han røvede vidt omkring i Engeland, sloges ofte med Indbyggerne, og drog siden til Norge igien. Om denne hans Reise blev der fældet ulige Domme.

I Be-

(*) Herom melder Einar Skulasøn: Den milde og brave Konge betalede Vigboerne for deres onde Gierninger. Mange gik beængstede, førend Livet blev dem skiænket: Men han, som var i Stand til at kræve Bøder, tog Gissel. Kongen vandt Seyer imod de kiække Stridsmænd, som indlagde sig kun liden Berømmelse ved Legberg. Reiner tog Flugten, og maatte overlade alt sit kostelige Gods, efter Kongens Befalning.

(**) Saaledes melder Einar Skulasøn: Maddads Søn var ude med 80 Krigsmænd. Men den prægtige Konge tog den gang Jarlen fangen med tre Skuder. Da fik Rov-Fugle Føde af de mange døde Kroppe. Den skiønne Helt gav den fromme Konge sit Hoved i Vold.

(***) Herom melder og Einar Skulasøn: Jeg har spurgt, at Folket faldt for skarpe Sverd-Klinger. I den store Kiøbstad Apardion forstyrrede Kongen Freden. Den anden Trefning holdt han ved Hierte-Pæl med Riddere, og jog dem paa Flugten. Der erobrede han og plyndrede nogle Skibe. Saaledes melder Einar. Kongens blodige Sverd beed vel i det Slag. Ved Hierte-Pæl maatte Krigs-Folket stride tappert, Ravnene fik Føde, og Ormene deres Drikke. Der blev udgydet Blod nok, da Kongen erobrede Skibene. Siden holdt han tre Trefninger Sønder i Engeland, ved Hvite-Bye, og vandt Seyer, men brændte Byen. Hvorom Einar saaledes melder: Kongen førte Krig, og holdt en kiæk Trefning. De hug Skioldene i tu ved Hvite-Bye. Døde Kroppe blev sønderslidte af Ulve-Tand. Folket fik der stor Harm og Sorg. Siden røvede han vidt omkring i Engeland. Paa den Tid regierede en Konge, som heed Stefner: Eftersom Einar beretter: Kongen giorde Nederlag paa Folket, Pile kastede han kiækt, og drog omkring med sine Krigs-øvede Folk ved Skierfva-Skiær. Derefter sloges han i Pile-Vig, og vandt Seyer, som Einar bevidner: Herren farvede Sverdene, og hindrede Giæstebuds-Færd, ved Partæ vel prydede Lig udi Pile-Vigen. Vesten for Havet vandt Kongen brav: Sverdene hvinede i Hoved-Skallerne; da heele Langtun blev brændt.

I Begyndelsen af Kong Haralds Sønners Regiering var der Fred i Norge, saa længe de endnu vare Børn, og de gamle Raadsherrer og Lænsherrer levede, og havde Haand i Regieringen. Kong Sigurd og Ingi holdt Hof sammen. Men Kong Øisten, som havde Mands Alder, holdt sit eget Hof. Da de gamle Raadsherrer og Lænsherrer vare døde, som vare i Særdeleshed Ottar Birting, Giurd Baardsøn, Tiostolf Alasøn (eller Alfsøn) Asser Svifting, Ogmund Dreng (som var saa meget afholden i Norge, at hans Broder, Erling Skakke, var kun lidet agtet, saa længe Ogmund levede) samt andre gamle Herrer, separerede de deres Hof-Betientere, og holdt Hof hver for sig.

Gregorius, Dag Eilifsons Søn, slog sig til Kong Ingis Partie. Gregorius var rig og mægtig og af stor Herkomst, som ogsaa forstandig, skikkelig og mandhaftig. Samme blev Kong Ingis fornemste Stats-Minister, og øverste Feldt-Herre, og Kongen nægtede ham intet, hvad han begiærede.

Da Kong Sigurd kom noget til Alders, blev han overmodig og urolig, trodsig og tyrannisk, og giorde sig kun liden Betænkning over, hvad han giorde. Han blev stor og stærk, havde et skarpt Udsigt, og sorte-graae Haar, havde ogsaa et deyligt Ansigt, undtagen Munden, som var noget vanskabt, med store Læber. Dog besad han frem for andre Veltalenhed, og et reent Mæle (*).

Kong Øisten var sort-brun og noget mørk i Ansigtet, men forstandig og forsynlig. Det skilte ham ved Riget, at han var falsk, og meget gierig paa Sølv og Penge, samt sin Broder Kong Sigurd meget lig. Hans Hustrue var Ragna, Nicolai Maases Daatter.

Kong Ingi havde et deyligt Ansigt, et gult og tyndt, men tillige kryllet Haar, han var liden af Vext, og kunde neppe gaae alleene, saa vissen var hans Fod, og han havde en Knude paa Ryggen. Men derhos var han venlig, mild og beleven mod sine Venner, ogsaa gavmild, og lod sine Herrer raade med sig: Hvorudover han havde Yndest og Venskab hos alle Indbyggerne, og fik altid Folk nok, naar han behovede dem: Og dette tilveyebragte ham ogsaa heele Norges Rige.

En

(*) Saaledes melder Einar Skulasøn: Sigurd var munter og rask, som hærdede sit Sverd i Blod. GUd har givet Kongen Mod og Magt, som ikke sagtes. Naar Kongen taler vredt i Norge, faaer han frem for andre med Glæde, hvad han begiærer.

En af Harald Gilles Døttre, ved Navn Brigida, havde først Inge Halstenson, Kongens Søn i Sverrig, til Egte. Siden fik hun Greve Karl i Gotland, og derefter Kong Magnus i Sverrig, som var en Broder af Kong Ingi Haraldson paa deres Moders Side. Tilsidst blev Brigida gift med Greve, Byrge Brose. Deres Sønner vare Philippus, Knud, Flekke og Magnus. Deres Døttre vare Ingierd (som fik Kong Serkvir i Sverrig, og fødte ved ham Kong Jon eller Johan) den anden Christin, den tredie Margareta.

Den anden Kong Haralds Daatter heed Maria, som fik Simon Skalp, Holkield Huks Søn. Sares Søn var Nicolaus.

Den tredie heed Margareta, som fik Jon Halkieldsøn.

Da Kongerne vare indbyrdes u-eenige, kom Cardinal Nicolaus fra Rom med Pavens Brev og Bud til Kongerne i Norge 1151 (*). Og da de havde efterkommet hans Befaling, tilstædede han dem at have en Erke-Bisp i Norge, og beskikkede Nidros til at være et Erke-Biskops Sæde, fordi St. Olufs Legeme der var forvaret. Og blev da Jon Byrgeson, som tilforn havde været Biskop i Stavanger, ordineret, som første Erke-Bisp i Norge.

Cardinalen beskikkede det saaledes med Kongernes Samtykke, at ingen maatte bære Vaaben i Kiøbstæderne, uden de Mænd, som fulgte med Kongen. Han forbedrede ogsaa en og anden Skik i Norge. Og Indbyggerne har aldrig agtet og elsket nogen udenlandsk Herre, eller beviist ham saa stor Lydighed, i alt hvad han paalagde dem, som denne Cardinal. Han drog bort af Landet med store Foræringer. Da han kom til Rom, og Paven var død, blev han Pave igien (**) men levede kun kort derefter.

Ppp Der

(*) Bemeldte Cardinal var vred paa Sigurd og Øisten, og de maatte forlige sig med ham. Men med Kong Ingi var han meget vel fornøyet, og kaldte ham sin Søn.

(**) Da han blev Pave, fik han det Navn Adrianus, med Tilnavn den Hellige. De Mænd, som i hans Tid kom til Rom, beretter, at i hvor travelt han end havde, gav han dog Nordmænd Audience, naar de vilde tale med ham.

Om Kong Olufs Jertegn.

Udi Kong Harald Gilles Sønners Tid var en Mand, ved Navn Haldor, bleven fangen af Venderne, hvilke havde opskaaret hans Hals, og udskaaret Tungen ved Tunge-Rødderne. Siden søgte samme Mand til Kong Oluf, og med Bøn og Graad anraabte ham om Hielp. Hvorpaa den Hellige Mand beviiste Barmhiertighed imod ham,

Der reiste sig Ueenighed imellem Kong Øisten og Kong Sigurd, fordi Kong Sigurd havde ladet ihielslaae to af Kong Øistens Hof-Betientere,

og gav ham sit Mæle igien. Hvorudover han opoffrede sig strax til den Hellige Olufs Tieneste. Dette Jertegn tildrog sig to Uger for den sidste Olufs Messe, selv samme Dag, da Cardinal Nicolaus kom til Norge.

Om Kong Olufs Jertegn paa Præsten Richard.

Tvende anseelige og rige Brødre paa Opland, ved Navn Einar og Anders, Guttorm Grabards Sønner, og Kong Sigurd Haraldsøns Morbrødre, havde en Søster, som saae deylig ud, men formedelst sit uforsigtige Levnet kom i et slet Rygte blant Folk. Hun viiste sig meget venlig og tienstagtig imod en Præst, som var kommen fra Engeland, og havde sit Tilhold hos hendes Brødre: Hvorudover Præsten blev mistænkt, og beskyldt for utilbørlig Omgang med hende. Da hendes Brødre mærkte dette, fattede de samme Mistanke til Præsten, og hos Almuen beskyldte Præsten for at have alt for fortroelig Omgængelse med deres Søster. En Dag lokkede de Præsten ud med sig, foregivende, at de vilde drage til et andet Herred, hvor de havde noget Magt paaliggende at forrette, og de toge en Arbeyds-Karl med sig, som var medvidende i deres onde Forsæt. De stege da i en Baad, og seiglede op i det Vand, Rønd, og siden fulgte Stranden, indtil de kom til det Næs, som kaldes Skifte-Sand, hvor de gik i Land, og legte en liden Tid. Derpaa gik de lidt afsides bort, og befoel deres Karl at give Præsten et Slag med Øxe-Hammeren. Hvorpaa han slog til ham, saa at han besvimede. Da han kom til sig selv igien, spurgte han, hvorfore de legte saa haardt med ham? De svarede: Endskiønt man ikke burde giøre dig Regenskab derfor, saa skal du dog nu undgielde for det du har giort. Derpaa beskyldte de ham for det, som de havde ham mistænkt for. Men han benægtede det aldeeles; og bad Gud og den Hellige Kong Oluf være Dommere imellem dem. Ikke desmindre knuste de hans Been, slæbede ham ind i en Skov, og bagbandt ham: Siden lagde de ham paa et Bret, og snørede hans Hoved fast til samme. Derpaa gik Einar, den ældste af Brødrene til, satte en Kile paa hans Øye, og bad Tieneren, som stod hos, slaae paa den med Øxe-Hammeren, hvorved Øyet fløy ud, og faldt ned paa hans Kind. Ligeledes satte han Kilen paa det andet Øye, og sagde til Tieneren, at han skulle slaae noget sagtere: Hvilket da han og giorde, gled Kilen af Øyestenen, og ramte hans Øyebryn. Da nu Einar saae, at Øyestenen sad endnu paa sit Sted, satte han Kilen paa Kinden, og, da Tieneren slog til, sprang Øyestenen ud, og faldt ned paa Kindbakken. Dernæst aabnede de Munden paa Præsten, og skar hans Tunge ud. Siden løste de hans Hænder og Hoved. Saasnart Præsten kom til sig selv igien, satte han Øyenstenen i sit Sted igien, og trykte derpaa saa stærkt, som han kunde. Dernæst førte de ham i Baaden, og bragte ham til en Bye, som heed Sisheimrod, hvor han sendte en Mand i Land, og lod sige, at der laae en Præst i Baaden, hvilken han i saadan Tilstand havde fundet ved Stranden. Medens Budet var borte, spurgte de Præsten, om han kunde tale? han bladrede da med Tunge-Stumpen, og forsøgte, om han kunde føre noget Ord frem. Da sagde Einar til sin

tere, nemlig Harald Vigværing, som boede i Bergen, og Præsten, Jon Tabardson (*). Hvorfore de tilsagde hinanden at møde om Vinteren paa Opland, for at handle om Forlig. Og da de der længe havde talt med hinanden i Eenrum, bleve de eenige om, at alle tre Brødre skulle næste Sommer møde i Bergen. Der vilde de afsætte Kong Ingi deres Broder, og overlade ham nogle Gaarde med saa stor en Forlæning, som han tillige med 30 Karle kunde leve af; eftersom han formedelst sin Vanførhed ikke var beqvem til at forestaae sin Part af Riget.

1155. Da Kong Ingi og Gregorius fik det at høre, drog de til Bergen med meget Folk. Noget derefter kom Sigurd med et lidet Antal Folk: Og da havde Sigurd og Ingi været Konger i Norge udi 19 (**) Aar. Kong Øjsten kunde ikke saa snart komme fra Vigen, som de andre kom Norden til. Derpaa lod Kong Ingi blæse til Ting paa Holmen, hvor

 Kong

Broder: Dersom Tunge-Stumpen groer sammen, frygter jeg, at han faaer sit Maal igien. Hvorpaa de rykte Tunge-Stumpen ud med en Tang, og skar den to gange af i Rødderne, og lod ham ligge halv død. Udi bemeldte Bye boede en fattig Kone, som strax gik derhen, svøbte Præsten i deres Kaaber, og bar ham hiem. Siden lod de hant ved en anden Præst forbinde, og beviste ham alt det Gode, de kunde. Udi denne Elendighed forjod den saarede Præst sig stedse paa Guds Barmhiertighed, og skiønt han var Maalløs, tilbad han dog Gud i sit Hierte. Dernæst henvendte han sin Tillid til den dyrebare Guds Helgen, Kong Oluf, siden han havde hørt meget om hans Jertegn. Imidlertid drømte han engang efter Midnat, at en høy og anseelig Mand kom til ham, som sagde: Du er ilde tilredt, min Broder, Richard, jeg seer, at du har kun faa Kræfter tilbage. Det kom Præsten for, som han sagde ja dertil. Dernæst sagde han videre: Nu behøver du Barmhiertighed. Præsten svarede: Jeg behøver den almægtige Guds og den Hellige Kong Olufs Barmhiertighed. Derpaa sagde den anden: Den skal dig og vederfares. I det samme tog han paa Tunge-Stumpen, og klemte den saa haard, at det giorde Præsten ont. Dernæst strøg han med sin Haand Præstens Øyne og Been, samt alle hans saarede Lede-Mode. Præsten spurgte da, hvem han var? Den anden sagde: Oluf er kommen her hen fra Trondhiem, og dermed forsvandt han. Da Præsten opvaagnede frisk og sund, begyndte han at tale, og sagde: Tak være den almægtige Gud og den Hellige Kong Oluf; thi han har helbredet mig. Og han befandt sig saa frisk og sund, som han aldrig havde været saared eller syg. Hans Tunge var bleven heel, hans Øyne sat til rette, og klar-seende, hans Been var heele, i det mindste uden nogen Snerte. Men at alle kunde see den hellige Konges kraftige Gierning paa denne ynkelig tilredte Mand, saa var til et Beviis og Kiende-Tegn udgroet to hvide Ar, et paa hvert Øyne-bryn.

(*) Tillige med den tredie, nemlig Biørn Sigurdson.
(**) 9 Aar.

Kong Sigurd ogsaa indfandt sig. Gregorius Dagsøn havde to (*) Lang-Skibe og hen ved 50 Mand stærk. Han holdt sine Betientere langt bedre med Mad og Drikke, end andre Lænsherrer i Norge. Han drak aldrig i Skytnings-Stuer, at jo hans Betientere maatte drikke med ham. Da han gik paa Tinget, havde han en forgyldt Hielm (eller Storm-Hat) paa Hovedet, og alle hans Folk havde Staal-Huer paa. Derpaa stod Kong Ingi op, og beklagede sig over den slette Deeling hans Brødre ville giøre med ham, og at de agtede at sætte ham fra Riget, begiærende derhos Undersaatternes Bistand. De svarede ham alle vel, og lode sig forlyde, at hver Mand vilde være følgagtig. Kong Sigurd stod da op, og benægtede det, Kong Ingi tillagde ham, foregivende, at det var opdigtet af Gregorius, og sagde til Gregorius, at det skulle ikke længe vare, førend han skulde møde ham, og skille ham ved den forgyldte Hielm. Gregorius svarede: Jeg tænker, at I ikke behøver at længes meget derefter; thi jeg er strax færdig, dersom I har Lyst.

Faa Dage derefter blev en af Gregorii Betientere dræbt paa Gaden af Kong Sigurds Mænd. Gregorius vilde strax hevne det, og angribe Kong Sigurd, men Kong Ingi forhindrede det. En anden Aften, da Ingrid, Kong Ingis Moder, gik fra Aftensang, saae hun, at Sigurd Skadhiorne laae dræbt paa Gaden, som havde været en af Kong Ingis Hof-Betientere, en gammel Mand, og havde tient mange Konger. Kong Sigurds Hof-Betientere, Halvard Gunnarsøn og Sigurd Øjstensøn havde været hans Bane-Mænd, og man meente, at det var skeet med Kong Sigurds Villie og Samtykke. Hvorudover Dronningen gik til Kong Ingi, og gav ham det tilkiende, sigende derhos, at han længe vilde blive en liden og usel Konge, om han ikke engang vilde tænke paa at hevne sine Mænds Død, som bleve dræbte, den eene efter den anden, ligesom Svin. Kongen blev vred herover, men tilstod dog, at hun talede Sandhed. Derpaa sagde Gregorius: Jeg er kommen herhid med mine Folk, for at hielpe eder. Dersom I vil angribe Kong Sigurd, da haver jeg meere, end 100 Karle her i Gaarden med Hielm og Brynie, og jeg vil med mit Folk vove mig der, hvor den største Fare er. Men de fleeste af Kongens Mænd raadede herfra, og sagde, at Kong Sigurd vel forstod sig til at bøde, for hvad han havde giort. Da Gregorius fornam, at der blev intet af, sagde han til Kongen: Paa denne Maade vil de formindske vore Folk. Forleden Dag dræbte de een af mine Folk,

(*) 11 Lang-Skibe.

Folk, og nu een af eders. Det staar nu kun tilbage, at de kand dræbe mig og andre eders Herrer, og siden sætte eder fra Riget, naar eders Venner ere døde. Men hvorledes end de andre Lænsherrer er til Sinds, saa vil jeg dog ikke bie, indtil de slagter mig, som et Nød. Og skal Kong Sigurd og jeg kiøbslaae sammen i Aften, saaledes, som det kand falde. Men det er ilde, Herre, at I er foragtet for eders Vanførheds Skyld, og derhos synes det, at I ikke skiøtter meget om eders Mænd at forsvare: Jeg er derfore nu færdig at møde Kong Sigurd, og vil strax lade udføre min Fane. Derpaa forlangte Kong Ingi sine Klæder og Vaaben, og bad alle sine Mænd, som vilde følge ham, at væbne sig, og sagde: Det hielper nu ikke længere at være taalmodig og efterladen; thi jeg haver nu længe baaret over med det Gode; nu faaer det at komme til Staal og Sverdslag med os.

Da Kong Sigurd drak udi Sigrid Sødes Gaard, og ikke ventede, at nogen torde overfalde ham, giorde Kong Ingi Indfald med sine Mænd, oven for Smede-Boerne, og Arne af Storheim, Kongens Maag (Svoger) søgte til uden for Sand-Broen, Aslag Erlingsøn fra sin Gaard, og Gregorius gik ind fra Gaden til ham. Kong Sigurd brød Svalerne eller Lofts-Lugerne op, og værgede sig længe med Steen. Men da Gregorius hug Laagen ned, faldt af Kong Sigurds Mænd, Einar Laxe Povelsøn og Halvard Gunnarsøn. Halvard blev skudt; men ingen begræd hans Død: Derpaa hug de Huusene ned. Da Kong Sigurd mærkte det, gik han ud paa Svalen, slog til Lyd, og forlangte at Tale, og havde en forgyldt Skiold for sig. De kiendte ham vel, men de vilde ikke høre ham, og skiød til ham, saa Pilene fløy saa tykt, som Snee. Da forlod mange af hans Folk ham, og gav sig under Kong Ingi. Da de nu hug stærkt paa Huusene, gik Kong Sigurd ud tillige med Tord Huspryd fra Vigen, for at bede Kong Ingi om Livet: Men de bleve begge strax nedsablede; og Tord faldt med megen Ære; thi alle roste ham for sin Troeskab 1155. Kong Sigurd blev begraven i den gamle Christ-Kirke ude paa Holmen. Gregorius mistede fire af sine Mænd; men der faldt mange af Kong Sigurds Folk. Dette Slag stod fiorten Dage for St. Hans Baptistæ Dag.

Tre Dage derefter kom Kong Øisten fra Vigen med 30 Skibe, og havde med sig Hagen Sigurdsøn, sin Broder-Søn. Han drog ikke ind i Byen, men lagde ind i Flore-Vaag. Siden droge deres Herrer imellem dem for at treffe Forlig. Gregorius raadede, at de skulle drage ud, og slaaes med Kong Øisten; thi det første var det beste, og han bad, at Kong Ingi

vilde blive i Byen, saa vilde han drage ud for ham. Men da alle raadede fra, blev der intet af. Derpaa seiglede Kong Øjsten Øster til Vigen igien, og Kong Ingi Nord til Trondhiem, og vare da forligte, saaledes, som det var; men selv talede de ikke paa den Tid med hverandre.

Siden drog Gregorius Øster til Hoffund, og boede paa Bratsbierg. Kong Øjsten, som var i Oslo, lod drage sine Skibe to store Mile over Isen, indtil han fik dem i aaben Vand, og drog saaledes op til Hoffund, for at gribe Gregorium: Men saasom han for i Veyen var bleven advaret, havde han begivet sig til Tillemarken med 90 Mænd. Derpaa drog han over Fieldet, og kom ned i Hardanger, og drog siden til Ætne og Studlo, hvor Erling Skakke boede, som da var dragen til Bergen. Christin, Sigurds Daatter, Erlings Hustrue, tracterede ham meget vel, og overlod ham Erlings Lang-Skib med alt sit Tilbehor, med hvilket han seiglede til Bergen, hvor han fandt Erling, og indberettede ham al Ting, samt takkede ham for Skibet. Erling sagde, at hun havde giort vel deri, og han var vel fornøyet dermed. Siden drog Gregorius til Trondhiem, og kom der for Juul. Kong Ingi blev meget glad ved hans Ankomst, og bad ham tage af Kongens Gods og Eyendom, hvad han vilde. Kong Øjsten udplyndrede Gregorii Gods, og satte Ild paa hans Gaard Bratsbierg 1156. Ligeledes blev det skionne Nauster (eller Skibs-Huus) brændt om Vinteren, som Kong Øjsten den gamle havde ladet bygge Nord ved Nidros, og hvori alle Kongens Skibe samt Skibs Redskab blev forvaret. Og man havde Kong Øjsten og Philippus Giurdson, Kong Sigurds Foster-Broder, mistænkte for, at de havde ladet den Ilde-Brand anstille: Hvilket var den meest forræderske og umenneskelige Gierning, som nogen Tid er skeet i Norge.

1156. Folgende Sommer samlede Kong Ingi mange Folk. Ligeledes giorde og Kong Øjsten, og de mødte hinanden i Sæløe ved Lidandes-Næs (Lindesnæs). Kong Ingi var meget Mandstærkere, og det havde nær kommen til en Trefning; Men dog bleve de saaledes forligte, at Kong Øjsten skulle give Kong Ingi 30 Mark Guld, fordi han havde ladet brænde hans Skibe og Nauster. Ligeledes skulle han give Gregorius 15 Mark Guld, fordi han havde røvet og brændt hans Gaard: Desforuden skulle Philippus Giurdson, og alle de, som enten i Henseende til Raad eller Daad havde været med at brænde Kongens Skibe, være fredløse. Ligeledes skulle og den, som det kunde overbevises, at have dræbt Kong Sigurd, være fredløs.

løs. Kong Øisten var misfornøyet med dette Forlig, og sagde, at det var et tvungen Forlig.

Kong Ingi drog Øster i Vigen, og Kong Øisten Nord til Trondhiem, og saae hinanden ikke meere, men sendte hverandre Bud, som just ikke sigtede til Venskab, og lode hinandens gode Venner ihielslaae. Den eene beskyldte den anden, at han ikke holdt sine Ord. Kong Øisten betalte ey heller det, han havde lovet. Men Kong Ingi og Gregorius lokkede mange Lænsherrer fra Kong Øisten til deres Partie, nemlig Baard Skandali Brynjolfssøn, Simon Skalp, Halkield Huks Søn, Haldor Brynjolfssøn og Jon Halkields Søn, samt mange andre Lænsherrer.

1157. To Vintere efter Kong Sigurds Fald samlede Kongerne hver sin Armee. Kong Ingi samlede Folk Øster i Landet, og fik 50 Skibe. Men Kong Øisten Nord i Landet, og fik 45 Skibe. Han havde ogsaa den store Drage, som Kong Øisten Magnussøn havde ladet bygge efter Ormen Lange, og de havde begge mange og udvalgte Folk. Kong Ingi laae med sine Skibe ved Moster, og siden ved Grønningesund. Kong Øisten sendte Aslag Unge Ingvorsøn og Arne Sturløsøn med et Skib til Kong Ingi. Da Kong Ingis Mænd kiendte dem, lagde de til dem, og dræbte mange af deres Folk, og tog Skibet med alle Ting fra dem. Aslag og Arne, som med nogle faa Mænd kom paa Landet, droge til Kong Øisten, og indberettede, hvorledes Kong Ingi lod tage imod dem.

Kong Øisten holdt derpaa Huus-Ting, og gav tilkiende, hvor ufredelig Kong Ingi handlede med dem, og bad sine Folk, at de vilde følge ham; thi han havde saa mange Folk, at han ikke agtede at flye, saa fremt de vilde giøre ham tapper Bistand. Han fik kun slet Svar paa sin Tale. Halkield Huk var der tilstæde, men begge hans Sønner, Simon og Jon vare med Kong Ingi. Han svarede saa at alle hørte det: Lad nu dine Guld-Kister følge dig, og forsvare Landet med dig.

Følgende Nat roede mange hemmelig fra ham, en Deel til Kong Ingi, en Deel til Bergen, og andre ind i Fiorden, saa at, da det var bleven lyst om Morgenen, havde Kongen ikke meere end ti Skibe tilbage. Derpaa lod han den store Drage blive liggende, siden den var tung under Aarerne, foruden fleere Skibe, og lod Dragen hugge fordervet, som ogsaa deres Øl-Tønder, og hvad andet de ikke kunde føre med sig.

Kong Øisten begav sig paa Enred Jon Maurnef Myreneses Søns Skib, og drog ind i Sogn, derfra Øster over Fieldet, og siden til Vigen.

Kong

Kong Ingi tog Skibe, og seiglede Øster omkring Fiolde-Fiorden (Oslo-Fiorden) hvor Kong Øisten var, som havde samlet hen ved 1200 Mænd. Men da de bleve Kong Ingis Flode vaer, og saae sig ham ikke voxen, flygtede de til Skoven, hver sin Vey, saa at Kongen blev selv anden tilbage. Da Kong Ingis Folk blev vaer, at Kongen flygtede med faa Mænd, forfulgte de ham. Simon Kalf fandt ham gaaende alleene under en Riis-Busk; hvorpaa han hilsede ham, og sagde: Helsal (til Lykke) Herre! Kongen svarede: Jeg skulde nu ikke tænke andet, end du jo er min Mand og Ven. Simon sagde: Det er nu saa, som det kand være. Han bad da Simon, at han vilde skiule ham, foregivende, at det var sømmeligt og tilborligt, efterdi der længe havde været oprigtig Venskab imellem dem, og han var hans Eedsoerne Mand, endskiønt det nu var bleven forandret. Simon sagde, at der blev intet af. Derpaa bad Kongen, at han maatte høre Høymesse, førend han døde, siden det var en hellig Dag, og Fos-Kirke i Vigen var udi Nærværelsen: Hvilket blev ham tilladt. Siden lagde han sig næsgrus ned, og bad, at han vilde hugge ham Kaarsviis imellem Hærderne; thi han vilde nu prøve, om han ikke kunde taale Jern, som Kong Ingis Mænd havde sagt om ham. Simon bad da den, som skulle hugge, at han vilde hugge mandhaftig 1157. Og Kongen holdt sig vel, da han blev huggen, og blev begraven i Fos-Kirke i Vigen, midt paa Gulvet. Der ere de, som foregiver, at han var hellig. Thi paa det Sted, hvor han blev huggen, og hans Blod kom paa Jorden, sprang en Kilde op, som ogsaa under Bierget ved Kirken, hvor hans Liig stod om Natten. Og man siger, at de som have drukket af samme Kilder, ere blevne helbredede: Hvorfore de endnu kaldes hellig Øistens Kilder. Simon Kalf blev for denne Gierning meget forhadt af alle (*).

1158. Hagen Sigurdsøn blev udvalgt til Anfører for de Folk, som havde fulgt Kong Øisten, og de gave ham Konge-Titel, da han var ti Aar gammel. Sigurd Haraldsøn af Reire, Andreas og Ogmund Simonsøn, Hagens Foster-Brødre, vare og med ham, foruden andre Lænsherrer, som havde

(*) De som boede i Vigen, har foregivet, at der skeete mange Jertegn ved Kong Øistens Grav, indtil hans Fiender kastede Sæd af Hunde paa hans Grav. Nogle beretter, at da Kong Øisten var fanget, skal Simon have sendt Bud til Kong Ingi, men faaet det Svar, at Øisten ikke maatte komme for Kongens Øyne. Saaledes har og Kong Sverrer ladet det indføre i Historierne. Einar Skulasøn melder saaledes herom: Simon Skalp blev reddet fra de onde Raad han havde givet, i det han paa en mordisk og forræderisk Maade havde taget Kongen af Dage.

havde været Kong Øjstens og Kong Sigurds Venner. De droge først op til Gotland: Men Kong Ingi lagde alt deres Gods og Eyendom under sig, samt erklærede dem fredløse og Landflygtig. Siden drog han Nord i Landet, og forblev der. Men Gregorius Dagson var i Konghelle, hvor der var meest Fare for Fiendernes Anfald, at han skulle forsvare Landet.

1160. Om Sommeren kom Hagen fra Gautland ud til Konghelle, med et stort Antal af vel bevæbnede Krigs-Folk. Gregorius, som da var i Byen, holdt Ting med Bye-Mændene og Bonderne, og forlangte Krigs-Folk. Men da de svarede ham kun lidet, troede han dem ikke vel, og derfore drog derfra med to Lang-Skibe Nord i Vigen, og var meget ilde tilfreds. Han agtede at drage til Kong Ingi; thi han havde spurgt, at han var kommen i Vigen med en stor Armee. Gregorius var ikke kommen langt, forend han modte Simon Skalp, Haldrod Brynjolfson og Giurd Amundson, Kong Ingis Foster-Brodre: Hvorover Gregorius blev meget glad, og de droge tilbage igien, da de havde 11 Skibe samlede, og lagde op til Konghelle. Hagen, som holdt Ting uden for Byen, blev deres Ankomst vaer. Men Sigurd af Royre sagde: Nu er Gregorius feig (det er, der staar ham en Ulykke for) siden han vover sig imod os med saa faa Folk. Gregorius lagde til Land, nær ved Byen, for at oppebie Kong Ingi, men han kom ikke. Hagen giorde sig da færdig, og satte Torliot Skurfve-Skalde med en Deel Folk paa de Kiobmands-Skibe, som laae for Byen, og Torliot var en Ertz Soe-Rover. Hagen og alle hans andre Folk, samt Bye-Mændene, som havde givet sig under Hagen, rangerede sig paa Bryggen.

Gregorius lod sine Skibe roe op efter Aaen, og siden drive ned for Strommen, og brugte Skud imod Torliot, indtil han og hans Folk, som endnu vare tilbage, maatte springe over Borde, af hvilke nogle bleve dræbte, og nogle kom paa Land. Strax derpaa lagde Gregorius ind til Bryggen med sine Skibe, og lod skyde Brygge (eller Broe) ud fra Skibet under Hagens Mænds Fodder. I det samme blev hans Fændrik skudt. Hvorpaa Gregorius bad Hald Odenson, en Islænder optage Fanen, og bære den, hvilket han efterkom, og bar Fanen op paa Bryggen. Gregorius gik strax bag efter ham, og holdt sit Skiold frem over hans Hoved. Da Hagens Mænd kiendte Gregorium, gave de Rum paa begge Sider, saa at alle hans Folk kom op paa Bryggen. Siden satte han saa heftig ind paa Hagens Folk, at de to gange flyede op i Byen for ham, og han jog dem foran sig. Ingen har seet herligere Syn, end da Gregorius saaledes jog sine Fiender.

Thi Hagen havde meere, end 3000 Mænd (*) og Gregorius ikke over 400 Mænd.

Efter Slaget sagde Gregorius til Hald: Islænderne ere haarde Folk i Strid, skiønt de ikke ere saa vandte dertil, som vi: Men ingen haver jeg seet dristigere med Vaaben, end du er.

Strax derefter kom Kong Ingi, og straffede dem haardt, som havde givet sig under Kong Hagen, nogle paa Livet, andre paa deres Gods, en Deel forviste han Landet, og handlede uden al Naade med dem.

Siden flyede Hagen op til Gautland, og om Vinteren derefter drog den Østre Vey til Trondhiem, hvor han kom for Paaske. Tronderne toge ham til Konge over den tredie Deel af Riget, saa meget, som hans Fader havde havt. Kong Ingi var da i Vigen, og Gregorius vilde drage til Trondhiem mod Hagen; men de andre raadede derfra.

1160. Om Vaaren kom Hagen fra Trondhiem med 30 Skibe, og udsendte for i Veyen Kolbein med otte Skibe af Vig-Boer til Møre, og de røvede baade paa Nord- og Sønder-Møre. Man havde aldrig tilforn hørt, at indenlandske Folk røvede nogen imellem Kiøbstæderne. Jon Halkieldson samlede Bønderne, drog mod dem, og greb Kolbein, og dræbte ham med alle hans Folk. Siden søgte han de andre 7 Skibe, og sloges med dem; men fordi Halkield, hans Fader, ikke kom til ham, efter Aftale, maatte han legge fra dem igien, efter at han havde mist meget Folk, og selv var bleven saaret.

Dernæst holdt Hagen Sønder til Bergen med sin Flode, og da han kom i Stiornvalte Havn, fik han atvide, det Kong Ingi og Gregorius vare komne til Bergen; Hvorfore han holdt uden omkring, og torde ikke komme til Bergen; men agtede at seigle til Vigen. Underveys fandt han tre af Kong Ingis Skibe, som vare komne fra Vigen, hvorpaa vare Giurd Asmundson, Kongens Foster-Broder (hans Hustrue var Gyrii, Gregorii Søster) Giurd Laugmand og Havard Klining, Giurd Amundson og Havard lod han dræbe, men Giurd Laugmand tog han med sig, og drog Øster til Vigen.

Da Kong Ingi fik det at vide, seiglede han Øster efter ham, og fandt dem i Elven ved Konghelle. Der havde Hagen lagt op til Stikkene (Alene) og bundet alle Bag-Stavnene ved Pælene, saa at Forstavnene vendte

(*) 4000 Mænd.

vendte frem ad, og havde lagt et stort Østerlandsk Skib (*) ved hver Side af Floden. Samme Kiøbmands-Skibe vare forsynede med Skandser omkring, samt med Steen og andre Vaaben. De vare ogsaa meget høyere, end andre Skibe, og saaledes indrettede, at ingen kunde komme op paa dem. Da Kong Ingi havde ladet dem bespeide, gav han sine Lænsherrer det tilkiende, og spurgte dem om gode Raad, besynderlig sin Svoger, Erling Skakke og Gregorius. Gregorius svarede først, og sagde: Hagen og jeg har nogle gange modt hinanden, og han har altid havt fleere Folk, samt bedre Leilighed og Fordeele, end jeg, og har dog ikke kundet rose sig af Seyeren. Det samme haaber jeg skal skee i Dag, dersom vi gaar vaersom og forsynlig til Verks. Jeg med mine Folk vil angribe Fienden der, hvor den største Fare og Vanskelighed er. Her ere mange tilstæde, som ved Fiendernes Vold har mistet deres Paarørende: Nu har de Leilighed til at hevne deres Død, siden de ofte har ladet sig forlyde med, at de vilde vove at legge imod Hagen, dersom han vilde bie. Og siden vi nu længe nok har søgt efter ham, saa er det mit Raad, at vi legger imod ham, dersom det ikke er Kongen imod. Alt Krigs-Folket roste hans Tale, og sagde sig at være redebon til at stride imod Hagen. Kongen havde lagt op i Elven giennem den Østre Aabning i Elven, og da han havde lagt ud af Strømmen med Skibene under en Øe, holdt han Raad paa nye med alle Lænsherrerne, og de viseste Mænd, særdeles med sin Svoger, Erling Skakke, og sagde til ham: Erling, du er en viis og forsøgt Mand, samt frem for andre dreven udi Krigs-Sager, endskiønt nogle af dem kand være meere forvoven; siig derfore din Meening og gode Raad i denne Sag; thi Fienderne have stor Fordeel fra os, og have stærkt forskandset sig.

Erling Skakke sagde: Herre, efterdi I forlanger mit Raad i denne Sag, da er det ikke mit Raad, Meening eller Villie, at vi skulle legge imod dem at stride paa det Sted, hvor de nu ligger; thi de have vel forvaret sig, og forskandset deres Skibe. Men vi har den stridige Strøm imod os, saa at den tredie Part af vore Folk vil faae nok at bestille med at roe mod Strømmen, den anden tredie Part kommer til at bedekke dem, som roer, og altsaa kand ikkun den tredie Part bruges til at slaaes med. Dersom I vil forunde mig tre Dage at betænke mig udi, da vil jeg give eder det beste Raad, hvorledes vi beleiligst kand komme til dem.

(*) Elleve Østerlandske Skibe.

De andre Lænsherrer raadede alle, at man strax skulle legge imod Fienderne. Gregorius svarede ikke meget, men blev ved sit forste Raad, og sagde, at ham syntes, det Erling ved sit Raad vilde giøre hans Raad til intet.

Da sagde Kong Jngi til Erling: Svoger, vi ville gierne følge dit Raad, i hvordan det end skulle gaae; men efterdi mit heele Raad og alle mine Lænsherrer ere saa begiærlige efter at stride imod Fienderne, da ville *vi* legge mod dem i Dag. Erling sagde: Da lader alle Jagter og smaa Skibe roe op i den øvre Elv, og komme oven fra til dem, for at forsøge, om de kand faae dem lokket fra Pælene, hvor de ligger bundne, saa vil vi drage op imod dem med disse store Skibe. Dette Raad fandt Biefald hos alle, og blev efterkommet. Hos Hagen vare mange anseelige Mænd, Sigurd af Roire, Simons Sønner, Amund og Andreas, Hagens Foster-Brødre, Nicolaus Skioldvarsøn og Endred, Jon Maurnefs Søn, som var meest elsket og den berømmeligste Lænsherre i heele Trondelagen, forunden mange andre Lænsherrer.

Da Hagens Mænd saae Kong Jngis Jagter komme oven fra Aaen, handlede de indbyrdes, om Kong Jngi skulle ville legge til dem, eller ikke. Nogle sagde, jo, andre nægtede det. De dristede ogsaa meget paa den Skandse de havde giort paa de store Kiøbmands-Skibe. Der var en Næs-Odde (eller Pynt) imellem Kong Jngis og Hagens Flode, saa at de ikke kunde see hverandre. Da de nu saae, at Kong Jngis Jagter roede ud efter Aaen, meente de, at han vilde flye: Hvorfore de hug Tovene over, grebe til Aarerne, og roede efter, for at forfølge dem. Skibene dreve da i en Hast ud for Strømmen, og da de kom for Næs-Odden, saae de, hvor Kong Jngi laae med sin Flode under Øen Hissing, ude i Aaen.

Kong Jngis Mænd tænkte, at Hagen vilde legge om Borde med dem, hvorfore de giorde sig færdige alt hvad de kunde. Men Hagen lagde til det Nordre-Land igien ind i en Vig, hvor ingen Strøm var. De vendte alle Bag-Stavnene paa Skibene til Landet, lod dem sammenbinde, og lagde de store Kiøbmands-Skibe paa hver Side af Floden (*). Og deres Skibe vare meest ladne med Steen og Vaaben.

Sigurd

(*) Kongens Skib laae midt i Floden, paa den eene Side af Kongens Skib laae Sigurds Skib, og paa den anden Side laae Nicolaus, og næst ved ham Endred Jonsøn.

Sigurd af Roire holdt en Tale til Folket, og sagde: Nu er den Tid kommen, som vi længe har søgt efter i Sommer, at vi har fundet Kong Ingi. Enhver tænke nu paa de store Ord han har brugt, at de ikke skulle flye for ham, og staae fast ved deres Ord. Thi vi har ingen anden Vey til Seyeren, end at vi staaer tappert med hverandre. Og omendskiønt vi maaskee, har et mindre Antal Folk, end han, saa raader dog Gud og Lykken for Seyeren. Og Gud veed, at vor Sag er retfærdigere, end hans; thi han har ladet sine tvende Brødre nedsable, og enhver kand see, hvad Opreisning han byder Hagen for sin Faders Død, nemlig, at han vil nedlegge ham, ligesom han har giort ved andre sine Paarørende. Hagen begiærer ikke meere, end den tredie Deel af Riget, som har tilhørt hans Fader, og maa dog ikke nyde den. Men mig synes efter mit Tykke, at Hagen har nærmere Rettighed til den Deel af Riget, som Kong Øisten havde, end Ingi eller Simon Skalp, som paa en forræderisk Maade lod ham tage af Dage.

Mange undrer sig over, at Ingi tør bære Konge-Navn efter saa skammelige Gierninger, og at Gud taaler saadanne hans Misgierninger. Men, om Gud vil, da skal vi i Dag styrte ham. Strider derfor tappert, og Gud skal give Seyeren. Og, dersom vi falder i vor retfærdige Sag, da vil Gud ævig belønne og oprette os det igien.

Gaar betænksomt til Verks, og værer ikke for hastige og fremfusende, men hver see sig vel fore: Ingen lade sig skrække, naar Slaget begyndes; Men hver tage vel vare paa sig selv og sin Stald-Broder. Gud bevare og beskiærme os alle! Denne hans Tale blev berømt af alle, og de lovede alle Troeskab og Tapperhed. Hagen gik op i det eene Østerlandske Skib, og de giorde en Skioldborg om ham. Dog lod han sin Fane staae i det eene Skib.

Da Kong Ingis Mænd saae, at Hagens Folk havde beredt sig til at stride, formanede og opmuntrede de Folket, og Gregorius vilde ikke, at Kongen skulle være med i Slaget; thi han frygtede for de høye Skibe, at der fra dem skulle giøres noget Skud, som skulle foraarsage Kongens Død. Erling samtykte og, at Kongen ikke skulle være med i Slaget, og sagde: Jeg haver nu bedre Mod til at legge imod Hagen, end i Dag, da de laae ved Pælene. Og det er os alle meget Magt-paaliggende, at vi kand faae dette Røver-Pak udryddede, som streifer her igiennem Landet, paa det vi siden kand beboe Landet i Fred, og tiene denne eene Konge, som er saa from og god, og haver lidt stor Fortræd og Forfølgelse, saa vel af sine Paarørende, som

sine Fiender, fordi han har villet forsvare og beskiærme Landets Indbyggere. Da Erling havde holdt en lang og fyndig Tale, opmuntrede den eene den anden til at legge imod Fienderne. Men de havde sendt en Jagt efter de andre, som havde roet op i Elven, og biede efter dem.

Da Kong Ingis Skibe vare samlede, giorde de sig færdige at roe til Fienderne, og gav Krigs-Raab fra sig. Kong Ingis Mænd bandt ikke deres Skibe sammen, men roede tvert for Strømmen, hvortil de vare nødte. Erling lagde til Kong Hagens Skib, saa at Stavnen kom ind imellem Kongens og Sigurds af Roire Skib; men Gregorii Skib drev paa Grund, saa at han ikke kom med i det første Angreb, og hans Skib heldede meget paa Siden. Da Kong Hagens Mænd saae det, lagde de til, og sloges med ham, saa at han ingensteds kunde undvige. Derpaa lagde Ifver, Hagen Mages Søn til ham, og kastede en Baadshage i hans Skib, for at drage det omkuld: Men Kongen sprang op, og havde nær draget Gregorium over Borde, saa at han blev noget saaret, skiønt han havde en Spange-Brynie (Jern-Harnisk) paa. Da vilde Gregorius springe over Borde med sine Folk, for at komme paa Land, og søge Fienderne med et andet Skib. Men Aslag Unge kom ham til Hielp, og kastede et Anker for i hans Skib, med hvilket han drog det af Grunden. Derpaa lagde Gregorius til Ifver, og slog ham tillige med sine Folk over Borde, og erobrede Skibet. Siden lod Gregorius Ifver føre paa Land, saa at han kom i Behold; thi de vare gode Venner (*).

Kong Ingi laae under Hissing med sit Skib, Brekke-Suden, og kom ikke efter Lænsherrernes Begiæring i Striden. Men da han saae, at Gregorii Skib stod paa Grund, sagde han: Dette var det taabeligste Raad, at jeg ikke selv skulde bivaane Slaget, allerhelst da vi har det største Skib, som er meest bemandet og meest udrustet. Nu seer jeg, at Gregorius haver Hielp behov. Han er den Mand, som jeg er meest pligtig til at belønne: Legger derfore i en Hast til Fienderne, det er billigt, at jeg selv bivaaner Slaget, siden jeg vil, at Seyeren skal høre mig alleene til, om den ellers kand bekommes. Og om end mine Mænd skulle tabe, saa bør jeg dog være hos dem, og staae dem bi; thi jeg kand ikke længe staa ved Magt, dersom jeg mister de Mænd, der har staaet i Gabet for mig, og i lang Tid forestaaet mit Rige. Han befoel derfore at opreise Fanen, og roe over Aaen. Hvilket og blev efterkommet. Men, som Striden da var heftigst, fik Kongen ikke Plads at legge

(*) Siden vare de bestandige Venner.

legge til med sit Skib, siden Skibene var tæt tilsammen sluttede; hvorfore han lagde til en af de store Knarrer eller Holke (det er de store Skibe, som foer paa Øster-Søen) fra hvilket der blev kastet store Steen og alle Slags Skud-Vaaben paa hans Folk, saa at intet kunde holde derimod. Da Kongens Mænd saae, at han var selv kommen, lagde de af Veyen for ham, og Kongen lagde til Endre Jonsons Skib. Men Hagens Mænd romte af de smaa Skibe op i de store Knarrer, og en Deel paa Landet. Erling Skakke erobrede Hagens Skib, og alt Folket derpaa, som endnu vare i Live, flyede paa Landet (*).

Kong Ingi gav Nicolaus Kiallagson Pardon, da hans Skib var indtagen; Thi han gik ind i Kongens Skib, bad om Livet, gav sig under Kong Ingi, og blev hans Mand. Endred Jonson løb ogsaa ind paa Kongens Skib, og bad om Livet, da hans Skib var øde. Kongen skiænkede ham Livet; men Havard Kliningson løb til, og hug Endreds Hoved i tu: Hvilken Gierning blev meget lastet; men han foregav, at Endred haode raadet til, at hans Fader blev dræbt. Endreds Død blev meget beklaget, særdeles i Trondelagen.

Hagen flyede paa Landet, og Kong Ingi drog Nord i Vigen. Da Kong Ingis Mænd, Bergliot og hans Brødre, Ifvers Sønner paa Elde, vare komne fra Slaget til Bergen, sloge de Nicolaus Skiæg ihiel, som havde været Hagens Befalings-Mand, og droge siden til Trondhiem. Hagen kom til Trondhiem for Juul. Sigurd opholdt sig imidlertid paa Røire; thi Gregorius havde skaffet ham Pardon hos Kong Ingi, fordi han var Gregorii Nær-Paarørende. Da Hagen var i Nidros om Juulen, sloges hans Mænd i Borge-Stuen (eller Juule-Stuen) først i Juulen, og der bleve otte Mænd dræbte. Sidst i Juulen drog Alf Rodi, Ottar Birtings Søn, med 80 Mænd ind til Elde, og kom paa Bergliot og hans Brødre om Natten, og vilde indebrænde dem. De gik da ud imod dem med 30 Mænd; men bleve alle slagne. Samme Vinter døde Anders Simonson i Nidros, og der blev meget sørget over hans Død. Erling

(*) Herom melder Einar Skuláson saaledes: Af det blodige Skibs-Bord blev mange døde Kroppe udkastede i Dybet. Hav-Geisterne toge dem strax under Strømmen. Elven blev blandet med Blod. Kolt Vand tærede de heede Saar. Varmt Blod udflød i Søen, hvilket Søe Ormene gierne drikker. Mange Skibe stode tomme. Pilene sad i Hielmene. Det røde Staal fløy i Striden: Blodige Stavne laae i Strømmen, førend Folket flyede af Skibene paa Landet. Kong Hagens Mænd maatte vige i den haarde Strid.

Erling Skakke og Kong Ingis Mænd torde ikke blive i Bergen, efterdi Kong Hagen lod ihielslaae Kong Ingis Mænd i Trondhiem (*).

1161. Kong Ingi og Gregorius kom om Vaaren Østen fra til Bergen. Da Kong Hagen og Sigurd fik det at vide, droge de strax over Fieldet, og Øster til Vigen. Da Kong Ingi var kommen til Bergen, reiste der sig en Trette imellem Haldor Brynjolfsons og Biorn Buk Nicolaisons Hof-Tienere. Hvilken tilsidst kom saa vidt, at Haldor og Biorn kom i Haar paa hverandre med alle deres Folk (**). Gregorius Dagson indfandt sig med alle sine Folk, som vare forsynede med Harnisk og Vaaben, for at hielpe sin Svoger, Haldor. Da Erling Skakke fik det at vide, kom han og med meget Folk, for at hielpe sin Søster-Søn, Biorn Buk (***). Og de holdt en heftig Skarmytsel paa Bryggen. Kong Ingi indfandt sig, for at stifte Fred imellem dem: Men de vare saa forbittrede paa hverandre, at de ikke vilde høre eller lyde Kongen: Hvorfore Gregorius bad Kongen, at han ikke skulle komme til dem, at ikke nogen uforvarende skulle giøre ham noget ont. Tilsidst vigede Gregorius op til Nicolai Kirke, da Slagsmaalet næsten var overstaaet: Og da vare meer, end 20 (†) blevne dræbte. Da Kong Ingi fik at høre, at Hagen var i Vigen, seiglede han og Gregorius Øster igien med mange Skibe. Men da han var kommen Øster, romte Hagen

(*) Gregorius sendte siden Bud fra Konghelle, og lod sige, at, dersom han var saa nær, som Erling, vilde han ikke sidde stille i Bergen, og see paa, at Hagen lod ihielslaae Kong Ingis Venner tillige med deres Staldbrødre i Trondhiem.

(**) Denne Trette reiste sig af følgende Aarsag: Da Biorns Hof-Tienere mødte Haldors Tiener paa Bryggen, spurgte han ham, hvorfor han var saa bleg? Hvortil han svarede, at han var bleven aareladt. Da sagde Biorns Tiener: Jeg troer ikke, at aareladen skulle giøre mig saa bleg. Den anden svarede: Jeg troer, at du vilde endnu see verre ud, dersom du havde faaet saa stærk et Slag paa en Aare, som jeg. Herover begyndte de først at mundhugges, og siden at slaaes. Da Haldor, som stod og drak i næste Gaard, fik at høre, at hans Tiener var bleven blesseret paa Bryggen, gik han strax derhen. Men Biorns Hof-Tienere vare allerede komne derhen i Forveyen. Da nu Haldor syntes, at hans Tienere ikke havde forsvaret sig tappert nok, gav han Hug paa Biorns Tienere. Da Biorn Buk fik at vide, at Vig-Boerne handlede ilde med hans Tienere, gik han med bevæbnede Folk ned til Bryggen for at hevne det.

(***) Erling Skakke opmuntrede sine Folk paa følgende Maade: Det var en stor Skam for os, sagde han, om en Mand, som boer i Vigen (eller Bahus) skulle blive os overleggen ved vor egen Gaard og Grund. Den Skam kunde vi aldrig slikke af os.

(†) Fiorten Mennesker bleve dræbte, af hvilke de ni døde strax, de andre noget efter, foruden mange saarede.

Hagen derfra op til Marker, og modte ikke til noget Slag. Kongen drog ind til Oslo, og Gregorius til Konghelle.

Da Gregorius nogen Tid derefter fik at vide, at Hagen var i en Gaard, som kaldes Sorbo, og ligger oppe under Skoven, drog han derhen, og da han ankom der om Natten, satte han Ild paa den største Gaard; men Hagen selv var i den mindre Gaard, og da han kom, for at hielpe sine Folk, var det med Nød han undkom tillige med Sigurd af Roire, og mistede der sin Far-Broder, Monan, samt mange af sine Folk (*).

Kort derefter drog Hagen og hans Folk til Haldor Brynjolfssens Gaard, Vetteland, og satte Ild derpaa. Haldor gik ud, og blev slagen med alle sine Huus-Tienere (**). Sigrid, Dags Daatter, Gregorii Søster, lode de gaae til Skoven i sin bare Serk: Men hendes Søster-Søn, Amund Gyrdson toge de med sig, som ikkun var fem Aar gammel.

Da Gregorius fik det at vide, gik det ham meget nær til Hierte: Hvorfore han drog fra Konghelle den trettende Dag i Juulen med meget Folk, og kom til Fos, hvor da han havde hørt Prædiken, drog han ud, og fik Hagen at see med sine Folk. Den Aae Befvir var da imellem dem, og Isen var falsk: Desforuden havde Hagen ladet hugge mange Huller derpaa, og ladet kaste Snee deri: Hvorudover Gregorius sagde: Denne Iis har jeg ingen god Troe til, vi vil drage om til Broen. En Deel af hans Folk svarede, at Isen var sikker nok, og forundrede sig over, at han ikke vilde søge Hagen, efterdi han havde fleere Folk end han. Gregorius sagde: Jeg pleyer ikke at behøve Paamindelse eller Opmuntring; men seer I vel til, at I følger mig, naar jeg kommer paa Isen. Det er nu efter eders Raad og imod min Villie, at jeg begiver mig paa denne slette Iis: Men jeg vil ikke lade mig paaminde. Derpaa begav han sig paa Isen, og lod bære sin Fane for sig. Da Bonde-Hoben fornam, at Isen var falsk, søgte de strax tilbage igien; men 20 af Gregorii Mænd blev hos ham. Gregorius sank ned i Isen, dog ikke dybere, end under hans Arme; hvorfore han bad de andre tage sig vare.

Rrr Hagens

(*) Asbiørn Jalda, en Erts Søe-Røver kom ud fra Gaarden, og var meget blesseret. Da han mødte en Bonde, ved Navn Asbiørn, bad han, at han vilde skiænke ham Livet, og lovede ham meget Gods og Penge. Men Bonden svarede, at han ofte havde maatt tage Flugten for ham, og slog ham derpaa ihiel. . . . Siden reiste Gregorius til Konghelle.

(**) Der bleve 20 Mænd dræbte.

Hagens Folk skiød mange Skud til ham, og ramte ham under Struben, hvilket blev hans Død, og 10 (*) af hans Mænd blev skudt tillige med ham.

1161. Dette var Gregorii Endeligt, og det var i alles Munde, at der ikke har været hans lige iblant Lænsherrerne, som den Tid levede i Norge. I Særdeleshed var ham Islænderne meget bevaagen.

Hans Liig blev fort til Hoffund, og begravet udi Gimsø Nonne-Kloster, som hans Fader havde ladet stifte, og var da Begede, Dags Daatter, Gregorii Søster, Abbedisse i samme Kloster.

Da tvende af Kong Ingis Fogeder indberettede ham dette udi Oslo, blev han saa ilde til Mode derover, at han græd, som et Barn, og da han hørte, hvorledes det var tilgaaet, sagde han: Da raadede de, som verst kunde. Og han beklagede sig høylig, fordi han ikke drog til Gregorium, da han fik at vide, at Haldor Brynjolfsøn var slagen; Thi han vidste vel, at Gregorius vilde giøre sig Umage for at hevne det (**). Enten skulle nu Gregorius have levet, sagde han, eller vi skulle begge faret en Vey. Og jeg tænker vel, at der ikke bliver langt imellem os; thi jeg skal drage imod Hagen, og enten hevne Gregorii Død, eller sætte Livet til (***). Da svarede en Mand dertil: Herre, derefter behøver I ikke at længes; thi Hagen agter snart at komme til eder.

Christin (†) Kongens Daatter, Erling Skakkes Hustrue, var da udi Oslo, og havde da lavet sig til at drage bort. Kongen spurgte, hvorfor hun vilde drage af Byen? Hun svarede, at det var farligt at være Fienderne saa nær, og at det ikke var Kost for Fruentimmer. Kongen sagde: Bliv her i Byen; thi du har ingen Fare, saa længe jeg har Overhaand, og dersom jeg bliver slagen, da bliver det ikke mine Venner tilladt at besørge min Begravelse: Men dig bliver det ikke formeent; altsaa kand du paa denne Maade best belønne mig for det gode jeg har giort dig.

St. Blasii

(*) 20 Mænd.

(**) Men mine Folk, som da vare tilstæde, syntes, at intet var dem meere Magt paaliggende, end at drikke og fylde sig Julen over, hvilket ikke stod til at forandre: Thi jeg veed vist, sagde Kong Ingi, at dersom jeg havde været der tilstæde, skulle enten jeg eller Gregorius været forsigtigere, eller og vi samme Aften skulle draget til et Herberg. Men nu er min beste og troeste Ven dræbt, og som alleene har conserveret mit Rige.

(***) Men dog kand saadan en Mands Død, som Gregorius var, ikke tilstrækkelig blive hevnet, omendskiønt alle bliver ihielslagne derfore.

(†) Kong Sigurds Daatter og Kong Ingis Broder-Daatter.

St. Blasii Dag mod Aftenen fik Kong Ingi den Tidende, at Hagen var paa Veyen til Byen, hvorfore han lod blæse i Trompet, og samle alt sit Folk oven for Byen, og havde hen ved 4000 Mand. Han strakte sin Slagtordning langt, men ikke tykt, paa det den ikke skulle blive omringet af Fienderne. Hans Mænd bade, at han ikke vilde være selv med i Striden, men lade Orm sin Broder commandere Folkene. Kongen svarede: Dersom Gregorius levede, og skulle hevne min Død, da krob han ikke i Skiul. Nu endskiønt jeg ikke er i den Stand til at hevne hans Død, som han kunde være til at hevne min, saa skal det dog ikke fattes mig paa Villie. Af den Aarsag vil jeg endelig bivaane Striden med mine Folk.

Der siges, at Gunhild, Simons Hustrue, som havde opfostret Kong Hagen, brugte Udeseder (Udsidden, det er et Slags Troldom) paa det Hagen kunde faae Seyer. Og den Qvinde, som sad ude, heed Tordis, Skieggis Daatter. Hende blev svaret af Trolden, at Hagen ikke skulle stride mod Kong Ingi om Dagen, men om Natten, saa skulde han faae Seyer.

Noget ud paa Natten indberettede Kong Ingis Speidere, at Hagen kom med sit Folk paa Iisen, uden for Hoved-Øen. Hvorpaa Kong Ingi gik ud paa Iisen, og opstilte sin Slagt-Ordning. Simon Skalp commanderede paa den Fløy, som vendte ud til Træeborg. Men paa den Fløy, som vendte imod Nunne-Klosteret, var Gudrod, Kongens Søn af Sudererne, samt Oluf Vitling, og Jon, Svends Søn; Men Svends Fader var Bertord Buk. Da Kong Hagen kom mod dem med sine Folk, udgave de et Krigs-Raab paa begge Sider. Men Gudrod og Jon gave Hagen Tegn med deres Vaaben, at han kunde see, hvor de stode. Hvorudover han vigede fra dem til den anden Fløy af Slagtordningen. Strax derpaa flyede Gudrod med 1500 Mand, og Jon med sine Folk gav sig ind i Kongens Armee, og hialp ham at stride. Da Kong Ingi fik det at vide, sagde han: Der er stor Forskiæl paa mine Mænd og Venner. Dette havde Gregorius aldrig giort. Derpaa raadede hans Mænd ham, at han skulde stige til Hest, og ride op til Romerige, der fik han strax Folk nok igien. Men han svarede: Jeg har ikke Sind til at flye: Jeg erindrer vel, hvad I ofte har talt om min Broder, Kong Øisten, at han aldrig havde nogen Lykke, siden han første gang flyede, skiønt han var en deylig og duelig Mand i alt det, som tilkommer en Konge: Altsaa kand jeg vel see, hvorledes det vil gaae mig skrøbelige Menneske, om jeg vilde begynde sligt. Jeg var kun to Aar gammel, da jeg blev Konge i Norge, nu er jeg hen imod 26 Aar, og haver jeg havt meere

Uroe, Bekymringer og Farligheder i min Regierings Tid, end Lyst og gode Dage. Jeg har holdt mange Trefninger, og Lykken har saaledes føyet det, at jeg endnu aldrig har flyet for mine Fiender. Nu maa Gud raade for mit Liv, jeg vil aldrig flye.

Da Gudrod og Jon, som sagt er, havde splidt Kong Ingis Slagtordning ad, flyede mange som stoede nærmest, og Slagtordningen blev allevegne opløst, og det lakkede da imod Dagningen. Hagen og hans Mænd giorde stærkt Angreb og søgte frem til Kongens Fane. I det samme blev Kong Ingi slagen.

1161. Orm, Kongens Broder, holdt Striden oppe, og da Folket flyede op i Byen, gik han to gange op i Byen, og opmuntrede Folket til at stride. Dernæst gik han ned paa Iisen igien, og continuerede Slaget. Da blev Simon Skalp og Gudbrand Skafhugsen, Kongens Svoger, og Halvard Huk slagne ved Trælleberg. Orm, Kongens Broder, holdt sig vel i den Trefning, og indlagde sig stor Berømmelse; Men dog maatte han tilsidst flye. Han havde Vinteren tilforn troelovet sig med Ragna, Nicolaus Maases Daatter, Kong Øistens efterladte Dronning, og skulle holde Bryllup næste Sondag efter Blasii Dag, som faldt ind paa en Fredag. Men Orm flyede til Sverrig til sine Brødre, Kong Magnus i Sverrig og Ragnvald Jarl, som vare Dronning Ingrids og Henrik Hialtes Sonner. Henrik var Svend Svendsons Søn, Konge i Dannemark.

Christin, Kongens Daatter, lod besørge Kong Ingis Lig, og han blev begraven udi Halvards Kirke, uden for Choret, paa den søndre Side, efter at han havde været Konge i Norge udi 25 Aar.

1161. Hagen og hans Mænd borttoge Bryllups-Kosten tillige med andet, som Orm, Kongens Broder, havde tillavet. I dette Slag faldt mange Folk, dog meest af Kong Ingis Mænd. Arne Friderikson, Kong Hagens Fændrik, blev og der slagen.

XXIII.

Kong Hagen Sigurdson, kaldet Hærdebred.

1161. Kong Hagen bemægtigede sig heele Landet, uddeelte Forlæninger, og beskikkede Befalings-Mænd udi Kiøbstæderne. Dernæst holdt han Raad med sine Mænd om Rigets Beste udi Halvards Kirke.

Christin

Christin, Kongens Daatter, gav Klokkeren mange Penge, at han skulle skiule en Mand derinde, som kunde høre Kongens Raad og Forsæt. Hvilket han og giorde. Og da hun fik deres Handel at vide, sendte hun sin Mand, Erling Skakke, Bud til Bergen, at han aldrig skulle troe Kong Hagen (*).

(*) Om Kong Olufs Jertegn.

En Svendsk Mand havde optaget det Sverd, Neiter, som St. Oluf havde kast fra sig i Slaget paa Stiklestad, da han var bleven saaret, og med samme Sverd havde bemeldte Mand saa tappert forsvaret sig, at han var kommen uskadt af Slaget. Siden drog han hiem til Sverrig, og beholdte Sverdet, saa længe han levede, og Sønnen arvede det efter Faderen i mange Led, da det derhos blev dem sagt, hvad Sverdet kaldtes, og hvorfra det var kommen. En lang Tid derefter under Keiser Alexii Regiering i Constantinopel, var der en stor Hob Varinger i Keiserens Gaard. Det hendte sig da en Sommer, at Keiseren havde en stor Krigs-Rustning fore, og camperede med sin Armee, og Varingerne holdte Vagt paa Volden omkring Kongens Leyr. De skiftedes til at holde Vagt om Natten, men maatte altid være i fuld Vaaben. Naar de vare afløste, og lagde sig til at sove, maatte enhver have Hielm og Harnisk paa, samt Kaarden under Hovedet, saaledes, at han med den høyre Haand maatte holde om Grebet. Iblant disse var der en Mand, som, da han om Morgenen opvaagnede, befandt, at hans Sverd var borte. Men, da han saae sig om, blev han vaer, at det laae langt borte paa Marken. Han tog det da til sig igien, og meente, at hans Stald-Brødre havde giort det, for at drive Spot med ham; Men da de alle benægtede det, og det skeete tre Nætter i Rad, begyndte han at falde i Forundring, saa vel som og alle de, der saae og hørte det: Og de spurgte, hvoraf saadant kunde komme? Han svarede, at det Sverd kaldtes Neiter, og at St. Oluf selv havde baaret det paa Stiklestad, beretende derhos, igiennem hvis Hænder det Sverd var kommen til ham. Da dette blev Keiseren indberettet, lod han Sverdets Eyermand kalde til sig, og kiøbte Sverdet af ham for tredobbelt saa meget Guld, som Sverdet veyede. Men Keiseren lod siden Sverdet indføre i St. Olufs Kirke, som Varingerne havde bygt der i Landet, og det blev sat over Alteret. En Læensmand i Norge, ved Navn Endrid Unge, som levede i Harald Gilles Sønners Tid, var i Constantinopel, da dette passerede. Samme har berettet dette for adskillige udi Norge, som Einar beretter i den Vise, han har skrevet om den Hellige Kong Oluf, og kaldet den Vattar-Drape, i hvilken en heel Sang er indført om denne Handel.

Om Kong Olufs Jertegn iblant Varingerne.

Keiseren Alexius havde engang Krig med Blaa-Mændene (Morerne) og da han var kommen til Pezinafeldt, mødte han en hedensk Konge med en talrig Krigsmagt, meest til Hest, og de havde Vogne, paa hvilke vare ligesom Taarne eller Skandser. Naar disse sloge Natte-Leyer, posterede de Vognene omkring deres Telte, og giorde en stor viid Gryst uden om, saa at deres Leyr var meget stærkt befæstet. Den hedenske

Erling sendte Bud til alle Lænsherrerne, som havde været Kong Ingis troe Mænd, samt til alle hans Hof-Betientere og andre Tienere; Ligeledes til Gregorii Dagsons Hofmænd og Krigs-Folk, at de skulle komme til ham i Bergen. Da de nu vare samlede, raadede og samtykte de alle at de skulle holde de Krigs-Folk samlede, som de havde. Dernæst holdt de Raad om, hvem de skulle udvælge til Konge. Erling spurgte Lænsherrerne, om de ikke vilde tage Simon Skalps Søn til Konge, siden han var Kong Haralds Daatter-Søn, og Jon Halkieldson til Anfører for Krigs-Folket. Men Jon undskyldte sig strax. Derpaa spurgte de Nicolaus Skioldvarson, Kong Magnus Barfods Søster-Søn, om han vilde være Anfører for Armeen? Men han svarede: Det er mit Raad, at vi tager den til Konge, som er af Kong Ingis Slægt, og den til Anfører, som er meest forstandig og best skikked dertil; Thi da kand vi haabe, at vi faaer Folk nok paa vor Side. Man forsøgte da hos Arne, Kongens Svoger, om han vilde lade nogen af hans Sønner

Konge var blind. Da nu den Græske Keiser var kommen dem nær, opstilte de deres Slagtordning uden for Vogn-Borgen, og Grækerne opstilte deres lige imod. Men da Slaget begyndte, fik Hedningene Overhaand, og Grækerne maatte flye, efter at de havde mist mange Folk. Siden holdt Keiseren en Trefning paa nye, og brugte ikke andre, end Franker og Flaminger: Men det gik ham ikke bedre, end første Gang. Da blev den Græske Keiser meget vred paa sine egne Folk; Men de svarede ham trodsig, at han skulle forlade sig paa Varingerne, som brav kunde tømme hans Viin-Fade. Keiseren sagde, at han ikke vilde vove sine beste Folk, som vare saa faa, imod saa mange. Da svarede Thore Haksing, Varingernes Anfører, at han var resolveret til at springe i den gloende Ild med sine Folk, om han vidste, at Keiseren derved kunde faae Seyer og Fred. Keiseren bad dem da at giøre den Hellige Kong Oluf et Løfte for Hielp og Bistand. Varingerne vare da 450 i Tallet. De gave hinanden Haanden paa, at de med samtlig Omkostning og andre gode Mænds Hielp, ville bygge St. Oluf en Kirke i Constantinopel. Derpaa rykkede de strax ud. Da Hedningene blev det vaer, indberettede de deres Konge, at der kom en nye Keiserlig Krigshær imod dem, men som ikkun var en Haandfuld Folk. Da spurgte deres Konge, hvad det var for en høy anseelig Mand, som reed foran dem paa en hvid Hest? De svarede, at de ikke kunde see ham. Men endskiønt der vare 16 Hedninger imod hver Christen, saa gik dog Varingerne løs paa Fienden med stor Friemodighed. Og saa snart Slaget begyndtes, paakom der Hedningene saa stor en Skræk, at de toge Flugten. Men Varingerne forfulgte dem, og paa en kort Tid nedlagde mange. Da Grækerne og Frankerne fik det at see, kom de Varingerne til Hielp. Varingerne satte saa stærkt ind paa Fienden, at de kom ind i Vogn-Borgen, hvor det største Nederlag skeete. Tilsidst blev den hedenske Konge fangen, hvilken Varingerne førte med sig. Saaledes indtoge de Christne den heele hedenske Leyr tillige med Vogn-Borgen.

Sønner udvælge til Konge over Norge. Men han svarede, at Chirstins Kong Sigurd Jerusalemsfars Daatters Søn, havde nærmest Arve-Rettighed til Norges Rige, og at Erling var best skikket til at være hans og Rigets Raad, samt commandere Krigs-Folket, siden han var viis og forstandig, samt en behiertet og god Krigsmand, og var vel dreven baade i Krigs- og Stats-Sager, og han haabede, at dersom de giorde det, skulle Sagerne falde vel ud. Mange bifaldt dette Raad. Men Erling svarede: Mig synes, at enhver bruger Undskyldninger, og vil ikke begive sig i denne Fare, siden det er uvist for den, som tager enten imod et Rige eller en Armee at commandere, om det kand blive ham til Ære og Nytte, eller tvert imod. Thi mange, som tilforn har paataget sig saa betydelig en Sag, har derved sat Liv, Gods og al deres Eyendom til. Men, dersom det lykkes, da vilde enhver gierne have paataget sig samme. Altsaa er det den meget Magt-paaliggende, som skal paatage sig saa vigtig en Post, at han er sikker og vel forvaret, saa at ingen af eder, som ere med i dette Forbund og Foreening, er ham imod, eller fører ham Fiendskab paa. Derpaa lovede de alle, at de med største Troeskab vilde indgaae dette Forbund. Da sagde Erling videre: Jeg fornemmer vel, at det vil gielde mit Liv, dersom jeg skal tiene Kong Hagen; hvorfore jeg heller vil vove dette, som I paalegger mig, og tage imod Commando over denne Krigshær, dersom det er ellers eders Raad, Villie og Begiæring, og I vil aflegge mig eders Troeskabs-Eed. Dette samtykte de alle. Siden holdte de Ting i Byen (Bergen) hvor Magnus Erlingson blev udvalgt til Konge, da han var fem Aar gammel. Og alle de, som havde været Kong Ingis forrige Undersaatter, gave sig under ham, og hver beholdt den Forlæning, Befaling, Betiening og Værdighed, som de tilforn havde havt.

Erling Skakke udrustede sine Skibe, og lavede sig til at reise, tillige med sin Søn, Kong Magnus og alle Lænsherrerne. Dronning Ingrid Kong Ingis Moder, og hendes to Sønner fulgte ogsaa med, som ogsaa Jon, Sigurd Storks Søn, alle Erlings Hofmænd, og de, som havde tient Gregorius. Og de havde i alt ti Skibe, med hvilke de seiglede til Dannemark til Kong Valdemar og Burislaf Henrikson, Kong Ingis Broder. Kong Valdemar var nær beslægtet med Kong Magnus: Thi Ingeborg Kong Valdemars Moder, og Malmfrid, Kong Magni Mor-Moder vare Søstre, Kong Haralds Døttre af Garderige. Kong Harald var Kong Valdemar Jarisleifs Sønne-Søn.

Kong

Kong Valdemar tog kiærlig imod Erling og hans Søn, og efter lang Beraadslagning, blev der saaledes besluttet og samtykt, at Kong Valdemar skulle hielpe Kong Magnus med Folk og Skibe, saa mange, som han behøvede til at vinde Norge med. Og han skulle derimod have den Part af Norge, som Harald Gormsøn havde havt (*), fra Elven indtil Eggersund i Vester, hvilket de paa begge Sider med Eed stadfæstede. Siden giorde de sig færdige, og seiglede fra Dannemark igien.

Kong Hagen var strax om Vaaren dragen til Trondhiem med Bøkkesuden, eller Brekkesuden, samt alle de andre Kong Ingis Skibe, og holdt Ting i Byen, paa hvilket han blev antagen til Konge over heele Landet. Han gav Sigurd af Noire et Grevskab, tillige med Greve-Titel. Siden seiglede de Øster igien. Kong Hagen drog til Tonsberg, og Greve Sigurd til Konghelle, for at forsvare Landet, naar Erling kom fra Dannemark igien.

Erling og Kong Magnus kom med deres heele Flode under Agdesiden, og seiglede siden til Bergen, hvor de dræbte Arne Borgilderskalde, Kong Hagens Befalingsmand: Dernæst droge de Øster imod Kong Hagen. Greve Sigurd i Konghelle var ikke bleven Erling vaer, da han seiglede Nord; hvorfore han blev i Konghelle, da Kong Hagen imidlertid var i Tonsberg. Erling lagde til ved Rossanæs, og blev der nogle Dage liggende. Kong Hagen lavede sig til Modstand i Byen; men Erling lagde ind til Byen, og fyldte en Pram med Halm, Brænde og Tiære, satte Ild derpaa, og lod den drive for Vinden indtil Byen (**). Kong Hagen lod udføre to Pramme, med tvende udspilede Kabbel-Tov imellem, som skulle ligge i Veyen for Ild-Skuden, saa at, da den kom nær mod Byen, tornede den paa de udstrakte Tov, og drev ikke længere: Men Rogen drev ind over Byen, saa at man ikke kunde see paa Bryggen. Erling lagde til paa den anden Side af Ild-Skibet, og skiød paa Folkene, som stod paa Bryggen. Og da Indbyggerne saae, at Ilden kom jo nærmere og nærmere, og mange bleve skudte af dem, sendte de den veltalende Præst, Haldor ud til Erling, giorde Fred med ham, og forlod Kong Hagens Partie. Da Kongen saae det, raadede en Deel ham til at flye, andre til at giøre Modstand. Da sagde Amund Simonsøn, som var Anfører for Folket: Jeg behøver ikke at stride for den Part af Riget, som Greve Sigurd

(*) Nemlig heele Vigen indtil Ryggiarbiz.

(**) Erling lod Ild-Prammen binde fast ved to andre Pramme, og befoel dem at roe lige saa fort, som Ild-Prammen drev; men da Ilden var nær inde ved Byen, holdte de, som vare i de tvende Pramme, fast paa Tovene, at Byen ikke skulle opbrænde.

Sigurd Sigurdsøn skal have, da han dog ikke selv er her tilstæde: Hvorpaa han flyede i Land, og alt Folket med ham. Kong Hagen mistede der mange af sine Folk (*). Siden drog han over Fieldet til Trondhiem. Da Greve Sigurd fik det at vide, seiglede han uden Skiærs Nord til Kongen med alle de Skibe han kunde faae.

Erling bemægtigede sig Bøgesuden og alle de andre Kong Hagens Skibe i Tonsberg, som havde tilhort Kong Ingi. Dernæst lagde han heele Vigen tillige med heele Landet Nord ud til Bergen, under Kong Magnus, og blev i Bergen om Vinteren, hvor han lod dræbe Inge Biorn Sipil, Kong Hagens Lænsherre i Fiordene.

1162. Om Vinteren var Kong Hagen i Trondhiem, men om Vaaren udskrev han Folk, og vilde drage Sønder mod Erling. Han havde med sig Greve Sigurd af Roire, Jon Svendsøn, Eudred Unge, Amund Simonsøn, Philippus Giurdsøn, Ragnvald Kiontaa, Sigurd Kaabe, Sigurd Hinbe, Frederik Kione, Askield af Forland, Torbiorn Gunnarsøn, Kongens Tolder eller Rentemester, Biorn af Stad og mange andre.

Imidlertid var Erling i Bergen (**) hvor han lod anholde alle de Nordfarer-Skibe, som kom der, saa at ingen maatte seigle Nord igien, paa det Kong Hagen ikke skulle faae nogen Kundskab om Erlings Forsæt. Tilsidst lod Erling sætte nogle af sine letteste Skibe paa Landet, og lod spargere, at han vilde bie Kong Hagen i Bergen. Siden gav han alle Nordfar-Skibe Lov at drage Nord igien. Da nu Vinden blæste god, var inden Middag alle Nordfar-Skibene gaaen ud af Havnene, og kom snart Nord i Landet, og indberettede Kong Hagen, at Erling laae stille i Bergen, uden at tage sig vare for nogen Ufred, og havde oplagt sine Skibe. Derpaa lod Kong Hagen allevegne samle Folk, og seiglede til Sundmor, hvorfra han sendte Bud ind til Rumsdal efter Skibe og Folk. Og da han havde opholdt sig der no-

 gle

(*) Da blev følgende Vise digtet: Omund sagde, at han ikke vilde vove sig i Krig, førend Sigurd Jarl seiglede Sønder fra med sine Huus-Karle. Magnuses Kæmper mødte dem meget tappert paa Gaden. Men Hagens Folk maatte da meest tage Flugten. Thorbiorn Skakkeskiær beretter herom saaledes: I den store Tunsbergs Stad sloges den unge Konge. Han gav Ulve og vilde Dyr nok at spise. De frygtagtige Bye-Mænd flygtede, da Spydene klingede, og Ild og Sverd gav Glands fra sig og tegnede til Krig.

(**) Han befoel ogsaa Bergens Indvaanere skulde indkiøbe alt det Gods, som var paa Skibene, omendskiønt Indbyggerne ikke fik saa meget derfor, som de kunde være fornøyede med, paa det at samme Vahre ikke skulle komme Fienden til Nytte.

gle Dage, seiglede han Sønder for i Veyen, og meente, at de skulle des snarere skynde sig efter ham.

Da Erling om Søndagen havde givet Skibene Forlov at seigle, lod han om Tirsdagen de Skibe udsætte igien, som vare opbragte paa Land, og lod sin heele Flode udruste, og beskikkede enhver i det Skib, hvor han skulle blive, sigende derhos, at hvo som ikke tog vare paa sit Skib, naar han lagde ud med Bogesuden, skulle miste Livet. Orm, Kongens Broder, lagde ogsaa ud med sit Skib. Om Onsdagen, da Prædiken var ude, lagde Erling ud fra Bergen med sin heele Flode, og havde 20 Skibe. Og seiglede med god Vind. Hans Søn, Kong Magnus, var med ham, samt mange Lænsherrer med deres Folk. Da Erling seiglede Nord om Fiordene sendte han sine Mænd med en Jagt ind til Jon Halkieldsons Gaard, og lod tage Nicolaum Simon Skalps og Mariæ Kong Haralds Daatters Søn, og lod ham føre til sit Skib. Om Fredagen derefter i Dagningen seiglede de i Steenvaag, hvor Kong Hagen laae i Havn med 14 Skibe. Men Kongen var om Morgenen paa Landet, og legte med sine Mænd. Lænsherrerne, som sade paa en Høy, bleve to Mænd vaer i en Baad, som roede meget stærkt, og da de kom paa Øen, bandt de ikke Baaden; men løb i en Hast paa Land, og indberettede, at Erling var nær ved, med mange store Skibe. Da sagde Endrid Unge: Alt for nær Næsen, sagde Gubben, da han blev skudt i Øyet. De gik da strax til Kongen og dem som legte, og lod dem vide, hvad der var paa Færde. Hvorudover de i en Hast forlode Legen, og blæste i Trompeter, og Folket søgte i en Hast til Skibene; Men udi saadan en Hast kom de ikke, hver paa det Skib, hvortil de henhorte; men paa hvilket de først kunde komme. Og det var da paa Tiden, at Middags Maaltidet var færdig: Men en Deel greb til Aarerne, en Deel opreiste Mastene, og lagde ind til ved Øire, hvor de ventede at faae Hielp af Bønderne. Erling kom da saa nær, at de kunde see hverandre. Endrid Unge var den agterste (den bageste) med sit store Skib, som heed Draglon; men han havde ikke faaet alle sine Folk i sit Skib. Da Erling kom, lagde han med Bogesuden mod Endrid, og de bandt an med hverandre. Da de andre horte Trompeterne, vendte de tilbage, for at hielpe Endrid. Erling lod ikke sine Skibe sammenbinde, men lagde Bord om Bord med Kongens Skib, og det varede ikke længe, førend Kong Hagens Folk bleve overvundne, saa at nogle bleve slagne, nogle sprang over Borde.

Kong Hagen drog en graa Kiortel paa, gav sig ind i Forstavnen paa Erlings Skib, og tog Liv og Pardon af Erlings Stavnboere (Styrmænd) hvilke toge ham til sig, og vilde forsvare ham. Da bleve de fleeste af Hagens Folk slagne. Af Erlings Partie faldt Nicolaus og Simon Skalps Søn, som bleve slagne af Erlings egne Folk. Da Slaget var stillet, blev det Erling indberettet, at Kong Hagen var i Forstavnen, og at hans Stavngiemmere (Styrmænd) havde skiænket ham Livet, og truede, at de vilde tage ham i Forsvar. Erling lod sig da mærke med, at han ikke vilde nægte ham Pardon med de andre Lænsherrers Samtykke, dersom han kunde faae den Sag bragt til Forlig. Stavn-Boerne sagde, at han talede, som den braveste Mand. I det samme lod Erling blæse i Trompeterne igien, og befoel sine Folk at legge til de Skibe, paa hvilke ikke alt Mandskabet endnu var slagen, for at legge dem øde: Thi sagde han, vi faaer ikke bedre Leilighed at hevne Kong Ingis Død, end denne: Hvorpaa de alle gave Krigs-Raab, opmuntrede hinanden, og lagde til igien. I denne Tumult blev Kong Hagen dræbt paa Erlings Skib 1162. Men da hans Folk fik det at vide kastede de Skioldene (*) greb Sverdet i begge Hænder, og fore frem, ligesom de vare affindige, og skiøttede intet om deres Liv: Hvorudover de alle bleve slagne, af Erlings Folk, uden de, som Lænsherrerne gave Pardon, eller toge til Fanger, for at faae Løse-Penge for dem.

Der bleve Sigurd Hiube og Ragnvald Kiøntaa fangne. Nogle af deres Skibe undkom, og roede ind i Fiordene, og saaledes reddede deres Liv.

Kong Hagens Lig blevført ind i Rumsdalen, og der begravet, men Kong Sverre hans Broder, lod ham længe derefter føre til Nidros, og begrave udi Christ-Kirke, ved den søndre Side i Choret.

Grev Sigurd, Endred Unge, Amund Simonsøn og Frederik Kiøne holdt Krigs-Folkene samlede, og lode deres Skibe blive i Rumsdalen, og drog Landveys Øster over Fieldet til Opland.

1162. Erling og Kong Magnus seiglede til Trondhiem, og lagde heele Landet under sig. Siden blev Magnus paa Øirer-Ting antaget til Konge over heele Landet. Men de opholdte sig ikke længe i Trondhiem; thi de troede ikke Tronderne vel. Kong Hagen var en deylig Mand, høy, rank og smal; men dog breed over Hærderne; hvorfore hans Mænd kaldte ham Hærdebred. Siden han var ung, dirigerede hans Raad alle Ting for ham.

(*) Hvilket var dem til stor Skade; thi derved fik Erlings Folk at see, paa hvilken Lem de lettest kunde beskadiges.

Han var lystig, skiemtsom, ydmyg og beleven, som unge Folk gemeenlig ere; hvorfore han var meget elsket af heele Almuen.

XXIV.

Kong Magnus Erlingsøn.

En Mand i Opland ved Navn Marcus paa Skoven, Greve Sigurds Paarørende, havde opfostret en af Kong Sigurds Sønner ved Navn Sigurd. Denne Sigurd Sigurdsøn toge Oplændingerne til Konge, efter Greve Sigurds og de andre Lænsherrer, som havde fulgt Kong Hagen, deres Raad. Og da de havde faaet meget Folk samlet, droge de omkring i tvende Partier. Kong Sigurd og Marcus droge midt i Landet; Men Greve Sigurd og Lænsherrerne droge nærmest Fienderne, hvor meest Fare var, og droge undertiden fra Opland ned i Vigen.

Erling havde altid sin Søn, Kong Magnus hos sig, og havde heele Skibs-Floden at commandere, samt heele Landet at forestaae. Han seiglede fra Bergen Øster til Tønsberg, for at blive der om Vinteren, og han oppebar der Øster i Landet Kongens Rettighed.

Saasom Greve Sigurd og hans Selskab havde mange Folk, og maatte altid opholde sig paa Opland, kom de udi stor Betryk, saa at Almuen blev forarmet, og Krigs-Folket saa vel som Lænsherrerne paalagde Indbyggerne stor Skat, samt røvede og toge fra mange uden al Skaansel. Hvorudover der blev ført stor Klagemaal over dem for Erling Skakke: Thi Norge stod da den Tid i sin beste Floor, saa at Folket var rigt og myndigt, og var ikke vandt til at lide Overvold og Ran af deres egne Landsmænd (*).

Erling raadførte sig med Lænsherrerne, og holdt Ting med Bønderne og Bye-Mændene; Paa hvilket han tilkiendegav dem det Røverie og Vold, som Sigurd og hans Mænd øvede i Kongens Rige, og forlangte, at de vilde dømme Greve Sigurd og alt hans Folk til Landflygtighed, som andre Røvere og Ransmænd. Arne, Kongens Svoger, holdt en fyndig og vidtløftig

(*) Vigboerne vare Kong Magni og Erlings fuldkomne Venner, meest af den Aarsag, at Kong Ingi Haraldsøn havde været saa meget afholden; thi Vigboerne havde af yderste Evne staaet ham bi. Erling forsynede Byen med Vagt, saa at 12 Mænd maatte hver Nat holde Vagt.

løftig Tale paa Tinget om denne Sag (*). Ligeledes Roald Præst, og alle Bønderne samtykte, at den Rover-Flok skulle fordrives, og aldrig lykkes eller trives. Denne Sag blev stadfæstet og dreven til Tings, ligesom andre lovlige Sager, og blev saaledes besluttet, at Greve Sigurd og hans gandske Følgeskab skulle være fredløse for hver Mand, uden saa var, at Erling vilde pardonnere en og anden iblant dem, som ikke havde forbrudt meget imod ham. Men fordi mange vidste, at de havde saaledes mishandlet imod Erling, at de ingen Pardon ventede, holdt de deres Folk samlede. Sigurd Jarl drog vidt omkring i Vigen, indtog Landet, og paalagde Indbyggerne Skat.

Philippus Giurdsøn tog Pardon af Erling, og drog hiem til sin Gaard igien. Men strax derefter kom Kong Sigurds Mænd, og dræbte ham. Og de giorde hinanden stor indbyrdes Skade med Mord og Brand.

Da Erling først i Fasten fik Kundskab om, hvor Greve Sigurd var, lod Erling hver Aften sit Folk forsamle uden for Byen, og ligge der om Nætterne 1163. Dernæst udsendte han sine Speidere, og fik vis Efterretning om, at Sigurd var paa Ree. Hvorudover han strax anden Tiisdag i Faste gav sig paa Veyen med alle sine Folk og Byemændene (undtagen 12 som skulle holde Vagt i Byen). De vare 1300 Mand stærke, af hvilke hver havde to Dages Kost med sig, og enhver sin Skiold, men vare to Mænd om een Hest, og de reiste Nætter og Dage. Da Erlings Speidere kom imod ham, og indberettede, at Greve Sigurd var paa Ree i en Gaard, som kaldes Randsnæs, med 500 Mænd, kaldte han alt Folket sammen, og gav dem det tilkiende. Hvorpaa de alle bade ham, at de strax om Natten enten maatte indebrænde dem, eller stride imod dem. Men Erling sagde: Der ere mange i den Flok, som have giort os meget ont, og paa Morderviis dræbt Kong Ingi, samt mange andre vore Venner, som vilde falde vidtløftigt at opregne: Hvilket de mestendeels har giort med Troldom og Diævelens Magt, i det de ikke har villet stride om Dagen under Solen, men om Natten, endskiønt vor Lov melder, at de ere ubode (som ikke med Boder kand forsone deres Misgierning) Mænd, og ævig fredløse, som myrder og dræber Folk om Natten. Altsaa har nu disse længe hiulpet sig med sligt, og undertrykt mange

(*) Han bad alle dem, som vare tilstæde paa Tinget, vilde gribe til Vaaben, før at dømme efter Loven Sigurd Jarl tillige med hans Selskab til Diævelen baade i Liv og Død: Hvilket de og giorde, og bekræftede det saaledes, ligesom Loven forordnede at dømme sligt paa Tinget. Præsten Roald, den Ord-rige, holdt en Tale, som gik ud paa det samme.

Lænsherrer i Landet. Men vi vil heller efterfolge ærlige og lovlige Anføreres Exempel, og slaaes med dem om lys Dag; men ikke stiæle os paa Folk udi Søvne om Natten: Thi vi have Folk nok imod dem, og vil derfore oppebie Dagen, og holde os i Orden, i fald de vil angribe os. Folket satte sig ned om Natten paa deres Skiolde (*) og det var et meget koldt Vejr med Snee og Regn.

Da Greve Sigurd havde faaet vis Kundskab om Erling og hans Folk, og vidste, hvor nær de vare, og hvor stærke, vilde nogle af hans Folk flye, og nogle vilde bie. Greve Sigurd var en viis og veltalende Mand, men ikke dristig mod sine Fiender, og fordi han var tilbøyelig til at flye, blev han ofte ilde paatalt af Krigs-Folket.

Da det dagedes, rangerede de paa begge Sider deres Folk. Greve Sigurd opstilte sine Folk paa en Bakke eller Bierg; men Erling neden for Bakken, og der var en Aae imellem dem. Men Erling havde bag ved sine Tropper en Deel Folk til Hest, vel bevæbnede, og avangerede saa langt op ved Aaen, at Greve Sigurd kom ned af Bierget. Men da hans Mænd saae, at Erlings Folk vare saa mange, raadede de Greven, at flye ind i Skoven. Men han svarede: I siger altid, at jeg ikke har Mod og Dristighed: Nu vil vi sætte Prøve derpaa. Enhver tage sig vel vare, og ikke vise nogen Frygt, eller tage Flugten, førend jeg. Vi har en beleilig Plads og stor Fordeel fra Fienderne: Naar de derfore kommer over Broen med Fanen, maa I giøre et stærkt Angreb fra Bierget, og den eene ikke flye fra den anden. Greve Sigurd havde en rød-brun Vest og en rød Kiortel paa, hvis Flige vare opfæstede, samt Støvle paa Beenene, og et Sverd, som blev kaldet Bastard, og han sagde: Det veed Gud, at jeg heller ønskede at faae Ram til Erling med mit Sverd, Bastard, end jeg vilde have meget Guld. Da Erlings Folk vilde gaae over Broen, raabte han dem tilbage, og bad dem drage op ved Aaen, indtil de kom paa flet Mark, thi Aaen var kun liden, og de kunde uden Fare komme derover. Greve Sigurd fulgte og langs med Aaen, indtil han kom ned af Bierget. Derpaa befoel Erling sine Folk at bede til Gud (**). Derpaa sang de høyt Kyrie-Eleison, og slog paa deres Skiolde, ved hvilket Bulder 300 af Erlings Folk toge Flugten, og forstak sig. Da nu Erling drog over Aaen med sine Folk, gave Grevens Folk deres Krigs-Raab, og

(*) Nogle rev Høe-Stakker ned, og giorde sig Leye deraf.

(**) Han bad dem siunge Pater noster, og derhos bede, at de maatte vinde, som havde den retfærdigste Sag.

og mødte foran ved Bierget. I Begyndelsen af Slaget brugte de Spyd, siden huggede de med Sverd. Men Jarlens Fane retirerede, saa at Erling kom op paa Bierget med sine Folk. Strax derpaa flyede nogle af Grevens Folk ind i Skoven, og man raadede ogsaa Greven at flye. Men han sagde: Lader os nu gaa frem, saa længe vi kand. Derpaa gik hans Mænd tappert frem, og hug til begge Sider. I det samme faldt Greve Sigurd og Jon Svendsøn tillige med 40 Mænd (*). Erling mistede ikke mange af sine Folk, og han forfulgte de flygtige ind i Skoven. Siden kaldte han sine Folk tilbage, og da han saae, at Kongens Trælle plyndrede Grevens Klæder (**) tog han Grevens Sverd, Bastard op, som laae ved ham, og var stukken i Skeden, og med samme slog Trællene, og jog dem bort. Dernæst drog Erling til Tonsberg igien. Syv Dage derefter greb Erlings Mænd, Endred Unge, og dræbte ham med alle hans Skibs-Folk.

Marcus af Skoven og Kong Sigurd drog Øster til Konghelle, og udrustede Skibe. Da Erling fik det at vide, seiglede han Øster, og fandt dem paa Hissing. Og da Hissingerne vilde hielpe Kong Sigurd, vilde Erling ikke stride; men tog alle Skibene fra dem, og sagde: Hissingerne vil snart blive kiede af saadanne Giæster. Strax derefter droge de fra Øen til Opland, og giorde stor Skade, hvor de kunde, og havde Speidere ude mod hinanden.

Øisten, Erland Hinnaldis Søn, blev Erke-Bisp efter Erke-Bisp Jons Død, og ordineret samme Aar, som Kong Ingi blev slagen. Han var en hæderlig, stor og anseelig Mand og af den fornemste Extraction udi Trondhiem. Han bragte det ved sine Paarørendes Hielp, saa vidt med Bønderne (***) at hver Mand gav til Erke-Bispe-Stoelen at vedligeholde en Øre Sølv i Sag-Fald meere, end tilforn, saa vidt Erke-Bispedømmet strakte sig, ligesom Kongen tog i Sag-Fald.

Da Kong Sigurd og Marcus havde mist deres Skibe i Konghelle, droge de den øvre Vey til Trondhiem, hvor han blev vel antagen, og udvalgt til Konge paa Øirer-Ting. Og da han havde faaet mange fornemme Mænds

(*) 60 Mænd.

(**) Da der endnu var Liv i ham, og han havde stukket sit Sverd Bastard i Skeden igien.

(***) Han forestillede Bønderne, at dersom Staden skulle komme i en anseeligere Tilstand, end tilforn, eftersom den nu havde naaet en større Ære og Værdighed ved Erke-Bispe-Stoelen, end forhen; saa burde den ogsaa nyde nogle Indkomster.

Mænds Sønner i Selskab med sig, udrustede han Skibe, giorde sig færdig, saa snart det blev Sommer. Dernæst seiglede han langs med Landet, og oppebar Kongens Rettighed, og, hvor han kom, blev han antagen til Konge. Kong Magni Lænsherrer vare udi Bergen med meget Folk til Forsvar for Landet. Der var Torolf Kongens Skiænkere, Torbiorn Tolder, Nokke Povelsøn, Nicolaus Sigurdsøn og fleere andre. Da Marcus fik det at vide, seiglede han Sønder omkring. Og der siges, at, hvor Marcus den Sommer vilde seigle, havde han god Vind. Da Erling Skakke fik det at vide i Vigen, samlede han i en Hast Folk, og drog med mange og store Skibe imod dem; men han fik saa stærk en Mod-Vind, at han den heele Sommer over maatte ligge her og der i Havnene. Da Marcus kom Øster til Lister, og fik at vide, at Erling laae færdig med en stor Krigshær, vendte han tilbage igien. Men, da han kom til Bergen, kom Nicolaus og hans Selskab imod ham med fleere Folk og større Skibe: Hvorunder Marcus tillige med Sigurd flyede op paa den Øe Skarpe: Men Nicolaus tog deres Skib fra dem, og skiænkede Jon Halkieldsøn Livet, tillige med nogle andre faa; men dræbte den største Part. Nogle Dage derefter fandt Endred Hesdesølge Kong Sigurd og Marcus, og bragte dem til Bergen, hvor Sigurd blev halshuggen ved Grafdal; men Marcus blev selv anden hengt paa Hvarfsnæs. Og det var ved Michaelis Tid, da denne Røver-Hob blev adspredt.

Da Erling fik dette at vide, gav han alle Lænsherrerne og Bonderne Hiemlov, og seiglede med sit eget Folk Øster til Konghelle. Dernæst drog han over til Hissing, holdt Ting med Bønderne, og gav dem Sag, fordi de havde gaaet i Strid med Kong Sigurd og Marcus imod ham. Den myndigste iblant Bønderne, ved Navn Aser, talede paa Bøndernes Vegne. De opholdte Erling længe paa Tinget; men maatte dog tilsidst overlade det til hans egen Dom. Hvorpaa han stevnede 15 Mænd af dem at møde i Konghelle inden otte Dage, hvor han dømte dem til at give 300 Nød. Da Elven imidlertid blev lagt, og Erlings Skib blev indfrossen, vilde Bønderne ikke udlevere deres Sagfalds Bøder, men bare Øl sammen, og holdte Forsamling hos en Mand, ved Navn Aser. Men Erling drog over til dem den femte Dag i Juulen, satte Ild paa Asers Gaard, og brændte ham inde med 100 Mænd. Siden maatte Bønderne udbetale deres Brøde-Penge.

Frederik Kionne, Biorn Milde, Amund Simonsøn og Arnolf Skorfva vare undkomne ved Bergen, og seiglede langs med Landet ved Agdesiden, og da de havde rovet og brændt, samt dræbt Erlings Mænd og Tienere, vare

de

de komne Øster i Vigen. Da Erling fik det at vide i Konghelle, giorde han sig færdig med sine Skibe, saa snart som Isen toede op, og drog Nord i Vigen mod dem, hvor han fandt dem i en Havn. Amund Simonson og Arnolf Skorfva slap bort; men Frederik Kione og Biorn Milde bleve fangne, og mange af deres Folk slagne. Erling lod binde Frederik ved et Anker, og kaste over Borde; hvilket bragte Erling i stor Had og Misgunst udi Trondelagen, efterdi Frederik var af den fornemste Herkomst sammesteds. Men Biorn blev hengt. Og da han blev aflivet, brugte han efter Sædvane stolte og store Ord (*). Amund og Arnold flyede til Dannemark, og kom undertiden til Gotland, undertiden til Vigen igien, hvor de giorde stor Skade.

Erling seiglede til Tonsberg, og opholdt sig der længe om Sommeren. Siden seiglede han til Bergen, hvor meget Folk var forsamlet.

1163. Der var og Stephanus, Pavens Gesandt fra Rom, ankommen, samt Erke-Bisp Øjsten og andre Bisper der i Landet. Der var og Brando, som da blev viet til Biskop paa Island, og Jon Lofteson, Kong Magni Barfods Daatter-Søn. Og Kong Magnus havde da erkiendt ham for sin Paarørende.

Erke-Bisp Øjsten og Erling Skakke talede ofte med hverandre. Og da de eengang vare med hinanden i Eenrum, spurgte Erling ham, og sagde: Er det sandt, Herre, at I har forøget eders Sagfalds Brøde med en Øre Sølvs værdie af Bønderne i Nordlandet.

Erke-Bispen svarede: Saaledes haver den gode Kong Oluf sat i Loven, og det er vist, at Bønderne har forøget min Sagsfalds Indkomst med en Øre Sølv: Men det har de giort frievillige og utvungne, til Guds Ære, samt Kirkens og Stadens Forbedring.

Erling spurgte: Er det St. Olufs Lov? Eller har I taget det meget strængere, end Loven melder?

Erke-Bispen svarede: St. Oluf haver stiftet Loven, saaledes, som Almuen vilde samtykke med ham. Nu er og ingensteds forbudet i Loven, at de jo maa samtykke og bevilge, hvad dem lyster. Det er ey eller forbudet at forøge Guds Ret.

 Erling

(*) Saaledes melder Thorbiorn Skakke Skald: Erling drog Øster om Fiorden mod de haarde Vikinger. Mange Mand kom til Skade ved Frederik Kiøne, hvor han kom frem. Spydene gik igiennem Skuldrene der, hvor Neptunus fnyser. Biørn den grummeste blant alle maatte klæde Galgen.

Erling sagde: Dersom I vil forøge eders Ret, da bør I og hielpe til, at Kongens Ret bliver forøget.

Derpaa svarede Erke-Bispen: Du har alt tilforn meere, end nok, forøget baade din Søns Navn, Rige og Ret. Og dersom jeg ulovlig har taget Brøde-Penge af Trønderne, saa er dog Loven i vigtigere Tilfælde bleven overtraadt deri, at den er Konge i Landet, som ikke er en Konge-Søn, hvilket baade strider imod Loven og dette Lands Skik og Brug.

Erling sagde: Da Magnus blev antagen til Konge, skeete det med eders og alle Bispers her i Landet deres Samtykke.

Men, sagde Erke-Bispen, da lovede du af al Formue og udi alle Maader at forfremme Guds Ret.

Erling sagde: Jeg lovede vist at ville forfremme Guds Ære, og af al min Formue at holde hans Lov ved Magt; hvilket jeg og vil holde. Men her behøves nu andet, end at bebreide og forekaste hinanden noget. Lader os holde det, som vi paa begge Sider har udlovet. Stræb I at styrke Kong Magni Rige, og jeg skal igien forfremme eders Beste. Siden talede de venlig og eendrægtig med hinanden.

Erling sagde: Dersom Magnus ikke er bleven antagen til Konge, saaledes som Landets gamle Vedtægt medfører, da har I Magt til at krone og salve ham til Konge efter Guds Lov, endskiønt jeg ikke er Konge. Her haver og i min Tid været Konger, som hverken har forstaaet Lands-Lov og Ret, ey eller har været ægte-fødte: Men Magni Moder er en Konges og Dronnings Daatter, og ægte-født. Dersom I salver og kroner ham til Konge, da kand ingen med Rette støde ham fra Riget. Saaledes er det gaaet med Vilhelm Bastard i Engeland, samt Svend Ulfsøn i Dannemark, hvilke, endskiønt de ikke vare Konge-Sønner, bleve dog viede og kronede til Konger (*).

Erke-Bispen forestillede Pavens Gesandt Erlings Forlangende, og udvirkede hans Bevilgning i denne Sag. Siden samtykte og de andre Bisper det samme med Erke-Bispen. Hvorpaa Erling lod den store Sal i Bergen paa det prægtigste indrette, og da han havde indkaldet de ypperste Mænd af heele Landet, blev Magnus viet og salvet, samt kronet til Konge af Erke-Bispen

(*) Nu er her, sagde han videre, udi Landet en Erke-Bisps Stoel, som er en stor Zirat for vort Rige, lader os derfore med gode og nyttige Anordninger forøge samme, og have en kroned Konge over os; efterdi vi ikke ere ringere, end de Engelske og Danske.

ſpen med ſtor Pragt efter den i fremmede Lande brugelige Skik, og det udi Pavens Geſandters og fem Biſpers, ſamt mange ypperlige Mænds Nærværelſe. Erling Skakke og ſyv Lænsherrer aflagde deres Eed paa Kongens Vegne, at han ſkulle holde over Guds Lov og Lands Ret. Siden giorde Erling Pavens Geſandt og alle de andre et prægtigt Giæſtebud, og gave dem ſtore Foræringer. Magnus var den Tid otte Aar gammel, og havde da været Konge i fem Aar. Og han blev nu den førſte kronede Konge i Norge.

Da Kong Valdemar fik at vide, at Magnus var bleven eene Konge over heele Norge, og at alle de Rover-Bander, ſom havde ſat ſig imod hans Regiment, vare odelagde, ſendte han Brev og Bud til Kong Magnus og Erling, at de vilde tænke paa det Løfte, den Eed og Accord, de havde giort med ham, at den ſøndre Part af Norge, fra Got-Elv indtil Eger-Sund eller Rigarboe i Veſter ſkulle tilhøre ham, naar Magnus blev Eenevolds Konge i Norge. Da Erling fik Brevet, og mærkte Kongens Villie og Prætenſion, gav han Lænsherrerne og Underſaatterne det tilkiende, førſt i Bergen, dernæſt Øſter i Vigen, og ſpurgte Vigboerne, om de heller vilde tiene den Danſke Konge, end den de havde i Landet (*) og han ſagde ſig gierne at ville holde ſin Eed og Løfte mod Kongen i Dannemark, om de vilde ſamtykke deri. De ſvarede alle med een Røſt, at de vilde, at Erling ſkulle holde den Eed, ſom han havde giort dem paa ſin Søns Vegne, nemlige at værge og forſvare Landet, de ville følge ham, hvor hen han befalede. Og dermed blev Tinget endt.

Da Kong Valdemars Geſandter kom hiem igien, og indberettede ham dette Svar, talede han og de Danſke meget ilde om Erling og de Norſke, og tillagde dem mange Lyder. Og Kong Valdemar lod ſig forlyde med, at han næſtkommende Vaar vilde beſøge Norge med en Krigsmagt.

Erling drog til Bergen, hvor han om Vinteren forhørte og dømte Sager med ſin Søn, Kong Magnus (**).

Samme Vinter droge nogle Danſke Mænd igiennem Opland, ſom ofte ſkeete, foregivende, at de ville beſøge St. Oluf i Nidros. Og da de kom til Trondhiem, begave de ſig hen til mange af de anſeeligſte Mænd med Kong Valdemars Brev og Seigl, begiærende, at de vilde blive Kong Valdemars

(*) De ſvarede alle, at de Danſke ikke ſkulle faae det ringeſte af Norge; thi, ſagde de, Mænd, ſom endnu lever, kand mindes, hvor tungt et Aag de have været underkaſtede, medens de Danſke regierede over Norge. Og Vigboerne ſagde: Saa længe een af Vigboer lever, vil vi ikke blive Kongens Underſaatter i Dannemark.

(**) Og uddeelte Penge til ſine Krigs Folk.

Mænd, og staa ham bi, naar han kom til Landet, for at indtage Riget, han vilde igien vel belønne dem med Sølv og Guld, samt store Forlæninger; hvorpaa han begiærede deres Brev og Segl. Trønderne toge vel imod Kongens Gesandter, og sendte ham deres Brev og Segl, at de vilde være ham behielpelige og følgagtige til at binde Riget, naar han kom der i Landet. Derpaa droge Gesandterne tilbage igien.

1165. Erling havde sit Tilhold i Bergen. Men da hans Venner om Vaaren fik at høre Nord fra ved Kiøbmænd og Nordlandsfarer, at Trønderne vare hans aabenbare Fiender, og havde truet, at, dersom han kom til Trondhiem, skulle han ikke slippe forbi Agdenæs med Livet, gave de ham det tilkiende: Men han slog det bort i Veyr og Vind, og sagde, at det var kun en los Snak og flyve Tidende, som intet havde paa sig, og imidlertid lod han udruste to Skibe (*) og et Victualie-Skib, foregivende, at han vilde drage Sønder i Landet til Gangdage Ting. Da han var færdig, fik de en stærk Sønden-Vind. Hvorpaa han lod blæse i Trompet, at hans Folk skulle forføye sig til Skibs: Men de vilde nødig af Byen, siden de havde Mod-Vind. Da de kom paa Skibene, sagde Erling: Siden I vil saa nødig roe imod Vinden, saa hidser Seigl, og seigler i Nord med Vinden. Dette blev efterkommet, og de seiglede fra Bergen om Tisdagen i Gangdagene, og seiglede heele Natten, indtil de den anden Aften kom ind for Agdenæs, hvor der laae mange Skibe, Jagter og Baade, som vilde ind i Byen til Vaage eller Kirke-Gang, som holdtes i de Dage. Disse droge ind til Byen, en Deel foran Erling, en Deel efter ham, men ingen gav Agt paa Erlings Lang-Skibs Seigl. Han kom da til Byen, da Otte-Sang var siungen udi Christ-Kirke. En Lænsherre, ved Navn Alf Rodi, Ottar Birtings Søn, sad endda og drak med sine Mænd: Erling angreb dem strax, og lod ihielslaae Alf med hans Mænd; men der bleve ikke mange slagne af Borgerne, efterdi de vare i Kirken. Om Morgenen, som var Christi Himmelfarts Dag, lod han blæse i Trompet, at alt Folket skulle møde paa Øirer-Ting. Hvor han gav Bønderne Sag, at de vilde forraade Landet fra ham og hans Søn, Kong Magnus, og han navngav, som Hoved-Mænd, Baard Strandala, Povel Anderson og Tisabard, som da var Bye-Foged, tillige med mange andre. De nægtede det alle, og ville legge sig det fra. Derpaa lod Erling oplæse deres Breve for dem, som de havde leveret Kong Valdemars Gesandter, og lod dem see deres eget Seigl: Thi han havde Gesandterne

(*) Det eene var en Snekke med 20, det andet en Skude med 15 Roer-Bænke.

terne hos sig til Vidner der paa Tinget (*). Tisabard slog sig for sit Bryst, og sagde: Onde Raad kom mig den Tid op af dette Bryst. Baard sagde: Min Herre, jeg var gal, da jeg sagde eller giorde det. Og hverken de eller de andre kunde svare noget, men underkastede sig Erlings Dom i den Sag. Derpaa satte han mange Mænd i Trondhiem udi en stor Penge-Mulct, de andre, som vare slagne, domte han fredlose og ugilde (det er, for hvilke intet maatte bodes) siden drog han til Bergen igien.

Kong Valdemar seiglede til Norge med en stor Armee, og drog stille og fredsommelig frem; Men Bonderne i Vigen havde allevegne forsamlet sig imod ham, for at forsvare Landet, og hvor hans Folk kom til det faste Land, skiøde de paa dem, omendskiont de ikke vare, uden to eller tre Nordmænd forsamlede; hvoraf man kunde see, hvorledes de vare sindede mod Kongen og hans Folk. Kongen seiglede til Tønsberg, hvor han holdt Houge-Ting (det er offentlig Ting). Men der vilde ingen Bonder komme paa Tinget. Derpaa sagde Kongen: Vi befinder klarlig og aabenbar, at dette Lands Indbyggere ere os meget imod: Altsaa have vi ikke uden tvende Vilkaar, det første, at vi drager igiennem Landet, for at ruinere det, og hverken sparer Folk eller Fæe. Det andet, at vi med det snareste drager tilbage igien; til hvilket jeg og er meest tilboyelig: Thi vi have Hedninger nok i Østerleden at stride imod, at vi ikke her i Landet skal dræbe og nedsable Christne-Folk, endskiont de vel har fortient det af os. Kongens Folk vare rede til at rove Landet: Men Kongen vilde deri raade, og han seiglede tilbage igien. Dog blev der rovet vidt omkring paa Udøer, hvor Kongen ikke selv var tilstæde. Derpaa seiglede de til Dannemark igien.

Da Erling fik at vide, at Kong Valdemar var kommen med sin Krigsmagt i Vigen, samlede han Skibe og Folk, og seiglede Sønder, for at stride imod ham. Men da han kom Sønder, og fornam at de Danske vare bortdragne, gav han alle Bonderne Hiem-Lov med deres Skibe, og seiglede med sit eget Folk, samt Lænsherrerne og deres Folk til Dannemark, og fandt Kong Valdemars Skibe ved Dyrs-Aae, hvilke han giorde stor Skade baade paa Skibe og Folk. Siden seiglede han til Norge igien. Og blev der da handlet om Forligelse imellem ham og Kong Valdemar.

 Chirstina

(*) Erling havde overtalt Gesandterne, at de sagde reent ud for heele Almuen, hvorledes enhver af Tronderne havde talt og svaret, ladende sig blant andet forlyde med disse Ord: Du slog dig paa Brystet, Razabard, og sagde saaledes: Af dette Bryst er disse Raad først fremkomne.

Christina, Kongens Daatter, Erlings Hustrue, drog om Høsten til hendes Paarørende (*) Kong Valdemar i Dannemark, som tog meget vel imod hende, og beviste hende stor Ære og Hoflighed. Kongen overdrog hende et Læn, til Underholdning for hende og hendes Folk. Hun talede ofte med Kongen, og han hørte hende gierne, samt tiltalte og svarede hende venlig. Derpaa sendte hun Bud om Vaaren til Erling, at han skulde komme over til Dannemark, for at forlige sig med Kong Valdemar. Erling var samme Sommer i Vigen, hvorfore han lod udruste et Skib med sine beste Folk, og seiglede over til Dannemark, hvor han fandt Kongen i Randrose (Randers) Erling kom til Byen i Maaltids-Tiden, og gik op selv tolvte, alle forsynede med Brynier, og Hatte over deres Staal-Huer, samt Sverd under deres lange Kiortle 1165. Da de fik Audience hos Kongen, sagde Erling: Herre Konge, vi begiærer Fred og sikker Geleide baade her og paa vor Hiem-Reise. Kongen saae til ham, og sagde: Er du her, Erling? Han svarede: Her er jeg; men sig os, om vi skal have Fred eller ey. Og der vare 80 af Kongens Mænd inde. Kongen svarede: Fred og sikker Geleide skal I have, som du begiærer, Erling. Jeg gior ingen nogen Vold eller Overlast, som kommer til mig. Derpaa gik Erling frem, og kyste paa Kongens Haand, og gik siden til Skibs igien, hvor da han nogen Tid havde opholdt sig, blev der handlet om Forlig imellem Rigerne, saaledes, at Erling skulle blive i Dannemark til Gissel, og Asbiorn Snare, Bisp Absalons Broder, skulle drage til Norge, som Gissel, indtil Forliget blev sluttet og stadfæstet imellem dem.

Engang sagde Erling til Kongen: Herre, mig synes raadeligst, at I beholder den Part af Norge, som eder er lovet i vor Contract og Forbund: Men hvem vil I vel sætte derover? Thi ingen Dansk Herre, som hos eder nyder alt got, drager over til Norge, og sidder iblant et haardt og modtvilligt Folk. Jeg er nu kommen hid til eder, ligesom Hagen Isverson og Find Arneson tilforn er kommen her til Landet, hvilke begge Kong Svend, eders Paarørende, giorde til sine Grever, og gav dem Forlæninger 1166. Nu er jeg ikke mindre Mand, end nogen af dem var, og jeg haver større Magt i Norge; hvorfore jeg beder, at I vil overdrage mig samme Part af Norge i Forlæning, og giøre mig til eders Jarl (det er, Greve derover) hvorimod jeg forsikkrer at være eders Mand og Tiener, samt vise mig pligtig og redebon til al tilborlig Tieneste og Lydighed, hvor og naar I vil befale, hvilken min Søn,

(*) De vare fødte hver af sin Søster.

Søn, Magnus ikke kand nægte eller formeene mig. Da nu Erling havde snildt og viselig forestilt Kongen denne Sag, kom det saa vidt, at Erling blev hans Mand, og Kongen ledte ham til Sæde, gav ham Greve-Navn, samt Vigen i Norge udi Forlæning. Derpaa drog Erling hiem til Norge, og var Greve over Vigen fra Got-Elv indtil Egersund sin heele Livs-Tid.

Erling havde fire u-ægte Sønner, Reider og Ogmund med en Qvinde, men Find og Sigurd med Asa den Klare.

Christin, Kongens Daatter, havde en Daatter med Erling ved Navn Ragnhild, som fik Jon Torbergsøn af Randeborg. Christin drog af Landet efter Kongens Død med en Mand, ved Navn Grim Reusle til Constantinopel, hvor de opholdte sig nogen Tid, og havde nogle Børn sammen.

Oluf Guldbrands Skafhaugsøns Søn, hvis Moder var Maria, Kong Øisten Magni Søns Daatter, var opfostret hos Sigurd Agnhat paa Opland 1166. Da Erling var i Dannemark, forsamlede bemeldte Oluf og Sigurd en Bande af mange Oplændinger, og drog vidt omkring i Opland, hvor Oluf blev antagen til Konge, og drog siden Øster paa Marker, og undertiden i Vigen; men de havde ingen Skibe at fare paa.

Da Erling fik det at vide, seiglede han Øster i Vigen med sine Skibe, paa hvilke han blev liggende om Sommeren; men mod Vinteren drog han til Oslo, hvor han holdt sin Juul. Imidlertid havde han Speidere ude efter denne Bande, og drog siden selv ud med Orm, Kongens Broder, at lede efter dem. Da de kom til det store Vand, Venner, udi Sverrig, toge de alle de Jagter og Baade, som der vare. Men en Præst, som boede paa Rudjogel bød Erling til Giæst næste Dag, som var Kyndelmesse-Dag. Erling vilde gierne høre Tyder (det er, Sang, Messe og anden Kirke-Tieneste) hvorfore de roede ind til Præste-Gaarden, Dagen for Kyndelmesse. Men Præsten havde Forræderie derunder: Thi han sendte strax Bud til Oluf om Erling og hans Folk. Om Aftenen skiænkede han overflødigt for Greven og hans Folk af stærk Drik. Da de vilde sove, bleve deres Senge opredte i en stor Sal. Da Erling vaagnede om Natten, bad han Præsten staae op, og siunge Otte-Sang; men han sagde, at det endnu ikke var Tid, og bad Greven sove trygt, sigende (*) at han selv havde sovet ilde, og havt mange underlige Drømme. Greven faldt da i Søvn igien, og, da han vaagnede, bad

(*) Greven (ikke Præsten) sagde, at han havde sovet ilde, og havt mange underlige Drømme.

bad han Præsten gaa i Kirken: Men han sagde, at det var endnu Mid-Nat. Da Greven havde sovet endnu lidet, sprang han op, og befoel sine Folk at staae op. De toge da deres Vaaben, og gik til Kirken; men satte deres Vaaben uden for Kirken. Da Otte-Sang næsten var ude, kom Oluf, efter at han om Aftenen havde faaet Bud, og om Natten havde gaaet syv (*) Mile med sine Folk (hvilket blev holdt for en stærk Natte-Reise). Dernæst gik han til Gaarden, udlod sig med Krigs-Raab, og dræbte nogle Mænd, som vare derinde, og ikke vare komne i Kirken. Da Erling hørte Krigs-Raabet, grebe hans Folk til deres Vaaben, og søgte til Skibene. Oluf mødte dem ved et Gierde, hvor de sloges. Greven og hans Folk vigede tilbage, og havde Beskyttelse af Gierdet, og det hialp dem, at Olufs Mænd ikke kiendte dem, siden det var mørkt. Erling havde mindst Folk, og mistede mange af dem. Der faldt Are Torgilson, Biskop Gudmunds Fader, og mange af Erlings Hof-Betientere, og mange bleve saarede. Erling og hans Mænd søgte eendrægtig til Skibene, og kom med Nød fra Landet med Skibene. Erling og Orm Kongens Broder, blev begge heftigt saarede, og der meenes, at Erling drog sit Sverd saa hastig ud, at han skar sig i Siden dermed.

Dette Tog havde nær bleven det ulykfaligste for Erling og hans Mænd, dersom Olufs Anslag havde havt bedre Udfald: Thi Erling var saa got, som solgt og forraadt: Hvorfore Oluf blev siden kaldet Oluf Ugiæve (det er Oluf Ulykke) og nogle kaldte dem Bove-Svenne. Oluf og hans Folk droge siden til Opland igien, hvor de forbleve følgende Vinter, medens Erling var i Vigen 1168. Næste Vaar derefter drog Kongen ned i Vigen, og optog Kongelig Rettighed, og opholdt sig der længe. Erling kom over dem Østen for Fiorden ved Stange, hvor de holdte en Trefning, og Erling vandt Seyer. Der blev Sigurd Agnhat slagen, og mange af Olufs Folk. Men Oluf tog Flugten med en Deel af sine Folk, og drog til Dannemark, hvor han døde udi Aalborg, og ligger der begraven. Han blev af de Danske kaldet hellig 1169.

Nicolaus Kuftung, Povel Skoftes Søn, Kong Magni Lænsherre, fangede Harald, som blev holdt for at være Kong Sigurd Haraldsøns Søn, og bragte ham til Bergen (**) hvor Erling lod ham halshugge paa Nordnæs. Øjsten,

(*) Sex Mile.

(**) Det var Erlings Maade, at naar hans Uvenner kom til ham, som han havde i Sinde at lade dræbe, talte han enten intet eller gandske lidet, dog med Sagt-

Øisten, en ung Mand, som ikke endnu var fuldvoxen, blev holdt for en Søn af Kong Øisten Haraldsøn. Han kom til Greve Borge Brase i Sverrig, som havde hans Faster Brigida, Kong Harald Gilles Daatter, til Hustrue, gav sit Ærende tilkiende, og begiærede Hielp af dem. De toge vel imod ham, og lovede ham al muelig Bistand. Hvorpaa han opholdt sig der nogen Tid. Byrge Jarl gav ham meget Folk til Undsætning, forsynede ham med Tære-Penge, og skilte sig vel af med ham, og de lovede ham begge deres Venskab og Bistand.

Øisten drog Nord til Norge, og kom ned i Vigen, hvor han i en Hast samlede mange Folk, og fik Konge-Titel: Men fordi de vare Vedtorfvendes (nødtorftige) røvede de vidt omkring: Herudover satte Lænsherrerne og Bonderne sig imod dem, saa at de maatte flygte til ode Skove, hvor de længe opholdte sig, og røvede undertiden hist og her, hvor de kunde komme til. Og da deres Klæder sledes af dem, maatte de svøbe Birke-Bark om deres Been; hvoraf de bleve kaldte Birke-Beiner. De stridede ofte med Indbyggerne, og udi tre offentlige Trefninger, som de holdte med Bonderne, vandt de Seyer (*) 1174. Da de havde været to Aar udi Vigen (**) seiglede de Nord i Landet, og det saa hastig, at man ingen Tidende fik om dem, forend de kom til Trondhiem.

Birke-Beenerne bestod meest af Elvegrimer (det er, de som boede ved Elven) samt Skov-Boer og Tillemarks Bonder, og vare vel bevæbnede.

Øisten, deres Konge, var en deylig Mand, ikke stolt eller hovmodig, ey heller høy af Vext (***).

Kong Magnus og Erling vare i Bergen, da de fik Tidende om at Birke-Beenerne seiglede Nord omkring.

Uuu Greve

modighed til dem. Men dem, som han vilde spare paa Livet, tiltalte han haardt, og skammede dem ud. Saaledes talte Erling kun lidet med Harald, hvoraf man kunde slutte, hvad han havde i Sinde. Kong Magnus bad, efter sine Venners Tilskyndelse, Greven, at han vilde spare Harald paa Livet. Men Greven svarede: Saaledes raader dine Venner dig. Men du vil kun en liden Tid nyde Fred i dit Regimente, dersom du for meget følger barmhiertige Raad.

(*) Paa Karke-Skoven vare de engang i stor Fare; thi der kom en stor Hob Bonder imod dem; men de hug Træer i Veyen for dem, og løb siden ud paa Marken.

(**) Kong Magnus havde i tretten Aar været Konge, da Birke-Beenerne giorde Opstand. Den tredie Sommer derefter forskaffede de sig Penge og Mandskab, gave sig til Skibs, og seiglede Nord &c.

(***) Han blev af mange kaldet Øisten Meila.

Greve Erling var en rig og mægtig Herre i Norge, besad et stille Væsen, var meget viis og forstandig, samt en duelig Krigsmand, men var ikke smuk. Han var og en god og flittig Regent, og forestod Landet vel, dog var han streng i sit Regimente, og noget grum; særdeles deri, at han gav faa af sine Fiender Pardon, i hvor meget de end bade derom. Derfore søgte mange, som havde forseet sig imod ham, til de Partier, som reiste sig op imod ham. Han var en høy Mand, stærk og haard i Strid, og naar han gik, drog han noget paa Skuldrene: Han var ogsaa lang og mager i Ansigtet, og heldede noget med Hovedet: Hvoraf han blev kaldet Erling Skakke. Han var ogsaa alvorlig, myndig og ærværdig. Han brugte stedse gammeldags Klæde-Dragt, og lod Kong Magnus bære samme, saa længe han var ung. Men da Kong Magnus fik selv Regimentet, klædte han sig stadselig efter eget Behag. Kong Magnus var meget lystig og skiemtsom, legte gierne, og var meget venlig mod Fruentimmer.

Nicolaus, Sigurd Runesøns Søn, var den fornemste Lænsherre i Nordland. Hans Moder var Skialdvord, Brynjolf Elephants Daatter, og var Haldor Brynjolfsons Søster paa sin Faders, men Kong Magni Barfods Søster paa sin Moders Side. Nicolaus havde sin Sæde-Gaard paa Stegen i Helieland, og en Gaard i Nidros, oven for Johannis Kirke. Og han var ofte i Byen, siden han paa Kongens Vegne havde Indseende med Byen og Borgerne. Skialdvord, hans Daatter, havde Erik Arnesøn, som og var en Lænsherre. Da Erik fik Efterretning af nogle Fiskere, at de havde seet Birke-Beenernes Seigl paa Fiorden, advarede han Nicolaus. Men han svarede, at han ikke rettede sig efter Fisker-Sladder, men vilde sende sine Speidere ud paa Fiorden, for at undersøge den Sag. Erik raadede ham, at han skulle lade alle Bye-Mændene blæse sammen, og drage ud paa Oiren med deres Vaaben. Nicolaus sagde, at han først vilde gaae til Kirke, og siden holde Ting paa Oiren. Derpaa gik Erik hiem, og kom igien, da det ringede til Hoymesse, og sagde til Nicolaus, at det var tilforladeligt, at Birke-Beenerne vare komne, og raadede, at de skulle ride af Byen. Nicolaus sagde: Du est meget hastig, Svoger: Vi vil forst hore Messe, og siden finde paa gode Raad. Nicolaus gik da til Kirken: Men Erik kom til Nicolaus i Kirken, da Messen var siungen, og sagde: Nu ere Hestene sadlede, vil I nu ride af Byen med mig? Nicolaus sagde: Rid du fort, og far vel! Vi vil holde Ting paa Oiren, og see, hvad Folk vi have i Byen. Erik reed da ud af Byen; men Nicolaus gik hiem i sin Gaard, og giorde Maaltid.

tid. Men da han sad ved Bordet, kom en Mand ind, og sagde: Nu roer Birke-Beenerne her op i Aaen. Da raabte Nicolaus paa sine Folk, og bad dem gribe til Vaaben, og gaae op paa Loftet; hvilket var et daarligt og u-lykkeligt Raad: Thi de kunde lettelig ved Bye-Mændenes Hielp forsvaret Gaarden. Men Birke-Beenerne opfyldte Gaarden med Folk, indrømmede den, og hug Huusene ned over Nicolaus (*) hvis Mænd forsvarede sig med Bue-Skud, Haand-Skud og Steen. Nicolaus havde en rød Skiold med forgyldte Nagler udi: Men Birke-Beenerne hug Huuset ned, og skiød saa skarpt, at Nicolai Skiold ikke kunde holde Pilene ude: Hvorudover han sagde: Nu sviger min Skiold mig. I det samme blev han slagen tillige med mange af hans Folk, og hans Død blev meget beklaget 1176. Bye-Mændene fik Pardon, og Øisten gik paa Øirer-Ting, hvor han blev antagen til Konge, og alle Indbyggerne gave sig under ham. Torfinder Svarte af Snaasen kom til ham med sine Mænd, samt Gudruns Sønner af Saltnæs, Jon Kiærling, Sigurd Villem og mange andre. Siden droge Birke-Beenerne fra Nidros til Orkedal, da de vare blevne 2000 Mand stærke, og droge over Fieldet til Opland, og siden ned til Hadeland og Ringerige.

Om Høsten drog Kong Magnus og Orm, Kongens Broder, Øster i Landet med en Deel af Folket. Men Greven blev tilbage i Bergen med mange af Krigs-Folkene for at tage vare paa Birke-Beenerne, i fald de til Søes droge Øster igien. Kong Magnus og Orm droge til Tønsbierg, for der at holde Juul. Men da de fik Efterretning om, at Birke-Beenerne vare oppe paa Ree, droge de med meget Folk derop. Veyret var da meget koldt, og der var faldet megen Snee. Da de kom mod Gaarden, opstilte de deres Slagtordning ved et Gierde, traadde Sneen ned, og giorde sig en slet og haard Plan at staa paa, og da vare de hen ved 1500 Mand stærke.

Da Birke-Beenerne, som vare i den anden Gaard, her og der ad-spredte i Huusene, fik Kong Magni Krigshær at see, samlede de sig, og op-stilte deres Slagtordning, og da de saae, at de vare Mandstærkere, end Kong Magnus, lavede de sig til at stride, men, da de søgte frem, kunde ikke mange gaae paa engang, siden Veyen i Sneen var smal, og de, som gik uden for Brønden (den traadte Vey) sank saa dybt ned i Sneen, at de ikke kunde komme af Sted, saa at deres Slagtordning blev splidt ad, og de, som først

(*) Birke-Beenerne tilbøde Nicolaus Liv og Fred, men han vilde ikke tage derimod.

kom frem paa Veyen, bleve slagne. Deres Fane blev nedhuggen, og de som gik næst efter, retirerede, og en Deel tog Flugten; Men Kongens Mænd forfulgte dem, og dræbte den eene efter den anden, saa mange de kunde overkomme. Saaledes kunde Birke-Beenerne ikke komme i deres Orden igien, men flyede; og da de vare blotte for Fiendernes Vaaben, bleve mange af dem slagne, og en Deel undkom. Det gik da saaledes, som det ofte gaar, at, endskiønt Krigsmænd ere dristige og tapre nok, saa dog, naar der skeer Nederlag iblant dem, og de kommer paa Flugten, bliver de bange, og vil ikke gierne vende sig igien. Birke-Beenerne flyede da vidt omkring paa Marken i den dybe Snee, og Kongens Mænd forfulgte og dræbte mange af dem, og sparede ingen af dem, de kom over, paa Livet.

1177. Kong Øjsten tog sin Tilflugt i et Huus, og bad en Bonde, at han vilde skiule ham. Men Bonden dræbte ham, og drog til Kongen, hvilken han fandt paa Ransnæs, da han stod for Ilden i Stuen, og varmede sig. Siden droge nogle Mænd hen, og hentede Øjstens Lig. Paa en Bænk inden for Dørren sad en Birke-Beener, som ingen havde observeret. Da han saae sin Herres og Konges Lig, og kiendte det, sprang han i en Hast op, løb frem paa Gulvet, og med en Øxe hug til Kong Magnus, og ramte ham paa Halsen ved Hærderne; men en af Kongens Mænd, som stod paa Gulvet, rykte ham tilbage, saa at Øxen vendte sig i Kongens Skuldre, og han fik ikke noget dødeligt Saar. Siden løftede han Øxen op anden gang, og hug til Orm, Kongens Broder, som laae paa en Bænk, og Hugget sigtede til begge hans Skinne-Been. Men Orm blev forskrækket, kastede sine Been tilbage over sig, saa at han kom til at staae paa Gulvet, og Øxen blev siddende fast i Bænken. Da stode Vaabnene saa tykke i Birke-Beeneren, at han neppe kunde falde til Jorden, og de saae, at han havde slæbet Tarmene efter sig over Gulvet. Men hans Manddom og Troeskab blev meget berømt.

Kongens Mænd holdt længe ved at forfølge de Flygtige, og dræbte mange af dem. Der faldt Torfind af Snaasen og mange andre af Tronderne.

Denne Bande, som blev kaldet Birke-Beener, var samlet af mange Læne i Norge, og til Deels af Sverrig og Gotland, ja endogsaa af Dannemark. De vare haarde og behiertede udi Strid; men derhos uroelige og uregierlige, samt fremfusende og ligesom rasende, uden nogen Eftertanke, og Sindighed; men de stoelede alleene paa deres Styrke og Mod. Der vare faa iblant dem, som kunde give noget got Raad, eller forstod Lov og Ret, eller at føre Re-

gimente i et Land. Ey heller forstod nogen at føre en Armee an: Og, om end nogen forstod det, maatte han dog ikke raade, eller blive hørt: Thi den største Hob vilde giøre, som dem selv best syntes, og forlode sig paa deres Tapperhed og store Antal, samt deres frekke Mod, og meente altsaa, at de derved vare sikkre og uden Fare. Mange af dem, som undkom, vare saarede, og de havde intet andet, end Vaaben og Klæder. Nogle af dem romte til Tillemarken, nogle Øster paa Marker, og en Deel til Sverrig: Thi de ventede sig ingen Pardon af Kong Magnus eller Erling.

Kong Magnus drog ud til Tonsberg, og blev meget navnkundig og berømmelig af denne Seyer: Thi det havde tilforn været i alles Munde, at Erling var, som en Værn og Forsvar for Riget, samt en lykkelig Krigshelt. Men nu, da Kong Magnus havde vundet Seyer mod saa stærk og talrig en Hob, med mindre Folk, holdt enhver for, at han overgik alle andre, ja at han var saa meget bedre Krigsmand, som han var yngre, end andre. Og efter den Dag torde ingen sætte sig op imod ham.

XXV.

Kong Sverre Sigurdson.

Kong Sigurd Haraldson avlede en Søn, med et Fruentimmer, ved Navn Gunhild, hvilken han lod kalde Sverre. Og dette skeete kort Tid, forend han blev slagen. Efter Kongens Død blev samme Fruentimmer gift med en Mand, ved Navn Unas Smed, Bispens Broder udi Færøe. Sverre blev opfødt i Norge, indtil han var fem Aar gammel, og vidste ikke andet, end at Unas Smed var hans rette Fader. Men da Sverres Moder hørte, at Erling Skakke og Kong Magnus tragtede efter at udrydde heele Konge-Slægten i Norge, drog hun med sin Mand til Færøe, hvor Sverre blev opfødt, og holdt i Skole hos Bispen i Færøe, som heed Roar, indtil han skulde vies til Præst. Da Gunhild hans Moder mærkte det, begyndte hun at græde: Hvorpaa Sverre spurgte hende, hvorfor hun græd? jeg meente, sagde han, at du skulle glæde dig over den Ære, som nu skal bevises mig. Men hun svarede: Den er kun ringe imod den Ære, som dig med Rette tilkommer: Thi du est Kong Sigurds Søn af Norge, og ikke denne Mands Søn, som du meener. Og dette haver jeg holdt hemmelig hos mig selv, at ingen skulle faae det at vide, forend du var kommen til Mands Alder. Da Sverre hørte dette, blev han uroelig i Sindet, og giørde sig mange Betænk-

 ninger,

ninger, hvorledes dette vilde falde ud. Han betænkte vel den store Magt, som Kong Magnus Erlingsøn havde i Norge, og at det ikke var ham let at begynde noget imod ham; Men han betragtede og den store Anseelse og Magt, som hans Forfædre havde havt i Norge. Han sagde derfore til sin Moder: Dersom du siger mig sandt, kiære Moder, da vil jeg aldeeles ikke tage et Præste-Gield i Færøe, for den Rettighed jeg haver til Norge. Derefter drog Sverre Sigurdsøn til Norge, hvor da han var kommen, havde Øjsten Øjstensøn taget imod Konge-Titel, og samme var Sverres Far-Broders Søn. Da Sverre saae, at han intet kunde udrette, drog han Nord i Landet, og holdt sig stille, hvor han kom hen, saa at ingen kunde mærke ham af, hvem han var, eller hvad han havde i Sinde. Han gav sig blant Erling Jarls Krigsfolk, talede ofte med Jarlen, fik stor Efterretning om adskillige Ting, som kunde være ham fordeelagtige. Derefter drog Sverre til Tonsberg, og derfra til Løse: Fra Løse til Byrge Brose Jarl, som havde Sverres Faster, ved Navn Birgitte til Ægte. Da Byrge Jarl mærkte, at Sverre var kommen, og vilde have Hielp af ham til Norge, afslog han ham det, og sagde: Jeg har nu hiulpet din Far-Broders Søn til Norge, jeg vil ikke videre befatte mig med den Sag: Thi jeg kunde selv derved blive ruineret.

Da Sverre ingen Hielp fik af Byrge Jarl, drog han til Værmeland, til sin Søster, Cæcilia, som havde Laugmanden i Værmeland. Hun giorde ham meget til gode, og trøstede ham paa det beste. Da han nogen Tid havde været der, kom da Bud fra Norge, at der var forefaldet en Trefning imellem Kong Magnus og Kong Øjsten paa Ree, hvori Kong Øjsten var falden med en stor Deel af sine Folk, og de overblevne vare rømte af Landet, nogle til Dannemark, nogle til Værmeland, og en Deel til Tillemarken. Over disse Tidender blev Sverre bedrøvet, og fattede i Sinde at begive sig til fremmede Lande; Thi det syntes ham ikke raadeligt at drage ind i Norge, siden der var gaaen et Rygte om ham over heele Landet.

Da den adspredte Hob, som var kommen af Slaget paa Ree, fik at vide, at Sverre Sigurdsøn var i Værmeland, søgte de til ham fra alle Kanter, og begiærede, at han vilde antage sig Regimente over dem, og blive deres Herre og Anfører. Men da Sverre saae, at de meestendeels vare uden Klæder og Penge, og saa got, som Vaabenløse, og han desuden havde hørt om deres slette Disciplin og Opførsel, afslog han det, og brugte alle de Undskyldninger han kunde. Han undskyldte sig først med hans Uforstandighed og Uforfarenhed, som ogsaa hans Fattigdom og Uformuenhed: Dernæst at

at han var opfødt paa en Ude, hvor ingen Krigsøvelser vare brugelige, som kunde tiene til Underretning for en Krigsanfører: Men han foreslog dem, at de skulde tage een af Byrge Jarls Sønner til Anfører, efterdi de vare af Konge-Slægten i Norge.

Birke-Beenerne (det er Krigsfolket) holdt Vagt over Sverre, medens de havde Bud hos Byrge Jarl. Men han skrev dem til igien, at de skulle beholde Sverre, og dersom han ikke vilde med det gode, maatte de bruge andre Raad; men de fik ingenlunde nogen af hans Sønner.

Da de fik dette Svar fra Byrge Jarl, brugte de gode Ord, og bade ham, at han vilde efterkomme deres Begiæring. Men Sverre Sigurdsøn brugte alle de Undskyldninger han kunde opfinde, og sagde Nej. Da de hørte, at han ingenlunde vilde samtykke deres Begiæring, bleve de fortørnede, og sagde til ham: Du maa vide, Sverre, at vi har tient din Fader og Forfædre, og derover har mistet vore Brødre og andre Paarørende: Desforuden ere vi selv fredløse, og skilte ved Arv og Eye for dine Forældres Skyld: Nu tilbyder vi os at tiene dig, hvilke Tilbud du forskyder. Vi vil derfore skille dig ved Livet, og derved tilveyebringe os Pardon hos Kong Magnus. Da Sverre hørte, at der blev forelagt ham saa haarde Vilkaar, maatte han giøre efter deres Begiæring. Hvis han ikke det havde giort, havde Konge-Slægten paa Sverd-Siden i Norge gaaet ud.

1177. Den anden Søndag i Faste blev Sverre antagen til Anfører for Birke-Beenerne, og strax om Mandagen indfandt sig 70 Mænd, som soer ham Huldskab og Troeskab, hvilke han giorde til Befalingsmænd, eftersom enhver var beqvem til. Onsdagen derefter drog han ned i Vigen, hvor der kom meget Folk til ham, saa at han blev 400 Mand stærk, og vare der fleere af dem, som havde Sind til at røve og plyndre, hvor de kom frem, end føre en ærlig Krig under et got Regimente, eller fare frem med Skaansel.

Da de alle bleve samlede, gave de Sverre Konge-Titel imod hans Villie, foregivende, at de ikke vilde tiene den, som ikke var større Mand end nogen af dem. Da han nu var bleven Konge, antog han sig Commando over dem, og aftakkede strax alle Ransmænd og unyttige Folk, som ikke vare vante til at staa under nogen Regiering. Derpaa drog han fra Vigen ind i Værmeland, igiennem store Skove, indtil han kom udi Dalen paa Jern-Bergene. Siden drog han derfra igiennem en Skov, som var over 18 Mile lang, indtil han kom i Lerdal. Derfra drog han til en Skov og et Field,

som

som var over 60 Mile langt; hvor han leed stor Nød, saa at hans Kost bestod meest i Bark og Saft af Træer, og de Bær, som havde ligget under Sneen. Og da han havde været udi den Skov udi syv Nætter og Dage, kom han ned i Jæmteland, hvorfra han drog til Salbo, og twang Tronderne under sig, saa at de gave ham Brand-Skat.

Der kom Ruter af Tillemarken til ham, med 80 duelige Krigsmænd, over hvis Ankomst Sverre blev glad, og havde nu hen ved 400 Mand, med hvilke han drog over Gauler Aas, og kom uforvarende paa dem, som holdt Vagt for Fienderne, og dræbte dem.

Da kom der imod ham Sigurd Nicolaison, Erik Arneson, Sigvord Horti, Ifver Selki, og Ifver Gieugldson, Kong Magni Lænsherrer med 1800 Mand. Da Sverre saae Overmagten for sig, vigede han hen til et Field, som kaldes Vasefield, hvor Gandolffer havde en stor Forsamling imod ham. Da Sverre fornam, at Bonderne vare deelte i Partier, giorde han Anfald der, hvor en stor Hob af Kiobstads Folket var samlet, og sloges med 500 Mænd, over hvilke han vandt Seyer, tog St. Olufs Fane fra dem, og takkede Gud for Seyeren. Siden vendte han om til Trondhiem. Da Borgerne saae ham komme, ringede de med Klokkerne, gik ud imod ham, og førte ham ind med Procession. Hvilket skeete Anno Christi 1177.

Derefter lod Kong Sverre stevne til Oirer-Ting, og udnævnte tolv Mænd af hvert Fylke. Der blev Kong Sverre anden gang aflagt med Konge-Titel, og Riget blev ham tildomt med Vaabne-Tog efter Loven.

Da Kong Magnus og Erling fik dette at vide, droge de til Trondhiem med meget Folk. Men, da de kom derhen, var Kong Sverre dragen over Dovre-Field igiennem Guldbrands-Dalen. Og hvor han drog frem, gave Indbyggerne sig under ham, nogle af Frygt, og somme frievillige for deres Tapperheds Skyld. Undertiden, naar Kong Sverre saa sine Overmænd, vigede han til Side for dem.

1178. Da han kom paa Hadeland, tog han alle de Roer-Skibe og Jagter, som fandtes i det store Vand, Raund, og lod dem drage fem Mile over Land og i den store Søe Mios, (hvoraf den Vey er siden bestandig bleven kaldet Kiøl-Veyen) og kom uforvarende paa Kong Magni Folk, af hvilke han greb de fleeste, og tog alle deres Skibe, som de havde i Mios. Halvard paa Saastad giorde et stort Giæstebud, hvor der vare hen ved 300 Mand forsamlede. Disse overfaldt Kong Sverre uformodentlig, greb og dræbte alle dem han overkom, og fik der et stort Bytte. Efter denne Seyer fik Kong Sverre heele Opland og Østerdalen under sig. Da

Da Kong Magnus og Erling Jarl kom Øster i Vigen, samlede de en stor Hob Folk, og vilde drage imod Kong Sverre. Da Kong Sverre fik dette at vide, drog han fra Opland ned i Sogn, og derfra op til Vos, hvor der kom en stor Forsamling imod ham af Vos-Sogn, Hardanger og Sundhordeland, saa at Kong Sverre maatte vige tilbage til Fieldet ved alle Helgens Tid, hvor han leed meget ont; thi han foer vild der i otte Dage, og fik hverken Mad eller Drikke, undtagen Snee. Paa samme Field mistede han 130 Heste og 20 Mænd. Og man kand ikke uden Forundring eftertænke, hvad Kong Sverre leed og giennemgik paa denne Reise over Fieldet om Vinters Tid. Thi Kong Magnus og Erling Jarl havde altid Overmagten baade til Soes og Lands, saa at Kong Sverre ingensteds kunde begaae sig, endskiønt han undertiden havde nogen Lykke, saa at han ofte med Halv-Deelen mindre Folk gav sig i Strid mod sine Fiender, og vandt Seyer. Saaledes førte de Krig mod hinanden i tre Aar. Dog beholdt Kong Magnus Overhaand.

1179. Nogen Tid derefter kom Kong Sverre til Trondhiem, hvor han vandt en Trefning imod Kong Magni Folk. Der fik han ti Skibe, som laae rede med alt sit Tilbehør. Disse udrustede han, og gik til Soes med. Derpaa drog han Sønder ved Landet, og agtede sig til Bergen. Men Kong Magnus, Erling Jarl og Erke-Bisp Øjsten mødte ham med en stor Hob Skibe: Hvorudover Kong Sverre, som saae sig dem ikke voxen, søgte Søen med sine Skibe. Men Kong Magnus forfulgte ham stærkt, og sagde til sine Folk: Lader os nu søge Hevn for vore Slægt og Venner, og ingen af eder fordriste sig til at tage nogen anden til Fange, end Kong Sverre alleene; thi ham vil jeg tale med. Da Kong Sverre saae sig ingen Udflugt, bad han Gud om Hielp, og resolverede at giøre sit Beste imod Fienderne. Men da Kong Magnus var nær efter ham, kom der en stor Taage paa, saa at den eene ikke kunde see den anden, og saaledes kom de fra hverandre.

Kong Magnus og Erling Jarl sendte en Deel af Krigs-Folket til Bergen. Selv droge de Nord til Trondhiem med den største Deel af Folket. Men Kong Sverre holdt langt ud fra Landet, og seiglede til Trondhiem, hvor han arriverede førend Kong Magnus, lagde sine Skibe ved Bryggen, og forbød, at ingen af hans Mænd maatte tage saa meget, som en Hvids Værdie af Skibene, undtagen deres Vaaben. Derpaa gav han sig op i Byen med sine Folk.

Da Kong Magnus og Erling Jarl ankom, og lagde sig deruden fore, sendte Kong Sverre Bud til Kong Magnus, og giorde ham tvende Tilbud. Det første, om han vilde møde ham paa Sprettevold, og holde en Trefning med ham, og lade det komme an paa, hvem Gud vilde unde Seyeren. Det andet, om han vilde slaaes med ham til Skibs, med lige Fordeel paa begge Sider, da vilde han og møde ham.

Kong Magnus og Erling Jarl vilde ikke tage mod noget af disse Tilbud, men meente, at det skulle gaae anderledes med ham, end han agtede: Herudover drog Sverre derfra til Medelhuus, og opholdt sig der fire Nætter. Siden drog han igien til Trondhiem over Steenberg, og kom ned over Fogens Brekke imod Dagningen. Da sagde han til sine Mænd: Jeg veed, at Kong Magnus og Erling Jarl ere begge i Byen; Strider derfore tappert. Jeg haaber at Gud skal hielpe den, som har Ret. Hvem der af eder fælder en Ridder eller anden anseelig Mand, han skal blive giort tillige saa anseelig Mand. De har nu længe nok jaget os omkring i Landet, som fordrevne og fredløse Folk.

Da Krigsfolket i Byen havde drukket stærkt om Natten, og frygtede ikke for nogen Fare, saasom de meente, at Kong Sverre var rømt over Fieldet, blev Vagten vaer, at Kong Sverre kom uden for Byen med sine Folk. Det varede da længe, forend Kong Magnus og Erling Jarl fik deres Folk samlede. De mødte hinanden paa Ageren uden for Byen, som kaldes Kalv-Skind, hvor de bandt saa heftig an med hinanden, at der faldt meget Folk paa begge Sider. Erling Jarl kastede sit Sverd om i Haanden, og sagde: Nu skal I faae at see, at en gammel Mand skal kunde røre sit Sverd i Dag. Tore Spole bar Fanen for Erling Jarl, og Kong Sverre trængte saa haardt ind under Fanen, at han hug Stangen i Stykker, og i det samme fik Erling Jarl et Sting i Livet. Da sagde een af hans Mænd. Det var et farligt Sting 1179. Men Jarlen svarede: Folger I kun Kongen med et freidigt Mod, mig skader intet, og han hug til begge Sider, og giorde stort Nederlag; men faldt dog strax derefter død til Jorden. Derpaa flyede Kong Magnus, og kom udaf Elven med et Skib, da han havde mist syv af de ypperste udi hans Raad, og 60 andre Edelmænd, foruden mange af Krigs-Folkene og den gemeene Almue. Kong Sverre fik de allerbeste af Kong Magni Skibe, og indlagde der en stor Seyer.

Da Erling Jarls Lig var begravet, stod Kong Sverre selv derover, og sagde: Det er sømmeligt og ærligt, at man ikke tier stille over slig en yp-

perlig

perlig og høybyrdig Mands Grav, som vi nu staar over. Og er det at beundre, at en Mand, som jeg er, kunde staae imod tre, Kong Magnus, Erling Jarl og Erke-Bisp, Øjsten, som offentlig har tillyst i Kirkerne, at alle deres Siæle, som faldt i Strid under Kong Magnus, skulle være i Himmelen, forend Blodet i deres Legemer blev koldt. Altsaa ere her nu mange blevne Helgene, som ere faldne med Erling Jarl, saa fremt Erke-Bispens Ord ere sande; thi nu er deres Blod næsten koldt; Men jeg frygter, at det vil slaae dem feyl, og jeg raader heller, at de andre beder Gud om Forladelse for det de har begaaet, i det de vare saa dristige at hielpe Erling Jarl, som ikke var af Konge-Slægten, til at give sin Søn Konge-Navn, og føre Krig og Avinds Skiold imod rette Konge-Sønner, Hakon, Kong Sigurds Søn, og Kong Øjsten, hvilke han skilte ved Riget imod al Christelig Billighed. Saa haver Gud omsider giort saadan en Omvexling imellem os, at jeg seer mange staae sorrigfulde over denne Mands Grav, som vilde lee og være meget glade, dersom de stode over min Grav, omendskiønt den ey var saaledes prydet, som denne er. Derefter takkede han dem, som havde fulgt ham til Graven, og berømte høyligen hans Tapperhed og Forstand, skiønt han lastede hans urigtige Forsæt. Og dette skeete Anno 1179. Da hans Hustrue Chirstina, Kongens Daatter var død et Aar tilforn. Efter denne Trefning rømte Kong Magnus med sine Folk til Bergen, hvor han fandt Erke-Bispen, og raadførte sig med ham. Han raadede, at Kong Magnus skulle begive sig til Oslo, og der samle sig Folk imod Kong Sverre. Men Kong Sverre blev efter denne Seyer mægtig og fik et stort Anhang af alle dem, som boede Nordenfields i Riget. Han gav og mange store Navn-Bøder (det er Titler, Værdighed og høye Betieninger) saa at de, som tilforn vare Tienere, bleve da Herrer, ligesom enhver var duelig og skikket til. Og om Vinteren blev han i Trondhiem.

Vaaren derefter samlede Kong Magnus en stor Hob Folk sammen af Vigen, med hvilke han agtede sig til Trondhiem. Han havde da med sig Erke-Bisp, Øjsten, Orm, Kongens Broder, Nicolaus og Philippus. De kom først til Besviestein, og derfra indtil Halm-Kloster. Kong Sverre derimod giorde sig færdig i Byen, og hans Krigs-Folk gik ofte ud, og talede med Kong Magni Krigsfolk. Dernæst sendte Kong Sverre Bud til Kong Magnus, og tilbod ham, at deele Landet med ham, saaledes, som Kong Harald Gilles Sønner tilforn havde giort. Det kunde ikke komme til Forlig imellem dem; men de bleve eenige derom paa begge Sider, at de vilde

levere hinanden en Trefning paa Ilevolden. Da Kong Sverre var færdig med sin heele Armee, sagde han til sine Folk: Jeg vil nu bringe samme Ord til eder alle i Dag, som Karl Bonde fordum til sin Søn, da han fulgte ham til Orlogs-Skibet: Han bad ham være haard og kiæk i Manderonen; thi Ordet og Rygtet lever længst, og, sagde han videre: Hvorledes vilde du skikke dig i Slaget, om du vidste, at du skulle falde? Drengen svarede: Jeg skulle ingen spare, men hugge til alle Sider. Da sagde Bonden: Hvad? om du vidste, at du skulle slippe derfra med Livet? Drengen svarede: Jeg havde da ogsaa Aarsag at vise mig tapper, og skulle jeg ingen spare, hvad enten jeg skulle blive i Slaget eller komme derfra. Da sagde Bonden: Udi alle Trefninger skeer et af to, at Folk enten vinder Seyer eller taber. (**En ecki kiemir ufvig i hell, og eiki maa feigan forda, Flotti er falli nest**) det er, ikke bliver den slagen eller dræbt, som ey er feig, og ingen kand frie eller undskyde den feige, og den som flyer, er nærmest til at falde.

Derefter bandt de an med hverandre, og holdt en haard Trefning, og skiønt Kong Magnus var stærkere paa Folk, maatte han dog tilsidst tage Flugten, da han havde mist mange af sine gode Mænd, nemlig Philippus Arneson, Brynjolf Jonsön, Ifver Galle med mange andre duelige Mænd. Og han rømte til Dannemark, til sin Paarørende, Kong Valdemar, af hvilken han blev modtagen, og blev der Vinteren over. Derefter drog Kong Sverre til Bergen, og gav alle dem Pardon, som kom til ham. Dette skeete Anno Christi 1180.

1180. Den anden Uge i Faste, giorde Bønderne af Vos og heele Sundhærdeland et Opløb, og kom uforvarendes til Bergen, med saa stor Bulder og Vaaben-Brag, at Kong Sverre og hans Folk toge Flugten af Byen, og meente, at det havde været Kong Magnus. Men da Kong Sverre fik at vide, at det var Bønder, samlede han sine Folk sammen igien, og drog imod dem. Da han havde rangeret sine Folk inden for alle Helgens Kirke, mødte Bønderne ham paa St. Hans Vold, af hvilke der faldt en stor Deel, og de, som vare tilovers, søgte ad Marken. Derefter holdt han Ting med Vosserne, Hardangerne og Haardelænderne, og de maatte give ham en stor Summa Penge, førend de fik Pardon.

1180. Da Kong Magnus havde været i Dannemark Vinteren over, giorde han sig færdig om Vaaren, og drog til Bergen med 30 Skibe, vel udrustede og bemandede. Men Kong Sverre havde 16 Skibe, som ogsaa vare vel forsynede med Vaaben og Mandskab. Kongerne mødte hinanden

den uden for Nordnæs, og lagde saa tappert imod hverandre, at der faldt mange. Og da de lagde imod Kong Magnus, fik han et Stik igiennem Laaret, og da han i det samme sprang tilbage, gled han paa en Tilie, som var blodig, og faldt tilbage ned i Skibet. Derpaa udlode de sig med Seyer-Skrig, og sagde, at Kong Magnus var falden. Og Orm, Kongens Broder, sagde: Saa er da Landet deelt imellem dem. Derpaa begyndte de at flye, hvorhen de kunde. I det samme sprang Kong Magnus op igien, og bad dem bie; men de skyndte sig bort det beste de kunde. Men Orm, Kongens Broder, blev forfulgt, og nødt til at drage i Land ved Grafdal, og søgte til Fieldet. Da Krigs-Folket forfulgte ham, lod han Sølv og Penge udfalde af sin Begiord (en Penge-Kat, som bindes omkring Livet) hvilke da de løb efter, og opsankede, som forfulgte ham, slap han op paa Fieldet. Udi samme Slag mistede Kong Magnus 18 Skibe, og kom bort med 12 Skibe. Der blev et stort Bytte til Deeling imellem Kong Sverres Folk, saa at mange bleve rige, som tilforn vare fattige. Dette Slag stod Anno Christi 1181.

Kong Sverre drog til Trondhiem, og blev der om Vinteren. Samme Vinter kom en til Norge, som heed Erik, og gav sig ud for Kong Sigurds Søn, og Kong Sverris Broder. Samme havde været i Constantinopel hos Keiser Emanuel, og var en meget viis Mand. Kong Sverre tog vel imod ham, og lovede ham Ære og Værdighed, som ham tilkom, undtagen Konge-Navnet alleene, hvilket han vilde have sig forbeholden. Erik takkede Kongen for sit Tilbud, og det blev besluttet, at Erik skulle bære gloende Jern sig til Fæderne (det er, til at bevise sin Herkomst.) Siden holdt Kongen ham i stor Ære.

Da Sverre var dragen til Trondhiem, kom Kong Magnus til Bergen, hvor han forblev om Vinteren: Men da det lakkede noget ud paa Vaaren, giorde han sig færdig igien, drog til Trondhiem, og lagde sig ved Holm, Kong Sverre, som laae for ham i Trondhiem, giorde sig ogsaa færdig, og havde en stor Forsamling i Byen baade af Krigs-Folk og Bønder. Men der blev giort Stilstand paa nogle Dage, medens Kongerne talede med hverandre, og Sverre tilbød endda, som tilforn, at han vilde deele lige med ham, og Kong Magnus maatte have første Val. Udi denne Stilstand kom Krigs-Folkene sammen, drak og holdt Collatz med hinanden, og glædede sig over, at det kunde komme til Fred og Forlig imellem dem, og at Landet kunde komme i Roelighed igien. Det tegnede ogsaa nogenledes til Fred i de første Dage.

Efter lang Beraadslagning sagde Kong Magnus, at, om der end skeete Deeling imellem dem, saa kunde den Fred dog ikke længe staae ved Magt; thi der kunde snart reise sig Krig paa nye, saasom han kunde bevise det tilforn at være skeet imellem Brodre, end sige imellem dem. Da sagde Kong Sverre; Det er vel sandt, Magnus, at, omendskiont vi vel kunde holde, findes der dog vel andre, som raader meere til Ufred, end Fred og Roelighed. Men at ikke dette fattige Land skal saa længe plages for vor Skyld, saa vil jeg drage af Landet med mine Krigs-Folk de tre forste Aar, og holde mig udenlands paa de Vilkaar, at vi vil deele Landet i to lige Deele, og jeg vil sætte over min Deel, hvem jeg lyster, til at oppebære mine Indkomster udi Fred. Og naar de tre Aar ere forlobne, vil jeg komme til Landet igien, og da skal du giore ligeledes, som jeg har giort.

Kong Magnus svarede: Jeg vil, at du, Sverre, og Birke-Beenerne skal drage af Landet, og aldrig komme igien: Thi jeg er kronet til Konge, og har giort Undersaatterne en Kongelig Eed, at jeg skal forsvare dette Rige med mit Sverd. Den Eed vil jeg ikke rykke, saa længe jeg lever; men Gud maa raade for mit Liv. Jeg haver mist 100 Ridder-Mænds Mænd, og 17 af mine Riddere, derhos min Fader, Erling, som var mig allerkiærest. Og det staar ikke til mig at giore saadant et Forlig, som du tilbyder; men jeg skal enten beholde det alt, eller miste det alt tillige med Livet. Kong Sverre svarede: Du veed vel, Magnus, at giore stort af den Skade du har lidt; men du glemmer den store Skade, som du har giort, og vi har lidt: Forst, at min Fader, Kong Sigurd, blev slagen i Bergen, og Kong Oysten, min Far-Broder, i Vigen. Og, da min Broder, Kong Hagen, blev antagen til Konge over Landet, reiste din Fader, Erling Skakke sig imod ham, og dræbte ham paa Sundmor tillige med mange af hans Herrer og gode Mænd. Siden lod din Fader, Erling Skakke, min Broder, Harald, hænge paa Hvarfsnæs, og Sigurd, min Broder, lod han halshugge i Bergen; men du selv dræbte min Far-Broders Søn, Oisten, paa Ree. Efter saadan Skade, som jeg har lidt paa min Slægt og Venner, tykkes mig, at jeg gior vel, i det jeg gior dig saadant Tilbud, hvilket jeg endnu vil holde, om dig saa synes; endskiønt man intet Exempel finder, at nogen haver været udvalgt til Konge her i Norge, uden han har været Konge-Søn, eller en retmæssig Descendent af Konge-Slægten paa Sverd-Siden. Men, efterdi du ikke vil tage imod noget af disse Tilbud, da mød mig her paa Ilevold med din gandske Magt, og jeg haaber, at det skal gaae dig slettere, end den første gang vi mødte hinanden her.

Kong

Kong Magnus svarede: Jeg vil slaaes med dig til Søes med begges vores Magt. Kong Sverre sagde: Mine Skibe ere meestendeels opsatte, undtagen tre, hvilke jeg vil udruste det beste jeg kand, og da skal du møde mig med tre andre Skibe. Da svarede Kong Magnus: Vi vil ikke meere spilde vore Folk: Men kom du frem med dine Vaaben, saa vil jeg komme med mine, og saa vil vi to alleene slaaes om, hvem der skal vinde Seyer, og beholde Land og Rige. Kong Sverre svarede: Der overhenger os Skade og Fordervelse nok paa begge Sider, endskiønt vi ikke slaaes i Kreds, som Kæmper: Thi vi have Folk paa begge Sider, som Regentere bør have. Dog siden du endelig vil slaaes med mig eene, saa tag en Hest, og udrust dig det beste du kand, jeg vil møde dig, og see, hvem der kand rende den anden til Jorden. Det pleyer Herrer og Rigens Mænd at giøre.

Tilsidst faldt der haarde Ord imellem dem paa begge Sider, og de skiltes fra hverandre. Kong Magnus drog Sønder til Bergen: Men Kong Sverre drog over Fieldet, og satte sin Broder, Erik, over Folket i Trondhiem.

1182. Da Kong Magnus fik at vide, at Kong Sverre var dragen bort, drog han strax til Trondhiem igien, og kom uforvarendes paa dem, og giorde et stort Nederlag. Han skaanede hverken Kirker eller Klostere. Erik, Kongens Broder, rømte over Fieldet med en Hob Folk: Men Kong Magnus tog alle Skibene, samt stor Skat af Borgere og Bønder, indtog heele Trondelagen, og straffede dem haardt, nogle paa Liv og Lemmer, og andre paa Gods og Eyendom. Efter denne Seyer drog Kong Magnus til Bergen, og holdt Juul der.

Kong Sverre holdt Juul udi Oslo, og strax efter Juul drog han Landveys til Trondhiem. Men Kong Magnus drog fra Bergen, og kom Nord, førend Kong Sverre, og de giorde begge stor Skade i Landet, hvor de droge frem ꝛc.

Dette stod saa hen et Aar omkring, at Kong Magnus stedse beholdt Overhaand. Desforuden havde han Søen fra Kong Sverre, saa han altid maatte vige til Lands. Og siden han var skildt ved Søen, lod han bygge Sverresborg ved Trondhiem, at han der kunde have sin Tilflugt, naar han det behøvede.

1182. Da Kong Magnus laae i Bergen, og formodede sig ingen Fare til Søes af Kong Sverre, havde Kong Sverre samlet sig allehaande smaa Skibe og Skuder, og drog i en Hast Sønder fra Opslo, langs med Landet,

Landet, saa at han kom til Bergen om Natten, forend man fik Tidende om hans Ankomst, overfaldt Byen, greb og ihielslog, hvem han traf. Men Kong Magnus med sine Folk kom paa Flugten, nogle flyede til Vos, andre ind i Hardanger, og siden over Fieldet. Da fik Kong Sverre alle Kongens Skibe, tillige med alt det Guld og dyrebare Klenodier, samt alle de Kongelige Prydelser, som Kong Magnus havde brugt til sin Kroning, tillige med Kronen og Scepteret og alt det øvrige. Krigs-Folket fik og et stort Bytte.

Kong Magnus romte da anden gang af Landet, og drog til sin Paarørende, Kong Valdemar i Dannemark 1182. Samme Aar kom Erke-Bisp, Øisten, fra Engeland, og kom udi Venskab med Kong Sverre; hvorpaa han drog til Trondhiem. Kong Sverre indtog heele Landet, og satte sine Befalings-Mænd i hvert Fylke. Udi Sogn satte han Ifver Dafve; hvilken, fordi han var meget streng imod Bonderne, sloge de ham ihiel udi Kaupanger.

Samme Aar lod Kong Sverre bygge et stort Skib, hvilket han kaldte Mariesuden. Dette var det største Skib, der var bygt i Norge, efter Ormen Lange. Derpaa giorde han sig færdig med alle sine Skibe, og drog fra Trondhiem Sender ved Landet. Da han kom nær ved Sogne-Fiorden, sagde han: Vi vil drage ind i Sogn, og straffe dem, som har dræbt vor Foged Ifver Dafve. Og han sendte Peder Svend for i Veyen med tre store Skibe til Bergen, selv drog han ind i Sogn med 20 Skibe. Da han kom inden for Sydstranden, hvor Fiorden skilles ad, sendte han Ulf af Laufnæs og Tolleif Rympel med 6 Skibe til Kaupanger, og befoel dem, at anrette dem en varm Badstue. Og da de kom derhen, røvede de alt Godset, og brændte Kiøbstaden af: Thi alle Indbyggerne var romt til Fields.

Kong Sverre drog ind i Sognedal med 14 Skibe, og sendte fra sig tredie Parten af alt Krigs-Folket, med den Ordre, at dersom Folkene var hiemme, og med grædende Taare bad om Fred, maatte de hverken røve eller brænde: Men, hvis de det ikke giorde, skulle de ikke lade eet Huus blive staaende. Krigs-Folket drog bort, og røvede og brændte den Dag, men fandt aldrig eet Barn, undtagen een Mand, hvis Gaard blev sparet. Og samme Tid blev paa Fylkes Bygden og i Sogne-Dal 240 Gaarde afbrændte. Siden droge de til Skibs igien, og lagde ind til Fimbreid.

Samme Vinter var Kong Magnus i Dannemark, og, da han havde faaet stor Hielp af Kong Valdemar, drog han til Norge, langs med Landet, og fik allevegne et stort Anhang, hvor han drog frem i Kiøbstæderne,

og

og havde fiorten Skibe 1183. Da han kom udi Karm-Sund, fik han Tidende, at Kong Sverre var udi Sogn, og Peder Svend var udi Bergen med tre Skibe. Hvorfore han skyndte sig, og kom uforvarendes til Bergen. Da Krigs-Folket blev det vaer, rømte de op til Fieldet, undtagen 30 Mænd, som bleve slagne paa Gaden.

Da Kong Magnus havde fuldbragt dette i Bergen, drog han i en Hast ind udi Sogn, og strog ikke Seigl, forend han kom ind i Norge. Kong Sverre laae ved Fimbreid med tolv Skibe, og to af hans Skibe laae i Sognedal. Derpaa kom den, som stod paa Vagt, løbende til Kong Sverre, og sagde: Her kommer en stor Hob Skibe. Kong Sverre sprang op, og sagde: Jeg seer, at der er en Krigs-Rustning paa Færde. Det vil ikke vare længe, forend Kong Magnus kommer. Raade nu Gud, hvorledes det er gaaet mine Folk, som vare i Bergen, og de 6 Skibe, som ere i Kaupanger kand nu ikke giore os nogen Bistand: Jeg vil nu derfore høre eders Raad, enten vi skal tage Flugten, eller slaaes? Jeg frygter, at, dersom jeg forlader disse Skibe, det da bliver seent, forend jeg faaer Skibe igien udi Norge. Ey heller har vi saaledes skikket os her hos Bonderne, at vi kand vente nogen Hielp af dem; men meget meere, at de vil jage os alle fra sig, som Ulve: Derfore vil jeg nu høre eders Svar. Da Krigs-Folket havde hørt hans Ord, og meget vel forstode hans Meening, svarede faa dertil. Dog paa det sidste skred de alle til det Svar, og sagde: Vi have ofte tilforn mødt Kong Magnus med ulige Fordeel, og have dog faaet Overhaand, vi vil ikke længere lade os jage, men heller døe, end rømme. Kong Sverre blev glad, da han fik saadant Svar, og sagde: Saa holder eder da tappre, Nu munned their Konung i heil settia (det er, nu monne I sætte en Konge i de dødes Samfund) Da mærkte de paa det Ord, hvad for en Konge han meente. Derpaa drog han ind ved Landet, og sendte Bud efter de to Skibe udi Sognedal, og imidlertid lod Kong Sverre føre saa mange Steen i Skibene, som der behøvedes, og nogle forsynede Skibene inden til med Skiærmer og Skiolde det beste de kunde.

Da alle Ting vare færdige, sagde Kong Sverre til sine Folk: Vi vil ikke binde vore Skibe sammen; thi vi have den Fordeel at vore Skibe er større, og haver høyere Borde, desforuden ere vore Folk haarde, duelige og vante til Krig. Den Vey vi have at undkomme med Livet paa, er, at vi forsvarer os tappert, det hielper intet at flye, eller bede om Fred. Derpaa lod han opsætte sin Fane, og bad dem hielpe og staae hinanden tappert bi:

 Men

Men Gud, sagde han, hielper os alle. Dernæst lagde han ud mod Kong Magnus med de 14 Skibe, og Torder Findgierson var Anfører paa Mariesuden.

Da Kong Magnus saae Kong Sverres Skibe, formanede han sine Krigs-Folk, og sagde: Jeg var ikkun syv Aar gammel, da jeg blev kronet til Konge af alle Lænsherrerne, og nu er jeg 28 Aar, og haver lidt stor Skade paa Slægt og Venner af denne Kong Sverre, hvilket jeg høylig maa beklage. Og jeg haaber, at den Tid nu er kommen, da jeg skal faae Hevn over mine Uvenner: Hvorfore jeg beder eder alle, at I nu, ligesom stedse forhen, beviser mig Troeskab; Thi vi have Folk nok. Derpaa lagde de mod hverandre.

Kong Magnus lagde til Mariesuden med 14 Skibe paa eengang, saa at alle deres Stavne kom tvert paa Mariesuden, og giorde saa heftig Anfald, at Birke-Beenerne ikke kunde giore andet, end bøde af og holde Skiærm for sig udi forste Angreb: Thi de brugte Steen, Haand-Skud og Spyd med saadan Heftighed, at mange af Kong Sverres Folk faldt, og de fleeste af dem skiulte sig under Skiærmer og Skiolde ved Siden af Skibene. Men da Fienderne vilde falde ind over Borde, sprang Birke-Beenerne op igien, og slog saa tappert fra sig, at de andre maatte vige tilbage igien, og, fordi alle Stavnene af de 14 Skibe laae tvert imod Siden paa det store Skib, var det ikke let for Birke-Beenerne at falde ind til de andre, ey eller kunde de naae dem med deres Haand-Gevæhr; men brugte Steen og Skud, samt Spyd, Armbøsser og Haandbuer.

Kong Sverre var udi en Baad, selv tredie, paa hvilken han lod sig roe imellem sine Skibe, og satte Mod i sine Folk, og han sagde til sin Broder Erik: Umandelig bær du dig ad, at du ligger her, leg ud om de andre Skibe, som ere løse, og see, hvad du kand giøre. Da lagde Erik, Kongens Broder ud om det store Skib, Mariesuden, til de andre Skibe, som og vare 14. Dog vare alle de Skibe smaa, som Kong Magnus havde med sig. Da begyndtes der saa heftig en Trefning, at den eene forundrede sig over den anden, og man kunde ikke see Tegn til Frygt paa nogen af Siderne. Men, saasom Erik, Kong Sverres Broder, havde store Skibe, og bedre bemandede, fik han snart Overhaand over de smaa Skibe, og lagde siden uden om de andre Skibe, som laae hos Mariesuden. Da begyndtes der atter en haard Trefning paa begge Sider: Mariesuden paa den eene, og Erik Kongens Broder, paa den anden Side med de 13 Skibe. Og Kong Magnus laae imellem med sine Skibe.

Endelig

Endelig efter lang Fegtning begyndte Birke-Beenerne at overfalde og erobre først et Skib, som laae yderst, og siden andre, det eene efter det andet, saa at alle Kong Magni Krigs-Folk løb hver af sit Skib, ind paa det Skib, hvor Kongen var paa. Men Birke-Beenerne forfulgte dem med raaben og skrigen, hug, stak og ihielslog for Fode. Og Kong Magni Folk løb saa mange tilsammen ind paa nogle Skibe, at fire Skibe sank med Mandskab og alt 1184. Da Kong Magnus det saae, sprang han over Borde, og druknede, samt alle de, som vare paa Skib med ham. Kong Sverres Folk droge nogle til Land, og mødte dem, som kunde svømme. De andre forfulgte dem, som vilde romme. Dog blev Livet skiænket alle dem, som vilde lade sig fange; thi den eene var beslægt med den anden.

1184. Dette Slag stod Viti & Modesti Aften, og bleve efterfølgende Rigens ypperste Mænd slagne med Kong Magnus, nemlig Harald, Kong Ingis Søn, Magnus Erikson, Orm Kongens Broder, Asbiørn Jonson, Ragnvald Halkieldson, Povel Smotanga, Loden af Mandvig, Oluf Gundvaldson, Jon Gouteson, Ifver Elle, Villem af Torgen, Anders Erikson, Ifver Steigormson, med andre fleere Edelmænd. Af den gemeene Krigshob faldt 1800 Mand. Slaget begyndtes for Middag, og var overstaaet ved Midnats-Tid.

Morgenen derefter befoel Kong Sverre, at enhver skulle lade sine Venner begrave, ligesom han vilde, og Folket lagde ud med smaa Baader, for at lede efter deres Lig, som var sprungen over Borde. Da fandt man Kong Magni og andre ypperlige Mænds Lig. Kong Sverre lod strax giøre en Kiste, i hvilken han med stor Æres-Beviisning lod legge Kong Magni Lig. Dernæst drog han til Bergen med alle sine Krigs-Folk, hvor han blev vel imodtagen, med Ringen og Procession, endskiønt de heller havde seet det anderledes, som Ordsproget lyder: Mangen kysser den Haand, som han ønskede var af i Albuen.

Kong Magni Liig blev baaren til Kirken, og forend han blev lagt i den udhugne Steen, lod Kong Sverre hver Mand see ham, paa det ingen skulle tvivle om, at han jo var slagen, om der skulde siges andet i Fremtiden. Der kom blant andre een frem, som faldt ned, og kyste Liget, og gik grædende derfra igien. Da sagde Kong Sverre: Mon man vel kand troe den Kompan. Siden blev Kong Magni Lig lagt i Steen-Kisten, og meget hederlig begraven udi Dom-Kirken paa Kanike-Bierget; hvor han tilforn var kronet, og der blev muuret en Hvelving over Graven paa den søndre Side ved Choret.

Kong

Kong Magnus Erlingson var en lystig og skiemtsom Mand, drak gierne, og elskede meget Fruentimmer. Han var baade stærk og gesvindig, gavmild paa Penge og Foræringer, samt en duelig Krigsmand. Han holdt sig stadelig, og bragte mange fremmede Moder og Klæde-Dragt i Landet. Han var en hoy og hærde-breed Mand, havde store Lemmer, men var dog smal udi Livet.

Efter denne Seyer drog Kong Sverre omkring i heele Landet, satte al Ting i Orden, og giorde mange til anseelige Mænd, samt hialp dem til gode Giftermaal.

1185. Da al Ting var sat i Fred og Roelighed, giftede han sig med Kongens Daatter af Sverrig, ved Navn Margareta. Dog havde han tilforn to Sonner, den eene heed Hakon, den anden Sigurd Lovarder. Ligeledes to Dottre, Cæcilia og Ingeborg. Cæcilia Kong Sverres Søster, fik Baard paa Reine. Deres Son var Kong Ingi Baardsøn.

Det andet Aar, efter at Kong Magnus var falden, blev der et Opror ved Oslo: Thi udi Hovet-Oe Kloster var en Munk, ved Navn Jon, som gav sig ud for Kong Ingis Søn, og fik snart et stort Anhang af dem, som havde fulgt Kong Magnus: Hvilken Hob blev kaldet Kufflunger (thi Kufflung bemærker en Munke-Kappe) da de bleve samlede, giorde de stor Skade i Landet, og den Krig varede i to Aar, førend Kong Sverre med stor Omkostning fik den dæmpet 1188. Men tilsidst slog Kong Sverre Jon Kufflung i Bergen, dog ikke uden stor Forliis paa sine Folk. Og da han var slagen, befandt man, at han ikke var Kong Ingis Søn; men han heed Orm, og ikke Jon, fodt udi Bergen, og hans Fader heed Peder, som selv kiendte ham paa et Ar, som han i sin Barndom havde faaet af en Lee udi sin Fod. Da sagde Kong Sverre: Her kand I Kufflunger see, hvad for en Konge I har fulgt. Og ere alle de ubode Mænd, som findes skyldige deri. Kufflungen blev dog begraven udi vor Frue-Kirke i Bergen. Siden havde Kong Sverre Fred udi nogle Aar.

1188. Da Kufflungen regierede, døde Erke-Bisp Øjsten, og Bisp Erik udi Stavanger blev udvalgt til Biskop i Trondhiem. Derpaa reiste han strax til Rom, hvor han fik Pallium, og kom tilbage til Trondhiem igien. Siden blev der holdt Raad om, hvem der skulle blive Bisp udi Stavanger igien, og det blev samtykt, at Nicolaus Arneson skulle udvælges dertil. Samme var Kong Ingis Broder paa Moderens Side. Men Kong Sverre vilde ikke give sit Samtykke dertil, men meente, at han havde Magt

nok

nok i Landet, efter den Troeskab han fornam af ham. Da begav Nicolaus Arneson sig til Dronningen, og med gode Ord bevægede hende til at hielpe ham hos Kongen, at han maatte naae denne Ære, og han lovede Kongen, at han vilde bevise ham langt større Huldskab og Troeskab, end nogen anden i Landet, efterdi han af Naade ophoyede ham til den Værdighed. Kong Sverre fyldestgiorde da Dronningens Begiæring; dog sagde han til hende: Det angrer ingen, førend os selv.

1190. Samme Aar døde Bispen af Oslo, og Nicolaus Arneson blev Biskop i Oslo igien, og Nield blev viet til Biskop udi Stavanger.

1191. Da Erke-Bisp Erik kom til Erke-Bispe-Stoelen, begyndte han at prædike haardt og at skielde paa Krigs-Folkene, at de ikke vilde holde den christelige Ret, som Erke-Bisp Øisten havde ladet skrive, hvis Indhold var, at Bispens Sagfalds Boder skulle være dobbelt saa gode, som Kongens. Da Kong Sverre fik det at vide, lod han forskrive Erke-Bispen til Bergen. Da de kom til Ords sammen, tilbød Kong Sverre Erke-Bispen, at saadan en Lov skulle udgaae i Landet, baade til Kongen og Bisperne, som skeet var fra gammel Tid af, efter som Lov-Bogen indeholder, og ikke efter eders Gierighed, sagde Kongen, og som I vil: Thi endskiont Erling Skakke bevilgede Bisp Øisten saadan en christelig Ret, paa det han skulle hielpe hans Søn, Magnus, til at blive Konge imod Norges Lov (som aldrig er skeet i Norge, siden det blev Christnet.) Saa synes mig det dog ikke at være ret for Gud eller Mennesker. Og dersom det I giør, er ret, saa er det og mig tilladt at giøre det samme, og forøge Kongens Sagfald, og svarer I saa for Synden. Derpaa indskiød Kong Sverre sig for Landets Lov og alle Undersaatternes Dom, at de skulle paakiende i Sagen, Erke-Bisp Erik svarede, at han ikke var pligtig at staae under verdslig Dom, men skiød sig under Paven, og meente, at han havde Magt til at forøge Guds Ret, og ikke staae under Kongens Befaling og Lydighed. Efter lang Samtale stod Kong Sverre op, og begiærede, at Rigens ypperste Mænd vilde dømme deri, hvor mange Hofmænd der daglig skulle følge Erke-Bispen, hvor han drog udi sit Bispedømme. Og blev den Dom afsagt efter Lov-Bogen, som kaldes Graa-Gaasen, at han skulle have 30 Mænd med tolv Skiolde, at drage omkring med, men hvad fleere Folk han vilde have, skulle han bruge i Steen-Berget at hugge til Kirkens Bygning, men ikke føre dem omkring paa Krigsviis, lige saa snart imod Riget, som med. Da Erke-Bisp, Erik, hørte Kongens alvorlige Meening, stod han op, og vigede af. Derpaa giorde han sig strax

færdig med alt, hvad han kunde faae med sig, og drog ned til Dannemark, til Erke-Bisp Absalon udi Lund, hvor han blev vel imodtagen, og kom aldrig siden til Trondhiem.

Samme Aar skeete atter et Oplob i Landet, af denne Aarsag: Halkield Jonson havde til Ægte Ragnhild Erlings Daatter. Disse havde Sigurd, Kong Magni Søn, hos sig. Samme Sigurd Magnusson lod Halkield Jonson skikke til Hitland, og siden til Orknoe, til Harald Jarl, hvor han blev vel imodtagen: Thi Kong Magnus og Jarlen vare gode Venner, da de levede sammen. Vaaren derefter drog Halkield Jonson til Orknoe, hvor de antoge Sigurd Magnusson til Konge, og fik stor Hielp af Jarlen i Orknoe; derpaa droge de til Norge. Og at de kunde være desmeere forskrækkelige, samt meere modige og driftige, lode de sig kalde Øyeskiegger (ligesom man vilde sige: Kæmper af Øerne.) De kom først udi Land ved Tonsberg, hvor de dræbte Kong Sverres Befalingsmænd, Jon og Helge Bring, tillige med mange andre anseelige Mænd, som de kom uforvarende over, og lagde der heele Landet under sig. Derpaa blev Sigurd antagen til Konge over heele Vigen, og fik et stort Anhang af alle, hvor han drog frem.

1193. Kong Sverre lod befæste Sverresborg ved Bergen, i hvilken satte han sin Dronning, Margareta, og satte Sigurd Borgerklæmter til Befalingsmand over Bergen. Da Sigurd Magnusson, Halkield Jonson, og Oluf Jarlens Svoger i Orknoe, fik at høre, at Sverresborg ved Bergen, var befæstet, droge de for samme med al Magt, og beleirede Dronningen derinde. Da Kong Sverre fik lat vide i Trondhiem, at det stod saaledes til i Bergen, giorde han sig strax færdig, og drog til Bergen med 20 smaa Skibe. Sigurd Magnusson havde 14 store Skibe, og lagde sig udi Florevaag med al sin Krigsmagt. Kong Sverre lagde sig stille hen under Hvarfsnæs, hvor han lod sine Skibe ligge, og lod sig føre paa en liden Baad hen under en stor Holm, paa hvilken Krigs-Folkene holdt Samtale om Natten. Der fik han meget af deres Anslag at vide, i særdeleshed, at de vilde binde deres Skibe tæt sammen; naar de skulle legge imod hverandre: Thi, sagde de, vore Skibe ere høye paa Borde, de kunde ikke falde over til os, men maa endelig ligge under og tabe.

Da Kong Sverre havde mærket deres Anslag, lod han roe til sine Skibe igien, og sagde til sine Folk: Vi vil mærke alle vore Skibe, og binde et Haand-Klæde om Stavnen, saa at vi kand kiende hverandre i Mørket, og vi vil have vore Skibe løse udi første Anfald, medens de ere meest hidsige med

med at bruge Steen og andre Skud-Vaaben. Og vi vil bedekke og skiule os under Skioldene, samt vel forvare vore Aarer og Redskab, at de ikke bryder i Stykker.

Da Natten meestendeels var forbi, og det var imod Dagningen, lod Sigurd Magnusson roe ud med sine Skibe jævnsides hinanden, og der vare Trosser imellem alle Skibene. Da de kom noget ud fra Landet, kom Kong Sverre saa hastig imod dem, at enhver af de andre slap, hvad de havde i Hænderne, grebe fat paa Trosserne, og snorede Skibene saa tæt sammen, at de fleeste af deres Aarer gik i Stykker mellem Skibene, i det de svingede saa hastig tilsammen, og der begyndtes strax saa heftig en Trefning, at Sverres Folk kunde ikke andet giøre, end beskytte sig under Skioldene i første Angreb, saa længe de andre brugte haandløse Vaaben, nemlig Steen, Skud og andet saadant.

Da Kong Sverres Folk fornam, at deres Skud-Vaaben meestendeels vare forbrugte, sprang de i en Hast op under Skioldene, satte Mod i hinanden, og brugte deres Vaaben saa tappert, at der faldt mange paa begge Sider. I det samme kom et Skib fra Byen med 100 Mænd, veludrustede, for at hielpe Kong Sverre. Da begyndte Sigurd Magnusson og hans Selskab at legge af med sine Skibe, og vilde tage Flugten; men de kunde ingen Vey komme, siden de fleeste af deres Aarer vare brudte, da de lagde sig saa hastig sammen, og derfore drev et Skib hid et andet did for Strømmen. Derpaa anfaldt Kong Sverre de store Skibe, og med to eller tre af de smaa Skibe angreb et hvert af dem, og erobrede det eene efter det andet 1194. samt ihielslog alt, hvad der var paa. Da faldt deres Konge Sigurd Magnusson, Oluf, Jarlens Svoger af Orknøe, Halkield Jonsøn og de fleeste af deres Folk, undtagen to Skibe, som undkom, af hvilke Sigurd Jarlsøn var paa det eene.

Efter denne Seyer drog Kong Sverre Sønder til Konghelle, hvor en Cardinal af Rom kom til ham med Afsad. Kong Sverre bod ham til Giæst, og vilde vide, om han vilde tove der indtil hans Kroning. Cardinalen svarede vel dertil, og meente, at det nok kunde skee. Men Bisperne tillige med Clericiet berettede imidlertid for Cardinalen; at Kong Sverre havde fordrevet Erke-Bispen af Landet, og foregav, at Kong Sverre var en Præst, samt, at han skulle have to ægte Hustruer. Da Kong Sverre anden gang kom i Tale med Cardinalen, foreholdt han Kongen, at han burde først forlige sig med Erke-Bispen, siden skulle hans Begiæring blive fyldestgiort. Da Kong

Kong Sverre fornam, hvad Bisperne havde indgivet Cardinalen, sagde han til ham: Jeg mærker vel, hvad Ærende I har her hid i Landet, ligesom andre Forrædere tilforn har giort, at I drager her hid, for med Falskhed at samle eder Penge af Landet, og naar I kommer ud igien, har vi ikke andet derfor af eder end Spot og Forhaanelse udi andre Lande. Jeg lader eder derfore vide, at I med det snareste pakker eder af Landet, eller jeg skal saaledes lade eder følge, at Paven ikke skal kiende eder, naar I kommer hiem. Derpaa drog han af Landet.

1194. Vaaren derefter lod Kong Sverre foreskrive en Dag, paa hvilken alle Bisperne skulle møde med andre Ædelmænd udi Landet. Harald Jarl af Orknøe tillige med Bispen sammesteds blev ogsaa forskreven. Da Harald Jarl kom til Bergen, blev han forligt med Kong Sverre paa det Vilkaar, at Jarlen overgav al den Ret han havde til Hitland under Kronen i Norge: Men Orknøerne skulle han beholde med saadan Accord, at han skulle giøre Kronen i Norge Regnskab for Halv-Deelen af Indkomsterne, og da blev alt det Gods dømt under Kronen, som havde tilhørt dem, der havde været i Slaget mod Kong Sverre udi Florevaag. Dog skulle Slægten faae det igien, dersom de vilde løse det inden tre Aar.

1194. Paa denne Herre-Dag, som var St. Petri og Pauli Dag, blev Kong Sverre med stor Pragt og Herlighed kronet: Udi hvilken Forretning Bisp Nicolaus af Oslo var den fornemste. Der blev da et stort Venskab imellem Kong Sverre og Bisperne; skiønt Bisperne ikke meente det ret af Hiertet.

Da Kroningen var til Ende, kaldte Kongen alle Bisperne samptlig for sig, og sagde til dem: I Herrer og Forstandere, det er mit Raad, at I vel forestaar det Kald og Embede, som I ere satte udi, med Viisdom og Forstand, og betænker, at den Magt og Myndighed I haver, er ikke eders Fæderne-Arv. Seer eder i Speil paa Erke-Bisp, Erik Blinde, han kand nu lidet hielpe sig selv, meget mindre eder. Viser bestandig Troeskab imod mig, jeg skal lave al Ting saaledes, som eder kand være tienligst. Dette lovede de alle; men det blev dog ikke længe holdt af Bisp Nicolaus i Oslo.

1195. Derefter drog Bisp Nicolaus af Oslo ned til Dannemark, til Erke-Bisp, Erik Blinde, hvor han havde ladet opføde en ung Person, ved Navn Ingi, hvilken han foregav at være Kong Magni Søn. Han fik et stort Anhang, samt stor Hielp og Forfremmelse af Erke-Bispen, Bisp Nicolaus og Sigurd Jarlson. De samlede et stort Antal Folk (som blev kaldet

det Bagler) og drog op i Vigen med al deres Magt til Solsgar Sund. Der kom Kong Sverre imod dem, og de giorde hverandre stor Skade 1196. Dog beholdt Baglerne Overhaand. Kong Sverre drog til Bergen, og siden til Trondhiem, hvor han blev om Vinteren. Baglerne droge op til Sarpsborg, og stevnede Borger-Ting, hvor Ingi Magnusson blev antagen til Konge, og lagde alle de sydelige Lande i Norge under sig med Skat og Skyld.

1198. Kong Sverre lod efter Juul udbyde Folk af Trondelagen, og rustede sig med 3000 Mand til Skibs. Dernæst drog han Sønder ved Landet til Oslo, hvor heele Bagle-Hæren laae for ham, og var færdig at tage imod ham. Kong Sverre deelte sine Folk i tre Hobe. Hakon, Kongens Søn, lagde til Norden for Nunne-Klosteret paa Leyret. Gregorius Jonsøn med den anden Hob lagde til ved Øiren, uden for Mariæ Kirke; men Kong Sverre lagde til lige ved Bryggen, uden for St. Halvards Kirke. Derpaa giorde de saa stærkt et Angreb paa alle Sider, og saa stort et Nederlag paa Baglerne, at de begyndte at tage Flugten, og de andre forfulgte dem, saa at den største Deel af Krigs-Folket blev slagen, dog meest af Baglerne. Men Ingi Magnusson og Bisperne flyede op i Landet, og droge Nord over Fieldet til Trondhiem, hvor de beleirede den Fæstning, som Kong Sverre havde ladet bygge ved Steenbierget. Efter en kort Beleiring gav Folket sig under Baglerne, og soer dem Huldskab og Troeskab (Baglernes øverste Anfører var Tosten Kugader). Siden røvede og brændte de Slottet, og brød det ned i Bond og Grund. Ligeledes brændte de alle de Orlogs-Skibe, som Kong Sverre eyede, og droge siden derfra igien til Opland.

Da Slaget var overstaaet udi Oslo, randsagede Kong Sverres Folk Byen, og toge baade Skibe og Redskab med alt andet, hvad der var i Byen, og fik et stort Bytte. Siden drog Kong Sverre sønder i Vigen til Godmar-Fiorden, og tingede Landet under sig igien, og maatte enhver af Bønderne bøde for sig Landraade-Sag, ligesom de havde været med at forraade Land og Folk fra deres rette Herre og Konge.

1199. Derefter skeete saa forskrækkelig et Nederlag og Blods Udgydelse i Landet, som Bisperne havde opvakt, og endnu søgte at ophidse Almuen mod Kong Sverre, 1200 at der udi tre samfulde Aar ikke var nogen Time, da Folk saae sig sikker paa sit Liv 1201. Naar den eene var i Oslo, var den anden i Trondhiem, og myrdede og slog ihiel for hverandre, hvem de kunde overkomme. Dog blev tilsidst Baglernes Endeligt saadant, at Kong

Sverre bragte dem i saa stor Knibe, at han fik den fornemste Deel af deres Anfører indsperrede paa Tønsberg-Huus, og laae derfore med sin heele Magt i tive Uger. Og da de ingen Undsætning kunde faae af deres Konge, maatte de opgive Slottet udi Kong Sverres Haand paa Naade og Unaade; Thi de vare saa forhungrede, at de stærkeste iblant dem neppe kunde gaae. Den største Deel døde i Beleiringen, og nogle strax efter. Men dem, som blev ved Live, tog han til Naade, og skiænkede dem deres Arv og Eyendom igien.

1202. Efter denne store Krig og langvarige Besværlighed, samt megen Natte-Vagt og bekymmerlige Tanker, blev Kong Sverre syg udi Tønsberg. Og, da Sygdommen blev langvarig, drog han til Bergen, og kom der ved Fastelavns Tid, og laae meest i Sengen paa Fordekket i Skibet. Da han kom til Bergen, lod han sig føre til Slottet, hvor han fik en liden Søvn, og drømte, at en Mand kom til ham, af hvilken da han vilde have at vide, hvad Udfald hans Sygdom skulle faae? vendte Manden sig fra ham, og sagde: Bereed dig til Opstandelsen. Deraf mærkte Kong Sverre, at Sygdommen vilde forandre sig, som og skeete; thi da det lakkede noget ud paa Dagen, begyndte Sygdommen at tage til: Hvorfore han Morgenen derefter lod forsamle lærde Mænd til sig, som efter deres Embeds Pligt betiente ham med de hellige Ting. Derefter lod han oplæse for Rigens Raad alle de Breve, som han havde skreven sin Søn til om Rigets Regimente, og lod dem alle forsegle i deres Nærværelse. Siden sagde Kong Sverre til alle de nærværende: Det skal være eder alle vitterligt, at jeg haver ingen Søn levende paa Jorden, uden Hagen Sverresøn alleene: I fald det skulle skee, at nogen falskelig skulle give sig ud for min Søn, og derved giøre Oprør udi Landet efter min Død, hvilket enhver maa vide at rette sig efter.

1202. Kong Sverre døde udi Bergen Anno Christi 1202. (1195.) i Martii Maaned, da han havde regieret over Norge udi 25 Aar. Han blev begraven udi Dom-Kirken paa den søndre Side ved Choret. Og hans Sverd, Skiold og Fane blev hengt over Graven, samt en Kaaber-Tavle med nogle Vers paa, skrevne med forgyldte Bogstaver. Samme Aar døde Kong Knud i Dannemark, og hans Broder, Kong Valdemar kom til Riget igien.

Kong Sverre var vel antagen hos alle. Han var lav af Vext, tyk og stærk, havde et deyligt Ansigt, et breedt-raget Skiæg og rødagtigt. Han var en veltalende Mand, saa at alle de, som hørte ham, berømte hans Tale.

Han drak aldrig saaledes, at nogen kunde kiende det paa ham, enten i hans Tale eller Opforsel. Han talede intet over Maaltid. Han var en anseelig Mand udi Sædet, og syntes hoy, naar han sad, efterdi han havde et langt Liv og korte Been. Han var en god Stridsmand, baade duelig og mandhaftig, som kiendelig kand sees af hans Historie.

XXVI.

Kong Hagen, Sverres Søn, Som blev kaldet den Gamle.

1202. Strax efter Kong Sverres dødelige Afgang gik Birke-Beenerne til Skibs med deres Anforer, Hagen Galin (han var Cæcilia, Kong Sverres Søsters Søn) og Peter Steiper, som og var Kong Sverres Søster-Søn. De havde med sig de Breve, som Kong Sverre tilforn havde ladet skrive til sin Søn, Hagen, som for er meldt. De seiglede Nord med et vel bemandet Skib. Og da de kom for Stads Hav, seiglede de udenskiærs Nord til Trondhiems Minde, fordi Baglerne (det er Kong Ingis Krigs-Folk) havde indtaget Landet ved Soe-Siden udi Sogn og Fiordene, samt begge More og Rumsdal, og laae der i store Hobe. Da de kom ind til Nidros, lagde de ind til Kongens Gaard, da Messen var siungen, hvor nogle af Kongens Folk kom dem i Mode, hilsede dem venlig, og spurgte om Nyt, besynderlig hvorledes Kongen levede; thi de havde hort, at han var syg. Birke-Beenerne svarede, at det var nu bedre med ham. Og de spurgte, hvor Hagen, Kongens Søn var? Der blev dem svaret, at han var hiemme udi sit Herberg. Derpaa gik de op til Christ-Kirke, og siden til Kongens Gaard, hvor de lode Hagen udkalde, og sagde, sig at have noget hemmeligt at indberette ham. Hagen gik til Dorren, og lod indkalde Hagen Galin og Peter Steiper, med nogle af de fornemste, og de hilsede hinanden venlig. Siden gave de ham al Ting tilkiende om hans Faders Død, leverede ham Brevene, og talede nogen Tid med ham. Derefter lod Hagen, Kongens Søn, sammenkalde sit Raad og alle sine Hof-Betientere, og gav dem disse Tidende tilkiende. Og han blev strax paa samme Stevne hyldet, og antagen til Regent over heele Norge.

1203. Vaaren derefter lod han stevne alle Bønder i Trondelagen til Oirer-Ting, hvor han blev antagen til Konge over heele Landet. Og en

Bonde, ved Navn Skervord, gav ham Konge-Titel. Derefter tog han Folk an, og fleere Hof-Betientere, og alle hans Faders gamle Hof-Betientere kom til ham. Derpaa satte han sine Mænd over Lænene. Siden lod han sine Orlogs-Skibe udruste, og da han havde udskrevet Krigs-Folk, seiglede han med dem til Bergen. Baglerne vare inde i Landet, og der spurgtes adskillige Tidender fra dem. Nogle sagde, at de vilde drage Nord til Trondhiem, andre, at de vare komne ned paa Rogeland (det er, Jæderne) herudover sendte Kongen sine Folk imod dem med Peter Steiper, Torgrim af Lianæs, Einar Kongens Svoger, og fleere fornemme Mænd med meget Folk, og da de kom til Rot, fik de at høre, at Baglerne vare i Stavanger.

Da Birke-Beenerne Morgenen derefter saae, at Baglerne kom roendes sønder til, og stevne til Øen med deres Skibe, lagde de ud imod dem. Da Baglerne saae det, flyede de: Men Birke-Beenerne forfulgte dem, og optog et af deres Skibe. Baglerne forsvarede sig vel derpaa; men dog bleve Folkene paa det Skib meestendeels slagne. De andre flyede ind i Fiordene, forlode deres Skibe, og gave sig op i Landet igien. Men Birke-Beenerne seiglede tilbage til Bergen, og Kongen seiglede til Trondhiem, hvor han længe om Sommeren blev liggende i Fiordene.

Dronning Margareta, Kong Sverres Efterleverske, drog efter hans Død Øster i Vigen, med sin Daatter, Christin, og sin Søster-Daatter, Frue Christin Nicolai Daatter, og agtede at drage op til Gotland (det er, Vester-Gydland) men det syntes Birke-Beenerne ikke raadeligt, at Kongens Daatter skulle drage af Landet: Hvorfore Peter Steiper drog Øster til Oslo, og da han fandt Dronningen, opholdt han sig der i nogle Dage. Imidlertid hendte det sig, at, da Dronningen var i Bad, gik Peter Steiper ind i Dronningens Kammer, og sagde til Christin, Kongens Daatter, at Baglerne vare dem over Hovedet. Jomfruen blev forskrækket, og spurgte, hvad gode Raad han gav? Derpaa tog Peter hende i sin Favn, bar hende til sit Skib, og, da han havde taget Teltet ned, gav hans Folk sig til Aarerne. Men, da de lagde af med Skibene, kom Dronningen i en Hast paa Bryggen, og raabte, at de skulle lade hende faae sin Daatter igien. Peter Steiper svarede, at hun først skulle drage til Kongen, hendes Broder. Da anstilte Dronningen sig meget veemodig, og sagde: Gud give jeg maatte leve den Dag, at jeg kunde giøre eder saa stor Sorg og Harm igien, som I nu giøre mig. Jeg er en Konge-Daatter, og var gift med en Konge her i Landet,

det, og haver ikke uden dette eene Barn med ham, hvilket I nu rover mig fra, ligesom det var Trælbaaren eller et Slegfred-Barn. Saaledes raabte hun efter dem, medens de kunde hore det. Siden drog hun op til Sverrig med hendes Søster-Daatter, Frue Christin. Men Peter førte Kongens Daatter til hendes Broder, Kong Hagen, hvor hun blev vel imodtagen og holden i stor Agt og Ære. Samme Sommer kom til Norge igien Erke-Bisp Erik i Nidros, Bisp Marten i Bergen, Bisp Nicolaus i Oslo, Bisp Niels i Stavanger og Bisp Ifver i Hammer, som havde fulgt Baglerne, og undertiden været i Dannemark, undertiden i Sverrig, og da de vare blevne forligte med Kong Hagen, drog hver til sin Bispe-Stoel, og Erke-Bispen tog heele Landet i Forlig igien. Da kom og fra Island Gudmund den Gode, som var udvalgt til Bisp i Island, og blev Vinteren over hos Erke-Bispen. Baglerne holdte sig oppe i Landet om Sommeren og Hosten, og Ingi, deres Konge havde sit Tilhold paa den store Øe, som ligger udi Mios, med meget Folk, og hans Herrer havde Lænene inde paa Opland: Men deres Bande blev daglig mindre og mindre: Thi alle Indbyggerne gave sig under Kong Hagen, og han blev meget yndet og elsket af Almuen; Thi han viste sig meget from og venlig mod Bonderne; men mod sine egne Folk var han haard og streng, og straffede dem skarpt baade med Ord og i andre Maader, naar de giorde Bønderne nogen Uret.

Bønderne paa Opland forsamlede sig med nogle af Kongens soorne Mænd, og droge ud paa Øen udi Mios med smaa Baade og Flaader: Thi Kong Ingi havde ladet tage alle store Roer-Skibe og Færger ud til Øen. Og da de vare komne til Øen for Dag, søgte de til Kongens Gaard, da han sad endnu og drak med sine Folk. Da nu een af Vægterne kom ind, og sagde dem, at Fienderne vare i Gaarden, sprang Kongen op, bad sine Folk væbne sig, og gaae ud imod dem, at de ikke skulle blive myrdede inde i Huuset. Kongen gik selv ud med de første: Men det varede ikke længe, forend han blev slagen med den største Deel af sine Folk. Da de andre Bagler, som vare forsamlede paa andre Steder, fik det at vide, bleve de forjagede, og flyede nogle til Dannemark, nogle til Sverrig, og andre til deres Paarørende. Men nogle søgte Forlig hos Kong Hagen. Saaledes blev da denne uroelige Hob adspredt og forstyrret.

Samme Vinter var Kong Hagen i Trondhiem: Men efter Juul sendte han sin Brevdrager til Opland, og Øster til Vigen, med Breve og Ordre, hvorefter hans Befalingsmænd og Almuen skulde rette sig, og gav

dem tilkiende, at han næste Sommer vilde komme til Vigen. Ligeledes sendte han venlige Breve og Bud til Sverrig, med Begiæring, at Dronning Margareta og Frue Christin vilde komme til ham, da de skulle blive holdne i største Agt og Ære hos ham. De sendte ham ogsaa venlige Breve og Bud tilbage igien om alt det, hvorom han havde skreven dem til.

1203. Om Vaaren, strax efter Paaske, seiglede Kong Hagen med meget Folk til Bergen, og siden til Vigen, og besøgte alle Kiøbstæder, lige Øster til Elven. Alle Indbyggerne gave sig under ham, og han havde samme Tid i Følge med sig de fornemste Herrer i Landet, nemlig Hagen Galin, Peter Steiper, begge Kong Sverres Søster-Sønner, samt Sigurd og Roar, Kongens Paarørende, og Dagfind Bonde, med mange andre Krigs-Anførere. Da han drog tilbage igien, opholdt han sig længe om Høsten i Sarpsborg. Der tog han til sig en Ædelmands Daatter, ved Navn Inga, som var af fornemme Herkomst i Borgesyssel. Hun var hos Kongen i hans Herberg. Dog vidste ingen af denne Handel, uden Hagen Galin, Peter Steiper og nogle andre af Kongens Mænd, og hun blev frugtsommelig ved Kongen. Derefter drog han Nord til Vigen igien, indtil Oslo, og opholdt sig der nogen Tid. Der kom Dronning Margareta og Frue Christin til ham, som bleve venlig imodtagne, og fulgte Kongen til Bergen, hvor han agtede at blive om Vinteren.

Udi Kong Sverres Tid var der en Mand i Dannemark, ved Navn Erling, som gav sig ud for Kong Magni Erlingsons Søn: Hvorfore Kongen sendte Mænd til Dannemark at opsøge og dræbe ham; men han blev advaret, og flyede til Vester Gydland. Da Kong Hagen fik det at vide, sendte han Bud og Brev til Kong Knud i Sverrig, at der var en Mand i hans Rige, som kaldte sig Kong Magni Søn, og agtede at stifte Ufred i Norge. Da Kong Knud fik denne Tidende, sendte han Folk ud at opsøge ham, og lod ham sætte i det høye Taarn paa Visingsøe. Da han en Tidlang havde siddet der, magede han det ved et Fruentimmer, som bar Mad til ham, at hun bragte Klæder og Lagener ind til ham, hvilke han skar i lange Strimler, knyttede Enderne sammen, og med samme vandt sig ned for Muuren af Taarnet. Og, da Linien ikke var saa lang, at den kunde naae til Jorden, lod han sig falde, og slog det eene Laar i Stykker, saa at han stedse siden haltede. Dog kom han derfra, og begav sig Øster paa Jern-Biergene. Da Kong Hagen fik dette at vide, sendte han sine Mænd til Jern-Bierger Land, og lod ham dræbe. Og de bragte hans Hals-Bog eller

Tegne-

Tegne-Bog til Kongen, hvori hans Navn stod skreven, hvilken Bog siden blev kiendt af dem, som vidste, at den havde tilhort ham.

1203. Samme Sommer kom der en Mand til Skaanor, da Marked der blev holden, og gav sig ud for Kong Magni Erlingsons Søn, hvilken havde først nogen Tid været i Venden; men havde siden en lang Tid siddet i Taarnet paa Visingsoe. Da de adspredte Bagler, af hvilke mange vare komne der til Markedet, fik dette at høre, forsamlede de sig til ham, og vilde antage ham til deres Anforer, forsikkrede ham, at de skulde faae Folk nok, naar de havde en Anforer, som var Kong Magni Søn. Men han svarede dem, at Kong Hagen havde Yndest og Venskab hos alle Undersaatterne i Norge, og som mig er sagt, sagde han videre, saa har de fleeste af Baglernes Hovedmænd givet sig under ham: Hvorfor jeg ingenlunde med saa liden Magt og Styrke begynder denne Handel. Hvorpaa de skiltes ad. Og han drog til Kiøbenhavn, hvor han blev om Vinteren.

Kong Hagen var om Vinteren udi Bergen, og Dronning Margareta, hans Sted-Moder hos ham, for hvilken han lod holde et besynderlig Kiøkken og Bord, og det skeete sielden, at hun gik til Bords med Kongen. Frøken Christin, Kongens Daatter, Kong Hagens Søster, var altid hos hendes Moder. Dronningen kunde ikke vel lide Kongen, men var oftest traurig og ilde tilfreds; men Kongen holdt sig altid mild og venlig imod hende. Frue Christin søgte at holde god Forstaaelse imellem dem. Kongen lod al Ting prægtig tillave imod Juule-Høytid, og da det lakkede mod Juulen, kom der mange til ham, baade hans Lænsherrer og andre hans soorne Mænd. Dronningen havde stort Had og Avind til Peter Steiper og alle de andre, som havde været med ham i Oslo, for at hente hendes Daatter fra hende; men hun fandt stor Behag i Hagen Galin, og søgte altid Trøst hos ham. Juule-Aften sendte Kongen Bud til Dronningen og Frøken Christin, at de skulle komme til Bords hos ham, og Kongens Sal var da fuld af Folk, og enhver var beskikket i sit Sæde, efter gammel Skik og Brug. Dronningen svarede meget vredt, og sagde: Jeg glemmer ikke lettelig, at jeg sad i Høy-Sædet Juule-Aften hos min salige Herre og Konge. Sig Hagen, at jeg ikke kommer i hans Høy-Sæde at sidde. Da Kongen fik dette at høre, giorde det ham ont, at hun ikke med Taknemmelighed vilde imodtage den Æres-Beviisning, som han tilbød hende, og sagde: Endskiønt Dronning Margareta er saa stolt, at hun ikke vil ydmyge sig, og sidde hos os, saa skal dog min Søster Christina komme til os. Det blev da Dronningen sagt, at Kongen

gen var vred. Hun svarede: Meener han, jeg ikke endnu erindrer, at han tog min Daatter fra mig i Oslo, uden han nu minder mig derom igien? Daatteren tog paa hende, og sagde: Moder: giv eder tilfreds, jeg vil blive hos eder. Hun svarede: Det skal saa være, min Daatter. Du skal ikke komme i Uvenners Hænder, saa længe jeg er saa nær, og Gud kand vel ogsaa snart hielpe os fra denne Tvang. Derpaa stod hun op, og gik med hendes Daatter i Kongens Sal, og satte sig i Hoy-Sædet, og Kongen med alle Giæsterne vare meget glade.

1204. Anden Dag i Juulen lod Kongen siunge Messe for sig, og gik siden med nogle faa Mænd i sit Kammer, hvor han lod slaae sin Median-Aare. Dernæst aad og drak han lidt, og gik siden ikke til Bords, førend Hoymesse var ude i Christ-Kirke. Ved Bordet holdt han sig stille og indgetogen, og vilde ikke have Lys nær ved sig. Han aad og drak kun lidet, og talede ikke heller meget. Tredie Dag i Juulen lod han siunge Messe for sig i sit Senge-Kammer, og da han siden gik til Bords, befandt han sig meget svag; Hvorfore han strax efter Maaltid gik i sit Kammer, og lagde sig til Sengs. Natten derefter tog hans Sygdom meere og meere til. Den femte Dag i Juulen blev hans heele Legeme opsvolden. Og der blev ikke mange tilstæde, for at gaae til ham. Hans onde tog til hver Dag, indtil den ottende Dag i Juulen, da han døde. Og der var hans heele Legeme blaa og opblæst, saa at det neppe lignede et Menneskes Legeme. Han blev begravet udi Christ-Kirke paa den nordre Side, tvert over for Kong Sverres Grav. Og alle Indbyggerne sørgede for ham, og sagde, at de ved hans Død havde faaet den største Mande-Skade.

Kong Hagen var en deylig Mand, vel skikket paa sine Lemmer, og hans Ansigt og Haar havde en deylig Coleur. Han var maadelig høy, dog meget høyere, end hans Fader. Han havde et klart og reent Maal, og var veltalende, og han havde meget forandret sit Væsen, siden han blev Konge, dog alt til det beste. Han var stille, samt meget anseelig og ærværdig, naar han sad i sit Kongelig Sæde.

XXVII.

Kong Gutorm Sigurdson.

1204. Den tiende Dag udi Juul holdt Bispen Raad med Kongens Hoffinder og de fornemste Mænd, hvem de skulle tage til

Konge

Konge igien. Og de bleve alle eenige i at udvælge Gutorm Sigurt Lavardson, Kong Sverres Sonne-Son og Kong Hagens Broder-Son til Konge, som var fire Aar gammel. Det blev og besluttet, at Hagen Galin skulle paa Kongens vegne forestaae Riget og det Kongelige Hof. Men Peter Steiper, og Einer, Kongens Svoger skulle opfostre Kongen, og have ham under Opsyn. Dette blev saaledes eendrægtig samtykt og stadfæstet med Vaabne-Tog. Og da de gik til Bords, ledte Herrerne Kongen ind, satte ham i Konge-Sæde, og giorde ham Kongelig Æres-Beviisning. Dernæst tog Kongen et Sverd, og bandt ved Hagen Galins Side, haug en Skiold paa hans Axel, giorde ham til Greve med alle Herrernes Samtykke, og satte ham paa Bænken hos sig; Og til den Ende holdte de ogsaa Krigs-Folkene samlede. Derefter sendte Kongen og Greven Brev til Trondhiem, at Inge, Baard Gutorms Sonne-Son, skulde have heele Trondelagen i Forlæning.

Da dette rygtedes i Dannemark, var Erling Stenveg i Kiøbenhavn, og alle Baglerne, som om Vinteren tilforn havde været hos ham, søgte strax til ham, saa han fik snart en Bande samlet. Der kom til ham fra Norge Torleif Skalper, Arnbiorn, Trold, Od, Tand, Agmounds Sonner, og de sendte Bud til Norge, at alle de, som vilde styrke deres Bande, skulde komme til dem i Aalborg. Erling drog til Kongen i Dannemark, beklagede sig for ham, og begiærede Hielp, foregivende, at Kongen var hans Paarørende, og burde derfore giøre ham Bistand. Hvorpaa Kongen lovede ham Hielp og Bistand til at bekomme sit Fæderne-Rige. Derpaa begyndte Erling udi Faste sin Reise fra Kiobenhavn, og drog til Aalborg med sin Bande. Der kom til ham fra Norge, Reider Sendemand, Philippus af Vegene, Jon Dronning og Salve Disterson, og han fik Skuder og Skibe, med hvilke han drog over til Vigen i Norge, og siden til Oslo. Og alle Indbyggerne gave sig under ham.

Erling bad Bisp Nicolaus, som var udi Oslo, at han vilde tage Beviis af ham paa sit Fæderne (det er, paa hans Herkomst) men Bispen vilde ikke tillade, at det skulde skee udi Oslo. Men da Lænsherrerne og de fornemste Mænd lagde sig der imellem, og styrkede Erlings Begiæring, bad Bispen ham bære gloende Jern, om han vilde beqvemme sig dertil udi Sarpsborg. Derpaa drog Erling til Borg, og fæstede Jern-Byrd. Men da han skulde giøre Prøve, sagde Bispen, at han maatte drage til Tonsberg, og der giøre sin Beviisning i den Danske Konges Nærværelse, som snart var ventendes derhen, og vilde ufeilbarlig vide, hvor vidt Erling foer med

Sandhed: Thi dersom det skeete med Kongens Villie, og gik lykkelig af for ham, maatte han vente sig Hielp og Bistand af Kongen: Men, dersom han foer med Løgn, havde han Straf at vente af ham. Erling lod sig dette vel befalde, og accorderede Bispen sin Begiæring, saasom han stolede paa Guds Hielp og Bistand i denne sin retfærdige Sag: Hvorpaa han drog til Tousberg.

Det første Bisp Nicolaus havde faaet at vide, at Erling samlede sine Folk i Dannemark, drog han til Kongen sammesteds, og spurgte ham, om han vilde giøre samme Erling Bistand? Kongen sagde, ja; efterdi han havde lovet ham det for Slægtskabs Skyld. Derpaa sagde Biskopen: Det kommer mig underligt for, Herre, at saa viis en Fyrste, som I er, vil lade Folk oprøre udi eders Land, og hielpe dem at stride imod et andet Kongerige, hvis Regent ingen veed, af hvad Slægt og Herkomst han er: Og jeg meener, at han er en Torpers Søn i Opland, og for sin Løgns Skyld er bleven forviist sit Fæderneland, og haver længe været forhadt af alle brave Folk. Men dersom I vil sende eders Krigshær til Norge, for at stille den U-orden, saa at Guds Vrede og Plage, som Landet ved Baglernes Oprør er underkast, da sætter een af eders egne Paarørende derover, som I veed at være eder troe og lydig: Thi Gud har nu styrtet alle Baglernes Anførere, som havde nogen Forstand til at føre dem an, efterdi de brugte deres Forstand meere til ont, end got, og nu har de taget et *barnagtig* og *vanvittig* Menneske til Konge over sig, og selv veed de ingen gode Raad. Kongen svarede: Mine Paarørende ere saa vel forsørgede her i Dannemark, at de ikke vil drage til Norge med disse Folk. Bispen sagde: Jeg veed en Mand, som er vel skikket til at tage imod denne Post, nemlig eders Paarørende, Her Philippus, Kong Ingis Søster-Søn i Norge; thi han besidder alle de Egenskaber, som sømmer en Konge eller Regent. Da Bispen ofte og viselig havde forestillet Kongen denne Sag, kom det tilsidst saa vidt, at Kongen samtykte deri, og lovede næste Sommer selv at ville komme til Norge. Hvorpaa Bispen drog igien.

1240. Sommeren derefter drog Kong Valdemar over til Norge med 300 Skibe, og kom til Tønsberg om Botolphi Tid. Han havde med sig Philippus Simonsøn og Eltho Kaaresøn, som vare Nordmænd. Philippi Moder var Margareta Arnes Daatter paa Stads Rein. Margareta var Kong Ingi Haralds Søster paa Moderens Side. Og Orm, Kongens Broder-Søn var Ifver Sneises Søn. Kong Valdemar havde lovet Bisp Nicolaus,

Nicolaus, at Philippus skulle blive Anforer for Baglernes Trop, dersom de selv vilde samtykke det; hvilket da det blev forestillet Baglerne, raabte alle Anforerne for Troppen derimod, og sagde, at de vilde have Kong Magnussøn til Konge, som var fød og baaren dertil, og de vilde ingenlunde staa under den Konges Regiering, som ikke vare af høyere Herkomst, end de; men vilde heller skille deres Trop ad, og enhver see sig forsynet. Bønderne svarede ogsaa, at hvis der var nogen Konge-Søn forhaanden, da vilde de give ham Konge-Navn, og være ham behielpelige og lydige: Men hvis saadan en ikke fandtes, da vilde de ingen Opror giore indenlands. Da Bisp Nicolaus fornam, at denne Trop ikke kunde blive bestandig, med mindre Erling blev antagen til Konge, sagde han til ham: Mig synes, at Bønderne ere meget uvillige til at antage sig nogens Partie, saa at du kun liden Hielp kand vente af dem, med mindre jeg staar dig bi, og forfremmer dig herudi. Thi jeg veed vist, at dersom dit Jern-Byrd ikke lykkes for dig, da lader den Danske Konge dig dræbe, og, endskiont jeg vel kand tænke, hvem din Fader har været, saa kand jeg dog vende Sagen, hvorledes jeg vil. Hvis du derfore vil forøge Philippi, min Paarørendes Ære og Værdighed, og giore ham til din Jarl, saa vil jeg holde dit Partie, og hielpe dig at reise denne Trop, og staa dig bi af al min Magt, med alle mine Slægtinge og Venner, og hvad jeg formaaer. Det blev da endelig besluttet dem imellem, at Philippus skulle blive Greve, saa fremt Erling vilde blive Konge.

Erling Stenveg drog til Tonsberg, og fæstede Jernbyrd anden gang. Og Bisp Nicolaus viede Jernet. Men Kong Valdemar, som der var ankommen, stavede ham Eeden for, og raadede over Jernbyrden (det er, hvor mange gloende Jern han skulle bære: Da Tiden kom, at Erling skulle befrie sig, satte Kong Valdemar bevæbnede Krigs-Folk uden om Kirken; hvoraf man nok kunde mærke, hvad Erling var tillavet, om noget havde mislinget for ham. Bisp Nicolaus ledte Erling frem i Chors Doren, da han blottede sin Haand, og han holdt Erlings Haand op, lagde sine Fingre deri, og sagde med høy Røst: Han haver vel giort sig frie, jeg haver aldrig seet nogen Haand komme saa uskad fra Jernet, som denne 1204. Kongen stod strax uden for Chors-Doren, og alle hans Folk neden fore i Kirken: Hvorpaa de alle begyndte at takke Gud, og siunge: Te Deum Laudamus. Erling var den Dag Kongens Giæst, og Kongen skiænkte ham 35 Orlogs-Skibe, med al deres behørige Udrustning. Dagen derefter blev Erling antagen til Konge paa Houga-Ting, og der gav han Philippus Greve-Navn.

Nogen Tid derefter drog Kong Valdemar med alle sine Folk fredelig bort af Norge til Dannemark, og giorde ingen Mand Skade. Derpaa søgte mange til Erling, og giorde ham deres Eed. Følgende Lænsherrer forsamlede sig til ham, Arnbiorn Jonson, Helie Byrieson, Asbiorn Koppere, Giurt Bentes Søn, Gutorm Tuarre, Orm Lasve, Tord Dotte, Bendict af Gummonæs, Simon Kyr, Kolben Rode, Giurt Skielge, og de havde mange Folk og skionne Skibe med sig. Ved St. Hans Tid droge de ud til Sarpsborg, og holdt Ting der, hvor Erling blev antagen til Konge, og Philippus til Greve. Siden droge de til Tønsberg igien, og Bisp Nicolaus drog med dem. Da Birke-Beenerne fik det at høre, romte de Nord i Landet, en Deel til Bergen, og en Deel til Trondhiem.

Dronning Margareta var udi Bergen efter Kong Hagens Død, og var tillige med sine Mænd mistænkt af alle for Kongens Død, og det kom paa det sidste saa vidt, at hun og hendes Tienere bleve offentlig beskyldte, at de havde forgivet Kongen; men hun nægtede det, og paastod, at hun og hendes Tienere vare uskyldige deri. Hagen Galin undskyldte hende, og hialp hende meget i den Sag: Men Lænsherrerne og Kongens beste Venner trængte saa haardt paa denne Sag, at Dronningen maatte skaffe en Mand til at bære Jern for hende og alle hendes Mænd, til Undskylding og Beviis i denne Sag. Den Mand, som bar Jernet, ved Navn Peter, blev meget ilde brændt: Hvorfore han strax blev henledt og druknet. Men Kongens Tienere og Krigs-Folk begyndte at knurre, og sagde, at Dronningen havde fortient samme Straf. Hvorudover hun blev forskrækket og søgte Hielp hos hendes Venner. Hagen Galin stod hende troelig bi, og skaffede hende Folk og Befordring til at komme ind i Sogn, og derfra op til Valders til Erling paa Ovidme, som befordrede hende siden til Værmeland, og siden til Sverrig. Frue Christin blev tilbage hos Hagen Galin, og stod i besynderlig Venskab med ham.

1205. Om Sommeren, da Birke-Beenerne fik at høre, at Baglerne havde faaet samlet en stor Bande i Vigen, samt hvorledes al denne Handel var tilgaaen, droge de til Trondhiem. Hagen Galin havde Frue Christin med sig, og lod meget Krigs-Folk blive tilbage i Bergen med følgende Anførere, Dagfind Bonde, Torgrim af Lianæs og Tore Bruse. Da Greve Hagen Gallin kom til Trondhiem, lod Kongen og han stevne Almuen til Ører-Ting, og samlede Krigs-Folk.

Strax

Strax derefter fik Kongen saadan en Sygdom, at ham syntes, ligesom han blev stukken over sit heele Legeme med skarpe Søm. Og, da man spurgte ham, naar han forst fandt til dette onde? sagde han, at den Svenske Kone (nemlig Frue Christin) satte ham paa sine Knæe, og trafvede ham omkring hans Legeme, hvorpaa han strax fik denne Sygdom 1205. Nogle Dage derefter døde Kongen af samme Sygdom, og blev begraven udi Christ-Kirke. Hagen Jarl raadede over Krigs-Folket, og havde en stor Armee.

Kong Sigurd Haraldson havde en Daatter, ved Navn Cæcilia, som blev hæderligen opfostret i Trondelagen, som et Konge-Barn sømmede. Og da Kong Sverre begyndte at stride om Norges Krone, som for er meldt, fandt han hende udi Værmeland, erkiendte hende for sin Søster, og talede ofte med hende. Og hun var da gift: Thi da Erling Skakke arbeydede paa at ødelegge al Kong Harald Gilles Slægt og Afkom, blev Cæcilia gift i Værmeland med Folkvider Laugmand. Deres Søn var Hagen Gallin, Greve udi Norge. Da Cæcilia fik at vide, at Sverre, hendes Broder, var bleven Konge udi Norge, drog hun fra hendes Mand; Thi hun kunde ikke vel lide ham. Og han overlod hende Gielmin at boe paa, hvor hun var opfostret.

Baard Gutormson paa Reine var Asulf Skulesons Søn, og Skule var Toste Jarls Søn, som tilforn er meldt udi Harald Haardraades Historie. Asulfs Moder var Guron Nefstens Daatter. Hendes Moder var Ingerid, Kong Sigurd Sirs Daatter. Gutorms Moder var Thora, Skofte Ogmundsons Daatter. Ogmund var Torberg Arnesons Søn, og Ogmunds Moder var Ragnhild Erling Skialgsons Daatter. Tores Moder var Sigrid, Tord Fallesons Daatter, som var St. Olufs Fændrik. Sigrids Moder var Alof, Einar Tambeskielfvers Daatter. Alofs Moder var Bergliot, Hagen Jarls Daatter.

Baard Gutormson var en Lænsherre, ligesom hans Forfædre havde været for ham, han var en rig og deylig Mand, sagtmodig og stille, og holdt sig vel. Han boede paa Reine, da Kong Sverre kom til Riget, og kom snart udi stor Venskab med Kongen: Hvorfore han tilsidst begiærede, at Kongen vilde give ham sin Søster til Ægte. Kongen samtykte det; men Erke-Bisp Øjsten vilde ikke tillade det, saa længe hendes Mand, Folkvider levede: Hvorudover Cæcilia drog til Erke-Bispen, og talede med ham udi Kong Sverres og mange Lænsherrers Nærværelse, og spurgte ham, om han havde forbudt hende at gifte sig med hendes Paarorendes Raad? Han sagde,

ja. Og bad hende drage til Værmeland til hendes ægte Mand. Hun svarede: Jeg maa bekiende, at jeg haver ingen Ægte-Mand: Thi da Erling Skakke, og Kong Magnus hans Søn, havde ihielslaaet alle dem af mine Paarørende, som de kunde overkomme, og havde nogen Fare at vente af, skikkede de mig udenlands, og gav mig Folkvid Laugmand til en Concubin imod min Villie og Samtykke. Dog vidste jeg mig ingen Raad at slippe derfra, forend min Broder kom her til Riget, og jeg meente, det jeg nu hos ham var frie for saadan Sag. Strax derpaa beviiste hun dette hendes foregivende med sandfærdige Vidnesbyrd. Hvorpaa Bispen tillod hende, at gifte sig, og Kongen giorde hende et hæderligt Bryllup med Baard Gutormson, og de avlede en Søn sammen, som blev kaldet Ingi, og siden blev Konge i Norge. Og noget derefter døde Cæcilia, Kongens Daatter, og blev begravet udi Christ-Kirke Norden for Choret, og hendes Grav blev kostelig prydet. Baard Gutormson fik siden til Hustrue Ragnfrid Erlings Daatter paa Qvidne, som var Lænsherre i Valders. Deres Børn vare Sigurd, Asulf, Gutorm og Skuli, og en Daatter, ved Navn Ingeborg, som fik Alf af Trondberg, og fik en Søn ved ham, som blev kaldt Erling hin Unge. Baard døde udi Bergen, Sommeren efter Slaget imellem Kong Sverre og Øyeskiæggerne i Florevaag, og blev begraven i Christ-Kirke paa den nordre Side i Choret, og hans Grav blev herlig prydet. Derefter drog hans Søn Ingi, til Kong Sverres Hof, hvor han blev opfødt.

XXVIII.

Kong Ingi Baardson.

Efter Kong Gutorms Død gik Lænsherrerne i Raad, hvem de skulde tage til Konge igien. Og de fleeste gave deres Stemme og Samtykke paa Greve Hagen Gallin: Men Erke-Bisp Erik satte sig derimod, og sagde, at der var nogen Dispute og U-eenighed imellem dem. Ligeledes beraabte han sig og paa det Venskab, som Hagen Jarl, havde indgaaet med den Svenske Frue Christin. Samme Tid kom Bønderne af alle Læne i Trondelagen, som vare stevnede til Ører-Ting, at kaare og udvælge sig en Konge. Og bleve da udnævnte de Brødre Hagen Galin og Ingi Baardson og Sigurt, Kong Sverres Søster Sønner, som ogsaa Roar, Kongens Paarørende, og Peter Steiper, Kongens Søster-Søn, hvis Hustrue

var Jngeborg, Kong Magni Erlingsøns Daatter. Om disse Herrer blev der længe holdt Raad, og adskilligt samtykt iblant Lænsherrerne. Men tilsidst blev Øirer-Ting sat, og St. Olufs Skrin der opbaaret. Erke-Bisp Erik og Clericiet fulgte med paa Tinget. Og da de havde talt sammen om Konge-Vallet, blev der appelleret til Loven, at Bonderne burde udvælge sig en Konge, hvilket de alle samtykte. Bonderne gik i Raad, hvem de skulle tage til Konge af disse tre Kong Sigurds Dottre-Sonner, nemlig Hagen Jarl, Jngi Baardsøn og Sigurd Baardsøn. Dog faldt de alle paa at vælge Sigurd; thi han var stille, retviis, ydmyg og kiærlig i Omgængelse. Men nogle satte sig derimod, og sagde, at han ikke var i Stand til at føre noget Regimente, og Fienderne vare nu komne i Landet med en stor Krigs-hær; men Hagen Jarl var allerbest skikket til at forestaa Krigs-Folket. Og det kom saa vidt, at Lænsherrerne vilde endelig have Hagen til Konge. Men Bonderne sagde: Det er alles vores Villie, at vi ikke vil have den til Konge, som er af Gotisk Slægt paa sin Faders Side; men vi vil heller have den, som er kommen af Konge-Slægten lige nær med ham, og er paa Fædernes Side af den beste Slægt i heele Trondelagen, og det er Jngi Baardsøn. Derpaa blev Jngi med Erke-Bispens Raad, samt alle Lænsherrernes og meenige Bonders Villie og Samtykke udvalgt til Konge 1205, og de soer ham al Huldskab, Troeskab og Lydighed; hvorimod han giorde sin Eed, at han vilde handle med dem alle efter Landets Lov. Derefter gave alle de gamle Hofbetientere og svorne Mænd sig under ham, som havde tient de forrige Konger. Men Hagen Jarls Venner og Tilhængere begyndte at knurre, og sagde, at han var bedre skikket til at forestaae Krigs-Folket, end Jngi Baardsøn, hvilket og Krigs-Folket samtykte. Hvorudover det tilsidst blev saaledes bilagt og besluttet, at Jngi skulle være Konge, og Hagen skulle være Jarl og Anfører for Krigs-Folket, og oppebære halv Kongelig Rettighed med Jngi. Hvorpaa Jngi giorde ham til sin Jarl, og Hagen soer ham Huldskab og Mandhaftighed. Siden tildomte og samtykte Bonderne Kongen halv Magt og Rettighed at udskrive Krigs-Folk af Riget. Dernæst giorde Kongen og Greven sig i en Hast færdige med meget Folk og mange store Skibe.

Efter St. Olufs Dag om Sommeren droge Baglerne fra Tonsberg med deres gandske Armee, da de havde 35 Skibe, og de seiglede Nord langs med Landet, og optoge Leding (det er, hvad der hører til Krigs-Rustning) og al Kongens Rettighed. De droge langsom frem, og, da de kom

til Bergen, vare Birke-Beenerne paa Slottet, som for er meldt. Baglerne gik da ind i Byen, og de søgte nogle gange til Slottet, for at erobre det. Da sagde Erling Stenveg til Baglerne: Skyder ikke paa dem; thi de ere mine Mænd. Baglerne laae paa Skibene om Natten, og en Deel laae for Anker, en Deel ved Munke-Bryggen, og gik op i Byen. De droge ofte for Slottet, og skiøde paa hverandre, saa at nogle bleve saarede, men faa døde. En Dag lagde Erling ud til Holmen med nogle Jagter, og lagde til ved Biskops Bryggen, og gik saa med sine Folk til Christ-Kirke. Da Birke-Beenerne saae det, gik de imod dem, og vexlede Skud med dem. Da Birke-Beenerne saae, at Baglerne ikke vare stærke, søgte de allevegne til, saa at Baglerne vigede tilbage. Men Erling sprang i Vandet, gav sig under, og kom saaledes til Skibs med sine Folk, efter at mange vare slagne. Da spurgte Baglerne Erling, om de, som vare paa Slottet, endnu vare hans Mænd. Strax derefter droge Baglerne fra Bergen, Nord i Landet, og satte Befalingsmænd i alle Lænene, indtil de kom til Rugsund, hvor de opholdt sig udi tre Uger. Der optog Nicolaus sin Landgilde, og der kom mange udskrevne Krigs-Folk til dem. Der kom Endre Høygre og Loden Stallere med mange Folk, Nicolaus Botolfsson og hans Broder, Karlunger samt Kalf af Horning. Der fik ogsaa Baglerne Efterretning om, at Birke-Beenerne havde udvalgt sig en Konge og Greve, og vare ventendes Nord fra Landet med en stor Armee: Hvorudover Bisp Nicolaus og Baglerne bleve eenige om at drage til Bergen igien, og indtage Slottet: Hvorpaa de seiglede til Bergen, og lagde ind i Laxe-Vaagen.

Bispen havde en Østerlænding hos sig, som gav sig ud for at kunde giøre Bolverker med saadan Konst, at de med samme kunde ruinere Slottet, og sagde, at han havde været med at nedbryde mange Slotte og Fæstninger ved samme Konst, og, hvis han ikke viiste tilstrækkelig Prøve, maatte de sætte ham paa Vaalslengen eller Bliden, og skyde ham ind paa Slottet. Der blev meget stort Tømmer tilført med andet, hvad dertil behøvedes. Men medens de havde dette fore, fik de Efterretning, at man havde seet Birke-Beenernes Seigl Nord paa Stafve-Fiord. Hvorfore Bispen lod blæse Folkene sammen, og holdt Raad med Anførerne paa Skibene, hvad de skulle fange an. Erling Stenveg gav det Raad, at de der skulle oppebie Birke-Beenerne, og stride imod dem: Hvilket Raad de fleeste af Baglerne fulgte. Men Bispen sagde til ham: Dersom du her ved denne Søe-Borg vil stride imod Birke-Beenerne, da skal du ikke behøve, at bære Omsorg for dine Folk, efter

ter denne Dag, og de, som raader dig dette, betænker og overveyer ikke deres Evne og Formue: Hvorfore jeg raader, at vi strax seigler Øster i Vigen, og der strider mod Birke-Beenerne, naar de besøger os. Dette Raad blev antaget, og de seiglede Nætter og Dage, indtil de kom til Tønsberg, og Bispen drog til Oslo.

Birke-Beenerne kom til Bergen, strax efter at Baglerne vare dragne bort, med mange Folk og mange store Skibe, og fordi det lakkede mod Vinteren, vilde de ikke drage efter Baglerne, men bleve nogen Tid i Bergen, og drog siden til Trondhiem igien. Baglerne vare den Vinter udi Tonsberg. Men begge Partier havde deres Anforere og Krigsfolk ude, og giorde hverandre ofte stor Skade: Af Birke-Beenerne vare Ulfham, Harald Kesig og Gudleg Fladbond: Af Baglerne Tarald Ogmundsön, Gudleg Skreding, Benedict af Gumonæs i Valders, Jon Gretmand og fleere andre.

Samme Vinter sendte Bisp Nicolaus sine Mænd op til Valders, og vilde lade toge Baard Gutormsøns Sonner, Gutorm og Skule. Men Erling Bonde, som havde dem at opfostre, fik Kundskab derom, og sendte dem hen i en Skov-Bygd, for at blive der saa længe Baglerne vare i Valders 1206. Siden sendte han dem til Trondhiem, til Kong Ingi, deres Broder, og de bleve der hos ham. Samme Vinter var Erik, som siden blev Konge i Sverrig, hos Kong Ingi. Og om Juulen udi samme Vinter holdt Hagen Jarl Bryllup med Frue Christin Svenske. Sommeren derefter lod Kong Ingi udskrive Folk af heele Trondelagen, og over alt Norden for Stad.

Kong Ingi og Hagen Jarl droge Norden til med en stor Skibs-Flode og Armee, og de havde mange af deres Herrer udi deres Læne for sig. Einer Kongens Svoger var i Stavanger, og Baglerne havde udgiort 27 Skuder og Jagter, og agtede at drage til Bergen. Da de kom til Field-Byrg, fik de at hore, at Kongens Svoger, Einer var i Stavanger med sine Folk, og vidste intet af deres Komme: De seiglede derfor tilig bort om Dagen, og kom ved Middags-Tid ind til Stavanger: Einer var den Tid paa et Stevne angaaende et Forlig, og tænkte ikke, at Baglerne skulde komme saa hastig over ham. Da han derfore saae, at han ikke kunde undkomme, lob han op i Taarnet i St. Svetonii Kirke. Baglerne brod Kirke-Dorren op, og tilbod Einer Fred og sikker Geleide. Tilsidst gik han med sine Mænd ned af Taarnet, og ind i Choret, hvor han aflagde sin Eed, at han aldrig siden skulde stride imod Erling Stenveg. Derpaa gik de ud af Kirken med ham. Erling og Anforerne vilde da holde hvad de havde lovet Einar, men

Krigs-Folket vilde raade. Da Einar saae, hvorledes det vilde falde ud, sagde han: Krank og svigefuld er Baglernes Fred og Leide. Og strax derpaa blev han dræbt med fire af sine Mænd, da de tilforn havde dræbt hen ved 50 af dem, som de havde taget ud af Kirken, endskiønt de havde givet dem sikker Geleide. Da Baglerne havde giort et stort Bytte i Stavanger, droge de tilbage igien til Tønsberg.

Kong Ingi og Hagen Jarl kom med deres Skibs-Flode til Bergen, hvor de opholdt sig nogen Tid, og seiglede siden Øster i Landet. Baglerne vare da i Tønsberg, og havde tillavet deres Skibe, for at drage Nord i Landet. Men da de spurgte Birke-Beenernes Ankomst, holdte de Raad sammen, hvad de skulle gribe til. Bisp Nicolaus raadede dem at drage til Dannemark, og ikke stride mod Overmagten. Det Raad blev antagen, og Baglerne seiglede til Halland, hvor de laae i Havn en Tidlang. Birke-Beenerne droge til Tønsberg, og holdte Houge-Ting, paa hvilket Kong Ingi af alle Undersaatterne blev antagen til Konge, og Hagen til Greve. Derefter droge de til Sarpsborg, hvor Ingi ogsaa blev antagen paa Borge-Ting til Konge over heele Landet, og Hagen til Greve. Dernæst undertvang de sig heele Vigen, satte Befalingsmænd over Lænene, og droge siden til Tønsberg igien.

Da Baglerne fik det at vide, fattede de denne Resolution, nemlig Greve Philippus drog Nord i Vigen, og med ham Arnbiørn Jonsøn, Philippus af Vegene, Reider Sendemand, Nicolaus Botolfsøn, Atle Gredmand, Helie Byriesøn, og havde hen ved 20 Skibe med sig. Erling Stenveg blev tilbage i Halland med nogle af Folkene. Men Bisp Nicolaus var tilforn draget til Kiøbenhavn. Baglerne seiglede hastig, og agtede at komme uforvarendes paa Birke-Beenerne. Da de kom i Hafsten-Sund, lagde de derind, og vilde blive der til om Aftenen, at de kunde seigle over Fiorden om Natten. Men da der kom en liden Kog seiglendes dem forbi, og lagde Vester ud paa Fiorden, mærkte de, at der var kommen Tidende til Byen for dem: Hvorfore de lagde ud paa Fiorden efter Koggen det stærkeste de kunde. Men da de ikke kunde naae den, droge de til Halland igien til deres Folk, med hvilke de strax derefter seiglede over til Aalborg, og da de havde været der nogen Tid, kom Bisp Nicolaus til dem.

Samme Sommer satte Birke-Beenerne Peter Steiper over Rye-Fylke i Einers, Kongens Svogers Sted. Men Peter var draget Øster med Birke-Beenerne, og havde sat Ani sin Søster-Søn over Lænet i sit Sted. Da kom Serqver Snapper, Simon Erlingsøn Stakhals, Halle Ogmundsøn

son af Egeland, og Byrie af Stange oven fra Opland ned i Hardanger, og dræbte Erling og hans Søn. Samme var Torgrims Lænsmand af Lydanæs. Siden droge de hen at opsøge Ani og Torkild, over hvilke de kom uforvarendes i Karmsund, og dræbte dem med 35 Mænd.

Baglerne knurrede over, at de skulde tøve saa længe i Aalborg; Hvorfore de seiglede over til Vik udi Halland igien. Derfra seiglede de til Ogsund uden for Konghelle, og gik der paa Landet. Dernæst sendte han Loden Stallere og Arnbiorn Jonsøn, samt 200 Mænd med alle deres Skibe tilbage igien til Halland. De lagde ind Sønder i Vin-Aae, og satte deres Skibe derop. Der gik Bisp Nicolaus af sit Skib, Bogeskreppen, og drog Landveys Nord i Vigen. Baglerne droge da en Deel til Lands, en Deel med Skuder og Jagter til Sarpsborg, og derfra til Mios, og Nord over Hedemarken. Da de kom til lille Hammer, kom Gudleg Fladbønd udaf Skoven med fire Mænd, og dræbte Od Tand, Amund Lyns Søn, og løb siden i Skoven igien. Siden droge Baglerne Nord over Fieldet til Orkedal, og siden til Nidros, hvor de stevnede til Direr-Ting. Der indfandt sig kun faa Folk og Erling blev der antagen til Konge, og Philippus til Greve. Siden satte de Befalingsmænd over Lænene; men de fik liden Rettighed af Bønderne.

Da Kong Ingi og Hagen fik at vide i Bergen, at Baglerne vare i Trondhiem med deres gandske Krigshær, deelte de hvad Folk de havde. Kong Ingi drog Nord i Landet, og Hagen seiglede Øster til Halland, til dem, som havde Baglernes Skibe i Forvaring udi Nisaa. Der blev Arnbiorn Trold, Amund Lynds Søn, slagen med 30 Mænd. De andre flyede op i Landet, og Hagen Jarl tog Bogeskreppen og alle Baglernes Skibe, og satte Ild paa en Deel, men nogle bragte han med sig Nord i Landet, og kom til Bergen silde om Høsten, hvor han forblev om Vinteren.

Kong Ingi drog til Trondhiem: Men Baglerne havde sendt Asbiorn Kop, og Torald Skinkring Sønder til Møre med to Skuder, for at forsvare Landet. Da Birke-Beenerne seiglede uden for Stim, og saae Baglerne komme roende, forfulgte de dem, og joge dem paa Landet. Nogle roede ind til Tingvold, hvor de fandt Gutorm Tvarre, Lænsherre, som blev slagen med mange af sine Folk. Silde om Aftenen lagde Asbiorn Kop ind til Solskiel. Men om Natten kom Birke-Beenerne over ham, og jog ham paa Landet med alle sine Folk. Og om Natten holdte de Vagt paa Øen, at ingen skulde komme bort. Om Morgenen randsagede de Øen, og dræbte

alle dem de fandt. Men Asbiørn undkom med nogle af sine Folk. Birke-Beenerne seiglede Nord, og ved Agdenæs tog en Skude fra Baglerne. Siden lagde de ind til Byen. Da Baglerne saae deres Skibs-Flode, droge de bort af Byen over Broen, og op til Sæloe, dernæst over Skaanefield til Østerdalen, og derfra til Hedemarken, hvor de bleve indtil Juul, og havde meest deres Tilhold paa den store Øe udi Mios. Efter Juulen droge de til Oslo.

Strax efter Juulen droge Baglernes Anførere ud i Læuene. Philippus af Vegene havde Borgesyssel, og han lod bygge to Skibe. Asbiorn Kopper af Folden lod bygge et Skib, Torald Ogmundson et i Oslo, Skinner Lange et i Onsø, Tosten Tiuf et i Skottenæs, Jon Dronning to ved Got-Elv, Gudolf af Blakkested og Gunnar Verson i Lidum to, Reider Sendemand to i Drafne (det er, Drammen) Philippus Jarl lod bygge to, Tord Dokke et, Hunnolf Hette og Gunni Lafve to i Skine, Giurd Bendson et i Visedal, Arntord Fokke et i Bierghæret; og der blev i alt bygt to og tive Skibe.

Jon Dronning var Lænsherre Øster ved Elven. Samme drog meget ud i Lænet. Da han engang var til Giæst hos en Bonde, ved Navn Trond, som havde en deylig Hustrue, lod han kalde baade Bonden og hans Hustrue ind til sig. Da de kom ind, lod han skyde Bonden ud paa Dorren igien, og beholdt hans Hustrue hos sig. Da Bonden klagede over denne Handel, tillagde han ham noget, som han var uskyldig udi. Endskiont Bonden sagde nej dertil, lod dog Jon ham binde ved sin Hestes Rumpe, og forte ham til Skibs med sig, og Bonden maatte løse sig med en halv Mark Guld.

Faa Dage derefter gik Jon Dronning, selv anden, op til den Kirke, som laae nær derved. Men Trond laae selv ottende paa Bierget, som ikke var langt derfra, og lurede paa ham. Da Jon gik i Kirken, løbe de i en Hast ned, og søgte til ham i Kirken. Jon søgte ind i Choret, men Trond skiod til ham med et Spyd, og saarede ham. Derpaa løb han ud igiennem Chor-Dorren, men Trond forfulgte ham, og da han havde dræbt ham paa Ageren, neden for Kirken, hug han Hovedet af ham. Jons Liig blev fort til Konghelle, og begravet i Munke-Klosteret, og Trond drog til Birke-Beenerne. Men Gundbiorn, Jons Broder, hevnede siden hans Død, og dræbte ni Mænd derfore, og hug det eene Been af syv Mænd.

Erling Stenveg samlede alle sine Folk i Tonsberg, med alle de nye Skibe han havde ladet bygge, samt alle de Jagter og smaa Skibe, han kunde

faae

faae dertil. Birke-Beenerne havde faaet Kundskab om hans Skibsbygning, og at han agtede sig af Landet med dem. Erling seiglede da med sin gandske Flode først Øster til Onsoe om Langfredag. Anden Dag i Paaske seiglede han tilbage igien til Grundholms Sund, og kom om Søndagen i Esienæs Øer med 22 Skibe, hvor han gav sine Folk tilkiende, at hans Forsæt var at drage Nord i Landet. Nogle raadede til, og andre fra. Tredie Dag derefter kom han i Ranne-Sund, og nogle af Anførerne bleve liggende tilbage med 4 Skibe i Esienæs Øer, som ikke vilde følge ham. Erling drog Nord ved Landet, indtil han kom til Folkes Steen. Da han der saae en Skude, som Birke-Beenerne vare paa, og var ladet med Victualier, forfulgte han den ind i Regevaag, hvor Birke-Beenerne løbe i Land, og han tog Skuden med Victualierne, og roede til Skornsund om Aftenen. Siden seiglede han Nord til Moster, hvor han holdt Ting eller Gemein med sine Folk, og spurgte dem til Raads, om han først skulle drage til Bergen, eller strax til Trondhiem. De fleeste raadede, at han først skulle drage til Bergen, siden deres Komme var Hagen Jarl ubekiendt. Men Reider Sendemand raadede derfra, og vilde, at de strax skulde drage Nord, hvor Kongen var. Hans Raad blev fulgt, og de droge Nord til Skallevig, hvor de fik Efterretning, at Greven havde spurgt deres Ankomst, og havde giort sig færdig med sine Folk at tage imod dem. Dog vilde Erling først drage til Bergen; men Reider Sendemands Raad gik for sig, og de seiglede Nord ved Landet, og giorde Birke-Beenerne stor Afbræk, hvor de fandt dem. Hagen Jarl havde sendt sine Brev-Dragere til Kongen; men Baglerne kom over dem i Vaagsoe, dræbte dem, og bragte Brevene til Erling, som lydede saaledes: Hagen sender sin Broder, Kong Ingi Hilsen, og beder ham have sin Sag udi god Agt; thi Baglerne vare paa Veyen Østen til, men han vidste ikke, om de vilde legge til Bergen, eller drage længere Nord i Landet; dog vare de ikke stærke, men havde smaa Skibe, saa at han ikke havde sig synderlig at frygte for dem. Erling drog Nord ved Landet, og lagde ind i Oxoe, hvor han fik Tidende fra Nidros, at Erling vilde bortgifte sin Søster med Torgrim af Lianæs, og at Bryllupet skulde skee anden Dag. Baglerne brændte Skibe for Birke-Beenerne, og giorde dem Skade, hvori de kunde. Om Natten, da det var mørkt, hidsede de Seigl, droge i Nord, og lagde ind omkring Agdenæs med 14 Skibe, og vilde ikke bie efter de andre Skibe, som vare paa Veyen bag efter dem. Erling underrettede alle sine Krigs-Folk, hvor enhver skulde legge til, og gaa op, naar de kom for Byen.

Loden Stallere holdt en Tale til Folket, og raadede, at de skulde legge til ved Gilde-Skaalene (det er, Stuer og Huusene ved Stranden, hvori der holdtes Gilder og Giæstebuder) og han sagde: Det er bedre at falde her med Ære, end flye længere for Birke-Beenerne. Og, dersom vi end bliver drevne paa Flugt, er det os ingen Skam, efterdi vi have baade Birke-Beenerne og Bonderne imod os. Det kand vel og hende sig, at Kongen ingen Kundskab har om vor Komme, og vi kand finde dem drukne af Miød og Viin, som der nu uden Tvivl vanker nok af. Kongen med sine Mænd skal drage ind ad den Vestre Gade, Greve Philippus og Arnbiorn ad Nørre-Gade, og Asbiorn Fokke og Simon Kyr skal legge ind i Aaen med to Skibe, og tage os dem, som vil svømme over fra Byen. Dette var silde paa Dagen, da det begyndte at morknes, og de hidsede Seigl, og seiglede ind efter Fiorden. Kong Ingi var i Byen, og havde mange og duelige Krigs-Folk hos sig. Torgrim af Lianæs skulde da holde Bryllup med Kongens Søster, Sigrid, hvilket Kongen meget prægtig og med stor Omkostning havde ladet tillave.

1206. Om Loverdagen mod Aften kom en Brevdrager fra Hagen Jarl til Kongen, og sagde, at Jarlen havde trende gange udsendt sine Brevdragere, men ingen var fremkommen, uden han alleene. Han havde nøye efterforsket Baglernes Foretagende, og sagde, at de vare ventendes samme Aften, eller og strax om Morgenen efter. Da lod Kongen forsamle sit Raad og de fornemste Mænd, og gav dem dette tilkiende. Da raadede alle, at man om Aftenen silde skulle lade Folket sammenblæse, at møde i fuld Vaaben, og lejre sig om Natten ved Gilde-Skaalene. Derefter gik Kongen ind i Bryllups-Stuen, hvor de drak nogen Tid, og vare meget glade. Derpaa gave Kongens Mænd ham tilkiende, at det var Tid at lade Folket kalde sammen: Men Brudgommen Torgrim af Lianæs stod op, og bad, at Kongen ikke vilde lade blæse i Trommeten, og dermed hindre deres begyndte Glæde, sigende, at han vilde lade sine Mænd væbne sig, og vaage ude paa Øren, og holde forsvarlig Nattevagt. Kongen adlydede ham, og drak langt ud paa Natten. Da de vilde gaae til Sengs, bad Torgrim sine Mænd væbne sig, og gaae ud paa Øren, at holde Vagt. Men de sagde til hinanden indbyrdes, at de ikke vilde vaage over Kongens Tienere og Bønderne, og de lagde sig til at sove. Folkene vare saa overmaade drukne, at de ikke gave Agt paa, hvorledes der blev holdt Vagt, og Kongen sov i Sigurd Sverdals Huus. Sigurd Jarl holdt Vagt med sine Folk for hans Dør, men vare drukne, saavel som de andre, og Torgrim, af Lianæs sov i samme Gaard, som Kongen.

Bag-

Baglerne seiglede ind over Flakke-Fiord, og ind under Gyler-Aas, og giorde sig færdige. Der kom nogle Ilinger paa, saa at det blev meget mørkt, og det var sidst paa Natten. Enhver lagde til, hvor han var beordret. Da Arnbiorn og Simon kom i Aaen, vilde Arnbiorn ikke legge op; men Simon og hans Folk vilde endelig op i Aaen, og det havde nær kommet til et indbyrdes Slagsmaal, dog fik Arnbiorn Lov at raade, saa at de ikke lagde op i Aaen. De andre Skibe lagde til ved Øren, og da de kom nær Landet, holdte de op med Aarerne, og da de lydede sig om, hørte de, at al Ting var stille i Byen. Siden satte de nogle i Land, og de gik frem til Gilde-Skaalene. Da de ingen fornam der, gik de tilbage til Skibene, og lod dem vide, at der var ingen Folk i Boderne: hvorfore de alle roede til Lands, lode Skibene selv fæste sig, og sprang alle paa Land. Og da de gik op i Byen, fornam de, at det allevegne var stille. Baglerne kom alle sammen i Kongens Gaard, og begyndte der at blæse og give Krigs-Raab: Derpaa droge de med stor Radb og Bulder ned igiennem Byen igien, og fandt ikke mange paa Gaarden. Dernæst ringede de med Storm-Klokken, og dræbte Vægterne, som sove i Taarnet.

Kong Ingi laae i en dyb Søvn, men nogle Qvinder som hørte Krigs-Raabet, vakte Kongen. Da han langt om længe vaagnede, spurgte han, hvad der var paa Færde? De sagde, at Fienderne vare i Byen. Kongen løb ud paa Svalen, og kom paa Taget: Hvor han blev liggende, indtil Fienderne vare dragene forbi den Gade. Siden gav han sig ned paa Kiøbmands-Gaden, sprang i Aaen, og svommede ud til et Kiøbmandsskib, som der laae, greb fat paa Tovet, og vilde op i Skibet. Men en Mand paa Skibet gik frem, og sagde til ham: Slip Tovet, du Mand, og far din Vey. Kongen taug stille, og Baadsmanden tog en Baadshage, og stødte ham fra Tovet med: Hvorpaa Kongen svømmede over Aaen, og nogle af hans Folk vare for ham, nogle efter ham.

Baglerne droge anden gang ind i Byen. Men, da vare Birke-Beenerne meestendeels komne paa Flugten. En Deel søgte udaf Byen, saaledes som de best kunde slippe, og nogle søgte ind i Kirker, nogle bleve slagne paa Gaden, og andre i Gaardene: Thi de randsagede alle Huuse.

Tord, Findgiers Broder, blev slagen paa Gaden, uden for sin Dør. Torgrim af Lianæs værgede sig længe og vel, og syv af hans Mænd, som vare hos ham, bleve slagne; men han undkom selv, dog ilde saaret. Sigvald Jarl, selv niende blev slagen paa et Loft. Bergsven Lange, Kong Ingis

gis Fændrik, blev slagen paa Gaden, og da Baglerne gik fra ham, toge nogle Qvinder Kongens Fane, og forvarede den. Kolben Bieringer blev slagen selv ottende paa Gregorii Kirkegaard. Evind Friland blev slagen selv ottende ude paa Ageren. Halfvard Led Faxe faldt selv fierde paa Gaden, og mange fleere, hver paa sit Sted. Siden forsamlede sig hen ved 30 Birke-Beener paa Ageren med Sigurd Skielge, og fleere Lænsherrer, hvilke søgte ind i Byen igien, og dræbte nogle af Baglerne. Dog blev Sigurd slagen, og Torolf Senerfri blev stukken med et Sverd i Ansigtet neden for Storm-Huen; Men han søgte til Aaen, og svommede over; men blev funden død paa den anden Side.

Nogle Qvinder sagde for Baglerne, at Kong Ingi var i Mariæ Kirke; hvorfore de løbe derhen, fik Dørren op, og dræbte dem, som vare derinde, og hug en Haand af Mariæ Billede; men Kongen fandt de ikke. I St. Olufs Kirke var Bielfver Skinstak med 30 Mænd, hvilke alle bleve dræbte. Udi St. Anders Kirke var Baard Stolffe, og blev der dræbt selv fierde. Kong Ingi var kommen over Aaen; men var baade mødig og træt, samt kold og forfrossen; thi det baade sneede og regnede. Da han kom op paa Bakken, faldt han, og kunde ikke gaae længere. Da han saae Ifver Flodekold komme der frem, bad han ham hielpe sig. Men Ifver sagde: Jeg faaer at hielpe mig selv først, og dermed gik han bort. Strax derefter kom Raadolf, Baards Broder, op fra Aaen, og, da han kom der frem, hvor Kongen var, sagde han til ham: Er I der, Herre? Kongen svarede: Saaledes kaldte I mig i Gaar. Raadolf sagde: Det samme er du endnu, og skal blive det, saa længe vi lever tilsammen. Derpaa tog han sin Kiortel af, og svøbte Kongen udi; dernæst tog han alle Baandene af sine Klæder, bandt Kongen paa sin Ryg, og bar ham op til Skysaas, hvor han fik Hest og Slæde, samt saa mange Klæder, som han behøvede; thi han havde ikke, uden sin Skiorte og Hoser paa sig, og han drog med Kongen ind paa Strind.

Skule, Kongens Broder, vaagnede op, da han hørte, denne Bulder og Allarm, og da han saae ud af Vinduet, saae han Baglernes Fane passere forbi, og en Qvinde sagde med høy Røst: Baglerne skulde ikke saa hastig drage denne Gaard forbi, dersom de vidste, at Kongens Broder var derinde. Da Baglerne vare dragne forbi, gav Skule sig ud paa Gaden, og kom undertiden igiennem Gaardene, undertiden under Huusene, og slap omsider ud til Aaen, hvor han fandt for sig Jon Usle med 40 Birke-Beener, som da havde faaet sig Færger og Baade, med hvilke de droge over Aaen,

op

op til Kliphuus. Der fandt de Kongen med 100 Mænd, baade Birke-Beener og Bønder, som havde søgt til ham. Og Kongen og hans Broder vare glade, da de fandt hinanden. Guttorm, Kongens Broder, kom under Bolverket under et Huus, og skiulte sig. Da Baglerne lode af at randsage, kom han op i Mariæ Kirke, og skiulte sig der hele Søndagen over. Om Mandagen klædte Kannikerne ham i Kannike-Dragt, og fulgte ham op over Broen, hvor de skaffede ham Vaaben, Hest og Folk, og lode ham ride. Alle Birke-Beenerne, som bleve slagne, vare hen ved 90 Mænd.

Kong Ingi drog fra Strind op til Guledal, og alt Folket, som dette spurgte, søgte til ham, baade hans egne Tienere og Bønderne.

En Bagler mødte en Birke-Beener paa Gaden, hvilken søgte til Kirken. Ved Kirke-Hiørnet hug Bagleren ham ihiel, og, da han var falden, saae han, at det var hans egen Broder: Hvorfore han kastede Sverdet fra sig, og græmmede sig hiertelig.

Om Søndagen, da det var lyst, deelede Baglerne Byen i fire Deele, og satte en Anfører til at randsage hver Deel. Da bleve mange af Kongens Mænd fundne og dræbte, og meget Gods samt Penge blev røvet. Om Mandagen gik de til Skibs, og toge Kong Ingis beste Skibe. Erling tog Guldbringen, Philippus Jarl tog Gesteskelfven, Arnbiorn tog Daareboden, Reider tog Lyrtonden, Philippus tog Ogenbranden, og Gudolf paa Blakkested tog et stort Skib; men de andre Kongens Skibe og Jagter opbrændte de.

Om Onsdagen lode de alt deres Bytte udbære ned til Gilde-Skaalene; hvorpaa de om Fredagen og Løverdagen deelte det. Der var iblant andet Bytte 300 Ring-Brynier og Brynie-Hoser, efter gammel Skik og Brug. Baglerne vare hen ved 1600 Mænd, og hver af dem fik stort Bytte. Kong Ingi samlede siden hen ved 1600 Mænd i Gauledal, og drog ned imod Byen. Da han kom paa Ilevold om Løverdagen imod Aftenen, vare Baglerne endnu i Byen. Og der kom mange Folk til Kongen af Orkedal. Om Mandagen drog han til Byen med 2000 Mænd: Hvorudover Baglerne strax søgte til Skibs, lagde ud under Holmen, og laae der om Natten. Siden droge de Øster i Landet igien.

Da Hagen Jarl fik at vide, at Bagleren vare dragne Nord, giorde han sig færdig at drage Nord efter dem med et stort Skib, samt nogle smaa Skibe og Jagter. Men hans store Skib stødte an for Stad. Da han kom Nord til Langøe-Sund, saae han Baglernes Flode komme Norden til: Hvorfore han lagde uden omkring dem, og da Vinden blev Vesten, seiglede

han dem forbi, og kom til Trondhiem. Hans Broder, Kong Ingi, glædede sig meget ved hans Ankomst. Derpaa drog Baglerne til Bergen, paa hvis Slot vare Sverting, Tore Brose, Ifver Guse og Ifver Maroe. Baglerne laae i Byen, og Orm Lafve kom Østen til med Margareta, Kongens Daatter, Philippi Hustrue af Vegene. Og strax derefter faldt det ham til at holde Vagt med Benedict af Gummonæs. Men da de paa Slottet saae Leylighed, giorde de Udfald, og dreve dem tilbage. Da faldt Orm Lafve. Baglerne søgte ofte op til Slottet, naar de vare drukne, men en Deel af dem bleve slagne, en Deel saarede.

1206. Hagen Jarl giorde sig færdig at drage til Byen, og Kongen skulde blive tilbage i Trondhiem. Da bleve der mange store Skibe reiste. Hagen Jarl seiglede Sønder med 5 Lang-Skibe og 27 Skuder. Og, da han kom Sønden for Stad udi Hindøe, lod han heele Bonde-Hæren drage tilbage igien med de store Skibe, men han tog Kongens Folk og sine egne Mænd med sig, og drog Sønder ved Landet. Da han kom i Kile-Strøm, laae der toe af Baglernes Jagter paa Speiderie, paa hvilke vare Maarten Sodde og Kolben Smør. Kolben roede paa et Skiær, og blev optagen, og de fleeste af hans Folk bleve dræbte. De andre bragte Tidende til Byen om Aftenen. Jarlen roede ind i Jern-Fiord, hvor han lod sine Jagter oplægge, og lod nogle faa Mænd blive der tilbage, som skulde passe paa dem. Og han lod bære alt Redskabet og andet sligt paa Landet, og skiulte det. Siden drog han med sine Folk Sønden om Fieldet, og kom den anden Nat til Slottet med 600 Mænd.

Kong Erling og Greve Philippus havde posteret deres Folk paa beleylige Steder imod ham, hen ved 3000 Mænd. Anden Dagen talede de til hinanden. Baglerne sagde til Birke-Beenerne paa Slottet: Er nu eders bidske Hund kommen til eder? De svarede: vor Jarl er kommen, tager eder nu vel vare, I Bagler. Baglerne sagde: Maa skee eder fattes Victualia paa Slottet, kommer her ud til os, I Birke-Beener: Thi her er Kost nok i Byen. Birke-Beenerne sagde: Det vil vi ogsaa giore: Thi vi agter vist at spise vor Davre med eder i Byen i Dag. Da Fro-Prædiken var ude, faldt Hagen Jarl udaf Slottet med alle sine Folk, og Peter Steiper tillige med ham, og Birke-Beenerne søgte saa tappert frem, at Baglerne maatte vige, og de søgte langs ned ad Byen, at de kunde komme til Skibene; men mange af dem bleve slagne. Da Kong Erling vigede ned omkring Mariæ Kirke, talede han til sin Trometer, og bad ham blæse.

Baglerne havde udi Slaget i Nidros taget Kong Sverres Tromete, som kaldtes Andvoge, og brugte den at blæse derudi. Da Trometeren Torfind Seidebrand, som tog vare paa samme Tromet, og havde den at bruge, horte det, søgte han i Christ-Kirke, men fik siden Pardon af Baglerne, drog med dem, og blev Erlings Trometer. Da han nu skulde blæse, lod han, som han ingen Lyd kunde faae i Trometen: Hvorfore alle Baglerne flyede, og, da de kom nær ved Mariæ Kirke-Dor, lob Torfind, og de andre Birke-Beener, som vare iblant Baglerne, ind i Kirken, og, da Hagen Jarl kom frem med sine Folk, gave de sig ud til ham igien. Og, da blæste Torfind i sin Tromete, ligesom han vilde og var vant at giøre. Da bleve mange af Baglerne slagne. Torger Dokke faldt paa Laurentii Kirke-Gaard, samt Benedict af Gummonæs og Guni Lafve. Baglerne flyede ned ved Møgle-Gaard, og da de kom til Gaards-Ledet, var det saa snevert, at de ikke alle paa eengang kunde komme igiennem: Hvorfore de faldte den eene paa den anden, saa at der laae en stor Hob. Greve Philippus kom løbendes, og sprang oven paa Hoben; dernæst kom han op paa Taget, og ned igien paa den anden Side, og slap ned paa Bryggen, da han havde faaet elleve Saar. Birke-Beenerne begyndte at hugge paa dem, som laae falden: Hvorpaa een iblant dem raabte: Hugger ikke; thi her ere Birke-Beener iblant: Hvorudover de holdte op at hugge. Baglerne kom da, nogle paa Skibene, nogle sprang i Vandet, og svømmede ud, og bleve imodtaget af de andre. Birke-Beenerne stode paa Bryggen, toge fat paa Baglernes Land-Tov, og trakte Skibene til sig. Da blev der brugt paa begge Sider alt det Slags Vaaben, som bruges kunde. Baglerne kappede deres Land-Tov og giorde sig løse, saasom de og maatte drage i Nord. Og de lagde ind i Jerne-Fiord, hvor de toge de Jagter, som Hagen Jarl der havde oplagt, og opsøgte Redskabet, som var skiult. Dernæst seiglede de Nord ved Landet, og, da de kom til Kinds-Øe, fandt de der de store Skibe, som Hagen Jarl var dragen fra. Der blev de liggende, og biede efter Vind; thi de vilde ikke roe, endskiønt Hagen Jarl havde befalet dem at reise baade Nat og Dag, indtil de kom til Trondhiem igien. Baglerne toge Skibene, og dræbte Anføreren. De andre roede paa Landet, og en Deel bleve slagne. Siden droge Baglerne Sønder igien, og fandt Erling i Vikingevaag.

Hagen Jarl drog fra Bergen strax, efter at Baglerne vare bortdragne; thi han frygtede, at de skulle komme uforvarendes paa Kongen, og forraske ham; Derfore drog han Øster over Borgerskard ned i Østerfiord,

 siden

siden over Trolle-Fieldet ned i Lerdal udi Sogn, og derfra op i Valders. Siden Øster i Guldbrandsdalen, og derfra Nord over Dovre-Field til Trondhiem, hvor han fandt Kongen.

Erke-Bisp Erik var kommen til Norge igien, og var blind, som for er meldt. Da han paa tredie Aar havde beklædet sin Erke-Bispops-Stoel i Trondhiem, gav han den frievillig op, og kaldte i sit Sted igien, Tore Gudmind Fladesson, Thors Broder i Halvards Kirke udi Oslo: Hvorpaa han drog til Rom, og blev viet. Siden kom han tilbage den anden Sommer derefter. Han var en viis og omgiængelig Mand, og havde stor Myndighed og Anseelse i Norge.

Kong Ingi, Hagen Jarl og Peter Steiper bleve i Trondhiem om Vinteren, og Kongen lod bygge et Skib 36 Rum stort, og Peter Steiper eet, som bestod af 32 Rum, foruden mange fleere, som da bleve bygte. Baglerne droge til Bergen igien, da de havde taget Kongens Skib i Mollefiord. De deelte deres Folk, og Philippus Jarl drog Øster i Vigen med alle store Skibe; Men Erling blev tilbage i Bergen med de smaa Skibe og Jagterne, siden drog han lige i Nord indtil Nordmør, og optog Leding (Krigs Udrustning) Land-Skyld og all Kongens Rettighed, langs med Landet, indtil han kom til Sundhordland, hvor han lod nogle af sine Tienere blive tilbage, og drog Øster til Tønsberg, noget for Juul. Erling blev i Tønsberg; men Philippus Jarl drog strax Nord med nogle smaa Skibe og Skuder, og han kom til Bergen, hvor han nogen Tiid opholdt sig. Da Baglerne fik at høre, at Birke-Beenerne bygte mange store Skibe, lode de reise tre store Skibe for Tønsberg, Erling Stenveg eet, Reider Sendemand eet, og Philippus af Vegene eet. Disse overgik i Størrelse alle de Skibe, som forhen havde været bygte i Norge: Thi de vare dobbelt saa høye, og imellem Øster-Rumene vare 24 Aarer, og oven paa vare 48 Aarer, 20 Alne lange. Tieldingen var 35 Alne lang, og der skulde være aatte Mænd i hvert halve Rum. Og det skulde være een af de høyeste Mænd, som kunde staae paa Bonken, og rekke op til Seigle-Bielken med sin Bred-Øxe.

1207. Noget efter Juul blev Erling Stenveg syg, og døde samme Uge. De dulgte ham i syv Dage i hans Senge-Kammer, siden bare de Liget i St. Olufs Kirke at forvare. Og de sendte Olaf Toresøn med et Skib til Bergen, at indberette Greven det, og de indbildte Almuen, at den Danske Konge vilde tale med Greven. Hvorpaa han strax kom til Tønsberg i Faste. Der blev ham Kongens Død aabenbaret, og hans Liig blev hæder-

hæderlig begraven i Olufs Kirke i Choret, Norden for Alteret. Greve Philippus antog Regimentet over alt Folket, og blev i Tønsberg udi Fasten.

Erling Stenveg havde efterladt sig tvende Sønner, Magnus og Sigurd, og endskiønt han ikke havde erkiendt dem for Sønner, saa bleve de dog holdte derfor og kaldte saaledes. Magnus var aatte Aar gammel, til hvis Fæderne Erling vilde lade bære gloende Jern. Philippus Jarl sagde, at der var gode Raad til Konger igien, og det behagede alt Krigsfolket vel, at Erlings Sønner maatte antages til Konger.

Der gik da Breve baade Dag og Nat imellem Bisp Nicolaus og Philippus, og Bispen holdt hemmelige Stevner og Moder med de fornemste Bønder.

En halv Maaned efter Paaske droge Baglerne til Sarpsborg med Erlings Sønner: Hvorpaa alle Indbyggerne der omkring bleve stevnede til Borger-Ting: Der indfandt sig og Bisp Nicolaus. Tinget blev sat paa Mariæ Kirke-Gaard. Bispen var i Kirken med de fornemste, viseste og meest formaaende Bønder, med hvilke han bragte det saa vidt, at de alle samtykte at antage den til Konge, som han vilde.

Reider Sendemand talede paa Tinget for Bønderne, og sagde: Vi har giort et stort Tab ved Kongens Død: Hvorfore vi behøver en Regent over vore Folk, hvortil der ere gode Raad: Thi her ere tvende af Kong Erlings Sønner, af hvilke vi kand tage een til Konge, enten den, som Bønderne holder for at være best skikket dertil, eller den, som best behager Krigsfolkene. Men herpaa fik han intet Svar af Bønderne; thi de fornemste af dem vare i Kirken hos Bispen. Dernæst kom Bønderne fra Kirken paa Tinget, af hvilke een stod op, og sagde: Det er ret sagt, at vi høylig behøver at udvælge os en Regent over Folket: Thi vi ere stærke baade paa Folk og Skibe, og den, som sligt skal bestyre, maa have Forstand og Myndighed, om man skal beviise ham Lydighed, og der behøves stor Styrke og Tapperhed til at giøre Birke-Beenerne Modstand: Hvorfore vi Bønder have saaledes besluttet, at vi vil have den til Konge, som besidder Forstand og Magt til at giøre Fienderne Modstand, og at beskikke os Bønder Lov og Ret, samt beskytte og forsvare os mod Overvold, og hertil synes os Greve Philippus at være meest skikket og beqvem, som er Kong Inge Haraldsøns Søster-Søn, hvilken var den beste Konge, der i Mande-Minde har været i Norge: Han er desuden forsøgt, og befunden at besidde alle de Dyder, som en Regent behøver: Vi vil derfore have ham til Konge, om eder saa synes.

Lodin Stallere svarede: Det staaer til eder, I Bonder, hvem I ville udvælge til Konge; dog vil Krigsfolkene helst tiene Erlings Sønner. Hvorpaa alt Krigsfolket svarede, og samtykte med Lodin. 1207. Men Bonderne stode hart paa deres Forsæt, og sagde: Dersom I ikke vil have den til Konge, som vi udvælger, da vil vi ingen Samtykke give, ey heller beviise eder nogen Lydighed eller Hielp. Da nu Baglerne saae, at der ingen Raad var til at staae Birke-Beenerne imod, med mindre Bønderne maatte raade, gave de deres Samtykke dertil, at deres Lande ikke skulle blive adspredt.

En Bonde, ved Navn Erling af Husebø stod op, og gav Greve Philippus Konge-Navn. Strax derpaa opstod en anden Bonde, og tildømte ham Ret at udskrive Krigsfolk, med Skibe og Redskaber, samt anden Kongelig Rettighed. Derpaa gik de strax til Skibs, og seiglede anden Dagen til Tonsberg igien, hvor de opholdt sig nogen Tiid. Siden sendte de Arnbiorn Jonson, Eudred Hogre og Nicolaus Botolfson, samt Tord Fække og Giurd Bentesson med 16 Skuder Nord i Landet, at udspeide Birke-Beenerne.

Samme Tiid blev Philippus af Vegene syg, og døde af Popelsie-Slag, og blev begraven i St. Olufs Kirke. Samme Sommer kom Birke-Beenerne Norden til med deres store nyebygte Skibe, samt mange andre smaa Skibe og Jagter tillige med mange Folk, og agtede sig til Bergen. De sendte 13 Skuder i Veyen for sig paa Speyderie, og Kong Ingi drog selv med de store Skibe Sønder i Hvidings-Øe.

Da Baglerne kom med deres Skuder i Sæl-Øe, fik de at vide, at Torger Huud havde samlet megen Kongelig Rettighed i Soknedal: Hvorfor de forst roede med alle deres Skuder til Gitroe, siden drog Arntord Nord til Soknedal. Da han kom for Aaen, kom Birke-Beenerne mod ham, med tvende Skuder, og forfulgte ham, samt saarede nogle af hans Mænd. Da kom Arnbiorn Jonson og Nicolaus Botolfson Østen til med tvende Skuder: Hvorudover Birke-Beenerne romte Nord omkring Haardyr, og Baglerne lagde ind med deres hele Flode i Soknedal. Siden, da de fik at vide, at Birke-Beenerne laae med 33 Skuder i Ekomsund, roede de derhen med tre Skuder. Og da de kom mod Sundet, og Birke-Beenerne mødte dem med 13 Skuder, flyede Baglerne; Men Birke-Beenerne forfulgte dem, indtil de kom nær ved Soknedal. Da lagde Arnbiorn ud af Aaen, og lod sin Fane flyve. Birke-Beenerne, som meente, at Baglernes hele Skibs-Flode var der, vendte som igien, og bleve forfulgte af Baglerne til Svavig, hvor

Birke-

Birke-Beenerne gik i Land; Men Baglerne toge deres Skibe, og seiglede Øster til Tonsberg, og Birke-Beenerne droge Nord til Kongen i Hvidings-Øe.

Ikke længe derefter udrustede Baglerne 35 smaa Skibe og Skuder i Tonsberg, og, da de kom i Helie-Sund, fik de at vide, at Birke-Beenerne havde seiglet Øster omkring Lister. Nicolaus af Lister vilde vende Øster igien; Men Orm Skuttelsvend vilde ikke, og blev liggende der indtil Aften. Siden seiglede de om Natten Øster, og om Morgenen lagde ind i Portoe. Endskiønt Veyret var mørkt, bleve de dog vaer, at Birke-Beenerne seiglede Øster omkring Havnen: Hvorfore de roede uden for Jomfrue-Land Øster paa Fiorden, og Birke-Beenerne vare da komne Øster over Fiorden. De seiglede da flux efter dem, og lagde sig i Staværn. Birke-Beenerne seiglede ind til Sunde. Men Bergulf Baad, Erik Berg og Skering kom foran Birke-Beenerne med trende Skuder, og bragte Kong Philippus Tidende i Tonsberg om Birke-Beenernes Ankomst. Hvorpaa han strax lod stevne alt Folket til Houga-Ting, og holdt Raad med dem, hvad de skulle giøre, enten de skulle stride mod Birke-Beenerne til Skibs, eller de skulle bie dem i Byen: Thi de kunde da undromme, om de bleve dem for stærke. Arnbiorn Jonsøn sagde: Lader os gaae i vore Skibe, og tage tappert imod dem; endskiønt de ere fleere, end vi, skal de dog seent faae Overhaand mod os. Denne hans Tale fik stor Bifald og Berømmelse, og de gik ind paa det store Skib, som Philippus af-Vegene havde ladet bygge, hvilket var størst af dem alle, og Arnbiorn Jonsøn var for i Skibet med alle sine Folk, men Kongen var bag udi med sine Mænd.

Kong Ingi lagde ind ved Rosen, og lod alt sit Folk væbne sig. Siden lagde de til med Skibene, og, da de kom saa nær, at de kunde skyde paa hinanden, løb Baglerne af Skibet op paa Bryggen igien, og Kongens Mænd vare de første. Da sagde Arnbiorn Jonsøn: Nu trives jeg aldrig meere, om jeg skal flye, dog maa jeg gribe til det Raad, som er for Haanden, og dermed sprang han paa Bryggen. Birke-Beenerne kom seent paa Landet; thi Lang-Skibene laae dem allevegne i Veyen. Baglerne søgte da op ad Byen, og flyede over Frodaas, og der blev ikke een Mand i Byen igien, uden en Bonde, ved Navn Torbiorn Skief, som og blev slagen. Birke-Beenerne toge alle de Skibe der vare, baade dem, som Kong Ingi og Hagen Jarl havde mist i Nidros, saa og de store Skibe, som Baglerne havde ladet bygge, og alt det Gods, der var: Thi Baglerne droge i en Hast af Byen. Og Kongen opholdt sig nogen Tiid i Tonsberg.

Sver-

Sverting og Ifver vare paa Slottet i Bergen, og Baglerne, som droge med Skuderne, vare Nord i Landet, og giorde Birke-Beenerne stor Skade og Afbræk, hvor de fandt dem. Da de kom til Bergen, beleyrede de Slottet, og afbrændte hele Forgaarden. Birke-Beenerne holdte den inderste Part af Slottet, og havde Victualia nok; men de havde lidet at drikke: Thi Baglerne passede dem op, at de ikke fik noget til sig af Byen, og saaledes stod det hen en lang Tiid.

Erke-Bisp Tore var kommen der til Byen, og Birke-Beenerne sendte Bud til ham for at spørge ham til Raads, om de skulde holde Slottet, saa længe de kunde, eller de skulde opgive det paa saadanne Vilkaar, som Baglerne vilde unde dem? Han svarede: Dette er mit Raad, at I holder Slottet, om I kand: Men dersom I for nogen vigtig Aarsags skyld ikke kand holde det, da er det got, at I søger om Fred i Tide, medens Baglerne vide, at I endnu nogen Tiid kand holde det. De lode ham bede, at han vilde komme paa Slottet, og besee deres Leylighed, og hvad der var for Haanden: Hvilket da han giorde, befandt han, at de snart vilde fattes Levnets-Midler: Hvorfore der blev besluttet, at han skulde skaffe dem Fred hos Baglerne, om det var mueligt. Han gik da ned i Byen til Baglernes Anførere, og foreſtillede dem denne Sag saaledes; at dersom de vilde føye ham i en Bøn, vilde han giøre sit beste, at Birke-Beenerne skulle opgive Slottet for ham. Og, da de spurgte, hvad det var for en Bøn? sagde han: Dette Slot har staaet i lang Tiid til stor Skade for mangen Mand, og i sær for denne Bye, saa at mange ønskede, at det var ødelagt: Thi, omendskiønt I faaer det ind, kand I dog ikke længe holde det, og jeg tænker vel, at I ikke nu meere, end tilforn har Lyst til at slaaes med Birke-Beenerne her i Byen. Dersom I vil lade Birke-Beenerne drage bort sikkre og frie paa Liv og Gods, vil jeg mage det saa, at de skal opgive eder Slottet. Baglerne gave ulige Svar herpaa; thi en Deel lod sig det vel befalde; men en Deel sagde, at der var meget af Byemændenes Gods inde paa Slottet, som de kunde vente sig til Bytte; Desforuden kunde de haabe at vinde det snart, endskiønt de ikke vilde opgive det; thi de havde spurgt, at der var kun lidet Drikke paa Slottet. Bispen sagde: Det er ikke saa, de have Drikke nok, indtil de faaer Regn, og de have Levnets-Midler nok til toe Aar. Dersom Hagen Jarl kommer Østen til, førend Slottet bliver vundet, da faaer I siden intet deraf. Ved denne Tale bragte han det saa vidt, at de samtykte denne Accord paa begge Sider, dog med de For-Ord, om Kong

Phi-

Philippus ikke vilde sige derimod; thi han var hver Dag forventendes. 1207.
Og de leverede hinanden Gisler herpaa.

Kong Philippus og hans Folk, som vare fordrevne af Tonsberg, droge igiennem Opland, og kom ned i Sogn, hvor da han fik Kundskab om sine Folk i Bergen, forsamlede han Skibe, og drog ud til Byen. Da forestillede Erke-Bispen ham den Accord han havde giort imellem Birke-Beenerne og Baglerne, hvilket Kongen samtykte. Tredie Dag derefter gik Baglerne til Slottet. Og Folkene paa Slottet oplode Porten for dem, og gik ud hver med sit Gods og Penge. Baglerne havde bereedt en Gang paa hver Side af Gaden, som Birke-Beenerne skulle gaae ind udi. Kong Philippus stod næst ved Slots-Porten, og tog Jomfrue Christin, Sverres Daatter ved Haanden, og ledte hende ud af Porten. Efter hende gik Frue Christin, Hagen Jarls Hustrue, siden Sigrid, Kong Ingis Søster, dernæst Gyri Jons Daatter, Evind Prestmaags Hustrue, med andre velbyrdige Qvinder, af hvilke der vare hen ved 40 paa Slottet, og de gik op paa Christ-Kirke-Gaard, hvor ogsaa Kong Hagen Sverres Sønne-Søn var inde, tillige med Skule Kong Ingis Broder, og Erke-Bispen tog ham til sig. Ligeledes havde han alle Qvinderne hos sig, saa længe Baglerne vare der i Byen. Baglerne knurrede imod Kong Philippus, og sagde, at han skilte dem ved deres Bytte: Thi de havde vel vundet Slottet, om han ikke havde kommet der. De sagde og, at Birke-Beenerne havde udbaaret store Byrder Guld og Sølv af Slottet, samt andre kostbare Ting, som tilhorte Kong Ingi og Hagen Jarl eller andre Birke-Beener. Da gik Philippus hen paa Christ-Kirke-Gaard, og tog en Eed af alle dem, som havde været paa Slottet, at ingen havde udbaaret meere Gods og Penge af Slottet, end hvad ham selv tilhorte. Men de velbyrdige Qvinder bleve frie for denne Eed. Sverting drog til Baglerne, og aflagde Eed for dem. Men han blev høylig mistænkt, og ilde paatalt, fordi Slottet blev opgivet efterdi han havde Tiid nok til at forsyne Slottet med nødtørftige Midler, da han spurgte Baglernes Ankomst, og en Deel meente, at Øllet blev hemmelig udtappet og spildt paa Slottet.

Om Onsdagen derefter gik Baglerne paa Slottet, og, da de randsagede det, fandt de Levnets-Midler nok, men lidet Penge eller andet Gods. Siden toge de ud nogle kostbare Sager, som tilhorte Kong Ingi, og den Stoel, som Kong Sverre havde ladet giore, hvilken Kong Philippus gav Erke-Bispen, og den var længe derefter i Christ-Kirke udi Trondhiem. Siden satte de Ild paa Slottet, og da befandt de, at de ikke vel havde randsaget:

saget: Thi smeltet Smør randt stridig ud igiennem Veggene. Da brændte alt, hvad der kunde brænde paa Slottet, og Muren revnede om Løverdagen. Derefter brode de Muren ned, og om Aftenen fik de Tidende, at Hagen Jarl var ventendes: Hvorfore de strax giorde sig færdige at drage af Byen. Tredie Dag derefter lagde de Sønder ind i Sundsvaag, da de havde nedslaget hele Slots-Muren.

Kong Ingi og Hagen Jarl lod brænde de store Skibe i Tønsberg, tillige med Giesteskielfven og Lyrtunden og et andet stort Skib; men Guldbringen og de andre store Skibe beholdte de, og da de fik at vide, at Baglerne vare dragne Nord i Landet, deelte de Folkene, og Kongen blev i Tønsberg med de største Skibe; Men Greven drog Nord med Lang-Skibe og Jagter, og, da han kom til Haards-Øe, droge Baglerne tvert ud af Fiorden, og Hagen Jarl forfulgte dem, men kunde dog ikke naae dem: Hvorfore han lod hidse Seigl, og drog til Bergen, hvor der kom mange Klagemaal for ham over dem, som havde opgivet Slottet. Dagfind Bonde raadede, at man skulde opbygge Muren igien, hvilket og skeete Dag fra Dag. Hagen Jarl erindrede sig, at Kong Ingi havde kun faa Folk hos sig; hvorfore han drog Øster til ham, og satte Peter Steiper og Dagfind til at bygge og forvare Slottet med mange Folk.

Kong Ingi drog fra Tønsberg ind til Opslo med Guldbringen og tvende andre store Skibe. Baglerne fik god Vind Norden til, og, da de kom til Tromlingerne, og hørte, at Kong Ingi var i Opslo, seiglede de Tønsberg forbi, og ind i Fiorden, og kom til Hoveds-Øe. Da Birke-Beenerne bleve dem vaer, løb de til deres Skibe, og lagde ud for Anker. Baglerne lagde saa nær til dem, at de kappede deres Anker-Tov. Vinden blæste heftig, og de store Skibe dreve Nord omkring Byen indtil Fræsie, og bleve staaende paa Grund. Baglerne roede efter dem, og lagde dristig til, og de brugte deres Vaaben tappert paa begge Sider. Kong Philippus lagde saa nær til med sin Jagt, at Birke-Beenerne kastede Baadshager deri, og drog ham til sig: Hvorpaa han sprang over Borde med alle sine Folk, og Baglerne toge ham ind igien i et andet Skib; men nogle af hans Folk bleve slagne. Da Baglerne saae, at det ikke vilde lykkes dem, roede de til Byen, hvor de toge mange store Baade, og fyldte dem med Brænde, Næver og Halm, i hvilket de satte Ild, og lode Baadene drive for Vinden indtil Birke-Beenernes Skibe: Men de stak dem fra sig med Forker og Baadshager, saa at de dreve ind paa Sanden. Baglerne droge til Byen igien, og

og om Aftenen ud til Hoved-Øen. Da stilledes Vinden, og Vandet voxte, saa at Birke-Beenernes Skibe kom af Grunden igien; hvorpaa de lagde til Byen, og laae der for Anker, indtil det dagedes. Om Morgenen droge Baglerne ud til Tonsberg og toge alle de store Skibe, som de kunde faae, baade Kiøbmands-Skibe og andre, og mødte Birke-Beenerne ude paa Fiorden. Da de fik hinanden paa Skud, lagde Birke-Beenerne tvert ud paa Anfiorden fra dem. Da lode Baglerne Kiøbmands-Skibene drive, gave sig ind paa deres Skuder og Jagter, og forfulgte Birke-Beenerne, og de skiøde paa hverandre den gandske Dag. Om Aftenen lagde Birke-Beenerne ind i Rends-Havn, og laae for Anker. Men Baglerne lagde sig strax derhos ved Landet. Da Birke-Beenerne fattedes Vand, lagde de ind til Baglerne om Morgenen, og spurgte, om Smorkaares Paarørende (det var Kong Philippus) ikke vilde romme Havnen for deres Konge. Baglerne lagde da ud af Havnen, og Birke-Beenerne droge Øster igien, og lagde sig i Staværn; men Baglerne fulgte efter dem, og lagde sig der hos dem, ligesom tilforn. Om Morgenen lagde Baglerne ud til Næsset, og, da de saae 30 Skibe komme Vesten fra Granmar, holdte de for, at det var Hagen Jarl; hvorudover der blev et stort Bulder iblant Baglerne. Birke-Beenerne raabte til dem, og spurgte, om de saae noget Seigl komme, og bade dem ligge roelig hos hinanden. Baglerne gave ingen Gehør, men seiglede over Fiorden til Østvigs Holme, hvor de bleve liggende nogen Tiid. Dog vare de Skibe, som de saae, Kiøbmands-Skibe, som kom fra Bergen, og agtede sig til Tønsberg mod Vinteren.

Nogle Dage derefter seiglede Baglerne Nord omkring, og da de kom i Trymlingene, fik de at høre, at Hagen Jarl var seiglet Øster, og at Peter Steiper og Dagfind vare i Bergen, hvor de lode Slottet opbygge igien. Dagfind lagde stor Vind paa at bygge Slottet: Thi han kunde holde sig paa Haardeland i sin Forlæning, saa længe som Slottet var ved Magt: Men Peter Steiper og Hagen Jarl agtede kun lidet om Slots-Bygningen.

Baglerne droge i en Hast Nord, og ingen blev dem vaer, førend de gik i Land i Bergen, og lod blæse i Trometen. Dagfind Bonde var paa Slottet, og da Birke-Beenerne i Byen fornam Fiendernes Ankomst, begave de sig paa Slottet; men der blev dog elleve af dem slagne, førend de kom derind. Peter Steiper romte af Byen med sine Folk. Baglerne gik op til Slottet, og tilbød Dagfind Fred og sikker Geleide. Men han sagde, at

han ikke behøvede det. Da søgte Baglerne til Slottet, men Birke-Beenerne værgede sig tappert. Derpaa toge Baglerne Brænde, og giorde Ild op til Muren: Hvorudover Birke-Beenerne bleve meget vansmægtede af Røg og Heede, samt Mattighed; thi de vare ikke uden 25 Mand, og Baglerne skiftedes til at storme til Slottet. Da gik Dagfind frem, og begiærede Fred og sikker Geleide. Men Baglerne svarede, at han ikke nu behøvede den meere, end tilforn. Derpaa toge de Kirke-Stiger, og satte op ved Muren, og vilde gaae op. Men Dagfind lod Kong Hagens Søn vinde ned for Muren, og bad dem give ham Fred, og derhos et beslaget Sverd, hvilket han sendte sin Svoger Giurt Skielge. Giurt gik til, og tog baade imod Barnet og Sverdet. Dernæst sagde Dagfind til ham: Gak til Kongen, og forsøg, om du kand skaffe os Fred. Dette efterkom han, og satte alt sit Jorde-Gods til Pant paa, at Dagfind aldrig meere skulde giøre ham Modstand, og Arnbiørn Jonsøn bad tillige med ham. Derpaa lod Kongen blæse til Huus-Ting, og sagde, at alle Krigs-Folkene skulde raade derfor: Men de vilde ingen Fred give Dagfind. Giurt bad endda, ligesom tilforn, og Kongen sagde: Beed Dagfind gaae eene hid, og tage imod Fred. Giurt gik hen, og sagde det. Men Dagfind svarede: Jeg vil ikke eene have Fred, uden vi kand faae den alle samtlig, enten skal vi døe her sammen, eller have Fred sammen. Da Giurd kom til Kongen, og sagde ham det, bad Kongen Krigs-Folkene give dem Fred, og sagde: Hvad kand det hielpe os at dræbe de faa Mænd, som dog vare ilde medfarne. Hvorpaa de fik Fred, dog maatte de gaae Vaabenløse og blotte af Slottet. Anden Dagen giorde de Philippus deres Eed. Siden lod han nedbryde Slottet, og bære hver Steen fra hinanden.

1207. Derefter drog Kong Philippus til Trondhiem, hvor han paa Øjrer-Ting blev antagen til Konge. Men da der var saa dyr Tiid i Tronde-lagen, at han ikke kunde føde sine Folk der, drog han derfra efter Vinter-Natten til Bergen. Siden udsendte han nogle Jagter Sønder ved Landet, for at speide Fienderne. Men disse vare Byrie af Stange, Briniolf Neff, Berulf Baad og Skiæring Skude. Og de fik at vide, at Peter Steiper var i Stavanger om Dagen, men ikke om Natten, og at han intet vidste af deres Komme. Derpaa droge de i en Hast til Stavanger, og ingen blev dem vaer, førend de gik i Land, og Peter Steiper var da i Kirken til Froe-Messe. Men da han blev advaret, løb han af Byen med sine Mænd. Baglerne forfulgte dem, og dræbte elleve af dem. Peter var den raskeste af dem

alle:

alle: hvorfore han og undkom: Dog vare de ham saa nær, at han maatte kaste sin Kiortel og Belte fra sig. Kiortelen fandt de, og da hans Daatter saae det, tænkte hun, at han var dræbt, førend hun fik Tidende fra ham. Baglerne droge anden Dagen til Bergen igien.

Kong Ingi og Hagen Jarl kom Østen fra med alle deres Folk, og laae længe udi Sæløe: Hvorfore den Høst blev kaldet Sæløe-Høst. Siden seiglede de til Karm-Sund. Da Baglerne fik det at vide, droge de fra Bergen, og lagde ikke til Land, førend i Barde-Sund, og derfra til Husvig. Da vare Birke-Beenerne komne til Øre-Sund, og da de fik at vide, at Baglerne vilde drage inden for den Øe Storden, drog Hagen Jarl Sønder med alle lette Skibe til Utolfsnæs om Natten. Da Baglerne komme om Natten til Lofvingsnæs, lagde de over til Utolfsnæs, hvor Hagen Jarl mødte dem paa Fiorden. Og de vare længe i Vending sammen; Men fordi det var mørkt, og de ikke kunde see eller kiende hinanden, undkom Baglerne, og Birke-Beenerne droge til Bergen, og kom der strax efter Juul. Den anden Dag forsamlede Baglerne sig udi Hofve-Sund, hvor der kom Brev til dem fra Bisp Nicolaus om Forliig imellem Birke-Beenerne og Baglerne. Kong Philippus lod Brevet læse for sine Folk. Derpaa seiglede de til Ekron-Sund, og en Deel til Agde-Siden, hvor de lagde sig i Borge-Leie Julen over, og seiglede siden til Tønsberg.

Der var en Jern-Smed, ved Navn Tore Vot, som boede i Fisle paa Næsset. Til samme Smed kom en Mand en Aften, og begierede Herberg, og vilde lade slaae fire Skoe til sin Hest. De stode da op om Natten, og smedede, og Smeden spurgte Giæsten, hvor han havde været den forrige Nat? han svarede: I Medeldal nordest paa Tillemarken. Smeden spurgte videre, hvor han havde været den anden Nat? Giæsten svarede: I Jardal, nordest i Rygefylke. Derpaa sagde Smeden: Du er den største Løgnere, som her nogen Tiid har draget frem. Da de skulde smede, vilde Jernet ikke give sig, som Smeden vilde. Men Giæsten sagde: Lad det skikke sig, ligesom det selv vil, og Heste-Skoene bleve meget store. Men, da de lagde dem under Heste-Hovene, vare de ret til pas. Derpaa sagde Smeden: Hvem er du? hvor kommer du fra? og hvor agter du dig hen? Han sagde: Jeg er kommen Norden af Landet, og haver længe været her til Skibs: Nu agter jeg mig til Sverrig at bruge Hesten en Tiid lang, og mit Navn er Oden. Og dersom du ikke troer, hvad jeg siger, da kand du nu see, hvorledes jeg drager herfra, og han reed over Gierdet, som var syv Alne høyt, og foer hen i Luften, saa at han ikke saae ham meere. Den fierde Dag derefter sloges Kong Sverke og Kong Erik i Sverrig.

1208.

1208. Bisp Nicolaus havde om Sommeren begivet sig til Trondhiem til Erke-Bispen, og overlagt med ham, at de vilde stræbe af yderste Magt at forlige Birke-Beenerne og Baglerne. Siden drog Bispen Øster igien, og skrev Breve baade til Birke-Beenerne og Baglerne, at de skulle forliges. Om Vaaren, da Vandet blev aaben, drog han ud til Tonsberg til Kong Philippus, med hvilken han havde en lang Samtale. Kongen spurgte, hvordan et Forliig han vilde giøre imellem ham og Birke-Beenerne? Bispen svarede: Saaledes, at I skulle blive tre Regentere over Landet, toe Konger og een Greve, saa at enhver skal have en tredie Deel af Landet, og skal du have Vigen og Opland for din Part, hvilke ere bedre, end Trondelagen, efterdi der er Hunger og dyr Tiid, men her er god Tiid. Derhos har Erke-Bispen og jeg overlagt, at I skal giøre en Mariage med Jomfrue Christin, Sverres Daatter, som er født til Riget. Og, dersom I faaer Sønner sammen, tænker jeg nok, at Baard Gutormsøns eller Folkvid Laugmands Afkom bliver siden ikke meget agtet og anseet: Altsaa er det raadeligt, at I herved tager imod Fred og Forliig: Thi det har nu længe faldet os haardt og tungt at stride imod Birke-Beenerne. Dette behagede Kong Philippus vel. Siden bleve der vexlede Breve imellem Kong Ingi og Bisp Nicolaus. Og Bispen drog til Kongen og Hagen Jarl, og havde med sig de fornemste Mænd af Oslo. Derpaa fremførte han sit Ærende for Kongen og Greven, og sagde: Kong Philippus vor Paarørende, lader eder tilbyde, at han vil ophæve all Ueenighed med eder, og vil ved Svogerskab forbinde sig med eder, om I vil give ham Christin, Kongens Daatter, til Hustrue: Da han derimod vil beviise eder og Riget Bistand, hvori det behøves. Kongen og Hagen Jarl svarede ikke meget dertil; men sagde alleneste, at Bispen ikke behøvede at tale om andet Forliig, end at Kong Ingi skulle blive eene Konge over Norge. Bispen gav sig ikke over, men talede om denne Sag saa viselig og vel for Kongen, at det kom saa vidt, at Birke-Beenerne samtykte, det Philippus maatte faae Kongens Daatter, om hun selv vilde samtykke det, tillige med saadan en Part af Landet, som Erik Jarl, Kong Svends Broder, havde havt, eller Philippus Jarl, Byrie Broses Søn, og det med saadant Navn, som Kongen vilde unde ham. Og det syntes for Birke-Beenerne, at Bispen optog og strakte det videre, end de ham det bevilgede og samtykte.

Bispen talede og om denne Sag med Jomfrue Christin, Kongens Daatter, paa sin Paarørendes, Kong Philippi vegne. Jomfruen lod spodsk derom,

derom, og sagde: Endskiønt jeg i Henseende til min Fødsel og Herkomst synes at være en Konge værd, som har Lande og Riger at regiere over, saa troer jeg dog ikke, at, om han end faaer mig, Birke-Beenerne da skulle unde ham des større Rige, Værdighed eller Magt. Bispen svarede: I kand nok fornemme, at eders Paarørende bærer liden Omsorg for at forfremme eder til noget anseeligt Giftermaal; thi hverken give de eder til Kongen af Dannemark eller Sverrig: Men de giver eder bort, enten saa langt udenlands, at eders Afkom ikke nogen Tiid kommer her til Riget, eller og de giver eder til en Bonde-Søn indenlands. Og endskiønt eder tykkes, at Philippus ikke er kommen af Kongelig Slægt, saa at han ikke med Rette bør være Konge, saa haver han dog giort Birke-Beenerne fyldest nok, siden han blev Konge. Og jeg veed vist, at han aldrig afstaaer sit Rige, eller giør Forliig med Birke-Beenerne, uden det skeer for eders skyld. Jomfruen svarede: Jeg vil ikke have den Mand, som er ringere, end min Fader eller Mor-Fader var: Thi jeg hør, at Philippus skal aflegge sit Konge-Navn, om han skal blive forligt med Birke-Beenerne. Bispen sagde: Min kiære Jomfrue maa ikke kiere sig om, hvad de siger, vi vil lave alle Ting saaledes, at Philippus ikke skal overgive sit Konge-Navn: Thi vi vil saa meget des hellere kalde ham Konge, om han faaer saadan en Dronning. Hermed endtes deres Tale. Da Bispen kom til Kong Ingi og Hagen Jarl, lod han sig ikke mærke med, hvad Svar han havde faaet af Kongens Daatter. Erke-Bispen giorde og sin Fliid til, at Forliget kunde gaae for sig. Og den Sag blev tilsidst afhandlet paa Tinget, hvor Bisp Nicolaus førte Ordet. Men Birke-Beenerne viste stor Had og Afskye til hans Tale, og bad den Niding tie, sigende, at han ikke nu meere stod til troende, end tilforn, omendskiønt han brugte søde Ord. Bispen svarede: Tager ikke saa ilde afsted, Nicolaus kand altiid saaledes indrette sin Tale, at den skal behage alle forstandige Mænd. Har jeg end tilforn samtykt og forfremmet Baglernes Partie, da skal jeg nu desmeere legge Vind paa Fred og Forliig, at her kand blive god Roelighed i Landet, og han talede saa længe og viselig derom, at det paa det sidste blev samtykt og besluttet, at Kongerne skulle møde hinanden i Hvidings-Øe. Derefter drog Bisp Nicolaus Øster igien, og indberettede dette for Kong Philippus, som strax giorde sig færdig at drage til det Møde, eller Forligelses Stevne, med saa mange og saa store Skibe, som berammet og samtykt var; Men hvad Skuder og Jagter han foruden havde, lod han blive her og der paa Agde-Siden.

Birke-

Birke-Beenerne kom stærkere til det Mode, end der var aftalt, og der kom hver Dag fleere Folk til dem. Kong Ingi og Hagen Jarl laae i Hvidings-Øe; men Kong Philippus laae ude ved Rød-Øen. Deres Herrer droge imellem dem, og tilsidst talede Kongerne selv sammen. Birke-Beenerne vare langt fleere end Baglerne. Da Kong Ingi satte sig ned, satte Erke-Bispen og Bisp Nicolaus sig tvert over for ham. Kong Philippus gik til Bænken, og vilde sætte sig hos Kong Ingi; men Hagen Jarl stødte ham til Side, og satte sig imellem dem. Siden talede Erke-Bispen paa Kong Ingis vegne, og Bisp Nicolaus paa Kong Philippi vegne, om det Forliig, som var aftalt imellem dem, og enhver vilde gierne holde noget med sit Partie. Efter lang Samtale gave Birke-Beenerne deres Meening tilkiende, at Philippus skulde have Opland at regiere ober tillige med Vigen, fra Svine-Sund og Vester indtil Aaen Sire eller Rylarbodt til Medgift med Jomfrue Christin, Sverres Daatter, men han skulde aflegge sit Konge-Navn, og levere fra sig sit Secret, hvori Kongens Navn stod, og lade sig nøye med den Titel, som Kong Ingi vilde unde ham. Desforuden skulde han sværge Kong Ingi Lydighed, at følge ham uden og indenlands med sin gandske Magt at forsvare Landet, om det behovedes. Kong Philippus saae, at Birke-Beenerne havde en stor Armee, og at det ikke vilde hielpe ham at sige dem imod, efter hans da værende Omstændigheder, hvorfore han sagde: Jeg vil ophæve den Ufred og Uroelighed, som nu længe har vedvaret, og tage imod de Vilkaar, som jeg før har samtykt, med den Deel af Riget, som mig forundes: Men hvad Navn jeg har, da er jeg saadan, som jeg vil blive, og Kong Ingi maa gierne raade derfor. Mit Secret er ikke her, men hos min Canzler i Oslo, hvor I kand lade det hente. Da sagde Kong Ingi: Dette er den første Titel og Navn, at du skal hede Philippus. Det blev ogsaa indbefatted med i deres Forliig, at, hvad Skade deres Undersaatter havde lidt paa begge Sider, enten paa Folk eller Gods, maatte ingen kræve Bod, Vederlag eller Opreisning for. Dette Forliig blev stadfæst med deres Eed. Kong Ingi og Greve Hagen giorde først Eed: Dernæst fremgik tolv Læns-Herrer og Befalings-Mænd af hvert Partie, og soer, at de uryggelig skulde holde Forliget. Laugmanden Gunner Grynbag forelæste dem Eeden. Derpaa blev Modet og Tinget ophævet, og Baglerne gik til Skibs igien. Arnbiorn Jonson gik jævnsides hos Philippus, og pleiede at lede ham. 1208. Da nu Philippus rakte ham sin Haand, sagde Arnbiorn: Leed dig nu selv. Anden Dag blev Philippus troelovet med Jomfrue Christin, Kongens Daatter.

Der

Der blev en stor Larmen blant Birke-Beenerne og Baglerne, fordi der vare mange anseelige Mænd, som havde mist alt deres Gods og Penge i den Feide. Hvorfore man fandt paa det Raad, at man Sommeren derefter vilde drage Vester til Sonderoerne paa Roverie, for at forhverve sig Gods og Penge igien, og de udrustede Skibe paa begge Sider. Peter Steiper og Reider Sendemand, som havde Margareta, Kong Magni Erlingsons Daatter, lagde over med hinanden, at de nærstkommende Sommer vilde seigle til Jerusalem, og derpaa skiltes de ad.

Kong Ingi sendte Dagfind Bonde Øster til Tonsberg med fem Jagter, vel bemandede, med Breve og Ordre, at lade hente Philippi Kongelige Secret. Dagfind gav Philippus sit Ærende tilkiende. Men Philippus svarede, at han ikke leverede det fra sig, førend hans Raad og fornemste Mænd vare tilstæde, og bad Dagfind bie saa længe. Nogle Dage derefter lod han holde Houga-Ting: Hvor han gav sine Mænd, samt Borgere og Bønder tilkiende, hvad Forlig han havde sluttet med Kong Ingi, og at han havde lovet at nedlegge sit Konge-Navn, og levere sit Kongelige Secret fra sig, og, at Kongens Sendebud, som skulde afhente det, vare der tilstæde, hvilket han sagde sig aldrig at skulle have samtykt, dersom Birke-Beenerne havde holdt deres Ord, og ikke kommet stærkere til det Møde, end der var aftalt. Da svarede Baglerne, at Birke-Beenerne ikke havde holdt deres Ord, og ønskede, at de aldrig maatte trives, som skulde lade Kongens Secret bortføre, og hvem der tog imod det, vilde de hugge Haanden af.

Dagfind mærkte vel, at han ikke kunde faae Kong Philippi Secret; hvorfore han udbad sig Tilladelse at drage hiem igien, og bringe sin Herre Rapport. Philippus sagde: Far hiem i Fred, og siig din Herre, at mit Raad og Tienere vil ikke tillade, at mit Secret skal bortføres; men jeg er tilfreds med, at de kalder mig, som de vil, baade her og Nord i Landet, og jeg begiærer ikke større Part af Riget, end vi ere forligte om med Birke-Beenerne: Hvorfore jeg tillader dig at drage Nord igien, og bringe Kongen og Hagen Jarl dette Svar. Da Dagfind kom hiem igien, og indberettede Kongen og Greven dette, svarede Kongen ikke meget dertil; men Hagen Jarl blev vred, bandede og tog ilde af Sted, og Birke-Beenerne fortrøde høyligen, at Philippus lod sig endnu kalde Konge, som tilforn; thi Baglerne og Vigboerne kaldte ham Konge, hvilket ikke skeete Nord i Landet.

1209. Nogen Tid efter dette Forlig begiærede mange Orlov af begge Parterne. Nogle droge hiem til deres Huuse og Gaarde, andre paa Kiøbmandskab.

mandskab. Vaaren derefter seiglede baade Birke-Beenerne og Baglerne med 12 Skibe paa Roverie udi Vesterlandene, og rovede paa Sudersøerne, samt de omliggende Øer. Thi Kongerne paa de Øer havde Krig med hverandre. De røvede Øen, den Helge, hvilken Nordmænd altid havde holdt fred-hellig. Siden bleve de u-eenige, og skiltes ad, og bleve saa paa adskillige Steder slagne. De som kom til Norge igien, blev haardelig tiltalte af Bisperne for deres Røverie.

Samme Sommer lod Kong Philippus hente Jomfrue Christin, Kongens Daatter, og holdt sit Bryllup med hende i Oslo. Dronning Margareta hendes Moder, kom fra Sverrig til hendes Bryllup. Men nogle Uger efter Brylluppet blev hun syg og døde. Eftersom hun havde meget Gods og Eyendom, samt Penge og kostbare Sager udi Værmeland og Vester-Gotland, sendte Philippus en stor Hob af sine Mænd op i Landene, at beskikke og forvare Dronningens Gods. Og, da de kom Øster paa Eida-Skov, kom en Mand i deres Selskab, som kaldte sig Halvard Hvide, som var den mandhaftigste af dem, der nu kom Øster til Værmeland. Han gik saa stille hen, og lod sig intet mærke med, hvad der skulle giøres og forhandles med Dronningens Gods, og saasom han havde meest at raade, blev det derved, hvad han sagde. Da de kom tilbage igien, blev Halvard borte, og Kong Philippus kom hiem i hans Klæder, og drog ind i Oslo, og hans Folk toge vel imod ham.

1210. Kong Ingi, som var i Bergen, lod igien opbygge Kongens Gaard, som Baglerne havde brændt ved Slottet, og satte Salen der, hvor den store Kong Øystens Sal havde staaet, men Slottet lod han ikke opbygge.

Samme Sommer drog Peter Steiper og Reider Sendemand af Landet med to store Skibe og mange Folk, og deres Hustruer, Ingeborg og Margareta Kong Magni Daatter fulgte med dem. Man har mange Beretninger om deres Reise. Peter Steiper og hans Hustrue døde paa Reisen; men Reider kom til Jerusalem, og drog tilbage igien til Keiseren i Constantinopel, hvilken han længe tiente, og døde der.

Udi Kong Sverres Tid havde Torald Jarl Madodersøn i Orknøi tillige med mange der paa Øen, sat sig op imod ham, og lode sig kalde Øjeskiegger. Men, da Greven blev forligt igien med Kong Sverre, skulde al Landgilde og Sagsfald af Orknøi tilfalde Kongen i Norge, og Kongen satte sin Foged, ved Navn Arne Løria tillige med Greven i Orknøi, imod hvilken Harald Jarl ikke torde sætte sig op, saa længe Kong Sverre levede. Men

strax

strax efter hans Dod lod han ihielslaae Arne Loria, og lagde Orknoi og Hetland under sig igien med al Skat og Skyld, ligesom han tilforn havde det, og dode to Aar, efterat Ingi var bleven Konge i Norge. Siden bleve hans Sonner, Jon og David, Grever i Orknoi, og de holdte Landene, ligesom deres Fader, saa længe der var indbyrdes Krig i Norge: Men, da de fik at vide, at Kongerne vare forligte, sendte de Bisp Biorn til Norge, som fandt Kong Ingi og Hagen Jarl i Bergen, og gave dem Grevernes Ærende tilkiende, at de begiærede at forliges med dem; og det kom saa vidt, at han tog sikker Geleide paa deres Vegne af Kongen og Greven, at Greverne skulde komme til dem følgende Sommer, og forliges med dem.

1211. Den Sommer, som Vikingerne (det er de nordske Søe-Røvere) droge Vester over Havet, efter at Kongerne vare forligte, droge Kongens Befalingsmænd med dem til Orknøi og Hetland. Og Sommeren derefter kom Greverne tillige med Bispen til Norge, for at forlige sig med Kongen og Greven. Og de satte heele Sagen udi Kongens og Grevens eget Gotbefindende. De domte dem da til at give en stor Summa Penge; desforuden maatte de sætte dem Gissel, samt svære dem Troeskab og Lydighed: Men tilsidst giorde Kong Ingi dem til sine Grever over Orknoi og Hetland med saadanne Vilkaar, som blev holdet indtil deres Dodsdag.

Ragnvald, Konge af Møen i Suderøe, og Gudroder, Konge paa Manøe, havde ikke i lang Tid givet Kongerne i Norge Skat. Da de nordske Vikinger nu havde grasseret der omkring Øen, samt røvet og brændt, og Kongerne fornam, at der var sluttet Fred i Norge, frygtede de sig, og droge derfore til Norge, for at forlige sig med Kong Ingi og Hagen Jarl, og betalede den Skat, som resterede, samt svor dem Troeskab og Lydighed, og da de havde taget deres Land i Forlæning af Norges Konge, droge de hiem igien.

En Mand i Færoe, ved Navn Erling, gav sig ud for Kong Sverres Søn. Hans Moder var Astrid Rois Daatter. Samme drog med en Forsamling hen paa Øerne, og opvakte stor Uroelighed. Han havde syv Børn. Siden drog han til Norge paa Einer Sysselmands Skib, og begav sig til Philippus og Frue Christin, som toge vel imod ham, og erkiendte ham for Broder. Nogle Aar derefter dode han der af Blodlob, da han havde ladet sig Aarelade.

Kong Ingi havde en u-ægte Søn, ved Navn Gutorm, hvis Moder var Gyri, og han var fød det andet Aar, efter at Kong Ingi kom til Re-

gieringen. Hagen Jarl og Frue Christin havde en Søn, ved Navn Junker Knud, som var noget yngre, end Gutorm.

1213. Hagen Jarl fortrød paa, at han ikke havde Konge-Navn, da han dog havde alt andet lige med sin Broder: Hvorfore han spillede hemmelig under Dekke med mange af de fornemste Mænd i Landet, at de skulle give ham Konge-Navn, og sagde, at hans Broder vel skulle være tilfreds dermed, og tillade det. De svarede ham alle vel, og sagde, at han var duelig og beqvem nok dertil. Hvorudover han ikke giorde en Hemmelighed deraf, saa at Kong Ingi omsider fik vis Efterretning derom, som ogsaa, hvem der giorde Greven meest Bistand i at forfremme denne Handel. Herudover stevnede Kongen alle sine Mænd til Huus-Ting, og, da Tinget var sat, sagde han: Jeg er ikke vandt til at tale meget paa Tinget, eller i store Forsamlinger: Men det er ikke en ringe Sag, som nu driver mig hertil: Hvorfore jeg gierne vil fremføre den, at I alle kand forstaae og mærke, hvad jeg taler og meener: Jeg har faaet tilforladelig Efterretning, at min Broder, Hagen Jarl, har spillet under Dekke med mange Lænsherrer og svorne Mænd, at de skulle give ham Konge-Navn, og at mange have svaret ham vel, og siger, som sandt er, at han ikke er meere uskikket og ubeqvem dertil, end jeg er: Han lader sig og forlyde med, at jeg ikke skulde fortryde derpaa, at min Broder kaldes Konge over sit Rige, lige saa vel som jeg, efterdi jeg kand lide, at Philippus kaldes Konge. Saa er det alle vitterligt, at jeg og min Broder haver taget Konge-Navn fra Philippus i Hvidingsøe; hvorpaa han ogsaa har giort os en Eed, saa at han har meere Skam, end Ære af, at han nu bruger det Navn. Men jeg haver taget Konge-Navn paa Øirer-Ting, og alle Indbyggerne har svoret mig Lydighed, saa vel Hagen Jarl og Philippus, som andre: Men jeg har ikke svoret nogen, uden at handle med Indbyggerne efter Lov og Ret: I maa derfore alle vide, at, saa længe jeg lever, vil jeg ikke tilstæde, at nogen anden kaldes Konge i Norge, end jeg, saa fremt I vil holde eders Eed, og være mig følgagtige. Hertil svarede de ham alle vel, og berømte hans Ord og Tale, og sagde alle med een Røst, at de vilde følge og holde ham alleene for Konge. De takkede ham ogsaa for hans Tale, og sagde, at han var bedre talendes, end de havde tænkt. Da denne Sag blev aabenbaret, maatte Hagen Jarl lade sin hemmelige Efterstræbelse efter Konge-Navn fare. Men han begyndte siden aabenbare med sine Venner paa et andet Raad, og da han havde faaet Erke-Bispen og alle Bisperne paa sin Side, begiærede han at giøre en vis Contract med sin Broder om

Riget,

Riget, hvem det skulde tilfalde, naar een af dem faldt fra. De forkastede Kong Ingi, at han ikke var ægte-født, fordi hans Moder Cæcilia giftede sig med Baard Gutormson, medens hendes forbenævnte Ægte-Mand levede: Men Kong Ingi sagde, at hans Moder havde giftet sig med Erke-Bispens Tilladelse. Bisperne sagde, at den burde efter Loven være Konge, som var ægtefødt, og høybyrdig dertil, og de dreve saa stærkt paa den Sag, at Kong Ingi maatte indgaae en Contract og Forlig med Hagen Jarl, at hvem der længst levede af dem, skulde tiltræde Riget efter den andens Død, og efter begges deres Død skulde deres Sønner, som vare ægtefødte, tiltræde heele Riget, hvilket blev stadfæstet med forseglede Breve under Kongens og Grevens, samt Erkebisp Tores, Erkebisp Eriks, Bisp Nicolai og Bisp Martins Secreter.

Hagen Jarl fortrød høyligen paa, at Philippus lod sig kalde Konge, og talede ofte derom for Kong Ingi. Kongen svarede lidet dertil; Men efter Grevens Begiæring blev der sendt en Skrivelse Øster til Philippus om samme Sag, at han med det Navn rykkede og brød det Forlig, som var sluttet i Hvidingsøe. Philippus raadførte sig med sine Herrer derom; men de raadede ham at beholde sit Konge-Navn. Frue Christin var vred, og lod ilde over, at han ikke torde heede Konge, naar andre vilde kalde ham Konge. Kong Philippus skrev dem venlig tilbage igien, at han ikke vilde rykke Forliget, dog kunde han ingen forbyde at kalde ham, hvad de vilde, han var og vel tilfreds med dem, som ikke kaldte ham Konge. Og efter nogen Brev-Verling blev det samtykt, at de atter skulde møde i Hvidingsøe hver med 15 Skibe, og ingen større, end hvert med 15 Sesper eller Rum.

Skule, Kongens Broder, havde Forlæning i Sogn. Samme lod bygge Skibe med femten Rum udi, hvilke vare saa store, som andre Lang-Skibe paa tive Rum. Da Baglerne fik det at vide, vilde de ikke komme til det Møde: Hvorfore de Skibe bleve kaldte Fredbrydere, eller Forligelse-Spildere.

1213. Dronning Christin døde i Barsel-Seng, og da Barnet havde levet nogen Tid efter hende, døde det. Og Philippus lod det besee af mange troeværdige Mænd, og Tinglyse, at Barnet levede efter sin Moder: Thi han meente sig derved at skulle beholde alt hendes Gods.

Udi Trondelagen var dyr Tid, saa at Kongen ikke kunde faae sin Rettighed af Bønderne. Dette beklagede Kongens Befalingsmænd, og i sær Erik Foß, Befalingsmand paa Strind, ofte for Kongen. Til sidst be-

føel Kongen ham at stevne Bonderne til Tings paa Strind. Hvilket da han havde efterkommet, drog han ud til Kongen, og gav ham det tilkiende. Derpaa drog Kongen derind til Lands og Vands. Bønderne vare alle komne med deres Vaaben, ligesom til en Strid, og satte sig oppe under Bierget. Kongen sendte sin Broder Skule op til dem, og bad dem gaae ned at sætte Tinget med Kongen; men de vilde ikke.

Derpaa reed Erik Foß op til dem, og bad dem gaae ned at holde Ting med Kongen: Men, da de viiste sig seenfærdige, og ikke vilde af Sted, slog han en Bonde med sit Spyd-Skaft imellem Hærderne. Bonden vendte sig om, og med en stor Øxe hug Laaret af Erik, saa at han faldt halv død til Jorden. Siden grebe de til deres Øxer, Spyd og Sverd, og droge i en Hast ned af Bierget imod Kongen. Kong Ingi bad sine Folk rykke tilbage med Fanen: Thi han vilde ikke stride mod sine egne Bønder, og Kongen vigede tilbage med sine Folk: Men Bønderne forfulgte ham, og dræbte nogle af hans Mænd: Hvorfore Skule, Kongens Broder, raabte, at Kongen skulle vende om igien, siden de søgte at dræbe hans Folk. Da vendte Kongen om igien, og lod sin Fane bære for sig: Hvorpaa Bønderne bleve slagne, og maatte flye, og Birke-Beenerne forfulgte dem baade til Lands og Vands.

For denne Opstand imod Kongen bleve Hagen Jarl og Erke-Bisp Tore meget mistænkte.

Efter den Tid, at Baglerne havde Trondhiem inde, og Kongen med saa stor Nød undkom, var han altid tungsindig og upasselig, og ham syntes leve best, naar han var til Skibs. Men, naar han var i Kiøbstaden, og havde Fred, holdt han sig gierne i sit Kammer, og havde nogle faa Mænd hos sig af dem, som han meest elskede og best troede, hvilke han i alle Ting særdeles vel accommoderede. Han var en stille og sagtmodig Herre, ikke dristig eller overmodig, men mild og venlig, samt from og god. Han kunde ingen Støyen eller Bulder taale: Hvorfore han sielden kom i Drikke-Selskaber, hvormed en Deel af hans Mænd ikke var vel fornøyet, som heller vilde være udi Selskab, hvor der vankede Drik og store Ord. Han havde altid tre af sine beste Mænd hos sig i Kammeret, nemlig Povel Droste, Arnfind Tiodesøn og Henrik Skot. Povel holdt han udi størst Værdighed, siden han var hans Droste eller Hofmester, og laae i Seng hos Kongen. En Aften, da Povel kom i Seng, saae Kongen, at han havde en dragen Kniv i Haanden. Hvorpaa Kongen greb fat om Haanden, og raabte paa de andre,

dre, som strax grebe Povel, og vilde dræbe ham: Men Kongen forbod dem at giøre ham noget ont: Hvorfore de stødte ham ud af Dørren. Siden opholdt Povel sig i Byen, og Kongen lod Henrik Skot forvare Kniven, og forbød dem alle, som vare derinde, at aabenbare det for nogen, forend han selv aabenbarede det.

En lang Tid derefter kom Skule, Kongens Broder, og Jon Østraat (som havde Sigrid, Kongens Søster) til Kongen. Da aabenbarede Kongen denne Handel for sin Broder; dog maatte han for i Veyen love ham, at han ikke skulde blive vred derover, eller giøre Povel noget ont, foregivende, at han vilde skikke Povel bort af Landet.

Det stod saaledes hen nogle Aar, og Povel drog med Kongen, ligesom tilforn. Og, naar Kongens Broder spurgte ham, hvorfore han ikke skikkede Povel bort, havde han altid noget at forevende. Tilsidst dræbte Skule, Kongens Broder, og Jon Østraat Povel i Trondhiem, hvilket meget mishagede Kongen; thi Povel havde sagt ham, hvem der havde ophidset ham til denne Misgierning; dog holdt han al Ting taus og stille, for Freds og Roeligheds Skyld. Jon Østraat døde strax derefter i Bergen.

1214. Samme Vinter blev Hagen Jarl syg i Bergen, og døde strax efter Juul, og blev begraven i Christ-Kirke. Indbyggerne sørgede meget over ham, og de holdte det for et stort Tab, at de havde mist saadan en Regent. Og det var i alles Munde, at ingen dueligere eller mandhaftigere Helt havde udi hans Tid i Norge taget Vaaben i Hænder. Desforuden var han en god Regent, og han var elsket af alle saa vel Krigs- som Lands-Folkene.

1214. Hans Hustrue, Frue Christin, drog strax til Gotland med sin Søn, Junker Knud, og blev der gift med Askild Laugmand. Erkebisp Tore døde Sommeren derefter, og Gutorm blev Erkebisp i hans Sted. Kong Ingi antog heele Riget efter sin Broder, Hagen Jarl tillige med alle hans Hofbetientere og Lænsherrer. Sommeren derefter drog Kongen til Bergen, og lod kalde til sig alle Lænsherrer. Dernæst samlede han en stor Krigshær baade Øster og Vester over heele Landet, med hvilken han drog ind i Trondelagen, og tvang Bønderne til at give ham den Krigs-Styr og Kongelig Rettighed, som de nogle Aar havde forholdt ham, og han satte sine Befalingsmænd i Lænene, og søgte ingen videre Hevn over Bønderne. Siden drog han til Trondhiem, og gav Krigs-Folket Forlov.

Kong

Kong Philippus holdt da sit Rige udi Fred og Roelighed, og da hans Broder, Anders Simonsøn, kom til ham fra Dannemark, tog han vel imod ham, og overdrog ham store Forlæninger 1215. Men det stod Anders for Hovedet, at Tonsbergs Mænd havde dræbt hans Fader, og han gav Tollak Ulfgeissen, Ulf Svarte og alle dem, som havde været med i det Slag for Brimsted, Sag for denne Gierning. Da de mærkte det, søgte de Tilflugt hos Kong Philippus, som og tog dem i Forsvar, og sagde, at, da de antoge ham til Konge, havde han eftergivet dem det, og lovet, at han vilde holde dem frie derfore. Men Anders meente, at siden de havde Fader og Moder sammen, kunde han ikke forhindre eller formeene ham Landslov og Ret, at han jo ligesaa vel maatte tage Bod efter sin Fader, som Kong Philippus. Men Kongen forsvarede Bonderne saa heftig, at han tog alle Forlæninger fra sin Broder, og lod ham ikke have, uden to Tienere, som skulde følge ham. Altsaa maatte Anders lade det blive som Kongen vilde have det. Kong Philippus fik stor Yndest hos Almuen, fordi han dæmpede denne store Dispute, som ellers vilde have kostet mangen Mands Liv og Velfærd. Tredie Vinter efter Hagen Jarls Død blev Kong Ingi syg i Trondhiem, og laae længe til Sengs 1216. Skule, hans Broder, sad ofte hos ham. Og, da hans Kræfter tog jo meere og meere af, begiærede hans Raad, Ministre og Hofbetientere, at han vilde beskikke en Regent over dem, som de kunde være tient med. Da Kongen hørte deres Villie og Begiæring, ledte han sin Broder, Skule, til Sæde, og gav ham Greve-Navn: Hvorpaa han strax antog Regimentet over Krigsfolkene og Hofbetienterne. Nogen Tid derefter døde Kong Ingi, og Skule Jarl lod ham hæderlig begrave i Christ-Kirke paa den søndre Side af Choret, og udi hans Siælemesse offrede han et Guld-Kar, som Kong Jon i Engeland havde foræret Kong Ingi. Ligeledes gav han andre kostbare Gaver til Domkirken for hans Siæl. Han lod ogsaa giøre et kostbart Verk over hans Grav, som var udhugget og malet, samt belagt med Guld, og han lod der udhugge og male hans Vaaben, og hengte der hans Sverd, Hielm og Skiold.

Kong Ingi var en deylig Mand, vel voxen med deylige og fuldkomne Lemmer, og havde et lys-graa Haar. Han blundede gierne med det eene Øye, naar han vilde see grant paa noget. Saa vel hans Uvenner, som Venner bevidner, at der ikke har været lyksaligere Konge i Norge, eller bedre mod Almuen, siden Kong Sigurd Jorsalafars Død. Ingi var Konge udi 13 Aar, og døde sidst i April det femtende Aar efter Kong Sverres Død.

XXIX.

XXIX.

Kong Hagen Hagenson, Kong Sverres Sønne-Søn.

Hvi Pave Innocentii den tredies Tid. 1204. efter Christi Fødsel, skal følgende have passeret i Norge, som findes beskreven i den Bog om Kong Hagen Sverreson. Philippus af Schwaben var den Tid Keiser i Rom og Italien, Hertug Otto Henrikson af Brunsvig var Nordenfields, det er i Tydskland og Frankerige, hvilke stridede mod hinanden, indtil Philippus blev dræbt af sin egen Tiener, Hertug Philippo. Da var Valdemar Valdemarson Konge i Dannemark, Sverke Karlson i Sverrig, Jon Henrikson i Engeland, og Hagen Sverreson Konge i Norge 1203.

1204. Et Aar efter Kong Sverres Død, var Kong Hagen i Trondhiem om Vinteren, og drog om Vaaren til Bergen, og siden Øster ind til Rigsgrændserne, og havde mange anseelige Lænsherrer med sig, nemlig Hagen Galin, Peter Steiper, begge Kong Sverres Søster-Sønner, Sigurd og Roar, Kongens Paarørende, Evind Pretmoach, Dagfind Bonde, Elner, Kongens Svoger, og mange andre Lænsherrer og Krigs-Anførere. Kong Hagen opholdt sig længe i Sarpsborg, og holdt Venskab med et Fruentimmer, ved Navn Inga, som var deylig, stolt og hoymodig, men derhos god og from, samt af den fornemste Familie der i Byen, som kaldtes Vartegingger eller Vertingsmænd. Hagen Galin og mange andre Kongens Mænd vidste vel, at hun sov hos Kongen i hans Kammer. Siden drog Kongen Nord i Landet, og døde i Bergen den tiende Dag i Juulen, som før er meldt.

1205. Derefter toge Birke-Beenerne Gutorm, Sigurd Lavarts Søn, til Konge, og giorde Hagen Galin til Greve udi Norge, samt Anfører for Krigsfolket. Samme Sommer døde Kong Gutorm i Trondhiem, og Birke-Beenerne toge igien til Kong Ingi Baardson med Erke-Bispens, Lænsherrernes og alle Bøndernes Samtykke, og hans Broder, Hagen Jarl, skulle være hans Greve og Anfører for Krigsfolket, og have Halv-Parten af Riget med sin Broder, Kong Ingi.

1205. Den Sommer, da Ingi blev antagen til Konge, og den Danske Konge, samt Bisp Nicolaus havde Baglernes Bande samlet i Visgen, var Inga i Borgesyssel i den Bye, som kaldtes Folkesberg, hvor der var en Præst ved Navn Trond. Da fødte Inga en Søn, og Trond Præst

vidste, at Kong Hagen Sverreson var Fader til Barnet: hvorfore han døbte det hemmelig, og betroede ingen at staae Fadder til samme, uden sin Hustrue, og hans tvende Sønner, og han lod en lang Tid Barnet opfostre hos sig.

Erling paa Husebø var beslægtet med Kong Sverre og Gutorm Graaskord: Hvorfore Trond Præst gav ham denne Handel tilkiende, og de overlagde med hinanden, at Trond Præst skulle have Barnet stille og hemmelig hos sig det Aar over, hvilket han og giorde.

1206. Følgende Vinter drog Trond Præst og Erling med Barnet og hans Moder efter Juul hemmeligt til Opland, og kom for Juule-Aften til Kiøbstaden Hammer, paa Hedemarken. Der vare tvende Læns-herrer af Birke-Beenerne, Frederik Slafst og Gefvalt Gotte, som sade der med mange Folk, og havde stor Fare for Baglerne, som havde indtaget det meeste af Opland. Der var og Bisp Ifver, som havde altid været affectioneret imod Kong Sverres Slægt og Birke-Beenerne. Samme fik Nyes om, i hvor lønlig de end omgikkes dermed, at Kong Hagens Søn var ankommen der. Hvorfore han bod dem til sig med Moderen og Barnet. Men saasom de frygtede, at Baglerne skulle faae det at vide, holdte de sig hemmelig, og sendte Moderen med Barnet op til lille Hammer, hvor hun opholdt sig lønlig paa en liden Gaard, Juulen over. Udi Juulen sendte Birke-Beenerne Bud til Toten og Hadeland og andre Steder omkring, hvor der vare Birke-Beener, at de alle skulde komme til dem. Hvorpaa de droge op til lille Hammer, toge Moderen og Barnet med sig, og droge til Østerdalen, paa hvilken Vey de leed meget ont af Snee, Frost og ont Veyr. De laae ofte ude paa Sneen om Natten. Og en Aften kom der saa haardt et Veyr paa, at de hverken kunde finde Vey, eller komme frem for Snee: hvorudover tvende af dem, som vare meest friske, og best kunde løbe paa Skier, nemlig Tosten Skieste og Skervald Skukke tog imod Barnet, og da de havde faaet to Bønder, som best vidste Veyen, til Ledsagere, droge de af Sted det snareste de kunde, og kom til en øde Lade, hvor de tændte Ild, og smeltede Snee ved, hvilket de gav Barnet at drikke. Siden sendte de Ledsagerne tilbage imod de andre. Dette skeete i Nafversdal. Sneen var saa høy, at de ikke kunde bryde den anderledes, end at de stødte den ned med deres Spyd-Stager. Men, da de kom til Østerdalen, giorde Bønderne dem til gode, baade med Kost, Befordring og Veyvisere. Der siges, at ingen haver udstaaet saa stor Møysommelighed, Frygt og Fare paa nogen Reise i Norge, som Birke-Beenerne udstode i denne Færd, baade af Frygt for Baglerne, som og saa ont Veyr

og

og Vey, siden Dronning Astrid romte bort af Norge med hendes Søn, Oluf Tryggeson, for Gunhilds Sønners Vold og Tyrannie.

Da Erling Stenveg, Greve Philippus og Baglernes Anførere fik at vide, at Trond Præst og Erling vare dragne til Opland med Kong Hagens Søn, sendte de otte Anførere med meget Folk efter dem: Men, da de kom til Opland, vare Birke-Beenerne bortdragne: Hvorfore Baglerne droge tilbage igien.

Birke-Beenerne droge Nord efter Dalen, og endskiønt Veyen var meget vanskelig, saa kom dog mange til dem, baade Birke-Beener og Bønder sammen, som vilde føre dette Barn frem. Der kom og to Lænsherrer af Guldbrandsdalen, Semming og Torbrand Svarte, saa at de vare nu henved 100 Mand stærke. De droge Nord over Fieldet, og kom Øster i Guledal, og da syntes dem, at de havde overvunden deres Reise og den store Farlighed.

Det er ikke at undre over, at Gud saa underlig hialp, forfremmede og bevarede de to Konge-Børn, Oluf Tryggeson og denne Hagen Hagenson: Thi Gud vilde ved den første lade begynde Christendommen i Norge, og ved den sidste lade den forfremme, ved at bygge Kirker, opholde Præster og lærde Mænd, samt forbedre Lov og Ret, og andet saadant meere.

Kong Ingi var da i Nidros med mange Folk, og fik Kundskab, at en stor Forsamling var kommen over Fieldet; men han fik seent at vide, hvem de vare, eller hvad de vilde: Thi Birke-Beenerne droge ikke hastig frem, dog gik der Rygte for dem i Byen, at de havde en Konge-Søn med dem; men ingen kunde sige, hvis Søn det var. Kongen giorde sig færdig med alle sine Folk, og sendte to Mænd op over Aasen, Gunner Tind og Samson; at de skulle ride i en Hast, og efterforske Sagens Beskaffenhed. Da de kom over Aasen, mødte Birke-Beenernes Sendebud dem, som skulde drage til Kongen. Hvorfore de vendte om igien, droge med dem til Kongen, og gave ham Birke-Beenernes Reise tilkiende, samt at de havde Kong Hagens Søn med sig. Kongen blev glad derover, takkede Gud, og lod alt Folket drage hiem igien, undtagen sine egne Hoffinder, med hvilke han biede der, indtil de kom med Barnet, hvilket han tog i sin Arm, kyste det, og bad det være sig og sit gandske Folk velkommen. Derpaa droge de alle til Byen igien, og Barnet med hans Moder nød god Opvartning hos Kongen. De gamle Birke-Beener vare altid meget glade ved dette Barn, og gik hver Dag hen at see ham,

for den store Kiærlighed de havde havt til hans Fader, og i sær til hans Far-Fader, Kong Sverre.

1207. Vaaren derefter indtoge Baglerne Nidros, og giorde der stor Skade, som før er meldt. Siden sloges Hagen Jarl med Baglerne i Bergen, og drog siden til Trondhiem igien. Følgende Vinter tog Hagen Jarl Kongens Søn til sig, og holdt ham, ligesom det kunde være hans egen Søn, og han bekiendte ofte aabenbare for sine Mænd, at han og Kong Ingi sad i dette Barns Fæderne-Arv.

1208. Efter Erling Stenvegs Død tog Baglerne Philippus Jarl til Konge igien, og da var Hagen tre Aar gammel. Da Kong Ingi og Hagen Jarl droge Øster i Vigen, lode de ham og hans Moder blive tilbage paa Bergens Slot med hans Faster, Jomfrue Christin og Frue Christin, Hagen Jarls Hustrue og andre fleere. Siden kom Baglerne til Bergen, og Birke-Beenerne opgave Slottet for dem efter Erke-Bispens Raad. Hvorpaa Kong Philippus tog Hagen til sig, og var han hos Baglerne i tre Aar. Engang bar Baglerne ham ud paa Bryggen, hvor nogle Lang-Skibe laae, og spurgte ham, hvem de Skibe tilhørte? Han svarede: De hører min Herre til. Da sagde de: Philippus Bagle-Konge er din Herre. Men han svarede: Han er ikke min Herre, men Hagen Jarl er min Herre, og Skibene hører ham til. Baglerne loe derad, og sagde: Denne Svend vil ikke blive os Baglere god.

Reider Sendemand var den fornemste Anfører, og havde meest at sige iblant Baglerne. Han sagde en Dag til de andre Anførere: Dersom vi vilde begynde paa en vigtig Handel, vidste jeg vel Raad; hvorledes vi kunde faae baade Rige og Magt fra Birke-Beenerne. De spurgte, hvorledes? Han sagde: Dersom vi ville tage Kong Hagens den lille Søn til Konge over os, da vilde vi faae alle Indbyggerne paa vor Side. Saa kunde vor Konge være hans Greve, og forestaae heele Landet paa hans Vegne, indtil han blev Mandvoxen, og da var Kong Philippus saa got, som Konge i Landet. En Deel af de andre Herrer samtykte med Reider, en Deel sagde derimod: Men ingen tordе foreslaae Kong Philippus det: Thi de frygtede for hans Vrede.

Nogen Tid derefter kom Kong Ingi og Hagen Jarl til Bergen, og Baglerne vilde ikke bie dem, men skyndte sig derfra. Da gik Erke-Bisp Tore til Philippus, og bad, at han vilde unde ham Hagen, Kongens Søn. Philippus fyldestgiorde hans Begiæring, og Bispen havde ham hos sig, ind-

til

til Hagen Jarl kom fra Vigen, da han overleverede Hagen til Jarlen, som tog ham til sig med Glæde, og takkede Gud. Siden havde han ham altid hos sig tillige med Moderen, i hvor han var enten til Lands eller Vands.

Den Vinter, som Hagen Jarl laae i Sæløe, og som blev kaldet den onde Vinter, eller Sæløes Vinter, var den unge Hagen med Greven. Han vilde altid være foran i Skibet med Folkene, og han fik dem ofte til at lee med sin underlige Tale; Thi han var meget lystig i sin Snak. Greven havde og ofte Tidsfordriv af hans lystige Snak. Birke-Beenerne toge ham ofte fat, den eene ved Hovedet, og den anden ved Fodderne, og sagde, at de vilde trække ham længere: Thi de syntes, at han ikke voxte hastig nok. Saadan en Længsel havde de efter at faae ham til Regieringen.

1212. Da Hagen, Kongens Søn, var otte Aar gammel, lod Hagen Jarl sætte ham i Skole, hvor da han nogen Tid havde gaaet, spurgte Greven ham, hvad han lærte? Han svarede: Jeg lærer at siunge. Greven sagde: Det skal du ikke lære; Thi du skal hverken være Bisp eller Præst. Hagen Jarl elskte ham meget, ligesom og Frue Christin, dog var hun sindet, som andre Fruentimmer, at hun talte meget hastig til ham, og sagde, sig ikke at vide, hvem hans Fader var. Da Greven fik det at vide, sagde han: Det maae du ikke sige: Thi enhver veed, at jeg og min Broder haver hans Fæderne-Arv inde, og sidder i hans Rige, hvilket Greven ofte sagde aabenbare for alle.

Da Birke-Beenerne og Baglerne bleve forligte i Hvidingsøe, som forhen er meldt, og der var bleven Fred i Landet igien, practiserede Hagen Jarl hemmelig hos sine Venner, at han vilde lade sig antage til Konge over tredie Parten af Norge. Men, da Kong Ingi formeente ham det, søgte Greven andre Raad og Veye dertil, og indlod sig i Handel med Bisperne, som foregav, at den burde efter Guds Lov og Norges gamle Vedtægt være kronet Konge i Norge, som var ægtefødt og meest høybyrdig, og de meente, at Kong Ingi ikke var ægtefødt, efterdi hans Moder, Cæcilia, havde giftet sig med Baard Gutormsen, medens hendes forrige Mand endnu levede; Tilmed havde Hagen Jarl en ægtefødt Søn, ved Navn Junker Knud: Men Kong Ingi havde en u-ægte, ved Navn Gutorm: Hvorfore Bisperne dreve saa heftig paa denne Sag, at Kong Ingi maatte slutte saadan en Accord med Hagen Jarl, at hvem der længst levede af dem, skulde tiltræde heele Riget, og den af deres Sønner, som var ægtefødt, skulle have heele Riget efter deres Død.

Dette Forlig blev Tinglyst paa Ører-Ting, og skriftlig forfattet, under Kongens, Grevens, Erke-Bisp Tores, Erke-Bisp Eriks, Bisp Nicolai, Bisp Mortens, Bisp Ifvers og andre anseelige Mænds og Lænsherrers Haand og Seigl. Hagen, Kongens Søn var da hos Greven, ligesom tilforn. Da han en Dag fik Forlov at besøge sin Svogerske, Astrid paa Bakke, kom han igien om Aftenen. Der var blant Grevens Hofbetientere en Birke-Beener, ved Navn Helie Hvasse, som havde tilforn været iblant Kong Sverres Hofbetientere. Samme holdt meget af Kongens Søn, og havde ham altid hos sig, for at skiemte med ham. Hagen gik til Helie, som han pleyede, for at skiemte med ham; Men Helie skiød ham fra sig, og bad ham gaae bort. Hagen sagde: Hvorfor est du vred, min Helie. Helie skiød ham atter fra sig, og sagde: Gak fra mig, jeg skiøtter nu intet om dig, efterdi de tvende Brødre, Kong Ingi og Hagen Jarl har i Dag paa Ører-Ting ladet dømme dig din Fæderne-Arv og Rige fra. Hagen svarede: Vær ikke vred derfore, min Helie, og kier dig ikke derom: Thi hvem veed, om den Dom bliver staaende ved Magt, efterdi ingen af mine Værger har været derhos, og samtykt det paa mine Vegne. Helie saae paa Drengen, og sagde: Hvem ere dine Værger? Hagen svarede: **Gud og den Hellige Kong Oluf haver jeg givet min Sag og Værgemaal i Hænder: De skal vel see til for mig, baade om Land-Skifte, saa og min øvrige Lykke.** Helie tog ham meget venlig til sig, kyssede ham, og sagde: **Tal heil og sæl, Konge-Søn, bedre er saadanne Ord, end ingen.** Dette hørte alle de, som vare derinde: Hvorfore det snart blev Greven tilkiendegivet, som ikke svarede meget dertil: Men Frue Christin blev meget vred paa Hagen, og var altid siden haardere imod ham, end tilforn. Efter Tinget drog Hagen Jarl til Bergen, tillige med Kongens Søn, hvilken alle Birke-Beenerne elskede saa meget desmeere, som de saae ham tiltage udi Mandhaftighed og Forstand.

Tvende Brødre, ved Navn Hide og Sigurd Skielge, havde længe tient Kong Sverre, og siden været hos hans Daatter, Dronning Christin: Men efter hendes Død var Hide kommen til Hagen Jarl. Da han fornam, at Frue Christin ikke var vel sindet imod Hagen, Kongens Søn, tilbød han Hagen Jarl med mange Ord og Omstændigheder, at han vilde for hans Skyld forraade Hagen, Kongens Søn, paa det at Hagen Jarls Søn kunde blive ved Norges Rige efter ham. Frue Christin brugte ogsaa mange Ord om denne Sag. Tilsidst svarede Greven, og sagde: Det forbyde Gud! at

at jeg saaledes skulle kiøbe Riget til min Søn, at jeg skulde ødelegge denne Mands Søn, som jeg er pligtig at lonne allerbeſt. Dette bekiendte Greven selv for nogle af sine Mænd, og han kunde efter den Dag aldrig lide den forræderske Hide.

1214. Hagen, Kongens Søn, var 10 Aar gammel, da Hagen Jarl fik sit Bane-Saar, og han var stedse hos ham, medens han laae syg, og spiste med ham, naar han sad op i Sengen at spise. Han var ogsaa hos ham, da han døde. Siden gav han sig til Kong Ingi, som strax derefter kom til Bergen, og gaar der meget Ord af adskillige selsomme og kortsvillige Ting, som er passeret imellem Kong Ingi og ham i hans Ungdoms Tid, som vel havde været værd at melde om, hvis de skriftlig havde været optegnede. Gutorm, Kongens Søn, var altid hastigere og meere fremfusende, end Hagen: Men Hagen var stille og sagtmodig, høflig og venlig, og havde Yndest hos alle. Og Kongen giorde ingen Forskiæl imellem dem, enten i Henseende til Klæder eller andet.

Det hendte sig engang, at Kong Ingi blev syg, og Skule, hans Broder, med mange andre af hans Herrer var hos ham, som alle vare bedrøvede og bekymrede for, hvorledes det vilde falde ud med Kongens Sygdom. Og fordi Skule havde Regimentet over Kongens heele Hof, næst Kongen, kaldte han til sig de fornemste Mænd, som da vare tilstæde, nemlig Gregorius Jonsøn, Evind Prestmaag, Ifver Bolde og Dagfind Bonde, og sagde til dem: I seer, at min Broders Kræfter daglig formindskes ved hans heftige Sygdom. Og, dersom Gud kalder denne vor troefaste og gunstige Herre fra os, da behøver vi at see os vel fore, hvem vi skal tage til Konge igien. Her er da først Gutorm, Kong Ingis Søn; dernæst jeg, hans kiødelige Broder, og I vide vel, hvad Loven derom melder, den tredie er Hagen, Kong Sverres Sønne-Søn, den fierde er Junker Knud, Hagen Jarls Søn, som nu er i Gotland. Dog tænker jeg vel, at de, som hidtil Dags har tient Kong Ingi, vil og herefter helst tiene hans Søn. Enhver svarede sit hertil: Men en af Raadet, ved Navn Evind, taug stille. Da de andre spurgte, hvorfore han intet svarede? sagde han: Fordi jeg ikke blev før adspurgt, og jeg undrer mig over, at viise Mænd, som I ere, spørger og leder efter, hvem I skal tage til Konge, da det er enhver bekiendt, at Hagen, Kong Sverres Sønne-Søn, er rette Arving til heele Norge efter sin Fader, og ikke du Skule, eller nogen af dine Brødre-Sønner. Og dersom Kong Ingi og Hagen Jarl begge levede, naar Hagen, Kongens

Søn

Søn kommer til Mands Alder, da maatte han kræve sin Fæderne-Arv og Rige af dem, vise dem fra det Kongelige Sæde, og sætte sig der igien. Og der var ingen, som heri kunde sige Evind imod: Hvorfore den Sag faldt saaledes hen den Tid, og Kong Ingi fik sin Helbred igien.

1215. Der reiste sig U-eenighed imellem Kong Ingi og Tronderne, fordi de forholdte ham hans Kongelige Oppebørseler, og han stridede med dem paa Rimme-Ting, som før er meldt. Om Sommeren efter Hagen Jarls Død, drog Kong Ingi atter imod dem med en stor Krigshær, og sloges med dem ved Vaagsbroe, og tvang dem til Lydighed. Da han kom til Trondhiem igien, gik Hagens, Kongens Søns, Slægt og Venner til Kongen, og begiærede, at Kongen vilde give ham Jæmteland i Forlæning, eller noget andet Læn at raade over. Men Kongen afslog dem det gandske, og sagde: At Hagen var saa vel holden hos ham, at ham intet fattedes. Derpaa gik de til Hagen, og sagde til ham: Det synes os, at Kong Ingi ikke vil unde dig meget af dit Fæderne-Rige, hvilket han besidder, da din Slægt og Venner farer omkring, som fredløse Mænd, og ere fordrevne fra alt deres Gods, hvilket andre har indtaget og besidder det med stor Magt og Myndighed, som dog ere af ringe Herkomst: Hvorfore det er vor Raad, at du drager herfra med os: Vi have mange Birke-Beener og Krigsfolk paa vor Side. Og dersom vi kommer Øster til Baglerne, vilde de snart falde fra Kongen, om de faaer en Regent over sig. Anders Skiolderband var den, som førte Ordet, og anbragte mange Omstændigheder. Da Hagen havde hørt ham ud, svarede han: Jeg er endnu for ung og barnagtig til at begynde saa vigtig en Sag: Thi det vil ikke være os raadeligt at stride imod Birke-Beenerne, som ere i stor Mængde hos Kong Ingi, og ingenlunde vil skilles fra ham, og det var utilbørligt at sætte dem imod hinanden, som med Rette bør forsvare en Herre. Jeg vil meget heller bie, indtil GUd af Naade under mig saa meget af mit Fæderne-Rige, som hans Forsyn behager, og jeg vil ingenlunde føre Krigsfolk i Harnisk, eller stifte nogen Ufred i Landet, saasom det nu staar til.

1216. Den tredie Vinter efter Hagen Jarls Død blev Kong Ingi syg, og hans Sygdom tog langsom til, og han havde altid Hagen hos sig, for at have Fornøyelse af hans skiemtefulde Tale. Nicolaus, Kongens Droste (Hofmester) var og en meget lystig Mand, og Kongen lod ham og Hagen snakke sammen, for at finde nogen Lindring i sin Sygdom. Kongen laae længe syg, og da han tilsidst blev meget afmægtig, ledte han efter sit Raads

og

og Herrers samt Paarørendes og Venners Begiæring, sin Broder, Skule, til Sæde, og gav ham Greve-Navn. Hvorpaa han antog heele Regimentet, baade over Kongens Hof og Riget, og strax derefter døde Kongen.

1217. Den Tid var Hagen, Kongens Søn, 13 Aar gammel, og Gutorm, Kongens Søn, 11 Aar. Da bleve mange Stevner og Beraadslagninger holdte, hvem de skulde tage til Konge igien. Alle de gamle Birke-Beener, som havde tient Kong Sverre, forsamlede sig, som og den største Deel af Raadet og Kongens Hofbetientere, og de besluttede eensstemmig med hverandre, at de vilde tage Hagen Hagensøn til Konge: Men Skule Jarl og hans Slægtinge vilde have Gutorm til Konge. En Deel af Kongens Paarørende sagde, at han (Skule Jarl) var nærmest til Riget; thi han var Kong Ingis kiødelige Broder, og burde derfore arve efter ham baade Land, løse Penge og rørigt Gods. Og endskiønt der først blev talt hemmelig derom, giorde man dog siden ingen Hemmelighed deraf: Men Krigsfolkene holdte mange Stevner herover. Til disse Stevner vilde Greven ikke selv møde: Thi han vidste Birke-Beenernes Villie og Forsæt. Da kom der Bønder af hvert Herred baade inden og uden Trondelagen, og de ældste af dem sagde baade i deres eget Navn, saa ogsaa deres Sønners og andres, som vare hiemme, at de vilde tage den til Konge, som var af Kongelig Slægt paa Fæderne-Siden fra Heedenhoy. Dog holdte mange Bønder med Skule Jarl og Gutorm, Kongens Søn.

Erke-Bisp Gutorm var dragen Nord til Helieland, og vilde, at Skule Jarl skulle oppebie hans Ankomst: Men Birke-Beenerne vidste vel, at Erke-Bispen holdt med Greven, og at der vare mange Kaniker og Capitels-Herrer, som gierne vilde have Kong Sverres heele Slægt ødelagt, og heller tiene andre Konger. Da Greven kom paa deres Møde, lod han ligesom han vilde samtykke med Raadet og Hofbetienterne, dog giorde han Opsættelse Tid efter anden, saa at der intet blev besluttet: Hvorfore Raadet og alle Hofjunkere og Birke-Beenerne (det er, de gamle Krigsfolk) sagde til Greven, at de ikke længere vilde have nogen Opsættelse, men vilde følgende Morgen samles i Kongens Gaard. Der skulde Greven tage Hagen Hagensøn ved Haanden, sætte ham hos sig, og kalde ham den kaarede Konge i Norge, saa længe Øirer-Ting blev holdt, hvis han det ikke vilde giøre, vilde de anden Dag begive sig paa deres Skibe, og drage til Bergen, hvor de vilde lade forsamle de fornemste Mænd i Guletings Laug, og der lade ham tage til Konge, og lade saa Gud raade for denne Sag. Da Greven saae, at

 de

de vare alle eenige og paastaaende i denne Sag, lovede han, af deres Villie og Begiæring skulde gaae for sig. Og strax lod han kalde til sig alle sine Venner, lærde og ulærde, og holdt Raad med dem en heel Dag og Nat over, og ingen fik deres Anslag at vide.

Anden Dagen lod Raadet og de fornemste Herrer i Kongens Hof kalde alt Folket til Kongens Gaard, hvor Greven lod giøre en Stoel og Sæde, Sønden for Nicolai Kirke. Da stod Vigaard Væredal op, og gav tilkiende, hvad deres Forsæt og Villie var om at antage Hagen Hagensøn til Konge. Dernæst opstod Gregorius Jonsøn, en Oplænder, og sagde: Vi tænkte ikke, at sligt skulde skee saa hastigt og ubetænksomt: Det var raadeligere, at Erke-Bispen med de andre Bisper og viiseste Mænd i Landet vare her tilstæde. Derpaa opstod Amund Merkismand (det er Fændrik) og sagde: Vi Birke-Beener behøver ikke at bie efter Bispernes lange Forhaling: Thi de bekymrer sig lidet, om den Hellige Kong Olufs Lov eller Landets Nødtørft. Det er altsaa lovligt, at vi tager os en Konge af Kong Sverres Slægt og Afkom; og det er os alle høylig fornødent og gavnligt, efterdi Baglerne sidde i Vigen, og har en Konge over sig, saa at de snart kand overfalde os, dersom de mærker, at vi ere uden Hoved og Regent, samt indbyrdes u-eenige, og findes der mange som vel vilde hielpe med til denne Leg. Desforuden ere Lænsherrerne ikke vore Venner: Altsaa har vi ikke andet Raad, end at vi følger os selv troelig, saa længe Gud vil styrke os.

Derefter udnævnte de tolv Mænd paa Tinget, som skulde hente Hagen, Kongens Søn, som var den Tid i Skole oppe ved Christ-Kirke. De gik da til ham, og sagde: Alle Birke-Beenerne og Byemændene, samt Bønderne, som ere tilstæde, lader eder underdanigst helse, og beder, at I vil komme til dem i Kongens Gaard: Hvorpaa de toge ham ved Haanden, og ledte ham med sig. Da de kom paa Tinget, vilde Greven ikke staae op imod ham, og sagde, sig ikke saa hastig at kunde sætte ham hos sig, efterdi der endnu vare mange, som tvivlede paa, om han var Kong Hagens Søn. Da blev der svaret paa Kongens Søns vegne, at den første Vinter han kom til Kong Ingi, antog han ham, som sin rette og virkelige Paarørende, og bar aldrig nogen Tvivl paa, at han jo visselig var Kong Hagens Søn. Det samme giorde og Hagen Jarl, saa længe han levede, og hverken Kongen eller Greven lod sig mærke med andet imod ham, og at denne heele Sag reiste sig af deres Raad og Tilskyndelse, som en Tidlang har af gammel Had og Fiendskab villet ødelegge heele Konge-Slægten i Norge, og foretrekke andre, som

ikke

ikke vare byrdige dertil. Strax derpaa opstod nogle af Kongens Paarørende og andre, som vidste Sagens Beskaffenhed, og sagde, at de med Glæde ville ved at bære gloende Jern bevise, at han var Kong Hagens Søn.

Derpaa gik de af Tinget, og Inga, Kongens Moder, gik til St. Peders Kirke, og fæstede Jernbyrd, som da var brugeligt. Og medens dette stod saaledes hen, lod Greven holde mange Natte-Stevner med sine Venner, særdeles med Capitels Brødrene og lærde Mænd, som vare imod Kongens Søn: Og, da Jernet skulde bæres, blev det forstukket, saa at ingen kunde finde det. Nogle af Chors Brødrene sagde, at de ikke torde lade nogen bære Jern, inden Erke-Bispen selv kom hiem igien.

Da Raadet og de fornemste iblant Birke-Beenerne saae, hvorledes det gik til, bleve de fast ved deres Forsæt, og sendte Bud over heele Trondelagen, at Almnen skulde møde paa Øirer-Ting inden halv Maaneds Dag. De beskikkede ogsaa Folk, som skulde følge og tage vare paa Kongens Søn, hvilken de kaldte deres Konnings Evne, og satte ham i Sædet hos Greven, skiønt det ikke aldeeles var med hans Villie.

Udi samme Dage kom Dagfind Laugmand og Kongens Marsk til Trondhiem med Breve fra Havard, Biskop i Bergen og Lænsherrerne i Gule-Tings Sogn. Hvorpaa Raadet og Hofbetienterne strax forsamlede sig, og lod læse Brevene, som lydede saaledes: Vi have spurgt vores naadige Herres, Kong Ingis dødelige Afgang, hvilket er skeet meget før, end vi det gierne havde seet, om det havde staaet til os. Saa have vi og hørt, at der skal være nogen Dispute og U-eenighed imellem eder, hvem I skal tage til Konge igien, i hans Sted, hvilket vi høylig undrer os over, at I skulle twivle eller være u-eenige i saadan en Sag, som vi holder for at være klar og aabenbar for alle: Thi det er vor Villie og Meening, at ingen nu er nærmere til at være Konge over Norge, end Hagen Hagens Søn: Thi hans Slægt paa Fæderne-Siden har altid regieret over Norge, Mand efter Mand, og vi vil ikke tiene eller være nogen anden Konge lydig; men for ham vil vi vove Liv og Gods, og alt hvad vi haver, til at forsvare ham og hans Fæderne-Rige. Og, dersom I Trønder tager nogen anden Konge, da ville vi alle den eene med den anden sætte os imod ham, saa mange, som udi Gule-Tings Laug-Sogn boe og bygge: Thi dersom I Trønder ville forestille alle dem til Konger, som ere i nogen Forvandskab, med eder, da vil her snart blive mange Næsse-Konger her i Riget. Men vi tænker, at om end andre kunde være twivlraadige og usamdrægtige i denne Sag, saa maatte dog I

Tronder være eenige deri, og stemme overeens med hverandre: Hvilket vi ogsaa aldeeles haaber om eder, og kand Dagfind Bonde, samt Roar, Kongens Paarørende, ydermeere give eder vor gandske Villie og Meening tilkiende i denne Sag. Da Brevene vare læste, stod Dagfind Bonde op, og talede længe og viiselig om denne Sag, og sagde; at, dersom Hagen Hagensøn ikke blev snart tagen til Konge paa Oirer-Ting, vilde han føre ham med sig til Bergen, og der tage ham til Konge. Alle Birke-Beenerne roste hans Ord, og samtykte med ham.

1217. Da Dagen nu kom, at Oirer-Ting skulde holdes, blev der efter gammel Sædvane omblæst, at alt Folket skulde mode ude paa Tinget, og de sendte nogle Mænd op til Kanikerne, at de skulde lade udbære St. Olufs Skrin; Men Kirke-Døren var slagen i Laas, og Nøglerne forvarede, og Kanikerne forbød under høyeste Straf, at ingen maatte opbryde Kirke-Dorren, og udtage Skrinet. Da de fik dette at vide paa Tinget, besluttede de eensstemmig at give Hagen Konge-Navn, efter Landets gamle Vedtægt, hvilket skeete af en Bonde, ved Navn Skervald af Gauledal. Og strax derpaa tildømte Bønderne Kong Hagen Land og Folk, og alle Tronderne lovede ham ligesaa fuldkommen Lydighed, som om de alle havde svoret ham en Eed, og han dem igien. Derpaa blev Tinget ophævet.

Den anden Dag fremgik i deres Forsamling alle Lænsherrer samt Raadet og alle Hofbetienterne, og svoor Kong Hagen og Skule Jarl, og bleve deres Sverdtagere hver i sin Befaling, som de tilforn vare satte af Kong Ingi.

Strax derefter droge Kong Hagen og Skule Jarl paa et Skib sammen, og vilde til Bergen. Med dem fulgte Eilif Cantzler og Osulf, Grevens Paarørende. Og da de kom ud til Hatte-Hammer, lagde de der til Lands, for at oppebie Greven, som var endnu i Byen. Der sloges Eilif og Osulf om Leyet, og brugte først Aarer og Baadshager, siden grebe de til deres Sverd og andre Vaaben. Da Kongen det saae, bad han legge sit Skib ind imellem deres, og saaledes skilte han dem ad. Da Greven siden kom, seiglede de til Bergen, og lagde i Land om Aftenen ved Hoigrenæs. Der kom Dagfind Bonde til dem, og gav tilkiende, at Bispen i Bergen havde faaet Skrivelse fra Kanikerne i Trondhiem, at han ingen Ære eller Tieneste skulde lade see imod Kongen, hvilket han dog gierne vilde, og han var bange for at giøre Kanikerne imod. Greven svarede frit dertil, at der ikke laae stor Magt paa, hvilket de giorde. Dagfind sagde: Dersom de

Geist-

Geistlige vil saaledes opføre sig her udi Bergen, som de en lang Tid har giort udi Trondhiem, da blev snart den Kongelige Magt og Myndighed med al sin Majestæt og Herlighed forkrænket og til intet giort. Kongen sagde til Dagfind Bonde: Drag ind til Byen, og siig til Bispen og Kanikerne, at jeg fortroer mig dem til det beste, frem for nogen her i Riget, og derson de ikke handler og retter sig herefter, skal det ikke vare længe, førend de skal befinde, enten det behager mig ilde eller vel. Dagfind drog bort, og sagde dem baade Kongens og Grevens Ord. Men de svarede, at de gierne vilde bevise Kongen al den Ære og Tieneste, som de burde, med al Underdanighed, og ikke saa dyrt kiøbe Erke-Bispens og Kanikernes Venskab i Trondhiem, at de derover skulde fortørne deres egen Herre og Konge. Kongen drog ind i Byen, hvor han blev modtagen med al Æres-Beviisning, baade af Læge og Lærde. Siden udsendte han Bud over alle Læne, at de fornemste Mænd af hvert Læn skulde møde udi Bergen den første Dag i Julio. Kongen var ung og lystig, og tog meere vare paa Leeg og Skiemt, end paa Landets Regimente: Men Greven forsomte sig ikke, og holdt imidlertid adskillige Raad med sine Venner, og skrev Breve omkring baade til Sverrig og til Kong Philippus i Vigen, og sluttede Venskab og Forbund med dem. Da det blev Kongen tilkiendegivet, at saadant ikke kunde være uden Mistanke, at Greven søgte Venskab hos dem, som altid havde været Rigets Fiender, svarede Kongen: Det kand ikke skade mig, at Greven har mange Venner: Thi han holder vel den Accord, som vi har giort sammen, og hvorledes det end gaaer, saa vil jeg ikke være den første, som bryder eller rykker den.

Skule Jarl lod skrive Breve til Greve Jon i Orkni, med Kongens Seigl, ham u-afvidende. Hvilket da det blev Kongens Raad, Dagfind Bonde og Ifver Bolde tilkiendegivet, sendte Kongen efter deres Tilskyndelse Bud Sønder til Herlovar, at lade hente Brevene fra Tosten Tamber, som der laae med sit Skib, og skulle føre dem bort. Da Greven fik det at vide, sendte han Bud for i Veyen, som skulde hente Brevene tilbage, og strax lod han holde Ting i Byen. Da Kongen med sine Mænd kom paa Tinget, klagede Greven meget paa Roar og andre Kongens Raad. Da opstod Gregorius Jonson, Grevens Paarørende, og sagde, at Kongens Raad vilde sætte Splid imellem ham og Greven. Dernæst talede han haardt til Ifver Bolde, og raadede, at de strax skulde tage ham hen og aflive ham. Derpaa sprang mange af Grevens Paarørende op, og sagde sig strax at ville rive Ifver Bolde levendes i Stykker. Men han stod op, og begiærede Taus-

hed, at han maatte tale for sig: Men det blev ham ikke tilladt. Da løb Kongens Mænd frem for ham, og friede ham. Og Kongens Raad og Hofbetientere begyndte at vise stor Misfornøyelse derover.

Kongen stod op, og begiærede, at hans Foster-Fader, Ifver Bolde maatte svare for sig. Roar, Kongens Paarørende, sagde, at det skulde visselig saaledes være. Ifver Bolde begyndte da sin Tale, og sagde: Det er alle gamle Birke-Beener vitterligt, at jeg kom i Kong Sverres Tieneste, førend Slaget stod paa Strind, og var jeg altid holden iblant hans kiæreste Venner, og troeste Mænd, samt vidste alle hans hemmelige Raad og Anslag. Og, naar han havde alt sit Raad, og ældste Raadgivere hos sig, blev jeg ikke udelukt. Det samme giorde og hans Søn, Kong Hagen efter ham, saa vel som og Kong Gutorm. Da Kong Ingi og Hagen Jarl kom til Riget, har de ydermeere saaledes betroet mig, at jeg altid skulde være nærværende, naar deres Breve skulde forfattes og skrives, endskiønt det var mod min Villie; thi jeg befrygtede det samme, som nu er skeet, at mine Avindsmænd skulde søge Aarsag og Anledning til at føre mig i nogen Uleylighed. Jeg vil da her have mit Skudsmaal for alle dem, som her ere tilstæde, at aldrig nogen har befundet mig i Falskhed og Utroeskab mod min Herre; men jeg veed vel selv min Sag. Denne vor unge Konge behøver sikkre og troefaste Raadgivere, samt troe Følge-Svenne: Thi de sidder ham alt for nær, som vil skille ham ved sine troefaste Venner, paa det de siden kand raade med ham efter deres eget Sind og Villie. Og, dersom min Sag og Brøde er saa stor, at jeg bør sønderrives, som du, Gregorius Jonsøn og fleere nu sagde, fordi jeg raadede Kongen, at han skulle see de Breve, som under hans Seigl udskikkes til andre Lande, da skal jeg vel raade Bod derpaa: Thi jeg skal skille mig herfra, og pakke mig af Kongens Gaard. Give Gud! at de alleeneste maatte blive tilbage, som vilde være hulde og troefaste, og ikke meere forspilde Kongens og Grevens Venskab, end jeg har giort. Derpaa gik de af Tinget, og Kongens Mænd vare meget misfornøyede, men deres Avindsmænd glade.

Da Kong Hagen kom til Riget i Norge, fik han ikke meere af sin Faders-Arv, end en Sølv-Brase og en Guld-Ring af det rørige Gods: Men Skule Jarl havde taget til sig alt det rørige Gods, som Kong Ingi havde efterladt. Og hvad Kong Sverre og Kong Hagen havde efterladt sig, det havde Kong Ingi optaget.

Da

Da Dagen nu stundede til, at Undersaatterne skulde møde i Bergen, kom først Lænsherrerne, og de fornemste iblant Hofbetienterne, samt de fornemste Mænd i Landet over heele Guletings Laugs-Sogn. Da Kongen og Greven Dagen for Tinget talede sammen, begiærede Kongens Raad, at Greven efter gammel Vedtægt vilde aflegge sin Eed, at han vilde være Kongen huld og troe. Greven sagde, at han ikke vilde sværge, førend han vidste, hvad han skulde have derimod, og han begiærede Halv-Parten af heele Norge, samt alle Skat-Landene: Men Kongens Raad bød ham tredie Deelen af Norge, og intet af Skat-Landene. Gregorius Jonsøn og Povel Flide svarede paa Grevens vegne, at han i det mindste skulle have tredie Parten baade af Norge og Skat-Landene, eller han med al sin Magt skulde søge, hvad han begiærede. Kongens Raad saae vel, at det ikke var Kongen mueligt at imodstaae baade Philippus, Baglernes Konge, og Skule Jarl: Hvorfore de samtykte og lovede Skule Jarl paa Kongens vegne tredie Parten af heele Norge og alle Skat-Landene, og dermed endtes det Stevne.

Næste Dag blev der giort Tilberedning paa Christ-Kirke-Gaard, Norden for Kirken, og den Hellige Sunniva Skrin, med anden Helligdom, blev udbaaren. Da opstod Sigurd af Ognerheim, paa alle Guletings Mænds vegne, og begegnede Kongen og Greven med en lang Tale, og mange ziirlige Ord. Dernæst opstod Laugmanden, Dagfind Bonde, og sagde: Endskiønt de Mænd i Trondhiem indelukte for os St. Olufs Skrin, hvilket dog ikke skeete med Bøndernes Villie eller Raad, saa skal dog vi Guletings Mænd, baade Lærde og Ulærde med Glæde og Fornøyelse bevise vor Konge al den Ære og Tieneste vi kand.

1217. Derefter opstod en Mand, ved Navn Stengrim Strylle, en viis og veltalendes Bonde, og gav Hagen Konge-Navn. Siden giorde Kongen sin Eed, at han skulde holde Landets Lov ved Magt. Og havde Greven for i Veyen indrettet Eeden saaledes, at Kongen soer, at han vilde holde al den Accord og Foreening, som han havde giort med Skule Jarl. Siden opstod Lænsherrerne, Gregorius Jonsøn, Povel Flide, Brynjolf Knudsøn, Goute Jonsøn, Arne Sturle, samt andre Lænsherrer og Hofbetientere, og aflagde deres Eed for Kongen: Derefter soer Bønderne, Greven soer, at han vilde holde over Landets Lov, samt være Kongen huld og troe, saa længe Kongen holdt den Foreening, der var giort imellem dem.

Det

Det Aar, da Hagen blev Konge, var der god Tid i Norge, og et meget got Korn-Aar. Ja Olden-Træer bare mangesteds to gange Frugt, og Vild-Fugle lagde tvende Kulder.

Nogen Tid efter dette Mode, kom der Breve fra Philippus Baglernes Konge, saaledes lydende, at han begiærede Halv-Parten af Norge med Skule Jarl, eller han vilde begynde en Krig med ham, og Kongen blev ikke nævnt i de Breve. Greven gav ham med sine gode Mænds Raad saadant Svar, at han skulde lade sig nøye med den Part af Landet, som han havde, indtil følgende Sommer, da de vilde holde et Mode med Bisperne og alle de fornemste Mænd i Landet.

Sigurd, Kongens Paarørende, havde Befaling over Vigen paa Birke-Beenernes vegne. Da han samme Aar drog til Jerusalem, sade de Lænsherrer, som vare tilbage i Vigen, med stor Livs-Fare iblant Baglerne. Men førend Kong Philippi Sendebud kom tilbage med Brevene, blev han syg i Tonsberg, og blev indført i Losaas, hvor han strax derefter døde, og de holdte hans Død hemmelig det længste de kunde 1217. Men da Loden Povelsøn, Birke-Beenernes Anfører fik det at vide, sendte han strax Gunnar Banemand til Bergen med Breve til Kongen og Greven, om Kong Philippi Død. Gunnar var ikkun tre Nætter imellem Vigen og Bergen. Birke-Beenerne, som vare i Vigen, begiærede, at Kongen og Greven, vilde snart skynde sig Øster i Landet: Thi Baglerne vare ude om en anden Regent, og havde sendt Bud til Dannemark efter Sigurd, Erling Stenvegs Søn.

Da Kongen og Greven havde læst Brevene, giorde de sig strax færdige, og seiglede Øster med 40 store Skibe. Kongen og Greven vare begge paa et Skib, som kaldtes Ognar Braaden, og de kom Øster udi Julii Maaned. Da vare alle Baglernes Anførere Øster for Fiorden, som var H. Anders, Kong Philippi Broder, Ragnvald Halkildsøn, Kong Magni Søster-Søn, Arnbiørn Jonsøn, Bisp Nicolaus og mange andre fleere.

Da Kong Hagen og Skule Jarl seiglede Øster, kom Bisp Nicolaus imod dem, og giorde Fred imellem Birke-Beenerne og Baglerne. Siden kom Baglernes Anførere Østen fra igien, og lagde i Land ved Gunnarsøe. Derpaa gik de op til Tonsberg, hvor de fandt Kongen og Greven i Mariæ Kirke, og talede længe med hinanden. Kongen og Greven tilbød Baglerne, at, dersom de vilde give sig under dem, maatte de beholde samme Værdighed og Befaling, som de tilforn havde: Men Baglerne begiærede

giærede, at de maatte beholde den Part af Riget, som de for havde: Thi de troede ikke Birke-Beenerne vel for det gamle Had og Fiendskabs skyld, som havde været dem imellem: Tilsidst bleve de saaledes forligte, at Baglerne skulle den Vinter over beholde Halv-Parten af alle de Læne, som Kong Philippus havde havt, og begge Partier skulde sende Bud til Erke-Bispen, at han vilde stadfæste dette, og giøre en endelig Fred og bestandig Forlig imellem dem tilkommende Sommer. Dagfind Bonde, og Gregorius Jonson droge Nord til Erke-Bispen paa Birke-Beenernes vegne, og Endre Beskild med Grunde Rentemester droge paa Baglernes vegne.

Kong Hagen og Skule Jarl uddeelede Læne i Vigen til deres Mænd, som begiærede det. Og siden blev Hagen med almindelig Samtykke paa Hoye-Ting antagen til Konge over heele Vigen. Siden drog han Øster over Fiorden, og lod sig erklære for Konge af alle Undersaatterne paa Borge-Ting, Stafna-Ting, Hornsborg-Ting, og paa Elve-Bakken. Og de tilstode ham al Kongelig Rettighed, og gave ham desforuden Gaver og Foræringer over heele Vigen. Han opholdt sig længe i Konghelle, og sendte Bud om Høsten op i Gotland til Askild Laugmand, at han skulde komme til dem med Junker Knud, Hagen Jarls Søn: Men han vilde ikke komme, foregivende, at han ikke troede Birke-Beenerne.

Samme Sommer seiglede Kongens Paarørende, Roar og Erling Torbergson, hver med eet Skib til Jerusalem, og deres Reise gik meget lykkelig af, saa at de med beholden Reise kom tilbage til Norge igien.

Kongen og Greven droge fra Konghelle til Tønsberg, og formanede alle deres Lænsherrer at passe nøye paa, at Baglerne ikke skulde giøre nogen Opstand og Uroelighed i Landet. Siden seiglede de til Bergen, og kom der syv Dage for Juul. De havde sat to Lænsherrer i Bergen, Jon Staal og Ifver Naf, og alle syntes da, at det stod vel imellem Kongen og Greven.

Baglerne deelte de Læne imellem sig, som vare dem forundte paa Opland og i Vigen. Ragnvald fik Foldesyssel; men for den Haardhed og Tyrannies Skyld, hvilken han havde viist mod Almuen udi de Læne, som han tilforn havde havt, sloge Foldingerne ham ihiel paa første Ting. Hans Mænd flyede til Skibene, og droge derfra. Ragnvalds Liig blev ført til Oslo og begraven.

Den Sommer, da Kong Hagen og Skule Jarl vare i Vigen, var der en Præst hos forbemeldte Ragnvald, ved Navn Bendix, og blev

Hhhh kaldt

kaldt Bene, han var fodt og havde sin Slægt paa Marker, og var en god Spillemand, samt meget lystig og kaad. Han udlod sig, at han var Kong Magni Erlingsøns Søn. Ragnvald havde ham hos sig, meere som en Nar, end som sin Paarørende. Da Ragnvald var slagen, drog Bene til Marker, hvor han samlede sig en Hob Folk, forandrede sit Navn, og kaldte sig Magnus efter sin Fader: Hvorfore mange søgte til ham. Harald Præst paa Rakkested styrkede ham meget i sit Forsæt; thi han havde tilforn tient ham for Capellan.

De Folk, som fulgte ham, vare meget fattige, samt slet forsynede med Klæder og Vaaben; hvorfore man kaldte dem Slitungerne, og de laae meestendeels 1217. I Skove og Marker, røvede og stial fra Folk, og kom sielden i bebygte Herreder. Vinteren derefter gav Torbiørn paa Lumeland og Helle, hans Broder, sig udi Selskab med Slitungerne. Samme vare to rige og mægtige Mænd, samt af god Herkomst, og selv to skikkelige og mandhaftige Mænd. Siden gave mange Bønder og Bonder-Sønner sig udi Flok med Slitungerne: Thi de tænkte, at han vist var Kong Magni Søn. Og de droge vidt omkring i Landet, med Røven, Stiælen og anden Overvold. Baglerne vare i Tønsberg, og toge vare paa Byen, og med dem Her Anders og Arnbiørn Jonsøn. Udi Fasten fik Baglerne at vide, at Slitungerne vare komne til Skibs, og agtede sig til Tønsberg. Strax derefter kom Slitungerne Øster over Fiorden med deres Skibe, lagde til ved Skeliesteds Grund og gik op ved Gunnersbø. Da Baglerne fik det at vide, droge de op om Aftenen til Høye med al deres Folk i fuld Vaaben, og laae der om Natten. Bene sendte Bud til Arnbiørn Jonsøn, og lod ham sige, at han ikke kunde troe, at Arnbiørn vilde stride imod Kong Erling Stenvegs Broder, som han tilforn havde tient. Arnbiørn svarede: Bene taler ret deri, at det sømmer mig ikke at stride imod Erlings Broder, dersom jeg vidste, det var Sandhed: Men jeg tænker, at denne Bene er af anden Herkomst. Derfore maa du sige Slitungerne, at dersom de kommer hid til Byen, skal vi tage imod dem det beste vi kand med Vaaben og Værie. Derpaa droge Benes Sendebud tilbage. Noget for Dag bleve Baglerne vaer, at Slitungerne vare paa Gunnarsbø med 500 Mænd: Hvorfore de samlede deres Folk, og mødte dem paa Ageren ved Gunnarsbø med 300 Mænd. Der blev en skarp Trefning, og mange faldt, dog meest af Slitungerne. Bene var paa en Hest, og bivaanede ikke Slaget. Skiønt Arnbiørn blev saaret i Halsen neden for Øret, gik han dog tappert frem. Her

Anders

Anders blev saaret i Kinden: Hvorfore han blev saa vred, at han kastede Skioldet paa Ryggen, og fordi han var stærkere, end nogen anden Mand, søgte han frem, og trakte Skioldene med sin venstre Haand fra dem, som han kom over og dræbte dem derpaa med sin høyre Haand. Han havde et særdeeles got og skarpt Sverd, som kaldtes Skarde. Arnbiørn gik hurtig frem, og søgte til deres Fane. Da blev Torbiorn paa Luneland og hans Broder Helie slagne, og med dem over 140 Slitunger. De andre toge Flugten med Bene, deres Anfører, og de som vare slagne af Slitungerne, bleve nedgravne, hvor de laae faldne.

Efter dette ulykkelige Slag drog Bene til Marker, og samlede Folk paa nye: Hvorfore Her Anders og Arnbiorn Jonsøn sendte Breve og Bud til Kong Hagen og Skule Jarl, at de skulde skynde sig Øster til Vigen mod Slitungerne.

Om Vaaren efter Paaske kom Slitungerne til Oslo. Byemændene og Bisp Nicolaus lagde sig imod dem, og de droge over Aaen mod hverandre. Der faldt M. Staffen og fleere af Bispens Mænd. Byemændene flyede af Byen, og Slitungerne søgte ind i Byen, og røvede fra mange. Siden toge de Bispens Skib, og seiglede til Konghelle udi Elven Østen for Hissing, fog Askild Laugmand af Gotland paa Landet med Junker Knud, tog hans Skib fra ham, og seiglede til Halland. Da Birke-Beenerne som vare i Vigen fik at vide, hvad Slitungerne havde giort, stege de paa deres Skibe, og droge Sønder, for at opsøge dem, og havde disse Anførere, Gutorm Guneson, Lodin Povelson, Lodin Gunarson, Halvard Bratte, Ifver Udvig, og Karl Svang. Der vare og Her Anders og Arnbiørn Jonsøn med Baglerne. Da de kom Sønder i Vigen, fik de at vide, at Slitungerne vare dragne til Halland: Hvorpaa de drog efter dem, og kom uforvarendes paa dem i Bardefiord. Men de rømte paa Landet, og Birke-Beenerne toge deres Skibe med alt, hvad der var udi.

Her Anders blev syg; thi hans Saar aabnedes, og begyndte at bolne. Da han fornam, at det var mod Døden med ham, sendte han Skule Jarl et høfligt Brev tillige med sit gode Sverd, Skarden, og et forgyldt Skiold. Strax derefter døde han, og blev begraven i St. Halvards-Kirke i Oslo. Og mange sørgede over hans Død: Thi han var en af de dueligste Lænsherrer i Norge udi sin Tid.

Den Vinter da Slitungerne saaledes husserede i Vigen, residerede Kong Hagen udi Bergen, og var dette hans Regimentes første Aar. Vaaren

ren derefter drog han og Skule Jarl til Trondhiem, og kom der 14 Dage for Paaske: Men der blev ikke ringet eller noget høytideligt foretaget ved hans Ankomst. Da Kongen og Erke-Bispen mødte hinanden, vilde han ingen Ære eller Reverence bevise Kongen, eller tale et venligt Ord til ham. Men Greven og Erke-Bispen mødte hinanden hver Dag med megen Venlighed, og han beviste Greven stor Ære og Tieneste. Paa Palme-Søndag var Kongen med Greven udi Kirken, og da blev dem ingen Ære eller Tieneste beviist, og, da de gik til Alteret at offre, vilde Bispen ikke vende sig om mod Kongen, eller tage mod hans Offer. Kongen lagde Offeret paa Alteret, og gik til sin Stoel igien. Siden talede Birke-Beenerne meget derom, og det fortrød dem, at de skulde være saa foragtede af de Geistlige. Kongen lod holde et Stevne udi Erke-Bispens Gaard, og spurgte hvad han havde at udsætte paa ham, siden han ikke vilde bevise ham nogen Ære eller Reverentz, som en Herre og Konge burde bevises. Erke-Bispen svarede: Jeg er ikke alleene i dette Raad, men alle Bisperne med mig, som og en Deel af dem, der ere i eders eget Hof. Og dette er Sagen: Vi har hørt sige, at I ikke skal være Kong Hagens Søn. Kongen svarede: Dette kand ikke tilregnes alle, ey heller Bisperne eller faa Mænd i mit Hof, men meget meere dem, som staar efter at fornedre mig, og ophøye sig udi min Fæderne-Arv og Rige. Erke-Bispen svarede: Naar vi bliver fuldkommen overbeviist om denne Sag, som nu staar i Tvivl, vil vi bevise eder al den Ære og Tieneste, som os mueligt og tilbørligt er. Greven svarede slet intet dertil, og dette Møde blev saaledes endet og besluttet, at Kongen og Greven med alle Bisperne, Læns-Herrerne og alle de beste og forstandigste Mænd i Landet skulde møde Sommeren derefter i Bergen, for at undersøge denne Sag.

Dagfind Bonde, Kongens inderste Raad, var altid hos Kongen. Erke-Bispen lod hemmelig skrive Breve til Dagfind Bonde, saaledes lydendes: Gud veed, at jeg gierne vilde være Kongens Ven, om jeg selv maatte raade, og om den Sag ikke var saaledes, som nu er tilkiendegiven: Men beed og raad ham, at han skikker sig taalmodig deri til en Tid: Thi jeg kand noget nær see forud, at dette bliver ham paa det sidste til største Ære, og hans Modstandere til største Skam og Forhaanelse, som vil fornedre ham.

Sommeren derefter drog Kongen og Greven til Bergen, efter Aftale. Og da Lænsherrerne og Undersaatterne kom til Byen, gave de sig en Deel til Kongen, en Deel til Greven, og det gik saa til, som man pleyer at sige, at, hvo der har meest Gods og Penge, den faaer størst Anhang.

Kongens

Kongens Mænd toge nøye vare paa ham. Birke-Beenerne laae i Kongens Gaard, og om Nætterne uden for Kongens Dør. Anders Skiolderbaand og Vigaard Væredal lod altid 12 bevæbnede Mænd følge Kongen, foruden de andre Folk. Erke-Bisp Gutorm kom til Byen, som ogsaa Bisp Nicolaus af Stavanger, Bisp Ifver af Hammer og Bisp Biørn af Orknøe, og siden Lænsherrerne, samt Laugmændene, og de beste Bønder i Landet, som dertil vare udnævnte. Kongen talede sielden med Bisperne, men Greven talede ofte med dem. En Dag, da Kongen sad, og talede med sit Raad og gode Mænd, kom Bisp Havard i Bergen, og Mester Biorn, Kanik i Trondhiem, og bragte Kongen dette Budskab fra Erke-Bispen og Greven, at de begiærede, det den Jernbyrd, som var tilbuden paa Kongens Vegne, da han først blev kaaret til Konge, maatte nu blive fuldbyrdet, paa det de kunde blive hiemdrevne, som kaldte hans Herkomst i Tvivl. Og dersom han vilde beqvemme sig dertil, og han fik Gud til Vidne i denne Sag, vilde de bevise ham al Ære, Lydighed og Underdanighed, som deres rette Herre og Konge. Kongen svarede: Jeg veed ikke, om jeg saa dyrt vil kiøbe eders Kongelig Tieneste, som J tilbyder mig, at jeg skulle vove mig i saa stor Fare: Kongens Raad og Herrer raadede ikke eet i denne Sag. Dog blev det besluttet, at Kongen og Bisperne skulde møde hinanden om Morgenen. Og da de kom sammen, talede Bispen det samme, som tilforn. Men Dagfind Bonde svarede paa Kongens vegne saaledes: Det er aldrig tilforn hørt, at Bondens Sønner og Huusmænd uden skiellig og tilborlig Sag og uden Nød og Trang har tvunget eller trængt en udvalgt og stadfæstet Konge til Jern-Byrd, efterat han af heele Landet er samtykt, og alle Undersaatter har giort ham deres Eed, og han dem igien, og byde ham saadan Spot og Hovmod: Thi synes det mig usømmeligt at bære noget Jern i denne Sag, uden koldt Jern imod hans Fiender, og lade saa Gud deele Lykken, som han giorde imellem Kong Sverre og hans Fiender. Derefter stod Kongen selv op og sagde: Det er vist og sandt, Dagfind Bonde, at mange Konger skulde fortryde, om de begave sig i den Fare, at bære gloende Jern, for at stadfæste deres Herkomst, naar Riget var stadfæstet dem udi Hænder. Og da min Moder bød sig til Jern-Byrd, forend jeg blev stadfæstet til Riget, blev det hende afslaget og formeent af de selvsamme, som endnu vise deres onde Villie imod mig. Desforuden er det alle dem vitterligt, som vare hos Kong Jngi og Hagen Jarl, at da min Moder først kom til Trondhiem med mig til Kong Jngi, som og da hun fandt Hagen Jarl, tilbød hun sig at ville bevise ved

Jern-Byrd, at Kong Hagen, Sverres Søn, var min Fader, i fald nogen tvivlede derpaa; men da vilde de ikke høre det, og ingen tvivlede derpaa. Ja Hacen Jarl bekiendte aabenbare, at hans Broder og han sad i mit Fæderne-Rige. Dog vil vi giøre eder dette til Villie, og ikke regne det for nogen Fare; men lade denne Jern-Byrd gaae for sig, mine Mænd og Tienere til Ære, paa det at ingen skal sige, at jeg afslaar den, fordi jeg bær nogen Tvivl i denne Sag. Og det bevæger mig meest dertil, at jeg ingen Tvivl eller Mistillid har til den Dommere, som denne Sag er indskudt for; thi han har aldrig sveget eller forladt nogen i sin Ret, og han frygter ikke for at sige nogen Sandhed: Hvorfore jeg glædelig underkaster mig hans Dom. Dette hans Svar prisede alle, som vare tilstæde, og de lode sig dermed nøye. Derpaa gik Kongens Moder i Kirken, og fæstede Jern-Byrd, og med hende Sigurd Kongens Paarørende. Dagfind Bonde, Anders Skiolderband og mange fleere, baade Lærde og Ulærde. Og Kongen lod bevare Kirken med væbnede Mænd baade Nætter og Dage, at der ikke skulde skee nogen Svig.

Greven var meget mildere imod Kongen den Dag, end tilforn; dog vidste ingen, hvad det betydede. Der var en Mand hos Greven, ved Navn Sigurd, som var fød i Brabant, og kunstig og forfaren i mange selsomme Ting, som ogsaa viis, snedig og forslagen i alle sine Sager, og lod, som han var Kongens besynderlige Ven. Samme gik om Onsdags Morgen til Dagfind Bonde, forend Jernet skulde bæres, og sagde til ham i Eenrum: Jeg veed, at I Kongens Mænd ere bange og bekymrede for, hvorledes det vil falde ud med denne Jern-Byrd, og fordi jeg vil Kongen vel, saa vil jeg bruge et Konstgreb hertil, saa det skal gaae vel af: Thi jeg har et Slags Græs, hvormed jeg vil gnie Kongens Moders Haand, saa at hun uden al Fare og Skade skal kunde bære Jernet. Dagfind svarede: Gud lønne dig for din gode Villie! Du est viis og forstandig, siig mig, hvad det er for Græs, som har saa stor Kraft. Sigurd svarede: Det voxer paa dit og hver Mands Huus i Bergen. Dagfind sagde: Her skal ingen List eller Lægedom bruges i denne Sag, uden den, som Gud selv af Naade vil vise, og pak dig bort med dit Bedragerie, eller det skal gaae dig ilde. Siden gik Dagfind til Kongens Moder, og advarede hende i Eenrum, at hun skulde tage sig vare for Sigurds Svig, som for Fanden selv: Thi jeg veed vist, sagde han, at der er Falskhed og Forræderie under.

1218. Om

1218. Om Sondags Morgen efter Otte-Sang bar Kongens Moder gloende Jern udi Kongens, Erke-Bispens og Skule Jarls samt alle Lænsherrernes Nærværelse. Der var og tilstæde Greven af Orknoi. Det blev og Kongen tilkiendegivet, at den Dag, da Kongens Moder skulde giøre sig frie, lode Grevens Folk sig høre, at de hemmelig vilde bære Vaaben; Hvorfore han befalede Jon Staal og Gutorm Gunnerson, samt Vegaard og Baard Brunsten, at de skulde lade deres Mænd væbne. Han lod ogsaa sine egne Hofbetientere tilsige, at de skulde væbne sig, og være tilstæde ved Christ-Kirke paa den bestemte Time. Da kom Kongen, Erke-Bispen, Greven og alle Lænsherrerne, samt alt Folket ud til Christ-Kirke. Og da Kongens Moder bar Jernet, beviste Gud hende sin store Naade og Miskundhed, at hun blev uskad, og alle, som det saae, bekiendte, at hendes Haand var meget deyligere efter Jern-Byrden, end tilforn, da hun tog Jernet i Haanden.

Da dette var skeet, blev det forrige Forlig fornyet og stadfæstet imellem Kongen og Greven udi alle Lænsherrernes Nærværelse. Og Erke-Bispen udraabte for alle Mand, at Kongens Moder havde vel forklaret sig, og forbod under Straf af Band, at tvivle derom, efter den Dag. Han giorde og Kongens og Grevens nye Forlig bekiendt for alle Mand.

Derefter drog Kongen og Greven Øster i Landet mod Bene og Slitungerne, som da formerede deres Antal meget, og toge til sig alle Misdædere og Romningsmænd, samt andre onde Folk. Og da de kom til Tonsberg, fik de at vide, at Bene og Slitungerne vare i Oslo, og Kongen vilde seigle derind. Men Præsten i Tonsberg, ved Navn Jofred gik til Kongen, og havde en Dreng med sig, hvilken lod, som han var meget træt og mødig, og sagde, at Bisp Nicolaus havde sendt ham ud til sig og Byemændene, for at lade dem vide, det Slitungerne agtede sig ud til Tonsberg. Birke-Beenerne sagde, at det var Bispens Bedragerie, at han saaledes vilde forhindre deres Reise. Provsten og Byemændene bade Kongen blive hos dem i Byen. Hvorpaa Kongen lod strax nogle Speidere ride ud paa Veyen til Oslo, de mødte Folk paa Veyen, som nyelig vare komne fra Oslo, og sagde, at det ikke var andet, end optænkt Løgn og Svig af Bispen.

Isver Udvig og Asbiorn Koppere, Kongens Befalingsmænd over Oslo-Læn, laae den Tid ved Hovedoe, og sendte en Jagt ud, for at efterforske, hvor Kongen var. Da de fandt ham, sagde de, at Slitungerne laae stille i Oslo, og ventede sig ingen Fare. Kongen giorde sig strax færdig med alle sine Skibe, og seiglede ind til Oslo. Slitungerne havde Vægterne oppe

i St.

i St. Halvards Taarn, hvilke, da de saae Kongens Skibe komme omkring Næs-Odden, skyndte Beene sig af Byen, og da Birke-Beenerne kom i Byen, droge de efter dem, og forfulgte dem ud til Fresie. Der vare mange Bagler paa Bispe-Gaarden, og havde den inde, men vare hverken med Slitungerne, eller med dem. Da Kong Hagen kom ud til Bispe-Gaarden, gik de alle ud til ham, og tilbød ham deres Tieneste.

Bisp Nicolaus, som var i Byen, sendte strax Bud til Kongens Skib, og bød Inga, Kongens Moder, til Herbergs hos sig, og holdt sig meget venlig mod Birke-Beenerne. Anden Dag gik han ud med Procession, og megen Reverenz mod Kongen. Siden sendte de Bud efter Arnbiorn Jonson og alle Baglerne, hvilke kom til Kongen og Skule Jarl i Oslo, gave sig under dem, og bleve deres Mænd og Tienere, og aflagde Bagle-Navnet. Efterfolgende vare den Tid Baglernes Anførere, nemlig Arnbiorn Jonson, Gundbiorn Jonson, Simen Kyr, Øisten Roason, Gudolf af Blakkested, Endre Rakkil, Find Kalfson, Botolf Isverson, Find Bertordson, Gudleik Skreidung, Sigurd Sepil, Gunner Aserson, Eilif Kimbe og Tore Agmundson.

Da Kongen fik at vide, at Slitungerne vare i Ølvand, lod han drage fiorten Skibe op i Vandet, og sendte nogle Anførere med en Deel Folk derop: Men da Slitungerne bleve advarede derom, søgte de strax til Skoven, og siden Øster til Marker. Hvorpaa Birke-Beenerne droge ud til Oslo igien.

Kong Hagen havde en Morbroder, ved Navn Gunolf, som var meget rasende, naar han var drukken. Det hendte sig en Aften, at, da han mødte en brav Mand, ved Navn Sirre Eilif, som var en lystig og skikkelig Mand, og Grevens besynderlige Ven, samt inderste Raad, drog han sit Sverd, og hug saa stærkt til Sirre Eilif, at den høyre Haand næsten gik af: Hvilket strax blev Greven tilkiendegivet. Kongen og Greven vare paa et Skib sammen, og Greven bad strax sine Mænd væbne sig. Gunnolf kom ind midt i Skibet, og Kongens Mænd giorde en Skioldborg om ham, og beskyttede ham. Skibet laae ved Biskops-Bryggen, og mange andre af Kongens Skibe laae der omkring, paa hvilke Folkene væbnede sig, da de hørte den Støyen og Bulder paa Kongens Skib. Greven vilde gaae frem til Gunolf, men Hofbetienterne formeente ham det: Hvorfore Greven vigede tilbage i Skibet igien med sine Mænd. Da Hofbetienterne saae det, frygtede de, at han vilde giøre Kongen ont: Hvorfore de løbe tilbage til Kongen. Derpaa gik

gik Jarlen op paa Bryggen med sine Mænd. Næst derved laae mange Skibe, paa hvilke vare Asulf, Grevens Paarørende, Tord Drofle, Torfind Ilde og mange fleere, som alle vare Greven til Villie. Da de kom paa Bryggen til ham, spurgte han dem til Raads, sigende, at han vist vilde hevne Eilifs Skade. Reidulf Baands Broder, som løb efter Kong Ingi, da han svømmede over Aaen, den Tid Slaget stod i Trondhiem, var meget Hadefuld mod Kongen: Hvorfore han sagde til Greven: Sligt maa fleere af os vente sig, og tilsidst J selv med, min Herre. Det er derfore best, at vi forekommer dem, og drager Skibene paa Landet under dem, og dræber Kongen med alle dem, som vil staae ham bi. Asulf, Grevens Paarørende, svarede: For meget blev da een Haand hevnet, og mange svarede strax dertil, at de ingenlunde vilde giøre Kongen nogen Vold og Overlast; thi han vár aldeeles uskyldig i denne Sag. Da dette rygtedes, kom Dagfind Bonde, Gutorm Gunnersøn, Vegaard Væredal og Anders Skiolderband med mange Folk ned paa Bryggen, og gik strax til Kongens Skib. Da Greven saae det, vendte han sig strax til Vegaard, og stak ham igiennem Kinden med sit Sverd. Vegaard slog Sverdet fra sig, og skar Kinden ud dermed. Derpaa gik Greven hen, hvor Eilif laae, og biede der nogen Tid. Da Arnbiorn Jonsøn, og Loden Povelsøn og de fleeste af Folket saae dette, grebe de alle til Vaaben, og sendte Bud til Kongen, at hver Mand vilde staae ham bi. Dagfind Bonde og Gutorm gik ud paa Skibet til Kongen, og lode deres Folk staa væbnede paa Bryggen. Dernæst kom Greven meget vreed ud paa Skibet. Kongen stod op, og bød Bod for Gunnolf sin Morbroder, baade til ham og Eilif; Men Greven agtede det intet. Da sagde Dagfind Bonde: Dersom J ikke vil tage imod Bod, og lade hver Mand have Fred i Nat over for denne Sag, da maa J og Kongen ikke være paa eet Skib sammen i Nat, og Kongen skal følge os i Byen. Kongen svarede: Jeg vil for ingen Deel rømme mit Skib eller mine Folk i Nat. Da svarede Raadet og Hof-Betienterne, at de vilde blive, hvor Kongen var. Hvorpaa Greven stillede sig, og gav gode Ord, og sagde, at al Ting skulde staae hen i god Fred og Roelighed indtil om Morgenen. Og der blev holden stærk Vagt paa begge Sider om Natten.

Om Morgenen, da Otte-Sang var holden, gik Kongen til Eilif, og tilbød ham Bod paa Gunnolfs Vegne. Eilif svarede vel, og gav Gunnolf Fred og sikker Geleide, indtil man saae, hvorledes hans Saar kunde læges. Kongen lod samle sit Raad, og Dagfind gav tilkiende, hvorledes det var

 gaaen

gaaen med Vegaard, og enhver sagde sin Meening derom. Vegaard stod op, og lod alle see, hvor skamferet han var uden al Sag, og sagde, at han dog ikke vilde klage derpaa, dersom der skeete ham noget raisonable Tilbud derfore. Men Lænsherrerne og Hofbetienterne sagde, at de ingenlunde vilde have det saaledes giort. Greven maatte da fæste gode Mænds Dom derfore, og blev Vegaard tildømt baade Bod og Eed af Greven. Men, da Greven skulde tage til Bogen at sværge, eftergav Vegaard ham baade Bod og Eeden. Greven var ikke desmindre misfornøyet, og fattede stor Fiendskab imod Vegaard derfore, som siden noksom blev beviist.

Kong Hagen og Skule Jarl gave Forlæninger ud paa Opland, og fordi den Ort i Landet var altid usikker for Ufred og Oprør, bleve de dueligste og mandhæftigste Mænd udvalgte til de Læne. Siden droge Kongen og Greven Øster i Vigen, hvor de afsagde Lov og Ret imellem Indbyggerne, og afgiorde Kongens Sager, baade gamle og nye: Siden droge de tilbage igien, og bleve i Tønsberg om Vinteren.

Samme Høst kom Goute Jonson tilbage fra Jerusalem. Kongen tog vel imod ham, og gav ham Halv-Parten af Elversysle, og han blev hos Kongen.

1218. Dette var Kong Hagens Regimentes andet Aar. Han fik da Bud fra Nidros, at den var afbrændt. Følgende af Kongens Raad vare da hos ham, nemlig Morten, Kongens Paarørende, Gunnor Lodenson, Gutorm Gunnarson, Dagfind Bonde, Baard Brunsten og nogle fleere, og Kongen var da femten Aar gammel. Disse Kongens Raad sendte til Arnbiørn Jonson og Gutorm hans Broder saadant Bud: Os synes, at Kongen lever i stor Fare for Greven, som haver heele Regimentet baade over Kongen og Riget, og Kongens troeste Mænd ere ikke altid tilstæde hos ham: Hvorfore der snart kand tildrage sig en Ulykke og det som vi ikke gierne vilde. Vi vilde derfore gierne udfinde noget got Raad og Middel, at vi kunde være uden al Frygt og Fare paa Kongens Vegne. Og dertil seer vi intet beqvemere Middel, end at Kongen faaer Margrete, Skule Jarls Daatter, til Hustrue: Thi da har vi siden ingen Fare at befrygte os af Greven, men han vil da elske Kongen, som sin egen Søn. De bleve da eenige om at give Kongen dette tilkiende. Han svarede ikke meget dertil i Førstningen, og begiærede, at det maatte blive sikkert og oprigtigt imellem ham og Greven. Tilsidst sagde han, at det behagede ham vel, hvad hans gode Mænd raadede ham. Siden gik de til Greven, og gav ham det tilkiende. Efter nogen Samtale kom det

saa

saa vidt, at Kongen holdt Trolovelse med Margrete, Grevens Daatter, og sagde da alle, at deres Venskab aldrig rykkedes, om dette gik for sig.

I det forste Kong Hagens Regierings Aar reiste der sig stor Uroelighed i Island: Thi Simen Jonson i Oddevær havde sendt sin Søn Povel Simenson og Aslak Hollson til Bergen med Kiøbmands Vare, og Bergens Borgere havde yppet noget Klammerie med dem. De seiglede derfore Nord, og agtede sig til Trondhiem, for at tale med Kongen, men bleve borte for Stad med Mandskab og sex Skibe. Simen Jonson, som vilde hevne dette paa Nordske Kiøbmænd, drog med nogle hundrede Mand til nogle af dem paa Ore, og rovede Gods fra dem for 30 M. Alne Vadmel, og Odderværerne giorde altid siden Kiøbmændene stor Skade og Overvold. Men det tredie Aar derefter kom Snore Sturleson fra Island, og da kom ogsaa Sorle og Grim derfra med et stort Skib, som de havde taget fra den fromme Mand, Orm Jonson, Semunds Broder, hvilken de da toge uskyldig af Dage for hans Broders Skyld tillige med hans Søn og en Præst, da han dog altid havde giort Nordmænd Bistand imod hans Broder.

Kong Hagen og Skule Jarl droge fra Tonsberg til Bergen, hvor Jon Staal kom til ham, med et skiønt Skib, som han havde ladet bygge til ham, hvilket Kongen længe derefter eyede.

1219. Om Høsten droge de til Trondhiem med de fornemste Mænd af Gaula-Tings Lag-Sogn, og St. Michels Dag holdt Kongen sit Fæstens-Øl i Trondhiem med Jomfrue Margrete, Grevens Daatter, og han blev der om Vinteren. Da stode Sagerne vel imellem Kongen og Skule Jarl. Og dette var Kongens Regimentes tredie Vinter. Vegaard Værdal og Anders Skiolderband, Kongens troeste og beste Mænd, fik da gode Forlæninger i Norge.

Da Baglerne havde givet sig under Kongen og Greven, som for er meldt, fik Gudolf af Blakkested ingen Forlæning, fordi han var meget haard imod Bonderne, hvor han havde Befaling. Dette fortrod han høylig paa, og sendte derfore sin Søn Eilif selv tredie til Halland, at oplede en ung Mand, ved Navn Sigurd, som havde Ord for at være Erling Stenvegs Søn. Da de fandt ham, holdte de ham i stor Ære, og bragte ham til Norge med sig, hvor de i en hast samlede en stor Hob Folk. Gudolf var hans overste Raad, og Erling Rumstaf hans Fændrik. Følgende Lænsherrer kom strax til ham med deres Folk, nemlig Sandulf Høgson, Torleif Bend, Erling Helie paa

Solberg, Gude Gotsmor, Gase under Fieldet og Grimmer Svange. De bleve tilsidst meget talrige, og lode sig kalde Ribbunger.

Nogen Tid tilforn havde Ifver Udvig, Lænsherre i Oslo, og Gudolf Blakkested foret sig sammen, at de vilde være gode Venner og sorne Brødre: Hvorfore Ifver ingen Fare befrygtede sig af ham; Men Gudolf kom uforvarendes over ham, da han laae ved Hovedøe paa sit Skib. Ifver undkom paa en Baad, og mange Birke-Beener bleve slagne. Gudolf tog hans Skib med Vaaben og alt hvad der var paa.

Vaaren derefter drog Kongen og Greven fra Trondhiem Øster i Landet, og Greven tog sig fore, at drage til Island med en Krigshær, for at hevne den Uret, som Nordmænd havde lidt; Men fordi Kongens Raad saae, at det ikke var tienligt, bade de Kongen, at han vilde raade ham derfra: Hvilket Kongen ogsaa giorde udi Raadets Nærværelse, foregivende, at Nordmænd først havde bebygt det Land, og var saavel Kongens, som andre Nordmænds Slægt. Desforuden havde Norske Konger ladet det Land omvende til den christelige Troe, og Nordmænd kunde ikke undvære den Handel, som faldt i Island, ey eller var det Land got at søge til med Orlogs-Skibe, desforuden var Folket haardt og vandt til Strid: Hvorfore han bad Greven staae fra sit Forsæt: Hvilket han og giorde, og de sendte den Islænder, Snore Sturlesøn, til at giøre Fred imellem de Nordske og Islænderne, og beflitte sig paa, at han kunde bringe Landet under Kongen i Norge. Snore forskaffede de Nordske Kiøbmænd Fred der i Landet; men det andet søgte han ikke meget om, ey eller blev ham svaret meget vel dertil.

Sommeren derefter kom der Breve Østen fra Landet til Kongen og Greven udi Bergen, at Ribbungerne meget forstærkede sig: Hvorfore de seilede Sønder i Landet ved Michaelis Tid med 30 Skibe. Da deres Reise gik saa langsomt for sig, at deres Levnets-Midler slap for dem, drog Kongen Nord igien med de største Skibe, og Greven drog Øster med de smaa Skibe og den største Deel af Folkene, for at inddrive Kongens Rettighed i Vigen. Da Kongen kom til Ekronsund igien, fandt han der Biskop Henrik af Stavanger, som altid havde været Kongens største Fiende. Men de bleve da der saaledes forligte, at han siden blev Kongens troeste Ven: Da de skiltes ad, sagde han til Kongen: Ingen større Uven havde I tilforn i en liden Mand, end mig. Men herefter skal ingen blant alle Bisperne blive eder meere troe, og oprigtig end jeg. Kongen drog til Bergen, og sendte Bud til Lænsherrerne, at de skulle hielpe ham noget til Juule-Kost: Men de agtede ham

intet,

intet, og naar han truede dem, sagde de, at de vilde søge sig en anden Herre.

Da Greven havde samlet, hvad han kunde faae i Vigen, seiglede han Nord igien, og kom til Bergen fem Nætter for Juul. Kongen tog kiærlig imod ham, og de bleve i Bergen om Vinteren. Mod Vaaren fik de Tidende fra Vigen, at Ribbungerne mægtig forstærkede sig, og at Bene med Slitungerne havde givet sig til Ribbungerne, og Bene var en Anfører for Folket under Sigurd, og de giorde meget ont i Vigen 1220.

Om Vaaren overlagde Kongen og Greven, at Greven skulde drage til Trondhiem, og naar han der havde samlet Folk, skulde han drage Øster over Fieldet og møde Kongen i Vigen, saa vilde de drage Øster med Skibe. Da Greven kom til Trondhiem, stevnede han alle Lænsherrer til sig, Gregorius Jonson, Povel Vaageskalm, Peder Povelson og andre fleere, og drog Øster over Fieldet med mange skiønne Folk. Da de kom paa Hedemarken, kom alle Lænsherrerne og Birke-Beenerne til dem, og de fik at vide, at Sigurd Ribbung havde nyelig været i Oslo, og taget tvende af Bispens Skibe, og samlede hver Dag Folk og Skibe, for at besøge Arnbiorn Jonson og de andre Lænsherrer paa Tonsberg-Slot: Hvorfore Greven skyndte sig ud til Oslo med alle sine Folk.

Kongen seiglede Øster med mange Skibe og Folk, og lagde i Land udi Grindholm-Sund. Gude Jonson, Jon Staal og Dagfind Bonde var med ham. Da Arnbiorn Jonson og hans Staldbrøder fik det at vide, droge de til Kongen med de Folk og Skibe, som de havde samlet, og fandt ham i Grindholms Sund, og indberettede, at Ribbungerne, efter Forlydende, laae i Østen Fiorden ved Værne. De resolverede da at drage Øster over Fiorden i Dagningen, og de lagde ind ved Jarlsøe, hvor de bleve om Natten. Noget for Midnat kom en Skude fra Rugøe til Kongen, paa hvilken Halvard Brattes Mænd vare, og indberettede, at Ribbungerne havde jaget dem ved Rugøe, og at de nu vare komne paa Fiorden, samt havde i Sinde at giæste Lænsherrerne i Tonsberg med meere, end 40 Skibe: Thi de vidste intet af Kongens Ankomst. Derpaa blev Kongens Folk opraabte paa alle Skibene. Dagfind Bonde holdt en Tale til Folket, og gav dem Kongens Villie tilkiende, at de skulle den Nat ligge uden Telt med deres Vaaben: Thi de ventede, at Ribbungerne skulde komme til dem om Natten med deres gandske Armee. Loden Gannerson drog ud om Natten paa Speiderie med tre Jagter, og kom igien i Dagningen, og medbragte en Skude, som han

 havde

havde taget fra Ribbungerne. De opdagede meget af Ribbungernes Forsæt, og sagde sig at have spurgt, at Ribbungerne ikke torde drage ind til Oslo, fordi Skule Jarl var paa Hedemarken med et stort Antal Folk; men de agtede sig først til Tønsberg, at stride imod Lænsherrerne, og vilde siden drage imod Greven.

Kongen kaldte sit Raad til sig, og det blev besluttet, at de skulde lade alle smaa Skibe drage for i Veyen, og de store noget efter, og lade Masterne staae, for at indbilde Ribbungerne, at de alle vare Ladnings Skuder eller Kiøbmands Skibe: Hvilket og blev efterkommet, og de roede tvert ud paa Fiorden, og saae at Ribbungerne kom Østen imod dem. Veyret var stille og deylig Soelskin. Paa de store Skibe var der to Mand om hver Aare, saa at Jagterne og smaa Skibene gik lidet agter ud. Kongen sendte derfor Roar Skielge til dem med en Baad, og lod dem sige, at de gamle Birke-Beener roede sielden saa sagte, naar nogen Nod eller Trang var forhaanden. Siden avancerede Jagterne bedre. Ribbungerne tænkte, at det var Kiøbmands Skibe, som kom bag efter Jagterne, hvorfore de lagde lige imod dem: Men, da Birke-Beenerne begyndte at skyde paa dem, som vare nærmest, bleve de vaer, hvorledes Kongens forgyldte Fløye skinnede mod Soelen paa det store Skib. Hvoraf de mærkede, at det var Kongens Flode: De holdte derfore ind efter Fiorden. Da Kongen saae det, lagde han ind for dem. Hvorfore de droge tilbage igien, hvor de havde nærmest til Landet, og forlode Skibene paa det Sted, som kaldes Joland. Birke-Beenerne forfulgte dem, og saarede, samt dræbte nogle. Men Ribbungerne kom over en Broe, kastede Broen efter sig, og saaledes undkom. Skule Jarl var i Oslo, og bad Bisp Nicolaus laane sig sit Skib. Bispen vilde ikke, men truede dem med Band, som toge St. Halvards Skib. Greven svarede: Det er ikke længe, siden Ribbungerne toge to Skibe fra eder, og I bandsatte ikke dem derfore, altsaa vil vi dristig tage det Skib, og dersom I bandsætter os, fordi vi tager eders Skib til at forsvare Landet med, og tilstæder dem at giore det, som tilforn for deres Misgierningers Skyld vare bandsatte, da vil den Band komme over eder selv og eders Tienere. Derpaa laante Bispen ham Skibet med al sit Tilbehør. Lænsherrerne toge de beste Skibe som laae for Byen, giorde Fladbofve-Netter og Varn imellem begge Stavnene paa Skibene, og droge saa i en Hast ud efter Fiorden. Da de kom ud for Stalden, sendte Kongen en Jagt imod dem, og bad dem ikke roe for hastig, og lod dem vide, hvorledes det var gaaen med Ribbungerne. Da Kongen og Greven modte hinanden, toge de kiærlig mod hverandre. Rib-

Ribbungerne droge Landveys ind til Oslo. Da Kongen fik det at vide, holdt han ind efter Fiorden med sin heele Flode, og kom om Morgenen til Hoved-Oe. En Deel Lænsherrer lagde strax ind til Byen, nemlig Povel Vageskalm, Asulf, Kongens Paarørende, Kolben Katterig, Hagen Gase, og alle de Oplandske Lænsherrer. Om Aftenen fik Kongen Kundskab, at Ribbungerne vilde komme i Byen om Natten: Hvorfore han sendte sin Trompeter til Byen, og befoel, at alt Krigsfolket skulde drage af Byen: Men de agtede det intet, og bleve i Byen. Mod Dagningen kom Sigurd Ribbung løbende i Byen med alle sine Folk: Men Birke-Beenerne, som vare i Byen, grebe til Vaaben, og joge dem Norden af Byen igien. Da Kongen det saae, lagde han ind til Byen med alle Skibene. Derpaa kom 300 Ribbunger løbende ind i Byen igien, og da de kom ned imod Bryggen, mødte Birke-Beenerne dem, og dræbte 80 af dem, og jog de andre af Byen.

Kongen og Greven beskikkede Lænsherrer paa nye over heele Opland, og drog siden af Byen ud til Gogsvig. Da sagde Greven, at han vilde drage op paa Folden, og hevne Ragnvalds Dod, som Foldingerne uskyldig dræbte, og vilde brænde Foldingernes Gaarde. Kongen sagde: Jeg vil ingen Hevn have over dem for Ragnvalds Skyld: Thi hans Paarørende har altid giort min Familie al Skade og Fortred: Men, fordi Bønderne dræbte ham uskyldig og uden Sag, da er det mig ikke imod, at du drager op med Krigsfolket, og straffer dem. Derpaa drog Greven og Gregorius, Ragnvalds Broder op, og brændte vidt omkring paa Folden.

Derefter seiglede Kongen og Greven ud til Jarlsoe, for at reise til Bergen, og deres Reise gik lykkelig af. Da de kom til Byen, var Jomfruen, og Frue Ragnhild hendes Moder, samt Sigurd Jarls Søster kommen Norden til, tillige med Abbedissen i Reins Kloster, for at bivaane Loden Gunnersøns Bryllup, som fik Ingeborg, Grevens Søster.

Da fik Kong Hagen den Tidende, at Anders Skiolderband havde paa en forræderisk Maade ladet dræbe Vegaard Væredal, Kongens troeste og besynderligste Ven. Hvilket Kongen høylig fortrød, og gav Greven det tilkiende. Greven svarede ikke meget dertil. Dog sagde han, at det var billigt, at Anders mistede sit Liv derfore. Kongen mærkede strax, at dette var kommen fra Skule Jarl, og at han nu vilde skille ham ved to af hans beste Venner. Han raadforte sig derfore med sine Herrer, hvorledes han skulde angribe den Sag? De raadede ham, at han skulde tage Forlæningen fra Anders, og lade ham beholde Livet. Anders kom til Byen med et nyt

Skib

Skib vel bemandet, og angrede denne Gierning høylig, da han betænkte, hvor stor Fare han nu var kommen i. Kongen tog Forlæningen fra ham; Men gav ham Pardon og Tegn paa Forlig. Greven overdrog Anders sin Part af Lænet at forestaa den Vinter over.

Silde om Høsten gik Arnbiorn Jonsøn, Halvard Bratte, Loden og de andre Vigboer til Kongen, og sagde, at de havde hørt, det Ribbungerne forstærkede sig meget i Vigen: Hvorudover Kongen og Greven giorde sig i en Hast færdige, Kongen med det Skib, som Iver Nef havde ladet bygge, og Greven med Bispens Skib. Derpaa seiglede de med deres heele Flode Øster for Agde, hvor nogle af Ribbungerne vare komne, og røvede paa Agdesiden. Kongen sendte nogle lette Skibe for i Veyen mod dem, og lod dem deels slaae, deels forjage, og toge Byttet fra dem. Da druknede nogle Birke-Beener, som havde ladet en Skude, med hvilken de stødte paa et Skiær. Iblant dem druknede Siltand Hietlænder, en gammel Birke-Beener. Siden seiglede Kongen til Tonsberg. Gunner Asersøn, en gammel Bagling, havde givet sig under Kongen tillige med de andre Bagler: Men fordi Kongen ingen Befaling eller Forlæning havde givet ham, gav han sig til Ribbungerne, og fik et stort Antal Folk at commandere, og ingen giorde større Skade, end han. Da Skule Jarl fik at vide, at Gunner var i Vetta Hærred, seiglede han Øster over Fiorden, lod bespeide Gunner paa Abals-Sætter, kom over ham om Natten, og omringede Gaarden. Gunner og Ribbungerne værgede sig tappert. Grevens Fændrik, Amund Aakafter (eller den Hastige) blev skudt i Struben, og døde. Tilsidst blev Gunner slagen med 90 Mænd. Derpaa seiglede Greven til Tonsberg igien, hvor han fandt Kongen. Da blev det besluttet, at Greven skulde blive i Vigen, medens Kongen drog til Bergen, og han sad den 5te Vinter af sit Kongerige over i Bergen. 1221.

Strax derefter fik Greven at vide, at Gudolf af Elakstad var ikke langt fra Oslo og holdt sig her og der med sine Folk. Greven seiglede da ind til Hovedøe, og fik Kundskab, at Gudolf var paa Fos ved Munke-Bryggen, ikke langt fra Byen. Han kom derhen i Dagningen, og omringede Gaarden, saa at der blev 70 Ribbunger slagne, men Gudolf undkom. Greven sendte ofte sine Folk ud den Vinter, og lod ihielslaae og ødelegge Ribbungerne her og der. Haalænderne og Hedemarksboerne havde samlet Folk mod Ribbungerne. Sigurd Ribbung havde overdraget Barthord Lok og Øisten Ring Forlæning paa Haadeland. Ribbungerne droge Skibe op af Drammen

men til Thyrøe, og siden op i det Vand, Ranud. Da Gundbiorn og Torgier, Bispens Svoger, Birke-Beenernes Anforer paa Hadeland, fik det at vide, lagde de sig imod dem, og mødte dem ved Stranden paa et Sted, som kaldtes Leina. Ribbungerne gik i Forstningen tappert frem; Men tilsidst fik Birke-Beenerne Overhaand, og sloge imod 200 Ribbunger ihiel, og toge deres Skibe. Sigurd Ribbung flyede. Efter denne Seyer skiltes Bonderne ad, og iagttog ikke saa nøye deres Sag, som tilforn. Da Sigurd Ribburg fik det at vide, drog han op paa Hadeland, hvor han kom uforvarendes over Lænsherren, Jon Buk, og dræbte ham; samt indtog Hadeland, og tog Gissel og Skat af Bonderne. Men, da de andre Oplændinger fik det at vide, toge de sig desbedre vare for Ribbungerne, saa at de ingen Fremgang fik hos dem.

Da Greven fik at høre, at Ribbungerne vare med en Deel Folk Østen for Oslo, sendte han Erik Stirize med nogle Folk ind til Harald Stangerfolge, Lænsherren i Oslo, og de Anforere for Krigsfolket, som vare sammesteds. Hvorpaa de droge hen at opsøge Ribbungerne, da de mødte hinanden paa Svans, gik begge Partier saa heftig løs paa hverandre, at deres Fændriker mødte hverandre. Biorn Ribbungernes Fændrik blev fangen og fort til Greven, som antog ham iblant sine Hof-Betientere. Ribbungerne blev deels slagne, deels dreven paa Flugt.

1221. Om Vaaren udi Faste seiglede Kongen til Trondhiem med 7 Skibe, og tillige med ham Dagfind Bonde, Baard Brunsteen og fleere af hans Herrer. De fik en stærk Storm ved Agdenæs, saa at de mistede alle deres Seigl, og maatte legge ind i Aaen, hvor de dreve tvert paa Sanden. Byemændene kom ud, og kastede Trodser og Tov paa Kongens Skib, hvilket de med Nød fik draget paa Land. Da Kongen kom i Tale med Erke-Bispen, spurgte han ham, hvorfore han saa bittert forfulgte og haanlig foragtede ham i sin Ungdom og første Regierings Aar? Erke-Bispen svarede, at det ikke var skeet efter hans eget Raad, eller af en ond Villie, men efter Grevens og andres Tilskyndelse: Hvorfore han nu vilde beviise ham des større Ære og Tieneste med al Redebonhed. Siden satte Kongen Gregorius Janson over heele Trondhiem for den Ufreds Skyld, som de ventede sig af Opland. Om Sommeren seiglede Kongen til Bergen igien, og blev der det Aar.

Skule Jarl var i Tonsberg, og Arnbiorn Jonson Østen for Fiorden, for at forsvare Landet. Ribbungerne vare paa Opland med mange Folk, og havde faaet mange Skibe op i Vandet ved Oen. Birke-Beenerne vare i Mios med Harald Stangerfolge, Oluf Mokke, Frederik Slauſe og Torgier,

Bispens Svoger. Ribbungerne fik deres Skibe op til Mios, og drog omkring, for at lede efter Birke-Beenerne. Da de fandt dem udi Ikorn-Holm, blev der en skarp Strid. Ribbungerne havde fleest Folk, og gik tappert frem: Men Birke-Beenerne værgede sig tappert, og slog hen ved 200 af dem, tillige med mange af deres Anførere. Sigurd, Ribbunge-Konge, flyede op i Landet. Samme Sommer lod Arnbiorn Jonsøn ved sine Folk ihielslaae Bene Skinkrif med alle hans Mænd oppe i Mios, da han drog over Romerige, og øvede megen Fiendlighed og Overvold.

Kong Hagen var i Bergen med mange Folk baade Norden af Landet, saa og af Gulatings Laug-Sogn, og agtede at drage Øster, da han fik Kundskab om den Ufred paa Opland. Imidlertid fik han Tidende fra Trondhiem, at Ribbungerne vare komne Nord over Fieldet. Hvorfore Kongen seiglede Nord med alle sine Folk og 35 Skibe, og havde Gregorius Jonson og Ifver Nef med sig. Da han kom Nord omkring Sogn, fik han den Tidende, at Ribbungerne vare komne over Fieldet, lige til Sognedal, og havde der giort stor Skade. Men, saasom Bønderne i Guledal havde forsamlet sig imod dem, vare de dragne Sønder tilbage over Fieldet, og man frygtede, at de skulde komme ned i Rumsdal, og siden til Sundmør. Hvorudover Kongen seiglede til Sundmør, og laae der, indtil han fik vis Efterretning, at Ribbungerne vare dragne op i Østerdalen. Siden seiglede han til Bergen igien, hvor han blev om Vinteren.

Den Sommer havde Skule Jarl optaget al Kongelig Rettighed og Krigs-Styr paa Agdesiden, hvilket Kongen gav sit Raad tilkiende. De sagde, at Skule Jarl vilde giøre sin Part af Norge bedre og større, end ham var tilsagt, og end Greve Erik, Kong Sverres Broder, eller Bagle-Kongen Philippus, havde havt, nemlig Vigen fra Svinesund og Vester til Rye-Fylke. Men Skule Jarl vilde nu tilegne sig heele Vigen fra Elven og Vester til Rye-Fylke, foruden heele Opland. 1221. Hvorfore Kong Hagen sendte ham Bud og Brev, at han ikke vilde være fornøyet med saadan Lande-Skifte, og dersom Greven saaledes blev ved, maatte han snart vente sig fleere Fiender, end Ribbungerne.

Anders Skiolderband og Ifver Udvig giorde sig færdig at drage med 4 Skibe paa Orlogsviis til Biarmeland, og det af denne Aarsag: Anders af Siomæling, Svend Sigurdsøn, Ogmund af Spanheim og Helge Bograngsøn havde nogle Aar tilforn seilet til Biarmeland, for at drive Kiøbmandskab, med 2 Skibe. Anders og Svend seiglede hiem igien om Høsten, men

men Ogmund og Helge bleve der med deres Skibe. Ogmund var om Høsten dragen Øster til Sonderdals Rige med sine Tienere og Kiobmands Vare. Imidlertid var Helge kommen i Dispute med Biarmernes Konge, og om Vinteren droge Biarmerne til ham, og dræbte ham med alle hans Skibsfolk. Da Ogmund fik det at vide, drog han Sønder til Hælmgaards Rige, og siden lige til Jerusalem, og kom med beholden Reise til Norge igien. Denne hans Reise blev vidt bekiendt og berømt. Anders og Ifver giorde stor Skade paa Biarmeland, baade med Mord og Roverie, og de fik der meget Gods og Bytte baade af Graa-Værk og brændt Sølv. Da de kom tilbage igien, kuldseiglede Ifvers Skib i Rost ved Strommenæs, og blev borte med Gods og Folk, undtagen Ifver og een Mand, ved Navn Torgrim, som hialp ham paa Kiølen, og skaffede ham i Baaden, som de andre skiøde til ham. Anders drog til Helieland om Høsten, og efter den Tid seiglede Nordmænd ikke mere til Biarmeland.

Skule Jarl var 3 Aar i Tønsberg, og Arnbiorn Jonsøn Østen for Fiorden, og havde Ribbungerne allevegne i stor Knibe, samt afslog dem mangesteds. Skule Jarl lagde al Flid paa, at han aldeles kunde ødelegge dem, og skrev Bisp Nicolaus til, at han skulde hielpe til med Raad og Daad, at deres Bande kunde blive adspredt. Men Biskopen satte en Qvinde ud paa (som var Gudolfs Concubin af Blakkested, ved Navn Aasa Blok) at hun skulde raade Ribbungerne at forlige sig med Skule Jarl. 1222.

Sommeren derefter sendte Sigurd Ribbung Gesandter til Greven, at forhøre, hvad Forlig Greven vilde unde ham, dersom han ophævede Krigen mod Birke-Beenerne. Greven viste ikke nogen Misfornøyelse herover, men havde Lyst til at høre, hvad han begiærede. Siden blev der sendt Breve og Bud imellem dem. Sigurd lod sig mærke med, at han forlangte 3die Parten af Norge, og Grevens Daatter til Hustrue. Da Greven det hørte, svarede han: Kong Hagen raader for, hvor stor en Part af sit Rige han vil meddeele Sigurd: Men af min Part vil og kand jeg intet undvære, og min Daatter agter jeg ikke at give ud paa Skove eller vilde Marker: Men det vil jeg love ham, at, dersom han vil komme til mig, skal han have Fred og sikker Geleide hos mig, som ogsaa alle hans Folk, og jeg skal mage det saaledes, at han sikker og uden Fare maa tale med Kong Hagen, og tilkiendegive ham sin Begiæring, samt betiene sig af sine Venner, som kand bestyrke hans Sag og forfremme ham til at faae Lande-Skifte eller anden Herlighed udvirket, og jeg skal ingen Modstand eller Forhindring giøre ham heri, men

heller hielpe ham til det Beste hos Kongen, at han ophøyer ham til nogen Ære og Værdighed. Det staaer nu til ham selv, om han vil indgaae disse Vilkaar, eller han vil endnu længere føre Krig med os Birke-Beener. Ribbungerne raadførte sig med hinanden, og, endskiønt disse Vilkaar syntes dem haarde, saa dog, siden de hverken havde Levnets Midler eller noget sikkert Tilflugts Sted enten i Vigen eller paa Opland, og det var dem ey heller raadeligt at søge Nord i Landet, hvor Kongen var, fattede de saadan Resolution, at Sigurd drog til Greven, aflagde sit Konge-Navn, gav sig og alle sine Folk i Grevens Vold, og begierede derimod Grevens Venskab og Bistand hos Kongen. Greven tog vel imod ham, og beviste ham megen Ære. Og det blev lagt Greven til stor Berømmelse i Vigen, at han havde indlagt Seyer over sine Fiender uden Sverdslag, samt stillet, dæmpet og undertvunget saadan en mægtig og talrig Hob Lands Røvere, som Ribbungerne vare, og skaffet saadan en Fred over heele Riget.

Samme Vaar, da Sigurd var hos Greven, seiglede Greven til Dannemark med 13 Skibe, og da han kom til Kiøbmands Havn (Kiøbenhavn) havde Greve Henrik fanget Kong Valdemar: Hvorfore Greven drog strax til Norge igien.

1222. Kong Hagen var den Tid i Bergen udi hans Regierings 7de Aar. Da gik der Bud imellem Kongen og Greven om Vaaren, og det blev besluttet, at der skulde holdes en Herre-Dag i Bergen næstkommende Sommer, paa hvilken de fornemste Mænd over heele Riget skulde møde, fordi der da var bleven Fred i Landet igien. Der vare da mange, som talede paa Kong Hagens Fæderne-Rige, og fordi Kongen var ung, og andre havde længe siddet i hans Fæderne-Rige, var der stor Ueenighed iblant mange, som ikke vare visse paa, hvem de vilde tiene eller bevise Lydighed. Der vare og mange, som gierne vilde ødelegge Kong Sverres Afkom for gammel Hads Skyld, og helst blant de Mægtigste i Landet. Men Almuen og den meenige Mand, baade Nord og Sønder i Landet, vare troe og villige nok imod Kongen.

Denne Herre-Dag begyndte udi Bergen paa St. Olufs Dag. Kong Hagen var tilforn i Byen, og med ham Bisp Havard af Bergen, Bisp Henrik af Stavanger, Bisp Serqvir (eller Sverki) af Færøe, samt følgende lærde Mænd: Nicolaus Archidiaconus, Abbed Svord. Ligeledes følgende Læns-Herrer, Povel Flide og hans Søn Peter Brynjolf Kaaresøn, Jon Staal, Gaute af Meln, Ifver Nef, som ogsaa Greve Jon af Orknøi tillige med Bisp Biorn sammesteds, og Gregorius Kiker af Hietland. Laugmændene

dene vare følgende: Af Gulatings Laugs Sogn Dagfind Bonde og Amund Rombe. Der vare og til denne Forsamling udnævnte de forstandigste og myndigste Mænd over heele Landet. Ligeledes alle Abbeder i Riget, og alle Befalings Mænd med Fogeder og Lænsmænd.

Af Trondelagen kom Erke-Bisp Gutorm, Prior Svend af Holgesetters Kloster, Abbed Asgout af Holm, Abbed Sigurd af Tuteroe, Mester Biorn, Peter af Huseſtad, Østen Raadmand. Og følgende Lehns-Herrer, samt ypperste Raads-Herrer i Landet, Gregorius Jansøn, Povel Vaageskalen, Asulf af Østeraat, og følgende Laugmænd, Gunnar Grionbag, Biorn Mathison, Torstein Amundsøn. Østen af Vigen kom først Skule Jarl (Greve Skuli) Arnbiorn Jonsøn, Loden Gunnerson, Loden Povelsøn, Simon Kyr, Halvord Bratte, Gundbiorn Jonsøn, Kolbein Rede, Harald Vesel. Disse vare paa Skule Jarls Side, og holdte for, at han var nærmest til Norges Rige efter sin Broder, Kong Jngi. Der kom og Bisp Nicolaus af Oslo, Eskatin Abbed paa Hoved-Øen, Orm Abbed i Tonsberg, Jfver Giesling, Provst i Oslo, Jofred, Provst i Tonsberg, Amund Provst i Grenland eller Opland, Olaf Provst af Konghelle, Torge Erke-Degn af Hammer, og Provsten, Mester Torleif Baardsøn.

Ligeledes følgende Læns-Herrer, Olaf Nokke, Harald Stangerfølge, Aslag N. Bisp Torgers Svoger, Havord Sandbo, Frederich Schlaffe, Ender Bokild og Eilif Rieg. Forstandige Mænd, som da vare i Bergen, har foregivet, at der aldrig i deres Tid har været flere ypperlige og velbyrdige, samt andre Mænd forsamlede paa en Tid og Sted i Norge. Regenterne talede ofte med hinanden, og undertiden med deres Raad næst hans Læns-Herrer, Morten i Kindervig, Sigurd af Onarheim, Askield, Kongens Prædikant, som siden blev Biskop, og Jfver Bolde. Kongen lod tilsige Erke-Bispen, samt alle Læns-Herrer, Laugmænd og alle andre, at de alle skulde forsamles i den store Træ-Sal næste Sondag efter Mariæ Messe, som forst indfaldt den 15 Augusti. Og da de alle vare forsamlede, begyndte Kongen sin Tale saaledes: Herr Erke-Biskop, det er eder, samt alle Bisperne og de andre gode Mænd, som her ere komne, vitterligt, at her ere nogle Herrer tilstede, som staaer i den Tanke, at de har nogen Ret og Prætention paa Norges Rige: Men jeg meener, at Norge er mit Fæderne Arve-Rige, og at jeg er Odelsbaaren dertil, samt rette Arving efter mine Fædre fra fordum Tid. Men efterdi denne Herre-Dag er af samme Aarsag berammet paa dette Sted, og de beste, samt forstandigste Mænd i Landet ere her forsamlede,

 saa

saa bør I først og fornemmeligst sige det hertil, som kand raade til det Beste, saa at det, som er sandfærdigst og rettest, kand gaae for sig: Thi I have Befaling baade paa Guds og Menneskens Vegne, og bør saaledes befordre enhvers Sag, som I veed at være rettest og sandfærdigst, enten det er Vedkommende med eller imod. I veed og, hvem det er, der giorde Prætention paa Norges Rige, og med hvad Ret de gior det.

Erke-Bispen svarede: Det er vist og sandt: Herre, at vi ere pligtige at sige og handle imod enhver, hvad Ret er, om vi kand. Saa ere her nu mange tilstede, som anseer sig berettigede til Norges Rige, og da det er os vitterligt, hvorledes denne Sag er beskaffen, saa ville vi gierne høre deres Prætention, og med gode Mænds Raad svare dertil det retteste og sandeste, som Gud giver os i Sinde, og det beder og befaler vi paa Guds vegne, at enhver siger Sandhed i denne Sag.

I sidder nu i Norges Rige, Kong Hagen, og foregiver, saavelsom og eders Raad og Venner, at I er den rette Arving til Norges Rige efter eders Fader, og eders Forfædre have tilforn regieret over dette Rige, Mand efter Mand paa Sverd-Siden, og jeg holder for, at alle her Nord i Landet samtykker det med eder.

Men Skule Jarl er kommen Øster fra Vigen med mange gode Mænd, og han foregiver sig at være sin Broders Kong Ingis Arving til Norge, og vi har hørt mange af hans Venner sande og samtykke det med ham.

Her er og Gutorm, Kong Ingis Søn, som gior Prætention paa Norge efter sin Fader.

Sigurd Ribbung, Erling Stenvegs Søn, er og her ankommen med Greven, som ligeledes formener sig at have Ret til Norges Rige efter sin Far-Fader Kong Magnus Erlingson.

Ligeledes ere her Gesandter af Gotland fra Junker Knud, Greve Hagens Søn, og lader tilkiendegive det, som enhver veed at være sandt, at han er Hagen Jarls ægte-fødte Arving, og altsaa Kong Ingis Arving til Riget, efter den Accord og Forlig, som skeete dem imellem paa Ører-Ting, saasom disse Breve derom formelder under begge Brødrenes, samt Erke-Bisp Tores og de andre Bispers Haand og Segl, at hvem af dem, der efterlod en født Arving, den skulle tiltræde heele Arven efter begge Brødrene. Jeg formaner derfor alle, som her ere forsamlede, baade Lærde og Ulærde, at I siger i denne Sag, hvad som rettest og sandest er for Gud. Og, endskiønt vi, for vor Person, vel veed, hvem af dem vi vil og bør med Rette følge, saa

vil

vil vi dog først høre de andres Meening herom. Derpaa begyndte Skule Jarl sin Tale saaledes: Det er vist, Herr Erke-Biskop, at jeg er Kong Ingis kiødelige og ægte-fødte Broder, og hans rette Arving, efter den hellige Kong Olufs Lov. Kong Hagen svarede strax til Grevens Tale, og sagde: Du er vist Kong Ingis Arving til alt det, som eder rettelig tilfaldt, og I fik efter eders Fader, men ikke til Norges Rige: Thi Kong Ingi var sat til at forsvare Riget, og holde mig det til gode, som mit rette Arve-Rige. Greven svarede: Mig synes, at jeg vist er hans Arving til alt det, som han med Rette havde. Kongen sagde: Da skal du nu høre disse gode Mænd raadslaa og undersøge, om Kong Ingi arvede Norge efter sin Fader, eller han var beskikket og samtykt af gode Mænd til at forestaa Riget paa mine Vegne, og holde mig det til gode. Og, da Erke-Bispen hørte, at der faldt dem nogle haarde Ord imellem, bad han dem ikke saaledes fare frem med deres Sag, og begges Venner lagde sig derimellem, og enhver sagde det, som syntes dem at være rettest.

Derpaa opstod Jon Staal, og sagde: Vi gamle Birke-Beener, som leed meget Ont med Kong Sverre, og var i mangen Trefning med ham, tænkte ikke, at vi nogen Tid skulle behøve denne Tale: Thi enhver lovede at de skulle holde hans Fæderne-Rige ham, hans Børn og Afkom til gode. Men det er ikke at beundre, at Skule Jarl giør Prætention paa Norges Rige: Thi her ere de Laugmænd inde, som have sagt og aabenbare bekiendt, at Skule Jarl er rette Arving til Norges Rige, efter sin Broder, Kong Ingi og det er sagt til eder, Amund Rembe og Østen Roasøn, som sidder der paa Bænken. Amund loe derad, og sagde: Hvor var du, Jon Staal, da jeg sagde saadant til dig, eller sig mig den Mand, som har hørt det af mig? Østen Raasøn stod op, og sagde ney for de Ord ham blev tillagt. Arnbiørn Jonsøn sagde: Det kand vel være, at vore Laugmænd har talet saadanne Ord mere Skule Jarl til Villie, samt for Gunst og Gavers Skyld, end efter den hellige Kong Olufs Lov.

Kong Hagen stod op, og sagde: Vi vil ikke saaledes procedere i at undersøge denne Sag: Men vi vil først høre den Laugmand, som først bør dømme i denne Sag, og som er af Trondelagen, hvor Konge-Sædet er. Samme er og den ældste Laugmand her i Landet, som kom til Laugmands Embede i min Far-Faders, Kong Sverres og Erke-Bisp Øistens Tiid, og man har aldrig hidtil Dags befunden Falskhed og Uretviished i hans Domme: Hvorfore alle Indbyggerne holder dem for rette, sande og uryggelige. Derfore,

fore, Gunnar Bonde, siden denne Sag er først indskudt for dig, saa siig nu herom, udi alle disse gode Mænds Paahør, det, som du veed at være sandest og rettest for Gud imellem os alle, som holder os berettigede til Norges Rige.

Gunnar Grionbak (Grynbag) stod længe i Betænkning og sagde omsider: Herre Konge, I udnævner mig til at dømme imellem eder Herrer, hvo af eder Norges Rige med Rette tilhører. Og er det en tung Byrde, som ligger paa en fattig Mands Barn at deele saa stor en Magt og Vælde imellem eder, da den eene siger fra, den anden til i denne Sag, og jeg befinder det med mig, som maaskee andre befinder hver med sig, at jeg gaaer skiælvende og bange hertil. Thi da Kong Sverre overdrog mig dette Embede, befoel han mig at dømme imellem Almuen efter Lov og Ret, og ikke imellem Konger og Lands-Herrer. Og er dette mig vanskeligt at giøre, særdeles i eders Nærværelse, og Paahør, som Sagen angaaer. Jeg hørte nyelig, at Laugmændene ikke torde vedstaae det, som blev dem tillagt, og dersom alle frygter for Overvold, da vil jeg ikke heller tage denne Byrde paa mig, at opløse og forklare denne Sag. Men efterdi vi fattige Mænds Børn har liden Forstand til at dømme i store og vigtige Sager, og en Deel lader sig bruge for Gunst og Venskab, og ere villige i Sagen, saa vil vi lade den tale og dømme deri, som veed, hvad Ret er, og ikke skyer at sige Sandhed for Høye og Lave, Rige eller Fattige, enten det behager eller mishager dem. Det er den hellige Kong Olufs Lov-Bog, som er beskikket over heele Norge, og er stedse siden bleven holdet ved Magt af dem, som vil giøre ret. Og dersom jeg først skal fremføre og udsige efter min Forstand, hvad samme derom formelder, da siger jeg, at Kong Hagen er den retteste Arving til Norge af alle dem, som giøre Prætention derpaa. Og, dersom Kong Ingi og Hagen Jarl sad endnu begge i Riget, da burde de afstaae, og Kong Hagen tiltræde sin Fæderne-Arv og Rige, om han ellers skulle skee Ret efter Loven, og derfore siger jeg, at hverken du, Skule Jarl, efter Kong Ingi, din Broder, eller nogen af dine Brødre-Sønner, enten Junker Knud, efter sin Fader, Hagen Jarl, eller Gutorm, efter sin Fader, Kong Ingi, haver nogen Ret til Norges Rige, saa længe Kong Hagen lever. Men om Erling Stenvegs Søn kand jeg intet sige, ey eller vil jeg: Men Vigboerne holdte hans Fader for Konge: Hvorfore de og maa sige, om han bør tiltræde sin Faders Arv og Rige. Og hermed ender jeg min Tale for nærværende Tid.

Kongen talede til Dagfind Bonde, som var Laugmand i Gulatings Laug, og bad ham sige sin Meening i den Sag, saaledes som rettest var for Gud;

Gud; Dagfind sagde: Jeg var ung, da jeg først kom til Kong Sverre, og var jeg i nogle Trefninger med ham, særdeles i den, som han holdt i Forevaag mod Øieskingerne, og den, som han holdt paa St. Hanses Vold mod Baglerne. Og holdt han altid denne Tale, forend Slaget begyndtes: Gud og den hellige Jomfrue Maria, samt den hellige Kong Oluf vogte og bevare mig, og Gud lade mig saa sandt vinde Seyer i Dag, som jeg har Rettighed til at forsvare mit Fæderne Rige, og saa sandt, som de giore mig Uret, der ere mine Modstandere! Derfore veed jeg, at han og hans Afkom er rettelig kommen til Norges Rige: Hvorfore jeg dømmer og siger saaledes efter Loven, som jeg for Gud vil bekiende, at ingen anden af alle dem, som i Dag giore Prætension paa Norge, har Rettighed dertil, og denne min Dom stadfæster jeg dermed, at jeg vil vove mit Liv for Kong Hagens Skyld udi Kamp eller paa andre Maader, hvor det giores Behov. Alle berømte denne hans Dom og Tale.

Kongen talede til Amund Rembe, Laugmand i Ryefylke, og sagde: Efterdi det er sagt, Amund Bonde, at du skal have ladet dig forlyde med, det jeg ikke rettelig er kommen til Norges Rige, saa sig nu det, som du veed at være sandest og rettest for Gud, Amund sagde: Mange gode Foræringer haver jeg faaet af Skule Jarl, for hvilke jeg er ham al Tienstagtighed skyldig, og jeg har været vel accommodetet hos ham i saa mange Dage, at jeg ikke veed Tal paa dem: Men jeg har dog ikke saaledes bortdrukket mit Vid og Forstand, at jeg skulle have forladt eller forglemt al Sandhed, Retviished og Skionsomhed: Thi jeg vidste vel tilforn, at Kong Hagen er den rette Arving til heele Norge efter sin Fader og Forfædre: Men det haver jeg sagt, at Skule Jarl er Kong Ingis lovlige Arving til alt det, som han med Rette har bekommet. Men I Bisper og en Deel af Læns-Herrerne, bekiende nu her aabenbare, hvad Ol-Discours I ofte have havt, naar I sad hos Greven, og bleve vel accommoderede, samt toge af ham gode Foræringer, og derhos store Forlæninger og Værdighed, og undslaae eder ikke for Sandhed: Thi I tilskyndte ham oftere at giøre Prætention paa Norges Rige, end Amund Laugmand, og han havde længe siden begyndt en Krig mod Kongen, dersom I havde maatt raade: Men Gud give dem en god Forligelse, og jeg beder Gud, at enhver af eder, som i denne Sag har raadet mere til det Onde, end Amund Rembe, havde nu Horn i Hovedet, i Steden for Bispe-Hatter.

Arnbiørn Jonson sagde da til Øisten Raason: Øisten, kiære Foster-Broder, vi ere begge udi et Laug-Sogn, og gamle Baglere, samt har boet længe hos hverandre. Sig nu frem, hvad du har talt for Greve Skuli.

Disten sagde: Jeg tænker vel, at mange af os har ofte talt de Ord for ham, som ikke enhver nu vil bekiende: Men det veed jeg vist, at jeg aldrig sagde enten for ham eller dig, at Kong Hagen ikke rettelig var kommen til Norges Rige efter sin Fader og Forfædre.

Derefter befalede Kongen, at Saxe paa Høne, Laugmand af Hedemarken, skulde dømme om den Sag. Han svarede da: Jeg var hos Kong Hagen, denne Konges Fader, og jeg hørte alle Mand, saavel Bisperne, som alle Undersaatterne, sige der, at de gierne vilde tiene Kongens Søn, om han var til, og jeg dømmer ikke andet i Dag, end at Kong Hagen er rette Arving til Norges Rige efter sin Fader.

Derpaa talede Kongen til Tore Laugmand af den Sønder Part paa Opland, og bad ham give sin Mening tilkiende. Hvorpaa han sagde: Dersom jeg var saa vanvittig og ildesindet, at jeg vilde sige andet i denne Sag, end disse andre Laugmænd har sagt, da vare mine Ord ikke af megen Værdie: Men det veed jeg for Gud, at jeg aldrig har sagt, eller endnu siger andet herom, end at heele Norge med Rette tilfalder Kong Hagen udi Arv, og at alle vi Norges Indbyggere bør følge ham, som en Konge-Søn; thi da gaaer det vel til i Riget.

Erke-Bisp Gutorm svarede dertil, og sagde: Nu har vore Laugmænd sagt deres Meening herom, og, endskiønt de ikke alle har brugt de samme Ord, saa have de dog alle een Meening, og har alle samtykt det samme, som vi tilforn vidste at være sandt og ret: Hvorfore vi alle gierne samtykker og beslutter, at Kong Hagen er den rette Arving til heele Norge efter sin Fader og Forfædre, frem for alle dem, som nu leve. Dog vil vi, for at conservere Fred og Roelighed, at det Forlig, som er giort imellem Kong Hagen og Greve Skuli om Lande-Skifte, skal staae ved Magt, paa det der kand være des bedre Forlig imellem dem. Ligeledes bede vi Kongen, at han i beste Maade vil handle med Gutorm, sin Paarørende. Men om Sigurd, Ribunge-Konge, kand vi intet sige. Derefter holdt Gunnar Griønbak og Dagfind Bonde, hver sin Tale, og der blev saaledes besluttet, at Forliget imellem Kongen og Greven skulle paa nye stadfæstes, og dermed endtes denne Herre-Dag.

1222. Siden talede Kongen og Greven sammen om denne Sag, og, da det kom til Lande-Skifte imellem dem, begierede Greven for sin 3die Part den heele Søndre Deel af Landet lige til Nord i Salts Sire. Men Kongen sagde: Dersom du beholder din Søndre Part Østen fra Rigs Grændserne lige Vester til Rygarbo eller Aaen Sire, da har du mere, end nogen tilforn

forn har havt for sin 3die Part, hvilket jeg dog vil unde dig for Svogerskabs, samt Venskabs og Forligelses Skyld.

Derpaa gik Læns-Herrerne, Anders Jonson og Loden Gunnarson, samt Læns-Mændene af Vigen til Kong Hagen, og bad, at han selv vilde beholde den Søndre Deel af Landet, og lade Skuli Jarl beholde sin Part udi Trondelagen. Det samme begierede og Bisp Nicolaus, og lovede sig at ville være Kongens troefaste Ven, baade hemmelig og aabenbare.

Da nu Kongen lod Greven forstaae, at han skulde tage sin Part Nord i Landet, begierede han heele Landet Norden til, og i Særdeleshed Sogn: Men Kongen tilbod ham det Sonder til Sundmor, og Greven fik efter Erke-Bispens Raad og Begiering alle Nordlandene til sin Part, saa langt Sonder, som Trondhiems Bispops Stift strækker sig, og havde da Kongen ikke uden 10 Skibs-Reeder over Halv-Parten af Riget.

Da dette var bleven stadfæstet, og Greven havde lovet at være Kongen følgagtig med sin gandske Magt, sønder eller Nord i Riget, naar det behovedes, drog Erke-Bispen og alle de andre hver hiem til sit igien.

Kongen tog sine Mænd og Venner Norden fra Trondhiem Øster i Landet med sig. Sigurd Ribung skulde folge Kongen Øster i Landet; men Greven raadede derimod, og sagde, at der var Bedragerie under, hvorfore han tog ham med sig. Da de skiltes ad, bad Kongen Greven, at han skulde passe vel paa Sigurd, og have god Tilsyn, at han ikke opvakte nogen Uroelighed, hvilket Greven lovede, og drog derpaa Nord i Landet. Kongen seiglede til Tonsberg, for at holde Juul der.

Bisp Nicolaus, som var i Tonsberg, begegnede Kongen venlig, og giorde ham anseelige Foræringer, og Kongen forundte ham den Nordre Part af Oslo-Læn, og skienkte ham et Skib med alt sit Tilbehør. Hvorpaa Bispen seiglede bort 3 Nætter for Juul, og laae formedelst Modvind ved Losøen. Kongen sendte ham Bud, at han skulde komme tilbage, og blive hos ham Julen over. Bispen sagde, at han gierne vilde giøre det, om han ikke inden 3 Dage fik Vind. Men da han fik Vind, kom han til Oslo.

Udi Julen gav Kongen Halvard Bratte og Simon Kyr Læns-Herres Navn og Ret. (Det er, han gav dem Skiold og Hielm tillige med Forlæninger.)

1223. Mod Paaske drog Kongen til Oslo, og opholdt sig der længe udi Torlaf Spakes (den Vises) Gaard: Thi Kongens afbrændte Gaard var endnu ikke opbygt igien. Der fik han Breve fra Greven og Kanikerne i Ni-

dros, at Erke-Bisp Gutorm var død, og at de havde udvalgt Sigurd igien, som havde været Abbed i Tutterøe, men var da udenlands: Og de begierede, at Kongen vilde give ham sit Votum, og skrive med ham til Paven. Kongen raadførte sig med Bisp Nicolaus herom, og der blev besluttet, at, eftersom Sigurd havde appelleret til Rom, og var afsat fra det Embede han før havde, var han ikke duelig og beqvem til vigtige Embeder og Bestillinger, da han desforuden ikke eller var Kongens Ven: Hvorfore Kongen og Bisp Nicolaus skreve Paven til imod Sigurd, bedende, at han vilde giøre Peter paa Husestad (som da drog til Paven med Grevens og Kanikernes Breve, om forbemeldte Sigurd) til Erke-Bisp i Nidros, hvilket ogsaa skeede.

Sigurd Ribunge Konge havde meget havt sit Tilhold udi Værmeland, og derfra giort stor Skade i Kong Hagens Rige: Hvorfore Kongen stevnede 20 af de fornemste Mænd i Værmeland til Tonsberg at staae til Rette for denne Sag. Da de kom til Tonsberg, vare der mange Bonder, som klagede over den store Vold og Roverie de havde lidt af Værmelænderne. Kongen paalagde dem en stor Summa Penge at betale: Men siden tilgav han dem det altsammen af blot Kongelig Naade: Hvorudover de svoer ham en Eed paa alle Værmelændernes Vegne, at de vilde være Kong Hagen hulde og troe, og aldrig indrømme hans Fiender noget Sted eller Tilflugt i deres Land. Og Kongen sendte sine Bud og Breve hiem med dem, og lod denne Forening oplyse paa alle Ting i Værmeland.

Kong Hagen giorde sig færdig om Vaaren at drage af Oslo: Men paa Hellig Trefoldigheds Søndag, da han giorde sit Folk et Giæstebud, og de drak Velfart, reiste der sig Ueenighed i Byen imellem hans Hof-Betientere og Krigsfolket, og der bleve 5 slagne, og mange saarede: Men Kongen kom dem imellem, og med stor Nød og Livsfare fik dem skildt ad. Siden drog Kongen til Bergen, hvor Gilbert og Ostor Snekolson samt mange andre fra Suderøerne kom til ham, og androge deres Lands Nød og Klagemaal for ham. Da kom og Greve Jon af Orknoi, og forligte sig med Kongen, om hvad der var dem imellem, og satte ham sin Søn, Harald, til Gissel.

Værmelænderne, som havde svoret Kong Hagen den Eed, samt en Deel, som tilforn havde tient Sigurd Ribung, sendte ham hemmelig Bud og Brev, at han skulde rømme fra Greven og komme til dem: Erling Runestaf, Sigurds fornemste Raadgivere, som havde været hans Fændrik, lagde saadant Raad op med ham, at de laante 2 Chor-Kaaber af Klerkerne, med hvilke de tilig om Morgenen for St. Olufs Dag gik ud af Byen, og kom op paa

Guler-

Guler-Aas, hvor de skiulte sig nogle Dage i Skoven. Greven fik det at vide samme Dag, efter at Froe-Prædiken var ude: Hvorpaa han sendte Folk ud, og lod lede allevegne fra Byen, men fandt dem ikke. Han lod hænge een af Sigurds Tienere, ved Navn Anders Tostens, Broder Simons Son i Odde paa Island, saasom han meente, at han var Medvidere i Sigurds Bortrømmelse. Siden sendte han Breve og Bud til Kongen derom. Kongen lod ham nøye oppasse allevegne paa Opland. Men Sigurd kom Øster i Østerdalen, hvor hans Tienere og Værmelænderne mødte ham, og der kom 12 af hans forrige Krigs Anførere til ham med meget Folk.

Siden drog Sigurd Ribung ud paa Romerige, og kom uforvarendes paa Olaf Nokke, Kong Hagens Paarørende, og slog ham ihiel i et Bryllup, paa Leiring med 60 Mænd, blant hvilke vare 20 af Kongens Hof-Betientere og frie Mænd.

Ifver af Skeidehof og Frederik Slaffe vare Kongens Befalingsmænd over Hedemarken. Hednerne (det er Hedemarksboerne) beviste da stor Mandom og Tapperhed: Thi de forsamlede sig allevegne, og holdte stærk Vagt over heele Hedemarks Læn baade Nat og Dag, og paalagde derhos den Straf, at hvem der ikke fandtes beredt, naar han blev tilsagt, skulde ansees, som en Lands Forræder: Hvorudover, da Ribungerne ingen Fremgang der kunde faae, droge de Øster til Værmeland igien.

Kong Hagen og Greve Skuli havde giort den Aftale imellem sig, at Kongen skulde samme Vinter derefter holde Bryllup med Margrete, Grevens Daatter, udi Bergen, hvor de skulde møde hinanden. Kongen lod i Bergen tillave, baade hvad der behøvedes til Jule-Høytid, saa og til hans Bryllup, og seiglede om Høsten Øster i Vigen; men leed stor Storm paa Reisen. Da han kom i Horborgsund, fik han Tidende, at Ribungerne vare komne fra Værmeland med mange Folk, og havde dræbt Oluf Nokke, Kongens Paarørende. Olufs Far-Broder var Oluf varig (det er Ulf) Læns-Herre paa Romerige. Hans Far-Moder var Koug Harald Gilles Daatter. Kongen blev meget misfornøyet over disse Tidender, og seiglede til Tonsberg. Der indfandt sig Arnbiorn Jonson, Simon Kyr, samt andre Læns-Herrer og Befalingsmænd, hvilke Kongen gav sit Forsæt tilkiende, at han agtede at holde Bryllup Vinteren derefter i Bergen. Hvorfore han og med det første vilde drage Nord. De sagde, at Ribungerne havde paa nye opvakt stor Uroelighed, og at det ikke var raadeligt, at han saa snart drog derfra igien: Thi de vilde alle drage Nord med ham, om han drog derhen. Kongen raadforte

 sig

sig med dem, og sendte Dagfind Bonde og Hagen Kaavist Nord til Greven, at give ham Kongens Forfald og Forhindring tilkiende. Han sendte og anden gang Breve til Kongen i Sverrig, om den store Skade hans Undersaatter havde lidt af Værmelænderne, og begierede, at han ikke vilde tilstæde hans Fiender at bestyrke sig, eller have Sted og Tilflugt i hans Rige, og sagde, at det var indbegrebet i det Forlig og Forbund, som var oprettet imellem de forrige Konger i disse Riger, at de skulde drive hverandres Fiender af Landet fra sig.

Derpaa seiglede Kongen Øster til Konghelle. Da Ribungerne fik det at vide, romte de op til Værmeland og Marker. Da kom Eskild Laugmand, Junker Knuds Sted-Fader til Kongen, som begierede, at Knud hans Paarørende, maatte komme til ham, saasom han agtede at giøre vel imod ham. Laugmanden lod sig mærke, at det behagede ham, dog begierede han det af Kongen paa Junker Knuds Vegne, som han ikke vel kunde accordere ham. Kongen gav Laugmanden tilkiende den store Skade hans Undersaatter i lang Tid havde lidt af Værmelænderne og Goterne, som opholdte Ribungerne hos sig, og sagde, at han og Nordske Mænd ingenlunde vilde lide saadant, eller lade det blive ustraffet. Der komme samme Tid mange Læns-Herrer og Befalingsmænd, som klagede det samme for Kongen. Laugmanden svarede: Jeg troer ikke, at det skeer med vor Konges Villie, ey heller kand den meenige Mand foraarsage det. Jeg raader derfore, at I sender Brev og Bud derom med mig til Sverrigs Konge, saa vil jeg inden den 8de Dag i Julen skaffe eder et vist og tilforladeligt Svar tilbage igien, og jeg vil selv tale med Kong Erik, og give ham det tilkiende. Kongen sagde, at han tvende gange havde skrevet ham til derom, men forgiæves: Dog efterkom han Laugmandens Raad. Siden drog Kongen til Tonsberg, og lod kalde til sig alle Læns-Herrer og Befalingsmænd af heele Opland.

Kongen havde meget Folk hos sig om Julen, og raadførte sig idelig med sine gode Mænd om den nærværende Handel, og der kom altid nogle, som klagede over den Skade, Ribungerne, Værmerne og Markmændene giorde dem. Der kom og Brev fra Kong Erik i Sverrig, hvoraf Kongen nok mærkede, at Sverrigs Konge bekymrede sig ikke meget om at raade Bod paa den Ulæmpe: Hvorfore Kongen lod oplyse og tilkiendegive for alle sine Mænd, at han strax efter Juul vilde ride Øster til Værmeland mod Værmerne og Ribungerne, for at hevne den store Skade de havde giort hans Rige, og han sendte Arnbiørn Jonson Bud, at han skulde møde ham med sine

Folk paa Eida=Skov; Men Simon Kyr, Baard Brynsteen og Halvard Bratte skulde møde ham paa Marker med alle Vigboerne. Han lod alle sine Folk tilsige, og sendte allevegne Bud omkring, at de skulde holde deres Vaaben færdige, og at Foldingerne skulde have Heste og Befordring i Beredskab. Vestfoldingerne vare saa godhiertige og mandhaftige, at de bragte 200 Heste til Kongen, og skiænkte ham dem godvilligen.

1223. Kong Hagen drog af Tonsberg 3 Dage efter Juul, i sit Kongeriges 8de Aar, og havde med sig Nicolaus Povelson, Gundbiorn Bonde, og Harald Stangarfolge, og han satte Inge Østen Roasons Søn, og Omund Brynildson paa Slottet igien med 200 duelige Mænd, som ikke vare hurtige nok til at reise. Kongen drog med sine Folk ind til Høgsvig, siden ind i den Fiord Skiolder, dernæst til Rigebergs Skov, hvor der kom mange Folk mod ham med Heste. Kongen forsamlede sine Folk, og gav dem tilkiende, at han ikke vilde opholde sig længere end toe Nætter i Oslo. Bisp Nicolaus, som var i Byen, havde spurgt, at Kongen agtede sig til Værmeland. Da nu en Præst, ved Navn Jon, var kommen fra Værmeland, lod Bispen ham kalde til sig, og sagde ham, at Kongen agtede at falde ind i Værmeland med heele Norges Magt, og brænde baade Qvinder og Born, og lade Præsterne hudstryge. Jon Præst drog i en Hast tilbage igien, og bragte disse Tidender til Værmeland, førend Kongen kom.

Kongen sendte Harald Stangerfolge til Bisp Nicolaus, og lod begiere, at Bispen vilde herbergere ham paa toe Nætters Tid. Bispen svarede, at Ulve og Kalve kunde ikke vel være sammen: Dog drog han ud mod Kongen, og tilbød ham al tilbørlig Tieneste, og Kongen tog Herberg hos Harald sin Lænsmand.

Dagfind Bonde drog af Bergen Jule Aften, og kom til Kongen i Oslo, og tilbød sig at drage med ham til Værmeland. Kongen takkede ham for sin gode Villie, og befoel ham at drage hiem igien, og see vel til Sigurd, Kongens unge Søn, om det skulde hende sig, at han selv ikke kom tilbage fra dette Tog.

Kongen drog fra Oslo til Romerige, og var om Natten hos Gunnar paa Berge. Følgende Nat var han oppe ved Elven hos Kolbein paa Fore. Tredie Dag drog Kongen Øster ved Aaen til den Gaard Næs, hvor Befalingsmændene af Hedemarken, Frederik Slaffe og Ifver paa Skeidebøig kom til ham med 250 Mænd vel bevæbnede. Da Kongen spurgte, at Værmerne havde samlet en stor Armee imod ham, kaldte han alle Anførerne for Krigs=

Krigsfolket til sig, og beskikkede Vægtere og Holdere. Klement af Holmen holdt den forreste Vagt med 80 Ryttere, en halv Miil foran Kongen, den anden Vagt bestod af 30 Ryttere, en Fierding Vey fra Kongen, den 3die Vagt holdtes af 12 Mænd, saa nær ved Gaarden, at man kunde see dem.

Om Morgenen drog Kongen 2 Miile derfra Øster til det Bygdelaug, som kaldes Viger, og opholdt sig der om Natten, i den Tanke, at Værmerne skulde sende noget Bud mod ham, for at tilbyde Forlig, men der kom ingen.

Kongen gav Krigs Anførerne Instrux, hvor enhver skulde holde sig med sine Folk: Thi han havde faaet at vide, at baade Ribungerne og Værmerne vilde giøre ham Modstand. En Deel raadede Kongen fra at drage saaledes ind i en anden Konges Rige, og stride imod saa stor en Forsamling, som Værmerne havde, og at man maatte befrygte, at Kongen af Sverrig selv torde møde der med en Armee. Men Kongen sagde: Vi giør ikke denne Reise for Lyst, og om end baade Ribungerne og Værmerne vil giøre os Modstand, saa agter vi det dog intet, eller frygter for dem: Thi vi søger efter vore Undersaatters Gods, som er dem frarøvet, og har vore Venners Liv og Gods at hevne paa dem. Og om end Kongen selv skulde møde, vil vi enten snart blive forligte, eller skifte det, som Gud giver Lykke til: Men vi vil visselig forsøge, om vi kand faae hevnet den store Skade, som os uden Skyld og Brøde er af Sverrig vederfaret.

Kongen skikkede sine Folk i Krigs-Orden. Holderne rede først, som før er meldt, og havde hver 2 Heste. Dernæst 80 af Kongens egne Hof-Betientere, siden 200 Ryttere. Derefter drog Krigsfolket af Opland, som havde Slæder, og vare 600. Efter dem reed Nicolaus Povelson og Harald Stangerfolge med 300 Ryttere. Siden alle Slæde-Mændene, som vare komne fra Soe-Kanten, hen ved 80 Mænd. Dernæst reed Lodin Gunnerson, Erling Liodhorn, Harald Væsetson, Gunnolf Hvide og Gutorm Kride med 500 Ryttere. Denne Orden var af den Aarsag saaledes indrettet, at hvor Fienderne giorde Anfald paa dem, skulde Rytterne tage imod dem, medens Slæde-Mændene væbnede sig, som skulde staae hinanden bi, hvor de vare hverandre nærmest.

Da Kongen saaledes havde rangeret sine Folk, havde han hen ved 3000 duelige Krigsmænd til Fods og 600 Reisener. Armeen syntes meget større, end den var, formedelst de mange Slæder. Og naar de vare paa en Iis, som var 2 Mile lang, vare de forreste kommen over Isen, forend de bageste kom paa Isen. Kongen drog over Eida-Skov, som er 3 Mile over, og

og der var slet Vey, medens Isene laae. Der stod en Kirke midt paa Skoven, og nogle Siæle-Huse derhos, hvor Folket giorde Ild, og varmede sig; thi det var en kold Blæst, og de kom der ret, som det dagedes. Da Kongen kom over Skoven, mødte hans Speidere ham, og sagde, at alt Folket var rømt, og at der ikke var et Barn hiemme i nogen Gaard i Landet. Kongen holdt Forsamling med sine Folk, og sagde, at han vilde drage fredelig igiennem heele Landet, efterdi ingen af hans Fiender mødte ham der, og forsøge, om Indbyggerne vilde begiære Naade, og tilbyde ham Bod og Bedring.

Kongen tøvede nogen Tid i den Bygd, som kaldes Maraskeu, og gav alle dem Pardon, som kom til ham, hvilke ikkun vare faa. Siden drog Kongen til Eidar, og var paa Medelbo om Natten. Folgende Morgen var Krigsfolket meget hastig, og vilde røve og brænde. Kongen holdt dem op den Dag over, i det Haab, at der skulle komme nogen, og bede om Naade: Men da ingen vilde komme, og der ikke fandtes et Menniske hiemme, gav Kongen dem Tilladelse at brænde.

Da de en Dag kom frem til et stort Vand, kom en gammel Kierling udløbende af en Gaard, og spurgte, hvor Normændenes Konge var. Da han blev hende viist, gik hun dristig frem til Kongen, og bad, at han ikke vilde lade brænde hendes Daatters Gaard, efterdi hun alleene torde blive hiemme. Kongen lovede hende det, og befoel sin Tienere Jon Umag og to andre, at de skulde bie der, indtil heele Armeen var forbi, paa det ingen skulde giore nogen Skade.

Siden drog Kongen ud i Værmeland, og brændte alle Ting for Fode. Der kom da syv Mænd til ham af det Bygdelaug Strand, og bad om Naade. Kongen tog Brand-Skat af dem, og befoel, at de skulde binde et hvidt Lagen paa en Stage, og sætte paa Huset i hver Gaard udi det Sogn, saa skulde deres Gaarde blive sparede, og der vare 14 Gaarde i den Bygd. Dog brugte fleere Bonder næst der omkring samme Tegn, og bleve derved befriede.

Da Kongen kom inderst i Værmeland, kom der nogle Mænd til ham, som tilbod ham Bod og Brand-Skat for Hadelands Mænd, og efterdi Ribungerne ikke i lang Tid havde været hiemme i Landet, antog han Forlig, og tog 8 Mænd til Gissel af dem, hvilke han bragte til Norge med sig. Derefter vendte Kongen om igien, og drog til Strand (som han ikke havde ladet brænde) og blev om Natten hos Gilles Bonde, hvor der ligger en hellig

Mand begraven, ved Navn Torgier, som Værmerne foregiver. Siden drog Kongen paa Veyen til Norge, og, da han kom i Holmedal, laae Værmerne i Veyen for ham udi Skoven; men de blev snart drevne paa Flugt, og deres Gaarde brændte. Da Kongen kom til Vester-Holmedal, kom Præsten og Bønderne imod Kongen, og bad om Naade. Kongen gav dem Pardon, og forbød alle sine Folk under Livs Straf at brænde eet Huus derefter. Om Natten blev han hos Præsten, og følgende Dag kom han ned til Ansmark i Borgesyssel, til den Gaard Folkingsberg, hvor han var født, og blev der om Natten.

Arnbiørn Jonsøn havde udrustet sig med 500 Mænd, og vilde efter Ordre møde Kongen paa Eida-Skov: Men da han drog Øster mod Skoven, vare Ribungerne dragne ned til Norge; Hvorfore han vendte om igien, og forfulgte dem til Oslo. Da han kom i Byen, vare de dragne bort tilig om Morgenen. Bisp Nicolaus, som var Arnbiørns Foster-Broder og besynderlige Ven, holdt ham længe op med Snak om Dagen, og lod, som han gav ham mange troehiertige og tienlige Raad; men hans Øyemærke var, at Ribungerne skulde undkomme. Siden reed Arnbiørn af Byen; men saasom hans Folk vare meget drukne, reed han ikke langt om Aftenen.

Ribungerne droge hastig af Sted, og da de kom til Leyer, var der en Borger af Tonsberg, ved Navn Reidulf Guld-Krop, som skyndte sig hiem til Tonsberg, og indberettede Ribungernes Ankomst: Men de vilde neppe troe ham; Dog lode Læns-Herrerne blæse og udraabe over Byen, at Fienderne nærmede sig. Oluf havde 250 Mænd paa Slottet. Øisten Roasøn kom neppe paa Slottet, før Fienderne og nogle af Kongens Mænd bleve slagne under Slots-Porten, og en Deel i Byen. Kietil Stafver og Eilif Duer værgede sig saa længe i et Huus, indtil Ribungerne brøde Taget af, og stak dem ihiel med Spyd, og de døde med stor Ære.

Morgenen derefter, da Ribungerne havde røvet Byen, drog de ud, og satte Ild paa Kongens Skib, og opbrændte 16 Skibe. Siden droge de Vester paa Folden, og røvede fra Bønder og Kiøbmænd, hvor de droge frem. Arnbiørn kom i Byen om Middagen, og, da han fornam, at han ikke kunde naae Ribungerne, drog han Øster til sin Gaard, Valdisholm med alle sine Folk.

Simon Kyr og Halvard Bratte droge op til Marker med 600 Mænd, efter Kongens Befaling: Men da de kom derhen, var Kongen reist til Norge igien.

Kongen

Kongen drog fra Folkisbierg den korteste Vey til Oslo, og, da han fik at vide, hvorledes det var tilgaaet i Tonsberg, deelte han sine Folk i 3 Partier, og lod Lodin Gunnerson og Gundbiorn med en 3die Deel drage op til Romerige, for at tage vare paa Ribungerne. Erling Liodhorn og Clement af Holmen sendte han til Tonsberg med en anden 3die Deel af Folkene. Selv drog han med Nicolaus Povelsøn og en 3die Part af Folket til Hagedal, og derfra den korteste Vey til Hadeland. De som droge til Romerige, fik ingen Efterretning om Ribungerne: Hvorfore de droge til Kongen igien, og havde en ond Reise: Thi Sneen var dyb, og Veyen var ikke opslagen; desforuden maatte de ligge ude paa Skoven om Natten. Da Kongen kom i Hagedal, fik han at vide, at Ribungerne vare dragne op til Ringerige: Hvorfore Kongen drog om Natten til Hadeland, og da Ribungerne ikke endnu var kommen frem, drog han ud efter Bygden, og kom til Gratte Graf, som sendte Ogmund selv tolvte paa raske Heste ud paa Speiderie. Mod Aften kom Ogmund igien, og indberettede, at han havde seet Fienderne, dog vidste han ikke, hvor stærke de vare. Kongen blev vred, og sagde, at han for tilig var dragen tilbage, siden han ikke kunde give vissere Efterretning. Ogmund blev udskikket igien med flere Udridere, og sagde til Kongen: Enten skal jeg kiende en Ribung, forend jeg kommer tilbage, eller han mig. Ribbungerne, som ikke vidste, at Kongen var saa nær, droge lige imod ham, dog vare deres Udridere blevne Ogmund vaer den første gang han var udreden: Hvorfore Sigurd udsendte Erling Rumstaf med 6 Mænd, at efterforske Sagen. Han drog op i Bygden, og fik at vide, at Kongen var paa Hadeland. Han reed da tilbage igien, og indberettede Sigurd det: Hvorpaa han strax lod ham kalde sine Folk ud af Gaardene, og de bleve ude om Natten paa en Hoy, og havde en ond Nat. Han sendte endnu fem Mænd ud at bespeide Kongen. De mødte Ogmund om Natten ved en Kirke-Gaard, og bleve alle slagne ved en Gaard, som kaldes Jævn-Ager. Kongen drog ud for Dag med alle sine Folk, og modte Ogmund, som sagde, at Ribungernes Speidere vare nær hos ved en Kirke-Gaard. Dersom Kongen vilde ride fast, kunde han finde dem der. Kongen reed frem, og, da han fandt dem dode der, sagde han til Ogmund, at han havde vel forrettet sit Ærende. Birkebeenerne vare glade, og meente, at de vist skulde finde Ribungerne: Men de undrømte over Iise og Skove, og søgte op i Klipper og Dale, hvor ingen vel kunde komme efter dem. Derpaa drog Kongen tilbage igien, og forfulgte dem ikke længere.

Imidlertid kom der Breve og Bud fra Greve Skule til Kongen, hvis Indhold var, at ham syntes ikke, det Kongen havde holdt sit Ord og Løfte, i det han ikke var kommen til Bergen om Julen for at holde Bryllup med hans Daatter, efter deres Forligs og Contracts Indhold, og, da han endnu havde oppebiet Kongen i Bergen til Paaske, og han endda ikke havde holdt sit Løfte, og indfundet sig, saa vilde han ey heller holde, hvad han havde lovet Kongen. Kongens heele Raad og gode Mænd raadede Kongen at holde alt, hvad han i denne Post havde lovet, og at drage til Bergen med det første.

Samme Vinter var Frosten saa stærk, at Havet fros til under Landet, og, saa langt, som man fra en hoy Klippe kunde see ud paa Havet, var det tilfrossen, og ingen Vaager eller Huller derpaa, og man kunde see mange Skibe indfrosne, fra hvilke Folkene gik, og vare nogle to Dage under Veis, førend de komme til Landet, og samme kunde intet aaben Vand see uden for Skibene. Kong Hagen drog til Tønsberg, sendte Bud omkring, og lod optage Krigs-Styr og anden Rettighed. Siden lod han reparere de Skibe, som ikke aldeles vare opbrændte, og et Skib, som stod nær under Slottet, havde de fra Slottet forsvaret, saa at Ribungerne ikke kunde komme til at brænde det.

Da Sigurd Ribung fik at vide, at Kongen havde sat sig paa Tønsbergs Slot, drog han op til Hedemarken. Da Bønderne paa Hedemarken fik at vide, at Kongen havde forjaget Ribungerne, toge de sig ikke saa vel vare siden, som forhen: Hvorfore Sigurd kom uforvarendes paa Hedemarken, og ihielslog og forjagede alle dem, som satte sig imod ham, lagde de andre stor Skat paa at betale, og øvede stor Vold og Grumhed. Og, endskiønt Bønderne ofte forsamlede sig imod ham, saa vare de dog saa coujonerede over den første Overvold han giorde dem, at de flyede op i Landet for ham.

Ifver paa Skeidehof og Torgier, Bispens Svoger, drog til Kongen, og gav ham alt dette tilkiende. Kongen blev meget bedrøvet derover, og vilde gierne draget til Opland mod Ribungerne: Men deres Raad gik for sig, som vilde, at han først skulle drage til Bergen, og fyldestgiøre, hvad han havde lovet. Ribungerne bleve saa dristige, da de havde indtaget heele Hedemarken, at de droge ud til Vigen igien og paa Vestfold, og de kom Tønsberg paa to Mile nær. Da Kongen fornam det, sendte han sine Folk og Byemændene ud med Gundbiørn og Harald Stangerfolge samt Ifver

paa Skeidehof mod Ribungerne, hvilke de fandt paa Angloſe, og dræbte deres beſte Mand, Nicolaus, Reiders Broder, med 100 Mand; Hvorudover Ribungerne ikke torde komme ſaa nær.

1224. Efter Paaſke-Ugen gik Kongen til Skibs, og ſeiglede til Bergen, hvor han kom fem Dage derefter. Greven tog meget venlig imod Kongen, ſom holdt ſtrax et prægtigt Bryllup med Jomfrue Margrete, Grevens Daatter paa H. Trefoldigheds Søndag. Samme blev bivaanet af de Fornemſte i Trondhiems og Bergens Stifter. Kongen ſelv var med alle Mands Perſonerne i den ſtore Jule-Sal eller Vinter-Sal, og Dronningen var i Sommer-Salen med alle Fruer og Jomfruer. Andre fornemme Fruentimmer ſamt Kloſter-Folk og fem Abbeder vare udi en Sal, og Bryllupet ſtod udi fem Dage.

For Bryllupet havde Kongen ſendt nogle af ſine Krigsfolk op til Valders at tage vare paa Ribungerne, af hvilke da de fandt nogle, ſlog de dem ihiel med to af deres Anforere. Siden ſloge de ogſaa nogle Ribunger i Guldbrands Dalen, Kongen ſkrev Folk ud Norden af Landet, og giorde ſig færdig at reiſe Øſter med 35 Skibe. Greven drog til Trondhiem, og ſkulde drage over Fieldet, for at møde Kongen ved det ſtore Vand Mios, og hvem der førſt af dem kom til Vandet, ſkulde lave Skibe til.

Da Kongen ſeiglede Øſter, mødte han ved Jæderen en Engelſk Bytſe, paa hvilken Jon Staal var, ſom havde beſøgt St. Tomis Erke-Biſpes Grav i Engeland. Kongen ſpurgte Jon, hvem der var bleven Erke-Biſp i Trondhiem? Han ſagde: Den, ſom J vilde, nemlig Hr. Peder paa Huſeſtad. Kongen takkede Gud, og lod ſtrax ſkrive Erke-Biſpen til, at hun ſkulde være ham gandſke velkommen. Siden ſeiglede Kongen omkring Lindesnæs, og under Agdeſiden ødelagde han nogle Ribunger, ſom vare der ankomne, og giorde meget Ont, og der bleve mange ſlagne i Marna-Dal (det er Mandal.) Siden ſeiglede han Øſter i Vigen, og lagde ind til Oſlo, hvor han lod ihielſlaae mange Ribunger, og drog ſiden til Tonsberg igien.

Da Erke-Biſp Peder var kommen i Landet igien, ſendte han Kongen det Brev, ſom Paven havde ſkrevet Kongen til, at han ſkulde være Erke-Biſpen en gunſtig Ven. Han begierede og i ſin egen Skrivelſe det ſamme, og lovede igien, at han vilde være Kongens troefaſte Ven.

Da kom der og Breve fra Greven og Kanikerne i Trondhiem, at Peder Forræder var kommen i Landet, og havde med S. Olufs Penge tilkiøbt ſig Erke-Biſkops Navn, og de bade Kongen, at han vilde lade ham

 ſtraffe,

straffe, som en Kirke-Rover. Disse Breve sendte Kongen til Erke-Bispen, og bad ham komme Øster til sig, og opholde sig saa længe i Kongens Gaard, indtil han selv kunde følge ham til Nidros. Samme Tid kom og Kongens store Skibe efter ham, da han var kommen frem under Agdesiden, paa hvilke Dronningen og Kongens Moder vare.

Der kom en Dansk Præst til Kongen med Brev fra Sigurd Ribung, hvori han tilbød Kongen at holde en Trefning med ham udi Drammen. Men Kongens Mænd sagde, at Kongens store Skibe ikke vel kunde komme derind for Strømmens Skyld. Da tilbød Præsten ham paa Sigurds vegne en Strid Nord paa Leire i Oslo, hvor de alle kunde legge til. Da Kongen samtykte det, vendte Præsten sine Ord igien, og tilbød Kongen at slaaes med Sigurd og hans Folk paa Eidsvold. Kongen sagde: Ribungerne har ikke saa lang Vey over Vandet ud til Eide, som vi have fra Bergen herhen, og siden indtil Oslo, og derfra 8 Mile over Land op til Eidsvold: Dog, dersom han har Lyst til at finde os der, da sig ham, at han det snareste mueligt er, skal see vore Faner flyve paa Eidsvold. Strax derefter drog Kongen og Birkebeenerne til Oslo.

Skule Jarl drog fra Trondhiem, som han havde lovet Kongen, og med ham Gregorius Jonson, Povel Vageskalm, Nicolaus Povelson og Peder af Giska, med mange skionne Krigsfolk. De fordte Haand-Spiger med sig paa Heste, og mange Skibsbyggere, og drog hastig af Sted. Da han kom Sønder i Guldbrands Dalen, sendte han Ifver Udvig og Kolbein Katteryg med 180 Mand for i Veyen, hvilke, da de kom til Hammer, var Sigurd Ribung i Bad, og kom med Nød i sit Skib, efter at han havde mist nogle af sine Folk. Han lagde ud paa Vandet, raabte til Birkebeenerne, og spurgte, hvem der var Anfører for de Folk? Ifver svarede, at det var Greve Skuli. Sigurd lagde da ud til Øen til sine Folk, og sendte Erling Rumstaf til Greven, som tog vel imod ham. Siden kom Sigurd til Greven, og de talede nogen Tid med hinanden udi nogle af deres Mænds Nærværelse. Derefter tog Greven Bispens Skib af Hammer, og hvad andre Skibe han kunde samle, og lod bygge fem nye Skibe saa store, at der aldrig var bygt deres Liige paa Hedemarken. Dog bleve de meget hastig og skiødesløs bygte. Greven havde sendt en graa Munk med Breve til Kongen, da han drog fra Trondhiem, hvilken fandt Kongen paa sit Skib i Oslo-Fiorden, og gav ham Grevens Budskab tilkiende, samt at Greven vilde skaffe dem Skibe nok i Miøs.

Bisp

Bisp Nicolaus lod sig forlyde med, at han vilde forlige Kongen og Ribungerne, og Kongen fik nogle Breve, som Bispen havde udskrevet, for hvilke han ikke troede ham vel, og meente, at Bispen ikke havde holdt den Troe og Love, som han havde givet ham: Men Bispen bad at han vilde holde ham det til gode. Siden drog Kongen til Oslo med alle sine Folk, og var første Nat hos Gunnar paa Berge, anden Nat hos Amund Laugmand, og drog om Morgenen til Eide, hvor hans Udridere modte ham, og sagde, at man ventede, at Ribungerne vilde mode paa Eidsvold, og stride imod ham. Da Kongen gav sine Folk det tilkiende, bleve de glade, og skyndte sig, at de med det første kunde mode dem. Men Ribungerne holdt Ord denne Gang, ligesom de pleyede: Thi da Kongen kom i en Hast fremdragende med sine Folk, var der ikke en Ribung kommen.

Derpaa drog Kongen op til Gaarden, og fordeelte sine Folk i Bonder-Gaardene: Dernæst sendte han Bud til Greven, at han var kommen der, og bad ham strax sende Skibe ud til ham. Strax derefter kom Nicolaus Torek fra Greven til Kongen, og sagde, at han havde med sig to af Kong Sigurd Ribbungs Hof-Betientere, Erling Rumstaf og Alf Storeson, som gierne vilde have sikker Geleide af Birkebeenerne til at tale med Kongen, og han raadede, at Kongen skulde give dem samme paa tre Dages Tid, at Greven kunde faae de nye Skibe færdige. Kongen gav dem sikker Geleide, og da de kom for Kongen, sagde de, at Sigurd Ribung tilbod ham Forlig, og forlangte en Part af Riget med ham. Kongen svarede: Norges Rige kostede min Far-Fader, Kong Sverre meere, og han havde mange onde Dage, forend han fik vundet Norge fra sine Fiender, og, efterat han havde faaet Riget under sig, søgte mange at faae Part deri med ham; men han vilde aldrig giøre nogen Deeling, og bad Gud deele efter sin Naade og gode Villie. Saa maae I og sige eders Regent, at jeg ikke giør anden Deeling, end den Gud selv giør. Ey heller veed I, om han er Erling Stenvegs Søn: Men det veed vi vist og upaatvivlelig, at Erling ikke var Kong Magni Søn, men at han foer med Løgn og Falskhed, som de meget vel veed, der sidder hos mig, nemlig Arnbiørn Jonson, Gudbiørn og Simon Kyr. Arnbiørn svarede ikke meget dertil; men Simon sagde: Det er ikke nogen saa vel vitterligt, som mig, at den Erling, som vi tiente, var ikke den, som sad i Stenvegen (det er Taarnet paa Visings Øe.) Dog syntes mig, at han var en god Regent, saa længe jeg var hos ham. Siden havde Simon og Ribungerne nogle Ord sammen, og de begiærede, at Kongen vilde

vilde forunde dem Opland med Fred den Vinter over: Men Kongen afslog og nægtede dem alt, hvad de begiærede: Hvorpaa de droge bort igien.

Kongen sendte Bud til Greven, at han skulde sende ham saa mange Skibe, som han havde. Greven sendte Nicolaus Povelson til Kongen, og lod ham sige, at Skibene vare færdige, men de vare ikke meget tætte, samt at Kongen skulde sende Folk efter dem. Kongen sendte Ifver af Skeidehof og Saxa Bladspyd med 200 Mænd. Skibene vare da udsatte paa Vandet, og saa utætte, at ingen kunde være paa dem. Imidlertid havde Ribungerne henført deres Skibe fra den store Oe udi Mios hen udi Viger, Fiorder og Aaer, saa at ingen kunde finde dem. Da Greven fik det at vide, drog han til Riges Ager, og lod deels opbrænde, deels ophugge de nye Skibe. Derpaa drog han til Trondhiem igien med alle sine Folk, og sendte ingen Bud til Kongen.

Da Kongen fik det at vide, drog han ud til Oslo, til sine Skibe igien, og drog siden Landveys op til Hagedal og Hadeland efter Ribungerne, og var en Nat hos Herr Baard, Provst paa Grand: Men Ribungerne forstak sig altid for ham, saa at han ikke fandt dem.

Bisp Nicolaus, som var meget syg, sendte Bud til Kongen, at han vilde komme til ham. Kongen, som paa den Vey var kommen over nogle Breve, der robede Bispens Utroeskab mod Kongen, talede til ham derom: 1224. Men Bispen vilde ikke bekiende det, dog bad han Kongen om Forladelse, og Kongen forlod ham det for Guds Skyld: Thi han saae, at Bispen formaaede da ikke meget, og han tovede der, indtil Gud kaldte Bispen fra denne Verden, og fulgte hans Liig til Jorden: Hvori han giorde viiselig og vel: Thi Bisp Nicolaus var den beromteste og navnkundigste Mand blant alle lærde Mænd i Norge, og ingen var hans Lige til at give Raad udi store og vigtige Sager. Han var og af den forneemste Slægt udi Dànmark og Sverrig, og havde stor Slægt udi Norge. Og, endskiont han ikke var Birkebeenernes Ven, saa bekiendte dog Kongen, at hans Lige neppe fandtes udi verdslige Sager.

Kongen drog ud til Tonsberg, og gav Dagfind Bonde, Gudi af Mele og nogle andre Forlov at drage hiem igien Nord i Landet. Derpaa drog han til Konghelle, hvor Askild Laugmand og Frue Christina kom til ham, og talede om Kongen i Sverrig, at han var fortornet over den Skade, som Kongen havde giort i hans Land, og Laugmanden sagde, at Kong Erik var selv barnagtig og uforstandig, samt havde onde Raadgivere: Thi

ellers

ellers havde han vel fordrevet den Rover-Hob, Ribungerne, af sit Rige. Laugmanden blev holden i store Ære hos Kongen.

Kong Hagen havde mange gamle Baglere i sit Hof, som vare Lodin Gunnarson, Simon Kyr og Halvard Bratte, hvilke han ofte fixerede, og lod dem høre af Skiemt, at de ikke havde tient den rette Konges Søn, da de vare hos Erling Stenveg. Laugmanden, som hørte det, og gav Agt derpaa, sagde siden til Kongen: Herre, maa vi Goter ogsaa skiemte noget med Nordmændene. Kongen og alle hans Mænd samtykte det: Hvorpaa Laugmanden sagde: Det kommer mig ikke meget ved, hvad Skiemt Nordmændene have, eller hvad der skeer i Norge: Dog vil jeg ikke gierne dølge for eder det jeg veed i Sandhed: Thi det er mig vel bekiendt, hvem den Erling var, som Baglerne tiente, og det veed jeg sandelig for Gud, at han ikke var den Erling, som var indsat i Stenvegen (eller Muren,) paa Visingsøe, hvilken de foregave at være Kong Magni Søn: Derfore tænker jeg, at I ikke har tient den rette Mand, endskiønt han havde givet sig den andens Navn, og det veed du grandt, Simon Kyr: Thi du var indsat i Stenvegen med ham. Kongen sagde til Simon: Bekiend, og siig nu det sandeste du veed, ligesom du vil forsvare det for Gud. Simon sagde: Det er mig vel vitterligt, og det vil jeg for Gud bekiende, at denne Erling var ikke den, som jeg sad hos i Stenvegen paa Visingsøe: Men vi tiente ham af den Aarsag, at vi vilde have en Anfører, som kunde befrie os fra Birkebeenerne, og giøre dem Modstand. Derpaa krævede Kongen alle dem til Vidner, som hørte, hvad Simon bekiendte, og med hvad Falskhed, Løgn og Bedragerie bemeldte Erling og hans Mænd havde faret, som ogsaa alle de, der vilde tiene hans Afkom.

Kongen og Laugmanden skiltes ad med stor Venlighed, og Kongen tilbød Junker Knud, at han skulde drage med ham udi Norge, han skulde vel forsyne ham: Men hans Moder vilde ikke tilstæde det. Siden seiglede Kongen til Tonsberg, og lod sin Moder og Dronning blive paa Slottet. Derpaa seiglede han til Bergen, og forstærkede sig mod Ribungerne, som bleve mægtige paa Opland: Men han leed stor Storm paa den Reise, og mistede sine Seigl og Baad, og kom omsider til Bergen, hvor han strax vilde udskrive Folk, og drage Øster igien. Men Læns-Herrerne, som han havde ladet kalde til sig af Gula-Tings Sogn, meente, at det ikke var Bønderne mueligt, at udrede Folk, Skibe og Victualia saa hastig: Hvorfore

Kongen befoel, at al Ting skulde være færdig Vaaren derefter. Dette var hans Regimentes 9de Aar.

1224. Sigurd Ribung sad meget stærk paa Opland, og sendte Brev til Nidros, til Erke-Bisp Peder og Greve Skuli, hvori han begiærede, at de vilde være ham behielpelige til at faae sin Part af Landet med Kong Hagen, og at der maatte sættes en vis Tid til Forlig, samt berammes et Stevne eller Mode imellem Birkebeenerne og Ribungerne. Strax derefter drog Sigurd ud til Oslo, og i Vigen med sin heele Magt: Hvorudover alle Læns-Herrer og Kongens Befalingsmænd romte Nord i Landet, og indberettede Kongen det. Kongen tog venlig imod dem, og udrustede 8 Skibe, som han sendte Øster med dem. Da havde Erke-Bispen og Greven sendt Breve Øster i Landet (thi de meente, at Kongen havde været i Vigen) saaledes lydendes, at Kongen skulde lade sig forlige med Sigurd Ribung. Og Erke-Bispen forbod under Straf af Band, at giøre Sigurd Ribung nogen Vold, førend der i et Mode var giort Forsøg til et Forlig. Disse Breve kom Øster til Læns-Herrerne ved Agdesiden, og bleve førte af en Kanik fra Nidros og en Kanik af Oslo, samt nogle af Grevens Mænd. Da Læns-Herrerne hørte Brevene, seiglede de Øster i Oslo-Fiorden. Og da de kom til Jarlsøe, havde de god Vind. Birkebeenerne med de 8 Skibe, som kom Nord fra, vilde gierne lagt ind til Oslo; Men Læns-Herrerne forhindrede dem, og sagde, sig ikke at vilde være underkastede Erke-Bispens Band eller Vrede; ellers havde de uden Tvivl vundet en herlig Seier af Ribungerne, som da vare i Oslo.

Da Kongen fik de Breve, blev han meget misfornøyet, og skrev dem skarpt tilbage igien, at han ikke saa hastig vilde deele sit Rige med den Mand, som ikke var født og baaren til Norges Rige. Han forekastede og Erke-Bispen, at han ikke holdt den Troe og det Venskab han havde lovet. Men i hvorledes det end gik, skulde Gud deele Riget imellem ham og Sigurd, og ikke Bisperne. Erling Liodhorn, som havde havt Omgængelse med Erke-Bispen i sin Barndom, sagde til Kongen udi heele Raadets Paahør, at det ikke var at beundre, at hans Paarørende, Erke-Bispen, snart forandrede sit Sind: Thi han havde det i Arten med alle dem, som vare af Standala Slægt, at de vare falske og utroe.

Da Kongen om Vaaren lod udskrive Folk, og udrustede en Armee til Søes, fik han Brev fra Nidros, at Greven var heftig syg (men han blev dog siden restitueret.) Da Kongen reed en Dag efter Sædvane op til Alrekstad, kom en Ribung i en Hast løbende med en Runekiefle i Haanden, som

Ribun-

Ribungerne pleyede at bære, og sagde, at Sigurd Ribung var død, samt raadede Kongen, at han skulde udfinde et Middel til at hindre, at ikke hans Paarørende, Junker Knud, skulle komme til Ribungerne, og styrke dem paa nye. Kongen skrev da strax Brev til Junker Knud, og bød ham til sig, ligesom tilforn; Dernæst skyndte han sig Øster i Landet, og kom i Vigen udi Jule-Maaned.

Sigurd Ribung døde i Oslo, og de holdte hans Død hemmelig, førte ham op i Landet, og sagde, at han var syg. Imidlertid sendte de Harald Loftung, Alf Storeson og Erling Rumstaf til Junker Knud, som efter sin Moders Raad drog med dem, tillige med en stor Forsamling af Goter, Værmer og Markmænder. Da Junker Knud kom paa Opland, lod han sig udvælge til Konge, og der søgte meget Folk til ham. Da Læns-Herrerne i Vigen fik det at vide, samlede de Folk, hver i sit Læn, Bønderne holdte ogsaa Ting, og vilde ikke give sig under en fremmed Herre. Junker Knud drog ud til Oslo, og lod sig der udvælge til Konge. Gutorm Erlandson og Klement af Holm, som havde Oslo Læn i Befaling, samlede alle de Birkebeener, som vare i Nærværelsen, og Bønderne udgiorde Folk af hvert Herred. Deres Anfører var Stenrod Præst og Torbiorn Slede. Deres Fændrik var Erik Ignar Bakke, og de droge til Oslo mod Birkebeenerne. Da Ribungerne fornam det, droge de ud imod dem, og mødte dem Vesten for Ager paa nogle grønne Enge. Bønderne vilde i Forstningen ikke frem for Alvor. Da Birkebeenerne saae det, stege de af deres Heste, og giorde tapper Anfald. Da blev Bøndernes Fændrik slagen. Ribungerne holdte sig tappre, og der vare mange gode Krigsmænd, baade Goter, Værmer og Markmænder, som værgede sig tappert: Men Birkebeenerne trængde saa haard frem, og slog saa tappert fra sig, at Knud Hagenson maatte stige til Hest, og undløb selv 3die. Og, da han kom paa en Broe, styrtede hans Hest, saa at han med Nød undkom, og drog til Opland, hvor han beskikkede Lænene efter sin Villie: Thi Ribungerne havde den Tid heele Opland under sig.

Kong Hagen seiglede Øster til Vigen, og havde det Skib, som kaldtes Dragen, med hvilket han løb fra alle sine Skibe, seiglede ind i Oslo-Fiorden, og lagde i Havn ved Ørin: Derfra drog han over til en Bonde-Gaard, for at spørge Tidende. Bonden sagde: Jeg kand sige eder de Tidende, som eder behager; men for mig synes de haarde. Jeg havde to Sønner hos Ribungerne, som begge bleve slagne, og han fortaalte Kongen,

hvorledes det var gaaet paa Ager. Siden da Kongens Skibe kom, seiglede han ind til Oslo.

Kong Hagen lod stevne til sig alle Læns-Herrer og Befalingsmænd over heele Vigen, og lod drage 30 Skibe fra Oslo to store Mile over Land til Stafnsbergs Vand, hvor Arnbiørn Jonsøn, Simon Kyr og Lodin Gunnarsøn kom til ham, som havde ladet drage 13 Skibe op i Elven. Bonderne i Oslo-Læn havde holdt sig samlede, og tappert taget vare paa deres Sager, siden de fordrev Knud fra Oslo, og de oppebiede Kongens Ankomst. Derefter lod Kongen drage Skibene over et Eid, som var en Miil breed, førend han kom i Elven (det er Sargen.) Kongens Folk giorde Vold, hvor de droge frem: Men da Kongen lod ihielslaae en af sine Tienere derfore, droge de siden fredelig frem. Da de kom op imod Mios, fandt de nogle af Knuds Speidere, og dræbte syv af dem. Kongen holdt derpaa Ting med sine Folk, og befoel, at de ikke maatte dræbe Knud, hans Paarørende, om de saae Leilighed dertil, men spare ham for hans Faders, Hagen Jarls Skyld. Da Kongen kom i Mios, og saae nogle Ribunger med store Skibe paa Vandet, drog han efter dem: Men de lagde til Land, og forlode Skibene. Kongens Folk toge Skibene med meget Bytte.

Siden holdt Kongen Ting med Bønderne, som alle lovede ham Bistand imod Ribungerne. Han sendte og Gudleg, sin Marsk, med flere andre til Knud, som da var paa Hadeland, og bad ham komme til sig, med Forsikring, at han maatte vente alt Got fra ham. Da Ribungerne fornam det, toge de saa noye og flittig vare paa Knud, at han ikke kunde komme fra dem. Hvorpaa Kongens Mænd droge hiem, og gav ham det tilkiende.

1225. Kongen beskikkede Opland efter sin Villie, og lod alle Skibene blive i Mios, og satte Folk paa den store Øe at tage vare paa dem. Siden giorde han sig færdig at drage til Bergen til det Møde, som han der havde berammet med Erke-Bispen og Greven. Han sende Tostein Heimnæs, sin Fændrik, Nord for sig, at lade dem vide, det han med det Første vilde komme til dem. Da Erke-Bispen fik talt med Greven, lod han sig forlyde, at han havde mærket af nogle Skrivelser fra Kongen, at han ikke var ham ret gunstig, hvorfore han ikke vilde troe ham, og drog derfore hiem igien. Da Kongen kom i Porte, kom Tostein Heimnæs til ham fra Bergen, og gav ham Rapport. Han havde ikkun været 3 Nætter i Bergen, og tre Dage paa Veyen tilbage igien.

Da

Da Kongen kom til Bergen, vare Skuli Jarl, Jon Jarl af Orknoi, Bisp Simon af Suderoerne og Abbeden af Oen den hellige ankomne til Bergen, og ventede paa Kongen. Da han havde givet dem Svar paa deres Ærende, affærdigede han dem igien.

Herr Knud var romt Vester i Dalene, da han flygtede fra sine Skibe i Mios. Og, da han spurgte, at man havde forsamlet sig imod ham paa Hedemarken, drog han til Guldbrands Dalen, siden til Østerdalen, og derfra til Værmeland, hvor han samlede Folk paa nye, drog til Norge igien, og kom igiennem Arnbiorn Jonsons Læn, hvor han giorde meget Ont. Arnbiorn Jonson sendte Kongen Bud, at han skulde komme Øster; Thi Ribungerne forstærkede sig paa nye. Kongen drog da til Tonsberg, og, da han havde ladet Erling Liodhorn blive der, for at lave til Jule-Giæstebud, seiglede han ind til Jarlsoe, hvor Torgier Bispesmaag og Frederik Slafse modte ham, og indberettede, at Herr Knud havde ladet drage Skibe over Eide-Skov lige til Mios, og havde uforvarendes overfaldet Gutorm, Kongens Paarorende, samt Orme af Holle, som toge vare paa Kongens Skibe paa Oen i Mios, og slaget dem med alle deres Folk, samt taget alle baade Kongens og andre Skibe udi Mios, og indtaget heele Opland igien, og Bønderne havde givet sig under ham.

Kongen seiglede ind til Oslo, hvor meere end 1200 Bonder vare forsamlede, som lode Kongen vide, at de havde holdt sig samlede imod Ribungerne, siden Slaget stod paa Ager, og nu truede Ribungerne dem, at de vilde afbrænde deres Huse og Gaarde: Hvorfore de bade, at Kongen vilde blive hos dem i Oslo den Vinter over, og forsvare dem mod Ribungernes Overvold, saa vilde de tilveyebringe Folk, Vaaben og Kost, og om det ikke var tilstrækkeligt, vilde de eftergive Kongen Halv-Parten af deres Kost og Victualia; Men hvis Kongen det ikke vilde, nodtes de til at give sig under Ribungerne.

Kongen takkede dem for deres gode Tilbud, og raadførte sig med sit Raad og gode Mænd, hvilke alle raadede ham derfra, og bade ham ikke at troe Bonderne, men betænke, hvorledes det gik Kong Sverre, da han forlod sig paa Bønderne. Kongen svarede, at han vilde sidde paa Tonsberg-Slot, og lade sine Læns Herrer blive udi Oslo, at forsvare Bonderne. Men Bonderne sagde, at de vilde levere Kongen de beste Bonder i hvert Kirke-Sogn til Gissel, dersom han ikke troede dem. Kongen spurgte atter sine Ministre til Raads: Men de fraraadede ham, ligesom tilforn. Da sagde Kongen: Efterdi Bonderne gior mig dette Tilbud, og vil vove Liv og Gods for

 mig,

mig, da skal jeg handle efter mit eget Gotbefindende, og blive her hos dem i Vinter. Derpaa sendte han Bud til Bergen og Tønsberg efter hvad han behøvede, og blev i Hagen Grises Gaard, og undertiden hos Bisp Roa. Dette var hans Regierings tiende Aar. Arnbiorn Jonsøn sad paa Valdis Holm, som Land-Værge.

Herr Knud drog til Gotland, medens Vinteren var stærkest, og en Deel af hans Folk blev tilbage paa Opland, hvor de samlede alle de Skibe, som der fandtes. Kong Hagen sendte hemmelig Bud til Ribungerne paa Opland, og tilbød alle dem Pardon, som vilde komme til ham, og give sig under ham. Dette Tilbud antog først Erling Rumstaf, som var en duelig, hurtig og civiliseret Mand. Kongen tog vel imod ham, og sendte ham ind med nogle Folk til Solei at søge efter Ribungerne, og han dræbte hen ved 40 af dem: Hvorfore Kongen berømte ham, og holdt ham for en duelig Mand. Simon Kyr drog ogsaa Øster til Lands oven for Vigen med 340 Ryttere, og slog samt fordrev Ribungerne.

Sommeren efter Sigurd Ribungs Død separerede Gudolf af Blakkestad sig fra Ribungerne, og sad hiemme paa sin Gaard, og havde sin Tilflugt til en Sten-Kirke, som stod ved hans Gaard, og var meget fast. Men Birkebeenerne forfulgte Ribungerne, viste stor Dristighed imod dem, og slog dem, hvor de kom over dem.

Da Ribungerne saae, at de vare i Knibe paa alle Sider, og ikke længere kunde holde Stand mod Birkebeenerne, sendte de Bud til Kongens Mænd paa Opland om Pardon. De svarede dem vel, tog Gissel af dem, og sendte Bud til Kongen, som blev fornøyet derover, og sendte Bud paa nye til Herr Knud, at han og alle Ribungerne skulde have Pardon, om de vilde komme til ham. Noget derefter kom Harald af Loftan til Kongen udi Oslo, og begiærede endnu sikker Geleide paa Herr Knuds vegne og Ribungernes. Kongen forsamlede sine gode Mænd, og sagde til dem: Det er eder alle vitterligt, hvad Møye og Besværligheder, samt hvor mange Reiser vi nu længe har havt efter Ribungerne, og hvad Skade vi har lidt af dem, og mistet mange duelige Mænd, endskiønt de har sat flere til. Nu forlanger de Fred, og vil give sig udi vor Vold. Dersom vi nu skal give dem Fred, da vil vi give den paa saadanne Vilkaar, at de skal være frie og angerløse hos os og alle vore Undersaatter for alt, hvad de har giort os imod, saaledes, som det og sømmer en god Regent at give Fred: Thi ellers vil vi ingen Fred give dem; Men forfølge dem af vor gandske Magt, siden de nu ikke

ikke formaaer meget. Birkebeenerne (det er Krigsfolket) svarede, at de gierne vilde tilgive dem al den Skade, som de havde giort paa deres Venner og Paarørende, samt Gods og Penge, heller, end de længere vilde drage efter dem.

1226. Kongen sendte Oisten Roason, Gutorm Erlingson og Frederik Slaffe efter Herr Knud og Ribungerne, hvilke de fandt oppe i Oyevand. Herr Knud drog til Oslo med dem, og kom til Kongen med mange Folk. Kongen tog vel imod dem alle, og stiftede Fred i Opland igien: Men de Ribunger, som ingen Fred ventede sig for deres Misgiernings Skyld, flyede til Marker, og toge sig en Regent, som heed Magnus Bladstok, og giorde ham til Konge. Herudover sendte Kongen Harald Loftun, at han skulde forraske Magnus og gribe ham. Magnus, som fik Nyes derom, lod dræbe Harald. Derpaa sendte Kongen Bud og Breve til Værmeland, at Bønderne enten skulde drive den Rover-Flok fra sig, eller han vilde komme til dem, og tillave dem en Bad-Stue, hedere end den han for havde tillavet dem. Hvorudover Værmerne ophængte Magnus og nogle med ham. Og saaledes fik Ribungernes Navn og Magt en Ende.

Kongen giorde sig færdig at drage til Bergen, og leverede sin Paarorende, Herr Knud Hagenson, to Skibe, og han seiglede med Kongen. Da han kom til Sælve, kom Greve Skuli fra Trondhiem med mange Skibe, og agtede sig til Kong Valdemar i Dannemark. Da Kongen raadede ham derfra, seiglede han tilbage med Kongen til Bergen, og de vare ofte hos hverandre, og der vankede megen Drik iblant Folket.

Povel Vageskalm havde en Son, ved Navn Ifver, som var knarvurren og Trætte-kiær. En Aften slog han en af Kongens gamle Birkebeener, ved Navn Erik Bagge, uskyldig ihiel, og tillagde ham usandfærdig Skyld. Da Kongens Hof-Betientere og Krigsfolk fik det at vide, væbnede de sig strax, hvilket da det blev Povel og hans Son Nicolaus tilkiendegivet, bleve de ilde til Mode over, at Manden var dræbt uskyldig: Hvorfore de flyede med Ifver ind i St. Nicolai Taarn. Kongens Mænd gik til, og vilde opbryde Dorren. Men Greven, som da var hos Kongen, bad ham, at han vilde søge noget Raad og Middel herimod.

Kongen gik da til sine Folk, og forbod dem at bryde Kirke-Dorren op, siden holdt han Stævne med sine Mænd, og sagde, at han ingenlunde ville tillade dem at giøre Nicolaus noget Ont derfor, efterdi han hverken med Raad eller Daad havde hiulpet med til denne Gierning. Nicolaus gik da ud

af

af Kirken til Kongen. Og Kongen fik Ifver hemmelig bragt op i Munkeleifs Kloster, hvor han forblev, indtil han drog af Landet. Der tildrog sig samme Tid meget i Drukkenskab ui i Bergen mellem Kongens og Grevens Folk. Men imellem Kongen og Greven stod det vel. Greve Skuli begiærede Forlov af Kongen at drage til Kong Valdemar i Dannemark, for at tale med ham, og han vilde drage fra Trondhiem over Fieldet, og siden til Vigen. Denne Begiæring samtykte Kongen: Herr Knud nød da stor Æres Beviisning hos Kongen, og han bad om Grevens Daatter, ved Navn Ingeri, med hvilken han og, efter Kongens Raad, blev troelovet, og drog derpaa Nord med Greven for at holde Bryllup. Forend Kongen og Greven skiltes ad, blev Kongen en Søn født, som han lod kalde Oluf. Derpaa toge Kongen og Greven meget kiærlig Afskeed med hinanden.

Erke-Bisp Peder var død næst afvigte Høst paa Dyonisii Dag, og Herr Tore af Trondhiem var udvalgt i hans Sted, og var dragen til Paven. Samme Aar døde Pave Honorius, og Gregorius kom i hans Sted.

Kong Hagen var i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 11te Aar. Om Vaaren drog han til Tonsberg, og efter Paaske til Oslo, hvor Greven var ankommen fra Trondhiem med Herr Knud, Gregorius Jonson, Asulf, Grevens Paarørende, og andre duelige Mænd.

1227. Samme Tid kom Erke-Bisp Tore fra Rom, og Kongen samt Greven sendte deres Ministre ud til Hoved-Oe imod ham. Og han tog Herberg i Kongens Gaard.

Det hendte sig en Aften, at Roe Eskildson, Grevens Tienere, dræbte en af Kongens Mænd, ved Navn Oluf: hvilket da det var skeet, løb Roe ind til Kongen og Greven, og sagde Kongen, hvad han havde giort, underkastende sig hans Dom. Kongen sagde: Efterdi du kom til os, skal du vel have Pardon; men jeg frygter, at mange Uskyldige vil undgielde det. Strax derefter hørte man Kongens Trommet, Arnbiorn Jonson, Simon Kyr og Lodin Gunnarson med Kongens Hof-Betientere og alle Kongens svorne Mænd søgte bevæbnede hen til den Gaard, hvori Grevens Folk vare. Da Greven fik det at vide, bad han Kongen finde paa et got Raad, at det kunde gaa bedre, end det tegnede. Kongen kom da oven over de bevæbnede Folk, som stode i Porten, og kom hen til Grevens Folk, og det var med stor Nød han fik stillet sine Folk. Dernæst ledsagede han Grevens Folk tillige med Roe op i St. Halvards Kirke, og magede det saaledes, at Roe kom til at bøde for sin Gierning.

Kongen leverede Greve Skuli 12 Skibe med alt sit Tilbehør, med hvilke han seiglede til Dannemark tillige med Herr Knud, Gregorius Jonson og Asulf, Grevens Paarorende. De fandt Kong Valdemar i Kiobenhavn, som tog venlig imod dem. Og da Greven havde ofte og længe talt med Kongen, gav han ham halve Halland i Forlæning tillige med anseelige Foræringer. Da Greven kom til Tonsberg, var Kongen dragen til Bergen. Herr Knud og Gregorius Jonson havde stor Lyst at drage til Kongen. Og, da de fik Forlov, gik de begge i et Skib, og seiglede Nord. Men da de kom for Hvarfnæs Ende, stodte de paa et Skiær. Gregorius Jonson druknede, som var den ypperste Læns-Herre, og af den anseeligste Familie i Norge, som kaldtes Blintheims Mænd paa Sundmør, hvilken Slægt nu næsten var uddød. Herr Knud undkom med Nød, da han havde mist mange Folk og kostbare Sager. Siden kom han til Kongen i Bergen, som tog kiærlig imod ham. Greven drog siden Hosten derefter til Trondhiem.

1227. Samme Sommer kom Greve Jons Sendebud af Orknoi til Kongen med mange Foræringer, som Greven sendte Kongen. Om Hosten sendte Kongen ham et got Skib igien med alt sit Tilbehør, samt andre Foræringer. Kongen blev i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 12te Aar. Der var da god Fred i Landet, og Sagerne stode vel imellem Kongen og Greven. Om Vinteren sendte Erke-Bisp Tore Bud til alle Bisperne i Norge, at de folgende Sommer skulde komme til Nidros. Samme Sommer horte man og Tidende om Krig Vesten fra Suderoerne.

Alexander var Greve Rulands Son i Skotland, som var en duelig Krigsmand til Soes, og havde mange Skibe og Folk, med hvilke han rovede paa Suderoer og Irland, og giorde stor Skade. Oluf Gudrods Son var Konge paa Moen, hvilken Oe han tappert forsvarede mod Alexander, og var Kongen troe. Men Kongerne i Suderoer vare ikke Kong Hagen troe, nemlig de Brodre, Dugal Krog og Dungad (hvis Son, Jon, siden blev Konge.) Deres Fader var Dugald, Sannerlids Son. Uspag havde længe været med Birkebeenerne, og det blev aabenbart, at han var Broder til Kongerne i Suderoe.

1228. Kong Hagen drog til Tonsberg om Hosten, og siden indtil Oslo, hvor han blev om Vinteren, som var hans Regierings 13de Vinter.

1229. Næste Host drog Anders Skiolderband, Kongens Paarorende, til Jerusalem; Men han kom ikke igien, ey heller fik man nogen Efterretning, hvor han blev af. Ingeborg, Anderses Hustrue, havde en Son,

ved Navn Peder. Da Anders var bortdragen, bekiendte hun, at Skule Jarl var hans Fader, og ikke Anders, og Greven kiendte sig ved ham, tog ham til sig, og havde ham meget kiær.

Om Vinteren holdt Kongen Ting i Byen, paa hvilket han gav Uspag Konge-Navn, og kaldte ham Konge i Suderøerne, sigende, at han følgende Sommer vilde sætte ham paa Thronen med sin Krigsmagt. Samme Tid kom Magnus Barkeson, Kongens Paarørende, til ham i Oslo, hans Far-Fader var Knud, Byrgi Jarl Broses Søn. Magnus havde til Hustrue Sigrid, Kong Knuds Daatter i Sverrig; deres Søn hed Knud. Kongen tog vel imod sin Paarørende, og de skiltes siden ad med stor Venskab og Kiærlighed.

1229. Erke-Bisp Tore døde i Nidros Paaske-Dag, og i hans Sted blev Sigurd, Endred Pennes Søn, antagen.

Om Vaaren drog Kongen til Bergen, og affærdigede Kong Uspag med 12 Skibe. Greven skyede ham 3 Skibe med følgende Anførere; Sigurd Seril, Sigurd Smed, Povel Balkason. Kongen leverede ham 9 Skibe med disse Anførere. Den første var Kong Uspag selv, dernæst Tormod, Tingskorin, Sverke Sigreqveg, Alf Ilreit, Svenung, Svarte og Povel Gaas. Da de vare færdige, kom Kong Olaf af Møen til Kongen, og sagde, at han havde rømt af Møen for Greve Alein (eller Alexander) og at Greve Alein truede, at han vilde komme til Norge at stride. Fire Dage derefter drog Kong Olaf tilbage paa Povel Balkasons Skib. Da de komme til Orknøi, gav Jon Jarl ham et Skib, som hed Oxen. Der kom ogsaa til dem Balke, den unge Povels Søn, og Ottor Sniokold, og de havde tilsammen 20 Skibe, da de seilede fra Orknøi. Da de kom med denne Krigshær til Suderøers Sund, vare Dugald og Dungad og deres Paarørende, Sommerlid, alle tre Konger der paa Øerne. Disse bøde Nordmændene til Giest paa god Viin: Men Nordmændene troede dem ikke. Til sidst samlede Kongerne Folk, saasom de ey heller troede Nordmændene. En Dag drog Nordmændene i Land, og dræbte Sommerlid med alle sine Folk, samt toge Dugald fangen; Men de mistede kun faa af deres Folk. Kong Uspag var da ikke hos: Da han nu kom til dem, tog han Dugald i Forvaring, og fik sin Broder, Dungad, hemmelig bort. Dernæst samlede de Folk og Skibe der paa Øerne, og fik 80 Skibe i alt, med hvilke de seiglede til Satir (et stort Næs Vesten for Skotland, mestendeels omflodt, hvilket Kong Magnus Barfod vandt fra Skotterne.) Der var en Skotsk Greve af de Stryverter paa Slottet. De Norske stormede til Slottet, men Skot-

terne

terne værgede sig tappert, og øste gloende Blye paa Nordmændene og Suderøe-Boerne. Hvorpaa de giorde Flager over sig, og hug Muren ned: Thi den var af blød Steen. En ung Dreng, ved Navn Skage, skiød Greven, da han stod paa Muren. Udi to Dage hug de Muren ned, og vandt Slottet, paa hvilket de fik et stort Bytte. En Skotsk Ridder, som var derpaa, løste sig med 300 Mark brændt Sølv. Nordmænd og Suderøe-Boer mistede der 300 Mænd. Siden blev der ved en stærk Storm 3 Skibe borte med Folk og alt. De fik at vide, at Greve Alid var Sønden for Næsset med 150 Skibe, og agtede sig til dem: Hvorfore de seiglede Norden under Satir, og laae der nogen Tid. Der døde Kong Uspag, og alle hans Mænd sørgede for ham. Derefter blev Kong Oluf Regent over alt Folket. Dernæst seiglede de til Manøe, hvor de toge Skat af Indbyggerne, tre Engelske Penge af hver Koe; desforuden skulde de holde Krigsfolk og Vinter-Kost. Om Vaaren førdte de Krig paa Satir igien, og droge mangesteds i Land paa Skotland, for at røve. Siden seiglede de til Orknøi, og derfra til Norge igien, da de havde indlagt sig stor Priis i Vester-Hav. Kongen tog vel imod dem, og takkede dem for deres Reise. Povel Balkasøn blev tilbage i Suderøe; men blev slagen strax derefter af Gudrag Svarte, Ragnvalds Søn.

Kong Hagen var i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 14de Aar. Samme Høst kom Erke-Bisp Sigurd fra Rom igien, og drog til Nidros.

1230. Udi Orknøi blev en Regent igien, ved Navn Alfift Eid (det er Allfont) han var en af Kongens Hof-Junkere, men en haard, ubillig, grum og tyrannisk Mand. Han gav sig til Haanef den unge, som var Kongens Befalingsmand over Kongens Part og Rettighed i Orknøi. Og Haanef havde to Brødre, Kolbein og Anders. En Mand paa Orknøi, ved Navn Snekold Gunnarsøn, hvis Moder var Harald Jarl den Helliges Daater, eiede en Gaard paa Øen, som ham var tilfalden efter sine Forældre, hvilken Greve Jon havde bemægtiget sig, og vilde ikke stille sig ved den; endskiønt Snekold ofte forlangte den af ham. Til sidst svarede Greven ham haardt, og spurgte, om han vilde giøre, som Harald, hans Mor-Broder giorde, der vilde tage Orknøi af Hænderne paa ham. Snekold svarede: Jeg tænker, at I under mig ikke meget af Orknøi, siden I ikke vil unde mig den Arv, som mig med Rette er tilfalden. Greven fattede stor Had til Snekold, som heller ikke troede Greven vel, og gav sig derfore i Haanefs

Selskab: Thi Haanef holdt meget Krigsfolk, og om Høsten droge Jon Jarl og Haanef over til Katanæs i Skotland, og lagde ind i Tors Aae, og hver var med sine Folk i et Huus. Da Haanef og hans Folk sade, og drak om Aftenen, kom en Mand ind, og sagde: See dig vel for Haanef, med dit Selskab: Thi i denne Nat agter Greve Jon at dræbe eder alle, efterdi han troer eder ikke vel. Haanef og hans Broder Kolbein samt Snekold lagde over med hinanden, at de vilde forekomme ham, og fordi de vare drukne, da syntes dem den Resolution de havde fattet, at være tienligst. De væbnede sig, og søgte til Grevens Huus med Ild og Vaaben. Greven kom ned i en Kielder, og skiulte sig iblant nogle Tønder. Der kom Snekold, Sommertid Rolfsøn, Alf Ilteit, Torkild og Ravn, og da de fandt ham, gave de ham ni Saar, førend han døde. Siden drog Haanef med sit Selskab til Orknøi igien, og gav sig paa et gammel Slot i Viger, som Kolbein Ruge havde ladet bygge, og de dreve meget Qvæg ind paa Slottet med sig. Da Grevens Paarørende spurgte det, kom de, og beleirede Slottet: Men, da de ikke kunde vinde det, kom Haanefs Paarørende, og accorderede om Stilstand, at Haanef og hans Folk skulde være i Fred om Vinteren udi Orknøi, og følgende Sommer skulde de møde for Kong Hagen i Norge.

1231. Om Sommeren drog Haanef med sit Selskab til Norge paa et Skib, og hans Paarørende paa et andet, og kom til Bergen. Den Vinter var Kong Hagen i Bergen, som var hans Regierings 15de Vinter. Da Haanef kom for Kongen, viiste Kongen stor Misfornøyelse over den Gierning. Skuli Jarl var og den Tid i Bergen. Kongen lod sammenkalde sit Raad, og indstevnede Orknøis Mænd. Haanef og hans Broder Snekold, samt Sommerlid og Anders Rolf, Kutlings Sønner bleve strax indsatte paa Bergens Slot: Men Alf Ilteit, samt Torkild og Ravn og to andre med dem, bleve udførte paa Holmen og halshugne. Sigvald Skialgsøn, Grevens Svoger, talede meest paa den Sag. Siden drog Sigvald til Skibs igien med sit heele Selskab, som vare de beste Mænd af Oknøi: Men Skibet blev borte med dem, hvilken Skade Orknøis Mænd seent fik forvundet. Haanef drog Nord paa Helieland med Povel Vaagéskalm, og fik Hiemlov Vaaren derefter, men døde paa Reisen. Kolbein, hans Broder boede i Trondhiem. Snekold var længe hos Skuli Jarl, og siden hos Kong Hagen.

1232. Om Høsten, efterat Greven var bortdragen, blev Hagen, Kongens Søn, født paa Martini Dag. Samme Vinter var Kongen i Bergen,

gen; udi hans Regierings 16de Aar. Da blev der meget aabenbaret, som foraarsagede Ueenighed imellem Kongen og Greven, og der siges, at Læns-Herrerne bragte mange løse Tidender for Kongen, og udlagde alle Ting til det verste. Frue Ingeri, Herr Knuds Hustrue, var da død, saa at Venskabet da var ude imellem ham og Greven. Herr Knud havde Halv-Parten af Ryefylke og Halv-Parten af Sogn, og han klagede over, at Greven havde 3die Parten af Landet.

Kong Hagen drog til Vigen om Vaaren, og sendte Greven Bud og Breve, at han om Sommeren skulde møde i Bergen, at forsvare sig for det, som blev sagt om ham. Kongen samlede mange Folk i Vigen, og tog med sig alle de Læns-Herrer, som der vare, og skyndte sig til Bergen. Dernæst stevnede han til sig alle Læns-Herrer, i Gula-Tings Laug med meget Folk. Og Kongen lod legge alle sine Skibe langs ud ved Bryggen, saa at ingen flere Skibe kunde legge dertil.

Greve Skuli var i Trondhiem, og havde ladet reise et stort Skib paa Øire, hvilket han kaldte Lang-Fredag. Han giorde sig seent færdig at drage til Bergen, og seilede bort med 30 Skibe, samt følgende Læns-Herrer Alf, Grævens Svoger, Povel Vaageskalm og hans Søn, Nicolaus, Asulf, Grævens Paarørende, Baard Bratte, Eilif af Velle, foruden mange Læns-Mænd og Befalings-Mænd. Greven ankom silde om Høsten, og sendte Povel Vaageskalm for i Veien til Kongen, som gav tilkiende, at Greven var kommen. Kongen talede mildt og venlig til ham. Povel drog til Greven igien, og indberettede, hvorledes alle Kongens Skibe laae for Bryggen. Hvorudover Greven lagde til ved Nordnæs under Haakarle-Strand, hvor han havde et slet Leie, saa at nogle af hans Skibe brød paa. Kongen lod sin Stoel sætte paa Christ-Kirke-Gaard, og satte sig der med sine Læns-Herrer, og lod stevne Greven for sig. Greven kom med alle sine Folk: Men da hans Mænd saae, at der intet Sæde var ham tillavet hos Kongen efter Sædvane, satte de en Stoel til ham. Erke-Bispen med alle de andre Bisper vare der og tilstede. Kongen talede ham haard til, og tillagde ham mange Sager. Siden opstod Dagfind Bonde, og igien opregnede de Sager, som bleve ham tillagde. Dernæst opstode Læns-Herrerne, den eene efter den anden, beskyldte ham for adskillige Ting, og tiltalede ham meget ilde. Greven stod derpaa op, og begyndte sit Svar saaledes: Jeg kand en Vise: Ørnen sad paa Steine. Jeg kand og en anden Vise: Ørnen sad paa Steine. Jeg kand endnu flere Viser: Ørnen sad paa Steine. Saaledes gaaer det og nu til i Dag. I har hver for sig tiltalt mig, og givet mig Sag, og

 alt

alt hvad I har talt, er eet og det samme. Siden holdt han en lang og en fyndig Tale, samt fralagde og undskyldte sig for alt det, som var ham tillagt, og han besluttede sin Tale med en Forsikring, at han gierne vilde ydmyge sig for Kongen, og tiene ham: Men Læns-Herrerne var han ingen Tak skyldig for deres Løgn, Beforelse og slette Mellemhandling imellem Kongen og ham. Gunnar, Kongens Paarørende, svarede: Det synes os tilborligt, og da vil vi først troe, at du vil ydmyge dig for Kongen og tiene ham, dersom du aflegger din Kiortel, falder Kongen til Fode, og beder om Naade. Greven svarede: Jeg vidste, hvorledes jeg skulde bevise Fyrster Tieneste, da du var Hiemme, og giorde noget andet. Kongen stod op, gik ind i Kirken, og bad alle dem følge sig, som vilde tiene ham. Men Greven og hans Mænd blev siddende tilbage, og han gik siden til sine Skibe. Erke-Bispen med de andre Bisper lagde sig derimellem, og forligte dem saaledes, at Greven maatte giøre efter Kongens Begiering, og give Forsikring derfore. Og de bleve hver andres Giæster, forend de skiltes ad. Siden drog Greven til Trondhiem silde om Høsten.

1233. Kongen blev i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 17de Aar. Samme Vinter blev Christina, Kongens Daatter født. Mod Fasten drog Kongen ind i Sogn, og siden til Opland. Der reiste sig U-eenighed imellem Kongen og Bisp Povel i Hammer om en Oe i Mios, som Ingi, Bagle-Konge, havde givet til Bispe-Stoelen. Og Kong Hagen meente, at Ingi ikke havde Ret til at bortgive sligt. Bispen skrev Breve til Erke-Bispen og Greven derom, og efter deres Tilskyndelse drog Bisp Povel til Paven.

Da Kong Hagen var i Tønsberg om Vaaren, lod han bygge et stort Skib, som blev kaldet Olaf-Suden. Siden drog han til Bergen hvor Greve Skuli kom til ham. Og da stod det vel til imellem dem, som det altid giorde, naar de vare hos hinanden. Dog giorde falske Beklaffere deres Flid til, at spilde deres Venskab, som siden nokfom blev bekiendt. 1234. Den Høst døde Inga, Kongens Moder, og blev hæderlig begraven. Kongen drog Øster, og blev i Oslo om Vinteren, som var hans Regierings 18de Vinter.

Den Høst, da Grevens Skibe laae for Haakarla-Strand i Bergen, blev kaldet Haakarla-Høst. Den Tiid kom Sturle Sigurdson fra Island, og drog til Rom, og da han kom tilbage denne Høst, fandt han Kongen i Tonsberg, som blev meget ilde til Mode, da han fortaalte ham den store U-eenighed, samt Strid og Mord, der skeete paa Island, og Kon-

gen

gen raadede ham, at han skulde forsøge, om han kunde faae heele Landet under sig, og saaledes skaffe Fred i Landet, samt holde Lov og Lands Ret ved Magt, og være en Herre derover, og stille al Vold, Mord og Uret: Dog vilde Kongen, at det skulle skee med Lempe og Forstand, uden Krig og Blods Udgydelse. Sturle adlydede Kongens Raad, og, da han kom hiem, samlede han Folk, og fordrev den eene Regent af Landet efter den anden, og en Deel undertvang han. Da Kongen fik det at vide, syntes ham, at Sturle havde handlet haardere, end han vilde.

Den Vinter, da Kongen var i Oslo, blev der ham meget forebragt og aabenbaret om Grevens Handel, hvilket ham ikke behagede. Og det syntes at være kommen af deres løgnagtige Raad og Paafund, som vilde spilde deres Venskab. Kongen skrev til Greven, at han skulde møde ham i Bergen om Sommeren, angaaende denne Sag. Kongen kom strax Østen fra, ligesom tilforn. Greven raadførte sig med sine Mænd, om han skulde møde, eller ey? en Deel raadede ham dertil, en Deel fra. Han var og selv meget tvivlraadig, og sagde, at han endnu erindrede sig Haakarla-Høsten. Dog adlydede han dem, som raadede ham at drage til Kongen, og seiglede med 20 Skibe til Sundmør, og laae længe uden Vind ved Steine.

Kongen havde ladet udsætte Olafs-Suden, som var 31 Rum stor, for Tønsberg, og han var kommen med mange Folk og Skibe til Bergen, hvor og mange Folk vare komnen til ham med Læns-Herrerne af Gulatings Laug. Kongen sendte Clement af Holme til Trondhiem, og lod Bonderne tilsige paa Froste-Ting, at, dersom Greven ikke kom til Bergen, da vilde Kongen komme til Trondhiem samme Høst.

Kong Hagen drog fra Bergen med 40 Skibe, som alle vare store, og havde mange Læns-Herrer med sig. Greven laae i Steinvaag, hvor Povel Vaageskalm kom til ham, og da Greven fik at vide, at Kongen var dragen fra Bergen, og agtede sig til Trondhiem, holdt han Raad med sine Folk. Povel Vaageskalm og mange andre raadede ham at drage til Kongen, men en Deel, som vilde passere for hans oprigtige Venner, raadede ham at drage til Trondhiem igien, og der oppebie Kongen, om ham saa syntes. Hvorpaa Greven vendte om igien, og Povel drog Sønder mod Kongen til Solskiel, men fik ikke Kongen i Tale, som da var gaaen til Seigls, forend han kom i Leffanger. Kongen svarede Povel venligen, og lod sig mærke med, at det skulle gaae vel af imellem ham og Greven, naar de kom sammen.

1234.

1234. Den Nat, da Kongen laae i Leid-Ager, var Greven i Medelhus, og drog til Orkedal; men ved Orke-Aabroe skiltes mange af hans Venner fra ham, som tilforn bleve kaldte Grevens Kæmper, og droge hiem igien. Kongen sendte Povel Vaageskalm og Ivfer Nef efter Greven, at han skulde komme tilbage og forlige sig med Kongen, saa skulde al Ting blive got. De fandt Greven i Opdal, som gierne vilde vende tilbage: Men hans Mænd og nogle uroelige Tienere raadede ham derfra: Hvorfore han drog over Fieldet, og Sønder til Opland. Da Kongens Læns-Herrer og Befalingsmænd paa Opland fik det at vide, gik følgende paa deres Skibe i Miøs, Gregorius, en Søn af Herr Anders, Havard af Sundbø, Aslag Sundestak, Jon Ketling, Amund af Folevolt, Dag af Gras-Alae, Odd Erikson, Saxe Bladspyd med meget vel berustede Folk. Greven kom til Kiøbstaden, Hammer, hvor han opholdt sig noget.

Da Sendebuddene kom tilbage fra Greven til Kongen, og sagde, at han var dragen over Fieldet, befrygtede alle sig for en nye Krig: Hvorudover Kongen sendte, efter Erke-Bispens og andre vise Mænds Raad, Biorn Abbed af Holme, Ifver af Skeidehof og Vilmund Filt med mange Folk Øster til Greven, som skulde sige ham, at han vilde overlade ham 3die Parten af alle Læne paa Opland og i Vigen, samt holde Fred med ham Vinteren over. Greven tog imod Kongens Tilbud, og holdt Fred. Dernæst satte han sine Læns-mænd og Befalingsmænd over 3die Parten af alle Læne Søndenfields i Norge. Siden drog han ud til Oslo og Tønsberg, og derfra til Konghelle, hvor han opholdt sig længe, og antog Folk. Der kom mange til ham, som giorde ham Eed, og raadede ham meget til at begynde paa Krig imod Kong Hagen, og ikke lade ham længere sidde i hans Arve-Rige. Disse Grevens nye-svorne Mænd kaldte Birkebeenerne Varbelger.

Da Kongen sendte Abbed Biorn af Trondhiem, sendte han Arnbiorn Jonsøn og alle Læns-Herrer i Vigen hiem igien med deres Folk og Skibe, og bad dem passe paa og forsvare Landet, i Fald Greven begyndte med nogen Ufred, og Arnbiørn Jonsøn skulde være deres Anfører. Da Arnbiorn kom til Grindholmsund, var Greven i Tønsberg, og da de hørte, at han var fredelig, droge Læns-Herrerne hiem, hver til sit Læn. Arnbiørn drog til Valdsholm, og lod strax forvise Grevens Befalingsmænd af sit Læn igien, sigende, at han ikke vilde deele Borgesyssel med nogen, forend han hørte Kongens Ord derom. De droge til Greven, og indberettede ham det. Kongen lod, Greven u-afvidende, en stor Skat udtage af St. Lauritz Kirke i Tøns-

Tønsberg, som han der havde forvaret, og Kongens Folk førte den til Trondhiem til Kongen.

1235. Kong Hagen holdt sin Juul til Trondhiem, udi hans Regierings 19de Aar. Erke-Bispen bad Kongen, at han endnu engang vilde sende Bud til Greven, om at holde Fred: Thi man havde Tidende fra Vigen, at det ikke stod ret vel til. Kongen sendte endnu Abbed Biorn og Vilmund Filt med venlige Breve og Tilbud om Forlig til Greven. Derhos sendte han og Bud til Monam, Bispens Søn, og de andre hans Lænsmænd paa Opland, at de skulde holde sig sammen og være i Beredskab, indtil de fik at vide, hvad Svar Abbed fik af Greven.

Abbeden fandt Greven i Konghelle, da han stod i Begreb med at begynde en Krig imod Kongen: Men hans beste og troeste Mænd raadede ham derfra, saa at Greven blev noget mildere. Greven drog fra Konghelle, og sendte Arnbiorn Jonsøn Bud, at han vilde holde Ting med ham paa Eidsberg. Han mødte tillige med Monam, Bispens Søn, samt Erik Stilk og mange Lænsmænd paa Opland med 300 Mænd, vel bevæbnede. Da Tinget blev sat, sagde Arnbiorn, at han før skulde stride mod Greven, end opgive og indromme ham noget, som han kunde have Skam og Vanære af. Greven kom med 350 Mænd, dog ikke saa vel væbnede, som Arnbiorns Mænd. Greven tiltalte Arnbiorn, fordi han ikke vilde oplade ham den Part af Lænet, som Kongen havde forundt ham. Arnbiorn sagde, at han ikke vilde bøye sin Hals for nogen, uden Kongen alleene, og ikke for den hvide Hætte, som var paa Tinget (thi Greven havde en hvid Filthat paa) og han vilde ikke opgive nogen Part af Lænet, førend han hørte Kongens Ord og Villie. Abbeden sagde, at han havde Kongens Brev, som han havde Ordre at læse for Greven og Arnbiorn udi Eenrum. De gik da ind i Kirken, hvor Abbeden læste Brevet, og gav Arnbiorn Kongens Villie tilkiende, at han vilde, det alle skulde hielpe til Fred og god Forstaaelse. Siden forandrede Arnbiorn sine Ord, og det gik da vel til imellem dem. Derefter drog Greven til Oslo, og Abbeden drog til Kongen igien. Og det var saaledes samtykt, at de skulde sende hverandre Gissel.

Greven forstærkede sig i Vigen, tog Skibe med Magt fra Bonderne, og tog tillige Arnbiorn Jonsøns Skib: Men Arnbiorn havde tilforn ladet det giennembore, saa at det vilde siunke, da det kom i Vandet; hvorfore det blev opsat igien. Da kom Sigurd, Kongens Søn, og Ingemund Fuse fra Kongen, som skulde være Gissel hos Greven. Asulf, Grevens Paaro-

rende og Jatgier Skald vare tilforn sendte af Greven til Gissel hos Kongen. Siden drog Greven til Bergen, og lagde sig i Kongens Havn, og sendte Bud til Kongen, at han ikke vilde legge ind til Byen, uden Kongen vilde love, at Peder, Grevens Son, skulde efter hans Dod beholde den Part af Norge, som han havde. Kongen nægtede det strax, og sagde, at ingen af Grevens Slægt og Afkom skulde arve nogen Part i Norge, uden den, som var af Frue Margaretes Slægt. Siden drog Erke-Bispen og andre gode Mænd imellem dem, og forligte dem. De bleve begge i Bergen om Vinteren, og udi et Herberg, og omgikkes venlig med hinanden, som de altid giorde, naar de vare sammen: Thi der torde ingen fore Logn imellem dem, naar de vare saa nær hinanden, at de kunde i Gierningen bevise det, som var sandere. Denne Vinter var det 20de Kong Hagens Regierings Aar.

1236. Om Vaaren i Fasten seiglede de Nord, og agtede sig til Trondhiem. Kongen seiglede om Kiærlinge Søndags Aften (kiære Søndag) for Stad, og fik der Mod-Vind, saa at han maatte legge ind i Angre. Anden Dagen seiglede Greven forbi, og kom til Trondhiem, forend Kongen. Da Kongen kom efter, og fandt Greven i Trondhiem, stod det vel til imellem dem.

Derpaa sendte Kongen, med Erke-Bispens Raad og Samtykke, Bud til Povel, Bispen af Hammer, at han skulde komme til Trondhiem. Der blev Kongen saaledes forligt med ham, at han tog den Øe i Mios tilbage, og lagde andet Gods til Bispe-Stoelen igien: Dog holdt Kongen mange Moder med ham, og befandt, at Bispen svarede altid trodsig, naar Greven var tilstede.

Vaaren derefter havde der nær reist sig en stor U-eenighed imellem Kongen og Greven, og skeet en stor Skade af følgende Aarsag: Da Gunnar, Kongens Paarorende, var hos Kongen, var der forefaldet en heftig Dispute imellem ham og Grevens Hofmænd, og han havde legt noget haardt med dem. Den Nat, da Gunnar drog ud af Byen paa Næsset, og vilde hiem i det Læn, som Kongen havde forundt ham, blev det Kongen sagt, at Greven havde sendt sine Mænd i Vigen for i Veyen, og ladet ham dræbe. Hvorpaa Kongen stod op, væbnede sig med alle sine Folk, og lod blæse Krigs Allarm. Greven vaagnede derved i et andet Huus, hvor han laae. Hvorpaa han stod op, og gik til Døren. Da stod hans Daatter, Dronningen, i Gaarden, hvilken han spurgte, hvad der var paa Færde? Hun sagde ham det. Greven bad hende da give sig til Freds; Thi det havde ingen Nod.

Der-

Dernæst klædte han sig paa, og gik med Sigurd, Kongens Søn, til Kongen. Da havde Kongen faaet at vide, at det var Løgn, som ham var foresagt om hans Paarørende, Gunnar.

1236. Derefter lod Kongen stevne til Øirer-Ting, hvor han gav Skuli Hertugs Navn, som ingen tilforn i Norge havde baaret, og giorde ham desforuden store og anseelige Foræringer. Da begyndtes der got Venskab imellem Kongen og Greven igien.

Udi Kong Hagens og Hertug Skules Tid var Frederik Henrikson Keiser over det Romerske Rige, og, fordi han var en mærkværdig Herre, søgte mange udenlandske Fyrster og ypperlige Mænd til ham. Keiseren sendte sin Legat til Norge, ved Navn Vilhelm og med ham mange anseelige Mænd, som bragte Kongen og Hertugen venlig Hilsen, tillige med Foræringer. Og de sendte Keiseren igien, hvad der faldt i Norge, som kunde synes kostbart og selsomt i de Lande. Siden sendte Kong Hagen ofte sine Mænd til Keiseren, først Gudleg af Ask, som fandt Keiseren i Sicilien, og blev imodtaget. Siden drog Nicolaus Povelson ud, og var længe i Keiserens Gaard, hvor han fik anseelige Foræringer, og ingen Nordmand var saa vel antagen, og holden i saa stor Ære, som Nicolaus. Derefter drog Roe, Kongens Paarørende, og paa Grevens vegne Baard, Isaaks Broder af Boo: Men Baard sagde ikke det Sandeste for Keiseren om Kong Hagens og Hertug Skulis Handel. Siden drog Henrik Sendemand altid i Kongens Ærende (han var født i Norge, men af tydsk Slægt) og Kong Hagen holdt bestandig Venskab og Fortroelighed med Keiseren, og sendte ham saadanne Foræringer, som her kunde falde i Landet.

Hertug Skuli havde sat Baard, Isaaks Broder, og Hagen Due udi sine Læne paa Opland. Det hendte sig, at Baard voldtog Tord Frederichsøns Hustrue, og Hagen Due havde raadet ham til denne Gierning. Tords Fader, Frederik Slaffe, havde altid været Kong Hagens troe Mand og beste Ven: Hvorudover Kongen fortrød høyligen derpaa, at Hertugens Mænd havde saaledes handlet. Hertugen viiste og Misfornøyelse derover, naar nogen hørte det.

Kongen sendte Jon Provste-Søn Øster over Fieldet, at han skulde drage til Vigen. Han fandt Baard, Isaaks Broder paa sit Skib i Mios, hvorpaa han lod gribe og dræbe ham. Nogen Tiid derefter kom Tord Frederikson over Hagen Due i Tonsberg, og dræbte ham for samme Sag. End-

skiønt Greven ikke talede meget derom, saa vidste man dog, at han nødig vilde miste de Mænd, og deres Død gik ham til Hierte.

Kongen og Hertugen droge om Vinteren til Bergen, og da de kom til Byen, havde Byemændene været i Slagsmaal med Hollænderne, og dræbt mange af dem: Fordi de havde lagt deres Krafveler og Kiøbsmands Skibe indtil Bryggen, hvor Borgerne ikke vilde have dem liggende, siden de derved havde brudt nogle af Byemændenes Skibe. Kongen stillede strax denne Handel, og forligte dem.

1236. Sommeren derefter droge Kongen og Hertugen til Vigen, og bleve i Oslo om Vinteren, som var Kong Hagens Regierings 21 Aar. Om Vaaren drog Hertugen til Trondhiem, og lovede at ville komme til Kongen i Bergen om Sommeren: Thi det gik best til imellem dem, naar de vare sammen. Imidlertid reiste der sig nogen U-enighed mellem Hertugen og hans Paarørende Asulf paa Østraat: Thi Sigrid Abbadisse paa Reine, Hertugens Syster, som havde eyet den Gaard, Østraat, sagde, at den var given med hende til Klosteret, og Asulf sagde, at den var hans Arv og Eyendom paa hans Hustrues vegne, og tilbød sig at give andet Gods til Klosteret i Steden derfor. Hertugen nægtede det, dog blev deres Venskab dermed endet. Asulf tog sit Skib, sine Hofmænd og Huus-Karle, drog til Kong Hagen, og gav sig under hans Beskiærmelse.

Kongen var den Vaar i Tonsberg, og der blev født ham en Søn, som blev kaldet Magnus. Siden drog Kongen til Bergen, hvor Hertugen kom til ham. Dog gik det ikke saa venlig til imellem dem, som tilforn. Hertugen opholdt sig meget paa sit Skib, og drog hiem igien om Martini Tiid til Trondhiem. Hans Mænd giorde meget Ord af, at Kongens Mænd havde paa nye befort ham hos Kongen. Snore Sturlesøn og de Islændere, som Sturle havde fordrevet af Landet, vare hos Hertugen. En Dag spurgte Hertugen Snore for Skiæmt, om det var sandt, at Odin, som var til i gammel Tiid, kaldtes med et andet Navn, Gaute? Snore sagde, Ja. Hertugen bad ham siunge en Vise derom, hvilket han efterkom. Da blev der meget talt, som nok gav tilkiende, hvorledes Hertugen var sindet mod Kongen.

1238. Kong Hagen var i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 22de Vinter. Han sendte Hertugen Bud, at han skulde møde ham om Sommeren i Bergen med smaa Skibe, saa vilde de følges til Trondhiem, med smaa Skibe og Jagter, for ikke at være Bønderne til for megen Tyngsel. Kongen sendte og Bud til de Islændere, som vare hos Hertugen og forbød

bød dem at drage af Landet, forend de havde hans Tilladelse: Thi han havde spurt, at Sturle var slagen paa Island. Men Hertugen flyede dem et Skib, og lod dem seigle bort dermed.

Da Kongen var i Tonsberg, kom Abbed Biorn til ham fra Hertugen. Kongen spurgte, om Hertugen vilde komme til Bergen? Han sagde, at han vilde vist komme. Kongen spurgte, hvor stærk? Han svarede: Ikke stærkere, end I har befalet. Abbeden biede længe efter Kongens Breve, som han skulde have med sig. Da han var færdig, kom Asulf, Hertugens Paarørende, af Østraat, og sagde Kongen, at Hertugen havde ladet udsætte Langfredagen (det store Skib, som var 36 Rum stort) med alle andre store Skibe og mange Folk, og havde ladet sig forlyde, at han saaledes vilde drage til Bergen, at han ikke altid skulde være en andens Underdaner. Abbeden fik de andre Breve med sig at føre.

Kongen sendte Bud til Arnbiorn Jonsøn, samt alle sine Læns-Herrer og Befalingsmænd, at de skulde komme til ham med de fleeste Folk de kunde faae. Og Kongen lod udskrive mange Skibe og Folk i Vigen, og drog Nord. Imidlertid kom Hertugen til Bergen med 20. store Skibe vel udrustede og bemandede, og lagde ind i Florevaag. Der fik han den Tidende, at Kongen kom Øster fra med 40 Skibe og mange Folk, hvorudover han raadførte sig med sine Folk, og torde ikke bie Kongen, men drog bort igien.

Da Kongen kom til Bergen, var Hertugen dragen bort; men han fandt Erke-Bispen der, som gav ham tilkiende, at Hertugen havde Ont i Sinde, med mindre Kongen vidste noget Raad derimod. Kongen sendte Biorn Abbed og Iatgier Skald Nord til Hertugen. Siden gav Kongen Erke-Bispen Befaling at handle med Hertugen om Fred paa hans vegne. Erke-Bispen sendte Bud til Hertugen, stiftede Fred imellem Kongen og ham, og forbød Hertugen at drage ud, eller begynde nogen Ufred, forend han talede med ham, i hvordan det end siden vilde gaae.

Kongen sendte sine Læns-Herrer hiem igien, hver i sit Læn. Følgende droge da Nord i Landet til deres Forlæninger, nemlig Sigurd, Erke-Bisp Peders Søn, Asulf af Østraat, Peder af Giske, Tore Abbed, Agmund Krøgedanz og Arne Blok, om hvilke herefter mere skal meldes.

Hertugen var 3 Uger paa Hiem-Reisen. Dernæst lod han udsætte alle sine Skibe, og sendte strax Bud og Breve ind i Trondelagen, at de skulle udgive almindelig Krigs-Styr med Kost og Victualia: Thi der vare mange Folk komne til ham oven af Landet og fra Vigen, som han havde sendt Bud.

Bønderne vegrede sig ved at udgiøre saa stor Krigs-Styr. Og Kongen havde skrevet dem til, at de ikke skulde underkaste sig større Tyngsel, end der blev paalagt hans Undersaatter: Hvorfore Hertugen lagde ind med en stor Krigshær til Lands og Vands ved Vaagsbroe, og tog stor Skat og Brøde-Penge af Bønderne.

Hertug Skuli drog til Byen igien, og forsamlede sit Raad og gode Mænd, som vare Alf af Tronberg, Ifver af Sundbø, Baard Bratte, Baard Varg (eller Ulf) Olaf af Vigdal, Erling Liudhorn, Vesét Litle, Clemet, Vesets Fader, og Gutorm af Søndeheim. Han lod dem vide, at han vilde lade sig give Konge-Navn. Nogle raadede til, andre fra. Han raadførte sig og med Kanikerne, af hvilke nogle raadede ham dertil, og forelæste ham Bøger, hvoraf han kunde see, at han lige saa vel burde arve Kongeriget efter sin Broder, som andet Odel. Han havde altid nogle af Kanikerne hos sig, og den meenige Mand merkte vel, at han havde noget Nyt fore: Men Hertugen fulgte meest deres Raad, som raadede til det Verste, og efter deres Raad, samt sin egen Drift og Ærgierighed, lod han stevne til Øirer-Ting alle de fornemste Læns-Herrer og Bønder udi heele Trondelagen.

Søndagen efter alle Helgens Dag, som var Leonhardi Dag, da det var ringet til Messe, gik Hertugen op til Kirken, og anmodede Kanikerne om St. Olafs Skrin og Helligdom, hvilket han forlangte at maatte udbæres for ham paa Tinget, og de holdte imidlertid op med Messen for hans Skyld. Eisten Kanik, som paa Erke-Bispens vegne og udi hans Fraværelse havde Befaling at svare, naar nogen vigtig Sag forefaldt, nægtede og afslog Hertugen denne Begiæring med en vidtløftig Tale, og bad dem fare fort med Messen. Hertugen blev vred, og gik ud. Derpaa gik hans Søn, Peder, og Arnfind Tiufsøn med mange flere til Alteret, og vilde tage St. Olafs Skrin. Eisten sagde, at de skulde sættes i Band, som uden Kanikernes Samtykke udtoge Skrinet. Peder sagde: Mig synes, at du indbyder os til at drikke Miød, du taler vel: Derpaa lod han tage Skrinet, og det hellige Kaars, hvorudi lignum Domini var, med St. Olafs Spyd, og lod det bære til Kongens Gaard. Hvor Hertugen mødte med alle sine Hof-Betientere og meget andet Folk, alle bevæbnede paa Øirer-Ting, hvor han udlod sig med mange Ord imod Kong Hagen, og sagde sig at være af St. Olafs Slægt udi andet Led, og burde derfor tiltræde Riget, efter sin Broder

der Kong Ingi, da Kong Hagen derimod var i 6te Led, med mange flere Ord, som baade han og Ifver Laugmand fremførte.

1239. Til sidst gav Ifver Laugmand ham Konge-Navn (efterdi Bonderne ikke vilde giore det) og han tildømte ham heele Norges Rige, med alle Skat-Landene, som ligger under Norge, samt alle Undersaatterne, og al Kongelig Rettighed. Siden gik Kong Skuli til St. Olafs Skrin, og soer, at han vilde vedligeholde Lands Lov og Ret, som en god Konge burde giore. Derefter fremkaldte han sit Raad og Læns-Herrerne med alle Lænsmændene og de aflagde Eed paa heele Allmuens vegne.

Dernæst gik Kong Skuli i Byen igien: Men ingen gik i Procession imod ham, ey heller ringede de. Dog kom to Kaniker med Skrinet næst ved St. Olafs Kirke, og det syntes for den gemeene Mand, at Kanikerne ikke meget fortrode det. Siden giorde Kong Skuli sine Hof-Junkere og alle sine Folk et Giæstebud.

Kong Hagens Hof-Betientere og soerne Mænd, som da vare i Byen, skyndte sig strax af Byen. Grimmer Keikan, een af Kongens Hof-Betientere, blev i Byen, indtil Tinget var holdt, at han kunde indberette noget Tilforladeligt. Siden reed han i en Hast giennem Guledal til Tingvold, og bad Asulf Bonde, Hertugens Paarørende, enten at drage med sig, eller tage sig vare. Dernæst drog han til Arne Blak, samt Peder i Giske, og advarede dem om det, som forestod. Hertugen forespurgte sig hos sit Raad og Læns-Herrer, hvad han nu forst skulde gribe an? En Deel raadede ham, at han strax skulde drage mod Kongen med sin heele Magt, og overfalde ham uforvarendes, forend han fik nogen Kundskab derom. En Deel, at han skulde drage op i Landet med alle Folkene, og holde sig der, medens Vinteren var stærkest: Andre raadede ham at blive i Trondhiem indtil Vaaren: Nogle gave og det Raad, at han skulde sende sine Folk allevegne ud, og lade dræbe Kongens soerne Mænd, hvor de boede, hvilket Raad behagede Hertugen best: Herudover sendte han Algout, Povel Pott og Sigurd Patin til Helieland. Ifver i Sundbye, Alf af Leifstad, Beset Litle, Godene Geig, Sigurd Tolefon, Sigurd Hitt, Ulf Fase og Erik Guldveyer til Opland med 500 Mænd: Men Sonder mod Kongen sendte han Olaf af Vigdal og Gutorm af Sonderheim med alle sine Hof-Betientere og daglige Folk, samt den største Part af Krigsfolket.

Kong Hagen havde om Hosten sendt Ifver Korn og Gunnar Miremand til Hertugen med Breve, hvilke Mænd ofte droge imellem dem, og

tiente

tiente baade Kongen og Hertugen. Hertugen holdt dem vel, og gav dem 100 Alen Vadmel til daglige Klæder. Og, da de fik Forlov at drage bort, droge de ud til Folsken (Fouxen) og opholdt sig en Tidlang paa Kong:ns Gaard: Thi de ventede sig ingen Fare. Den Dag da Skuli fik Konge-Navn, sendte han sine Tienere ud til Folsken, og lod dem med mange flere ihielslaae. Gunnar blev slagen i Stuen, Ifver kom ud, og søgte til Kirken: Men da den var lukt, og der stod en Stie ved Kirken, steg han op paa Kirken, og var nær frossen ihiel om Natten. Om Morgenen gik en op, og stak ham med et Spyd, saa at han faldt død ned af Kirken, og det var det 3die Aar, siden Kong Hagen havde ladet den indvie. Siden drog Gudi Varbelg og Sigurd Saltsæder med Hertugens Folk Sønder til Liøsne (Liusne) og dræbte 2 Brødre, som kaldtes Liøsne Svenne, og tiente baade Kongen og Hertugen for Hof-Betientere. De værgede sig længe og tappert, og faldt med stor Ære. Siden dræbte de Tore af Værre paa sit Skib, og førte hans Søn, Torberg, til Hertugen, og han fik Livet efter megen Bøn, samt manges Mellemhandling og Forbøn. Tore var Vegaard Væredals Broder.

Sigurd Erke-Bisp spurgte ikke disse Tidender, forend han kom i Lef-Anger: Hvorpaa han seiglede ind til Byen, og sendte strax Kongen Bud derom.

Algout og Povel Pott med deres Selskab droge til Helieland, hvor de dræbte de beste og fornemste Mænd, som der boede, og havde svoret baade Kongen og Hertugen. De begik der meget Mord, samt røvede Skibe, Gods og Penge fra mange. De toge Gutorm af Biarkøe og Jon Silke ud af Kirken, og ved Forræderie dræbte dem tvert imod den sikker Geleide de havde lovet dem. Da de kom Nord til Ifver Boldes Sønner, skienkede de dem Livet, men røvede deres Skibe og Gods fra dem, og fik der meget brændt og forarbeidet Sølv, samt mange kostbare Sager. Siden agtede de sig til Hagen i Rødøe; Men saasom han havde faaet Tidende derom, havde han udsendt Krigsbud, forsamlet Folk, og forfulgte dem med 7 Jagter vel bemandede, og dræbte alle Povels Folk: Men Povel selv kom til Algouts Skib, og saaledes undkom de med alt deres Bytte. Hertugen lod, som han fortrød, at de havde taget Gutorm Biarkøe og Jon Silke ud af Kirken, og dræbt dem: Hvorudover han lod dem arrestere, og tog alt deres Røv og Bytte fra dem. Ifver Boldes ældste Søn kom til Hertugen, og gav ham store Penge, foruden det, som de havde røvet fra ham, hvorved han kiøbte sig og sine Brødre Fred af Hertugen. Ulf

Ulf af Flemestad med sine Brodre drog til Opland med 500 Mænd, og dræbte nogle af Kongens Mænd. Dog havde de fleeste faaet Kundskab om deres Ankomst, og havde forstukket sig. Da Hertugens Mænd kom ud til Oslo, fandt de Baard Bratte for sig, hvilken de befoel paa Hertugens vegne at lade ihielslaae alle Kongens Mænd, hvor de fandtes. Men Baard lod dem advare, saa at de forsynede sig, og der bleve ikke mange dræbte. Veset drog til Vigen; men han lod ingen dræbe: Thi han befrygtede, at man havde forsamlet sig imod ham. Da Simon Kyrre fik hans Ankomst at vide, samlede han 150 Mænd, drog imod ham, og dræbte 27 af hans Folk. Derpaa drog Veset til Marker, hvor han opholdt sig indtil Hertugen kom i Vigen.

Hertugen sendte Brev med en Islandsk Præst til Herr Knud, og begiærede, at han vilde være hans Greve i Norge, som de havde tilforn talt om. Herr Knud vilde ikke samtykke det, men viiste ham fra sig.

De, som Hertugen sendte Sønder fra Trondhiem, Olaf af Vigedal og hans Selskab, laae længe uden Vind: Hvorudover man fik Tidende om deres Ankomst, saa at de ikke fandt nogen af Kongens Mænd hiemme; men de vare dragne Øster til Kongen: Dog giorde de stor Skade paa Gods og Qvæg for Kongens Tienere, baade i Sundmør og Rumsdal.

Den Tiid Kong Hagen og Erke-Bisp Sigurd vare i Bergen om Hosten, som for er meldt, kom Hertugens Brevdragere, Biorn Abbed, Jatgier Skald og Sone Siker til ham, og da blev det afgiort imellem Hagen og Erke-Bispen, at han stiftede Fred imellem Kongen og Hertugen den Vinter over, og, at den, som brod samme Fred, skulde sættes i Band. Kongen gav sine Læns-Herrer Hiemlov, bad dem see sig vel fore, og ikke haste, forend de fik at vide til visse, om Hertugen vilde holde den Fred. Kongen skrev og Hertugen til med Abbeden, at han skulde holde den Fred, eller lade ham vide, om han havde andet i Sinde. Læns-Herrerne seiglede Nord, og vidste sig ingen Fare, forend de spurgte, at Varbelgerne vare Sonden for dem. Ogmund Krøgedanz, som skulde have Forlæning i Orkedal, lagde ind i Suradal, og satte sin Skude i Sænk. Peder Povelson af Giske seiglede Sønder igien med et stort Skib og en Skude. Da han kom Norden for Horoe, blev ham sagt, at Varbelgerne laae med 3 Skuder der i Havnen. Da han kom for Havnen, lod han blæse Lyd, hvilket da Varbelgerne horte, roede de bort. Hvilket Peders Foretagende blev udlagt paa adskillige Maader: Thi nogle sagde, at han vilde advare Varbelgerne, og ingen dræbe af Hertugens

gens Folk, og at han derfor beholdt sin Gaard og Gods uskadt paa Giske. Peter og Sigurd Biskops Søn (som med Nød undkom fra Varbelgerne) og Asulf af Østraat samt Arneblak (som skulde have Forlæning i Rumsdal) droge til Kongen igien, og kom seent af Sted, siden de kom Sønder omkring Stad. Kongens Folk, som droge Nord med Jagter og Kiøbmands Skibe, bleve alle dræbte, hvor de bleve fundne.

Kongen sad i Bergen med faa Folk, og var ikke betænkt paa, om han vilde drage Øster eller ikke; thi han ventede hver Dag Brev fra Hertugen igien: Men, da han ingen Svar fik, tænkte han vel, at det var usikkert med Hertugen: Hvorfore han spurgte sit Raad og gode Mænd til Raads, hvad han skulde begynde, og det blev besluttet, at han sendte en Jagt Nord i Landet at efterforske Leiligheden. Ligeledes lod han en Jagt, som kaldtes Vetan (som var den beste Seiglere og lettest under Aarer af alle Skibene) krydse hver Nat ude ved Foldehelde, med dygtige Roer-Karle udi, som skulle give ham Rapport, om de fornam noget. En Nat saae de en Ottering komme roendes i en Hast: Hvorpaa de lagde imod den, og fornam, at det var Grimer Keikan. Dernæst fulgte de ham til Byen, og vakte Kongen op. Hvorpaa Grim fortalte ham, hvorledes det stod til Nord i Landet, at Skuli havde ladet give sig Konge-Navn, og udsendt sine Folk allevegne at dræbe Kongens Mænd og Tienere. Kongen spurgte, om han havde fornummet hans Læns-Herrer paa Veyen? Grim sagde, at han havde fundet dem alle uskadte, undtagen Tore af Borre; Thi han frygtede høylig, hvorledes det var gaaen med ham.

Da Kongen havde hørt Grim, taug han noget stille; dernæst sagde han: Gud være lovet, at jeg nu veed, hvorpaa jeg skal lide: Thi nu er det opdaget, som længe siden har været tænkt og tillavet. Saa snart det var Dag, lod han siunge Messe for sig. Dernæst lod han sit Raad sammenkalde, og gav dem alt dette tilkiende. Hvorpaa der blev besluttet, at Kongen lod opskiære Heraut (Herpil, eller Krigs-Herolder) og lod udskrive Krigs-Folk baade Sønder og Nord, og alle Krigs-Folk skulde udrustes og forsynes med Kost og Skibe samt al Tilbehør. Han sendte og Bud til Læns-Herrerne, Gudi Jonsøn, Gunnar, Kongens Paarørende, Nicolaus Povelsøn, Bryniolf Jonsøn og Isaak i Bø, at de skulde komme til ham med alle deres Folk. Samme Dag holdt Kongen Ting paa Christ Kirke-Gaard, og gav alle og enhver tilkiende, hvad han havde spurgt Norden af Landet, og bad dem alle være ved et frit Mod, og ikke lade sig skrække: Thi den Sag skulde,

med

med Guds Hielp, faae en god Ende. Følgende Dag holdt han Vaaben-Ting, overregnede sine Folk, og befoel, at Kiobmændene skulde ligge bevæbnede, hver i deres Skytnings Stue: Men Kongens Folk skulde ligge i Kongens Gaard: Han vilde selv med Guds Hielp besorge Vægtere, saa at ingen Ufred skulde paakomme dem uforvarendes.

Derefter lod Kongen udsætte alle sine store Skibe, Honfroen, Olafsuden, Guldbringen, Rygerbranden med alle de andre, og lagde dem langs ved Bryggen for Byen vel udrustede. Der kom da hans Læns-Herrer daglig til ham med mange Folk. Vosserne kom en Dag til Byen med 7 Skibe, vel bemandede.

Der kom ogsaa Kongens Læns-Herrer, Peter og de andre, som romte fra Varbelgerne Norden fra, og indberettede Kongen, at Hertugen havde indtaget og besat alle Lænene Norden for Stad.

Kongen sendte Peter af Giske og Asulf Bonde af Østraat tillige med Gunnar, sin Paarørende, med 25 Skibe Nord imod Varbelgerne, og bad dem drage saa langt, som dem selv syntes raadeligt, og holde god Kirke-Fred samt Qvinde-Fred, som hans Forfædre altid havde giort for ham. Da de kom Nord til Borgund, fandt de Hertugens Lænsmænd, Olaf Kaaben, Snekold og Anders Skøle; nogle af Varbelgerne sloge de ihiel, andre, som kom i Kirken, gav de sikker Geleide, og forte dem med sig til Kongen. Og de toge al den Krigs-Styr, som de der havde samlet.

Da Peder fik at vide, at der ingen Varbelger var paa Veyen Norden for, men at Hertugen sad med mange Folk i Nidros, saa at det ikke var dem raadeligt at drage derhen, og angribe dem med saa faa Folk, droge de med Godset og Fangerne til Kongen igien, og han gav alle dem Pardon, som kom til ham. Kongen sendte Clement af Holm til Agdesiden mod de Varbelger, som der vare, og slog der Olaf Toresøn, en gammel Bagling.

Da Baard i Hestbø, som paa Hertugens vegne havde Befaling over Ryefylke, fik dette at vide, drog han strax til Kongen, og gav sig i hans Vold, hvorpaa han nod Pardon og gode Vilkaar.

Kongen holdt altid Raad med sine gode Mænd. De, som vare komne Norden fra, og havde mist baade Folk og Gods, vilde, at Kongen skulde drage Nord med sin Armee: Men de, som vare Sonden for Stad, raadede ham til at blive i Bergen den meeste Part af Vinteren, hvilket Raad blev antaget.

Nicolaus Povelsøn, som var yngst af Læns-Herrerne, men dog den fornemste i Viisdom og Tapperhed, blev syg, og døde Dagen for Jule-Aften. Kongen fulgte ham selv til Graven, og sang med de andre over hans Grav.

Ogmund Krøgedanz kom til Kongen for Juul, og blev hos ham til den 9de Dag i Juul, og, da Kongen havde leveret ham 100 Mænd, drog han ind i Sogn, og siden over Fieldet, og fandt Monam Biskops Søn i Valders, hvor han var rømt hen for Varbelgerne, og de droge ud til Oslo, hvor de fandt mange af Kongens Mænd. Siden droge de op igien i Dalene, og holdt sig der Vinteren over, efterdi der ingen Varbelger var i Dalene.

Bisp Arne havde sendt sin Brevdragere til Erke-Bispen: Men Hertugen lod tage alle Brevene, og læste dem. Indholdet var alleneste om nogen Hielp, som ham var tilstaaet af Kiøbmændene i Bergen. Da Brevdrageren skulde drage bort igien, skydde Hertugen ham andre Breve at føre i Steden for dem: Men Kongen kom over samme Breve, og fik Hertugens Forræderie at vide imod sig og sine Mænd.

1239. Kongen holdt sin Juul i Bergen, udi hans Regierings 25de Aar. Men fordi han havde mange Folk at holde, og han ikke saa hastig kunde faae sin Rettighed samlet Øster af Landet, lod han sit heele Sølv-Kammer og Credenz sønderhugge, og kiøbte derfor, hvad han behøvede. Den 19de Nat efter Juul saae Kongen en stor Stierne paa Himlen med en lang Svanz: Hvorpaa han lod udkalde M. Vilhelm, som sagde: Gud hielpe os vel! Denne Stierne kaldes Cometa, og betegner enten en mærkelig Herres og Førstes Afgang, eller en stor Blodstyrtning, eller anden Lande-Plage. Den Stierne blev og seet i andre Lande.

Efter Julen begyndte Læns-Herrerne at blive urolige, og vilde gierne drage Nord, og krympede sig ved at ligge saa længe. Kongen skiøttede intet derom: Hvorfore han maatte høre ilde. De sagde, at han nu selv samlede det, som Varbelgerne sagde om ham, naar de kaldte ham Hagen Søvn eller Søffing: Men han lod, som han ikke hørte eller vedste saadant. Strax efter Kyndelmissen sammenkaldte han alle sine Folk, og havde 40 store Skibe. Han lod Dronningen og Junker Magnus gaa paa Slottet, og satte Gudleg af Ask til at forvare Slottet med 40 Hof-Betientere og mange andre Folk. Kongen havde tilforn skrevet Øster til Arnbiørn Jonsøn, at han paa hans vegne skulde give Herr Knud

Greve-

Greve-Navn, og skulde tilligte med ham forsvare Landet, i Fald Hertugen kom der Øster med sine Krigsfolk.

Kongen seiglede fra Bergen til Kile-Strom, og sendte nogle af sine Mand for i Veyen til Sundmor og ind i Rumsdal, hvor de dræbte Find Snot i Vigen med mange af hans Folk. Da Kongen kom Nord til Sandulfstad, fik han at vide, at Hertugen var dragen Øster over Fieldet, og vilde ikke oppebie Kongen hiemme: Hvorfore Kongen sendte 15 Skibe for sig til Byen. Bergtord Tange, Hertugens Mand, drog for dem om Natten med en Roer-Jagt, og da han kom til Byen for de andre, advarede han Varbelgerne, at Kongen var nær: Hvorfore de flyede i Kirkerne, og der blev ikke mange slagne.

Hertug Skuli var draget fra Byen 14 Dage for Fastelavn Øster over Fieldet, med 500 Mænd, vel bevæbnede, og skionne Heste, og havde tilforn sendt 500 Mænd derhen, som for er meldt. Han havde sat Clemet, Faderen, og Gutorm Liodhorn i Byen med 200 Mænd, at forsvare den tillige med Byemændene. Da Hertugen kom Øster over Fieldet, var Ogmund Krogedanz og Monam Biskops Søn i Guldbrands Dalen, og, da de spurgte hans Ankomst, droge de med deres Folk ud paa Hedemarken, og Alf af Leiffastad blev saa bange for dem, at han flyede i Kirken. Og efterdi Ogmund og Monam ikke vilde bryde Kirken, og Hertugen var nær for Haanden, droge de fra ham ud til Oslo, og bragte Herr Knud og Arnbiorn Jonsøn Tidende om Hertugens Ankomst. Hvorpaa de samlede mange Folk imod ham i Vigen. Kongen seiglede ind til Trondhiem, og lagde ind ved Holme. Der var Clemet, Faderen, og Gutorm med mange Varbelger i Kirken, som bade om Pardon. Kongen gav dem intet Svar, og da han kom i Byen, gik Erke-Bispen og Kanikerne ud imod ham med stor Reverence, endskiont han meget vel forstod, at mange giorde det af et falskt Hierte. Nogle af Kanikerne foresloge saadant et Forlig imellem Kongen og Hertugen, at de begge skulde bære Konge-Navn, og have hver Halv-Deelen af Riget. Men Kongen afslog det, og vilde ikke hore dem. Hertugen havde sendt Frue Ragnhild og Frue Ragnfrid med sit beste Gods op i Helgesetters Kloster-Kirke. Disse gave Kongen Pardon efter Erke-Bispens Begiæring. Ligeledes gav han og alle dem Pardon, som vare i Hollems Kirke. En Deel af dem droge til Kongen, en Deel hiem til deres Gaarde. Hertugen havde foranstaltet, at de Bonder, som vare hiemme, skulde oppasse deres Gaarde og Gods, som vare i Kirken: Hvorfore Bonderne kom, og begierede, at Varbelgernes

Boe maatte være i Fred. Kongen gav alle deres Huse og Gaarde Fred indtil Sommeren, for at forsøge, om de forinden vilde komme til ham, og bede om Naade. Erke-Bisp Sigurd var Høsten tilforn meget fortørnet paa Abbed Biørn i Holme, fordi han havde været i Raad med at give Hertugen Konge-Navn, og havde selv givet ham det: Hvorfore han satte ham i Band. Abbeden appellerede til Paven, og Hertugen gav ham Reise-Penge, at han skulde reise i hans Ærende til Dannemark og Tydskland, og siden til Paven. Da Abbeden kom paa Hedemarken til Monam Biskops Søn, lod han sig intet mærke: Men Monam havde tilforn faaet Nyes om hans Reise: Hvorfore han lod 8 Mand føre ham ned i Sogn, og siden til Bergen, hvor han blev forvaret pa Slottet, indtil Kongen kom Nord fra igien.

Hertugen havde sendt Jatgier Skald til Jæmteland og Helsingeland, og at han tillige skulde drage til Kongen i Sverrig med store Gaver og Foræringer. Kong Hagen sendte Gunnar, sin Paarørende, efter ham med 15 Mænd. Han leed meget Ont paa den Reise, og dræbte Tore Risbider, Hertugens Befalingsmand i Jæmteland, og drog siden til Helsingeland, hvor han naaede Jatgier, tog alle Brevene med alt det han førte fra ham, og kom til Norge igien, forend Kongen drog fra Trondhiem, og Gunnar fik stor Berømmelse for den Reise. Da Kongen var i Nidros, fik han Bud fra Knud Jarl og Arnbiorn Jonsøn, at de havde samlet 2500 Mænd, med hvilke de haabede at giøre Hertugen Modstand, og vinde Seyer over ham.

Da Hertugen var paa Hedemarken, kom Veset Litle fra Marker til ham. Hertugen drog fra Hammer til Eidsvold den anden Uge i Faste, og sendte Alf af Lefvestad for i Veyen paa Speiderie. Alf mødte om Natten Greve Knuds og Arnbiorns Udridere, som fik en af Alfs Mænd fangen, og bragte ham til Oslo, hvor han blev anklaget af sin Sagsøger, og halshuggen.

Greve Knud og Arnbiorn droge op mod Hertugen, og der kom en Præst til Hertugen, som sagde, at Knud Jarl begierede, at han vilde møde ham, og stride med ham paa Leirevold: Men den eene maatte ikke forraske den anden, eller stiæle sig paa ham, inden de der havde forsøgt hverandre. Hertugen tilsagde ham det. Anden Dag kom samme Præst til ham, og begierede, at hver Fane af Hertugens Folk maatte møde hver af Grevens Faner, under hvilken der var ligesaadanne Folk, og han forlangte, at Hertugen vilde sende nogle af sine Mænd til Greven, for at høre det af hans egen Mund. Hertugen sendte en Mand, ved Navn Kaare, med ham. Da de kom igiennem en liden Skov, saae de Birkebeenernes Faner flyve: Hvorpaa

Præsten

Præsten sagde: Nu kom Greven snarere, end han sagde for mig, og han bad Kaare drage tilbage igien, og give Hertugen det tilkiende. Hertugen drog igiennem Skoven, og mødte Birkebeenerne paa Isen ved Leernæs. Hertugen drog op paa Næsset, og slog der sin Leir: Men Birkebeenerne leirede sig tvert over for ham, og de skiode paa hinanden indtil Aften, og der blev nogle af Hertugens Mænd skudte.

1239. Da Hertugen havde ligget paa Næsset i 3 Dage, og ikke kunde faae Victualia til sig, vigede han tilbage med sine Folk til den Gaard Laka udi Martii Maaned, og Birkebeenerne droge strax efter dem. Ved Laka var en Høi, hvor Varbelgerne traadde Sneen ned, og giorde sig Plads. Birkebeenerne kom efter dem, og rangerede sig paa Bierget jævnsides ved de andre: Men der var en Dal imellem dem, saa at Birkebeenerne ikke vel kunde komme over til dem. Hvorfore de sendte Lodin Gunarsøn, Hagen Gris og Jon Provste-Søn med et Baghold omkring Bierget, at de skulde komme bag paa Varbelgerne. Tore Knap bar deres Fane, og de vare komne saa nær, at der var allene en Gaard imellem dem: Hvilket da Hertugen saae, deelte han sine Folk, og lod Alf af Tonsberg, Ogmund af Vigdal, Alf af Lesstad, Veset Litle og Algout hans Broder med deres Folk drage imod Bagholdet. Der blev en skarp Trefning. Greven og Arnbiorn, som meente, at Bagholdet nu var fremkommen, droge over Dalen: Men da de vilde op ad Bierget, toge Varbelgerne saaledes imod dem med Skud, og Sneen var desuden saa dyb, at Birkebeenerne ikke kunde komme op: Hvorfore de vigede tilbage paa hin Side af Bierget, og mistede dog kun en Mand.

Da Bagholdene mødte hinanden, bleve Birkebeenerne slagne, og da Hagen Gris, Jon Provste-Søn og flere Anførere for Krigs-Folket faldt, flyede Birkebeenerne, og Lodin Gunnarsøn rømte til en Kirke med sine Folk. Varbelgerne toge deres Faner, og bragte dem til Hertugen: Hvilket da Greven og Arnbiorn saae, mærkede de vel, at deres Folk havde tabt Slaget: Hvorfore de sendte Eilif Kyr til Hertugen at handle med ham om Fred. Da han kom tilbage igien med de Mænd, som Hertugen sendte med ham, stod deres Skioldborg; men de vare alle rømte af Leiren. Greven og Arnbiorn droge ud til Tonsberg, en Deel til Oslo, og nogle til Hovedøe udi Klosteret. Alfs Broder af Tronberg blev der slagen, og nogle faa af Varbelgerne. Hertugen gav Lodin Gunnarsøn med alle sine Folk Pardon, og drog siden ud til Oslo, hvor han lod sig erklære for Konge. Han gav og alle dem Pardon,

Pardon, som var i Klosteret paa Hovedoe, og mange Birkebeener gave sig under ham.

Kong Hagen var da i Trondhiem, og hans Mænd pleyede om Dagen at gaae op til Helgesetters Kloster, for at tale med Frue Ragnfrid og Hertugens Mænd. En Dag, da de kom derop, fornam de, at Hertugens Folk og Venner vare glade, og loe dem ud, samt havde underlige Lader, men vilde dog ikke sige Aarsagen. Søndagen derefter kom en Hofmand Øster af Landet til Kongen. Da han spurgte ham om Tidender, taug han, og svarede intet. Kongen bad ham berette saadan Tidende, som dependerede af Guds Forsyn; thi det blev dog bekiendt. Hvorpaa han sagde Kongen, hvorledes det var gaaet hans Folk i Vigen, og at han havde bivaanet Slaget ved Laka, hvor Greve Knud og Arnbiørn rømte Marken. Kongen blev ilde til Mode over disse Tidender, og siden maatte man see Hertugens Venner bespotte og belee Birkebeenerne, hvor de saae dem, og giorde disse Tidender saa farlige, at de sagde til sidst, at alle Kongens Mænd i Vigen vare slagne, hvorover Kongens Mænd bleve meget bedrøvede. Kongen lod alle sine Folk tilsige, at de skulde giøre sig færdige i en hast. En Dag kom Erke-Bispen og Prioren af Helgesetter til Kongen i St. Nicolai Kirke, og Erke-Bispen sagde til ham: Herre, vi har spurgt, at I har lidt stor Skade paa eders Folk i Vigen af Hertug Skuli, og er det ilde og bedrøveligt, at eders Fiender skal have saa stor Fremgang, i Fald det længe skal vedvare: Hvorfore det synes os raadeligt at arbeide paa Forliig imellem eder og Hertugen, paa det Landet kunde nyde Fred og Rolighed. Det kand vel hende, at han tager imod Forliig, endskiønt hans Vaaben ere noget lykkelige. Kongen svarede: Gud lønne eder for eders gode Villie! I giver dermed tilkiende, at I vil os vel med dette Tilbud af eders store Tieneste og Umage. Men endskiønt vi har lidt nogen Skade paa vore Folk, saa kand det dog vel være, at der giøres mere af, end det er, og vi formoder med Guds Hielp, at den største Styrke er der i Landet, hvor vi selv og vore Folk ere. Og jeg agter ikke at slutte Forliig med Hertugen, førend vi faaer prøvet hinanden: Thi vi have ikke endnu selv mødt hinanden, og fegtet med hverandre under vore Faner. Og, dersom jeg taber Slaget, naar vi møder hinanden, da er det Tiid nok at bede om Forliig: Men vi vil først see hinanden, og forsøge, om det ikke bedre vil lykkes for os selv, end naar andre strider paa vore vegne. Derpaa skiltes de ad.

Siden

Siden kom hver Dag nogle af Varbelgerne til Kongen, først Jon paa Yderheim, hans Paarørende: Siden Torfind paa Grysve og mange andre. Da lod Kongen opsøge Hertugens Skibe, af hvilke han tog til sig dem, som vare tienlige: Men de store uhandtlige Skibe lod han opbrænde eller ophugge.

1239. Da Kongen var færdig, lod han blæse til Øirer-Ting, som han tilforn havde bestilt, og lod udbære St. Olafs Skrin og det hellige Kaars, samt andre Helligdomme. Og Kongens Søn, den unge Hagen, blev paa kiere Søndag udvalgt til Konge paa Øirer-Ting, og Einar Smorbold (som siden blev Erke-Bisp) gav ham Konge-Navn udi Erke-Bispens og alle de beste Mænds Nærværelse. Siden soer den unge Konge Indbyggerne paa St. Olafs Skrin, efter gammel Sædvane. Og alle Læns-Herrerne og Hof-Betienterne giorde ham deres Eed, ligeledes 8 Bønder af hvert Læn i Tron-delagen. Derefter talede Kong Hagen selv til Bønderne, og sagde, at de havde forsynet Hertugen med større Magt og Styrke, end han havde troet dem til, og mere, end dem sømmede at giøre imod deres Herre og Konge: Dog kunde han ikke give dem al Skylden: Men det vilde dog paa det sidste angre, enten ham eller dem. Den Dag var Erke-Bispen Kongens Giæst: Anden Dag var Kongen hans Giæst, og de giorde hinanden store Foræringer.

Om Tisdagen lagde Kongen ud til Holms, og fik siden god Vind. Han kom til Hagrams Tisdagen efter Palme-Søndag for Dag, og søv der, indtil det dagedes. Siden lod han kalde alle sine Folk sammen, og sagde: Vi har fornummet, at en Deel iblant eder knurrer, og i sær Bønderne, som ere blevne udskrevne, for J, som længe have draget om med os i Vinter, derhos, at J ere meget frygtagtige for den Tidende, der er indløbet fra Vigen: Men J vide vel alle, at mange har havt langt større, farligere og møysommeligere Reiser for deres Konger, end J, særdeles, da J ikke endnu har mist en Mand, eller seet nogen bevæbnet Mand mod eder, og har man udi forrige Tider ikke agtet saadant for Besværlighed her i Landet, ey heller har de gamle Birkebeener saaledes skilt sig fra deres Konge: Hvorfore min Begiæring til eder er, at J viser Taalmodighed, og ikke saaledes skilles ved eders Konge: Thi det var eder en stor Skam og Bebreidelse af Feighed, om J giorde det. Men det vil jeg sige eder, at der inden en Maaned skal blive bedre Rum iblant os udi Armeen, end der nu er. En Bonde af Agde svarede Kongen, og sagde: Jeg var en Gang udi Strid med Kong Sverre, din Far-Fader, og, naar han saa talede, holdt Bønderne det ikke for no-

gen Møye og Tyngsel at følge ham; men vare redebon og villige dertil, og jeg siger i denne Sag, at den bliver den armeste og uselste Mand, som ikke følger sin Konge, om end større Nød og Fare paakom. Kongen drog til Byen med alle sine Folk, og der blev giort en hæderlig Procession imod ham, og alle vare glade ved hans Ankomst. Han lod tage de Breve fra Abbed Biørn, som han havde at føre for Hertugen, og vare skrevne til Paven og Keiseren, samt nogle Fyrster i Tydskland, som han meente at kunde hielpe noget paa hans Sag. Og det er at undre, at saa ypperlig en Herre kunde lade skrive saa skammelige Løgne, som han derudi havde indført. Og, endskiønt Abbeden for en Deel Breve havde forbrudt sit Liv, saa gav dog Kongen ham Pardon, og førte ham med sig Øster i Landet.

Kongens Raad og Læns-Herrer raadede Kongen at blive i Bergen Paasken over, samt give de Bønder Forlov, som han havde, og udbyde andre i Steden af heele Gulatings Laug: Men Kongen vilde ikke, og sagde, at han vilde skynde sig til sine Folk og gode Mænd, førend de bleve ødelagde for ham, og han vilde drage Øster, om han endog havde kun eet Skib, og dersom ingen vilde følge ham, vilde han bede Gud, at han engang maatte faae Evne og Magt at straffe dem derfor. Dernæst lod Kongen sin Søn, Hagen, antage til Konge i Bergen, og giøre Undersaatterne en Eed om at vedligeholde Lov og Ret. Og alle Læns-Herrerne med de fornemste Mænd giorde ham deres Eed. Ligeledes soer alle Undersaatterne af Norge, Orknøi, Hietland, Færøe og Island ham Huldskab og Troeskab. Siden lod Kongen forkynde, at han vilde legge fra Byen paa Langfredag, da enhver skulle søge sit Skib, og hvo der forsømte sig, eller blev tilbage, skulde straffes, som en Lands Forræder. Han lod da Skibene om Fredags Morgen legge ud til Florevaag, og siden til Grœningesund, hvor han laae Paaske-Dag over, og lod giøre 2 Tieldinger, under hvilke han lod holde Messe for sig. Han havde ikke uden 10 Skibe. Da de havde en skarp Sønden-Vind imod sig, sagde nogle, at det var en Straf af Gud, fordi Kongen ikke vilde blive i Byen den dyre Høytid over; Hvilket da Kongen fik at vide, blev han fortørnet, og holdt sig nogen Tiid taus: Men efter Messen var han glad og mild imod Folkene, og bad dem være ved et frit Mod, Gud kunde vel give dem en god Reise.

Hertug Skuli var i Oslo, og samlede daglig mange Folk. Han sendte Villem af Torge og Tore Smalbeen paa Palme-Søndag til Borgesyssel med Skibe, og vilde selv drage over Land Øster til Valdisholmen. Da Arnbiørn

Arnbiorn Jonson fik det at vide, lod han udsætte sine Skibe, og drog for Oslo-Fiorden. Da han kom i Borger-Aae, mødte ham Varbelgerne, som Hertugen havde udsendt: Men han jog dem paa Landet, og tog deres Skibe.

Arnbiorn, som i sin Tid havde haft megen Møye og Arbeyde, og var nu en gammel Mand, blev syg, og laae ikke længe, forend han døde, hvilket Kongens Mænd holdte for en ubodelig Skade: Thi udi hans Tiid havde der ikke været hans Lige iblant Læns-Herrerne i Norge. Da Hertugen kom til Valdisholm, laae han der ikke længe, forend den blev opgiven, og han fik der mange kostbare Ting, som vare ham kiærkomne. Siden drog han til Oslo igien, og det syntes da, at ingen her i Riget kunde giøre ham Modstand. Peter, Hertugens Søn, drog om Paasken med mange Folk op paa Hedemarken.

Da Kong Hagen laae i Græningesund, som for er meldt, kom Gudleg Eiding paa en Skude Øster fra, og indberettede Kongen Arnbiorn Jonsons Død, samt at hans Mænd og Tienere i Vigen vare meget twivlraadige, hvad de skulde giøre, om han ikke selv kom til dem. Anden Paaske-Dag lagde Kongen ud af Græningesund med sin heele Flode, selv var han paa en Jagt, hvilken han lod roe for de andre hen i Santødro, og hørte der Messe. Da Messen var til Ende, saae de, at der blev hidset Seil paa hans Skib paa Haarsøe, de fik da den Dag god Vind, og seiglede til Hvitingsøe. Om Tisdagen seiglede han til Skierrandsund, og endskiønt Roeret paa Kongens Skib gik i Stykker uden for Ovinisfiorden, styrede han det dog med det Stykke, som var tilbage, samt med Aarer indtil Skierrandsund, hvilket blev holdt for et stort Jertegn. Om Onsdagen seiglede de til Esienæs Øer, anden Dag ind imod Vigen (det er, Øster mod Oslo-Fiorden) og lagde ind ved Slatrands, hvor Kongen fik at høre, at alle Varbelgerne vare i Oslo, og agtede sig til Tønsberg, samt at Greve Knud med Læns-Herrerne og Krigsfolket laae færdige ved Jarlsøe at seigle Nord til Kongen, og at nogle vare tilbage paa Slottet. Kongen sendte da strax Bud til dem til Tønsberg, at han var kommen. Da han kom i Varsund, tøvede han der saa længe, til alle hans Skibe kom til ham. Derfra seiglede han indtil Grindholmsund. Der kom til ham Gudbiorn Bonde, Monam Biskops Søn og Ifver af Skeidehof, og sagde ham, at Greve Knud og Birkebeenernes heele Armee laae ved Jarlsøe og bade ham legge derhen. Kongen sagde: Efterdi Gud har givet os denne gode Vind, da troer vi, at det er Seyer-Vind: Vi vil derfor betiene os af den, og de maa

 komme

komme efter os, hvem der vil. Da Kongen kom igiennem Sundet nær ved Jarlsøe, lod han blæse i sin Trompet. Da Birkebeenerne, som laae ved Øen, hørte det, reve de Tieldingen ned, og seiglede strax ind efter Kongen, som sendte en Jagt ind til Tønsberg, og lod tilsige, hvem der skulde forvare Slottet, og hvem der skulde følge ham. I Vediosund tøvede han, indtil Greven kom til ham med sine Skibe, og seiglede siden med heele Floden indtil Sigvalds Stein, hvor Vinden sagtede sig, og saasom det var silde paa Dagen, roede de i Mørket indtil Næs-Odden. Nogle sagde da, at Hertugen var dragen af Byen, andre, at han var i Byen.

Da Kongen kom indtil Næs-Odden, ordinerede han, hvor enhver af hans Folk skulde legge til med Skibene. Gundbiorn Bonde og Peder Povelson med nogle flere Anførere Norden fra Landet befoel han at drage Vester om Hovedøe, og legge til ved Gylien, og paa Øster om Fresie-Broe, for at tage imod Varbelgerne, om de kom der frem. Greve Knud og Vigboerne skulde legge ind til Bryggen, skermydsere med Varbelgerne, og opirre dem: Men Kongen vilde selv legge til ved Egebergsleding (eller Stad) Sønder for Træleborg, og saaledes gaae til Byen, og de skulde ikke legge ind omkring Hoved-Øen, førend de saae Kongen komme oven fra Bierget ned mod Byen.

Kongen lod nogle Speidere drage ind om Natten til Hoved-Øe, at efterforske al Ting, og da de ikke kom saa snart igien, som han vilde, drog han selv ind om Natten til Øen i en liden Baad: Men da der kom en stor Storm og Mørke paa, drog hans Speidere ham forbi, kom til Skibene, og vidste ikke, hvor han var bleven: Hvorudover der blev en stor Bevægelse iblant Kongens Folk, førend han kom igien, og saaledes bleve de hindrede fra at legge ind til Gylien, som de havde foresat sig. Kongen lod sin Søn Hagen blive tilbage ved Hoved-Øe paa en vel-beseglet Jagt, tillige med 2 andre Jagter, samt hans Prædikant M. Villem, Ingemund Kolbeinson, Anders Kieft og Peter Musa, og bad dem tage vare paa Øen, og hvis de mærkede, at det gik ham selv ulykkelig, og han tabte Slaget, skulde de skynde sig ud af Fiorden, og ikke troe Vigboerne, men drage ufortøvet til Bergen, og siden gribe til de Raad og Midler, som Gud gav dem i Hænder. Han gav sin Søn, den unge Hagen, mange deilige Lærdomme og Formaninger, da han skiltes fra ham. Derefter lagde Kongen ind til Egebergs Stad, og da de kom saa nær, at de saae Byen, talte han for sit Folk efter den Maade, som Kong Sverre pleyede, og sagde.

Det

Det er vel de fleeste af eder vitterligt, hvad Handel der nu en lang Tiid har været imellem Skuli Hertug og os, og en Deel Sager har vel været af Vigtighed, men en Deel har ikke været af stor Betydenhed, og endskiønt det vel kand være sandt, at een sielden volder, at toe trettes; saa har han dog stedse af Begyndelsen ved adskillige Practiqver og Underfundighed staaet efter vort Verste. Ikke desmindre har vi taget imod Forlig af ham: Men foruden alt andet, som han har giort os imod, har han ladet sig give Konge-Navn, og fort os en Krig paa, uden at give os tilforn tilborlig Advarsel, eller opsige den Fred og Forlig, som var giort imellem os: hvilket aldrig tilforn er hort i Norge. Siden har han sendt sine Folk allevegne ud, og ladet dræbe vore soerne Mænd og Sverdtagere, hvor de fandtes, og ovet meget Mord og Vold imod dem, som gierne vilde med Ære tiene baade ham og os, samt vare uskyldige, og ikke tænkte paa nogen Fare, ja de maatte ikke engang nyde Kirke-Fred eller nogen Barmhiertighed: Dessforuden har han udsendt sine Folk med 14 Skibe, for at myrde eller indebrænde os og vore Born, hvor de kunde overkomme os (dersom Gud havde tilstedet dem det) og har han nu faaet saa stor Fremgang i sit onde og ubillige Forsæt imod os, at man neppe tilforn har hort sligt, i sær, siden vore Folk fandt ham ved Lakka, hvor vi leed stor Skade, og mistede mange gode Mænd, hvilket deres Paarorende og Venner seent forglemmer eller forvinder: Hvorfore vi beder og formaner eder alle, som her ere forsamlede, at I eendrægtelig holder eders Troe og Love imod os, kommer eders Slægt og Venner ihu, og tænker paa den store Skade, som Varbelgerne har giort os: Thi vi harden Troe til Gud, at det snart skal blive anderledes imellem os og dem. Lader derfor enhver see i eders Fremfart, at I tænker paa eendrægtelig at hevne den Uret, som os skeer af dem, og at forsvare eders Liv og Gods hver paa sit Sted. Betænker ogsaa, at, endskiont Hertugen har mange gode Mænd og duelige Folk hos sig, saa har vi dog de beste og meest udvalgte Folk i Landet med os, samt af den beste og fornemste Slægt. Det var os derfore en stor Skam og Vanære, at lade os undertvinge af dem, som allevegne burde tiene os. Dernæst troftede han Folket, og opmuntrede dem til Frimodighed, samt anforte den Tale, som Kong Sverre pleyede at bruge til sine Folk, naar de skulde stride: Karl spurgte sin Son, da han drog i Strid, hvorledes han vilde opfore sig i Slaget, om han vidste, at han skulde blive der? Sonnen svarede: Hvad skulde jeg vel andet giore, end slaae tappert fra mig, og doe med Ære. Han spurgte videre: Hvad? om du vidste, at du

 skulde

skulde komme derfra med Livet? Han svarede: Jeg havde da billig Aarsag at slaae tappert fra mig, og forsvare mit Liv. Nu er her, sagde Kongen, ikkun eet af disse 2de Vilkaar for Haanden, og der er intet 3die at udvælge. Siden underviiste han Folket, hvorledes de best skulle bruge deres Vaaben, naar de mødte Fienden, saaledes at deres egne Vaaben ikke skulde skade eller hindre dem, og de skulde see vel til, at de kunde kiende deres eget Selskab, og bruge det gamle Birkebeenernes Løsen: Fram Christen Mænd, Kors Mænd, Kongens Mænd.

1239. Da Kongen med sine Folk kom frem paa Bierget mod Byen, begyndte det at blive lyst, saa at de kunde see, hvorledes det stod til i Byen. Det var da gandske stille, og ingen rørte sig i Byen. Derpaa sagde Kongen: Vi frygter, at Varbelgerne har faaet Kundskab om os, og ere dragne af Byen. Da kom Kongens Skibe, som skulde legge til Bryggen, ind omkring Hoved-Øen, hvilket da de saae i Byen, løbe de til Storm-Klokken, og ringede: Hvoraf Kongen mærkte, at Varbelgerne vare i Byen. Dernæst saae de meget Folk løbe omkring i Byen. Varbelgerne sove hist og her, og da de vaagnede, løbe de sammen paa adskillige Steder, dog meest til Kongens Gaard, hvor Hertugen var, og sagde ham, at Fienderne vare for Haanden. Hvorpaa han stod op, iklædte sig, greb til Vaaben, og løb ud paa Gaden, og siden til St. Halvards Kirke, hvor hans Folk kom til ham, og talede om, hvad det monne være for Krigsfolk, som der kom: De fleeste sagde, at det var Greve Knud og Læns-Herrerne: Hvorudover Hertugen resolverede at drage ud til Galin-Bierget med alle sine Folk, hvor de vilde oprette deres Slagt-Ordning. Arne Ruffa bar Hoved-Fanen, og sagde: Det er Skam, at vi lader Greve Knud tage vore Heste og Klæder, som ere i Byen: Hvorpaa Hertugen deelte sine Folk, og lod Olaf af Vigdal drage ned med en Deel af Folkene giennem den vestre Gade. Selv drog han ned mod Halvards Kirke, og sendte Halvard Stue med mange Folk til Broen, at forvare den saaledes, at ingen kunde komme derover.

Kong Hagen var paa Bierget oven for Byen, og Birkebeenerne saae, at Hertugen med sine Folk vare paa Galie-Bierget: Hvorfore de i en Hast droge ned til Byen. Tostein Heimnæs bar Kongens Fane, som længe havde tient Kongen troelig og vel. Kongen bad Tostein, at han ikke skulde drage saa hastig; thi det var ikke got for dem, som vare tunge til Fods i Armeen. Aarets Tiid var da saaledes, at Sommers Dag indfaldt paa Paaske-Dag, og dette skeete næste Løverdag efter Paaske. Al Frosten var

da

da af Jorden, saa at den var blød og leeragtig, og Birkebeenerne gik i Leer op til Knæene. Da de kom til Broen, var den udkast, saa at 5 Mænd kunde holdet dem tilbage, siden der vare ikkun 5 Bielker langs efter hinanden, paa hvilke de maatte gaae over. Og Kongen udnævnte 40 Mænd til at gaae foran Fanen, og de gik over, den eene efter den anden. Da Folkene vare komne over, drog Kongen op ad Gaden i sin Orden, indtil han kom jævnsides ved Gutorm Erlends Gaard. Gutorm kom ud mod Kongen med en Kaabe over sig, og sagde: Gud bevare eder vel, Herre! Thi I kommer med saa faa Folk, Varbelgerne ere her oven for eder, og staaer rangerede for at tage mod eder. Vilde Gud, at jeg var nu saa frisk, som da jeg fulgte eder i Værmeland. Kongen sagde: Gud lønne dig, Gutorm, for din gode Villie, her kommer vel strax flere Folk til os, gak du kun ind igien. Da kom strax Sigurd, Kongens Søn, til ham, og havde reist Nat og Dag Norden fra efter Kongen, som blev meget glad over hans Ankomst. Siden gik de sammen frem ad Gaden.

Da de kom op til Asbiorn Kops Gaard, var Arne Rufva der med Kong Skulis Fane og de beste Krigsfolk. Kongen bad sin Trompeter blæse, og han blæste 2de Gange, men ikke ret høyt. Kongen sagde: Bedre blæser Hvelpen paa Bergens Brygge for ingen Penge, end du: Siden blæste han meget bedre. Kongen gik forrest paa en Mand nær. En Deel af Varbelgerne vare paa Kirke-Gaarden, og sloge længe med Steen, siden brugte de Skud: Men Kongens Fane blev først frembaaren: Da begyndte Varbelgerne at flye, som vare uden for Kirke-Gaarden. Da Arne Ruffa og Villem af Torge, og de andre paa Kirke-Gaarden saae det, sloge de saa tykt med Steen, at ingen kunde see op.

Da søgte mange af Birkebeenerne ind paa Kirke-Gaarden til Arne og Varbelgerne, baade Isver af Holm, Isver Dyre og Tollag Bose: Men siden der var Steen nok, sloge Varbelgerne dem ud fra sig igien med Storm og Skud: hvorfore Birkebeenerne giorde stærkt Angreb, og Varbelgerne forsvarede sig tappert. Da Alf af Lefvestad saae, at Birkebeenerne vilde indringe dem, søgte han ud af Kirke-Gaarden til Alaen med nogle flere, hvor han værgede sig tappert, og faldt omsider ved Alaen.

Da søgte Kongen op efter dem, som havde flyet Østen for Kirke-Gaarden, og da blev Eisten Suudram slagen med flere Varbelger. Men een Mand faldt af Birkebeenerne, og nogle bleve saarede. Der fandt han mange Varbelger, en Deel paa Kirke-Gaarden, en Deel ved Smede-Husene, som

som forsvarede sig tappert med Steen og Skud, saa at mange Birkebeener bleve saarede, og Biorn Hest blev der slagen, som var en duelig Mand, og var en Broder af Karle Svang og Sigurd Skielge.

Olaf Vigdal med sit Selskab modte de Birkebeener, som kom af Skibene, og en Deel Varbelger vare inde paa Bispe-Gaarden, og sloge Steen ned af Muren, saa at det ikke var got at søge til dem, som stode paa Gaden: Men tilsidst vigede Olaf med sin Fane Norden op ved Kirke-Gaarden: Men Arn Tinfson, Hertugens Marsk, flyede Nord i Nonne-Klosteret og løb der i Kirken med sine Folk.

Da Kongen kom op ved Kanike-Gaarden, holdt Hertugen der paa sin Hest, og havde mange Folk hos sig. Bag ved Kongen vare mange Varbelger paa Kirke-Gaarden, som der havde rangeret sig igien, saa at Kongen var da ilde ankommen og i stor Nød, om de havde anfaldet ham: Thi Birkebeenerne stode lavt nede, og Hertugen havde al Fordeelen fra dem: Men Gud hialp Kongen, at de ikke torde angribe ham. Der samlede sig strax flere Folk til Kongen, af hvilke han lod nogle drage tilbage mod Varbelgerne, som vare ved Kirke-Gaards Stenten, selv drog han op med sin Fane mod Hertugen. Der blev en haard Strid ved Kirke-Gaards Stenten: Thi Birkebeenerne giorde stærkt Angreb, og Varbelgerne værgede sig tappert med Steen og Skud og alle Slags Vaaben. Til sidst, da de ikke længere kunde giøre Modstand, søgte de i Kirken, og lukte Døren for sig.

Da Hertugen, som holdt paa sin Hest, saae dette, bad han sine Mænd gaae hurtig frem. Sone Sikker stod hos ham, og sagde: Her holder Kongen selv for os med sin Fane. Men Hertugen sagde: Vi skal derfor ikke desmindre hurtig gaa frem, og han gav sin Hest af Sporerne: Men da Sone tog i Tøylen, og holdt Hesten, skiøde Birkebeenerne nogle Spyd imod Hertugen, og da de ikke rammede ham, vendte han strax om igien, og flyede med alle sine Folk.

Kongen befoel Tostein Heimnæs at drage efter Hertugen: Dernæst samlede han sine Folk, og vilde angribe Varbelgerne, som endnu vare paa Kirke-Gaarden, og giorde Modværge: Da bleve der mange slagne af Varbelgerne. Olaf Vigdal med sine Folk, og nogle andre, flyede ind i Halvards Kirke. Algout blev der slagen, og Veset hans Broder blev saaret. Da Hertugen kom op paa Steile Bierget, og mange af hans Folk forsamlede sig til ham, vilde han blive der: Men, da han saae, at Gudi Jonson var kommen med sin Fane til Torstein, flyede Hertugen op i Landet, men de Folk,

Folk, som han havde hos sig, tillige med følgende Læns-Herrer, Baard Varg (Ulf) Baard Bratte, Erling Liodhorn og Veset Litle. Hertugen reed strax lige op til Hof til Amund Laugmand, og vilde der giøre Maaltiid. Varbelgerne giorde endda Modstand paa Kirke-Gaarden, og havde saaledes lavet det, at ingen kunde komme ind til dem. Da lod Kongen nedbryde et stort Plankeverk mellem Kanike-Gaarden og Provstens Gaard, hvilket foraarsagde stor Bragen, da det faldt, og Birkebeenerne raabte høyt: Hvorover Varbelgerne bleve forskrækkede, og de, som stode ved Stenterne, løbe derfra, saa at Birkebeenerne kom ind paa Kirke-Gaarden til dem, og hug Skiolde og Vaaben fra Varbelgerne, saa at mange faldt, og flere bleve saarede. Villem af Torge var ved den søndre Stendte. Ifver Dyre raabte til ham, og spurgte, om han vilde have Fred? Han svarede: Det er endnu uvist, hvem af os der skal behøve at bede hinanden om Fred, og han slog Ifver ved Øyet med en stor Steen. Derpaa sagde Ifver: Efterdi du udvælger det Verste, da skal du og faae det, og Villem blev strax dræbt. Man mærkte, at han af den Aarsag ikke vilde bede om Livet; fordi han tilforn var lemlæstet. Varbelgerne flyede til den søndre Stente i saa stor en Mængde, at de hindrede hinanden, og laae tre eller fire Mand høyt paa hinanden slagne inden for Stenten, og var da Seyeren vundet. Varbelgerne, som vare i Bispe-Gaarden, vilde løbe op i Halvards Kirke: Thi der var Gang fra Bispe-Gaarden indtil Kirke-Gaarden. Men Greve Knud og Birkebeenerne, som vare Vesten for Kirke-Gaarden, mødte dem, og ihielsloge mange af dem.

Da Kongen fornam, at Varbelgerne vare alle i Kirken, som endnu ikke havde faaet Fred, sprang han op paa en Hest, og med 300 Mand reed en halv Miil uden for Byen efter Hertugen: Men, da han ikke fandt ham, sagde han til sine Mænd: Dersom vor Svoger, Skuli, har draget denne Vey, da har han vel og foranstaltet det saaledes, at vi ikke faaer mange Heste, og disse ere saarede og trætte: Hvorfore Kongen vendte om igien til Byen: Thi han frygtede, at hans Folk skulde bryde Kirke-Fred mod dem, som vare i Kirken; hvilke havde saaledes tilsperret Dørren inden fore, at ingen kunde komme ind, og Birkebeenerne havde baaret store Tømmer-Stokke til Døren, og tillukt den uden fore, saa at ingen af dem kunde komme ud.

Arne Ruffa fik Fred, endskiønt han ikke kom i Kirken. Derefter gik Kongen til Bispen, og tog Afløsning for sig og sine Mænd. Siden giorde han Maaltid med Bispen. Da sad Arne Ruffa til Bords hos Tostein Heim-

næs, og i hvor vreed og grum Kongen end tilforn havde viist sig imod sine Fiender, saa var han dog nu saa mild og god, at han talede lige saa venlig med Arne, som med sine egne Mænd: Thi han beviste alle dem Naade og Gunst, som anmodede ham derom.

Følgende Dag bleve de slagne randsagede, og der laae hen ved 70 slagne for Kirke-Dørren, og andre Steder fleere, saa at der var i alt fuldne af Varbelgerne hen ved 300 Mænd, hvor iblandt vare mange ypperlige Mænd af Trondelagen, Baard af Guldrestad, Peter, Ifver Boldes Søster-Søn, Villem af Torge, Grim af Sande, og andre fleere. Kongen holdt Ting paa Kirke-Gaarden, og gav alle dem Livet, som vare i Kirken: Hvorpaa Folk gik af Tinget hen til Kirken, og hver tog sin Ven derudaf, og Kongen beskikkede dem iblant sine Folk, efter sin Villie. Siden lod han deele de slagne Varbelgers Gods imellem sine Folk, efter Landets Skik og gamle Vedtægt.

Kongen sendte Asulf af Østraat, Ifver Peterson, Arne Blak, Clemet af Holme, Olaf Kidlingsmule og Baard Groson med 15 Skibe Nord i Landet lige til Trondhiem, for at efterforske, hvorledes det gik til. De seiglede fra Oslo den 7 Dag, efterat Slaget havde staaet, og Kongen blev tilbage i Vigen.

Gregorius, Her Anderses Søn, Philippi Bagle-Konges Broder-Søn, havde Romerige i Forlæning af Kongen: Men 2 Aar, forend den Krig begyndtes, havde han uden Kongens Tilladelse draget fra sin Forlæning til Dannemark, hvilket Kongen forundrede sig over. Men da denne Krig begyndte, og Kongen syntes at behøve ham, sendte Kongen Bud til ham, og lovede ham stor Ære og Værdighed, om han vilde komme til ham igien. Gregorius drog da til Norge, og var med Kongens Folk ved Lakka, som ogsaa nu med Kongen i dette Slag: Hvorudover Kongen fattede stor Yndest for ham, og gav ham Borgesyssel i Forlæning. Gregorius var en viis Mand, og vel skikket til Forretninger. Siden drog Kongen til Bergen, og laae i Saltbiørnsund paa hellig Torsdag, og kom for Pinzedag til Bergen, hvor han blev om Sommeren.

Hertugen reed fra Amund Laugmand op til Molda om Aftenen. Siden drog han til Hedemarken, og, da han kom til Villingshof, havde han hen ved 100 Mænd med sig, og opholdt sig nogen Tid paa den hellige Øe udi Mios. Siden forespurgte han sig hos sine gode Mænd, hvad Raad han skulde gribe til; Veset Litle og nogle andre raadede ham at drage til

Østerdal, og siden til Marker, og de vilde inden en halv Maaned komme til ham med lige saa mange Folk, som han havde for Oslo. Men Baard Bratte og Erling Liodhorn med fleere, som vare komme af Trondelagen, sagde, at det ikke var dem beleiligt at drage over Skove, Marker og Fielde, men raadede ham at drage til Trondhiem igien til sine Venner, og siden forstærke sig til Soes: Thi det var Nordmændenes Maade at stride til Soes, naar det skulde gielde. Da dette Raad blev antaget og samtykt, drog Torgils Slidra og Veset Litle fra ham Øster til deres Slægt og Venner.

Hertugen drog Nord i Guldbrands Dalen med 90 Mænd, og da han kom til Iringe Broe, var Ogmund Krogedanz og Od Erikson samt Erik Tofte der for ham med Birkebeenerne, og vilde forsvare Broen. Hertugen reed til Broen, og lod blæse i sine Trompeter: Hvorudover Birkebeenerne, som tænkte, at han havde flere Folk efter sig, vigede, og gav ham Plads at drage over Broen. Siden holdt de en Skiermyssel med ham, og beskikkede 30 Mænd, som skulde skyde paa ham paa eengang: Hvorudover hans Skiold stod fuld af Pile, og han blev skudt igiennem det eene Been ved Anklen. Hans Hest, som var hvid, og kaldtes Foter, fik 7 Skud: Men Hertugen havde saa stærk en Brynie paa, at han ikke fik stor Skade. Sone Sikker forte hans Fane. Birkebeenerne droge op i en Dal i Klippen, og lod Hertugen ride forbi. To af Kongens Hof-Betientere bleve der slagne, Ifver Halmhus og Biorn Hof. Asvard Varbelgvilde udplyndrede Ifver Halmhus, men da Arne Lange, som forte Peters Hertugens Sons Fane, tænkte, at Ifver ikke havde faaet tilstrækkelig Bane-Saar, hug han til ham, men rammede Asvard, og hug den høyre Haand næsten af ham. Hertugen fik en anden Hest, som heed Gustav, paa hvilken han drog til Fieldet, og siden til Trondhiem, hvor han befandt, at hans Venner havde meget forandret deres Sind imod ham, og Tronderne beklagede sig, at de for hans Skyld havde mist mange af deres Slægt og Venner i Oslo, foruden dette, at Hertugens Mænd havde forrige Høst paa Oirer-Ting udladt sig med mange Poster, som vare Bonderne til stor Skade og Nakdeel, desforuden vare de og i Kongens Ugunst, ligesom de havde været i Raad med Hertugen til at giøre Opstand imod Kongen: Hvorfore de nu ingen videre Bistand vilde giøre ham imod Kongen.

Hertugen holdt sit Bord i Brodre-Stuen udi Nidros, holdt sig gierne eenlig, og talede lidet med andre. Han var og 3 Dage i Kors-Gilde, men talede ikke med nogen. Hans Venner sagde, at han handlede uviiselig i

det, at han ikke bedre tog sig vare. Han svarede, at Birkebeenerne kunde ikke i saa kort Tid drage imellem Vigen og Trondhiem. Men de sagde, at Kong Hagen havde tilforn draget imellem Trondhiem og Vigen snarere, end man havde tænkt. Han sendte da en Jagt ud paa Fiorden at holde Vagt.

Om Mandags Morgenen udi Gang-Dagene kom Asulf og hans Selskab med de 15 Skibe ind til Nidros, forend nogen vidste deraf. Clement af Holme lagde ind ved Bakke med toe Skibe. Men Asulf lagde ind til Byen med alle Folkene. Hertugen vaagnede, da Storm-Klokken gik: Hvorpaa han sprang op, tog sine Klæder og Vaaben paa, og lod alle væbne sig, som vare hos ham i Gaarden. Han sendte og sine Tienere toe Gange ud i Byen, og bad Varbelgerne og alt Folket at søge op til Kongens Gaard, hvor de vilde tage imod Birkebeenerne. Men Tienerne kom tilbage, og havde ingen faaet med sig, og de sagde, at alle Folk søgte i Kirken. Han spurgte da, hvad det beste Raad var? De svarede, at der stod en Jagt i Gaarden, paa hvilken han kunde fare over Aaen, og søge til Skoven: Thi der var ingen Broe over Aaen. Hertugen talede til sin Søn, Peter, og sine Mænd, og drog over Aaen med en Deel af dem. Men Peter søgte i Christ-Kirke, og ligeledes Baard Bratte, siden han var tung til Fods. Hertugen gik over til Skiellingehelle, og bad sine Folk gaa op til Erlingshøi, og forsøge, om de ikke kunde giøre Birkebeenerne nogen Afbræk, som vare gaaen der op: Men der vilde ingen høre ham: Thi enhver søgte til Skoven, og skiulte sig der.

Peter, Hertugens Søn, løb siden af Kirken op til Bispe-Gaarden, hvor han fik en Baad, og kom selv fierde over Aaen, og søgte til Øvre-Helgesetter, hvor han løb i et Huus, i hvilket nogle Qvinder sade, og badede. Han tog da slette Klæder paa, og vilde skiule sig der inde. Da Birkebeenerne kom i Byen, og randsagede, havde Baard Parg og alle Varbelgerne, som vare i Byen løbet i Kirkerne igien. Da Birkebeenerne fik at vide, at Peter, Hertugens Søn, var kommen over Aaen op til Helgesetters Kloster, sendte de en Mand ind i Bage-Huset, som kom ud igien, og sagde, at Peter var derinde: Hvorpaa de ledte ham ud, og dræbte ham. Han var en høy Mand af Vext og tyk, ligesom hans Moders Paarørende. Han var deilig og vel skikket, samt en god Klerk og troe Mand, men Varbelgerne syntes, at han ikke var saa dristig i Strid, som hans Forfædre havde været. Siden lode de hans Lig bære til Graven, og droge til Byen igien. Dernæst udsendte de Bud allevegne fra Byen, at opsøge Hertugen.

Hertu-

Hertug Skuli opholdt sig paa Skoven, og havde Bud til Helgesetters Kloster, at de skulde komme ham til Hielp. Da det rygtedes, at Birkebeenerne holdte Vagt rundt omkring Skoven, at han ikke skulde undkomme, droge de fleeste af hans Folk fra ham, den eene efter den anden. Erling Liodhorn begav sig i Klosteret paa Tuterøe, og tog en Munke-Kappe paa. Hertugen var to Nætter paa Skoven. Onsdag for Helge-Torsdag, da Kanikerne gik omkring med Korset, bleve Chor-Kaaber udførte til Hertugen og hans Mænd, og de gik med Munkene ind i Klosteret, Hertugen gav sig strax op til Taarnet med sine Mænd. Hvor der blev dem Mad og Drikke tilbaaren, samt Senge tillavede: Hvorpaa Hertugen vilde legge sig til at sove; Thi han var meget søvnig og træt.

Da Birkebeenerne fik at vide, at nogle Mænd havde gaaet med Chor-Kaaber til Helgesetter, tænkte de strax, at det maatte være Hertugen: Hvorfore de grebe til Vaaben, og droge over Aaen. Hvilket da Erke-Bisp Sigurd fornam, drog han op til Helgesetter, og mange af de Geistlige med ham, samt Byemændene og Kiøbmændene: Da Birkebeenerne søgte til Klosteret, skiød Hertugen og hans Mænd paa dem, alt hvad de kunde. Derpaa kom Erke-Bispen, og forbød dem at giøre Klosteret nogen Ufred eller Overvold. Men Birkebeenerne sagde, at her var Nødsfald for Haanden, saa at de maatte giøre det, enten det var ham med eller imod, enten han syntes ilde eller vel derom, Erke-Bispen bød Penge for Hertugen, at han maatte beholde Livet, og drage til Kongen. De sagde, at det ingenlunde kunde skee, med mindre han satte dem St. Olufs Stad til Pant paa, at han skulde drage til Kongen. En Deel vare saa hastige, at de ikke agtede, hvad Erke-Bispen sagde, men satte Ild paa Klosteret, og nogle vilde slukke den igien. Da Hertugen saae, at de vilde brænde Klosteret, bad han sine Mænd gaa ud. De gik da til Dørren. Hertugen gik ud, holdt Bukleren for sit Ansigt, og sagde: Hugger mig ikke i Ansigtet: Thi det sømmer sig ikke at giøre sligt ved en Regent. De hug strax paa Hertugen, og han faldt der tillige med disse hans Mænd, Sone Sikker, Øisten Orre, Aslag Dyndel, Halkield af Rygen, Halvard Kold, Bruse og Arne Marial. M. Berg, Hertugens Prædikant blev meget saaret, men blev dog lægt igien. Da Hertugen var falden, løbe de til, og vilde slukke Ilden, men de kunde ikke, saa at Ilden fik Overhaand, og heele Klosteret brændte op. Hertug Skulis Lig blev baaret paa en Skiold oven fra Klosteret til Byen, hvor det blev tillavet, og stod i Nicolai Kirke. Om Morgenen gik Asulf og Birke-

beenerne til Erke-Bispen, og begiærede Afløsning, og de fik med Nød udvirket at de maatte regnes iblant Christne Folk, indtil Kongen kom, og man fik at høre, hvad han vilde sige om saa afskyelige og dristige Gierninger. Derefter blev der giort Anstalter til Hertugens Begravelse, og hans Lig blev begravet med stor Pragt udi Christ-Kirke ved den søndre Side, paa det Sted, som han saa prægtig havde ladet pryde, over sin Broders, Kong Ingis Grav. Erke-Bispen med andre Geistlige og Klereciet, samt mange andre af de beste Mænd fulgte hans Lig til Jorden, da han havde levet 51 Aar.

Hertug Skulis Mænd og Venner sørgede meget over hans Død: Thi han havde gode Gaver til at insinuere sig, efterdi han var mild og beleven i daglig Omgængelse, samt rund og gavmild imod sine Venner, saa at han nægtede dem ingen Ting. Han forfremmede og ophøyede mange til stor Ære og Værdighed. En Deel hialp han til rige Giftermaale, og i andre Maader hialp sine Mænd og Tienere. Han gav sin Paarørendes Sæde-Gaard, Reine, til et Kloster, og lod der bygge en skiøn Steen-Kirke, samt stiftede der et Nonne-Kloster, og lagde meget Gods og Indkomster dertil. Han giorde og meget andet got, og viste store Manddoms Bedrifter som ikke her ere beskrevne.

Han var høy og rank af Vext, havde et deiligt Haar, et reent og klart Ansigt, samt deilige Øyne. Han var lystig og skiemtsom, veltalende paa Tinget: Thi han havde et reent og klart Maal. Han var og begavet med alle de Dyder, som pryder en Fyrste, saa at det var i alles Munde, at der ikke var født saadan en Mand i Norge, uden de, som vare af Konge-Slægten paa Sværd-Siden. Men hans onde Foretagende imod hans rette Herre og Konge, samt egen Svoger, fordunklede alle hans Dyder. Hertugen havde en ung Søn efter sig, saa at der var Forhaabning om, at hans Slægt og Afkom skulde endnu blive en Zirat for Norge.

1240. Kong Hagen blev den Sommer i Bergen, som ogsaa den følgende Vinter, som var hans Regierings 24 Aar. Om Vaaren derefter udi Fasten døde Kong Valdemar Valdemarson i Dannemark, som den Tid havde været den ypperste og navnkundigste Konge i de Nordiske Lande, og havde regieret i 39 Aar. Hans Søn, Erik, traadde til Riget efter ham, som havde regieret tillige med sin Fader i 5 Aar.

1241. Om Vaaren sendte Kongen Jon Tvistkalfven til Trondhiem, hvor han dræbte Sigurd Hitt, som ikke havde forligt sig med Kongen, og Gudi Jonson lod dræbe Arnfind Tolfson, som ey heller vilde begiere Fred og

Naade

Naade af Kongen. Et Aar derefter dræbte Biorn, Moises Søn, Jatgier Skald i Kiøbenhavn, som var kommen fra Sverrig, og havde draget der igiennem siden den Tid, da Gunnar, Kongens Paarørende, tog Breve fra ham udi Helsingeland, som før er meldt.

Kongen drog fra Bergen til Vigen, og da han kom til Sarpsborg til Gregorius Anderson, bad Gregorius om Cæcilia, Kongens Daatter. Kongen gav ham et got Svar, og det gik for sig nogen Tid derefter, som siden paa sit Sted skal blive meldet.

Kongen drog til Konghelle, for at finde Kong Erik i Sverrig, som da var oppe i Gotland: Thi Værmerne klagede meget paa Kong Hagen. Kong Erik vilde ikke møde ham; men sendte sin Svoger, Bering (som havde Ingeborg, Kong Eriks Søster,) til Kong Hagen.

Den Tid kom Keiser Frideriks Gesandt, ved Navn Mathæus, til Kong Hagen, med mange kostbare Foræringer, og selsomme Ting, som Keiseren sendte ham. Han havde og med sig tre Blaae-Mænd. Siden drog Kongen til Bergen igien.

I dette Aar døde Gregorius Pave i Rom. Og Innocentius blev Pave i hans Sted. Høsten derefter dræbte Givor Torvaldson Snorre Sturleson i Rogeholt paa Island. Om Høsten drog Kongen til Trondhiem, hvor han blev om Vinteren, som var hans Regierings 25 Aar.

1242. Følgende Vaar kom Gregorius over Fieldet til Trondhiem, og holdt Bryllup med Cæcilia, Kongens Daatter. Siden drog Kongen til Bergen, hvor han blev om Sommeren. Der kom Vræke Snoreson til ham, som var fordreven fra Island af Kolbein Unge og Gizor. Kongen pardonerede ham den Forseelse han havde begaaet, da han forhen seiglede af Landet imod Kongens Forbud: Dog sagde Kongen, at han havde bedre fortient at blive dræbt af Gizor paa Island, end hans Fader, som ikke skulde bleven dræbt, hvis han havde adlydet ham. Vræke blev hos Kongen den Vinter, og var i stor Naade. Dette var Kong Hagens Regierings 26 Aar.

1243. Sommeren derefter kom der Sendebud Vester af Landet til ham fra Sudero og Orknoi. Saasom han derfore havde mange Forretninger, blev han kun silde paa Aaret færdig at drage til Vigen, som han havde agtet. Da han kom til Jæderen, drev Storm ham ind til Stavanger, hvor da han en lang Tid havde opholdt sig, drog han til Bergen igien, og blev der om Vinteren, som var hans Regierings 27 Aar.

1244. Den Tid var Alexander, Kong Villems Søn, Konge i Skotland, en ypperlig Regent, som havde en umaadelig Lyst til Verdslig Magt og Vælde: Samme sendte to Bisper i Gesandtskab til Kongen, og lod ham sporge, om han ikke vilde oplade ham det Rige, som han havde udi Suderøer og de andre Øer, som ligger Vesten for Skotland, og Kong Magnus Barfod med Uret havde vundet fra Kong Malkolm i Skotland. Kong Hagen svarede, at, hvordan Forlig end Kong Malkolm og Kong Magnus havde giort med hinanden, hvor meget Magnus skulde have af Skotland, saa havde dog Malkolm ingen Ret udi eller Magt over Suderøerne eller de Øer, som der ligger under: Men Kong Magnns overvandt Kong Gudrek i Syderøe, og dermed lagde Syderøerne under sig, som vare hans Forfædres Arve-Lande. Da Kong Alexandri Sendebud havde faaet dette Svar, sagde de, at Kong Alexander vilde kiøbe alle Suderøerne af ham, og begierede, at Kong Hagen selv vilde vurdere dem for reent Sølv eller Guld. Kong Hagen svarede, at han ikke saa hastig trængte til Sølv og Guld, at han derfore vilde sælge sine Lande. Hvorpaa Sendebudene droge bort, og Kongen i Skotland sendte ofte Bud til Kong Hagen derom, og giorde sig stor Umage; men han fik intet andet Svar, end det samme.

1245. Denne Sommer var Kongen i Bergen, hvor Gizor Toraldson kom til ham fra Island, og Tord Kakali fik samme Tid Forlov at drage hiem igien til Island, da han udi tre Aar havde haft stor Trette med Kolbein Arneson udi Vestfiord, hvor han boede.

Om Vaaren drog Kongen til Trondhiem. Da kom Abbed Biørn i Landet igien, og sendte Bud for i Veyen til Kongen, for at bede, at han maatte nyde Fred og Sikkerhed, og lod sig forlyde, at han havde behagelige Tidender at indberette Kongen, Kongen lovede det, samt svarede mildt, og bad ham komme til sig naar han vilde. Da han kom til Kongen, bragte han ham Pavens Hilsen, tillige med et Brev, som han havde skrevet ham til, hvilket var det venligste Brev, der nogen Tid var skreven fra Paven til Norge.

Kongen drog til Oslo, og Abbeden med ham. Da døde Bisp Orm i Oslo. Kongen blev om Vinteren i Vigen: Men Abbed Biørn drog bort igien, og agtede sig hiem til Holm-Kloster: Men da han kom Nord til Sæløe, døde han.

1245. Dette var Kong Hagens Regierings 27de Aar, og, da han eftertænkte Pavens venlige Skrivelse, sendte han Bud til Erke-Bispen, hvilken da han kom, begierede Kongen, at Erke-Bispen med de andre Bisper vilde skrive Paven til, at de maatte krone Kongen. Erke-Bispen og de andre Bisper lode, som det behagede dem meget vel, og svarede at de gierne vilde giøre det, dersom Kongen vilde forøge deres Rettighed og Frihed, og giøre dem saadan en Eed, som Kong Magnus havde giort dem. Men Kongen svarede: Kongerne har saa længe givet eder Frihed og Rette-Boder, at der er lidet for os at legge til, og I har desforuden selv videre brugt og tiltaget eder den, end den har været eder lovet og samtykt: Dersom vi skal giøre eder saadan en Eed, som Magnus Erlingson, meener vi, at det vilde blive os til større Vanære, end Ære: Thi Magnus skiøttede ikke om, hvad han soer, paa det han kunde nyde det, som ikke med Rette tilkom ham. Men vi meener, at det med Guds Hielp ikke skal behøves at kiøbe det af eder, som Gud rettelig har kaldet os til efter vor Fader og Forfædre, og det maa I vissélig vide, at vi med Guds Hielp skal komme til at bære Norges Krone paa en ærlig Maade, saa at vi hverken skal kiøbe os den til, eller med nogen Vold og Krigsmagt tage eller røve os den til, saa at vi siden frit og sikkert skal kunde bære den med Ære, som andre kronede Konger i andre Lande, eller og den aldrig skal komme paa vort Hoved: Hvorfore vi vil oppebie den Tid, til Gud vil hielpe os dertil. Nogen Tid derefter sendte Kongen Gesandter til Paven, og begierede, at han vilde sende en Cardinal til Norge, som kunde giøre Kongen den Ære, at vie og krone ham.

1246. Vinteren derefter var Kong Hagen i Bergen i sin Regierings 29 Aar. Sommeren derefter kom Gizor og Tord fra Island, og underkastede deres Sag Kongens Dom. Tord havde kort tilforn været udi Slagsmaal udi Skoge-Fiord med Brand Kolbeinson, i hvilket mange af de beste Folk i Landet vare faldne paa begge Sider.

Om Høsten kom Kongens Gesandter tilbage fra Paven, og sagde, at en Cardinal var ventendes til Norge tilkommende Sommer, som, efter Pavens Befaling, skulde bevise Kongen al den Ære og Tieneste med Indvielse til Kronen, som han kunde og burde giøre. Strax derpaa lod Kongen Erke-Bispen tilkiendegive og befale, at han skulde tilsige Bisperne og Abbederne, samt de lærdeste Mænd i Landet, at de til den Tid skulde møde med ham i Bergen. Ligeledes sendte Kongen Bud til Lænsherrerne, Laugmændene, Hof-Betienterne og Befalings-Mændene, samt alle de fornemste i

 Landet,

Landet, at de skulde tillave og klæde sig paa det stadseligste, og tilkommende Sommer mode i Bergen til hans Kroning, og sende hans Skib til Engeland, at hente, hvad han behøvede til saadan en Hoytid, at han kunde imodtage og tractere Cardinalen, saaledes, som dem begge sømmede, og Kongen blev i Trondhiem om Vinteren, som var hans Regierings 30 Aar.

1247. Knud Jarl havde da været i Trondhiem 4 Aar, og havde 4 Læne i Trondhiem at regiere over. Han fulgte Kongen fra Trondhiem til Bergen med mange ypperlige Mænd.

Da Kong Hagen havde regieret over Norge i 30 Aar, drog han til Bergen, hvor han paa det prægtigste lod tillave mod Cardinalens Ankomst og sin Kroning. Da Cardinalen kom til Engeland, blev han vel modtagen af Kong Hendrik. De Engelske, som havde stor Had og Avind til de Norske, indbilte Cardinalen, at der ikke vilde blive ham nogen Ære og Godhed beviist i Norge for hans Umage og lange Reise, ja han vilde neppe faae sin Fode og Underholdning, og de afraadede ham høylig at drage til Norge, og foreholdt ham det store Havs Grumhed, samt de Norskes Haardhed og Uregierlighed. Cardinalen svarede: Da jeg forrige Gang var i Norge, horte jeg meget andet Got fra dette Folk, end I nu sige, og jeg befandt selv det samme, og det er mig sagt, at der ere mange gode Christne Mænd i Riget, samt en from, viis og venne-salig Konge: Deres Erke-Bisp har jeg seet og talt med, og hort, at der ere mange forstandige Bisper og andre lærde Mænd i Landet, altsaa er det ikke at tvivle paa, at der jo er noget andet got hos: Og jeg haver ikkun tvende Ærender til Norge: Det eene er, at prædike JEsum Christum for dem: Det andet at krone deres Konge med Guds Naade, efter Pavens Befaling. Ey heller frygter jeg for, at jeg skal fattes Kost og Tæring udi Norge. Derpaa gik han til Skibs.

Cardinal Wilhelmus kom til Norge Botolphi Dag, og kom i Land ved Sire: hvorfra han sendte Bud til Kongen om sin Ankomst, og strax derefter kom han seiglende ind paa Vaagen. Derpaa sendte Kongen strax Bud ud imod ham, og saasom det var silde paa Dagen, blev han paa Skibet om Natten, og sagde, at han der vilde bie, indtil Kongen kom til ham. Om Morgenen steg Kongen paa sit forgyldte Skib, Dragen, med sit Raad og Hof-Betientere, og drog ud til Cardinalens Skib. Ligeledes laade alle Læns-Herrer og Befalings Mænd ud imod ham med alle deres Skibe. Kongen og Cardinalen toge meget venlig imod hinanden, og lagde

saaledes ind til Bryggen, hvor Bisperne og Kanikerne samt alle Kloster-Folkene og Clericiet kom med Procession imod Cardinalen.

Kongen havde ladet tillave paa Christ Kirke-Gaard, at de der skulde forsamles, da de og alle vare tilstæde, begyndte Cardinalen sin Tale saaledes.

Det være eder alle vitterligt, at vi ere komne i dette Land, for at forkynde eder den Christelige Troe, og at krone eders Konge, og haver vor helligste Fader, Paven, ikke sendt nogen Præst, Munk eller ringe Mand til disse Ærender og Bestillinger at udrette; men os, som er Cardinal og Biskop med hans Fuldmagt at løse og binde, ligesom han selv Personlig var tilstæde. Siden prædikede han længe for Folket, gav dem Velsignelse, og bad hver gaae hiem til sit Huus og Herberg. Siden talede Cardinalen og Kongen med hinanden, og han lod sig ikke mærke med andet, end, at han jo gierne vilde giøre Kongen den største Ære, som han kunde, indtil Erke-Bispen kom, og Cardinalen talede med ham og Bisperne; da kunde man befinde, at han var bleven meget anderledes til Sinds.

En Dag sagde Cardinalen til Kongen udi Christ-Kirke, at, efterdi han begiærede, at der skulde bevises ham større Ære og Tieneste af den Geistlige Stat, end andre Konger her i Riget for ham var beviist, og over Landets Sædvane, saa skulde han og betænke Kirken og Kirkens Forstandere med nogen nye Rette-Bod og Friehed, og forlangte, at han skulde giøre saadan en Eed, som Kong Magnus Erlingson havde giort, der først blev kronet her i Landet. Kong Hagen svarede: Vi mærker vel, at I ikke taler det af eder selv, men har det af andre: Vi ville gierne unde den Christen Kirke og dens Tienere saadan Frihed og Rettighed her i Riget, som de have udi andre frie Kongeriger, hvor Kongen og den Verdslige Stat haver sin Ret og Værdighed saa frie og ubeskaaren, som den Geistlige. Og endskiønt nogen for os har lovet og samtykt, hvad de ikke burde, og som ey burde gielde eller holdes videre, end i deres Tid, saa vil vi dog ikke forkrænke vore Børns og Efterkommeres Ret og Frihed. Med faa Ord at sige: Dersom vi skal kiøbe Kronen af eder, vil vi heller miste den, og ingen Krone bære, end vi vil miste noget af vor Friehed, og I har ikke behov at begiere det oftere af os. Cardinalen lod sig sige, og lovede, at det skulde udi alle Ting være og blive efter Kongens egen Begiering. Derpaa lod han Erke-Bispen og Bisperne kalde til sig med Kanikerne og andre Geistlige, og gav dem Kongens Svar tilkiende, sigende derhos, at Kongen havde meere Ret at paastaa i denne Sag, end de Geistlige, og at han ikke oftere vilde begiere

 sligt

fligt af Kongen, men krone ham med saadan Ære og Herlighed, som en frie og uindskrænket Herre og Konge sømmede og tilkom.

Kongen gav Cardinalen mange af Landets Mangels Poster Religionen angaaende tilkiende, paa hvilke Cardinalen raadede Bod, og beskikkede, samt forbedrede, hvad han kunde. Han viede ogsaa Apostel-Kirken i Kongens Gaard.

Da Kronings-Dagen skulde berammes, vilde Cardinalen, at den skulde skee paa en Apostels Dag: Men saasom Kongen var af St. Olafs Slægt og Afkom, vilde han selv, at den Ære skulde vederfares ham paa St Olafs Hoytids Dag, og saasom der samme Tid paa Aaret faldt en langvarig Regn, blev der et stort Huus beredt til at holde Kronings Giæstebud udi, hvilket Huus Kongen havde ladet bygge ved Stranden, og var 90 Alne lang, og 60 Alne bred. Paa St. Olafs-Dag gik Kroningen for sig, som blev bivaanet af følgende Herrer: Cardinal Wilhelm, Erke-Bisp Sigurd, Bisp Arne af Bergen, Bisp Askield af Stavanger, Bisp Torkild af Oslo, Bisp Povel af Hammer, Bisp Henrik af Holle paa Island. Saa og følgende Verdslige Herrer: Hagen Hagensøn den unge Konge, Greve Knud, Junker Magnus, Sigurd Kongens Søn. Ligeledes følgende Raader og Lænsherrer: Gudi Jonsøn, Lodi Gunnersøn, Peder Povelsøn, Gunnar, Kongens Paarørende, Monam Biskops Søn, Find Gudisøn, Bryniolf Jon Dronnings Søn, Sigurd Biskops Søn. Der vare og 10 Abbeder, tillige med Erke-Degne, Provster og de fleeste af alle Kaniker i Riget, tillige med fem Laugmænd, Kongens Marskalk, Fogeder og Befalingsmænd over Lænene og Hovidsmændene over Kongens Hof med alle Hofbetientere og de fornemste Bønder af hvert Læn. Der vare og mange udenlandske Mænd. Saasom det samme Tid regnede baade Nætter og Dage, blev der giort Telte af rødt og grønt Klæde lige fra Kongens Gaard til Christ-Kirke-Dør, baade oven over og paa begge Sider, at man kunde gaae frie for Regn, og inde paa Kongens Gaard vare der opsatte Mark-Telte og Pauluner, at hver kunde gaae fri for Regn til sit Herberg.

St. Olafs Aften indfaldt paa en Søndag: Men paa Høytiden selv, da Fro-Messen var ude i Byen, blev alt Folket med Trometers Lyd opkaldt til Christ-Kirke. Og der gik 80 Hofbetientere udi Brynier, og vel bevæbnede foran Kongen, at holde Veyen ryddelig. Og Kongens Procession til Kirken skeete i følgende Orden, først gik Hofbetienterne, bevæbnede, som nylig er meldt; Derneft gik to Fændriker med to af Kongens Faner. Siden

Fo-

Fogederne og Befalingsmændene i Lænene, samt Kongens daglige Tienere og Kammer-Junkere, vel klædte og prydede: Derefter fremtraadte Raadet og Lænsherrerne med kostelig beslagne Sværde. Siden gik fire af Raadet, og bar en Skive imellem sig, paa hvilke Kongens Vielse-Klæder og hans Kongelige Klæder vare lagde. Derefter gik Kongens Søn, Sigurd, og Monam Biskops Søn, og bare hver et af Rigets Sølv-Spiir. Oven paa det eene Spiir stod et Guld-Kors, og paa det andet en Guld-Ørn. Efter dem gik den unge Kong Hagen, og bar Kronen, og Greven bar Sverdet. Siden gik Kong Hagen imellem Erke-Bispen og en anden Bisp. Efter dem fulgte den meenige Hob. Ved Kongens Gaards Port mødte de andre Bisper, Abbeder og andre lærde Mænd udi Procession, og begyndte at siunge det Responsorium: Ecce, mitto Angelum meum, og gik derpaa til Kirken. Cardinalen mødte ham udi Kirke-Dorren, og begyndte med sine Klerker at siunge, og fulgte saa Kongen til Alteret. Og, da Messen var siungen, gik Kroningen for sig, med saadanne Ceremonier, som dertil hørte. Efter Messen fulgte Erke-Bispen og alle de andre Kongen Hiem igien, udi samme Orden, samt lovede og takkede Gud. Siden aflagde Kongen sin Vielse-Dragt, tog sine Kongelige Klæder paa, og bar Kronen den Dag.

Derefter gik Kongen med Cardinalen til det Huus, hvori Maaltidet skulde holdes, og som inden til var prydet med kostelig Betrækning, besat med Guld og Perler, samt Silke og skiønne Tapetzerier. Sæderne bleve saaledes indrettede, at Kongen sad ved den eene Side inderst i Salen, og Cardinalen ved hans høyre Side. Siden sad Erke-Bispen og de andre Bisper derudfra. Men ved Kongens venstre Side sad Dronningen; dernæst hendes Moder, Frue Ragnhild, efter hende Frue Christin, Hagen Jarls Efterleverske, siden Cæcilia, Kongens Daatter, efter hende Frue Ragnfrid. Dernæst Abbedisser, Fruer og Jomfruer med andre hæderlige Qvinder.

Dernæst havde Abbeder, Priorer, Kaniker og andre lærde Mænd et Bord. Læns Herrerne (det er Raadet og Adelen) havde og et Bord for sig selv. Ligeledes havde Hof-Junkerne og Hof-Betienterne deres Bord, og siden alle de andre, hver efter sin Stand og Værdighed, saa at der vare 13 Rader med Folk langs med Huset, foruden mange udi Telte uden omkring Huuset.

Den første Ret indbar følgende Læns-Herrer, Monam Biskops Søn, Bryniolf Jonson, Gunar, Kongens Paarørende, og Sigurd Biskops Søn.

Det første Begere skiænkte den unge Kong Hagen for sin Her Fader, Kongen og Greve Knud for Cardinalen, Sigurd Bispkops Søn for Dronningen, og Monam Biskops Søn for Erke-Bispen. Siden gik hver til sit Sæde.

Efter Maaltidet lod Cardinalen begiere Lyd og Taushed af alle Giesterne: Hvorpaa han forklarede noget af den Christelige Troe for dem. Derneſt ſagde han: Gud være lovet, at vi nu har fuldbragt det, ſom os af vor helligſte Fader, Paven, og alle Cardinalerne er befalet: Thi eders Konge er nu kronet, og har nydt ſaa ſtor Ære, ſom ingen tilforn udi Norge har nydt, og vi takker Gud, at vi ikke lod os holde tilbage fra denne Reiſe af nogle, ſom ſagde, at vi ikke her ſkulde finde mange Menneſker, og at de ſom vi fandt, ſkulde i deres Opførſel meere ligne vilde Dyr, end Menneſker: Men nu ſeer vi her utallige mange Menneſker af dette Lands Folk, ſom have ſmukke Sæder og anſtændig Opførſel. Ligeledes ere her mange fremmede og udenlandſke Folk, ſamt ſaa mange Skibe, at vi aldrig har ſeet fleere paa et Stæd, og er det troeligt, at de har ført meget Gods hid til eder. Det blev os og ſagt, at vi ikke ſkulde faae ſaa meget Brød og Mad, ſom vi kunde fortære, uden lidet og ſlet. Men nu ſeer vi her ſaa ſtor en Overflødighed af allehaande got, ſaa at vi maa takke Gud. Nu befale vi Gud baade Kongen og Dronningen, Biſper og lærde Mænd, Adelen og alt Folket, og bede ham, at vi ſaaledes maa udføre vort Ærende her hos eder, at det kand ſkee ham til Ære, og eder, ſamt os til evig Glæde. Siden gik Cardinalen til ſit Herberg med ſine Folk. Kongen blev der efter nogen Tid hos ſine Gieſter, indtil der var taget af Bordene. Siden talede han til dem alle, og ſagde, at de vare ham alle meget velkomne, ſamt takkede dem for deres Lydighed og Velvillighed. Dette Gieſtebud blev ſaaledes holdt udi ſamme Huus i tre Dage, og alle Ting vare koſtelig og overflødig tillavede, ſaa at alle fik nok, og bleve vel tracterede. Siden holdt han Gieſtebud i Kongens Gaard i den Sal næſt ved Søen udi 8 Dage med alle de Fornemſte i Landet, Geiſtlige og Verdſlige, og han talede hver Dag med Cardinalen og Biſperne om Landets Nødtorft og Gavn.

Erke-Biſpen og Biſperne begierede atter, at Cardinalen vilde proponere for Kongen, at han ſkulde tillegge dem noget af ſin Kongelige Rettighed: Men Cardinalen vilde ikke, uden de lovede, at de igien vilde tillegge Kongen noget af deres Rettighed, naar han behøvede det paa Rigets Vegne. Dog begiærede de, at Kongen vilde afſlaae noget af Krigs-Styr og Udgift for

for Bonderne. Men Cardinalen begiærede, at de og ligeledes skulde afslaae og eftergive Bonderne noget af Tienden og Land-Gilden, samt anden deres Rettighed, hvilket da de ikke vilde, faldt denne Sag bort. Bonderne klagede da haardt, at Bisperne toge Kirkens Tiender til sig fra Kirken, hvilket Cardinalen forbod, og sagde, at Kirkerne skulde beholde deres Tiende og anden Rettighed ligesaa frie, som Bisperne deres Rettighed. Ligeledes klagede lærde Mænd, at Bisperne toge Gieste-Penge, naar de ikke kom til Præsterne, eller der i Lænet. Cardinalen sagde, at det var baade mod Guds og den Christen Kirkes Lov, at Bispen skulde tage Penge af Præsterne for Giæsterie og den Underholdning, som de vare Bisperne skyldige, oftere, end naar de kom der i Lænet, med mindre Bisperne vare syge, eller i Kongens eller Erke-Bispens Ærende: Hvorfore han gandske afskaffede det.

Siden klagede Bonderne, at Bisperne skattede dem, naar de indtoge Hoe eller Korn om hellige Dage, eller de droge Sild, naar de sogte til Land. Hvorpaa Cardinalen tillod dem, at de maatte bierge Hoe og Korn i Nodsfald paa hellige Dage, ligeledes fiske Sild, om de paa saadan en Dag sogte ind, undtagen paa de hoyeste Fester og hellige Dage om Aaret.

Han afskaffede og al Slags Jernbyrd, og sagde, at det sommede ikke Christne Mennesker saaledes at friste Gud, og formanede ham til at fore Vidne udi Menneskelige Sager, med meget andet got, som han beskikkede.

Efter Kong Waldemars Dod i Dannemark reiste der sig stor Dispute imellem hans Sonner, Kong Erik, og Abel, Hertug over Jylland: Derforuden havde de Danske en svar Krig med de Lybske: Hvorudover Kiobmænd og Soe-farende Folk leed stor Roverie og Overvold, naar de seiglede igiennem Dannemark. Udi Gronsund bleve nogle Nordmænds Skibe rovede, og ligeledes mange andensteds baade af Danske og Lybske: Hvorudover Kongen lod anholde nogle Danske, Vendiske og andre Tydske Skibe i Bergen, den samme Sommer, da Cardinalen var der, og lod alt deres Gods arrestere og tage i sin Forvaring. Kiobmændene sogte til Cardinalen, at han vilde giore Bon for dem. For hans Bons skyld gav Kongen dem deres Gods igien. Dog sagde han, at han ingenlunde længere vilde lade det gaae ustraffet bort, at hans Folk skulde saa uskyldig lide Rov og Overvold.

Samme Sommer blev Henrik viet til Bisp udi Holle paa Island.

Cardinalen sagde, at det var utilbørligt, at Islænderne ikke havde nogen Landsherre og Øvrighed over sig, hvilket uden Tvivl gav Aarsag til indbyrdes Mord og Krig: Hvorfore Bispen og Tord Kakali Islænder bleve efter hans Raad udsendte af Kongen, at de skulde bringe Island under ham, da de kom til Island, tog Tord under sig først den Part af Riget, som hans Farbroder Snore Sturleson havde haft, med alt hans Gods. Siden indtog han andre Parter af Landet under Kongens Navn. Da Tord drog Nord-paa Landet, blev han af sine Uvenner haardt forklaget for Bispen, og der kom saa stor Uvenskab mellem Bispen og ham, at de ey kunde blive forligte. To Aar derefter drog Bispen til Norge til Kong Hagen, og lagde sig i Venskab med Gizor Islænder, som end da var i Norge, og bad Kongen sende Gizor paa sine Vegne til Island at indtage Landet: Thi det skulde da bedre gaa for sig.

Da Cardinalen havde beskikket al Ting i Norge, som syntes at være meest fornøden, og givet sit beseglede Brev derpaa under Bands Straf, hvo der torde overtræde det, begiærede han Forlov af Kongen, som gav ham samme, og lod Gunar sin Paarørende følge ham Øster i Landet med fire Skibe, og aflagde baade ham og hans Mænd med anseelige Foræringer. Ligeledes uddeelte Kong Hagen anseelige Foræringer til Erke-Bispen og Bisperne, Raadet og heele Adelen, samt alle de fornemste, som vare komne til hans Kroning. Siden fulgte Kongen ud med Cardinalen til Florevaag med sin heele Skibsflode, og de skiltes ad med stor Kierlighed.

Cardinalen drog først til Stavanger, siden til Tønsberg og Oslo, og forbedrede alle Mangels Poster i Religions Sager. Dernæst drog han til Konghelle, og bad der stevne et almindeligt Ting. Og der kom mange ypperlige Mænd til ham af Gotland (Vester Gylland) og han takkede Gud, fordi han kom til Norge. Siden drog han til Sverrig, og derfra til Rom igien.

1248. Kong Hagen giorde sig færdig mod Høsten at drage til Vigen, hvor han agtede at blive om Vinteren. Der kom da til ham Harald, Kongen paa Mona (eller Moon) udi Suderøerne, Kong Olaf Gudrodsøns Søn, og drog Øster med Kongen i hans Regierings 31te Aar.

Den Tid var Erik Erikson, Kong Valdemars Søster-Søn i Dannemark, Konge i Sverrig, og Greve Ulf Karlson havde meest Haand i Regieringen udi Sverrig. Da samme var Kong Hagens gode Ven, fraraadede han meget Kong Erik, som vilde føre Krig for den Brand, som Kong Hagen

Hagen havde giort i Værmeland. Men der vare mange Svenske Herrer som raadede Kongen til at hevne det.

Magnus Byrgeson Mandeskiold eller Manskiold, som havde Kong Eriks Søster, havde da stor Anseelse og Myndighed i Sverrig.

Den Vinter, da Kongen var i Oslo, kom Ifver Torsteinson af Dale til Kongen, paa Kongens Vegne i Sverrig, og spurgte ham, hvad Opreisning han vilde give de Svenske Adelsmænd for den Ufred han giorde i Værmeland? Kongen svarede: Det var ikke af Lyst vi giorde det farlige Tog ind i Værmeland, og brændte for Værmerne, ey heller havde vi draget over Eida Skov i det Forsæt, dersom Værmerne ikke havde udgiort og understøttet saa mange Røver-Bander imod Norge, til at røve og myrde: hvorudover vi mistede mange duelige Mænd. Men efterdi I taler derpaa, da synes mig raadeligst, at vi Konger selv moder, og giver hverandre vor Meening tilkiende herom, da vi enten kand blive forligte, eller Gud kand giøre nogen anden Ende herpaa: Og vil vi holde dette Mode i Konghelle, Øster ved Rigs Grændserne udi tilkommende Sommer, om eders Konge finder det for got. Derpaa drog Ifver bort igien, og de Svenske sendte Bud tilbage, at de følgende Sommer vilde mode i Konghelle.

Da Kongen var i Vigen, begierede Kong Harald af Mona Cæcilia, Kongens Daatter til Hustrue, som Her Gregorius Anderson havde haft: hvilket befaldt Kongen vel, saa at Kong Harald blev troelovet med hende, og deres Bryllup skulde holdes om Sommeren i Bergen. Kong Hagen drog da til Bergen, og lod dem tilsige, som skulle være med til det Mode i Konghelle. Da kom og til Kongen Jon Dungadson og Dugald Ruderson, og forlangte, at Kongen vilde giøre dem til Konger over den nordre Part af Suderøerne.

Den 14de Nat for St. Hans Dag om Sommeren kom der Ild i en Gaard udi Bergen, som heed Strømmen, og saasom der i lang Tid havde faldet megen Hede og Torke, fik Ilden snart Overhaand. Kongen kom til med sine Folk inden for St. Peders Kirke, i den Tanke at hielpe Kirken, og faae Ilden slukket; Men det var dem ikke mueligt. Siden løbede til Mariæ Kirke, og vilde hielpe den: Men Ilden fik Overhaand, og angreb Slottet, hvor mange Mænd blev indebrændte. Da Kongen kom oven for Byen, var Ilden forfærdelig at see til. Bye-Folkene søgte at dæmpe Ilden ved Sand-Broen. Kongen gav sig derhen med sine Folk, og var der i stor Fare: Thi han vovede sig meget yderlig, og mange fik Skade af Ilden:

den: Kongen tog sig derfore desmere vare, og drog ud med en Baad til Kiøbmands Skibene, og laante store Kiedeler, hvilke han lod opbære fulde af Søe-Vand, og slog paa Ilden, hvormed de nest Guds Hielp og Kongens Lykke fik Ilden slukt. faa Dage derefter slog Torden ned i et Huus, i hvilket Kongens Søn, Junker Magnus var, og rev Taget deraf, nogle Favne langt, og var det Guds Naade, at Ilden ikke slog der ind, eller fattede i Huset; Men Tordenen slog derfra ud paa et Skib paa Vaagen, og flakte Masten fra oven og ned i Kiølen, saa at ingen saae, hvor Stykkerne bleve, og der blev dog ikkun en Mand dræbt af dem, som vare nede i Skibet, men Skibet fik ingen anden Skade. Byen var brændt lige inden for Sand-Broen, og ud fra den Gaard ved Vaagsbonden.

Nogle Dage derefter giorde Kong Hagen sin Daatters Cæciliæ Bryllup med Kong Harald i Suderøerne. Siden kom hans Folk til ham, som skulde følge ham til Konghelle, til det Møde, som han skulde holde med de Svenske.

Da Kongen kom til Eldøsund, gav han Jon Dugaldsøn Konge-Navn, hvorpaa han drog Nord igien med Dugald, og vilde drage hiem med Kong Harald: Men Kong Jon blev i Bergen, og Dugald drog Øster igien til Kongen, hos hvilken blev han den Vinter.

Kong Harald og Dronning Cæcilia seiglede silde om Høsten fra Bergen med et stort Skib og mange Folk; Men de bleve borte paa Havet med Skib og Folk, saa at ingen fik at vide, hvor de bleve. Det var Suderøe-Boerne en stor Skade, at de saa snart mistede den duelige Regent, som da var kommen i Svogerskab med saa mægtig en Konge.

Kong Hagen seiglede Øster med 30 Skibe og mange Folk, og laae længe i Dyngøe, hvor han biede efter Erke-Bispen og mange andre af hans Mænd. Kong Erik havde samlet mange Folk i Sverrig, og drog ned i Liødhus (Løse) med Ulf Jarl, og Herr Byrge, hans Svoger, samt andre adelige Personer og mange Folk, som alle vare ridende: Men, fordi Kong Hagen ikke end da var kommen, og de Svenske ikke vare vel forsynede med Levnets Midler, droge de op i Sverrig igien. Ulf Jarl blev syg, og døde samme Høst, hvilket var Sverrig en stor Skade. Strax derpaa giorde Kong Erik sin Svoger, Byrge, til Greve, som blev en ypperlig Herre i Sverrig, og havde den fornemste Haand i Regieringen udi Sverrig.

Kort efter Ulf Jarls Død lod Kongen og Byrge Jarl ihielslaae Herr Holmgier, Knud Langes Søn, Ulf Jarls og mange fornemme Herrers

Paa-

Paarørende, og Philippus, Herr Holngiers ypperste Raad blev forviist Sverrig. Samme var Greve Philippi Daatter-Søn, som blev slagen for Ager ved Oslo, og var Kong Hagens Paarørende.

Kong Hagen kom til Konghelle, efter at de Svenske vare bortdragne. Og siden de ikke der fandt hinanden, som de havde agtet, sendte Kongen Einer Smørbag og Provst Olaf op i Vester Gylland til Greve Byrge, at forhøre, hvorledes Kongen var til Sinds? Greven svarede vel, og sagde, sig gierne at ville være Kong Hagens Ven, samt begierede, at de vilde møde hinanden følgende Sommer ved Got-Elv, og de giorde Forbund og Venskab sammen. Sendebudene gave ogsaa Greven tilkiende, at Kong Hagen lod bede om hans Daatter Rikiza til sin Søn, den unge Kong Hagen: Hvilket behagede Greven meget vel, og han var derefter udi alle Maader venligere imod dem, end tilforn, og sagde, at han selv vilde tale med Kongen derom, naar de mødte hinanden.

Samme Tid døde Bisp Torkild i Oslo, og i hans Sted blev strax Hagen Skole-Mester viet. Erke-Bispen viede da ogsaa Hiervard til Biskop over Orkenøi, og drog siden hiem til Nidros. Den Sommer havde Erke-Bispen ladet bygge eller legge Grundvold til Christ-Kirke saa langt, som den nu er bygt Vester.

1249. Den Vinter blev Kongen udi Vigen, som var hans Regierings 32te Aar. Da kom hans Sendebud fra Gotland igien, og gave ham Rapport.

Da Kongen fik vis Efterretning om, at hans Svoger, Kong Harald, var bleven paa Havet, og ikke var kommen til Suderøerne, sendte han Bud til Kong Jon, at han skulde drage hiem, og tage vare paa alle Suderøerne, indtil han sendte nogen anden Regent derhen. Hvorpaa Kong Jon drog hiem.

Kong Alexander havde stor Lyst til Kongeriget i Suderøerne, og sendte ofte sine Mænd til Norge, for at faae samme Øer indløste: Hvilket han og havde giort denne Sommer: Dog havde han noget andet fore, som ikke var Kongeligt: Thi han samlede en stor Krigshær over heele Skotland, og agtede at undertvinge sig Suder-Øerne, og gav sine gode Mænd tilkiende, at han ikke skulde lade af, førend han lod sine Faner flyve Østen for Tursø Skiær, og fik undertvunget sig det Rige, som Norges Konge havde Vesten for Solunder-Hav. Han sendte Bud til Kong Jon, at han skulde komme til ham, og fire Skotske Grever gik i Borgen for, at han skulde drage frie og sikker frem og tilbage, hvad enten de bleve eenige om deres

Handel eller ey. Kong Alexander bad Kong Jon oplade for sig det Slot Biorne-Borg med de andre tre Slotte, som han havde af Kong Hagen i Norge, saa vilde han give ham mere Land i Skotland at regiere over, og blive hans troefaste Ven. Alle Kong Jons Venner og Paarørende raadede ham dertil: Men Kong Jon sagde, at han vilde holde den Troe og Love, som han havde soeret Kong Hagen, og ey saaledes opgive hans Lande: Hvorpaa han strax drog tilbage igien, og Nord til Liodhus.

Da Kong Alexander laae i Kilarosund, drømte han, at der kom tre Mænd til ham: Den første havde Kongelige Klæder paa, var tyk af Vext, rød i Ansigtet, og saae forfærdelig paa ham. Den anden var yngre, og meget deilig og kostbar klædt: Den tredie var større, end de andre, samt meget fremfusende. Samme spurgte Kongen i Vrede, om han vilde drage til Suderøerne: Han svarede: ja, og at han agtede at undertvinge sig det Rige. Manden svarede: Drag Hiem igien, det skal være dig tienligst.

Da Kongen fortaalte sin Drøm, raadede mange ham at drage Hiem igien: Men han vilde drage fort. Og strax derefter blev han syg, og døde. Hvorpaa Skoterne ophævede deres Forsamling, droge Hiem igien, og toge hans Søn Alexander til Konge i hans Sted. Syderøe-Boerne foregiver, at de tre Mænd vare St. Olaf Konge i Norge. St. Magnus Jarl af Orknø og St. Columbus.

Kong Hagen giorde sig færdig om Vaaren at drage fra Oslo til Konghelle, for at møde de Svenske efter Afstale. Kongen havde mange skiønne Skibe, vel udstafferede, og havde sin Paarørende Philippus Laurentsøn med sig. Kongen lagde ind i Elven med stor Pragt og Anseelse. Da Kong Erik fik det at vide, vilde han ikke bie de Norske Mænd, men reed op i Gotland igien, og Byrge Jarl tøvede i Liodhus. Da Kongen laae i Elven, kom Her Matheus til ham paa Greve Byrges Vegne, aflagde Grevens Hilsen, og sagde, at han var dragen op i Sverrig igien. Siden sagde han til Kongen: Greven meente, at I skulle møde hinanden venlig og fredelig; Men, da han spurgte, at I kom med saadan Magt, vidste han ikke, hvorledes han skulde forstaa det: Hvorfore han drog bort igien. Og Her Matheus talede ikke meere, men drog strax bort igien. Kongen talede med sit Raad og gode Mænd, og forundrede sig at Matheus drog saa snart bort igien. Gunnar Kongens Paarørende, som havde Borgesyssel i Forlæning, og stod i stort Venskab med Greven, foregav, at Greven nok kom tilbage igien, dersom Kongen sendte Bud efter ham. Kongen bad

da

da Gunnar ride til Greven med Torlag Bost, og tale længere med ham, end Matheus havde talt med Kongen. De rede til Greven, og da de fandt ham i Gotland, talede han meget vredt, og i særdeleshed ankede han derpaa, at Kongen kom saa sterk. Gunnar sagde, at Kongen giorde det ikke, af nogen Mistanke eller Underfundighed: Men det var hans Maade altid at reyse med gode Skibe, vel bemandede, og han bad Greven venlig, at han vilde drage ned igien, og tale med Kongen. Greven svarede, at han det ikke kunde giøre: Thi Kong Erik var dragen til Øster-Gotland. Gunnar sagde, at Greven havde meget at sige udi Regieringen, og at han var baade Konge og Greve over Landet. Kong Erik havde en vanskelig Udtale; Hvorfore Greven talte altid paa Kongens Vegne paa Tinget og i andre Forsamlinger. Greven lovede paa det sidste, at han vilde komme, og bad Gunnar drage ned til Liodhus, for at oppebie ham der. Da Gunnar kom tilbage og indberettede Grevens Løfte om at komme til ham, raadførte han sig med sine Mænd, og giorde sig færdig at drage op til Liodhus mod ham. Kongen lagde ind ved Toskbakke Vesten for Aaen, tvert over for Liodhus med sin heele Flode, og biede der, indtil Greven kom. Siden droge deres gode Mænd imellem dem, og talede om det Giftermaal imellem den unge Kong Hagen og Grevens Daatter. Derneſt sendte de hverandre Gisler, at de selv skulde møde hverandre, og Greven drog Vester over Aaen til Kongen; Hvorpaa de talede venlig med hverandre, og sluttede en fast Fred imellem Norge og Sverrig, at ingen skulde holde hinandens Fiender og Uvenner i sit Rige, som ogsaa, at den unge Kong Hagen skulde have Grevens Daatter til Hustrue, naar det syntes Kongen og Greven beleiligt at skulle skee. Derpaa skiltes de ad i stor Kierlighed, og Kongen drog til Tønsberg, og siden til Bergen. Samme Høst kom Bisp Hendrik af Island, og klagede paa Tord Kakali. Kongen havde sendt Brev til Island, og stevnet Tord til sig, og Kongen blev i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 33 te Aar.

1250. Om Vaaren fik man Tidende fra Sverrig, at Kong Erik var død, og at der var stor U-enighed iblant Indbyggerne, hvem de skulde tage til Konge igien. En Deel vilde have Valdemar, Byrge Jarls Søn og Kong Eriks Søster-Søn, fordi Kongens Søster arvede ham. Men Philippus, Kong Knud Langes Søn, ansaae sig, som nærmest til Riget, efterdi hans Fader havde længe været Konge i Sverrig med Kong Erik. Ligeledes meente Kong Magnus Brokkes Søn, at han var byrdig til Riget,

efterdi han var Kong Knud Erikſøns Daatter-Søn, ſom længe havde været Konge i Sverrig. Men Greve Byrge, ſom havde ſtorſt Myndighed og Anſeelſe i Riget, bragte det ſaa vidt, at hans Søn Valdemar blev antagen til Konge. Skiønt andre Herrer, ſom vare af Kongelig Blod, høyligen fortrøde derpaa.

Samme Sommer lod Abel ſin Broder, Kong Erik, dræbe ved Liſt paa St. Laurentii Aften, og lod ſig ſiden udvælge til Konge over Dannemark.

Kong Hagen drog om Hoſten til Trondhiem, hvor Biſp Sigurd og Tord Kakali fra Island kom til ham. Der vare da mange Mænd fra Island udi Trondhiem: Biſp Henrik, Gizor Torvaldſøn, Torgilds Skarde, Jon Sturlaſøn og Finbiorn Hilſøn, Semunds Sønner, Philippus og Harald med mange Folk og Tilhængere paa begge Sider. Biſp Henrik raadede Kongen, at ſende Gizor til Island, paa ſine Vegne: Thi Tord Kakali havde meere ſøgt ſit eget Gavn og Fordeele paa Island, end Kongens, og Biſpens Ord bleve troede i den Sag.

Den Vinter kom Her Knud Magnuſøn, Kong Hagens Paarørende, fra Sverrig, og blev hos Kongen om Vinteren med mange Folk. Kongen havde Greve Knud, Herr Knud og Erke-Biſpen, ſamt alle de beſte Mænd til Giæſt udi Julen, 1251. ſom var hans Regierings 34te Aar.

Samme Vinter ſendte Kongen Hagen Biorn, Moiſes Søn til Kong Abel i Dannemark med Breve. Kong Abel ſendte ogſaa Breve og Bud til Kong Hagen, og det blev beſluttet, at Kongerne ſkulde ſelv mode hinanden ved Rigs Grændſerne, for at afgiøre, hvad Kong Hagen havde at klage over de Danſke.

Samme Vinter kom ogſaa Kong Alexandri Geſandter fra Rusland til Trondhiem, og talede med Kong Hagen om den Ufred, ſom var imellem begges deres Skatlande, Finnerne og Karelerne, med meget Rov og Mord. Ligeledes komme de at ſee Kongens Daatter, Froken Chriſtin, og ſpurgte, om han vilde give Kong Alexandri Søn hende? Kongen ſvarede vel hertil, og ſendte Vigleig Præſtſøn og Borchert N. til Rusland med Kong Alexandri Sendebud. Da de kom til Holmgaard, bleve de vel modtagen af Kong Alexander, og de ſluttede Fred imellem deres Skatlande, ſaa at Finnerne og Karelerne ikke ſkulde giøre hverandre nogen Skade eller Overvold. Men den Fred blev ikke længe holdt: Thi ſiden Tatterne den Tiid ſtridede paa Rusland, ſaa blev der ikke meget ſvaret til det Giftermaal, ſom Kong Alexander

havde talt om. Men Kong Hagens Sendebud kom tilbage med anseelige Gaver, som Kong Alexander havde sendt ham.

Om Vaaren drog Kong Hagen fra Trondhiem til Bergen, hvor han blev om Sommeren tillige med Herr Knud. Da kom til Kongen Herr Philippes N. og Herr Philippus, Knud Langes Søn, og begierede, at Kong Hagen vilde assistere dem med Folk, til at indtage deres Fæderne-Rige, Sverrig: Men Kongen afslog deres Begiering, og sagde, at det var besluttet udi den Fred og Forbund imellem ham og Byrge Jarl, at den eene ikke skulde styrke den andens Fiender. Siden droge samme Herrer fra og til Tydskland, og forstærkede sig udi Pommeren, Venden og Meklenborg med Folk og Skibe; hvorpaa de droge til Sverrig, og paaførde Byrge Jarl en Krig.

Kongen sendte Bisp Henrik, Gizor og Torgild Skarde til Island, at imodtage den Part af Landet, som havde givet sig under Kongen, og forsøge, om de kunde faae de andre Parter af Landet bragt under ham. Sæmunds Sønner gave deres Part af Landet frivillige i Kongens Magt, og droge saa tilbage igien. Men deres Skibe bleve sønderslagne, saa at der ikkun fire Mænd bleve biergede. Bisp Henrik og hans Selskab dreve tilbage med deres Skib, som og blev sønderslagen, og de bleve i Trondhiem om Vinteren.

Kong Hagen seylede om Høsten til Konghelle at møde Kongen i Dannemark. Og mange vare af den Tanke, at der skulle bleven oprettet et Svogerskab imellem Kongerne ved en Mariage imellem Junker Magnus, Kongens Søn, og Kong Abels Daatter. Men Kong Abel kom der ikke, ey heller noget Bud fra ham: Hvorudover Kong Hagen seylede Øster til Monstersund, hvor han ved Kiøbmands Skibe blev underrettet om, at Kong Abel ikke var paa Veyen til Norge. Han seiglede derfra til Oslo igien.

Samme Høst var der stor Krig og Feide i Sverrig, og den efter Kongens og Grevens Accord berammede Tiid var nu for Haanden, at Kongens Søn og Grevens Daatter skulde holde Bryllup sammen: Men formedelst den Krig, som Greven havde med ovenmeldte Herrer, saae han sig ingen Tiid og Leilighed at komme til Bryllupet: Han resolverede derfore at sende sin Daatter Rikiza til Norge, geleidet af mange fornemme Herrer, som vare Bisp Lauriz af Skare, Bisp Magnus af Sverrig, og Greve Karl Ulfsøn, samt mange andre Herrer og velbyrdige Mænd, og gav hende meget Gods og Penge med sig, saa at dette Indtog var meget anseelig og prægtig. De fandt Kongen i Oslo, som med største Æres Beviisning tog imod dem, og lod strax deres Bryllup paa det prægtigste celebrere udi Oslo. Derefter

droge

droge de Svenske Hiem igien, hvilke imedens de havde været i Norge, havde Byrge Jarl holdt en Trefning med Herrerne Philippus N. Philippus Knudsøn og Knud Magnussøn ved Herrevads Broe, og havde ladet dem halshugge tillige med mange af deres Tilhængere, særdeles de Tydske: Men de Svenske gav han Pardon, og dermed fik den Krig Ende. Men alle døm̄te ikke ligedan om denne Grevens Gierning.

Kong Hagen holdt stor Venskab med Keiser Friderich, som før er meldt, og de sendte ofte Bud til hverandre med anseelige Foræringer: Men, for den Ufred, som Kong Hagen en lang Tiid havde havt af de Lybske med Røverie imod hans Undersaatter, da de forde Krig imod de Danske, havde han skrevet Keiser Friderich til, og begieret, at Nordmænd maatte have frie og sikker Seylads til Lybek, efterdi Lybek dependerede af Keiseren.

Den Sommer, da Kong Erik i Dannemark blev dræbt ved Forræderie, kom der Brev fra Keiseren til Kong Hagen, saaledes lydende, at Keiseren havde skrevet de Lybske til, at Nordmænd skulde have frie og sikker Seylads til Lybek, og Keiseren lod sig i sin Skrivelse forlyde med, at han havde saa stor Estime for Kong Hagen, frem for andre Herrer i de Nordiske Lande, at han vilde giore ham til Skyts-Herre paa sine vegne over Lybek, samt forlæne ham med den Ret, som han havde derover, om han vilde lade det begiere, og saa fremt Lybekerne vilde holde Fred med ham. Siden sendte Kongen Biørn, Moisis Søn, til Lybek at slutte en bestandig Fred, og han sendte Herr Askatin og Amund Haraldsøn til Keiseren, for at handle om samme Sag. Men, da de komme til Venedig, fik de at høre, at Keiser Friderich var død udi Apulia: Hvorpaa de droge tilbage igien, og agtede sig til Herr Conrad, Keiserens Søn, udi Schvaben, men bleve fangne paa Reisen, indtil Herr Conrad fik det at vide, som lod dem udløse, og, da de kom til ham, tog han vel imod dem: Men dog fik de ikke deres Ærende saa vel udrettet, som de havde haabet at faae det udrettet, dersom Keiser Friderich havde levet.

Keiser Friderich regierede udi 39 Aar, og var en ypperlig Herre. Efter ham forfaldt Keiserdommet saaledes, at der ikke har været hans Lige fra den Tiid af, indtil denne Krønike blev først sammenskrevet, som var det andet Kong Magni Regierings Aar, efter at Kong Hagen var draget Vester over Havet.

Da Herr Askatin kom tilbage, fandt han Kong Hagen i Bergen, hvilken han indberettede de Tidende han havde. Kongen græmmede sig meget

get over Keiserens Død. Biorn, Moisis Søn, kom ogsaa hiem fra Lybek, efter at han havde sluttet Fred med dem, og siden vare Lybekerne Kongens beste Venner.

1252. Kong Hagen var i Oslo om Vinteren efter den unge Kong Hagens Bryllup, og havde da regieret over Norge i 35 Aar. Bisp Povel i Hammer døde om Vaaren, og Erke-Bisp Sigurd døde udi Nidros i Fasten, udi hvis Sted Herr Sorle Kanik blev udvalgt, som drog til Paven, og blev viet. Da han kom tilbage, viede han Hagen, Prædikant i Hammer, til Biskop over Hammers Stift, og Richard til Biskop over Suderøerne

Om Vaaren drog Kong Hagen til Elven, hvor han fandt Byrge Jarl, og klagede for ham, hvor lidet Kong Abel holdt sine Ord, i det han ikke vilde møde i Konghelle efter Aftale, og hvor skammelig han havde bedraget ham, i det han ved sit Løfte havde faaet ham til at giøre sig megen Omkostning og Uleilighed. Greven klagede ogsaa, at de Danske havde giort Sverrig stor Skade med Mord og Røverie, desforuden havde de styrket hans Fiender, ja de havde assisteret hans Contra-Parter med Folk at drage til Sverrig med. Hvorudover Kongen og Greven overlagde med hinanden, at de udi indeværende Aar vilde samle Folk i begge Rigerne, og foranstalte al Ting til Krig. Og skulde Kong Hagen næst-kommende Sommer drage med Skibe til Øresund, og Greven skulde drage over Land giennem Halland og Skaane, og giøre der al den Skade han kunde. Dernæst skulde de møde hinanden i Øresund, for at overlegge, hvad de videre skulde giøre, saa fremt de Danske intet favorable Tilbud giorde.

Derefter seiglede Kongen til Tonsberg, og Greven drog op i Sverrig. Siden drog Kongen til Bergen, hvor han blev om Sommeren. Samme Sommer droge Bisp Henrik, Gizor, Torgils og Findbiorn til Island, og indtoge den Deel af Landet, som da tilhørde Kong Hagen, og som Snore Sturlesøn, og efter ham Tord Kakali havde bragt under Kongens Lydighed, og som Kongen selv til Deels havde faaet af Sæmunds Sønner. Men Gizor kom strax i Bispens Uvenskab, saa at Bispen holdt sig til hans største Uvenner, og foregav, at ingen meere rykkede og forstyrrede det, som Kongen vilde have frem, og sigtede til hans Ære, end Gizor. Hvorudover Torgils og Gizor ikke bleve meget eenige: Thi ham syntes, at Gizor ikke holdt meget af den Troe og Løve, som han havde givet Kong Hagen. Tord Kakali, som havde faaet Forlæning af Kongen i Guledal, sendte Kolbein Gran, sin Paarørende, til Island.

Da Kong Abel samme Sommer forde Krig med Friserne, blev han skudt i en Skov, og døde. Og hans Broder, Christopher, blev Konge i hans Sted.

1253. Kong Hagen lod lave til Vinter-Sæde i Bergen, da han havde været Konge udi 36 Aar, og ved Vaarens Begyndelse sendte Breve og Bud over heele Landet, og lod udbyde en stor Krigshær, baade med Folk, Skibe, Vaaben og Victualia, og lod dem aabenbare vide, at han med samme Armee vilde drage imod de Danske. Da han var færdig, seyglede han til Tønsberg, hvor han lod sin Dronning, samt Dronning Rikiza blive paa Slottet. Der kom da meget Folk til ham, baade Norden af Landet, og fra Vigen. Kong Hagen seyglede Øster over Folden (Oslo-Fiorden) og lagde ind i Herundersund, hvor de fleeste af hans Armee kom til ham. Siden drog han ind i Ravnsholt, og lod udsætte det Skib, som Gunnar, Kongens Paarørende, efter hans Befaling der havde ladet bygge, hvilket var et af de største Skibe, som ere bygte i Norge. Skibet gik vel og lykkelig af Banke-Stokken, og Kongen gav det Navn, og kaldte det Korssuden (det er det hellige Korses Omsorg:) Siden drog han til Floden igien, og seiglede Sønder til Egerøe, og lagde ind med nogle lette Skibe til Lindingsholm udi Elven, hvor han fik Efterretning, at Byrge Jarl var dragen ned med sin Krigshær, efter deres indbyrdes Afstale.

Kong Hagen sendte sin Søn, Junker Magnus, og Gudi af Mæle til Ravnsholt, at hente Korssuden, og da de kom der, giorde de i en Hast færdigt, hvad der fattedes. Siden seiglede de til Egerøe, og, da de lode Kabbelen løbe, svingede Skibet saa stærkt, at der gik Ild i Vind-Aasen eller Spillet: Men Junker Magnus slog et Knab-Stob fuld af Øl paa Vind-Aaen, og dermed slukte Ilden, saa at Anker-Tovet fik ingen Skade. Han udlod sig og med mange fornuftige og mandhaftige Ord om samme Skib, førend de lagde ud fra Ravnsholt, som strakte sig videre, end de havde ventet af saa ung en Junker. Da Korssuden (eller Kors Sorgen) kom til at ligge i Havnen, var den saa høy, at den naaede lige høyt med det øverste af Tieldingen paa de andre af Kongens største Skibe: Thi den var 19 Alne høy fra Vand-Gangen op til Skibs Bordet, saa at intet Skib i Kongens Flode kunde lignes med det, endskiønt ingen af de ældste Mænd havde i noget Krigs-Tog udi Norge seet saa mange store Skibe. Om denne Krigs Rustning og Skibs Flode passerede saa stort et Rygte igiennem Halland til Dannemark, at mange tænkte, det ingen skulde

kunde

kunde giøre denne Krigs-Magt Modstand. Kong Hagen havde mange ypperlige Herrer med sig, som vare først hans egen Søn, den unge Kong Hagen, dernæst Kong Jon og Kong Dugald af Suderøerne, Junker Magnus, Kongens Søn og Her Sigurd Knudson. Af Lænsherrerne og den fornemste Adel vare følgende, Peter af Guske og hans Søn, Nicolaus, Gudi af Mæle og Brynolf Jonson. Da Kongen laae i Hærøe kom Erke-Bisp Sorle til ham fra Paven med to Roer-Jagter, som Dronningen havde leveret ham i Tønsberg, hvor han først var ankommen. Bispop Arne af Bergen, Bisp Eskild af Stavanger, og Bisp Hagen af Oslo kom ogsaa til Kongen, saa at der vare mange lærde Mænd og Præster baade hos Kongen og Bisperne.

Da Kongen laae ved Lindingsholm, var Byrge Jarl Østen ved Alaen hos Guldbergs Eid med 5000 Mænd, og havde mange ypperlige Herrer med sig, nemlig Karl, Ulf Jarls Broder, Her Karl Ulf Folktsson, Karl Kvesse, Jon Englisson, samt mange andre fornemme Herrer af Sverrig. Ligeledes Kong Anders af Scythia, som var Kong Alexandri Broder af Holmgaard eller Rusland, men var af Tartarerne fordreven af sit Land.

Kong Hagen, den unge, drog til Byrge Jarl, og Soendagen for St. Hans Dag drog Byrge Jarl over med ham til Kong Hagen, hvilke twende talede meget sammen om deres Forehavende, og Greven lod Kongen vide, at den Danske Konges Sendebud laae ved Alaen, oven for Guldbiergs Eid, som vare to Bisper og femten Riddere, samt mange andre fornemme Mænd, for at arbeide paa Forlig med ham, angaaende hvad han paa Nordmændenes Vegne havde at klage over de Danske. Da Sendebudene kom til Kongen, holdt Byrge Jarl mere med de Danske, end Kongen havde tænkt eller ventet af ham. Dog bleve de efter Kongens eget Forslag saaledes forligte, at de Danske skulde betale og erstatte de Norske alt, hvad de kunde bevise sig at have lidt Skade paa af de Danske, og en Deel deraf skulde de betale tilkommende Høst, og for det resterende skulde Kong Hagen have Halland i Pant, indtil det blev betalt, saa at Nordmændene kunde være skadesløse; Men hvad Kong Hagen burde erstatte de Danske, for hvad han havde ladet optage for dem, det skulde han og nestkommende Høst betale.

Dette Forlig blev saaledes besluttet og samtykt paa begge Sider, og der blev givet Brev og Segl paa, at det skulde urykkelig holdes og efterkommes. Siden havde Kong Hagen og Byrge Jarl nogle hemmelige Raad og Samtaler med hinanden; Hvorpaa de droge hver til sit Rige. Kongen

kom til Tønsberg om St. Peders Tid, og gav alle de udskrevne Krigsfolk Hiemlov. Vaaren derefter drog Kongen til Bergen, og om Sommeren sendte han Aslag Gus Øster til Rigs Grændserne med hvad Penge han skulde give Kongen i Dannemark. Men da han kom til Elven, fornam han der ingen af de Danskes Sendebud, som skulde imodtage Pengene, og igien betale, hvad de havde udlovet: Men han fandt Byrge Jarl, som lod ham vide, at Kong Christopher vilde ingen Penge lade betale den Sommer; men vilde selv i egen Person tale med Kongen nestkommende Sommer, og da clarere al Ting. Greven raadede ogsaa til, at det maatte blive derved. Derpaa drog Aslag Hiem igien, og Kong Hagen drog til Trondhiem om Vinteren, som var hans Regierings 37te Aar. Og om Vaaren udi Fasten drog han til Bergen igien.

1254. Samme Aar døde Erke-Bisp Sorle paa Philippi og Jacobi Dag, og noget tilforn var Peter af Giske Død i Trondhiem. Kanikerne udvalgte til Erke-Bisp igien Einer Smørbak, Gunnar Grinbaks Søn, og sendte M. Henrik og M. Otter til Paris til ham, at de skulde tilkiendegive ham dette Val, endskiønt de ikke i denne Sag havde forespurgt sig hos Kongen.

Om Sommeren seiglede Kong Hagen til Elven efter Byrge Jarls Begiering, for at tale med Kong Christopher, som da og kom. Da de kom til at tale om det Forlig, som var giort dem imellem, sagde Kong Christopher, at Bisperne havde gaaet videre i den Sag, end han havde befalet dem, og havde saa stor Fortroelighed til Byrge Jarl, som og syntes meget at styrke de Danskes Sag, endskiønt han lod sig forlyde, at han gierne vilde have dem forligte. Men Kong Christopher drog bort igien uden Forlig, drog igiennem Halland, og lod udkaste alle de Broer, som han passerede over. Kong Hagen seiglede Nord i Vigen, hvor han blev om Sommeren. Nest afvigte Vaar døde Sigurd, Kongens Søn, og Biskop Askild i Stavanger. Samme Sommer sendte Kongen Bisp Sigurd til Island med mange Skrivelser, og sendte Sigurd Silketrøye med ham, for at have Indseende, med hvad Troeskab og Flittighed Bispen forfremmede Kongens Ærende. Kongen sendte og sin Stevning til Gizor, og nogle fleere der paa Landet, og bød dem at komme til sig. Da Bispen og Sigurd kom til Island, fik de det at høre, at Eiolf Tostenson, Rani Kodranson og Kolbein Gram havde nest afvigte Høst indebrændt tre af Gizors Sønner udi Fluemyr tillige med mange flere, og Gizor havde igien om Vinteren dræbt Kolbein Gram selv ottende. Og om Vaaren havde Odd Toreson dræbt Rani selv femte

udi

udi Grimsbø, saa at der var stor indbyrdes Opror udi Island. Da Bisp Henrik fik deres Ankomst at vide, reed han mod dem Sønder paa Landet, hvor Biskop Sigurd havde fundet Gizor. Begge Bisperne talede Gizor til, og raadede ham at drage til Kongen. Hvorpaa han giorde sig færdig, og satte Odde Toreson over Skagefiords Læn, samt gav ham al sin Sag i fuld Magt imod de Mordbrændere, som havde indebrændt hans Sønner: Men Tore Tott satte han over sit Fæderne Gods, og at han skulde assistere Odde imod Eiolf og hans Selskab. Gizor seiglede til Bergen, hvor han fandt Tord Kakali, sin største Uven. Siden seiglede han Øster til Vigen til Kongen.

1255. Følgende Vinter var Kongen i Bergen udi hans Regierings 38te Aar. Tord Kakali var paa Slottet, og Gizor i Byen. Om Vaaren kom Erke-Bisp Einar til Landet igien fra Paven, og drog strax Nord ved Landet til Trondhiem, og vilde ikke tale med Kongen, som blev fortrydelig, og undrede sig derover.

Samme Sommer sendte Kongen Isver Engelson til Island at forfremme Kongens Sag med Biskoppens Hielp, hvilken Kongen troede meget vel at kunde bringe Island under hans Magt. Men Gizor fik Forlæning af Kongen udi Trondhiem, og Tord Kakali Øster ved Skine. Da Isver kom til Island, fik han at høre, at Eiolf og Ravn havde dræbt Odde Toreson om Vinteren i Gieldingeholt: Men om Sommeren havde Torveld Tordson, Torgibs Bodvardson og Sturle Tordson stridet paa Tuterøier mod Eiolf og Ravn, saa at Eiolf var bleven slagen, og Ravn havde taget Flugten. Isver blev om Vinteren i Skalholt hos Bisp Sigurd, og ham syntes, at Biskopen ikke lagde meget Flid paa at efterkomme Kongens Villie: Hvorfore han om Vaaren drog Nord til Skagefiord, hvor han fandt Biskop Henrik og Torgils Skarda, som da havde Befaling over det Læn. Isver lod ham da vide sit Ærende og Kongens Villie: Hvorpaa de svarede ham vel, og lovede ham begge deres Bistand, samt gave alle Bønderne i Skagefiord hans Ærende tilkiende: Hvorover det kom saa vidt, at alle Bønderne i Skagefiord, Oiefiord og Nordlendingers Fierding lovede at give Kongen i Norge saa stor Skat, som de bleve accorderede om med Isver. Derpaa seiglede han til Norge om Sommeren, da han ikke havde udrettet saa meget paa Kongens Vegne, som han gierne vilde: Men han gav Gizors Venner og Paarørende meest Skyld derfore.

Da Erke-Bisp Einer fik at vide i Trondhiem, at Kongen var fortørnet, fordi han ikke drog til ham, og talte med ham, siden han vår ham saa nær, drog han til Bergen, og blev meget venlig modtagen af Kongen, og de talede meget med hinanden. Siden Erke-Bispen var en besynderlig Ven af den unge Kong Hagen, og havde givet ham Konge-Navn, saa raadede han Kongen, at han skulde deele Landet imellem sine to Sønner, medens han levede. Kongen forestilte sit Raad og gode Mænd denne Sag, hvori de gave ulige Raad; Thi en Deel holdt med den unge Kong Hagen, en Deel med Junker Magnus: Hvorfore Kongen til sidst gav dette Svar, at det var best, at Gud deelte Riget imellem dem, naar den Tid kom. Derpaa skiltes Kongen og Erke-Bispen ad med største Venlighed. Samme Sommer havde den unge Kong Hagen sendt sine Mænd til Kongen af Castilien udi Hispanien med nogle Falke og andre Ting, som der vare selsomme og kierkomne, hvilke vare af Kongen med stor Fornøyelse bleven imodtagne. Sendebudene opholdt sig nogen Tid hos ham.

1256. Næste Vinter holdt Kongen sin Jul udi Bergen, i hans Regierings 39te Aar.

Om Vaaren sendte han Tollag Baase med nogle andre til Erke-Bisp Jacob udi Lund, for at erkyndige sig, om Kong Christopher vilde holde noget af det Forlig, som var sluttet imellem dem. Erke-Bispen tog vel imod Tollag, og lod ham blive hos sig, medens han sendte sine Mænd til Kongen angaaende den Sag. Da Erke-Bispens Mænd kom til Kongen udi Roeskilde, og han fik deres Ærende at vide, beholdt han dem hos sig, og sendte nogle Mænd over til Skaane, som skulde føre Kong Hagens Sendebud til ham: Men da Erke-Bispen blev advaret derom, forsynede han Tollag og hans Mænd med Heste: Hvorpaa de rede op i Sverrig, og en Deel bleve tilbage hos Erke-Bispen, dog hemmelig. Tollag reed igiennem Sverrig til Vigen, og siden Nord til Kongen, og gav ham alt dette tilkiende, samt at Erke-Bispen lod ham sige, det han ikke maatte vente, at Kong Christopher vilde give Nordmænd nogen Penge, eller holde noget af det indgaaende Forlig.

Kong Hagen lod sig ikke meget mærke med den Sag; Men giorde sig strax færdig derefter med nogle Skibe, og seiglede til Tonsberg, hvorfra han udsendte Udbods Breve over heele Vigen, og lod byde til sig alle sine Lænsherrer og Befalings-Mænd: Hvorpaa han i en Hast fik en stor Krigs-Hær samlet, tillige med en stor Skibs-Flode, og seiglede til Egerøe, hvor alle hans Folk forsamledes til ham, og han havde da hen ved 300 Skibe.

Der-

Dernæst sendte han Ogmund Krogedanz, Arnbiørn Pose og Baard i Hestbo tillige med Aslag Povel og Aimund, Haralds Sønner, med en stor Deel af sin Skibsflode til Glumsteen udi Halland, og bad dem der gaa i Land, for at røve og brænde. Han sendte ogsaa Jon Drotning, Jon Lodinson og Tord Kakali med en Deel Folk til Giedskier, hvilke røvede og brændte, hvor de droge igiennem Landet: Derpaa droge de tilbage igien med et stort Bytte. Dog drève nogle af deres Skibe løse for dem, og stødte paa Grund; Men de havde før i Veyen taget Folk og Gods af dem, saa at de ikke leed nogen synderlig Skade.

Paa Bartholomæi Dag, som indfaldt paa en Torsdag, gik Nordmændene paa Landet, og brændte vidt omkring, indtil den Aae Eidre, og Folkene toge Flugten, dog kom de over nogle, og dræbte dem. Søndagen derefter komme nogle Danske Herrer med mange Folk oven af Landet: Men da vare Nordmændene komne til Skibs, og laae i Havnen; undtagen nogle faa, som havde giemt sig paa Landet for Byttes Skyld, hvilke alle bleve dræbte. Siden seiglede Nordmændene fra Glumsteen igien, og brændte siden den Kiøbstæd Arenæs.

Kong Hagen laae i Egerøe, indtil hans Flode kom tilbage, og gave ham Udfaldet af deres Reise tilkiende. Da han fik at høre, at hans Folk havde giort stor Skade i den Danske Konges Land, eftertænkte han, hvorledes han best kunde forebygge, at hans Land ikke skulde blive fiendtlig angrebet af den Danske Konge. Og, da han havde holdt Raad derover med sine gode Mænd, blev der resolveret, at han sendte sin Prædikant Simon og Broder Sigurd til Kong Christopher, og lod ham spørge, om han vilde holde Fred og Forlig, eller han vilde have Krig med Nordmændene. Da de havde forrettet deres Ærende, kom de tilbage med dette Svar, at han høylig fortrød paa, at Kong Hagen havde giort Indfald i hans Land, og han lod sig ikke mærke med, at han inclinerede til Forlig.

Da Kong Hagen seiglede fra Egerøe, lod han sin Søn, den unge Kong Hagen, blive liggende ved Elven, for at forsvare Landet, og han laae i Strømssund med alle de største Skibe, tillige med Ogmund Krogedanz og mange andre Læns-Herrer. Kong Hagen seiglede til Tønsberg, og siden Nord i Landet. Da han kom til Øster-Agdesiden, kom Elias Præst til ham, som den unge Kong Hagen havde sendt til Hispanien, og sagde, at Kongens Sendebud af Castilien vare komne til Norge, af hvilke den fornemste hed Herr Franz og de agtede paa deres Herres Vegne at slutte Fred og Venskab

skab med ham. Da Sendebudene kom til Kongen, gav han dem et favorable Svar paa deres Ærende, og skikkede dem til Tonsberg om Vinteren, hvor de skulde oppebie en endelig Resolution, naar Kongen kom Norden af Landet, og havde raadført sig med sit Raad og gode Mænd. Siden seiglede Kongen til Bergen. Samme Høst kom Ifver Engelsson fra Island igien.

Da Kong Hagen den Unge laae udi Strømsfiord med Kongens Flode, som før er meldt, bare Haldingerne stor Frygt for ham, og han paalagde dem, som boede nærmest, og som man ikke havde brændt for, 100 Stykker Qvæg at udlevere til Brandskat, eller og han vilde indfinde sig hos dem med røven og brænden, som det tilforn var gaaet med de andre. Hvorudover de gave ham Brandskat, nogle Slagte-Qvæg, andre Vox, Lærret eller Penge. Siden seiglede han til Tonsberg, hvor han agtede at blive om Julen: Men han fik Bud fra Ogmund Krogedanz og de andre Læns-Herrer ved Elven, at han skulde komme dem til Hielp imod de Danske, som havde giort noget Indfald i Landet: Han seiglede derfore tilbage til Konghelle med sin heele Flode, og lagde sine Skibe der. Selv blev han paa Slottet, som stod paa Holmen ved Konghelle indtil Fasten, da han fik Skrivelse fra sin Herr Fader, at han skulde seigle til Oslo, og oppebie ham der, indtil han kom Norden af Landet, og kunde give den Spanske Gesandt Svar paa sit Ærende. Han seiglede derfore fra Konghelle paa Aske-Onsdag, og strax, efter at han var kommen til Oslo, fik han Skrivelse fra sin Hustrues Fader, Byrge Jarl i Gotland, at han med det forste skulde komme til ham: Men fordi hans Fader ikke endnu var kommen Norden fra, seiglede han fra Oslo til Tonsberg, og blev noget syg paa Veyen, men da han strax blev restitueret, gik han til Skibs udi Tonsberg, seiglede til Elven, og lagde op i Liodhus (Lose) udi Demmel-Uge, hvor han fandt sin Hustrues Broder, Kong Valdemar af Sverrig, som meget venlig og kiærlig tog imod ham, og de rede sammen op til Gotland. Da Byrge Jarl fik at vide sin Svogers Ankomst til Sverrig, holdt han en Tale til alle sine Mænd og Folk, og befoel, at de med største Ærbodighed skulde tage imod hans Svoger med alle hans Mænd, og forbod dem under høyeste Straf at spotte Nordmændene, eller kalde dem Bagger, eller med noget andet haanligt Navn, eller i nogen Made tiltale dem foragtelig, hvo der befandtes at giore det, skulde straffes paa Livet.

Disse

Disse Svogre vare alle samlede i Paasken, udi den Bye Læne, og Byrge Jarl, samt hans Søn, Kong Valdemar, beviste deres Svoger, den unge Kong Hagen stor Ære. Paaske-Dag ledte de ham imellem sig op til Alteret, at offre, og lod ham stedse gaae imellem sig, og de skiltes fra hinanden med største Venlighed. Kong Hagen drog til Konghelle, hvor han nogen Tiid opholdt sig. Han reed gierne ud med sin Høg og Hunde, at forlyste sig. En Dag lod han sig føre over Aaen paa Huløen, som han pleyede. Da han kom tilbage igien, blev han syg: Hvorudover han Natten derefter gik til Skibs, og fik god Vind. Da han kom til Oslo Fiorden, tog hans Sygdom til. Da han var kommen til Tønsberg paa en Roer-Jagt, blev han lagt ind i Klosteret, hvor hans Læger kom til ham, saa vel som og den Spanske Gesandtes Læge: Men Sygdommen tog ikke desmindre Overhaand, saa at han døde den 5te Maji, til sine Venners og alt Folkets største Bedrøvelse: Thi han var en meget behagelig Herre, samt riig paa Gods og Penge, skiønt han var Gavmild. Han var høy af Vext, vel-voxen og deilig og velskabt paa alle sine Lemmer, havde deilige og skarpe Øyne, samt et deiligt Ansigt. Han var ogsaa meget føer og stærk, samt den raskeste og hurtigste af alle sine Mænd, og den beste Ridder i Norge. Hans Liig blev bragt til Oslo, og begravet i Halvards Kirke, hvor Kong Sigurd Jerusalems Far var begraven.

1257. Kong Hagen var i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 40de Aar. Da hans Prædikant kom fra Dannemark igien, mærkede han nok, at der ikke længere vilde blive holdt Fred af de Danske: Hvorfore han lod udbyde Folk over heele Norges Rige, og skrev Erke-Bispen med alle Bisperne til, at de skulle komme til ham, og følge ham i dette Tog. Han lod ogsaa det Skib udsætte, som han havde ladet bygge i Bergen, og kaldt Mariæ-Suden (Mariæ Sorgen) hvilket Skib da det gik af Stabelen, fløy Ilden af Lundene eller Rullerne, hvilket blev holdt for et got Tegn. Siden seiglede han Øster ved Landet, og, da han kom til Agde, fik han Tidende om sin Søns dødelige Afgang, hvilket han tog sig meget nær, som ikke er at undre over. Da han kom til Tønsberg, lod han kalde til sig Erke-Bispen og Bisperne med Raadet og de beste Mænd, for at raadslaae med dem om den Spanske Herres Ærende, som begiærede hans Daatter, Jomfrue Christina til sin Konges, eller een af hans Brødres Gemahl, hvilken af dem hende selv behagede. Efter Erke-Bispens og de viiseste Mænds Raad, gav Kongen dem dette Svar, at han vilde sende sin Daatter med

dem til Spanien, dog saaledes, at, naar hun kom der, skulde hun selv udvælge sig, enten Kongen, eller nogen af hans Brødre til Mand, hvilken hende best befaldt efter hendes Medfolgeres og gode Mænds Raad. Derpaa lod Kongen udruste et skiønt Skib til denne Reise, og Biskop Peter af Hammer og Simon, Kongens Prædikant, med flere lærde Mænd skulde følge Jomfruen ud, tillige med Ifver Engelson, Tællag Bose, Lodin Lepper, Amund Haraldsøn og mange andre Herrer og anseelige Mænd: Ligeledes mange Fruer og Jomfruer, samt andre Moer og ærlige Qvinder. Kongen gav hende med sig saa meget Guld og reent Sølv, med kostbar Foer og Graaverk, samt andre dyrebare Ting, at aldrig nogen Konges Daatter var tilforn saa rigelig bleven udstyret fra Norge.

Da de vare færdige, og paa det prægtigste udrustede, seiglede de fra Norge, og kom til at løbe ind under Engeland ved Jærnemode (Jarmye) om hvilken Reise siden udførligere skal meldes.

Da Kong Hagen var i Tønsberg, kom der daglig mange udcommanderede Folk til ham af heele Vigen. Samme Tiid kom ogsaa fra Dannemark Prædikant Absalon, som Provincial over alle andre Prædikantere, og var sendt fra Dannemark, for at begiære, at Nordmændene ikke vilde stride eller røve paa Dannemark: Thi Kong Christopher vilde holde et Møde med Kong Hagen, og forliges med ham efter gode Mænds Raad. Da Kong Hagen gav sit Raad og Krigs-Anførere dette tilkiende, svarede de, at Kong Christopher heri ikke var at troe: Thi han havde kun lidet holdt af det Forlig, som forhen var giort. Kong Hagen gav derfore Broder Absalon dette Svar, at han vilde seigle til Dannemark, og agere fredelig, indtil han kunde faae at vide, om Kong Christopher vilde skride til Forlig, eller om der ikke var nogen Falskhed, Svig og Bedragerie under dette hans Forslag. Derpaa drog Absalon til Dannemark, og med ham Simon Prior, som forrige Vinter havde draget imellem Kongerne.

Siden giorde Kong Hagen sig færdig at drage fra Tønsberg. Han førde selv Mariæ-Sorgen, som var bygt efter en Drages Lignelse, med 30 Rum, og var det smukkeste Skib, der nogen Tiid havde været bygt i Norge. Drage-Hovedet, som stod forpaa, var forgyldt, ligeledes Finderne ved Siden, samt Stierten, som var bag til. Seiglene vare fordeelte med adskillige couleurer. Kongen havde og mange andre store og skionne Skibe, saa at, naar Solen skinnede, var det, ligesom mange Ilde brændte af de forgyldte Stavne, samt Hoveder, Fløye og forgyldte Skiolde, som hang paa Stavnene.

nene. Da Kongen kom Østen for Fiorden, kom der mange Folk til ham. Tore Grepson af Hardanger og Baard Groson seiglede paa Erke-Bispens Skib, og brøde Stavnen af, saa at den faldt i Vandet tillige med Skioldene. Fløjen festede i Tores Seigl, og han seiglede bort med den. Erke-Bispen lod ved en Baad hente Stavnen og Skioldene, og lod Stavnen sætte fast paa sit Stæd igien, med Skioldene uden over, og seiglede efter Kongen til Egerøe.

Da Kongen fik at vide, at Erke-Bispens Skib var brudt, gav han tydelig tilkiende, at det var ham imod: Men en Deel sagde, at Skibet var mindre brudt, end Bispens Mænd giorde Ord deraf. Da Erke-Bispen fik det at vide, lod han Stavnen tage af igien, og udkaste i Havet, saa at den drev der i Stranden. Det stod da kun maadeligt imellem Kongen og Erke-Bispen, skiønt det blev ikke meget talt om. Men mod Junker Magnus og faa andre viiste Erke-Bispen sig meget venlig.

Da Kong Hagen laae i Egerøe, talede han med sit Raad, Læns-Herrer og gode Mænd, og tilkiende gav dem den store Forliis Riget havde faaet ved den unge Kong Hagens Død: Dog trøstede han dem dermed, at der vare endnu gode Raad for Haanden, om de vilde tage Junker Magnus til Konge i hans afdøde Broders Stæd, om hvilken Materie Kongen holdt en vidtløftig og viselig Tale. Alle svarede vel dertil, særdeles Erke-Bispen. Da sagde Kongen til Erke-Bispen: Den sidste gang vi talede sammen om at deele Landet imellem vore Sønner, da vilde I og mange af vort Raad allesneste unde vor Søn, Hagen, Konge-Navnet efter vor Død, saa at Magnus skulde være Hertug: Og I forundrede eder over, at vi ikke strax giorde saadan Deeling imellem dem: Men vi fandt det ikke for got, eller ansaae det for en let Sag at giøre saadan Forskiel imellem vore Ægte-Sønner: Hvorfore vi anbefalede Gud den Sag, saasom vi altid har giort. Nu har Gud henkaldet den, som I alle vilde ophøye, og han er nu tilbage som I vilde unde mindre Ære: Hvorfore vi nu gierne ville vide, hvorledes I nu ere sindede imod ham. Erke-Bispen svarede: Vi tilstaaer vel, det vi begiærede, at een allene skulde være Konge i Norge, og det undte vi helst eders Søn, Hagen, siden han var ældst af disse tvende Brødre, og vi havde efter eders egen Begiæring givet ham Konge-Navn: Men efterdi Gud haver henkaldet ham, saa under vi nu ingen anden dette Kongelige Navn og Værdighed, end Junker Magnus. Disse Ord fandt Bifald hos alle, og der blev besluttet, at Kongen skulde lade sammenkalde og holde et stort Ting, og lade Magnus

 udvælge

udvælge til Konge. Thi, endskiont det var en gammel Skik, at Kongerne skulde udvælges og confirmeres paa Oirer-Ting udi Trondhiem, saa var det dog raadeligere, at han nu her blev antagen til Konge, end at Landet skulle være Kongeløs udi Kong Hagens Fraværelse.

St. Hans Dag holdt Kongen et almindeligt Ting udi Egerøe, hvor Junker Magnus blev antagen til Konge, og Erke-Bispen gav ham Konge-Navn. Dernæst aflagde han sin Kongelige Eed om at vedlige holde Lov og Lands Ret. Siden soer Greve Knud ham Huldskab og Troeskab, dernæst Raadet og Læns-Herrerne, efter dem Adelen og Hof-Betienterne, og siden tolv Bønder af hvert Læn. Samme Dag havde Kongen sin Søn, den unge Kong Magnus, til Giæst hos sig, med alle de Fornemste af sine Folk. Anden Dag bad Kong Magnus sin Herr Fader til Giæst med Erke-Bispen og de andre Bisper samt alle de Fornemste. Og han gav forst sin Herr Fader en anstændig Foræring, siden skienkte han Erke-Bispen et skiont Skib, som var 20 Rum langt, med prægtig Tilbehør. Dernæst gav han og de andre Foræringer, hver efter sin Stand og Vilkaar: Hvorudover han blev meget afholden, og fik mange Venner. Kong Magnus antog da mange Folk og Hof-Betientere, særdeles dem, som havde tient hans salig Broder, og han blev tilbage i Vigen, for at forsvare Landet, og seiglede til Tonsberg, hvor han blev om Sommeren.

Efter at dette var fuldbragt, seiglede Kong Hagen fra Egerøe til Dannemark med 315 Skibe, som var en meget prægtig Flode. Han seiglede igiennem Øresund ind for Kiøbenhavn, og laae med sin Flode udi Refshale-Dyb. De Danske talede meget derom, og sagde, at det var baade en stor og vel udrustet Skibs-Flode, og at man aldrig tilforn havde seet saa stor en udenlandsk Flode komme til Dannemark.

Kong Hagen kom ind for Kiøbenhavn om Tisdagen. Næste Fredag kom Kong Christopher til Kiøbenhavn, og havde en stor Krigshær samlet. Der vare og mange anseelige Herrer hos ham, nemlig Erke-Bisp Jakob af Lund og de andre Bisper i Riget, samt Jermer af Ree (Rygen) udi Venden. Da der droge Gesandter imellem Kongerne, kunde de ikke gandske blive foreenede med hverandre, og mange Nordmænd ophidsede Kongen til at røve udi den Danske Konges Rige: Men han havde givet de Danske sex Nætters Frist, og vilde imidlertid ingen Indfald giøre. Erke-Bisp Einer giorde sig meest Umage for at forlige Kongerne, og mange Herrer med ham: Men det gik, som det pleyede at gaa imellem de Danske og Norske, at hver syntes at

have lidt storst Skade: Hvorudover Erke-Bispen foreholdt begge Kongerne, at hver af dem skulde taxere og vurdere sin og sine Undersaatters Skade.

Da paastod Kong Christopher, at han forst vilde vurdere sine Undersaatters Skade: Da dette blev Kong Hagen tilkiendegivet, og han betænkte, at den, som dommer sidst, har meest at raade i Sagen, samtykte han det, og han gav strax alle sine Folk Instrux, hvor enhver skulde legge til, og gaa i Land at stride, om det ikke kom til Forlig. De Danske vare meget tilboyelige og begiærlige efter Fred og Forlig: Thi dem syntes, at Kong Hagen havde en stor Magt, og at det ikke var got at legge imod hans Flode.

Da Kong Christopher noye havde overveyet denne Sag, og fandt det ikke raadeligt eller sikkert, længere at giore saadan Deeling eller Forlig med Nordmændene, fulgte han sine beste Mænds Raad, og frastod al den Tiltale og Prætention, som han og hans Undersaatter havde og kunde have imod Nordmændene, fordi de havde rovet i hans Lande. Siden komme Kongerne selv sammen. Og da Kong Hagen horte denne Dom, vilde han ikke heller gaae videre med den Sag, men frastod ogsaa alle de Prætentioner, som han havde mod de Danske, for hvad Overvold og Skade de havde tilfoyet Nordmændene. Alle de Herrer, som vare tilstæde, approberede samme Forlig, undtagen Erke-Bisp Jakob i Lund, og Jermer i Venden. Efter at dette Forlig var stadfæstet, gik Kong Hagen i Land med Kong Christopher, og var hans Giæst udi hans Telt. Siden var Kong Christopher hans Giæst igien paa hans Skib; hvor de indgik et urykkeligt Forbund og Venskab sammen, saa at Kong Hagen skulde være Kong Christopher, som en Fader, og han ham igien, som en Son, og de giorde hinanden anseelige Foræringer. Kong Hagen bad ham tage Mariæ-Sorgen, eller tre af de andre Skibe, hvilke han vilde af hans Flode, som en Venskabs Gave: Hvilket Kong Christopher samtykte, og sagde, at han da vilde udvælge, hvad Skibe han vilde begiære, naar han sendte Kong Hagen Bud til Norge derom. Og Kongerne skiltes fra hverandre med storste Kiærlighed.

Da dette Forlig var sluttet, seiglede Kong Hagen hiem til Norge igien, og alle glædede sig over hans Hiemkomst. Kongen seiglede til Tonsberg, hvor han fandt Kong Magnus og Dronning Margaretha: Hvorpaa de droge sammen til Bergen, og siden til Trondhiem tillige med Dronning Margaretha og Dronning Rikiza, og agtede at blive der om Vinteren.

Da Froken Christina, Kongens Daatter, var kommen til Engeland, som for er meldt, seiglede de derfra til Normandie i Frankerige. Og

 saasom

saasom Tollag Bose og Her Franz havde Ærende til Kongen i Frankerige, gik de i Land med Frokenen, og da de havde kiøbt 75 Heste til dem de havde, droge de til Kongen i Frankerige, som tog venlig imod dem. Og da han hørde Kong Hagens Begiering, raadede han dem, at de skulde drage igiennem Gascogne. Hvorpaa de droge til Narbonne, derfra til Gerunda over Biergene: Paa hvilken Reise Jomfruen holdt sig frisk og vel. Dernæst da de kom til Barcelona, reed Kongen af Arragonien selv ud imod dem, med tre Bisper og mange Folk, tre Franske Mile fra Byen. Ligeledes giorde og Greven af Gerunda og alle andre Herrer, hvor de droge frem, saa at de nøde en stor Ære paa denne Reise. To Nætter for Jul kom de til Saragossa i Castilien, og Kongens Broder Lodver med Bispen af Storgen, reed ud imod dem med stor Æres Beviisning. Jule Aften reede de til Burgos, hvor Frokenen havde sit Herberg i Klosteret, hos Berine, Kongens Søster, og tredie Dag offrede hun et Sølv-Taffel, da hun tilforn havde offret eet udi Rouen, hvorved hun indlagde sig stor Ære. Og der er aldrig giort nogen Reise fra Norge, siden Kong Sigurd Jerusalems Far drog ud; der er bleven saa berømt, eller paa hvilken nogen er bleven beviist saa stor Ære af udenlandske Fyrster og Herrer, som Frokenen paa denne Reise. Den fierde Dag i Juul reede de efter Kongens Begiering fra Burgos til Valenza. Kongen reed ud imod dem, og tog meget kierlig imod dem. 10de Dag i Juul reed han med hende til Walladolid. Der kom Kongens Søn udridendes imod dem, med mange Bisper, Frieherrer, samt andre anseelige Mænd og en stor Forsamling, og Frokenen med de Norske Herrer bleve der vel imodtagne, og prægtig tracterede. Naar Kongen eller Dronningen vilde tale med Frokenen, blev der holdt anseelig Hof-Stat. Kongen af Arragonien sendte Breve og Gesandter til sin Svoger, Kongen i Castilien, og lod bede om Froken Christina: Men siden de Norske Herrer vel vidste, at han var en gammel Mand, blev dette ham strax afslagen. Derpaa opregnede Kongen alle sine Brødre for Frokenen, og de Norske Herrer, og sagde, at Frederik var ældst, samt en from Herre og god Regent i sit Land, desforuden en god Jæger: Thi han havde et Hare-Skaar i Munden. Henrik var en tapper Fyrste og god Krigshelt; Men om ham var det ikke værd at tale, siden han havde sat sig op imod ham og sit Fæderne Rige. Sanctius, hans Broder, var udvalgt til Erke-Bisp i Toledo, og best skikket til at være Klerk. Hans Broder, Philippus var vel udnævnt til Erke-Bisp i Sicilien; men han var ikke skikket til at være Klerk; Thi han var en god Krigsmand:

og

og duelig Ridder, vilde og gierne forlyste sig paa Jagt med Høge og Hunde, samt en tapper og stærk Kæmpe, og var ikke desmindre altid munter og lystig, samt beleven og meget venlig i Omgængelse. Hans Væxt og Deilighed behøvede han ikke at tale om, siden de selv havde seet ham. Nordmændene mærkede vel, at Kongen helst vilde unde Philippus hende: Hvilket og best befaldt Frøkenen selv. Herudover blev det besluttet, at Hertug Philippus blev troelovet med Frøken Christina, Kongens Daatter, med Kongens, de Norske Herrers, samt hendes eget Samtykke, paa Aske-Onsdag. Derpaa begiærede hun, at han vilde bygge St. Olaf en Kirke der i Landet, hvilket han lovede tillige med andet, hvad hun begiærede. Næste Søndag efter Paaske blev deres Bryllup meget høytidelig celebreret. Onsdagen efter Brylluppet komme Kong Hagens Sendebud, Torald og Biorn til Castilien, og indberettede dem Kongens Reise til Dannemark. Strax derefter droge Bisko Peder, Anders Nicolaison og Amund Haraldson til Norge. Men Isver Engelson og Torlag Bose droge til Jerusalem, og døde paa samme Reise.

1258. Den Vinter, da Kong Hagen kom fra Dannemark, residerede han i Trondhiem, som for er meldt. Om Vaaren drog han og Magnus over Fieldet til Vigen, da han havde været Konge i Norge udi 41 Aar. Dronningen seiglede til Bergen med et Skib, som heed Seudavemmen (Faare-Vommen). Der tog hun Mariæ-Suden, og seiglede til Tonsberg, hvor hun fandt Kongen. Siden droge Kong Hagen og Kong Magnus til Elven, for at møde Byrge Jarl. Og, da havde den Danske Konge sendt Bud baade til Norge og Sverrig, for at bede om Hielp imod sine Fiender: Thi Jærmerne giorde stor Skade i Siæland, og Greve Alfs Sønner agerede fiendtlig i Jylland, saa at Dannemark var geraaden i en stor indvortes Krig.

Kong Hagen, Kong Magnus og Byrge Jarl mødte hinanden i Elven, og da de længe havde talt og raadført sig med hverandre om det Bud, som den Danske Konge havde sendt til dem, saavel som om deres Landes Nødtørft, bleve de eenige om, at de udi det halve Aar vilde samle Krigsfolk i begge Rigerne, Norge og Sverrig, og hver af dem skulde assistere ham med 4000 Mænd, med mindre nogen af dem vilde giøre det bedre. Den Tiid stod det meget vel imellem Kongen og Greven, som det altid giorde: Thi jo oftere de komme sammen, jo større blev deres Venskab. Det blev ogsaa afgiort, at Dronning Rikiza, den unge Kong Hagens Efterleverske, skulde

skulde drage hiem med hendes Fader til Sverrig, og Kong Hagen affærdigede hende rigelig fra sig: Men den unge Svere Hagenson beholdt han hos sig, og havde ham overmaade kiær. Han var ogsaa en deilig Junker, og tegnede til meget Got.

Kong Hagen sendte Mariæ-Suden til Kong Christopher i Dannemark, som tog med stor Fornøyelse derimod, og i sær det Budskab, som Kongen og Greven sendte ham, at de vilde assistere ham imod sine Fiender, naar han det behøvede. Siden drog Kongen til Tønsberg, og derfra til Bergen, hvor han bragte adskillige Ting i Orden og Rigtighed. Dette skeete, forend der afbrændte en stor Deel af Tonsberg, hvorved Borgerne, saa vel, som mange andre, leede stor Skade.

Samme Høst komme de tilbage, som havde fulgt Froken Christina til Spanien. Simon, Lodin Lepper og Amund Haraldson komme paa eet Skib sammen, men Bisp Peter drog til Lands igiennem Frankerige: Hvorfore han kom noget seenere hiem, og indberettede Kongen, hvor hæderlig hans Daatter var bleven imodtagen i Spanien, og hvor Fyrstelig Kongen havde affærdiget dem med anseelige Foræringer, som ogsaa, at Kongen i Castilien havde lovet at assistere Kong Hagen, naar han behøvede, undtagen imod Kongen af Frankerige, eller hans Svoger, Kongen af Arragonien. Kong Hagen havde ogsaa lovet ham lige saadan Bistand, undtagen Kongen af Dannemark, Sverrig eller Engeland. Bispen sagde videre, at Kongen af Castilien var da færdig at drage ud imod Hedningene, og at han onskede at have Kong Hagen med sig paa dette Tog, at han kunde forhverve sig Korset, hvilket Paven havde tilladt at maatte forhverves, lige saa vel ved saadant et Tog imod Hedningene, som ved et Tog imod Jerusalem. Bisp Peder drog fra Kongen med store Foræringer hiem til sit Stift Hammer.

Da Kong Hagen samme Sommer var i Bergen, giorde han Gizor Torvaldson, Islænder til Greve: Dernæst gav han ham anseelige Foræringer, og sendte ham til Island, at han skulde stifte Fred i Landet, og bringe det under Kongen, samt skaffe ham Skat deraf, hvilket altsammen Gizor lovede at skulle troelig og flittig udrette. Kongen sendte ogsaa Hvide, een af sine Hof-Betientere med ham, for at have Tilsyn, hvorledes Greve Gizor handlede paa Kongens Vegne. Der droge og mange andre af Kongens troe Mænd med et Skib til Island, for at observere, med hvad Troeskab Gizor vilde drive paa at forfremme Kongens Ærende. Da han kom til Island, gav han tilkiende, at Kongen havde beviist baade ham og alle

Islæn-

Islændere en stor Ære, i det han havde giort ham til Greve, og beviist ham store Velgierninger, uden noget Vilkaar om at giengielde Kongen noget derfore, enten Skat af Landet, eller noget andet. Og de som vilde giøre ham en Eed, og blive hans soerne Mænd og Hof-Betientere, dem havde Kongen lovet at confirmere saadan Frihed, Titel og Befaling, som Greven maatte finde for got at give dem. Herudover soer mange af de Fornemste i Landet og deres Sønner Greven Huldskab og Troeskab paa Kongens Vegne, samt bleve hans Hof-Betientere og Befalingsmænd. Men siden fornam de, at det var et listig og underfundig Kunst-Greb, dog holdt de den Eed og Troeskab, som de havde soeret Kongen og ham. Siden har der tildraget sig adskilligt imellem Gizor og Islænderne, som vilde blive for vidtløftigt her at melde.

1259. Kong Hagen var i Bergen den Vinter, som var hans Regierings 42de Aar. Vaaren derefter kom der Bud til ham fra Kong Christopher, at han og Byrge Jarl vilde assistere ham imod hans Fiender, saasom de havde lovet. Dette lod Kongen sit Raad og gode Mænd vide, og i hvad end de andre raadede til eller fra, saa var det dog Kongens Maade, at han vilde holde sine Ord: Hvorfore han strax udrustede sig med Folk og Skibe, og seiglede Sønder ved Landet. Da han kom for Jæderen, kom to Danske Riddere, som sagde, at Kong Christopher var Død, og at Dronningen med de Danske Herrer sendte ham Bud, at han vilde komme dem til Hielp mod Rigets Fiender. Kongen gav sit Raad og troe Mænd dette tilkiende: Men, i hvad de end raadede, saa vilde han dog intet andet, end holde sine Ord, som altid hans Maade var. Han seiglede derfore til Vigen, hvor der kom et stort Antal Folk med mange Skibe til ham. Derpaa seiglede han til Kiøbenhavn med sin heele Flode, og fandt Dronningen der. Byrge Jarl kom ikke længere med sine Folk, end til Bleking. Dronningen og de Danske Herrer lode ham vide, at de vare forligte med Greve Alfs Sønner, og derfor ikke behøvede hans Hielp. Da lod Kong Hagen sig forlyde med, at de Danske ikke vel havde holdet deres Ord, i det de forgiæves havde ladet ham udkalde af sit Rige med saa stor Omkostning. Kongen og Dronningen giorde hinanden anseelige Foræringer. Og, da han laae i Kiøbenhavn, lod han tage en Holk under Malmo, som var besat med Jærmers Folk, og tilhørde Erke-Bisp Jon, Jakobs Broder: Thi de styrkede altid Jærmer meest af de Danske Herrer. Kongen lod dem lede paa Tinget, og bad de Danske dømme, om de vare Kiøbmænd eller Søe-Røvere, og, da de

dømte dem for Røvere, bleve de alle henrettede. Da Jærmer fik at vide, at Kong Hagen var kommen til Kiøbenhavn, flyede han strax til Venden, og Kongen seiglede hiem igien. De Danske Herrer udvalgte Erik Christopherson, som da var et Barn, til Konge.

1260. Om Høsten kom Kong Hagen tilbage til Bergen, hvor han residerede om Vinteren, udi hans Regierings 43de Aar. Samme Vinter døde Bisp Peder i Hammer, og Erke-Bispen skrev Kannikerne til, at de skulde udvælge en i hans Sted: Hvorpaa en af Kannikerne blev udvalgt, som ikke var Kong Hagens gode Ven. Høsten tilforn havde Kongen faaet Efterretning fra Island, at Gizór ikke forfremmede Kongens Ærende med at betinge Skat af Landet, og bringe det under Kongen: Hvorfore han sendte to af sine Hof-Junkere, Ifver Arnliodson og Povel Lindson om Sommeren til Island med sine Breve, at han forlangte Skat af Landet, samt hvor meget han begiærede. Da de kom til Island, bragte de Kongens Breve paa et almindeligt Laug-Ting, og lode dem læse. Greve Gizor gave dem ogsaa Kongens Villie tilkiende, dog noget anderledes, end Brevene lydede: Men alle Sønderlændingerne udi Island vegrede sig ved den Skat: Hvorudover han seiglede hiem igien den Sommer, uden at have udrettet noget, og tilkiendegav Kongen den heele Handel, sigende, at Islænderne ikke saa dristig havde vegret sig ved Skatten, dersom de ikke havde vidst Grevens Villie.

Samme Tiid, da Kongen sendte Ifver til Island, drog han og Kong Magnus til Vigen, derfra til Elven, hvor de fandt Byrge Jarl, og giorde et fast Forbund og Venskab med ham, som skulde vare til deres Døde-Dag, og de lovede at møde hinanden næstkommende Foraar ved Elven. Kongen seiglede til Tonsberg igien, hvor Biskop Henrik af Holom paa Island, som længe havde fulgt Kongen, døde, og blev begraven i Olafs Kirke, og Kongen holdt selv en skiøn Tale over hans Grav, samt roste ham af mange besynderlige Dyder.

Siden seiglede Kongerne til Bergen, og derfra til Trondhiem. Da de kom ind for Nidros, og skulde legge ind i Aaen, blev Kongens Skib staaende paa Grund. Hvorpaa Erke-Bispen kom ud imod ham paa en Baad, og bad Folkene hielpe Kongens Skib af Grunden igien: Men Kongen vilde hverken have hans eller deres Hielp: Thi han var meget fortørnet paa Erke-Bispen, fordi han imod hans Villie vilde vie Lodin til Bisp udi Hammer, som da og var kommen der til Byen.

Da

Da Kong Hagen kom i Byen, gik Erke-Bispen med Clericiet ud imod ham i Proceß, og kyste Kongerne. Herr Lodin gik hos Erke-Bispen, som og traadte frem, og kyste Kongerne, dog ikke med saa stor Reverence og Underdanighed. Strax derpaa lod Kongen stevne Erke-Bispen for Lodins Udvælgelse til Hammers Bispe-Stoel. Erke-Bispen vilde endelig, at Herr Lodin skulde være Biskop i Hammer: Men Kongen satte sig derimod, saa at det kom til en heftig Dispute, og Kongen appellerede til Paven. Erke-Bispen blev derover meget vred, dog afstod endelig Herr Lodin det Kald, og vilde ikke giore Kongen imod: Hvorpaa Gilbert, Kongens Prædikant, som tilforn havde været Erke-Degn paa Hitland, blev Bisp i Hammer, efter Kongens Begiæring, og siden den Sag var indskudt for Paven, skrev Kongen og Erke-Bispen Paven til om Gilberts Udvælgelse. Siden droge Kongerne til Froste-Ting, og giorde der fornødne Anstalter, derpaa droge de til Bergen om Høsten, og Kong Magnus drog til Stavanger, hvor han blev om Vinteren.

Samme Høst kom Ifver og Povel fra Island igien, og bragte Kongen Svar fra Islænderne, hvoraf Kongen mærkte, at Gizor ikke var ham saa troe, som han havde lovet. Den Vinter residerede Kongen i Bergen, udi hans Regierings 44de Aar. Om Vinteren døde Junker Svere Hagenson, og Kongen sørgede høylig over hans Død.

Kongerne havde forrige Vinter sendt Broder Nicolaus med deres Sendebud til Dannemark, for at foreslaae en Mariage imellem Kong Magnus og Frøken Ingeborg, Kong Erik den Helliges Daatter. Sendebudene droge efter Kongens Befaling til Frøkenens Mor-Broder, Chur-Fyrsten af Sachsen, at forhøre hans Meening herom. Han svarede dem, at Frøken Ingeborg var Dansk paa Fæderne-Siden, og vilde han derfore lade de Danske raade for hendes Giftermaal, han havde kun at raade for sine egne Døttres Giftermaal: Hvorfore Gesandterne droge tilbage til Dannemark, og siden til Norge.

Efter Junker Sveres Død og Begravelse droge Kongerne ind i Sogn, og derfra over Fieldet til Opland. Da de kom paa Hedemarken, kom Erke-Bisp Einer til dem, og fulgte dem til Tonsberg, hvor Broder Nicolaus var tillige med de andre Gesandter, som vare komne tilbage fra Dannemark, og indberettede Kongerne, hvorledes det var gaaen med deres Reise. Hvorpaa Kongerne strax afførdigede andre Gesandter med Herr Asskatin og Broder Nicolaus, at de skulde drage lige til Dannemark, og erkyndige sig

 om

om den Sag hos Dronningen og Greve Ernst, samt de andre Frøkenens Formyndere, som ogsaa efterforske Frøkenens eget Sind og Meening i denne Sag.

Imidlertid droge Kongerne og Erke-Bispen til Elven, for at finde Byrge Jarl: Men da de havde biet en lang Tiid efter ham, og han kom ikke, seiglede de til Tønsberg, hvor de biede, indtil Herr Askatin og de andre Sendebud kom tilbage fra Dannemark, hvor Broder Nicolaus blev tilbage. De bragte det Svar fra Dronningen og Greve Ernst (med Frøkenens eget Samtykke) at Kongen skulde sende et anseelig Gesandtskab med Folk og Skibe, for at lade hende hente, saa vilde Dronningen og Frøkenens Paarørende afførdige hende saa hæderlig, som hendes høye Stand sømmede.

Derpaa sendte Kong Hagen følgende Herrer og Læns-Herrer: Bisp Hagen, Ogmund Krogedanz, Borchert Ogmundsøn, Povel Gaas og Lodin Stat med en anseelig Skibs-Flode og vel udrustet Krigs-Hær at hente Frøken Ingeborg, og de komme til Rosanæs i Jylland 14 Dage for Olai Dag, efter den af de Danske bestemte Tiid: Men, da de ingen fandt der, enten fra Dronningen eller Greven paa Frøkenens Vegne, sendte de nogle af deres Mænd op til Klosteret, i hvilket Frøkenen var, og lod spørge, om Dronningen ikke havde forordnet nogen, som skulde føre hende til Norge: Men der var ingen, som kunde give dem nogen Efterretning herom: De sendte derfor Bud til Dronningen, at hun efter Løfte skulde besørge Frøkenens Reise: Men Dronningen undskyldte sig, at hun ikke kunde giøre det saa hastig formedelst den Krig, som hun havde med Hertugen. Derpaa drog Bisp Hagen op til Frøkenen, og raadede hende, at, eftersom hverken Dronningen eller nogen af hendes Formyndere og Paarørende vilde besørge, hvad hun behøvede til hendes Bortforelse, saa skulde hun sætte sin Sag i Guds Haand, dernæst følge hendes eget Raad, og drage med dem: Thi de havde paa Skibet alt, hvad hun behøvede paa den Reise. Frøkenen undskyldte sig i mange Maader. Dog kom det saa vidt, at Bispen fik hende troelovet med Kong Magnus. Dernæst satte hun dem en vis Tiid og Dag for, naar de skulde komme til Hende igien, saa vilde hun følge dem, hvis hun ikke forinden fik noget andet Svar fra Dronningen.

Samme Tiid laae Byrge Jarl med den Svenske Flode i Øresund, og sendte Bud til Bisp Hagen, at han skulde bie nogen Tiid efter ham; thi han vilde tale med ham, om han fik Tiid dertil. Nordmændene skyndte sig, og troede ikke de Svenske: Thi de vidste, at Byrge Jarl havde tilforn begiært Frøkenen. Da Dagen kom, lode de en Deel af Folkene blive tilbage

at

at bevogte Skibene. Derpaa gik Bispen og Herrerne med de beste Folk op til Klosteret, udi fuld Vaaben, ligesom til en Strid: Thi de vidste ikke, hvad de Danske havde i Sinde, og betænkte, at de havde kun liden Styrke imod de Danske i saa folkerigt et Land. Da de kom til Klosteret, var der ingen Ting tillavet paa Frokenens Vegne: Hvorfore hun drog med dem, og havde to Riddere, samt to af hendes egne Tienere og otte Fruentimmer med sig. Prioren i Klosteret torde intet sige derimod: Thi han frygtede for Nordmændene. Da hun kom til Skibene, steg hun ind til dem, og det gik saa hastig og taust af, at hverken de Danske, eller de Riddere, som fulgte hende, vidste deraf, forend de kom paa Veyen med hende: Hvorudover Ridderne ikke fik andre Klæder, end dem, som de da reede udi: Nordmændene seiglede da fra Dannemark, og landede ikke, forend i Tonsberg, hvor de kom paa St. Olafs Aften.

Da Bisp Hagen var i Dannemark, kom de Skotske Gesandtere fra Kong Alexander, nemlig en Erke-Degn, og en Ridder, ved Navn Missel, hvilke brugte mere sledske og falske Ord, end Alvorlighed og Troefasthed; saasom Kongen syntes. De droge bort igien, forend Kongen vidste det: Hvorfore han sendte Bryniolf Jonsøn med et Skib efter dem, og lod dem hente tilbage, sigende, at de skulle blive i Norge den Vinter over, eftersom de havde draget bort uden Forlov, imod Gesandteres sædvanlige Maade.

Bisp Hagen skrev Kongen til om sin Reise, og lod ham vide, at han havde Frokenen med sig: Men at hun havde ikkun faa Folk med sig, saasom de ikke torde bie der saa længe, indtil hun paa en anseeligere Maade kunde blive afferdiget: Dog fattedes det hende ikke paa Gods og Rigdom i Dannemark: Men hun var kommen til Norge paa Guds og Kongens Naade. Kongen viiste sig meget fornoyet over, at hun frievillig var dragen med dem: Hvorfore han giorde Anstalter mod hendes Ankomst, og lod byde til sig Greve Knud med alle de fornemste Mænd i Norge: Bispen var tre Uger paa Reisen fra Tonsberg til Bergen, og lagde ind i Lapavag. Kongerne og Erke-Bispen droge ud mod Frokenen med Bisperne og heele Adelen, som var der tilstæde. Kong Hagen tog meget venlig og kierlig imod hende med alle hendes Folk. Siden lod han lave til Bryllupet, og sagde, at han vel tilforn havde havt i Sinde at giore vel imod Froken Ingeborg, forend han nogen Tiid saae hende. Men nu siden han havde faaet hende at see, befaldt hun ham saa vel, at han nu vilde beflitte sig paa at forøge det Gode han havde tiltænkt hende. Siden lod han paa det prægtigste celebrere Kong

Magni og Frøken Ingeborgs Bryllup, næste Søndag efter vor Frue-Dag om Høsten, og Erke-Bispen med de andre Bisper, samt Adelen og alle de Fornemste bivaanede Bryllupet, som var saa overflødig anrettet, at der aldrig er bleven celebreret høytideligere Bryllups-Fest i Norge.

Da Kong Hagen bespurgte sig med sit Raad, om han skulde lade sin Søn, Kong Magnus krone, eller ey, fraraadede nogle ham, som meente, at Kong Magnus skulde deraf blive hofmodig, og sætte sig op imod sin Herr Fader: Men Bisp Hagen og de andre, som havde hentet Frøkenen, sagde, at de efter Kongens Løfte og Befaling havde lovet hende, at Magnus og hun skulde begge blive kronede til Norges Rige. Det stod da saaledes hen udi Bryllups Dagene, at ingen vidste, hvad Kongen herudi vilde giøre; Hvorfore Kong Magnus gik selv til ham, og sagde: Kiære Herr Fader, I har ikke behov at troe dem, som lader sig forlyde med, at jeg skulde ophøye mig imod eder, eller blive gienstridig mod eder, i fald I beviser mig større Ære, end nogen Konge i Norge tilforn har beviist sin Søn. I veed og selv, at siden jeg fik Konge-Navn, har jeg været eder lige saa lydig og tienstagtig, som tilforn, saasom det og sømmer baade eder og mig, og skal jeg ey heller opføre mig anderledes herefter, om I under mig den Herlighed, som I har lovet. Kong Hagen svarede: Det er sandt, vor Søn, at du med stor Kiærlighed og Villighed har tient os, det er derfor og saa billigt, at vi beviser dig den største Ære, som ved Guds Naade er mueligt.

Paa hellig Kors-Dag, som da indfaldt paa en Onsdag, havde Kongen ladet giøre meget prægtige Anstalter udi Kongens Gaard, for at lade Kong Magnus krone samme Dag. Froe-Messerne bleve da tilig om Morgenen holdte, og da samme vare til Ende, søgte alle Folk op til Kongens Gaard, hvor da alle Ting gik for sig med Kroningen, paa samme Maade, som med Kong Hagens Kroning. Først væbnede alle Hof-Betienterne sig, og gik foran, for at holde Veyen til Christ-Kirkegaard ryddelig, og nogle vare ved Kongens Gaard. Siden gik Fændrikerne. Dernæst fire Læns-Herrer, som bare et Bord eller Skive paa deres Hoveder, paa hvilken Kongens Klæder laae. Dernæst gik Erling Alfsøn og Bryniolf Jonsøn, som bare to forgyldte Rigets Spiirer, efter dem gik Greve Knud, og bar Kronen, og blev geleidet af tvende Marschaller; thi han var meget syg: Næst efter ham gik Gudi Jonsøn, og bar Sverdet. Siden bleve Kongerne fremledte, og ved Porten i Kongens Gaard kom Bisper og Abbeder med heele Cleriet i Procession imod dem, og sang, indtil Kongerne kom for Alteret.

Derpaa

Derpaa blev Messen siungen, og Kroningen gik for sig med behorige Ceremonier.

Den Skotske Ridder, Missel, stod paa Pulpituret og med Forundring ansaae disse Ceremonier: Thi udi Skotland var det ikke brugeligt at krone Konger. Han blev derfore saaledes bevæget og rort deraf, at han græd, tillige med en Deel, som stode hos ham. Og, da Kong Hagen, samt tre Riddere bandt Sverdet om Kong Magnus, sagde Ridderen: Det var mig sagt, at her ikke vare Riddere i Landet, men nu saae jeg aldrig nogen blive giort til Ridder med saa stor Ære: Thi de ypperste Herrer i Landet bandt Sverdet ved hans Side. Siden ledte Erke-Bispen ham til hans Stoel, og fuldbragte Vielsen med alle sine Ceremonier. Derpaa gik Kong Hagen frem til Stolen, i hvilken Kong Magnus sad, og da Kong Magnus vilde staa op imod ham, lagde han sin Haand paa hans Skulder, og sagde: Du skal ikke staa op imod os, eller neie for os i Dag: Thi nu er den Dag kommen, som vi længe har ønsket, paa hvilken vi kunde see een af vort Kiød og Blod blive aflagt med saa stor Ære og Herlighed, som dig i Dag er vederfaret. Og det var saa langt fra, at vi vilde formeene dig den Ære, saasom en Deel raadede os, hvilke vi derfore ogsaa spurgte til Raads, at vi vilde vide, hvem de vare, som vilde forhindre eller misunde dig den Ære: Og samme haver tilforn viist sig lidet troe og velmeenende imod vor Slægt. Efter Messen fulgte alle Herrerne den unge Konge hiem, som strax tog sine Kongelige Klæder paa, og bar Kronen den Dag, og Kong Hagen giorde et prægtigt Giæstebud den unge kronede Kong Magnus og Dronning Ingeborg til Ære, hvilke ogsaa giorde alle Herrerne anseelige Foræringer.

Derefter lod Kong Magnus de Danske Riddere kalde til sig, og affærdigede dem med anseelige Gaver og Foræringer: Hvorpaa de droge til Dannemark igien.

Greve Knud var meget svag udi Kroningen, som for er meldt. Strax derefter gik han til Sengs, og laae syg til om Hosten, da han døde af samme Sygdom. Kongen besorgede hans Liig-Begængelse paa det prægtigste, som saadan en Fyrste tilkom, og han blev begraven i Christ-Kirke hos sin Fader, Hagen Jarl.

Greve Knud var en habil Herre i alle Ting, vel lærd udi Skriften, meget riig paa Gods og Penge. Af Vext var han høy, og vel skabt paa alle Lemmer. Men af for megen Drik samlede han stor Svaghed, som foraarsagede hans Død.

Samme Høst kom Odde af Siæltun, Povel Magnussøn og Leif, som blev kaldt Knarrar-Leif (det er Skibs Leif) fra Grønland igien, da de havde været der udi fire Aar. De bragte Kongen den Tidende, at Grønlænderne havde forstaaet sig til at ville give Kongen Skat: Ligeledes skulde Kongen have Sag- Falds Boder af dem for al Slags Mord, hvad enten det skeete paa Nordmænd eller Grønlændere, enten det skeete i det bebygte Grønland, eller i Norderleye, om det endogsaa skeete lige under Nordledingen.

Samme Sommer sendte Kongen sin Tienere, Halvard Guld-Skoe, til Island, for at afgiøre med Indbyggerne og Greve Gizor, at de skulde sende Kongen den Skat, som de havde lovet ham. Greven lovede Got, og sagde, at han vilde giøre al sin Flid dertil. Halvard tog Herberg og Vinter-Leye udi Rogeholt. Høsten derefter holdt Greven og Halvard Ting med Indbyggerne, som da soer Kongen Huldskab og Troeskab. Om Vinteren var Greven Nord i Landet, hvor Indbyggerne raadførte sig med ham, hvorledes de best skulde svare til det, som Kongens Bud anmodede dem om, nemlig Grevens Løfte til Kongen. Hvorpaa Greven bekiendte den reene Sandhed for dem, at han havde lovet Kongen Skat af heele Island. Da bleve Bønderne eenige i at love Greven en stor Summa Penge, nogle 200 Ører Sølv, andre 100, en Deel 10 eller 12 Ører, at han paa deres Vegne skulde fornøye og betale Kongen, hvad Skat de skulde give. Da Halvard fik det at vide, sagde han, at Kongen ikke vilde, at Bønderne skulde twinges til saa stor Skat, men at han vilde have Lydighed af dem, og saadan en Skat, som de med en god Villie og uden Besværing kunde tilveye bringe. Derimod tilsagde han dem paa Kongens Vegne Gunst og Naade, samt gode Rette-Boder. Og Halvard stevnede Vestfeldingerne til Tornæs Ting. Siden holdt han et almindeligt Lands- Ting, paa hvilket Indbyggerne ved Eed stadfæstede Kongen deres Land og Folk, hvilket de i Besynderlighed giorde paa alle Ting, saa at Indbyggerne bleve Kong Hagen Skatskyldige, og aflagde deres Eed paa at give ham og de efterkommende Konger i Norge Skat til evig Tid, efter Kongens Brev, som siden derom blev udstædet.

1262. Næste Vinter, efter at Kong Magnus var kronet, residerede Kong Hagen i Bergen, i sin Regierings 45de Aar. Om Høsten drog Kong Magnus til Stavanger, og, da Erke-Bisp Einer fulgte ham til Skibs, sagde han til ham: Herre, vi have altid nodig og ugierne skiltes fra eder, uden denne Gang: Thi først har vi givet eder Konge-Navn, og nu copuleret eder og eders Dronning, des foruden har vi indviet eder begge til at bære Norges

Krone.

Krone. Nu staaer det sidste tilbage, som er at giøre Tieneste over eders Grav, hvilken Dag Gud forbyde, at jeg skulde opleve.

Om Vaaren droge begge Kongerne til Vigen, og agtede sig Øster til Elven, for at finde Byrge Jarl, da de der havde sat hinanden Stevne, for at handle om Kong Eriks Dottres Arv og Gods, som de havde i Dannemark: Thi Kong Valdemar i Sverrig havde da faaet Sophia, Eriks Daatter, Dronning Ingeborgs Søster, til Hustrue, og samme havde to Søstre i Dannemark, som endnu vare ugiftede. Byrge Jarl sendte Bud og Breve til Tonsberg, og lod Kongerne vide, at han formedelst vigtige Affaires ikke kunde komme til dem paa den Tiid: Men han gav dem det Raad, at de skulde sende een med Fuldmagt til Dronning Margreta udi Dannemark, som skulde begiære, at Dronning Ingeborgs og Dronning Sophies Gods maatte blive skiftet imellem dem og deres Søstre, paa det enhver kunde vide, hvad deres var. Kong Hagen og Kong Magnus bleve eenige om at sende Povel Gaas, Anders Pliit og Torlag Bose til Dannemark til at foreslaae det Skifte paa Dronning Ingeborgs Vegne. Hertug Albrecht af Brunsvig var den Tiid hos Dronningen, som meest dirigerede hendes Sager. Samme holdt dem længe hos sig om Sommeren; men gav dem dog ingen Svar paa deres Ærende.

Kong Hagen drog fra Tønsberg til Oslo: Men Kong Magnus drog til Sarpsborg, for at besee det Læn, som Kong Hagen havde givet Dronning Ingeborg til hendes Bryllup, og blev noget syg paa Veyen; dog, da han kom til Borg, blev det noget bedre med ham. Ikke des mindre laae han der længe syg om Vaaren. Om Sommeren droge Kongerne til Bergen, og Kong Hagen sendte Lodin Lepper og Hagen Eisil udenlands til Sultanen af Tunis udi Africa med nogle Falke og andet, som i det Land var selsomt og kiærkommen, hvilket Sultanen tog imod med stor Hoflighed.

Samme Sommer kom Halvard Guld-Skoe fra Island igien, tillige med Sigvard Bodvardson og Sturle Ravnson, og indberettede Kongen, at alle Islænderne havde soeret Kongen Lydighed, samt at give ham Skat af Landet. Da kom og Abbed, Brando Jonson, fra Island efter Erke-Bispens Befaling, og drog til Nidros til ham. Samme Sommer blev Kong Magnus født en Søn, hvilken han lod kalde Olaf.

Om Høsten droge Kongerne til Trondhiem tillige med Dronningerne. Men den unge Søn blev tilbage i Nonne-Klosteret at opammes. Og Kongerne bleve i Trondhiem om Vinteren, som var Kong Hagens Regierings 46de Vinter.

Kongernes Gesandter bleve længe opholdte i Dannemark af Hertug Albrecht, som forhalede Tiden Dag fra Dag, og gav dem ingen vis Beskeden paa deres Ærende: Hvorudover Tollag Bose drog først hiem om Høsten til Kongerne, og gav dem dette tilkiende. Om Vinteren komme Povel Gaas og Anders Pliit hiem igien, og fandt Kongerne i Trondhiem, men havde endnu intet Skifte faaet paa Dronning Ingeborgs Gods: Dog havde de faaet at vide, hvor det Gods var, som tilhørde Kong Eriks Døttre.

Abbed Brando var om Vinteren til Kost hos Kong Hagen, som viste sig meget venlig imod ham. Erke-Bisp Einer var syg, og kom derfor sielden til Kong Hagen: Men Kong Magnus og Erke-Bispen vare ofte sammen: Thi der var besynderlig Venskab og Kiærlighed imellem dem.

Forrige Sommer havde Kongerne faaet Bud og Breve fra Kongerne udi Syderøerne, at Greven af Monros og Kiartnak, Kongens Søn udi Skotland, havde begaaet stort Mord udi Syderøerne, og opbrændt mange Byer og Gaarde med Kirker og Klostere, samt myrdet Qvinder og Børn med meget andet Folk, og Kongen i Skotland lod sig forlyde, at han ikke skulde lade af, førend han fik undertvunget sit det heele Rige, som Norges Konger havde udi Syderøerne. Kong Hagen tog sig denne Sag nær, og raadførte sig med sit Raad og troe Mænd herom: Men i hvad de end raadede, enten til eller fra, saa lod han dog udskrive af Norge saa mange Folk, med Skibe, Vaaben og Victualia, som Landet kunde taale, og befoel, at samme Folk skulde tilig om Sommeren komme til ham i Bergen.

Abbed Brando blev med Kongens Bevilling og Samtykke udvalgt af Erke-Bispen og Kanikerne i Trondhiem til at være Bisp udi Holle paa Island, og blev ordineret i Martii Maaned. Samme Dag blev og Gilbert (som da var kommen fra Paven) ordineret til Bisp over Hammer Stift. Bisp Peder af Bergen og Bisp Torgils af Stavanger vare samme Tiid nærværende.

Om Midfasten drog Kongen fra Nidros til Orkedal, og siden over Fieldet til Oslo. Og derfra igien til Tonsberg. Dernæst seiglede han Øster i Elven, og meente, at han skulde finde Byrge Jarl udi Løse: Men da Kong Hagen kom derhen udi Paaske-Uge, var Greven bortdragen, saa at han ikke fandt ham: Hvorfore han drog tilbage til Tønsberg, og lod meget Folk udskrive Øster af Landet. Kong Magnus drog siden fra Trondhiem, og kom til Froke-Sund, hvor han holdte Paaske-Festen, og seiglede samme Dag til Herøe, tillige med begge Dronningerne, og kom til Stavanger strax efter Paaske-Ugen. Da Kong Hagen havde faaet udrettet, hvad han vilde,

Øster

Øster i Landet, drog han til Bergen igien, og lod sin Flode udruste. Der kom Kong Magnus til ham med de Skibe og Folk, som han havde udtaget af Ryefylke. Alle Læns-Herrerne og Krigs-Folket bleve forsamlede i Bergen, og udgiorde en stor Armee.

Kongen holdt Ting med dem uden for Byen, og lod dem vide, at han med de Folk vilde drage Vester over Havet, og hevne den store Skade, som Skotterne havde giort i hans Rige udi Syderoer. Kong Magnus tilbød sig at udføre det Tog for sin Herr Fader: Men han takkede ham venlig derfor, og sagde, at han selv, som var ældre, og havde meere Kundskab og Erfaring om Vesterlandenes Beskaffenhed, vilde udføre dette Tog: Han overdrog derfore Kong Magnus heele Riget at forestaa. Ligeledes føyede han og mange gode Anstalter paa samme Ting, særdeles at han eftergav Bonderne alle smaa Sager, saa at Befalingsmændene ingen Sager maatte forfølge, uden dem, som vare af stor Betydenhed. Ligeledes gav han en Deel Vigboer Forlov at drage hiem igien, for at forsvare den Østre Deel af Landet. Kongen havde for i Veyen sendt Jon Langlifveson og Henrik Skot med et Skib til Syderoerne, som indberettede Kong Dugald, at Kongen var ventendes med sin Armee, og Rygtet gik den Tiid der i Landet, at Skotterne vilde med det første komme for at stride paa Øerne. Kong Dugald lod da udsprede, at han havde faaet 40 Skibe til Hielp fra Norge. Over hvilken Tidende Skotterne holdte sig nogen Tiid tilbage.

Kong Hagen lagde ud fra Bergen med alle sine Skibe til Hærlovær, hvor heele Floden baade Nord og Øster af Landet forsamlede sig til ham: Saa snart han kom i Hærlovær, sendte han en stor Krigshær for i Veyen til Syderoerne, nemlig Ragnvald Urke, Erling Ifverson, Anders Nicolaison, Halvard Rød og nogle fleere med mange Skibe, hvilke da de komme under Dyrnæs udi Skotland, gik de i Land, nedbrød det Slot, som stod der, og brændte meere end 20 Landsbyer, hvis Indbyggere toge Flugten. Siden seiglede de til Syderoerne, og fandt Kong Magnus paa Manoe.

1264. Strax derefter seiglede Kong Hagen med sine heele Flode udi Solunder-Sunds Hav (det er Vester-Hav) udi sin Regierings 47de Aar. Og da det var et deiligt Veyr og god Vind, kom han inden to Dage under Hitland med sin heele Flode, og lagde ind i Bredostrand.

Kongen havde udvalgte Folk paa sit eget Skib. Udi Forrummet vare Abbed Torleif af Holme, Herr Askatin og fire Præster, samt andre af Kongens Klerker og lærde Mænd, desforuden følgende Herremænd, Aslag

Guß, Kongens Marsk, Anders af Fellisoe, Anders Halvardson, Gutorm Gulegson, Torsten Gullason, Erik Gudison. Folgende vare i Krapperummet, Aslag Dagson, Steiner Herka, Element Lange, Anders Gumson, Erik, Kong Dugalts Søn, Einer Longobarder, Arne Slynger, Arnbiorn Snæla, Sigurd Bodvardson, Hoßkold Adson, Jon Hoglifve. Udi det tredie Rum vare Sigurd Ifverson, Helge Ifverson, Erland Smaasvend, Dag af Syderøe, Bryniolf Jonson, Gudleg Sneis og andre fleere Hof-Betientere. Anders Pliit var Kongens Rentemester. Udi Stavnen vare Erik Kifve, Torfind Sigvaldson, Kaare Endredson, Gudbrand Jonson med mange fleere. Magnus Jarl af Orknø var og med Kong Hagen, og Kongen gav ham et got Skib. Følgende Læns-Herrer vare og med Kong Hagen: Bryniolf Jonson, Find Gudison, Erling Alfson, Erland Rode, Baard Hestbø, Eilif i Nøsterdal, Anders Potter, Ogmund Krøgedanz. Følgende vare seiglede derhen for i Veyen, Ragevald Urke og Erling Ifverson. Jon Dronning blev tilbage i Bergen med nogle Skibe, som ikke endnu vare færdige. Kong Hagen laae hen ved en halv Maaned i Bredøsund. Siden seiglede han til Orknøi, og laae i Eldervig strax ved Kirkevaagen. St. Olafs Dag, som indfaldt paa en Søndag, lod Kongen holde Messe for sig i sit Telt, og giorde siden sine Folk paa alle Skibene et Giæstebud. Nogle Dage derefter seiglede han med Floden udaf Eldøsund, Sønder omkring Mule til Ragnvaldsøe, og laae en lang Tiid i Ragnvaldssund, hvorfra han sendte Bud til Katanæs, og begiærede Brand-Skat af dem; thi ellers vilde han besøge dem med Rov og Brand: Hvorpaa Katanæs-Boerne gave ham Brand-Skat. Jon Langlifveson var da kommen tilbage fra Syderøe til Kongen, og indberettede ham, at Kong Jon i Syderøe havde slaget sig til Kongen i Skotland, og brudt den Troe og Love, som han havde givet Kong Hagen: Men Kongen vilde ikke troe, førend han selv erfarede det.

Paa St. Laurentii Dag seiglede Kongen over Petlandsfiord omkring Hvarf med den heele Flode, og lagde ind i Hastefver-Vig. Jon Dronning og Kolbein Aslagson vare komne til Orknøi, førend Kongen seiglede bort: Hvorfore han befoel, at de skulde komme efter med Greve Magnus af Orknøi og hans Folk, samt Olaf af Steine. Kongen seiglede siden til Ravnsøe, dernæst til Skiesund, og lagde ind ved Kierlingesteen, hvor Kong Magnus af Møn eller Manø kom til ham, samt Erling Jonson, Nicolaus Halvard, Nicolaus Tarter og Jon Dronning. Da Kongen seiglede fra Skiesund, kom Kong Dugald til ham paa et let Skib, og ledsagede ham til Mylesund,

og

og derfra til Kiæterøe, hvor heele Floden forsamledes til ham med Suderøboerne, og Kongen havde da hen ved 150 Skibe, som meestendeels vare store, vel udrustede og bemandede. Da Kongen laae i Kiarbarøe, deelte han Floden, og sendte 50 Skibe Sønder til Satiri med Kong Dugald, Kong Magnus af Manøe, Bryniolf Jonsøn, Ragnvald Urke, Anders Potter, Ogmund Krogedanz og Villeik Præstsøn. Han sendte ogsaa 15 Skibe til Botaa med Erland Rød og Anders Nicolaisøn, samt Simon Styt og Ifver Unge. Siden seiglede han selv Sønder til Godø for Satiri, hvor Kong Jon af Syderøe kom til ham, saasom han selv havde befalet, og var nogen Tiid hos ham. Kong Hagen befoel ham efter sin Pligt og Skyldighed at følge sig: Men Kong Jon vilde gierne drage fra ham, og sagde, sig at have giort den Skotske Konge en Eed: Thi han havde sit Land og Rige af ham, og ikke af Kongen i Norge, og han bad Kong Hagen at handle med det Rige, som han havde faaet af ham, hvad han vilde. Kongen holdt ham en lang Tiid hos sig, og meente, at han skulde tvinge hans Sind, og bringe ham til Lydighed, og mange lagde Ont for ham hos Kongen.

Da Kongen laae i Gadøe, kom en Abbed til ham, og begiærede Fred og Sikkerhed for sig, sit Kloster og Kirke, hvilket Kongen forundte ham, og gav ham sit Brev derpaa. Ligeledes kom der Bud fra Kong Dugald, at Hof-Betienterne paa Satiri, Murgader og Enguß (som og havde den Øe Jil udi Befaling) vilde give sig under Kong Hagen med deres Lœne, samt være ham følgagtige og bestandige, bedende derhos, at Kongen vilde spare deres Lœne, og ikke lade dem røve og brænde. Kongen svarede dem, at, dersom de anden Dag, inden Middag komme til ham, og gav sig under ham, vilde han spare deres Undersaatter: Hvorpaa de anden Dag kom til ham, gave sig under ham, og giorde ham en Eed. Dernæst satte de ham Gissel, og opgave ham den Øe Jil, over hvilken han strax satte en Befalingsmand. De gave ham ogsaa 1000 Slagter-Nød i Brand-Skat af Satiri, og Kongen gav Anførerne sit Brev til Krigs-Folket, at de ikke videre maatte røve eller brænde. Da Krigsfolket fik Kongens Brev, blive de ilde tilfreds, og droge til Skibs med det Bytte de havde giort, og seiglede til Godøe til Kong Hagen. Samme Tiid døde Broder Simon, og blev begravet i en Kloster-Kirke paa Satiri. Sønden for Satiri laae et Slot, som en Ridder havde inde, hvilken kom til Kong Hagen, og opgav ham Slottet, og Kongen sendte sit Folk hen at imodtage det Gods og Penge, som vare paa Slottet, paa hvilket han igien satte Guttorm Bakkakolf med nogle Folk. Siden sendte

 Kon-

Kongen Anders Potter med nogle lette Skibe til de andre, som han forhen havde skikket til den Oe, Bataa, og da de komme til dem, havde Skotterne opgivet Slottet for Nordmændene, og vare dragne derfra. Der var og en Anfører paa et af Kongens Skibe, ved Navn Ruder, som var byrdig til den Oe Bataa, og som fordi Skotterne forholdt ham samme, giorde dem ofte stor Skade, og dræbte mange af dem: Hvorfore han blev dreven af Skotland, og kom ud til Kong Hagen, for hvilken han aflagde Eed. Da Skotterne vare drevne af Slottet, drog han efter dem, og dræbte mange af dem: Thi han meente sig ingen sikker Geleide at have givet dem: Hvorpaa de indtoge Oen paa Kongens Vegne, og Ruder droge med de Nordmænd, som da vare paa Landet, og giorde stor Skade.

Kongen laae længe i Godoe med de store Skibe, forend han fik Vind, og seiglede siden til Syderoe, hvor der kom Bud til ham fra Irland, at Irerne vilde give sig under ham, dersom han vilde befrie dem fra de Engelskes Tyrannie og Vold, som havde undertvunget dem, og havde de beste Stæder inde ved Soe-Siden. Kong Hagen havde sendt Sigurd af Suderoe fra Godoe til Irland med et Skib, for at erfare, paa hvad Vilkaar Irlænderne vilde byde ham til sig. Og da Kongen seiglede fra Godoe fra Satiris Mule og udi Hærsoe Sund samt Mallisoe, komme Kongens Sendebud i Skotland stedse til ham, undertiden Prædike-Brodre, undertiden Barfode-Brodre, og vilde forlige Kongerne. Da gav Kong Hagen Kong Jon frie, og bad ham drage, hvor han vilde, samt aflagde ham med store Foræringer, da han drog fra ham. Kong Jon lovede, at han vilde arbeide paa Forlig imellem Kongerne, og at han vilde komme til ham, naar han sendte ham Bud.

Af de Bud, som droge imellem Kongerne, tog Kong Hagen Anledning at sende Gesandter til Kongen i Skotland, nemlig Gilbert, Bispen udi Hammer, Bisp Henrik af Orknoi, Anders Nicolaison, og Anders Pliit Povelson, hvilke fandt den Skotske Konge udi den Kiobstad Norar, som tog venlig imod dem. Og da de foreslog Forlig, lod han sig ikke forlyde med andet, end at han jo gierne vilde skride til Forlig, og sagde, at han vilde raadføre sig med sine Ministre og troe Mænd, og siden sende Kong Hagen saadant Bud, som han og hans Raad fandt for got. Derefter droge de Norske til Kongen igien, som da var paa Botoe. Folgende Dag komme den Skotske Konges Gesandter, og da de talede til Kong Hagen om Forlig, havde han ladet optegne alle de Oer Vesten for Skotland, som han begiærede, og meente sig at være berettiget til. Kongen i Skotland lod ogsaa opregne

regne alle de Øer, som han ikke vilde oplade eller afstaa, nemlig Botøe, Hærsøe og Kyrnersøe: Om de andre vare de næsten komne til Accord: Men dog blev der intet Forlig af; thi de opsatte den fra een Tiid til en anden, og opholdt Kong Hagen med løse Ord, paa det han ikke skulde opsige den Stilstands Dag, som var sat dem imellem, indtil Sommeren var forbi, og Vinden blæste skarpt, da seiglede Kong Hagen under Kuroer, og Skotterne havde altid deres Sendebud hos ham. Tilsidst blev et Møde berammet inde paa Landet, til hvilket Kong Hagen sendte Bisper og Læns-Herrer. Der mødte nogle Skotske Riddere, som handlede om Forlig; men det var alt det samme, som før. Og Skotterne samlede sig i stor Mængde: Hvorfore Nordmændene ikke troede dem, men droge til Skibs, og tilkiendegave Kongen Skotternes Bedragerie. Og de fleeste af Folket begiærede, at Stilstands Dagen maatte opsiges, og at de maatte stride og rove i Landet: Thi de havde da Victualia behov.

Kong Hagen sendte een af sine Hof-Betientere, ved Navn Kolbein Ridder til den Skotske Konge med det Leide-Brev, som Skotte-Kongen havde givet ham og lod ham tilbyde, at de selv maatte møde hinanden med deres heele Armee paa begge Sider, for enten ved deres gode Mænds Raad at blive forligte, eller og holde en Hoved-Bataille, og overlade Seieren i Guds Haand. Skotte-Kongen udlod sig med, at han vilde levere Nordmændene en Bataille: Men da han ingen vis Beskeden gav fra sig, tog Kolbein Kongens Leide-Brev igien og drog tilbage til Kongen, sigende, at Kong Jon havde meest fraraadt Skotte-Kongen at stride med Nordmændene. Skotte-Kongen gav Kolbein to Munke med sig, som skulde ledsage ham, at ham ingen Overlast skeete. Kong Hagen var misfornøyet over, at han ingen vis Beskeden bragte ham: Han tilbød derfore Munkene paa deres Konges Vegne, at han vilde holde en Trefning med ham.

Derefter deelte Kong Hagen sin Skibs-Flode, og sendte 60 Skibe ind i Skibe-Fiorden. De øverste for Suder-Øerne vare Kong Magnus af Manøe, Kong Dugald og Allin hans Broder, samt Jngus og Murgader: Men Nordmændenes fornemste Anførere vare Vigleik Præsteson, Jfver Holm og mange andre Anførere. Da de komne ind i Fiorden, toge de alle deres Baade, og droge dem over Land op i et stort ferskt Vand, som heed Lokolosin, og rundt omkring samme Vand laae et Grevskab, som kaldes Lofnat, og der laae mange Øer i Søen, som vare vel beboede. Disse Øer, saa vel som Landet rundt omkring Vandet ødelagde Nordmændene og Su-

derøe-Boerne med Ild og Sverd, og giorde der stor Skade. Alin, Kong Dugalds Broder, gik med sit Folk næsten tvert over Skotland, dræbte mange Folk, røvede mange 1000 Stykker Qvæg, foruden andet Bytte, og giorde der stor Skade. Da Nordmændene havde brændt de Grevskaber, som nu meldt er, droge de til Skibs tillige med Suderøe-Boerne: Men der paakom dem en stor Storm, saa at der dreve ti Skibe paa Land for dem, og bleve slagne i Stykker. Ifver Holm blev da hastig syg, og døde. Alin kom selv til Skibs, og førte mange 100 Stykker Qvæg med sig, hvilke han deelte lige imellem Nordmændene og Suderøe-Boerne.

Kong Hagen laae i Suderøe St. Michels Dag, som indfaldt paa en Løverdag. Næstfølgende Mandags Nat paakom der en stor Storm med Regn og Ilinger, og i det samme kom der drivende en Krafvel eller Kiøbmands Skib for ved Kongens Skib, hvilket Kongen befoel at hugge løs: Thi det havde afbrudt Gallionen paa Kongens Skib. Da Kongens Mænd hug det løs, drev det ud paa Øen, og de laae uden Telt paa Kongens Skib, indtil det var Dag, og Kongens Skib holdt sig fast, saa at det ikke drev. Da det dagedes, voxte Vandet, og Vinden vendte sig i Havet, saa at de fik Kiøbmands Skibet af Øen igien, og det drev ind paa Landet, hvor det blev staaendes. Der drev og et af Kongens Orlogs Skibe, samt et Victualie-Skude bort, og sloges i Stykker. Da det lakkede noget hen paa Dagen, tog Stormen saaledes til, at Kongens Skib drev med syv Ankere: Hvorfore Kongen drog ud paa Øen i Skibs Baaden, tillige med hans Præster og Klerker, og lod siunge Messe for sig. Kongens Skib drev da ind paa Sundet, og da de lode Pligt-Ankeret gaae, tornede Skibet op igien. Fem af Kongens Skibe dreve ind paa Landet, foruden de, som sloges i Stykker. Ordet gik, at det var dem paaført ved Troldom. De reve alle Ankerne fra Skibene, saa at af alle de Skibe, som dreve paa Landet, eller sloges i Stykker, bleve ikke uden tre Ankere bierget. Da Skotterne saae, at Nordmændenes Skibe vare drevne paa Landet, forsamlede de sig, og søgte til dem her og der, samt droge af og til. Nordmændene, som vare paa Landet, værgede sig tappert, og en Deel gik op i den store Krafvel, som var dreven paa Landet, og værgede sig derfra. Da Veiret begyndte at sagtes, drog Kongen til sit Skib igien, og sendte Folk paa sin Skibs Baad til Landet, for at hielpe dem, som vare paa Landet, og der droge endnu fleere Folk ind til dem paa de andre Baade: Hvorudover Skotterne flyede, og Nordmændene bleve paa Landet om Natten. Morgenen derefter drog Kongen i Land, med alle

sine

sine Skibsfolk, vel bevæbnede, og lod rove den Krafvel, som stod paa Landet, og lod Godset føre ud til sine Skibe.

Da Krafvelen næsten var udlosset, bleve de Skotternes Armee vaer, og tænkte, at Skotte-Kongen selv var med; thi Krigs-Hæren kom dem meget stor for. Ogmund Krogedanz var paa en Hoy med en Deel Folk, paa hvilke de Skotter, som kom først, giorde Anfald, og søgte til og fra. Da den store Armee kom nær, vilde Kongens Mænd endelig, at Kongen skulde stige i sin Baad, og drage til Skibet: Hvorfore han drog ud under Oen til sine Folk. Følgende Lænsherrer vare da paa Landet, Ogmund Krogedanz, Erling Alfson, Anders Potter, Erland Rode, Anders Nicolaison, Torlag Bose, Povel Sure og Anders Pliit med 60 af Kongens Hof-Betientere og meget Krigs-Folk, saa at der vare i alt hen ved 900 Mand af Nordmændene paa Landet. Men Skotte-Hæren giettede man at være 500 Ryttere, foruden Fodfolk. Ogmund Krogedanz havde hen ved 200 Mand med sig paa Hoyen. Alle de andre stode nede paa Sanden. Da Skotte-Hæren kom, saae man den vel bevæbnet: Thi baade Mænd og Heste vare forsynede med Brynier. Rytterne havde skarpe Glavind: Men Fodfolkene havde meestendeels Buer og Sverd. Anders Nicolaison kom op paa Hoyen til Ogmund Krogedanz, og raadede ham at drage ned af Hoyen til de andre Folk, at Skotterne ikke skulde omringe dem paa Hoyen: Hvorpaa han vigede tilbage med sine Folk, og Skotterne satte heftig ind paa dem. Nordmændene vigede baglængs ned af Hoyen, og værgede sig under deres Skiolde det beste de kunde, indtil de komme paa den yderste Bred af Hoyen, da søgte hver ned fra Bierget det snareste de kunde: Hvorudover de, som vare paa Sanden tænkte, at Nordmændene vilde flye, og flyede derfore en Deel til deres Baade, af hvilke nogle sank ned med Folkene. De andre flyede langs ved Stranden, og en Deel op i Kravelen igien. Nogle bleve slagne her og der. Anførerne raabte dem to eller tre gange tilbage igien; men det hialp lidet, og de som vendte om, bleve til Deels slagne, og der faldt Hagen af Steine, en af Kongens Hof-Betientere. Da Nordmændene komme Nord omkring det Lang-Skib, som der var opdreven, var der en Hob af deres Folk for dem: Hvorfore de alle sluttede sig sammen med følgende Anførere, Ogmund Krogedanz, Anders Nicolaison, Torlag Bose og Povel Sure, og der blev en haard Trefning: Thi der vare vel ti Skotter mod en Nordmand,

og der faldt mange, dog meest af Skotterne, og deriblant en Skotsk Ridders Søn, af anseelig Herkomst. Stormen var den Tiid saa stærk, at Kongen ingenlunde kunde komme paa Landet. Men Ragnvald og Eilif komme paa Landet med nogle Folk, og droge dristigt frem. Hvorudover, da Nordmændene, som vare paa Landet, samlede sig, vigede Skotterne op paa Høyen. Og Nordmændene søgte fra og til med Steen og Skud. Da det lakkede noget hen paa Dagen, søgte Nordmændene dristig op paa Høyen til Skotterne, og gik tappert frem. Hvorpaa Skotterne søgte hen imellem Klipper og Bierge, hvor hver kunde bierge sig. Nordmændene droge til deres Skibe, og for Stormens Skyld kom der ud med stor Nød.

Morgenen derefter lode de hente deres Liig, som vare slagne, førte dem til Kirke, og lode dem begrave: Hvoriblant de fornemste vare Hagen af Steine og Torgils Gloppe, Kongens Hof-Betientere, Karlshoved, en riig og god Bonde af Trondhiem, en riig Bonde af Fiordene, ved Navn Halkield, og tre af Kongens Kammer-Svenne, Tosten Baad, Jon Baldhovet og Halvard. Skotterne havde om Natten bortført de fleeste af deres Døde. Om Torsdagen derefter lod Kongen lette sine Ankere, og lagde ud under Øen, hvor den Skibs-Flode kom til ham igien, som han havde sendt ind i Skibe-Fiorden. Derpaa sendte Kongen nogle i Land, og lod opbrænde de Skibe, som vare opdrevne, og seiglede siden derfra til Malaasøe, hvor han laae nogle Nætter. Der kom hans Sendebud til ham igien, som han havde skikket til Irland, og indberettede ham fra Irland, at Irlænderne vilde holde ham og hans Krigs-Hær om Vinteren, dersom han vilde komme til dem, og befrie dem fra de Engelske. Kongen havde stor Tilbøyelighed til at seigle til Irland.

Følgende er taget af det Compendio, som er giort af den Norske Krønike.

Da nu Kong Hagen havde paa denne Reise vundet alle de Riger igien, som Kong Magnus Barfod tilforn havde vundet fra Skotland, og hans Efterkommere siden tilegnet sig og besiddet, satte han to Konger derover, Kong Magnus over Manøe, og Kong Dugald over Sydersøerne. Lige-

Ligeledes satte han andre duelige Krigs-Anførere paa de andre Øer, som skulde forsvare Landet mod Skotterne. Siden seiglede Kong Hagen til Orknøi, og gav de fleeste af Folkene Forlov at reise til Norge, selv resolverede han at blive i Orknøi om Vinteren, siden det var seent ud paa Aaret, og han udnævnte 20 Skibe, som skulde blive hos ham, tillige med heele Raadet. Han skrev da og til Kong Magnus, hvad han skulde foretage sig til Rigets Beste. Efter Alle-Helgens Dag lod Kongen Skibene opsætte, og drog selv til Kirkevaag, i hvis Bispe-Gaard han holdt sit Hof. Følgende af Raadet vare daglig hos ham: Anders Potter, Kongens Marskalk, Brygniolf, Jon Essen, Erling Alfsøn, Ragnvald Urt, Erling i Biarkøe, Jon Dronning, Erland Rode. Kong Hagen havde om Sommeren mange Speculationer og vaagne Nætter: Hvorfore han maatte gaa til Sengs i Kirkevaag, og hans Sygdom tog langsomt til: Imidlertid lod han Bibelen og andre Bøger læse for sig. Da Sygdommen tog til, giorde han sit Testamente, og gav hver af dem, som fulgte ham, en Mark Guld, og at ingen skulde miste det, som var ham givet, lod han sit Sølv-Kammer og alle sine Sølv-Taffeler sønderslaae. St. Luciæ Aften fik han den sidste Olie. Da de Troeste af hans Mænd saae, at hans Maal formindskedes, spurgte de ham, om han havde fleere Sønner, end Kong Magnus? Han svarede ney, og viiste sig meget misfornøyet med dette Spørsmaal. St. Luciæ Dag indfaldt paa en Torsdag. Næst-følgende Løverdag mistede Kongen sit Maal, og imod Midnat kaldte Gud ham fra det timelige til det evige Liv, hvilket foraarsagede stor Sorg hos alle.

1262. Om Søndagen blev hans Liig opfort paa Salen, meget prægtig klædt, og lagt udi en Kiste. Siden blev det nedsat udi St. Magni Kirke. Over Liget var giort et Schnill, og der blev vaaget over det heele Vinteren.

Medens Kong Hagen laae syg, havde han tilkiendegivet, at det var hans Villie, det hans Liig skulle føres til Norge, og begraves hos hans Forældre. Hvorndover de imod Høsten udsatte et stort Skib, paa hvilket Biskop Torgils og Anders Pliit lode føre Liget, og kom lykkelig til Norge, hvor de lagde ind i Laxevaag. St. Benedicti Aften drog Kong Magnus ud mod Liget, og lod føre det til Kongens Gaard. Om Morgenen derefter

 blev

blev Liget baaren til Dom-Kirken. Kong Magnus med Dronningen og heele Kongens Hof, samt alle de Folk, som vare i Byen, fulgte med Liget, som blev begravet i Hove-Choret. Kong Magnus holdt selv en skiøn Oration over hans Grav, og derhos betakkede alle for deres Umage.

Kong Hagen blev begraven tre Dage for vor Frue-Dag udi Fasten An. Domini 1263. Han var en Herre af middelmaadig Størrelse, vel voxen, Skulder-breed, smal i Livet, og syntes høy, naar han sad. Han havde et deiligt Haar, store Øyne, var breed i Ansigtet, yndig og mild, naar han var i god Humeur, men særdeles grum, naar han var vreed. Han var skiemtsom, og letsindig. Han sov lidet. Han var altid mild mod fattige Folk. Han holdt sig prægtig, naar han sad iblant andre Regentere. Han havde et reent Maal, var veltalende i Forsamling, fornuftig udi Anslag, og alle, som kom til ham fra fremmede Lande, sagde, at de ingen Regent havde seet, som bedre kunde lempe sig efter alle, og være alle lige, saavel fremmede som sine egne Folk. Han lod Landets Lov meget forbedre. Han forbød og afskaffede al Slags Mord og Fodhug inden Lands, og ingen, som tog nogen Egte-Mands Hustrue, skulde nyde Fred i Landet. Han afskaffede alle Frender-Boder, paa det at ingen skulde undgielde en andens Forseelse; men enhver skulde selv lide for det, han havde forbrudt.

Kong Hagen lagde stor Flid paa at forfremme Guds Ord i Norge, frem for andre Konger, (naar man undtager St. Olaf) han lod bygge Kirken udi Nidros, og lod det Sogn Christne. Der kom mange fra Biarmeland, som vare romte fra Tartarerne, hvilke han lod Christne, og gav dem en Fiord, som kaldes Malanger. Han lod giøre den store Sal udi Trondhiem, og en Kirke nest ved Kongens Herberg. Han lod og bygge en Kirke udi Guløe, og forte Guløe-Ting derhen. Han lod ogsaa bygge en i Bergen, samt Olufs Kirke og et Kloster. Ligeledes lod han bygge den store murede Sal, og en Mur omkring Kongens Gaard i Bergen, med et Taarn over

hver

hver Port. Han lod bygge St. Catharinæ Kirke i Bergen til et Hospital, og gav til samme 200 Manataboel Jorder. Ligeledes Alle-Helgens Kirke i Bergen, til hvilken han gav 100 Manataboel Jorder, som ogsaa Afvelsnæs Kirke, som er en blant de første Landsbye-Kirker i Norge. Han lod giore Steen-Muren omkring Tonsbergs Huus, og et Taarn over Porten, ligeledes et Hospital i Tonsberg, Sonden for St. Olafs Kirke, og gav 30 Manataboel Jorder dertil. Han lod grave Dybet ved Skillie-Steenen, og lod bygge Barfod-Brodre-Kirke udi Tonsberg, som siden blevført til Draksmark, hvor han lod bygge Mariæ Kirke af Steen, og skiænkede 50 Manataboel Jorder dertil. Han lod Valdisholm meget prægtig opbygge, og lod giore en Fæstning i Ragnils Holmen ved Konghelle. Han lod og mange Øer under Vig-Siden bebygge. Ligeledes lod han bygge Marstrands Bye, som ogsaa en Fæstning udi Mios ved Rigsager i Holmen, med meget andet, som vilde falde vidtløftigt at opregne.

Her endes den Norske Krønike, som af det Islandske Sprog er oversat.

Gunstige Læser!

Efterdi vores Norske Krønike, som af det Islandske Sprog er oversat, her endes, og taler intet om de andre Konger, som siden haver regieret, indtil Dronning Margretes Tiid, som bragte Norges Krone til Dannemark, og undertvang sig Sverrig, har jeg fundet det tienligt at føye lidet hertil om deres Liv og Levnet, som jeg har fundet hos andre Skribentere, paa det man kand have Konge-Tallet fuld indtil Dronning Margrete. Det er ikke mit Forsæt udførlig at beskrive deres heele Liv og Levnet, hvortil hører meget meere, og som tilkommer dem, der ere forsynede med fleere Documenter. Men jeg vil alleneste give et kort Udtog af deres Bedrifter til en kort Efterretning. Fra Dronning Margretes Tiid kand man videre læse Danske Kongers Historier, som hidindtil lykkelig har regieret over Norge, siden dette Kongerige blev combineret med Dannemark.

XXX.

Kong Magnus Hagenson.

1263. Efter Kong Hagen den Gamle blev hans Søn Magnus (som kaldes Lagerbæter, fordi han forbedrede meget i den Norske Lov) antagen til Konge igien. Han regierede med sin Fader i fire Aar, og blev kronet to Aar for sin Faders Død, nemlig det samme Aar, da han drog i Vester-Leden: Men efter hans Død fik han Riget alleene, ongefær An. 1263. Da Kong Erik Christopherson havde regieret udi Dannemark i fem Aar, og Kong Valdemar Byrgeson udi Sverrig i syv Aar.

Man siger om ham, at ingen af hans Formænd er saa lykkelig kommen til Kronen, som han, uden Sverd-Slag, Disputer eller stor Vidtloftighed. Han havde til Gemahl den Hellige Kong Eriks Daatter af Dannemark, ved Navn Ingeborg, som før er meldt. Denne var den Kong Erik, som efter sin Broder Abels Tilskyndelse blev dræbt, og druknet i Slye. Denne Mariage blev besluttet, da Kong Hagen, Magni Fader, var i Dannemark hos Kong Christopher den Første, og sluttede Alliance

med ham 1257. Men hun blev hæderlig affærdiget til Norge Aaret derefter, som var 1258. I hvilket Aar hendes Far-Broder Kong Christopher blev forgiven.

Dette samme Aar 1263 blev ham født en Søn, som ogsaa blev kaldet Magnus; Men han levede ikkun 18 Dage, og blev begraven hos sin Far-Fader.

An. 1264 blev der besluttet af Kongen og Raadet, som havde været hos Kong Hagen, da han døde i Orknøi, at der skulde sendes Gesandter til Kong Alexander i Skotland, for at giøre Fred og Forbund med ham. Og blev dertil udvalgt Bisp Henrik, og Herr Askatinus Canzler, som først var Præst, dernæst Canzler, og siden blev Biskop i Bergen An. 1269. Men Skotterne besværede sig meget over, at de vare forurettede af de Norske, i det de havde plyndret og brændt i Landet, og vilde derfor ikke gierne skride til Forlig: Men de bleve dog omsider An. 1265 saaledes forligte, at Alexander og hans Efterkommere skulde give Kong Magnus og hans Efterkommere aarligen til evig Tiid 100 Mark Engelsk Mynt, som den Tiid blev kaldet Sterling, hvilke de hvert Aar skulde lade udbetale til Kongens Lænsmænd paa Orkenøerne, eller Kanikerne sammesteds, og derpaa tage Beviis. Desforuden skulde Kongen af Skotland give Kongen af Norge 4000 Mark Sterling. Det første Tusinde at betale til Aaret 1367, det andet Tusinde 1368, det tredie til 1369, og sidste Termin til 1370. Derimod skulde Kong Alexander og hans Efterkommere beholde Suderøerne, og hvad de Norske havde inde i Skotland, hvilket ubrødelig skulde holdes til evig Tiid.

1268. Kong Magnus havde ofte handlet med Kong Valdemar af Sverrig om Grændse-Skiællet imellem Rigerne, i Besynderlighed An. 1268 og 1273. Og endskiønt de paa en fredelig Maade havde handlet derom med hverandre, saa finder man dog ikke, hvorledes de derom ere blevne forligte.

Efterat Kong Magnus saaledes havde befæstet sit Regimente med Fred og Enighed, samt Christelige Skikke og Sæder, paalagde han sig selv den Skat, at der aarligen skulde gives Tiende af alle Kongens Indkomster, og der blev udvalgt en viis, ærlig og gudfrygtig Mand, som samme Kongens Tiende skulde indsamle og uddeele.

Udi denne Fred og Rolighed beflittede han sig ogsaa paa at forbedre Landets Lov meere, end nogen af hans Forfædre. Thi tilforn bleve der fire Slags Love holdne i Norge, nemlig Frostetings, Guletings, Oplands og Vigens Lov, foruden hvad Love et hvert af de andre smaa Lande, som laae til

til Kronen, havde for sig selv. Alle disse bleve af Kong Magnus forbedrede Aar 1267. I hvilket Aar hans Søn, Erik, ogsaa blev fodt: Thi Kong Magnus havde for sin Faders Død, nemlig 1261 faaet Froken Ingeborg, St. Eriks Daatter af Dannemark, til Egte.

1269. Da Kongen idelig arbeidede paa, hvorledes han kunde beholde Islænderne under Kronen og sin Lydighed, giorde han de Islændere, Ravn Oddesøn og Orm Ormson, til Riddere 1269, og gav dem Island i Forlæning. Men Orm blev borte paa Hiemreisen med Skib og Gods, saa at Ravn alleene blev den første Kongens Lænsmand i Island.

Forend Island vilde give sig under Norges Krone, maatte Kongen forunde dem store Privilegier, saasom den Contract, der blev giort imellem dem, noksom udviser, og er af følgende Indhold.

Islands Indbyggere, Norden og Sonden i Landet, give tilkiende, at de vil give Kongen af Norge Skat, 8 Alne Vadmel hver Mand, som er saa formuende, som Loven melder, og Kongen af Norge skal være deres Konge med følgende Vilkaar.

At Kongen skal give Islændere sin Haand-Fæstning, lydende saaledes: 1) At han skal holde dem fast ved Islands Lov og Ret. 2) Kongen skal lade sex Skibe gaa fra Norge til Island udi de næste to Aar; men siden saa mange, som der behoves. 3) Arve-Gods skal staa Islænderne aaben for, dersom det falder udi Norge, i hvor silde de end kommer efter det, naar de kand bevise sin Ret dertil. 4) Islænderne skal ingen Told eller Accise give udi Norge, dersom nogen vil reise derhen. 5) Islænderne skal have saa god Ret i Norge, som den allerbeste, og nyde god Fred, samt være handthævet af Kongen til Lov og Ret. 6) Islænderne skal holde en Jarl for deres Regent, saa længe han er Kongen troe, og, saa længe Kongen og hans Efterkommere rigtig holder denne Contract med Islænderne, ville de holde deres Troeskabs Eed oprigtig, som de herefter ville sværge Kongen af Norge. Men dersom Kongen ikke holder denne sin Haandfæstning imod dem, ville de være deres Eed og Forpligtelse qvit. Denne Contract skal være oprettet i Kong Magni Faders Tiid 1261.

Da Kongen havde bragt al Ting i Orden udi Norge med Lov og Ret, saa tilbod han og Islænderne at antage den Lov, som han i Norge havde corrigeret og stiftet, hvilken blev dem først præsenteret An. 1270. Men der blev meget disputeret om i nogle Aar, saa at efter Haanden de samtykte et Stykke efter det andet, indtil den gandske blev samtykt. Samme

Aar

Aar døde Kongens Moder, Margrete, og hans Søn, Hagen, blev født udi April-Maaned i Tønsberg.

Han lod sig og Gudsfrygt være meget angelegen, og bygte udi sin Lyst-Have i Bergen et skiønt Capel og liden Kirke, hvori han ofte giorde sine Bønner. Samme Capel blev bygt 1275, da den store Hagel faldt udi Norge, hvis største Steene veiede 30 Lod.

An. 1278 reiste der sig en heftig Dispute imellem Kong Magnus og Kong Erik af Dannemark, fordi Kong Magnus holdt for, at Kong Erik ikke havde givet hans Dronning, Ingeborg, St. Eriks Daatter, den Medgift hun burde have. Men Kong Erik meente, at han burde kræve det, ham fattedes, af Hertugen i Sønder-Jylland. Hvorudover de førde Krig imod hinanden. Og der blev holdt en stor Trefning ved Stanor, i hvilken mange Nordmænd bleve slagne, og de Danske beholdte Marken.

Eftersom Kongen altid arbeidede paa, ikke alleeneste at beholde sit Land i Fred og Roelighed, men endog hvorledes han kunde forbedre det, sparede han ingen Flid derpaa, som kand sees af den Contract med Islænderne. Og at han ligeledes kunde beholde Grønlænderne under sin Lydighed; sendte han An. 1279 Harald Guld-Skoe til dem, at fornye det Forbund, som de havde indgaaet med hans Fader, Kong Hagen. Og, da han en lang Tiid havde havt Ravn Oddeson, Ridder og Befalingsmand over Island hos sig, som sollicitérede om at faae nogle Tyngsler afskaffede, afførdigede han ham samme Tiid med store Foræringer, efter at han var giort til Kongens Signiferum. Samme Tiid fulgte Herr Thorvard Thoreson Islænder med ham, som fik Frue Ragnhild, Herr Bryniolf Jonsons Efterleverske, til ægte. Disse havde og med sig mange Statuta og Privilegier, hvorved der blev raadet Bod paa hvad Tyngsler Islænderne vare paalagde i Skatte-Giften og andet, som de havde suppliceret om.

Aaret derefter sendte han ogsaa Jon Laugmand med den Islandske Lov-Bog udi Landet, som siden blev kaldet Jons Bog, og bruges endnu udi Island: Thi derudi vare nogle Poster forbedrede efter Islændernes egen Begiæring. Det er en meget mærkværdig Fortale, som han haver satt foran i denne Bog, af hvilken man noksom kand mærke, hvor høyt han i de Tider har agtet Islænderne. Samme Fortale lyder saaledes: Magnus med Guds Naade Konge over Norge, Hagens Søn, som var Kong Sverres Sønne-Søn, hilser alle Guds og sine Venner paa Island. Vider, at de fornemste Mænd af Island har ofte givet os tilkiende, hvorledes det for eder haver

 været

været berettet, at vi har paataget os, med de beste Mænds Raad at forbedre og reformere de Lov-Bøger, som ere brugelige udi Norge, og at I derfore ere begiærendes, at eders Lov-Bog ikke skulde glemmes eller udelukkes fra samme Examen og Emendation. I maa da nu vide, at endskiønt vi tilforn burde være meget omhyggelige for eder, saa bør vi nu meget mere, efterdi I haver betroet os saa vigtig en Sag, og skikket eders Lov-Bog ind for os, at vi skulde tilsætte og fratage efter vor egen Tykke og Villie, dog med de viseste Mænds Raad og Samtykke. Derfore, eftersom vi haver samme eders Lov-Bog flitteligen overseet, da synes os, at man mangesteds med kortere Ord kunde udsige Meeningen, end tilforn er skeet: Ligeledes, at denne eders Bog behøver mangesteds Tillæg. Vi bekiende os sandeligen vel ikke god for, at vi skulde understaa os at paatage os sligt: Dog haver vi ladet denne Bog opskrive, som vi eder tilskikke med Jon Laugmand, som I selv kand see og giennemlæse, haabende til Gud og de Dannemænds Raad, som hos os tilstæde vare, at det skal være eders Gavn og Nytte. (Siden slutter han saaledes): Bede vi eder, at I vil holde os til gode, hvad her kand fattes: Fordi I skal vide, at vor egen Brøst og adskillige Forhindringer ere Aarsag hertil, men ikke ond Villie eller Forsømmelse, eftersom hver selv nok kand forstaa, omendskiønt vi ikke havde giort saa stærk Forpligtelse, som vi allerede har giort at forfremme Lov og Ret. Findes her og noget nyttigt, da lader os takke vor HErre JEsu Christo derfor. Hans Navn være benedidet i Evighed. Datum 1280.

Samme Aar, da denne Lov-Bog blev skikket til Island, døde Kong Magnus, som var en from og fredsommelig Herre, og holdt god Correspondence med sine Naboer, Dannemark og Sverrig, og berømmes deraf, at han aldrig vilde slutte Alliance med nogen til at paaføre Lande og Riger Krig uden Aarsag. Og efterdi der i hans Tiid var stor U-eenighed i Sverrig mellem Brødrene, Valdemar, Magnus, Erik og Benedictus, som trettede om Riget, giorde han sig stor Umage for at forlige dem. Hvorudover han ogsaa havde stor Yndest hos alle.

XXXI.

Kong Erik Magnussøn, Præstehadere.

Efter Kong Magni Død antoge de strax i Norge og Island hans ældste Søn, Erik, til Konge, som samme Aar blev kronet i Bergen af Erke-Bisp Jon i Trondhiem og syv andre Bisper; Men maatte for i Veyen sværge

den

den Eed, som siden i lang Tiid blev af de andre Konger efterfulgt: Profiteor & promitto coram Deo & ſanctis ejus, amando pacem & juſtitiam eccleſiæ Dei, populoqve mihi ſubjecto, obſervare, Pontificibus & Clericis (prout teneor) condignum honorem exhibere, ſecundum diſcretionem, mihi a Deo datam atqve ea, qvæ a Regibus eccleſiæ collata ac reddita ſunt, ſicut compoſitum eſt inter eccleſiam & regna indelebiliter obſervare, malasqve leges & conſvetudines perverſas, præcipue contra eccleſiaſticam libertatem facientes abolere, & bonas condere, prout de conſilio fidelium noſtrorum melius invenire poterimus.

Aaret derefter, som var 1281, tog Kongen, som da var ikkun 19 Aar gammel, Kong Alexanders Daatter af Skotland, ved Navn Margrete, til Ægte, med hvilken han avlede en Daatter, som og blev kaldet Margrete: Men da hun reiste til Skotland, for at tiltræde hendes Fæderne-Arv efter Kong Alexander, (thi han havde ingen levende Born efterladt, uden hende) døde hun under Skotland, to Aar efter at de vare komne tilsammen.

Samme Aar blev Kong Erik hyldet og tagen til Konge af Islænderne. Men endskiønt han havde giort de Geistlige saa høy en Eed, saa giorde han dem dog meget ont: Thi han tog Præbenderne fra Bisperne i Island, imod sin Faders og sin egen Forpligtelse, fordrev mange af Bisperne i Norge, og forfulgte dem i mange Maader, saa at de nødtes til at drage til Rom, og anholde hos Paven om Hielp: Hvorudover han fik det Tilnavn, at han blev kaldet Erik Præstehadere.

Eftersom hans Fader havde tilforn æsket Dronning Ingeborgs Brude-Skat af Kong Erik i Dannemark, og, da han var bleven henviist til Hertugen af Holsten, havde dermed ikke vildet lade sig nøye, men begyndt Krig paa Dannemark, saa anholdt ogsaa Kong Erik om det samme, og da han intet kunde udrette med det Gode, plyndrede og skændte han mange Steder i Dannemark, hvor han kunde komme til. Aar 1284 blev Søe-Kanten af Nørre-Jylland paa alle Kanter angreben, samt skændt og brændt, og næste Aar derefter Horsens.

Blant andre, som lode sig bruge imod Dannemark, var der en fornemme Søe-Røvere, ved Navn Alf Ellingson, som var født i Norge, og havde der sit Tilhold. Samme giorde stor Skade ved Søe-Kanten baade udi Dannemark og Tydskland. Imod ham bleve 30 store Skibe udrustede af Hanse-Stæderne, hvilke toge vare paa ham i Øresund. Men

 imedens

medens de der i nogle Uger biede efter ham, var han i Beltet, og plyndrede Kallundborg samt andre omliggende Stæder, og giorde stor Skade. Dog blev han siden fangen af de Skaanske, og lagt paa Steile Aar 1289 ved Helsingborg efter Drost David Tostesøns Raad.

An. 1288 skrev Kong Erik den nye udvalgte Printz udi Dannemark, Erik Menved, et Feide-Brev, fordi han forholdt ham hans Mødrene-Gods, han havde ogsaa antaget sig Greve Jakob, Printzens af Dannemark Fiende, og andre Fredløse deres Forsvar, hvilke han meente at være skeet stor Uret, i det der var soeren dem Sag paa hende, saa at de ikke selv ved Kiøns Eed maatte undskylde sig. Han kom da femte Dag efter St. Peders Dag for Helsingøer. Paa samme Reise strandede Kulben Katterig af Storm og Uveir. De som komme til Landet, bleve fangen og halshugne. Anden Dag derefter gik Kongen i Land, og lagde Helsingøer i Aske. Indbyggerne flyede ind paa Flynderborgen. Siden seiglede han for Kiøbenhavn, hvor der var alle en stor Forskrækkelse paakommen: Men de torde ikke lande. Søndagen derefter brændte han Hveen og Amager. Siden lagde nogle af deres Jagter og Skibe til Skanøer efter Bytte: Thi der fandtes da størst Rigdom formedelst Silde-Fangsten. Kort Krytter var deres Anfører. Sammesteds bleve 70 af de Norske slagne. De Fredløse havde givet sig ind paa den anden Side i Beltet, saa at de paa to Steder anfaldte Dannemark. Paa den Tiid lod Marsk Stig udplyndre Samsøe, og lod Brattingsborg sammesteds nedbryde. Derfra seiglede de Landflygtige (som vare fordrevne, fordi de havde dræbt Kong Erik Menveds Fader i Finderup udi Jylland) for Tornborg ved Korsøer, hvor Kong Erik Menved meest pleiede at residere, og brændte Byen og Kirken. Derfra droge de til Skielskøer, hvor de lagde det lidet i Aske, som var tilbage af Byen. Derfra seiglede de til Falster, og brændte Nyekiøbing. Ved samme Tiid kom de Norske med den anden Part af Floden til Laaland, hvor mange af dem bleve slagne, som agtede sig i Land efter Rof og Bytte.

Efter Nyekiøbings Beleiring seiglede Marsk Stig selv til Kongen under Amager feria qvinta ante Petri ad vincula (det er, femte Søndag for St. Peders Fængsel) med ham fulgte Otte Hestekorn. Løverdagen derefter seiglede de alle til Grønsund, hvor de en heel Dag og Nat stormede til Stege-Slot, og mistede mange af deres Folk. Dernæst seiglede de for Stubekiøbing, og brændte Byen. Paa vor Frue Dag seiglede de til Norge igien.

Over

Over dette Tog blev Kong Erik saa hofmodig, at han næste Paaske derefter gik i Procession til Kirken, med en Guld-Krone paa Hovedet, som den, der havde indlagt en stor Seier over Dannemark.

Det rygtedes og kom for Kongen, at nogle havde seet en Øe Vesten for Island, som ikke tilforn havde været beseglet: Hvorudover han tog sig for at lade samme opsøge og beseigle, hvortil han udvalgte een, ved Navn Rolf, som opledte den samme Aar 1288. Hvorudover samme Rolf blev kaldet Landarolfver, og er nogle af den Tanke, at samme Øe skulde være Friisland, andre, at det skal være den Øe, som af Islænderne i gamle Dage kaldtes Vinland, og nu Estoteland, som skulde høre til Amerika, tvert over for Grønland.

Samme Aar sendte den udvalgte Konge af Dannemark Bud og Breve til Kong Erik, med venlig Begiæring, at Krigen maatte blive afgiort i Mindelighed, at der ikke skulde udøses Christen-Blod, han skulde gierne bekomme, hvad der af hans Moderne-Arv fandtes hos ham: Men en Deel deraf stod hos Hertugen af Sønder-Jylland. I sær bad han, at Kongen ikke vilde antage sig de Fredløses Sag, som uskyldig havde dræbt hans Fader. Men Kongen vilde intet Forlig indgaa, med mindre de Fredløse bleve deri med indbegrebne.

Herpaa begav han sig følgende Aar 1289 paa St. Hans Dag til Søes igien med mange Skibe, og kom først til Aalborg, hvor han laae stille i 15 Dage. Derfra seiglede han til Svenborg, og brændte en Deel af Byen, da de tilforn havde brændt en Deel af Langeland, og havde faaet Brand-Skat af en Deel. Derefter seiglede han med sin Flode til Norge igien. Men de Fredløse bleve tilbage, og befæstede Hielm og Sproe, at de stedse derfra kunde med deres Jagter og Skibe ængste de Danske.

Aaret derefter, som var 1290, drog Kongen atter ud med en Flode imod Dannemark, og holdt tæt ved Aggers Ømme ved Korsøer, da han og samme gang brændte Nyekiøbing i Aads-Herret, samt Holbek. Derpaa drog han strax til Norge igien. Efterat Marsk Stig havde befæstet Hielm, og derfra giort de Danske stor Skade, døde han Aaret derefter 1293, og blev af sine Tienere hemmelig begraven i Hindesholms Kirke, eller, som nogle meener, i Norvig-Kirke udi Dragsholms Læn. Efter hans Død blev der holdt et Møde ved Varborg paa Giederøe, hvor begge Kongerne af Dannemark og Norge mødte, for at handle om Fred: Men Sagen blev kun slet afgiort.

Eftersom det Møde paa Giederøe gik frugtesløs af, saa begav Kongen sig atter næstfølgende Aar 1293 i Søen med sin Flode, og giorde der stor Skade paa Kiøbmænd, Skuder og Skibe, som forekom ham. Dog torde han ingensteds giøre Land-Gang, efterdi han fornam, at Dannemark allevegne var vel forsynet med Vagt og Krigsfolk, som havde kundet giøre stor Skade paa hans Folk.

Samme Aar (eller som nogle meene) Aaret derefter, blev han anden gang gift, og fik til ægte Isabellam, Roberti Fyrstens af Preussen Daatter, med hvilken han avlede en Daatter.

Kong Erik Menved af Dannemark sendte Aar 1294 sin Krigs-Magt til Hysingen i Norge, som ødelagde og brændte den Part af Landet, der tilhorde Kongen. Ligeledes plyndrede de Norre-Halland, som var Greve Jakobs Land, og beleirede Hunehals, samt andre Fæstninger, hvilke de dog ikke kunde faae ind, men fik en fornemme Herre fangen, ved Navn Ravn Jonson.

Aar 1295 reiste sig en Dispute imellem Kongen af Dannemark og hans næst Sødskende-Barn, Hertug Valdemar af Sønder-Jylland, for nogle Lands Skyld, som Kongen meente ikke med Rette at tilhøre Hertugen. Hvorudover Hertugen drog til Kong Erik Magnusson, og sluttede Alliance med ham imod Kongen af Dannemark. Og for des meere at bestyrke Venskabet, gav Kongen Hertugens Broder, Hertug Erik af Langeland, sin Moster Sophiam til Ægte, som havde været Kong Valdemars af Sverrig Dronning, og giorde ham derforuden til sin Jarl eller Ridder.

Men imod al Forhaabning blev det saaledes afgiort, at Kongen af Dannemark og Norge skulde næste Søndag efter St. Matthæi Apostels Dag møde ved Hegnes Gafvel, og handle om Forlig paa begge Sider. Da de nu paa samme Tiid ikke kunde blive eenige om hvad der var dem imellem, blev der berammet en kort Anstand, at de tilkommende St. Hans Baptistæ Dag skulde igien møde, for da videre at handle om Tvistighederne. Anstanden lydede saaledes: Herudi skal være indbegreben Kong Erik af Danmark, hans Broder Christopher, deres Venner og Undersaatter paa den eene: Kong Erik af Norge, hans Venner og Undersaatter paa den anden Side. Den Anstand skal være fra nu og til 15 Dage efter St. Hans Baptistæ Dag, som foreskrevet staar. Imidlertid skal det staa enhver frit for, at tage Beviis udi Sagerne hiemme, samt fri Durch-March igiennem hverandres Riger, undtagen for de Fredløse. Kongen af Norge skal og beholde hans Møderne-Arv, som han haver, i fri Brug. Og, om han paataler noget videre, skal ham vederfares, hvad Lands-

Lands-Lov medfører. Disse Efterskrevne, Greve Jakob, Niels Knudson, Peder Jakobson, Niels Hallandsfar, Lauge Laugeson og andre deres Medfolgere, Læge og Klerker, som rømte fra Norge til Dannemark, for hvad Sag det er, saa vel som og de Afdødes Arvinger maa frit blive i Dannemark uden al Forfang. Dog, at de, som ere dømte for Kong Eriks Faders Banemand, ikke kommer for Kong Eriks, Hertug Christophers eller Hertug Valdemars Aasyn. Skeer det uforvarendes, skal de med tolv deres Paarørendes Eed beviise, sligt ikke at være skeet af Forsæt. At deres Gods efter Kongens Befaling strax skal igiengives dem. De maa imidlertid enten selv, eller ved andre besidde deres Gods, og Kongen skal til alle Lands Ting lade forkynde, at deres Gods staaer dem frit og aaben for. Kongen af Norge maa beholde Hielm og Hunehals. Imidlertid skal bemeldte Fæstninger ikke angribes af Kongen i Dannemark. De, som ere paa bemeldte Slotte, maa imidlertid intet mynte, hvormed Kongens af Dannemark Mynt kand forværres. Ere nogle af forbemeldte Slotte beleirede eller indtagne, da skal de leveres tilbage, og Fangerne losgives: Men hvilke Norske der ere fangne uden for, skal skaffe Forsikring at indkomme til den Tiid, som foreskrevet staaer. Ligeledes skal Kongen af Norge handle med Danske Fanger. Ingen nye Fæstning maa imidlertid bygges, nogen af Parterne til Skade, eller Kiøbmænd til Forhindring. Kiøbmænd maa fare i Fred til begge Riger, seigle, handle og vandle, med mindre der skeer almindelig Forbud. Ingen usædvanlig Told skal fordres. Kiøbmænd, som strander, maa frit bierge deres Gods, indtil de overgiver det for Vrag. Hertug, Erik Langbeen, Hertugens af Sønder-Jylland Broder, skal have alt hans Gods i Dannemark, tilhørende hans Hustrue, Frue Sophia, som hannem er tilfalden i Arv efter Kong Eriks Søstre, Jutte og Agnete, og i Særdeleshed skal han paa denne Opladelse give ham sit aabne Brev. Bemeldte Hertug Erik skal igien staa hver Mand til Rette, som paa ommeldte Gods med Rette kand tale. Ligeledes skal ingen Forfang giøres af Kongen ved ham selv eller andre paa hvad Gods, der tilhører Hertug Erik af Sønder-Jylland, Hertug Knuds Søn. Hvad andre Sager, som ere Kongen og Hertug Erik af Halland imellem, om Gods, eller hvad det være kunde, skal staa til disse gode Mænds Sigelse, som ere: Johannes, Episcopus Roschildensis, Jon Lidle, Oluf Tygeson, Uffe Jonson, David Tosteson. Om nogen vil tiltale Kongen af Dannemark, eller nogen af hans om Frue Sophia af Sverrig hendes Fæderne-Gods, da skal det skee efter Dansk Lov og Ret. Dette saaledes

ledes at skulde holdes, haver følgende lovet for: Ferrund, Erke-Bisp i Nidros, Nerva, Bisp i Bergen, Amund, Bisp i Opslo, og følgende Riddere. Berner af Berkeroe, Thore Hagensøn, Johannes Benolf, Isak Gautesøn, Erland Amundsøn, Vedmund Erlandsøn, Bernhard Ludvigsøn, Juris Civilis Doctor. Gothorm Gydisøn, Johannes Ragvaldsøn, Galak Vilhelm, Torvald Tonisøn, Elling Davidsøn, Johannes Isversøn, Torlak Skenk, Erland Arnesøn, Sigvord Lorelam, Egmund Sigvordsøn, Esbern Rynki, Anders Levi, og Esvind Islaksøn. Datum apud Hegnesgafvel 1295. Dominica proxima post Festum B. Matthiæ Apostoli.

Efter denne Anstands Forlydende mødte Kongen af Dannemark, Sverrig og Norge Aaret derefter, som var 1296 ved St. Hans Dags Tiid, paa Sommersted i Hede, hvor der blev handlet om en endelig Fred imellem dem og Norge: Men det var da ogsaa forgiæves, alleeneste den forrige Anstand blev endnu paa to Aars Tiid forlænget.

Aar 1297 blev Kong Eriks Daatter, Jomfrue Ingeborg, født. Paa den Tiid var Kongen selv til Froste-Ting, hvor han afhørte mange Sager, og hialp enhver til Rette, som var skeet nogen Uret.

Aar 1299 udi Junii Maaned døde Kong Erik i Tønsberg, efter at han havde regieret hen ved 19 Aar. Han havde tvende Døttre, som for er meldt; Den eene, ved Navn Margreta, havde han ved Alexandri Daatter af Skotland, som døde paa Reisen under Orknør, da hun drog til Skotland, at imodtage Riget efter sin Mor-Fader: Den anden, ved Navn Ingeborg, blev gift med Hertug Valdemar af Finland, Byrges og Eriks Broder. Men nogle *Kroniker beretter, at hun fik en Baron af Orkenør, ved Navn Jon.*

XXXII.

Kong Hagen Magnussøn.

Hagen, Kong Eriks Broder, blev strax udvalgt til Konge over Norge igien, som havde til Ægte Euphemiam, Hertug Vizlafs Daatter af Ryen. I Begyndelsen af hans Regiering forsømte de Fordrevne af Dannemark ikke at insinuere sig paa det beste hos ham, da de ogsaa stolede meget paa den Convention, som var sluttet med hans Broder ved Hegnesgafvel og Sommersted: Hvorfore de toge ilde af Sted i Dannemark, da de havde erholdet sikker Geleide, gave Anledning til stor U-eenighed, og opirrede Kongen med deres Overmod og Trodsighed, saa han undertiden nødtes til at sette dem til

Rette,

Rette, og hevne, hvad Ondskab de havde beviist imod ham: Hvilket de med stor Eftertryk androge for Kong Hagen, ligesom Kong Erik med Flid brød den Anstand, som tilforn var sluttet imellem ham og Kong Erik Magnussøn. Hvorudover Kong Hagen blev meget fortørnet, og paa nye udrustede sig til Krig imod Dannemark. Da Hertug Erik af Langeland fornam det, tog han M. Henricum Clericum og Canutum Mule til sig, og drog til Fenekalf til sin Hustrues Søster-Søn, Kong Hagen, og Aar 1300, Sabbatho post Festum Divisionis Apostolorum, bragte det saa vidt hos Kong Hagen, at han var tilfreds med, det begge Kongerne paa vor Frue Himmelfarts Dag skulde komme til Corsøer ved Torneborg. Dog hvis Kong Erik Menved vilde antage samme Møde, og lade ham det vide otte Dage efter St. Jakobs Dag, vilde Kong Hagen give to eller tre Fyrster og Herrer sine Sager i Fuldmagt, om det samme maatte skee ham igien, og hvad de giorde og sagde, eller og de fleeste Stemmer, derved skulde det forblive. Disse Compromissarier skulde giøre Eed, førend de satte sig ned, at de ikke for Gunst eller Venskabs Skyld vilde giøre noget, men hvad Ret var, ey heller af noget ont Forsæt at sinoe sig fra Sagerne. Disse, som bleve sendte derhen, skulde forsynes med Leide-Brev og Procuratorer. Om nogen af Compromissarierne døde, skulde andre udvælges i Steden, og den, som igien blev indsat, skulde ogsaa sværge, og give sit Brev paa at giøre, hvad han vidste at være sandest for Gud. Den eene skulde og betimelig lade den anden advare for i Veyen, at han kunde samle og forskaffe sig Compromissarier. Imidlertid skulde Kongen af Norge, Greve Jakob, og de af Dannemark Fordrevne, samt deres Arvinger, nyde alt deres Gods, eller de, til hvem de betroede samme, med al Ret, saasom de havde eyet det, før denne Krig paakom. Ligeledes, naar Kong Hagen kom nær ved Tornborg, skulde de indfinde sig, som havde lovet for Kongen af Dannemark om den Anstand, som var brudt, og da skulde ham ved Kongen af Dannemark til en vis Tiid oprettes, hvad der var giort ham imod, med mindre de vilde giøre deres Eed, at det ikke var skeet. Det samme tilbød Kong Hagen paa sin Side, om noget var giort der imod.

Paa denne Kong Hagens Resolution gav Kong Erik af Dannemark ham saadan en Leide, at Kong Hagen og hans Medfølgere til 100 Personer, skulde have frie Leide at komme til ham til Skielskøer, og at komme i Behold igien til deres Skibe, beliggendes ved Egholm, undtagen hans Herr Faders Banemænd og deres Anhang, hvilke han ey vilde tilstæde at komme for sig,

og Dagen var berammet næste Sondag efter vor Frues Himmelfart, forstkommende Aar 1300. Denne Leide bekræftede han ved Eed, og stillede Caution derfor, at den urykkelig skulde holdes, og hvis han ikke holdt bemeldte Leide, maatte man skielde ham og hans Forlovere, og hans Undersaatter skulde være deres Eed qvit. Alle Sager, som Kongen af Norge og hans havde imod ham, skulle være rigtige, og hans Giensvar intet due. Bispen af Ribe maatte bandsætte ham og hans Forlovere uden Varsel, og befale ham at bandsættes andensteds, indtil Kongen af Norge aldeles blev tilfreds stillet, og det ved hans alleene og ingen fleere deres Eed. Alt hans Arve-Gods, rorigt og urorigt, skulde være Kongen af Norge pantsæt, indtil han blev tilfreds stillet. Herfor caverede Hertug Vizlaf af Ryen, Hertug Christopher, hans Broder, Hertug Valdemar, Laus Tygesøn, Jon Litle, Oluf Thagesøn, Johannes Bartsøn, Christen Pæds, Niels Lendi, Peder Jensøn, Peder Nielsøn af Tosfing, Knud Mulli, Esbern Aagesøn, Niels Hoe, Niels Ubbesøn, Joseph Magnussøn, Peder Mulli, Niels Hasse, Amund Lille, Peder Tygesøn Sævind, Valdemar Rosse, Peder Egteside, Erik, Hertugens af Jylland Broder, Goddike og Timme Blok. Da at vedersige i samme Undskylding, Privilegier og Skuffen, som paafindes kand, særdeles at Fred ikke tilforn er holden, og al anden Undskylding.

Da begge Konger med deres Underhandlere modte til samme Mode, kunde de ikke blive eenige, enten om deres egne Sager, eller de Fordrevne: Hvorfore dette Mode gik ogsaa frugtesløs af.

Aar 1301 blev Ingeborg, Kong Hagens Daatter fodt. Samme Aar blev Kongens Haandfæstning til Islænderne fornyet, hvorimod de forpligtede sig ved Brev og Segl at give Skat til Norges Krone: Dog med de Vilkaar, at Kongen rigtig skulle holde, hvad han tilforn havde lovet dem i sin Haandfæstning: Thi ellers skulde de være frie for deres Forpligtelse.

Imidlertid streifede de Danske paa den Østre Kant af Norge, saa at Søen var meget usikker for begge Parterne. Og endskiont mange Herrer lagde sig imellem at forlige Kongerne, saa kunde de dog intet udrette. I Særdeleshed drog Hertug Vizlaf af Ryen, som var Dronningens Fader i Norge, Aar 1303 til Kong Hagen, at handle om Fred imellem Rigerne, men døde St. Thomæ Dag. Dominica Lætare giorde Kong Hagen et Forbund med Kong Byrge af Sverrig. Først, at al den Handel, som imellem begge Riger var sluttet og lovet ved Soelbierg, skulde være urykkelig. Om det behovedes, skulde det eene Rige komme det andet til Hielp, paa sin

egen

egen Omkostning. Hvad fremmede Slotte der bleve indtagne, skulde holdes paa begges Omkostning. Fordeel og Skade skulde gaae paa dem begge, saa vel over Fanger, som hvad Lande og Slotte der vandtes. Herved var overværende hans Raad, Hertug Erik i Sverrig og Hertug Valdemar i Finland, Torkild Marsk, Bent Laugmand i Øster-Gylland, Torbern Kiætelson, Albret Stieson og Gudner Moenson.

Greve Jakob og de andre Fordrevne af Dannemark lode ikke af at sætte Kongerne sammen, og gave stor Anledning til U-eenighed: Hvorudover Kongen af Dannemark lod Aar 1304 udruste en Flode imod Vinteren, og lod Varbierg, Hunehals og andre Fæstninger i Halland beleire: Men han udrettede kun lidet. Mod Slutningen af samme Aar, blev det afgiort, at der skulde holdes et Mode i Kneeud, hvor begge Kongerne med deres Dronninger modte, og blev der lagt god Grundvold til Fred og Eenighed.

Imidlertid reiste sig en Dispute imellem Kong Byrge i Sverrig, og hans Brodre, Hertug Erik og Hertug Valdemar: Hvorudover de maatte romme af Landet, og droge først til Dannemark, til Kong Erik Menved. Men da de ikke saae sig sikkre nok der, droge de til Norge til Kong Hagen, hvor de bleve vel imodtagne, og forlænede med Konghelle-Slot og Bye: Hvorfra de stedse stridede og plyndrede i Vester-Gylland og Sverrig, og giorde stor Skade, saa at det tilsidst kom til en offentlig Krig: Thi Hertugerne fik stor Hielp af Kong Hagen. Men det kom dog saa vidt ved gode Mænds Intercession, at Kong Byrge skulde forlige sig med Hertugerne, og lade dem bekomme deres igien, saa at det paa alle Sider blev en afhandlet Sag.

Da Greve Jakob af Halland fornam, at Kongen af Dannemark haardt indsperrede hans Fæstninger, og han selv ikke var i Stand til at undsætte dem, og mærkede desforuden, at der var Forhaabning om Fred imellem Kong Hagen og Kongen af Dannemark, da, for at hindre dette, og stifte storre Fortred og Uleilighed, samt at vederlegge de mange Velgierninger, som Kong Hagen og hans Formand, Kong Erik, tillige med hans Slægt og Paarorende havde beviist ham baade med at hielpe ham udi hans Land mod Kongen i Dannemark, for at bestyrke hans Grevskab, som og med at opbygge Hunehals og Varbierg, samt den Moye og Omkostning han ikke uden stor Livsfare havde haft med at reise til Kongen af Dannemark, for at Dagtinge hans Sager. Foruden 2000 Mark Sterling, som han paa Kongens af Norge Caution havde faaet til Laans af Hertugen i Sonder-Jylland, saavel som anden Hielp han havde beviist ham i Nod og Trang, skiodede

 han

han Kongen af Norge sit Grevskab Halland, fornemmelig, da han nu ikke kunde giøre Kongen af Dannemark Modstand, eller undsætte hans Slotte og Lande, og frie dem, som vare beleirede. Og han overlod Kongen bemeldte Grevskab med al Rettighed, at det stedse skulle tilhøre Norges Rige, hvilket han alt vilde holde, og ikke handle derimod. Han overlod sig og sine Børn i Kongens af Norge Gunst og Naade, at, dersom han ved nogen Negotiation kunde faae bemeldte Grevskab af den Danske Konge, han da vilde ansee hans Børn, saasom det kunde have langt Udseende med denne Krig: Eftersom sex gode Norske Mænd, udvalgte efter Kong Hagens Død, kunde finde tilstrækkeligt at sætte forbemeldte Grevskab efter Guds Ret og deres Samvittighed, saaledes, som de for den høyeste Gud vilde forsvare. Men hvad Hertugen af Sønder-Jylland for de 2000 Mark Sterling med Omkostning og Skade kunde tilfalde, da skulde Kongen aldeles være og blive frie for den Caution. Datum Tønsberg Mandagen for St. Jørgen Paves Dag.

Da Kong Erik af Dannemark fik dette at høre, og saae, at ingen Freds-Tractat kunde være bestandig imellem ham og Kong Hagen for de Fredløses Skyld, og i sær for Greve Jakobs Practiqver og Uroelighed, lod han dem stevne, og gav dem ogsaa sikker Geleide til Helsingborg, at møde til almindelig Dannehof, med hvad de havde til at bevise sig at være uskyldige i Kong Eriks Død, som Kong Hagen foregav. Hvor de samtlig igien Aar 1305 bleve dømte at være skyldige i Kong Eriks Død, og at have begaaet crimen læsæ majestatis.

Dette kunde intet hielpe til Forlig imellem Kongerne: Thi Aaret derefter, som var 1306, faldt de Norske atter ind ved Tornborg: Men da Indbyggerne holdte sig tapre, profiterede de ikke meget paa det Sted. Siden begave de sig til Kiøbenhavn, for der at prøve deres Lykke: Men de bleve drevne tilbage, saa at de ingen Landgang kunde giøre.

Den Dom, som blev fældet over de Fredløse i Helsingborg, blev af deres Venner ilde optagen, og der blev meget protesteret hos Kong Hagen imod Processen: Hvorudover de atter forhvervede hans Beskiærmelse-Brev An. 1307, som lyder saaledes:

1307. Hagen med Guds Naade, Kong Magnii Søn, sender alle, som dette Brev see eller høre, Guds og sin Velsignelse. Dette maa være vitterligt for Gud og de beste Mænd i Riget, som ofte pleiede at være hos os, med hvor stor Betænksomhed vi har arbeidet paa, at der maatte blive Fred og

og Enighed imellem Rigerne, Dannemark og Norge, med mange Reiser, som vi og vore Mænd have været besværgede med, for at søge om Fred, og at sende de Mænd, som vi have hos os, og som Kongen af Dannemark har beskyldt for sin Faders Død, til Vedermaals Tale med ham, samt at søge om Vidnesbyrd, og giøre deres Undersørsel for det, som blev dem tillagt. Og da de skulde komme derhen, fik de Breve at see, som vare giorde og tagne paa dem, hvilke de endnu have hos sig denne Dag, og hvoraf de kunde mærke, at de ikke maatte nyde den Lov, som bruges i Norge, Dannemark eller andre Lande, saa vidt man endnu haver hørt og spurgt. Desforuden har man saa nøye sat efter og passet paa dem, at en Deel af dem ikke maatte komme fra Tinget, og de, som kom fra Tinget, maatte ikke nyde Lov eller Ret for sig, uden at Kongen udnævnte nogle Mænd, som skulde sværge dem Sag paa, ligesom ham behagede, og det baade imod Guds og alle Christne Menneskers Lov, som hver forstandig Menneske kand befinde af den Omgang man i Begyndelsen brugte mod dem, da der først blev anlagt Sag imod dem, at de bleve udjagede af Riget, deres Gods optaget, deres Paarørende og Svenne dræbte, og nogle af dem optagne, samt overvældede med Breve og Magt over heele Landet, og vilde ikke lade dem nyde Lov og Ret eller giøre den Undersørsel, som de tilbode sig. Siden de derfore saae, at de ingen Ret kunde nyde formedelst Overvold og Magt, indskiøde de deres Sag for Paven og under hans Dom, hvorved vi lod det forblive, efter Kongens af Dannemark Villie, og gave det efter, ja, vi vilde ikke heller have de Mænd hos os, og tænkte med det, saavel som alt andet, at forskaffe os og vore Undersaatter Fred og Roelighed, og det kom endelig saa vidt, at der blev sluttet aabenbare Fred og Forlig imellem os og Kongen af Dannemark, og imellem Rigerne: Ikke desmindre blev dog denne Fred, samt al anden Dagtingning brudt imod os. Og Kongen af Dannemark lod strax derefter indtage, nedbryde og brænde vort Hushielm, tvert imod Forliget og Dagtingningen imellem os. Ja han lod optage nogle Norske Kiøbmænd med deres Folk, som vare seiglede til Dannemark, og tog deres Gods fra dem. En Deel, som ikke kunde undkomme, blev ilde medhandlet. Thi kiendes vi af den Aarsag ikke at være Kongen af Dannemark pligtige at holde den Dagtingning: Og skal det derfore være alle vitterligt, at vi efter vor tilkommende Svogers, Hertug Eriks af Sverrig, samt vore Bispers og andre Mænds Raad, haver nu taget vor kiere Frende, Greve Jakob og Herr Peder Jakobson, deres Børn, og alle duelige Mænds Børn, som fra Dannemark

ere komne til os, og alle deres Svenne, som ere med dem, samt alle deres Forvandte udi Guds Vold, vor Beskyttelse og Kongelige Trøst til al retmæssig Forsvar. Vi forbyde derfor strengeligen enhver i nogen Maade at forurette dem, samt at giøre dem nogen Hinder eller Forfang imod Loven. Hvem, som det giør, maa forvente af os Vrede, Straf og største Unaade, saa det skal være andre til Eftersyn og Exempel, der handler imod vore Frender og andre, som vi saa inderlig have taget i vor Beskiærmelse. Det er og Gud i Himmelen bekiendt, saavel som og de beste Mænd i Riget, som vil sige Sandhed herom, af den Ufred og Feide, som nu en lang Tiid har været, blev begyndt, da vor Broder og vi vare Børn, endskiønt nogle uforstandige Mænd sige andet derom, end som de veed tilstrækkelig Grund til. Dette Brev var forfattet udi Trondhiem, Korsmisse-Aften om Vaaren, udi vor Regierings ottende Aar, forseglet i vor Nærværelse, og skreven af Ifver Klerk.

Da der nu var stor Forbittrelse imellem begge Kongerne, lagde nogle sig der imellem, og det blev besluttet, at Kongen af Norge skulde sende sine Fuldmægtige til Kiøbenhavn, med hvad Klagemaal han havde imod Kongen af Dannemark, og høre hans Svar derpaa, samt see til, hvad Middel der kunde udfindes til en bestandig Fred. Hvorpaa Kongen indlagde følgende Klagemaal:

Dette er vor første Begiæring, at, hvad der inden disse Dage er forbrudt imod os og vore Mænd, siden vor Broder Kong Erik og vi droge først til Kiøbenhavn, og Herr Vizlaf var hos, at det maa bedres med os, og det samme tilbyder vi os at giøre lige imod. Det første der blev forbrudt imod os, var den Dag, da vor Broder, Kong Erik, vedtog for Aalborg, at vore Mænd skulde fare fredelig frem i Jylland for Kong Erik af Dannemark, og at hans Mænd skulde giøre ligesaa imod vore Mænd. Og herfor caverede Bisp Niels udi Vensyssel, Bisp Jonas i Aarhus, Herr David, som da var Kongens Drost, Marskalken, Herr Laurs, Herr Aage Saxesøn, Herr Peder Nielsøn, Herr Jonas Andersøn, og saa mange andre Riddere, at de vare i alt 24, undtagen to Bisper. Men Herr David, Kongens Drost, lod fange Herr Svend Fris i Horsens, og med ham disse Mænd, Jon Pallesøn og Jon Foet, og toge alt hvad de havde. Ja samme Tiid dræbte de en, som stod i vor Tieneste, ved Navn Truget Lali, hvilket Jonas Tinglos giorde, og toge hans Heste med hvad han havde; Ligeledes toge de to Hors med meget andet, samt gode Heste, som tilhørte vore Folk, med Vaaben og andre Ting. Og da vi spurgte dette, sendte vi

vore

vore Breve til Cautionisterne, og formanede dem paa deres Troe, at de skulde lade Fangerne løs, og oprette det, som var forbrudt, hvoraf de giorde noget, men ikke alt. Derefter kom vi til Svinesund, hvor Biskop Gissere i Fyen, Herr Erik af Langeland, Drost David, og mange andre Riddere kom imod os, som havde lovet for den Dag, hvilke Kong Erik vor Broder og Lovere formanede, at de skulde udlade de Fangne, og oprette, hvad som var forbrudt. Og vi tvende Brødre tilbøde vor Raad til Erstatning med fuldkommen Forsikring, saa fremt vore Mænds Brøde nogensteds kunde findes, og dette maatte ikke skee os; men de førde de fangne til Kongen af Dannemark, som lod dem alle ødelegge, og Jon Pallesøn samt Jon Foet fik en haard Død, som noksom i alle Lande er bekiendt. Nu bede vi, at der maa gives os og deres Frender samt den hellige Kirke Opreisning, efterdi de ikke bleve dræbte i Krigs- men i Freds-Tider, og paa en Rette-Dag. Fremdeles, da vor Frende, Hertug Valdemar, var sendt til Sommersted-Hede, og nogle af vore Mænd vare derhos, var der saaledes Dagtinget med Kongen af Dannemark, at alle vore Mænd og Undersaatter, baade Danske og Norske, skulde have Fred og Sikkerhed baade inden og uden Dannemark for den Danske Konge, hans Mænd, Undersaatter og alle hans Hielpere, og vi med vore Mænd skulde i Fred og Sikkerhed komme i Tale med Kongen af Dannemark i Middelfart, paa vor-Frue-Dag Seiermer, som fulgte næst efter: Og hvem han da ey paa den Dag kunde overbeviise, for hvad Sager han gav dem, de skulde nyde deres Gods og have hans Venskab, og der skulde være en fuldkommen Fred: For hvilket Kongen af Dannemark lovede, og gav sit aabne Brev derpaa, og paa Sommersted-Hede gik med Kongen 50 Riddere i Løfte, og paa den Dagtingning i Middelfart lovede 50 Svenne, at det skulde holdes. Ja den Dag kom vor Mand Aage Kakki, og med ham andre gode Mænd til Viborg, stolende paa den Fred og Sikkerhed: Men Bye-Mændene kom over ham, og saarede ham saaledes, at han døde deraf, og dræbte fire Mænd, som vare med ham, og begrove dem i hedensk Jord, hvor Tyve og Brødesmænd pleyer at begraves. Og de fangede hans Broder, Henrik Aserson, og sex Svenne af Vapen med ham, og de saarede den meenige Mand, samt Præster og Læg-Mænd med mange andre, og toge alle deres Sager fra dem. En Sven af Vapen, som blev saa piint i Fængsel, at han døde deraf, førde de ud paa Marken, og begrove ham med de andre. De andre fem, som levede, førde de til Kongen af Dannemark, som skattede dem paa det høyeste, og ingen fik Opreisning for

sin

sin Skade, der blev ey fastet for de døde Mænd, ey heller skeete Kirken nogen Høytid. Fangerne fik ey heller nogen Opreisning, endskiønt det var skeet, medens Freden varede. Fremdeles, medens Dagtingningen stod i Middelfart, og hver Mand skulde have Fred efter det foromtalte Løfte, rede Kongens Mænd af Dannemark, Herr Tuli Ebbesøn med hans Frender og mange andre, samt Herr Lali Præst med sine Sønner til Aas Kloster i Halland, og sendte Bud til Niels Jakobsøn, Grevens Foged, at han skulde komme til dem paa den Fred og Sikkerhed, der var sluttet imellem de to Konger, og tale med dem. Og bemeldte Mænd gave ham endnu ved dem selv kraftigere Forsikring, nemlig deres aabne Brev om sikker Geleide for ham og de Mænd som komme med ham. Hvorpaa Niels Jakobsøn med et lidet Følgeskab kom til dem, stolende paa den Stilstand, der var giort imellem begge Kongerne, som og paa den Forsikring de havde giort ham med aaben Brev og i andre Maader, som endnu er tilsyne, og som de ikke maatte nyde, og reed til den Aae, Visk, næst ved en Munke-Gaard, ved Navn Jderaas, og sendte Bud til dem, med Forespørsel, om de vilde fare til ham, eller han skulde fare til dem. De bade ham da drage ind til dem, paa Troe og Love: Hvorpaa han drog ind uden Vaaben med disse Mænd, Tord Labesøn, Herman Plumog, Marcus Osesøn, som vare fra Vapen, og to Skiotter, Peder og Tileman, samt en Bonde, og deres Svenne med dem, saa at de vare i alt 13. Men, som Herr Niels Jakobsøn sad og talte med Herr Tuli Ebbesøn og hans Broder, Herr Akki Ravn, og drak af Jakobs Leile, sendte Herr Tuli sit Følgeskab bort, som vare Herr Akki Ebbesøn, Lali Præst og mange andre, som holdte bevæbnede derhos, og saasom de sadde og talede med Herr Tuli, kom Herr Tuli og de andre løbende sammen, og fangede dem i Stilstands Tiden. Og strax derpaa halshuggede de de to Skiotter, en arm Bonde og fire Hyrde-Drenge. De andre Fanger sendte de til Lali Præstes Huus, undtagen Niels Jakobsøn og Herman Plumog, hvilke de sendte for Hunehals Huus, og meente med dem at faae Huset indtaget ved Svig, fordi Niels var Foged derpaa. Og da de ikke kunde faae Huset, toge de en god Hest, som tilhørde Stig Nielsøn, samt nogle Svenne, og reede derpaa op i Herredet, hvor de toge en Bonde, ved Navn Tolf, som var Grevens Foged, i hans egen Gaard, rovede alt hans Gods, og førde ham bort med sig. Dette skeete altsammen i den Fred, som var lovet paa Sommersted-Hede, og imedens der var Dagtingning ved Hednings-Gafvel. Da Greve Jakob fik det at vide, klagede han derover for vor Broder,

der, Kong Erik, samt Hertug Valdemar og hans Broder, Greve Henrik af Holsteen, og andre, som havde været med i det Løfte paa Sommersted-Hede. De formanede da Kongen af Dannemark og hans Brodre, paa deres Troe, at de Mænd skulde sættes paa fri Fod, deres Gods gives dem tilbage, og at der skulde oprettes, hvad der var forbrudt. Da kiendtes Kongen af Dannemark ved, at det var ubillig giort: Hvorfore han gav sit forseglede Brev til Herr Tuli og Lali Præst og andre deres Compagnons, at de skulde udlade de Fangne, og give dem deres Gods igien. Just paa samme Tiid, da Dagen var taget ved Hegensgafvel, lovede Kongen for sig, sine Brodre og alle sine Mænd, og tillige med ham tre Bisper og tyve Riddere, og han gav sit aabne Brev, bestyrket med de Bispers og Ridderes Seigl, som i samme Brev og Forsikring havde caveret, at de forbemeldte Fanger skulde udlades, deres Gods igien erstattes, og de skulde udi al Sikkerhed komme til Svars for de to Konger, naar de komme sammen. Tvertimod disse Forsikringer blev Niels Jakobson fort til Kallundborg, samt Herman Plumog, at de alle skulde aflives med mindre de gave Forsikring, at de aldrig skulde være os, eller nogen af vore til Tieneste. Ja end meere Niels Jakobson løste sig for 800 Mark Penge, og Herman for 100 Mark reent Solv. Den Bonde Tolf var skattet paa 140 Mark; men det kostede ham vel 300 Mark, hvilken Skat Herr Tuli Ebbeson, Lali Præst og deres Compagnons optoge. Marcus Oseson var skattet paa 60 Mark Skaanske Penge. Hvad dem tilhorde, tog Herr Tuli Ebbeson og deres Compagnons, hvilket alt skeete, inden den Fred var giort ved Hegensgafvel. Efter at det Hof var endet ved Hegensgafvel, og Kongen af Dannemark sendte Breve til alle Lands-Tinge, at alt vor Moderne-Gods, som ogsaa deres, der vare fordrevne af Dannemark, skulde oplades dem, oplod Kongen det, som han havde, ligeledes Junker Christopher, samt andre, enhver, hvad de havde, og lode det saa staa, indtil Kornet var torsket, og Ingield skulde optages. Da rovede de atter Godset fra dem, tillige med Ingield, og hvad de havde i Skaane, Siæland, Fyen og Halland. Omuslof, Grevens Gods i Siæland, tog Kongen til sig, hans Gods Munkeholm tog Greve Giert til sig, og hvad andet Greven tilhorde i Siæland tog Junker Christopher, og noget toge andre Kongens Mænd. I al den Tiid, medens Dagtingningen varede, har Herr Anders Takkeson taget fra Herr Peder Jakobson alt det Gods han eyede i Kirkesogn, som kaldes Vedelof. Siden haver Herr Niels Brok af Hylke frarøvet her Peder Jakobson alt det Gods han eyede i Nessom udi

Harsyssel, i en Bye, som kaldes Hengi, samt alt det Gods han eyede i Fyen, som er saa got, at det aarlig skylder 400 Mark Penge. Desforuden tog bemeldte Herr Niels Brok af Herr Peders Borns Moderne-Arv 16 Mark Korn og 20 Mark Penge. Fremdeles var vore Mænd en Forsikring givet paa Kongen af Dannemarks Vegne, at de skulde have sikket Geleide paa alle Øer, og ikke komme paa Mænland. Da sendte Torkild Magnusson sine Svenne til Lessøe i Synesysler, hvor Peder Pram, Palli Vognson og Lagi, hans Broder, kom, og grebe alle hans Svenne, samt een hans Paarørende fra Vapen, ved Navn Jonas Tord, og forde ham til Aalborg, og Ifver Bentson lod ham halshugge, medens den sikre Geleide varede, og de toge samme Tiid Gods fra Herr Torkild, saa got, som 300 Mark. Siden befoel Kongen Herr Karl Akkison og Hense Slappermule at ride i Herr Torkilds Gods, og de toge Gods ud for hen ved 400 Mark, for hvilken Summa han kand bevise at Gielden var betalt tre Vintere, og siden tyve. Inden den Dag, der blev tagen ved Hegensgafvel, tog Herr Niels Brok af Hylki Herr Torkilds Søster-Daatter, uden hans samt andre hendes Paarørendes Villie, og giftede hende imod hendes Villie med Knud Friis, som strax derpaa tog Herr Torkilds Gods i Fyen, som da skyldte 100 Mark Penge, og ruinerede det saa længe, indtil det nu ikke skylder en Mark Korn. Siden fratog Jonas Friis ham en halv Mark Korn i hans Gods, som kaldes Dokenes. Dernæst tog Jonas Friis en god Ridder-Søn, som stod i vor Tieneste og fik ham i sit eget Huus, efterdi han i Følge af den sikre Geleide reed til ham for at tage Herberg: Hvorpaa han forde ham til Tings, og lod ham henge uden Ret og Skiel. Videre, efter at den Dag var tagen i Balgør, fik Herr Peder Ebbeson fat paa Herr Jakob Nielson Blafods Sven, og skattede ham paa hans høye Penning. Siden da den Dag var tagen ved Fænskalf, og vi to Konger skulde møde hinanden der ved Skielskøer, foer Herr Peder Ebbeson til Herr Jakobs tredie Gaard, og tog bort alt hvad der var, som beløber sig til hen ved 600 Mark Penge. Fremdeles have Kanikerne i Viborg forholdt Herr Jakob det Gods, som kaldes Klakkerup, hvilket Kong Erik, denne Konges Fader gav og skiødede ham til med sit aabne Brev, som endnu er tilsyne, og Kanikerne foregive, at denne Konge nu haver givet dem samme Gods.

Hertil svarede Kongen af Dannemark, at der intet var forbrudt imod Kongens Person af Norge, men ikkun mod de Fordrevne, som ikke holdte sig fredelige, men i mange Maader havde brudt den ti Aars Anstand

og

og andre Conventioner, som vare sluttede imellem Kongerne, og til des nærmere Oplysning indgav han følgende Besværinger.

Dette haver Greve Jakob giort og skreven imod Kongen: Den ti Aars Anstand, som blev giort til Søborg, blev kun holden paa andet Aar, da Kongen med en Krigsmagt faldt ind i Dannemark. Greve Jakob haver aarlig optagen 400 Mark Slavisk udi Ledings Penge af Halland, som Kongen tilhører. Han haver udi Stilstands Tiden paalagt og besværet Bønderne udi Halland, uden deres tilbørlige Pligt med 240 Pund Smør. Samme Greve haver An. 1300 taget i Skat af Bønderne 800 Mark Skaanske. I den Tiid, da alle Landflygtige skulde nyde deres Gods, haver han havt elleve Gaarde og fire Møller, som tilhørde Svend Fiereboe, og optaget Rente deraf. Han haver fanget Turi Stagi, og holdt ham i Fængsel i 17. Uger, og han maatte endda løse sig for 40 Mark. Han haver fanget Kield Baad paa Gottested-Ting, fordi han appellerede til Kongen over det, at han besværede de Hallandske Bønder imod deres Pligt. Arfvid Kiørning lemlæstede Biorn Tyniber, saa at han aldrig derefter kunde gaae paa sine Been. Item han rovede tyve gange fra Munkene, inden Freden, fordi Kongen havde taget dem i sin Beskyttelse. Han fangede Herr Peder Jakobsøn, Oluf Mogensøn, og en af hans Hofmænd, alt inden Freden. Han optog inden Freden alle Herr Simon Kumbs Indkomster af 14 Gaarde, brød Huse og Gaarder ned, og borttog sex Læster Rug. Han rovede fem Pund Korn fra Hans Must. Herr Peder Egetsedes Gods i Halland haver forbemeldte Greve Jakob optaget udi mange Aar, som beløber sig aarlig 50 Mark Skaansk. Knud Skrub blev slagen og fangen i sin egen Gaard, og hans Dreng Beenene afhugne ved Peder Jakobsøn. Peder Nielsen Billeng fængslede og udplyndrede Knuds Brøder i samme Gaard, slog Peder Nydi og hans Kone i sin egen Gaard, og fangede hans Svenne. Han tog ogsaa alt Niels Kunis Gods i hans Gaard, item fangede Hertug Christiern og rovede fra ham. Ligeledes tog han tyve Mark i Skat af Eskild Frendesøn. Biorn Tyniber blev lemlæstet paa hans Been ved Arvid Kiørning. Peder Jakobsen tog fra Næstved-Borgere to Skibe og alt deres Gods. Han satte ogsaa alle Indbyggerne udi Halland i Skat, og kierte sig intet om, hvad han giorde. Bemeldte Greve Jakob haver ogsaa i mange Aar taget, hvad Penge Svend Fienboo skulde oppebære af sin Have: Han tog tyve Mark Skaanske i Skat af Lauriz Gudmandsøn. Turi Biskopsøn haver han udplyndret ved Sampoe. Fra Halmsted-Borgere haver han taget tre Skibe og deres Gods.

Fra Niels Andersons Dreng haver han ved Fynshoved taget Gods udi Skind, Silke og Sajen for 400 Mark, som tilhørde Herr Anders. Samme Dreng mistede 100 Mark af sit eget. Samme Anderses Dreng mistede ogsaa Gryder for tolv Mark ved Aarhus-Kirke-Gaard. Item Arvid Knudson ihielslog Godmars Broder i sit eget Huus. Borgerne af Rostok haver mistet, Johan Lange 6 Mark Slavisk og 50 Lybske. Johan Bremer et Skib paa 55 Mark, med Gods for 90 Mark. Alt dette haver Greve Jakob og hans taget udi Egholm-Have. Item Oluf Asferson og hans Broder paa Samsøe Gods for 400 Mark Siælandsk, som blev borttaget af Ture Biskopsøn, Mester Biorn og Anders Stison. Svend mistede ved Fynshoved et Skib for 120 Mark. Niels Skaaning mistede et Skib ved Tossing, vurderet for 60 Mark. Aser mistede et Skib med Gods paa 100 Marks Værdie. Item Kongen af Norge haver taget Brandskat af Kongens Bønder paa Tossing. Ligeledes brændte han udi Freden Mogens Langes Gods paa Tossing, Hamund Lille skildte han ved sit Gods i Rotenes. Peder Tille blev sammesteds berøvet sit Gods, og Bonden druknet. Om det Gods udi Rim svarer vi saaledes, at vor Herr Fader forlænte Herr Marsk Stig med samme, og derfore, naar vor Fader døde, var den Forlæning ude. Om Anders Stisons Gods, taget ved Herr Niels Brok og Niels Anderson, veed vi intet, men vi vil skrive dem til, at de leverer det tilbage, med mindre de har haft tilstrækkelige Aarsager.

Da disse Besværinger paa begge Sider vare af begge Parterne overveyede, som dertil vare deputerede, udi Kiøbenhavn 1308, St. Hans Baptistæ Halshuggelses Dag, blev der besluttet, baade af dem, som paa Kongens Vegne af Norge vare tilstæde, nemlig: Helge Bisp i Oslo, Erik og Valdemar, Kongens af Sverrig Brødre, Ifver Kanik i Bergen, som ogsaa af Kong Erik Menved, at der skulde være en evig og fuldkommen Fred mellem Dannemark og Norge paa disse Vilkaar: Kongen af Norge skulde give Hertug Magnus, Kong Byrges Søn, sin Daatter Ingeborg, og giøre hende til Arving, om hun ikke fik Sønner. Men hvis hun fik Sønner, skulde han give forbemeldte Hertug 6000 Mark Sølv udi Brude-Skat, eller Gods udi visse Indkomster til Underpant derfor. Men, om Riget faaer Mands Arving, skal ham gives 8000, hvorfor vi og vores skal stille Caution og Forsikring. Vi skal og af al Magt stræbe, at Kong Byrge kand igien komme til sin Regiering, og at hans Søn kand komme til at succedere ham. Og paa det, at forbemeldte Fred kand desbedre holdes, skal Kong

Erik

Erik give Kongen af Norge den Norde-Part af Halland fra Ethersaae for fuld Skiel og Fyldest for hans Moderne-Gods. Hvad udi de fire Herreder er tilovers, dermed skal han blive forlænet med samme Rettighed, som Greve Jakob havde bemeldte Grevskab. Dog saaledes, at Kongen af Norge skal tiene ham og Riget deraf, og befordre det af al Magt. For Kongens af Norge Forbon har han efterladt de ni, som for hans Faders Dods Skyld vare fordrevne, deres Hustruer, Born og Anhang (hvilke, fordi de havde giort Kongen af Norge Ed, havde forbrudt deres Gods) saa at de maa nyde deres Moderne-Arv alleene. Men de andre, som ikke haver mist deres Arv, og dog findes skyldige, som og deres Tilhængere, maa blive i Riget, og nyde baade Fæderne og Moderne-Arv, dog at de give Kongen tilborlig Forskrivning. De andres Gods, som ere fordrevne, skal sælges, og med Pengene maa de opholde sig udenlands, med den Afsked, at de ni, som ere fordrevne formedelst vor Faders Dod, aldrig maa komme i Riget, og inden tre Aar skal de sælge deres Gods. Hvem der nu skal være tilladt at blive i Riget, det skal staa til os. Ligeledes skal det ogsaa indstilles til os, hvem vi vil der skal sælge sit Gods, tage Penge derfor, og blive uden Riget. Vi tillader ogsaa, at, naar der skal handles imellem os og Kongen, maa Greve Jakob komme for os. Vi lover hos Kong Byrge, at handle for ham. Kongen af Norge og vi skal mode udi Isefiord i Siæland, St. Barnabæ Dag, for at i Verk sætte, hvad som foreskrevet staaer, at intet skal findes, som kand hindre denne Fred. Kongen af Norge skal efterlade os alt hans Moderne-Gods her i Riget, hvor det findes (for hvis Skyld vi hidindtil have fort Krige sammen) naar han faaer de fire Slotte og Herreder udi Halland. Hertug Erik af Slesvig overlade vi alt hans Gods, hvor det findes udi Dannemark. Handler vi noget herimod, da overlader vi til Bispen af Oslo at bandsætte os, u-advaret, og forkynde andensteds os at være bandsat. Kongen af Norge overlader til Bispen af Roeskilde at bandsætte ham, om han handler derimod. Kong Byrge skal selv til Rom forhverve Dispensation om Giftermaal imellem Hertug Mogens og Jomfrue Ingeborg, som tilhorer hverandre udi fierde Led. Actum Kiobenhavn.

At Kong Erik handlede om Giftermaal med Hertug Mogens og Jomfrue Ingeborg, var dette Aarsagen, at Kong Hagen vilde have Varberg og Hunehals igien, som han havde forlænet Hertug Erik med: Men Hertugen vilde ikke slippe dem; Hvorudover de ragede i Dispute med hinanden.

Det Mode, som blev besluttet at skulde holdes udi Isefiord, blev siden forordnet at holdes i Kiøbenhavn femte Dag for Mariæ Magdalenæ in Julio. Hvor ogsaa begge Parters Tilforordnede mødte, og der blev stadfæstet en evig Fred, efter forbemeldte Artikler. Desforuden blev og dette tillagt: Kongen af Norge skal for des fastere Freds Skyld tilskiode Kong Erik alt hans Moderne-Gods, hvor det findes i Dannemark, naar han faaer de fire Herreder og Slotte udi Halland. Alle Breve paa vort Moderne-Gods, saa mange som Kongen af Dannemark haver, skal os overleveres. Kongen af Dannemark skal forskaffe os Lov og Ret, over hvilke Personer vi lader tiltale i Dannemark, hvilket samme vi skal giøre ham igien. Kongen af Dannemark skal resignere os alt vort Møderne-Gods at bruge, hvor det findes, med Oppebørselen deraf siden St. Hans Dag 1308. Hvem det haver optaget, og hvem vi derfor haver at tiltale, skal han forskaffe os Ret over, indtil vi faaer de fire Herreder og Slotte i Halland. Kongen af Dannemark skal fiendtligen angribe Hertugerne af Sverrig. Vi skal heller ingen Fred slutte med dem uden Kongens af Dannemark Villie. Og om vi udi noget Nodsfald skulde giøre Stilstand med dem, skal det ikkun være kort, og Kongens af Dannemark Rige skal derudi indbegribes, hvorom vi skal advare ham, paa det der kand sees paa begges vores Fordeele. Vi skal ingen Forbund giøre med nogen af Hertugens Tilhængere, uden dem, som kand være os og Kong Byrge til Bistand. Hvad Strand-Vrag, som skeer under begge Riger, deraf maa Skibs-Folket bierge hvad de kand. Ingen nye Told skal paalægges de Norske udi Dannemark. Alt Gods, som skibes, førend der skeer Forbund, maa udføres, naar Tolden er betalt. Hvad som er kiøbt efter Forbundet, maa ikke uden Forlov udføres. Kong Hagen underkastede sig Bispens af Roeskilde Band, om han handlede herimod. Kongen af Dannemark underkastede sig Bispens af Opslo. Herfore caverede Chetillus Stavangriensis, Helge Asluensis, Arno Bergensis & Ingialdus Hammerensis, Dei gratia Episcopi. Dominus Ericus Waldemari, qvondam Regis Svecorum filius, Magister capellarum nostrarum, ac nobiles viri, Domini Bernhardus, dictus Bircheroë, Thorias Haqvini, Svare Aslaci, Barones. Nec non & Domini Thorvaldus Thoresen, Olaus Erichsen, Sigvardus de Rondani, Trundo Haldvardi, Sverus de Lauden, Torias Horsen, Sigvardus Haraldsen, Brynolphus Storm, Trundo Gunulphi, Gunerius Thomæ, Birgerus Torchilli, Stekker Pedersen, Ivarus Sekeman, Emundus Simonis,

Auguſtinus Arnonis, Andreas Sigvardi, milites, ac etiam Haqvinus Tociæ; Johannes Guldbrandi, Ivarus Arnonis, Brynolphus Egmundi, Petrus Pederſen, Johannes de Steti, Andernus Gottormi, Gutbrandus Gutbrandi, Armigeri noſtri, qvorum ſigilla cum ſigillo noſtro præſentibus ſunt appenſa. Det er og for i Veyen afgiort, at 28 Riddere og gode Mænd paa Kongens af Dannemark Side, ſkal udgive deres Breve og Segl paa, at alt, hvad ſom nu lovet er, ſkal holdes: Hvilke Breve ſkal ſendes til Tonsberg St. Hans Fodſels Dag, om Paſſagen derhen bliver ſikker, hvor hans Sendebud ſkal levere os Gien-Parten, lige lydendes. Men om Paſſagen ſkulde blive uſikker, ſkal baade hans og vore Breve ſendes til Kiøbenhavn, ſamme Dag begges vores Fuldmægtige til Hænde. Døer imidlertid nogen af vore Riddere og Forlovere, da ſkal en anden ſættes i hans Sted.

Aar 1309 blev Biſp Peder af Viborg, Johan Provſt af Odenſee og Ingvor Hiort ſendte til Opſlo med Fuldmagt fra Hertug Magno, at begiære Kong Hagens Daatter til Ægte. Kongen lod ſin Daatter Ingeborg føre til ſig udi vor Frue Kirke til Opſlo, udi Nærværelſe af Dronningen, hendes Moder, Frue Euphemia, Biſp Helge af Opſlo, Ingield af Hammer, Erik Valdemarſøn, fordum af Sverrig, Bernhardus Birkerøe, Johan Iſverſøn, hans Canzeler, Aage, Svend, Aslag, Hak, Tore Jenſøn, Aſſer Jenſøn, Svend Erik. Og da blev hans Daatter troelovet ved Ring-Vielſe (per verba de præſenti) med ſin Villie, til Hertug Magnus, og Frøkenen lagde ſin Haand derpaa i Biſpens Hænder. Til Beviis, at ſaa ſkeet var, blev Kongens tillige med deres Segl hengt derfor. Brevet derpaa blev giort og dateret Malſtrand Aar 1309 den 16 Maji.

Imidlertid var der ſtor Misforſtaaelſe imellem Hertug Erik af Sverrig og Kongen, ſaa at de ſtreiffede i hinandens Lande, og giorde hverandre ſtor Afbræk og Skade: Men Kongen af Dannemark lagde ſig derimellem, og Aar 1310 feria ſexta ante beatæ Mariæ Magdalenæ, giorde et nyt Forſlag til Fred, med Kong Hagens gode Behag, udi Helſingborg, hvorudi alle tre Riger ſkulde indbegribes paa følgende Maade: Med Kong Hagens i Norge gode Behag er der afhandlet og ſluttet en evig Fred imellem Kong Erik af Dannemark, Kong Hagen af Norge, Kong Byrge af Sverrig, Hertug Chriſtopher af Halland og Samſøe, Giert, Greve af Holſtein, Herr Henrik, Greve af Meklenborg paa den eene, Hertug Valdemar og Erik af Sverrig paa den anden Side, at de ſkal aſſiſtere hinanden imod hvem

hvem det er. Hvad Dispute der hidindtil haver været dem og deres Tilhængere imellem, skal være ophævet. Kongen af Dannemark skal forlæne Kong Hagen med Norre-Halland til Æteraae, ligesom Greve Jakob havde det, og Falkenberg-Broe skal giøre Grændse-Skiæl. Hertug Christopher skal beholde Falkenberg, og giøre Kongen af Dannemark og hans Efterkommere Eed, samt tiene ham med 60 Heste, naar han en Maaned forud bliver tilsagt, og naar de kommer fra Norge, skal de reise paa Kong Eriks Omkostning i Dannemark. Hertug Erik renoncerede paa al den Prætention han havde paa Norge, samt Froken Ingeborg, Kong Hagens Daatter, som var ham troelovet, og nu skulde have Hertug Magnus, Kong Byrges Son, hvortil vi og vor Broder Valdemar af al Formue skal hielpe, dog at Hertug Magnus forhverver sig Dispensation i Curia. Vi Erik skulde tage Fr. Sophiam, Nic. de Verle Daatter, Kong Eriks af Dannemark Søster-Daatter, Fanger paa begge Sider, som endnu ikke ere ranzionerede, skulde være frie og løse. All Handel, Breve, Contracter og Gaver, som ere skeete under os forbemeldte, enten de ere overantvordede, eller ikke, skal være døde og magtesløse. Hvis Kongen af Norge vil være tilfreds, da skal vi udlevere Konghelle-Slot, og alle Fanger skal være frie: Men vil han ikke, da skal vi beholde bemeldte Slot og Fanger, og Kongen af Dannemark skal ikke hindre os imod Kongen af Norge; men skal lade os blive ved vore gamle Grændser, og vi ham igien. Vi skal ikke forsvare eller antage de for hans Faders Død fordrevne og deres Anhang eller i nogen Maade handle med dem. Lunde-Capitel skal nyde sin gamle Rettighed og Friehed udi Grevskabet Norre-Halland. Vi Hertug Giert af Holsten og Henrik af Meklenborg, til Vidnesbyrd, love at holde alt dette ved vor Eed. Actum & datum anno, die, ut supra.

Herpaa protesterede Kong Hagen, at den Artikel om Breve skulde alleene forstaaes, hvad Breve der for den Tiid havde været ham og Hertug Christopher imellem. 2) Om Grændserne imellem Norge og Sverrig skal forstaaes, at de skal blive, som de vare udi Kong Magni den Fierdes Tiid af Norge, og udi Kong Valdemars Tiid af Sverrig. 3) Hertug Erik skal ikke ydermeere begiære hans Datter Ingeborg til Hustrue. 4) Hvad Trette Nordmænd og Svenske, som og Danske, Norske og Svenske kand komme imellem, da skal der dømmes efter Lands Lov, og dog blive en evig Fred imellem Dannemark, Sverrig og Norge.

Alt

Alt dette blev handlet og ageret medens den Misforstaaelse var imellem Kong Hagen og Hertugerne af Sverrig. Kong Hagen havde ladet beleire Konghelle, som Hertug Erik havde inde, og laae nogen Tiid for samme: Men, da han fornam, at han ikke kunde vinde den, lod han bygge Bahus, og overdrog det til Greve Jacob. Derefter giorde Hertug Erik sig færdig om Vinteren med sine Folk, og drog ind til Norge, hvor han giorde stor Skade, indtog Opslo, og beleirede Agershus. Og da Kongens Folk hen ved 3000 kom for at undsætte Slottet, slog han dem af. Noget derefter blev han hastig syg: Hvorfore han nødtes til at drage Hiem. Siden giorde de Norske sig færdige, sloge ind paa Dal, hvor de giorde stor Skade. Og da Hertug Erik var inde i Sverrig, og havde nok der at bestille, lod Kong Hagen atter bestorme Konghelle, og fik det ind. Men da Hertugerne havde god Fred med Kong Erik af Dannemark, sendte de deres Folk ind i Norge, og toge Konghelle tilbage med Magt. Men Sagen blev paa det sidste saaledes bielagt, at Kong Hagen skulde give Hertug Erik sin Daatter, Ingeborg, som han Aaret tilforn havde trolovet til Junker Magnus, Kong Byrges Søn.

1311. Saaledes blev den Fred sluttet i Helsingborg, som for er meldt, og siden videre stadfæstet Aaret derefter: Thi Aar 1311 d. 17 Martii blev der sluttet Fred imellem Kong Hagen paa den eene, og Hertug Erik og Valdemar paa den anden Side, at bemeldte Hertuger 14 Dage efter Philippi Jakobi skulde overlevere ham Varbierg, Hunehals og Konghelle. Hertugerne skulde giøre ham frie hos Kong Erik i Dannemark, for det Løfte han havde giort ham i Kiøbenhavn 1309 om hans Daatter, samt beskytte og forsvare ham derhos. Han lovede dermed inden tre Aar at give Hertug Erik sin Daatter Ingeborg til Hustrue, men han maatte ingen Medgift begiere. Han lovede og at give Valdemar, Eriks Broder-Daatter, fordum Kong Eriks Daatter i Norge, som og heed Ingeborg, med 3000 Mark Sølv i Medgift. Morgen-Gave skal gives begge bemeldte Frøkener efter deres egen gode Villie. Bemeldte Hertuger lovede at give Hertug Erik, Valdemars Søn, som tiente Kong Hagen for en Geistlig Mand, og var Magister Cappellarum, det Land Mark for al den Rettighed han kunde have til Sverrig. Og, naar Brylluppet er skeet med Hertug Erik og Frøken Ingeborg, da skal han videre med Land og Gods forsørge Erik Valdemarsøn, efter Kongens af Norge Tykke. Samme Hertuger skal tiene ham med 400 Heste udi Norge, paa hans egen Bekostning, naar det behøves. Ligeledes skal de og være følgagtige om man behøver deres Hielp til Skibs. Hvis

Fffff han

han døer uden Søn, og forend Hertug Eriks Bryllup skeer, da skal Dronning Euphemia og Rigens Raad med Frøkenen overlevere ham Norges Rige, dog at han ingen fremmede Amptmænd, undtagen Norske, maa sætte derover. Hvad Breve Dronning Euphemia ere givne, skal blive ved deres fulde Magt. Otte Dage efter Philippi Jacobi vil han møde bemeldte Hertuger ved Baløer, og der giøre og igientage videre Forsikring. Alle Fanger skulle paa begge Sider være løse til Philippi og Jakobi, om dette, som nu lovet er, bliver holdet.

Derefter handlede Hertug Erik af Sverrig med Kongen af Dannemark, at han vilde approbere, hvad han og Kong Hagen havde sluttet, hvilket og omsider skeete med adskillige Vilkaar.

1312. Sendte Kongen Gesandter til Kongen i Skotland, at confirmere den Tractat, som var skeet imellem ham og Kong Magnus den IV. om Suderøer og Manøer. I denne Ambasade blev Her Biørn af Birkerøe og Her Ifver Olafson, Kannik i Bergen, sendte, næste Søndag efter Simonis og Judæ. Disse confirmerede den ved Ifvernæs i Skotland paa den eene, og Her Robert Kongen af Skotland selv og hans Raad paa den anden Side. Hvem af dem der ikke holdt denne Fred og disse Artikler, underkastede sig efter Paamindelse den Apostoliske Kirkes Band, og Straf paa 10000 Pund Sterling. Tillige med Kongen af Skotland underskrev og forseglede Gamelus af St. Andres, Johan Glagnuensis, Biskoper. Alexander Curien af Ruren, Provst til Dumbaro. Wilhelm af Mehr, Adam af Kork, Grever. Robert af Menis, Baron.

Samme Aar stod Hertug Eriks Bryllup med Ingeborg, Kong Hagens Daatter, som tilforn var forlovet med Hertug Magnus Kong Byrges Søn af Sverrig. Hertug Erik havde ogsaa forlovet sig med Sophia, Nicolai de Verle Daatter, Kong Erik Menveds Syster-Daatter. Der blev ogsaa samme Aar, næste Søndag for St. Thomæ Dag handlet udi Helsingborg mellem Kongen af Dannemark og Hertug Erik, at de compromiterede deres Sager paa brave Mænd, som forstkommende Michels Dag skulde handle dem imellem udi Falkenberg.

Men Aaret derefter, som var 1313. Tredie Søndag efter Trinitatis skeete et fuldkommen Forlig imellem Kong Erik af Dannemark, Kong Byrge af Sverrig, Christopher af Halland og Samsøe og Nicolaum de Verle paa den eene, Kong Hagen af Norge, Erik og Valdemar, Hertuger af Sverrig, paa den anden Side, at der skulde være en evig og bestandig

standig Fred imellem disse Riger. For den Tort som Erik og Valdemar havde giort Kong Erik &c. at de ikke vilde tage Sophia Nicolai de Verle Daatter, til ægte, skulde de give Kong Erik af Dannemark 4000 Mark Kølnisk, samt Nicolaus af Verle 2000, og aflegge en Eed med 100 Riddere og Riddermænds Mænd, at de ikke for nogen Urets Skyld havde forladt Froken Sophia, men alleeneste, at de ikke efter Guds Lov maatte have hende &c. Og Kong Erik forlænede begge Hertuger med det Grevskab, Halland, som Kongen af Norge godvilligen havde afstaaet til dem. Hvad Dispute der videre kunde reise sig imellem dem, skulde henstilles til Compromissores. Herpaa blev forfattet Breve og Instrumenter, og dateret Kolding feria 6ta ante Mariæ Magdalenæ.

Indbyggerne i Finmarken havde i lang Tiid holdt den Skat inde, som de burde give Kongen af Norge: Hvorfore der samme Aar blev sendt en Islænder, ved Navn Gyser Galle, at han skulde inddrive samme Skat hos dem. Han drog da derhen med sit Selskab, og bragte det saa vidt, at de godvilligen betalte, hvad de vare skyldige. Han overtalte ogsaa Martinus, Finnernes Konge, at han drog til Kong Hagen, og giorde Afbigt for saadan deres Forseelse.

Aar 1316 kom Ingeborg, Kong Hagens Daatter, og Hertug Eriks Gemahl udi Barselseng; og fødte en Søn; som blev kaldet Magnus: Hvorudover der blev stor Glæde ved Hoffet, og Kong Hagen slog samme Gang 24 Herrer til Riddere.

Samme Aar giorde Kong Erik af Dannemark Forbund med Hertug Erik af Sverrig, at, om saa skeete, at Kong Hagen i Norge døde, da skulde Kong Erik hielpe Hertug Erik, som havde Kong Hagens Daatter, eller deres Arvinger til Norges Rige, og de Compromitterede begge paa Her Henrik af Mecklenburg, Hertug Valdemar af Sverrig og Her Bernhard af Molzan. Samme Aar reyste der sig nogen Ueenighed imellem Kong Hagen og Russerne, saa at Russerne røvede og plyndrede Halogaland, og giorde andensteds stor Skade.

Aar 1318 bleve Hertug Erik og Hertug Valdemar Giæstbudne hos deres Broder Kong Byrge udi Sverrig, og da de kom, bleve de advarede paa Reisen, at de skulle tage sig vare, og ikke troe Kong Byrge: Men Hertug Valdemar blev vred paa dem, som sagde sligt, og fortsatte sin Reise, Indtil han kom til Nykiøbing, hvor de bleve kiærligen imodtagne. Om Aftenen, da de skulde gaae til Seng, bleve alle Hertugens Folk indqvarterede

terede i Byen: Men Herrerne alleene bleve paa Slottet. Om Natten da de laae i deres beste Sovn, lod Kongen Dorren slaae i Stykker, og, da han havde ladet dem gribe, lod han dem kaste i et Taarn, og haardt indslutte med Hals-Jern og Bolter. Da Folket giorde Opstand mod Kongen for denne Gierning, lod han Taarnet forvare med stærke Laase og Bommer, og lod Noglene kaste i Strømmen, saa at Herrerne maatte døe af Sult i Taarnet, hvor de sadde. Og der siges, at Hertug Erik havde levet længere, end tre Dage uden Mad, hvis han ikke havde været ilde slagen og ynkelig medhandlet: Men Hertug Valdemar siges at have levet 11 Dage uden Mad og Drikke.

Aar 1319 døde Kong Hagen i May-Maaned.

XXXIII.

Kong Magnus Erikson Smek.

Hertug Eriks Søn, som var født af Kong Hagens Daatter, blev strax udvalgt til Konge igien, efter hans Mor-Faders Død, endskiønt han var et Barn, tre Aar gammel. De Svenske havde og fordrevet deres Konge, Byrge, for den uhørlige Giernings Skyld, som han havde begaaet mod sine Brødre. Hvorfore de holdt en Herre-Dag til Upsal udi Junii Maaned, og besluttede ogsaa at have denne unge Herre til Konge, og derfore strax udvalgte ham, skiønt han ikke blev kronet, førend han var 19 Aar gammel. Imidlertid bleve Rigerne forvaltede af Raadet og de beste Mænd, indtil han kom til sine myndige Aar.

1327. Kongens Moder, Dronning Ingeborg, Kong Hagens Daatter, giftede sig anden Gang med Her Knud Pors i Dannemark Aar 1327. Samme Her Knud var først en Ridder, men blev af Kong Christopher i Dannemark ophøyet til Fyrstelig Stand: Hvorudover han fattede saa høyt et Mod, at han torde begiære denne Frøken til Egte, som og skeete, og han fik med hende Nørre-Halland, med hvilket hendes forrige Gemahl havde været forlænet, og blev i saa Maade, som en halv Regent i Dannemark og Sverrig. Han gav Halmsted-Bye dens første Privilegier.

Endskiønt denne Knud Pors havde Kong Magni Moder, saa syntes det dog, at han og Raadet var ilde tilfreds med dette Giftermaal: Hvorfore han samme Aar lod beleire Axelvold i Øster Gylland, som Hertug Knud med hans Moder havde inde, og tilforn var hende af Hertug Erik forlænet, som hendes Liv-Geding.

1328.

Aaret derefter 1328 blev Hunehals beleiret. Axelvold gik over, men for Hunehals blev intet udrettet. Bemeldte Knud Pors tiltog sig stor Myndighed i Dannemark, og opvagte mange imod sig, i Særdeleshed Greve Hemmeke, og hans Venner af Verie, hvilke derfore giorde imod samme Her Knud Pors et Forbund med Kong Magnus udi Stokholm 1329 Tisdagen efter vor Frues Assumption. Men Her Knud Pors døde 1330 i Pinze Ugen, og efterlod sig to Sønner, Hagen og Knud, som ikke heller levede længe, men døde begge 1350. Hans Fyrstinde, Frue Ingeborg, beholdt dog Kallundborg, Holbek, Samsøe og Halland.

1332. Efter at de Skaanske havde udstaaet megen Tyngsel af de Holsteenske som havde Skaane i Pant, og de ikke kunde nyde Lov og Ret, gave de sig Aar 1332 udi Kong Magni Beskiermelse, og lovede ham Huldskab og Troskab. Da Greve Hans mærkede, at han ikke kunde imodstaae Kong Magnus, solgte og oplod bemeldte Konge Skaane, Halland, Bleking, Lyster og al den Rettighed han havde dertil for 7000 Lode Mark, efter at han og hans havde paa 3die Aar paa det haardeste udsuet det. Hvorpaa Kong Magnus Siette Søndag efter Botulphi Dag stadfæstede Lunde Capitels Privilegier og Friheder, lovende derhos at holde Erke-Bisp Carl skadesløs for den Eed han havde giort ham.

Aar 1333 tog Kong Magnus, Konge over Norge, Sverrig og Skaane, Frue Else Peders Daatter, Marskalkens Her Ludvig Albrechtsøns Enke, udi sin Protection med alle hendes Bønder og Tienere. Actum Skelvig Søndag efter Martini. Og eftersom hendes Mand havde udlagt en stor Summa Penge til Dannemarks Fordeel, lovede han at give hende Pant og Forsikring for samme Penge: Hvorpaa hun bekom hans Beviis. Han var en god og mild Herre, samt let at overtale, og endskiønt Erke-Bispen med de fornemste Herrer af Norge raadede ham, at han ikke skulde drage til Sverrig, for at imodtage Riget og Kronen, adlydede han dem dog ikke derudi. Men blev kronet til Sverrigs Konge Aar 1335. Og der blev ham distineret en Frøken af Frankerige til Gemahl, ved Navn Blanca, af den Valesiske Familie, med hvilken han avlede to Sønner, Erik og Hagen, og tre Døttre. Samme Aar udgav han den Lov, at ingen Christen maatte giøres til Træl. Kong Byrge havde tilforn udgivet samme Lov, hvilken nu blev igientaget og fornyet.

Aar 1337 havde fem Mænd i Norge opsat et Veddemaal, at de vilde segle til Skotland udi en liden Baad, 20 alen lang, paa hvilken

de gave sig til Søes: Men da de komme ud, bleve de saaledes af Storm og Uveir fordrevne, at de langt om længe kom ind under Island, meget afmægtige og syge, dog beholdt de alle Livet.

Der var ogsaa samme Tid i Norge en stor Kæmpe, 15 Alne hoi, som meget pukkede og trodsede paa sin Styrke, men blev ihielslagen af en Nordmand, ved Navn Heliodorus, selv tredie, Aar 1338. Samme Heliodorus skal have været født i Vigen.

Efter at Kongen nu havde ladet sig krone i Sverrig, vare mange i Norge misfornøiede, særdeles, fordi han meest residerede i Sverrig: Hvorfore mange af de fornemste tragtede efter at skille ham ved Norges Krone. Blant andre havde mange ved Bahus og Vigen rottet sig sammen Aar 1339 og vilde indtage Landet for ham, da de havde udvalgt sig en anden Konge: Men det blev dog strax dæmpet, endskiønt han altid maatte være i Frygt og Fare, fordi han uden det Norske Raads Samtykke havde ladet sig krone til Sverrig.

Aar 1340 gav Kong Magnus de Skaanske følgende Privilegium: Alle, som dette Brev see eller høre, ønsker vi Magnus, af Guds Naade Sverrigs, Norges, de Venders og Gothers Konge, Salighed i alles vores Frelsere. Det beqvemmer Kongelig Herlighed, at beskytte sine Undersaatter i Fred, og forsørge dem allermeest med Naade og Gunst, samt synderlige Privilegier, som idelig lade sig befinde troe med Velvillighed, Lydagtighed og troe Tieneste. Derfore efter vor Aandelige værdige Faders i Christo, Her Peder Erke-Bispes i Lund og Sverriges Øverste, samt hans Capitels Lund, Ridderes, Krigsfolkes, Klosteres, Kiøbstædfolkes, og andre, som boe i vor Land, Skaane, Klerkers og Lægfolkes retsindige Troeskab i at udrette vor Befaling baade med Villie, Gierning og Velbehag, udkræves høyligen af os igien, at vi til et synderlig Kiærligheds Tegn, dem med vore Privilegier begave. Endskiønt vi vel vide, at de forrige Konger udi Dannemark ogsaa have givet dem Privilegier, saa syntes os dog tilbørligt at være, at stadfæste dem disse efterskrevne Artikler. Først den Hellige Erke-Bisp, som nu er, eller herefter kommendes vorder, hans Kirke, Capitel, Riddere, Svenne, Klostere, Borgere, Bønder uden Byes, med alle andre, som boe i Skaane, Klerker og Lægfolk, i hvo de helst ere, deres Frihed, Naade, Ret, Lov og Sædvane, som de nogen Tid virkelig have haft, ville vi have stadfæst, eftersom vor Brev, dateret i Calmer, lyder. Item, at de Herrers, Erke-Bispens, Capitelets i Lunde-Kirke, og deres, som der-

udi haver noget Beneficium, Klostere, Riddere og gode Mænds Tienere, skal ingenlunde besværges med Skat, uden de selv af synderlig Velvillighed vil beqvemme sig dertil. Item, at hver Sogne-Kirkes Regentere udi Skaane skal have en Hoved-Gaard, som Kirken haver haft, da den først blev funderet, qvit og frie for Inne, Skat og al Kongelig Rettighed, med sine daglige Tienere, som have deres Værelse, og Boe i samme Gaard. Ligeledes at Riddere og Riddermænds Mænd skulle oppebære af deres egne Tienere tre Marks Sager, som falder paa Tinget, og uden Fare, uden saa er, at de selv Personlig ere faldne for saadan Brøde, eller det er skeet efter deres Befaling, eller om de sidde vort Brev overhørige. Men herudi er vor Retter-Ting undtagen, som høyere priviligerede, efter herbragte gammel Vane fra vore Forfædre paa os, hvilken Rettighed ogsaa er os forbeholden. Men om nogen bliver sigtet, at han selv Personlig er falden for saadan Brøde, eller det er skeet efter hans Befaling, da skal han forklare sin Uskyldighed efter den Skaanske Lov. Item forbemeldte Herre, Erke-Bispen, Lunde Capitel, og de, som derudi have noget Beneficium, deres Tienere skal for ingen Deel søge Verdslig Dom, uden paa Arve-Jord, men alleeneste Kirkens Dom: Dog, som sædvanligt er, skal to af Lunde-Kaniker følge vor Retter-Ting, og der skal de aldeles oppebære, hvad Sagfald deres Herrer tilkommer af deres Tienere. Item, at ingen skal fanges eller fordrives af Skaane, uden han tilforn løvlig er overbunden, eller tilstaaer det selv i Dom, eller og bliver greben i aabenbare Ugierning, item, Kirkens Tiender skal ikke begieres eller oppebæres paa vore eller nogen af vores Vegne, men skal frit sælges det dyreste skee kand, til Kirkens Gavn, uden vi af yderlig og kiendelig Trang nødes dertil. Og da vil vi ikke heller tage, eller lade den tage, uden der er given fuldkommen Forevarsel, at den Tiende, som tilforn er annammet, er aldeles afbetalt: Item, vor Lænsmand eller hans Folk, eller andre, i hvem de end ere, skal ikke giæste nogen uskielligen. Item, at ingen Indbyggere i Skaane Land skal stevnes uden for deres Land for nogen Sag, i hvad det være kand, men til deres rette og sædvanlige Ting. Item at Riddere og Svenne, skal for ingen Deel indbydes uden for Skaane Land, uden paa vor Kost og Tæring, og uden at de tilforn have faaet fyldest Fo varing af os for deres Fængsel, og hvad de derover kunde miste. Item, om det Gods, som siges i fordum Tid at være uskielligen tilvurderet Her Christopher, Konge udi Dannemark, ville vi udnævne 12 af de beste Mænd i Skaane Land, at de med deres Eed skal sige derom, hvad ret er. Derover love og tilsige vi,

Knud

Knud Hanson, Laurs Ulfson, Niels Aabiornson, Gisle Elene, Gustav Tomson, Knud Falkson, Carl Nestevangi, Vulf Aabiornson, Peder Hanson, Ulf Gudmarson, Carl Tuggeson og Gustav Nielson, Riddere og vor forskrevne Herres og Konges Raad, paa vor gode Troe, med vores Herre og Konge selv, love, at disse Artikler, alle og hver i Besynderlighed, skal blive urykkelig holdne. Og vi forbemeldte Magnus, til disse bemeldte Artiklers ydermere Vidnesbyrd og bedre Forvaring, haver derfore trykt vores og Blankes, vor allerkiæreste Hustrues, samt Hæderlige Fædres og Herrers, Broder Peders, Erke-Bispes i Upsal, Styrbern Bispes i Strengenes, og vort forbemeldte Raads Indsegle for dette nærværende Brev. Givet paa Helsingborg i vor Nærværelse, Anno Domini 1340. Petri og Pauli Apostels Aften.

Aar 1343 ottende Dag efter St. Mortens Dag blev til Varbierg sluttet et venligt Forlig imellem Kong Valdemar af Dannemark og Kong Magnus, om en ævig Fred imellem Dannemark og Sverrig, og hvorledes der skulde handles, om der kom nogen Misforstaaelse imellem Rigerne. Item, at den eenes Fiender ikke skulde handthæves af den anden, med andet meere, som Brevet derom samme Stæds udgiven, indeholder.

Samme Aar gav Kong Magnus med sin Sons, Hagens, og heele Rigens Raad i Norge, deres Samtykke, sin Dronning Blanka, til Morgen-Gave og Livgeding i Norge, Bahus, Marstrand og Elversyssel, som det derom udgivne Brev lyder, dateret Bahus, næste Mandag efter Pinze-Dag, Aar 1343. Samme Tid gav Rigens Raad og Stænder i Norge Hagen, Kong Magni yngste Søn, et Hyldingsbrev: Hvori de alle samptlig antager ham til Konge, og hans Fader oplader Riget for ham, hvilket skeete samme Tid til Varbierg.

Aaret derefter, som var 1344 blev dette stadfæstet, og endnu videre forordnet, at hans Søn, Hagen, som var opfødt i Norge, skulde blive Konge i Norge, og at Erik, hans ældste Søn, skulde blive Konge udi Sverrig efter hans Død. Men Kong Magnus og Dronning Blanka skulde udi deres levende Live selv forestaa Rigieringen, hvilken, nemlig Dronningen, de lovede Lydighed, Troeskab og Tieneste, indtil Kong Hagen kom til sine myndige Aar. De skulde ikke tilstæde, at nogen anden blev antagen til Norges Konge, og om Hertug Erik, som den ældste Søn, vilde trænge sig til Regieringen i Norge, mod sin Faders Villie, vilde de af al Magt sætte sig derimod, hvilket de haabede, at Stænderne i Sverrig ogsaa bevilgede, og

ikke

ikke beviiste ham nogen Hielp og Bistand dertil. Hvis Hagen ogsaa vilde trænge sig ind i Sverrig, medens hans Broder havde Born og Afkom, vilde de ikke heller være Kong Hagen behielpelige. Dersom nogen af disse Brodre handlede herimod og imod deres Faders Villie, samt søgte fremmed Hielp, for at trænge sig ind i hinandens Rige, skulde begge Rigerne af al Magt sætte sig derimod, paa det at deres Faders Villie, og deres broderlige Enighed kunde blive ved Magt. Om Magnus tilslaaes fleere Born, da skal vi hielpe enhver efter sit Kiøn til Rette efter Loven og de udi Sverrig og Norge vedtagne lovlige Forordninger. Alt dette haabe vi at skulle faae en fastere og bedre Bistand, Udføring og Raad, naar begge Rigers Raad kand komme tilsammen, og beraadslaae, hvad disse Kongelige Born kand være tienligst. Og, om det hender sig, at Kong Magnus faaer fleere Born, der da kand blive en bestandig Enighed imellem dem, samt Fred og Rolighed imellem Rigerne. Herpaa tog han af Landskabet en stærk Forskrivning, dateret Bahus næste Loverdag for St. Margretæ Dag, Aar 1344 udi Kong Magni Regierings 25 de Aar.

1346. Aar 1346 fik Hertug Erik, Kong Magni Søn i Sverrig, til Gemahl, Beatrix, Mark-Grevens Daatter af Brandenborg, Kong Valdemars i Dannemark Søster-Dagtter. Samme Aar forstyrrede han og Falkenberg, saasom han formeente, at Hertug Bent Algudson skulde have det inde.

1349. Aar 1349 var Kong Magnus og Kong Valdemar af Dannemark samlede udi Halland, og handlede med hinanden om adskillige vigtige Sager, saasom Kong Magnus mærkte nok, at han var noget forhaanet af de Svenske, og begierede derfor Kong Valdemars Hielp og Bistand: Thi Aaret derefter 1350 opsatte de Svenske sig imod ham, efterdi de ikke kunde lide ham (som de skrive) for hans utugtige Levnets Skyld, og vilde ikke længere erkiende ham for Konge, men holdte sig til hans Søn Erik. Kongen holdt da en Land-Dag i Helsingborg, hvor han raadforte sig, hvad han herudi skulde giore, og søgte hemmelig Hielp hos Kong Valdemar, som ikke vilde indlade sig i nogen Krig, med mindre han fik Skaane igien. Hvorpaa tre Bisper af Dannemark, og tre af Sverrig handlede hos Erke-Bispen: Thi Kong Valdemar havde i Sinde at tage Skaane med Magt, eftersom de Tydske ikke maatte sælge det, som de ingen Ret havde til.

1352. Aar 1352 paa St. Gregorii Dag haver Frue Ingeborg, Hertuginde udi Sverrig, Halland og Samsøe, funderet Hofdoe-Kloster udi

Opslo-Stift, Gud og Jomfrue Mariæ til Ære. Samme Aar vare Kong Valdemar og Magnus atter samlede ved Ærebroe, og noget derefter i Lykov, hvor de komme vel overeens alleene.

1353. Aar 1353 giorde Kong Magnus Her Bent Algudsøn til Hertug udi Skaane og Halland, paa Kyndelmisse-Dag, hvilket fortrød mange af de store i Sverrig, i sær Hertug Erik, Kongens Søn, fordi samme stod i større Naade hos Kong Magnus, end Dronningen, eller nogen anden af hans Undersaatter.

Aaret derefter 1354 blev der holdet adskillige Møder, og handlet om, hvorledes Skaane skulde igien komme under den Danske Krone.

Hertug Erik i Sverrig fortrød høyligen paa, at hans Her Fader havde ophøyet Bent Algudsøn, og giort ham til Fyrste: Hvorfore han drog til Kiøbenhavn til Kong Valdemar, sin Svoger, Aar 1356, og beklagede sin Nød for ham. Han blev imodtagen med stor Æres Beviisning, og aflagt med anseelige Foræringer. Og, da han havde opholdt sig der nogle Dage, drog han tilbage, og begyndte Krig imod sin Fader. De giorde hinanden stor Skade paa begge Sider. Men til sidst blev der berammet en Dag i Eenekiøbing, hvor Hertug Albrecht, som havde Kong Magni Søster, Euphemia, og Greve Henrik af Holsteen, som havde hans Søster-Daatter, indfandt sig, og afgiorde Disputerne imellem Faderen og Sønnen, saaledes, at Landene bleve deelte imellem dem, og Kong Erik skulde have Skaane, Bleking, Sønder Halland (thi Moderen havde tilforn Nørre-Halland) Smaalandene, Calmar, Øster Gulland, Aboe-Stift. Kongen skulde beholde Stokholm, Oplandene, Øland, Gulland, Vester Gulland, Værmeland, Dalerne, Nørre-Halland, i Fald hans Frue Moder døde. De Breve, som lyddede at være optagne paa Skaane, og afhentede til Sverrig, skulde blive i Forvaring hos fire af Rigens-Raad. Hvorpaa Kong Erik beleirede Varbierg, og fordrev Hertug Bent af Skaane.

Udi samme Aar 1356 bleve Kiøbmændene i laante Holsteen meget udplyndrede: Hvorfore Hanse-Stæderne fik 200 Mand til Hest, og forfulgte og ødelagde disse Røvere, og giorde dermed stor Skade i Holsteen. Greve Henrik beklagede sig derover for Kong Magnus, som havde hans Syster-Daatter: Hvorfore han, de Holsteener til Villie, lod fange alle Stædernes Kiøbmænd, som fiskede ved Skaane. Stæderne derimod faldt ind med et Antal Folk i Skaane, og fangede alle Svenske og Holsteener.

1358.

1358. Aar 1358 haver Magnus, Sverrigs, Norges, og Skaanes Konge udi Helsingborg, tredie Dag efter Dominica Oculi, afhændet Kakke Bye udi Halland til hans Raad, Trotte Pederson, for andet Gods, som han havde faaet af ham, indrentende 60 Mark. Hans Søn Erik, Sverrigs og Gothernes Konge, samt Herre over Halland, haver fuldbyrdet den Afhændelse til Her Trotte, som hans Fader giorde.

Efterat Kong Magnus havde sat sig for, at besøge Kong Valdemar udi Dannemark, for at giøre Forbund med ham, og begiære hans Daatter, Margrete, til sin Søn, Kong Hagen udi Norge, begav han sig Aar 1359 paa Reisen, og kom med sin Dronning Blanka, og sin Søn, Kong Hagen, til Kiøbenhavn, til Kong Valdemar. Hvorpaa der skeete strax Trolovelse imellem Kong Hagen og Margrete, Kong Valdemars Daatter, som da var ikkun 7 Aar gammel. Derpaa giorde de hinanden paa begge Sider anseelige Foræringer. Samme Tid forærede Kong Valdemar Kong Magnus tvende Sogne ved Hisingen, som endnu hører til Sverrig.

Medens dette skeete, blev den Ueenighed, som var imellem Kong Magnus og hans Søn Erik, jo større og større, i Særdeleshed, fordi Kong Magnus mærkede, at de holdte meere af hans Søn Erik, end af ham selv. Han søgte derfore Hielp hos Kong Valdemar, og lovede at give ham Skaane og Helsingborg igien. Kong Valdemar indtog Sylfvisborg og de beste Fæstninger i Skaane, og tvang dem til at sværge. Derpaa drog Kong Valdemar tilbage igien, og tog Peder Daa fangen med sig. Men Kong Magnus, som befrygtede, at fleere af dem, som tiente ham, skulde saaledes blive straffede, tog sit Løfte tilbage, som han havde giort Kong Valdemar. Siden kom Kong Erik efter med sine Knub-Herrer, som vare samlede af Adel og Bønder, og ødelagde alt, hvad han fandt for sig i Skaane. Dernæst forligte han sig med sin Fader, paa saadanne Vilkaar, at han skulde slaae op med Kong Valdemar, baade hvad hans Daatters Trolovelse var angaaende, som og det han havde lovet om at give Skaane tilbage. Dernæst blev der arbeidet paa en Mariage imellem Elisabeth, Grevens Søster af Holsteen og Kong Hagen i Norge, hvilket dog ikke gik for sig.

Den unge Kong Erik satte sig jo meere og meere imod Faderen, saa at han havde al Myndigheden fra ham, samt foragtede sine Forældre, satte sig op imod Gud og den hellige Kirke, saa at han lod en Deel, af dem, som toge sin Tilflugt derhen, ihielslaae, og en Deel indebrænde. Men Gud straffede ham, at han faldt i en stor Sygdom, og døde strax derefter med

Hustrue og Barn: Thi Aar 1360 døde han selv, og nogle ere af den Tanke, at han af sin egen Moder, Blanka, blev forgiven, fordi han fordrev Bent: Hvorudover hans Dronning af Sorg og Græmmelse døde ogsaa i Barselseng.

Samme Tid drog Kong Valdemar til Skaane med en stor Krigshær, og beleirede Helsingborg. Derpaa drog Kong Magnus imod ham: Men da han saae, at han ikke kunde undsætte Slottet, lod han det indtage af Kong Valdemar; Hvorpaa de bleve saaledes forligte, at de herefter skulde assistere hinanden, og hvad der var begyndt imellem Kong Hagen og hans Daatter Margrete, skulde med det første lykkelig fuldbyrdes. Derefter indtog han med Magt Adelens Gaarde der i Landet. Hvorpaa de skyndte sig til ham, og giorde ham Eed. Lindholm fik han deels ved Trusel, deels ved Penge. Siden indtog han med Kong Magni Villie alle Ting i Skaane og Bleking. Og Kong Magnus overleverede ham Greve Johans Kiøbe-Brev og Landskabs Hyldings-Brev paa Skaane. Derfor kaldte de Svenske ham Smek, fordi han ved gode Ord lod sig lokke hertil. Kong Valdemar lovede ham igien, at han vilde være ham en huld Ven og Broder.

De Svenske bleve jo meere og meere misfornøjede med Kong Magnus, saa at de tilsidst formaaede hans Søn, Kong Hagen af Norge, at holde sin Fader fangen paa Calmar Slot Aar 1361. Men han blev dog omsider given løs.

Adelen i Sverrig var meget ilde tilfreds med den Mariage imellem Frøken Margrete, Kong Valdemars Daatter i Dannemark og Kong Hagen (som siden skal mældes i Kong Hagens Historie) og, at de kunde contentere Greve Hendrik i Holsteen for den Tort, de havde giort hans Daatter, forskiøde de Kong Magnus og hans Søn, Hagen, og udvalgte den unge Hertug Albrecht af Meklenborg til deres Konge, som Aar 1363 holdte sit Indtog. Og paa St. Andreæ Dag blev der holdt en almindelig Herre-Dag, paa hvilken de affatte Kong Magnus, og antoge igien Hertug Albrecht.

Efterat Kong Albrecht var kommen til Riget, havde Kong Magnus endda halve Sverrig inde, hvor af, saavelsom og af Dannemark og Norge han samlede en stor Hob Folk, samt en Deel Svenske, som holdt med ham, og kom med sin Søn Hagen op fra Vester-Gulland, i den Tanke, at han aldeles vilde fordrive og forjage Kong Albrecht. Men Kong Albrecht giorde sig ogsaa færdig med en stor Armee, og kom imod ham. De mødte hinanden ved Toleng imellem Enckiøbing og Vesteraas, hvor Kong Albrecht fik Over-

haand.

haand. Kong Magnus blev fangen, og hans Søn Hagen kom paa Flugten til Norge Aar 1365 Mandagen efter første Søndag i Faste, som var St. Mathiæ Dag. Kong Magnus blev sat i Fængsel udi Stokholm, efterat han havde været Konge udi 46 Aar, og sad der i 7 Aar, indtil han af sin Søn, Kong Hagen blev udløst, og kom saaledes fra alle sine Riger og Lande. Da han var sluppen løs Aar 1371 kom han til Norge igien. Men druknede der Aar 1374 udi Bommelfiord ved Lindholmen, da han vilde reise derover.

XXXIV.

Kong Hagen Magnussøn.

Kong Hagen blev af sin Fader, Kong Magnus Smek, sat til Regieringen i Sverrig, imedens Faderen levede, og var i adskillige Tog med ham baade i Sverrig og Dannemark. Han blev og tilskyndet at holde sin egen Fader fangen paa Calmar Slot, som dog siden kom ud igien. Og, da han atter blev fangen af Kong Albrecht, løste han ham, og førte ham til Norge, som før er meldt.

Endskiønt han Aar 1359 var trolovet med Margrete, Kong Valdemars Daatter i Dannemark, saa skeete der dog store Hindringer i samme Trolovelse; Thi de Svenske, som vare meget misførnøyede dermed, overtalte ham til at forlade hende: Hvorfore der blev sendt Gesanter til Greve Henrik af Holsteen, som skulde begiære hans Søster Elisabeth til Kong Hagens Gemahl og Dronning i Norge, hvilket blev samtykt Aar 1361. Og hun blevført til Lybek, for at giøre sit Indtog i Sverrig. Men, da de komme paa Vandet, bleve de af Storm og Uveir drevne ind i Dannemark, hvor de paa det herligste bleve imodtagne af Kong Valdemar, og maatte for den strenge Vinters Skyld blive der en Tid lang.

Imedens hun opholte sig i Dannemark, blev der handlet med Kong Magnus og Kong Hagen, at det maatte fuldbyrdes, som var begyndt med Margrete, Kong Valdemars Daatter, hvilket og skeete. Thi Kong Magnus med sin Dronning Blanka fulgte Kong Hagen til Dannemark, og udi deres, samt Hertug Christophers og andre Herrers Nærværelse blev deres Bryllups Høytid prægtig celebreret i Kiøbenhavn Aar 1363. Men i samme Bryllups Dage døde Dronning Blanka, og Hertug Christopher af Halland og Laaland.

 Da

Da Froken Elisabeth fornam det, gav hun sig ind i Vadsten-Kloster, som af St. Birgitte var funderet i Sverrig, og blev der til hendes Dode-Dag.

Aar 1365 fodte Dronning Margrete en Son, som blev kaldet Oluf og blev siden antagen til Konge over Dannemark og Norge.

Der var en langvarig Krig og Feide imellem de Norske og Svenske for hans Faders Skyld, som var fængslet i Stokholm, og de Tydske mængede sig ogsaa derudi, hvilke rovede stærkt baade paa Norge og Dannemark. Blant andet faldt de Tydske ind paa den Ostre Kant af Norge Aar 1367 og afbrændte 15 Sogne: Hvorudover Kong Hagen udjog alle Tydske af Norge, og forbod dem al Handel der i Landet, og særdeles udi Bergen. Medens Kong Magnus sad i Fængsel, giorde Kong Hagen sig al Umage for at udfrie ham. I Særdeleshed opvakte han Aaret 1363 heele Sverrig imod Kong Albrecht, som kand sees af det Brev, hvilket Oplændingerne skreve til de Ostre- og Vestre-Gother, saaledes lydende:

„Alle Klerke og Lærde Mænd oven Skogs Tiveden og Calmarn boendes, sende alle dennem, som boe og bygge inden fornævnde Skogen, Helsen med Gud. Vold og Uret, Trældom og Umilde, som I og vi og al Sverrigs Almue have taalt af Tydske Mænd, siden Hertugen af Meklenborg og hans Son, Hertug Albrecht, som vor Konning skulde være, Vold over os finge, kiære vi vor Gud, JEsu Christo, og hans kiære Moder, St. Marie, St. Peder, St. Povel, St. Laurs, St. Erik, St. Sigfred, St. Henrik og St. Eskild, som Rigsens Patroner, og alle hellige Mænd, samt alle gode Christne Mænd, Konger, gode Hertuger, Hovdinger, Herrer og Stænder, af ret Nod, som vi kunde og maa bevise, hvor vi skulle, og vi ofte kiæret have for Hertug Albrecht, som vor Konge skulde være, hvilken, som er en ret Meen-Eeder, og han med sin Fader, Rigsens Raad udi Sverrig, rette Forrædere ere, ingen Hielp eller Lise fanget haver, som aabenbaret er over dette Land, og aabenbare være skal, saa vide, som Christendommen er, og foroge sig fornævnde Kong Albrechts og hans Faders og alle Tydske deres Magt over alt Riget i Sverrig, hvilket os haver ilde hendet baade til Liv og Lemmer, vort Gods, Fred og Frels allesteds formindsket haver. Og ville vi os holde under Gud og hans kiære Moder, St. Marie, og under de fornævnte Rigens Patroner, under den ærlige og gode Herre, Kong Magnus, ey desmindre at han fangen er, hvilke vi udaf den Vanhielp, og med al vor Magt og Haab til Gud have under hannem, at med

hannem

hannem under Ret og Lov blive skulle, og med alle dennem, som med os blive ville, ville vi gladelige leve og døe, og de os imodstande, og ey hielpe ville, dennem ville vi nederlegge og fordrive, og lige holde ved de Tydske. Men vort Liv er med andre deres, være det Klerke eller Læg Mænd, høye eller lave, og lader os det høre, at I ere til, saa os skal intet broste, vil Rigsens Raad os forstande, det trygge vi gierne, ville de ey, da skal Skylden være deres, enddog at Skaden er baade deres og vor.,,

Men omsider Aar 1369 blev der giort Stilstand imellem Norge og Sverrig paa tre Aars Tid.

Udi Orkenøer var en Greve, ved Navn Henricus de Sancto Claro, som havde Landet udi Forlæning. Samme sendte Gesanter til Kong Hagen i Junii Maaned udi sammee Aar, og begierede at han maatte beholde samme Øer udi Forlæning, hvilket blev ham med visse Conditioner og Vilkaar accorderet Aar 1370.

1370. Kong Hagen arbeidede da ogsaa flittig paa, hvorledes han kunde udfrie sin Fader af det Fængsel, i hvilket han blev holden af de Svenske. Han sendte derfore Gesanter til Sverrig at handle herom, som ogsaa om at stifte Fred og Eenighed imellem Rigerne, og gav dem sin Fuldmagt med, saaledes lydende: Hagen med Guds Naade Norges og Sverrigs Konge, sender alle Mand, dennem, som dette Brev see eller høre, Helsen med Gud! Vi giore alle kundig med dette vort aabne Brev, at vi have givet hæderlige Mænd, vore elskelige Raadgivere, Her Jon Haftoerson, Erik Ketelson og Jon Hierna Riddere, Lauriz Biornson, Hagen Jonson, Henrik Michelstorp, Kolbiorn Ketelson og Ulfver Jonson Fuldmagt til at handle, dagtinge, og en gandske Sone at begribe med de Svenske Herrer, om vor allerkiæreste Herres og Faders Losen, og om begge vore Rigers Bestandelse, eftersom vi dennem befalet have, og ville det fast og stadig holde i allehaande Maade, hvorsom de det giore efter vort Bud. Til Vidnesbyrd herom have hæderlige Mænd, vore kiære Raadgivere, Her Botulpher, med Guds Naade Biskop i Stavanger, Biskop Halvader af Opslo og Biskop Magnus af Hammer. Her Ogmund Findson og Nerve Ingvaldson, Riddere, Lodvig Evindson og Gaute Erikson sat deres Ingsegle med vores Indsegl for dette Brev, som giort er paa Bahus, Aar efter Guds Byrd 1370 næste Fredag efter St. Knuds Dag.

Svend Base, en fornemme Mand i Landet, blev forviist Norge, og der blev paalagt, at hvem som nogen Steds herbergerede ham, skulde

være

være lige landflygtig med ham. Af hvad Aarsag dette skeete, veed man ikke til visse.

Hanseståderne giorde samme Tid Fred med Kong Hagen, for at nyde deres Frihed igien at handle paa Norge. Dog skulde de give den Told af deres Vare, som var dem paalagt.

Samme Aar 1370 den 18 October haver Kong David i Skotland, ved Kong Hagens Befordring ladet sit aabne Brev udgaae at ingen af hans Undersaatter maatte besøge Orkenøerne under Livs Straf, uden for at drive Kiøbmandskab: Thi Landet var i de Tider idelig underkastet Skotternes Søe-Roverie og Plyndren.

Anno 1371 samlede Kong Hagen en stor Krigsmagt, og da han havde faaet Kong Valdemar af Dannemark til Hielp, drog han ind i Sverrig, beleirede Stokholm, og opkastede en Skandse mod Slottet, som siden blev kaldet Konningsberg, og tvang de Svenske til at sætte Kong Magnus paa frie Fod, dog med de Vilkaar, at han skulde erlægge 12000 Mark Sølv, efter Kølns-Vægt, og stille 60 af de Fornemste i Norge til Cautionister derfor, indtil de bleve betalte, med de Vilkaar, at, om samme Sølv ikke blev udbetalt til den bestemte Tid, skulle de komme til Stokholm, og være Kong Albrechts Fanger, indtil Summen var reent afbetalt, og Kong Albrecht skulde beholde Sverrig i Fred og Roe. Men Kong Magnus skulde aflegges med Skaane-Bispedømme: Dog maatte han intet befatte sig med Adelen eller Kongens Tienere der i Landet. Da Kong Hagen saaledes fik sin Fader løs, fulgtes de ad til Norge. Denne Udløsning skeete 1371 paa Dyre vor Frue-Aften. Siden den Tid blev Kong Magnus stedse hos sin Søn i Norge.

Anno 1376 drog han ned til Dannemark med Dronning Margrete og sin Søn Oluf: Thi de Danske havde begiæret hans Søn til Konge, efter hans Mor-Fader, Kong Valdemar. I Maji Maaned vare de i Slagelse, hvor Herre-Dagen holdtes. Samme Tid blev hans Søn udvalgt til Konge over Dannemark. Men efterdi han var endnu meget ung, kunde han ikke forestaae Regieringen. Hvorfore der blev samtykt, at hans Moder Margrete skulde forvalte Riget, indtil han kom til sine myndige Aar.

Aar 1380 paa Barbaræ Dag havde Her Henrik af St. Claro, Greve af Orkenøer, sendt til Kong Hagen udi Norge Vilhelm Dalhiel, Malicius Sparre og Alexander Rhode, med et reversal Brev paa Orkenøernes Grevskab, som han havde i Forlæning. Men, fordi samme Kiendelse-

Brev

Brev ey var forseglet af de Skotske Herrer, Grever og Baroner, som der var lovet og tilsagt i Marstrand, saa vilde Kong Hagen ikke imodtage det, og fordi han derudi ikke havde Forsikring nok, forskrev bemeldte Her Henrik af St. Claro, hans Fuldmægtige, Vilhelm, Malicius og Alexander sig til Kong Hagen, at drage ind til Tonsberg, og ikke drage ud, forend Kong Hagen deri blev forsikret, saasom aftalt var udi Marstrand. Inden St. Mortens Dag skulde hans Majestet bekomme forbemeldte Forsikring, efter forrige Concept. Hvis nogen af de Skotske Herrer eller Baroner inden den Tiid døde, skulde de sætte en Greve i Steden for en Greve, og en Frie-Herre for en Frie-Herre. Den Forsikring skulde de inden St. Mortens Dag udi Tonsberg levere hans Lænsmænd i Hænder. Endnu videre forpligtede de sig, at tilveyebringe 180 Nobeler, som resterede udi 1000 Nobler, efter Conceptets Indhold. Skeete det ikke, da skulde de paa deres Ære være forpligtede at drage ind til Tonsberg, og ikke ud, forend bemeldte Brev og Artikler i alle Maader blev hans Majestet og hans Naades Arvinger fyldestgiorte.

1380. Efter at Kong Hagen vel og lykkelig havde regieret over Norge i 25 Aar, døde han Aar 1380 den 1 Maji.

XXXV.

Kong Oluf Hagensen.

Aaret, efter at Kong Hagen ved Døden var afgangen, blev hans Søn, Oluf, igien kronet til Konge over Norge, da han tilforn, medens hans Fader endnu levede, var udvalgt til samme.

Samme Aar sad han stille udi Norge, og lod sin Faders Lig hæderlig begrave, samt bragte alle Ting udi Riget i god Orden. Paa den Tiid levede udi Norge disse efterskrevne: Her Amund Findson, Kongens Paarørende, Her Jon Mortenson og hans Svoger, Her Alf Haraldson, Hagen Sivordson, Her Henrik Vinoleson, Canzler, Her Henrik og Her Ogmund Bolk, Erland Philipson, Her Jon Darre, Her Jon Sivordson, Jacob, Bisp i Bergen, Her Vinold Henrikson, Nicolaus Erke-Bisp, Her Jon i Opslo, Oluf i Stavanger, Sivord i Hammer, Her Sivord Hafterson, Hagen Jonson, Otte Ragvaldson, Erland Philipson, Gaute Erikson, Oluf Haraldson.

Aar 1382 som var andet Aar, efter at Kongen var kronet i Norge, giorde Islænderne ham en Eed, ligesom de tilforn havde giort hans Forfædre.

Det er tilforn meldt, at han efter sin Mor=Faders, Kong Valdemars i Dannemark Død blev udi Slagelse udvalgt til Konge over Dannemark: Hvorpaa han ogsaa sammesteds gav sin Haandfæstning.

Men efterdi han endnu var ung og umyndig, blev der besluttet: At hans Moder, Dronning Margrete, skulde forestaae Regieringen med ham, indtil han blev i Stand til selv at forestaae samme. De havde stor Anfægtning af Kong Albrecht i Sverrig, som førte dem en svar Krig paa, men blev omsider selv fangen. Denne Krig begyndte Aar 1383. Da Kong Albrecht faldt ind udi Skaane, hvor han rovede og plyndrede for Fode alt, hvad der forekom ham, og med Magt indtog Lauholm=Slot. Men Dronning Margrete og Kong Olufs Marsk kom snart over ham med de Danske, hvis Ankomst han ikke torde oppebie, men flyede ind i Sverrig igien, for at komme i Behold. Samme Aar, som var Kong Olufs Regierings tredie Aar, blev der udgiven og af Rigens Raad samtykt følgende Forordning, at, for at forebygge, det Landet ikke skulde blive Værielos, eller Rigets og Kongens Krigs=Styr og Tieneste forkortes, da maatte ingen blive antagen til Kiobmand, med mindre han eyede af sit eget, uborget af Indenlandske og Udenlandske 15 Mark, forgik under 8 Ortug, og 14 Mark Straf. Han forbod og Bergens Borgere samt andre under samme Straf at leye dem Skibe.

Aar 1384 blev der i Norge udgiven følgende Forordning, at efterdi de Tydske og Fremmede giorde stor Skade paa Norge, og dog med deres Handtering havde stor Fordeel af Indbyggerne, saa skulde herefter Find=Markerne og Indbyggerne af Helgeland handle med dem af Vagen: De af Nummedal med dem af Trondhiem: De af Romsdalen med dem af Vedoe: De af Sundmør med dem af Bergen, og maatte ingen Andensteds henføre deres Vare at sælges. De af Bergen skulde søge til Vagen, og der drive deres Kiobmandskab. Og fordi Russerne og Karelerne havde ophævet Freden med hans Undersaatter, forbod han alle udi Fin=Marken og Helgeland at føre deres Gods til andre Stæder. Dette skeete med hans Raads Samtykke, som vare Her Jakob, Bisp i Bergen, Her Arvid Findson, Drost i Norge, Her Winold Henrikson, Provst ved Apostel=Kirken, Erland Philipson, hans Rente=Mester, og Oluf Haraldson, og det altsammen af den Aarsag, at hans Her Fader, Kong Hagen, og andre gode Herrer, som havde Læne, havde afskaffet og forbudt al Fiorde=Kiob og Varde=Kiob, som deres Breve og Kongens Confirmation paa samme udviser, som ogsaa, paa det at Kiobstæderne kunde desbedre blive ved Magt.

Paa den Tiid havde Hanseſtæderne ikke ſaa ſtor Frihed i Norge, ſom de ſiden fik. Thi Aar 1275 fik de forſt Forlov af Kong Magnus til Calmar at føre deres Vare til Bergen, og ikke videre: Men hvad de vilde kiobe, ſkulde de handle med Borgerne om, og maatte ikke blive der længere, end fra den 3 Maji til den 18 September: Hvem ſom længere vilde opholde ſig, ſkulde ſkatte, ligeſom en anden Borger. J ſelv ſamme Stand var deres Handling under Kong Erik og Kong Magnus, ſom deres Confirmation paa ſamme udviiſer.

Aar 1385 kom Kong Oluf med hans Frue Moder, Dronning Margrete og Dannemarks Riges Raad til Skaane, Trinitatis Løverdag for St. Urbani Dag. Han gik førſt med tilborlig Devotion ind i St. Laurentii Kirke, hvor han giorde ſit Offer og Kongelige Forærting til St. Laurs. Dernæſt modte han den Skaanſke Adel og Stænderne paa Lubershoi. Siden drog han til Lands-Ting, hvor han lovede at handthæve Fred, Lov og Ret, Privilegier og Friheder for enhver. Søndagen derefter giorde Skaaningerne ham Eed udi Lunde-Kirke for St. Laurentii Alter. Denne Hylding ſkeete af den Aarſag, at de 15 Aar, i hvilke det var de Tydſke ſkriftlig lovet at beholde Skaane, vare nu forløbne. Paa den Tid confirmerede Kong Oluf Lunde Domkirkes Friheder ſaa fuldkommeligen, ſom ingen Konge for ham. Derudi kalder han ſig rette Arving til Sverrig: Han var ogſaa udi Odenſe, hvor han ſtadfæſtede Byen ſine Privilegier, og Knuds Brodre deres.

1386. Efter at det Hertugdom Slesvig var tilfalden Kongen efter Greve Henrik, haver han efter Anmodning forlænet Greve Giert med ſamme, Aar 1386 og derhos givet ham Hertugs Titel og Værdighed.

Aar 1387 døde den Høybaarne og ædle Herre, Kong Oluf, Dannemarks og Norges Konge, udi Falſterboe, ſom paa Fæderne- og Moderne-Side var af den ældſte Konge-Slægt blant dem, ſom paa de Tiider levede. Søndagen for St. Laurentii Dag blev hans Lig fort til Sorøe-Kloſter, at begraves, og hans Indvolde bleve jordede midt i Lunde-Kirke, for vor Frue Alter. Udi Sorøe-Kloſter læſes om ham følgende Epitaphia.

Olaus, Illuſtriſſimæ trium Regnorum borealium Reginæ, Margaretæ, Filius, ex Haqvino, Norvagorum rege genitus, qvi primum Norvagiæ regnum jure hæreditario ex morte patris obtinuit, regnante matre: Cum vero, defuncto avo materno Valdemaro, mater in Daniam ob heroicas animi dotes revocata eſſet ad imperium, præſtantiſſimæ Dominæ Reginæ beneficio Danorum Rex in adoleſcentia, accepto a proceribus regni juramento, deſignatur & declaratur. Qvo facto, ubi Gerhardum, Holſatiæ comitem, ex voluntate & conſilio matris ac procerum regni, Ducem regni-

 qve

qve Daniæ Vasallum, solenni ritu creasset, paulo post immatura morte ex hac vita evocatus hic Soræ inter materni proavi & avi tumbam sepultus est dignissimæ Dominæ matri Reginæ utriusqve regni jus & imperium relinqvens Anno Domini 1387.

Danica Norvago, genuit me Margaris illa,
Qvæ fuit Huqvino tradita connubio.
Et jus Norvagum, sed Danum gratia Regem
Signat, ubi fatis cum patre cedit avus.
Sed mihi regna negat mors immatura, deinceps
Norvagia ut Dano pareat imperio.
Nimatris, tanta regnantis laude, triumphus
In Svecos toto notior orbe forel.
Inter avum & proavum nunc Soræ corpore condor
Olavs, cæli lumine mente tegor.
At qvi me ob similes vultus, se finxit eundem,
Nutricis ludens arte doloqvemæ.
Falsterbodensi cineres commisit arenæ
Supplicium in ficto corpore ut ignis agat.

Aliud in marmore.

Hoc cubat Olai Parvo sub marmore Corpus,
Margarida Regis matre potente sati.
Hæres regnorum fuerat princepsqve duorum,
Hæredem at fecit mors properata poli.

De fire sidste Vers af det første Epigramma sigter hen til den Passage, som tildrog sig efter hans Død Aar 1402. Thi der var een, som gav sig ud for Kong Oluf, Dronning Margretes Søn, siden han var ham meget lig af Ansiget. Samme var en Søn af Kong Olufs Amme, og, saasom han af sin Moder havde faaet mange hemmelige Ting at vide, saa kunde han ogsaa sige meget om Dronningens forborgene Sager, som ingen uden Dronningen alleene vedste: Hvorudover han nær havde faaet mange overtalt til at troe sig. Men Dronningen selv, som vel vedste, at det ikke var saaledes beskaffen, sagde paa det sidste (efter at han havde givet Beskeed paa, hvad man havde tilspurt ham) at saa fremt han var hendes Søn, saa havde han en Vorte imellem begge Skuldrene. Hvilket da man randsagede efter, men ikke fandt det, blev han Dagen for Michaëlis brændt imellem Falsterboe og Skaanor.

Samme Aar blev Kong Albrecht i Sverrig fangen af Dronning Margrete, som derved vandt Sverrig, og fik de tre Nordiske Riger foreenede, saaledes, at de altid herefter skalde regieres af en Herre.

Efter denne Dag haver Norge stedse staaet under de Danske Kongers Regiering, og haver ikke haft andre Konger, end Danske, som ogsaa stedse, vel, lykkelig og fredsommelig have regieret.

Norske

Norske Kongers GENEALOGIE,

Eller

Slægt-Register, fra Kong Harald Haarfager, til Kong Oluf, som var den sidste.

1. **Kong Harald Haarfager**
havde 6 Hustruer og en Med-Hustrue, med hvilke han avlede disse Børn:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	Thore
Med Gode.	Aasa.	Ragnild.	Svanhild.	Asild.	Snefrid.	3. Kong Hagen Adelstein.
Norig.	Gutorm.	2 K. Erik,	Oluf Digre-	Dager.	Siurd Rise B	
Sigtrud.	Haldan.	Blodøxe	been †.	Ringer.	Haldan.	
Frode.	Svarte.		Biorn Stærke*.	Gudrod.	Hoiben.	
Torgiuls.	Haldan.		Ragnar.		Giurod Liom.	
	Hvide.		Rykel.		Ragval Rettebeen.	
	Sigfred.					

† Olaf Digre * Biorn Sterkebeen avlede

4. **K. Harald Graa-felder**, Gutorm Gamle, Erling.
Harald Ranfrod. Sivert Sleie.
Gudrod.

Trygge, som Gudrod, Harald Graafelder slog ihiel — Gudrod, som Harald Graafelder slog ihiel.

6. **K. Oluf Tryggesøn**, som drukuede, og havde Thyre, Svend Tiuskiægs Søster til Ægte — Harald Grenske, St. Olafs Fader.

A

5. **K. Hagen Ladejarl**, Sivert Jarls Søn, som blev fordreven af Harald Graafelder, men blev igien indsat af Harald Blaatand, Konge i Dannemark, og blev kaldet den onde Jarl.

Erik Jarl deelte Riget med Svend Tiuskiæg af Dannemark, og Oluf Fonske af Sverrig, som havde til Ægte Svend Tiuskiægs Daatter, K. Knuds Søster

Svend Jarl regierede Norge først med sin Broder Erik, Siden med sin Broders Søn, Hagen.

Hagen Jarl Erikson druknede imellem Engeland og Norge.

A. B.

Harald Grenske havde med Astrid

Sivert Syr havde med samme Astrid

7. St. Olaf Digre, som havde K. Oluf Fønskes af Sverrig Daatter, Astrid.

Gutorm. 10. K. Harald Haardraade, som kom efter K. Magnus den gode. Halfdan.

9. K. Magnus den gode. Ulfhild, som fik Otto, Fyrsten af Brunsvig. Inger, som fik K. Oluf Hunger i Dannemark. 12. K. Oluf Kyrre, som regierede med sin Broder, og efter ham 11. K. Magnus Hagensøn

13. K. Magnus Barfod 14. K. Hagen Magnussøn. Ragnvild

15. K. Øisten. 16. K. Sigurd Jorsal. avlede med Malfrid 19. K. Harald Gille. 17. Oluf.

C.

Sivert Slembe, som sagde sig at være K. Magni Søn.

Maria

Oluf Skaug Haugsøn, som er begraven i Aalborg. 18. K. Magnus blinde, som havde K. Valdemar den 1ſtes Søster Christin. Kirstin, som fik Erling Skakke.

Ragnvild, som fik Halkield Jonsøn. 20. K. Magnus Erlingsøn, som blev ihielslagen af Sverre. Ormer, som blev slagen med sin Broder.

K. Sigvard blev slagen af Sverre. Inge Skule. Hagen

Gutorm. Knud Jarl i Vester-Gylland.

C.

19. Kong Harald Gille
havde mange Hustruer.

Thora Gutorms Daatter.		Ingierd Ragnvalds Daatter.		En Islænder.
20. K. Sigvard, som havde mange Børn.	Cicil, som blev gift i Sverrig.	Brigitte, som fik Byrge Jarl.	21. K. Ingi Krogbag	22. K. Øisten
			Harald, som blev med Magnus Erlingson	Øisten.

23. K. Hagen Hærdebred. 27. K. Gutorm.	Svend.	Erik, som drog til Constantinopel.	Sigvard, som blev halshuggen i Bergen.
	25. K. Sverre, født af Gunild, som siden fik Une Smid, havde		Harald blev hengt ved Hvarfsnæs.

Margrete, Kongens Daatter af Sverrig.	N.	
26. K. Hagen Svenson havde Inge Anders Daatter.	Hagen, Sigvard Ingeburg.	Cicilia, som fik Baard Rein.
29. K. Hagen Hagenson, som døde paa Orkenøer, havde Margrete, Skules Daatter.		28. K. Inge Baardson.

D.

29. K. Hagen Hagensøn
havde ved Margrete Skules Daatter.

- Hagen, som fik den Svenske Rikiza.
- 30. K. Magnus, som fik Ingeborg St. Eriks Daatter af Dannemark.
  - 31. Kong Erik.
    - Ingeborg, som fik Hertug Valdemar, Hertug Eriks Søn af Sverrig.
  - 32. K. Hagen, som fik Margrete, K. Alexandri Daatter af Skotland.
    - Margrete, som skulde have været Dronning i Skotland.
    - Ingeborg fodt af Euphemia, Hertugens Daatter af Rygen, havde Hertug Erik i Sverrig.
      - 33. K. Magnus Smek over Sverrig og Norge, havde ved Blanca, som var fra Frankerige
        - 34. K. Hagen, som havde Margrete, K. Valdemar 3dies Daatter af Dannemark.
          - 35. K. Oluf, som døde meget ung, og regierede med Moderen, er den sidste af Haarfagers Afkom.
        - Erik, som havde Beatrix fra Brandenburg, og var udvalgt til Sverrigs Konge.
- Christin, som fik Philippus, Konge i Hispanien.

Skalda=

Skalda-Tal.

Det er:

Fortegnelse paa de fornemste Skaldrer eller Poëter, som have været i Dannemark, Norge og Sverrig, og haver beskrevet Herrernes Bedrifter.

I Dannemark.

Den første vi læser om, er Hiarn, som formedelst det Epitaphium han giorde over Kong Frode, blev Kouge efter ham.

Dernæst Starkader hin gamle, hvis Viser ere blant de ældste man veed af at sige. Han digtede Viser om de gamle Danske Konger.

Kong Regner Lodbrog var ogsaa en Skald, som ogsaa hans Hustru og Sønner.

Udi Kong Regner Lodbrogs Tid levede ogsaa Bragda Skald hin gamle, Bodda Søn.

Under Knud Hagensøn levede	Teitur Skald. Rodgier Aflasøn. Thoralfur Præst. Olafur Thordarsøn.
Svend Tinskiæg. -	Ottar Svarte.
Knud hin Rige. -	Sigvatur Skald. Ottar Svarte. Thorarer Loftunge. Halvardur Hareksblese. Steirn Skaptasøn. Arnor Jarlaskald. Odar Keptur.
Svend Alfivasøn. -	Thorar Loftunga.
Svend Ulfsøn. -	Thorleikur Fagre. Thordur Kolbeinsøn.
Hellig Knud. - -	Kalfur Manasøn. Skule Illugasøn. Marcus Skeggiasøn.

Erik Emund.	Haldor Sqvaldre.
Svend Svisand.	Einar Skulesøn.
Valdemar Knudsøn.	Thorstein Kroppur. Arnhaldur Thorvaldsøn.
Knud Valdemarsøn.	Thorvardur Thorgeirsen.
Valdemar gamle.	Olafur Thordarsøn. Jatgeir Torfasøn. Thorgeir Danaskald. Sugu Valde.
Strutharald Jarl.	Thiodolfur ur hvine.
Sigvald Jarl.	Thordur Sigvalda Skald.
Hareker Thorkilsøn.	Thiodalfor Arnasøn.
Thorleifar hin Spaka.	Thiodalfor ur Hvine.

Under Norges Regentere havde disse efterfølgende levet.

Thiodolfur hin Hvinverske digtede om Rangvalds Slægt og deres Ynglinga tal, Harald Haarfagers Brødre, og opregnede 30 af hans Forfædre, samt digtede om enhvers Død og Begravelse-Sted.

Under Kong Harald Haarfager levede	Aundun Ildskiælda. Thorbiorn Hornklofve. Olver Nutha. Thiodolfur ur Hvine. Ulfur Sebba Søn. Gutormur Sindre.
Erik Blodøxe.	Eigil Skallagrimsøn.
Halvdan Svarte.	Glumur Geirasøn. Gutormur Sindre.
Hagen den gode.	Evind Skaldaspiller. Gutormur Sindre.
Harald Graafelder.	Glumur Geirasøn. Kormakur Ogmundarsøn.
Oluf Tryggesøn.	Halfroder Vandrada Skald Biarne Skald.
	Sigvardur Thordarsøn. Ottar Svarte. Berse Torfasøn. Thordur Kolbeinsøn.

Oluf

Oluf den Hellige.	Thorfinnur Mumur. Thormundur Kolbrunar Skald. Gissor Gulbraa. Hofgardur Refur. Skafte Thorodson. Thordor Siarekson.
Magnus Gode.	Sigvatur Skald. Arnur Jarl Skald. Oddur Kikina Skald. Refur Skald. Thiodolfur Skald.
Harald Sigurdson.	Thiodolfur Arneson. Bolverkur, hans Broder. Valthiofur. Oddur Kikina. Stufur Blinde. Arnur Jarl Skald. Illuge Brynola Skald. Grane Skald. Snoglu Halle Thorarin Skeggiason. Valgardar af Velle. Halle Stirde. Stein Hardisarson.
Oluf Kyrre.	Stein Hardisarson. Atle Litle. Vilborg Skald.
Magnus Barfod.	Thorkel Hamarskald. Ivar Ingemundson. Biorn Krepilhende. Bardur Svarte. Gissi Illugason.
Sigurd Jorsalafar.	Einar Skulason. Ivar Ingemundson. Haldor Sqvaldre. Thorarer Stutfelder. Thorvaldur Blonduskald. Arne Fioruskeifar.

Øisten Magnusson. =	Ivar Ingemundson.
	Einar Skulasøn.
Harald Gille. = =	Einar Skulasøn.
	Haldor Sqvaldre.
	Hallur Munkur.
Magnus Blinde. =	Einar Skulasøn.
Sigurd Slembe=Degn.	Ivar Ingmundsøn.
	Einer Skulasøn.
	Thorvarder Thorgilson.
Inge Haraldsøn. = =	Kolle Skald.
Sigurd Haraldson. =	Einar Skulasøn.
	Bodvar Balte.
	Thorbiorn Gaus.
Øistein Haraldson. =	Einar Skuleson.
	Sigurdur Skraute.
Magnus Erlingson. =	Thorbiorn Skakaskald.
	Sugandt Skald.
	Hallar Snorrasøn.
	Marcus Stephanson.
	Thordar Halson Skalmane.
Hagen Hærdebred. =	Thorbiorn Gaus.
Kong Sverre. = =	Asgrimur Kietelson.
	Thorstein Thorbiarnason.
	Suinarlide.
	Arnor Saxason.
	Halbiorn Hale.
	Blakur Skald.
	Unas Stephanson.
	Liotur Brage.
	Snorre Sturleson.
	Sigvatur Eigilson.
	Snorre Butson.
	Thorbiorn Skakaskald.
Hagen Sverreson.	Liotur Skald.
	Brage Halson.
	Snorre Sturleson.

Inge

Inge Bågrdson.	Liotur Sumarlidason. Jatgeir Torfason. Hoskuldur Blinde. Runolfur.
Hagen Hagenson.	Snorre Sturleson. Olafur Thordarson. Sturla Thordarson. Jatgeir Torfason. Gissor Jarl. Arne Lange. Olafur Stegson.
Hagen Hagenson den kronede.	Olafur Thordarson.

Evind Skaldaspiller digtede Viser om Hagen den Rige, som han kaldte Haltagia-Tal, og opregnede hans Forfædre indtil Odin, samt berettede om enhvers Dod og Begravelse-Sted.

Hagen Jarl Gutormson.	Thiodolfurur Hvine.
Sigurd, Lade Jarls Son.	Kornmakur Ogmundarson.
Hagen Jarl den Rige.	Evindur Findson. Einar Skallaglam. Tindur Halkelson. Skapte Thorodson. Thiodolfur Munnr. Elyfur Gudrunarson. Thorleifur Skald. Hvanar Kolfur.
Erik Hagenson, Jarl	Halfrodur Vandrada Skald. Gunlogur Ormstunga. Thordur Kolbeinson. Haldor U-Christne. Siolfur Dadaskald. Skule Thorsteinson. Thordur Siarekson.
Svend Jarl Hagenson.	Berse Torfason.
Hagen Jarl.	
Ormer Jarl Eilifson.	

Hagen Jarl Ifvarson.	
Sigurd Jarl Havardson.	
Erling Skake.	Thorbiorn Skakaskald. Sugandt Skald.
Erik Sigurdson.	
Philippus Jarl Byrgeson.	
Hagen Galin.	Snurre Sturleson. Steirn Ofeigson. Liotur Skald. Thorstein Eiolfson.
Skule Hertug.	Snorre Sturleson. Olafur Thordarson. Jatgier Skald. Liotur Skald. Alfur Eiolfson. Sturla Bardarson. Gudmunder Odson.

Under Sverrigs Regentere have følgende digtet.

Under Kong Eisten den Hellige.	Bragde hin gamle. Griunde Prude. Erpur Lutande. Kalfur Thronske. Refur Ruske. Ormur o Frame. Olvalde 1ste og Olvalde 2den. Avalde. Flein Skald. Rognvaldur.
Biorn ad Hauge.	Bragde hin Gamle. Erpur Lutande, som dræbte en Mand, og skulde lide derfor, digtede om Saur Hunde Konges Død: Hvorudover Livet blev ham skienket.
Erik Tofels Søn.	Alfur Jar den Lille.

Styr=

Styrbiorn Stærke.	Ulfur Sulo Jarl.
Erik Seiersalig.	Thorvaldur Hialtason.
Oluf Jonske.	Gunlaugur Ormstunge. Ravn Omunderson. Gissor Svarte.
Omund Olufson.	Sigvard Skald Thordarson.
Inge Stenkelsen.	Marcus Sagiason Laugmand.
Sterke Kolson.	Einar Skulason. Haldor Sqvaldre.
Knud Erikson.	Halbiorn Halt. Thorstein Thorbiarnarson.
Sverke Karlson.	Sumarlide Skald. Thorgier Danaskald.
Erik Knudson. Jon Sverkerson.	Grane Halbiarnarson.
Erik Erikson.	Olafur Thordarson.
Jon Jarl Sverkeson.	Einar Skulason. Haldor Sqvaldre.
Sone Jarl Jfvarson	Haldor Sqvaldre.
Karl Jarl Sonason.	Haldor Sqvaldre.

Af alle disse Poëters Digt og Viiser er meget, som findes i denne Kronike, uddragen.

Regi⸗

Register.

Paa de

Hovdinger og Konger hvis Historier beskrives i denne Bog.

Svenske Drotter.

Konger.

Norske Konger.

Norske Eenevolds Konger.

Norges

Norges Beskrivelse.

I. Capitel.

Om Norges adskillige Navne.

Dette Land og Kongerige, som vi nu kalde Norge, og som udi de gamle Norske Kraniker kaldes baade Norge og Norrige blev i Begyndelsen kaldet Nordmaangaland, og dets Indbyggere Nordmænd: Hvoraf det Land i Frankerige Normannia eller Nordmandien (hvilket Gange Rolf med Nordmænd, det er, Danske og Norske Folk indtog og besatte) har ogsaa faaet sit Navn. Nogle meene, at det har faaet sit Navn af Nor, som holdes for at have været den første Konge sammesteds. Andre meener, at det er kaldet saaledes, fordi det ligger saa langt i Nord, at der ikke findes noget beboet Land under denne Parallelo, som strækker sig videre i Nord.

Nogle have ogsaa kaldet Nordmænd Bagger, hvilket er skeet af en Hendelse. Thi da Kongerne her i Landet, efter Harald Gilles Død, bleve indbyrdes u-eenige, gav enhver sine Krigsfolk adskillige Navne: Blant hvilke Kong Philippi Folk i Vigen blev kaldet Bagler, hvilket Navn de tilforn havde faaet under Kong Ingi Magnusons og Erling Steinvegs Regiering. Og fordi bemeldte Bagler gave sig til sidst under den rette Arve-Konges Regiering, da bleve alle Nordmænd af deres Fiender til Tort kaldet Bagler, og siden Baggere eller Bagger; Hvilket Navn de Norske har siden den Tid holdt for et foragtelig Navn, som af Kong Hagen Magnusons Historie kand bevises.

Udi det Latinske Sprog have de lærde kaldet dette Rige med adskillige Navne nemlig Norvegia, Norrigia, Norvagia, Norbegia og Norbagia. De, som kalder det Norvagiam, formeener, at dette Lands Indbyggere har i gamle Dage været vagi, det er, ustadige, som uden Huse, Gaarde og visse Boe-Pæle har vanket omkring, ligesom Tartarer, Schytter og Lappe-Finner endnu giøre. De som finder Behag i det Græske Sprog, har kaldet

det Arctandriam. Og herudi dømmer og gietter enhver, ligesom han findes for got. Plinius synes at kalde det Nerigon. Andre indbefatter det under Scandinaviam, som Ptolomæus kalder Scandiam, Jornandes Scanziam.

II. Capitel.

Om Norges Størrelse og Grændser.

Dette Land ligger mod Norden, saaledes, at der ikke er noget beboet Land under denne Parallelo lige i Nord for dette Rige, forend man kommer Nordledigen forbi, og bøyer af i Sonder. Dets Situation er saaledes beskaffen, at den Sønderste Part af Landet som strækker sig længst udi Havet mod Sonden, og kaldes Lindesnæs, ligger under Nordledigens eller Nord-Stiernens Hoyde 58 Grader. Men den Nordreste Ende ved Vard-Oen ligger ongefæhr under den 70 de Grad.

Dette Rige er meget stort og vidtløftigt i sit Begreb, og bestaar af store øde Fielde og Bierge med Moradser og Kiær, samt øde Pladser, store Skove og Ud-Orkener, ligeledes og store Soer og ferske Vande, med store og lange Elver og Aaer, samt utallige Bekker, store og smaae. Og det ubeboede af Landet er af langt større Begreb, end det som er beboet. Og der har endnu ingen giennemvandret alle bebygte Steder i dette Land.

Land-Strekningen eller Grændse-Skiellet paa den Østre Side, hvor det er Landfast med Sverrig, begynder i Dane-Holmen, som ligger mod Vester, uden for de Øer og Holmer, der ligger i Syd-Vest fra Got-Elv eller Bahus Ref paa de Danske og Svenske Grændser: Paa hvilke Holme de tre Konger, Kong Erik af Dannemark, Kong Inge af Sverrig og Kong Magnus Barfod af Norge siges alle tre at have siddet ved en Skive eller Steen, og holdet Maaltid, saaledes at hver sad i sit Rige. Disse Holmer kaldes i den gamle Norske Kronike Danmark Litla, det er, lille Dannemark, og ligger Vester ud fra den Øe Brenoe, siden strækker den sig Norden for Grændse-Skiellet imellem Norge og Vester Gylland, dernæst Nord imellem Norge og Værmeland, samt de andre Svenske Smaalande indtil Jæmteland, derfra i Nord langs med det store Field Kollen, som beboes af Finner og vilde Lapper, og endelig indtil det Karelske Hav.

Men paa den Sondre Side, som vender til Vester-Hav, imellem den Syd-ostlige Ende af Daneholmen, og den Syd-vestlige, som kaldes Lindes-

Lindesnæs (hvilke ligger henved 41 Miile, til Søes (*) at regne, fra hinanden) gior Landet en Bugt ind, til Oslo-Fiorden, og siden indtil Oslo-Bye, hvilken Bugt og store Vig søefarende Hollændere kalder die Sack van Norwegen: Og en Part af den Egn, som ligger ved samme Vig, havde i fordum Tid sit Navn deraf, og blev kaldet Vigen, hvilket Navn er siden bleven forflyttet til Bahus Læn, som nu kaldes Vigen.

Og ligesom Landet gior en Bugt paa den Østre Side udi Nord-Nordvest og Nordvest fra Daneholmen, indtil den Kiøbstad Oslo, hen ved 30 Miile til Søes: Saa gior det igien en Bugt fra bemeldte Bye Oslo udi Syd-Vest og Vest-Sydvest, hen ved 38 Mile til Søes, indtil Lindesnæs, som er det yderste Næs og Odde mod Sønden og Sydvest i dette Rige.

Den Vestre Side af Norge vender ogsaa til Vester-Hav, og bøyer om igien fra Lindesnæs, forbi Jæderen til Karm-Sund udi Nordvest, og siden til Bergen lige i Nord-Nordvest, meere end 30 Mile til Søes, og derfra indtil det Fiske-Leie, Nord-Kapen eller Loppen. Men siden bøyer Landet op i Øster igien til Varde-Hus Slot, og derfra i Sydost op til det Kareliske Hav.

Al denne Land-Strækning ved Søe Kanten, lige fra det Slot Bahus, som ligger ved Got-Elv i Syd-Ost, og indtil Vardehus, det nordligste Slot i Landet paa Vard-Øen, og siden op til det Kareliske Hav igien, er saaledes beskaffet, at der findes ikke et Sted ved Strand-Bakken, en halv Fierding Vey langt, som strækker sig lige frem (undtagen Lister, Jæderen og nogle andre faae Stæder) men den eene Bugt løber ind hos den anden, nogle store, nogle smaa, og hver Miil eller to løber store Fiorde ind, af hvilke nogle strækker sig en, andre fem, sex, ti, femten Miile ja undertiden længere ind i Landet, og gior siden utallige mange Fiorde, Viger og Sunde, af hvilke nogle indbefatter en eller to Mile, hvor de ere bredest, andre ikkun en halv eller en fierding eller og en halv Miil yderst i Gabet, og strækker sig siden vidt og bredt ud inde i Landet.

Ligeledes er og den gandske Strand-Bred beskyttet mod Havet ved mangfoldige Øer, Holme og Skiær, saavel i Fiordene, som andensteds under Landet, hvilke Øer giøre utallig mange Sunde, store og smaae. Og en Deel Øer ere saa store, at der ligger en til fem a sex Bonder-Gaarde paa; Og paa en Deel heele Kirke-Sogne a fem til sex. Men Holmer, smaa Øer og Skiærene ere utallige.

 Man

(*) En Miil til Søes svarer til fem Fierding Vey til Lands.

Man kand ogsaa inden for og imellem samme Øer og Holmer seigle imellem begge Enderne af Landet, giennem Sundene indenlands eller indenskiærs (som de kalder det) baade med smaa og store Skibe, uden at komme paa aaben Søe, naar man undtager de Steder, hvor lange Næs (promontoria) strækker sig ud i Havet, eller hvor aabne Steder ere, som ingen Øer eller Holmer have til Beskyttelse (hvilke Steder man kalder Forland) eller og paa store aabne Fiorder. Og for saadanne Næs og Forland er det meget farligere at seigle, end paa rum Søe; Eftersom faa af saadanne Stæder ere forsynede med Havne, ey heller kand man formedelst de høye Klipper og steenige Strandbredde søge til Landet. Men inden for Øerne og Holmerne ere utallige Havne for søefarende Folk; Saa at, dersom de enten ved Kundskab om Grundene eller ved Lykkens Bistand kand komme inden for Skiærene, saa faaer de lettelig Havn, hvor de vil, bag en Klippe.

Uden for alle Øerne og Holmerne ligger langs med Norges Side Grunde (det er, Klipper under Vandet, 30, 40, a 60 Favne dybe) hvilke de kalde Skierdgaard, fordi de strækker sig langs med Landet, som et Giærde. Paa samme Grunde fanger man adskillige Fisk med Kroge, som herefter skal meldes. Og uden for saadanne Grunde (af hvilke en Deel ligger to eller tre Miile længer ud i den aabne Søe) er det svællende Havs Dyb under Norges Side, som ingen kand maale, og jo længere Nord, jo dybere. Men naar man kommer hen ved sex til ni Miile ud fra Landet, saa er man over det store Dyb, og kommer paa Refvet, hvor man for Sand-Grund, og lavt Vand, indtil Friisland, Holland og Engeland. Men paa den vestre Side af Norge er det store Grønlands eller Islands Hav, hvis Dybhed ingen er bekiendt.

Disse Øers og Klippers (det er, Udklippers) Nytte og Gavn skal herefter beskrives.

Men det faste Land er saaledes beskaffet ved Søe-Kanten, langs med Stranden, at den østre Deel af Landet, som begynder ved Gøt-Elv, og strækker sig til Oslo-Fiorden, hen ved 40 Mile fra Sønder til Nord, og nu kaldes Vigen, er ikke bred paa den østerligste Ende, imellem Sverrig og Havet; Men siden jo meere og meere breed imod Oslo-Fiorden. Samme Land er lav og slet, forsynet med mange slette og tykke Grand-Skove, samt lave Klipper ved Strand-Bredden, med Viger og Fiorde Omkring. Ligeledes er der og fuldt af slette Marker og Skove i det heele Land, som ligger ind ved Oslo-Fiorden, paa begge Sider, som ogsaa i det heele Land oven for Oslo, langs op med Hedemarken, indtil Guldbrands-Dalen, og

ligesaa

ligesaa fra Oslo-Fiorden indtil Agdesiden, og siden paa Lister og Jæderen, Vesten fra Lindesnæs, hvor Landet bøyer om igien i Nord, hvilke tvende Orter ere nu blotte for Skov. Men paa alle andre Stæder ere høye Klipper ved Søe-Kanten, og jo længere Nord, jo høyere og forfærdeligere Klipper, baade ved Havet og Fiordene.

Men midt op i Landet, som vi kalde til Fields, ere Klipper og Field meget høyere, videre og bredere, saa at de sommesteds ere tolv eller fiorten Miile over, hvor ingen Folk boer; Og Længden er urandsagelig.

En bereyst Mand beskrev mig en Gang dette Rige saaledes, at heele Norge er en heel Klippe, overstrøet med Jord her og der, hvilken Jord dog største Parten for sin Ufrugtbarheds Skyld er utienlig. Og kand samme heele Klippe eller Field lignes ved et stort Træe, som kand være omfaldet fra Østen til Vesten, hvis Rod og nederste Bul er det store Vildnis og øde Field imellem Sverrig og den mellemste samt øverste Deel af Norge. Den første store Green af samme Bul er det ubegribelige store Field, som strækker sig Nord derfra imellem Trondelagen og Verdalen, og siden imellem Trondelagen og Jæmteland, og omsider lige i Nord indtil den yderste Ende af Landet, saaledes, at det har Nordland og Fin-Marken paa den vestre Side, og de Svenske Lande paa den østre Side, og kaldes Kiollen, fordi den staar op i Luften, som en Kiol paa et Skib, naar det er vendt omkring. Paa dette Field vanker Lappe-Finnerne omkring, hvilket herefter skal blive beskrevet.

Den anden Green giver samme Klippe fra sig imod Sønden, mellem Hede-Marken og Øster-Dalen, men denne Green er ikke den tyvende Part at regne imod den første.

Vesten for disse to Greene er samme Field tolv Miile over, hvor det er smalest, som er imellem Guldbrands-Dalen sønden fore, og Opdalen norden fore, og kaldes paa samme Sted Dofver-Field af en liden Bonde-Gaard, som ligger strax paa den søndre Side, hvor man drager op paa Fieldet, og kaldes Doffra. Siden strækker samme Doffre-Field sine store Greene lige ned i Vester-Hav, en Deel mellem Trondhiem og Rums-Dalen (hvilket er den store Agern eller Knop, som kaldes Rumsdals Horn, og er ligesom en Prydelse paa den Green, ved en meget høy og spids Klippe) og er fiorten Miile over, hvor den er smalest, og er ubeboet. Eendeel strækker sig ud imod Sønder, imellem Rums-Dal og Guldbrands-Dalen og siden imellem Guldbrands-Dalen og Valders, Tillemarken og Setters-

 Dal,

Dal, og endes i Havet paa Agdesiden. Men Toppen boyer sig sønder fra Rums-Dal, imellem Vester-Hav og Valders, samt Haldings-Dal, og derneſt imellem Vester-Hav og Setters-Dal, og kommer i Havet, deels i Fiordene norden ved Stavanger, deels paa den sydligſte Odde i Norge ved Liſter og der omkring.

Hvad ſmaae Qviſte, man kand foreſtille ſig at være paa ſamme faldne Træe, kand henfores til andre ſmaae Fielde, ſom fra ſamme ſtore Field udſtrækker ſig her og der i Dalene.

Til Rummene imellem Grenene og Qviſtene kand henfores, hvad ſtore Pladſer og Dale eller ſtore Vande og Elver der ligger imellem Klipperne. Men ved Bladene kand forſtaaes hver ſlet Plads, ſom er beboet af Folk, beſat med Gaarde, og forſynet med Ager og Egn imellem Klipperne og Vandene, eller i Dalene.

Thi Landet deeles i Beſynderlighed ved ſtore Dale, ſom ſtrækker ſig igiennem Landet, og ud til Havet, igiennem hvilke Dale ſtore Aaer eller Elve udflyder, ſom ſamler ſig og udløber af de utallig mange Søer og Vande, ſtore og ſmaae, der ere oppe i Landet, og en Deel oven paa de ſtore vidtløftige Fielde, hvilke med deres Bekker og Strømme indfalde i de hosliggende Dale, og ſamles ſiden i ſtore ferſke Søer, af hvilke de ſiden udfører en ſtor Aae igiennem Dalene, indtil de kommer i Fiordene, og ſaaledes falder ud i det ſalte Hav.

Saadanne Dale have meeſtendeels ſtore ſlette Pladſer paa begge Sider ved Elvene, ſom beboes af Folk, og beſtaar meeſtendeels af Sandagtig Jord. Diſſe Dale ligger hen ved en, to og ſommeſteds tre Miile fra hinanden, langs med heele Søe-Kanten udi Norge, ſaa at der er en ſtor Salt-Fiord for hver Dal.

Imellem Dalene ere høye og vanſkelige Klipper, ſom kaldes Hêder (eller paa Norſk Heider) en Deel af dem med Skov paa. Og paa ſamme Heider imellem Klipperne ligger mange Gaarde ved Hav-Siden, ogſaa hen ved, fem til ſex a otte Miile op fra Sønder-Siden; Men oppe i Landet, ſom ogſaa ved den veſtre Side ere alle ſaadanne ſtore Field ubeboede formedelſt den ſtore Kuld, ſom forhindrer Jordens Grøde.

Derfore ligeſom Folkene her ude ved Søe-Kanten boer paa Øer og udi Viger og omkring ved Fiordene, ſom ogſaa langt op efter Dalene, og nogle paa Fieldene imellem Dalene, og det undertiden ſaa høyt oppe, at de kand ſee mange Miile over Fieldene rundt omkring deres Gaarde: Saa boer de, ſom ere langt oppe i Landet, enten paa ſlette Pladſer imellem de

ſtore

store Fielde, eller udi Daler og ved Elverne, samt omkring store ferske Vande, af hvilke nogle ere fire a sex Mile, andre ti til tyve Mile omkring, om hvilke ved hvert Steds Beskrivelse skal blive meldet.

III. Capitel.

Naar og af hvilke Folk dette Land først er bebygt og besat med Indbyggere.

Ligesom ingen forvist kand vide, naar dette Land først er bleven bebygt; saa kand man ey heller vide, hvad Folk der først har besat dette Land, og hvor fra de ere komne, enten de ere komne hid til Landet lige fra Dannemark (hvilket Rige med sine underliggende Lande har uden Tvivl været beboet længe, førend nogen har begivet sig hid i denne Udørken at boe) eller om de ere komne fra de Goter eller Gauter, som ogsaa først ere komne fra Jylland til Dannemark. Men (som der siges) skal de Scyther udi stor Mængde, og med stor Magt have trængt sig ud af Scythien, og giort Indfald i det Land, som nu kaldes Sverrig; Hvilket da de havde indtaget, bleve de udi samme kaldet Sviar (deres rette Navn Scyther noget forvendt:) og Landet Sviavelde eller Sviarige, og siden derefter Svederike, og Indbyggerne Sveder eller Svedske, og tilsidst Svenske. Paa den Tid siges disse Gother (som for blev kaldet Juter, og vare komne fra Jutland, hvilket af nogle kaldtes Gydland, Gotland, Vitland og Jutland; men nu besad det Land, og havde deres eget Kongerige for sig selv, adskilt fra de Svenske) at have viget noget fra dem, og sat sig ned i de yderste Parter, som siden ere i Besynderlighed bleven kaldet Øster og Vester Gotland af de samme. Og uden Tvivl har da mange af dem søgt sig nye Boeliger og Tilflugts Steder paa de beleiligste Pladser og Orter i Norge, hvilket tilforn har været aldeles øde og ubebygt, og overgroet med Skove og Træer, saavidt Skove og Træer kunde voxe, saa at de af den Aarsag ikke uden stor Besværlighed har i Begyndelsen kundet rydde og bebygge Landet: Hvorfore det og er troeligt, at man ikke af Letsindighed, men af yderste Nød og Trang har søgt her hen iblant disse Klipper, eftersom de ikke havde andet, end Fiskerie og Vildt (Dyr og Fugle) at ernære sig med, indtil de fik Skovene ophugne og afbrændte, samt Agre optagne.

Thi

Thi endskiønt Dannemark og Sverrig, saavel som andre Lande kand muelig have været over alt begroet med Skove, da man først begyndte at bebygge dem; Saa har der dog været bedre Leilighed i saadanne slette Lande, end i dette Klip- og Steenagtige, samt visne og u-jævne Land: Hvorfore det synes troeligt, at de, som først have bebygt og besat dette Land, har tilforn været vant i Skov-Bygder og Lande, saasom disse Juter eller Goter vare.

Des foruden har der stedse fra de ældste Tider af, været en stor Lighed og Eenighed imellem dette Lands Indbyggere og de Vestre Goter, ikke alleeneste i henseende til god Naboeskab, Forbund, og god Forstaaelse, endogsaa naar der ikke har været synderlig Fred imellem de Norske og Svenske Konger; men endogsaa i Henseende til begge Nationers Skikke, Sæder, Tungemaal og andet saadant. De have og gemeenlig giort Svogerskab med hinanden, saa at det synes ikke utroeligt, at de udi Begyndelsen har været et Slags Folk.

Det er og skeet lang Tid, efter at Norge første Gang er bleven bebygt, at Juter ere for særdeles Aarsagers Skyld uddragne af deres egne Lande, og har begivet sig mod Østen udi den store Udørken og vilde Skov imellem Sverrig og Norge, hvor de har opryddet og udsøgt sig Boliger og Tilflugts Stæder, som nu ere Værmeland, Solvoi og fleere saadanne Steder.

De andre Danske opsøgte sig ogsaa Boeliger, ikke alleeneste i den Sydlige Deel af Verden, hvor der vare bedre Lande, men søgte ogsaa hid til denne Udørken i Norden; Hvorfore jeg slutter, at dette Lands Indbyggere ere ogsaa komne af dem eller deres medfølgende Folk og nedstammer fra dem.

Og dette maa forstaaes om de Middellandske Steder, som ogsaa oppe i Landet og paa den østre Kant. Men hvad Søe-Kanten er angaaende, da, siden der ere utallig mange gode Havne ved Norges Side, og det er bekiendt, at Dannemark og alle Vester Landene have været bebygte og besatte med Indbyggere, forend Norge: Haver dette Land i lang Tid været Vikinga-Bole (det er, Søerøver-Boelig:) og et almindeligt Herberg for de Regentere, som førte Krig til Søes; Ligesom Island, Orkenøe, Hialtland og Færøe ogsaa vare Søerøver-Boeliger, forend de bleve bebygte. Og deraf kunde vel Engelændere og Vesterlændere, saavel som Danske og Svenske, og alle andre, der øvede Søerøverie (hvilket i fordum Tid blev agtet for en ærlig Krig) taget Anledning at indrømme de jævneste Pladser, som ligger nærmest Søen, et Sted efter det andet; Hvoraf det uden Tvivl

er

er kommen, at et hvert Sted og Læn her i Landet har siden beholdt sin besynderlige Herre og Regent, hvilke siden bleve kaldte Næse-Konger, fordi de boede paa Næs og Odder der, hvor de havde nærmest at komme i Søen med deres Skibe.

Og ligesom disse havde deres Begyndelse af adskillige Nationer og Partier, saa have de og siden haft Ufred og ond Forstaaelse indbyrdes, og røvet og taget fra hinanden, indtil Kong Harald Haarfager undertvang heele Landet, og forbod saadan indenlandsk og indbyrdes Røverie: Hvilket Forbud fordi Gange Rolf overtraadde, blev han giort Landflygtig, og kom ved den Leilighed til Frankerige, hvor han blev en Fyrste i Nordmandien.

Men hvorom al Ting er, saa har dette Lands Indbyggere haft deres første Udspring og Herkomst af et haardt Folk, efterdi de alle Tider have været haarde, modtvillige, ulydige, selvraadige, overdaadige, uroelige, oprørske og blodgierige, hvilket jeg ikke kand nægte at de jo endnu ere, særdeles paa de Steder, hvor de endnu holde deres gamle Sæder og Skikke ved Magt (det er til Fields, langs op fra Søe-Kanten, hvor der endnu boer et ondt og vildt Folk) om hvilket under et hvert Læns Beskrivelse videre skal meldes. Landet er ellers saaledes først indtaget, at de beste og jevneste Pladser ere først bebygte og besatte ved Søe-Kanten, den eene efter den anden: Og siden i lang Tiid derefter ere de Herreder, Læne og Bygdelaug opsøgte, opryddede og bebygte, som ligge iblant Klipperne, og ere omgivne med store Fielde og Vildnisser, hvilke ved adskillige Leiligheder og Hendelser ere blevne bebygte, saasom af fredløse Folk, eller dem, som Kongerne ved Vold og Tyrannie havde fordrevet, eller Søe-Røvere, eller og formedelst Indbyggernes Mangfoldighed og Tilvext, som ved hver Steds Beskrivelse videre skal blive viist.

IV. Capitel.

Om dette Riges Deeling.

Jeg vil her intet melde om de Eilande, som Nordmænd i fordum Tiid har først indtaget, bebygt og besat med Folk, saasom Island, Grønland, Orknøe, Hietland og Færøe, hvilke siden have været under Norges Krone. Ey heller om de mange Øer og Næs, som ligeledes Nordmænd i fordum

Tiid have indtaget. Men først beskrive dette Lands Deeling indenlands baade i fordum Tiid, saa og nu i vor Tid.

Og da haver Norge i fordum Tid været deelt udi følgende Fylke og Læne.

I. Først er Elfvar Fylki, Øster ved Elven, og den østerligste Kant i Norge, og strækker sig i Nord til Svine-Sund, men begyndes ved en Holm eller Øe, som kaldes lille Dannemark (Dannemark litla) hvilken ligger vester ud fra Brenøi, og tilhører tre Konger, nemlig Kongen af Dannemark, Kongen af Sverrig og Kongen af Norge.

Dette Fylke blev fordum kaldet Alf-Holm, og siden Grana Fylke, men nu kaldes den søndre Deel deraf Bahus Læn, og den nordre Deel Vigen.

II. Nord for Svine-Sund er det Fylke, som begyndes ved Luger-Sag (en Sauge-Mølle, som kaldes saaledes) og strækker sig til Loander-Tunga, som er et Næs i Oslo-Fiorden.

Dette Fylke blev fordum kaldet Vingulmark, og siden Øst-Fold; men er siden lang Tiid derefter bleven kaldet Borgesyssel, af den Kiøbstad Sarpsborg, som laae i det Læn, og var bygt af Kong Oluf den hellige.

III. Siden er Raumarikes Fylke fra Fiorden hen op til den Ala Karls-Sund (op imod Hedemarken) hvilket nu kaldes Romerige, og deri ligger det Slot Aggershus og den Kiøbstad Oslo, nede ved Fiorden.

Imellem dette Fylke og Sverrig ligger de Bygdelaug og Fogderier, Marker og Soløi.

IV. Derefter er Dalvig Veriar udi tre Fylker

Den Egn inderst omkring Oslo-Fiorden var fordum rettelig og egentlig kaldet Vigen, og Indbyggerne Vigverer: Men fordi disse tre Fylker eller Læne ligge langt op fra Fiorden, bleve de den Tid kaldet Dalvig, og Indbyggerne Dalvigveriar.

Og ere disse tre Læne.

1. Ringarike. 2. Heidmork. (det er, Hedemarken) og 3. Guldbrands-Dalen.

V. Dernæst er Hadelands Fylke, som indbefatter under sig 1. Hadeland. 2. Toten. 3. Valders og 4. Hallingdal.

VI. Saa er Vest-Fylda Fylke (det er Vest-Fold) begribende under sig Tonsberg-Læn med Eger og Lier, og de hosliggende Egne.

I gamle Tider blev Oslo-Fiorden kaldet Folden og Folde-Fiorden, og den neste Fylke Østen for Fiorden kaldtes Øst-Folden; men Vesten for Fiorden var kaldet Vest-Fold indtil Agdesiden.

VII. Siden er Grenlande Fylke, det er Bratzbierg-Lænet, Tellemarken og Sigdal, og de omkringliggende Egne.

VIII. Derefter er Agda Fylke, og kaldes Austar Egda Fylke fra Giornæs til Ottrunæs.

IX. Derpaa følger Vester Egda Fylke til Aaen Siru.

X. Dernest er Rygia Fylke, som strækker sig til det Skiær Hornagle udi Hardanger Fiorden, imellem Rygia-Fylke og Sundhordland, og deeles i to Læne.

Det første kaldes Jæderen og Dalerne, og var i fordum Tid kaldet Nogaland, og Indbyggerne paa Jæderen blev kaldet Rogar, og siden Rygar; Men Lænet Rygia-Fylke, og derudi ligger den Kiøbstad Stavanger.

Det andet er Fiorden, som nu i Særdeleshed kaldes Ryie Fylke, dog imod den gamle Skik.

XI. Siden er Sundhorda Fylke, til den Aae Miøkier-Aae, det er stor Aae, eller megen Aae. Nu omstunder kaldes det Sundhordland.

XII. Østen derfor er Hardengra Fylke, det er Hardanger, som ligger inden for Sundhorda Land, og strækker sig Nord til den Aae Opyniar.

XIII. Nordhaurda-Fylke, det er, Nordhordland, strækker sig fra Miøker Aae og Nord til den Klippe Sognsæb. Derudi ligger den navnkundige Kiøbstad Bergen.

XIV. Derpaa følger Sygna-Fylke, det er, Sogn, indtil den Fiord og Bygde: Lang Lioster, som nu kaldes Lyster.

XV. Siden er Fiala-Fylke, det er, Fialer, indtil Kvenvaaga-Strand.

XVI. Dernæst er Firda eller Fierda-Fylke, det er Sundfiord og Nordfiord, lige i Nord til det Forland Stad.

XVII. Derefter er Sundmora Fylke, indtil Lyngværs, og kaldes nu Sundmor-Læn.

XVIII. Saa er Raumdala-Fylke Nord til den Fiord Stim, og kaldes nu Rumsdalen.

XIX. Derefter er Nordmora-Fylke, som strækker sig Nord til Trondhiems-Minde, og kaldes nu Nordmors Læn.

 XX.

XX. Siden følger Trondhiem, hvorudi ere 8 Fylker, inden man kommer inderst i Fiorden, som kaldes Steinkier. Og har der i gammel Tid været en Kiøbstæd, som nu ligger øde.

Og disse ere de 8 Læn, som ligger rundt omkring Trondhiems Fiorden.

1. Anua eller Oina-Fylke, det er Oe-Fylke, som er Inderøe og Yderøe.
2. Sparbygda eller Sparbyggia-Fylke, som nu er Sparreboe-Læn.
3. Mærdala-Fylke, som er Værdals Læn.
4. Skauna-Fylke, som er Skoufvens Læn.
5. Stiordals-Fylke, er Stiordals Læn.
6. Strida-Fylke er Strinds Læn.
7. Gauldola-Fylke er Guledals Læn.
8. Orkdola-Fylke er Orkedalen, eller Orkedals Læn.

Det 9. og 10. Læn under Trondhiem er nu Jæmteland og Værdalen, hvilke ligge langt Østen fore, iblant Klipper og store Fielde.

XXI. Nord fra Trondhiem er Naumdola-Fylke, det er Nummedalen eller Nummedals Læn lige Nord til Bandlangs Sund.

XXII. Siden er Haalogaland eller Hellieland, og ere to Fylker, det eene Fylke Nord til Vaaga, det andet til Trondenæs.

Det Norderste Læn indeholder nu Saltøens eller Saltens Læn, og Seniens Læn.

Der uden fore ligger de Øer og Læne i Havet Læfoden og Vester-Alen.

XXIII. Siden begynder Fin-Marken, og indeholder Søe-Finner, Field-Finner, Lappe-Finner, Kareler og Gan-Finner; thi Fin-Marken strækker sig ud i Nord og Nord-Ost, og siden om igien Øster til Vardehus, og derefter op i Syd-Ost til Karel-Stranden.

Dog ere disse Læne ved Søe-Kanten, her foran i Fin-Marken, Trumsen-Læn, og deruden fot i Havet, Langenæs og Andenæs.

Der er endnu et andet Fylke-Tal, eftersom Ara Einarsøn, Kong Eistens Hirdmand har optegnet det, og begyndes Norden fra saaledes:

1) Fin-Marken, indeholder Søe-Finner, Field-Finner, Lap-Finner, Kareler og Gand-Finner. 2) Haalæia Fylke, Hællielands Fylke, indeholdende to Læne. 3) Naumdola Fylke. 4) Anua Fylke i Trondhiem, det er Oe-Fylke, Ynderøe og Ytterøe. 5) Sparbyggia Fylke. 6) Værdola Fylke. 7) Skauna Fylke, det er Skoufvens Læn. 8) Stiorndola Fylke. 9) Strin-

9) Strinda Fylke. 10) Gandola Fylke. 11) Orkdola Fylke. 12) Nordmora Fylke. 13) Ramusdola Fylke. 14) Sundmora Fylke. 15) Firda Fylke, det er Fiorde Fylken, Nord-Fiorden og Sond-Fiorden. Sigua Fylke, Sogn og Fialer. 17) Horda Fylke, Nordhordland og Sundhordland, Hardanger og Vos. 18) Rygia Fylke, Fiordne, Jæderen og Dalerne. 19) Egda Fylke, Vester Aagde og Øster Aagde. 20) Vestfold i Vik. 21) Vingulmork. 22) Græna Fylke. 23) Raumarike i Uplandum. 24) Hringariki. 25) Heidmork. 26) Guldbrands Daler.

Alle disse foromtalte Læn deeles nu omstunder udi to Parter, som ere 1) Søndenfields, og 2) Nordenfields.

1) Søndenfields er den gandske Deel, som er Sønden for Dofvre-Field, og strækker sig ved Søe-Kanten fra den øverste Ende af Landet, Nord til Rumsdalen; dog regner nogle den ikkun til Bergen, nogle til Stavanger, skiønt uden Grund. Til Fields begriber den i sig alle de Læne, som ligger Sønden for Dofvre-Field.

Ved Søe-Kanten ere disse Læne:

1) Vigen eller Vig-Siden, fra Got-Elv og til Svinesund; hen ved 22 Mile til Søes langs mod Norden. Derudi ligger det Slot Bahus eller Baihus, og tre Kiøbstæder, Kongelle, Marstrand og Oddevold, og i gamle Tider det Slot Hornborg, som nu er øde, og nogle Klostere.

2) Borgesyssel fra Svinesund til Oslo-Fiorden, og dernæst ind ved Fiorden paa den Østre Side. Derudi er den Bye Sarpsborg, som nu er forflyt, og kaldes Friderichs Stad og Vernaa-Kloster.

3) Romerige inderst ved Fiorden. Der ligger inderst i Fiorden den skiønne Stad Opslo, som nu er forflyt, og kaldes Christiania, og det Slot Aggershus med nogle ødelagde Klostere.

4) Vestfold. Deri ligger den Kiøbstad Tunsberg med sit forfaldne Slot, og den Bye Skyne med nogle Klostere, og den særdeles vel forsynede Kirke Gierpen.

5) Agde, som nu kaldes Agdesiden, strækker sig hen ved 20 Mile til Søes. Heri findes ingen Slot, uden et forfaldet, som kaldes Seirsvold, ey heller har der været nogen Kiøbstad eller Kloster, og er denne den skarpeste Egn i Norge.

6) Ryge-Fylke er hen ved 12 Mile lang til Søes. Derudi ligger den Kiøbstad Stavanger, med den skiønne og herlige Dom-Kirke, og den forfaldne Bispe-Gaard, end hvilken nogen skiønnere ikke lettelig var at finde i disse Nord-

 Lande,

Lande, da den var ved Magt. Item den skionne Kirke paa Augvaldsnæs og Udsteens Kloster.

7) Sundhorland og Hardanger. Deri er det rige Kloster Halsnæs Kloster.

8) Nordhorland. Derudi ligger den rige Kiobstad, Bergen, med det ypperlige Kloster, Munke-Liff, det Slot Bergenhus, item Lysoe Kloster.

9) Sogn og Fiæler. 10) Sundfiord og Nordfiord.

11) Sundmor. 12) Rumsdalen.

Til Fields og oppe i Landet ere disse Læne:

1) Sollei. 2) Østerdal. 3) Guldbrands Dalen. 4) Hedemarken. 5) Grenland. 6) Ringerike. 7) Hadeland og Toten. 8) Sigdal, Modum og Laverdalen. 9) Tillemarken. 10) Hallingdal. 11) Valders. Raabygde Lauget.

II. Nordenfields er den Part af Landet til Fields og til Fiære, det er midt oppe i Landet og ved Soe-Kanten, som ligger Norden for Dofre-Field, og begynder ved Soen, paa Nordmor, og strækker sig mod Norden, og siden imod Østen, indtil Vardølen, som ligger ved den Norderste Ende af Landet, og indbefatter disse efterskrevne Læne ved Soe-Kanten:

1) Nordmor. 2) Foksøe Læn eller Foren Læn. 3) Numedals Læn. 4) Hællie Læn, med Salten, Senien, Trondenæs, Andenæs og de Øer Nordvest derfra, som er Røst, Veroe, Lofoden og Vester-Aalen. 5) Fin-Marken indtil Enden af Landet. Siden boyer Landet om igien i Syd-Øst indtil Karelestranden over Gand-Vigen; hvor man holder for, at Enden paa Norge er.

Til Fields er:

1) Trondhiem med alle sine otte Læne, som tilforn ere opregnede. 2) Verdalen, Nord fra Dofre-Fieldet, ligger langt Øster blant Fieldene. 3) Jæmte-Land elleve Præstegield Øster fra Trondhiem. 4) Det store Field Kiollen, som Lappe-Finnerne vanker omkring paa, og strækker sig Nord til Havet.

Om det Ord Fylke.

I gamle Tider er det Læn bleven kaldet Fylke, af hvilket man kunde udgiore en bevæbnet Krigshær; Da der paa samme Tiid var en Konge i hver Fylke her i Landet og blev da saaledes kaldet, fordi Fylke er at skikke Folk i Slagt-Ordning. At fylke Lid sit, er at skikke sit Krigs-Folk i Slagt-Ordning. Fylking bemærker en bevæbnet Stridsmand, som er skikket i Orden, og er rede til at stride, og fylkingaa Arm den hoyre eller venstre, er efter den gamle Skik begge Hornene eller yderste Hiorner paa en Krigshær.

V. Ca-

V. Capitel.

Om Vigen.

I. Det første Fylke Øster i Norge.

Dette Lands Egn eller Læn begynder i Dane-Holmen, som ligger Vester ud fra Brenøi, iblant de Holmer og Øer, som der ligger imellem Norge, Sverrig og Halland. Der inden fore løber den store Aae Got-Elv (som fordum blev kaldet Gaut-Elv) udaf det store Vand i Vester Gylland, Venner, og siden ud imellem Løsse i Sverrig (som fordum blev kaldet Liodhus) og Bahus, og skiller der begge Rigerne ad. Den Øe Hising, som ligger i samme Elv, imellem Elsborg i Sverrig og Bahus i Norge, tilhører begge Rigerne; dog de tre Sogne derpaa til Norge, og de tvende til Sverrig. Og der berettes, at Kong Olaf den Hellige ved Tærninge-Kast vandt det halve Sogn fra Kongen af Sverrig; thi tilforn havde de det Sogn tilfælles. Samme Øe siges at være hen ved tre Miile lang og en Miil breed.

Denne Egn er nu i lang Tiid bleven kaldet Vigen; men urigtig; thi i fordum Tiid blev den Egn allene kaldet Vigen, som ligger inderst ved Oslo Fiorden. Men dette Fylke blev først kaldet Alfheim, uden Tvivl af dets første Konge eller Regent. Og siden blev det i lang Tiid kaldet Hrana-Fylke, at det Ran og Rov, som der stedse blev øvet af Gæter, Hallændere og andre Danske: Hvoraf Indbyggerne blev tilsidst saa hærdede og øvede udi sligt, at de ikke engang sparede deres Naboer; men grebe om sig paa alle Kanter, baade til Lands og Vands, ikke alleneste, da de havde deres egen Fylke-Konger; men end og siden, da de vare undertvungne af Norges Eenevolds Konge, saa at de undertiden satte sig op imod deres rette Arve-Konge i Norge, og fulgte undertiden de Danske, undertiden de Svenske, ja tidt og ofte oprøriske Konger her i Riget, og vare altid redebon til at giøre Ont, om hvilke man kand læse meget i Norges Krøniker: Men i sær vare de de verste, som boede næst ved Got-Elven, og havde Omgængelse med Goterne: Hvorfore man ogsaa, for at betegne deres Ondskab, kaldede dem af Foragt Elsvar-Grimer, som man kand læse i Kong Magnus Barfods Historie.

Siden er det gandske Fylke heraf bleven kaldet Elsvar-Fylke, fordi det ligger næst ved Got-Elven. Men nu kaldes den Søndre Part rettelig Bahus-Læn, og den Nordre Part beholder det Navn Vigen, som tilforn. Denne Egn er ikke breed i den Sønderste Ende, men bliver siden bredere mod Norden: Thi

Sver-

Sverrigs Grændser strækker sig alt Øster ud, og siden i Nord til den store Aae, Glom-Aae, som løber ud af Sverrig, og falder i den store Aae Sarpen: Hvor Sverrig bøyer af imod Nord-Nordost, og bestaaer paa de fleeste Steder af intet andet, end store Skove, Fielde, Elver, ferske Søer eller Moradser mellem Norge og Sverrig.

Dette Fylke strækker sig i Nord-Nordvest til Svinesund, hen ved 20 Miile til Søes fra Daneholmen.

De besynderligste Steder i dette Fylke.

Den store Elv, som løber ned af Venner (som er det største ferske Vand eller Søe i Sverrig, og er omringet af Gotland eller Vester-Gylland tillige med andre Svenske Lande og Læne, og strækker sig mere end 24 Mile i Længden og Breden) løber ud i Elsborg-Fiord imellem Elsborg i Sverrig og Bahus i Norge, saa at den skiller Landene fra hinanden, og kaldes paa gammel Sprog Gaut-Elv. I samme er en stor Fos og Vand-Fald imellem to Klipper, som kaldes Trold-Hette, og ligger hen ved sex Mile op fra Havet. Denne Fos er saa smal, at, naar der legges et Træe over imellem Klipperne, kand man gaae derover. Og der er et Sted i samme Fos, hvor Vandet skyder sig ud over en Klippe, som er hul neden under, saa at der er et stort Rum imellem Klippen og Vandet. Der har Skov-Røvere og Mordere fordum i lang Tiid havt deres Tilhold, indtil de formedelst Røgen af Ilden, som de havde derinde, bleve røbede.

Bahus-Slot.

Vesten for denne Elv, tvert over for den Øe, Hissing, paa Elve-Bakken, ligger det faste Slot Bahus, eller Baihus (ikke Baghus eller Baggehus) og er uden Tvivl forst kaldet Baihus, det er, et stor, stærk og ypperlig Hus; thi det Ord Bai bemærker paa gammel Norsk Sprog stor og ypperlig.

Dette Slot haver velbyrdige Mand, Jens Holgerson, udi forrige Krig imellem Dannemark og Sverrig, tappert forsvaret imod de Svenske, som havde stærkt beleiret, og efter adskillige Stormer besteget samme: Thi, da de havde indtaget det store Taarn, Fars Hatten, bleve de igien bortdrevne ved Løbe-Krud, som blev sat under Taarnet og anstukken, saa at alle Etagerne tillige med Taget og mange 100 Svenske Soldater fløye i Luften, An. 1566 om Vinteren.

Under dette Slot ligger nu Vigen med alle sine Deele, hvorfore det og kaldes Bahus Læn.

Kong

Kong-Elle.

En Fierding-Vey fra Bahus Slot, ved Elven, ligger den gamle Kiøb-Stad, Kongelle, som i fordum Tiid blev kaldet Kongehellet, det er, Konge-Boelig, ligesom Kongahald, eller Kongehold, det er Kongernes Sal eller Huus; og er den uden Tvivl saaledes kaldet, fordi Kongerne der har holdet enten Huus, eller Moder og Stevne: Saasom Kongerne af Dannemark, Norge og Sverrig holdte der Mode med hverandre, naar de enten handlede om Fred eller andre vigtige Rigets Sager, efterdi den Bye ligger paa Rigsgrendserne og nær ved Søen. Denne Bye var kommen til stor Rigdom og Herlighed udi Kong Sigurd Jorsalefars Tiid, som fandt en særdeles Behag i denne Bye, og derfore lod den forbedre. Men udi Kong Harald Gilles Tiid blev den af Venderne saa yderlig ruineret, at den aldrig siden kom til sin forrige Herlighed igien.

Marstrand.

Hen ved to Mile Soe-veis Vesten til Norden ud fra Kongelle, og hen ved fire Mile til Soes, Nord fra Daneholmen ligger den Kiøbstad Marstrand, paa en Øe og Udklippe, og haver uden Tvivl sin Begyndelse fra Kongelles Forstyrring, og er bygt saa nær ved Havet, formedelst det overflodige Fiskerie, som der fordum har været, baade af Sild, saa vel som andre Slags Fisk. Den er kaldet Marstrand, ligesom Maasestrand, formedelst de mange Maaser eller Maager, som der haver været udi Skiærene, formedelst det store Silde-Fiskerie: Eller Marstrand, det er, Havs Strand, og en Deel kalder den Malstrand. Om denne Byes Fundation er mig intet bekiendt: Men den siges at have havt skiønne gamle Privilegier, hvilke af Sal. og Hoylovlige Ihukommelse Kong Friderich den Anden er blevet dem fornyede og forbedrede formedelst den skiønne Silde-Fangst. Men siden den Allmægtige har nu hen ved 20 Aar siden borttaget denne Velsignelse med Silde-Fangsten fra dem og heele Vigen; saa er det at befrygte, at deres Privilegiers Misbrug, saa vel som anden Uskikkelighed, der allevegne gik i Svang, har været en stor Aarsag dertil.

Denne Bye kom ikke i de Svenskes Hænder udi sidste Krig, saasom Kongelle og de andre Byer, endskiont Fienderne vare engang An. 1566 om Vinteren paa Koe-Øen, som ligger et Pile-Skud tvert over for Byen. Men Borgerne havde vækket Isen, og holdt den aaben, saa at Fienderne ikke kunde komme over. Og da der om Natten kom Storm og Toe-Veir

paa, skyndte Fienderne sig tilbage, saasom de befrygtede, at Isen, som var imellem dem og det faste Land, skulde bryde op.

Oddevold.

Hen ved fem Mile Norden for Marstrand løber Svansund hen ved fem Mile ind i Landet. Sønden derfore ligger Judland, hvori Bahus og Kongelle ligger. Og Norden for ligger iblant andre to skionne Øer, Tiorn og Orost. Tiorn er et Kirke-Sogn; men paa Orost ere tre Kirke-Sogne.

Inderst ved Fiorden ligger den gamle Bye Oddevald (Odensvold eller Odsvold) ved Svansunds inderste Ende. Fra denne Bye er kun en Miil til de Svenske Grændser, og hen ved fire Mile til Bahus, lige som der ogsaa ere fire Mile imellem Bahus og Oddevald.

Hornborg og Carlsborg.

Der har og i gammel Tiid staaet et Slot i Vigen, ved Hornborg-Sund, som har været kaldet Hornborg; men er længe siden ødelagt. Ligeledes det Slot Karlsborg, som Kong Christiern Hanson ødelagde An. 1532.

Dette Stykke Land Vigen, er et jævnt og got Korn-Land, hvori der falder særdeles got Korn, uden at det undertiden paa somme Agre bliver fordervet af det Slags Ukrud, som i Jylland kaldes Dudder (latine Ægilops) paa Norsk Svimling; thi dersom man giør Malt af det Korn, hvoriblant samme Ukrud voxer, da bliver det deraf bryggede Øl saa stærkt, og betager saaledes et Menneskes Hierne, at, om nogen drikker en Pot deraf, kand han hverken staa eller gaa. Samme Øl kaldes Sviming eller Svimling. Man kand og æde sig drukken af Grød, som bliver tillavet af Gryn, hvori samme Ukrud er.

Denne Egn er forsynet med herlige Skove tillige med al den Herlighed, som følger dermed, saasom: Olden til Svin, samt adskilligt vildt baade af Dyr og Fugle, ligeledes Ladning, saasom Bielker, Spirer, Master, Bord, Knapholt, Baand-Stager ꝛc. Ligeledes har de hvert Aar at sælge Slagte-Qvæg, Tælg og Huder.

Af ferske Vande, Søer og Elver gives Lax, Giedder, Aborrer, Ørreder, Aal. Af Havet og Fiordene Torsk, Langer, Helle-Flynder, Makrel, Rokker, Sei og overflødig Sild, naar den søger til Land. Af Øer og Udklipper har de stor Nytte for deres Qvæg, som der bliver græsset. Paa samme falder og Fugle samt Fugle-Eg, tillige med Sæl-Hunde, Kobber og Ottere. Der er og i samme Egn skionne og vel-bygte Huse, Kirker og Præste-

Præste-Gaarde, samt rige Præste-Gield, som ogsaa i gamle Tider mange Klostere, og nu omstunder mange Herre-Gaarde.

Om det Haa-Fiskerie, som i fordum Tiid har faldet under Vigs Siden.

For 60 Aar siden var der et merkeligt Fiskerie under Vigs Siden af det Slags Fisk, som man kalder Haa, og de Tydske Hundt-Fisk, hvilke bleve i stor Overflødighed fanget paa Kroge, og siden heele Skuder læsset dermed, og bragt til Sverrig, hvor den blev kiøbt af de Svenske, og siden udsolgt vidt omkring i Landet: Thi de Svenske holdt denne Fisk i saa stor Priis, at de kaldte den Haa-Lax, og kiøbte den meget dyrt, saa at Indbyggerne her i Landet havde stor Fordeel af samme Fisk: Thi de Svenske betalte den med Sølv, Kaaber, Jern, Klæde, Lærret og andre saadanne gode Vahre. Til sidst droge Indbyggerne af Sverrig og Halland selv ud hvert Aar paa dette Slags Fiskerie udi adskillige Aaer. Men fordi denne Fisk er af den Natur, at den frem for andre Fiske er særdeles graadig efter Menneske-Kiød, saa har man befundet, at de har myrdet mange Mennesker, særdeles dem, som vare feede og trivelige, og fisket med deres Kiød. Ligeledes har de ey heller taget i Betænkning at roe ud og fiske paa Søndage og andre hellige og høytidelige Dage: Hvorfore det er troeligt, at Gud aldeles har ladet denne Fisk bortgaae fra Landet.

Om Silde-Fiskeriet under Norge.

Her har meest al Tiid paa nogle Steder været overflødig Silde-Fangst under Norges Side, enten Sønder eller Norden for Landet, og undertiden begge Steder, som ogsaa Vesten for. Saaledes har der for vor Tiid været en meget herlig Silde-Fangst i Karm-Sund og Fiordene der omkring, imellem Stavanger og Bergen, hvilket har varet indtil Aaret 1560, men har siden taget af. Man har ofte med lange Vod og Garn draget saa mange Sild paa Landet, at de har lagt i store Dynger, som Hoie, og raadnet, siden man ikke har kundet overkomme at forvare dem, saa at de derfore ikke torde være deres egne Sild bekiendte. Desforuden blev Landet ikke saa meget besøgt af fremmede Kiøbmænd, som siden er skeet. Nogle Aar derefter er sildene gaaet til Bergen.

Men under Vigs Siden siges der i fordum Tiid at have været overflødig Silde-Fangst, hvilken man foregiver at være bleven dem betaget ved Troldom, i det onde Mennesker skal ved Troldom have nedsenkt en Kaaber-

Hest i Havet, og derved drevet Sildene fra Landet; Men sligt er kun en Digt og løs Fabel: Thi Menneskenes store Utaknemmelighed mod Gud, og hans gode Gavers mangfoldige Misbrug, som ogsaa det ugudelige og uskikkelige Levnet de derhos førte, har snarere været Aarsag til, at samme, saa vel som andre Fiskerier har ophørt. Ligesom det og er skeet med det seeneste Silde-Fiskerie, som ved Guds særdeles Forsyn begyndte atter igien at tilslaaes under Vigs Siden hen ved Aaret 1556, hvilket gik saa overflødig til, at nogle 1000 Skibe, Skuder, Jagter og Baade, saa vel fra Dannemark og Holsteen, som Vesten og Norden her fra Landet, søgte aarlig derhen at fiske, foruden de som boede i den Egn.

Tilmed have nogle 1000 Mennesker af disse næst omliggende Lande med Hustrue og Børn draget hen, og sat sig ned ved Vigerne, Fiordene og Strand-Siden, og havt deres Næring af samme Fiskerie. Saa haver ogsaa Adelsmænd, saa vel som Borgere og Bønder, ladet bygge der allevegne skiønne store Boder og Huse, to eller tre Loft høye, til samme Brug. Og vare samme Boder saa store, at man paa engang kunde udi et Huus ophænge og tørre henved 14 Læster Sild. Hvorfore der og paa otte til ni Mile ved den yderste Strand-Kant har været utallige mange Huse og Vaaninger, og boet utallige Folk ved alle Fiorder store og smaa, som ogsaa ved alle Viger og Sunde paa Øer, Holmer og det faste Land, saa vidt, som samme Silde-Fangst kunde bruges. Af den Aarsag kom hvert Aar mange 1000 Skibe fra Dannemark, Tydskland, Friisland, Holland, Engeland, Skotland og Frankerige til at kiøbe og udføre Sild, hvoraf de alle fik nok, og førte dem siden omkring i vidt bortliggende Lande til Menneskenes Føde og Underholdning.

Men fordi disse Mennesker ikke rettelig have erkiendt og brugt denne Guds store Gave og Velsignelse; i det Tolderne med ubillig Tyngde besværede baade Fiskere og Kiøbmænd, videre, end dem var befalet, Indbyggerne der i Landet vare saa onde imod andre, som søgte derhen, for at fiske, at de med Hug og Slag, Skiælden og Banden overfaldte dem, saa at ingen inden- eller udenlandsk kunde sikker fiske iblant dem, med mindre de vare sad stærke og mange i Følge, at de kunde giøre Modværge, ja stial Garnene tillige med Fiskene fra mange, og røgtede saa vel deres egne, som andres Garn om hellige Dage, naar de kunde stiæle sig dertil: Foruden det ugudelige Levnet, som de Strand-Siddere, der paa den Tiid boede, i sær øvede med Drukkenskab, Horerie og Skiørlevnet, Mord og Slagsmaal, samt andre grove Laster.

Da

Da haver den almægtige Gud advaret dem med en underlig Sild, som der blev fanget An. 1587, at han for deres Ugudeligheds Skyld vilde tage de Velsignelser og gode Gaver fra dem, hvilket og skedte de næste Aaringer derefter; da mange 100 Kiøbmænd og Fiskere giorde stor Bekostning derpaa, men forgiæves, dem til største Skade og Forliis. Hvilket i den Tractat om Fiskerie her under Landet, videre bliver meldet.

Lande-Strekningen ved Soe-Kanten skal findes efter Borgesyssels Beskrivelse.

VI. Capitel.

II. Borge-Syssel, det andet Fylke i Norge.

Dette Læn begynder ved Svinesund, som er en liden smal Fiord, der løber noget ind i Landet, og i hvilken en Elv falder: Samme Læn strækker sig til Oslo-Fiorden, og haver sit Navn af den Kiøbstad Saltzborg, eller Sarpsborg som ligger deri.

Dette Læn var i gamle Tider kaldet Østfold og Vingulmark, og havde sin egen Konge.

Den Bye Saltzborg ligger to Mile Nord fra Svinesund, og blev i gammel Tiid rettelig kaldet Sarpsborg, af den store Fos Sarpen, som ikke er langt derfra, og er først bygt af St. Olaf Haraldson, Konge i Norge, en Miil op fra den salte Søe.

Anno 1567 blev denne Bye af de Svenske afbrændt, og blev igien opbygt en Miil nærmere ud til Havet, og kaldes nu Friderichs Stad, fordi den af vor Allernaadigste Herre, Kong Friderich, er igien oprettet, og begavet med Friheder og Privilegier.

Af det store Vand Mios, som ligger paa Hedemarken, udløber en stor Aae, udi hvilken en anden Aae, som udløber af Sverrig, og kaldes Glomade, har sit Fald, og løber siden en lang Vey ud, Østen for Oslo-Fiorden. Hen ved en Miil oven for Sarpsborg falder denne store Elv ned for en høy Klippe, og giør en meget heftig og stridig Fos, hvilken man i stille Veyr, og naar det er Vand-Flom, kand høre hen ved fire Mile derfra (somme meene syv Miile) samme Fos kaldes Sarpen.

Man har i fordum Tiid brugt denne Fos til et Piine-Sted, og kastet Misdædere deri for at omkomme dem, særdeles oprørske Lands Forrædere.

Oslo-Fiorden har nu sit Navn af den Kiøbstad Oslo, som ligger inderst ved denne Fiord: Men var i gammel Tiid kaldet Folden, og Folde-Fiord, af en Elv, som løber i samme Fiord, Østen for Oslo, i det Læn Folden eller Foldesyssel, som Foldungerne beboede i forrige Tider. Hvorudover Borgesyssel blev kaldet Østfold, og Tønsberg-Læn Vestfold, hvilke hver i sær har fordum været besynderlige Konge-Sæder. Denne Fiord er den største udi den Søndre Deel af Norge, og er hen ved tre Mile bred yderst i Gabet. Udi samme ligger to Klipper en halv Miil fra den Østre Deel af Landet, som kaldes Søsteren og en Øe imod den Vestre Deel af Landet, som kaldes Fiærde-Øe eller Fieller-Øe. Imellem disse Klipper og Øen ere to Mile til Søes. Siden er samme Fiord smalere inden fore, sommesteds en Miil over, og sommesteds en halv. Længden er 10 Mile til Søes alt Nord ind. Noget til Østen er dybt Vand og reent Passage for Skibe, saa at der ikke er mange Skiær eller blinde Klipper. Hollænderne kalde denne Fiord Souevater.

Yderst i Oslo-Fiorden ved den Østre Side ligger mange Øer, blant hvilke den mærkværdigste er Onsøe, et Kirke-Sogn, hos hvilken ligger en liden Øe, som kaldes Rug-Øen, og ligger hen ved en Miil til Søes for Mos.

Inde ved Fiorden hen ved fire Mile fra Søstrene, paa den Østre Side, ligger den navnkundige Ladstad, Mos, hvilken er en af de tre besynderligste Lad-Stæder i Norge, hvor Fyrre-Last falder, efterdi der hvert Aar bliver mange Skibe udladet med Save-Bræder, Indbyggerne til stor Fordeel; thi udi denne Strøm eller Elv, Mos, af hvilken Lad-Staden har sit Navn, ere bygte meere, end 50 Sauge-Møller, og boer der mange Folk ved samme, baade Haandverks Folk og andre, ligesom i en liden Kiøbstad. Derinden fore ved Fiorden ligger Folden eller Foldsyssel, og strækker sig nær ind til Oslo, og dette Foldesyssel hørte i gamle Dage til Østfolds Læn.

Land-Strækningen fra Daneholmen og til Oslo, med de fornemste Havne, Næs, Øer og Sunde.

Got-Elv, som har sin Oprindelse af det store Vand Vænner, hvor den løber ind Norden paa det jævne Land, eller Sletten, løber den paa begge Sider ved den Øe Hising. Ved den Østre Aae ligger Nyløsse i Sverrig, og ved den Vestre ligger Bahus i Norge: en halv Miil, Nordost fra Bahus, er den inderste Ende paa Hising, og derfra er hen ved en eller halv anden Miil til Nyløsse.

Kongelle

Kongelle ligger halvanden Miil Sydvest fra Bahus, ved samme Aae. Siden skiær Hising hen ud imod Sønden; og der uden fore imod Vesten og Sydvest, ligger strax ved Havet de utallige mange Øer og Holme, som strækker sig fra Silde-Sund (hvilket ligger en Miil Syd-Ost fra Mar-Strand) til Halland, hen ved sex Miile til Soes; blant hvilke Øer Sverrig tilhører nogle faa, som ligger Vester ud fra Nyløsse, og deres Lands-Grændser endes paa den Side udi Daneholmen, og naaer ikke ud i Vester-Hav; hvorfore de kaldes de Svenske Skiær, og strækker sig indtil Hallands Side.

Fra Daneholmen til Marstrand er ongefær sex Mile til Soes. De navnkundigste Havne og Sunde, som ere der imellem, forekommer paa Soe-Kortet.

Fra Kongelle, Vester til Silde-Sund er en Miil til Soes, siden Nordvest til Marstrand en Miil til Soes.

Mellem Bahus og Oddevald er hen ved fire Mile Nordvest paa over Land, eller Land-Veys.

Fra Marstrand til Tiornshoved en halv.

Derfra til Kirkesund halv anden Miil, siden til Kragesund en Miil. Derfra til Mollesund en Miil. Derfra en halv Miil Vesten for Sundet ligger det Forland, Hermanshoved. Fra Hermanshoved til Gaasøe en halv Miil: Der inden fore løber Guldmarks Fiorden ind. Strax Vester for Hermanshoved er Islands Bierg og Guldholmen. Fra Gaasøe til Salt-Øe en Miil; derfra til Malmø en Miil. Derfra til Boveskiøer en Miil. Der inden fore ligger en god Havn, som kaldes Kongens Havn. En Fierding-Vey Nord fra Boveskiær ligger Sode-Havet. Fra Boveskiær til Brevig en halv Miil. Der inden fore ligger Bodmefiorden: uden fore ligger Sudervedholm, hvor der er en god Havn. Fra Brevig til Hornborg-Sund en Miil: Herved har i gamle Tider det Slot Hornborg staaet. Derfra til Dynge en Miil. Der uden fore ligger Nordervedholm, med en god Havn, og en Kirke-Gaard, eller Begravelse-Sted paa Øen for Fiskere og Skibs-Folk, ligesom der ogsaa er paa Søndervedholm. Fra Dynge til Otterkloven en halv Miil. Derfra til Hasteensund en Miil; siden er Sundet en halv Miil igiennem, og derfra to Mile til Koster, hvorpaa ligger otte Gaarde, og et Skib-Lob inden fore. Uden for Øen ligger de Udklipper, Hvalerne.

Derfra Nordost ind i Landet ligger Svinesundet, hvor Vigen endes.

Oven

Oven for Svinesund imod Nordost ligger Marker og Mosedal, hen ved fire Mile, og grændser til Sverrig. Fra Koster til Agersund er to Mile til Soes. Derfra indtil Ragøen i Oslo-Fiorden to Mile til Søes, og derfra indtil Oslo otte Mile til Soes.

Denne bemeldte Strækning og Længde er imellem forberørte Havne, hvilke findes utallig fleere paa det Far-Vand.

Men den gienneste og korteste Vey fra Marstrand til Hermansund fire Mile til Soes. Derfra til Boveskiær fire Miile til Soes, siden til Hasteensund fire Mile. Derfra til Agersund fire Mile, altsammen i Nordvest, og siden til Rogøen mod Norden, to Mile, og indtil Oslo otte Mile til Søes, Nord-Nordost ind. Men fra Agersund til Tousberg er fire Mile til Soes mod Nordvest.

VII. Cap.
Agershus Læn.

Alle de Læne og Bygdelaug, som nu ligger under og omkring Agershus Slot, kaldes nu gemeenlig Agershus Læn, under hvilket er ogsaa Borgesyssel, som allerede er meldet om, og desforuden

1) Romerige.
2) Hedemarken.
3) Guldbrandsdalen.
4) Østerdalen.
5) Soløi.
6) Ringerige.
7) Hadeland og Toten.
8) Sigdal og Modum, med Eger og Lier, Tillemarken, og hvad fleere Bygdelaug der ligger udi Bragenæs.

Item Valders og Hallingdal.

Disse Læne bleve saaledes fordum afdeelte, at Oslo, og den gandske Egn ved begge Sider inderst i Fiorden, med Romerige, Ringerige, Hadeland og Toten, blev kaldet Vigen. Men Hedemarken, Guldbrandsdalen, og de næstliggende Læne blev kaldet Opland, ligesom de og endnu kaldes.

Rome-

Romerige, Agershus og Opslo.

Dette Slot, Agershus, ligger inderst i Opslo=Fiorden, ved den Vestre Side, i en liden Vig imellem Byen, som ligger lige Øster for Slottet, og Agers Kirke, som ligger strax Norden fore, af hvilken Kirke og Sogn Slottet har sit Navn. Paa samme Slot residerer Kongens Stadtholder over dette Rige.

Hvem der først har bygt dette Slot, derom har jeg ikke nogen tilforladelig Efterretning. Ellers foregiver man, at tre Søstre skal have ladet bygge, den eene Agers Kirke, den anden Agershus=Slot, og den tredie det skiønne og vel bygte Kloster paa Hoved=Øen, som er en behagelig Øe, og ligger en Fierding=Vey Sønden for Byen, paa hvilken endnu de gamle forfaldne Kloster=Mure kand sees.

Anno 1567 var dette Slot hart beleiret af de Svenske; men Fienderne bleve ved tapper Modstand drevne derfra igien.

Opslo.

Øster for Slottet ligger Oslo, den skiønneste Kiøbstad paa den Søndre Side i Norge, som har sit Navn af en Aae, der løber igiennem den Østre Part i Byen, hvilken kaldes Loen. Og, naar en Aae, Elv, Bek eller Strøm udfalder, enten i salt Vand eller ferske Søer, saa at dens Strøm sagtes og bliver dyb, da kaldes den paa Norsk, Oos. Saa siger man, Oslo, Ordet forvendt, i Steden for Loaroos, ligesom Vidaroos, det er, Nidsoos. Udi denne Kiøbstad residerer dette Stifts Biskop, og derfore kaldes det Oslo=Stift, og strækker sig ved Søe=Kanten fra Kongelle indtil Giernæs paa Agdesiden, hen ved to Mile langt og vidt op i Landet. Ligeledes har der i fordum Tiid været et Biskops Stift i Oplandet, det er, paa Hedemarken, i den Kiøbstad, Hammar, som blev kaldet Hammers Stift, hvilket nu og ligger under Oslo=Stift.

Under dette Stift ligger nu disse Læne og Bygdelaug. 1) Vigen med heele Bahus Læn. 2) Borgesyssel med Marker og Mosdal. 3) Romerige. 4) Hedemarken. 5) Guldbrands Dalen. 6) Østerdal. 7) Solør. 8) Ringerige. 9) Hadeland og Toten. 10) Tønsberg Læn. 11) Bratzbergs Læn. 12) Tillemarken. 13) Bragnæs. Og fra Christendommens Begyndelse i Norge, indtil nærværende Tiid har følgende Biskopper været i Norge.

1) Asgoutr, det er Asgoud eller Asgund, Asgaurus.
2) Thorolfr, Torolf, Thorolphus.
3) Aslakr, Aslag, Aslagus.
4) Gieraldr, Gieradl, Giraldus.
5) Kalr, Kald, Carolus.
6) Peter, Peder, Petrus.
7) Vilhialmer, Vilhelm eller Villem Vilhelmus.
8) Thorstein, Tosteen, Torstanus.
9) Halgi, Helge, Helgo.
10) Nicolaus, Niclaus eller Niels, Nicolaus.
11) Ottar, Otter eller Otte, Ottarus.
12) Thorkeld, Torkild, Torchillus.
13) Hakon, Hagen, Haco vel Haqvinus.
14) Andres, Anders, Andreas.
15) Evindr, Evind, Evindus.
16) Helgi, Helge, Helgo.
17) Salomon, An. 1348.
18) Sigfridr, Sigfrid, Sigfridus.
19) Halvadr, Halvard, Halvardus.
20) Jon, An. 1378. Jonas.
21) Østein, Østeen, Ostenus.
22) Jakob, Jacobus.
23) Sveri, Svero.
24) Jon, Jonas.
25) Gunar, Holkr, Gunnarus.
26) Niclaus, Nicolaus.
27) Herlogr, Herloff, Herlovius.
28) Anders Muus, An. 1514. Andreas.
29) Mag. Hans Mule, druknede under Jylland, med 2 Riddere An. 1524, da han kom fra Trondhiem, og var ordineret til Biskop over Oslo-Stift.
30) Mag. Jens Reft var Biskop An. 1544, den første Evangeliske Superintendent udi Oslo og Hammers Stifter.
31) Mag. Frantz Bierrig.
32) M. Jens Nielson.
33) M. Anders Dal.

34) M.

34) M. Niels Clauſon.
35) M. Niels Gloſtrup.

Udi denne Bye Oſlo har den ſkionne Mariæ Kirke ſtaaet, til hvilken har været lagt et Provſtie, hvormed Rigets Canzler har været forlænet. Men nu er Kirken øde tillige med det rige Nonne-Kloſter, og det tillagde Gods er nu en verdslig Forlæning.

St. Halvards Kirke er Dom-Kirken, og vel ved Magt, ſkiønt den blev brændt i den Svenſke Krig, da Byen brændte An. 1567. Thi Chriſtiern Munk, ſom da var Slots Herre, lod ſamme Tiid ſelv Byen anſtikke og afbrænde, at den ikke ſkulle komme i de Svenſkes Hænder, og hvad Gods Borgerne ikke inden 24 Timer kunde føre ud af Byen, blev tillige brændt. Ligeledes lod han alle Skibe, ſom laae for Byen, opbrænde, ſkiønt Eiermændene tilbøde ſig, at ville lade dem iſe ud, og henføre andenſteds, og Fienderne ikke kom, forend paa tredie Dag derefter: Men Slottet blev af det gode Krigsfolk tappert forſvaret. Hvorom et andet Sted ſkal blive meldet.

Udi Oſlo er den høyeſte Jurisdiction i Norge, ſom ingen maa appellere fra, uden til Kongens Majeſtæt ſelv, og forſamles der tre gange hvert Aar, neml. 1) St. Hans Dag, Midſommer. 2) Om Vinter-Natten, ſom Calixti Dag. 3) St. Pauli Omvendelſes Dag. Rigets Canzler med de Herre-Mænd, ſom boer der nær ved, forſamles der med nogle Laug-Mænd, hvilke med Stadholderne, Borgemeſtere og Raad, ſamt Laugrets Mændene affige de høyeſte Domme her i Riget.

I denne Bye blev Kong Chriſtiern Hanſon tagen til Fange af Dannemarks Adel An. 1532.

Seiladſen indtil Oſlo falder meget god, der drives ogſaa noget Kiøbmandſkab; i ſær falder der et rigt og feed Kornland der omkring. Den Norſke Chronica beretter, at Kong Harald Haardraade har førſt funderet og ladet denne Bye bygge, ongefehr An. 1049. Nu er Byen forflyt, ſiden den brændte af, og er kaldet Chriſtiania, af Kong Chriſtian den Fierde, hvilken Gud længe ſpare og bevare.

Om Romerige og de hosliggende Læne.

Diſſe Læne, ſom ligger inderſt ved Oſlo-Fiorden paa begge Sider, er i gammel Tiid, ſom før er meldt, bleven kaldet Vigen. Og de, ſom ligger langt Nord op fra Fiorden, kaldes Dalvigen, hvilket ſiden blev kaldet Opland, ſom det og endnu kaldes.

 I. Folde-

I. Foldesyssel ligger Østen ud, ved Fiordens inderste Ende, og der Østen fore ligger Marker. II. Men det Læn kaldes nu Aggersherred, hvori Oslo-Bye og Slot ligger. III. To Mile Nordost og Nord op fra Oslo ligger den Skov Giellerаasen, en Miil lang. Der er Romerige, som i fordum Tiid blev kaldet Ranmarker, og strækker sig op til den Præste-Gaard Eidsvold, som ligger otte Mile Nordost fra Oslo. Der endes det store Vand Mios, hvor udaf Elven løber (som kaldes Værmesund, der, hvor Færge-Stedet er over). Udi denne Elv noget uden for Eisvold falder den store Elv Glumaae, som kommer fra Sverrig, og løber siden ud ved Sarpsborg, som før er meldt.

Miøs.

Dette Vand Miøs er 14 Mile langt fra Eidsvold op omkring lille Hammer, mod Norden, og er paa nogle Steder mange 100 Favne dybt. I dette Vand ligger en stor Øe, paa hvilken fordum har været en Fæstning og Kongelig Sæde, og paa samme Øe blev Kong Ingi Bagle slagen, udi Kong Hagen Sverrissøns Tiid. Der falder og mange Slags Fiske i samme Vand, som paa adskillige Tider om Aaret, hver efter sin Art og Natur, løber ind i Viger, og op i Elver og Strømme, hvor de fanges. Nemlig: 1) Giedder, en Deel fem eller sex Fod lange. 2) Aborrer. 3) Rorfiske. 4) Ørreder. 5) Reigenaugen. 6) En Fisk, som kaldes Siil eller Sig ꝛc. og man har opregnet mig 14 Slags Fisk, som falder i dette Vand.

Der findes og Krystal-Steene i dette Vand, af hvilke jeg har havt den, som har veiet otte Cølniske Lod; og der findes mange saa store, som Hassel-Nødder. En gammel Skribent beretter, at der skal være en Orm i samme Vand, 50 Alne lang, som lader sig tilsyne, naar nogen mærkelig Forandring skal skee i Lande og Riger. Men deraf vide Indbyggerne intet. Dog har de den Superstition og Formodning om samme Vand, at naar de drage derover, vil de ikke nævne det ved sit Navn, Miøs, men kalder det Fiorden. Det er ellers et bedrageligt og ulykkeligt Vand, som tager mange Mennesker bort, og det er grumt og forfærdeligt at see til, ja farligere at seile udi, end Havet, formedelst de mange Hvirvel- og Kaste-Vinde, som foraarsages af Fieldene. Og ferskt Vand røres altid lettere og stærkere, end salt Søe.

VIII.

VIII. Cap.

Hedemarken, Soloe, Østerdalen, Hammer-Stift.

Østen op ved Mios ligger Hedemarken, et særdeles got Korn-Land, og strækker sig fra Eisvold op til Guldbrandsdalen, hen ved 14 Mile langt. Derfra føres Slagte-Qvæg om Høsten, og Korn, Meel og Malt om Vinteren i stor Overflødighed til Oslo.

Hammer og Hammer-Stift.

Hammer siges at være den ældste Kiøbstad i Norge, og at have havt 1600 Borgere. Der har ogsaa været Bispe-Sæde og Capitel, samt en skiøn Dom-Kirke med tre Taarne paa, som blev kaldet den Hellige Trefoldigheds Kirke, hvilken endnu stod ved Magt, indtil de Svenske brændte den af An. 1567. Indtil den Tiid holdt ogsaa Kanikerne paa Hedemarken deres Communion nogenledes ved Magt ved samme Kirke.

Dette Stift er først udi Kong Christians den Tredies Tiid lagt under eller til Oslo-Stift, og siden den Tiid er Kiøbstaden Hammer jo mere og mere bleven forringet og forarmet, hvorved Oslo har daglig taget til og forbedret sig, efterdi alle Bispelige Byer, hvori Bisper og Kaniker havde deres Residence, vare i fordum Tiid for den Geistlige Ordens Rigdoms og Myndigheds Skyld de fornemste Byer, og blev best vedligeholdne. Men nu ere samme i disse Lande saa got som øde, uden de, som ligger ved Søe-Kanten, og ved Kiøbmandskab kand opholdes.

Disse efterskrevne Bisper haver været i Hammer:

1) Arnhælr eller Arnold.
2) Ormer eller Orm.
3) Regner eller Reigner.
4) Thorir, Torn.
5) Isvar eller Isver.
6) Halvardr, Halvard.
7) Paul eller Povel.
8) Peter, Peder.
9) Gillebert, Gilbert.
10) Thorfinir, Torfind.
11) Jorundr, Jorgen.
12) Thorstein, Tosteen.
13) Ingialdr, Ingeld.
14) Botolffr, Botulff.
15) Halvardr, Halvard.
16) Magnus, Mogens.

17) Sigvardr, 1373. Sigvard eller Sigverd.
18) Arnbiørn.
19) Peter.
20) Gunnar.
21) Kald Sigvardsøn, Carolus.
22) Hermund.
23) Kald Jæmpt.
24) Magnus, 1513.

Og haver Nicolaus Cardinalis, som var i Norge An. 1152 ordineret den første Bisp til Hammers Stift, Arnhallr, som var kommen fra Grønland, hvor han havde været Biskop, til Norge, og vilde ikke drage til Grønland igien, hvilket skedte længe, efter at de andre Stifter i Norge vare indrettede.

Soløi og Østerdalen.

Vesten fra Hedemarken ligger Soloi, og kaldes retteligen Solveed, af Kong Solvi, som der først bygte, og af et Eid (Isthmo) som der ligger imellem to store Vande. Men Nordost fra Hedemarken ligger den lange Dal, Østerdalen, som strækker sig Nord ud til Sverrig, og skiller det store Field, Dofvre Field fra Sverrig. Man har store Skove at drage over ind i dette Læn, hvilket og ligger meget adskilt imellem store Skove, som man deraf kand mærke, at en Præst haver hen ved 24 store Mile imellem sine tre Kirker: og kand man igiennem denne Dal drage ned i Trondelagen, Øster omkring Dofvre-Field, eller Nord i Herdalen.

IX. Capitel.

Guldbrands Dalen, Dofvra ꝛc.

Men ret Norden for Mios ligger Gudbrandsdalen eller Guldbrandsdalen, som haver sit Navn af den Regent, der først bebygte og regierede over samme Dal; Efter hvilken de andre Regentere over denne Dal have siden gemeenlig ladet sig kalde Guldbrand. Saaledes hed St. Olafs Mor-Fader, som ogsaa hans Paarørende, Dale Guldbrand, som siden regierede over samme Dal, og udrustede en Krigshær imod St. Olaf, for at afværge den Christelige Religion.

Denne Dal strækker sig alt Nord op under Dofvre Fieldet, fra hvilket en mærkelig stor Aae falder, som løber igiennem denne Dal ned i Mios, over hvilken Elv der er blant andre en Broe, som er 18 Stokke lang, og 18

Steen-

Steen-Kar under, og bliver dog undertiden ved Snee-Vand og stærk Vandfald bortskyllet. Det hendte sig engang, at, da en Mand red over samme Broe, gik Broen ud efter ham; hvorfore han lod Hesten rende det stærkeste den kunde, og da han var kommen paa Landet, var der ikke en Stok tilbage af Broen. Oppe under Fieldet ledsage de Vandet ved Render ned af Klippen paa deres Agre, naar tørre Sommere indfalde.

Dofvra.

Øverst i denne Dal under Fieldet ligger en Gaard, og en Kirke derhos, som kaldes Dofvra, af hvilken Fieldet haver sit Navn, og er en Miil derfra op for Bierget, førend man kommer paa Fieldet, og siden to Mile til den første Stuve paa Fieldet, som kaldes Fog-Stuven. Siden til den Gaard Hiartkind paa Fieldet tre Mile, og siden tre Mile til Drifve-Stuven. Drifven er en stor Elv, Norden paa Fieldet. Siden til Opdalen, næst Norden under Fieldet tre Mile alt mod Norden.

Fra Lesie Præste-Gield øverst i Guldbrandsdalen, drage de aarligen Vester over et stort Field, og siden langs Sonder ud ved Dofvre-Field, ned i Rumsdal til Marked, hvor de kiøber Fisk med andet, hvad de behøve, og føre det hiem paa Heste, saa at man ofte kand kiøbe Berge-Fisk lettere i denne Dal end ude ved Søe-Kanten.

Vesten for Guldbrandsdalen ligger forfærdelige høye Field og Klipper. Men Øster ud ere store Skove mellem den og Østerdalen. Uden for Guldbrandsdalen ved den Vestre Side af Mios, ligger det Bygdelaug, som i fordum Tiid blev kaldet Grænedland. Der var St. Olafs Fader, Harald Gudrodson opfostret, og blev derfore kaldet Harald Grændske. Og Tillemarken hørte i fordum Tiid til Grænlands Fylke, som tilforn er omtalt.

Længere ud, Vester fra Mios, ligger Toden, et skiønt Præstegield.

Derfra mod Sydvest ligger Hadeland, og der imellem ligger den Skov, fem Mile lang, over hvilken Kong Sverre lod drage sine Skibe, og kaldes derfore endnu Kiøl-Veyen.

Paa Hadeland ligger det skiønne Præstegield, Gran, hvor to skiønne murede Kirker staaer paa en Kirke-Gaard, hvilke twende Systre siges at have ladet bygge. Samme holdes endnu ved lige, og der giøres Tieneste i begge.

Sydvest fra Haland eller Hadeland ligger Ringerige, som har sit Navn af Kong Ring, den første Konge sammesteds.

Vesten

Vesten fore, langs ud ved Ringerige og Hadeland ligger det store Vand Raund, i hvilken Kong Haldan Svarte druknede, som i Norges Krønike meldes.

Paa Ringerige boede St. Olafs Sted-Fader, Sigurd Syr.

Sydvest fra Ringerige ligger det Præstegield Modum, hvor Elven løber ud af Raund. Vesten derfore ligger Nomedal og Sigdal ved den Elv, som løber ud fra Hallingdal, og falder i Ringeriges Elv ved Modum, hvorfra den siden løber igiennem Eger Præstegield, hvor de rigeste og anseeligste Bønder boer, som ere her i Landet, og siden ned i Drammen, som er en af de fornemmeste Lad-Stæder i Norge, med Spirer, Bræder, Master, Legter og al Slags Fyrre-Last.

Herudi ligger den Vig, Koppervig, som og er en Lad-Stad, og Bragenæs Fogde-Gaard, af hvilken dette Læn kaldes Bragenæs Læn, og dette Præstegield kaldes Lyer.

Der falder og en anden Aae ned i Drammen, som kommer Østen fra, og udi samme Elver ere mangfoldige Sauge-Møller, saavel langt oppe i dem, som neden ved Fiorden. Dramsfiorden løber ind fire Mile Sydvest fra Oslo, og mod Norden hen ved halvanden Miil til Soes, indtil Bragenæs, udi det Nordostlige Hiørne, mod det inderste i Osle-Fiorden.

Vester fra Nomedal og Sigdal ligger Hallingdal imellem Klipperne, som bestaaer af to Præstegield, og ligger til Stavanger-Stift tillige med Valders, som ligger Nord fra Hallingdal over store Field, og bestaaer af tre Præstegield, af hvilket det fornemste heder Slidere eller Sliri. Der har i gamle Dage været et Provstie, og ligesom en halv Dom, hvorpaa en skiøn vel bygt Kirke med Klokker og andre Ornamenter endnu kand tiene til Beviis. Til samme Kirke har været 11 Annexer eller Sogne-Kirker.

Derfra løber og en Elv, som kommer i Hallingdals Elv mod Sydost.

Disse forbemeldte Læne til Fields kaldtes i fordum Tiid Oplandene, ligesom de endnu kaldes, og ere rige Læne paa Korn, Slagte-Qvæg og andet, som dermed følger.

Udi Liier og Eger er blant andre Herligheder ogsaa skiøn Laxe-Fangst.

Disse Læne ligge saaledes fra hinanden:

Fra Oslo til Romerige over Gielleras, mod Nordost, ere tre Mile.
Derfra til Eidsvold mod Nordost, fem Mile.

Der

Der begyndes Mios og Hedemarken, og følges ad efter op, lige til under Guldbrands Dalen, 14 Mile mod Norden.

Fra Mios op under Dofvre-Field ere hen ved 9 Mile. Vesten for Mios ved den Sondre Ende ere store Klipper. Men længere oppe ved den ligger Toten, hen ved 8 Mile op fra Eidsvold.

Derfra 5 Mile mod Sydvest er Hadeland.

Derfra igiennem Moduns Gield tre Mile, og siden to Mile til Eger. Siden ud til Lier i Drammen to Mile, alt imod Sydvest: Fra Oslo og til Lier fire Mile mod Vest-Sydvest.

X. Capitel.

Vestfold, Tonsberg-Læn, Brunnlav-Læn Skiesyssel.

Den heele Egn Vesten ud ved Folde-Fiorden (det er, Oslo-Fiorden) blev fordum kaldet Vestfold, indtil Agdesiden, og deeles nu udi tre Læne. 1) Tonsberg Læn. 2) Brunlov Læn, og 3) Skiesyssel eller Bradsberg Læn. Under hvilke nu ogsaa Tillemarken ligger.

1) Tønsberg og Tønsbergs Læn.

Tonsbergs Læn begynder ved Drammen, og strækker sig Sonder ud ved Fiorden til de yderste Øer mod Havet, og kaldes saaledes af Kiøbstaden Tonsberg, som ligger inderst ved Fiorden paa det faste Land, hen ved ni Mile til Soes, Syd-Sydvest ud fra Oslo, og er den ældste Kiøbstad i Norge, hvilken var bygt for Kong Harald Haarfagers Tiid, og var i de efterfølgende Kongers Tiid stor, riig og mægtig, indtil Kongen St. Olaf lod fundere og bygge Sarpsborg, og hans Broder Kong Harald Haardraade lod bygge Oslo, og Kong Sigurd Jorsalafar laug Tiid derefter lod forbedre og forøge Kongelle, hvilket vel kunde contribuere noget til, at denne Bye blev noget forringet. Og efter den Tiid har saa vel denne Bye, som andre, ved adskillige Tilfælde her i Riget, tabt meget af dens forrige Herlighed.

Ved denne Bye var bygt et Slot paa en maadelig høy og skarp Klippe, hvortil er ikkun to Opgange mod Sonden og Norden, og staaer oven over Byen paa den Nordre Side (skiont Byen ogsaa strekkede sig Nord omkring Slottet i fordum Tiid) og blev fordum kaldet Tonsberg, det er, Sta-

dens Berg: Thi Tun eller Tuun bemærker paa gammel Norsk en Stad eller Bye, ligesom det endnu bemærker paa Engelsk og Skottisk. Og blev dette Slot i Kong Christiern Hansons Krig nedskudt, og ødelagt; da han kom til Norge An. 1532. Albertus Krantz kalder det urettelig Kongsberg.

Uden for Tonsberg mod Sydost ligger Nøtter-Øen og Tiømø, et Præstegield, som strækker sig to Mile Søes, Sønder fra Tonsberg i Havet, og der begyndes Oslo-Fiorden, som før er meldt. Imellem de to Holmer løber Grinholmsund, som er et langt smalt Sund igiennem Jarlsøis, som ligger i Oslo-Fiorden, en halv Miil Søes Sydost fra Tonsberg.

En Fierding Vey Vesten fra Tonsberg ligger Fogde-Gaarden Sæm (som fordum blev kaldet Sæheim) og var tilforn deres Konge-Sæde, som regierede over Vestfold, forend Slottet blev bygt. Der ligger Biørn Færmand eller Biørn Kiøbmand, som var Kong Harald Haarfagers Søn, og St. Olafs Old-Oldefader, begraven i en Høy, som kaldes Færmands Høy, og Ageren, hos hvilken Høyen staaer, kaldes endnu Færmands Ager. Om hans Fald meldes udi Kong Harald Haarfagers og hans Søns Erik Blodøxes Historie.

2. Brunlauf-Læn.

Vesten for Tonsberg-Læn ligger Brunlauf-Læn, og Fogde-Gaarden, Brunlaug, ligger paa et langt Næs, som skyder sig ud mod Havet, og kaldes Brunlaufnæs.

Østen for det Næs er Lafvervigen (Larvig) en berømt Havn og Lade-Stad med Sauge-Bræder og Fyrre-Last. Og disse Steder have deres Navn af den store Elv Laufven, som kommer oven af Landet fra Sandsverd (som ligger Vesten for Eger) og løber ud igiennem Laufverdalen, 6 Miile Sydvest fra Drammen, og falder herned i Laufvervigen.

Ved Larvigen ligger den Herre-Gaard Fredsøn, som velbyrdige Mand, Peder Iversøn nu har i Besiddelse. Strax Vesten for Brunlauf Læns Næs, som er Brunlaufnæs, løber Skiæl-Fiorden ind. Imellem Brunlaufnæs og Jomfrueland er 2 Mile over Fiorden yderst i Gabet, og hen ved 1 Miil til Søes ind i Fiorden, er den mærkværdigste og navnkundigste Ladstad i Norge, ved Navn Langesund, i hvilken hvert Aar lades nogle 100 Skibe med Master, Spirer, Sparrer og Bræder, som udføres fra Skiiene og andre Steder, langt oven af Landet, og sælges der i Havnen.

3. Skie-

3. Skiesyssel eller Bradsbierg Læn, Skine eller Skien.

Halvanden Miil til Soes Nord ind fra Langesund, og 3 Mile ind fra Havet, løber Skiiene Elv udi den Fiord, og det Sted kaldes Porsgrund. En halv Miil der oven fore ligger den Kiøbstad, Skine (af hvilken Skie-Læn har sit Navn) paa den Østre Side ved Elven, hvor en Fos falder ned for en Klippe, hvilken mange Steder er igiennemhuggen, saa at Vandet løber der igiennem, som igiennem lange Render, og ned paa deres Sauge-Qværner, af hvilke de have en stor Mængde staaendes der for Byen. Denne Elv kommer langt oven fra Tillemarken.

Denne Bye er ikke stor, dog vel bygt, og haver nogenledes velhavende Borgere.

Kirken er bygt paa en Steen-Klippe, saa at der ingen kand begraves, hvorudover de have deres Begravelse-Sted uden for Byen.

Sønden for Byen ligger et gammel øde Kloster, som i fordum Tid var et rigt Nonne-Kloster. En halv Miil oven for Byen ere Jern-Hytter, udi hvilke Vandet, som der løber forbi, med stor Kunst og Behændighed driver deres Instrumenter og Redskaber. Kongens Gaard, Bratzbierg, ligger strax Østen for Byen paa et Bierg, hvoraf dette Læn kaldes Bratzbiergs-Læn. Toe Mile Østen for Skine, er Laufverdalen, hvor den Elv Laufven flyder ud til Laurvig, som for er meldt. Og en Fierdingvey Nordost fra Byen ligger Gierpen-Kirke, i hvilket Sogn ligger 18 Deger Huder i Land-Skyld til Sogne-Præsten, foruden Tiende og anden Rettighed. Samme Landskyld bliver forlænt Skrivere og andre verdslige Betientere; men Sogne-Præsten nyder Tienden og anden uvis Rente.

Ved den Vestre Side i Skiine-Fiord ligger Bamble Præste-Gield, som bestaar af mange Øer: og en Deel fast Land. Ved den Vestre Side mod Havet ligger den navnkundige Øe, Jomfrueland, med en Gaard paa, og tilhører Kongen. Den Bonde, som beboer og bruger samme Gaard, saa vel som de andre smaa Øer, der ligger under, haver store Fordeele og Herligheder af Fiskerier og Sæl-Hveide (det er Sæl-Unger og Sæler at slaae og skyde) samt Otter-Jagt, tillige med Vrag, som driver der ind paa Landet, hvoraf han al Tid faaer sin Part og Bierge-Løn, foruden Ager og Eng; Saa at dette lidet Land regnes for en af de beste Øer i Norge af lige Størrelse. Den er ikke uden halvanden Miil i Omkreds, Norske Skibsfolk, som regieres af Superstition, vil ikke nævne det Land Jomfrueland, naar

de ere under Seigls, men kalder den Landet gode, hvilken Overtroe de observerer med fleere Steder. Der siges og, at ingen Ederqvikkend, som Orme og andre forgiftige Dyr, ey heller Rotter og Muus ere eller kunde være paa denne Øe, hvilket ogsaa ere mange andre Steder i dette Land naturlig medgivet.

Thi udi heele Nordland, Norden for Trondheim, som ogsaa udi heele Island og de Vestre Øer findes ikke een Orm, eller noget saadant forgiftigt Creatur, ey heller Rotter. Og paa de fleeste Øer og Næs udi Norge kand ingen Rotte længe leve. Om dette reiser sig af Grunden, eller det Græs og Urter, som der voxer, eller af Lugten eller andre Ting, skal paa et andet Sted blive undersøgt.

Tillemarken.

Tillemarken er et Fogderie udi Skie-Læn eller Bradzbierg-Læn, hvilket begynder 2 Miile oven for Byen, og strækker sig Sønden 18 Miile hen op imod Nordvest, saa at det er et langt og vidtloftigt Læn, og rigt paa Folk; som ere meget haarde og onde. Det bestaar af 7 Præstegield, har tvende Bierge eller store Field hen ved 16 Mile op fra Skiine, hvoraf de tage Hved-Steene, og udføre om Vinteren paa Slæder langs paa Isen, eller Elven og de ferske Vande, som deraf udløber, til Skiine, hvor de bliver solgte til Baglast at lægge paa Bonden i de store Skibe, som der bliver ladet med Fyrre-Tømmer, og seigler til Spanien, hvor de bliver dyrt solgte.

Øverst i Tillemarken ligger et meget høyt Field, som strækker sig høyt op over alle andre høye Klipper, og kaldes Guste. Ligeledes et, som kaldes Tind. Hvilke Fielde haver en utroelig Høyde frem for de andre. I denne Egn har de i fordum Tid haft Jern-Værker og Jern-Hytter, hvilke nu ere øde, saa at de nu har deres meeste Næring af Qvæg, af skiønne store Jorder, Vildt, Tiære og Tømmer, hvilket de lang Vey giennem ferske Vande, som ere nogle Mile lange, udflode til Skiine, og andet saadant. Der fyndes mange Elsdyr, Rhiinsdyr og vilde Fugle. Ligeledes fanges her Losser, Maarer, Ulve, Biørne, Ræve, Fielfresere, Ottere, Bævere, Egerner og Hermeliner. Her falder ogsaa gode Fiske-Vande med Ørreder og andre Slags Fiske. Hvilke Herligheder vel ogsaa haves i andre Læne, som forhen ere bleven beskrevne; men ikke i saa stor Overflodighed, som i Tillemarken. Men Indbyggerne ere onde, ugudelige, haarde, vilde og oprørske Folk frem for andre Indbyggere her i Landet; thi i fordum Tid fandt de deres

res største Lyst i at dræbe Bisper, Præster, Fogder og Befalingsmænd, som kand sees deraf, at der ere 7 Præster til en Kirke udi det Læn blevne dræbte, andre Steder toe eller fleere.

Jeg har kiendt een, som sammesteds var født, hvis Fader havde ihielslaget tre Præster, og naar samme Person var drukken, bad han GUd, at han ikke maatte døe, forend han fik dræbt ligesaa mange Præster.

Dette Læn er paa alle Sider omgiven med store øde Field, undtagen den Deel, som mod Søe-Kanten vender ud til Skiene, og er ikke alleeneste rigt paa Folk, men endog paa rige Folk, hvilke endnu kunde være rigere, hvis de ikke selv forspildte det ved deres umaadelige Drikken og Giæstebudder, som ogsaa ved det, der gierne følger med, nemlig Bøder for Hug og Slag, Mord, Horerie og andre Synder, som der gaar i Svang. Ikke desmindre findes der dog de Bønder, som have Sølv og Penge for mange 100 Daler, hvilket man ikke saa lettelig skal finde andre Steder her i Riget.

Dette maa da saa kortelig være sagt om Oslo- og Hammer-Stifter.

XI. Capitel.

Om Stavangers Stift.

Nu følger Stavangers Stift, som indbefatter i sig efterskrevne Fylker og Læne.

1 Agdesiden. 2 Rogeland. 3 Valders og Hallingdal.

Agdesiden.

Agdesiden har 3 Læne. 1) Nidenæs-Læn. 2) Mandals-Læn og 3) Lister-Læn; hvilke 3 Læn kaldes Agde. Og (fordi den strækker sig langs ved Havet) kaldes det Agdeside: Thi naar man kommer Norden til af Landet, da bøyer denne Egn sig avet eller tilbage om igien mod Nordost. Og naar man kommer Øster til af Landet, bøyer Landet sig Vesten om igien, mod Nordvest og Norden. Og denne Deel af Lænet har i fordum Tid haft sin egen Konge.

Den deeles ogsaa udi 1) Øster-Agde fra Giærnæs til Otternæs. Og 2) Vester-Agde fra Otternæs til Aaen, Syre.

1) Nidenæs Læn.

Dette Læn har sit Navn af Fogde-Gaarden, som kaldes Nidenæs, af den store Elv Nid, som løber der forbi, og er det største Læn paa Agde-siden, stræffende sig ved Søe-Kanten fra Giærnæs indtil Rannosund, hen ved 12 Mile langt, og siden vidt op til Fields hen ved 24 Mile fra Havet, og har 31 Kirke-Sogne under 9 Hoved-Kirker og Præstegield, som ere:

1) Gierrestad Hoved-Kirke og Præstegaard, som ligger 2 Mile Vesten udi Landet fra Giærnæs, hvor Kong Olaf i fordum-Tid residerede, og blev deraf kaldet Gierestads Alf eller Olaf: Hvis Hukommelse længe vedvarede i Norge, for hans lyksalige og fredsommelige Regimente, og den gode Tid, som under hans Regiering var her i Landet, efter hvilken Kong Olaf den Hellige siden lang Tid derefter blev opkaldet.

2) Voltegield ligger 5 Mile fra Gierrestad: 1 Miil deruden fore ved Søe-Kanten ligger en Øe og Kirke-Sogn, som kaldes Trumme, 1 Miil lang, hvorpaa staar en skiøn Steenbygt Kirke, som meget tiener Skibs-Folk til Land-Kiending.

Der oven fore hen ved 6 Mile oppe i Landet ligger 3 overmaade høye og humplede Klipper, som kaldes Trumlinger, hvorefter Skibs-Folk ogsaa retter sig, naar de faaer Landet i Sigte.

3) Øiestads Kirke ligger 4 Mile Sydvest fra Holte, 1 Mil fra Havet. Strax Vesten for Præste-Gaarden falder den Elv, Nid, ud imellem 2 Klipper, med en forfærdelig Fos og Vand-Fald, og løber under en Broe, som af lange Master er lagt derover, fra den eene Klippe til den anden, og kaldes Struge-Broe. Og, endskiønt Vandet er hen ved 20 Alne neden for Broen, naar der indfalder tørre Sommere, saa har dog samme Elv af Regn og Snee-Vand undertiden voxet saa høyt, at den har taget Broen bort tillige med Hest og Mand, som har villet fare derover.

I denne Elv falder skiøn Laxe-Fangst, og samme løber ud til Arnedal, som er en Ladstad, 1 Miil Øster fra Øiestad.

4) Hommedals Kirke og Præstegaard 1 Miil Sydvest fra Øiestad, en halv Miil ind fra Havet. Der ligger og den Herregaard Landvig, 1 Miil ind fra Hamborg Øe, og den Herregaard, Norholm, 1 Miil Vesten derfore.

5) Molands Præstegaard og Kirke ligger 2 Mile Sydvest fra Homedal. Disse 5 Præstegield ligge langs ved Søe-Kanten, og bestaar af slet

Land,

Land, meestendeels Leer-Jord og got Korn-Land, uden naar der falder megen Tørke ind om Vaaren; thi da bindes Jorden, og bliver ufrugtbar.

Her falder og de skiønneste Eege-Skove, som findes i denne Egn, med adskillige Herligheder af Skov og Mark, saa vel som og af Havet, og saadanne ferske Søer, som dette Land medfører. De har og skiønt Fiskerie med Lax og Makrel. Ligeledes ere der i dette Læn toe smaae Boge-Skove; men siden findes ingen Boge-Skove enten Vesten eller Norden fore i dette Land; men Østen fore findes Boge-Træer nok allevegne.

I dette Læn findes og velbygte Steen-Kirker ved Søe-Siden, og smukke Huse, og Indbyggerne ere fromme og gode Folk.

Om Raabygdelauget.

Omblii Kirke og Præstegaard ligger 5 Mile Nordvest fra Giereſtad. En halv Miil der Vesten fore løber den store Elv, Nid, ud, som kommer der langt fra oven af Landet.

Efvie Gield ligger 6 Mile Vest-Sydvest fra Omblii, ved den store Elv: Aatter-Aaen.

Byglands Kirke og Præstegaard ligger 3 Mile Nord fra Efvie, ved en stor Søe, som samles af Aatter-Aaen, saa at man kand staae paa et Sted, og see 16 eller 18 Gaarde omkring det ferske Vand. Bykle-Field ligger der Østen fore, mellem Bygland og Tillemarken.

Settersdals Præstegaard, Valde, ligger 7 Mile op fra Bygland, ligeledes ved det store Vand Aatter-Aaen. Norden og Vesten for Settersdal og Bygland ere meget store og øde Fielde, 6. 7 eller 8 Mile og sommesteds 12 Mile over.

Disse 4 Præstegield ligge til Fields, det er, op i Landet, fra Havet, og kaldes Raabygdelauget, hvor der falder et got Korn-Land, uden, naar for megen Frost fordærver deres Korn og Agre. De har og stor Fordeel af Vildt, som de skyder, saasom Elsdyr og Rhinsdyr, Hiorte og Hinde; samt adskillige Slags Skov-Fugle til deres Føde og Underholding.

De holder ogsaa meget Fæe og Qvæg, hvoraf de have Slagterie, item Hude, Skind, Smør, Tælg og anden saadan Fordeel. Her skydes og fanges Biørne, Ulve, Los, Maarer, Ræve, Fielfresere, Ottere, Bævere, Egerner og Hermeliner, hvis Skind de sælge ved Søe-Kanten.

XII. Capitel.

II. Mandals Læn.

Dette Læn kaldes Mandals Læn af de fornemste Præstegield, som ligger i samme, og kaldes Midsyssel, fordi det ligger midt imellem de toe andre Læne paa Agdesiden. Dette Læn er ikke ret stort; men haver dog formuende og tillige fromme Indbyggere, og kand ansees for den beste Egn paa Agdesiden, og indbefatter 12 Kirke-Sogne, blant hvilke de fornemste ere disse:

Topdals Hoved-Kirke og Præste-Gaard, som ligger fra Moland, som for er beskrevet, 3 Mile mod Vest-Sydvest. Igiennem denne Dal løber en stor Aae, hvorudi falder en skiøn Laxe-Fangst, tillige med et besynderligt Fiskerie, som kaldes Bufisken eller Boe-Fisken, og hører nu Kronen til, men var i gammel Tid Bonde-Gods tillige med Gaarden, som kaldes Boen.

Af dette Fiskerie har man for 30 Aar siden faaet aarlig hen ved 20 og undertiden 24 Læster Lax, hvor af man udi aarlig Land-Gield gav 6 Læster salt Lax og 200 tørre Lax (som vi kalde Spæge-Lax).

Otternæs Kirke og Præstegaard ligger paa det skiønne slette Næs, Otternæs, mellem 4 andre Gaarde. 1 Mochlstufve. 2 Ellesi. 3 Odde og 4 Soedal, 1 Miil Sydvest ud fra Topdals Kirke, og kaldes saaledes af den store Aae, som løber ud, Vesten ved samme Næs, og kaldes Aatter-Aae.

De have begge deres Navn af en høy lang Klippe, som ligger nogle Mile oppe i Landet, nemlig 10 eller 11 Mile, og er høyere, end de andre Fielde, og kaldes Otteren, fordi der er en høy Humpel midt paa samme Field; thi naar en Otter vil løbe, skyder den sin Ryg op, saa at der bliver en stor Bulk paa.

Denne Klippe sees langt ude i Havet, og tiener til Efterretning for Skibsfolk. Denne Otter-Aae kommer vel 30 Mile oven af Landet, og er den største Flod eller Elv, som findes paa Agdesiden. Den løber igiennem: 1) Settersdalen. 2) Bygland. 3) Efvie og Otternæs Præstegield.

I denne Aae fanges de største Lax, som falder paa Agdesiden, hvilke gaae seent ind udi Julio, for det kolde Snee-Vands Skyld, og kand ikke komme over 1 Miil op i denne Aae, formedelst en overmaade høy Fos og Vandfald, som der er. Samme Aae er et meget forfærdeligt Vand, baade dybt og stort, og drukner ofte Folk derudi.

Om

Om Flekkerøe-Havn og Slot.

Flekker-Øen er en Øe, hen ved halvanden Miil i Omkreds, og ligger 1 Miil, Sønden ud fra Otternæs, yderst i Fiorden. Mellem samme Øe og det faste Land er den navnkundige Havn, Flekkerøe, hvilken er den almindeligste Havn i den søndere Part af Norge, for alle Skibe, som seigler i Vester-Søen, enten de agter sig i Øster eller Vester.

For 40 Aar siden vare her mange Franske Orlogs-Skibe og Søe-Røvere udi Vester-Søen og under Norges Side, som giorde stor Skade her i Landet, og søgte meget denne Havn, for sin Beleiligheds Skyld (thi man kand løbe ind paa en Side af Øen, og ud paa den anden Side igien med den samme Vind) hvorfore Hans Kongl. Majestets høylovlige Ihukommelse Kong Christian den 3die sendte sin Skibs-Flode herop under Landet An. 1555. over hvilken Hr. Mogens Gyldenstierne var Admiral, som meestendeels blev liggende med Floden i samme Flekkerøe-Havn den gandske Sommer over. Efter hans Raad (da han siden igien var kommen hiem til Kiøbenhavn med Floden) blev et Slot eller Fæstning bygt af stærke Eege-Bielker paa en liden Klippe i samme Havn, hvilket Slot Peder Hvitfeld lod efter Kongens Befalning opbygge An. 1556. Kongen og Riget til stor Besværing, men ingen Nytte, efterdi Frie-Bytter og Søe-Røvere have Havne nok her under Landet at søge til, den foruden &c.

An. 1564 den 14 October haver Christiern Munk, som blev Slots-Herre paa Aggershus, efter Peter Hvitfeld, ladet samme Fæstning igien nedbryde og bortføre.

Sognedal og Heliesund.

Imellem Otternes og Mandal, 2 Mile Vester for Otternæs, ligger Sognedal, hvor en Elv løber ud, og i denne Dal ligger 4 Kirker.

Lige ud for Sognedal, en halv Miil fra Landet, imellem Øerne ligger den Havn Heliesund, 1 Miil Vesten for Flekkerøe, hvilken Havn er meget berømt, for sin Beleiligheds Skyld. Nær derved paa den søndre Side ere opmurede de tvende største Steen-Vaarder, som findes i Norge, hvilke St. Olof Haraldson siges at have ladet bygge, der staaer ogsaa et Compas hos udhuggen i en haard Klippe, og enhver af samme Vaarder ere hen ved 12 Alne høye.

Mandal er en navnkundig Dal, som ligger 2 Mile fra Sognedal mod Vest-Sydvest: i hvilken ere 5 Kirke-Sogner oppe ved Elven, som der løber ud, og kaldes Manaae eller Møner-Aae (hvoraf Dalen har sit Navn)

ſamme Aae kommer oven fra Landet, af en ſtor ferſk Søe, ſom kaldes Øre, 1 Miil lang, og ligger meere, end 9 Mile op fra Havet imod Norden. Udi hvilken Søe mange og ſtore Aaer indfalder, ſom kommer langt oven til fra det ſtore og øde Field, ſom ligger Veſter ude ved Setters-Dalen, og er en meget ſtor Aae, fordi den ſomme Aar voxer af Snee-Vand, indtil St. Hans-Dag, Mid-Sommer.

Denne Aae er ogſaa den rigeſte paa Laxe-Fiſkerie i det gandſke Rige, og de Lax, ſom falder i ſamme, holdes for de nydeligſte og beſte. Og endſkiønt her drives megen Fangſt, og bruges adſkillige Redſkaber og Maader at fange Laxen med udi ſamme Aae, fra førſt i Majo indtil ſidſt i Junio, ſaa bliver der dog mange Lax tilbage, ſom udi dybe Huller og ſtore Foſſer aflegge deres Ravn og Sæd; hvorved Laxe-Fiſkeriet bliver ved Magt, og ikke ſaa ſnart forødes, ſom i andre ſmaa Elver.

Borgerne i Landskrone have udi lang Tid haft ſærdeles Privilegier paa at komme aarligen til bemeldte Mandal, og der indkiøbe og nedſalte Lax, og ſiden at udføre til Lybek, tilligemed hvad andre Vahre derhos kunde falde, og derimod at indføre her i Egnen, Sølv, Kaaber, Klæde, Lærret, Staal, Jern, Tin, Korn, Meel, Malt, Brød, Humle, Hamp, Hør, Øl og andre ſlags Drikke-Vahre, med hvad andet Indbyggerne behøve.

Og jeg kand endnu erindre, at for 60 Aar ſiden An. 1553. blev hvert Aar udført af Mandal hen ved 100 Læſter Lax, ſaltede og tørrede, foruden hvad der blev ſaltet af Indbyggerne, til deres egen Koſt, og hvad Lax der blev fortæret ferſk af mange 100 Menneſker den heele Sommer igiennem, om hvilket derſom jeg vilde ſkrive udførlig, vilde det for faae ſynes troeligt. Men nu fanges der ikke 3die eller 4de Parten ſaa meget, og ſomme Aar mindre; thi alt Fiſkerie forødes og formindſkes jo længere, jo meere.

Oven for Mandals Kirke, 5 Miile fra Havet, ligger den Hoved-Kirke Bielland, ved Mandals Aae, hvor der er en ſkiøn Broe over ſamme Aae, ſom er lagt med ſtor Kunſt og Arbeide af lange Maſter, imellem 2 Klipper, vel 18 Alne op fra Vandet, ſom løber meget ſtridigt der under. Dog voxer undertiden Vandet op under Broen af Snee- og Regn-Vand.

Hen ved en halv Miil fra ſamme Broe i Nord ved en Bonde-Gaard, ſom kaldes Fos, er en forunderlig Laxe-Fangſt; i det Fiſkeren maae begive ſig i Vandet ved Siden af en forfærdelig Fos, og ſkyde ſig meget haſtig imod Strømmen, nogle Favne langt, hen ind under en Klippe, ſom ligger under Vandet. Og, naar han kommer der ind, er Klippen huul og høy, ſom en

Hvelving,

Hvelving, saa at han kand have Aandedræt derinde. I denne dybe Hule jager han omkring iblant Laxene, og driver dem saa ud for sig, undertiden 10, undertiden 20 paa engang. Dernæst begiver han sig under Klippen igien, og lader Strømmen drive sig ud med Laxene paa en Riis-Flode, som er indrettet dertil. Det skeer ofte, at, naar de, som ikke ere vante dertil, begiver sig derind, kommer de drivende ud igien halvdode. Dette Fiskerie øves sammesteds ofte med stor Livs-Fare; thi dersom en af Bielkerne, hvormed Floden holdes sammen, gaaer los, saa ere de alle udi Fossen, hvor ingen kand slippe fra med Livet. Udi forrige Tider haver man aarlig fanget mange Læster Lax ved dette Fiskerie, saa at der af gaves 12 Tønder Lax i Land-Skyld; men nu fanger man der neppe halvanden Tonde Lax aarligen, og undertiden mindre.

Mandals Læn begynder ved Soe-Kanten udi Randoe-Sund, og strækker sig til det Skiær, Kragen 5 Mile til Soes.

Og kand dette Læn berommes af al den Herlighed, som er sagt om Nedesnæs Læn, og endnu meere, formedelst den megen Lax, som derudi fanges, baade i Topdal, Torvedal, Sognedal og Mandal.

XIII. Capitel.

III. Lister-Læn.

Det 3die og vesterligste Læn paa Agdesiden, er Lister-Læn, udi hvilket ere 21 Kirke-Sogne, og dog ikke uden 5 Præstegield, som ere:

Undal, i hvilket ere 4 Kirke-Sogne under en Sogne-Præst, og løber der igiennem en maadelig stor Elv.

Een halv Fierding Vey Vesten for Præstegaarden, Halle, er et ferskt Vand, 1 Miil lang, som kaldes Tarvanger, hvis Dybhed sommesteds er urandsagelig. I dette Vand siges fordum en Bisp og 6 Præster at være druknede.

En Miil, Sydvest fra Undal, ligger Spangereid, en slet Plads, hvorpaa staaer en skion Steen-bygt Kirke, og er dette Land et Eid (c. isthmus) og har i fordum Tid faaet sit Navn af en Kæmpe, som der boede, og med mange andre ligger der begraven i en Kæmpe-Grav, eller Kæmpe-Hoy.

Dette Eid imellem Havet og Lene-Fiorden have Indbyggerne i gamle Dage begyndt at giennemgrave, for Seiladsens Skyld, og vilde haft an-

 lagt

lagt en Kiobstad sammesteds: Men endskiont de anvendte meget Arbeide derpaa, som endogsaa endnu kand sees, saa gik det dog frugtesløs af, saasom Field og heele Klipper under Jorden forhindrede dette Verk.

Paa dette Sted har Kong Oluf Tryggeson holdet Mode i sin Tid, og staaer der endnu store Steene opreyste, til hvilke hans Mænd have keppet med hinanden at skyde. Der skal ogsaa den beromte Skytte, Einar Tambeskelfver have skudt en Piil en halv Fierding Vey langt med sin Bue, Tamb, om man ellers kand troe Rygtet og de Steene, som, til et Beviis derom, ere oprettede. Fra dette Eid udstrækker sig det Næs, Lindesnæs (som i fordum Tid rettelig blev kaldet Ledandisnæs, fordi det leder og viger Landet om igiennem) og strækker sig 1 Miil Sydvest ud i Havet, og er en halv Miil bredt, bestaaende af høyt Land og Klipper, hvorpaa ligger 12 Bonder-Gaarde, men ingen Skov, efterdi Havets Saltheд og Fugtighed, som ogsaa Storm-Vinde odelegger Skovene paa saadanne ved Havet beliggende Orter i Norge.

Dette Næs er bekiendt af alle dem, som besegler Vester-Hasvet; thi derfra saa vel som og derefter vide de at sætte deres Cours til andre Lande. Og samme Næs er den allersydligste Ort i Norge; thi Østen fore boyer Landet sig i Ost-Nordost, og siden i Nordost: Men Vesten og Nordvest fore boyer det sig i Vest-Nordvest, siden i Nordvest, derefter Norden og Nordost, samt Øster, og omsider i Sydost.

En Fierding-Vey Vester fra Næsset ligger den beromte Havn, Seloi eller Seloe.

Imellem Seloe og Lister ere mange Øer og Fiorder, og bruddet Land og inden for ligger Lyngdal.

Norden til Østen 5 Mile op i Landet fra Undals Fiord ligger den Præstegaard Bielland, som har 4 Kirke-Sogne.

Lister, hvoraf dette Læn har sit Navn, er et stort Kirke-Sogn. I samme staaer en skion Steen-Bygt Kirke, som er den største paa Landet i dette Stift. Dette Land er hen ved 5 Fierding Vey lang, og lige saa bred, og er et jævnt og got Korn-Land, som ogsaa vel forsynet med Fiskerie af Havet. Dette er et farligt Forland for de Soe-farende, saa at Skibe ofte bryde derpaa, naar de om Natten vil søge Land; thi der er ingen ret Havn for Landet, men ud-grunde og blinde Klipper.

Paa dette Forland stodte en stor Deel af den uddrevne K. Christierns den andens Orlogs Skibe an, med hvilke han kom fra Holland An. 1530. saa

saa at mange af hans Folk druknede, hvis Hoved-Pander i mange Aar derefter dreve ind paa Landet.

Norden fore imellem Klipperne ligger et ferskt Vand, som kaldes Framvaarde, hvilket er saa dybt, at man sommesteds ingen Bund kand finde deri.

Paa en skarp Klippe, som staaer oven over Vandet i samme Søe, findes med Runniske Caracterer følgende Bogstaver.

V. K. J. A. J. J. N. J. T. H. J. L. T. S. J. N.

Samme Bogstaver synes saa nye, som de nyelig kunde være strøgne derpaa, skiønt de har staaet der i nogle 100 Aar, og ere ikke indhugne i Klippen, men synes ligesom at være gniet eller strøgen derpaa med en Steen. Hvilket er meget forunderligt.

Paa Lister kand ingen Rotter leve over 14 Dages Tid, efter at de ere komne paa Landet; men Muus ere der i stor Mængde.

Qvinisdal.

Paa den vestre Side ved Lister løber Qvinis-Fiorden ind i Landet, mod Nord-Nordost, imellem Lister og Hitterøe (som er en Øe paa den Vestre Side af Fiorden, og et Kirke-Sogn) inden for denne Fiord 2 Mile fra aaben Søe ligger Qvinisdal, som strækker sig langt op i Landet.

Langt op igiennem den Dal løber en stor Aae, som kaldes Qvinen, hvoraf samme Dal har sit Navn, og er derpaa et hvis Sted i samme Aae en forfærdelig Fos og Vandfald, som kaldes Ranfos, og skyder Vandet ud igiennem Klipperne, ligesom af en Rende, saa at man undertiden med en Pram har ligget under samme Fos imellem Klippen og Fossen, og naar Laxen har sprungen op i Fossen, er den falden ned i Prammen. Men samme Fiskerie er meget farlig. Det har engang tildraget sig, at en Mand forfulgte sin Broders Banemand indtil denne Fos. Og da den, som blev forfulgt, ikke paa anden Maade kunde undkomme, sprang han over Struben af samme Fos, henved 12 Alne, og kom over paa det andet Land. Den, som forfulgte ham, sprang strax efter, men faldt i Vandet. Da nu den anden drog ham op igien, og reddede hans Liv, tilgav han ham strax sin Broders Død.

Qvinisheden.

Imellem Lyngdal og Qvinisdal er det store Field, Qvinisheden, som er 3 Mile over, og strækker sig mod Lister. Denne

Denne Hede er den største Arm eller Deel, som strækker sig ud mod Søen, af det store Field, som ligger oppe i Landet, og har paa adskillige Steder adskillige Navne.

Thi oven for Ovinisdal, imellem Aaserald og Syredal, kaldes det Hekfield. Imellem Efvie-Bygd og Jæderen heder det Langfield. Imellem Bygland og Stavanger kaldes det Bykle-Field. Imellem Settersdal og Fiordene inden for Stavanger heder det Jogle-Field. Der Norden fore heder det Houklefield. Imellem Settersdal og Hallingdal og Vesten for Valders kaldes det Fillefield, og er allevegne 10 eller 12 Mile over.

Aaen, Syre.

En stor halv Miil til Søes, Vester fra Hitterøe, falder Aaen, Syre, i det aabne Hav, mellem høye Klipper, som er et grumt og forfærdeligt Vand, og her løber saa stærk en Strøm ud, at Skibsfolk kand finde den Søe, som samme Strøm foraarsager, nogle Mile til Søes fra Landet. Og, naar Vinden blæser noget haardt fra Havet, er der saa stærk en Strøm i Søen, at ingen med Baade kand fare forbi denne Aae. Man holder det for et Mirakel og noget selsomt, at her ikke gaaer Lax ind i denne Aae. Samme forfærdelige Aae har sit Fald ned imellem høye Klipper, af et stort ferskt Vand, som kaldes Lundevand, og er en stor Miil lang, udi hvilket det store Vand, Syredals Aae falder, som kommer langt oven til fra Langefieldet, igiennem Syredalen.

Fire Mile deroven fore paa det vide og øde Field har i gamle Tider været fem beboede Bønder-Gaarde, hvis Beboere fordi de ikke formaaede at holde en Præst, eller bygge Kirke; siden der ikke var Tømmer for Haanden, har de udvalgt en stor Hule i et Field til deres Kirke, hvor de kunde forsamles med hinanden og bede, som ogsaa der uden fore begrave deres Døde. Hvilken Hule eller Helder Bispen har indviet dem til en Kirke, og for samme Indvielse bekommet 12 Køer til Belønning: hvorfore den Hule endnu kaldes 12 Køers Helder, og er saa stor, at der kand staae 100 Mennesker under. Men det Bygdelaug blev øde i den store Pest, og kand ikke bebygges igien, siden den ligger paa et vildt Field og i Dalene, saa vel som Norden under de høye Klipper falder Snee, saa vel om Sommeren, som Vinteren. Udi forbemeldte Lunevand siges at være en stor Søe-Orm, som har ladet sig nogle gange tilsyne i disse næst afvigte Aaringer, ligesom og samme Slags Orme findes i det store Vand Miøs paa Hedemarken.

Hvilke store Hav-Orme jeg holder for at være kommen i disse ferske Søer ved Regn, i det Søe-Orme-Sæd eller Unger er af Skyer bleven opdraget, og siden tillige med Regnen nedfalden i disse ferske Søer. Om hvilket hereffter videre skal meldes.

Land-Strækningen til Lands og Vands fra Giærnæs, hvor Agdesiden begyndes og indtil Aaen, Syre.

Til Søes.

Fra Giernes til Riisøen, hvor Sandsfiorden løber ind, en halv Miil til Søes.
Fra Riis og til Fidiesund 1 Miil til Søes.
Siden til Askerøe 1 Miil til Søes.
Derfra til Lyngøe 1 Miil til Søes.
Til Trummesund 1 Miil til Søes. Øster paa Trummøn ligger den Havn Trundling.
Trummesund er en stor Miil igiennem, inden for Trummøe og til Mardnøe.
Strax Vesten derfore, ved Arnedalen, lod Peder Hvitfeld paa Kongens Vegne bygge det skionne Skib Hannibal. An. 1564. som siden satte til paa Gulland.
Fra Mardnøe og til Hestnæs 1 Miil til Søes.
En Fierding Vey Vesten derfore ligger Holmengraa, hvilken ligger lige Vester fra Hermanshoved under Vigsiden. Deraf er kommen det Ordsprog:

Hermans Hoved og Holmengraae
Siger maugen af, som aldrig saae.

Fra Hestnæs til Hamborsund en Miil til Søes.
Fra Hamborsund til Josterøe 1 Miil til Søes.
Siden til Kloffholm 1 Miil til Søes.
Fra Kloffholm til Ulvesund en halv Miil til Søes.
Siden til Randøesund en halv Miil til Søes. Der imellem ligger den Havn og Ladstad Ripervik.
Igiennem Randøesund og ind for Flekerøe og i det vestre Flekerøe-Gab en halv Miil til Søes.
Derimellem løber den store Fiord indtil Topdal og Otternæs.
Fra Flekerøe til Heliesund 1 Miil til Søes.

Derfra

Derfra til Taanes 1 Miil til Soes.

Derimellem lober Trysfiorden ind, udi hvilken det skionne Skib St. Oluf blev bygt An. 70. 71 og 72. Thi der blev bygt paa det i 3 Aar, og Kiolen paa samme var 70 Alne lang.

I denne Fiord lod Peder Hvitfeld ogsaa bygge et stort Skib An. 1554.

Strax Vesten for Taanes ligger den mærkværdige Ladstad Harkmarkes Fiord en halv Miil inde i Landet.

Fra Taanes til Skirensund en halv Miil til Soes.

Strax Vester ind fra Skierensund ligger de toe navnkundige Klipper, Koo og Kalff, hos den Havn Klofven. Og strax Vesten fore lober Mandals-Fiord ind, i hvilken Mandals Aae falder ud. Ved Aaen staaer en Steenbygt Kirke, som kaldes Halsaae Kirke.

Fra Skierensund til Undals Fiord, halvanden Miil til Soes.

Derfra til Lindesnæs 1 Miil til Soes.

Fra Næsset til Eigvaag, en god Havn Østen paa Lister-Land, halvanden Miil til Soes.

Siden Lister forbi til Værstein, Vester paa Lister-Land 1 Miil til Soes.

Fra Lister og til Hitteroe en Miil til Soes i Nord-Nordvest.

Siden til Aaen, Syre, en halv Miil til Soes, Vesten til Norden.

Al denne Cours og Strækning er fra Giernæs indtil Ulvesund, Sydvest.

Fra Ulvesund til Lindesnæs Vest-Sydvest fra Næsset og Lister, Vesten til Norden, og fra Lister til Aaen Syre Nordvest. Og paa dette Strog ere utallige Fiorder, Sunde, Viger, Havne, Øer og Holmer, samt Ladstæder.

In Summa fra Tonsberg til Mardoe 12 Mile til Soes.

Fra Mardoe til Næsset 12 Mile til Soes. Og hver af disse Mile til Soes maa regnes for fem Fierdinger i Danske Mile.

Til Lands.

Fra Gierrestad Præstegaard, liggende 1 Miil oppe i Landet, Nordvest ind fra Giernæs, og til Holte Præstegaard 5 Mile.

Holte ligger Nord ind fra Trummoe halvanden Miil oppe i Landet.

Fra Holte til Øiestad Præstegaard 4 Mile, hvilket ligger lige ind i Landet fra Hestenes.

Fra Øiestad til Hommedals Præstegaard, liggende inden for Stroinsfiorden, 1 Miil.

Fra

Fra Hommedal til Molands Præstegaard 2 Mile.
Fra Moland til Topdals Præstegaard halvtredie Miil.
Derfra ud til Otternæs Præstegaard mod Syd-Sydvest 1 Miil
Fra Otternæs til Sognedal 2 Miile.
Og siden 3 Mile til Mandal.
Fra Mandal til Undals Præstegaard 1 Miil.
Derfra til Lyngdal 2 Mile.
Fra Lyngdal til Qvines 3 Mile.
Fra Qvinesdal til Lundevandet 2 Mile mod Vesten, fra hvilket Aaen Syre løber ud i Havet.

Strækningen Midtlands eller langt oppe i Landet.

Fra Giernæs op til Gierrestad Præstegaard 3 Mile mod Nordvest.
Fra Gierrestad til Ombli 5 Mile mod Nordvest.
Fra Ombli til Bygland 8 Mile mod Nordvest.
Fra Bygland op til Settersdal 6 Mile mod Nor-Nordost.
Fra Bygland til Efvie 3 Mile mod Syd-Sydvest.
Imellem Ombli og Efvie 5 Mile Øster og Vester omkring.
Fra Efvie til Bielland 5 Mile mod Syd-Sydvest.
Agdesiden er trekanted fra Giernæs til Aaen, Syre imod Sydvest og Vesten 21 Mile til Søes.
Fra Aaen Syre til Settersdal mod Nordost 21 Mile.
Derfra imod Sydost indtil Giernæs 21 Mile.

Konger paa Agdesiden.

For en Tid af 800 Aar siden, for Harald Haarfagers Tid, da der vare mange Konger her i Landet, have der og boet Konger paa Agdesiden, af hvilke nogle have boet paa Gierrestad, som tilforn er meldt, nogle paa Lister. Og der sees endnu Steene og forfaldne Mure paa et høyt Field inderst paa Lister, hvor et Slot har staaet oven paa en Klippe, og kaldes Seiersvold, af Kong Siger eller Sigurd. Derimod har i fordum Tid ikke været mange Herre-Gaarde paa Agdesiden, og ere ey heller endnu, og aldeles intet Kloster, uden Tvivl, fordi ingen Egn i Norge haver i fordum Tid været saa plaget af Søe-Røvere og Frie-Byttere, som denne, baade fordi den ligger saa nær ved Haanden, og er forsynet med beleilige Havne. Desforuden er dette en meget mager Egn at regne mod andre Steder her i Riget.

XIV. Capitel.

Ryger = Fylke.

Ved Aaen, Syre, tager Ryge=Fylke sin Begyndelse, og er der udi samme tvende Læne. 1. Jæderen og Dalerne et Læn. 2. Fiordene, det andet Læn, som strækker sig Nord til Hardangers Fiord, hen ved 15 Mile langt ved Søe=Kanten.

Indbyggerne i dette Fylke bleve fordum kaldet Ragar, og Fylket Rogeland, og besynderlig Jæderen.

Siden blev dette Fylke kaldet Ryker=Fylke, det er, Rygernes Fylke; Thi Indbyggerne blev kaldet Ryger; men nu kaldes allene det Læn i Fiordene med dette Navn, og heder nu Rye=Fylke. Men Jæderen og Dalerne er nu et Læn for sig selv, og begge Lænene tilsammen kaldes Stavangers Læn, af den Kiøbstad Stavanger, som ligger midt i dette Fylke, og haver Sønden for sig det Læn, Jæderen og Dalerne; men Norden for sig det Læn, Fiordene eller Rye=Fylke.

Om Jæderen og Dalerne.

Jæderen og Dalerne ere tilsammen et Fogderie, og kaldes de Præstegield Dalerne, som ligge Østen for Jæderen imellem Fieldene, og ere disse 4.

1) Sognedal ligger ved Søe=Kanten en halv Miil til Søes Vest=Nordvest fra Aaen Syre.

2) Lunde Præstegield ligger halvanden Miil op fra Aaen Syre mod Norden, hos det store Vand, Lundevand.

3) Hellelands=Gield ligger 3 Mile fra Sognedal mod Nordvest til Fields.

4) Eikersund=Gield ligger 3 Mile fra Sognedal Vest=Nordvest ved Søe=Kanten, imellem Eikersund og Helland er henved halvanden Miil.

Imellem Sognedal og Eikersund ligger den store Heede Svadeheden. Eikersund er et langt Sund, imellem en stor Øe, som kaldes Eiger=Øen, og Landet. Øen ligger Vesten for Sundet, hvilket er 1 Miil langt imod Nordvest, og er en almindelig Skibshavn at ligge udi for en vis Vind.

Udi dette Sund løber 3 store Aaer oven af Landet, i hvilken fanges aarligen megen Lax.

Jæderen.

Jæderen kaldes saaledes, fordi den ligger ude ved Havet, og er et slet og jævnt Land, hen ved 1 Miil op fra Havet.

En Jeder bemærker paa Norsk, Kanten eller Listen paa et Stykke Klæde, Lerret eller andet saadant.

Jæderen begynder ved Agne-Kirke, tre Fierding Vey lige i Nord fra Eiker-Sund, ved den Havn Strevaag, og er 7 Mile lang, og udi samme ere følgende Præstegield.

1) Haaff, som ligger midt paa Jæderen, derhos er en liden Havn for Jagter, og der løber en Aae ud, udi hvilken falder en skiøn Laxe-Fangst.

2) Lye ligger 1 Miil op fra Søen.

3) Klep ligger 4 Mile Nord fra Ogne, en halv Miil op fra Havet, ved den store Aae, Figgien, i hvilken falder ogsaa skiønne Lax.

4) Ligger Haaland ved Søen en halv Miil Vesten fra Klep.

5) Gand ligger hen op under Fieldet 5 Mile Nord fra Ogne, 1 Miil op fra Havet mod Østen.

En Miil Nordvest fra Gand ligger den Kiøbstad Stavanger.

Een Miil Nordvest fra Stavanger er Tungenes, hvilket er Enden paa Jæderen.

Om den Kiøbstad Stavanger.

Stavanger ligger ved en Vig, som løber op imod Sydost af den store Fiord, Tunge-Fiorden eller Bukne-Fiorden, og kaldes rettelig Stodvanger, fordi da Kongerne fordum boede paa Augvaldsnæs, og paa den Øe Stoer-Øen, som siden ved en Forkortelse blev kaldet Storden, og nu kaldes Stolen, var der saa dyr Tid i den Egn, at det Læn blev deraf kaldet Hardanger: Men fordi de fik megen Tilforsel af Korn fra det Korn-rige Land, Jæderen, særdeles fra denne Kiøbstad, blev den kaldet Stodvanger, fordi den stod ved eller bi, og stilte deres Hunger. Men siden er den bleven kaldet Stavanger, Navnet noget forvendt, som gemeenlig pleier at skee.

Endskiønt nogle meene, at den har en Tydsk etymologie, og kaldes Stadander, fordi det skal være den anden Stad, som er bygt i Norge, hvilket er ugrundet. Men hvor om al Ting er, da beviser den herlige Dom-Kirke (hvis lige er ikke at finde i Norge, undtagen Trondhiems-Kirke) og den skiønne Bispe-Gaard, at denne Bye har i fordum Tid været meget større

 og

og ypperligere, end den nu er, og man kand endnu see Grundvolde en halv Fierding Vey fra Byen, hvor der har været Huse og Gader, og der siges at have boet 700 Borgere derudi, og nogle meene 1800.

Bispoper udi Stavanger.

1) Reinhaller, Reinaldus, som var født i Engeland. Denne lod Kong Harald Gilde ophænge, dog uskyldig.

2) Jon, Jonas, var den første Erke-Bisp i Nidros eller Trondheim.

3) Peter, Petrus.

4) Amundr, Amundus.

5) Erikr, Ericus, elect. 1185.

6) Niall, Nicolaus, elect. 1185.

7) Heinrekr, Henricus, elect. 1207.

8) Askield, Eschillus.

9) Torgils, Torgillus. 1266.

10) Arni, Anno 1284.

11) Kietil, Ketillus, elect. 1303.

12) Erikr, Ericus. 1321.

13) Guttormr, Guttormus. 1338.

14) Arni, Arno vel Arnoldus.

15) Olaff. 1330.

16) Botulf, Botulphus. 1379. som først lod sammenskrive Stiftets Register paa alt Geistligt Gods.

17) Hakon, Haqvinus. 1400.

18) M. Auden Evindsøn. 1426. Audunnus. Denne var tilforn K. Eriks af Pomeren Prædikant, som i sin Tid mærkelig vel forbedrede Kirkerne i dette gandske Stift. Hans Vaaben var et Vedder-Hoved.

19) Gunnar, Gunnarus, vixit. 1448.

20) Sigurd, Sigvardus, vixit. 1461.

21) M. Alf, Alpheus, sive Adolphus, elect. 1463.

22) M. Eilif, Elephus, obiit 1512.

23) M. Hoskold Hoskoldsøn, Hoscholdus; 1514. Han blev siden fangen med de andre Bisper Anno 1536. og døde i Bergen.

Superintendenter.

1) Her Jon Gutormsøn, den første Evangeliske Superintendent udi Stavanger, ordineret 1537. opsagde sit Superintendents Embede 1557.

2) Her

2) Her Jens Riber, 1557. obiit. Anno 1571. han var en gammel Mand, og havde længe tilforn været Bifkop paa Færøe, men maatte komme derfra for Ufred, som Franske Søe-Røvere der foraarsagede.

3) M. Jørgen Erikson Anno 1571 obiit 5 Jun. Anno 1604.

4) Mest. Lauritz Clauson Skabo Anno 1605. døde 1627.

5) M. Thomas Cortsen Wegner, Anno 1627.

XV. Capitel.

Om Fiordene eller Ryefylke.

Det andet Læn eller Fogderie udi Stavangers Stift kaldes Fiordene eller Rye-Fylke, udi hvilket ere 12 Præstegield, som alle ligger rundt omkring den store Fiord, hvilken løber ind af Havet imellem Tungenæs paa den søndre Side, og Bukken (som er en Klippe ved Buknesund) paa den Nordre Side, og er 2 store Mile over. Men siden ind i Fiorden breder den sig vidt ud, og haver adskillige Navne i Henseende til sine Deele, Sunde, Fiorder og Viger, med hvilke den langt og vidt strækker sig ind i Landet, og som med et fælles Navn kaldes Fiordene.

Om den Øe Karm og Karmsund.

Nordvest fra Tungenæs, hen ved 3 Mile ligger den store Øe, Karmen, som er henved 9 Mile i Omkreds, og indbefatter følgende Præstegield.

1) Afvelsnæs, som fordum blev kaldet Augvaldsnæs, af K. Agvald, som først boede der, og ligger sammesteds begraven. Samme Konges Gud var en Koe, som og blev lagt i Høien og begraven tillige med ham. Siden boede Harald Haarfager og fleere Konger efter ham, paa samme Augvaldsnæs. Dette Præstegield ligger midt paa Karmen, og Præste-Gaarden paa den Østre Side ved Karmsund.

Strax derved staaer en liden Kirke, som kaldes Kongens Capel, og er en af de 4 første Kirker, som K. Olaf Tryggeson lod bygge her i Norge. Til samme Kirker havde Kongerne Jus Patronatus, indtil K. Erik af Pommeren opgav den Rettighed igien til Bispen og Kirken.

Det samme Kongens Capel var rigelig forsørget med Renter baade til Præsten og Kirken. Samme Capel staar nu øde og forfalden; men strax

 derhos

derhos er bygt en skiøn og stor Steen-Kirke, af hvilket Choret er allene ved Magt, i hvilket Tienesten holdes.

2) Skutenæs Præstegield ligger paa den søndre Ende af Karmen.

3) Torvestad Præstegield ligger en halv Miil Norden paa Karmen, og Norden for Augvalds Næs. Hen ved 3 Mile til Søes Vester derfra ligger den Øe og Kirke-Sogn, Udsire, som hører til Torvestad, hvorpaa boer 10 eller 12 Bønder. Men det er meget farlig for Sogne-Præsten at fare ud til samme Øe.

Karmsund løber inden for Karmen mod Norden, og er 5 Mile igiennem. Der begynder Berger-Led; thi her løber Berger-Fiord ind af Havet, og løber siden indenskiærs til Bergen.

De Præstegield i Fiordene.

1) Skiold Præstegield, paa den Nordre Side inden for Fiorden.
2) Hinderaa Præstegield, Nordost derfra.
3) Vigedals Præstegield mod Østen derfra, alt ind ved Fiorden.
4) Suledals Præstegield, Øster imod de store Fielde, haver et Sogn til Fields, som heder Ordal. Derfra er Vey over Fieldet til Settersdal.
5) Jelse Præstegield mod Sønden derfra.
6) Hielmelands Gield imod Sydost.
7) Strand eller Strands Gield mod Synden og Sydost.
8) Findøe Gield
9) Rendesøe Gield } ligger i Fiordene med deres Øer.

Disse Gield med deres Kirker ligger rundt omkring.

10) Sydligst ved Fiorden ligger Gauds Præstegield. Paa Jæderen mod Sydvest ligger Stavangers Bye, og derfra mod Nordvest ligger Rannebags Kirke ude mod Tungenæs, hvor Fiorden løber ind.

Vesten for Rennesøe ligger Udsteen Kloster halvanden Miil Nordvest fra Stavanger, og er nu en Forlæning.

De Øer, Fiorder, Viger og Holmer, som ere i denne ommelte Stavangers Fiord, kand ikke tælles og beskrives. Der løber og mange Fiorde langt ind i Landet mellem Fieldene, i hvilke der mange Steder falder skiøn Laxe-Fangst, særdeles i Digredal, Hielmeland og Franfiord.

Ligeledes har man i forrige Tider fanget saa store Lax i Suledal, at man med 6 Lax har kundet fylde en Tønde, og somme endnu større.

Strækningen omkring Jæderen og Ryefylke ved Søe-Kanten.

Fra Aaen, Syre til Sognedal en halv Miil til Soes mod Nord-Nordost eller Vesten til Norden.

Fra Sognedal til Eikersund 2 Mile til Soes, Vest-Nordvest.

Eikersund er 1 Miil igiennem Nordvest paa.

Derfra til Syrevaag er 1 Miil til Soes, Nordvest paa, hvor Jæderen begyndes.

Fra Syrevaag til Haavaag 3 Mile til Soes Nordvest paa. Norden derfore strækker sig et Steen-Rif ud 1 Miil Nordvest i Havet, hvilket Skibsfolk maa flye og seigle omkring.

Nord-Nordvest fra Haavaag halvtredie Miil til Soes ligger den Oe, Rott, og Vesten derfore i Havet ligger de Oer, Tior og Haasteen, med fleere Oer, hvorpaa gaaer vilde Oxne baade Vinter og Sommer.

Fra Rott til Tungenæs halvanden Miil til Soes lige Nord paa, hvor Jæderen ogsaa endes. Siden er der 2 Mile op mod Sydost til Stavanger.

Tvert ind paa Landet, Oster fra Rott, ligger den Havn Tannanger.

Under den Oe Haasteen satte et af Kongens Skibe til Anno 1558. som havde 5 Klokker inde, der blev udtagen af Stavangers Dom-Kirke.

Jederen er et aaben Forland, hvorpaa Skibe ofte stoder an om Natten. Og i sær har i min Tid 3 Skibe der stødt an.

Det eene Anno 1558. som var et overmaade rigt Skib, og var kommen fra Hispanien.

Det andet stødte paa Anno 1567. hvilket var kommen fra Indien, og havde Sukker og Peber, tillige med andre Speecerier, inde. Alle Folkene druknede; men der blev meget Sukker og Peber, tillige med andet Gods, berget.

Det tredie løb paa, nogle Aar derefter, og var ligeledes et overmaade rigt Skib, foruden andre baade store og smaa, som aarligen sætte til.

Nordvest fra den Oe Rott, hen ved 2 store Mile til Soes, ligger den Oe Hindingsoe, som er et Kirke-Sogn.

Derfra Nordvest til Skuttenæs er 1 stor Miil til Soes, hvor Karmsund begynder. Derfra Nordvest til Hofvesund er 4 Mile til Soes og derover. Derfra seigler man det Forland Sletten forbi til Hornagle 3 Mile til Soes Nord-Nordvest. Og der endes Ryefylke, samt Stavangers Læn og Stift.

XVI.

XVI. Capitel.

Bergens Stifts Beskrivelse.

Det fierde Biskops Stift i Norge er Bergens Stift, og begynder ved Hardangers Fiord, strækkende sig Nord imod Sundmør. Udi dette Stift findes disse Fylker.

1) Sundhordland? 2) Nordhordland. 3) Hardanger. 4) Sogn. 5) Fiæler. 6) Sundfiord og Nordfiord.

Sundhordland og Nordhordland.

2 Mile til Soes, Norden fra Karmsund, ved den Havn Hordnagle, som nu kaldes Tiornagle, løber Hardanger Fiord ind 12 Mile til Soes Ost-Nordost ind i Landet. Norden for den vestre Part af samme Fiord ligger Sundhordland, som bestaaer baade af Oer og fast Land. Men ved den Østre Part, paa begge Sider af Fiorden, ligger Hardanger.

Nordvest fra Hordnagle 1 Miil til Soes, Norden for Fiorden ud imod Havet, ligger den store Oe Bemmelen. Øster derfore ligger den høye Oe, Siggen. Østen for Siggen ligger den Oe Monster eller Moster, og den Havn, Monsterhavn: hvilke alle ere store Oer, med nogle Kirke-Sogne paa. Og man holder for, at Monster Kirke er den første, som af K. Olaf Tryggesøn blev bygt i Norge Anno 997.

Uden for Kirke-Gaards Muren sees et underligt Syn, nemlig Spor af et Menneskes Hænder og Fødder med Fingre, Tæer, Knokler, Albuer og andre Lemmer, ligesom et Menneske havde gaaet, sprunget og faldet i blødt Leer, da dog Grunden er et haard Field.

Nordvest fra Monster ligger den navnkundige Oe, Stolen, som i fordum Tid blev kaldet Storden, og strækker sig Nord ved Landet, hen ved 3 Mile lang, paa hvilken Kongerne i fordum Tid boede, særdeles Harald Haarfager, og efter ham K. Hagen Adelstein Haraldsøn. Paa samme Oe stod den Trefning (som Saxo og Crantzius melder noget om), imellem bemelte Kong Hagen og hans Broder-Sønner, Harald Graafeld tillige med hans Brødre. Paa denne Oe ligger endnu Herre-Gaarde, og det er en meget nyttig og beleilig Plads.

Østen for Stolen, henved 3 Mile til Soes, Ost-Nordost ind fra Monster-Havn, ligger den Oe Halsnoe, paa hvilken Halsnoe-Kloster staaer,

staaer, og det kaldes Fiorden Halsnøe Fiorden, men siden derinden fore, lige indtil Enden kaldes den Hardanger Fiord, og strækker sig 12 Mile Øster ind i Landet mod Ost-Nordost og Nordost. Derinden fore paa begge Sider af Fiorden ligger den Egn Hardanger, som fik dette Navn, da Kongerne, Harald Graafeld og hans Brødre residerede paa Stolen; thi da var der dyr Tiid i denne Egn, formedelst det meget Krigsfolk, som de holdt. I Hardanger ligger Overneberg og Helleberg, hvor der hugges utallige Overne-Stene eller Mølle-Stene, som siden føres vidt omkring i Landet. Ligeledes Heller, det er, tynd hugne Stene, hvilke man bruger til at bage det tynde Flad-Brød paa. Og en Deel af samme Heller bliver hugne to Alne lange og halvanden Alne brede til at tørre Korn og Havre paa. Her falder og Salt-Gruber i denne Fiord: dog er det Salt graat, som her kaages og forarbeides, ligesom ogsaa det, der falder ved Oslo.

Om Flad-Brød.

Disse Heller, som jeg nyelig har meldt at blive hugne i Hardanger til at bage Brød paa her i Landet, ere tynde Stene, ikke over en Finger bred tykke, og ret Cirkel runde, som et Tønde-Baand eller noget videre i Omkreds, og bliver udhugne af Overne-Gruset i Bierget. Disse legge de op paa andre Stene, ligesom paa en Muur, saa at de kand giøre Ild derunder. Paa samme bage de deres Dey, som ved trinde dertil indrettede Træer er bleven udvidet i tynde og runde Kager, saa at samme Kager ikke er tykkere end et Kaal-Blad (og jo tyndere bagt, jo bedre Brød) og i hvor tynde samme Kager ere, saa henge de dog sammen, saa at de med et tyndt Træ (som et Træ-Sverd) hvilket de stikke midt ind under Kagen, kand løfte den hen paa samme Steen, under hvilken der stedse brænder Ild, dernæst oversmør de dem med Vand, og vender dem om, indtil de ere nok bagte, hvilket kand skee i en Hast. Siden sætter de dem op i rene Boder (af hvilke en Deel ere bygte paa Stolper, at ikke Rotter og Muus skal komme derop) og stabler dem op den ene Kage paa den anden, tre eller fire Alne i Høyden.

Mange spotter med dette Slags Brød, saavel som andre Ting her i Landet, og betænker ikke, at intet Land kand tage sig større Herligheder eller bedre Gaver, end GUds Godhed og Forsyn har meddeelt samme, og hvad Mangel her findes i Landet paa et og andet, bliver igien rigelig erstattet ved andre Herligheder og Fordeele. Derforuden er dette Slags Brød ingenlunde at foragte, ey heller er den Form og Maade at bage samme Brød paa uden

 vigtige

vigtige Aarsager og umistelig Gavn opfundet, af hvilke jeg vil opregne nogle:

Først maa man vide, at her falder ikke mange Steder i Landet Rug-Sæd, og Bygget er ey heller reent, men paa de fleeste Steder Halvparten Havre eller meere (thi Byg og Rug bliver her i Landet formedelst Kuld forvandlet til Havre) desforuden smager saadant Byg- og Havre-Meel bedre i Flad-Brød, end i anden Slags Brød, særdeles om man blander lidt Rug-Meel deriblant.

Dernæst forslaaer og føder Flad-Brød bedre, end om det blev bagt paa en anden Maade.

Ikke heller skimler eller mulner Flad-Brød, saasom en Deel andet Slags Brød; men jo længere det gjemmes, jo bedre smager det, og duer til at forvares i 15 til 20, ja udi 40 Aar. Dog, naar det bliver saa gammelt, at der kommer Mider i, smager det beeskt.

Endelig, fordi Norge er et fattig Land paa Korn, naar man undtager visse Steder, og der ofte kand tilslaaes dyr Tiid, enten fordi Kornet kand fryse bort om Vaaren, eller brændes op af umaadelig Heede om Sommeren (hvilket ofte kand falde ind imellem disse høye Klipper) eller og Kornet kand fryse bort om Høsten, og ikke blive moed, saa at det derfor ikke duer til at saae igien, eller og det ved umaadelig Regn om Vaaren kand blive fordervet: Saa har Indbyggerne fundet paa denne Indretning med dette Flad-Brød, at de altiid have et heelt Aars Forraad i deres Huse af samme Brød, opsat i høye Stabler, og tæt sammenperset een eller halvanden Tønde Meel i hver Stabel. Og kand man finde 10 eller 20 (efter enhvers Formue og Evne) saadanne Stabler staaende i deres Boder, en Deel hen ved 20 Aar gamle. Og har de endnu lagt større Fliid derpaa i gamle Tider, paa det at, om der kom Krig i Landet, og der formedelst Mangel paa Tilførsel tilsloges dyr Tiid, de da kunde have Brød i Forraad paa et Aars Tiid eller to.

Men hvor der ved Søe-Kanten her i Landet kand haves Tilførsel fra fremmede Steder, bliver nok saa meget Brød af Hvede-Meel og Tydsk Rug-Meel fortæret, samt fremmed Brød indført, som nogen andensteds paa Land-Bygden, ja vel saa meget, som i andre rige Lande. De Fattige lider alle-steds Nød, dog ingensteds mindre, end i Norge; hvorom et andet Sted videre skal blive handlet.

Om

Om Qvind-Herred og Fuglefang.

Inde ved Hardanger Fiord ligger tre Præstegield, som høre til Bergens Stift. Det øverste af dem ligger langt inde ved Fiorden imellem Klipperne, og kaldes Qvind-Herred. Paa den Sydostlige Side derved ere meget høye Fielde, og blant andre fornemmelig eet, paa hvilket ligger en ævig Snee-Fand (hvor Sneen blæser sammen i en stor Hob, kaldes det paa Norsk en Fand eller Snee-Fand) samme Field kaldes Fuglefang, fordi der udi Huler og store Frost-Refver eller Sprekker paa forbemeldte Snee-Fand ere utallig mange smaa Fugle af adskillige Farver, hvide, sorte, grønne, gule, røde 2c. hvilke man kand see flyve deroppe i store Flokke; men kand dog ingen fange af dem, ey heller komme derop, formedelst de forborgene dybe Huller eller Refver i Sneen, som ogsaa formedelst Biergets Høyhed. Under Pavedømmet var man indtagen af den daarlige Tanke, at det var nogle fordømte Siæle, som der vankede omkring, og lode sig see udi Fugles Lignelse. Men det er troeligt, at det er et besynderligt Slags Snee-Fugle, som der have deres Tilhold, Føde og Tilvext.

Dette Field Fuglefang er et af de tre høyeste Field her i Landet, Sønden for Dofvre-Field. Det andet er Guste øverst i Tillemarken. Det tredie er Joklefield.

Inderst i Hardanger Fiord ligger et lidet Præstegield, som kaldes Eidsfiord, og ligger til Stavangers Stift, og er i fordum Tiid separeret fra Bergens Stift i et Sogn, som kaldes Svede-Sogn, og ligger Norden for Karmsund; paa det at Bispen i Stavanger kunde desbedre faae Befordring over Fieldet, naar han drager til Hallingdal at visitere. Fra Stavanger til Eidsfiords Gield er 18 store Mile, de 6 i Nord-Nordost til Sandeid, og siden de 12 mod Ost-Nordost. Siden er der 14 Mile over Halnefield eller Hardanger Field til Hallingdal (om hvilken er meldet under Aggershus Læn) og ere der Boder paa Fieldet, i hvilke Folk kand opholde sig om Natten, af hvilke den ene kaldes Biskops Boe; thi der er ingen Gaard paa Fieldet. Og er det forbødet at drage over dette Field efter Bartholomæi Tiid, og inden Korsmesse om Vaaren, at man ikke skal blive overvældet af Snee, eller forvildes og blive borte.

Man kommer ogsaa over dette Field ned i Hardanger, naar man drager Østen fra Sigdal, og drager øverst igiennem Tillemarken, og siden Sønden fra Hallingdal.

Udi Hardanger og nogle andre saadanne fraskildte Bygdelaug er det ofte skeet, at, naar der er indfalden meget dyr Tiid, har de taget Alme-Bark eller det inderste af Birke-Bark og Fyrre-Bark, malet det blant Korn, og bagt Brød deraf, og opholdt Livet dermed, allerhelst, da de har havt Melk, Ost, vilde Fugle og andet Vildt at spise dertil ꝛc. og man har aldrig hørt at nogen her i Landet er død af Hunger, hvilket dog undertiden hender i frugtbare Lande.

Den hele Egn fra denne Fiord, som nu er beskreven, og indtil 4 Mile Norden for Bergen, blev i fordum Tiid kaldet Hordeland, og Indbyggerne Horder; men nu kaldes den Søndre Part Sundhordland og ere to Læne eller Fogderier.

Der ere og i disse Læne tre anseelige Klostere.

1. Halsnøe-Kloster (hvorom tilforn er meldt) 2. Lyse-Kloster, Nord mod Bergen. Og 3. det skiønne Kloster Munke-Lif i Bergen, hvilket nu er nedslagen, foruden andre smaa Klostere, der har været i gammel Tiid.

XVII. Capitel.

Bergerlidt, Bergen ꝛc.

Vesten for Monsterhavn ligge de Øer, Bemmelen og Siggen, og siden der Norden fore langs med Landet mange utallige Øer, mellem hvilke store Fiorde løbe sammesteds ind i Landet, som ere Korsfiord, Biørnefiord og andre flere store Fiorde, som udstrækker sig vidt og bredt i Landet. Imellem disse Øer er Bergerlidt, det er, Skibsfart igiennem, fra Karmsund til Bergen, og udi Holmerne, Klipperne, Sunde og Havner ere store og stærke Jern-Ringe heftede med støbt Blye, udi hvilke Skibsfolk i en Hast kand fæste et langt Tov, naar de kommer seylende, og behøver at tage Havn. Og i hver Ring kand to, tre eller flere Skibe bindes; thi samme Ringe ere i Omkreds som et stort Tønde-Baand, og saa tyk og stor, at en stærk Karl neppe kand reise dem op paa Kanten.

En fierding Vey Sønden fra Bergen ligger en liden Vig, som kaldes Kiøkelvig, for hvilken alle Skibe maa stryge Seyl, eller sætte paa deres Seyl, som seyle der forbi, saafremt Vinden blæser fra Landet, formedelst de stærke Hvirvel-Vinde og Field-Kast, som der kommer ud fra de høye Klipper igiennem

nem samme Vig, endskiønt det er saa got, som stille Veyr. Deraf kommer det Ordsprog: Stryg for Kiøkelvig.

Den Kiøbstad Bergen.

Denne Bye har sit Navn af det høye Bierg, der ligger hos, og er bygt næsten for fire hundrede Aar siden, men er nu den rigeste Kiøbstad i Norge, formedelst det Contoir eller Stabel, som Hansestæderne der opholde.

Der ligger og et Slot, Norden ved Byen, hvor der har staaet Kirker i forrige Tider, hvoraf man kand fornemme, at denne Bye har i forrige Tider været større, end den nu er (ligesom og andre Kiøbstæder i Norge) dog er den nu mærkelig udbygt paa Vandet, mere end tilforn.

Udi denne Stad er Bispens Residence over Bergens Stift. Og har jeg fundet disse Bispers Navne antegnet i en gammel Islands Bog, indtil den store eller sorte Død Anno 1350. De andre Navne har jeg taget af andre Skrifter.

1. Biarnhardr. Bernardus, Anglus.
2. Svein. Sveno.
3. Magne. Magnus.
4. Otthar. Ottharus.
5. Sigurd. Sigvardus.
6. Nicholas. Nicolaus.
7. Paal. Paulus.
8. Marteni. Martinus.
9. Havardr. Havardus.
10. Arne. Arno.
11. Peter. Petrus.
12. Askatin. Ascatinus Anglus. consecratus 1271.
13. Narffe. Narvo vel Narva. consec. 1278.
14. Arne. Arno.
15. Andfinner. Andfinnus. 1313. obiit 1329.
16. Hakon. Haco vel Haqvinus. obiit 1341.
17. Torstein. Tostenus vel Tostanus. consecr. 1342.
18. Gisbert. Gisbertut.
19. Benedict. Benedictus.
20. Jakob. Jacobus vixit. Ao. 1378.
21. Aslakr. Aslacus.

22. Arnold. Arnoldus.
23. Olaff. Olaus.
24. Torleif. Torlavus. 1450.
25. Anders. Andreas. 1455.
26. Olaff. Olaus.
27. Find. Fintogus vel Finno.
28. Hans Teiste. Johannes Teistius. 1474.
29. Andord. Andorus. 1506.
30. Olaff. Olaus. 1522.

Hakon blev ikke fanget med de andre Biskopper Anno 1335. men undvigede Øster fra Bergen til et Præstegield, som heder Vos, hvor han af Almuen blev tagen i Forsvar, døde der, og ligger sammesteds begraven.

Superintendenter.

Mester Gabel Peterson. Gabelus Petreus, første Evangeliske Superintendent.
D. Jens Skielderup.
Mester Anders Fos.
M. Anders Kolding. obiit 1615.
D. Niels Paaske.

Om Bryggen i Bergen.

Den Bye, Bergen, er bygt omkring en Vig eller Vaag, som løber Øster ind af en stor Fiord, imellem to Næs eller Odder. Det ene Næs paa den Søndre Side kaldes Nordnæs: Og Østen derfore paa den Søndre Side af Vaagen og indtil den Østre Ende er Byen bygt. Ret udi Enden af samme Vig er Bryggen bygt, hvor de Tydske boer, som opholdes af Contoiret. Dog gaaer en Deel af Byen ogsaa Øster og Norden omkring Bryggen imod Slottet, hvilket er bygt paa den anden Odde eller Næs, som er Norden for Bergens Vaag.

Men Bryggen er bygt langt ud paa Vandet, og strækker sig mod Norden langs ud ved Vandet frem for alle deres Gaarde. Derfore kaldes den Part Bryggen eller Garpe-Bryggen (thi alle Tydske kaldes Garper paa gammel Norsk) og bestaaer ikkun af een og tive Gaarde, saa at i hver Gaard ere hen ved atten og i nogle fire og tive Stuver, og mere end hundrede Mand i hver Gaard med Kiøbmænd og Drenge, hvilke alle ere ugifte (thi ingen maa

der

der være gift) dog gaaer de alle af hver Gaard til eet Bord i deres Skytnings Stuve.

Denne Brygge og dette Contoir opholder Hanse-Stæderne, fornemmelig Lybek, Hamborg, Rostok, Bremen og de Venter, og sender til samme Lærret og Klæde, Meel, Malt, Øll og andre Slags Drikke-Vahre, samt Kaaber, Sølv og andet saadant Gods, som behøves i Norge, hvormed de forsyner alle dem, som boe i hele Nordland og andre Steder der omkring, hvorimod de tager af Nordmændene Lax, Smør, tør Fisk, Tran og andre Slags Vahre, og de borger altiid Nordfarerne, hvad de behøve, til et andet Aar, at de da kand betale det, hvorom videre skal meldes under Nordland.

Garperne maa kiøbe og selge med alle, som kommer til dem, men de maae ikke ligge paa Lands-Bygden, og drive nogen Handel; men Borgerne i Bygden tager ofte meget Gods til Borgs af Garperne, og selger det siden paa Lands-Bygden.

Ey heller er det enhver tilladt, som vil, at være Kiøbmand paa Bryggen; Men hvo der vil indlemmes i deres Lang, skal tilforn spille ni Spil, af hvilke et hver er ikke meget mildere, end Døden; thi de bliver meget ilde tilredte i Ild, Røg og Vand, ligeledes med Hudstrygelse og adskillige andre Plager, saa at somme sætte Livet til derved, naar de ikke haver gode Venner i Legen. De to sidste Spil eller Lege ere de verste og farligste, saa at mange, naar de har spillet de syv Lege, bliver de afskrekket for de to sidste, giver det aldeles over, og bliver derfra. Dog har de ni Spil faaet Afslag til sex, ey heller oves de nu saa strengt, som tilforn. De have en Oldermand over dem paa Bryggen, og en Secretarium (som ofteste er Magister artium) de forseigler med rødt Vox, have deres egne Kirker og Tydske Prædikantere der i Byen. De holde deres egen Vagt og Rustning om Natten. De kand af Bryggen udgiøre hundrede bevæbnede Mænd, og endda forsvare Bryggen med dem, som ere tilbage. De have og udvalgte Kobber-Skyts, Kartover hele og halve, saavel som andre Skyde-Gevæhr. De have store Engelske Hunde paa Bryggen, som om Dagen ligger stille, og lader sig træde paa af Fremmede; men om Natten ere de grumme, som Løver, saa at ingen Ubekiendt kand gaae der frem uden Livs Fare.

Naar der paakommer Ildebrand i Byen, bryder Garperne strax en Deel ned af den ene Gaard, som staaer næst Byen, og kaster Tømmeret i Vandet, saa kand der ingen Ild komme over til dem.

Det

Det meget Gods og Kiøbmands Vahre, som hvert Aar føres til denne Brygge paa mange og store Skibe fra Hanse-Stæderne, og der siden udsælges og forhandles, er at ligne ved en Kongelig Rigdom: Thi udi disse tre Kongeriger findes ikke noget saadant Emporium eller Kiøbmands Handel. Disse Kiøbmænd paa Bryggen have og paa et hundrede Aars Tiid vel udborget saa meget til Nordland, som de aldrig faaer noget for igien: Thi mange Nordfarer blive borte med Skib og Gods, Hustrue og Børn, eller paa andre Maader omkommer, og saaledes mister Kiøbmændene deres Betaling.

Sønder udi Byen stod det meget prægtige Kloster, Munkelif, hvis tillagde Gods er nu en Forlæning.

Strax Sydost fra Byen paa en Distance af et Pile-Skud, ligger den Herregaard, Lunge-Gaarden.

Heklefield.

Østen for Bergen, lige over Byen, ligger et overmaade høyt Bierg, paa hvilket Skyerne bryde: Hvoraf det kommer, at, naar det andensteds er tørt Veyr om Sommeren, da regner det undertiden halve eller hele Maaneder igiennem udi Byen, og er deraf kommen det Ordsprog: Atte eller fiorten Dags Regn skatter man Bergen i Dag.

Vos.

Østen for Bergen hen ved fire Mile imellem Klipper og høye Fielde ligger det skiønne store Præstegield Vos.

Kilestrøm.

Vesten for Bergen ligger mange Øer, store og smaa langs med Landet Nord paa, ligesom allesteds under Norges Side, hvilke giøre mange Sunde og Fiorder, og løbe somme femten eller sexten Mile ind i Landet. Men fire Mile til Søes, Nord fra Bergen er et smalt Sund, hvilke alle Nordfarere maae løbe igiennem, og kaldes Kilestrøm; udi samme gaaer en meget stærk Strøm. Og det er meget forunderligt, at naar Strømmen andensteds falder ind, da falder den i dette Sund ud, og naar Strømmen andensteds gaaer ud, løber den her ind, og er altiid tvert imod den anden Strøm; hvorfore den og er saa stridig og stærk, ligesom der var et halvt Hav-Svelg deri. Af den Aarsag driver ofte Skibe og Jagter paa Landet eller paa et Skiær, som ligger midt i Sundet, og faaer Skade, eller forgaaer,

gaaer, saa at syv Nordfarer Skibe har eengang paa en halv Time sat til sammesteds. De som derfore uden Skade vil slippe derigiennem, maa ligge udi næste Havn, og bie, indtil Vandet er voxet paa det høyeste, og er ret imellem Flod og Fald; thi da er Strømmen meest stille.

XVIII. Capitel.

Om Sogn eller Sogn-Fylke, som i fordum Tiid blev kaldet Sygne-Fylke, og om Fiælir.

Norden for Kilestrøm er Sogn-Fiorden, som løber sexten Mile ind i Landet Øster paa, og er sommesteds en Miil over, sommesteds meere. Paa begge Sider af samme boer Folk, saasom det er en meget god og beleylig Egn, baade i Henseende til Korn og Qvæg, som og Fiskerie og Skove og andet sligt. Udi Sognefylke ere fem Præstegield. 1. Viigs Præstegield. 2. Lekangers Præstegield. 3. Sogendals Præstegield. 4. Fylkisbygs Præstegield og 5. Vaands Præstegield.

Inderst i Fiorden ligger to Præstegield, Lyster og Loerdal, hvor man drager over Fiellierfield op i Valders, og ere tolv Mile over. Og paa denne Vey falder de farlige Klipper, som kaldes Galdre, og derfra er den korteste Vey over til Oslo.

Paa den Nordre Side derhos er og det Læn Fiæler.

Kaupanger.

Noget nær inderst i denne Fiord har i gammel Tiid været en Kiøbstad, hvilken da blev kaldet Kaupanger i Sokn, det er, Kiøbstaden i Sogn; thi dette gamle Norske Ord Kaupa bemærker at kiøbe, og Anger, en Ager eller Plads, hvor man haver sin Handel eller Opholds Sted, samt Næring og Biæring paa. Deraf have og de Læne deres Navne: Hardanger, Levanger, Eidanger, item den Kiøbstad Stavanger. Og saaledes ere alle Kiøbstæder udi Norge i Almindelighed bleven kaldet Kaupanger. Og derudi har i fordum Tiid det Danske Sprog ikke meget viget fra det Norske, som man kand mærke af de Kiøbstæder i Dannemark: Nyekiøping, Saxkiøping, Ringkiøping, Stubbekiøping, og i Sverrig Nykiøping og Lingkiøping med flere saadanne; thi paa gammel Sprog ere de kaldte Nykaupanger, Saxkaupanger, og ligeledes de andre.

 Fiorde-

Fiorde-Læn.

Norden derfore er Sundfiord og Nordfiord, som strækker sig frem ved Søe-Kanten Nord til Sundmør, og vidt hen op til Fields og i Dalene. Fra det inderste i Nordfiorden reyser man Øster over Fieldet til Guldbrands Dalen, og der er ikke over ti eller tolv Mile derimellem.

Coursen og Længden ved Søe-Kanten fra Sletten, hvor Bergens Stift begynder, og indtil Nordmøer.

Fra det Forland, som begynder strax Norden for Karmsund, og over Fiorden inden for Monsterhavn, og siden den rette Skibsled til Bergen over Fiorde og imellem Øer, er Coursen imod Nord-Nordvest, hen ved ti store Mile til Soes.

Siden til Kilestrøm fire Mile til Soes lige Nord paa; derfra over Sogn-Fiorden og til den Havn Viginsvaag, Sydligst i Hielmersund een Miil til Soes.

Siden Sundet igiennem een Miil til Soes.

Derfra til Steensund een Miil, og Sundet igiennem een Miil.

Siden til Molver een Miil, derfra til Kind een Miil.

Derfra søger man Havet uden for alle Skiær til Flaavert paa Sundmør tolv store Mile til Soes. Og det kalder man Stads-Hav, og Landet, som man da seigler forbi, Stad.

Man kand ogsaa seigle fra Drifoe eller Drofoe og til Smolver to Mile. Siden til Hind-Øen een Miil, til Furesund een Miil, siden til Horn tre Mile, altsammen indenlands, og siden til Vivaag een Miil, og derfra een Miil, til man kommer uden Skiærs igien, siden har man ikke uden aatte Mile til Soes omkring Stad og til den første Havn paa Sundmoer, som kaldes Flaavert.

Ved den Havn Horn staaer en forfærdelig høy og spids Klippe, ligesom et Spir op i Veyret, hvilken ingen kand komme op paa, eller vide dens Høyde, hvilken og foraarsager, at Skyerne bryde derpaa. Den kaldes Horn-Tinde, fordi Tinde bemærker en høy spids Klippe. Ligeledes er og Vandet ved samme Klippe urandsagelig dybt. Ved samme Klippe endes Bergens Stift.

XIX.

XIX. Capitel.

Trondhiems Stift, Sundmor, Nordmor, Rumsdal ꝛc.

Det femte Stift i Norge er Trondhiems Stift, under hvilket indbefattes all den Part af Norge, som er Norden for Nordfiorden, udi hvilket ere efterskrevne Læne:

Sundmør eller Sundmørs Læn.

Norden for disse Fiorde begynder Sundmørs Læn, ved den Havn Horn eller Ulfvaag, som er vidtløftig i Begreb, bestaaende af store Øer, og sommesteds slet Land. Samme Læn er meget Folkerigt, og forsynet med adskillige Herligheder. Her bygges de skiønne Sundmøers Baade, fordi der falder baade skiønne Skove og gode Træer.

Der berettes i en gammel Bog, som kaldes Speculum regale, at paa Sundmør ligger et Morads eller Myrkiær, som kaldes Biorkedals Myr, udi hvilket dersom man nedstikker en Hessel-Kiep, da bliver den inden tre Aar til en Hved-Steen, saavidt som den staaer i Jorden, men det andet, som staaer oven for Jorden, bliver uforandret. I samme Kiær voxer Elle-Træer nok, som ikke forvandles, om man stikker dem i Jorden.

Nordmøer eller Nordmøers Læn.

Norden for Sundmør er Nordmørs Læn, udi hvilket ogsaa ere mange store Øer. Disse to Læne har fordum været et Grevedom, over hvilket Gange Rolfs Fader, Ragnvald regierede udi Kong Harald Haarfagers Tiid, og blev deraf kaldet Ragnvald Møre Jarl.

Dette Læn strækker sig ved Søe-Kanten fra Rodholm Nord til den Havn og Næs Kirkhoved, hen ved ti Mile, og siden vidt og bredt op i Landet.

Rumsdal.

Imellem Sundmør og Nordmør løber en Fiord langt ind i Landet, ved hvilken ligger det Læn Rumsdal, som strækker sig vidt og bredt op i Landet. I denne Dal er den navnkundige Klippe, Rumsdals-Horn, som med sin

Karpe Spids rekker meget høyt op i Veyret. Og der endes en Green af det store Midtlandske Field, Dofrefield. Derfra drager man Øster over Fieldet til Guldbrandsdalen, giennem et Bygdelaug, som kaldes Lessie, hvilken Vey Kongen St. Olaf Haraldsøn drog den sidste gang, da han romte Riget, som man kand læse i den Norske Krønike.

De som boe i Guldbrandsdalen, komme hvert Aar ned i Rumsdalen til Marked, og kiøbe Fisk, Salt og andet saadant. Undertiden drage de ogsaa ud til Sundmør og Nordmør til Marked. Og Rumsdalerne drage ogsaa op paa Fieldet imod Guldbrandsdalen med Fisk og andre Vahre paa visse Tider om Aaret, saa at man der oppe i Landet kand kiøbe Berge-Fisk langt lettere, end i Bergen.

Fochsen-Læn.

Strax Norden for Rumsdal er det store og vidtløftige Læn Fochsen, som strækker sig ved Søe-Kanten hen ved tolv Mile mod Norden, Nord omkring Trondhiems Fiorden. Blant andre Øer udi samme Læn er en stor Øe, som kaldes Hittren, og begynder strax ud fra Kirhoved, strækkende sig siden ni Mile langs med Landet. Paa hvilken Øe saasom der er overflødig Skov og Moradser med Bierge og Dale, saa har der og for nogen Tiid siden været de fleeste Hiorter og Hinder, som kunde findes paa et Sted her i Riget; men nu ere de der, saavel som andensteds meget formindskede. Dette Læn strækker sig ind i Fiorden noget nær indtil Trondhiem.

Agdenæs.

Fra det Næs Kirhoved, til den Havn Kragevaag, er hen ved ti Mile til Søes mod Norden; derfra lige mod Øster indtil Landet, hen ved to Mile til Søes ligger Agdenæs, Nord-Nordost fra Kirhoved: Thi Landet bøyer sig ind i Nordost mod Trondhiems Fiorden, hvilken løber ind ved Agdenæs, og der er ikke uden en Miil over imellem Agdenæs og det Nordre Land. Men siden strækker den sig langt, vidt og bredt ind i Landet, saa at der ligger aatte Læne rundt omkring i samme Fiord, som er: 1. Orkedals Læn. 2. Strindens Læn. 3. Guledals Læn. 4. Yrdal. 5. Stiordal. 6. Verdal. 7. Inderøe. 8. Sparreboe-Læn.

XX. Capitel.

Trondelavet og Trondhiems Bye.

Trondhiems Fiorden løber ind ved Agdenæs, som meldt er, og siden udbreder sig vidt omkring i Landet, saa at der ligger omkring aatte Læne. Og har der sammesteds boet aatte Konger for Kong Harald Haarfagers Tiid. Af hvilke Læne dog nogle strække sig med den ene Ende langt op til Fields iblant Klipperne, og med den anden ud mod Fiorden, og ere disse Læne: 1. Orkedal. 2. Strinds Læn. 3. Guledals Læn. 4. Stiordals Læn. 5. Skouvens Læn. 6. Værdals Læn. 7. Øyefylke, Inderøe og Ytterøe. 8. Sparreboe Læn. Det niende og tiende Læn under Trondhiem er nu Jæmteland og Hærdalen. Skiønt Hærdalen er lagt under Guledals Læn.

Disse Læne bleve i fordum Tiid samtlig kaldede med et Navn, Trondhiem eller Trondelaven, og er den beste Egn i Norge, som ogsaa den Folkerigeste, hvor Landets største Styrke var i fordum Tiid: Hvorfore Kongerne ogsaa gierne boede der, eller toge deres Tilflugt derhen, naar nogen Krig eller Fare var for Haanden.

I. Orkedals Læn.

Inden for Agdenæs, hen ved to Mile til Søes, løber Orkedals Fiord mod Sydost ind i Landet, hos hvilken Orkedals Læn ligger, og strækker sig vidt hen op til Fields udi Orkedal, Opdal, Rennebo og Meeldal.

II. Strinds Læn.

Østen der fore ved Trondhiems Fiorden ligger Strinds Læn med sine Præstegield, Strind, Kledebo, Læneстrand og Næs, udi hvilket Læn Trondhiems Bye er beliggende.

Nidros eller Trondhiem.

Fire Mile Øster ind i Fiorden fra Agdenæs, paa det søndre Land er bygt den gamle og navnkundige Kiøbstad, Trondhiem, hvilken den mægtige og dydige Konge udi Norge, Oluf Tryggesøn, lod først fundere og bygge ved den store Aae, Nid, ved den Vestre Side paa Oossen, oppe fra Fiorden, hvor tilforn stod den Bonde-Gaard, Nidaarnes, det er Nid-aaes Næs,

og blev derfore kaldet Nidaaer Oos (det er Nidáaes Oos,) og siden Nidaros af samme Aae Nid og Osen; thi en Oos bemerker paa gammel Norsk den Part af en Aae eller Bek, hvor den først udflyder af en Søe eller frisk Vand, eller der, hvor en Aae eller Bek er dyb, og haver stille Vand oven for Aae-Mundingen, det er, oven for, hvor den falder i Saltfiord.

Trondhiems Kirke.

Udi denne Bye har i fordum Tiid været mange Kirker og Klostere, efterdi den var Erke-Bispens Sæde; men Dom-Kirken overgik alle de andre, i Henseende til sin herlige og kostbare Bygning, hvilken jeg ikke med kortere Ord kand beskrive, end, at dens lige i Bygning ikke findes i Christenheden: Dog er den nu mestendeels forfalden, saa at Choret allene er ved Magt. Og endskiønt jeg tilstaaer mig ikke at kunde give nogen udførlig og tilbørlig Beskrivelse om samme Kirke, saa vil jeg dog kortelig melde noget derom.

Om St. Olafs Helligdom og Trondhiems Kirkes Bygning og Herlighed.

De Norske Kroniker melder, at Kong Olaf Haraldsøns Liig (hvilken vi kalder St. Olaf) blev hemmelig ført omkring til adskillige Steder, efter at han af sin egen Broder var slagen, og blev forvaret, at ikke Bønderne, naar de fandt samme, skulle mishandle dermed, indtil det omsider blev af Biskop Grynkield og Einar Tambeskielver, med Kong Svend Knudsøns og hans Moders, Dronning Alffifves (som da raadede over Norge) deres Bevilling og Samtykke, hæderlig begravet udi St. Clements Kirke, og siden igien optagen af Jorden, formedelst de mange Jertegn, som man foregav at være passeret ved samme Liig, forend det blev begraven, og blev siden sat oven for Jorden udi Kirken, paa et besynderligt Sted, udi en Kiste: Hvilken de nogle gange derefter aabnede, og klippede hans Haar og Skiæg, samt skaar hans Negle. Og haver Erke-Bispen tillige med Prælaterne, Chor-Brødrene, Munkene og deres Selskab giort meget Ord af St. Olafs Helligdom og de mange Jertegn, som skedte ved hans døde Legeme, og baaret ham omkring paa visse Tider udi Procession, efter den i Pavedømmet brugelige Skik: Hvorudover der skedte et stort Tilløb ikke alleneste af Landets egne Indbyggere, men endog af Dannemark, Sverrig og andre Lande, hvilke overflødig skienkte og gav til samme Helligdom, saa at de derudover samlede utroeligt Gods og Riigdom, hvoraf de ogsaa have forbedret St. Olafs

Kiste, og lagt ham i et Solv-Skrin, som blev omgiven med tvende Træ-Kister, beslagne med Guld og Solv, og besatte med dyrebare Stene.

Ligeledes have de og ved Kongernes Hielp ladet bygge den skionne Dom-Kirke, som endnu sees paa samme Sted, hvilken ikke blev bygt og fuldfærdiget i en Konges Tiid: Thi Kong Harald Haardrade, St. Olafs Broder, lod denne Kirke forst fundere paa det Sted, hvor St. Olafs Liig forst var nedgraven i en Sand-Bakke. Og Kong Oluf Haraldsøn den Kyrre (den stille) fik den siden, ved Erke-Bispens, Oistens, Hielp, nogenledes bragt i Stand, og lod den indvie, og kalde Christ-Kirke: Hvorpaa han lod St. Olafs Skrin sætte udi samme paa Alteret: Men siden er den i de folgende Kongers Tiid i mange Maader bleven forbedret, eftersom Kirkens Forstandere fik mere Gods og Rigdom i Hænderne til, formedelst det store Tilløb og Pillegrimsfærd, som skeedte der, indtil en Erke-Bisp lod føye det skionne Chor dertil.

Men hvorledes samme Dom-Kirke er bygt, samt hvor vidtloftig den er i Begreb, derom kand jeg intet tilforladeligt melde, uden hvad jeg haver hort af andre, nemlig at den er bygt som en Kors-Kirke, af lutter hugne Steen, som ogsaa ere udhugne i adskillige Billeder runden omkring den gandske Kirke baade inden og uden, som man ikke uden Forundring kunde betragte. Og i den Vestre Kirke-Gavel, som var forgyldt, stode de tolv Apostler udhugne i meget store Posturer, og forgyldte. Der ere og mange Pillere baade uden og inden Kirken af adskillige Slags polerede Marmor-Stene, baade hvide og sorte, og af adskillige Farver, saa slette og jævne, at en Deel holder dem for at have været støbte. Udi den Søndre Kirke-Dør ere hen ved tredicsindstive Pillere; saa kunstig forarbeydede, at man ikke kand beregne eller forestille sig, hvor meget denne ene Dør kand have kost, end sige den gandske Bygning. Der berettes, at man haver ladet føre Steen fra Irland og Grønland til denne Bygning: Men Talge-Stene (det er blød Marmor) baade hvide og graae til at mure med, haves der Forraad nok af i Trondelaven.

Og ligesom denne Kirke var meget prægtig i Henseende til sin kostbare Bygning; saa var den og forsynet med et riigt Sacristie, med Bøger, Kalke og Diske, Messe-Klæder, Monstrantzer og andre saadanne Ornamenter.

Og naar Erke-Bispen gik i Procession, og lod bære St. Olafs Skrin omkring, havde han en Chor-Kaabe paa af Gyldenstykke, og paa Ryggen et Billede af Guld, som forestillede et Sind-Billede paa den hellige Treefoldighed.

St.

St. Olafs Skrin var indelukt i twende Træ-Kister, den ene uden over den anden, og den yderste betrokken med Guld og Sølv, hvilken Kiste trediesindstive Mænd maatte bære i Processionen. Omkring paa Kisten hang smaa Poser, hvori man lagde Offeret, og oven paa Kisten stod Poenitentiarius, og udraabte Pavens Aflad til dem, som ofrede, og ved saadant Abe-Spill fik de undertiden fire eller fem tusende Mark Sølv paa een Dag.

Til denne Dom-Kirke er en heel Dom og skionne Præbender, efter dette Lands Leylighed. Og haver Kanikerne udi de gamle Bispers Tiid holdt deres Communs Huus meget prægtig, tillige med deres Fade-Bur, det er, Kander og Credentze-Kar, Fader og Tallerkener med andet saadant af Sølv, hvilket laae forvaret udi deres Capitels Huus, naar de ikke brugte samme.

Men fordi all denne Herlighed var bygt paa en slet Grund; saa har den og faaet en forunderlig Ende: Thi Kirken er tre gange bleven afbrændt ved Lyn-Ild, som har slaget ned deri. Og, da den sidste gang brændte, floy Ilden skinbarlig fra Dom-Kirken, en Miil til Soes Norden over Fiorden, til Holms Kloster, og afbrændte samme: Hvilket var et klart Beviis paa, at samme ikke skedte ved en Hendelse, men ved GUds Direction, som ikke længere vilde tillade saadant Afguderie og grove Vildfarelser, som de fremturede udi, med at bespotte GUds Navn, og forføre Mennesker; saa haver og de Geistliges verdslige Pragt, Hofmod, Magt og Myndighed tillige med andre Papistiske Vildfarelser, som deres Rige var bygt paa, gaaet under ved den rette og rene Evangeliske Lærdom, hvorved GUD haver oplyst Indbyggerne i disse Lande.

Men det er at beklage, og ingenlunde at rose, at man i den reformerte Evangeliske Lærdoms Begyndelse, ikke alleneste borttog af Kirker og Klostere, hvad Guld, Sølv og andre Klenodier, som brugtes ved den Papistiske Religions Ceremonier, tillige med Klæder og andet saadant; men endog skammelig ødelagde det, som de ingen Gavn havde af, nedreve skionne Bygninger, opbrændte nyttige Bøger og Breve, ødelagde Kirkens Ornamenter og Prydelser, og giorde Guds Huse blotte og bare, hvilket de vel kunde været foruden, ikke at tale om, at de intet Gavn havde deraf. Saaledes haver een, ved Navn Otto Stigsøn, opbrændt paa Trondhiems Kirke-Gaard det skionne Bibliothek med mange nyttige Bøger og Breve, som vare i Trondhiems Capitel. Og ligeledes handlede Tord Rodde i Stavangers Capitel. Saaledes borttog man den Tiid St. Olafs Skrin, tillige med hvad Guld, Sølv og dyrebare Stene der var paa samme, som ogsaa den skionne Steen,

som

som af Erke-Bispen, Erik Valkendorph var kiøbt for tive Læster Smør, og sat paa den ene Ende af St. Olafs Kiste. Iligemaade det store Sølv-Kors, som af tre Karle blev baaret for St. Olafs Skrin, ligeledes Kalke, Diske, Monstrantzer og andre Kirkens Ornamenter, en Deel af Guld og en Deel af Sølv, med andre Skatter og Klenodier, baade af Capitelet og Communet: Item Ædel-Stene af Alter-Tavler, med Klokker og andre Kirkens Herligheder, af hvilket en Deel blev indskibet paa et stort Fartøy, og skulle nedføres, men sank ved Agdenæs, hvor en Deel blev borte, efter at en Deel forhen var bleven bortrøvet af Hollandske Friebyttere Anno 1541.

Blant andre skiønne Bygninger i denne Bye kand ogsaa regnes den prægtige Kongens Stoel, som er opmuret paa Dom-Kirke-Gaarden af udvalgte hugne Steen, med mange Trapper og Opgange; paa hvilken Stoel Kongerne sadde, naar de lode sig hylde eller krone.

Og hvad jeg her har antegnet om samme Dom-Kirkes Bygning, vil jeg alleneste have forstaaet om Muren i sig selv, og de skiønne Stene, hvoraf den var bygt; Thi jeg veed vel, at der findes mange andre skiønne Bygninger i Christendommen, som er langt rigere prydet med Guld og Sølv og andre kostbare Ting; men i Henseende til Muren findes neppe denne Kirkes Lige.

Og hvad ommeldte Bye og Kirke anbelanger, da ønskede jeg gierne, at nogen af de høy-lærde gode Mænd, som der residere, og kand have vissere og nøyere Kundskab om alt saadant, vilde skrive noget udførligt herom.

Meere om St. Olafs Legeme.

Siden St. Olafs Legeme har givet Anledning til saa meget Afguderie og Vildfarelse, og der til samme har været saa stort et Tilløb: Saa var det og værd at vide, om det i Sandhed har været St. Olafs Legeme, eller ikke, hvilket i saa mange hundrede Aar har været forvaret og ombaaret i denne Kiste? Jeg har talt med mange, som har forsikret sig at have seet og taget paa samme tørre Legeme, ja seet de Saar, som forvoldte hans Død; hvilke dog alle haver været u-overeensstemmende i deres Beretninger. Men der har i min Tiid været en Laugmand paa Agdesiden, ved Navn Jon Simonson, paa Holeim i Mandal, som ogsaa døde sammesteds Anno 1575. den 29 Julii udi sin Alders 63 Aar (samme var en lærd Mand, og een af de vittigste Laugmænd her i Riget, samt en from, gudfrygtig og flittig Mand i sit Embede, saa at der neppe tilforn har været hans Lige iblant Laugmænd

her i Riget) samme var født i Trondelaven, og havde i sine unge Aar freqventeret Trondhiems Skole, og været Chor-Degn i Dom-Kirken sammesteds, saa at han vidste meget at sige mig om Indbyggernes Væsen i denne Bye, baade angaaende Dom-Kirken og St. Olafs Liig. Han sagde, sig at have seet samme tørre Legeme, som man foregav at være St. Olafs, og beskrev mig det saaledes, at det var langt, gandske heel og holden med et rødt Skæg, en indbøyet og indtørret Næse, og de Bane-Saar, hvoraf han var død, saaes endnu derpaa, men vare tørre og haarde, som Træe. Og endskiønt Folk i fordum Tiid vare større, end de nu ere, holdt han det dog ikke umueligt, at det jo kunde være St. Olafs Legeme, efterdi han var en lav Mand frem for andre i sin Tiid. Dog er det at undre, at ikke Mider for længe siden havde fortæret det, udi mere end halvsiette hundrede Aar, som vare forløbne siden hans Død: Hvorfore han meente, at de enten havde balsameret samme hans Legeme (skiønt der ingen Fugtighed var udi) eller at det ved et Mirakel varede saa længe ved. Men fordi han var en retsindig Mand, og en stor Hadere af all Vantroe og Superstition, som ogsaa havde erfaret og vidste Satans Magt udi de Vantroe, samt Papisternes store Snedighed udi saadanne Ting, saa var han undertiden af den Meening, at Munkene havde noget Bedragerie derunder, saa at de havde balsameret og tørret et andet Legeme, hvilket de lagde i det førstes Sted, saa snart det var forraadnet, og saaledes bestandig holdt det ved lige, ved at legge et nyt Legeme i det andets Sted. Dog er det at undre over, at sligt ikke rygtedes, om det havde været saaledes.

I den sidste Krig mellem Dannemark og Sverrig, da de Svenske havde indtaget Trondhiem, lode de samme St. Olafs Liig nedgrave i en Kirke-Gaard. Men da Kong Frederich i Dannemark sendte Krigsfolk op til Trondhiem, og de Svenske bleve afslagne og drevne tilbage, da, saasom nogle af vore Folk vidste, hvor St. Olafs Liig var nedgraven, blev det optaget igien, og hæderlig begraven i Dom-Kirken udi en muret Grav, saa at hele Clericiet tillige med Adelen og de fornemme Herrer, som da vare der tilstæde, saavel som og gemene Soldater og Pøbelen fulgte det til Begravelsen, saaledes som de nærværende Omstændigheder og Leyligheden tillod det.

Anno 1568. haver Herr Jørgen Lykke, Ridder, som den Tiid drog her op i Riget, efter Kongens Befalning, ladet kaste Jord i Graven paa St. Olafs Liig.

Om

Om Biskoper og Erke-Bisper, som har været udi Nidros.

Udi St. Olafs Tiid var først Herr Sigurd Bisp i Nidros, og siden Biskop Grynkield, som lod St. Olafs Liig optage, legge det i Kiste, og sætte det paa Alteret.

Efter ham have disse efterskrevne været Bisper sammesteds:

1. Jon, Jonas.
2. Rodolffr, Rodolphus.
3. Ragnar, Ragnarus.
4. Kintol, Ketillus.
5. Asgauter, Asgautus, vel Asgicaturus.
6. Sigurd, Sigvardus.
7. Sigurd, Sigvardus.
8. Atalbrigt, Albertus, vel Adelbertus.
9. Simon, Simon.
10. Ivar, Ivarus.
11. Rheidar, Reidarus.

Erke-Bisper i Nidros.

Anno 1152. blev Biskop Jon i Stavanger kaldet til Trondhiems Stift, og da blev der oprettet et Erke-Bispelig Sæde i samme Stift af Paveus Legat, Cardinal Nicolao, af hvilken Bisp Jon blev indviet til den første Erke-Bisp i Trondhiem.

Efter ham har følgende været Erke-Bisper:

1. Eistein, Ostenus. 1160.
2. Erikr, Ericus. 1184.
3. Torir, Thorerus. 1211.
4. Guthormir, Guttormus. 1215.
5. Petr, Petrus. 1228.
6. Thorir, Torerus. 1234.
7. Sigurd, Sigvardus. 1234.
8. Sorli, Sorlius. 1256.
9. Einar, Einarus. 1258.
10. Hakon, Haqvinus. 1267.

11. Jon, Jonas.
12. Jorundr, Jorundus vel Georgius.
13. Eiliffr eller Eilif, Eilephus. 1309.
14. Paal, Paulus. elect. 1306.
15. Arne, Arnerus vel Arno elect. 1396.
16. Olaff, Olaus elect. 1341.
17. Trondr, Tronderus.
18. Niclaus, Nicolaus Danus. 1364.
19. Vinalder, Vinaldus. 1369.
20. Askield, Eſchillus. 1402.
21. Aslakr, Aslacus Bolt. 1429.

Diſſe forommeldte Biſpers Navne haver jeg udſkreven af en gammel Islandſk Bog.

Men diſſe efterfølgende har jeg udtaget af Velb. Biſkop Arild Hvitfelds Chronica.

1. Marcellus, poſtulatus, ſed non confirmatus.
2. Henricus, electus contra Marcellum.
3. M. Olaus 2. 1455.
4. Gaute, Gauto. 1474.
5. M. Johannes Krabbe. 1520.
6. M. Ericus Valkendorph, antea Præpoſitus Roſchildenſis, electus 1516.
7. Olaf Engelbretſon. 1523. rømte Landet Anno 1537.

Superintendenter.

M. Hans Gaas.
M. Hans Mogenſøn.
M. Iſaak Grønnebek.
M. Anders Arreboe.
M. Peder Skielderup. Anno 1623.

Trondhiems Bye er bygt, ſom meldt er, ved den Veſtre Side af den Elv, Nid, og var i fordum Tiid et meget langt Huus, bygt neden ved Stranden, hvilket de kaldte Gilde-Skaalene, det er, Gilde-Huus, hvilket var bygt i en lang Strækning. Og i ſamme Huus holdt baade Borgerne i Byen og de fornemſte Bønder i Trøndelaven deres Brylluper, Gilder og

Giestebudde, ligesom i et Compagnie, og der vare mange Huse bygte næst ved, som de brugte til Kieldere og Spise-Kammere, som ogsaa Kiøkkener og Senge-Kammere, med meere saadant, men ere for saa Aar siden afbrudte, og andre Borgeres Huse bygte i Steden igien.

Strax der uden fore ved Stranden er et langt og vidt Sund, som paa Norsk kaldes Øeren, hvor Øire Ting i gamle Tider blev holdt af de aatte Læne i Trondhiem.

Vesten for Byen ligger den vidtløftige slette Plads, som man kalder Kalv-Skind, hvor Erling Jarl Skakke (Greve, Erling Skakke) Kong Magni Fader, blev slagen af Kong Sverre. Og er der i fordum Tiid bleven holdt mangen blodig Trefning og Skermytsel.

Vesten derfore ligger Steenberg, hvor naar man kommer op, ligger den Klippe strax derhos, paa hvilken Kong Sverre lod bygge det Slot Sverrisborg, hvilket nu er øde.

Bispe-Gaarden ligger øverst i Byen, og noget derfra er en Broe over Nid. Naar man kommer Øster over Broen, ligger Eigesetters Kloster paa den høyre Haand, noget oppe ved Aaen, og en halv Miil Nordost fra Klosteret ligger det gamle Greve-Sæde Laden og Ladens Kirke, som er Hoved-Kirke i Strindsgield, og skrives paa gammel Norsk Hladen. Paa samme Gaard boede den mægtige Greve, Hagen Jarl, og hans Forfædre for ham, som vare Grever over Trondelavet, og blev af denne Gaard kaldet Hlade-Jarler, det er Grever paa Hladen, Comites in Laden vel Ladenses, non Ladejarli. Da Kong Olaf Tryggesøn blev Konge i Norge, og Hagen Jarl blev dræbt af sin Tienere, lod han tage en stor Guld-Ring af Stuve-Dørren paa Laden, hvilken han siden blant andre Gaver sendte Dronning Siri den Storraadde i Sverrig, om hvilken der meldes i hans Historie.

Hen ved halvanden Miil Øster fra Byen lod Erke-Bisp Olaff Engelbretsøn bygge det Slot Steenvigsholm, paa en liden omflødt Holm, fra hvilken der er giort en lang Broe eller Brygge ind paa Landet, hvilket Slot har stedse siden været holden ved lige indtil den Svenske Krig, da det efter Kongens Befaling blev ødelagt.

Ikke langt Vesten fra Steenvigsholm ligger den Øe, Tutterøe (insula tuta) paa hvilken har i fordum Tiid staaet et skiønt Kloster, saasom den forfaldne Muur noksom giver tilkiende, og staaer der endnu en skiøn Æble-Have, som Munkene der har ladet plante: Paa samme Øe ere overmaade mange Harer.

Udi dette Kloster har ongefær for halvfierdesindstive Aar siden været en Munk, som blev kaldet hellig Broder Staffen, hvilken i sin Tiid spaaede meget om Religionens Forandring, om Dom-Kirkens Afbrændelse og Undergang, om Klosternes og Munkenes Ødeleggelse, Capitlers og Kanikers Forstyrrelse, om deres Communs og Sacristies Afskaffelse, om Steenvigholms Slots Opbyggelse og andet saadant, som siden er gaaen for sig. Om hvilket en Bonde i Jæmteland, ved Navn Halvard Vise, ogsaa haver spaaet og talet meget paa samme Tiid. Samme Broder Staffen kunde ikke taale, at nogen doblede; men hvor han kom, og saae nogen spille med Kort eller Tærninger, faldt han i Graad, og dersom han saae Leylighed dertil, tog han Tærninger og Kort fra dem, og kastede dem paa Ilden.

Hen ved to Mile Østen fra Byen ligger den Gaard Stiklestad, ved hvilken St. Olaf blev slagen, og den Lade, hvori hans Liig først blev baaret, siges at staae der endnu heel og holden.

Inderst i Fiorden udi Skoubens Gield, sex Mile Øster fra Byen, holdes hvert Aar i Faste et stort Marked, som kaldes Leffangers Marked, til hvilket de Svenske og Jæmterne komme med adskillige Vahre.

En fierding Vey Nord fra Byen, paa en liden omflodt Holm, har det skionne Kloster, Holms Kloster staaet. Fra samme Holm er der hen ved halvanden Miil til Soes over Fiorden til det Nordre Land. Hen ved tre Mile til Soes Nordvest til Nessen ud fra Trondhiem paa den Nordre Side af Fiorden, ligger Stadsbygden, hvor den skionne Gaard og Herre-Sæde, Stadsrein haver staaet, hvilken Beard Guttormsson, Kong Ingis og Hertug Skulis Fader, samt hans Forfædre for ham boede paa, og hvoraf Hertug Skule stiftede det skionne Kloster Reinskloster, og lagde meget Gods til samme, hvilket nu altsammen er en Forlæning.

Tre Mile mod Sydost fra Trondhiems Bye, ligger den store Soe, Sale-Soe eller Saleboesoe, af hvilken den store Elv, Nid, udflyder, og er samme Soe to Mile lang mod Sydost. Ved den overste Ende ligger Qvernobierg, af hvilket der bliver huggen de beste Qværner, som nogensteds findes her i Riget, og føres vidt her op i Landet.

Paa en Oe, sex Mile Ost-Nordost ind fra Trondhiem, ligger den Gaard Egge, paa hvilken Kalv Arneson boede, som var Anfører for at slaae St. Olaf ihiel.

Dersom

Dersom noget herudi skulle mangle i Henseende til Coursen eller Milenes Tall, da reiser det sig deraf, at jeg ikke selv har været der; men skrevet efter andres Beretning.

XXI. Capitel.

Guledals Læn, Dovre-Field, Rudfield, Stiordals Læn, Sparreboe Læn, Jæmteland rc.

Guledalen ligger Sønden og Sydost fra Trondhiems Bye, og strækker sig op under Dovre-Fieldet. Igiennem samme løber en stor Aae, som kaldes Guleaae, hvilken løber i Saltfiord en Miil Vesten for Trondhiem. Udi denne Dal tildrog sig en forunderlig Hændelse Anno Christi 1344. at den Aae Gaul blev i nogle Dage borte, og løb i Jorden. Strax derefter blev der saa stort Skridaløb (det er Jord og store Stykker af Bierge skred ud) at det opfyldte den gandske Dal, og tilstoppede den Aae, Gaul, hvoraf Dalen har sit Navn, saa at Vandet voxte op; og gik over mange Gaarde, saa at der druknede meget Folk og Qvæg. Siden brød Vandet ud med saa stor Force, at det drev for sig baade Jord, Steen og Grus, og giorde stor Skade paa Gaarde, som blev bortdrevne, og ligeledes paa Mennesker og Qvæg, som druknede. Ved denne Vand-Flod blev aatte og fyrretive, deels Bønder- deels Herre-Gaarde ødelagde, tillige med nogle Kirker. Af Mennesker druknede hen ved to hundrede og halvtrediesindstive baade Bønder med deres Hustruer, Børn og Tieneste-Folk, saavel som ogsaa Giæstebuds-Folk, der vare komne til dem: Thi det skedte paa Korsmesse-Aften om Høsten. Og man holder for, at der omkom lige saa stort et Antall af Fremmede, Reisende og Fattige. Og man fandt ikke mange igien af de Døde, og gandske faa bleve reddede og slap derfra med Livet, efterdi Vandet og Jorden slugede all Ting i sig, saavel Huse, som Folk. Og der blev i lang Tiid efter saa stort og blødt et Morads, at ingen kunde komme der igiennem: Men nu er der Sand, Grunde og Aur (det er Grus.)

Om Dovre-Field.

Oven eller Sønden for disse Læne, Orkedal og Guledal, ligger det Midtlandske Field, Dovre-Field, som er det høyeste og største Field her i

Landet,

Landet, og med sine Grene strækker sig det gandske Land igiennem, og kaldes saaledes af den Bonde-Gaard Doffra, som ligger ved den Sondre Side paa Fieldet, oven for Guldbrands Dalen, som tilforn er meldt. Over dette Field drager man fra Trondhiem til Oslo baade Vinter og Sommer, og der er ikke over firesindstive Norske Mile imellem, som er:

Fra Trondhiem til Meelhus i Guledal 2 Mile.
Derfra til Grinnesogn 2 Mile.
Fra Grinnesogn til Stouresogn 1 Miil, alt mod Ost-Sydost.
Fra Stoure til Sogndal 2 Mile.
Derfra til Renneboe 3 Mile.
Siden over til Opdals Skov 5 Mile.
Dernæst igiennem Opdal 1 Miil.
Derfra op til Dovre-Field 2 Mile.

Der kommer man til den store Aae, Drifven eller Drifaaen, som kommer ned af Fieldet, og løber igiennem Opdal, og siden ned i Trondhiems Fiorden, hvilken Elv eller Aae man kommer ni gange over, forend man kommer overst paa Fieldet, hvilket er 12 Mile over paa dette Sted, som er:

Forst til Drive-Stuen 3 Mile.
Siden til Hiardkind 3 Mile.
Derfra til Fogstuven 3 Mile.
Derfra til Doure 3 Mile.
Og siden en halv Miil ned i Guldbrandsdalen.

All denne Cours er i mine Tanker ret Syd-Sydost paa. Undertiden er det ikke sikkert at drage herover om Vaaren eller Hosten, fordi den Aae, Drifven, over hvilken man ni gange maa passere, voxer op af Snee-Vand, og Broerne over den, som ere lagde imellem hoye Klipper, kand ikke vel heftes imellem de skarpe og steile Klipper; men henge, en Deel, opbundne, saa at der dybt under samme ere forfærdelige Fosser og Vandfald, som gior denne Reise meget farlig. Men om Vinteren drager mestendeels Herre-Folk og Hof-Folk den Vey, fordi, i hvor meget Snee der end falder paa de hoye Fielde, saa blæser den dog strax sammen, og bliver saa haard, at Heste og Folk kand gaae derpaa, og Bonde-Folk løbe derover paa Skier og Tryer. Paa samme Field ere disse tre Stuver. 1. Drive-Stuven. 2. Hiardkind og 3. Fogstuven til den Ende bygte, at reisende Folk kand der have Natte-Herberg og Huse-Lye. Og haver Konger og Erke-Bisper her i Riget fordum tillagt dem, som boer næst under Fieldet, Koer og Land-Skyld, at de

skulle

skulle holde samme Stuer ved lige. Hos Hiardkind, som staaer midt paa Fieldet, boer nu en Mand, som haver nogle Køer, der ere ham tillagde til hans Underholding, paa det han skal holde Stuven ved lige, vise Folk Vey over Fieldet om Vinteren, og altiid holde Heste-Fodder og tørt Brænde i Beredskab: Thi der ere Kiedler og Gryder med andre saadanne Redskaber i Stuven. Og i de andre Stuver er Fyhrtøy og Brænde, saa at man imod den haarde Kuld kand blive forsynet med Varme, naar man maa blive derover om Natten, og ikke kand vinde over Fieldet. Hvor langt der er fra Dovre igiennem Guldbrandsdalen og Hedemarken til Oslo, findes tilforn i den Østre Deels Beskrivelse.

Om Rudfield, Skaris og Sulefield.

Østen for Guledal er det store Field, Rudfield, som skiærer Nord af Dovrefield, og strækker sig hen til Sverrig, og siden Nord omkring Jæmteland, dernæst imellem Findmarken og Sverrig lige Nord til Havet, og haver paa adskillige Steder adskillige Navne; thi imellem Trondelaven og Herdal kaldes det Rudfield. Imellem Norge og Sverrig Skaarsfield, og imellem Trondelaven og Jæmteland heder det Sulefield, og ellers med et Navn Kiølen imellem Norge og Sverrig indtil Enden af Landet.

XXII. Capitel.

Herdal, Stiordal, Verdal &c.

Over dette Rudfield drager man Øster i Herdal, hvilket er to Kirke-Sogne, Sveg og Hede, og fiorten Mile imellem hver Kirke, men ligger nu under Guledals Læn. Denne Dal eller Bygdelaug er først bleven bebygt af følgende Aarsag: Herjulver Hornbriotter, som var Kong Halfdan Svartes, Kong Harald Haarfagers Faders Mærkismand, (det er Banner-Mester, eller Fændrik) kom i Kongens Ugunst, saa han maatte rømme Landet, og flygtede til Kongen i Sverrig, hvilken han længe tiente, og var meget afholden af ham. Tilsidst lokkede han en fornemme Mands Daatter i Sverrig, og rømte med hende til den store Udørken imellem Sverrig og Norge, hvor han slog sin Boe-Pæl, og sendte undertiden sine Tienere til Sverrig, undertiden til Trondelaven at kiøbe, hvad de behøvede:

Hvorudover dette Bygdelaug blev af ham kaldet Herjulf-Dal, som nu ved en Forkortelse kaldes Herdal. Sønden for Herdal ligger Østerdal, saa at der er store Fielde og lange Skove imellem.

Naar man vil drage fra Trondhiem til Herdal, drager man først til Stoure-Sogn fem Mile; Dernæst igiennem de Sogne, Aalen og Holtaalen tre Mile, og siden over Rudfield fire og tive Mile til Herdal.

Stiordals Læn.

Østen for Trondhiem ved Fiorden ligger Stiordals Læn, udi hvilket ere de tre Præstegield, Stiordal, Frosten og Salebo, hvor det store ferske Vand ligger, som kaldes Salebo-Søe, af hvilken Trondhiems Aae, Nid, udflyder.

Verdals Læn og Skouven.

Østen for Stiordal inderst ved Botnen paa Trondhiems Fiorden ligger Verdals Læn og Skonna-Fylke, eller Skouvens Læn.

Inder-Øe-Læn.

Paa en halv Miil nær inderst i Trondhiems Fiorden, paa den Nordre Side, løber en Fiord deraf i Nordost, og siden i Øster, hen ved halvfierde Mile. Næst derved ligger Inderøe-Læn, Norden for Verdal.

Inderst i samme Fiord ligger det Sted, som kaldes Steinkiær (Steenkar) der havde Hagen Jarl den rige, (det er den mægtige,) begyndt at lade bygge en Kiøbstad, hvilken han kaldte Steinkiær, og opholdt sig der, af Frygt for Kong Harald Graafeld og hans Brødre. Men Kong Olaf Tryggesøn lod siden fundere og bygge Nidaros, som før er meldt. Men da Kong Olaf Tryggesøn blev slagen under Venden, lod Hagen Jarls Sønner, Erik og Svend, Kiøbstaden, Steinkiær, opbygge igien, og ødelagde Nidaros, baade for den Kierlighed de havde til deres Fader, og det Had og Afskye de havde til Kong Olaf Tryggesøn. Men efter deres Tiid lod Kong Olaf Haraldsøn, den Hellige, atter flytte Kiøbstaden til Nidaros, hvor den siden har været, og er ved Forkortelse kaldet Nidros, men kaldes nu omstunder Trondhiem, ligesom den gandske Egn i gamle Tider blev kaldet.

Sparrebo-Læn.

Ligger Norden for Fiorden, og strækker sig Nord mod Numedals Læn.

Der er tilforn meldet om de aatte Læne, som i Trondelaven ligger rundt omkring Fiorden, hvilken Fiord begynder inderst ved Havet, mellem den Havn Kragevaag paa den Søndre, og Valders Sund paa den Nordre Side, hen ved en Miil til Søes imellem begge, og hen ved to Mile til Søes inden fore bliver samme Fiord smal imellem Agdenæs indtil Trondhiem og det Nordre Land, saa at der er ikke uden en liden halv Miil til Søes over.

Fra Agdenæs til Trondhiem ere fire Mile, og derfra til Verdal sex Mile, men fra Trondhiem og inderst i Bedstad-Fiorden ere ni Mile mod Nordost. Og haver Trondheim (eller Trondhiem) sit Navn af den Mand, som der først har bygt og boet, eller været Anførere for dem, som først har slaget deres Boe-Pæl sammesteds, hvilken har været kaldet Trond (eller paa gammel Norsk, Trand) paa Dansk, Troen eller Truet, Tronderus.

Fra Trondhiem inderst i Fiorden mod Øst-Nordost til Verdal ere sex Mile; siden ere der to Mile fra Fiorden og Øster til den Gaard, Strin, som ligger under Fieldet. Og der begyndes Sule-Field, som er tolv Mile over, Øster til den Gaard, Duen, som ligger forrest i Jæmteland, hvilket Field saaledes kaldes af den Gaard, Sull, som ligger to Mile paa Fieldet. Sammesteds løber den store Elv, Sul-Aae, ned, og kommer siden i Fiorden.

Jæmteland.

Dette Læn, Jæmteland, som ligger næsten midt imellem Norge og Helsingeland i Sverrig, haver sit Navn af den, som først begyndte at bebygge samme, nemlig Kietæl Jamte, Greve Amunds Søn, af Sparrebo i Trondhiem, som flygtede af Landet for Kong Øisten den Ildraade, og drog Øster over det store Field Kiolen, hvor han afhug Skove, og opryddede Jorden og øde Marker, og slog sin Boe-Pæl i den Egn, som nu kaldes Jæmteland, hvorhen mange andre duelige Mænd af Trondelaven ogsaa flygtede paa samme Tiid, for at undgaae Kong Øistens Tyrannie og Grumhed, og satte sig sammesteds ned. Thi denne Konge lagde en stor Skat paa Tronderne, og satte sin Søn Sorkuer til Konge over dem. Og en Deel Kroniker melder, at han, som en hovmodig Tyran, satte sin Hund, som hed Sør, over dem, hvilken siges at have boet paa Sørsøe, som ligger i Trondhiems Fiorden, og at være begraven udi Sørshøy der paa Øen; thi der kom Ulve blant hans Qvæg paa Øen, hvor han residerede, og da

Uuuuu 2 hans

hans Tienere hidsede ham paa Ulvene, for at forsvare Qvæget, blev han reven ihiel; hvorpaa de begrov ham, og giorde en stor Hoy over ham.

Uden Tvivl haver den Øistein Ildraade været en Konge af Sverrig, som haver undertvunget Trønderne, og saaledes tyranniseret imod dem. Jæmteland bestaaer nu af fiorten Kirke-Sogne, og er ved store øde Skove skilt fra Sverrig. Det er ellers et got Korn-Land, og der holdes meget Qvæg. Saa have de og stor Hielp af Vildt, særdeles Elsdyr og Rhinsdyr.

Længden eller Land-Strækningen ved Søe-Kanten.

Der er tilforn meldet om Fochsen-Læn. Fra Nordmor og til Kragevaag fem Mile.

Derfra strækker samme Læn sig Nord til Buklesünd sex Mile, og imellem den Havn Kragevaag og de Havne der Norden fore, hvilket er hen ved to Mile til Søes Vester fra Agdenæs ud imod Havet (det er Fiorden, meere, end tre Mile over, og kaldes der Glandvig) men den store Vig eller Fiord imellem Norge og Rusland kaldes Gandvig, af Gandfinnerne, som boe derved. Og en halv Miil Nord fra Kragevaag ligger den Øe Foxen (som i fordum Tiid blev kaldet Folsken) hvoraf dette Læn har sit Navn, som er to Mile omkring, og ligger allene Fogde-Gaarden derpaa.

Fra Fochsen til Valderssund een Miil til Søes: Derfra til Storsund to Mile til Søes. Siden til Buklesund to Mile til Søes.

XXIII. Capitel.

Om Nordland.

Den gandske Deel af dette Land, som ligger Norden for Fochsen-Læn, kaldes i Særdeleshed Nordland, og indbefatter disse efterskrevne Læne:

1. Nummedalen.
2. Helieland.
3. Saltøen.
4. Senien.
5. Trumsen.
6. Lofoden og Vesteraalen med Røst og Værøe.
7. Langenæs.
8. Andenæs.
9. Finmarken.

Og

Og alt hvad der af vore Folk er beboet, bestaaer af brødet Land; det er store og smaa Øer, med utallige Holmer, Næs og Odder, Vige og Fiorder: Men inderst ved Fiordene og oppe i Landet boe Finnerne, lige Norden fra Nummedals Læn og indtil Enden af Landet.

De Øer og Holmer, Næs og Odder, Viger og Fiorde, Havne og Skibsleier, som ere i dette Rige, Sønden og Østen for Stavanger, indtil Marstrand, og siden Øster til Enden af Landet i de Svenske Skiær, kunde nogenledes tælles og beskrives, dog med utroelig Umage og paa lang Tiid. Men Norden for Stavanger, særdeles i Nord-Landene, indtil Enden af Landet, er det ugiorligt, om end een vilde anvende sin heele Leve-Tiid derpaa.

1. Nummedals Læn.

Ved den Havn Buklesund begynder Nummedals Læn, og strækker sig langt op i Landet, og ved Soe-Kanten lige Nord til Helgelands Flæs, hen ved tolv Mile til Soes.

Strax Norden for Buklesund er det Hav eller store Fiord, Folden eller Folde-Fiorden, som er sex Mile over til den Øe, Allegaard, som ligger Norden udi samme Fiord.

Og siden er der tre Mile til Søes til Stromshoved.

Inden for dette Hav, Folden, ligger Nummedals Fiord, i hvilken den Aae, Nums eller Naums, udfalder, som løber ned igiennem Nummedalen.

Fra Stromshoved til Lokkenæs, Nordost paa den store Øe, Lokken, er to Mile til Soes: Og siden en halv Miil til Søes til det lille Skiær, Helgelands Flæs, hvor Helgeland begynder. Inden for disse Øer og oppe i Landet og Dalene, strækker dette Læn, Nummedalen, sig vidt og bredt ud.

Vesten for Stromshoved ligger den store Øe, Vicht, og er ikke uden et lidet Sund imellem, hvilken strækker sig ud i Havet, hen ved tre Mile i Længden. Paa samme Øe boer meget Folk, og der har tilforn været mange Raa-Dyr, Hiorte og Hinder, hvilke nu har taget meget af, ligesom paa andre Steder.

2. Helieland eller Helgeland.

Dette Læn blev i fordum Tiid kaldet Haalegaland eller Haloialand, og Indbyggerne Haaloiar, og begyndtes samme ved Soe-Kanten hos Helgelands Flæs, og strækker sig vidt ind i Fiordene og ved Soe-Kanten, lige Nord til Fugl-Øen, hen ved tive Mile til Søes, som er:

Fra Helgelands Flæs til Sandvær een Miil.

Siden til Torve een Miil, hvilket er Fogde-Gaarden, derved ligger den høye Klippe Torff-Hatten, giennem hvilken er et stort Hull, som man kand see igiennem, naar man er paa Søen. Oven fore er en heel høy Klippe, og et andet Sted er et andet Hull neden i Klippen, som man kand gaae igiennem.

Derfra til Skielven fire Mile til Søes.

Siden til Alstehouvig een og en tredie Deel Miil til Søes.

Strax derved ligger den Præste-Gaard Alstehouff.

Derfra til Kaarholm en halv Miil til Søes: Derfra til den Klippe og Havn, Hangebiorn to Mile til Søes.

Siden til Mangvorholm to Mile til Søes.

Derfra til Rangasund to Mile til Søes.

Til Rødøen een Miil til Søes.

Derfra til Meløen to Mile til Søes.

Siden til Stytten een Miil til Søes.

Derfra til Fugløen to Mile til Søes.

Der endes Helgeland, hvilket strækker sig vidt ind i Landet, udi store Fiorder. Inde ved Fiordene boer Finnerne, og en Deel paa Øer og Næs hos Nordmændene.

Udi dette Læn ere følgende Præstegield.

Brynøe haver fem Annexer, og ud fra Vegeøe halvtredie Mile til Søes ligger den Øe Vægøe, hvorpaa er et Kirke-Sogn.

Alstehouff haver syv Annexer, og hen ved ni hundrede (ja vel flere) Sogne-Bønder, boefaste Mænd, foruden Strandbyggere og Huusmænd, og foruden de Finner, som boer i Sognene. Dette ligger paa den Øe, Alsteen, som ere fem Mile i Omkreds. Rødøen haver fem Annexer, og eet af dem ligger fire Mile ude i den aabne Søe fra den Øe, Dunnen eller Duagen, paa den Øe Træn, og kaldes Sande-Kirke.

En halv Miil til Søes fra Rødøen ligger den Gaard Tioten med sine Øer (som fordum blev kaldet Tiotten) der boede Haarek af Tiotta, udi Kong Olaf Haraldsøns, den Helliges Tiid, som var af Harald Haarfagers Familie (nu omstunder boer der tolv Bønder paa samme) og denne Haarek af Tiotta var Anførere for Bonde-Armeen tillige med Kalf Arneson paa Egge og Torebund i Birkøe, da St. Oluf blev slagen.

Dunøe

Dun-Øe eller Don-Øe.

Den Havn og Field, Hangebiornen ligger inde paa Dunøen, og en halv Miil Sønden der fore paa samme Øe er den Klippe, Dunnebiorn, og en Havn derhos paa den Nordvestlige Ende. Paa samme Øe halvanden Miil fra Dunnebiornen staaer Dunnenæs Kirke, eller Donønæs Kirke.

Og denne Øe er det første Sted, hvor man om Sommeren, udi Sol-Veyrs Tiid, kand see den klare Sol baade Nat og Dag oven for Jorden, hvoraf man kand mærke, at denne Øe haver Ledingens (Nord-Stiernens) Høyde, hen ved ni og tredieſindstive Grader, og den Deel, som er Norden for, ligger under den kolde Part af Himmelens Cirkel, som kaldes paa Latin: Zona frigida. Og jo længere man siden kommer Nord, jo høyere kand Solen sees oven for Jorden (supra horizontem) om Midnats Tiid: Dog er den rød, og ikke saa klar skinnende om Natten, som om Dagen, formedelst den Taage og Fugtighed, som om Natten opstiger af Jorden.

3. Salt-Øens Læn.

Ved Fugl-Øen begynder Saltøens Læn, som man almindelig kalder Salten, udi hvilket ere disse Præstegield: 1. Gilleskaal. 2. Salt-Øen. 3. Stegen. Og 4. Løbing. Og ere med deres Annexer atten store Mile til Søes langt ved Søe-Kanten, som er:

Fra Fugløen til Løbenbratta fire Mile til Søes. Derfra til Stegen, som er Laugmandens Gaard, sex Mile til Søes.

Derfra til Sandtoft sex Mile til Søes.

Dette Læn strækker sig ogsaa langt ind i Landet, med lange Fiorder, som løbe fiorten eller sexten Mile ind i Landet.

4. Seniens Læn.

Norden for Saltøens Læn ligger Senien, og strækker sig Nord til Trumsen-Læn. Udi dette Læn, Trumsen, saaes intet, efterdi Kornet ikke kand modnes for Kulds skyld.

5. Trumsen Læn.

Udi Trumsen-Læn ere tvende Præstegield. 1. Trondenæs, som ligger Sydligst i dette Læn, og 2. Trumsen, som ligger Nordost, og er det Nordligste

ligste Præstegield her i Riget, hvor Gaarde og Enge falder: Thi Norden fore udi Finmarken boer vore Folk paa Øer og Holmer udi Fiskevær, som ere bare Klipper, uden nogen Ager og Eng til, og holder en Præst udi hver anden eller tredie Fiskevær; og haver smaa Træ-Kirker.

Trumsen-Læn begynder ved Sandtoft, og strækker sig Nord til Loppen, foran i Finmarken, hen ved sexten eller atten Mile til Soes. Udi dette Læn er Trondenæs Præstegield, og Hoved-Kirken staaer paa Trondenæs, længst Nordvest i Trumsen og holdes for den skionneste Steen-Kirke, som findes i hele Norge paa Landsbygden.

Dette Præstegield haver Bispen i Trondhjem til sin Underholding, og holder syv eller aatte Capellaner udi det eene Gield, og maa efter gammel vedtagen Skik residere og holde Huus paa Trondenæs hvert tredie Aar, paa det han kand have Tilsyn med Religionen og Guds Tieneste udi den Nordre Part af hans Stift.

I dette Læn ligger den skionne Gaard og Øe, Birkoe, som i fordum Tiid blev kaldet Bierkoi, paa hvilken Tore Hund boede, som var af Kong Harald Haarfagers Familie, og var Anforer for Bonde-Armeen tillige med Kalf Arneson og Haarek i Tiotten, da St. Olaf blev slagen, hvorom tilforn er meldt.

Dette Læn strækker sig Nord til den Øe, Loppen, som er det første Fiskevær i Finmarken, og skal i Særdeleshed blive beskreven herefter ved Finmarken, naar Øerne under Nordlands Siden ere beskrevne.

XXIV. Capitel.

Nordlands Øer.

6. Røst og Værøe.

Hen ved tolv Mile til Soes, ret Vester i Havet, fra Stytten eller Fugl-Øen, som er den Sydligste Ende paa Salten, ligger den Øe, Røst, som er hen ved fire Mile i Omkreds, og er et Kirke-Sogn med de smaa Øer, som ligger der omkring.

Derfra mod Nord-Nordost fire Mile til Soes ligger den Øe, Værøe, som fordum var et Sogn, og ligger nu til den Kirke paa Lofoden, og er omgefær af samme Størrelse, som Røst, dog saa at Landet paa denne Øe er

høyere,

høyere, og begge disse Øer ligger til Lofodens Præstegield, og er der vanskelig Landgang paa disse tvende Øer, saa at Folk der ofte ere blevne druknede, baade med Jagter og Baader, naar de have fisket under samme.

Moskøe og Moskøes Strøm.

En Miil til Søes, Nord-Nordost fra Værøe ligger den Øe, Moskøe, hvorpaa ingen Folk boer, men mange hundrede Faar findes der, som Folk paa Lofoden sætte derud.

En halv Miil til Søes Nord fra denne Øe ligger det Næs, Moskøe Næs paa Lofoden, imellem hvilket Næs og Moskøen den forfærdelige Strøm, Moske-Strøm falder, som ligner et Hav-Svælg: Thi naar der er Flod, og Vandet voxer, da løber det stridigt ind imod Landet, imellem bemeldte Moskøe og Moskenæs, og naar Vandet falder, da løber det stridigt ud igien imod Havet paa samme Sted, med saa stærk en Brusen, som den forfærdeligste Fos eller Vand-Fald imellem Klipperne kand giøre, og det saavel i stille Veyr, som udi Storm, saa at man i stille Veyr kand høre den Brusen nogle Mile til Søes langt derfra. Og Vortices (Strømkringleen, eller Hvirveler) ere saa hule og store, at, om noget Skib kommer deri, da maa det, i hvor stort det end kand være, synke ned og aldeles gaae under;

Og endskiønt der imellem begge Lande er et svælgende Dyb, saa bliver dog, hvad der kommer i, ved Strømmen neddragen til Bonden, og der paa de skarpe Klipper, som ere paa Grunden, slagen i Stykker, saa at, naar et Skib kommer deri og gaaer under, kommer det op igien i smaa Stykker, naar Vandet stilles. Og er denne Strøm aldrig stille, uden saa ofte Vandet er i høyeste Flod, eller naar der er laveste Vand, og stille Veyr; thi da er her ingen Strøm, dog ikke længere, end hen ved fierde Parten af en Time, indtil det vender sig igien.

Herudover tør man ikke udi Storm, eller naar det er stridigst, komme det nær paa en Miil til Søes, enten med Skibe, Jagter eller Baade. Og bliver der ofte Folk borte med Baade, som ikke tager sig vare, forend Strømmen haver fattet dem, og draget dem ned i Grunden.

Saaledes gaaer det endogsaa den store og stærke Hval, at, naar han kommer for Strømmen, og fornemmer, at han ikke kand undgaae, men at Strømmen bliver ham for stærk, saa at han maa under, og at det hielper ham intet at stride imod Strømmen, brøler og skraaler han saa høyt, at

Jorden synes at ryste og skælve derved, og uden Tvivl bliver han paa Grunden stødt og slagen til døde.

Ligeledes naar Fyrre-Træer og Gran-Træer med Løv og Grene paa driver deri, bliver Barken derpaa og Bullen ligesom den var farvet, og seer ud, som den var laaden, saa forstødt bliver den af Stenene.

Hvorudover mange have adskillige Meninger om samme Moske-Strøm; Thi nogle holde for, at der er et Hav-Svælg, saa at Vandet skulle løbe igiennem nogle Huller ned igiennem Jorden, og siden igiennem et andet Hull løbe op af Jorden igien, og atter til en vis Tiid løbe der ned igien, og siden op igien.

Eller og, at der under Jorden i de store Huler maa være en stedsevarende Svovel-Ild, ligesom der er i Jorden udi Island og andre Steder, og at samme undertiden bryder ud, saa at samme Ild i en Hast saaledes drager Vandet ned til sig, og føder og vederqvæger sig dermed, og siden med samme Force og Hastighed skyder Vandet op fra sig igien.

Men jeg holder for, at der ere ujævne og skarpe Klipper paa Grunden, ligesom der og er her paa Landet, hvilket foraarsager saadan Bulder og Uroelighed i Strømmen, naar Vandet falder ind eller ud, fornemmelig, siden denne Strøm læmper sig efter Ebbe og Flod, det er Flod og Fiære, eller høyt og lavt Vand udi hver siette Time.

7. Lofoden og Vestraalen.

Lofoden er med Vestraalen, samt med Røst og Værøe et Læn tilsammen, og er Lofoden ni Mile lang, fra Moskenæs til Vaage mod Nordvest, og nogle Mile breed.

Udi samme er et skiønt Præstegield, og det beste Fiskerie, som nogensteds falder i Nordland. Der groer og meget Græs paa Landet, saa høyt, at det staaer under Bugen paa Qvæget, og tillige saa got, at Bukke, Vædre og Faar bliver der federe, end paa noget andet Sted her i Landet, og man kand af een Vædder faae tolv Bismer-Pund Tælg (det er, hen ved fire og tive Skaal-Pund). Der ere og meget store og høye Fielde paa samme Øer, og tillige saa mange Biørne, at der ikke ere saa mange i noget Læn udi Norge, hvilke giøre stor Skade ikke alleeneste paa Qvæg, men endog paa Fisk og Tran: Thi den river Fiskene ned af deres Fiske-Hialde, naar der ikke er Folk hos, hvilke den æder, og sønderslider.

Og

Og undertiden moder Biornen selsomme og underlige Hendelser formedelst dens Noverie: Thi det er passeret, at en Biorn engang vilde svømme over til Moskøe, til de mange Faar han saae paa samme Øe; men, da han kom paa Fiorden, blev han grebet af Strømmen, saa at han maatte ned i den, med stort Skraal og Brølen, hvilket Folk, som stod paa Landet, kunde baade see og høre. Undertiden driver han og ud for Strømmen til Havet, og bliver slagen af dem, som der ligger med deres Baade for at fiske.

Det skal og være passeret paa Lofoden, at, da en Mand havde opskibet en Tønde Miød af sit Skib, som tillige med andet Gods blev om Natten liggende ved Stranden, kom en Biorn til, og slog eller gnavede Spondset op (thi der siges at den har stor Lyst til Miød) og drak sig saa drukken af Miøden, at han blev liggende ved Tønden, hvor han blev dræbt om Morgenen, da Bønderne kom til Stranden.

Den giør ogsaa Folk ofte Skade paa Tran, i det den slaaer Tønden i Stykker, og drikker af Trannen. Og hvor de har Fiske-Lever staaende i Tønder, som skal beredes til Tran, drikker den Trannen af, som staaer oven paa, og spilder Leveren.

Det hendte sig engang, at en nye Baad stod under en Fiske-Hialt, paa hvilken da en Biorn sprang op, for at tage Fisk ned, styrtede Baaden om med ham, hvorover han blev saa vred, at han slog Baaden i smaa Stykker.

Da en ung Biorn engang havde grebet fat paa en Hest, satte den sig efter sin Sædvane skrævs over Hesten med sine Bag-Been, og med de andre to Labber eller Fødder omfavnede den Hestens Hals, og begyndte at gnave hans Man, for at sue Blod deraf. Men, saasom han ikke var stærk nok til at fælde Hesten strax, og Hesten tog til at løbe med ham igiennem en tyk Skov, og søgte til Gaarden, da, saasom denne unge Rytter vilde hindre ham derfra, greb han med sin ene Frem-Lab om en Green, og vilde holde imod, men fattede saa haardt om Grenen, at Kløverne blev siddende omkring den: Hvorudover Hesten kom hiem til Gaarden med ham. Da Bonden hørte denne Bulder, kom han ud, og dræbte Biornen. Dette har jeg fundet for got at antegne om Biørne, siden her falder saa stor en Mængde paa denne Øe, at de gaaer sammen i store Flokke, og opholde sig paa de høye Fielde, hvor ingen kand komme til dem. Og det er at forundre, hvorledes de først ere komne paa denne Øe, efterdi den ligger saa langt fra Landet.

Fra Moskoenæs, Sydligst paa Lofoden, til Ballestad ere tre Mile til Soes. Derfra til Hennesvær tre Mile til Soes.

Der løber to smaa Strømme eller Sunde igiennem Lofoden, som er: 1. Fangstrøm, og 2. Gimsestrøm. Og den Øe Gimsøe ligger imellem Lofoden og Vestraalen.

Norden og Vesten paa Lofoden, saavel som mange andre Steder paa Udøer og Holmer, ligger mange Pladser øde og ubeboede, hvor der baade kunde være Bønder-Gaarde, samt Fiske-Leier eller Fiskevær paa, dersom de kunde lande der med deres Baade, siden der er brat og høyt Land, med steile Klipper ved Strand-Bredden, hvor de skulle opdrage deres Baade paa. Og somme Steder gaaer der smale Sund ind imellem Klipperne, saa at, naar Vinden blæser af Havet, da bliver Gielven (det er Søen og Bølgerne) saa store, at man ikke kand komme paa Landet, ey heller ind i de smale Sund, siden Søen bryder saa heftig deri, at de undertiden maa holde længe med deres Baade der uden fore, indtil Søen bliver saa stille, at de kand komme derind, og mange bliver derover borte, ey heller kand de gaae til samme Pladser, formedelst de store Fielde, som ligger der omkring. Om Fiskeriet under Lofoden skal herefter meldes.

Vesteraalen eller Vestraalen.

Hen ved tre Mile til Soes Nordvest fra Lofoden ligger Vestraalen, og skyder med den Nordre Ende allerlængst udi Nordvest blant alle disse Øer, og er et Cannike-Gield, dog et Læn med Lofoden. Paa denne Øe ligger Fogde-Gaarden, paa hvilken kand holdes tredieſindstive Køer aarlig, foruden andet Qvæg; thi her groer baade meget og got Græs, ligesom paa Lofoden, som der ogsaa ere skiønne Korn-Marker paa disse Øer.

8. Langenæs og Andenæs.

Norden for Vestraalen, dog ind imod Landet igien, ret Nordvest ud fra Trondenæs paa Trumsen, hen ved tre Mile til Soes ud fra Landet, ligger den Øe, Langenæs, og Nordvest derfra den Øe, Andenæs, af hvilke hver er et Fogderie, tillige med de Øer, der ligger under. Paa disse Øer falder meget Korn og Græs, samt Qvæg og Fiskerie. Norden for denne Øe kand man ikke pløye eller saae; thi Kornet kand for Kulds skyld ikke modnes eller faae Kierne, siden Kulden paakommer strax efter St. Hans Tiid om Sommeren.

Vaardøen og Vaardhuus.

Paa denne Øe er det Slot, Vaardhus, opbygt, endskiønt jeg ikke har læst, i hvilken Konges Tiid det først er bleven bygt, og ligger samme Øe hen ved syv Mile til Søes udi Nord fra det faste Land. I Sydost fra samme Øe, ved den Holm, Lyngistuven, endes dette Rige, som der meldes i Beskrivelsen over Norges Landemærke. Denne Øe ligger langt Nordost og Vesten fra Andenæs.

Disse ere de største Øer, men de andre ere utallige, som ligger langs ved Landet og i Fiordene, af hvilke nogle ere saa store, at der boer Folk paa, og nogle smaa; thi Øer, Holmer og Skiærer ere utallige under Norges Side.

XXV. Capitel.

Om Nordlands, og disse ommeldte Læns Beskaffenhed udi Almindelighed, samt Nordlands Fiskerie.

Udi Nummedals, Helielands og Saltens Læne have de gode Korn-Marker, samt store Bonder-Gaarde, saa at der undertiden til en Gaard kand saaes hen ved fyrretive Tønder Korn: Dog saaes der ikke meget Rug, uden nogle Steder paa Helieland. Ligeledes falder der og gode Korn-Jorder paa Lofoden: Men Norden derfore paa de andre Øer og i Trumsen falder aldeles intet, ey heller udi Finmarken, formedelst den store Kuld.

Men ved Søe-Kanten og Søe-Siden, falder særdeles god Græs-Bund, hvor der er Jord, saa at Græsset groer i Overflodighed baade paa Øer, Holmer og det faste Land, og naaer op til Knæerne om Sommeren, særdeles paa Lofoden og Vestraalen, hvor det er endnu høyere, og tillige meget got, saa at Qvæget trives særdeles vel baade af Græs og Høe.

Og paa en Deel Steder ere store Gaarde, saa at de kand holde meget Qvæg derpaa, og saae mere, end hundrede Tønder Korn dertil, saasom Tiotten, hvorpaa boer tolv Bønder, og kunde vel de Holmer, som ligger derunder beboes af sex til aatte Bønder, og svares aarlig deraf i Land-Skyld til Kongen aatte Vaager tør Fisk eller Berg-Fisk. Ligesom der og er en Gaard paa Nordmør, ved Navn Huusestad, hvorpaa boer tolv Bønder. Item Birkøe (Biarkøe) i Trumsen er og saadan en Gaard, skiønt der intet

 saaes,

saaes, men kand holdes meget Qvæg paa samme. Og paa hver af saadanne Gaarde har i fordum Tiid boet en Mand.

Men de, som enten have smaa eller ingen Gaarde, og dog holder Koer og andet Qvæg, samler Græs til deres Qvæg om Sommeren paa Holmer og Øer, hvorved ingen tager nogen Skade, og naar de trænger, banker de Fiske-Been, Fiske-Hoveder, samt tør Fisk, og blander det med et Slags Tang, som groer der i Stranden, med hvilket de føder deres Qvæg.

Og siden denne Egn er meget riig paa Folk, baade af indfødde og fremmede, saa at de ikke alle kand faae Jorder at dyrke, og Gaarder at boe paa, men maa boe udi Fiskevær paa Holmer, Klipper og Udøer, ja siden der desuden blant de beboede Steder falder mange smaa Jorder, saa at Kornet ikke kand forslaae til dem alle, og de desforuden behøver mange andre Ting: Saa nærer de sig med Fiskerie, saa at de, som boer paa Nordøen, og udi Fiskevær i Finmarken og Nordland, saavel som ogsaa de, der boer i Trondelaven og i alle andre Læne, Norden for Bergen, holde selv Skibe og Jagter, paa hvilke de hvert Aar fare til Bergen med Fisk, og henter der Meel og Malt, Miød og Øll, særdeles Lybsk- og Rostokker-Øll, med Sølv, Penge, Kaaber, Klæder, Lærret, Humle og Salt med hvad andet de behøver, saa at der fortæres meget meere Tydsk Meel, og drikkes meget meere Miød og Tydsk Øll aarlig Norden for Bergen her i Riget, og særdeles i Nordland, end andre Steder over det hele Rige (og er det dem ikke en liden Skade og Fordervelse, at de ere hengivne til saa umaadelig en Drukkenskab, og ikke holder sig maadelig og sparsommelig) og man kand i Nordland faae Miød og Lybsk Øll til kiøbs om Vinteren, ja paa de Tider, naar man neppe kand faae det i Bergen eller Oslo.

Om Nordlands Fiskerie.

Siden denne Egn i Landet ikke allesteds er saa Korn-riig, at Indbyggerne deraf kand underholdes, og det dog har behaget GUds Forsyn, at den skulle bebygges og beboes af Christne Mennesker; saa haver han ogsaa overflødig og rigelig forsynet denne Ort med sin Velsignelse af Havet, at de derved rigelig kand blive ernæret: thi foruden dette, at de hele Aaret igiennem kand have Fisk nok daglig Dags til deres Underholdning inde iblant Skiærene, hvor de boer ved, saa mager GUD det og ved sin Forsyn, at adskillige Slags Fisk, men i Særdeleshed Torsk, Langer og Helleflynder nogle gange om Aaret gaaer ind under Landet, i saa stor en Mængde, at det er

at

at forundre; hvilket og skeer under Island og Grønland, samt paa Grændserne imellem Norge og Rusland.

Og vil jeg her anføre noget om deres Fiskerie udi Helieland og Saltens Læn; hvoraf man nogenledes kand slutte, hvorledes det har sig med Fiskeriet udi de andre Læne.

Strax efter Juul ved St. Povels Tiid giøre Helielænderne sig færdige med deres Jagter og Fiske-Baade, og seyle Nord til Lofoden tive eller tredive Mile til Søes; men det Fiskerie under Røst og Nærøe have de nu om Vinteren overgivet, formedelst de farlige Grunde, der ere ved Landet, hvor mange ofte ere druknede. Naar de ere komne derhen, og de har opreist og opsat deres Stænger og Sparrer til Fiske-Hialde, i hvilke de ophænge deres Fisk under aaben Himmel; saa roer de ud fire Mand paa hver Baad hen ved en halv Miil til Søes Vester fra Landet, hvor de udi got Veyr, og naar der er Mængde af Fisk, kand paa en Dag drage deres Baade tre gange fulde i Land, og hver gang føre hen ved nogle hundrede store Fiske i Land: Thi Torsk, Langer og Helleflynder, staaer saa tykt i Vandet, at de undertiden neppe kand faae Krogen lidt ned i Vandet, førend den bider paa, og ofte kroger de uden paa Fisken, naar de drage Snøren hastig til sig, og saaledes drager den ind, og det kaldes Fiske-Berg, hvor Fiskene ere saa tykt forsamlede. Naar Fisken er opdragen i Baaden, da, medens Snøren løber ned til Bonds igien, vrier Fiskeren Hovedet af den fangne Fisk, og kaster det for i Baaden; dernæst stikker han et Hull igiennem Rumpen, hvori Fisken bliver ophængt, siden skiær han den op, og udtager Indvoldene, og kand de da ey heller giemme Leveren for Foringens skyld. Der maa ingen under høy Straf kaste Fiske-Hoveder ud, at Fiskene ikke deraf skal forsluge og forsprænge sig, og saaledes ingen komme til Gavn. Dog tillader de hinanden i Nødsfald at trække en stor Hob Hoveder paa et stærkt Baand, og saaledes at nedsænke dem sammenbundne; thi saa kand Fiskene ingen Skade have deraf. De hænge deres Fiske op at tørres over lange Træer, to og tre sammenbundne udi deres Fiske-Hialde, saaledes at hver sætter Mærke paa sine Fiske.

Naar Fiskeriet er overstaaet sidst i Martio, seyle de hiem igien, og lader nogle blive tilbage at tage vare paa deres Fiske, indtil de ere tørrede, da de henter dem. Og ere de Fiske meest beqvemme til at tørre, som fanges om Vaaren, formedelst den kolde Luft og Vind, som da blæser; Derfore tørrer de Vaar-Fisk mestendeels runde uden dem, som ere meget store, hvilke de flekker: Ligeledes flekker de all Sommer-Fisk, førend de tørrer dem.

De

De Fiske-Hoveder, som de fører hiem med sig, tørrer de, siden banker de dem i Stykker, og giver deres Qvæg at æde blant Tang og Hoe, tillige med Fiske-Been og Finder af Fisken.

Den store Helle-Fisk skiærer de i lange og smale Strimler paa hver Side, hvilke de tørrer og kalder dem Rechling: Men Beenene og Finderne tillige med det fede, der sidder ved dem, lader de blive sammen, og kalder det Raff, naar det er tørt, hvilket holdes for det nydeligste Slags Fisk. Men, fordi Helleflynderne ere store og fede, og vanskelige at tørre om Sommeren (thi under Andenæs fanges de saa store, at een Fisk kand fylde halvtredie Tonde, naar den bliver huggen i Stykker, og nedsaltet) og de, for at spare Salt og Tønder, ikke legge sig efter at salte nogen Fisk, slipper de undertiden den store Helle-Fiske af Krogen, og lader dem gaae. Dog bliver de straffede paa Penge, naar det bliver aabenbaret. Anden Slags Fisk skiøtter de ikke meget om, uden til deres daglige Føde.

Om Vinteren, for Juul, naar Natten er længst, ligger de ude med deres Baade, dog under Landet, eller paa dybe Fiorde, efter den Fisk, Haaskierding, hvilken de nu kalde Haakierling (dog urigtig) og de ligger undertiden to Dage og Nætter ude efter een Fisk, efterdi den helst bider paa Krogen om Natten, da den seer allerbest. Og skal Agnet, det er Maden paa Krogen, være af en rodden Sæl-Hund; thi der siges, at den kand lugte en rodden Sæl, meere end paa ti Miles Distance til Søes: Saa maa de og have en Jern-Lænke, to Alne lang paa Krogen, efterdi den har skarpe Tænder, og bider Snoren af, dersom de ikke har Lænke deri.

Dette Slags Fisk fanger de, formedelst den overflodige Lever der er i samme; thi de kand udi een af de største Fiske faae tre Læster Lever, hvoraf de kand kaage to Læster Tran. De fange ogsaa denne Fisk udi dybe Fiorder paa Isen, om Vinteren, igiennem store Huller, som de hugger derpaa.

Denne Fisk er ikke stærk, og haver Been, saa bløde, som Bruske; hvorfore den og lader sig drage med en liden Krog, indtil de faaer Hovedet oven for Vandet, da de hugger det i Stykker med deres Redskaber.

Naar den om Sommeren kommer paa deres Fiske-Kroge, tager de Leveren deraf, og siden syer Bugen sammen igien, og blæser den fuld af Vær med en Pibe, at den ikke skal synke ned og raadne, og saaledes bortjage andre Fiske.

De kaager og meget Tran af Torske-Lever, og anden Fiske-Lever, hvilken de og forvare til samme Brug.

De

De fanger ogsaa en stor Fisk, som kaldes Brugde, eller Haabrand, eller Huamær, hvilken ogsaa har megen Lever i sig, og, fordi den er en stærk Fisk, fanges den ikke gierne paa Krog; men den løber oven i Vandet lige efter Baaden i Kiøl-Vandet, og det saa nær, at de binder deres Fiske-Kniv paa en Roer-Stage, og dermed stikker den i Øynene: Hvorpaa den løber lige frem ad den Vey, hvor den er vendt, ligesom den var bister, og dersom den vender til Landet eller Holmer, da løber den paa Landet, og bliver der fangen.

Om Sommeren drage de ogsaa ud fra Helieland at fiske paa Grundene uden for Lofoden. Og ligeledes har det sig med andre hele Nordland og Finmarken igiennem, hvilke, lige saavel som Helielænderne, roe ud at fiske baade Vinter og Sommer: og det

Nogle under disse Øer, om hvilke der allerede er meldt, nogle ved andre Øer, som ligger langs med Landet, og ere næsten utallige, enhver til det Sted, som er dem meest beleylig, hvor de da øver deres Fiskerie.

Inde under Landet imellem Skiærene og Holmerne paa Vige og smaa Fiorde have de deres daglige Fiskerie hele Aaret igiennem. Der ligger ofte deres Børn og unge Drenge med smaa Baade, og drage smaa Torsk, Langer, Brusiner, smaa Hellefiske (som kaldes Hveide eller Qveide paa Norsk) Kolier og Hvillinger, samt Graasei (hvilke falder der saa store, som Torsk, og i stor Overflødighed om Sommeren, men om Vinteren opholde de sig paa Dybet ude fra Landet) item Lyr eller Lyse, Søe-Kok eller Knude, Ouner (som er en skiøn Fisk) og mange andre Slags Fiske: hvilke de deels bruge til deres daglige Føde og Underholding, deels tørre og sælge dem.

Der fanges og under Landet, hvor der er dybt, store Torsk, som kaldes Lub, af hvilke fire eller fem kand udgiøre en Tønde saltet Fisk. Der fanges og meget store Rokker, hvilke de ikke spise; men sælge dem til de Svenske, naar de komme der ned over Fieldet.

De kand og staae paa Klipperne, og trække Seigumme eller Blaastak samt andre smaa Fiske. Og inde ved Landet iblant Tangen falder Tangspreling (en Fisk, ligesom en Aal) Østers, Hummer og Krabber. Det falder og et Slags Fisk, som kaldes Syll, hvilke Sviin i stor Mængde opgraver af Sandet, hvoraf de nærer og opholder i sig. Samme Fisk er blankere, end Sølv, staaer i Sanden, som en liden Sild, og har en liden hvas Takke paa Ryggen; men bruges meest til Agn (det er Mad) paa Fiske-Kroge.

Der falder og Aal baade i salt og ferskt Vand; hvilket Slags Fisk ingen Normand spiser, siden han holder den for Ormens Broder. Der er ey heller Mangel paa Makreel og Makreelstorier, og udi Fiorder falder den skionne Laxestorie, samt Oreder og Bleger. Udi ferske Vande og Elver falder Lax, hvilke dog ikke bliver meget agtet eller eftersogt, item Giedder og Roer.

Men i Særdeleshed have de store Fordeele af Sæle og Rosmer, og endnu meest af Hvalen, naar de fanger samme, eller den selv driver dod i Land, formedelst den overmaade megen Tran de kand faae af samme.

Men de har tillige en stor Frygt og Fare for Trold-Hvale og Soe-Orme, hvilke ogsaa tage mange bort. Og om alt dette skal videre meldes i den Tractat om Fiske.

Om Fiske-Grunde under Nordlands Side.

Ligesom Landet i dette Rige er ujævnt med Klipper, Bierge og Dale; saa er og Grunden i Havet her under Landet ujævn, saa at her sommesteds er et svælgende og urandsageligt Dyb, og sommesteds ere der hoye Klipper og Fielde under Vandet, paa hvilke ere tredive, fyrretive eller trediesindstive Favne dybt, og derover. Saa længe som nu Fisken for Kulds eller andre Aarsagers skyld holder sig uden for Landet i det store Dyb, kand man ikke faae den (uden hvad Fisk der holder sig inde i Fiordene og imellem Skiærene, Vinteren over.) Men naar Fiskene efter Aarets Tiid, ved GUDS gode Forsyn giver sig op af Dybet, og op paa samme Grunde, haver de ikke der saa god Fode, som paa det hule Dyb: Hvorfore de desbedre bider paa Agn og Kroge.

Fiskene gaaer meftendeels ved Grunden; hvorfore man ikke med Snorer kand fiske dem, med mindre man kand rekke til Grunden. Hvis derfore Fiskene skal drages, da er det fornoden, at de forst kommer op af Dybet paa Grundene: Hvorudover de og have Meed og Mærke paa Landet, hvor samme Grunde ere i Havet, af hvilke nogle ere langt fra Landet; som i den Tractat om Fiske videre skal blive meldet.

XXVI. Capitel.

Hvad Dyr der ere i Nordland, Skove, Item, Sygdomme, x.

Der ere ogsaa alle Slags Dyr i Nordland, saavel, som andre Steder her i Riget, baade tamme Dyr eller Qvæg, saa og vilde Dyr, baade skadelige og nyttige.

Her falder de beste Heste, man finder i hele Norge; thi de ere baade store og stærke.

Oxne og Koer holdes her i større Mængde, end man kand forestille sig. Ligeledes falder der og Gedder og Bukke, Faar og Vædre, Sviin, Hunde og Katte; men Rotter ere de frie for, saasom samme ikke kand leve der.

Der er og stor Mængde af Sæl-Hunde ved Søe-Siden og til Fields. Udi Skovene falder der Els-Dyr, Hiorter, Hinder og Harer, og Rhins-Dyr i stor Mængde.

Saa er der ogsaa alle Slags sorte Biørne, og undertiden (dog sielden) ere der komne hvide Biørne til Landet, drivende paa Isen fra Grønland, hvilke have giort stor Skade paa Folk, førend de har faaet dem dræbt: Hvilket ogsaa ofte er skeet i Island.

Der falder ogsaa Felefrodser (paa Norsk Jerft eller Erft) og Ulve meere, end nok, samt alle Slags Gouber eller Los, baade Ulfs-Gouber, Ræve-Gouber og Katte-Gouber, som ere de beste. Ligeledes og Ræve, baade sorte, røde og hvide, af hvilke de sorte ere meget skionne.

Der falder ogsaa Ottere og Bævere i Fiordene og ferske Vande. Og det beste Slags Maar fanges der i Skovene. Ligeledes Eggerner og Hermeliner, eller Roise-Katte eller Ur-Katte, som ogsaa Grevinger, eller Svinsaxe, om hvilke herefter videre skal meldes; men ingen forgiftige Dyr, saasom Orme, Tudser, Padder, eller saadanne Eiderstenkte (forgiftige Dyr) findes nogensteds Norden for Helieland. Om det kommer af Grunden, Græsset eller den kolde Luft, veed jeg ikke.

Der falder og allevegne i Nordland og Finmarken et ont Slags Myg, som overgaaer andre Myg i Størrelse, og saavel med deres Lyd, som med deres heftige Brodde incommoderer Folk meget om Sommeren, særdeles om

Natten, naar de skulle sove. Men andre Slags Fluer falder ikke her i saa stor Mængde, som paa andre Steder i Norge. Og, endskiønt der ikke findes Rotter i Nordland, ey heller, saafremt de bliver indførte med Skibe, kand leve længere, end en Vinter over; eftersom de strax creperer, saa snart Grøden kommer i Jorden (hvilket ogsaa skeer mange andre Steder her ved Søekanten, og i sær paa alle Øer.) Saa ere der dog mangfoldige Vand-Rotter, særdeles paa de ubeboede Øer og Holmer, som ligger ude i Havet, paa hvilke de opskiæret Jorden, ligesom den var pløyet, og opæder alle Græs-Rødderne, og naar de har fortæret, hvad der er paa een Holm, svømmer de over Vandet til en anden, i meget store Hobe, saa at somme ere neden under Vandet, somme oven paa, men fare alle een Vey. Og man kand ikke sige, hvor mange tusende de kand være; men maa regne dem til mange tusende Maal tusende i een Hob; thi de ere, som en Høy over Vandet, og de nederste af dem, som ere under Vandet, stikker vel to Favne dybt. Hvorfore Fiskerne maae roe af Veyen for dem med deres Baade, hvor de farer frem; thi ellers vilde de løbe i Baadene, og sætte dem i Sænk, hvilket og undertiden er skeet, at de ere kommen uforvarende paa dem, saa at de neppe har kundet undkomme og værge sig mod dem.

Ligeledes er der og mange Slags Fugle i Nordland: Først Høns og Gæs, ligesom paa andre Steder. Dernæst Skov-Fugle, som ere tvende Slags: Ørne, og adskillige Slags Falke, Hvid-Falke, Gier-Falke, Gaas-Falke og Fiske-Falke eller Giuren: Videre er der Graa-Høge og Spurre-Høge.

Der ere ogsaa Høger, dog ikke længere Nord, end i Lødinge-Sogn, Nordvest i Salten. Ligeledes ere der og Berg-Ugler, eller Steen-Ugler, Horn-Ugler og Kat-Ugler, Ravne og Krager, Nat-Ravne og Horse-Gioge. Item Skader, Raager og Aliker, Urhaner og Ryber, Stære og Skov-Skader, Nøddepakker og Spetter, baade Grønspetter, Flagspetter, Gul-spetter og Sortspetter, Regnspor og Heilo, Myresniber, Drosler, Troster, Ringetroster, Søelsøeter, Lærker, Erler og Svaler, samt den Fugl, Egde, hvilken er saa stor, som en Lærke, og synger hele Natten igiennem om Sommeren. Item Troldrukker, som ere større, end Skader, og flyver silde om Natten, og søger til alt det, som er hvidt. Ligeledes Steenskvetter, Gul-spurrer og Grønspurrer, Grøntitinger og Kiødmeiser, Fugle-Konger, Aftenbakker, Steendulper &c.

Saa

Saa falder der og mange Slags Soe-Fugle: Saasom Svaner og graa Gæs i stor Overflødighed: Ligeledes Trappe-Gæs og Rad-Gæs, Ring-Gæs og Grav-Gæs, Heigrer og adskillige Slags Ænder, Lomer og Lunder, Haf-Heste og Hafskuer, Hafeller, Teister og Strand-Skader, hvilken de kalder Glib eller Tield, og er den første Sommer-Fugl, som kommer om Vaaren. Havmaager, Strandmaager, sorte Maager, og andre saadanne Slags Maager. Tærner, Hatte-Tærner og Sand-Tærner: Sandtollen eller Tendelobben, Alliker og Aale-Krager, item Langviier, hvilke undergrave Jorden, og giør deres Reder derudi, saa at det er farligt at gaae i Klipperne efter Æg, hvor de Slags Fugle ere; thi det skeer ofte, at man falder ned af Klipperne og omkommer. De Fugle, som falder paa Rost, Værøe og Moskøe, ere utallige.

Disse ovenskrevne Fugle giore Æg paa alle Øer og Holmer, af hvilke nogle ere lave og høye, uden Klipper, andre derimod ere høye, og fulde af høye Klipper. Paa de første kand man uden Fare samle Æg. Men paa de sidste skeer det ofte, at mange forstiger sig paa Klipperne, naar de søger efter Æg, saa at de falder ned, og slaaes ihiel. Naar de gaaer der op, har de en liden Kiep i Haanden, med en Fiske-Krog paa Enden, hvormed de drager Fuglene udaf Hulerne og Steen-Rever; dernæst vrier de Halsen om paa dem, og kaster dem ud for Fieldet, eller og de stikker Hovedet af Fuglene under deres Belte, og hænge Fugle rundt omkring deri, dernæst fylder de deres Barm og opkiltede Klæder med Æg, og saaledes stige ned til deres Baade for at aflæsse sig. Men nogle ere saa forvovne, at de stiger for høyt i Klipperne, saa at det lidet Jord de staaer paa, gaaer løs med dem, særdeles om den er undergraven af de Fugle, om hvilke nyelig er meldt. Eller og de seer ud for Fieldet, og formedelst dets Høyde besvimer. Eller og de kommer paa saa knap og snever en Gang ud ved Klippen, at de hverken kand komme frem, eller vende sig igien, særdeles, naar de have forlæsset sig med Æg og Fugle, og saaledes falder ned og slaaer sig ihiel.

Naar nogen saaledes falder ned, da kand de, som ligger ude paa Havet for at fiske, strax see og fornemme det deraf, at alle de Fugle, som ere paa den hele Øe eller Holm, forsamle sig i en Flok over den, som er falden, og skriger over ham, ligesom de vilde beklage sig over Menneskets ynkelige Fald og Død.

Der siges at have været en Lov her i Landet i forrige Tider, ligesom der og endnu er paa Fermøe, at, naar nogen forvovede sig paa Klipperne

 efter

efter Æg, saa at han faldt ned, da skulle een af hans Slægtinger eller beste Venner, gaae samme Vey efter ham paa Fieldet. Og, dersom han slap Skadesløs derfra, maatte man begrave den nedfaldne i Kirke-Gaarden: Men, dersom ingen vilde gaae den Vey efter ham, eller og den, som gik, faldt ned, maatte man ikke begrave nogen af dem i Kirke-Gaarden, fordi de havde forvovet sig, og deres Gods var forfalden til Kongen.

Saadanne Øer og Holmer kalder man Ægvær, og falder de beste Ægvær under Helielands Side paa de Øer, Træn og Værøe, dog saaledes, at der er meget farligt at gaae, saa at to eller tre staaer oven paa Klippen, og lader den, som søger efter Æg, gaae ned med et Toug om Livet, i den ene Bierg-Kloft efter den anden, og siden haler ham op til sig igien.

Item Helgevær uden for Salten-Fiorden, som ere slette Øer, hvorpaa der ingen Fielde falder, og altsaa ey heller ere farlige. Samme Øer ere de allerbeste Ægvær, efterdi eet Menneske kand paa en eeneste Holm samle en Tønde Æg eller mere, paa een Times Tiid eller to.

Om Skove i Nordland.

Der ere og skiønne Skove baade paa de store Øer, og inde ved alle Fiorder. Ligeledes paa det store Field, Kiølen, dog ikke andensteds, end i store Dale, eller hos ferske Søer og Elver: Thi oven paa de høyeste Fielde ligger bestandig Snee; desforuden staaer og Vinden saa haardt derpaa, at der ingen Træer kand voxe: Men hvor der falder Skove, voxer der Fyr og Gran i stor Overflødighed. Og sommesteds Alm, Asp, Birk, Elle-Træer, Ronn-Asel, Hulfner eller Hylstorn, Ibenholt, Eenebær-Træ, Hasel (dog ikke Norden for Alsten, og hvor der ikke ere Hasel-Træer, der ere ey heller Orme) Heeg, Sælie, Vietræ, Hiubetorn, Pors, Lyng.

Men disse efterskrevne Træer findes kun faa Steder, nemlig Eg, Ask, Løn, Lind, Bragved, Krosved, Piil, Hagtorn, Slaaentorn, Bøg, Vredvendel, Hyld, Orbertræer, Kielderhalstræ. Der falder ey heller Hauge-Træer, saasom Æble-Træer, Pære-Træer, Blomme-Træer og Kirsebær-Træer, hvilke Træer dog allesammen findes andre Steder her i Landet.

Om Sygdom her i Nordland.

Udi Nordland grasserer ikke mange Sygdomme, formedelst den kolde og klare Luft, der falder, og det bliver sielden angrebet af Pestilentse: Men

een

een Sygdom er meget almindelig, hvilken de kalder Skiorbug, og hvoraf mange creperer, særdeles Fremmede, som kommer der i Landet, fordi de ikke kand taale eller fordøye den Spise, som der falder, i sær den fede ferske Helleflisk, og anden feed Fisk, som meestendeels bliver der fortæret uden Salt. Samme Sygdom kommer af Mavens slette Fordøyelse, hvorimod de bruge den Urt, Angelika, som voxer der i Overflødighed, og bliver spist grøn tillige med Stilker og Rødder. Ligeledes giøre de en Grød af Moltebær, og spise den imod samme Sygdom. Der voxer ogsaa en Urt med tykke Blade, som kaldes Eriksgræs (hvilket jeg holder for at være et Slags Vildkarse, eller Cochlearia) hvilken de og bruger imod denne Sygdom, og groer den sommesteds paa Holmer i saa stor Overflødighed, at de om Sommeren henter hele Baade fulde deraf, sylter Bladene deraf ned i Tønder, og bruger dem i Steden for Kaal om Vinteren.

Der bliver altiid meget Folk borte i Nordland, baade, naar de roer langt ud i Havet at fiske, og naar de seyle til Bergen: I Særdeleshed for Stad eller Stads-Hav, naar der paakommer dem heftig Storm, saa at de kuldseyler, og bliver borte med Skib og Gods, Hustrue og Børn og alt deres Folk; (Thi de som boe langt Nord i Landet, tage deres hele Familie med, naar de seyler til Bergen) saasom det skeedte Anno 1594. at der for Stad satte paa eengang femten Nordfarer-Skibe og Jagter til, af hvilke hver havde tive, tredive eller fyrretive Mennesker inde.

Der falder og en heftig Vind under Nordlands Siden, og begynder strax Norden for Bergen, hvilken Vind de kalde Fieldkast, saa at, naar Vinden blæser fra Landet, eller haver nogen høye Klipper at falde over, kommer den med samme Fart og Force, som en Hvirvel-Vind, saa at Kiøbmands Skibe, som ligger udi Havn for Anker, blæser omkring, undertiden gaaer deres Anker-Tov løs eller slides i Stykker, saa at de driver paa Land, og kommer til Skade: Hvilken Vind de høye Klipper foraarsager. Derfore maa Nordfarer-Skibe være brede og lange, at de kand holde sig stive imod Vinden.

Men fordi de stabler Skibene fulde med den tørre Norlands Fisk til langt op paa Masten, og har ingen Dekke eller Kopbrygge, undtagen nogle Luger; som de reiser op over dem, og de desforuden føre overmaade lange Master og Takkel, samt tykke og tunge Seyl af Vadmel eller Klæde, kand de derover lettelig forlæsse eller forsprenge Skibet, naar de udi Storm og heftig Vind maae rømme For-Landet.

Mange

Mange styrte sig og selv i Ulykke formedelst deres Overmod og Forvovenhed, saavel med Baade, som Skibe, i det de ere trodsige, og urimelig dristige, at de holder det for en stor Skam, om de skulle sætte paa deres Seyl, eller i Tide kaste noget ud. Og om de kommer i et smalt Sund, vil de ikke stryge eller vige for hinanden: Hvorudover de ofte lobe hinanden i Sænk, eller bliver formedelst Storm dreven paa Landet eller Skiær, og saaledes paa begge Sider miste baade Skib og Gods, saasom det eengang skeedte udi Kilestrom, fire Mile Norden for Bergen, at der eengang paa een Times Tiid forgik syv Nordfarer-Skibe, med meget Gods, til hvilken Ulykke deres urimelige Overmod ogsaa var en stor Aarsag.

Om Præster og deres Underholdning i Nordland.

Udi dette Stift, ligesom og i Bergens Stift, ere store og rige Præstegield, meget mere, end Sønder i Landet, og Præsterne ere her rigelig forsynede med Indkomster, saa at en Præst kand have sex eller aatte hundrede Bønder i sine Sogne, som give ham aarlig Tiende, foruden Huusmænd og Strandsiddere, som og give ham sin aarlige Rettighed. Udi Allstehoug-Gield paa Helieland pleyer at være ni hundrede Bønder, og ere nu for nærværende Tiid meere, end tusende, saa at en Sogne-Præst kand allene i Offer og Offer-Told faae hen ved to eller tre hundrede Vaager tør Fisk aarlig, foruden sit Tiende-Korn og Tiende-Fisk, tillige med anden Rettighed. Men han haver og stor Uleylighed og Besværlighed med mange Capellaner at holde (af hvilke Bønderne dog lønner en Deel.) Ligeledes er han og stor Livs Fare underkast til Søes, naar han drager ud til de Kirker paa Øerne, som ligger to eller tre Mile ude i det vilde Hav (skiønt Sogne-Præsten sielden eller aldrig kommer derud, men bruger Capellanerne dertil.) Saa kand han og staae Fare med sine Fiske og Tran at skibe og forsende til Bergen at sælges (skiønt han og kand sælge dem hiemme, men ikke med saa stor Profit, som i Bergen) i det Skib og Gods ofte kand forulykkes. Men faar han beholden Reise baade frem og tilbage, kand han vinde en anseelig Summa Penge, og leve, som en Herre. Der ere og mange Præster, særdeles her i Landet, der leve, som Trælle og Betlere ꝛc. hvilket vel ved den gode Øvrigheds Hielp kunde remederes. Men Norden for Trumsen ere ikke saa store Kirke-Sogne eller Præstegield; men hver anden eller tredie, eller flere Fiskevær holde en Præst, og haver smaa Træ-Kirker, som de kalder Kors-Huse, og giver deres Præst

efter

efter vedtagen Skik og Brug, saa at han nogenledes kand slippe ud dermed til sin Underholding.

XXVII. Capitel.

Finmarken.

Norden for Trumsen begynder Finmarken, ved det Fiskevær, Loppen, hvilken Hollænderne kalde Nord-Kap, og siden bøyer Landet om i Øster og Ost-Sydost til Vaardoen, og siden op i Sydost og Syd-Sydost innod det Kareliske Hav, indtil Grændserne af Landet, og alt dette Land kaldes Finmarken, ikke fordi at alle de, som der boer, ere Finner; men fordi Soe-Finnerne boer der ved alle Fiorder, og Field-Finner eller Lappe-Finner opholder sig paa det store Field, Kiolen, som ligger der strax oven fore. Men af vore Folk boer der ingen i det Læn eller Egn af Landet, uden alleneste paa Oerne, og paa de yderste Næs, hvor de kand nære sig af Fiskerie.

Vaaroi og Vaarhuus eller Vaardhuus.

Norden for Finmarken udi Havet, hen ved syv Mile til Soes, Norden fra Landet, ligger Vaaroen, hvorpaa er et Sogn og det Slot, Vaardehuus. Og i Sydost fra samme Oe, ved den Holm, Lyngisstuen endes dette Rige, som i Beskrivelse over Norges Landemærke og Grændser meldes.

Og er dette Læn hen ved fyrretive eller halvtrediesindstive Mile lang omkring ved Soe-Kanten.

De, som der boe, have paa nogle Maaneders Tiid om Sommeren bestandig Dag, saa at de udi klart Veyr kand see Solen, saavel om Natten, som om Dagen; men derimod om Vinteren har de nogle Maaneder bestandig mørk Nat, uden hvad Lys de har af Maanen, saa at de da roe ud at fiske ved Maan-Skin, og forrette hvad andet de have ude at bestille.

I dette Læn holder de faa Koer, hvilke de foder om Vinteren med Tang og tør Fisk, som de banker og halv kaager; Saa banker de og Been af en Deel Fiske, og giver deres Koer at æde. Men om Sommeren skiærer de Græs paa de Udholmer, som ligge i Havet, naar det er saa stille Veyr, at de kand komme der i Land.

De skiftes til hvert andet Aar at seyle til Bergen, efterdi de, som seyler derhen, kand ikke komme hiem igien samme Sommer, men maa blive i Bergen,

gen, eller noget andet Læn, Norden for Bergen, Vinteren over. Og, naar de om Vaaren seyler hiem igien, seyle de andre til Bergen, som har været hiemme.

Inde ved alle Fiorder boe Finner, ligesom andensteds i Nordland: Men paa det store Field boe Lappe-Finnerne. Men i gamle Tider da Lappe-Finnerne og Soe-Finnerne havde deres egen Konge, da boede ingen Nordmand i dette Læn, men Finnerne havde den Part af Landet inde, indtil Helielands Læn, og havde deres egen besynderlige Konge, baade for Kong Harald Haarfagers Tiid, som tvang hele Norge under sig (undtagen disse Finner) og lang Tiid derefter. Saa at Kongeriget i Norge strakte sig ikke længere i Nord, end dertil, hvor nu Helieland er. Men all den anden Part Norden for, baade til Fields og ved Søe-Kanten, havde Finnerne inde, og den Finne-Konge, som regierede derover udi Harald Haarfagers Tiid, hed Motle; men nu ligger Søe-Finnerne under den Norske Krone, og Field-Finnerne ere tre Konger Skatskyldige, som herefter skal meldes.

Og er det ikke et lidet Stykke Land, som de have inde: Thi langs Østen ved Nordland ligger det store og høye Field, Kiølen, hvilket strækker sig vel hundrede Mile i Længden fra Jæmteland Nord til Finmarken, og fra Helieland tvert over Øster mod Nord-Bottenen, nordest i det Svenske Hav, ere aatte Dages Reise, hvilken man maa regne paa meere end firesindstive af vore Mile, og allerlængst ved Søe-Kanten, Nord til Finmarken og Øster om igien have Finnerne besat alle Fiorde. Men paa det store Field vanke Lappe-Finnerne, hvilket derfore kaldes Løpmark eller Vild-Finland, hvor der ere mange tusende Mennesker, som ernære sig der med Vildt, og æde intet Brød, bruger ey heller Salt, eller og gandske lidet, som i deres Beskrivelse videre skal meldes.

XXVIII. Capitel.

Om Finnerne.

Strax Norden for Nummedalen og Jæmteland boe Finnerne inderst i Fiordene, og paa det store Field Kiølen, indtil Enden af Landet. De Finner, som boe ved Fiordene, kaldes Søe-Finner; men de, som vanker paa det store Field, kaldes Lappe-Finner eller Field-Finner. Begge Slags

kaldes

kaldes ogsaa Gan=Finner, formedelst den Troldom de bruger, hvilken de kalde Gan.

Om Finnernes Troe og Religion.

Finnerne kand ikke regnes for andet, end Hedninger, efterdi de ikke rettelig vil lade sig undervise i den Christelige Troe og Lærdom: Thi, endskiønt Søe=Finnerne fører deres Børn ud til Præsterne, for at lade dem døbe (nogle, naar de ere tre eller fire Aar gamle) og somme kommer eengang om Aaret ud til Kirker, for at høre Prædiken, som ogsaa annammer Alterens Sacramente (hvilket under Pavedømmet, og end længe derefter blev givet dem uviet og uhelliget, som man meente) ja, endskiønt nogle vide, hvad Præstegield de høre til, og give deres Sogne=Præst sin aarlige Rettighed, saa beviser de dog med deres ugudelige og forskrekkelige Troldom, at saadant er ikke uden idel Hyklerie, saasom enhver lettelig skal kunde mærke af følgende Historier om dem.

Thi de have deres Afguder staaende i Skove og vilde Marke, saa at der ere mange om hver Afgud. Nogle have en stor Steen, nogle et stort Gran=Træ, og en Deel giøre sig et stort Træ=Billede, og sætte det et Sted hen i en Hule under et Field, hvilke de kalde deres Land=Guder, skriver deres Mærke paa dem, og dyrker og ofrer til dem paa Hedensk Viis, hvilket de altsammen giøre hemmelig under sig selv, ligesom Biarmelænderne ogsaa i fordum Tiid har havt deres Afgud, hvilken de kaldte Gomala, som man kand læse udi St. Olufs Historie.

Det hendte sig for faa Aar siden, at, da en Mand, som endnu lever paa Helieland, drog paa Fieldet, for at søge efter Biørne, kom han til en Heller (det er en stor Hule under en Klippe) hvor han i samme Heller fandt et stort grovt Billede, som var en Finne=Gud, og ved samme stod Finnens Gan=Æske, hvilken da han aabnede, krob den fuld af blaae Fluer, hvilke vare Finnens Gan og Troldom, som han daglig udsender. Afguden hug han i Stykker og brændte det i Steden for Brænde om Natten, men Æsken satte han til Side, hvilken han ikke mere torde røre ved, og pakkede sig med det snareste derfra om Morgenen. De ere allesammen slemme Troldfolk, hvis lige jeg ikke troer at have nogensteds været, eller endnu findes i Verden. Og deres Gan gaaer i Arv, saa at een Familie er stærkere i sin Troldoms Kunst, end en anden. Og en Deel af Lappe=Finnerne ere større Mestere deri, end Søe=Finnerne; hvorfore de og sætte deres Børn i Lære hos Lappe=

Finnerne; fordi alle og enhver behøver at oplæres i den Kunst; thi ellers bliver de fortryllet og forgiort af de andre. Og kand en Finne ikke trives, uden han hver Dag sender en Gan ud, det er, en Flue eller Trold af sin Gan-Æske eller Gan-Hiid (det er, en Skind-Pose, som han har dem udi) og naar han ikke haver Mennesker at forgiøre og sende sin Gan udi: (hvilket han ikke gior, uden han haver nogen Sag med ham) da udsender han den i Veyr og Vind, og lader den ramme Mennesker, Dyr eller Qvæg, eller hvor den kand, og undertiden sender han sin Gan i Fieldet, og sprenger store Fielde ud. Og de skyde deres Gan i Mennesker og forgior dem (som de mene) for en ringe Sags skyld, hvortil Menneskenes Vantroe giver dem Magt: Dog har de ikke Magt til at forgiore nogen, med mindre de vide hans Faders Navn.

De kand og skaffe Kundskab og Efterretning om, hvad der skeer langt borte paa andre Steder. Hvilket naar en Finne skal giore, legger han sig ned, giver sin Aande fra sig, og ligger, ligesom han var død, saa at han er sort og blaa i sit Ansigt, og saaledes ligger han en Time eller halvanden, ligesom Stedet er langt borte til, hvor han skal skaffe Efterretning fra. Og, naar han da vaagner op igien, kand han sige, hvorledes det gaaer til, og hvad visse Personer tager sig for og haver under Hænder paa det Sted, hvorfra han er ombedet at skaffe Kundskab.

Herpaa har man seet et oyensynligt Exempel i en Garpe-Stuve i Bergen hos Johan Delling, i det en Finne, som var kommen til Bergen med een, ved Navn Jakob Smaasvend, da han blev ombeden at sige dem at vide, hvad bemeldte Johan Dellings Herskab udi Tydskland tog sig for og bestilte, lavede han sig strax til, og sad og ravede, ligesom han var drukken; men i det samme sprang han hastig op, løb nogle gange omkring; hvorpaa han faldt ned, og blev der liggende for dem, ligesom han var død. Og da han omsider vaagnede op igien, indberettede han dem alt, hvad hans Herskab paa den Tiid tog sig fore. Hvilket strax blev antegnet i Stuvens Bog, og befandtes siden at være saaledes i Sandhed, som Finnen havde berettet.

Han kand og tilveyebringe og reise, hvad Vind han vil, særdeles den Vind, som har blæst, da han blev født. Og naar nogen kiøber Vind af ham, leverer han dem en Snor eller Baand med tre Knuder paa. Naar han oploser den forste Knude, faaer han maadelig Vind. Løser han den anden Knude, da faaer han saa stærk Vind, som han nogenledes kand bestyre: Men løser han den tredie Knude, da gaaer det ikke af uden Skibbrud og Forliis paa Folk.

Det

Det skeer og ofte, at de bliver u-eenige indbyrdes, og forgiøre hverandre, som det for nogle Aar siden passerede med en Finne, som var meget færdig i sin Kunst, og blev derfore kaldt Asbiorn, Gan-Konge. Thi da en anden var vred paa ham, og vilde forgiøre ham, kunde han ingen Bugt faae med ham, forend det eengang hendte sig, at samme Gan-Konge laae en Nat under en høy Klippe og sov: Hvorpaa den anden skiød sin Gan udi Klippen, og sprengte den, saa at den faldt ned over ham, og dræbte ham.

De øver og megen Ondskab med deres Troldom, saa at den ene skyder og sender sin Gan i et Menneske, og en anden bider den ud igien, og saaledes finder deres Lyst i at plage Mennesker, og bedrage dem deres Gods og Penge fra. Saadan een haver Holstein Garp været, som boede paa Helieland, og havde i sin Ungdoms Tiid været i Dannemark hos Kong Christian med nogle Rhins-Dyr. Denne blev for nogle Aar siden brændt paa Helieland, tillige med sin Kone, Skauer Karin, for deres Troldoms skyld, ved hvilken de havde forgiort mange Mennesker, og nogle havde hun hiulpet imod den Troldom, som var dem paasendt.

Det er og passeret, at de have kieppet med hinanden, hvem der kunde giøre den stærkeste Gan. Saaledes prøvede engang tvende Finner hinanden, af hvilken den ene fik en stor Steen til at flyde over et Sund; men den anden vriede Hovedet tvers paa den første, saa at Ansigtet vendte næsten bag om i Nakken, og de andre Finner kunde ikke med all deres Kunst faae det bragt paa sit forrige Sted igien, saa længe han levede, men noget fik de det dog tilbage igien, saa at det stod tvers paa ham.

Dette skriver jeg ikke med nogen Lyst om disse onde Folk, ey heller dømmer jeg noget herom, uden dette, at Satan er en Tusend-Konstner og meget kraftig i vantroe Mennesker.

Finnerne ere magre og tørre Folk, men dog meget stærkere, end andre Mennesker, som man kand mærke af deres Buer, hvilke en Norsk Mand ikke kand trække Halvparten saa langt op, som en Finne. De ere meget sorte og brune paa Kroppen, og ere ildesindede og onde Folk, ligesom de havde en Biørne-Natur.

Om Søe-Finnerne i Besynderlighed.

Søe-Finnerne boer altiid ved Fiorde, hvor der er Forraad paa Fyrre- og Gran-Skove, paa det de kand have Brænde og Tømmer til at bygge Skibe af. De boer udi smaa Huse og Hytter, af hvilke den halve Deel

staaer i Jorden: Dog har en Deel skionne Huse og Stuver. Og naar de har udhugget Skovene paa et Sted, saa drage de fra deres Huus til en anden Fiord, hvor der falder Skov. Der slaaer de deres Boepæl, og giver Kongen en liden Rettighed aarlig af samme Skove og deres Vaaninger. De bekymre sig ikke meget om at dyrke Jorden: Derfore skeer det paa nogle Steder Sønder i Norge, at, hvor Finnerne drager fra, naar de har afhugget Skovene, der drager Norske Folk til igien, og gior skionne Jorder deraf, ved at pløye og besaae dem.

De have særdeles Fordeele ved deres Skibs-Bygning, efterdi de ere gode Tommermænd, og bygger alle Nordfarer-Skibe og Jagter hiemme hos dem selv paa deres egen Bekostning, og sælger dem for en meget billig Priis, nemlig halvanden Daler for hver Alen Kiøl i et Skib, indtil tive Alne; men er Kiølen længere, da tager de tre Daler for hver Alen Kiøl, indtil tredive Alne, hvilket Skib kand føre vel hundrede Læster Gods.

De bygger og mange Baade, og hver andet Aar giver de Fogden en Baad i Tiende af deres Skibsbyggerie, saa at de gemeenlig slaaer sig mange sammen, og bygger en stor Baad paa tre eller fire Læster, hvilken de giver Fogden.

De roer ogsaa ud at fiske, ligesom andre Nordfarer, og sælge deres Fisk til Kiøbmændene, som komme derhen; thi de seyler ikke gierne til Bergen, og kommer ey heller gierne der, hvor der er mange Folk; ligesom man ey heller gierne vil have dem der. De legger sig meget efter at skyde Sæl-Hunde og Mar-Sviin, for at faae Tran deraf; thi enhver Finne skal have en halv Kande Tran at drikke til hvert Maaltiid. Og naar hans Kone laver til Barsel, drikker hun en heel Kande Tran, saasom hun derved meener at faae en særdeles Styrke. Derfore hvad Lever de faaer af Fiske, som ogsaa hvad Sæl-Hunde og Mar-Sviin de skyde, kaager de strax Tran af, medens det endnu er fersk, at de kand have den at drikke. De finder og særdeles Smag i at drikke Miød; og giver undertiden et Otter-Skind for en Kande Miød, eller gior et stort Arbeide derfore. De spiser og meget Smør, naar de kommer ud til Norske Folk, saa at man ikke maa sætte mere Smør for en Finne, end man vil unde ham at fortære: Hvilket de have tilfælles med alle andre Indbyggere af dette Land: Thi den største Deel af hvad de fortærer, skal være Smør.

Naar Finner roer ud paa Fiskerie eller Jagt, og der møder ham først en Sæl-Hund paa Vandet, troer han, at det ikke vil lykkes for ham den gang,

gang, og roer derfor tilbage igien, med mindre han kand faae skudt samme Sæl-Hund: Men kommer Sælen først bag efter Baaden, da venter han god Lykke samme Dag, af hvilken Meening alle Indfødte her i Landet ere, som bruge Soen. Og naar Finnerne seer Tielden eller Strand-Skaden, da bander og fortryller han den, saa at den sidder død paa Skiæret, fordi den forspilder deres Jagt, i det den skriger, naar den seer Folk, hvoraf Sæl-Hunde og Fugle kand vide, at der ere Folk i Nærværelsen.

Udi Fiordene i Finmarken, saavel som i hele Nordland falder store Elve ned af Fieldet, udi hvilke der gaaer overflødig Lax op, men Finnerne skiøtter ikke meget derom, uden hvad de undertiden kand faae til deres Underholdning, først om Aaret. Nogle Lax ere saa store, at de ikke vel kand fange dem. Dog siges der, at man udi Finmarken bruger et Laxe-Fiskerie paa Kongens Vegne, ved hvilket man aarlig faaer mange Læster Lax; og det kunde vel uden Tvivl ogsaa bruges andre Steder der under Landet, hvis man nøye søgte efter dem.

De holde mange tamme Rhins-Dyr, af hvilke de have Melk, Smør og Ost. Og om Høsten føre de dem ud til Nordmændene, og sælge dem, som Slagter-Nød, og kand man for halvanden Dalers Værdie bekomme et fedt Rhins-Dyr. De holder ogsaa Gedder, men ingen Faar.

Ligeledes skyde de Els-Dyr, Hiorte og Hinde, men meest Rhins-Dyr, som falde der i stor Overflødighed. Og naar en Finne vil skyde et Rhins-Dyr, da holder han sin Piil og Bue imellem et tamt Rhins-Dyrs Horn rc. og skyder saa det ene Dyr efter det andet: Thi det er et taabeligt Dyr, som ikke veed at tage sig vare for nogen Ting. Om Finnernes Biørne-Fangst og Jagt skal blive meldet udi Laplands Beskrivelse.

Ligeledes haver og Søe-Finner stor Fordeel af Skov-Fugle, særdeles Urhøns og Ryber, saavel i Henseende til Kiødet, som Fierene, ligeledes af Otter og Bævere, Losser og Maarer (og de beste Slags Maarer fanges der) item Ulve og Ræve, Egerner og Hermeliner tillige med andet Vildt, som der falder. Harer fanges der og i Overflødighed, men hverken Norske eller Finner æde Hare-Kiød.

Dette angaaende Norskes Beskrivelse til Lands og Vands er nu saa kortelig og eenfoldig afhandlet.

Om

Om nogle Lænes og Landes første Bebyggelse, som ligger, eller haver ligget under Norges Krone.

XXIX. Capitel.

Om Jæmtelands og Helsingelands første Bebyggelse.

Udi Kong Harald Haarfagers Historie meldes, at en Deel Steder udi Norge, saavel som og en Deel Øer og Lande udi Vester-Hav ere blevne bebygte og med Indbyggere besatte udi hans Tiid, og det af dem, som formedelst hans Overmagt og voldsomme Regiering flygtede her fra Landet, og at en Deel var tilforn beboet: Hvorfore jeg kortelig vil antegne, hvad jeg derom har læst: Og findes Historien om Jæmtelands første Beboelse udi Kong Hagen Edelsteins Chronica, og ligesaa i St. Olufs Chronica, lydende saaledes:

Kiettel Jamti heitmadr Son Amundar Jarls af Sparabo Tranthemi hand flydde firi Oistein, Konung Ilrada, Svia Konung Austur um Kiol, hand ruddi Marker og bygdi dar, som heiter Jamtaland, Austr Tangat flydi fiolda manna Or Trandtheimi fyri ofricki Oisteins Kungs, hand Skattgilde Trontheim, og setti dar til Konungs Son sin, er Sorkuir hett.

Sonars Son Kiettils het Torir Helsingir, er vid erkient Helsingaland, tui at hand bygdi da en da er Haraldr Harfagr ruddi ser til Rikis da stuko fioldi Manna firi hanom or Landi drencker ok Namundælir, og giorois da en Bygd vida nu Jamtaland Sumir, foro Austr til Helsingalands, og voro dar Lystskildir Svia Konung. Undir Hakon Adelsteinis Fostri Firi Vin sæld og Godhed hans hur, so Jamtar og Helsingar, som vore et kommir aff Nordmanna undir Hakon Konung, og gulde honom Skat, enda er Olaff Digri, og Olaff Svia Konung, deildu om Landa skipti da hurfr deir under Svia Konung, og do at imilli Konungana var Magsend og sætgorsa vildi, do engi deira skortta af Riki sit ꝛc.

Det er:

Kietel Jamte var Amund Jarls Søn af Sparebo Læn i Trondhiem, han flyede for Kong Øisteen den Ildraade, Sverrigs Konge (som havde indtaget Trondelaven eller Trondhiem) Øster over det Field, Kiøl, og afhug Skove, samt ryddede Marker, og bygte først paa det Sted, som nu kaldes Jamteland. Siden flyede mange andre af Trondelaven der Øster hen, for Kong Øisteens Tyrannie: Thi han lagde Skat paa Trondhiemerne, det er, de som boe i Trondhiem eller Trondelaven, og satte sin Søn Sorkuir derover.

Kietel Jamtes Søn var Tore Helsing, af ham har Helsingeland faaet sit Navn; thi han var den første, som bygte der. Og da Kong Harald Haarfager stridede sig Norges Rige til, og lagde hele Landet under sig, flygtede mange af Trondelaven og Numedal der Øster hen, og blev da Jæmteland vidt bebygt. Nogle droge ogsaa Øster til Helsingeland, og gave sig under Kongen i Sverrig, og vare ham Skatskyldige.

Men udi Kong Hagen Adelsteins Tiid gave Jamterne og Helsingerne sig under hans Rige igien for hans Venligheds og Godheds skyld, efterdi de vare komne af Norsk Slægt og Byrd, og de gave ham Skat.

Men da Kong Oluf Haraldson, den Tykke (det er, St. Oluf) trettede med Kong Oluf i Sverrig om Lande-Skifte, da faldt Jamterne og Helsingerne fra Norge igien, og gave sig under Kongen i Sverrig, og endskiønt der siden blev giort Svogerskab og Forbund imellem forbemeldte Konger, saa vilde dog ingen af dem miste noget af sit Rige.

XXX. Capitel.

Om Herdals Bygning.

Herjulf Hornbriottir, han var Merkismadr, Halfdans Konungs Svarta, fodur Haralds Konungs hins Harfagra, han bygde fyrste manna Herjufsdalen &c.

Herjulf Hornbryder var Kong Haldan Svartes (Harald Haarfagers Faders) Banermester eller Fændrik. Han kom i Kongens Ugunst af den Aarsag, at han udi Kongens Sal slog een af Kongens Mænd ihiel, med et Sølv-beslaget Horn, som hørte Kongen til (hvorfore han blev kaldet Herjulf Horn-

Hornbriotter) hvorfore han af Kongen blev giort Fredlos, og flygtede til Sverrig, hvor han i lang Tiid var vel antagen. Siden forlokkede han Kongens Syster, Ingeborg, og med hende, samt nogle af sine Tienere og meget Gods og Penge (som han havde skikket bort for i Veyen) romte til den store Udorken, som laae Sonden for Jamteland, imellem Sverrig og Norge, mellem store Skove og Klipper. Der lod han Skovene ophugge, og bygde der Huus, samt opryddede Enge, og sendte sine Tienere til Trondhiem, at kiøbe hvad de behøvede, hvilke gave sig ud for, at de vare fra Jamteland: Og saaledes holdt han det sin hele Livs Tiid: Hvorfore det Sted blev af ham kaldet Herjulfsdal. Siden blev der saa meget bygt, at der nu ere tvende Kirke-Sogne, nemlig Sveg og Hede, imellem hvilke Kirker ere fiorten Mile, og Dalen kaldes nu Herdal, og er et Fogderie, som udi Norges Beskrivelse mere udforlig er bleven meldet.

XXXI. Capitel.

Om Orkenøernes og Hialtlands Bebyggelse.

Orkenøerne, som ligge Norden under Skotland og Hialtland, hvilket ligger næsten midt imellem Norge og Orkenøerne, foregives først at være bebygt udi Harald Haarfagers Tiid: Thi samme Øelænder havde tilforn været Vikingeboel (det er, Søe-Røveres Boeliger) saa at de der have ligget udi Havne, og havt deres Tilflugt og Tilhold der om Vinteren; men om Sommeren været ude paa Røverie. Og efterdi der da vare mange Regentere, og andre duelige Mænd, som rømte af Norge, fordi de ikke vilde underkaste sig Harald Haarfager, og droge ud paa Søe-Røverie; saa havde de dog deres Tilhold paa samme Øer, og giorde ofte stor Skade i Norge. Hvorfore Kong Harald drog ud med sin gandske Skibs-Flode tillige med mange Folk, og ødelagde, samt fordrev alle Søe-Røvere af samme Øer, og besatte Landet med andet Folk, samt satte Regentere over dem. Og da disse Norske Regentere var kommen der hen at boe tillige med meget Folk, samt Qvinder og Børn, da have de indtaget bemeldte Øer, og ikke alleneste der havt deres Vinter-Leye, men endogsaa ladet bygge, pløye og saae paa samme Øer. Og da der daglig søgte flere derhen fra Norge, blev omsider alle de Øer besatte med Folk. Og endskiønt de udi lang Tiid bleve meget forurøeliget af Søe-Røvere, saa bleve de dog omsider ved deres Landsmænds Hielp saa mægtige, at de fordreve Søe-Røverne fra sig, og gave sig selv ud

paa

paa Søe-Roverie. Dog er det ogsaa troeligt, at mange af de forrige Norske Søe-Rovere begave sig til deres Landsmænd og Slægtinge til at boe paa samme Øer.

Den første Greve over Orkenøe og Hialtland var Sigurd Jarl, som for sine store Mauddoms Bedrifter blev siden kaldet Sigurd Jarl den Rige (det er, den Mægtige) samme var Østeen Glumris Søn i Norge, og en Broder af Ragnvald Møre Jarl. Thi da Kong Harald Haarfager kom Vesten til igien med sin Skibs-Flode, og havde fordrevet Søe-Roverne, og forfulgt dem Vester omkring Skotland, samt ødelagt mange af dem, og rovet paa de Skotske Øer, da havde han mistet Ragnvald Møre Jarls Søn; hvorfore han gav Ragnvald de tvende Lande, Orkenøe og Hialtland til Vennebod for hans Søn, hvilke begge Lande Ragnvald igien overdrog til sin Broder. Og da Kongen havde giort ham til Greve, blev han der i Landet: Men da han siden blev dræbt af Melbrigt Tand, som var en Skotsk Greve, og Melbrigt siden derefter døde, som der meldes udi Harald Haarfagers Historie, tog hans Søn, Guttorm, Landene efter ham. Men da Guttorm levede ikke længe derefter, ey heller efterlod sig Børn, sendte Ragnvald Møre Jarl, først sin Søn Hallad til Orkenøe, saa at han blev Greve over Landene. Men da han omsider blev kied af at boe der formedelst de mange Søe-Roveres daglige Anfald, som rovede omkring paa hele Landet, baade om Vaaren og Høsten, aflagde han det Greve-Navn, som Kong Harald havde givet ham, og drog med Skamme hiem til Norge igien, hvilket høylig mishagede hans Fader.

Derefter sendte Ragnvald Jarl sin anden Søn, Einar, til Orkenøe, som blev kaldet Torff Einar (fordi han lærte dem at brænde Torv, efterdi der ikke var meget Skov paa de Øer) samme blev en mægtig Greve der paa Landet, og levede længe. Han slog og Haldan Høibeen, Kong Haralds Søn ihiel, fordi han tilforn havde ihielslaget hans Fader, Ragnvald Møre Jarl. Og udi St. Olufs Historie findes meget antegnet om Greverne i Orknøe.

Disse ere de gamle Navne paa Ørken-Øerne.

1 Rinarsøi.
2 Sandaøi.
3 Papøi.
4 Strimsøi.
5 Eidøi.
6 Ferøi.
7 Vesterøi.
8 Egilsøi.
9 Hrosøi.
10 Grosføi.

11 Øien Helga.
12 Vigr.
13 Garecksøi.
14 Damnisøi.
15 Giolpandisøi.
16 Hinsøi.
17 Kolbeinsøi.
18 Borgarøi.
19 Grinsøi.
20 Kalfaøi.
21 Færøi.
22 Dimorøi.
23 Flarøi.
24 Ragnvaldsøi.
25 Dunøi eller Dinøi, som ligger ved Petlands Fiorden.

Paa Orkenøerne er en Bispe-Stoel eller Sæde udi Kirkevaag, og har disse efterskrevne været Biskoper paa Orkenøerne fra Christendommens første Begyndelse sammesteds, indtil den store Pest, som indfaldt Anno Christi 1350.

1 Radulff.
2 Rodserning.
3 Vilhielm.
4 Vilhielm.
5 Biarni.
6 Joffrei.
7 Herni.
8 Heinrik.
9 Peter.
10 Dolgfin.
11 Vilhielm.
12 Vilhielm.

XXXII. Capitel.

Om Færøernes Bebyggelse.

Men Færøe eller Færøerne, som ligger to Dages Seylads Vest-Nordvest fra Bergen i Norge, meget nær midt imellem Bergen og Helieland, bleve bebygte strax derefter udi samme Konges Tiid af een, ved Navn Grim Kamban (Grimer Kambau) og udi Kong Olaf Tryggesøns Tiid, bleve de Folk udi Færøe, Orkenøe og Hialtland (som nu kaldes Hættland) først Christnede ved en mærkværdig Mand, som var født der paa Landet, ved Navn Sigmund Brestesøn, om hvilken efterfølgende Beretning findes i den Norske Krønike.

Breste og Beine vare Brødre, og raadede over Færøerne, tillige med deres Paarørende, Trond udi Gautøe, udi Kong Harald Graafelds Tiid. Trond lod paa en forræderſk Maade ihielslaae begge Brødre, Breste og Beine, og tog deres Sønner, Sigmund Bresteson og Torgyld Belneson til sig at lade opfostre, hvilke han hemmelig solgte bort af Landet, som to Trælle.

Den,

Den, som havde kiøbt dem, blev af Storm og Uveyr drevet med sit Skib Øster under Norge, hvor de to Drenge løbe fra ham, og gave sig op i Landet. Der havde nogen Tiid tilforn været en ung Karl i Landet, ved Navn Torkeld, som var en særdeles god Jæger og Skytte, i det han laae ude paa Snee og Isen om Vinteren, og lurede efter Dyr at skyde, og agtede hverken Kuld eller Frost: Hvorfore han blev kaldet Torkeld Turefrost. Samme fik Lyst til en fornemme Mands Daatter, ved Navn Ingeborg, og da hendes Forældre ikke vilde give ham hende, da tog han hende ud paa øde Skove; men hendes Fader, Brødre og Slægtinge søgte hende op, og toge hende tilbage. Hvorpaa Torkeld kom anden gang til hende, og hun drog bort med ham. Men da han meget vel begreb, at han ikke kunde være sikker paa denne Side Dovrefield, for hendes Slægts skyld, drog han Nord over Fieldet, og slog sin Boepæl strax Norden under Fieldet i en stor Udørken og øde Skov, hvor ingen Folk kom frem, og hvorfra der var langt til Bye og beboede Steder. Og hans Tienere droge ned i Trondelaven med Skind og Hude af vilde Dyr, hvorfore han kiøbte, hvad han behøvede. Og han boede der i mange Aar, og havde ladet sig kalde med et andet Navn.

Da Sigmund Bresteson og Torgild Beineson havde løbet fra deres Herre, som nyelig er meldt, gave de sig op i Landet, og agtede at drage Nord i Trondelaven. Men da de kom paa Dovre-Fieldet, fore de i nogle Dage vild paa Fieldet, og kom tilsidst der ned, hvor Torkeld Turefrost boede, hvor de ogsaa gik ind. Hans Hustrue tog venlig imod dem, gav dem Mad, og bad dem bie der om Natten. Da Torkeld kom hiem af Skoven, gik hun ud mod ham og sagde, at der var kommen to deylige unge Drenge, og bad, at han ikke vilde giøre dem noget ont. Torkeld blev vred, fordi han havde forbudet hende, at laane noget Menneske Huus, eller vise nogen Veyen derfra, og sagde han: Vi bliver vist nok tilsidst fundne, og kommer til at undgielde med Livet, for denne din daarlige Godhiertighed. Dog lod han sig overtale, og tog venligen mod samme tvende Børn, beholdt dem hos sig udi nogle Aar, og holdt meget af dem. Han lærte dem at skyde, fegte og svømme, samt andre Slags Øvelser, særdeles de, som vare tienlige til Krigsbrug, og Sigmund overgik altiid sin Paarørende udi alle Ting. Da de næsten vare bleven fuldvoxne, havde han forbudet dem nogen Tiid at gaae i den Skov, som laae Norden for Gaarden. Over hvilket Forbud de forundrede sig. Een Dag da Torkeld var ude paa Skytterie, tog Sigmund en Øxe i Haanden, og gik med sin Paarørende Nord i

 Skoven,

Skoven, hvor de bleve en forfærdelig stor Biorn var, som strax kom imod dem. Torgild flyede, men Sigmund gav sig bag ved et Træ, og da Biornen kom jævnsides ved ham, hug han til Biornen med sin Oxe, og kløvede hans Hoved. Siden toge de Biornen, og støttede ham med Pæle op til Træet, og gik derpaa hiem. Strax kom deres Foster-Fader mod dem, og var da kommen med sin Bue og Skyde-Gevæhr at søge efter dem; thi han frygtede, at Biornen skulle giøre dem Skade. Da han fandt dem, blev han meget glad, og de fik ham overtalt til at vende om med dem imod Biørnen; men de sagde ham ikke, at han var død. Derpaa skiød Torkeld en Piil i Biørnen, og da Biornen ikke vilde falde, blev han underlig derover. Da han nu vilde skyde igien, begyndte Sigmund at lee, og sagde, at det ikke var Under, om han var bange for Biornen, saa længe den endnu var levende, siden han var saa meget bange for den, nu da den var død. Torkeld blev glad, og mærkte vel, hvad Mand der vilde blive af Sigmund. Hvorfore han afførdigede ham til Hagen Lade Jarl den Rige, som var Greve paa Laden i Trondhiem, og paa den Tiid regierede over hele Norge. Hvorpaa han kom i stor Gunst hos Hagen Jarl, og forskaffede Torkeld sin Foster-Fader Fred og Sikkerhed udi Landet, baade af Hagen og alle Ingeborgs Paarørende. Derefter tog han sig Torkelds Daatter, ved Navn Tore, til Hustrue. Samme var med Greverne Hagen og Erik udi Jomsvikinge-Krigen, som de Kæmper og Regentere af Julie tillige med andre Danske Herrer paaførte dem. Og Historien melder, at Sigmund Bresteson hug begge Hænderne af Boo Digre udi Haand-Ledene med et Skiermer-Slag eller Fegt-Streg, og strax stak Boo begge sine Arm-Stumper udi Baandene af hans tvende Kister, og kastede sig over Borde med dem, som i Jomsvinkinge Bardaga udførligere meldes.

Siden blev Sigmund omvendt til den Christelige Troe af Kong Oluf Tryggeson, efter hvis Befalning han og drog til Færøe, og lod Christne alle Indbyggerne paa Hialtland og Færøe, og alle dem, som endnu ikke vare Christnede paa Orkenøe: Thi Kong Oluf havde selv ladet Christne Greve Sigurd tillige med de fleste af Indbyggerne paa Orkenøe, da han drog Vesten fra Engeland til Norge. Sigmund var længe paa denne Reise, og hevnede sin Faders Død, i det han dræbte Trond i Gautøe. Og Kongen gav ham hele Færøe at regiere over. Men efter hans Død kom den igien under Trond, Gautes Søn, som og hed Trond, om hvilken der meldes i St. Olufs Historie.

Sig-

Sigmund Bresteson seylede til Trondhiem til Kong Olufs, da han havde Christnet alle de Lande, og han provede alle Slags Kunster og Øvelser med Kongen: Thi Kong Oluf Tryggeson var meget færdig i at svomme og skyde med Bue eller Haand-Skud. Han kunde og gaae uden for Skibet paa Aarerne. Han kunde hugge lige vel med begge Hænder, og kunde spille med tre Haand-Saxer paa eengang (det er, korte Spyd til at kaste med) saa at der altiid vare to oppe i Veyret. Han skiød med tvende Spyd paa eengang, og han kunde frem for nogen anden bestige Bierge. Han var munter, mild og lystig, og spillede gierne Dam, han var gavmild, dog ydmyg. Han hastede med hvad han tog sig fore, han var skiemtsom og snaksom. I Striid var han haard og skarp baade i Henseende til Styrke og Tapperhed. Naar han var vred, var han meget grum, og han piinte sine Fiender med haard Straf: Hvorudover alle hans Fiender frygtede for ham, men hans Venner elskede ham. I saadanne Egenskaber og Kunster lignede ingen Kongen nærmere, end Sigmund Bresteson.

Da han nu skulle drage fra Kongen igien, havde han en stor Guld-Ring paa Fingeren, hvilken Hagen Jarl havde foræret ham. Da nu Kongen vilde prøve ham, hvor kier han havde havt Greve Hagen, begierede han samme Ring. Men Sigmund sagde, at han ikke vilde overlade Kongen den Ring, eller skille sig ved den for Hagen Jarls skyld. Hvorudover Kongen blev vred, og spaaede ham, at den Ring skulde blive Aarsag til hans Død. Sigmund blev siden dræbt i Færøe, paa Suderøe udi Sandvig, af Torgrim Ilde og hans Sønner for samme Guldrings skyld, og var Sigurd samme Tiid træt og mødig af Svømmen; thi han havde svømmet hen ved en Miil til Søes over en Fiord.

Disse ere Navnene paa Fær-øerne, som ogsaa hvor mange Kirker der i fordum Tiid har været og endnu ere.

Suderøe eller Suderøi. Derudi var i fordum Tiid aatte Kirker, og ere endnu syv Sogne derpaa.

Store Dimin eller Dimoen. Derpaa var een Kirke. Denne Øe ligger næst Norden for Syderøi, hvorpaa boer en Bonde, som aarlig giver i Landskyld til Kongen hen ved trediesindstive Dalers Værdie. Denne Øe er høy, og man kand ikke komme derop, uden paa to Steder, og det med stor Livs Fare. Og naar Qvindfolk skal derop da maa man have Lænker eller

eller Tridser paa dem, og dermed binde dem op. Men oven paa Øen kand fødes nogle tusende Faar, og der boer han frie for Søe-Røvere.

Skouffoi er een Kirke paa.

Sandoi haver og een Hoved-Kirke, hvorunder ligger sex Kirker.

Hesten eller Hestøen. Hvorpaa er een Kirke.

Strømøen ligger meest Vestlig iblant Øerne, paa hvilken ere tvende Præstegield, og hver haver sex Kirke-Sogne. Derpaa er Tordshavnen, som er den rette Skibs Havn; thi der ere ikke andre Havne, som ere tryggere for Storm.

Paa den Øe er og Bispe-Stolen i Kirkebø, hvilket er, som en liden Flek eller Kiøbstad.

Der haver Bisp Hilarius i fordum Tiid funderet en Kirke, hvis Mure endnu staaer ufuldfærdigede, og der sees trende Biskopers Stave. Den sidste Biskop der haver resideret og boet, var Salig Herr Jens Riber, som var den første Evangeliske Bisp, der kom til Landet, og boede der i mange Aar, indtil han omsider nogle gange blev incommoderet af Franske Søe-Røvere, hvilket, saasom han var en meget gammel Mand, bevægede ham til at reise derfra til Kiøbenhavn. Hvorfra han igien blev opskikket til Stavangers Stift Anno 1556. udi Herr Jon Guttormsøns Sted, som var afsat fra sit Bispe-Embede, som udi Stavangers Beskrivelse udførligere meldes.

Siden have Provsterne forestaaet Bispens Embede der paa Øerne. Og er nu en Præpositus der paa Landet, ved Navn Herr Torloff. Skolemesteren haver et Sogn paa denne Øe, og trende Sogne paa de andre Øer.

Vaagar eller Vaagøiar. Hvorpaa ere fire Kirker.

Mykenæs haver to Kirker.

Nutsøi eller Nødøen een Kirke.

Østerøen havde i fordum Tiid ti Kirker, men haver nu syv Kirke-Sogne, og er hen ved syv Mile omkring. Paa denne Øe var Provste-Sædet, da Bisperne residerede paa Færøe.

Karlsøe haver to Kirker.

Rimøi haver een Kirke.

Bordøi een Kirke.

Midøi een Kirke.

Tvinøi een Kirke.

Fugløi een Kirke.

Der

Der ere endnu mange smaa Øer med een Gaard paa hver, saasom Gautoi Øster.

Gautoi Vester kaldes nu Godoe eller Gedoe.

Dette Register paa Færoernes Navne og Kirker er skrevet for den store Pest, som indfaldt Anno 1350. Saa kand der siden den Tiid være bygt mange Kirker, og ligeledes mange igien ødelagde; Thi der ere nu ikke saa mange Kirker i disse Lande, som der vare udi Pavedommet.

Disse Bispper have været paa Færøe fra Christendommens Begyndelse sammesteds, indtil den store Pest.

1 Gudmund.
2 Mattis.
3 Kroi.
4 Sveiit.
5 Sorkuir.
6 Peter.
7 Gautti.
8 Erland.
9 Lodin.
10 Siguar.
11 Giofvard.
12 Hanard.

Noget mere om Færøes Beskaffenhed.

Paa Færoerne falder ingen Skov: Thi paa saadanne Øer kand ingen Træer voxe, formedelst den stærke Vind, som staaer derpaa, som ogsaa den saltagtige Dug og Taage, som stiger op af Havet, og ligesom overstøver Landet. Men der falder det beste Græs, som nogensteds kand findes, og Lyng i Overflodighed, hvormed de føder deres Faar om Vinteren. Og i Steden for Brænde behielper de sig med Torv og Lyng.

Der kand ikke meget Korn saaes, dog er Jorden saa særdeles god og frugtbar, at de efter en Tønde Sæd kand høste tive Tønder Korn.

Den Urt Tormentilla voxer der i stor Overflodighed, saa at de med samme barker deres Hude og Læder, siden de ikke haver Bark af Træ, og hvad Læder dermed barkes, bliver særdeles got. En Pige eller Dreng bør at grave en halv Tønde Tormentilla om Dagen. Deres Sviin bliver ogsaa fede af samme Urt, af hvilke de dog ikke holde mange.

Der falder ingen vilde Dyr, uden Skov-Muus, men ingen Rotter; thi de kand ikke leve der: Og om de undertiden med Skibe føres der til Landet, creperer de strax derefter. Og saadanne Øer og Næs findes der ogsaa

 under

under Norges Side, ja endogsaa Steder oppe i Landet, hvor Rotter ikke kand leve.

De have skionne Heste og Koer, saa at en Bonde kand have fire og tive Koer, og nogle tusende Faar. Ja een Bonde kand vel og slagte tusende Faar om Aaret: Hvorfore der og falder meget Smør, Tælg og Skind.

Deres Faar gaaer ude baade Vinter og Sommer. Derfore klipper de dem aldrig; men om Vaaren, naar Vinter-Ulden er affalden, lader de den opsamle, hver i sin Mark.

De have Hunde, som gribe deres Faar og Lam, naar de vil slagte dem. Og Hundene veed at giøre Forskiel paa Lammene, saa at de tager Vædre-Lam eller andre Lam, ligesom dem befales.

Deres Faar staaer under høye Fielde og Klipper om Vinteren, og de skiftes til at staae yderst, saa at, naar de, som staaer yderst, begynder at fryse, begiver de sig ind i Hoben iblant de andre, og da maae andre igien staae yderst, indtil der paakommer dem Kuld og Frost, da de begiver sig ind i Flokken, ligesom andre for dem. Og samme Skik holder ogsaa Rhins-Dyr, naar de svømmer over store Vande. Hvorom videre skal handles i den Tractat om Dyr. Ligeledes forholder sig ogsaa Traner og Vild-Gæs i deres Flygten 2c. Og, naar Sneen er haard oven paa, saa at de ikke kand skrabe igiennem til Lyngen, æder de Ulden af hinanden, og døer af Hunger, dersom man ikke passer paa at give dem Høe. Og saa snart Hunger eller anden Skrøbelighed tilslaaes Faarene, søger Ravnene til dem, saa at man deraf kand vide at komme dem til Hielp.

Undertiden skeer der stor Skade paa Faar, naar de gaaer for yderlig paa den Snee, som er sammenblæst, og henger ud over Klippen, saa at de falder ned med Sneen, mange hundrede tilsammen, og creperer.

De fanger og slaaer mange Sæl-Hunde der paa Øerne, baade hvide Sæle, som man kalder Vinter-Dyr, som ogsaa andre. Og deres Hunde ere tilvante at tage Sæl-Unger. Men om Vinteren naar de gaaer omkring, hver paa sin Øe, at tage de hvide Sæl-Unger, bruger de en Pig-Stav dertil, med hvilken de slaaer dem paa Næsen, og siden slaaer Hovedet i Stykker paa dem.

Der ere og mange Slags Fugle om Sommeren, ligesom under Norges, særdeles Nordlands Side, som der giøre Æg, og legger deres Unger ud, af hvilke Indbyggerne have stor Nytte. Men det skeer og undertiden,

tiden, at, naar de gaaer udi Klipperne efter Æg, forstiger de sig, falder ned, og slaaer sig ihiel, ligesom det og undertiden skeer i Nordland. Og var der fordum lige saavel der, som her i Landet, denne Lov, at, naar nogen saaledes faldt ned af en Klippe, da, dersom nogen af hans næste Paarørende eller beste Venner vilde gaae samme Vey efter ham i Klipperne, og kunde slippe uskadt derfra, blev det regnet for en Vaade og ulykkelig Hendelse, og den, som var nedfalden, maatte da begraves i Kirke-Gaarden. Men, dersom ingen torde gaae der efter ham, da blev det regnet for en Forvovenhed, og den Døde blev lagt uden for Kirke-Gaarden, og hans Gods forfaldt til Kongen.

De bruge adskillige og forunderlige Maader at fange Fugle paa: Thi undertiden løber de i Klipperne med et Garn paa en lang Stage, med hvilken de slaaer Fuglene: Undertiden henger de nogle unge Karle ud for Klippen udi Lænker, hvilke og have Fugle-Garn paa lange Stænger udi Hænderne, og, naar Fuglene paa en vis Tiid om Dagen kommer indflyvende fra Havet imellem Klipperne, slaaer de dem med Garnene, sønderbryder Halsen paa dem, og kaster dem ned paa Vandet; hvorpaa de bliver opfiskede af nogle, som ligger neden for, i en Baad. Og de have stor Fordeel ved Fiære og Duun af samme Fugle, hvilke de aarlig sælger.

Der fanges ogsaa mange Graa-Gæs eller Vild-Gæs om Sommeren, fordi Vild-Gæs ikke kand flyve, naar de om Sommeren fælder Fiære, ey heller kand de dukke under Vandet, som andre Hav-Fugle. Paa denne Maade kand en Bonde faae vel halvtrediesindstive eller hundrede Vild-Gæs paa eengang.

Saa mange Fugle som de paa een Dag fanger, steger de strax alle paa eengang. Dernæst tørrer de dem i Vinden; thi paa denne Maade kand de forvare dem, saa længe de vil, og bruge dem til at spise, naar dem lyster.

Blant mange Slags Fugle er der i Særdeleshed to Slags. Det ene kaldes Lyer eller Lye, og er overmaade feed. Det andet Slags kaldes Skrab, og haver haardt og tørt Kiød, hvilket de tørrer, og bruger i Steden for Brød; fordi den meenige Mand der i Landet ikke spiser Brød, men Skierping (det er tørt Kiød og tør Fisk) i Steden for Brød; men det bliver altsammen tørret i Vinden.

Ørne, Falke eller Høge kommer der ikke til Landet, uden et Slags Fugle, som de kalde Tiufven, og er næsten af samme Art, som Fiske-Falken. Der ere sorte Ravne hele Sommeren igiennem; men brogede Ravne kom-

mer der til Slagte-Tiden om Høsten, og flyve siden bort med de andre, fordi alle Fugle flyve derfra om Vinteren, uden Maagen allene, som bliver der baade Vinter og Sommer.

Der falder og adskillige Hav-Fisk under Landet, ligesom under Norge. Dog findes der ingen Trold-Hvale, men Roer-Hvale og smaa Hvale, atten eller tive Alne lange, bliver undertiden inddrevne af Hval-Hunde, naar de løbe i Stim eller paa Leg. Og naar de komme ind i Vigerne, saa forfølger Indbyggerne dem med Baade og Skud, og jager dem ind paa Landet; thi hvor een eller to Hvale løber for i Veyen, der løber alle de andre efter. Og det hender ofte, at Hvalen fører Baade og Folk et langt Stykke Vey paa Ryggen, undertiden blive nogle Baade omveltede, og undertiden drukner een, to eller flere Mænd, og de andre bliver reddede. En Deel Hvale undkommer igien, og gaaer ad Søen.

Omtrent Anno Christi 1587. bleve i det eene Aar tre hundrede smaa Hvale skudte, slagne og drevne i Land der paa Øerne, hvilket ogsaa er skeet tilforn, og skeer gemeenlig hvert siette eller syvende Aar, og det udi tykt og taaget Veyr, i det Hvalerne ikke kand see Landet, naar de kommer løbende i store Hobe sammen. Og den Taage kalder de Grindemørke (det er Taage eller Mørkeskiod som fører dem Hvalsgrinden til Land.)

(Alt hvad som er giort af Træ eller Jern udi et Tralverk, saasom en Rist (cratis) kaldes paa Norsk en Grind. Fordi nu Hvalerne løbe jevnsides hinanden i store Hobe, naar de løbe paa Leg, saa kaldes den Flok af Hvaler en Hvalsgrind, saasom i den Tractat om Fiske udførligere er meldt.)

Der ere og mange Slags Skæl-Fisk, af adskillige Farver, saasom røde, sorte og stribede, og udi nogle findes Perler. Der findes og en liden Steen, flydende ved Strandbredden, af Skikkelse, som et fladt Hierte eller Nyre, hvilken de kalder Vette-Nyre, og meener de, at den Steen kand føde en anden Steen af sig, naar den længe giemmes, saasom videre er meldt udi Norges Beskrivelse. Der gives ogsaa Ørreder og Aal; men ingen indfødte, uden allene Fremmede spiser Aal; thi de kalde den Ormens Broder.

De som boe paa Færøe, lider stor Uleylighed og Skade af Søe-Røvere, saa at en Deel af de rige Bønder maa undertiden tage deres Retirade op paa de høye Fielde tillige med Qvinder og Børn, og det fornemste af deres Gods, som de kand føre med sig; thi der kand de med Steen holde Røverne fra sig, at de ikke kand komme op til dem.

Der

Der boer paa Færøerne rige, samt forstandige og skikkelige Folk. Og de, som kommer der til Landet i deres unge Aar, bliver oftest besynderlige Mænd og Qvinder, og ere mere agtede, end Orkenøersker og Hialter. Der ere store og stærke Folk i Landet, som formener sig at være komne af Kæmpe-Slægt: Blant hvilke er en Præst, ved Navn Herr Haldan Godøi, som meener, sig at nedstamme fra Trond i Gautøe, hvilken regierede over de Øer udi Kong Oluf Tryggesøns Tiid, som tilforn meldt er.

Der ere og stærke Folk til at drikke, saa at de kand drikke Brændeviin, ligesom vi drikker Øll. De have ingen Qverne der paa Øen, undtagen nogle faa Haand-Qverner til at male Gryn paa.

En Deel meene, at disse Øer haver deres Navn af Faar, hvilket ikke er troeligt, efterdi Faar er et Dansk, og ikke et Norsk Ord; men burde da kaldes Saudøi; Siden en Sand bemærker et Faar paa gammel Norsk Maal.

Saa meener og nogle, at de kaldes saaledes af Fiedre eller Fiære, formedelst de mange Fugle-Fiedre der falder: Eller Fierøe, fordi de ligger Fiern, det er, langt borte fra Norge; men det er altsammen uvist.

XXXIII. Capitel.

Om Islands Bebyggelse.

Udi Kong Harald Haarfagers Regierings siette Aar seylede én Søe-Røver, ved Navn Madoder, fra Norge, og agtede sig til Færøerne; men han blev dreven Vester i Havet, og fandt et høyt Land, hvor han med nogle af sine Folk gik op paa et høyt Field, for at see efter Røg. Og, da han fornam, at Landet var ubeboet, siden han ingen Røg saae, seylede han tilbage igien om Høsten, og, da det sneede, førend han seylede derfra, kaldte han Landet Snio-Land eller Snee-Land.

Derefter seylede Gard Glumissøn eller Gard Svanardsøn hen at oplede bemeldte Sneeland, efter sin Moders Anviisning, som hed Franeksiun. Og han kom til Landet Østen for Horn, hvor han lagde ind i den Fiord, som siden blev kaldet Skialfvande. Der bygte han et Huus, hvilket han kaldte Husavig. Og hans Baad slap fra ham med en Mand udi, som hed Nat-

 far;

far; Hvorfore han kaldte den Fiord, i hvilken han fandt ham igien med Baaden, Natfaravig.

Gard seylede hiem igien, og, da han meget roste samme Land, blev det kaldet Garderholm. Han seylede runden omkring Landet, og fornam, at det var en omflodt Øe, og der var paa den Tiid Skov nok til Island, baade til Fields og ved Søe-Siderne af heele Landet.

Nogen Tiid derefter seylede Flokke, Herjolf, Torolf og Faxe ud, efter Kong Haralds Raad og Befaling, for at oplede samme Land. Flokke seylede til Hiætland, og laae der i Flokke-Vaag. Der druknede hans Daatter, Gierhilt udi Gierhilds Vaagen.

Flokke havde tre Ravne med sig, som et Middel til at opsøge Landet med; hvorfore han og blev kaldet Ravne-Flokke. Han seylede Nordvest eller Vester fra Hiætland udi Havet, og lod først en Ravn flyve ud, hvilken fløy høyt op i Veyret, og siden lige tilbage igien. Flokke seylede derpaa i to Dage, førend han lod den anden Ravn flyve ud, hvilken fløy høyt op i Veyret, og saae sig om, og begav sig hen mod Sønden; Hvoraf Flokke sluttede, at den søgte til Skotland. Een Dag derefter udsendte han den tredie Ravn, hvilken fløy lige frem for Forstavnen, og kom paa Island.

Faxe kom da i Land paa Island paa det Sted, som kaldes Faxøe Ois. Og var der paa den Tiid megen Jagt: Hvorudover de forsømte deres Høe-Biering, saa at alt deres Qvæg creperede om Vinteren.

Vaaren derefter lavede Flokke sig til at reise hiem, og da Veyret paa samme Tiid var koldt, gik det seent til med hans Reise. Herjolf drev fra dem med Baaden for Rokenæs; men de fandt ham igien i en Havn, hvilken deraf blev kaldet Herjolfs Havn, og de seylede om Sommeren til Norge. Flokke gik op paa et høyt Field, førend han seylede fra Sneeland, og, da han saae Iis paa alle Fiorder, kaldte han det Island.

Da de kom hiem til Kong Harald, lastede Flokke Landet. Ligeledes giorde og Herjolf; men Torolf roste Landet overmaade, og sagde til Kongen: Herre min, der dryber Smør af hverium Qviste og hverium Straae. Hvorpaa Kongen sagde: Du skal bebygge det Land, og du skal hede Torolf Smør. Herudover seylede Torolf derhen med Hustrue, Børn og Slægtinge, samt meget Folk, og bebygte Island, og Landet beholdt det Navn, som Flokke gav det, og er stedse siden kaldet Island. Da de kom paa Landet, fandt de nogle Irlændske Bøger, samt smaa Klokker og Messe-Klæder i nogle forfaldne Hytter, hvoraf man kunde mærke, at der havde været nogle for-

fordrevne Christne paa Landet, og vare der hendøde, hvilke Nordmænd kaldte Papar.

Man finder antegnet i en gammel Islandsk Chronologie, at der skulle være meldet i Engelske Kroniker, at der i fordum Tiid havde regieret en Konge over Island, ved Navn Malvnser, hvilken gav Kong Artus i Engeland Skat; men man holder for, at det er en Kierlinge-Fabel.

Udi den Norske Kronike meldes, at Island først er bleven bebygt udi Kong Harald Haarfagers Regierings siette Aar, i Pave Adriani Tiid, da Ludvig Lotherson var Keyser i Rom, Erik Emundson Konge i Sverrig, og Biorn hans Søn, Elffrader hiin Rige, Konge i Engeland, og Edvard, hans Søn, Gorm hiin Gamle, Konge i Dannemark, Kiarval Konge i Dublin paa Irland, Sigurd Jarl, hiin Rige, Greve i Orknoi, og hans Broder, Ragnvald, Greve over Sundmør og Nordmør i Norge, ongefæhr Anno Christi 872.

Den rette Aarsag, hvorfor Island paa den Tiid blev bebygt udi Kong Harald Haarfagers Tiid, som meldt er, er denne, at, da Kong Harald Haarfager afskaffede smaa Kongerne her i Landet (hvilke bleve kaldede Næsse-Konger, fordi de fleste af dem opholdt sig paa de yderste Odder og Næs her i Landet, paa det de i en Hast kunde være færdige at seyle med deres Skibe ud i Søen for at røve og plyndre, naar de vilde; hvilket var deres beste Næring, og blev paa den Tiid holdt for en lovlig Kriig) og Kong Harald giorde lykkelig Fremgang dermed, da har mange anseelige Mænd, baade af Kongelig Slægt, samt Regentere, Læns-Herrer og duelige Kæmper og Stridsmænd begivet sig her af Riget med Qvinder og Børn, Slægt og Venner, og seylet til Island, om hvilket man vel lang Tiid tilforn havde havt Kundskab, og vidst Seyladsen derhen, endskiønt det ikke tilforn var saa vidt bebygt, som det siden blev, da nogle droge derhen, fordi de paa en voldsom Maade havde sat sig imod Kong Harald, giort ham stor Skade og Afbræk, og derfore ikke ventede at komme i Gunst og Venskab hos ham igien, eftersom han var en haard og streng Herre. Nogle havde og været saa trodsige, at de ikke vilde give sig under ham, eller begiere nogen Fred og Pardon af ham. Og en Deel bleve kiede af hans strenge Regimente, og de stedsevarende Krige han førte, og derfore vigede for hans lykkelige Fremgang, samt hans store Magt og Vælde.

Ligeledes da Kong Harald Haarfagers Sønner bleve voxne, og begyndte at tyrannisere imod Regenterne og de fornemste Mænd her i Landet, og

og deels ihielslog, deels fordrev dem af Landet, vigede og mange af de anseeligste og rigeste Folk her i Landet for deres Vold og Tyrannie, og begave sig, en Deel til Island, en Deel til Orkenoi, Hetland og Færoe eller andre Steder. Det samme giorde de og, da Kong Erik Blodøxe, Harald Haarfagers Søn, paa saa ynkelig og tyrannisk en Maade lod myrde og ihielslaae sine Brødre, den ene efter den anden, og stod efter at giøre det samme imod deres Børn, Slægt og gode Venner, hvor han kunde treffe dem, hvilket indbyrdes Oprør og Mord i Landet længe vedvarede, og sielden nogen var sikker for ꝛc.

Derfore er ved saadanne Aarsager og Leyligheder det beste Folk udi Norge kommen til Island at boe, den ene Hob efter den anden, indtil Landet er bleven fuldkommen bebygt og besat med Folk.

Landet haver ogsaa været dem beleyligt nok at bebygge, lige saavel som Norge, hvorfra de vare komne; thi der haver den Tiid været Skov nok i Landet, særdeles udi alle store Dale og ved alle Fiorder.

Desforuden haver der været overflødigt Fiskerie paa alle Fiorder og Viger, ligesom og allevegne uden for Landet. Ligeledes adskillig Fangst udi Fiordene med adskillige Slags Hvale og Sæl-Hunde, samt Rosmer og Ottere, og utallig mange Slags Hav-Fugle, uden Tvivl ogsaa adskillige Slags Skov-Fugle, som nu ere lagt øde. Og endskiønt Kornet ikke kand voxe der i Landet for Kulds skyld, saa haver der dog været stor Frugtbarhed paa Græs og et besynderligt Slags grønt Lyng, som der endnu er, saa at de har kundet holde der saa meget Qvæg, som de vilde, og særdeles Heste og Faar, fordi disse tvende Slags Kreature kand best skrabe igiennem Sneen til Lyngen om Vinteren: Endskiønt de ogsaa havde mange Køer der paa Landet, som de endnu have; og blev deres Qvæg overmaade fedt, af hvilket de ogsaa havde overflødig Smør og Ost: Hvorom videre skal handles.

Og siden de havde Skov nok, saa bygte de ikke alleneste skiønne Kirker, Huse og Gaarde, men endogsaa Skibe at seyle til andre Lande med, og drive Kiøbmandskab: Hvorudover de snart blev bekiendte med Indbyggerne i andre Lande, særdeles med Engelænderne og Irlænderne. Og de har uden Tvivl først faaet deres Faar fra samme Lande, hvilke saaledes har formeeret sig der i Landet, at een Mand ofte har havt nogle hundrede Faar ꝛc.

Syv Aar derefter drog Herleif og mange andre af Norge til Island for at bebygge Landet, og siden drog hver Aar nogle her af Riget derhen, indtil Landet blev fuldkommen bebygt, og hvor de først kom paa Landet,

og sloge deres Boepæl, der gave de Landet tillige med de deri forekommende Fielde, Fiorder, Havne, Næs, Viger, Elver &c. Navn af sig; Ligeledes og der, hvor de først saae Landet, eller den Kant af Landet som de først traf paa. Og herom meldes vidtløftig i den Norske Kronike, som Bisp Isleiff til Skarcholt siges at have sammenskrevet om Islands Bebyggelse og Landnam (Lands Indtagelse) hvor enhver tog Landet ind, og gav hvert Sted, som de indtoge, bebygte og besatte, sit Navn.

Indbyggerne formerede sig i en Hast der paa Landet, og siden kom der mange duelige og tapre Mænd til Island af de Fylkers Konger, samt deres Slægt og Familie, som Kong Harald havde fordrevet af Norge, som ogsaa mange, der ikke kunde finde sig i hans strenge Regimente. Hvorfore og Islænderne berømmer sig af, at de ere komne af den beste Blomme og de ypperste Familier i Norge, og har alle Tider været et høymodigt Folk, som ikke har kundet taale Overmænd, men har stedse vildet være hinandens Ligemænd; hvorpaa de har viist kiendelige Prøver i den megen Myrden og Indebrænden, som de har brugt imod hinanden indbyrdes, saa at de ofte har ombragt mange hundrede paa eengang. Ligeledes ere der og mange duelige Mænd komne fra Island til Norge igien, som haver tient Kongerne, og har siden sat sig fast i Norge.

Beda venerabilis har i sin Historie skrevet om denne Øe, hvilken han kalder Thyle: Og de Engelske Króniker vidner, at Seyladsen til samme Land var i hans Tiid vel bekiendt. Og er det troeligt, at Søe-Røvere eller Søe-Konger og Kæmper, som førte Kriig til Søes, har undertiden der havt Havn og Tilhold, ligesom de og havde udi Hetland; men ingen torde sætte sig ned der, forend Nordmænd giorde en Begyndelse dermed, hvilket skedte hen ved hundrede og fyrretive Aar efter bemeldte Bedæ Død, som siges at være død Anno Christi 734.

Islænderne giorde sig snart bekiendte med Indbyggerne af andre Lande, særdeles med Irlænderne, hvilke siden de vare Christne (thi St. Patricius havde omvendt dem til den Christelige Troe, ongefær Anno Christi 440.) fik Islænderne derved Anledning til at faae Kundskab om den Christelige Religion. Og Irlænderne sendte en Biskop, som hed Frederik, samt en Prædikant, som hed Patrik (Patricius) til Island, at omvende dem til den Christelige Troe, nogen Tiid, forend den blev forkyndet i Norge. Men ikke

alle Islændere antoge den Christelige Religion, og mange forkastede den siden, som man kand læse udi Kong Oluf Tryggesons Historie.

Coursen til Island.

Fra Stad i Norge til Hörns, som ligger Østen paa Island er syv Dages Seylads. Fra Rokenæs Sønderst paa Island er fem Dages Seylads til Viddelob paa Irland ret Sønder paa. Fra Langanæs paa Island Nord til Svalbarden udi Havsbonden mod Norden er fire Dages Seylads.

Islændernes Afguderie.

Islænderne have i Begyndelsen havt mange Hedenske Afguder, ligesom deres Forfædre, de Norske. Og er det troeligt, at de have lagt dertil, og ikke taget fra: Thi Satan havde saa aldeles forblindet disse Nordiske Rigers Folk, at han aabenbare talede med dem, og gav dem Svar af deres Billeder: Hvorudover de arme Hedninger ofrede store Blods Offere til deres Afguder, særdeles Heste, undertiden deres egne Børn og andre Mennesker, med mange og adskillige Hedenske Skikke og Ceremonier, hvilket Offer de kaldte Blot; thi Blota bemærker at ofre saadanne Slagt-Offere, Mennesker eller Qvæg, og en Blotmadr eller Blotmand er den, som gierne ofrede saadanne blodige Offere til deres Afguder, og dermed ovede de megen Vantroe, Afguderie og Troldom.

Der berettes at have været en Mand paa Island under Hedenskabet, som aldrig vilde ofre til Træ-Guder. Da han var bleven ældgammel, og fornam, at han skulle døe, bad han sine Sønner bære sig ud, at Solen kunde skinne paa ham, og, da han saae Solen, sagde han: I siger, at Træ-Guder ere Guder, som have Magt, og jeg seer dog ingen Ting, som de har skabt eller giort, eller endnu giør, og de kand ikke røre sig selv; men den GUD, som har skabt Solen, det klare Lys, tillige med Himlens Stierner, han er en sand og mægtig GUD, paa hans Barmhiertighed vil jeg døe, og derpaa gav han Aanden op.

I fordum Tiid lagde de Heste og Hunde udi Graven med en hver Mands Liig udi Island, blottede og ofrede meget til deres Afguder, holdte deres Hof og Afguds Huus i stor Værdighed, og forsynede det med mange Prydelser, og satte sig op imod den Christelige Troe, som blev prædiket for dem, undtagen nogle af de forneniste: Thi da den Christelige Troe blev prædiket udi Island ved Frederik, Biskopen af Irland, og Patrik (hvilket skedte noget, forend den blev prædiket i Norge) have de forstandigste der i Landet ladet sig omvende fra den Hedenske Vildfarelse til den Christelige Troe, meget snarere, end det skedte her i Riget, hvortil det uden Tvivl ikke lidet har hiulpet, at de beflittede sig paa at læse og skrive, som herefter skal meldes, saa at det er at forundre, hvorledes de forblindede Hedninger, som vare saa fordybede i deres Hedenske Afguderie, og med hvilke Satan havde saa skinbarlig en Magt, som han endnu har med Finnerne her Nord i Landet, kunde saa snart lade sig omvende, endskiont de udi mange Aar havde stor Modstand af de andre, som med største Haardnakkenhed hang ved Hedenskabet. Torvald den Christen og Snide hiin Grimme havde stor U-eenighed med hinanden derom.

Det hendte sig engang, at en Christen-Mand, ved Navn Rap, drømte, at han blev befalet at nedbryde Hof (det er, Gudernes Offer-Huus), og at opbygge Kirker i Steden igien, hvilket han og med sine Medhielpere strax begyndte paa Dagen derefter. Men hans Grand-Qvinde (Naboe-Kone) Torhild, sagde, at Godona (Guderne) agtede at flye med vred Hu Nord paa Landet Aa Siglenæs, fordi vor Grande (Naboe) Torhald er bleven vidlos og affindig, og agter at nedbryde det værdige Hof. Driver derfore alt Qvæget i Huus; thi hvad der bliver ude i Nat, bliver altsammen dræbt. Og de forglemte en gammel Hest ude om Natten, hvilken blev funden død om Morgenen ꝛc.

Udi Kong Oluf Tryggesøns Tiid bleve Islænderne over hele Landet omvendte til den Christelige Troe, som udi hans Kronike meldes saaledes:

Kong Oluf Tryggesøn havde en Præst hos sig, som var født udi Sachsen, ved Navn Tangbrand. Samme var en lærd Mand, samt heftig og habil i sine Forretninger; men var derhos meget overdaadig, uroelig og oprorisk, som ogsaa en meget stærk Kæmpe, og nedlagde mange i Kredsen, naar han blev udæsket.

Denne Mand brugte begge Sverdene, som man siger, eller baade Nøgel og Sverd. Han havde tient Biskop Albertus i Bremen, af hvilken han var en Discipel, og var først udi Friisland eller Bremen kommen i Kundskab med Oluf Tryggesøn. Og da han siden formedelst et Nederlag, som han havde giort i en Kamp, blev fordreven af Sachsen, søgte han til Engeland til Oluf Tryggesøn, og fulgte ham til Norge, hvor han var hans Hof-Prædikant. Men for hans Overdaadigheds skyld vilde Kongen ikke have ham hos sig, men sendte ham til Island, at han skulle Christne Indbyggerne der i Landet. Tangbrand var udi to Aar hos Haldor paa Sido i Island, og prædikede for Folket, saa at Haldor med alle sine Folk lod sig døbe, samt nogle andre der paa Landet: Dog vare der mange flere, som satte sig derimod.

Torfvalder Vale og Vette i Liid digtede en Nid-Vise (Skand-Skrift) om Tangbrand, hvorudover han slog dem begge ihiel. Han var udi to Aar paa Island, og i samme Tiid dræbte fire Mænd.

Høsten derefter kom der mange anseelige Mænd af Island til Kong Olaf Tryggesøn, nemlig Kiartan Olufssøn (som var holdt for den deyligste og forstandigste Mand, der nogen Tiid var født paa Island) Haldor Gudmundssøn af Modrevold, Kolbein Tordsøn, Sverting Runolfssøn og mange andre med dem, hvilke alle vare endnu Hedninger og u-døbte. Der kom og nogle med, som Tangbrand havde Christnet i Island, nemlig Gizor Hvide, Kietel Biornsøn, Viking Kaaresøn, som var i Slægt med Oluf Tryggesøns Moder, og Hialte Skieggesøn, som havde Vilborg, Gizor Hvides Daatter: Gizor Hvides Fader var Kietel Biornsøn, hans Moder var Aloff Gerzis Daatter. Dennes Fader, Vikinge Kaare, var Sigurds Broder, Erik Biodeskaalds Fader, som var Kong Oluf Tryggesøns Morfader.

Kongen tog vel mod Gizor og Hialte, men de, som vare Hedninger tænkte paa, hvorledes de med det første kunde komme til at seyle derfra; thi de havde faaet at vide, at Kongen tvang Folk til at lade sig Christne og døbe: Hvorfore de gave sig ud paa Havet, men fik Modvind, og dreve ind igien under Niderholm i Trondhiems Fiorden. Der vare ogsaa flere med dem, som havde Skibe, nemlig Tore Nefiolsøn, Halfroder Skaald Ottersøn, Brand den vilde, eller hastige, og Torkleik Vaardsøn.

Da Kongen fik at vide, at der vare Islændere paa Skibene, som vare Hedninger og uchristnede, og flyede hans Fund (det er, vilde ikke komme til ham) lod han dem forbyde at seyle bort, og befoel, at de skulle legge Skibene ind til Kongens Gaard. Hvilket de ogsaa giorde, men hverken aftaklede eller lossede deres Skibe.

Paa St. Michels Dag lod Kongen synge en høytidelig Messe for sig, til hvilken Islænderne ogsaa indfandte sig, for at høre Sang og Kirke-Lyd. Da de kom til deres Skibe igien, lode de sig indbyrdes forlyde med, hvorledes de Christnes Skikke og Ceremonier befaldte dem. Kiartan Olufsson talede vel derom, men de andrede lastede det. Og da gik det saaledes, som man siger, at Kongen har mange Øren; thi det blev Kongen berettet, hvad de havde talet.

Hvorfore Kongen sendte Bud til Kiartan, som strax indfandt sig med sine Mænd, og blev vel imodtagen af Kongen. Samme Kiartan overgik andre Mænd i Størrelse og Deylighed, og kunde vel tale for sig. Efter nogen Samtale bad Kongen ham antage den Christelige Troe, og lovede ham sin Gunst og Venskab, dersom han giorde det. Kiartan efterlevede Kongens Begiering, og blev døbt Dagen derefter tillige med sin Paarørende, Bolde Torkelsøn, og alle hans Folk. Hvorpaa de bleve hos Kongen, og vare i stor Ære og Anseelse.

Paa den Tiid kom Tangbrand først igien fra Island, og indberettede, hvad han havde lidt paa den Reise, og at Islænderne havde digtet Nid-Viser om ham, som ogsaa at en Deel stod ham efter Livet, ja, at de aldrig efter Formodning kunde blive Christne.

Kongen blev derover overmaade vred og hastig, og befoel at dræbe alle de Islændere, som vare komne til ham, og ikke havde ladet sig døbe.

Kiartan, Gizor og Hialte tillige med de andre, som havde ladet sig døbe, gik til Kongen, og sagde: Herre, du gaaer vel ikke fra dine Ord; du haver sagt, at ingen har saa høylig fortørnet dig, at du jo vil tilgive ham det, dersom han vil lade sig Christne. Nu vil alle disse Hedenske Mænd og Islændere, som her ere, afstaae deres Hedenske Vildfarelse, og lade sig døbe. Dernæst vil vi hielpe til at udfinde de beste Raad, hvorledes Indbyggerne i Island kand blive omvendte til den Christelige Troe: Thi her ere mange af

de ypperste Mænds Sønner paa Island, hvis Fædre meget kand befordre denne Sag. Tangbrand har opført sig i Island, ligesom her hos eder, med Strenghed og Haardhed, hvilket de ikke vilde lide af ham. Kongen lod sig sige, og adlydte deres Raad, og alle de Islændere, som der vare, bleve døbte.

Disse forommeldte Islændere have siden hiulpet til, at den Christelige Troe jo meere og meere er bleven udbredet i Island, indtil St. Oluf Haraldsøns Tiid; da den Christelige Troe blev antagen over hele Island.

Da Kongen næste Sommer efter fik tilforladelig Efterretning, at Islænderne havde antaget den Christelige Troe, gav han de Mænd, som han havde til Gissel, Frieheð at drage bort: Dog vilde han gierne beholde Kiartan Olafssøn hos sig; thi han var en duelig Mand, og han havde ofte provet adskillige Exercitier med Kongen, saasom Svømmen, Fegten og andet saadant; hvorudover Kongen holdt meget af ham: Men han vilde endelig drage til Island igien. Kongen forærede ham da et got Sverd, som han skulde bære, og Ingeborg, Kongens Syster, forærede ham en Kniv belagt med Guld. Da Kiartan kom hiem fra Island, havde hans Paarørende, Bocci faaet hans Kiereste fra ham, ved Navn Gudrun Osvifs Daatter; hvorpaa Kiartan giftede sig med en anden. Men Osvifs Sønner fattede Had til ham, og stial først hans Sverd fra ham, siden hans Guld-beslagene Dagert, og derefter dræbte ham paa en forræderisk Maade, som Kong Oluf Tryggesøn tilforn havde spaaet ham.

Gizor Hvide og Hialte Skieggesøn vare hos Kong Oluf Tryggesøn udi hans Regierings femte Aar; Men Vaaren derefter affærdigede Kongen dem til Island med en Præst, ved Navn Tormo, og flere lærde Mænd, for at prædike og fortplante den Christelige Troe, og omvende Indbyggerne der i Landet. Da de nu kom til Landet, lode de Almuen forsamle, lod synge Messer, og prædikede GUds Ord for dem, bedende, at de efter Kongens Villie og Befalning skulle lade sig Christne; Men den meenige Mand svarede, at de ville blive ved deres gamle Lov.

Paa denne Tiid var Torgier Liosvedning den Gode (det er, Torgier af Lysevand den Fromme) Laugmand over hele Landet, og havde stor Myndighed iblant alle Indbyggerne. Samme Laugmand gav forbemeldte Gizor og Hialte halvtrediesindstive Mark Sølv, at han skulle indføre disse tre Artikler

tikler i den Islandske Lov, lade dem Tinglyse paa det almindelige Ting, kiende dem gyldige, og forlange, at de maatte blive efterlevede.

1. At alle Folkene i Landet skulle lade sig Christne og døbe.

2. At alle Hof og Skurdgudar (det er, Afguders Huus og Afguder) skulle være uhellige, det er, de skulle være ufrie, og staae enhver frit for at ruinere og nedbryde dem.

3. At hvem som blev overbeviist at blotte, det er, at offre til Afguder, skulle bøde fire Fredløse Boder derfor (hvilket udi de Tider var en stor Summa Penge efter deres gamle Lov.)

Torgier lagde sig ned udi to Dage og Nætter, og talte ikke et Ord; thi det var fordum en brugelig Maade her i Landet, at, naar nogen skulle opfinde et got Raad i nogen høyvigtig Sag, eller give en nye Lov, da skulle han ligge to eller tre Dage udi Eenrum, og speculere derpaa, indtil han fik det vel overveyet; Saasom man kand læse udi Hagen Jarls den Riges Historie.

Imidlertiid stevnede de Hedenske der i Landet til Ting sammen, og vilde fornføre Godona, det er, offre til deres Guder, efter gammel Skik, og de udnævnte tvende Mænd dertil af hver fierde Deel i Landet. Men de Christne der i Landet udvalgte ogsaa Mænd af hver fierde Deel til at forhindre de Hedenske Offere, og forfremme den Christelige Religion.

Den tredie Dag stod Torgier op, og lod kalde alle Tingmænd der paa Landet til Logbergs Ting: Hvor han med en vidtløftig, viis og alvorlig Tale fremsatte og foreholdt dem disse tre Artikler, og indførte dem udi Lands Loven. Dog maatte han bevilge dem at æde Heste-Kiød, naar de af Mangel paa Levnets Midler trængte dertil. Og samme Dag blev den Christelige Troe Logteken, det er, tagen for Lov, og skulde stedse derefter holdes paa Island, som ogsaa skeet er.

Det er troeligt, at, da Island først blev bebygt, har de ikke brugt anden Skrift, end de gamle Gotiske Bogstaver, som da bleve brugte her i Landet, og kaldtes Rune-Bogstaver (thi Runa er et Slags gammel Skrift paa gammel Maal, og at rune, er at skrive og digte) og disse findes mangesteds her i Landet udhugne i Steene. Men Islænderne lærte snart anden Skrift

af

af Engelænder og Irlænder, med hvilke de havde megen Handel og Kundskab. Og efterdi de ikke kunde øve sig i Krigs-Exercitier, eller føre Kriig mod andre Lande, saa beflittede de sig paa at skrive og digte, saa at hver Bonde der i Landet kunde læse og skrive, hvilket de lærte deres Børn efter sig, den ene Old efter den anden, hvilket endnu er brugeligt over alt i Landet, saa at, naar Laugmanden gaaer paa Tinget med sin Lov-Bog, bær ogsaa hver Laugrets Mand sin Lov-Bog med sig 2c.

Saaledes haver de i forrige Tider der i Landet sammenskrevet adskillige Bøger: Først en liden Cosmographie og derhos en Chronologie om alle Lande og Riger i Verden, samt hvilke Konger der haver regieret i de besynderligste Lande, indtil den store Pest Anno 1350. og besynderlig hvad der har tildraget sig i disse Nordiske Lande, saaledes at Dato og Aars Tall er flittig antegnet.

Den første Historie man finder, og som holdes for at være skreven af Isleiff, som var den første Biskop til Skalholt paa Island Anno Christi 1057. og døde Anno 1080. er om Harald Haarfager, hans Sønner og Efterkommere indtil Kong Magnus, St. Olufs Søn. Samme har flittig antegnet deres Navne, som indtil hans Tiid vare komne fra Norge til Island at boe, samt deres Selskab og Landnam, det er, hvor de ere først komne der paa Landet, og haver taget sig Steder at boe og bygge, og hvorledes Fiorde, Elver, Sunde, Viger, Skiær, Næs, Fielde, Klipper, Bierge, Dale, Marke, Enge, samt slette Pladser og Gaarde, og andre saadanne Steder ere blevne kaldte efter deres Navne, som først ere komne der at boe, eller ved nogen Slags Hendelse er ankommen paa de Steder og Pladser.

Dernæst den Historie, som er skreven af den Præst Are, med Tilnavn den Frode (det er, viis og vel erfaren) som døde Anno Christi 1148. (hvorom kand eftersees Fortalen til Snorre Sturlesøns Norske Kronike.)

Den tredie haver Snorre Sturlesøn sammenskrevet, som var Laugmand paa Island, og døde ongefæhr Anno Christi 1249. hvilken befindes meest fuldkommen.

De have ogsaa af det Latinske paa deres eget Sprog oversat adskillige Bøger, særdeles Kroniker, som findes endnu der i Landet, og mange saadanne Bøger ere ogsaa komne her til Landet.

Lige-

Ligeledes haver de og oversat Franske, Engelske og andre Landes Histo-rier paa deres Sprog. Og den største Deel af de gamle Pergaments Lov-Bøger, som indtil denne Tiid haver været brugelige her i Landet, ere skrevne paa Island.

En velbyrdig Norsk Mand, ved Navn Erik Brokkenhuus, som om-gefæhr Anno 1567. var Amtmand over Mandals Læn, sagde, sig i Sand-hed at have seet den hele Bibel oversat paa Islandsk, og skreven for tre hun-drede Aar siden, og det første Bogstav i hver Capitel var forgyldt.

Ligeledes findes der og i Landet mange gamle Kæmpers Historier, som ikke andensteds findes skrevne.

Islændernes Sæder, Skikke og Væsen, samt Landets Beskaffenhed.

Islænderne vare i Begyndelsen, da Landet først blev bebygt, et høy-modigt og trodsigt Folk, og agtede de Norske ringe imod sig, efterdi de fore-gave sig at være komne af de ypperste Familier i Norge; hvorfore de ey hel-ler vilde lide nogen Herre eller Regent over sig. Dog havde de en Laug-mand, og deelte Landet i fire Fierding-Deele, saa at nogle vare de fornemste i hver Fierding-Deel. Men om de gave nogen Sagfald ud for deres Brø-der, og hvem samme oppebar, derom har jeg intet læst.

Man finder i deres egne Skrifter, at Kong Hagen Magnussøn var den første Konge, som oppebar Tegngield paa Island, det er, Bøder for Manddrab.

De har ingen Konge havt der paa Landet, uden Kong Rørek den Blin-de, hvilken Kong St. Oluf sendte derhen i Elendighed. Samme ligger der begraven paa Landet.

Og skiønt de siden lang Tiid derefter bleve underkastede Norges Kon-ger, hvilket dog ikke fuldkommen skedte, forend udi Kong Hagen Magnus-søns Tiid, og Kongerne den ene efter den anden sendte deres Fogeder derhen, at oppebære, hvad Skat og Sagfald de godvillig vilde udgive til Kongen; saa agtede de dog samme Kongens Fogeder og Befalings-Mænd ringe, og

deels ihielsloge, deels drebe dem af Landet igien: Ja Bisperne vare undertiden underkastede stor Frygt for deres Overvold, som der berettes i deres Aars Kroniker, at Torvald Modrevold lod fange og nedsænke Bisp Jon af Skaleholt med en Steen om Halsen.

Og fordi de ingen Over-Herre havde, saa opvaktes der ofte stor Opror imellem dem selv indbyrdes, saa at de myndigste Mænd have sat sig imod hinanden for en ringe Sags skyld, og enten draget sammen i Marken med mange hundrede Mænd paa begge Sider, og slaget hverandre ihiel tillige med hinandens Folk, eller og de har brændt dem inde med mange Mennesker, Hustrue, Børn, Huus og Gaard og alle deres Folk. Thi der vare fordum undertiden de Bønder der i Landet, saavel som her i Norge, der daglig ved deres Bord holdte tredive eller fyrretive Huus-Karle, det er, Hof-Mænd eller Krigs-Mænd, og nogle flere.

Og naar nogen saaledes overvældede en anden, saa blev han igien af den andens Partie, Slægt og Venner overvældet, forrasket og ihielslagen, eller indebrændt, førend han vidste deraf. Hvilket og undertiden onde Mennesker giorde, som rottede sig sammen, og ihielsloge de fornemste Mænd, eller og indebrændte dem.

Dette haver været deres største Pestilentse der i Landet; thi smitsom Syge indfalder der sielden eller aldrig. Og, dersom de ikke saaledes havde myrdet og ødelagt hinanden, da havde Island bleven et meget Folkeriigt Land, som vilde givet overmaade meget Folk af sig. De have i Særdeleshed der i Landet med stor Fliid ovet sig i Skak-Spill eller Skak-Tavle, i hvilket de siges at være saa store Mestere, at de paa hver Spill kand anvende nogle Ugers Tiid, inden de kand faae det bragt til Ende, eller den ene kand overvinde den anden. Men fra hvem de først har faaet denne Kunst, haver jeg ikke læst.

XXXIV. Capitel.

Om Grønlands Bebyggelse.

Udi Hakon Jarls den Riges Tiid seylede en Mand ved Navn Torvald, og hans Søn Erik den Raude (det er den røde) fra Jæderen i Norge til

til Island, for et Mords skyld, som han der havde begaaet. Disse vare de første, som bygte paa Horn-Stranden i Island. Og var Island paa den Tiid vidt bebygt.

Torvalder døde der sammesteds, men hans Søn, Erik Raude, flyttede Vester til Breida Fiord, og bygte i Auxaoi (Oxeøe) eller Oxaoiaa Erikstad. Der blev han giort sekker, det er Sagskyldig for nogen Brøde: Hvorfore han drog af Landet, og sagde, sig at ville opsøge det Land, som Gundbiorn, Ulff Krages Søn, havde seet, da han var dreven Vester i Havet omkring Island.

Erik seylede Vester fra Snefields Næs paa Island, og fandt Landet, og traf paa det Sted, som siden blev kaldet Mykla Jokul (det er den store Jokil) af den Iis og Snee, der laae paa Landet, og kaldes nu Blaasarken eller Hvidsarken. Jokul eller Jagl er stor tyk Iis paa Fieldene, eller et Iisbierg. Item Jakul eller Jaggel er ogsaa en Iis-Egel, som henger ved Husene.

Han seylede Sønder ved Landet, og forsøgte, om der var nogensteds bebygt, og han holdt der sit første Vinter-Leye udi Eriks Øen ꝛc. hvor det ikke langt fra blev siden bygt den Østre-Bygd.

Vaaren derefter seylede han til Eriks Fiorden, og slog der sin Boepæl. Samme Høst drog han til det Sted, som siden blev kaldet den Vestre Bygd, og han gav mange Egne og Steder Navne, og blev den anden Vinter i Erikshavnen ved Hvarfsgnifen.

Den tredie Sommer drog han lige i Nord til Sneefield i Ravnsfiorden, og sagde, sig da at være kommen i Bonden og den yderste Ende af Eriks Fiorden. Siden drog han strax tilbage igien, og blev den tredie Vinter paa Eriks Øen, uden for den mindre Eriks Fiord. Siden seylede han til Island igien, og kaldte det fundne Land Grønland, roste det meget, og forsikrede, at der var overflødig Jagt med Sæl-Hunde, Hvale, Rosiner og Biørne, tillige med mange andre Skov-Dyr, og vilde dermed lokke Islænderne til at seyle til samme Land med ham, som ogsaa mange af dem giorde.

Fiorten Aar, efter at Erik Raude, eller den Røde, var dragen hen at bebygge Grønland, kom hans Søn Leiff fra Grønland til Norge, og drog

ind til Nidros (Trondhiem) for at finde Kong Oluf Tryggeſon, ſom da var Konge over Norge. Og Kongen lod ham underviſe i den Chriſtelige Troe og Lærdom; hvornæſt han blev dobt, og blev hos Kongen Vinteren over.

Derpaa forſynede Kongen ham med en Præſt, ſom ſeylede med ham til Grønland. Og ſaaledes kom han den anden Sommer til Grønland igien, hvor han tog Herberg udi Brattelid hos ſin Fader, Erik, og blev kaldet der paa Landet Leiff den Hepne, (det er, Leiff den Lykſalige) fordi han igiennem ſtærk Storm og Uveyr var kommen lykkelig til Landet igien.

Og havde Leiff paa denne ſin Hiem-Reiſe fundet et Skib i Havet, ſom var kuldſeylet, paa hvis Kiøl mange af Skibs-Folkene vare komne. Diſſe biergede Leif, og førte dem med ſig til Grønland. Hvorpaa hans Fader høylig fortrød, fordi de vare fremmede, og ſagde, at det var ikke vel giort af Leif, at han havde bierget diſſe Skibs-Folk, i ſær at han førte denne Skiersmand (ſaaledes kaldte han Præſten af Foragt) med ſig til Landet. Dog bragte Leif det ſaa vidt, at hans Fader efter hans Raad lod ſig af Præſten underviſe i den Chriſtelige Troe og Lærdom, og blev døbt tillige med alle de Folk, der vare paa Landet.

Courſen og Seyladſen fra Norge til Grønland.

Den rette Cours til Grønland, efter viſe Mænds Foregivende, ſom ere fødte paa Grønland, og ſeeneſt komne derfra, er denne, at Norden fra Stad paa Sundmør i Norge er ſyv Dages Seylads ret i Veſter til Horn-Sund, Øſter paa Island. Fra Svovels Jøkel paa Island til Grønland er korteſt Seylads lige i Veſter. Der ligger Gandbiorne-Skiær ret midt i Veyen, imellem Grønland og Island. Det var den gamle Seylads, naar der ey kom Iis af Landet Norden til: Thi naar det ſkeer, da kommer man ſielden frem for Iis, uden ſtor Livs Fare.

Fra Langenæs, ſom ligger Nordligſt paa Island, ere atten Mile til Søes til Øſterhorn. Fra Øſterhorn til Hvalsbredde Havsbotte ſkal være to Dages og to Nætters Seylads.

De ſom ville ſeyle fra Bergen i Norge den lige Vey til Grønland, og førſt komme til Island, maa ſeyle i Veſter, indtil de kommer Sønder til

Rokenæs i Island, og de maa da holde Soen paa tolv Soe-Miles Distance fra Rokenæs, og saaledes kand man ved forbemeldte Vester-Cours komme under de høye Lande i Grønland, som kaldes Hvarff.

Der seer man et Bierg, som kaldes Hvidserk. Imellem forbemeldte Bierge, som er Hvarff og Hvidserk, ligger et Næs, som heder Horialsnæs, hvorved ligger en Havn, som heder Sand, og er en almindelig Havn for Nordmænd og Kiøbmænd.

Man kand og hazardere Coursen fra Svovelsjokel tolv Mile til Soes, Vester for Rokenæs, og da seyle i Vester een Dag og Nat til Sonden, for at undgaae Iis, som ligger lige ved Gandbiørn-Skiær, og siden en Dag og Nat lige i Nordvest. Saa kommer man lige frem til Hvarff i Grønland, hvorunder forbemeldte Horialsnæs og Sandhavn ligger.

Grønlands Beskrivelse.

Den Østerligste Bye, som er i Grønland, ligger lige Øster under Horialsnæs, og heder Skagefiord. Derved ligger et Field, som ikke er beboet, og kaldes Barnefield. Og foran i Fiorden ligger et langt Rif tvert for Indgangen, saa at intet stort Skib kand komme derind, uden naar der er stærk Storm og Strøm; Og, naar der falder stærk Strøm, løber utallig mange Hvale ind i samme Fiord, saa at der aldrig fattes paa Fiskerie, og er et almindeligt Fiskerie, dog med Biskopens Tilladelse: Thi det ligger til Dom-Kirken. I samme Fiord ligger et stort Hol, som kaldes Hvalshol; thi naar Strømmen falder deri, løber alle Hvalfiske i samme Hol.

Bedre Øster frem ligger en Fiord, som kaldes Allumistenger, hvilken er smal yderst i Gabet, men bredere længere ind, og saa lang, at ingen veed Ende paa samme Fiord. Den haver ingen Strøm i sig, er fuld med smaa Holmer, paa hvilke falder Fugle og Æg. Der er ogsaa slet Land paa begge Sider, hvorpaa groer saa høyt Græs, som man ikke før har seet.

Længere Øster til Iis-Biergene ligger en Havn, som kaldes Funkebuder, fordi der i samme Havn paa Grønland forgik et Skib i St. Olufs Tiid, (som endnu indtil denne Dag er et almindeligt Rygte) og paa forbemeldte Skib var St. Olufs Smaa-Dreng, som druknede tilligemed de andre. Og de, som da efterlevede, opreiste store Steen-Kors paa de Dødes Grave, hvilke staaer der endnu paa denne Dag.

Endnu længere Øster til Jis-Biergene ligger en stor Øe, som kaldes Raansøe, hvor der er en almindelig Jagt udi Skoven: Dog falder der hvide Biørne, som ikke maa fanges uden Bispens Tilladelse: Thi samme hører Bispen og Dom-Kirken til. Længere Øster imod Raasøe eller Ramsøe er der intet uden Jis baade til Lands og Vands.

Vesten for Horialsnæs ligger Kindelfiord, som er fuldkommen bebygt. Og paa høyre Side, hvor man løber ind i Fiorden, ligger et stort Blas, hvori der løber store Elver, og sammesteds staaer en Kirke, som kaldes Kors-Kirke, hvilken eyer alt ud til Horialsnæs baade Øer og Holmer og Vrag lige ind til Petersvig.

Ved Petersvig ligger en stor Bygd, som kaldes Vandsdalle-Bygd. Noget fra denne Bygd ligger et stort Kloster, hvorudi ere Canonici regulares. Samme er indviet til St. Oluf og St. Augustinus, og eyer alt hvad der ligger lige til Botten, som ogsaa alle Ting ud paa den anden Side.

Næst Kindelfiorden ligger Rumpesiofiorden. Langt inde i denne Fiord er et Syster-Kloster, som og tilhører alle Ting indtil Botten og ud fra Vogn Kirke, som er indviet til Kong St. Oluf.

Vogn Kirke eyer hele Landfiorden uden fore. Inden i Fiorden ere mange Holme, af hvilke Klosteret eyer Halvparten med Dom-Kirken. Udi disse Holme er meget varmt Vand, som om Vinteren er saa heed, at intet kand komme der nær; men om Sommeren er det maadelig heed; Og mange bliver deraf curerede, i hvad Sygdom de end have.

Dernæst ligger Einetfiord. Og imellem denne og Rumpesiorden ligger en stor Hofgaard, som hørte Kongen til, og kaldes Fos. Der staaer en skiøn Kirke, som er indviet til St. Nicolaus. Dernæst ligger en stor Fiske-Søe, som er meget riig paa Fisk, saa at, naar der falder meget stærk Regn, og Vandet falder ud igien og formindskes, bliver der utallig mange Fiske liggende tilbage i Sandet.

Naar man løber ind i Lynesfiord ligger der et lidet Næs i Fiorden om Bagbord, som kaldes Klining, og længere ind ligger en Vig, som kaldes Grantevig. Fra Grantevig og længere ind ligger en stor Gaard, som heder Daler, og tilhører Dom-Kirken. Og om Stiebord, naar man seyler ind paa Fiorden til Dom-Kirken, som staaer inde paa Botnen, ligger en stor Skov,

Skov, hvori Dom-Kirken har alt sit Qvæg, baade smaat og stort. Dom-Kirken eyer ogsaa hele Lynesfiorden, og ligeledes den store Øe, som ligger uden for Einetsøefiorden, ved Navn Rindsøe, fordi der løber mange Rhins-Dyr om Høsten. Der er og med Biskopens Tilladelse almindelig Jagt. Paa denne Øe falder de beste Talge-Steen, som findes i Grønland, som ere saa gode, at de kand giøre Gryder og Kander deraf. Og er dette Slags Steen saa fast og bestandig, at de ikke kand fortæres af Ild. Der giøres og store Kar af samme paa ti eller tolv Tønder.

Længere Vester ud ligger en Øe, som heder Langøe, hvorpaa ligger aatte store Bønder-Gaarde. Dom-Kirken eyer hele Øen baade uden og inden; men Tienden ligger til Hvalsøre Kirke.

Næst Ennetsfiords Kirke (som eyer hele Fiorden, og hele Rammested-Fiord) ligger en stor Hofgaard, som tilhører Kongen, og heder Hellestad.

Næst derved ligger Eriksfiord, og yderst i Fiorden ligger en Øe, som kaldes Heriøen, hvoraf Halvparten tilhører Dom-Kirken, den anden halve Part tilhører Diurnes Kirke. Diurnes Kirke er den første Kirke, som findes paa Grønland, og ligger samme Kirke om Skibsbord, naar man seyler ind i Eriksfiorden. Diurnes Kirke eyer alle Ting indtil Midfiord.

Midfiord skyder ud fra Eriksfiord lige i Nordvest, og noget længere ind i Eriksfiorden ligger Saltfiels Kirke, som eyer alting ind i Fiorden. Længere ind i Fiorden ligger en Kirke, som kaldes Leierders Kirke, og eyer alting indtil Botnen, og ud paa den anden Side til Burefield; men hvad der ligger uden for Burefield, tilhører Dom-Kirken. Dertil ligger og en stor Gaard, ved Navn Bratteleide, hvorpaa Laugmanden boer. Længere Vester fra Langøe ligger Lambøer og Lamboder Sund, hvilket gaaer imellem Lambøer og Langøer. Og alt dette ligger til Eriksfiord. Der ligger endnu et Sund, som kaldes Fessesund, hvilket ligger til Dom-Kirken, og i Indgangen til Eriksfiord.

Dernæst ligger Bondefiord Norden til, og i samme Fiord ligger Merestad. Længere Nord ligger Einerfiord, dernæst Lundemarfiord, siden Vesterreff. Fra Østerbygd ligger Iisfiord.

Alle disse Øer og Fiorder ere bebygde. Fra Østerbygd til Vesterbygd er en farlig Søe, og er altsammen ubeboet. Derfra i Vesterbygd staaer en

stor

stor Kirke, som kaldes Strosnæs Kirke: hvilken nogen Tiid var Dom-Kirke og Bispe-Sæde. Nu haver Skreglinger hele Vesterbygd inde. Dog ere der Heste, Gedder, Oxne og Faar, samt alle Slags vilde Dyr; men ingen Folk, enten Christne eller Hedninger.

Dette, som nu er anført, haver Iver Bere Grønlinger berettet, som i mange Aar var Forstander paa Bispe-Gaarden i Grønland, og haver seet alt dette. Han var ogsaa een af dem, som af Laugmanden vare udnævnte at fare til Vesterbygd imod Skreglingerne, og uddrive dem. Men, da de kom, fandt de ikke et Menneske, men kun nogle vilde Dyr og Faar, saa mange Skibene kunde føre, og da de foer hiem, var bemeldte Iver med dem.

Fra Vesterbygd ligger et stort Field, som kaldes Himmelradsfield. Længere end til dette Field maa ingen seyle, som vil beholde Livet: siden der ere mange Hav-Svælge rundt omkring der i Havet.

Megen Snee falder der ikke i Grønland, ey heller er der saa koldt, som i Island eller Norge. Der voxer paa høye Field og i Dalene Olden saa store, som Æble, og meget gode at spise. Der voxer ogsaa den beste Hvede, som nogensteds kand findes.

Alle disse Biskoper have været paa Grønland indtil den store Pest.

Paa Grønland har været en Bispe-Stoel eller Sæde i Gordum, det er i Gaarden.

1. Erik.

2. Arnhalt, som drog til Norge igien Anno Christi 1150. og vilde ikke mere komme til Grønland. Samme blev den første Bisp i Hammers Stift udi Norge Anno 1152.

3. Jon Kotor blev Biskop i Grønland udi Arnholts Sted Anno 1150. og døede Anno 1177.

4. Jon døede Anno 1200.

5. Hal-

5. Halga døde Anno 1230.

6. Nicolaus døde Anno 1242.

7. Olaff viet til Bisköp Anno 1246. og kom der til Landet Anno 1247. døde 1280.

8. Tord viet til Bisköp Anno 1288. og kom der til Landet Anno 1289.

9. Arne.

10. Jon Skalle, viet 1342.

Anno 1530. grasserede en stor Pest i disse Nordiske Lande. Og siden den Tiid har Nordmænd lidet vidst af Grønlands Handel at sige, men er jo meere og meere kommen af Kundskab og Minde, uden hvad der paa Island kand findes antegnet derom.

Disse anførte Bisper ere alle ordinerede i Trondhiem, fordi den Bispe-Stoel i Grønland laae under Erke-Bispe-Stoelen i Trondhiem, ligesom Syderøerne, Orkenøerne og Færøerne samt andre Bispedommer her i Riget.

Dette efterskrevne er fundet i den gamle Islandske Bog, om hvilken er meldt under Island.

Anno Christi 1180. blev Jon Koter viet til Bisköp paa Grønland, da der havde været tvende Bisköper for ham, Erichor og Arnhalr.

Anno 1185. forgik et Grønlands Skib ved Island.

Anno 1187. døde Bisp Jon Koter.

Anno 1185. blev et Grønlands Skib.

Anno 1188. blev Bisköp Jon viet til Grønland.

Anno 1189. Osmund Kastandrazi kom fra Grønland med et Skib, som var sammenslaget alleeneste med Træ-Nagler, og bundet med Dyrs Seener. Han kom af Kropöi i Grønland til Breidefiord i Island, og havde paa samme Reise været i Findsbuderne.

Anno 1190. seylede Osmund Kastandrazi til Grønland igien, og blev borte i Soen med Skib og Folk.

Anno 1202. kom Jon Grønlændinger Bisкop anden gang til Island.

Anno 1209. døede Jon Biskop af Grønland.

Anno 1209. bleve to Skibe borte for Islænderne, og to andre dreve til Grønland.

Anno 1212. kom Biskop Helge til Grønland.

Anno 1230. døede Bisp Helge af Grønland.

Anno 1234. blev Nicolaus viet til Grønlands Bisp.

Anno 1239. foer Bisp Nicolaus til Grønland.

Anno 1242. døede Bisp Nicolaus i Grønland.

Anno 1246. blev Olaf viet til Bisp over Grønland.

Anno 1247. drog Bisp Olaf til Grønland.

Anno 1262. kom den Grønlandske Bisp Oluf til Island.

Anno 1264. brød en Grønlandsfarer paa Hitternæs i Island, hvorved druknede een og fyrretive Mænd.

Dette samme Aar kom Herr Johannes Chorsbroder i Nidros fra Paven til Bisp Hagen med Pallio den tolvte Dag i Jul. og Kong Magnus kom til Nidros paa Palme-Søndag, og in cœna Domini lagde Biskop Peder af Bergen og Biskop Torgils af Stavanger Pallium over Bisp Hagen, i Kong Magni og Dronning Ingeborgs Nærværelse, som ogsaa i Bisp Olaf af Grønland og Bisp Gauti af Færoi deres Nærværelse, efter Pave Clementis Befaling.

Anno 1271. drog Biskop Oluf anden gang til Grønland.

Anno 1280. døede Bisp Oluf af Grønland.

Anno 1289. blev Tord viet til Bisp over Grønland.

Anno 1289. drog Biskop Tord til Grønland. Biskop Arne kom efter Biskop Tord til Grønland.

Anno

Anno 1341. blev Jon Skalle viet til Bisp over Grønland.

Anno 1344. seylede Tord Egilsøn til Grønland, og samme Aar igien tilbage til Norge med holden Skib og meget Gods.

Af denne Bog var meget bortrevet. Ellers havde der uden Tvivl i samme været meget antegnet om Grønland.

Udskrift af en gammel Bog, som kaldes Speculum regale, om Grønlands Handel.

Udi Grønlands Hav har i gammel Tiid været seet store Monstra marina, det er, Hav-Vunder, eller store Vidunder i Havet, som haver været store forvoxne Kreature, af underlig Skikkelse og Skabning.

Det første Slags haver de kaldet Havstramb, hvilket har været stort og høyt, og haver staaet ret over Ende op af Havet, dog ikke længere, end til midt paa Livet. Det har været af Skikkelse, som et Menneske, paa Hals og Hoved, med Ansigt, Næse og Mund; dog har Hovedet været høyt og spidst op ad. Det haver havt Axle, dog ingen Arme eller Hænder, og Livet haver været smal neden til, og ingen har nogen Tiid seet, hvorledes det har været skabt neden for Livet, eller paa den nederste Ende. Og det haver været at see til, ligesom man saae paa Iis, og haver der altiid fulgt stor Hav-Storm paa, naar dette Spøgelse haver ladet sig til syne.

Det andet Slags blev kaldet Margyger, hvilket var skabt som en Qvindes Legeme til Belte-Stedet. Det havde store Bryste og lange Haar, samt store Hænder med lange Fingre, som hang sammen, og vare lukte, ligesom Hav-Fugles Fødder, og haver havt Fisk i Hænderne, og ædet dem. Dette Spøgelse har og ladet sig see imod Storm. De, som have seet samme Spøgelse, have giort sig en Overtroe deraf, ligesom man udi mange andre Maader giorde under Pavedømmet; thi de meente saaledes, at, naar dette Spøgelse eller Vidunder vendte sig fra Skibet, naar det faldt ned og gik under Vandet, skulle den overhængende Storm ingen Skade giøre dem; men dersom samme Spøgelse vendte sig til Skibet, naar det gav sig under Vandet, da skulle det betyde dem en ulykkelig Forliis baade af Skib og Folk.

Det tredie Slags Hav-Vunder blev kaldet Havgierdinger, hvilket var, ligesom all Hav-Storm og alle Bølger i Havet havde samlet sig tilhobe udi tre Parter, og opvakte tre store Bølger eller Baarer, hvilke i en Trekandt indelukte og indgierdede en stor Deel af Havet, og vare saa høye, som Fielde og Klipper, saa at de Skibe, som kom deri, maatte gaae under, og kunde ikke slippe der udaf, endskiønt nogle er ved en særdeles GUds Forsyn bleven reddede deraf, og nogle kand have været nær ved samme Hav-Gierding, men har bøyet af fra denne Farlighed. Og man meener, at adskillige Strømme der har forsamlet sig, og foraarsaget saadan Uroelighed i Havet.

Udi samme Hav driver ogsaa mangfoldig Iis langt ud paa Sommeren, og særdeles Øster og Nordost ud ved Landet. Hvilken Iis kommer ud af Svaldbarden, det er af Nordbotnen, eller den store Vig, som er Enden paa dette store Norder-Hav imellem Norge, Rusland, Island og Grønland. Derfore maae de, som vil seyle der til Landet om Sommeren, seyle vel op mod Sønder og Sydvest, forend de begive sig til Landet, paa det de ikke skal komme udi samme Iisvalk eller Iisbraad.

Men de, som undertiden ere komne deri, har ikke havt andet Raad eller Middel til at redde Livet, og komme derfra, end at de have forladt Skibene udi Isen (efterdi samme Iisfloder ere tykke og stærke, en Deel tre eller fire Favne tykke, og Strømmen fører dem tilsammen i Havet, saa at de drive saa høye, som Bierge) og begivet sig paa Isen med deres Baade og hvad Levnets Midler de har havt. Hvorpaa de har drevet fire eller fem Nætter paa Isen, og undertiden længere, indtil de have faaet noget Land at see, hvor de kunde komme til med deres Baade.

Og det er ikke at undre over, at sligt skeer udi Grønlands Hav, efterdi det skeer ofte paa den Søndre Side under Norge. Dog skeer det først om Vaaren, naar Hav-Isen der løsnes fra Grunden, hvorom vidtløftigere er meldet paa sit Sted.

Der meldes ogsaa i samme Bog at være andre Slags Ise udi samme Hav, af en underlig Skikkelse, hvilket er unødvendigt her at antegne.

Der ere og i samme Hav adskillige Slags Hvale og alle Slags Sæl-Hunde, ligesom udi Islands Hav og under Norges Side. Hvorom der meldes udi den Tractat om Fiske.

Udi

Udi samme Bog anføres trende Aarsager, hvorfor noget Menneske søger der til Landet udi saadan Livs Fare.

1. Den første er GUds Faderlige Forsyn, som vil, at de, der boer i Landet, skal hielpes og opholdes.

2. Den anden er Menneskenes Ærgierighed og Nysgierighed efter at see de Ting, som de hører der giøres Ord af.

3. Den tredie er Begierlighed efter Gevinst, hvilken man gierne søger efter, hvor man veed den kand ventes, omendskiønt der ofte er stor Farlighed ved. Saaledes kand man i Grønland sælge alt, hvad man fører dertil, paa det dyreste; efterdi de boe langt fra andre Lande, og ikkun faa søger dertil, og de dog alligevel behøver at kiøbe fra andre Lande, hvad de skal bruge, baade Jern og Tømmer til deres Huse; Hvorimod man bekommer disse Vahre der paa Landet, nemlig Bukke-Skind, Oxe-Huder, Koe-Huder, Rhins-Huder og hvide Biørne-Skind, samt Ulve-Skind, Sæl-Skind, Rosmer-Tænder, og Rosmer-Hude eller Reb, som ere giorde af samme, om hvilke Dyr eller Fiske der videre meldes i den Tractat om Fiske.

Udi Norges Krønike meldes et Sted, at man ogsaa fordum har havt Maar- Sabel- og Bæver-Skind paa Grønland. Ingen kand vide, hvor stor samme Land er; Dog holder man for, at det ikke er noget Eiland, men Landfast med et andet Land: Thi der ere de Dyr i Grønland, som ikke findes paa Eilande, uden de bliver bragte derhen, saasom Ulve, hvilke ere utallige der paa Landet, som ogsaa Rhins-Dyr, hvilke de kalde Rein eller Reins-Dyr, og findes alleneste udi disse Nordiske Lande, som udi den Tractat om Dyr formeldes.

Der ere og mange Harer, item hvide Biørne, som man holder for at findes i dette Land allene, og ikke noget andet Sted. Samme Biørne ere meget større, stærkere og grummere, end de sorte Biørne, som falder i disse Lande. Og ligesom vore Biørne lever af Kiød, og dræber Heste og Qvæg til deres Føde; saa farer den hvide Biørn ud i Havet, og dræber Hvale og Sæl-Hunde, og æder dem. Og han kand lige saavel svømme, og opholde sig i Vandet, som Hvaler eller Sæle. Hvorom findes meere i den Tractat om de Dyr, som falder i disse Nordiske Lande.

Samme driver og undertiden her til Landet, men oftere til Island, af den Aarsag, at den om Vaaren eller Sommeren drager ud paa Isen efter Sæle og Sæl-Unger, og fordi Isen da er los fra Landet, driver den ofte saa langt ud i Havet med ham, at han ikke tor begive sig til Landet igien, formedelst de store Trold-Hvale, der ere i Havet, og har et stort Fiendskab mod ham, ligesom han selv imod de smaa Hvale.

Han bliver derfore ved Iis-Biergene, paa hvilke og under hvilke han haver rigelig Føde, baade af Sæle, som følger med samme Iis-Bierg, og udlegger deres Unger derpaa, som ogsaa af anden Fisk, som følger med Iis-Biergene, og nedlegger deres Sæd og Unger derunder, paa det de kand være sikre for de store Hvale. Og naar Hvide-Biørnen da faaer et Land i Sigte, begiver han sig dertil, som skedte for mange Aar siden udi Kielvig i Finmarken, at der kom en hvid Biørn paa Landet, og giorde stor Skade, førend de fik den dræbt.

Item Anno 1321. kom en stor hvid Biørn paa Isen af Nord-Stranden til Island, og dræbte aatte Mænd i Lellarvig, og sønderrev dem alle, samt aad nogle op af dem; men blev siden dræbt St. Vitalis Dag paa Stromnæs.

Anno 1562. førte Povel Stigson, Kongelig Majestæts Befalingsmand over Island, to hvide Biørne-Skind til Kong Frederich.

Det er kun en gandske liden Deel, som er bebygt og beboet i dette Land; thi Landet er ingensteds bart enten Vinter eller Sommer, undtagen et lidet Stykke langs ud med Hav-Bredden, Resten er betakt med tyk Iis, saa at ingen kand vide, hvor tyk den er, efterdi alle Dale ligge fulde af Iis, saa at ingen kand komme der igiennem, og derfore ey heller vide, hvor stort Landet er, siden ingen kand komme op i Landet, og undersøge det. Dog kand man mærke, at der sommesteds maa være Hull igiennem, enten ude ved Stranden, eller igiennem Dalene, hvilken Vey maa allene være Dyrene bekiendt, som kommer oven af Landet, og der ned til Havet. Men saa vidt man har kundet komme paa de næste Klipper, og seet sig om, har man ikke kundet see nogen bar Plads at bygge paa, undtagen det, som nu er bebygt. Der har og nogle taget aatte Dages Proviant med sig, og draget op for at besee Landet vidt omkring; men de har ikke kundet komme op i Landet for høye Klipper, Snee og Jokul eller Iis paa Klipperne og i alle Dale.

Grøn-

Grønlands Religion.

Der boer kun faa Folk paa Landet, siden der ere kun faa Steder, som kand beboes: Men de, som boe der, ere Christne, og have Kirker og Præster. Og dersom Landet laae nær ved et andet Land, da kunde det kun regnes for tredie Parten af et Bispedømme. Ikke desmindre har de dog deres egen Biskop der i Landet, siden de ere saa langt beliggende fra andre Folk.

Føde og Kost paa Grønland.

Endskiønt de Fornemste og Rige der i Landet have saaet Korn, og forsøgt, om det kunde voxe, saa har det dog for Kulds skyld ikke havt nogen Fremgang. Men den meenige Mand i Landet veed ikke af Brod at sige, og har aldrig seet Korn. Men det er berettet fra Grønland, at der voxer got Græs: Hvorfore de og haver got, stort og meget Qvæg der i Landet, baade Køer, Oxne, Gedder og Faar, samt overflødig Smør, Ost og Kiød, som de lever af. Desforuden har de og Vildt og Jagt nok af Rhins-Dyr og hvide Biørne, hvilke de ogsaa æde. Item Sæle og Hvale samt anden Slags Hav-Fisk.

Udi Grønland falder ogsaa det Slags Fugle, som ere i stor Priis udi andre Lande, saasom Falke, baade hvide og graa; hvoraf der falder flere, end i noget andet Land, dog Indbyggerne til ingen Gavn.

Der er ogsaa Marmor-Steen af adskillige Farver, hvide og røde, blaa-spættede og grøn-spættede.

Grønland holdes for at ligge ved Verdens yderste Side imod Norden, og saa got, som under Nordledingen, saa at der er intet Land ret Norden fore. Om Vinteren er der ingen Dag, og om Sommeren ingen Nat, og er mestendeels got Veyr og deylig Soel-Skin, saavel den Tiid, Natten skulle være, som om Dagen.

Om Nord-Lysene.

I Grønland sees om Natten et Meteorôn og klart Skin paa Himmelen, som er af den Beskaffenhed, at, jo mørkere Natten er, jo klarere skinner samme Lys: Det er, jo mindre Maanen skinner, eller naar det er første eller sidste Qvarteer, jo meere sees samme Lys paa Himmelen, dog stedse imod

imod Norden, og kommer ikke saa høyt paa Himmelen, at det kand sees i andre Lande, end Grønland og Island, og den Nordligste Deel af Norge; hvorfore de kaldes Nord-Lys. Det er at see til som en flyvende Ild og Lue, og strækker sig ud paa Himmelen, ligesom et høyt og langt Gierde, og skyder sig op og ned i et Øyeblik, ligesom mange Orgel-Piber kunde staae hos hinanden. Og, hvor Luen skyder sig paa det klareste op og ned, frem og tilbage, der kand det i en Hast blive morkt, og lade ligesom en Røg efter sig, og strax i et Øyeblik tændes paa et andet Sted igien, som ogsaa der, hvor det tilforn syntes at være udslukt. Ingen kand forestille sig, hvor hastig samme Skin røres op og ned, ligesom det hoppede og dandsede, uden den, som har seet det. Naar samme er klarest paa Himmelen, da kand man see derved, baade i Huus, som er forsynet med Vinduer, og uden Huus, ligesom ved Maan-Skin, og naar det begynder at dages, forsvinder samme Lys.

Der fremsættes og trende Gisninger i samme Speculo regali, hvad Aarsag der kand være til bemeldte Nord-Lys, hvilke jeg ikke her vil indføre, siden jeg anseer dem urigtige.

Naar der er Storm og Uveyr i Grønland, da blæser der haardere og koldere Vind, end nogen andensteds. Men Stormen varer ikke længe, og det varer længe, inden Stormen kommer igien: Hvorfore det kaldes et Veyr-got Land. Alt dette, som nu er anført, er kortelig uddraget af forbemeldte Bog om Grønland.

